

ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

ชัชศรัณย์ จิตคงคา

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

ชัชศรัณย์ จิตคงคา

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้เนื่องด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางวิชาการ และแนวทางการวิเคราะห์งานวิทยานิพนธ์จนกระจ่างแจ้ง ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งเสมอมา พร้อมทั้งให้กำลังใจ และให้สติปัญญาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความมุ่งมั่น และพากเพียรพยายามทำวิทยานิพนธ์ได้บรรลุผลสำเร็จอย่างงดงาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เมตตาสละเวลาอันมีค่าเป็นกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ และชี้แนะแนวทางการวิเคราะห์จนเกิดความชัดเจนในการวิจัย อีกทั้งเป็น แรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยเกิดความเข้มแข็งมานะ และพากเพียรในการศึกษา ให้ความรัก และเมตตา แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพวงษากุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ เบญจาทิกุล, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภรณ์ บุญประเสริฐ ที่กรุณาสละเวลาเป็นกรรมการสอบและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์

ขอกราบบูชาพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอน ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต และคอยให้ความอนุเคราะห์ด้วยความรักและเมตตา นำทางสว่างในการก้าวเดินให้แก่ผู้วิจัยจนประสบความสำเร็จในชีวิต

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกณฑ์มา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้เป็นทั้ง “เจ้านาย” และ “พี่” ที่ให้เวลา ให้ความเมตตา ขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงาน ให้กำลังใจ สนับสนุนส่งเสริมให้โอกาสที่ดีแก่ผู้วิจัยได้มีเส้นทางการทำงานที่เจริญก้าวหน้าในชีวิตด้วยดีเสมอมา

ที่สำคัญที่สุดในชีวิตขอกราบบูชาพระคุณพ่อวิรัตน์ จิตคงคา และคุณแม่ศิริทิพย์ แซ่โจ้ว ผู้ให้กำเนิดเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ปลูกฝังสิ่งดีงามทุกซอกทุกมุม สนับสนุนส่งเสริมให้การศึกษา ปลูกฝังให้ผู้วิจัยมีความรู้ มีสติปัญญา และมีคุณธรรม ขอคุณน้องสาว นางสาวทิพาภรณ์ ชูตินิยมการ ผู้ช่วยเหลือในด้านการแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ นางสาวจันทนา อาภาประสิทธิ์ น้องสาวผู้คอยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา และขอบคุณพลังความรักจากครอบครัว พี่น้อง เครือญาติทั้งตระกูล ที่คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งในทุกครั้ง

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุปราณี ศิริสวัสดิ์ชัย, รองศาสตราจารย์สายัณ พุทธลา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวลิต ผู้ภักดี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์กลอยใจ โสภณपाल, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ธนภัทร เตชาภิรมณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา แซ่มวงษ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์
เยาวฤทธา, อาจารย์ ดร.ศิรินทร์ แสงเพชร นาเรือง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนัญรักดิ์ สุวรรณวัฒน์,
อาจารย์ ดร.เอกรัตน์ รุ่งสว่าง, อาจารย์ ดร.สมปราชญ์ วุฒิจันทร์, อาจารย์สิริชัย เอี่ยมสะอาด,
อาจารย์อัศจรรย์ ไกรบุตร, อาจารย์ก่อพงศ์ นามวัฒน์, อาจารย์สุทธิมัน ปิยะโกศล
และอาจารย์ณประภาพร รุจจนเวท ผู้คอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์
งานวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยเคียงข้าง ส่งกำลังใจที่ดีมาให้สม่ำเสมอ
และขอขอบใจมิตรรักและลูกศิษย์ทุกคน ที่มอบ “น้ำใจ” อันงดงามทำให้ประทับใจไม่รู้ลืม

ชัชศรัณย์ จิตคงคา

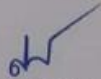
วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

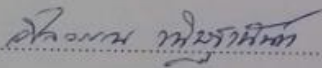
ของ ชัชศรัณย์ จิตคงคา

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

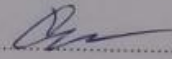

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพวงษากุล)

.....กรรมการ

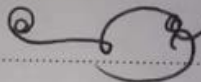

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ เบญจาทิกุล)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพารณ์ บุญประเสริฐ) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวิระ)

คณบดีคณะศิลปศาสตร์

มิถุนายน 2564

เรื่อง: ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

ผู้วิจัย: ชัชศรัณย์ จิตคงคา วิทยานิพนธ์: ศศ.ด. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2564

ประธานที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย, **กรรมการที่ปรึกษา:** รองศาสตราจารย์

ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภากรณ์ บุญประเสริฐ

คำสำคัญ: ความนึกเปรียบเทียบ, ตัวละคร, นวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครและศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ โดยศึกษาข้อมูลจากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติระหว่าง พ.ศ. 2515-2559 จำนวน 29 เรื่อง มีตัวละคร 31 ตัว ตามแนวคิดความนึกเปรียบเทียบ แนวคิดการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำและสำนวนในภาษาไทย และแนวคิดการวิเคราะห์วิจารณ์การใช้ภาษาในงานวรรณกรรม

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ พบรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ และพืช และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิตปรากฏ 6 ลักษณะ ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา สถานที่ และอาหาร

2. ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) กลวิธีการสื่อความหมาย มี 3 ลักษณะ ได้แก่ สื่อสาระทางกายภาพ สื่อปัญญาอารมณ์ และสอดสังคัม 2) องค์ประกอบนวนิยาย มีความสัมพันธ์ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง และลักษณะตัวละคร และ 3) ศิลปะการใช้ภาษา มี 12 ลักษณะ คือ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิรูปพจน์ การกล่าวประชด ชมโหม ลดความหมายของคำ ศาสนา ปฏิปฐา สัมพจน์ นามนัย คำคำ และอติพจน์

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครจากที่พบข้างต้น แสดงถึงชั้นเชิงการประพันธ์ของนักเขียน สะท้อนความจริงของชีวิตตัวละครที่ไม่แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เป็นเครื่องมือถ่ายทอดสารจากนักเขียนไปสู่ผู้อ่าน ให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างเป็นธรรมชาติ เกิดความรู้สึกลอยตาม เชื่อมตาม และติดตามไปตลอดเรื่อง ตลอดจนเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร และเข้าใจแนวคิดของเรื่องด้วย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถนำลักษณะการใช้ภาษาเชิงวรรณศิลป์ ด้านการสร้างความนึกเปรียบเทียบไปปรับประยุกต์ใช้สร้างสรรค์วรรณกรรม ให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้แต่งต้องการ และเข้าถึงแนวคิดของผู้แต่ง ทำให้มองเห็นโลกทัศน์ของนักเขียน และประจักษ์ในคุณค่าของนวนิยายไทย

Title: CONCEIT OF CHARACTERS IN AWARDED NOVELS

Author: Chatsarun Jitkhongkha, Dissertation: Ph.D. (Thai), University of Phayao, 2021

Advisor: Assistant Professor Dr.Warawat Sriyabhaya, **Co–advisor:** Associate Professor Dr.Wilaiwan Khanittanan,
Assistant Professor Dr.Pimpaporn Boonprasert

Keywords: Conceit, Character, Awarded Outstanding Novel

ABSTRACT

The objective of this thesis is to explore word formulation to describe the conceit of characters in the national awarded novels. To complete the objective, 29 national awarded novels with 31 characters were studied according to the concept of comparison, the concept of word categorization according to semantic and idioms in Thai language and the concept of critical analysis of word choice in literature works.

The research results can be summarized as follows:

1. Word formulation of the conceit of characters in the national awarded novels was shown to compare characters with three types of living beings: human, animal and plant and six types of non-living things: objects, supernatural things, natural resources, time, place and food.

2. The art of metaphorical language used in the national awarded novels can be classified into three types as follow: 2.1) conveyance of meaning tactics showed three groups: body language, intellectual communication and socialization. 2.2) novel elements showed a relationship between the conceit of characters and novel title, themes, storylines, and character traits. 3) linguistic art showed 12 groups: simile, metaphor, allusion, irony, blazon conceit, typological, religious, rhetorical question, synecdoche, metonymy, repetition, and hyperbole.

These word formulations founded in the studied novels showcased the writers' mastery in writing who can reflect the truth of the character lives that is no different from living and non-living things. The metaphorical language was used as a tool to convey messages from the writers to readers naturally, resulting in readers feeling of conformity, the urge to follow along with the storyline and deep empathy for the characters.

This thesis could bring benefits of the art of literature in comparative language to be applied in other creations of literatures, to create mutual understanding of the stories between writers and readers, to see the visions of the writers more vividly and to enhance values in Thai novels.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในนวนิยาย	26
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย.....	35
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา.....	45
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนวนิยายดีเด่น	52
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์	83
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
การเก็บรวบรวมข้อมูล	93
การวิเคราะห์ข้อมูล	104

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต	
ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ.....	106
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์.....	108
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์.....	256
ความนึกเปรียบเทียบพืช.....	342
5 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต	
ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ.....	369
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ.....	369
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ.....	409
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ.....	424
ความนึกเปรียบเทียบเวลา.....	432
ความนึกเปรียบเทียบสถานที่.....	434
ความนึกเปรียบเทียบอาหาร.....	434
6 ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ.....	439
กลวิธีการสื่อความหมาย.....	439
องค์ประกอบนวนิยาย.....	456
ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร.....	513
7 บทสรุป.....	592
สรุปผลการวิจัย.....	592
อภิปรายผลการวิจัย.....	599
ข้อเสนอแนะ.....	623
บรรณานุกรม.....	625

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	640
ภาคผนวก ก แบบบันทึกการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ	641
ภาคผนวก ข แบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ	643
ภาคผนวก ค สรุปแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ	646
ภาคผนวก ง แบบสรุปความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ	686
ประวัติผู้วิจัย.....	700

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงผลงานศึกษาความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว	23
2 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาตามเพศตัวละคร	29
3 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาตามบทบาทของตัวละคร.....	32
4 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาตามผู้ประพันธ์.....	34
5 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบของนวนิยาย	43
6 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาศิลปะการใช้ภาษา.	51
7 แสดงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น	78
8 แสดงข้อมูลตัวละครเอกจากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติที่นำมาใช้ในการวิจัย	106
9 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ของตัวละครเอก	108
10 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบสัตว์ของตัวละครเอก.....	256
11 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบพืชของตัวละครเอก	342
12 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของของตัวละครเอก.....	370
13 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติของตัวละครเอก.....	410
14 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ ของตัวละครเอก.....	424
15 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบเวลาของตัวละครเอก	432
16 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบสถานที่ของตัวละครเอก.....	434
17 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบอาหารของตัวละครเอก	435
18 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายอำเภอรวมพล กรทอง	469
19 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของกิ่ง.....	470
20 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายพันตำรวจเอกวีร์ บุญแดง.....	471
21 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก.....	472
22 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของค่างาย	473
23 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของดาวิช.....	474
24 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของทวน	476
25 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์).....	477
26 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพล.....	478

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
27 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของซัพ	479
28 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของรุจน์ รุจิเรข	482
29 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ประชาคม ลุนาชัย)	483
30 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของมาราดา	484
31 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของสามภพ	485
32 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก	487
33 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของซัพ	489
34 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของภูวง	490
35 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของกังคิ	491
36 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของฉาย	492
37 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต	494
38 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายดัด ตริมิตรา	495
39 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายแพทย์ชาญเวช	496
40 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแสนดี	498
41 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลีลา	501
42 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแป้วแหวน	503
43 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเดือนสิบ	505
44 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเจ้าหญิงโสคนเทีย	506
45 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของคุณยาริฑู	508
46 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลอออร	510
47 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของประพาฬ วิลาส	512
48 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายอำเภอรวมพล กรทอง	646
49 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของกัง	647
50 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายพันตำรวจเอกวีร์ บุญแดง	648
51 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก	649
52 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของค่างาย	651

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
53 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของดาวีซ.....	652
54 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของทวน	653
55 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์).....	654
56 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพล.....	655
57 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของชีพ	656
58 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของรุจน์ รุจิเรช	658
59 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ประชาคม ลูนาชัย).....	659
60 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของมาราดา	661
61 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแสนดี	662
62 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลีลา	664
63 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของสามภพ.....	666
64 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก.....	667
65 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของขับ	669
66 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแป้วแหว	670
67 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของภูวง.....	673
68 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของ กังคี	673
69 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเดื่อนลิป.....	674
70 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเจ้าหญิงโสคนเทีย	675
71 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของฉาย	676
72 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของคุณยาวิฑู	678
73 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต	679
74 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลอออร	681
75 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายดัด ตริมิตรา.....	683
76 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายแพทย์ชาญเวช	684
77 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของประพาฬ วิลาส.....	685

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
78 แสดงการตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะ ของผู้แต่ง	686
79 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะ ของผู้แต่งตอบบางสิ่ง	687
80 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องและมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละคร ที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง.....	689
81 แสดงการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละคร ที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง.....	692
82 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพ หรือเหตุการณ์	694
83 แสดงการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพ หรือเหตุการณ์	696
84 แสดงการตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ ใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพ หรือเหตุการณ์	697
85 แสดงการตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึก ของตัวละครให้ผู้อ่านคล้อยตาม	698
86 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพ หรือเหตุการณ์	699

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	9

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในทางวรรณกรรม “ความนึกเปรียบเทียบ” ตามพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545, หน้า 100-109) ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “conceit” ใช้ในความหมายเดียวกับคำว่า thought และอาจจะใช้แทนคำ concept, idea และ conception ความนึกเปรียบเทียบ หมายถึง สิ่งสมมุติจากความนึกฝันที่วิจิตรพิสดาร การเปรียบเทียบอย่าง แฝบยล หรือถ้อยคำที่มีไหวพริบปฏิภาณ หรือคำกล่าวที่ฉลาดเฉลียว ในทางวรรณกรรมศัพท์นี้ หมายถึง ภาพพจน์ ที่สร้างความเปรียบเทียบที่เด่นชัด เปรียบเทียบ วัตถุ 2 อย่าง หรือสถานการณ์ 2 อย่าง ประดิษฐ์ตกแต่งเป็นกลการประพันธ์เชิงภาพพจน์ เปรียบเทียบ ที่รวมเอาอุปลักษณ์ อุปมา อติพจน์ และปฏิพจน์ ไว้ทั้งหมด การใช้ความนึก เปรียบเทียบนี้มุ่งหมายเพื่อสร้างความประหลาดใจและความชื่นชมในปฏิภาณและความช่างคิด ช่างประดิษฐ์ของนักประพันธ์ ความพึงพอใจที่ได้รับจากความนึกเปรียบเทียบนี้เป็นไปในทางด้าน ภูมิปัญญามากกว่าทางด้านอารมณ์”

นวนิยายมีลักษณะการใช้ภาษาร้อยแก้วเล่าเรื่องชีวิตของตัวละครในบริบทสังคมต่าง ๆ นวนิยายเป็นพื้นที่แสดงชีวิตจำลองเสมือนจริงของมนุษย์ทุกแง่มุมมอง ผู้จำลองชีวิตตัวละคร คือผู้เขียน ส่วนตัวละครในเรื่องคือมนุษย์ในสังคม ผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครแสดงบทบาท โลกเล่นไปอย่างมีชีวิตชีวา เพื่อสะท้อนจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ คุณสมบัติพิเศษของมนุษย์ คือ มีอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากสิ่งเร้ามากระทบจิตใจทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ของ มนุษย์ปรากฏขึ้นได้อย่างชัดเจนเมื่อมีการเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งนั้นเป็นได้ทั้งรูปธรรม และนามธรรม และวิธีการเปรียบเทียบสามารถเปรียบเทียบได้ทั้งแง่บวกและแง่ลบ ด้วยเหตุนี้ เมื่อนักเขียนจะสร้างสรรค์นวนิยายให้ตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านจึงต้องมีการเปรียบเทียบตัวละครในแง่มุมต่าง ๆ ด้วยวิธีหลากหลายวิธีการ วิธีการเปรียบเทียบนั้น กล่าวโดยรวมได้ว่า “ความนึกเปรียบเทียบ” (Conceit)

การสร้างความนึกเปรียบเทียบของผู้แต่งนวนิยาย นอกจากจะมีความสำคัญโดยตรง ต่อการสร้างงานของผู้แต่ง ซึ่งเปรียบเหมือนคนวาดภาพ ที่มีวัสดุอุปกรณ์เป็นถ้อยคำภาษา สร้างให้เกิดเป็นภาพในใจของผู้อ่าน ด้วยวิธีการ เช่น การแสดงอารมณ์เศร้าโศกอย่างลึกซึ้ง สื่อภาพและอารมณ์แห่งความเจ็บปวด ความทุกข์ ความสูญเสียซึ่งยากจะกลับคืน การแสดง

อารมณ์รักโดยใช้ความนึกเปรียบเทียบด้วยการกล่าวเกินจริงแสดงความยิ่งใหญ่ลึกซึ้งของความรู้สึก แสดงออกถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือความคิด และอารมณ์ ซึ่งซับซ้อนให้เป็นรูปธรรม แสดงการสร้างรสสุนทรีย์แห่งวรรณกรรมให้มีความงดงามและพลังกระทบใจ เจตนา นาควัชระ (2514, หน้า 30) กล่าวว่า วรรณคดีเป็นองค์ประกอบแห่งความคิดและอารมณ์ที่ซับซ้อน การแสดงออกซึ่งสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เข้าใจอย่างซาบซึ้งจับใจได้นั้น ต้องอาศัยความเปรียบอยู่มาก ผู้รู้ทางวรรณคดีจึงกล่าวถึงการศึกษาความเปรียบกับวรรณคดีวิจารณ์ไว้ว่า การศึกษาภาษา ในวรรณคดีที่สนใจกันมากคือ การศึกษาความเปรียบ (imagery) ทั้งนี้เพราะภาษาวรรณคดี โดยทั่วไปแล้ว เป็นภาษาที่ต้องการความงาม และความไพเราะในการใช้ถ้อยคำสำนวน ที่ประณีตกว่าภาษาที่ใช้กันทั่ว นักประพันธ์จึงนิยมใช้ความเปรียบในการสร้างอารมณ์สุนทรีย์ะ หน้าทีวรรณคดีวิจารณ์ในชั้นแรกก็คือ จะต้องชี้ให้เห็นว่านักประพันธ์ใช้ความเปรียบได้เหมาะสม ซาบซึ้งกินใจหรือไม่ประการใด

นวนิยายดีเด่นใช้ความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจ เรื่องราวได้ชัดเจน นักเขียนที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่น สร้างสรรค์ถ้อยคำความนึกเปรียบเทียบ ตัวละครเป็นสื่อสร้างอารมณ์สุนทรีย์ในด้นนวนิยาย ที่สอดคล้องกับองค์ประกอบนวนิยาย ทำให้เกิดคุณค่าทางวรรณศิลป์ เมื่อผู้อ่านได้อ่านแล้วเข้าถึงอารมณ์ตัวละครและด้นบท นับได้ว่า นวนิยายดีเด่นถือเป็นบทเรียนให้สาระความรู้ ภาษา อารมณ์ และความเข้าใจชีวิต โดยใช้ ความนึกเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือในการแสดงรายละเอียดเพื่อให้อ่านเห็นภาพเด่นชัด

ผู้แต่งนวนิยายชายและหญิง มีลักษณะการใช้ภาษาความนึกเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือ ทางวรรณศิลป์ ที่ใช้สื่อภาพความคิดของตน บรรยายลักษณะตัวตนของตัวละคร แสดงความนึกคิด และพฤติกรรมแตกต่างกัน ผู้แต่งหญิงมีลักษณะการใช้ภาษาความนึกเปรียบเทียบและถ้อยคำ บริบทแวดล้อมของความนึกเปรียบเทียบเชิงพรรณนาและบรรยายความมากกว่าผู้แต่งชาย การใช้ภาษาตามลักษณะขนาดความสั้นและความยาวของโครงเรื่อง และแนวเรื่องของนวนิยาย ที่ตัวละครแสดงความนึกเปรียบเทียบด้วยตนเอง หรือตัวละครอื่นแสดงความนึกเปรียบเทียบ เพื่อบรรยายภาพลักษณะตัวละครเอกที่ใช้ในการสร้างสรรค์เรื่อง ผู้แต่งมีกลวิธีการประกอบ สร้างความนึกเปรียบเทียบตามโครงสร้างที่ปรากฏในบทสนทนา บทพรรณนาหรือบรรยาย นอกจากผู้แต่งนวนิยายต้องเลือกสรรถ้อยคำให้สัมพันธ์กับความคิดและอารมณ์แล้ว ต้องคำนึงถึงความหมายของถ้อยคำที่ต้องการสื่อสาร โรลลิงค์ บาร์ตส์ (2544, หน้า 101) ได้ให้ ทิศนะว่า ความหมายภายในขอบเขตของด้นบทนั้นเกิดขึ้นจากการสอดประสานของโครงสร้าง ในด้นบทเอง แม้ว่าผู้เขียนด้นบทวรรณกรรมจะดำรงอยู่ในบริบททางสังคมของยุคสมัย

แต่การประกอบสร้างความหมายย่อมเป็นไปตามข้อตกลงที่ผูกติดอยู่กับคติความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ทางสังคมและจุดมุ่งหมายของผู้เขียน

ผู้แตงนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่นมีศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบที่หลากหลาย เช่น ความนึกเปรียบเทียบเชิงอุปมา ความนึกเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ และความนึกเปรียบเทียบเชิงบุคลาธิษฐาน โดยใช้รูปภาพที่ใช้สื่อความนึกเปรียบเทียบด้วยการใช้คำเรียกสิ่งมีชีวิต และคำเรียกสิ่งไม่มีชีวิต ดังตัวอย่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครจากผู้แตงนวนิยายชาย เรื่อง **ตลิ่งสูง ชุงหนัก** ของนิคม ร่ายยวว่า แสดงความนึกเปรียบเทียบตัวละคร “ค่างาย” อันสะท้อนสื่อภาพลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรม อารมณ์และความรู้สึกนึกคิด ดังนี้ความว่า

“...ค่างายรู้สึกว่าเขาเป็นควาญพลายสุดมาตั้งแต่เกิด งานที่แท้จริงของเขา คือ ลากชุง เขาติดอยู่บ่อย ๆ ว่า ถ้าพลายสุดอยู่ด้วยกัน เขาจะพาแอขึ้นนั่งบนคอมัน ลงไปอาบน้ำ ในแม่น้ำ...” (นิคม ร่ายยว, 2547, หน้า 71)

จากตัวอย่างเป็นการแสดงความนึกเปรียบเทียบที่ตัวละครอ้างอิงถึงตนเองโดยใช้คำ “เป็น” เชื่อมความเปรียบกับสัตว์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต สื่อความหมายเชิงเปรียบเทียบตัวละครเอก “ค่างาย” กับ “ควาญพลายสุด” การเปรียบเทียบลักษณะนี้ เพื่อแสดงความรู้สึกความเป็นเจ้าของ แสดงอารมณ์ความรู้สึกรักของค่างายที่มีต่อพลายสุดด้วย **“ค่างายรู้สึกว่าเขาเป็นควาญพลายสุดมาตั้งแต่เกิด”** (นิคม ร่ายยว, 2547, หน้า 71) ค่างายรักพลายสุดมาก เมื่อพ่อมีความจำเป็นต้องขายพลายสุดให้พ่อเลี้ยงเพื่อเอาเงินมารักษาตัว ค่างายได้แต่เสียตายและเฝ้าคิดถึงพลายสุด

หรือในตัวอย่าง **เรื่องฝั่งแสงจันทร์** ของประชาคม ลุนาชัย นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครที่น่าสนใจ ดังความว่า

“...เราลุกขึ้นพร้อมกัน โทนก้าวเดินนำหน้า ผ่านลานวัดเลี้ยวสู่ถนนลาดยาง พอมาถึงสะพานข้ามคลอง สายเอื้อมมือข้างหนึ่งมาบีบจมูกผมเบา ๆ

ผมสูดลมหายใจเข้าปอดลึก กลิ่นหอมแปลก ๆ ไชยจากที่ไหนสักแห่ง มาทักทายความรู้สึกแล้วดิ่งลงสู่หัวอก ผมอดตื่นเต้นไม่ได้

ผมร้องบอกเพื่อน ๆ “เฮ้ย กลิ่นหอมวะ ทุกอย่างน่าจะดี...”

(ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 22)

“...น่าจะเป็นปรากฏการณ์ที่ดี” ผมพูดในวันพบกันพร้อมหน้าครั้งแรกที่หมู่บ้านแห่งนี้ หลังจากกล่าวถึงความบังเอิญซึ่งไม่น่าเป็นไปได้ และบอกเล่าความเป็นมาของตน ให้เพื่อน ๆ รับฟัง

“ไอ้จุมกมด” สายหันมาจ้องหน้าผม “มึงได้กลิ่นอะไรบ้างมัย”

ผมสอเคลมหายใจและนั่งเงิบ เช่นพื้พำขึ้นอย่างคนช่างสังเกต

“หมู่บ้านระยำนี้อะไรแปลก ๆ อยู่นะพวกมึง ไม่เหมือนที่ก่อน ๆ”

“มึงน่าจะได้กลิ่นของความตกอับ” เช่นทำท่าเหมือนได้กลิ่นนี้เสียเอง

“ช่างหัวกบาลมันเถอะ ร้ายหรือดีก็คงไม่เกินกว่าที่เราเคยพบมา” สายว่า...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 33)

จากตัวอย่าง ผู้แต่งใช้ความนึกเปรียบเทียบเชิงบุคลาธิษฐานในการทำให้สิ่งที่ไม่ใช่คน ให้มีความรู้สึกนึกคิดอย่างคน โดยใช้สิ่งที่เป็นนามธรรม “กลิ่นหอมแปลก ๆ” ให้เกิดเป็นรูปธรรม เพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก “ทักทาย” เป็นการใช่วิหารภาพพจน์บุคลาธิษฐานทำอาการกิริยาของคน ผู้แต่งสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกของเรื่อง คือ “พล” มีบุคลิกลักษณะพิเศษ เป็นผู้ที่ได้รับกลิ่นได้เร็วกว่าตัวละครตัวอื่นว่าจะเกิดเหตุการณ์ดีหรือไม่ดีกับการผจญชีวิต ผู้แต่งมีกลวิธีการใช้ภาษาความนึกเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ สร้างภาพตัวละครให้มีลักษณะนิสัย และพฤติกรรม ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในความนึกคิดสิ่งที่ต้องการสื่อได้เข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ผู้แต่งสร้างภาพตัวละครเอก “พล” เปรียบเทียบกับรูปภาษาลำนวนโวหาร “จุมกมด” หมายความว่า ที่ไหนตัวหรือรู้ตัวทันเหตุการณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 300)

รูปภาษาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการรับสัมผัสกลิ่นทางจุมกสร้างความคิด เปรียบเทียบกับการไหวตัวรู้ตัวของตัวละครในการรับรู้เหตุการณ์ เป็นลักษณะภาพลักษณ์ และกระบวนจินตภาพของตัวละคร การรับกลิ่นของเหตุการณ์ในเรื่อง เช่น กลิ่นของความตกอับ กลิ่นของความโชคดี กลิ่นของความอึดอ้อมและสนุกสนาน เป็นต้น สื่อความหมายถึง การดำเนินชีวิตของตัวละครได้ถ่ายทอดภาพวิถีชีวิตของชาวประมง ที่มีการใช้ชีวิตโดยไม่ได้สร้างรากฐานชีวิตให้กับครอบครัว ดังนั้น ผู้แต่งได้ใช้ความนึกเปรียบเทียบความรู้สึกของตัวละคร มีชีวิตเผชิญกับเรื่องราวทั้งดีและไม่ดี สื่อภาพชีวิตที่แห้งแล้งเมื่อเจอกับเรื่องราวของชีวิตที่ไม่ดี เช่น “กลิ่นของความตกอับ” รูปภาษาคำว่า “ตกอับ” มีความหมายว่า ถึงที่อับจนหรือถึงคราวชะตาตก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, หน้า 452) เปรียบเทียบชีวิตกับระดับทิศทางลง ชีวิตของตัวละคร ถึงคราวต้องจมปลักอยู่กับสิ่งที่ไม่ดี ผู้แต่งสะท้อนภาพสื่อภาพตัวละครต้องจมปลักอยู่กับความฝัน ความหวัง และการรอคอย ชีวิตที่รอคอยโชคชะตา และต้องเสี่ยงวัดโชคของความร่ำรวยจากการพนัน ตัวละครเอก “พล” ทุกครั้งที่กลับมาจากการออกเรือขึ้นฝั่งทะเลมักจะมาเสี่ยงโชคชะตาจากการเข้าบ่อนการพนัน ครั้งไหนที่เล่นการพนันได้ ผู้แต่งใช้รูปภาษาแสดงการเปรียบเทียบด้วยคำว่า “ความโชคดี, ความอึดอ้อม, ความสนุกสนาน” เปรียบเทียบกับระดับทิศทางความรู้สึก

ทางบวก ตัวละครเอกได้รับกลิ่นของความโชคดี กลิ่นของความอímเอมและสนุกสนาน แสดงถึงชีวิตที่มีความสุขมีความโชคดี

นวนิยายรางวัลดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้รับการพิจารณาจากเนื้อเรื่อง วรรณศิลป์และสารประโยชน์ วรรณกรรมที่มีความประณีตมีคุณค่า และสารประโยชน์อื่นจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น หนังสือนวนิยายดีเด่นประกอบสร้างด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจแนวคิดที่ดี มีความสร้างสรรค์ กลวิธีการนำเสนอมีโครงเรื่องมีความลัษณ์และเป็นเอกภาพ สร้างปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งได้อย่างน่าสนใจ การดำเนินเรื่องมีการเปิดเรื่องน่าสนใจ ดำเนินเรื่องตามปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างชัดเจนน่าติดตาม และมีการปิดเรื่องน่าประทับใจ ฉากสอดคล้องกับเหตุการณ์ในเรื่อง ตัวละครสอดคล้องกับแนวคิดหลักของเรื่อง ตัวละครพัฒนานิสัยตัวละครมีบทบาทสัมพันธ์กับเรื่อง บทสนทนาสอดคล้องกับตัวละคร และใช้ภาษาสอดคล้องกับเรื่อง การใช้ภาษาเหมาะสมกับลักษณะของเรื่อง และเป็นเรื่องที่มีคุณค่าให้ความบันเทิง ให้ข้อคิดที่ดีแก่ผู้อ่าน จรรโลงจิตใจ และจรรโลงสังคม

ด้วยเหตุผลข้างต้นจากการศึกษาเรื่องความนึกเปรียบเทียบตัวละคร และนวนิยายดีเด่นในช่วงที่ผ่านมายังไม่มีนักวิชาการหรือผู้สนใจศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นทั้งที่มีความสำคัญและน่าสนใจ นวนิยายที่ได้รับรางวัลเป็นพื้นที่ของผู้แต่งในการสร้างสรรค์ภาพตัวละครเพื่อดำเนินเรื่องราวตามโครงเรื่องที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นด้วยการประกอบสร้าง และใช้ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบแสดงความคิด ลักษณะบุคลิกภาพเด่น พฤติกรรมของตัวละคร จนได้รับรางวัล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

สมมุติฐานการวิจัย

1. การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครของผู้แต่งชายและหญิงน่าจะมีกลวิธีการประกอบสร้างของคำและลักษณะทางภาษาผันแปรไปตามเพศของผู้เขียน ความเป็นเพศชายหรือเพศหญิง แนวเรื่องของวรรณกรรม และความสั้นยาวของเนื้อเรื่อง
2. ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในด้านกลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย และศิลปะการใช้ภาษาสื่อลักษณะและคุณสมบัติของตัวละครทางกายภาพ ปัญญาอารมณ์ และสอดคล้องสังคม ส่งผลให้เกิดคุณค่าทางวรรณศิลป์

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง **ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ** ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ขอบเขตด้านข้อมูล ขอบเขตด้านแนวคิด และขอบเขตด้านเวลา แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตด้านข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านข้อมูลในการศึกษาไว้ ดังนี้

1.1 การคัดเลือกหนังสือ กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล โดยอ่านตัวบทนวนิยายที่มีเนื้อเรื่อง วรรณศิลป์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสารประโยชน์ โดยพิจารณาภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกจากนวนิยาย ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1.1.1 ตัวบทนวนิยายจากงานประพันธ์ประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากการประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

1.1.2 ตัวบทนวนิยายที่นำมาศึกษาเลือกเฉพาะนวนิยายที่ได้รับรางวัลประเภทดีเด่น ในช่วง พ.ศ. 2515–2559 จำนวน 29 เรื่อง

1.1.3 ตัวบทนวนิยายที่นำมาศึกษาเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะนวนิยายที่ใช้ภาษาไทยภาคกลางเท่านั้น

1.2 ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลจากหนังสือนวนิยายดีเด่น ระหว่าง พ.ศ. 2515–2559 จำนวน 29 เรื่อง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนวนิยายดีเด่นผู้แต่งชาย 13 เรื่อง จากผู้แต่ง 10 คน และกลุ่มนวนิยายดีเด่นผู้แต่งหญิง 16 เรื่อง จากผู้แต่ง 8 คน ดังนี้

1.2.1 กลุ่มนวนิยายดีเด่นของผู้แต่งชาย จำนวน 13 เรื่อง ดังต่อไปนี้

- 1) “นายอำเภอปฏิวัติ” ของ บุญโชค เจียมวิริยะ พ.ศ. 2518
- 2) “อยู่กับก๋ง” ของ หยก บุรพา พ.ศ. 2519
- 3) “ลว.สุดท้าย” ของ โก๋ บางกอก พ.ศ. 2523
- 4) “คำพิพากษา” ของ ชชาติ กอบจิตติ พ.ศ. 2525
- 5) “ตลิ่งสูง ชุงหนัก” ของ นิคม รายยวา พ.ศ. 2531
- 6) “ซี้ด” ของ ประภัสสร เสวิกุล พ.ศ. 2532
- 7) “ปีกความฝัน” ของ นิพนพานฯ พ.ศ. 2535
- 8) “เวลา” ของ ชชาติ กอบจิตติ พ.ศ. 2537
- 9) “ฝั่งแสงจันทร์” ของ ประชาคม ลุนาชัย พ.ศ. 2541
- 10) “คนข้ามฝัน” ของ ประชาคม ลุนามัย พ.ศ. 2544
- 11) “ปีกแดง” ของ วินทร์ เลียววารินทร์ พ.ศ. 2546
- 12) “เขียนฝันด้วยชีวิต” ของ ประชาคม ลุนาชัย พ.ศ. 2549

13) “พลีชีพในพรายเวลา” ของ ผาด พาสีกรณ พ.ศ. 2559

1.2.2 กลุ่มนวนิยายดีเด่นของผู้แต่งหญิง จำนวน 16 เรื่อง ดังต่อไปนี้

- 1) “วงเวียนชีวิต” ของ ลีฟ้า พ.ศ. 2515
- 2) “ไฟหลงเชื่อ” ของ อรุณมณีนัย พ.ศ. 2520
- 3) “บุษบกใบไม้” ของ กฤษณา อโศกสิน พ.ศ. 2528
- 5) “ไฟทะเล” ของ กัญญ์ชลา พ.ศ. 2531
- 6) “ตุ๊กตามนุษย์” ของ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ พ.ศ. 2534
- 7) “นิรมิต” ของ แก้วแก้ว พ.ศ. 2539
- 8) “ข้ามสี่ทศวรรษ” ของ กฤษณา อโศกสิน พ.ศ. 2540
- 9) “จำหลักไว้ในแผ่นดิน” ของ กฤษณา อโศกสิน พ.ศ. 2542
- 10) “ใต้เงาตะวัน” ของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม พ.ศ. 2543
- 11) “www.คุณย่า.com” ของ ดวงใจ พ.ศ. 2545
- 12) “หนึ่งฟ้าดินเดียว” ของ กฤษณา อโศกสิน พ.ศ. 2547
- 13) “มาลัยสามชาย” ของ ว.วินิจฉัยกุล พ.ศ. 2551
- 14) “น้ำเล่นไฟ” ของ กฤษณา อโศกสิน พ.ศ. 2554
- 15) “โถงสี่เทา” ของ เข้มพลอย พ.ศ. 2555
- 16) “จับต้นมาชนปลาย” ของ ชัยภรณ์ แสงกระจ่าง พ.ศ. 2557

2. ขอบเขตด้านแนวคิด เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลความนึกเปรียบเทียบที่คัดจากนวนิยายดีเด่น 29 เรื่อง แล้วจึงนำมาศึกษาความหมายของรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร การจัดประเภทของความนึกเปรียบเทียบตัวละคร และศึกษาประเด็นต่าง ๆ ตามแนวคิด ดังนี้

2.1 ความหมายของรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ศึกษาตามแนวคิด ความนึกเปรียบเทียบ จากพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, หน้า 100-109)

2.2 แนวคิดการวิเคราะห์จำแนกคำและสำนวนในภาษาไทยตามหมวดหมู่ความหมาย จากคลังคำ (นพวรรณ พันธเมธา, 2547)

2.3 แนวคิดการอ่านวิจารณ์งานเขียน จากการอ่านภาษาไทย Thai Reading (วรวรรณ ศรีวิทย, 2562, หน้า 5-85)

2.4 ศึกษาความรู้ในตัวเอง

3. ขอบเขตด้านเวลา

เวลาของข้อมูล คือ ช่วงระยะเวลาเริ่มต้นจัดโครงการประกวดหนังสือดีเด่น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อร่วมฉลองปีหนังสือสากล ตามข้อเสนอแนะของยูเนสโก ตั้งแต่ พ.ศ. 2515–2559 รวมระยะเวลา 44 ปี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร หมายถึง การใช้ความนึกเปรียบเทียบในการเขียนนวนิยาย นำสิ่งที่เป็นนามธรรมมาสื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อสื่อความหมายของตัวละคร

ตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ หมายถึง ตัวละครเอกของเรื่องที่แสดงบทบาท และพฤติกรรมเด่นโดยตลอดทั้งเรื่อง

นวนิยายดีเด่นแห่งชาติ หมายถึง หนังสือนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่น รางวัลวรรณกรรม จากโครงการประกวดหนังสือดีเด่น ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ จำนวน 29 เรื่อง ได้แก่ วงเวียนชีวิต, นายอำเภอปฐวี, อยู่กับก๋ง, โฟหลงเชื้อ, ลว.สุดท้าย, คำพิพากษา, บุษบก-ใบไม้, รัตนโกสินทร์, โฟทะเล, ตลิ่งสูง ชุงหนัก, ช็อค, ตักตามนุษย์, ปีกความฝัน, เวลา, นิรมิต, ข้ามสีหันท, ผั่งแสงจันทร์, จำหลักไว้ในแผ่นดิน, ไต้เงาตะวัน, คนข้ามฝัน, www.คุณย่า.com, ปีกแดง, หนึ่งในฟ้าดินเดียว, เขียนฝันด้วยชีวิต, มัลลย์สามชาย, น้ำเลนไฟ, โงะสีเทา, จับต้นมาชนปลาย, พลั่วไปในพรายเวลา

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบ หมายถึง การใช้คำและกลุ่มคำมาเรียบเรียง เป็นข้อความนึกเปรียบเทียบปรากฏเป็นภาพที่ชัดเจน

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบ หมายถึง กลวิธีการใช้ภาษาเปรียบเทียบนามธรรม และรูปธรรมเพื่อเป็นเครื่องมือแสดงออกทางความคิดในการสร้างสรรค์ด้วยนวนิยาย

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

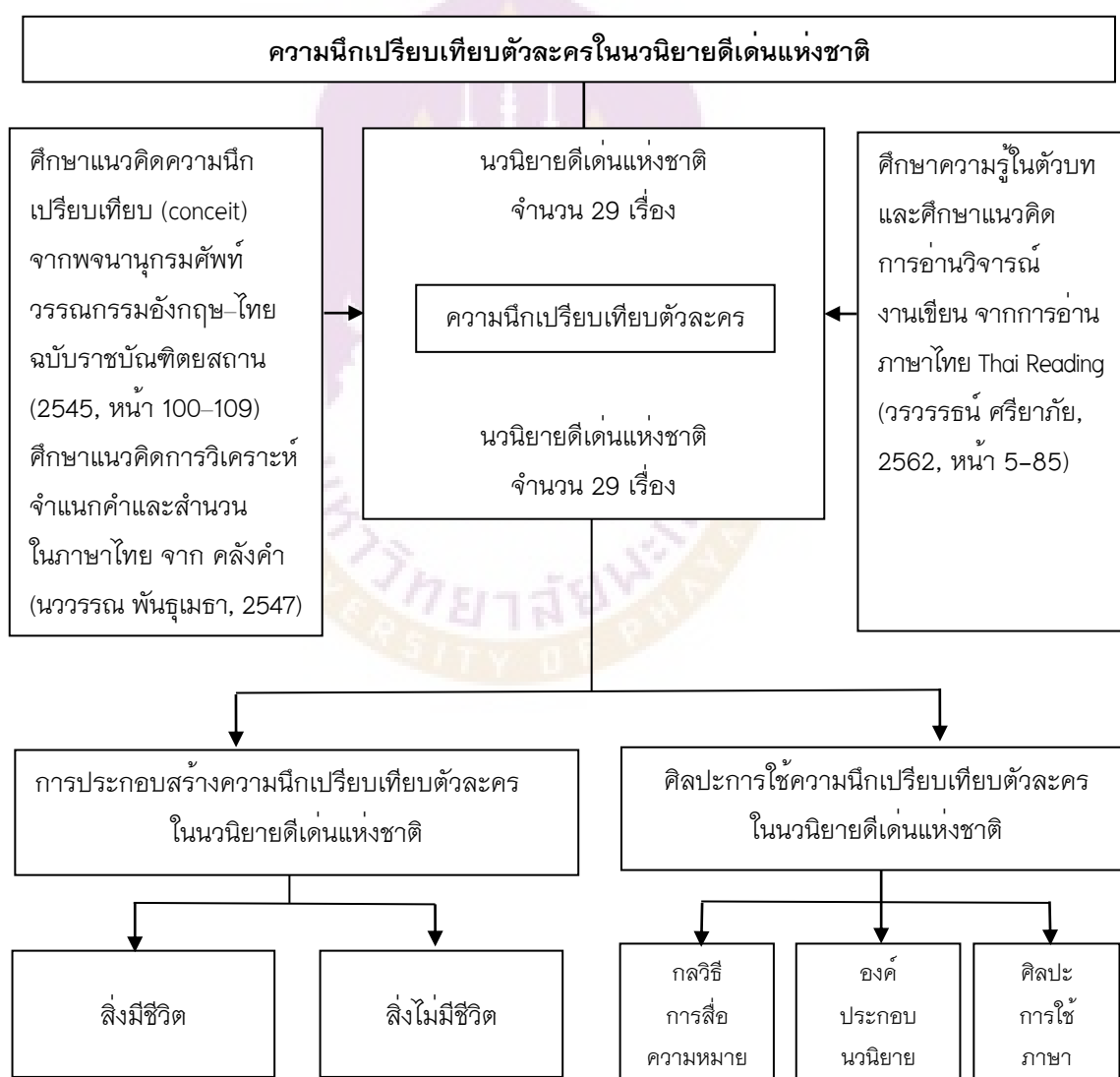
1. ทำให้ทราบถึงการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายดีเด่น จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

2. ทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาเชิงวรรณศิลป์ในการสร้างความนึกเปรียบเทียบ ในนวนิยายไทยเมื่อเข้าใจวิธีการสร้างและความคิดของผู้แต่งจะทำให้มองเห็นภาพที่สื่อมโนทัศน์ ให้เข้าใจในสิ่งที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ และเข้าถึงแนวคิดของผู้แต่งทำให้มองเห็นภาพสะท้อน ของสังคมในมุมมองโลกทัศน์ของผู้แต่ง ซึ่งนำไปสู่การประจักษ์ในคุณค่าของนวนิยายไทย

3. ทำให้ทราบถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับความหมายที่ใช้ความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้แสดงถึงการทบทวนวรรณกรรม การค้นคว้าเอกสาร และการสังเคราะห์แนวคิดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารวบรวมเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีดังต่อไปนี้

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 5 ประเด็น จากนั้นได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิเคราะห์ให้เกิดความเข้าใจในศาสตร์อย่างถ่องแท้ นำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูลเป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ
 - 1.1 มโนทัศน์เกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบ
 - 1.1.1 ความหมายและประเภทของความนึกเปรียบเทียบ
 - 1.1.2 ความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ
 - 1.1.3 แนวคิดความนึกเปรียบเทียบ
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความนึกเปรียบเทียบ
 - 1.2.1 กลุ่มศึกษาความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในนวนิยาย
 - 2.1 มโนทัศน์เกี่ยวกับตัวละคร
 - 2.1.1 ความหมายของตัวละคร
 - 2.1.2 ประเภทของตัวละคร
 - 2.1.3 กลวิธีการนำเสนอลักษณะนิสัยตัวละคร
 - 2.1.4 ลักษณะการสร้างตัวละคร
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร
 - 2.2.1 กลุ่มศึกษาตามเพศของตัวละคร
 - 2.2.2 กลุ่มศึกษาตามบทบาทของตัวละคร
 - 2.2.3 กลุ่มศึกษาตามผู้ประพันธ์
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย
 - 3.1 องค์ประกอบของนวนิยาย
 - 3.1.1 แก่นเรื่อง
 - 3.1.2 โครงเรื่อง

- 3.1.3 ตัวละคร
- 3.1.4 บทสนทนา
- 3.1.5 ฉากและบรรยากาศ
- 3.2 กลวิธีการแต่งและท่วงทำนองการแต่ง
 - 3.2.1 กลวิธีการแต่ง
 - 3.2.2 ท่วงทำนองการแต่ง
- 3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย
- 4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา
 - 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษา
 - 4.1.1 ศิลปะการใช้คำ
 - 4.1.2 ศิลปะการใช้โวหาร
 - 4.1.3 ศิลปะการใช้ภาพพจน์
 - 4.1.4 ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบ
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา
- 5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับนวนิยายดีเด่น
 - 5.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรางวัลนวนิยายดีเด่น
 - 5.2 ปรัชศิ์นวนิยายดีเด่นเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจ
 - 5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ และแนวคิดเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบ ทั้งแนวคิดของนักวิชาการชาวต่างประเทศและแนวคิดของนักวิชาการชาวไทย ตลอดจนศึกษาสภาพของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความนึกเปรียบเทียบ ทั้งงานประพันธ์ร้อยกรองและร้อยแก้ว การศึกษางานวิจัยกลุ่มดังกล่าวใช้แนวคิดและทฤษฎีใดบ้างมาเป็นแนวทางการศึกษา ผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์เกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความนึกเปรียบเทียบ ดังนี้

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบ

องค์ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบที่จะใช้เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่น ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของความนึกเปรียบเทียบ ความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ และแนวคิดความนึกเปรียบเทียบ โดยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1.1 ความหมายและประเภทของความนึกเปรียบเทียบ

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, หน้า 100-109) ได้อธิบายความหมายและจำแนกประเภทของความนึกเปรียบเทียบไว้ ดังนี้

คำไวพจน์ของคำว่า “ความนึกเปรียบเทียบ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Conceit เมื่อประมาณ ค.ศ.1600 ศัพท์นี้ใช้ในความหมายเดียวกับคำว่า thought และอาจจะใช้แทนคำ concept, idea และ conception โดยสรุป ความนึกเปรียบเทียบ หมายถึง สิ่งสมมุติจากความนึกฝันที่วิจิตรพิสดาร การเปรียบเทียบอย่างแยบยล หรือถ้อยคำที่มีไหวพริบปฏิภาณ ข้อสังเกตหรือคำกล่าวที่ฉลาดเฉลียว และในความหมายทางวรรณกรรม หมายถึง ภาพพจน์ที่สร้างความเปรียบเทียบที่เด่นชัด ตามปกติเป็นการเปรียบเทียบวัตถุ 2 อย่าง หรือสถานการณ์ 2 อย่าง เป็นกลการประพันธ์เชิงภาพพจน์เปรียบเทียบรวมเอาอุปลักษณ์ อุปมา อติพจน์ และปฏิพจน์ การใช้ความนึกเปรียบเทียบเพื่อสร้างความประหลาดใจและความชื่นชมในปฏิภาณและความขำคิด ขำประดิษฐ์ของกวี ความพึงพอใจที่ได้รับจากความนึกเปรียบเทียบเป็นไปในทางด้านภูมิปัญญามากกว่าทางด้านอารมณ์

ประเภทของความนึกเปรียบเทียบ จำแนกได้ 12 ประเภท ได้แก่ ความนึกเปรียบเทียบประเภททร้อยกรองซอนเนต (sonneteering conceit) เป็นความเปรียบเทียบที่เป็นสัจนิยม ความนึกเปรียบเทียบประเภทแสดงความอิจฉา (jealousy conceit) ความนึกเปรียบเทียบประเภทชมโฉม (blazon conceit) พรรณนาแจ่มแจ้งความงามของคนรัก ความนึกเปรียบเทียบประเภทยืดยาว (carpediem conceit) ความนึกเปรียบเทียบประเภทล้อเลียนสัจนิยม ความนึกเปรียบเทียบประเภทอติพจน์ (pastoral hyperbole conceit) ความนึกเปรียบเทียบสัญลักษณ์ (heraldic conceit) ความนึกเปรียบเทียบประเภทการสร้างวรรณภาพ (phanopoeia conceit) วิธีนี้เรียกว่า การสร้างวรรณภาพ (phanopoeia) ความนึกเปรียบเทียบประเภทความหมายของคำ (etymological conceit) ความนึกเปรียบเทียบประเภทที่เกี่ยวกับศาสนา (typological conceit) ความนึกเปรียบเทียบประเภทบทเทศน์ (concelli predicabili) และความนึกเปรียบเทียบประเภทคตินิยมแบบคลีฟแลนด์ (clevelandism) หรือ เปรียบเทียบเกินขนาด” (over-conceited)

1.2 ประเภทและความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ

คำไวพจน์ของคำว่า “ความนึกเปรียบเทียบ” ในทางวรรณกรรมมีคำซึ่งมีความหมายเหมือน คล้ายคลึง และใกล้เคียงกันหลายถ้อยคำ ได้แก่ จินตภาพ มโนภาพ ภาพพจน์ ไวยาทรภาพพจน์ ความเปรียบ และศิลปะการใช้ภาษา ดังนี้

1.2.1 จินตภาพ เป็นศัพท์บัญญัติมาจากคำว่า “Image” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 325) ได้แสดงความหมายไว้ว่า ภาพที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิด หรือที่คิดว่าควรจะเป็นเช่นนั้น บางครั้งเรียกว่า ภาพลักษณ์

พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, หน้า 218–220) ได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “Image” มีความหมาย 2 อย่าง คือ ภาพลักษณ์ และจินตภาพ กล่าวเฉพาะจินตภาพ ในทางวรรณกรรม มีความหมายหลายอย่างและมีการใช้หลายกรณี คือ ภาพในจิตหรือข้อคิดที่เกิดขึ้นจากการอ่านงานเขียนขึ้นหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทกวี การพรรณนาในข้อเขียนซึ่งเราประสาธน์สัมผัสหรือสร้างภาพในจิตหรือข้อคิดให้เกิดขึ้น ภาพพจน์ชนิดหนึ่ง เช่น อุปลักษณ์หรืออุปมา ภาพในจิตถูกถ่ายทอดโดยใช้การเปรียบเทียบ และสัญลักษณ์ที่ใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นนามธรรม จินตภาพอาจเราประสาธน์สัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทุกอย่าง หรืออาจนึกเห็นไปได้โดยอาศัยพุทธิปัญญา

ดวงมน จิตรจันงค์ (2536, หน้า 114) ได้อธิบายความหมายของคำว่า จินตภาพ ตามแนวคิดของนักวิจารณ์วรรณกรรมชาวตะวันตก คือ I.A Richards ความว่า จินตภาพเป็นปฏิกิริยาขั้นหนึ่งของผู้อ่าน จะนำไปสู่ปฏิกิริยาขั้นต่อไป คือ ความคิด อารมณ์สะท้อนใจ และทัศนคติ จินตภาพเป็นสื่อชักนำความคิดและเราอารมณ์สะท้อนใจ กล่าวได้ว่า จินตภาพอาจปรากฏได้หลายรูปแบบ และแม้มีรูปแบบต่างกันก็อาจก่อให้เกิดอารมณ์สะท้อนใจอย่างเดียวกันได้ ลักษณะสำคัญของจินตภาพ ก็คือ พลังที่จะก่ออารมณ์สะท้อนใจ

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2520, หน้า 125); ทองสุก เกตุโรจน์ (2529, หน้า 146–147); กรมวิชาการ (2538); ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2542, หน้า 9–13) ได้กล่าวถึงคำว่า “จินตภาพ” หมายถึง ภาพที่เกิดจากการใช้ถ้อยคำของกวีเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความคิด ความรู้สึก และความประทับใจ ส่วนภาพในจิตเป็นภาพที่เกิดจากประสบการณ์ จากประสาธน์สัมผัสอื่นอีกด้วย เช่น ประสบการณ์จากการได้ยิน ได้สัมผัส ได้กลิ่น ก็ถือเป็นจินตภาพหรือภาพในจิต วิธีสร้างภาพในจิต หรือสร้างจินตภาพในทางวรรณคดี มีคุณค่าอย่างยิ่งในด้านความเข้าใจลึกซึ้ง และด้านความรู้สึกร่วมในวรรณคดีนั้น นอกจากนี้ ยังเป็นภาพที่สร้างขึ้นจากคำเป็นกระบวนการ จินตภาพ ภาษาภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำตัวเปรียบ (Vehicle) ของอุปมา และอุปลักษณ์

สรุปได้ว่าในทางวรรณกรรม “จินตภาพ” มีความหมายหลากหลาย และใช้ได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นภาพในจิตหรือข้อคิด ที่เกิดขึ้นเมื่ออ่านงานเขียนขึ้นหนึ่ง การพรรณนา (Description) ในข้อเขียนซึ่งเราประสาทสัมผัส และสร้างภาพในจิตหรือข้อคิด ให้เกิดขึ้น ภาพพจน์ (Figure of Speech) ชนิดหนึ่ง เช่น อุปมาหรืออุปลักษณ์ ซึ่งภาพในจิต ถูกถ่ายทอดออกมาโดยใช้การเปรียบเทียบ และสัญลักษณ์ (Symbol) ที่ใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อคิดที่เป็นนามธรรม จินตภาพอาจเราประสาทสัมผัสได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทุกอย่าง

ส่วน “กระบวนจินตภาพ” (Imagery) สามารถสรุปได้ว่า กระบวนจินตภาพ เป็นการใช้ภาษาที่ถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นภาพเพื่อแทนความคิด อารมณ์ และประสบการณ์ด้านความรู้สึก ทำให้เกิดภาพในจิตหรือข้อคิด เกี่ยวข้องกับภาษาจินตนาการ และภาษาภาพพจน์ ทำให้ผู้อ่านมองเห็นและรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ตามการรับรู้ในมโนคติ ตาม รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ความรู้สึกและการเคลื่อนไหว ดังนั้น คำที่สามารถใช้บอกถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มองเห็น หรือบอกให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกทางประสาทสัมผัส ในมโนคติได้ถือเป็น “ภาพลักษณ์” สามารถจำแนกภาพออกตามการรับรู้ทางประสาทสัมผัสได้เป็น 6 อย่าง คือ ภาพที่เกิดจากการมองเห็น (Visual Image) ภาพที่เกิดจากการได้ยิน (Auditory Image) ภาพที่เกิดจากการได้กลิ่น (Olfactory Image) ภาพที่เกิดจากการรับรส (Gustatory Image) ภาพที่เกิดจากการสัมผัส (Tactile Image) และภาพที่สื่อความรู้สึกและการเคลื่อนไหว (Kinetic and Kinesthetic Image)

1.2.2 มโนภาพ เป็นศัพท์บัญญัติมาจากคำว่า “Imagination” ตาม **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554** (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 880) มีความหมายว่า ความคิดเห็นเป็นภาพขึ้นในใจ

สิทธา พินิจภูวดล และคณะ (2514, หน้า 90-104) ใช้คำว่า มโนภาพ แทนคำว่า จินตภาพ และอธิบายคำว่า มโนภาพ ว่า คำว่า มโน หมายถึง ใจ มโนภาพ จึงหมายความว่า “ภาพในใจ” คำว่า “ใจ” ในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดซึ่งการที่คนเราจะพูด หรือเขียนถึงสิ่งใด จะต้องมโนภาพชัดเจนอยู่ในความคิดและความรู้สึก แล้วจึงถ่ายทอดภาพ ในใจนี้ออกมาเป็นคำพูดหรือตัวอักษร ถ้าถ่ายทอดสติภาพในใจของผู้รับคือผู้ฟังคำพูดหรือผู้อ่าน ทำให้เกิดความชัดเจนและถูกต้องตรงกับภาพในใจของผู้พูดหรือผู้เขียนนั้น

มโนภาพเป็นภาพที่มีอยู่ในใจของทั้งผู้เขียนและผู้อ่าน ส่วนภาพพจน์เป็น ส่วนนวนโวหารที่ผู้เขียนใช้ในการสร้างภาพในใจของผู้อ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ภาพพจน์เป็น

วิธีการของฝ่ายผู้เขียนเท่านั้น ส่วนวันที่กระจางชัดจะสร้างภาพในใจ หรือมโนภาพ ของผู้เขียนให้ตรงกับภาพในใจของผู้อ่าน

1.2.3 ภาพพจน์ เป็นศัพท์บัญญัติมาจากคำว่า “Figure of speech” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 880) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหารทำให้นึกเห็นเป็นภาพ ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความคิด ความเข้าใจ ให้จินตนาการและถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา

คำว่า “ภาพพจน์” หรือ “โวหารภาพพจน์” มีปรากฏใช้ในตำราทางด้าน การเขียนและการพูด วรรณคดีวิจารณ์ การใช้ภาษา และศิลปะการเขียนของนักวิชาการชาวไทย ดังนี้ สิทธิฯ พินิจภูวดล (2514, หน้า 96-104); กุหลาบ มลลิกะมาส (2520, หน้า 126); กาญจนา นาคนกุล และคณะ (2521, หน้า 240); ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525, หน้า 215-231); กอบกุล อิงคุทานนท์ (2545, หน้า 60); ยุวพาส์ (ประทีปเสนา) ชัยศิลป์วัฒนา (2542, หน้า 21); สุธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ (2529, หน้า 58); สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา (2549, หน้า 37); อิงอร สุพันธ์ุณนิช (2554, หน้า 82); ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525, หน้า 215); กาญจน วิชญาปกรณ์ (2542, หน้า 102); ดวงใจ ไทยอุบุญ (2549 , หน้า 73)

สรุปความหมายของภาพพจน์ หมายถึง การใช้คำให้เกิดภาพ เพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดจินตนาการเห็นภาพชัดเจนขึ้น ในทางวรรณคดีไทยมีการใช้ภาพพจน์เพื่อให้ความสำเร็จอารมณ์ภาพพจน์ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ภาพพจน์ให้ความเข้มข้นทางอารมณ์มากขึ้น ด้วยการให้ความแตกต่าง ความขัดแย้ง ความเหมือน ความผสมผสาน และทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และภาพพจน์ช่วยให้กล่าวคำน้อยแต่ได้ความมาก ส่วนในงานประพันธ์ร้อยแก้วนักเขียนก็นิยมใช้วิธีการสร้างภาพพจน์ในการแต่งเพื่อทำให้ผู้อ่านได้ร่วมเข้าใจ คิด และรู้สึกเข้าถึงอารมณ์ยิ่งขึ้นตามที่ผู้แต่งตั้งใจเสนอ

1.2.4 อุปลักษณ์ การศึกษา “อุปลักษณ์ในภาษาไทย” ตามแนวคิดเดิมที่มีมาให้คำนิยาม “อุปลักษณ์” ว่า การเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งว่าเป็นหรือคืออีกสิ่งหนึ่งโดยตรงใช้คำเปรียบเทียบ เป็น เปรียบ คือ เป็นต้น การอธิบายความหมายของอุปลักษณ์เป็นการอธิบายตามโครงสร้างภาษาใช้คำกริยา

ใน ค.ศ.1980 จอร์จ เลคอฟ (George Lakoff) เสนอแนวคิดใหม่ทาง “อุปลักษณ์” ว่าการใช้ภาษาของมนุษย์มีพื้นฐานอยู่บนการใช้อุปลักษณ์เป็นโครงสร้างภาษา แต่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดและการใช้ภาษาของมนุษย์ อุปลักษณ์ประสานระบบภาษาและระบบความคิดเข้าด้วยกัน การใช้ภาษาจึงมีการใช้อุปลักษณ์เป็นพื้นฐานจนไม่รู้สึกลำบาก

เช่น มนุษย์หายใจเอาอากาศเข้าไปสู่ร่างกายเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด มนุษย์ต้องการอากาศถ้าขาดอากาศก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่รอดได้ ตามแนวจอร์จ เลคอฟ อุปลักษณ์อยู่ในระบบการรับรู้ของมนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ภาษาและการใช้ภาษา มนุษย์มีความคิด แสดงความสามารถมากมาย ถ้าหากไม่มีการใช้อุปลักษณ์จะไม่สามารถคิดอะไรได้ซับซ้อน หากตัดการใช้อุปลักษณ์ออกจากการใช้ภาษา จะทำให้ไม่เกิดความคิดซับซ้อน ความเจริญรุ่งเรือง และความสะดวกในการดำรงชีวิตมากขึ้น สรุปได้ว่า “อุปลักษณ์ตามแนวทางการศึกษาของ จอร์จ เลคอฟ (George Lakoff) แตกต่างจากการศึกษาทางวรรณกรรมโดยสิ้นเชิง อุปลักษณ์ไม่ได้อยู่ที่การสร้างโครงสร้างภาษา แต่เกี่ยวกับการรับรู้ การเรียนรู้ การเปรียบเทียบ และความรู้สึนึกคิด”

จอร์จ เลคอฟ (George Lakoff) และ มาร์ค จอห์นสัน (Mark Johnson) ผู้ริเริ่มทฤษฎีอุปลักษณ์ มโนทัศน์ทำให้การศึกษาอุปลักษณ์เชิงปริชานกลายเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญ ไม่เฉพาะต่อการศึกษาวิจัยด้านภาษาศาสตร์ แต่ยังรวมถึงการศึกษาด้านปรากฏการณ์ทางสังคม โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สำหรับ จอร์จ เลคอฟ อธิบายเกี่ยวกับการใช้อุปลักษณ์ ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปในภาษา และไม่ใช้อยู่แค่ในภาษา แต่ยังอยู่ในทั้งความคิดและการกระทำ การใช้ภาษาของมนุษย์เป็นเรื่องของการประสานระบบความคิด หรือระบบมโนทัศน์ (conceptual system) ที่ทำให้มนุษย์เราสามารถคิดและกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ ล้วนมาจากการใช้อุปลักษณ์ทั้งสิ้น มโนทัศน์ (concepts) ที่มีผลต่อความคิดของมนุษย์เรานั้นแท้จริงแล้วมิได้เป็นระบบที่ปราดเปรื่องแต่อย่างใด มโนทัศน์เพียงทำหน้าที่รวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกิจกรรมที่เราทำทุก ๆ วัน และประกอบโครงสร้างของสิ่งที่เรารู้ผ่านประสาทสัมผัส วิธีปฏิบัติของเราที่มีต่อสิ่งรอบตัว รวมทั้งการที่เรามีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งหมดนี้คือ บทบาทของระบบการสร้างมโนทัศน์ของมนุษย์เรา แท้จริงแล้ว เลคอฟ และจอห์นสัน ไม่ได้มองอุปลักษณ์ในแนวปริชานว่าเป็นเพียงแค่สิ่งที่เกิดขึ้นทางภาษาศาสตร์ แต่มองว่าเป็นปรากฏการณ์ทางปริชาน ที่ประกอบทั้งระบบภาษาและระบบความคิดเข้าด้วยกัน หลักการนี้มีอยู่ในวิธีการที่มนุษย์สร้างระบบความรู้ต่าง ๆ มาจากระบบการคิด การรับรู้ของมนุษย์ และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตของมโนทัศน์ (conceptual domain) หนึ่งโดยใช้อีกมโนทัศน์เป็นตัวช่วย ความสามารถนี้เป็นผลมาจากการที่ระบบการสร้างมโนทัศน์ทำการสร้างและกำหนดขอบเขตทางความคิดด้วยการใช้อุปลักษณ์ จุดนี้เองที่ถือเป็นความคิดที่ได้รับการกลั่นกรองโดยระบบการรับรู้ความหมาย ซึ่งนำไปสู่การให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ในเชิงภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ตามแนวทางการศึกษาภาษาศาสตร์ของ Lakoff and Johnson (1980) จากหนังสือ **Metaphors We Live by** ได้อธิบายเรื่อง อุปลักษณ์ ว่ามนุษย์ใช้อุปลักษณ์เป็นปกติในชีวิตประจำวันใช้จนเป็นส่วนหนึ่งของภาษาจนไม่รู้ว่าเป็นอุปลักษณ์ ตัวอย่างเช่น การโต้แย้งกันเหมือนการทำสงคราม (argument is war) มีการใช้ภาษาว่า ใครแพ้ใครชนะ เถียงไม่ยอมแพ้ เถียงชนะ คำว่า แพ้, ชนะ เปรียบได้กับการทำสงคราม นำมาใช้เปรียบกับสิ่งต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การกีฬา มีคนแพ้คนชนะ เป็นต้น ลักษณะนี้แสดงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) ใช้แสดงความคิดหรือความรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อที่จะเข้าใจอีกสิ่งหนึ่ง ตัวอย่างเช่น การเล่นเกม การโต้ว่าที่มีแพ้มีชนะ นำเรื่องการทำสงครามมาใช้เปรียบกับการโต้ว่าที่จะมีฝ่ายที่แพ้และฝ่ายที่ชนะโดยนำมาเปรียบกับการทำสงคราม การเชื่อมโยงแผนผังทางความคิด หรือการถ่ายโยงความคิดจากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทางนี้เรียกว่า การถ่ายโยงความหมาย (Mapping)

อุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดไม่ใช่เรื่องของภาษาของผู้ใช้ภาษาเท่านั้น ดังนั้น อุปลักษณ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “ความคิด” ตรงกับคำว่า Conceptual Metaphor นี้คือที่มาของคำนี้ เราจะเปรียบเทียบได้ว่า ความรักเหมือนการเดินทาง ต้องมีสิ่งที่เรารู้จักมีภาพ แผน หรือโครงสร้างที่อยู่ในความคิด มีการสร้างผังภาพ (Image schema) เช่น เรื่องของเวลา เข้า สาย บ่าย เย็น เรื่องของพื้นที่ กว้าง แคบ ลึก ตื้น เรื่องของทิศทางการเคลื่อนไหว การบังคับควบคุม คุณลักษณะนี้เราเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ทางร่างกายและสังคม เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่มีความเป็นมโนธรรม โดยแวดวงความหมายต้นทาง (Source domain) มีความเป็นรูปธรรมมากกว่า ส่วนแวดวงความหมายปลายทาง (Target domain) มีความเป็นนามธรรมมากกว่า ความรักเป็นนามธรรมมากกว่าพยายามนำลักษณะสิ่งที่มีอยู่เป็นรูปธรรมมาอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจเค้าโครงการเดินทาง ซึ่งเรารู้จักอยู่แล้วคนพูดรู้จักและอธิบายได้ว่าการเดินทางมีภาพ (Image schema) เป็นอย่างไร เช่น มีจุดเริ่มต้นต้นทาง มีจุดจบจุดปลายทาง มีแผนการเดินทาง ระยะทาง คนเดินทาง ส่วนมากจะเป็นรูปธรรมมากกว่า เป็นต้น

อุปลักษณ์เป็นการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมผ่านประสาทสัมผัสการรับรู้ทั้ง 5 ของมนุษย์ ตา (การมองเห็น) หู (การฟังเสียง) จมูก (การได้กลิ่น) ลิ้น (การรับรส) และกาย (การสัมผัส) ใช้ร่างกายเป็นเครื่องจับ เครื่องวัด เช่น ความรักหวานชื่น ความรักขมขื่น ชีวิตของเขาหวานชื่น ชีวิตของเขาขมขื่น เขาใช้คำพูดแผ่ตร้อน การโต้ว่าที่แผ่ตร้อน นำมาอธิบายประสาทสัมผัสทางรส ความมืดมัว ความใสกระจ่าง แสดงประสาทสัมผัสการรับรู้ การมองเห็นเรื่องรูป ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ใช้ประสาทสัมผัสการรับรู้ทางตาในการใช้การชั่ง

การตรวจ การวัดปริมาณปริมาตร มนุษย์ใช้ภาพ (Image schema) ประสาทสัมผัสการรับรู้ทั้ง 5 กลิ่นหอมทำความเข้าใจว่าเป็นเรื่องดี มีความหมายทางบวก กลิ่นเหม็นเป็นเรื่องที่ไม่ดี มีความหมายทางลบ มนุษย์คิดหรือทำอะไรมีอุปลักษณะเป็นพื้นฐานโครงสร้างแกนกลางให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในการใช้ภาษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ภาษาและความคิด ตัวอย่างในสังคมไทยมีการใช้ภาษาเกี่ยวกับเวลา เช่น เสียเวลา ใช้เวลา เวลาเป็นเงินเป็นทอง เวลาไม่คอยใคร สิ้นเปลืองเวลา หหมดเวลา มีเวลา ประหยัดเวลา ขอบคุณที่ให้เวลา เป็นต้น การเปรียบเทียบ เวลา ซึ่งไม่มีตัวตน (นามธรรม) ทำให้มีตัวตนขึ้นมาใช้ เวลา ในรูปเดียวกับเงินทอง ทำให้เข้าใจเรื่องเวลาได้ง่ายขึ้น สิ่งที่เราเปรียบเทียบจากแวดวงความหมายต้นทาง (Source domain) มีความเป็นรูปธรรมส่วนแวดวงความหมายปลายทาง (Target domain) มีความเป็นนามธรรม นามธรรมเข้าใจยากทำให้เข้าใจง่ายขึ้นโดยการเปรียบเทียบ เช่น เวลาเป็นเงินเป็นทอง เงินทองเป็นรูปธรรม แต่ละคนที่พูดมีแผนภาพในใจว่า เงินทองหมายถึงอะไร สิ่งที่มีค่า ทรัพย์สินที่คนชอบมีมูลค่า ส่วน เวลา จับต้องไม่ได้เป็นนามธรรม นำเวลามาใช้ว่า เวลาเป็นเงินเป็นทอง พยายามทำความเข้าใจแผนภาพ เงินทอง เป็นสิ่งมีค่าใช้แลกเปลี่ยน เก็บหอมรอมริบ นำความหมายของเวลา มาใช้ในงานนี้ ประหยัดเวลา ใช้เวลาโดยเปล่าประโยชน์ เรียนรู้เรื่อง “เวลา” ว่าเป็นสิ่งที่มีค่าจากความเข้าใจความหมายที่มีต่อคำว่า “เงินทอง” เช่น ประหยัดเวลา ประหยัดเงิน ใช้เวลา ใช้เงิน เป็นต้น วิธีคิดของมนุษย์ในสังคมทำให้เป็นรูปธรรมขึ้น หรือ ตัวอย่าง ความคิดดี ความคิดเลว มีฝีมือเหนือกว่า อยู่ใต้บังคับบัญชา ภายใต้การควบคุม ราคาขึ้นสูง ราคาตกต่ำ อุปลักษณะบอกทิศทาง สิ่งที่มีความสุข สิ่งที่ดีมีทิศทางมากขึ้น ดีขึ้น สิ่งที่ไม่ดี ไม่มีความสุข มีทิศทางตกต่ำลง สอดคล้องกับลักษณะทางกายใช้คำว่า ขึ้น ลง เหนือ ใต้ ออก ตก เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางร่างกายและสังคม ซึ่งเกิดจากลักษณะทางกายภาพรอบ ๆ ตัวมนุษย์ เราใช้อุปลักษณะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ สิ่งใหม่ในชีวิต เช่น สังคมไทยแต่ก่อนไม่มีรถยนต์ พอมีการนำเขารถยนต์เข้ามาใช้อำนวยความสะดวกด้านการคมนาคม เราใช้อุปลักษณะเปรียบเทียบรถยนต์ มีหน้าต่าง ประตูโดยใช้ความรู้เก่าเข้าไปจับทำความเข้าใจความหมายว่า บ้านมีหน้าต่าง ประตู เามาใช้กับรถยนต์ เรียก หน้าต่างรถ ประตูรถยนต์ เป็นต้น คำว่า “ขึ้น, ลง” ทำให้เป็นรูปธรรม โดยเปรียบเทียบกับ การขึ้นบันได การลงบันได มีทิศทางการขึ้นและการลงเข้าใจเรื่องทิศทาง และนำไปใช้อุปลักษณะเปรียบเทียบกับ ราคาขึ้น ราคาลง ดีขึ้น น้ำขึ้น น้ำลง ราคาขึ้น เป็นนามธรรมจับต้องไม่ได้เปรียบเทียบกับการขึ้นบันไดทำให้เป็นรูปธรรม เป็นอุปลักษณะที่ไม่เกี่ยวกับรูปภาพในความหมายของ จอร์จ เลคอฟ มีการใช้อยู่มากมายในระบบของภาษา จนเราไม่นึกว่าเป็นอุปลักษณะ

จากคำอธิบายในข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า การศึกษาอุปลักษณะความหมายเปรียบในทางภาษาศาสตร์ปริชานนั้นเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของการสร้างสรรค์ทางภาษา เนื่องจากเป็นความหมายที่เกิดจากการนำเอาความหมายประจำรูปมาใช้ในความหมายใหม่ โดยมีลักษณะอรรถลักษณะบางประการที่เหมือนกับความหมายประจำรูป นอกจากนี้ความหมายเปรียบยังมีส่วนช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจได้สารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2.6 ความเปรียบ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2536, หน้า 114) ได้กล่าวถึงคำอธิบายประเภทของความเปรียบต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาษาไทย ตามแนวคิดของ I.A Richards ได้แก่

1) บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ ความเปรียบที่พรรณนาให้สัตว์ ความคิด นามธรรมหรือวัตถุ แสดงลักษณะไม่ว่าในด้านรูปลักษณะ ลักษณะนิสัย ความรู้สึก หรือพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นคน

2) ความเปรียบประชด (Irony) คือ ความเปรียบที่มุ่งสื่อความหมายที่ตรงกันข้ามกับความหมายของคำที่ใช้ เช่น ใช้คำที่มีความหมายโดยปกติในทางขึ้นชมยกย่องมาแสดงการติเตียนเหยียดหยาม หรือในทางกลับกัน อาจใช้คำที่ปกติเป็นคำตำหนิ มาแสดงการชมเชยก็ได้

3) ความเปรียบแสดงแนวเทียบ (Simile) คือ ความเปรียบที่ต้องการอธิบายลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใด (ไม่ว่ารูปธรรมหรือนามธรรม) โดยนำไปเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งซึ่งมักเป็นรูปธรรมที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว สิ่งที่น่ามาเทียบกันเป็นสิ่งที่เห็นได้ว่ามีส่วนพ้องต้องกันอยู่ ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าผู้ประพันธ์ต้องการเน้นลักษณะใดในการแสดงแนวเทียบนั้น

4) ความเปรียบอิงแนวเทียบ (Metaphor) คือ ความเปรียบแสดงลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยกล่าวถึงอีกสิ่งหนึ่งแทน เพื่อส่งความหมายจากสิ่งนั้นให้โยงไปยังสิ่งที่ประสงค์จะอธิบาย

5) ความเปรียบเกินจริง หรือ อติพจน์ (Hyperbole) บางครั้งความรู้สึกนึกคิดซึ่งเป็นนามธรรมเป็นสิ่งจำเป็นต้องแสดงออกด้วยถ้อยคำที่มีความหมายเกินจริง จึงจะมีน้ำหนักเทียบเท่ากับที่ปรากฏจริง ๆ ในจินตภาพได้ ความเปรียบซึ่งแสดงความเกินจริงอย่างตั้งใจเพื่อสื่อความหมายเกินจริง ความหมายโดยพยัญชนะ เรียกว่า ความเปรียบเกินจริง เช่น เกลียดเข้าไส้ ร้องไห้น้ำตาเป็นสายเลือด

กล่าวโดยสรุป วรรณศิลป์เป็นทั้งเครื่องมือและศิลปะของการแต่งหนังสือ ซึ่งผู้ที่ป็นนักเขียนจะต้องศึกษา ค้นคว้า และฝึกปรือจนมีความชำนาญ เรื่องที่ชาววรรณศิลป์ไม่อาจเรียกว่าเป็นวรรณคดี วรรณกรรมหรือเรื่องแต่งที่ดีได้

1.3 แนวคิดความนึกเปรียบเทียบ

แนวคิดความนึกเปรียบเทียบที่นักวิชาการชาวไทยศึกษาตามแนวคิดของนักวิชาการชาวตะวันออกและตะวันตก คือ แนวคิดวรรณคดีสันสกฤต และแนวคิดการวิเคราะห์วิจารณ์ของ I.A Richards มีดังนี้

1.3.1 แนวคิดวรรณคดีสันสกฤต กุสุมา รัชมนิ (2549, หน้า 22-65) กล่าวไว้ว่า วรรณคดีศึกษาของสันสกฤตเป็นวิชาที่มีมาแต่โบราณ เรียกกันว่า อลังการศาสตร์ ชาวอินเดียมีความคิดว่า วรรณคดีมีร่างกายและวิญญาณเช่นเดียวกับมนุษย์ โครงสร้างของบทประพันธ์ไม่ต่างกับสรีระของมนุษย์ ความคิดนี้เป็นพื้นฐานทำให้เกิดบทเปรียบเทียบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบทประพันธ์กับมนุษย์อยู่เสมอ แม้แต่คำเรียกแนวคิดวรรณคดีว่าอลังการศาสตร์ก็มาจากความคิดที่ว่า สิ่งที่ทำให้วรรณคดีมีคุณค่า คือ สิ่งที่ประดับตกแต่งวรรณคดี อลังการ คือ การใช้ถ้อยคำที่ไพเราะและโวหารที่มีความหมายลึกซึ้งให้เป็นประหนึ่งอารมณ์ของบทประพันธ์ อลังการ มีใช้ในความหมายกว้างในคำว่า อลังการศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยการประพันธ์วรรณคดี หรือแนวคิดวรรณคดีเป็นความหมายแคบ หมายถึง ความไพเราะและความลึกซึ้งของถ้อยคำ ภาพพจน์ก็เป็นอลังการในความหมายนี้ อลังการแบ่งเป็นอลังการทางเสียงและอลังการทางความหมาย มีรายละเอียดดังนี้

1) อลังการทางเสียง คือ การเล่นคำให้เกิดความไพเราะของเสียงในบทประพันธ์ อลังการทางเสียงที่สำคัญ ได้แก่ ยมก และอนุปราส โดยยมก คือ การเล่นคำโดยใช้คำที่มีเสียงเหมือนกันทุกพยางค์ หรือบางพยางค์แต่สื่อความหมายต่างกัน คำประพันธ์วรรคเดียวกันหรือบทเดียวกัน และอนุปราส คือ การเล่นเสียงโดยการซ้ำเสียงพยัญชนะในคำประพันธ์วรรคเดียวกัน ส่วนใหญ่มีเสียงสระต่างกัน

2) อลังการทางความหมาย คือ การใช้โวหารเปรียบเทียบ หรือโวหารแฝงความหมาย เพื่อให้มีการตีความได้ลึกซึ้งต่างกันไป ในระยะแรกมักเป็นโวหารง่าย เปรียบว่าสิ่งหนึ่ง ดี และงาม เหมือนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น อุปมา รูปกะ ต่อมาจึงพลิกแพลงใช้สลับซับซ้อนมากขึ้น จนเป็นการใช้ความหมายที่ซ่อนเร้นเจตนาของผู้พูด อลังการทางความหมายที่สำคัญ ได้แก่

2.1) อุปมา คือ การนำสิ่งที่กวีต้องการแสดงลักษณะเด่นไปเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่งที่มีลักษณะเด่น

2.2) รูปกะ คือ การเปรียบเทียบทำนองเดียวกับอุปมา แต่กล่าวเสียใหม่ว่า สิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง

2.3) อุปมาอุปไมย คือ การเปรียบเทียบโดยใช้ถ้อยคำเหมือนรูปกะ แต่ไม่ได้หมายความว่าความลึกซึ้งเท่ากับรูปกะที่ว่าสิ่งหนึ่งอาจแทนอีกสิ่งหนึ่งได้ เพียงแต่ต้องการเปรียบเทียบ เช่นเดียวกับอุปมาว่า อุปไมย

2.4) อุปเมโยปมา คือ การเปรียบเทียบแบบอุปมา 2 ทาง นอกจาก ก เหมือน ข แล้ว ในทางกลับกัน ข ก็เหมือน ก ด้วย

2.5) อนุพยยะ คือ การเปรียบเทียบทำนองเดียวกับอุปมา แต่เทียบสิ่งหนึ่ง กับตัวของมันเอง

2.6) วยติเรก คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกัน แต่ยกให้ สิ่งหนึ่งเหนือกว่าอีกสิ่งหนึ่ง

2.7) ประติวัสดูปมา คือ การเปรียบเทียบด้วยข้อความ 2 ประโยค ในลักษณะคู่ขนานกัน

2.8) อุตเปรกษา คือ การกล่าวโดยแสดงจินตนาการให้เกินจริง

2.9) อติศโยกติ คือ กล่าวให้เกินจริงด้วยวิธีการเดียวกับอุตเปรกษา แต่ไม่ใช่คำว่าประหนึ่ง (iva)

2.10) ตูลยโยคิตา คือ การเปรียบเทียบให้เห็นว่าของสองสิ่ง หรือมากกว่านั้น มีคุณลักษณะหรือการกระทำที่ส่งผลได้เหมือนกัน แต่มีนัยว่าสิ่งหนึ่งเหนือกว่า อีกสิ่งหนึ่ง

2.11) สมาสโกติ คือ การเปรียบเทียบโดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่ง แต่หมายถึง อีกสิ่งหนึ่งซึ่งมีอาจกล่าวออกมาได้ตรง ๆ

2.12) สสันเทหะ คือ การเปรียบเทียบ โดยกล่าวถึงความเหมือน ของสิ่ง 2 สิ่ง ที่ทำให้ผู้พบเห็นเกิดความฉงน

2.13) สโหกติ คือ การกล่าวด้วยถ้อยคำเพียงคำเดียวถึงการกระทำ ของสิ่ง 2 สิ่ง ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน

2.14) เศลชะ คือ การเล่นคำด้วยการใช้คำเดียวที่มี 2 ความหมาย อาจเป็นคำพ้องรูปและพ้องเสียง

2.15) ทิปกะ คือ การกล่าวด้วยข้อความที่มีส่วนขยายเพียงหนึ่ง แต่มีกริยาหลายตัว หรือมีกริยาเพียงตัวเดียว แต่มีส่วนขยายมากกว่าหนึ่ง

2.16) ยถาสังชยะ คือ การกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ลำดับเดียวกับ ที่เคยกล่าวถึงไว้แล้วในคำประพันธ์บทเดียวกัน

2.17) อรรถาณตรัณยาสะ คือ การหาหลักฐานมายืนยันสิ่งที่กล่าวถึง อาจเป็นการยกหลักทั่วไปมาสนับสนุนกรณีเฉพาะ หรือยกกรณีเฉพาะมาสนับสนุนหลักทั่วไปก็ได้ หลักทั่วไปที่นิยมยกมาอ้างมักเป็นคำพังเพยหรือสุภาษิต

2.18) วิเศษโกติ คือ การกล่าวถึงสาเหตุ แต่ไม่มีผลที่ควรจะมีเพื่อ แสดงลักษณะพิเศษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2.19) วิภาวนา คือ การกล่าวถึงผลทั้งที่ไม่มีสาเหตุ เพื่อแสดงลักษณะ พิเศษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

2.20) วิโรธ คือ การกล่าวถึงลักษณะหรือการกระทำของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ขัดแย้งที่ควรเป็นตามธรรมชาติ

2.21) ปรรยาโยกตะ คือ การกล่าวโดยอ้อม แสดงเจตนาหนึ่งแต่มี เจตนาอื่น ซึ่งมักเป็นเจตนาไม่ดีแฝงอยู่

2.22) อปรัสตุดประคังสา คือ การกล่าวสรรเสริญโดยอ้อม สิ่งที่ต้องการ สรรเสริญมิได้ถูกเอ่ยถึง แต่เป็นที่เข้าใจว่าเป็นต้นเหตุของคำกล่าวนั้น

2.23) วยัชสตุติ คือ การกล่าวสรรเสริญที่มีเจตนาแท้จริง เป็นการติเตียน หรือกล่าวติเตียนที่มีเจตนาแท้จริงเป็นสรรเสริญ

2.24) อาเกษปะ คือ การกล่าวปฏิเสธ แต่เจตนาที่แท้จริงมิใช่การปฏิเสธ

2.25) อปหนุติ คือ การกล่าวแสดงจินตนาการโดยปฏิเสธความเป็นจริง ตามธรรมชาติของสิ่งนั้นเสีย

2.26) สวภาโวติ คือ การกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามสภาพที่เป็นอยู่ โดยธรรมชาติ โดยไม่นำความรู้สึกของกวีเข้าไปแทรกมากนัก อาจมีการใช้ภาพพจน์บ้างเล็กน้อย มักเป็นบทพรรณนาสัตว์หรือต้นไม้

1.3.2 แนวคิดการวิเคราะห์วิจารณ์ของ ไอ เอ ริชาร์ดส์ (I.A Richards) โดยใช้ หลักจิตวิทยาวิเคราะห์มาอธิบายใน “Meaning of Meaning” ดวมน จิตรจำนงค์ (2536, หน้า 114) ได้นำมากล่าวถึงคำอธิบาย ประเภทของความเปรียบที่ปรากฏในภาษาไทย ได้แก่ บุคลาธิษฐาน (Personification) ความเปรียบประชด (Irony) ความเปรียบแสดงแนวเทียบ (Simile) ความเปรียบอิงแนวเทียบ (Metaphor) และความเปรียบเกินจริง (Hyperbole)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความนึกเปรียบเทียบ

จากการศึกษาค้นคว้าผลงานที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบ กลุ่มศึกษา ความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว มีดังนี้

2.1 กลุ่มศึกษาความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว

ประเภทข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจากงานประพันธ์ร้อยแก้ว พบว่า ศึกษาจากวรรณกรรมประเภท นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย นวนิยายแปล วรรณกรรมชาดก วรรณกรรมแปล พงศาวดารจีน ชาวในหนังสือพิมพ์ บทสนทนาทางอินเทอร์เน็ตในห้องสนทนา เป็นต้น

การศึกษางานวิจัยทางด้านความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อหาความเปรียบและหาความแตกต่างที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปล ศึกษาโครงสร้างของความเปรียบ ความงามทางภาษาที่เกิดจากความเปรียบ ศึกษาความถี่ของการใช้แบบเปรียบแต่ละประเภท ศึกษาแนวคิดจากความเปรียบ ศึกษาสิ่งที่นำมาเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ ศึกษาภาษาจินตภาพ ศึกษากลวิธีการสร้างจินตภาพ และสภาพสังคมจากจินตภาพ กลวิธีการใช้ภาษาสร้างจินตภาพ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ ศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพและการสร้างภาษาจินตภาพ เป็นลักษณะเด่น ทำให้งานเขียนมีความชัดเจนงดงาม วิเคราะห์จินตภาพจากกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรม แบ่งเป็น 1) การสร้างจินตภาพโดยการใช้อุปมา 2) การสร้างจินตภาพโดยการใช้อุปนัย ภาพพจน์ ศึกษาความเปรียบอุปมาอุปไมยตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน ศึกษาอรรถาธิบายอุปมาอุปไมย ศึกษาอุปมาอุปไมยตามแนววรรณคดีปริชาน เพื่อศึกษารูปภาษาที่นำมาใช้เป็นอุปมาอุปไมย และเพื่อศึกษาอรรถาธิบายจากภาษา อาทิ

ตาราง 1 แสดงผลงานศึกษาความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
1.	ศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบในสามก๊กฉบับจีนกับฉบับไทย	จินตนา ชันวานิชวัฒน์	2527
2.	ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ	ดลฤทัย ขาวดีเดช	2540
3.	ภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณีสุคนธา: ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ	สุวัฒนา วรรณรังษี	2540
4.	ความเปรียบในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา	ชนิษฐา รัตติวิช	2546
5.	วิเคราะห์จินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของ กฤษณา อโศกสิน	เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์	2546
6.	ความเปรียบในวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีน	พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์	2551

จากรายการงานวิจัยข้างต้น ผลงานวิจัยสำคัญซึ่งศึกษาความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้วเป็นประเด็นหลัก หรือเป็นผลงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อผลงานวิจัยในยุคหลังซึ่งศึกษาในแนวเดียวกัน มีดังนี้

จินตนา ธันวานินวัฒน์ (2527) กล่าวถึงเปรียบเทียบความเปรียบในสามก๊กฉบับจีนกับฉบับไทย ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อหาความเปรียบ และหาความแตกต่างที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปล การแปลความเปรียบในสามก๊กจากฉบับจีนเป็นฉบับไทยมีทั้งความเปรียบที่มีเนื้อหาเหมือนเดิม ความเปรียบที่มีเนื้อหาคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ ความเปรียบที่ผู้แปลเพิ่มเข้าไปในฉบับไทย และความเปรียบที่ฉบับไทยตัดทิ้งไป ความแตกต่างของความเปรียบในฉบับจีนและฉบับไทยนั้น มีสาเหตุเนื่องมาจากประเทศจีนและประเทศไทยมีสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน

ดลฤทัย ขาวดีเดช (2540) กล่าวถึงภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อัครศิริ ธรรมโชติ ศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพและการสร้างภาษาจินตภาพเป็นลักษณะเด่นทำให้งานเขียนมีความชัดเจนงดงาม ภาษาในเรื่องสั้นของ อัครศิริ ธรรมโชติ มีลักษณะต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนลึกซึ้ง และทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ อันได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจอง และจังหวะ การใช้คำซ้อน การใช้คำบอกแสง สี การใช้คำเทียบกวี การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม การซ้ำคำ การใช้ประโยคซ้ำความ การใช้ประโยคคำถาม การใช้ประโยคยาว การสร้างความสมดุลทางโครงสร้างประโยค การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ ลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้ มุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสารสำคัญของเรื่อง มีสัมพันธ์ภาพและเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความและเข้าใจสารสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน ได้แก่ จินตภาพของความโหดร้าย ความน่าสะพรึงกลัว ความทุกข์ ความเศร้า ความเหงา ความท้อแท้ จินตภาพเหล่านี้ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในชื่อเรื่อง และฉาก

สุวิธนา วรรณรังษี (2540) กล่าวถึงภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณี สุคนธ์: ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสร้างจินตภาพของ สุวรรณี สุคนธ์ เริ่มจากการใช้คำที่สุวรรณีนำมาใช้ คือ คำที่ให้รายละเอียดแห่งสี แสง กลิ่น รส ความเคลื่อนไหว และอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างชัดเจนงดงาม โดยเฉพาะคำบอกสี คำบอกแสง และคำบอกความเคลื่อนไหวนั้น กวีสามารถนำมาใช้ได้อย่างประณีตงดงามเป็นพิเศษ งานวรรณกรรมของสุวรรณีจึงมีลักษณะคล้ายภาพเขียน นอกจากนี้ สุวรรณียังสร้างจินตภาพโดยใช้อุปมา คือ การนำความเปรียบและสัญลักษณ์มาสร้างจินตภาพ โดยมุ่งเน้นที่การนำธรรมชาติมาใช้ทำให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจน ดุจมีชีวิตชีวา

แฝงไว้ซึ่งความหมายที่ลึกซึ้ง เพื่อมุ่งสู่แนวคิดของเรื่องอย่างประสานกลมกลืน ดังนั้นการสร้างจินตภาพ จึงเป็นกลวิธีสำคัญที่สุวรรณีใช้สื่อแนวคิดของเรื่อง

เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์ (2546) กล่าวถึงจินตภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของ กฤษณา อโศกสิน แสดงจินตภาพที่สร้างภาพจากความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน โดยใช้ศิลปะในการเลือกสรรถ้อยคำเพื่อแนะนำให้ผู้อ่านเกิดภาพ ความรู้สึก และความประทับใจ ตามความมุ่งหมายของผู้เขียน ซึ่งคำที่ผู้เขียนเลือกใช้ นอกจากจะทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพแล้ว ยังรวมหมายถึงการแสดงให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น การได้ยิน การสัมผัส ความรู้สึก การได้กลิ่น การลิ้มรส และการเคลื่อนไหว ส่วนภาพพจน์เป็นคำที่นักวรรณกรรมมิให้ตรงกับคำว่า Figure of Speech มากกว่าจะแปลความตามตัวอักษร คำนี้ใช้ในความหมายว่า วิธีการสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้น โดยอาศัยถ้อยคำ ลำนวน การเขียนที่ชัดเจน ประณีต และที่มีความสวยงามด้วยนั้น ต้องมีการใช้ภาพพจน์ ซึ่งถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ถ้าเปรียบเทียบการเขียนเป็นการปรุงอาหาร ภาพพจน์ ก็คือ ผงชูรส ที่ช่วยทำให้ผู้อ่านได้รับรสอร่อย เกิดความสุขความพอใจในการบริโภคอาหารจนหมดได้ไม่รู้สึกตัว ภาพพจน์เป็นสิ่งที่ทำให้มโนภาพมีความโดดเด่นชัดขึ้น จนผู้อ่านผู้ฟังที่รับการถ่ายทอดแลเห็น รู้ และเข้าใจ ภาพพจน์จะช่วยให้ความคิดและความรู้สึกของผู้เขียนเข้ามาสู่ความคิดและความรู้สึกของผู้อ่าน ภาพพจน์ไม่ใช่การสร้างประโยคสามัญ

ชนิษฐา รัตินิช (2546) กล่าวถึงความเปรียบในปัญญาสชาดกฉบับล้านนาสรุปผลได้ว่า โครงสร้างของความเปรียบเกิดจากสิ่ง 2 สิ่งเปรียบเทียบกับโดยสิ่งที่ 1 คือ สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบถึง คำ กลุ่มคำ หรือประโยคที่ผู้แต่งกำลังกล่าวถึงเรื่องอะไรอยู่โยงไปเปรียบกับ สิ่งที่ 2 คือ แบบเปรียบ หมายถึง คำ กลุ่มคำ หรือประโยคที่ผู้แต่งพาดพิงถึงหรือโยงถึงเรื่องอะไร และมีคำแสดงการเปรียบเทียบ เช่น เป็น คือ ว่า เหมือนดัง เสมอด้ง เป็น ประดุจจะดั่ง ทำหน้าที่เปรียบสิ่ง 2 สิ่งนั้น และความเปรียบแต่ละแบบ ไม่ว่าจะปรากฏในแบบของอุปมา อุปลักษณ์ อธิพจน์ หรือสัญลักษณ์นั้น มีโครงสร้างอย่างเดียวกัน แต่ส่วนสำคัญที่บอกความแตกต่างของความเปรียบแต่ละประเภท คือ แบบเปรียบ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบเปรียบที่มีความหมายหลัก 1 ความหมาย แบ่งย่อยออกเป็น 15 ประเภท 2) แบบเปรียบที่มีความหมายหลักตั้งแต่ 2 ความหมายขึ้นไป แบ่งย่อยออกเป็น 2 ประเภท ความงามทางภาษาที่เกิดจากความเปรียบมี 2 ลักษณะ คือ 1) ความงามที่ทำให้เกิดภาพพจน์แบบอุปมา อุปลักษณ์ อธิพจน์ และสัญลักษณ์ 2) ความงามที่เกิดจากกลวิธีการใช้ถ้อยคำซึ่งปรากฏในแบบเปรียบที่มีความหมาย 1-2 ความหมายหลักขึ้นไป

พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ (2551) กล่าวถึงความเปรียบในวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีน มีวัตถุประสงค์ศึกษาแนวคิดจากความเปรียบ ศึกษาสิ่งที่นำมาเปรียบและสิ่งที่

ถูกเปรียบ ส่วนเฉพาะด้านการเปรียบเทียบนั้นสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ สิ่งเหนือธรรมชาติ ธรรมชาติ มนุษย์หรืออวัยวะของมนุษย์ หรือกิริยาอาการมนุษย์ พืช หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพืช สัตว์หรืออวัยวะของสัตว์ วัตถุ โรค สถานที่ ข้อมูลของสิ่งที่นำมาเปรียบ มีทั้งข้อมูลด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ การเลือกใช้สิ่งที่จะนำมาเปรียบขึ้นอยู่กับลักษณะร่วมทางความหมายที่เป็นและลักษณะเด่นๆ ของสิ่งที่นำมาเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละครในนวนิยาย

นอกจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบแล้ว การศึกษาทางด้านตัวละครในนวนิยาย มีความจำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจองค์ความรู้ ด้านตัวละครในนวนิยาย ผู้วิจัยจะได้มีความเข้าใจภาพรวมของการศึกษาด้านนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงค้นคว้าศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้ เพื่อเป็นแนวคิดและแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยแบ่งประเด็นออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ มโนทัศน์เกี่ยวกับตัวละคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร ดังนี้

1. มโนทัศน์เกี่ยวกับตัวละคร

การศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับตัวละครในนวนิยายทำให้เข้าใจเกี่ยวกับการประกอบสร้าง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของตัวละคร ประเภทของตัวละคร กลวิธีบรรยายบุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร และแนวการสร้างตัวละคร รายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของตัวละคร

ยุรฉัตร บุญสนิท (2538, หน้า 36) กล่าวว่า ตัวละคร หมายถึง บุคคลสมมุติ ผู้ทำหน้าที่ให้เรื่องดำเนินต่อไป หรือเป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง

วัลยา วิวัฒน์ศร (2536, หน้า 79) กล่าวว่า ตัวละครเป็นบุคคลสมมุติมีบทบาทหนึ่งในพัฒนาการของเหตุการณ์ ตามแนวคิดของฌอง-ปีแยร์ โกลเตนชไตน์ ตัวละครเป็นเครื่องมือที่นักเขียนใช้สำหรับแสดงทฤษฎีหรือวัตถุประสงค์ในการเขียนนวนิยาย โดยอาจแสดงออกผ่านคำพูด กิริยา ท่าทางหรือความนึกคิดของตัวละคร มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับมนุษย์ คือต้องการสิ่งจำเป็นทุกอย่างในชีวิต คือ การเกิด การตาย การนอน อาหาร และความรัก นักเขียนจึงพยายามสร้างให้ตัวละครมีองค์ประกอบของมนุษย์ทั้งห้าอย่างนี้ปรากฏในนวนิยายเสมอ และตัวละครจะมีความคล้ายคลึงกับมนุษย์ ยิ่งมีความคล้ายคลึงมากเท่าไร ก็จะมีจริงมากเท่านั้น แต่ตัวละครก็มีความแตกต่างจากมนุษย์จริงด้วย

อี.เอ็ม.ฟอร์สเตอร์ อธิบายลักษณะของตัวละครในนวนิยายไว้ในหนังสือ “Aspect at a Novel” (ศศิธร รัชนี้ ณ อยุธยา, 2522, หน้า 65) ได้อธิบายลักษณะของตัวละครสรุปว่า ตัวละครในนวนิยายแม้จะมีความสมจริงมากมายเพียงใด ก็ยังเป็น “บุคคลสมมุติ” อยู่นั่นเอง เป็นบุคคลสมมุติที่เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในเรื่องสมมุติ จึงย่อมมีลักษณะที่ผิดแผกไปจากมนุษย์จริงอยู่บ้าง เพียงแต่ว่าขึ้นอยู่กับผู้เขียนจะสามารถสร้างตัวละครของเขาให้ใกล้เคียงกับมนุษย์จริงได้มากน้อยเพียงใด และตัวละครมีความสมจริงก็ไม่ได้หมายความว่าต้องเหมือนชีวิตจริงไปทุกกรณี แม้ในชีวิตจริงมนุษย์จะมีอิสระเสรีภาพ ทว่าตัวละครในนวนิยายจะมีอิสระจากสิ่งใดสิ่งใดโดยสิ้นเชิง เพราะตัวละครเป็นส่วนหนึ่งของงานสร้างสรรค์ทั้งหมด และต้องให้สอดคล้องกับภาพรวมของนวนิยายเรื่องนั้นด้วย จึงกล่าวได้ว่า การสร้าง “ภาพมายา” และยังคง “ภาพมายา” ของตัวละครนั้นให้ดูเหมือนว่าอิสระจากทุกสิ่งทุกอย่าง แต่ในขณะเดียวกันนักเขียนก็ต้องกำหนดให้ตัวละครสอดคล้องกับส่วนอื่นของงานเขียนด้วย เช่น โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ทั้งนี้ เพื่อความเป็นเอกภาพของงานเขียนทั้งหมด นี่คือการแตกต่างระหว่างตัวละครในนวนิยายกับชีวิตมนุษย์

1.2 ประเภทของตัวละคร

ตัวละครในนวนิยายมีบทบาทและความสำคัญไม่ตัดแยกกัน ตัวละครบางตัวมีความสำคัญมาก บางตัวมีความสำคัญน้อย บางตัวมีบุคลิกลักษณะนิสัยเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ในเรื่อง ในขณะที่ตัวละครบางตัวมีบุคลิกและพฤติกรรมคงที่ มีคำเรียกประเภทของตัวละคร เช่น พระเอก นางเอก พระรอง นางรอง ตัวโกง ตัวอิจฉา เกกิง พันธุ์เกกิงอมร (2541, หน้า 629-630) ได้แบ่งประเภทของตัวละครในนวนิยายไว้สองประเภท คือ แบ่งตามบทบาทของตัวละครนั้น ๆ และแบ่งตามบุคลิกและลักษณะนิสัยของตัวละคร ดังนี้

1.2.1 แบ่งตามบทบาทของตัวละคร ตามเกณฑ์นี้แบ่งตัวละครออกเป็นสองประเภท คือ ตัวละครสำคัญหรือตัวละครเอก (Major or Subordinate character) ตัวละครที่เป็นผู้ดำเนินเรื่อง มีลักษณะเป็น “ตัวละครศูนย์กลาง” (Central character) “ตัวเอก” (Main character) กับ “พระเอก” (Hero) และ “นางเอก” (Heroine) มีความแตกต่างกัน คือ ตัวเอกหรือตัวละครสำคัญเป็นตัวละครที่มีบทบาทนำในเรื่อง เป็นผู้ดำเนินเรื่อง หรือเป็นผู้สร้างปมปัญหา ส่วนตัวละครรองหรือตัวประกอบ จะมีบทบาทรองลงไป นวนิยายบางเรื่องตัวละครรองจะเป็นผู้เล่าเรื่อง (Narrator) แทนที่จะเล่าโดยตัวละครสำคัญ

1.2.2 แบ่งตามลักษณะนิสัยของตัวละคร ถ้าตัวละครที่ไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือบุคลิกลักษณะนิสัย เรียกว่า “ตัวละครแบบคงที่” (Static character) หรือ “ตัวละครมิติเดียว” (Flat character) แต่ถ้าตัวละครที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือบุคลิกลักษณะนิสัยไปตามเหตุการณ์

ในเรื่อง เรียกว่า “ตัวละครแบบเคลื่อนไหว” หรือ “ตัวละครแบบพลวัต” (Mechanic character or Dynamic character) หรือ “ตัวละครหลายมิติ” (Round character)

1.3 กลวิธีการนำเสนอลักษณะนิสัยตัวละคร

กุหลาบ มลลิกะมาส (2529, หน้า 111–112) แสดงทัศนะเกี่ยวกับการสร้างตัวละครไว้ว่า ผู้แต่งจะเป็นผู้สร้างตัวละคร โดยการกำหนดรูปร่าง บุคลิกภาพ และบทบาทให้ใกล้เคียงกับมนุษย์จริง ๆ แต่ต้องไม่ใช่มนุษย์หรือบุคคลจริง เพราะจะกลายเป็นบุคคลจริงในชีวิตประวัติ และประวัติพงศาวดารไป ตัวละครนั้นนอกจากจะเป็นคนแล้ว สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ สิ่งของ ก็อาจเป็นตัวละครได้อีกด้วย แต่เป็นตัวละครเทียบเท่าคน

วิภา กงกะนันท (2522, หน้า 100–112) กล่าวถึงกลวิธีในการสร้างตัวละครไว้ว่า ในการพิจารณากลวิธีในการสร้างตัวละคร จะต้องพิจารณาส່วนต่าง ๆ ทั้ง 3 ส่วน คือ การเลือกประเภทตัวละคร แนวการสร้างและวิธีการสร้าง กลวิธีการบรรยายบุคลิกลักษณะนิสัยตัวละครในนวนิยายอาจจำแนกได้ ดังนี้ ผู้เขียนบรรยายตัวละครนั้นโดยตรง ผู้เขียนบรรยายตัวละครสำคัญด้วยการแสดงทระณะของผู้เขียน และทระณะของตัวละครอื่นที่มีต่อตัวละครสำคัญ ผู้เขียนบรรยายตัวละครสำคัญ ด้วยการให้ตัวละครสำคัญนั้นแสดงทระณะหรือปฏิกิริยาต่อตัวละครอื่น และผู้เขียนบรรยายตัวละครด้วยการให้ตัวละครสนทนากันเพื่อแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะนิสัยของตัวละครนั้น

1.4 ลักษณะการสร้างตัวละคร

การสร้างตัวละครในนวนิยาย มี 5 ลักษณะ คือ ตัวละครสมจริง (Realistic) ตัวละครอุดมคติ (Idealistic) ตัวละครแบบฉบับ (Type) ตัวละครเหนือจริง (Surrealistic) และตัวละครบุคลาธิษฐาน (Personification) (วิภา กงกะนันท, 2556, หน้า 150–155) มีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ตัวละครแนวสมจริง หมายถึง การทำให้ตัวละครมีบุคลิกลักษณะความรู้สึกรู้จักคิด ทระณคติ พฤติกรรมการแสดงออกในสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์คล้ายคลึงกับคนจริง เรียกว่า “การสร้างบุคลิกลักษณะตัวละคร” (Characterization) นักเขียนที่มีความสามารถสูงจะสร้าง “ภาพมายา” ให้ตัวละครมีความเหมือนจริง มีทั้งส่วนดีและส่วนเลวรวมอยู่ในตัวคนเดียวกัน การสร้างตัวละครจะไม่สร้างตัวละครให้ดีหรือเลวแต่เพียงด้านเดียว เพราะจะไม่เป็นตัวละครที่สมจริง

1.4.2 ตัวละครแนวอุดมคติ ผู้เขียนเห็นว่าพระเอกหรือนางเอกในนวนิยายควรมีบุคลิกลักษณะ มีทระณะคติหรืออุดมคติอย่างไร แล้วจะสร้างตัวละครให้ออกมามีลักษณะตามที่ต้องการ ตัวละครแนวนี้จึงอาจมีลักษณะขาดความสมจริงไปบ้าง คือ อาจดีเกินปุณชนธรรมดา แต่ถ่าพิจารณาในแง่การให้แนวคิดเชิงสร้างสรรค์แก่ผู้อ่าน ตัวละครแนวอุดมคติก็เป็น

ประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน อย่างน้อยที่สุดก็เป็นเครื่องให้สติกระตุ้นให้เห็นแบบอย่างการคิด การดำเนินชีวิตของตัวละครเหล่านั้นได้

1.4.3 ตัวละครแบบฉบับ หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะคงที่ มีอุปนิสัยใจคอ และพฤติกรรมไม่เปลี่ยนแปลง ผู้อ่านสามารถคาดเดาได้ล่วงหน้าว่าตัวละครนั้นจะแสดง พฤติกรรมอย่างไร ถ้าอยู่ในสถานการณ์นั้น

1.4.4 ตัวละครแนวเหนือจริง วรรณกรรมบางเรื่องจะมีตัวละครที่อยู่เหนือ ธรรมชาติเหนือความเป็นจริง มีพฤติกรรมที่ผิดปกติธรรมดาของมนุษย์ทั่วไป เช่น อิทธิฤทธิ์ ล่องหนหายตัว เสกเป่ามนต์คาถา ลีกลับตื่นเต้น หรือเหนือจริง

1.4.5 ตัวละครแนวบุคลาธิษฐาน หมายถึง การทำสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน ให้มีตัวตน หรือเป็นบุคคลขึ้น เป็นการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เห็นชัดเป็นรูปธรรม บุคลาธิษฐานจึงคู่กับ “ธรรมาธิษฐาน” เป็นนามธรรม ผู้เขียนจะทำให้สรรพสิ่งไม่ว่าจะเป็นสัตว์ พืช มนุษย์อย่าง เทวดา นางฟ้า ภูตผีปีศาจ ยักษ์ และอื่น ๆ ธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ ก้อนหิน ภูเขา ผลิตภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนนามธรรมต่าง ๆ เช่น กิเลส ตัณหา ความดี ความชั่ว เป็นต้น สามารถแสดงบทบาทและพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ สามารถมีความรู้สึกนึกคิดมีอารมณ์ มีชีวิตจิตใจ และพูดจาได้เหมือนมนุษย์ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของผู้เขียน

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มศึกษาตามเพศตัวละคร กลุ่มศึกษาตามบทบาท กลุ่มศึกษาตามผู้ประพันธ์ ดังนี้

2.1 กลุ่มศึกษาตามเพศของตัวละคร

การศึกษาเกี่ยวกับตัวละครนั้นมีการศึกษากันอย่างหลากหลาย โดยตัวละครหญิง มีประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ตัวละคร สถานภาพและบทบาท ประเภทของการต่อสู้ ของตัวละคร วิเคราะห์คุณลักษณะ ภาพลักษณ์ และศึกษาแนวคิดสิทธิสตรี ส่วนตัวละครชาย มีประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ลักษณะ กลวิธีในการแนะนำตัวละคร และการสร้างตัวละคร ดังรายการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาตามเพศตัวละคร

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
1.	ศึกษาตัวละครผู้หญิงในนวนิยาย แบบเอกซิสตองเซียลลิส (Existentialist)	อำพรพรณ โอตระกูล	2529

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
2.	ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงในนวนิยายไทยในอดีตและปัจจุบัน	ว.วินิจฉัย	2530
3.	ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในนวนิยายไทยในอดีตและปัจจุบัน	วินิตา ดิถียนต์	2530
4.	ศึกษาตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 1593-2394)	รีนฤทัย สัจจพันธุ์	2534
5.	การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว. วินิจฉัยกุล	ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช	2534
6.	การวิเคราะห์ตัวละครชายชาวจีนในนวนิยายไทยช่วง พ.ศ. 2510-พ.ศ. 2537	จตุพร มหาพรหม	2540
7.	ศึกษาตัวละครหญิงในนวนิยายไทยของกฤษณา อโศกสิน	รัชนิยา กล่อมเกลี้ยง	2541
8.	วิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล	นันทา พฤกษพงษ์	2541
9.	การวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล	สุวรรณา นาควาด	2541
10.	การวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของหลวง วิจิตรวาทการ	สุรัตนา เทียงตรง	2547
11.	ตัวละครหญิงในนวนิยายของบุญเหลือ	สุนันทา บุญวัฒน์กุล	2550

จากรายการงานวิจัยข้างต้น ผลงานวิจัยสำคัญซึ่งศึกษาวิเคราะห์ตามเพศตัวละครเป็นประเด็นหลัก หรือเป็นผลงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อผลงานวิจัยในยุคหลังซึ่งศึกษาในแนวเดียวกันมีดังนี้

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช (2534) นำเสนอสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในสมัยก่อนนั้น ยังด้อยกว่าผู้ชายมาก ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมเดิมปลูกฝังให้ลูกสาวเรียนทางการบ้านการเรือน เพื่อเตรียมการไว้สำหรับอนาคต และความคิดดังกล่าวก็ถูกถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา จนกลายเป็นค่านิยม คือ ผู้หญิงควรมีบทบาทเพียงเป็นแค่ภรรยาหรือมารดาของลูกเท่านั้น ไม่มีสิทธิและอำนาจในการตัดสินใจเท่าผู้ชาย ส่วนค่านิยมของผู้หญิง

ถูกกำหนดให้ทำงานที่เหมาะสมกับเพศของตน เช่น งานบ้านงานเรือน งานเย็บปักถักร้อย งานอบรมเลี้ยงดูเด็ก งานปรนนิบัติเพศชาย สังคมก็ผู้หญิงคับแคบ มักวนเวียนอยู่แต่เรื่องภายในบ้าน มิได้มีบทบาทต่อบ้านเมือง ผู้หญิงในสมัยก่อนมักมีความคิดอยู่แต่เรื่องการแต่งกายให้สวย ทันสมัย และมีความหวังอันสูงสุดอยู่ที่ความรัก ต่อมาผู้หญิงได้รับการศึกษามากขึ้น ทำให้ผู้หญิงมีความคิดเปลี่ยนแปลงไป ภาพผู้หญิงที่เรียบร้อยอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือนก็เริ่มเปลี่ยนไป เป็นผู้หญิงที่มีความกล้า และมีความอิสระในการคบเพื่อนต่างเพศ นิยมเลือกคู่ครองเอง และทำงานได้อย่างเต็มบาทเต็มไหล่กับผู้ชาย

รัชสมัย รัชกาลที่ 2541) ศึกษาพบว่า กฤษฎณา อโศกสิน สร้างตัวละครหญิงให้มีภาพลักษณ์แบบผู้หญิงสมัยใหม่ ผู้หญิงมีความเสมอภาคกับผู้ชายในด้านการมีประสิทธิภาพในการทำงาน และความต้องการทางเพศ อย่างไรก็ตามบทบาทของผู้หญิงในสังคมไทยทวีความสำคัญขึ้น ทั้งทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ภาพลักษณ์ของตัวละครหญิง ในนวนิยายจะสะท้อนออกมาในด้านคุณค่าด้านอื่นมากกว่าในด้านความเป็นผู้หญิงที่ “ดี” หรือ “ไม่ดี” เพียงอย่างเดียว

นันทา พฤษพงษ์ (2541) ศึกษาลักษณะตัวละครเอกฝ่ายชาย ผู้แต่งใช้วิธีแนะนำตัวละครจากพฤติกรรมของตัวละครอื่นมากที่สุด รองลงมา คือ วิธีแนะนำโดยผู้ประพันธ์เป็นผู้บรรยาย และวิธีแนะนำด้วยพฤติกรรมของตัวละครเองนั้นผู้ประพันธ์ใช้เท่ากัน การสร้างตัวละครชายจะดูจากชาติตระกูล และการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อบุคลิกของตัวละคร ผู้เขียนให้ความสำคัญกับบุคลิกภาพภายใน ซึ่งแสดงความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตัวละครมากกว่าบุคลิกภาพภายนอก นอกจากนี้ สิ่งที่จะทำให้ตัวละครแตกต่างกันก็ตรงด้านการศึกษามีส่วนสำคัญต่อความคิด อุดมการณ์ของตัวละคร ส่วนด้านสังคม ผู้เขียนให้ความสำคัญด้านครอบครัว ทำให้เห็นว่า การให้ความรักการเลี้ยงดูของบิดามารดาและการใช้ชีวิตคู่ ขึ้นอยู่กับความรักความเข้าใจ มากกว่าวัตถุเงินทอง ด้านอาชีพตัวละครจะส่งผลต่อแนวคิดในการดำเนินชีวิต ดังนั้น ตัวละครจะน่าสนใจหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกลวิธีการแนะนำตัวละคร และสร้างตัวละคร

2.2 กลุ่มศึกษาตามบทบาทของตัวละคร

การศึกษาตัวละครด้านบทบาทนั้นมีการศึกษาบทบาทของตัวละครอย่างหลากหลาย ที่สะท้อนมาจากพฤติกรรมของมนุษย์ สถานภาพและบทบาท สะท้อนให้เห็นการพัฒนาคนจากพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ตัวละครแสดงออกมา ดังรายการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาตามบทบาทของตัวละคร

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
1.	สถานภาพของสตรีไทยในวรรณกรรม เฉพาะสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงปี 2525-2394 (รัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3) จำนวน 8 เรื่อง	บุญยงค์ เกศเทศ	2517
2.	สถานภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยในช่วงปี พ.ศ.2475-2493 ในนวนิยายของดอกไม้สด และ ก.สุรางคนางค์	สายสมร เหยดรองการ	2528
3.	บทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศจาก นวนิยายไทย ในช่วง พ.ศ. 2444-2501	สุรีย์ สุวรรณภาค	2529
4.	บทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศ: ศึกษาจากนวนิยายไทย ในช่วง พ.ศ. 2444- 2501	สุรีย์ สุวรรณภาค	2529
5.	สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน (พ.ศ. 2497-2530)	วีรวรรณ ศรีสำราญ	2533
6.	วิเคราะห์ความคิดเรื่องบทบาทสตรี ในนวนิยายของ เสนีย์ เสาวพงศ์	ทัศนีย์ กุ่มทะรัตน์	2534
7.	บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของ หลวงวิจิตรวาทการ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์	วาสนา บุญสม	2535
8.	วิเคราะห์ความคิดเรื่องบทบาทสตรี ในนวนิยายของ เสนีย์ เสาวพงศ์	ทศญา โพธิ์อยู่	2536
9.	ภาพลักษณ์ของมารดาในวรรณกรรมไทย ภาพรวมจากอดีตถึงปัจจุบัน	ธัญญา สังขพันธานนท์	2539
10.	สถานภาพและบทบาทตัวละครหญิง	สมณชา บุญวัฒนะกุล	2550

จากรายการงานวิจัยข้างต้น ผลงานวิจัยสำคัญซึ่งศึกษาตัวละครด้านบทบาท
เป็นประเด็นหลัก หรือเป็นผลงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อผลงานวิจัยในยุคหลัง ซึ่งศึกษาในแนวเดียวกัน
มีดังนี้

บุญยงค์ เกศเทศ (2517) กล่าวว่า สถานภาพของสตรีไทยในช่วงปี 2525-2394
(รัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3) ผู้หญิงศึกษาวิชาของกุลสตรี ได้แก่ การบ้านเรือน การประกอบอาหาร

เย็บปักถักร้อย และกิริยามารยาท ผู้หญิงจะได้รับมอบอำนาจจากผู้ชายให้จัดการกิจการในครอบครัวได้ทั้งหมด แต่ต้องอยู่ในอำนาจการตัดสินใจของผู้ชายในขั้นสุดท้าย เพราะผู้ชายเป็น “ผู้นำ” เป็น “หัวหน้าครอบครัว” เป็น “ผู้บังคับบัญชา” ส่วนผู้หญิงเป็นเพียง “บริวาร” มีหน้าที่ปรนนิบัติรับใช้ให้มีความสุขและความสะดวกสบายในทุกด้าน การประกอบอาชีพจะแตกต่างกันไปตามระดับชั้นทางสังคม เช่น ผู้หญิงชั้นสูงจะรับราชการอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ผู้หญิงชาวบ้านฐานะปานกลาง จะประกอบอาชีพที่เป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว อาทิ งานฝีมือต่าง ๆ ผู้หญิงชาวบ้านฐานะยากจน จะประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรมของครอบครัว ผู้หญิงไม่มีเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพได้อย่างอิสระเหมือนผู้ชาย เนื่องจากสังคมไม่นิยมให้ผู้หญิงไปทำงานนอกบ้านเหมือนผู้ชาย

สุริย์ สุวรรณภาค (2529) ได้กล่าวถึงสิทธิทางเพศของสตรีในช่วงปี พ.ศ. 2444–2475 ผู้หญิงมีบทบาทในสังคมน้อยมาก เพราะไม่ได้รับการยอมรับและสนับสนุน ต่อมาในปี พ.ศ. 2476–2501 ผู้หญิงได้เริ่มมีบทบาทในสังคมเพิ่มมากขึ้น ส่วนมากเป็นด้านสังคมสงเคราะห์ แต่ก็ยังไม่ถึงกับเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาและแก้ไขสภาพสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงไทยได้พยายามแสดงความสามารถและเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองที่มีต่อสังคม แม้จะจำกัดในวงแคบเฉพาะผู้หญิงในวงสังคมระดับสูงก็ตาม แต่ก็ได้แสดงให้เห็นฐานะของสตรีที่ได้รับการยอมรับและยกระดับให้สูงขึ้น ปัจจัยที่ทำให้บทบาทของผู้หญิงเป็นที่ยอมรับของผู้ชายนั้น ได้แก่ การศึกษา ซึ่งเริ่มขยายตัวอย่างรวดเร็ว ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 และกฎหมายรับรองฐานะของสตรีให้เสมอภาคบุรุษ

วีรวรรณ ศรีสำราญ (2533) กล่าวถึงสถานภาพสตรีไทยและพัฒนาการของการสร้างจินตนาภาพสตรีไทยในวรรณกรรม เอาไว้ว่า จินตภาพของหญิงในครอบครัวเริ่มแปรเปลี่ยนจากลักษณะพาฝันหรืออุดมคติ คือ การคิดถึงแต่การเสียสละเพื่อผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ผู้หญิงเริ่มก้าวเข้ามาสู่โลกแห่งความเป็นจริงที่ละก้าว ด้วยการเริ่มที่จะคิดถึงตัวเอง คิดถึงความสุขของตัวเอง คิดถึงฐานะที่ไม่เท่าเทียมของตัวเอง และเริ่มปลดปล่อยพันธนาการเดิมออกจากตัวเอง นอกจากนี้ ผู้หญิงยังก้าวออกจากโลกแคบ ๆ ภายในบ้านออกมาสู่โลกกว้าง ผู้หญิงเริ่มมองสังคมแวดล้อมที่กว้างไปครอบครัวเท่านั้น พวกเธอก้าวเข้าสู่มิติเศรษฐกิจและการเมือง ในกรณีนี้เครื่องมือชิ้นสำคัญที่ช่วยผู้หญิงรุ่นใหม่สร้างโลกตามที่เธอปรารถนา ก็คือการศึกษา และการมีโอกาสท่องเที่ยวในโลกกว้างนั่นเอง

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2539) กล่าวถึงภาพลักษณ์ของมารดา มี 2 ลักษณะ คือ ความเป็นมารดาที่สืบทอดภาพลักษณ์ในอดีต กับภาพลักษณ์ของความเป็นมารดาที่เปลี่ยนแปลงไปจากภาพลักษณ์แบบเก่า มารดาในสถานภาพและบทบาทที่ยังไม่

เปลี่ยนแปลงจากอดีตยังคงมีฐานะเป็นปูชนียบุคคลของลูก เป็นที่พึ่งของลูกทั้งทางกายและทางใจ สังคมไทยยังให้ความสำคัญและความคาดหวังต่อความเป็นมารดาโดยไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนแม่บ้านนั้น มีภาระหน้าที่สำคัญ 3 ประการหลัก คือ ภาระของแม่ในแง่ปัจเจก ภาระของการเป็นภรรยา และภาระของการเป็นผู้ให้บริการแก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่ตายตัวและมีความเป็นอุดมคติอย่างสูง

รีนฤทัย ลัจจพันธุ์ (2540) นำเสนอภาพลักษณ์ของมารดาที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานของสังคมแบบเก่า ภาพลักษณ์ของสตรียุคใหม่ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากมาตรฐานของสตรีในสังคมแบบเดิม คือ การหายไปของภาพลักษณ์ที่เป็นแบบฉบับของสตรีที่มีความดีพร้อมเป็นมารดา และภรรยาที่สมบูรณ์แบบ ดูเหมือนจะไม่ใช้ภาพลักษณ์อันเป็นกรอบตายตัวของสตรีอีกต่อไป กลับแทนที่ด้วยภาพของสตรีเก่งและมีความเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษเพศ เป็นภาพสตรีก้าวหน้าที่พัฒนาสืบต่อจากงานเขียนของนักเขียนอีกยุคหนึ่ง สตรีตามแบบฉบับใหม่ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า การกำหนดสถานภาพและบทบาทของสตรีโดยใช้กรอบของชาติตระกูลนั้นไม่อาจนำมาใช้ได้อีกต่อไป

2.3 กลุ่มศึกษาตามผู้ประพันธ์

การศึกษานวนิยายตามผู้ประพันธ์นั้น มีการศึกษาอย่างหลากหลายที่สะท้อนแนวคิด มุมมองสังคม และการวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทตัวละครจากนักเขียนไว้อย่างหลากหลาย ดังรายการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาตามผู้ประพันธ์

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
1.	นวนิยายของทมยันตี	ชลธิรา สัตยาวัฒนา	2522
2.	สถานภาพสตรีในสังคมไทยในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ในช่วงปี พ.ศ. 2497-2530	วีรวรรณ ศรีสำราญ	2533
3.	การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล	ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช	2534
4.	การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตี ระหว่าง พ.ศ. 2506-2534	ภัทรพร หงษ์ทอง	2538
5.	แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชน ช่วง พ.ศ. 2517-2528	มยุรา พรหมอ้วน	2542

จากรายการงานวิจัยข้างต้น ผลงานวิจัยสำคัญซึ่งศึกษานวนิยายตามผู้ประพันธ์ เป็นประเด็นหลัก หรือเป็นผลงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อผลงานวิจัยในยุคหลังซึ่งศึกษาในแนวเดียวกัน มีดังนี้

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2522) กล่าวถึงนวนิยายของทมยันตีนำเสนอข้อมูล และโครงเรื่องน่าสนใจมาเสนอผู้อ่านอยู่ตลอดเวลา มีเกร็ดพิเศษแปลก ๆ ใหม่ ๆ หรือไม่ก็ โบราณไปเลย หรือไม่ก็มีลักษณะต่างชาติต่างวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งหาอ่านได้ยากในงานเขียน ของนักเขียนอื่น ๆ บุคลิกตัวละครนางเอกผู้หญิง เป็นผู้หญิงในอุดมคติของผู้อ่าน คือ แบบสูงศักดิ์ เหมือนราชินีกุล งามสง่า ฉลาดเฉลียว รู้เท่าทันการเมือง อยู่ในกรอบประเพณีโบราณอย่างเคร่งครัด มีปัญหาการเงิน เป็นผู้ดีตกยากหรือเป็นเชื้อสายของผู้ที่เคยอยู่ในรั้วในวัง กร้านชีวิต มีความทุกข์ ทั้งในด้านการดำรงชีวิต และเป็นผู้ที่สมสมัยในสมัยนั้น เป็นนักเรียนนอกที่คล่องแคล่ว ปราดเปรียว ทันคน หยิ่ง ใจแข็ง มาจากครอบครัวบ้านแตกและมีปัญหาการเงิน แต่ก็ไม่ทำตนเป็นคนเจ้าทุกข์ มีอารมณ์ขัน และพร้อมที่จะรวมอารมณ์ขันกับตัวละครที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะตัวละครฝ่ายชาย

ภัทรพร หงษ์ทอง (2538) กล่าวถึงนวนิยายของทมยันตี ระหว่าง พ.ศ. 2506–2534 สะท้อนแนวคิดสตรีนิยมที่ปรากฏในนวนิยายของทมยันตี มีลักษณะเป็นวรรณกรรมสตรี ที่มีความเป็นกุลสตรี และเป็นภาพตัวแทนของสตรียุคใหม่ ที่มีความแกร่งโดยเฉพาะความเข้มแข็งทางใจ รวมทั้งมีบทบาทเป็นสตรีที่ทำงานนอกบ้าน ซึ่งมีความสวยงามและสติปัญญา ทั้งเป็นสตรีที่เรียกร้องต่อลัทธิสตรีสร้างสำนึกของความเป็นเพศหญิงอย่างแท้จริง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของนวนิยาย มีแนวคิดที่นำมาศึกษา เพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายดีเด่น ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยาย แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการแต่งและท่วงทำนองการแต่ง และบทความเชิงวิจารณ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย ดังนี้

1. องค์ประกอบของนวนิยาย

การศึกษาตำราหนังสือที่กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบนวนิยาย อาทิ แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์ แว่นวรรณกรรม อิทธิพล วรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย จากนักวิชาการทั้งหลาย ได้แก่ สุพรรณิ วราทร (2519, หน้า 3–4); ธวัช ปุณโณทก (2527, หน้า 142–146); รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2553, หน้า 244); วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2531, หน้า 59); ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539, หน้า 70–74);

กุหลาบ มลลิกะมาส (2554, หน้า 78) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยาย มีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์นวนิยายตามแนวทาง เกกิง พันธุ์เถลิงอมร (2541, หน้า 11-17) ดังนี้

1.1 แก่นเรื่อง แก่นเรื่อง เป็นทรศนะหรือแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ โดยใช้โครงเรื่องและตัวละครเป็นสื่อ ใช้บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศ เป็นเครื่องแต่ง

หลักการวิเคราะห์แก่นเรื่องให้พิจารณาแก่นของเรื่องว่าน่าสนใจ ชัดเจน สร้างสรรค์ หรือมีประโยชน์หรือไม่ ความเป็นไปของแก่นเรื่อง และคุณค่าของแก่นเรื่อง

1.2 โครงเรื่อง โครงเรื่องหรือพล็อตเรื่องเป็นกลวิธีหรืออุบายที่ผู้เขียนนวนิยาย กำหนดเป็นแผนตั้งแต่แรกว่า จะเปิดเรื่องในนวนิยายนั้นอย่างไร จะสร้างอุปสรรคหรือข้อขัดแย้ง ให้เกิดกับตัวละครในเรื่องอย่างไร จะให้ตัวละครมีความขัดแย้งอย่างไร เมื่อไร ด้วยเหตุใด และเมื่อได้สร้างอุปสรรคและความขัดแย้งไว้ในตอนต้นแล้ว จะหากลวิธีแก้อุปสรรคและความขัดแย้งนั้นให้แก่ตัวละครอย่างไร ในการดำเนินเรื่องจนกระทั่งถึงตอนจบหรือตอนปิดเรื่อง ผู้เขียนก็ต้องวางแผนว่า จะมีกลวิธีในการปิดเรื่องอย่างไรจึงจะเป็นที่ประทับใจและเหมาะสมที่สุด ลักษณะของโครงเรื่องที่ดี ควรมี “กฎของโครงเรื่อง” 4 ประการ คือ ความสมจริง การคาดไม่ถึง ความซับซ้อน และความเป็นเอกภาพ

หลักเกณฑ์การวิเคราะห์โครงเรื่อง พิจารณาว่า โครงเรื่องใหญ่มีความสัมพันธ์ กับโครงเรื่องย่อยหรือไม่ การเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่องและปิดเรื่อง มีวิธีการนำเสนออย่างไร การคลี่คลายปัญหาใช้กลวิธีใด สมเหตุสมผลหรือเหมาะสมกับเรื่องหรือไม่

1.3 ตัวละคร ตัวละครใช้ในนวนิยายมาจาก “ตัวเอก” ในการแสดงละครที่มี ตัวแสดงชายหรือหญิง เป็นผู้สวมบทบาทตามบทที่ปรากฏในโครงเรื่อง ตัวละครในนวนิยาย เป็นบุคคลสมมุติ ซึ่งมีบทบาทรวมอยู่ในเหตุการณ์ในนวนิยาย

ประคอง เจริญจิตรกรรม (2555, หน้า 51-53) ได้เสนอแนวทางการศึกษา เกี่ยวกับประเภทของตัวละคร การวิเคราะห์ตัวละคร กลวิธีการนำเสนอตัวละคร พิจารณา คุณลักษณะและบทบาทของตัวละคร การประเมินค่าตัวละคร มีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ประเภทของตัวละคร จำแนกตัวละครออกเป็น 2 ประเภท คือ การแบ่ง ประเภทตามบทบาท และการแบ่งประเภทตามลักษณะประเภทตัวละครตามบทบาท คือ การแบ่งละครตามบทบาทที่ปรากฏในเรื่องเล่า แบ่งออกเป็น ตัวละครเอก ตัวละครปฏิปักษ์ ตัวละครสนับสนุน และผู้เล่าเรื่อง

1) ตัวละครเอก คือ ตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง และมีบทบาท ในเหตุการณ์หลักหรือสำคัญของเรื่อง มักจะมีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่น่าชื่นชม ถ้าเป็น ตัวละครชาย เรียกว่า “พระเอก” ถ้าเป็นตัวละครหญิง เรียก “นางเอก” นอกจากนี้ยังมีตัวละครเอก

ที่มีบุคลิกภาพที่ไม่น่าชื่นชมหรือหยาบคาย เรียก “พระเอกแสร้งร้าย” เป็นตัวละครเอกที่ภายนอกเป็นคนโหดร้าย หยาบคาย แต่จะมีเนื้อที่ดีซ่อนอยู่ภายในจิตใจที่ผู้แต่งจะค่อย ๆ เผยให้ผู้อ่านได้ประจักษ์

2) ตัวละครปฏิปักษ์ คือ ตัวละครที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอก สร้างความขัดแย้งในเรื่อง มีความน่าชื่นชมน้อยกว่าตัวละครเอก บ้างเรียกว่า “ผู้ร้าย” หรือ “วายร้าย”

3) ตัวละครสนับสนุน คือ ตัวละครที่เป็นผู้ช่วยตัวละครในเรื่องมีทั้งตัวละครเอกและตัวละครปฏิปักษ์ หากตัวละครสนับสนุนมีบทบาทรองจากพระเอกเรียกว่า “พระรอง” หรืออาจเป็นตัวละครที่สนับสนุนพระเอก แต่มีลักษณะตรงข้ามกับพระเอก เพื่อบ่งชี้ให้เห็นความสูงส่งของพระเอกเด่นชัดยิ่งขึ้น เรียก “พระรองอปลักษณ์”

4) ผู้เล่าเรื่อง คือ คนที่ถ่ายทอดเรื่องราวมาสู่ผู้อ่าน อาจเป็นนักประพันธ์หรือตัวละครในเรื่องก็ได้

1.3.2 การวิเคราะห์ตัวละคร ควรกำหนดขอบเขตการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น คือ พิจารณากลวิธีการสร้างตัวละคร และพิจารณาคุณลักษณะและบทบาทของตัวละครในเรื่อง ดังนี้

1) การพิจารณากลวิธีการสร้างตัวละคร อาจจะต้องตั้งเป็นคำถามในลักษณะนี้ คือ ผู้แต่งนำเสนอตัวละครโดยวิธีใด โดยตรงหรือโดยอ้อม

2) การพิจารณาคุณลักษณะและบทบาทของตัวละครในเรื่อง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวละคร ชัดเจน แจ่มแจ้งเพียงใด การสร้างแรงจูงใจให้กับละครมีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ อะไรคือสิ่งที่กระตุ้นให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมออกมา เช่น ความปรารถนา ความต้องการ การต่อสู้เพื่อความอยู่รอด และการปกป้องตนเอง ผู้วิจารณ์จะต้องวิเคราะห์ถึงแรงจูงใจนั้นว่า สมเหตุสมผลเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

การพิจารณาน้ำเสียงของผู้แต่งที่มีต่อตัวละคร และแปลความหมายของน้ำเสียงนั้น ผู้แต่งแต่ละคนจะแสดงน้ำเสียงต่อตัวละครของตัวเองในลักษณะต่างกัน เช่น ดุถูกเยาะเย้ย ถากถาง เวทนา สงสาร และชื่นชม นอกจากนี้แล้วจะต้องค้นหาให้ได้ว่าการแสดงความเห็นหรือน้ำเสียงนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร เช่น เพื่อเสริมแก่นเรื่องให้เด่นชัดขึ้นหรือเพื่อต้องการวิจารณ์กลุ่มคนบางคน

1.3.3 กลวิธีการนำเสนอตัวละคร ผู้แต่งมีวิธีนำเสนอตัวละครอยู่ 2 วิธี คือ การนำเสนอตัวละครแบบผู้แต่งเป็นพระเจ้า และการนำเสนอแบบผู้แต่งเป็นผู้สังเกตการณ์ ดังนี้

1) การนำเสนอตัวละครแบบผู้แต่งเป็นพระเจ้า คือ ผู้แต่งบรรยายลักษณะนิสัย ท่าทาง ความรู้สึก ความคิดให้ผู้อ่านรับรู้ได้ทันที โดยผู้อ่านไม่ต้องคิดวิเคราะห์ ผู้แต่งส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการนี้ในการนำเสนอตัวละคร

2) การนำเสนอตัวละครแบบผู้แต่งเป็นผู้สังเกตการณ์ คือ ผู้แต่งจะไม่บรรยายลึกเข้าไปในความรู้สึก จิตใจของตัวละคร แต่จะให้ลักษณะนิสัยตัวละครผ่านบทสนทนาที่ตัวละครพูดกัน หรือตัวละครอื่นพูดถึงอีกตัวละคร นอกจากนี้ผู้อ่านยังสามารถเห็นลักษณะนิสัยตัวละครผ่านความคิด การกระทำ คำพูดของตัวละคร ตลอดจนวัตถุต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย ท่าทาง บุคลิกลักษณะ

1.3.4 การพิจารณาคุณลักษณะและบทบาทของตัวละคร การวิเคราะห์ในประเด็นนี้ จะต้องนำประสบการณ์และความเข้าใจต่อชีวิตมนุษย์เป็นเกณฑ์ประกอบการวินิจฉัย เพราะตัวละครก็คือตัวแทนของมนุษย์ทั่วไป

1.3.5 การประเมินค่าตัวละคร เมื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวละครในเรื่องที่ศึกษา ทั้งด้านบุคลิกลักษณะ บทบาท และกลวิธีการสร้างตัวละคร ขั้นตอนต่อมา คือ การประเมินค่าการสร้างตัวละคร และลักษณะของตัวละครในเรื่องว่า มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร อาจใช้หลักเกณฑ์การวินิจฉัย คือ ความสมจริงของการสร้างตัวละคร ตัวละครควรเป็นแบบจำลองชีวิตมนุษย์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรม รวมทั้งพิจารณาด้วยว่าตัวละครเป็นแบบตัวแบบหรือแบบตัวกลม วิเคราะห์ตีความให้ได้ว่าผู้เขียนสร้างขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายใด การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของตัวละคร มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ หากผู้เขียนต้องการให้ตัวละครเปลี่ยนแปลง ก็ควรปูพื้นฐานให้เห็นพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน มีเหตุผลและความเป็นไปได้ เช่น การที่ตัวละครฝ่ายร้ายเปลี่ยนเป็นคนดีในตอนท้ายเรื่อง ก็ไม่ควรเปลี่ยนแปลงแบบกะทันหัน แต่ต้องมีการแสดงให้เห็นพัฒนาการเป็นระยะ ทั้งต้องพิจารณาว่าการสร้างตัวละครช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจมนุษย์ และสภาวะอันเป็นสากลของมนุษย์ได้มากน้อยเพียงใด และดูว่านักเขียนมีความชัดเจนหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับมนุษย์หรือไม่ ตัวละครที่ดีจะต้องเป็นตัวแทนในการแปลความหมายเกี่ยวกับชีวิตให้แก่ผู้อ่านอย่างกว้างขวาง (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2538, หน้า 105-106)

หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ตัวละครให้พิจารณาตัวละครในด้านลักษณะตัวละคร ความสมจริงและความสอดคล้องกับเรื่อง พฤติกรรมตัวละคร การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสาเหตุที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง

1.4 บทสนทนา คำว่า “บทสนทนา” หรือ “Dialogue” หมายถึง บทสนทนาในนวนิยาย มีลักษณะ สีส่า ลำนวน ถ้อยคำ แตกต่างจากการบรรยายหรือพรรณนา เพราะเป็นเนื้อความ

คนละส่วนกับบทบรรยาย ที่มีความสำคัญในการใช้เป็นเครื่องมือสร้างปม และคลี่คลายปมของโครงเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

แนวการสร้างบทสนทนาของนวนิยายเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้เขียนวางไว้ที่มุ่งให้ผู้อ่านได้รู้จักบุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอ เข้าใจพฤติกรรม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร รวมทั้งใช้บทสนทนาช่วยในการดำเนินเรื่อง มีการใช้บทสนทนาในลักษณะ ดังนี้

1.4.1 แสดงบุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ภูมิหลังเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครอื่น

1.4.2 สะท้อนบุคลิกลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของตัวละคร

1.4.3 สะท้อนขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับตัวละคร

1.4.4 แสดงการดำเนินเรื่องราวของบทสนทนาแทนการบรรยายในเรื่อง

1.4.5 แสดงความขัดแย้งทางความคิดของตัวละครอย่างตรงกันข้าม

หลักเกณฑ์การวิเคราะห์บทสนทนาให้พิจารณาบทสนทนาว่า บทสนทนาช่วยให้เข้าใจบุคลิกลักษณะ เหตุการณ์ในเรื่องและการเดินเรื่องเพียงใด ภาษาที่ใช้ในบทสนทนาสอดคล้อง เหมาะสมกับตัวละครและท้องเรื่องหรือไม่

1.5 ฉากและบรรยากาศ

ในการเขียนนวนิยายนักเขียนจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านเวลาและสถานที่ เพื่อให้ตัวละครได้แสดงพฤติกรรมและบทบาทตามโครงเรื่อง มิติของเวลาและสถานที่ในนวนิยาย เรียกว่า “ฉาก” (Setting) รวมไปถึง “บรรยากาศ” (Atmosphere) และ “อารมณ์” (Mood) ของเรื่องด้วย

คำว่า “ฉาก” ในนวนิยาย หมายถึง จุดหนึ่งของเวลาและสถานที่ที่เหตุการณ์ของโครงเรื่องได้เกิดขึ้น ฉากในตัวของมันเองเกือบไม่มีความหมาย ต่อเมื่อเป็นส่วนหนึ่งของบรรยากาศ รวมกับการเผยลักษณะของตัวละครและการดำเนินเรื่อง ฉากจึงจะมีความหมายและมีความสำคัญ ส่วนประกอบหลักของฉาก ได้แก่ เวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นโลกแห่งการแสดงบทบาทของตัวละคร สามารถใช้ฉากกระตุ้นอารมณ์หรือบรรยากาศเพื่อให้ผู้อ่านเตรียมรับสิ่งที่จะตามมาภายหลัง

ลักษณะของฉากในนวนิยายมิได้จำกัดเฉพาะสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ตัวละครแสดงบทบาทและพฤติกรรมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงสิ่งอื่น

ที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร เช่น การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต และเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ลักษณะของฉาก จึงมีรูปแบบเป็น 4 แบบ ดังต่อไปนี้

1.5.1 สถานที่และลักษณะทางภูมิศาสตร์ หมายถึง สถานที่ต่าง ๆ ตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา หุบเขา เขิงเขา ทุ่งราบ ทุ่งนา แม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น สถานที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือประดิษฐ์ขึ้น เช่น บ้าน อาคาร โรงเรือน ท่าเรือ สถานีรถไฟ สนามบิน เป็นต้น

1.5.2 รูปแบบการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวันและสภาพสังคม ที่ตัวละครเกี่ยวข้อง

1.5.3 สภาพแวดล้อมทางสังคม หมายถึง ลักษณะของฉากที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจกรรมทางการเมือง การนับถือและประกอบกิจทางศาสนา ศีลธรรมจรรยา สติปัญญาและสภาพอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร

1.5.4 ช่วงเวลาที่เหตุการณ์ในเรื่องหรือพฤติกรรมของตัวละครเกิดขึ้น เช่น ช่วงเวลาที่ผ่านไปในอดีต ช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ ช่วงเวลาปัจจุบันที่เหตุการณ์กำลังดำเนินอยู่ หรือช่วงเวลาในอนาคตที่ยังมาไม่ถึง แต่อาจอยู่ในจินตนาการหรือความรู้สึกนึกคิดของนักเขียน รวมไปถึงฤดูกาลและเทศกาลต่าง ๆ ได้แก่ วัน เดือน ปี ทศวรรษ ศตวรรษ เข้า สาย เที่ยง บ่าย เย็น ค่ำ ดึก รุ่งสาง ชั่วโมง และนาที

หลักเกณฑ์การวิเคราะห์พิจารณาฉากดูความสอดคล้องของฉากกับเหตุการณ์ในเรื่อง ฉากมีผลต่ออารมณ์ผู้อ่านหรือไม่เพียงใด ความเหมาะสมของฉาก ความถูกต้องตามสภาพของสถานที่หรือทางภูมิศาสตร์

2. กลวิธีการแต่งและท่วงทำนองการแต่ง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลวิธีการแต่งและท่วงทำนองการแต่ง จากนักวิชาการทั้งหลาย ได้แก่ กระแสร์ มาลยาภรณ์ (2530, หน้า 20-25); สายทิพย์ นุกูลกิจ (2537, หน้า 121-142) ได้นำเสนอแนวคิดเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์นวนิยายดีเด่น ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กลวิธีการแต่ง และท่วงทำนองการแต่ง ดังนี้

2.1 กลวิธีการแต่ง กลวิธีการแต่งมีส่วนสำคัญในการช่วยสร้างความน่าสนใจให้ผู้อ่านติดตามและเกิดความประทับใจกับเรื่อง ผู้อ่านควรพิจารณาการแต่งได้ 3 ประการ คือ กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง กลวิธีของผู้เล่าเรื่อง กลวิธีการดำเนินเรื่อง ผู้เขียนแต่ละคนจะใช้กลวิธีการแต่งแตกต่างกัน โดยมีวิธีการ ดังนี้

2.1.1 กลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง เป็นสิ่งที่นักประพันธ์ให้ความสำคัญ เพราะเป็นจุดสร้างความดึงดูดใจผู้อ่านและผู้ฟังให้สะดุดใจ มีหลักเกณฑ์การตั้งชื่อเรื่องไว้ ดังนี้

1) ตั้งชื่อเรื่องตามตัวละครสำคัญ ได้แก่ ตัวละครสำคัญฝ่ายหญิง ฝ่ายชาย นางเอกพระเอก เด็กผู้เป็นตัวเอก ชื่อสัตว์

2) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้คำประพันธ์บางตอน หรือคำคล้องจองไพเราะที่เป็นคำประพันธ์

3) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ ไม่ว่าที่นั้นจะเป็นบ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศ อาจเติมคำเข้าไปข้างหน้าข้างหลังให้มีความยิ่งขึ้น

4) ตั้งชื่อตามแก่นเรื่อง

5) ตั้งชื่อเรื่องโดยผู้อ่านเกิดความขัดแย้งหรือให้ผู้อ่านงง

6) ตั้งชื่อโดยวลีเพราะ ๆ

7) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้นามธรรม

8) ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่อง

2.1.2 กลวิธีของผู้เล่า กลวิธีการเล่าเรื่องเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้อ่านจะต้องพิจารณาว่า นวนิยายมีวิธีการเล่าเรื่องแบบใด ดังนี้

1) ใช้บุรุษที่หนึ่ง (ผม ดิฉัน ข้าพเจ้า) คือ ตัวละครเอกในเรื่องเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราว

2) ใช้บุรุษที่หนึ่งซึ่งเป็นตัวละครรองในเรื่องเป็นผู้เล่า

3) ผู้แต่งเป็นผู้เล่าในฐานะที่เป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่าง

4) ผู้แต่งเป็นผู้เล่าในฐานะที่เป็นผู้สังเกตการณ์

2.1.3 กลวิธีการดำเนินเรื่อง เสนอกลวิธีการดำเนินเรื่องเพื่อเรียกความสนใจของผู้อ่าน ดังนี้

1) กลวิธีเกี่ยวกับการเปิดเรื่อง มีหลายวิธี ดังนี้

1.1) เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย บรรยายตัวละคร ฉาก หรือเหตุการณ์

1.2) เปิดเรื่องด้วยการพรรณนา พรรณนาตัวละคร ฉาก หรือเหตุการณ์

1.3) เปิดเรื่องด้วยนาฏกรรมหรือการกระทำของตัวละคร

2) กลวิธีการสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง มีหลายวิธี ดังนี้

2.1) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

2.2) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

2.3) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม

2.4) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ

2.5) ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของตัวละครเอง

3) กลวิธีการเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง มีหลายวิธี ดังนี้

3.1) การดำเนินเรื่องตามลำดับปฏิทิน คือ เริ่มตั้งแต่ตัวละครเกิด เติบโต เป็นหนุ่มสาว จนกระทั่งแก่ และถึงแก่กรรม

3.2) การดำเนินเรื่องย้อนต้น คือ เล่าเรื่องเหตุการณ์ในตอนท้าย เพื่อให้เกิดความสงสัยก่อนและจึงเล่าเรื่องทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนกระทั่งจบ

3.3) การดำเนินเรื่องสลับไปสลับมา คือ จะเริ่มเรื่องจากตอนใดก่อนก็ได้

3.4) การดำเนินเรื่องเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่องโดยใช้วิธีเล่าเหตุการณ์ต่างสถานที่สลับกันไปมา แต่ให้มีเรื่องราวต่อเนื่องกันโดยตลอด

4) กลวิธีการจบเรื่อง มีความสำคัญที่สุดทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ หรือผิดหวังในการติดตามอ่านเรื่องได้ทั้งสองประการ ผู้แต่งจึงใช้กลวิธีการจบเรื่องแบบต่าง ๆ ดังนี้

4.1) การจบเรื่องแบบสุขนาฏกรรม ตัวละครเอกสามารถแก้ปัญหาของตัวเองได้ มีความสุขในชีวิต

4.2) การจบเรื่องแบบโศกนาฏกรรม ตัวละครพบกับความผิดหวัง สูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นของรัก บางครั้งจบลงด้วยความตาย ทำให้เกิดความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านเป็นอย่างมาก

4.3) การจบเรื่องแบบหักมุม หรือพลิกความคาดหมาย จบเรื่องแบบผิดคาดหมายของผู้อ่าน

4.4) การจบเรื่องแบบทิ้งท้าย จบเรื่องโดยที่ผู้แต่งไม่ได้เฉลยวิธีการแก้ปัญหาซึ่งตนได้สร้างเรื่องไว้ ปลอຍให้ผู้อ่านคิดเอง หลักเกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการแต่งให้พิจารณาเนื้อเรื่อง การนำเสนอเรื่อง การลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเนื้อเรื่อง ใช้กลวิธีใดเล่าเรื่องตามปฏิทินเวลา เล่าเรื่องย้อนกลับ หรือเล่าเรื่องแบบสลับเหตุการณ์ ความสมจริงของเนื้อเรื่อง และคุณค่าของเนื้อเรื่อง

2.2 ท่วงทำนองการแต่ง ท่วงทำนองการแต่งเป็นท่วงท่าในการแต่งวรรณกรรมของผู้แต่งแต่ละคน มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวแตกต่างกันไม่ซ้ำแบบกัน มีแบบแผนการเลือกสรรคำสำนวนโวหาร และวิธีเรียบเรียงประโยคแตกต่างกันไป ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2537, หน้า 142) กล่าวไว้ดังนี้

2.2.1 การเลือกสรรคำ หมายถึง วิธีการเลือกหาคำมาใช้เขียนวรรณกรรม โดยคำนึงทั้งทางด้านรูปศัพท์ เสียงและความหมายของคำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ทำให้ภาษาที่ใช้ในงานวรรณกรรมของผู้แต่งมีสำนวนโวหารดีและไพเราะ สละสลวย โดยเลือกใช้ถ้อยคำ

ที่ประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 คือ ความชัดเจน ความกระชับ ความมีอำนาจในการให้ความรู้สึทางอารมณ์ และความไพเราะ

2.2.2 การเลือกใช้สำนวนโวหาร หมายถึง การที่ผู้แต่งพยายามคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยทำให้งานเขียนของตนมีคุณค่า น่าอ่าน โดยส่วนใหญ่ผู้แต่งจะใช้วิธีบรรยายความอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังใช้วิธีอื่น ๆ อีกได้แก่

1) วิธีการสร้างภาพในจิต คือ วิธีการที่ผู้แต่งใช้ภาษาให้เป็นสื่อในการกระตุ้นความรู้สึกทางประสาทสัมผัสของผู้อ่าน จนมีผลทำให้เกิดเป็น “ภาพขึ้นในใจ” ของผู้อ่าน การบรรยายแบบนี้จะไม่เน้นเรื่องความสมจริง แต่จะเน้นภาพที่ปรากฏแก่ใจ ซึ่งภาพดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีจินตนาการ

2) วิธีการสร้างภาพพจน์ วิธีการใช้ถ้อยคำบรรยายเชิงเปรียบเทียบให้เกิดเป็นภาพขึ้น

3) วิธีการเรียบเรียงประโยค

4) หางเสียงของผู้แต่ง

หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ท่วงทำนองการแต่งให้พิจารณาท่วงทำนองการแต่งว่าการเลือกใช้คำเหมาะกับเรื่องและตัวละครหรือไม่ การใช้โวหารในการแต่งใช้โวหารแบบใดเหมาะสมและน่าสนใจเพียงใด

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย

การศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายนั้นมีการศึกษานวนิยายเฉพาะเรื่อง เฉพาะแนว และนวนิยายที่ได้รับรางวัลไว้อย่างหลากหลาย ดังรายการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

ตาราง 5 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบของนวนิยาย

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
1.	การวิเคราะห์นวนิยายเรื่องร่มฉัตรของ ทมยันตี	จตุพร จันทะสุด	2543
2.	ลักษณะเด่นและคุณค่าของนวนิยายไทยรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (พ.ศ. 2522-2546)	พรพรหม บุญถนอม	2551
3.	สำนึกทางสังคมในนวนิยายไทยช่วงปี พ.ศ. 2520-2547	ทำนอง วงศ์พุทท	2552

จากรายการงานวิจัยข้างต้น ผลงานวิจัยสำคัญซึ่งศึกษาองค์ประกอบของนวนิยายเป็นประเด็นหลัก หรือเป็นผลงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อผลงานวิจัยในยุคหลัง ซึ่งศึกษาในแนวเดียวกัน มีดังนี้

จตุพร จันทะสุต (2543) กล่าวถึงทมยันตีได้เสนอเรื่องราวรายละเอียดของประวัติศาสตร์ไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลปัจจุบัน โดยนำมาเป็นโครงเรื่องร่วมกับวิถีชีวิตของตัวละครได้อย่างแนบเนียน ตัวละครมีลักษณะสมจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ส่วนใหญ่ มีทั้งเลือดเนื้อและความรู้สึกนึกคิดไปตามการอบรมเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อม ฉากในนวนิยายนำเสนอเป็นเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้นจริงในช่วงเวลาดังกล่าว ในด้านทัศนคติและปรัชญาได้เสนอค่านิยมที่พึงงามของไทย ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ความกตัญญู ความศรัทธาในศาสนา ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ความยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของชีวิต การสูญเสีย การพลัดพราก มรณานุสติ บทบาทและหน้าที่การเป็นกุลสตรีไทย มารยาทสังคม และการปกครองคน ทัศนคติและปรัชญาเหล่านี้ทมยันตีได้แสดงผ่านพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละคร หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องได้ให้ข้อคิดทางสติปัญญาแก่ผู้อ่านหลายประการ รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้อ่านเกิดความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และด้านกลวิธีการแต่ง ทมยันตีได้เลือกสรรคำมาใช้ให้เหมาะสมกับตัวละคร การใช้ประโยคค่อนข้างยาวและซับซ้อน ความสามารถในการใช้สำนวนโวหารแบบต่าง ๆ ที่พรรณนา และบรรยายความรู้สึกนึกคิดได้อย่างเร้าใจ สร้างอารมณ์สะท้อนใจให้ผู้อ่านคล้อยตามและเกิดความซาบซึ้งได้อย่างดีเยี่ยม และด้านสังคมและวัฒนธรรมได้แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของชนชั้นสูงในสังคม และวิถีชีวิตระดับชาวบ้าน ที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาไทย รวมทั้งวิถีชีวิตที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการรับวัฒนธรรมตะวันตก และการปรับประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก

พรพรหม บุญถนอม (2551) กล่าวถึงนวนิยายรางวัลซีไรต์มีลักษณะเด่นในด้านเนื้อหา ด้านแนวคิด และด้านกลวิธีการประพันธ์ในด้านเนื้อหาพบว่ามีความหมายหลากหลาย ได้แก่ วิถีชีวิตชนบท ความไม่เป็นธรรมในสังคม ชีวิตครอบครัว ปรัชญาชีวิต โรแมนติก ประวัติศาสตร์การเมือง ธรรมะ วิทยาศาสตร์ สังคมอุดมคติ ในด้านแนวคิดมีความหลากหลาย ได้แก่ แนวคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ แนวคิดด้านสังคม แนวคิดด้านปรัชญา แนวคิดด้านการเมือง และแนวคิดด้านธรรมชาติธาตุแท้ของมนุษย์ ด้านกลวิธีการประพันธ์มีลักษณะเด่นเป็น 2 ส่วน คือ 1) กลวิธีในการนำเสนอเรื่อง พบว่า มีความหลากหลายและทวีความซับซ้อนขึ้นเป็นลำดับ เช่น ใช้กระแสสำนึก ใช้สัญลักษณ์ การล้อขนบนิยามการแต่ง การประสานศิลปะการเล่าเรื่องหลายแบบเข้าด้วยกัน เป็นต้น 2) การใช้ภาษา พบว่า มีความเด่นในด้านการสรรคำ และการใช้โวหารภาพพจน์ จากลักษณะเด่นดังกล่าวนี้ทำให้นวนิยายซีไรต์

มีคุณค่าทั้งทางสังคมและทางวรรณศิลป์ คือ นอกจากให้ความบันเทิงแล้วยังให้ข้อคิด ให้ความรู้ต่าง ๆ มีสำนวนภาษาที่น่าสนใจ และการสร้างสรรค์วรรณกรรมแบบใหม่

ทำนอง วงศ์พุทท (2552) กล่าวถึงนวนิยายในช่วงเวลารวม 3 ทศวรรษ มีเนื้อหาทางความคิดที่โดดเด่น คือ การวิพากษ์วิจารณ์วัฒนธรรมที่บุคคลมีความรับผิดชอบร่วมกันในการจรรโลงสังคม ต่อต้านระบบความคิดที่ครอบงำสังคม โดยใช้วิธีการทางวรรณศิลป์ กระตุ้นการพินิจแยกแยะคุณค่าที่จริงแท้กับภาพลวงตาอย่างฉาบฉวยผ่านประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งอาจจะไม่ได้มีความสำคัญในสถานะทางสังคม นวนิยายเชิงปรัชญาบางเรื่องใช้การกระตุ้นความสำนึกต่อคุณค่าของชีวิตและความหมายที่แท้ของความเป็นมนุษย์ เพื่อสร้างพลังความรู้เท่าทันที่จักต้านทานความลุ่มหลงในสิ่งสมมุติ โดยเฉพาะในระบบทุนนิยมของโลกไร้พรมแดน ที่นับวันยิ่งทวีอำนาจจนกลายเป็นกับดักทางสติปัญญา ความตระหนักถึงความเลวร้ายและความซับซ้อนของปัญหาในโลกของความเป็นจริง เป็นที่มาของทัศนะที่เห็นพ้องกันว่าทางออกของปัญหาใหญ่หลวงเช่นนี้ก็อยู่ที่การกอบกู้ทุนทางวัฒนธรรม ที่เคยสร้างความเข้มแข็งและจรรโลงสังคมอดีต นั่นก็คือ รากของวัฒนธรรมชนบทและแสงสว่างทางปัญญาของพุทธศาสนา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของนวนิยายแล้ว การศึกษาในเรื่องศิลปะการใช้ภาษาเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้เห็นภาพรวมของการศึกษาด้านนี้ เพราะจะทำให้มองเห็นองค์ความรู้ด้านลักษณะการใช้ภาษา คุณค่าและความสำคัญของศิลปะการใช้ภาษาในงานวรรณกรรมประเภทร้อยแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าโดยจำแนกข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษา จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือ ศิลปะการใช้คำและศิลปะการใช้โวหาร ดังนี้

1.1 ศิลปะการใช้คำ

สมเกียรติ รักษ์มณี (2551, หน้า 39-41) กล่าวถึงคุณค่าทางวรรณศิลป์ของบทประพันธ์หรือกวีนิพนธ์ นอกจากจะเกิดขึ้นจากการเลือกสรรคำที่มีเสียง จังหวะ ทำนอง และความหมายที่ดี มุ่งสื่อความหมายตามที่กวีหรือผู้ประพันธ์ต้องการแล้ว กวียังต้องมีศิลปะในการเลือกคำเหล่านั้นมาใช้ในที่ที่เหมาะสม และแฝงไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก จะทำให้

บทประพันธ์นั้นมีความไพเราะจับใจผู้อ่านผู้ฟัง เกิดอารมณ์ร่วมหรือคล้อยตาม จึงนับว่าเป็นความงามของภาษาในแง่ของศิลปะการใช้คำ ดังนี้

1.1.1 การเล่นคำ ได้แก่ การเลือกใช้คำที่มีหลายความหมายในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกัน แต่มีความหมายต่างกันไปตามบริบท

1.1.2 การซ้ำคำหรือซ้ำวลี ได้แก่ การเลือกใช้คำหรือวลีเดียวกันในตำแหน่งที่ต่างกัน มีความหมายอย่างเดียวกันทุกตำแหน่ง

1.1.3 การใช้คำซ้ำหรือคำอรรถาธิบาย ได้แก่ การเลือกซ้ำคำเดียวกันในตำแหน่งที่ต่อเนื่องกันเพื่อเน้นความ หรืออาจทำให้ความหมายเปลี่ยนไปบ้างตามลักษณะของคำซ้ำ

1.1.4 การหลกคำ ได้แก่ การใช้คำไวพจน์ในตำแหน่งที่ใกล้เคียงกัน หรือในบริบทเดียวกัน ทำให้เกิดความไพเราะที่ไม่ต้องใช้อรรถาธิบายซ้ำซากเมื่อกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน

วิชา กนกนันท (2556, หน้า 15-16) กล่าวถึงการใช้คำของนักเขียนจะทำให้ทราบถึงสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของงานที่สร้างขึ้น ดังนั้น การพิจารณาเรื่องของคำจึงมีความสำคัญในการจำแนกคำออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ ของวิเศษ ได้แก่ แก้วสารพัดนึก ไม่เท่ากายสิทธิ์ ความคิด ได้แก่ เสรีภาพ ความซื่อสัตย์ อุดมคติ ความรู้สึก ได้แก่ ชอบ รัก เสียใจ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ได้แก่ ลูก นาย สะใภ้ เครื่องใช้ ได้แก่ โต๊ะ พาน คอมพิวเตอร์ เครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ ผ้าโจงกระเบน เสื้อ กระโปรง เครื่องประดับ ได้แก่ แหวน สร้อยคอ ดอกไม้ ได้แก่ นางแย้ม พวงคราม ภูมิอากาศ ได้แก่ เมฆ ฝน หิมะ ต้นไม้ ได้แก่ สัก โพธิ์ ก้นกระรา ที่อยู่อาศัย ได้แก่ บ้าน วัด วัง กุฏิ กระโจม บอกเวลา ได้แก่ ก่อนไก่ ค่ำ เทศกาล ได้แก่ สงกรานต์ เข้าพรรษา ผลไม้ ได้แก่ มะม่วง สาลี่ พานหะ ได้แก่ เรือ เกรียน ยานอวกาศ พืชผัก ได้แก่ หย้า ผักชะอม มหรสพ ได้แก่ โขน จั้ว คอนเสิร์ต ยา ได้แก่ ยาเขียว ยาธาตุ ทรัพยากรธรณี ได้แก่ ทองคำ ถ่าน หิน อัญมณี สัตว์ ได้แก่ กวาง กระต่าย สีส ได้แก่ เหลือง ม่วง อาวุธ ได้แก่ หน้าไม้ ดาบ ขีปนาวุธ และอาหาร ได้แก่ ปลาแห้ง แดงโม ปลาร้า

1.2 ศิลปะการใช้โวหาร

สมเกียรติ รัชมณี (2551, หน้า 63) กล่าวว่า โวหารเป็นกลวิธีทางวรรณศิลป์ที่เกิดขึ้นจากการเรียบเรียงข้อความให้ไพเราะ สละสลวยงดงามตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการ โวหารนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ให้สื่อไปยังผู้อ่านแล้ว ยังแสดงให้เห็นปฏิภาณ ไหวพริบ และชั้นเชิงการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ บทประพันธ์ที่มีโวหารดีก็ย่อมมีคุณค่าทางวรรณศิลป์สูง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 1090) อธิบายว่า โวหาร หมายถึง ชั้นเชิงหรือสำนวนแต่งหนังสือหรือพูด

โดยทั่วไป “โวหาร” มักใช้ในความหมายว่า สำนวนแต่งหนังสือ และยังอาจหมายถึง ถ้อยคำและสำนวนที่มีได้กล่าวหรือแสดงไว้อย่างตรงไปตรงมา หากแต่เป็นการกล่าวเปรียบเทียบหรือการกล่าวโดยอ้อม ดังนั้นจึงอาจสรุปความหมายของ “โวหาร” ได้ว่า หมายถึง การใช้สำนวนภาษาอย่างมีชั้นเชิงในการแต่งหนังสือ เพื่อมุ่งหมายให้หนังสือที่แต่งขึ้นมีความไพเราะ สละสลวย และมีเสน่ห์ชวนอ่านชวนฟัง

โวหารการประพันธ์ที่นิยมใช้มี 5 ประเภท สมเกียรติ รักษณ์ณี (2551, หน้า 64-70) ดังนี้

1.2.1 บรรยายโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการบอกเล่า แจ่มแจ้ง แฉ่ง อธิบาย อภิปรายเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเกิดความรู้ความเข้าใจเป็นสำคัญ

1.2.2 พรรณนาโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการเขียนหรือแสดงรายละเอียดต่าง ๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อรำพึงรำพันความรู้สึก อารมณ์ หรือมุ่งแสดงให้ผู้อ่านผู้ฟังนึกจินตนาการเห็นภาพ แสง สี เสียง บังเกิดความรู้สึกประทับใจ ซาบซึ้งใจ และเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับกระบวนการพรรณนาเหล่านั้น สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) การพรรณนาภาพ เป็นการพรรณนาสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมให้เห็นความละเอียดชัดเจน ความสวยงาม ความละเอียดละไม

2) การพรรณนาอารมณ์ เป็นการพรรณนาในเชิงนามธรรม อันได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกของผู้ประพันธ์หรือของตัวละคร อันเกิดจากภาวะที่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากระทบจิตใจ เกิดเป็นอารมณ์ความรู้สึกขึ้น เป็นต้นว่า อารมณ์รัก โกรธ หึงหวง เศร้าเสียใจ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้อ่านผู้ฟังได้บังเกิดความรู้สึกนึกคิดร่วม กวีอาจจะใช้ภาพพจน์ต่าง ๆ แต่งประดับประดาภาษาที่ใช้ เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังซึมซับอารมณ์เหล่านั้นได้ดียิ่งขึ้น

1.2.3 เทศนาโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการอธิบายความให้กว้างขวางออกไป โดยมีเจตนาชัดเจนเพื่อสั่งสอน อบรม ตักเตือน แนะนำให้ผู้อ่านผู้ฟังเห็นจริง เชื่อถือและปฏิบัติตามเป็นสำคัญ

1.2.4 สาธกโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการยกเรื่องราวมาเป็นตัวอย่างประกอบ โวหารชนิดนี้มักนำมาใช้ไปพร้อมกับโวหารชนิดอื่น

1.2.5 อุปมาโวหาร หมายถึง ชั้นเชิงในการเปรียบเทียบ โวหารนี้จะดึงเอาวิธีการเปรียบเทียบเข้ามาช่วยในการสื่อสาร หรือการนำเสนอเนื้อหาของสารให้ผู้อ่านผู้ฟังจินตนาการนึกเห็นภาพ มีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

1.3 ศิลปะการใช้ภาพพจน์

สมเกียรติ รัชมณี (2551, หน้า 71) กล่าวว่า ภาพพจน์หรือโวหาร (Figure of speech) เป็นกลวิธีทางภาษาที่มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง ทั้งความหมายนัยตรงและนัยแฝง เน้นให้เกิดทั้งอารมณ์และสุนทรียรสในการสื่อสาร อันเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่งทางวรรณศิลป์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 820–821) อธิบายว่า “ภาพพจน์” หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นสำนวนโวหารทำให้นึกเห็นเป็นภาพ ถ้อยคำที่เรียบเรียงอย่างมีชั้นเชิงเป็นโวหาร มีเจตนาให้มีประสิทธิผลต่อความคิด ความเข้าใจ ให้จินตนาการ และถ่ายทอดอารมณ์ได้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งกว่าการบอกเล่าที่ตรงไปตรงมา

จุดประสงค์ของการใช้ภาพพจน์นั้น อาจใช้เพื่อความสำเร็จอารมณ์ ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น ทำให้ความเข้มข้นทางอารมณ์มีมากขึ้น หรือเพื่อให้กล่าวคำน้อยแต่ได้ความมาก (กุหลาบ มัลลิกะมาส, 2540, หน้า 1–3)

ภาพพจน์ที่ใช้นั้นจำแนกได้หลายลักษณะ สุปาณี พัดทอง (2540, หน้า 40) ได้จำแนกประเภทของภาพพจน์ไว้ 3 ประเภทใหญ่ คือ ภาพพจน์เปรียบเทียบ (trope) ภาพพจน์วาทศิลป์ (rhetorical) และภาพพจน์ทางเสียง (figure of sound) ทั้งนี้การจำแนกแบ่งย่อยประเภทของภาพพจน์มีด้วยกันหลายชนิด แต่ละชนิดอาจมีทั้งลักษณะที่แตกต่างกัน สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน และที่คาบเกี่ยวกันยากแก่การพิจารณาให้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเด็ดขาด ภาพพจน์เหล่านี้แม้จะจำแนกออกไปได้หลายชนิด แต่นักวรรณคดีศึกษาและนักวิจารณ์ส่วนใหญ่จะเห็นพ้องกันว่า ภาพพจน์มีลักษณะรวมประการหนึ่งซึ่งตรงกัน คือ การสัมพันธ์สิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่ง ภาพพจน์ชนิดต่าง ๆ จำนวน 19 ชนิด ได้แก่ อุปมา (simile) อุปลักษณ์ (metaphor) สัญลักษณ์ (symbol) บุคคลวิวัต หรือบุคลาธิษฐาน (personification) สมมุติภาวะ (apostrophe) อติพจน์ หรือ อธิพจน์ (hyperbole) ทรพจน์ (meiosis) อุปนิเสธ (litotes) นามนัย (metonymy) สัมพจน์ (synecdoche) อุปมานิทัตน์ (allegory) การอ้างถึง (allusion) การแฝงนัย (irony) ปฏิพจน์ (oxymoron) ปฏิทรรศน์ (paradox) แนวเทียบ (analogy) สัทพจน์ (onomatopoeia) ปฏิพจน์ (rhetorical question) อาวัตพากย์ (synesthesia)

1.4 ศิลปะใช้ความนึกเปรียบเทียบ

ผู้วิจัยได้ศึกษาความรู้เรื่องการอ่านวิจารณ์งานเขียน จากการอ่านภาษาไทย Thai Reading หน่วยที่ 5 การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ เรื่องที่ 5.3.1 การวิจารณ์ทั่วไป ของ วรวรรธน์ ศรียาภัย (2562, หน้า 5–85) นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยาย ดังนี้

วรวรรณ ศรีภักย์ (2562, หน้า 5-82) กล่าวถึงการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้ถึงพร้อมด้วยวุฒิภาวะและวุฒิปัญญา และเป็นทรัพยากร ที่มีคุณค่าของสังคม เพราะกระบวนการดังกล่าวเป็นการแยกแยะและแสดงความคิดเห็น ของผู้อ่านต่อตัวบทอย่างมีเหตุผล โดยใช้กระบวนการแยกแยะ ตีความ และประเมินค่า การจะแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลได้ ต้องมีความรู้ในตัวบทเกี่ยวกับเนื้อหา สาระ รูปแบบ และการใช้ภาษาในตัวบท รวมทั้งความรู้นอกตัวบทเกี่ยวกับประวัติของตัวบท ประสบการณ์ชีวิต ของผู้อ่าน ผู้แต่ง และสังคมวัฒนธรรม วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ ตลอดจนแนวคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ เมื่ออ่านตัวบทอย่างละเอียดทุกแง่ทุกมุมแล้วแยกแยะเนื้อหา รูปแบบ และการใช้ภาษา แล้วจึงวิจารณ์ด้วยการตีความและประเมินคุณค่า

วรวรรณ ศรีภักย์ (2562, หน้า 5-57) กล่าวถึงแนวทางการวิเคราะห์ลักษณะ การใช้ภาษาในเรื่องหรือในตัวบท ไม่ว่าจะเป็นงานเขียนวรรณคดีหรือวรรณกรรม หรืองานเขียนทั่วไป ต่างก็ใช้ภาษาเป็นวัสดุในการประกอบสร้างเนื้อหาขึ้นมาเป็นตัวบททั้งสิ้น แนวทางวิเคราะห์ การใช้ภาษา ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่

1.4.1 ลักษณะภาษาในระบบของภาษา ระบบของภาษาไทยแบ่งเป็น 3 ระบบใหญ่ ๆ คือ 1) เสียงและอักษร คือ กลุ่มพยัญชนะ กลุ่มสระ และกลุ่มวรรณยุกต์ 2) คำและพยางค์ ใช้จำนวนพยางค์มาจัดแบ่งกลุ่มของคำ จะได้คำหลายกลุ่ม เช่น คำพยางค์เดียว คำสองพยางค์ คำสามพยางค์ และคำหลายพยางค์ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเรียกคำพยางค์เดียวว่า “หน่วยนามเดี่ยว” และคำมากกว่า 1 คำขึ้นไปเรียกว่า “หน่วยนามผสม” 3) ประโยคและวลี นำเอาโครงสร้าง ประโยคพื้นฐาน มาเป็นเกณฑ์แบ่งประโยค 3 กลุ่ม คือ ประโยคความเดียว ประโยคความซ้อน และประโยคความรวม ซึ่งในส่วนของประโยคจะมีส่วนประกอบเป็นวลี เบื้องต้นแบ่งเป็นนามวลี กริยาวลี และวิเศษณ์วลี

1.4.2 โวหาร ถ้อยคำสำนวนภาษาที่ใช้ในการแต่งหนังสือเพื่อแสดงชั้นเชิง ทางการประพันธ์ของผู้เขียน ทำให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน เกิดสุนทรีรสในการอ่าน โวหาร ที่ใช้แยกแยะในการวิเคราะห์การใช้ภาษาในงานเขียน มี 4 ลักษณะ ได้แก่

1) บรรยายโวหาร คือ ข้อความที่เป็นการบอก เล่า แถลง แจ้ง หรืออธิบาย ให้ผู้อ่านเกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ

2) พรรณนาโวหาร คือ ข้อความแสดงรายละเอียดของสรรพสิ่งอย่างถ้อยถ้วน ผู้เขียนใช้ความเปรียบหรือกล่าวเกินจริงด้วยถ้อยคำที่กลั่นกรองออกจากห้วงอารมณ์ความรู้สึก ต่าง ๆ เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วได้รับรู้ตามที่ผู้เขียนส่งสารมา ทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดความซาบซึ้ง ตราตรึงใจ

3) เทศนาโวหาร คือ ข้อความที่มีลักษณะเช่นเดียวกับบทบรรยายโวหาร และพรรณนาโวหาร แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสั่งสอน ตักเตือน แนะนำ หรือให้ข้อคิดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง

4) สาธกโวหาร คือ ข้อความที่ยกเอาเรื่องราว อาจเป็นนิทาน นิยาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือประวัติบุคคล มานำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ เชื่อถือ และคล้อยตาม

1.4.3 ภาพพจน์ คือ ข้อความในงานเขียนที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้ผู้อ่านรับรู้ เรื่องราว กล่าวอย่างแจ่มแจ้งก่อให้เกิดเป็นภาพในจิต เป็นความเข้าใจ ความซาบซึ้งในเนื้อความ ที่ผู้เขียนประสงค์ ภาพพจน์ที่พบส่วนใหญ่ในงานเขียนทั่วไป มี 5 ลักษณะ คือ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ สัทพจน์ และสัญลักษณ์

1.4.4 สีสภาพาวรรณกรรม ท่วงทำนองการประพันธ์ หรือท่วงทำนองการแต่ง เป็นการใช้อย่างสร้างเป็นข้อความอันมีความหมายให้อารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป สีสภาพาวรรณกรรมของไทย จำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ เสาวรรณ นิราศ ปราโมทย์ พิโรธวาทัง และสัลลปังกพิสัย

แนวทางการศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบนำเอาแนวทางการวิจารณ์ทั่วไป มาประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 2 ประการ คือ การตีความ และการประเมินคุณค่า ดังที่ วรรณวรรณ ศรีวิทย (2562, หน้า 5-87) กล่าวถึงการตีความว่า เป็นการค้นหา ความหมายในทุกมิติของตัวบท ขึ้นอยู่กับผู้วิจารณ์หรือผู้ตีความว่าเป็นสำคัญว่าจะตีความอะไร ของตัวบท เช่น รูปแบบการประพันธ์ และภาษาแต่ละหน่วยที่ประกอบเข้าด้วยกันเป็นตัวบท ส่วนความหมายใช้หลักเหตุผลเป็นเครื่องพิจารณา หากเป็นความหมายที่มีเหตุผลก็เป็นความหมาย ที่ถูกต้อง แต่ถ้าไม่มีเหตุผล ไม่ตรงประเด็น ไม่เหมาะสมกับกาลสมัย ไม่สร้างสรรค์ ทั้งในระดับ ตนเอง และสังคม ไม่อาจนับว่าเป็นความหมายที่ดี ถูกต้อง หรือสร้างสรรค์ได้ ดังนั้นผู้วิจัย นำแนวคิดการตีความด้านภาษามาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ จากมุมมองที่กล่าวว่า ภาษา เป็นวัสดุในการประกอบสร้างภาษาที่ใช้สร้างวรรณกรรม ดังนั้น ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบ จึงเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการประกอบสร้างวรรณกรรม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษา

การศึกษาศิลปะการใช้ภาษาจากวรรณกรรมประเภทร้อยกรองและร้อยแก้ว มีการศึกษาการใช้ภาษาวรรณศิลป์ สีสภาพาวรรณคดี ลักษณะการใช้ภาษา การใช้คำและการใช้ โวหาร วิเคราะห์ท่วงทำนองแต่งและกลวิธีในการแต่ง ดังรายการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

ตาราง 6 แสดงงานวิจัยที่ศึกษาศิลปะการใช้ภาษา

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
1.	การวิเคราะห์ท่วงทำนองแต่งและกลวิธี การแต่งนวนิยายของ สุวรรณี สุคนธา	เพลินพิศ เทียรพราด	2525
2.	วิเคราะห์ลีลानวนิยายของ ทมยันตี	สัมพันธ์ รุ่งระวี	2528
3.	วจนลีลาในงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก	พัชรีย์ จำปา	2538
4.	ลีลาในงานเขียนของ สมศรี สุกุมลนันทน์	รุ่งฤดี ดวงดาว	2540
5.	วจนลีลาในงานเขียนของ ปราปดา หยุ่น	พรพรรณ กลั่นแก้ว	2548
6.	ลีลาภาษาในงานเขียนของ ว.วินิจฉัยกุล	ปัทมวรรณ วาจาาม	2548
7.	ลีลาภาษาในนวนิยายของ กิ่งฉัตร	दनยวรรณ แจ่มนิยม	2550
8.	การใช้ภาษาวรรณศิลป์และเนื้อหา ในบทกวีนิพนธ์แนวเพื่อชีวิตของ เนาวรัตน์ พงษ์โพธิ์	ปรีดาพร คุ่มสระพรม	2555

จากรายการงานวิจัยข้างต้น ผลงานวิจัยสำคัญซึ่งศึกษาศิลปะการใช้ภาษา
เป็นประเด็นหลัก หรือเป็นผลงานวิจัยที่มีอิทธิพลต่อผลงานวิจัยในยุคหลังซึ่งศึกษาในแนวเดียวกัน
มีดังนี้

สัมพันธ์ รุ่งระวี (2528) กล่าวถึงลีลานวนิยายของทมยันตี มีท่วงทำนองการแต่ง
การใช้คำมีความประณีต เลือกสรรถ้อยคำได้เหมาะสมกับสถานภาพของตัวละคร ได้แก่ การใช้
ถ้อยคำ มีการใช้คำราชาศัพท์ คำศัพท์เฉพาะ ศัพท์ทางวิชาการ คำเก่า ภาษาปาก ภาษาสแลง
คำตลาด การใช้โวหาร มักใช้คำคม คำพังเพย สุภาษิต คำกาพย์ คำโคลง ส่วนการใช้ประโยค
มีการใช้ประโยคแบบโวหาร และประโยคยาว ขึ้นในบทประพันธ์มากกว่าชนิดอื่น และด้านสำนวน
โวหาร มีการใช้โวหารเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย อุปลักษณ์ อธิพจน์ และโวหารปฏิภาคพจน์
มีการใช้ท่วงทำนองการแต่งด้านการบรรยายความ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์
คล้อยตามไปกับความรู้สึกนึกคิด ส่วนกลวิธีการแต่ง แบ่งเป็นกลวิธีการเล่าเรื่อง กลวิธี
การดำเนินเรื่อง กลวิธีเกี่ยวกับตัวละคร กลวิธีเกี่ยวกับบทสนทนา กลวิธีเกี่ยวกับฉาก ด้านโลกทัศน์
หรือความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเกี่ยวกับค่านิยมที่ยกย่องผู้มีการศึกษา ด้านความกตัญญูต่อ
ผู้มีพระคุณ ด้านจริยธรรม ด้านสุนทรียภาพ ด้านวัตถุ

รุ่งฤดี ดวงดาว (2540) กล่าวถึงลีลาในงานเขียนของสมศรี สุกุมลนันทน์ มีลีลา
ด้านการใช้ภาษา เป็นการศึกษาการใช้ถ้อยคำและถ้อยคำสำนวน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยค

พบประโยคความซ้อนมากกว่าประโยคความเดียว ส่วนลีลาด้านกลวิธีการเขียนความนำ และกลวิธีการเขียนเนื้อเรื่อง ใช้การเล่าเรื่องมากที่สุด ส่วนกลวิธีการสรุปใช้แบบแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

พรพรรณ กลั่นแก้ว (2548) กล่าวถึงลีลาในงานเขียนของปราปดา หยุ่น มี 3 ประเภท คือ วัจนลีลาหรือ วัจนลีลาเป็นกันเอง และวัจนลีลาสนิทสนม ไม่พบวัจนลีลาตายตัว และวัจนลีลาเป็นทางการ ลักษณะการใช้คำมีหลายลักษณะ ได้แก่ การแยกคำ การสร้างคำใหม่ การอธิบายความหมายของคำขึ้นใหม่ ด้านการใช้ประโยค มีการใช้ประโยคความเดียว ประโยคความรวม และประโยคความซ้อน ส่วนด้านการใช้สำนวน มีหลายลักษณะ ได้แก่ การใช้สำนวนเก่า การใช้สำนวนใหม่ การใช้บรรยายความแทนการสรุปคำ และด้านการใช้ภาพพจน์ มีการใช้อุปมา การใช้อุปลักษณ์ การใช้อาวตพากย์

दनยวรรณ แจ่มนิยม (2550) กล่าวถึงลีลาภาษาในการใช้คำและการใช้โวหาร ในนวนิยายของกึ่งฉัตร มีลักษณะการใช้คำ ได้แก่ ความหมายตรง ความหมายโดยนัย คำแสดงอารมณ์ คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำมีศักดิ์ คำรูปธรรม คำนามธรรม คำศัพท์บัญญัติ คำเฉพาะกลุ่ม คำสแลง คำภาษาตลาด คำตำหรือคำหยาบ คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศ คำย่อ คำเลียนเสียงพูด ลักษณะการใช้โวหารเปรียบเทียบกับมีหลายลักษณะ เช่น อุปลักษณ์ อุปมา สมพจน์ นามนัย ปฏิวาหะ อาวตพากย์ อติพจน์ ปฏิรูปพจน์ บุคลาธิษฐาน อุทาหรณ์ ปฏิปุจฉา

ปริดาพร คุ่มสระพรม (2555) กล่าวถึงลักษณะการใช้ภาษาวรรณศิลป์จากบทกวีนิพนธ์ของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2524-2554 มีการใช้คำ 4 ประเภท คือ คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำพ้องรูปพ้องเสียง คำอภิปาส คำสัมผัสพยางค์สระ และวรรณยุกต์ ส่วนด้านการใช้ภาพพจน์ มี 7 ประเภท คือ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิพจน์ ปฏิปุจฉา และอุทาหรณ์ และด้านเนื้อหาแนวเพื่อชีวิตสะท้อนแนวคิด จินตนิยม อุดมคติ สังคมนิยม ธรรมชาตินิยม อุตถิภาวนิยม สัญลักษณ์นิยม และสังคมการเมือง ทำให้เกิดความรู้สึกจินตนาการ และเข้าใจแนวความคิดผู้เขียนผู้อ่าน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาหัวข้อวิจัย เรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่น ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรางวัลนวนิยายดีเด่น ปรัชญ์นวนิยายดีเด่นเฉพาะเรื่อง ที่นำมาวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรางวัลนวนิยายดีเด่น

ชาวลี นาคสุขศรี, ประไพ พัทธเกษม และมาลี ธรรมชัง (2546, หน้า 1) กล่าวถึงประวัติรางวัลจากการประกวดหนังสือประจำปีของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ไว้ดังนี้ อนุสนธิจากการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 16 ขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ณ สำนักงานใหญ่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ระหว่างวันที่ 13 ตุลาคม-14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 องค์การยูเนสโก ประกาศปี พ.ศ. 2515 เป็น “ปีหนังสือระหว่างชาติ” หรือ “ปีหนังสือสากล” (International Book Year 1972) โดยเหตุผลที่ว่า หนังสือมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญของสังคมและของบุคคล กับทั้งเป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติต่าง ๆ และได้ขอรับรองให้บรรดาประเทศสมาชิกร่วมฉลองปีหนังสือระหว่างชาติ พ.ศ. 2515 ด้วยการจัดกิจกรรมและดำเนินการหลาย ๆ อย่าง เพื่อเน้นให้รัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ สถาบัน สมาคม และประชาชนทั่วไป ได้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของหนังสือต่อสังคม องค์การยูเนสโกได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมและการดำเนินงาน ซึ่งสรุปได้เป็น 4 ประการ ดังนี้

1. การสนับสนุนช่วยเหลือการประพันธ์และการแปลหนังสือโดยเคารพต่อลิขสิทธิ์ของผู้แต่ง
2. การส่งเสริมการผลิต การจำหน่าย และเผยแพร่หนังสือ รวมทั้งการพัฒนาห้องสมุดต่าง ๆ
3. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านหนังสือ
4. การส่งเสริมการผลิตหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การยูเนสโก โดยมีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาศาสนา (Thailand National Committee for Unessco) และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบพิจารณาดำเนินงานเพื่อจัดงานฉลองปีหนังสือระหว่างชาติร่วมกับองค์การยูเนสโก ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อจัดงานปีหนังสือระหว่างชาติ 2515” โดยมี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน ผู้อำนวยการ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนของสถาบันต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือ การศึกษา วัฒนธรรม เช่น สมาคมห้องสมุดฯ สมาคมภาษาและหนังสือฯ องค์การคำคุณศัพท์ฯ บริษัทสำนักพิมพ์บางแห่ง และสื่อมวลชน ร่วมเป็นกรรมการพิจารณากิจกรรมเพื่อร่วมฉลองงานปีหนังสือระหว่างชาติ

ในปีหนังสือระหว่างชาติ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในความอุปการะของ คณะกรรมการแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดให้มีการประกวดหนังสือไทยที่ดีพิมพ์ ในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2515 ขึ้น เพื่อส่งเสริมหนังสือที่มีคุณภาพดี โดยมีระเบียบการ ดังนี้

หนังสือสารคดี หนังสือนวนิยาย หนังสืออ่านสำหรับเด็ก (ที่มีใช้ตำราเรียน) หนังสือ อนุสรณ์ที่สำนักศึกษาและองค์การนักศึกษาจัดขึ้น แต่ละสำนักศึกษาหรือผู้จัดพิมพ์จำหน่าย จะส่งเรื่องเข้าประกวดได้เพียงประเภทละเรื่องเดียว สิ่งที่จะส่งเข้าประกวดต้องเป็นหนังสือที่พิมพ์สำเร็จ มีเรื่องจบบริบูรณ์ เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2515 เป็นเรื่องแต่งขึ้น มิใช่งานแปล

สำหรับหนังสือสารคดีและนวนิยาย ต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 10 ยกพิมพ์ หรือหนังสืออ่านสำหรับเด็ก มีขนาดไม่น้อยกว่า 16 หน้า หรือ 2 ยกพิมพ์ ต้องส่งในนามของ ผู้จัดพิมพ์จำหน่ายหรือสำนักศึกษา หรือองค์การนิสิตนักศึกษา และแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับ นามผู้จัดพิมพ์จำหน่าย ที่ตั้งสำนักพิมพ์ วัน เดือน ปีที่พิมพ์ และราคา ให้ส่งหนังสือที่จะส่งเข้า ประกวด อย่างละฉบับ 3 ฉบับ ถึงเลขานุการสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ภายในวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2516 และประกาศมอบเครื่องหมายเกียรติยศแก่ผู้ชนะการประกวด ในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2516

ใน พ.ศ. 2515 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประกอบด้วย ม.ล.ปิ่น มาลากุล อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน นายอภัย จันทวิมล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธาน และผู้แทนจาก หน่วยราชการ สมาคมที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ เป็นกรรมการ ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากสัมมนา เรื่องการจัดตั้งและปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติในเอเชีย ที่กรุงมะนิลา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ระหว่างวันที่ 4-8 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ในขั้นแรกนี้ คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินงานพิจารณาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับนักเขียน การจัดพิมพ์ สำนักพิมพ์ การจำหน่าย หนังสือ ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนผู้อ่านหนังสือในระดับต่าง ๆ และคณะกรรมการชุดนี้ ก็ได้รับหน้าที่ดำเนินการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติในปีต่อ ๆ มา

ส่วนการคัดเลือกหนังสือดีเด่นประจำปี ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2515 และได้ ประกาศผลในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2516 นั้นก็ได้ดำเนินในปีต่อ ๆ ไปโดยมี คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้แต่งตั้งมาแต่เดิม และเพิ่มเติมบ้างตามความเหมาะสม สำหรับการประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2516 ได้เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์บางเล็กน้อย หลักเกณฑ์ใหม่มี ดังนี้

1. เป็นหนังสือภาษาไทย
2. เป็นหนังสือที่พิมพ์ในประเทศไทย

3. เป็นหนังสือที่พิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2516

4. แบ่งประเภทการประกวดออกเป็น 4 ประเภท คือ นวนิยาย สารคดี หนังสือเด็ก หนังสืออนุรักษ์

ใน พ.ศ. 2520 คณะกรรมการหนังสือแห่งชาติได้สิ้นสภาพไปตามการเปลี่ยนแปลงของคณะรัฐบาล ในขณะที่ยังไม่มี การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาตินั้น สมาคมผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย ประจักษ์ในเจตนารมณ์อันดีของการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ จึงได้เข้ารับงานสัปดาห์หนังสือนี้แทน และขอความร่วมมือไปยังสมาคมหน่วยราชการต่าง ๆ เหมือนอย่าง ที่คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้เคยปฏิบัติมา ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ส่วนการประกวดหนังสือประจำ พ.ศ. 2519 นั้น ปรากฏว่า คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้รับหนังสือที่ส่งเข้าประกวดไว้แล้วตั้งแต่ต้นปี และได้ นำส่งให้บรรดากรรมการต่าง ๆ ที่คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติแต่งตั้งอ่านเรื่อย ๆ ตลอดมา เมื่อปรากฏว่า คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้ยุบเลิกไป คณะกรรมการจัดงานหนังสือประจำ พ.ศ. 2520 จึงขอ ร้องไปยังคณะกรรมการตัดสินการประกวดหนังสือเดิมให้ดำเนินการต่อไป โดยใช้ระเบียบข้อบังคับการประกวดและการตัดสินตามที่คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติได้กำหนดไว้ให้ ซึ่งเป็นแนวเดิมกับปีก่อน ๆ

เนื่องจากการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดการตื่นตัวในด้านการผลิตหนังสือและการอ่าน นอกจากจะเป็นคุณประโยชน์ทางการศึกษาแล้ว ยังมีผลไปถึงเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศด้านอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นใน พ.ศ. 2521 กระทรวงศึกษาธิการจึงรับจัดงานสัปดาห์ 2521 ขึ้น เป็นการดำเนินงานสืบเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดิม และได้ดำเนินกิจกรรมทำนองเดียวกับที่จัดมาแล้วทุกปี นอกจากนี้ยังเป็นปีแรกที่จัดประกวดกวีนิพนธ์ด้วย

ใน พ.ศ. 2522 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือขึ้นใหม่ โดยเป็นคณะกรรมการชุดหนึ่งของคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมีหน้าที่อย่างหนึ่ง คือ จัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2522 สืบต่อจากจัดงานปีที่แล้ว ๆ มา โดยมีวัตถุประสงค์และดำเนินกิจกรรมเช่นเดิม คือ จัดประกวดหนังสือดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2521 จัดนิทรรศการหนังสือ จัดอภิปราย การสัมมนาวิชาการเกี่ยวกับหนังสือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และจัดจำหน่ายหนังสือราคาถูก เป็นต้น

ใน พ.ศ. 2526 เป็นปีที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ทรงคิดประดิษฐ์ลายสือไทยครบ 700 ปี คณะกรรมการพัฒนาหนังสือจึงเห็นสมควรร่วมฉลอง 700 ปีลายสือไทย

โดยการจัดประกวดวารสารที่พิมพ์ออกเผยแพร่ ใน พ.ศ. 2526 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตวารสารภาษาไทยให้มีคุณภาพดี มีสาระประโยชน์ มีปริมาณทวีขึ้นเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ

ปัจจุบันงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติได้จัดให้มีขึ้นประจำปี โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือ วัตถุประสงค์ของการจัดงานทุก ๆ ปี ก็เพื่อสนับสนุนและส่งเสริม การเขียน การผลิต การจัดพิมพ์ การเผยแพร่ การจำหน่ายหนังสือ และการอ่านหนังสือ รวมทั้ง การแนะนำคุณประโยชน์ของหนังสือ และจัดแหล่งแสดงหนังสือขนาดใหญ่ให้ประชาชนได้ชม และเลือกซื้อในราคาถูก สนับสนุนหน่วยราชการ มหาวิทยาลัย สถาบัน และสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ได้มาร่วมออกจำหน่ายหนังสือ และเชิญชวนประเทศในเครืออาเซียนให้ร่วมงานด้วย นอกจากนี้ ก็เพื่อประกาศเกียรติคุณผู้ผลิตหนังสือดีประจำปีด้วย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์พิเศษ เพื่อให้สอดคล้อง กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปีนั้น ๆ อีกด้วย

2. ปรัชศนวนิยายดีเด่นแห่งชาติเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจ

2.1 นวนิยายดีเด่นผู้แต่งชาย รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น จากการประกวด หนังสือดีเด่นของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 13 เรื่อง จากผู้แต่ง 10 คน มีดังต่อไปนี้

2.1.1 เรื่อง **นายอำเภอปฏิวัติ** แต่งโดย บุญโชค เจียมวิริยะ รางวัลนวนิยาย ดีเด่น พ.ศ. 2518 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2518 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ นายอำเภอรวมพล กรทอง เป็นตัวละครเอกของเรื่องที่มีรสนิยมแบบตะวันตก เชื้อมั่งมีในตนเองสูง มีความคิดอ่านนำสมัยแบบตะวันตก เข้ารับราชการอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ต้องการ ปฏิวัติภาพพจน์เก่า ๆ ของข้าราชการฝ่ายปกครองเสียใหม่ เพราะรู้สึกผิดหวังกับค่านิยมระบบ การทำงานแบบศักดินาดั้งเดิมของสังคมไทยที่ให้ความเคารพนับถือเจ้านาย ย่ำเกรงต่อผู้ที่มี ยศถาบรรดาศักดิ์สูง ซึ่งเป็นลักษณะข้อบกพร่องของระบบข้าราชการฝ่ายปกครอง นายอำเภอรวมพล เป็นข้าราชการที่ดีคนหนึ่ง ที่มีชีวิตกล้าหาญ มั่นคง และเด็ดเดี่ยว ปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับ มอบหมาย แต่การกระทำความดีที่ซื่อตรงไปขัดแย้งกับผู้มีอำนาจทำให้เกิดความไม่พอใจจึงถูก กลั่นแกล้งให้ได้รับการลงโทษที่บิดเบือนจากความจริง แต่ด้วยความสามารถ ความเชื่อมั่น ทะเยอทะยานในความคิดความรู้ของตน กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่น ที่ทำงาน รักเกียรติรักศักดิ์ศรี ยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม มานะอดทน เพียรพยายามต่อสู้ กับอุปสรรคด้วยสติปัญญาที่เฉียบแหลม มุ่งมั่นทำงานหนัก มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่หวั่นเกรงต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน จึงเกิดปัญหาขัดแย้งกระทบต่อการฉกฉวยและกอบโกยผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ

ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานอื่น ๆ ที่ไม่เห็นด้วย ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนในการทำงาน และกลับถูกมองว่าเป็นคนสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน แต่ด้วยความดีมีคุณธรรมต่อหน้าที่การงาน ทำให้ได้รับความเชื่อใจจากผู้ใหญ่ที่มองเห็นคุณค่าจากความสามารถของนายอำเภอรวมพล จึงให้การสนับสนุนและปกป้องจากการถูกกล่าวหาให้มีความผิดและออกจากราชการ

2.1.2 เรื่อง **อยู่กับก๋ง** แต่งโดย หยก บุรพา รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2519 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2552 โดยสำนักพิมพ์บรรรกกิจ 1991 ก๋งเป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นคนจีนที่ย้ายมาอยู่เมืองไทย ก๋งอยู่กับหยกในห้องแถวเก่า ๆ ของตลาดเก่าอันมืด ๆ ทึบ ๆ มีชีวิตที่ยากจนต้องขยันทำงานขายของ ใช้แรงงานรับจ้างทำงานเพื่อแลกกับเงิน ชีวิตหยกจะมีก๋งเป็นที่ยึดเหนี่ยวเป็นศูนย์กลางของชีวิต ก๋งเป็นคนสำคัญที่สุดในชีวิตของหยก คอยค้ำจุนชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นเป็นคนดีมีการศึกษา ก๋งคอยสั่งสอนและสอนประสบการณ์การดำเนินชีวิตให้หยกเป็นคนกตัญญู ขยันขันแข็ง เป็นเด็กดีเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความนอบน้อมเป็นที่รักของทุกคน ก๋งเป็นที่พึ่งทางใจคอยปลอบประโลมใจเมื่อหยกท้อแท้ ผิดหวัง เศร้าเสียใจ ให้แง่คิดในการใช้ชีวิต ก๋งเลี้ยงดูหยกให้มีความรักความอบอุ่น สอนวิชาชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ก๋งเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นต้นแบบผู้ทรงคุณธรรมให้หยกและชาวบ้านในห้องแถวต่างพากันเคารพและศรัทธาก๋งเป็นอย่างมาก ก๋งจะสอนหยกเสมอในทุก ๆ เรื่อง สอนให้รู้จักบุญคุณของแผ่นดิน ก๋งสอนหยกตั้งแต่เด็กจนโต ให้รู้สำนึกว่าเป็นคนไทย ชีวิตของก๋งกับหยกสะท้อนวิถีชีวิตของชาวห้องแถวในชนบท ทศนคติต่อชีวิต สังคม วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และอาชีพของคนจีนที่อพยพมาจากแผ่นดินบ้านเกิดของตนเอง มาด้วยความหวังว่าชีวิตในเมืองไทยจะต้องดีกว่าเดิม

2.1.3 เรื่อง **ลว.สุดท้าย** แต่งโดย โก๋ บางกอก รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2523 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2523 โดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น นายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแต่ง ตัวละครเอกของเรื่องเป็นนายตำรวจตระเวนชายแดนรักษาความเป็นประชาธิปไตยและความสงบสุขของคนในประเทศไทย มีความมุ่งมั่นในการทำงานมาก ท้อแท้กับระบบราชการและระบบสังคม เขาเคยคิดจะเปลี่ยนอาชีพ แต่คำมั่นสัญญาที่ได้ปฏิญาณต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทำให้เขาได้คิด และตั้งใจที่จะเป็นตำรวจที่ดีต่อไป นายพันตำรวจเอกวีร์มีลักษณะนิสัยที่เกรตตรง เป็นผู้ยึดมั่นในกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนนั้น ต้องมีความเคร่งครัดในระเบียบวินัยตามมาตรฐานที่นายพันตำรวจเอกวีร์ตั้งไว้ ซึ่งจากลักษณะนี้ ก็ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของวีร์รักและเคารพในตัวของวีร์เป็นอย่างมาก เพราะไม่ใช่แค่การออกคำสั่งเท่านั้น นายพันตำรวจเอกวีร์จะทำเป็นแบบอย่างและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กับพลตำรวจใต้บังคับบัญชาร่วมด้วย แต่ลักษณะนิสัยที่ตรงไปตรงมา พุดตรงกับที่คิดทุกอย่างไปชัดใจ

ของผู้ฟัง จนนำมาซึ่งความเดือดร้อนในหน้าที่การงานของวีร นายพันตำรวจวีรเป็นผู้ที่รู้จักแสวงหาความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาปรับใช้ในการต่อสู้ หรือนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ต่อไปได้ โดยการศึกษาด้วยตนเองแล้ว ยังมีความรู้ที่ได้จากครูฝึกต่าง ๆ ซึ่งวีรก็ให้ความเคารพครูฝึกทุกคนโดยไม่ถือสาว่ายศตำแหน่งของครูฝึกจะต่ำกว่าตนหรือไม่ ให้ความเคารพนับถือในฐานะผู้ให้ความรู้แก่ตน

2.1.4 เรื่อง **คำพิพากษา** แต่งโดย ชชาติ กอบจิตติ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2525 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์หอน พักเป็นตัวละครเอกของเรื่อง หลังจากบิดาของพักเสียชีวิต พักรับผิดชอบดูแลสมทรงภรรยาของบิดา ร่วมอาศัยอยู่บ้านท้ายวัด มีอาชีพการโรงทำความสะอาดดูแลโรงเรียน ชีวิตของพักตกเป็นเหยื่อของความเชื่อและคำตัดสินของสังคม พักถูกกลั่นแกล้ง ถูกโกงเงิน ต้องการทวงสิทธิ์ของตนคืนกลับมา พักไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ผิดหวังจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่ตนไว้วางใจ เคารพยกย่อง เป็นผู้มีเกียรติในสังคม พักเสียใจผิดหวังกับการกระทำของครูใหญ่ผู้ตนให้ความศรัทธา เคารพและวางใจ กลับมาโกงเงินของพักที่ได้ฝากไว้กับครูใหญ่ เรื่องราวความทุกข์ใจทำให้พักกลัดกลุ้มกระวนกระวายจนวิตกกังวล ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ให้ยับยั้งชั่งใจ แยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้ พักถูกคนในสังคมกดขี่ข่มเหง ถูกประณามใส่ร้ายป้ายสีจากคนมีอำนาจเป็นที่เคารพยกย่องของสังคม เอารัดเอาเปรียบ คดโกงแม้กระทั่งคนต่ำต้อยด้อยค่า ไร้อำนาจ ศักดิ์ศรี ความถูกต้องที่เป็นจริง กลับเป็นผู้ถูกกล่าวหาขี้ขลาดเหยียดให้เป็นผู้กระทำความผิด พักผิดหวังชอกช้ำ เสียใจกับการกระทำของครูใหญ่จนเสียสติ ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดได้ พักมีความทุกข์ใจวิตกกังวลมีอาเจียรระบายความในใจให้ใครฟังได้ สังคมไม่ยอมรับและปักใจเชื่อว่า พักทำความผิดด้วยความต่ำต้อยทางสังคมของพักทำให้ปิดโอกาสในการพูดความจริง ถึงจะพูดความจริงออกมาก็ไม่มีใครเชื่อถือ ครั้นพักได้ดื่มสุราทำให้เกิดอาการมึนเมาขาดสติยังคิด ขาดเขลากล่าวหาญระบายความอัดอั้นตันใจ ความทุกข์ร้อนที่ได้รับผลกระทบต่อชีวิต พักดื่มสุรามากเกินขนาดจนป่วยเกิดโรคร้ายที่เกิดจากความทุกข์ใจทำให้เศร้าซึมไร้เรี่ยวแรงส่งผลกระทบให้คุณภาพชีวิตของพักทั้งร่างกาย จิตใจ หน้าที่การงานและชีวิตตกต่ำอย่างถาวร พักอ้างว่าโศกเศร้า ทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปัญหารุมล้อมจนดินไม่หลุด พักพยายามต่อสู้หาต่อสู้ทางออก เขาจึงหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง สร้างโลกใหม่ที่เขาลงคิดว่า เป็นหนทางออกไปสู่อิสรภาพ ท้ายที่สุดเขาก็ได้รับอิสรภาพที่แท้จริง คือ ความตาย

2.1.5 เรื่อง **ตลิ่งสูง ชุงหนัก** แต่งโดย นิคม รายยวา รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2531 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2527 โดยสำนักพิมพ์นำอักษรการพิมพ์ คำฉาย

เป็นตัวละครเอกที่มีอาชีพเป็นควาญช้าง มีความรักต่อช้างพลายสุดมาก เมื่อพ่อมีความจำเป็นต้องขายพลายสุดเพื่อเอาเงินมารักษาตัว เขาไม่มีทางเลือกได้แต่เสียตายและเฝ้าแต่คิดถึง ค้างายเห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจ เข้าข้างเหตุผลของตนเอง ไม่ทำความเข้าใจเหตุผลของพ่อที่มีความจำเป็นต้องขายพลายสุด ต่อมาค้างายจึงแกะช้างไม่ให้ส่งงามเหมือนพลายสุด เขาทุ่มเทเวลา กำลังใจ ตลอดจนชีวิตวิญญาณใส่ในช้างไม้ ในขณะที่เดียวกันเขาก็รับจ้างพ่อเลี้ยงเป็นควาญพลายสุด และเกิดความคิดว่าไม่ใช่พลายสุดเท่านั้นที่ลากซุง เขาและทุกชีวิตต่างกำลังลากซุงด้วยกันทั้งนั้น ค้างายสูญเสียแอลูกชายของค้างายและพลายสุด ทำให้ค้างายผิดหวังกับชีวิตจึงเก็บตัว และปล่อยตัวหมกมุ่นกับการแกะสลักช้างไม้โดยไม่สนใจงานอื่นใด ทำให้ร่างกายทรุดโทรม เหมือนซากมนุษย์ที่โหมโรงชีวิตวิญญาณ จนกระทั่งบุญฮามกล่าวเปรียบกับค้างายว่าปล่อยให้ตัวเอง กลายเป็นเหมือนซากสัตว์ ค้างายเก็บตัวจมมิดอยู่กับการแกะสลักช้างขาดงานติดต่อกันหลายวัน จนรวมเดือน พ่อเลี้ยงจ้างคนงานใหม่มาอยู่ได้ไม่กี่วันก็ลาออก ทำงานสู้ทนไม่เท่ากับค้างาย ค้างายคำนึงถึงชีวิตที่ต้องเผชิญกับความหิวและความกลัวเป็นเครื่องบังคับ เขาทำงานอย่างแข็งขันต่อไปด้วยความหวังว่าจะได้พลายสุดคืนมาโดยแลกกับช้างไม้ แต่อุบัติเหตุที่เกิดจากตลิ่งสูง ชุงหนัก ทำให้สิ่งที่คิดไว้เป็นเพียงความฝัน

2.1.6 เรื่อง **ซี้ด** แต่งโดย ประภัสสร เสวิกุล รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2532 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2556 โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ ดาวิช เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นลูกชายของซี้ด หัวหน้าเผ่าเบดูอิน ดาวิชเป็นเพียงเด็กชายวัยสิบสี่ มีชีวิตต้องผันแปรเปลี่ยนแปลงเสียยิ่งกว่ากระแสน้ำในทะเลทราย เนื่องจากมรณกรรมของบิดา เขาเติบโตเป็นหนุ่มน้อยวัยสิบแปดที่ผ่านการเคี้ยวกร่ำอย่างหนักหน่วง แต่งานกับลูกสาวอดีตผู้นำที่ลอบยิงเขา และหลังจากเข้าหอเพียงคืนเดียวก็กลับสู่เมืองหลวงเพื่อปฏิบัติงานที่ค้างค้าง ดาวิชเป็นคนที่รักสันโดษ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ไม่ต่อสู้กับใครก่อน ความหยิ่งยโสของตัวของเขาทำให้ อาลีเห็นแบบแผนดูหมิ่นดาวิชว่าเป็นเพียงหัวขโมยลูกสมุนของโจรในทะเลทรายไม่มีคุณค่าอำนาจ น่าเคารพนับถือ ดาวิชฝึกตนเองจนเป็นที่ประทับใจของกษัตริย์แห่งโบเดอร์ฮาบัดได้เรียกตัวดาวิชให้เข้ามาเป็นทหารส่วนพระองค์ และส่งเสริมให้เรียนต่อในโรงเรียนนายร้อย เจ้าชายไฟซาล กล่าวเตือนกษัตริย์ฟาฮัดไม่ควรสนับสนุนซบเลียงให้ดาวิชเป็นผู้มีอำนาจในกองทัพ อาจจะกลับมาคิดคดทรยศหักหลังได้ในภายหลัง ดาวิชเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสู้รบ เป็นผู้นำของชาวเบดูอิน สามารถรวบรวมให้เป็นปึกแผ่นลงหลักปักฐานอยู่เป็นหลักแหล่งในทะเลทราย พลตรีอัปดุลรอฮีมวางแผนทำลายล้างกำลังฐานกองทัพของชาวเบดูอินเพื่อให้ดาวิชไม่มีกำลังในการสู้รบได้ ด้วยความสามารถของดาวิชจากลูกชายซี้ด หัวหน้าเผ่าเบดูอิน ดาวิชกลายเป็นนายร้อยโท พันเอก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ยึดมั่นในคุณธรรมจนเป็นที่อิจฉาเกลียดชัง

ของผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ ดาวิชเติบโตใหญ่แข็งแรงยิ่งขึ้น สามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุด เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแห่งโบเดอร์ฮาบัต แต่หลังจากได้วางรากฐานการปกครอง ที่เที่ยงธรรมไว้แล้ว เขาก็ลาออกจากตำแหน่ง ละทิ้งความสะดวกสบายทุกอย่างในเมือง กลับมา สวมเครื่องแต่งกายแบบเบดูอิน ขึ้นนั่งหลังอูฐกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อเป็นชีคดาวิช ผู้นำชนเผ่า สมตามปณิธานที่เคยสัญญากับตัวเองไว้ ช่วงที่เขาก้าวเข้าสู่จุดที่สูงที่สุดในชีวิต หากยิ่งสูง ยิ่งเปล่าเปลี่ยวโหยหาใครสักคนมาอยู่ข้างกาย เขาเป็นเพียงเม็ดทรายเม็ดเล็ก ๆ จากทะเลทราย สุดท้ายก็ต้องหวนคืนสู่ทะเลทราย

2.1.7 เรื่อง **ปีกความฝัน** แต่งโดย นิพนพานิช รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2535 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2535 โดยสำนักพิมพ์ผีเสื้อ ทวน เป็นตัวละครเอก อาศัยอยู่กับแม่ซึ่งเป็นผู้ป่วยจิตเวช ทวนกับแม่อาศัยอยู่ในสลัมแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ แม่พาทวน เก็บข้าวของทิ้งบ้านในสลัมไป พวกเพื่อนบ้านในสลัมมักจะพูดถึงแม่ในทางไม่ดี รวมถึงเรียกทวน ว่าเป็นไอ้ลูกผู้หญิงหากิน ทวนจึงคิดว่าดีเหมือนกันที่จะไปจากที่นั่นเสีย ทวนรู้ว่าแม่มีอารมณ์ แปรปรวน บางครั้งก็พูดไม่รู้เรื่อง ฉุนเฉียว และแม่ชอบพูดถึงการเป็นคนมีชื่อเสียง ดูเหมือนเรื่องนี้ จะเป็นเรื่องเดียวที่แม่จำได้ไม่ลืม ในคืนวันแรกที่จากบ้านมา หลังจากงานมหรสพรอบ ๆ สนามหลวงพักการแสดงลง ทวนกับแม่อาศัยนอนที่แถวรอบ ๆ สนามหลวง และได้เจอกับ หญิงขอทานท้องโตแม่ลูกอ่อน และชาย-หญิงชราอีกคู่หนึ่งชวนทวนกับแม่ไปด้วยกัน ทวนได้รู้ ในภายหลังว่า ชายชราเคยเป็นโรคเรื้อน แม่ตอนนี้จะรักษาหายแล้ว แต่ก็กลายเป็นคนพิการ นิ้วกุด ทั้งสามคนแอบอาศัยอยู่ในสุสานรถไฟ หรือบริเวณพักรถไฟที่ปลดระวางแล้วในตรู่รถไฟ จำนวนมากมายนั้น มีคนพิการที่เคยเป็นโรคเรื้อนอาศัยอยู่มากมายนับร้อย โดยมีชายชรา เป็นเหมือนหัวหน้า ทวนได้ค้นพบว่าคนผู้พิการพิการ รูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ น่าเกลียดน่ากลัว เหล่านั้น ล้วนมีน้ำใจอันประเสริฐ วันเวลาที่อยู่นั้น บางขณะเหมือนมีสายลมเย็นชื่นพัดมาสู่ชีวิต อันร้อนแล้ง มีแสงสว่างอบอุ่นขึ้นในคืนวันอันมืดมัวของทวน แต่ความสติไม่ดีของแม่ ก็นำเรื่องราวอันวุ่นวายมาสู่ชุมชนอันเงียบสงบของคนเหล่านั้น ครั้งแล้วครั้งเล่า ทวนรักแม่แต่ก็ไม่อยาก ให้แม่ทำอย่างที่ทำอยู่ ไม่อยากได้ยินใครพูดถึงแม่ในทางไม่ดี แม้รู้ว่าเป็นเรื่องจริง จะมีสิ่งใด ช่วยปลดปล่อยหัวใจดวงน้อย ๆ อันบอบช้ำที่โดนเหวี่ยงไปมาระหว่างความหวังกับความขมขื่น ความฝันกับความจริง หรือเขาจะต้องติดปีกความฝันบินไปพร้อมกับแม่

2.1.8 เรื่อง **เวลา** แต่งโดย ชชาติ กอบจิตติ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2537 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์โสภณการพิมพ์ ผม (ผู้กำกับ ภาพยนตร์) ตัวละครเอกของเรื่อง ตั้งใจไปดูละครเวทีเรื่อง เวลา ที่ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นละครเวทีที่น่าเบื่อที่สุดสร้างโดยนักศึกษา ละครเวทีเรื่องนี้สะท้อนเรื่องราวชีวิตคนชรา

ในสถานสงเคราะห์คนชราแห่งนี้ ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) รู้สึกสำนึกผิดที่ได้ปล่อยช่วงเวลาของครอบครัวไปโดยไม่ได้เหลียวแลชีวิตความเป็นอยู่ สารทุกข์สุกดิบของลูกสาวและภรรยา จนสูญเสียทุกสิ่งไปแล้ว เงินทองและชื่อเสียงก็ไม่สามารถซื้อช่วงเวลาของครอบครัวกลับมาได้ เขารู้สึกสำนึกผิดเมื่อนึกถึงวันงานศพของลูกสาวที่เขายังไม่มีเวลาจัดการให้ปล่อยให้ภรรยาจัดการทุกอย่างแม้เป็นช่วงเวลาสุดท้ายของลูกสาวตนเอง เขาจึงเปรียบดาทตนเองว่าเป็นพ่อที่ใจดำดั่งเช่นภรรยาของเขาว่าอยู่เสมอตั้งแต่วันที่ลูกเกิดจนกระทั่งถึงวันที่ลูกตาย เขาไม่มีความรับผิดชอบ ขาดคุณสมบัติของหัวหน้าครอบครัวที่ดี เมื่อเวลาล่วงเลยผ่านไปสุดท้ายชีวิตของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ไม่เหลือใครข้างกาย สูญเสียทั้งลูกและภรรยา ทุกอย่างในโลกล้วนเป็นสิ่งที่จิตปรุงแต่งขึ้นมาทั้งสิ้น สมมุติขึ้นมาสนองกิเลสแค่นั้น ทุกอย่างมันไม่ใช่ของเราเลยละครเวที่เรื่องนี้ได้ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยไม่สนใจผู้ชมละคร นักแสดงดำเนินเรื่องราวไปเรื่อยทำให้ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ตระหนักถึงสัจธรรมแห่งชีวิตที่ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน

2.1.9 เรื่อง **ฝังแสงจันทร์** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2541 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์เอโนเวล พลเป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีอาชีพเป็นชาวดังเกิโนน่านน้ำฝั่งทะเลตะวันออกจากทะเลไทยผ่านเวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย วิถีชีวิตของชาวดังเกิมีความรักความผูกพันกับท้องทะเลซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน ต้องทนทุกข์ยากลำบากตรากตรำกับชีวิตที่ตกอับแร้นแค้นไร้สิ้นความหวัง เผ้ารอคอยอย่างมีความหวังว่าสักวันหนึ่งจะพบประสบกับความสุขในชีวิต จึงใช้ชีวิตไปตามยถากรรมมีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ ขาดเป้าหมายในชีวิต พลมีนิสัยรักความอิสระเสรีทั้ง ๆ ที่มีชีวิตจมอยู่ในปลักคมแห่งทุกข์ หาเลี้ยงชีพด้วยการเอาหยาดเหงื่อแรงงานของตนไปทำงานแลกกับเงินตรา สู้ทนกับอุปสรรคฝ่าฟันชีวิตไปอย่างไร้จุดหมาย ผากโชคชะตาไว้กับการเสี่ยงโชคการพนัน แสวงหาเสพสุขจากการดื่มสุราและเที่ยวชองโลเลาณี ท่ามกลางคลื่นชีวิตที่ทุกข์ระทมแต่เต็มอิมชุ่มชื่นใจจากน้ำใจของมิตรไมตรีที่แวดล้อม นอกเหนือจากหน้าที่ประจำในฐานะลูกเรือดังเก เขาได้ใช้เวลาว่างในทุกเสี้ยววินาทีสังเกตการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อนร่วมชะตากรรมบนเรือลำนั้น ตลอดจนผู้คนที่พบปะบันทึกเรื่องราวผ่านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปพร้อม ๆ กัน จนในที่สุดเมื่อเขาได้พบตัวตนที่แท้จริง จึงได้อำลาชีวิตชาวดังเกิผันตัวเองสู่การเป็นนักเขียนนวนิยาย พยายามส่งผลงานเข้าตีพิมพ์ในนิตยสารหลากหลายฉบับ และลงสนามแข่งขันการประกวดตลอดมา ประชาคม ลุนาชัย ประสบความสำเร็จจากการเขียนนวนิยาย โดยได้รับรางวัลนักเขียนดีเด่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ เป็นเครื่องตอบแทนความอุตสาหะวิริยะ จากเรื่อง “ฝังแสงจันทร์”

2.1.10 เรื่อง **คนข้ามฝัน** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2544 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2543 โดยสำนักพิมพ์สหการตบวรรณกรรม ชัฟเป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีเพื่อนสนิทชื่อว่าลัก ทั้งสองคนทำงานในเรืออวนลาก ผ่านวันเวลา ในท้องทะเล รอเพียงวันแก่ตัว หมดความหมาย และถูกโยนขึ้นบก ทั้งชีวิตเจอแต่การถูกกดขี่ข่มเหง จากเจ้าของเรือ จากไต้ก๋ง จากคนบนเรือด้วยกัน หาความยุติธรรมให้กับชีวิตไม่เจอ หลาย ๆ คน กลายเป็นทาสยาเสพติด หลาย ๆ คนมีชีวิตอยู่ไปก็เหมือนเดินคน ไร้ค่า ไร้ความหมายในทะเล ชัก เป็นคนเรือหน้าใหม่ เขาหลงเรืออวนลากเพราะอยากฆ่าเวลาก่อนไปเรือสินค้า แต่ชีวิตเล่นตลก ทำให้เขาต้องถูกกักขังเหมือนทาสอยู่ในเรืออวนลากชนิดไม่มีกำหนดขึ้นฝั่ง ชัฟเป็นคนต่างถิ่น ที่มาทำงานเป็นลูกเรือ ถูกคุมทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ไต้ก๋งเพียงให้ความเมตตาส่งชัฟไปอยู่อีกเรือลำหนึ่ง เพื่อลดความขัดแย้งที่มีต่อลูกเรือประจำ ชัฟอดทนต่อสู้ชีวิตและปกป้องตนเอง ให้รอดปลอดภัย แต่เมื่อหมดหนทางสู้ที่เกินกำลังของตนจึงถูกรุมทำร้ายจนได้รับความบาดเจ็บ ปางตาย ในความโชคร้ายของชัฟยังมีความโชคดีที่ได้รับ ความเมตตาจากไต้ก๋งเพียงทำให้รอด พ้นภัยมาได้จึงเปรียบเหมือนชัฟเป็นผู้ลี้ภัยที่หลบหนีภัยจากการต่อสู้ชกต่อยกับค่อมและสน ที่ เป็นเจ้าถิ่นในเรือเปรียบกับการต่อสู้ลี้ภัยทางการเมือง หรือลี้ภัยสงคราม ชีวิตคนทำงาน ในเรืออวนลากโหดร้าย ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีกฎหมายรองรับความปลอดภัย และเสรีภาพ ถูกเหยียดหยามเป็นคนที่ไม่มีค่าให้ใครระลึกถึง ถูกนายจ้างโขกสับ ชีวิตคนเรือหลายคนเต็มไปด้วย ความฝันก่อนจะพบความเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์บังคับให้เป็นลูกเรือ ชัฟมีความพากเพียร อดทนต่อสู้กับอุปสรรค มีความมานะบากบั่น มีกัลยาณมิตรให้ความช่วยเหลือ จนรอดพ้นจาก วิกฤตที่เผชิญ มีความเพียรพยายามจนประสบความสำเร็จในชีวิต จนในที่สุดจากแรกเริ่ม ชัฟเป็นเพียงลูกเรือก้าวสู่เป็นไต้ก๋ง เป็นผู้นำพาทุกคนออกเรือหาปลา ลูกเรือทุกคนให้ความเชื่อมั่น เชื่อใจ และวางใจเป็นที่ยอมรับจากทุกคนว่าชัฟเหมาะสมจะเป็นไต้ก๋งได้

2.1.11 เรื่อง **ปีกแดง** แต่งโดย วินทร์ เลียววารินทร์ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2546 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2544 โดยสำนักพิมพ์ศิลปกรรมพิมพ์ รุจน์ รุจิเรข ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายชาวไทยที่ไปเรียนหนังสือและใช้ชีวิต ณ ประเทศเยอรมนี ตั้งแต่เด็ก หลวงประชา รุจิเรข พ่อของเขาเป็นหนึ่งในขบวนการกบฏที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ทำให้รุจน์ไม่สามารถอาศัยและใช้ชีวิตในประเทศไทยได้ตามปกติ ด้วยเหตุที่พ่อของเขาเป็นกบฏ ที่ต้องหลบหนีลี้ภัยออกจากประเทศ ส่วนแม่ของเขาก็เสียชีวิตไปแล้ว ทำให้รุจน์ต้องอาศัยอยู่กับ เพื่อนของพ่อที่ประเทศเยอรมนี รุจน์เติบโตมาท่ามกลางความรักของคาร์มารอฟและไฮดี จึงไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเด็กขาดความอบอุ่น แต่กระนั้นรุจน์ก็ยังคงมีความสงสัยอยู่เสมอมาว่าเหตุใด พ่อของเขาจึงต้องเป็นกบฏ รุจน์รู้สึกโกรธพ่ออยู่บ้างที่พ่อทำให้ครอบครัวของเขาต้องมาประสบ

กับเคราะห์กรรมเช่นนี้ ทำให้เขาไม่ได้ใช้ชีวิตในเมืองไทยอย่างมีความสุข อีกทั้งยังทำให้นามสกุลที่เขาใช้มีมลทิน ไม่ว่าจะเดินทางไปยังที่ใดก็ได้รับเพียงสายตาที่เหยียดหยามว่าเป็นคนขายชาติ รุจน์ทำงานอยู่ประจำสถานทูตไทยในประเทศเยอรมนี และเป็นนักวิเคราะห์ข่าวทางด้านการเมืองที่เก่งกาจ ความสามารถในการวิเคราะห์ข่าวสารด้านการเมืองของเขาเป็นที่ยอมรับของผู้คนระดับแนวหน้าของประเทศ เช่น เหล่าเสนาธิการชั้นผู้ใหญ่ในประเทศไทย รุจน์สามารถวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ แม้กระทั่งเหตุการณ์ทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ ความสามารถประกอบกับความเก่งกล้าของรุจน์ ทำให้เขาสามารถเอาตัวรอดได้หลายครั้งในสถานการณ์ที่เป็นสงครามหรือสถานการณ์คับขันที่เสี่ยงต่อชีวิต ทั้งนี้การเป็นลูกกบฏทำให้รุจน์ใช้ชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก ต้องประสบพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย รุจน์โดนจับเข้าคุกและใช้ชีวิตอยู่ในคุกหลายต่อหลายครั้งเพียงเพราะว่าเขาคือลูกของผู้ก่อการกบฏ รุจน์มีความเข้มแข็งและทรหดอดทนต่อการใช้ชีวิต แม้ว่าพ่อของเขาจะเป็นกบฏทำให้ผู้คนต่างมองว่ารุจน์จะเป็นกบฏเหมือนพ่อ แต่ด้วยความเก่งกล้าและความสามารถของเขาทำให้ทางราชการไทยต่างก็ต้องการตัวเขามาช่วยงานทางด้านการเมือง ซึ่งก็เป็นโอกาสที่ดีที่รุจน์จะได้ตามหาคำตอบเกี่ยวกับการตายของพ่อ ที่อาจจะเกิดจากการฆาตกรรมทางการเมืองไม่ใช่การถูกยิงตายเพราะอุบัติเหตุ รุจน์มีความมุ่งมั่นสืบสวนหาความจริงไม่เคยลดละความพยายามจนทำให้หาตัวผู้ร้ายที่ฆ่าพ่อของเขาได้ในที่สุด รุจน์มีอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตและมีความคิดเป็นของตนเอง กระทำสิ่งใดจะมุ่งมั่นทำให้สำเร็จลุล่วงจะมีผู้ใดขัดขวางก็ไม่อาจหยุดยั้งความต้องการของเขาได้ รุจน์ไม่เคยที่จะหลงตัวเองว่าเป็นคนเก่ง แต่เขากลับพัฒนาตัวเองอยู่เสมอโดยการฝึกฝนในสิ่งที่เขาไม่ถนัด เช่น ศิลปะการต่อสู้ การใช้อาวุธ เป็นต้น ทั้งนี้แม้ว่ารุจน์เป็นคนที่แข็งแกร่งแต่ในด้านของความรัก รุจน์มีมุมที่อ่อนไหวไปตามธรรมชาติของมนุษย์ รุจน์รักกับสวมนั่นคงต่อกันอย่างมาก แม้ว่าเขาจำจะต้องห่างไกลกับสวณเป็นเวลาหลายปี และในที่สุดเมื่อสวณเสียชีวิตไปแล้ว เขาก็ยังมั่นคงกับสวณอยู่เสมอ อีกทั้งเมื่อรุจน์พบว่าลูกของเขา กับสวณยังมีชีวิตอยู่ เขาก็ทุ่มเทใช้เวลาในการตามหาลูกนานหลายปี พร้อมกับการทุ่มเงินจำนวนมากเพื่อตามหาลูกของตน แม้ว่าจะไม่เคยได้พบเจอกันแม้แต่ครั้งเดียว รุจน์ทำหน้าที่ของสามีและพ่อได้อย่างดีที่สุดในท้ายที่สุดแล้วเมื่อรุจน์ได้คำตอบของปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิต เขาจึงพร้อมที่จะใช้ชีวิตอยู่อย่างคนทั่วไปที่ประเทศไทยอย่างเรียบง่ายพร้อมกับเอมหญิงสาวที่รอเขาอยู่เสมอ

2.1.12 เรื่อง **เขียนฝันด้วยชีวิต** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2549 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2549 โดยสำนักพิมพ์มติชน ผม (ประชาคม ลุนาชัย) ตัวละครเอกของเรื่องผจญความทุกข์ยากในการหาเลี้ยงชีวิต และพยายามทำความฝันที่จะเป็นนักเขียนใหญ่ให้เป็นจริง มีความเป็นนักสู้ชีวิต แม้มีอุปสรรค

ลำเค็ญมากมาย ไม่ท้อถอยแต่กลับมีความภูมิใจในตนเอง มีจิตใจมั่นคง พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีบุคลิกกายภาพแตกต่างไปจากวัย ร่างกายทรุดโทรมจากการตรากตรำทำมาหากินสร้างหลักชีวิตให้ตนเอง ผู้คนที่พบเห็นจะมองว่าชายผู้นี้มีเรื่องทุกข์ใจ หน้าตาไม่สบายใจ มีหน้าที่รับผิดชอบชีวิตของตนด้วยความอุสาหะ อดทนอดกลั้นต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต ด้วยวัยเพียงยี่สิบแปดปีแต่มีภาระทำงานหาเลี้ยงชีพสร้างตนเองให้มีหลักในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากเพื่อนในวัยเดียวกัน ชีวิตจึงไม่สดใสตามวัยแต่เปี่ยมล้นไปด้วยประสบการณ์ในชีวิตที่ทรงคุณค่าของคนที่กำลังมาทุกซีกในสังคมไทย ผม (ประชาคม ลุนาชัย) ยังขาดประสบการณ์ชีวิต อ่อนต่อโลก สังคมสร้างประสบการณ์ชีวิต ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ หากใช้ความเพียรพยายามในการสร้างผลงานเขียนจนกระทั่งประสบความสำเร็จได้รับรางวัล แม้ว่าต้องพบกับอุปสรรคนานับไม่ถ้วน ผลงานเขียนเมื่อร่างโครงเสร็จแล้วถูกทำลายลงเหมือนกองทรายของเด็กน้อยที่ถูกคลื่นซัดพังทลายลง ก็ไม่ละความพยายามจนท้ายที่สุดสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ อดทนอดกลั้นต่อแรงต้านของสิ่งกีดขวางได้ในที่สุดจะได้รับผลสำเร็จเป็นรางวัลของชีวิต

2.1.13 เรื่อง **พลั่วไปในพายุเวลา** แต่งโดย ผาด พาสีกรณ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2559 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์แพรว มาราดาเป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นสาวสวยลูกครึ่งไทย-อเมริกันเติบโตในเมืองนอก พ่อแม่แยกทางกัน ครั้นกลับมาเมืองไทยเกิดผัดใจมีเรื่องทะเลาะกับบิดาจึงแอบหลบหนีเดินทางเข้ามากรุงเทพมหานคร ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ถึงที่อยู่อาศัยที่แน่นอน ระหว่างทางโบกรถ เจอรถสปอร์ตหรูของปรัชญ์ หนุ่มใหญ่นักธุรกิจรูปหล่อ มีครอบครัวแล้ว ทั้งคู่สัมผัสกันแบบเพื่อนร่วมทาง มาราดาเป็นคนต่างถิ่นที่ปรัชญ์พบเจอระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาแอบนอนหลับอยู่ในรถของปรัชญ์พร้อมกับลืมถุงข้าวผัดไว้ในรถของปรัชญ์ ทั้งสองคนมีความผูกพันกันในช่วงเวลาสั้น ๆ จากนั้นก็พลัดพรากจากกันไปเป็นเวลา 15-16 ปี มาราดากลับไปเรียนต่อต่างประเทศและกลับมาในบทบาทนักข่าวที่ทำข่าวสงครามในต่างประเทศ หาเวลากลับมาพักผ่อนในกรุงเทพฯ เข้าหุ้นทำงานเป็นผู้จัดการผับให้กับเพื่อนคนหนึ่ง ผับของเพื่อนตกแต่งสถานที่เก๋ ๆ มีนักดนตรีแจ๊สเล่นเพลงกล่อมหนุ่มสาวที่เข้ามาเที่ยว สถานที่นี้ทำให้มาราดาได้เจอปลิว หนุ่มน้อยวัยรุ่นนักดนตรี มาราดาพูดโน้มน้าวใจปลิว โดยการสรรหาถ้อยคำมาพูดเล่าเรื่องราวชีวิตในอดีตของตนให้ปลิวได้ฟัง พูดเล่าเรื่องได้ประทับใจ มาราดามีลักษณะนิสัยเป็นผู้มีความคิดอิสระ เชื้อมั่นในตัวเองสูง มีความสามารถเชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ชอบใช้ชีวิตสั้นโดยทำตามใจที่ปรารถนา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มารดารูสึกถูกชะตากับปลิวเพราะมีส่วนคล้ายคลึงกับปรัชญ์ ปลิวหนุ่มน้อยคนนี่เองที่ได้ชักลากชักนำให้หล่อนถลาลี้กกลับไปเจอปรัชญ์อีกครั้งหนึ่ง

2.2 นวนิยายดีเด่นผู้แต่งหญิง รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น จากการประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 16 เรื่อง จากผู้แต่ง 8 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

2.2.1 เรื่อง วงเวียนชีวิต แต่งโดย สีฟ้า รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2515 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2536 โดยสำนักพิมพ์รวมสาส์น (1977) จำกัด แสนดี เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีอาชีพเป็นครูสาวจากปากซ์ใต้เดินทางเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ เพื่อหนีความอับอายจากการถูกคู่หมั้นทอดทิ้ง แสนดีรู้สึกผิดหวังกับความรักที่มีต่อราชิด หากแสนดีได้ศึกษาในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกต่อเมืองนอก พัฒนาตนเองให้มีการศึกษาสูงขึ้นน่า จะมีโอกาสในการเลือกแต่งงานมีคู่ครองที่มีระดับเท่าเทียมกันเสมอเท่าเทียมราชิดได้ด้วยความงามและความเป็นกุลสตรี แสนดีจึงประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แสนดีมีทั้งความเก่ง ความสามารถและความสวยเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงเก่ง มีความสามารถ สวยสง่างาม มีเกียรติ ทะเยอทะยาน ก้าวทันยุคสมัยใหม่ มุ่งมั่น เอาชนะอุปสรรคในชีวิต เรียนรู้จากบทเรียนของชีวิตที่ล้มเหลวในเรื่องความรัก เปลี่ยนความผิดหวังในความรักเป็นทะเยอทะยานสู่การมีชีวิตที่ดีในเมืองหลวง แสนดีเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจากครูบ้านนอกเป็นสาวสมัยใสภาพการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพการแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ เปลี่ยนทัศนคติการมองโลกไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ พัฒนาความคิดให้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม และเป็นที่หมายปองของชายหลายคน แต่เธอก็ตัดสินใจแต่งงานกับ ฯพณฯ มหัท รัฐมนตรีพ่อหม้ายเมื่อสามีเสียชีวิต ทำให้แสนดีได้เปลี่ยนชีวิตก้าวสู่ชีวิตที่มีเกียรติเป็นคุณหญิงแม่หม้ายที่รูปสวยรวยทรัพย์ เป็นที่กล่าวถึงสถานะทางสังคมของแสนดีหลังจากที่ ฯพณฯ มหัท สามีเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุ ทำให้หลายคนต่างพากันเรียกแสนดีว่า แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ก่อนที่ ฯพณฯ มหัทเสียชีวิต มีข่าวยืนยันว่า จะได้นายกรัฐมนตรี แสนดีจึงถูกเปรียบว่าเป็นแม่หม้ายที่มั่งมีได้มรดกทรัพย์สินเงินทอง ได้รับเกียรติยศ ได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นภรรยาของว่าที่นายกรัฐมนตรีเปรียบเหมือนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องประดับที่ได้รับจากสังคม ประดุจเครื่องเพชรที่มีค่าราคาแพง แสนดีเป็นผู้หญิงที่มีความดีงาม กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ยอมตอบแทนบุญคุณของคุณหญิงเจริญจิต ที่รักและเอ็นดูแสนดี แสนดีได้ใช้ประสบการณ์เป็นบทเรียน แก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองได้อย่างน่าสรรเสริญ อุปสรรคปัญหาของชีวิตผลักดันให้แสนดีหมุนวงเวียนชีวิตไปสู่เส้นทางแห่งเกียรติยศของชีวิตได้ดังงาม

2.2.2 เรื่อง ไฟหลงเชื้อ แต่งโดย อรุณมณัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2520 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2520 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ สีลา เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีความมุ่งมั่น มีอุดมการณ์ในชีวิต มีการศึกษาสูง เก่งมีความสามารถ ทะเยอทะยาน

ถือตัวว่าตนเก่งที่สุด มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงมาก สีสาดกเป็นเหยื่อของทาสอารมณ์ มักจะแสดงอารมณ์โกรธหงุดหงิดอารมณ์เสียไม่พอใจผู้คนและสิ่งรอบตัว สีลาเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงสร้างความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองจนลืมตัวจึงมีนิสัยขี้โมโหหงุดหงิดและว่ากล่าวตู่ผู้อื่นที่มีการศึกษาน้อยกว่าตน ไม่รู้จักความพอใจในสิ่งที่ตนมี คนรอบข้างทำอะไรที่ไม่ทันต่อความต้องการของสีลา สีลาจะแสดงอารมณ์โกรธโมโหไม่พอใจออกมาให้เห็น สีลาเป็นเด็กกำพร้ามีสติปัญญาดี เรียนเก่ง รูปร่างงดงาม เป็นบัณฑิตที่มีความสามารถ ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากทุก ๆ คนในครอบครัว ได้รับความรักจากพ่อแม่และพี่ ๆ สีลาเป็นน้องคนเล็กจะได้รับการปกป้องดูแลความปลอดภัยจากพี่ ๆ ที่มีประสบการณ์มากกว่า คอยเฝ้าระวังระแวดระวังทุกซอกทุกหยักให้กับผู้เป็นน้องเสมอ สีลายึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เรียนรู้ และเลียนแบบพฤติกรรมจากพี่ ๆ แสวงประโยชน์ของตนมากกว่าจะเสียสละเพื่อคนอื่น สีลามักจะเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้ เสียสละ สีลาได้รับการเลี้ยงดูและสอนงานบ้านงานเรือนจากพี่สะใภ้ สีลาได้รับแรงกดดันจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพี่บุษพี่สะใภ้ จนกระทั่งสีลาออกมาใช้ชีวิตด้วยตนเองจึงไม่oyal ลำบาก อยาการใช้ชีวิตให้สบายแบบมีคนรับใช้ สีลารับบัวมาเป็นสาวใช้ส่วนตัวได้ทดสอบงานบัวให้เป็นลูกมือช่วยทำอาหาร บัวแสดงความรู้สึกว่าหากไม่มีสีลาคอยเป็นผู้บงการ คอยสั่งกำกับ และควบคุมให้บัวทำหลายอย่างในระหว่างกำลังปรุงอาหารน่าจะสะดวกใจและคล่องตัวมากกว่ามีสีลาอยู่ด้วย สีลามีหน้าที่การงานที่ดีเป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชา เมื่อแต่งงาน สีลาก็มีสามีดีเป็นสุภาพบุรุษ นับว่าสีลาเป็นผู้หญิงที่โชคดี แต่สีลาไม่เคยพึงพอใจกับสิ่งที่ตนมี หลงมัวเมาไปกับค่านิยมทางวัตถุ สีลามีจิตใจจมปรักกับความอิจฉาริษยาทุกคนที่มีความสุขกว่า ร่ำรวยกว่า เป็นเหตุให้สีลาลุ่มหลงราคะนอกใจสามีแอบคบชายชั่วร้ายรวยทรัพย์สินเงินทอง เพื่อให้สนองความปรารถนาของสีลา ที่อยากมีชีวิตหรูหราเท่าเทียมเพื่อน สีลาไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต สำนึกผิดต่อศีลธรรม ไม่รู้จักหักห้ามแรงปรารถนาที่เหมือนไฟลุกเผาไหม้ใจ และกายตนตลอดเวลา หาดความสุขที่แท้จริงมิได้

2.2.3 เรื่อง **บุษบกใบไม้** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2528 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2543 โดยสำนักพิมพ์ดับเบิลนายนสามภพเป็นตัวเอกของเรื่อง มีอาชีพข้าราชการป่าไม้ผู้มีอุดมคติต่อสู้กับอิทธิพลของการตัดไม้ทำลายป่า สามภพไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของใคร ชื่อตรงในหน้าที่การงาน รักความสันโดษ ไม่ยอมให้ใครมาบงการชีวิตโดยใช้อำนาจที่เหนือกว่า ปิทองตกหลุมรักสามภพชายหนุ่มป่าไม้ ชื่อตรงชื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน พุดตรงไปตรงมาและรักศักดิ์ศรีเกียรติของตนเป็นอย่างมาก ซึ่งผิดแผกแตกต่างจากคนอื่นในกลุ่มอาชีพเดียวกัน สามภพพุดจู้จี้ขี้บ่นเหมือนชายแก่ชรา

ที่ชีวิตกังวลใจ รอบรอบเคร่งครัดในทุก ๆ เรื่อง สภาพความจริงจึงเคร่งครัดกับระเบียบในการทำงาน ซึ่งแตกต่างจากปีทองที่ใช้ชีวิตอิสระเสรีไร้สาระไม่ตั้งหลักให้แก่ชีวิต ยิ่งขาดความรับผิดชอบ ในชีวิตจึงถูกสภาพพุดบ่นเรื่องการใช้ชีวิตไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ สภาพเป็นคนหัวแข็ง ไม่เชื่อในความคิดของผู้อื่น มีความมุ่งมั่นในงานที่รัก รู้สึกล้มเหลวผิดหวังเมื่อป่าไม้ที่เขาดูแล ฝ่ำนอมบำรุงให้เติบโตกลับถูกเผาไหม้เพื่อเอาผลประโยชน์ สภาพต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่หนัก ในการพิทักษ์รักษาป่าไม้ โชคดีที่ครอบครัวของสภาพเข้าใจและให้ความอบอุ่นใจทุกครั้ง ที่กลับมาบ้าน สภาพเป็นคนที่มีพลังมีความสามารถทำตามอุดมการณ์ของตนที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผจญสู้ทนฝ่าฟันอุปสรรคของชีวิตให้ผ่านพ้นไปได้ ทุกครั้งที่กลับมาบ้านได้อยู่กับยายและเล่น กับหลานที่รัก สภาพมีความสุขสบายใจที่ไม่ต้องรับภาระที่หนักเหมือนงานที่รับผิดชอบดูแล รู้สึกว่ามีตัวตนมีคุณค่าต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งต่างกับคุณค่าของสภาพที่มีต่องานป่าไม้ ที่ถูกแอบตัดและเผาป่า สภาพท้อแท้ใจทุกครั้งที่ได้ยินข่าวเรื่องป่าไม้ถูกทำลาย

2.2.4 เรื่อง **รัตนโกสินทร์** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2530 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์อักษรโสภณ พัก เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นหนุ่มเชื้อสายจีนที่เกิดในแผ่นดินไทยช่วงปลายรัชกาลที่ 1 ในตอนแรก เจ้าสัวผู้บิดาหมายมั่นจะให้พักสืบทอดกิจการการค้าของที่บ้าน จึงคิดจะส่งพักไปเรียนหนังสือ ที่เมืองจีน แต่แม่พลับ มารดาอยากจะให้พักได้ดีทางราชการของไทยมากกว่า ซึ่งก็สมใจผู้เป็นแม่ พักมีลุงซึ่งเป็นพี่ชายแม่พลับรับราชการทหารใหญ่โต เมื่อมาเห็นหน่วยก้านของพักก็ถูกใจหมายมั่น จะส่งเสริมให้พักเอาดีทางทหารเหมือนท่าน อีกด้านหนึ่งส่มจีน พี่สาวของพักก็ออกเรือนกับ ลูกชายข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งเป็นถึงตุลาการ คือ คุณพระราชพินิจจัย พักจึงมีโอกาส ติดสอยห้อยตาม คัดลอกหนังสือให้ท่านจนชำนาญด้านวิชาการเกี่ยวกับกฎหมาย พักมีหน้าที่ การงานดำรงตำแหน่งตุลาการว่าความ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมเที่ยงตรง ซื่อตรงต่อ หน้าที่การงานไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง พักมีความรักในวัยหนุ่ม รักแรกของพักนั้นคือ แม่ช้อง พักหลงรักและหมายปองแม่ช้อง ซึ่งเป็นหลานสาวของคุณพระราชพินิจจัย แม่ช้องเป็นหญิงงาม ที่มีสถานะสูงกว่าพัก พักเจียมเนื้อเจียมตัวว่าตนเป็นผู้ต่ำศักดิ์ไม่คู่ควรกับแม่ช้องหลานเจ้าพระยา ผู้สูงศักดิ์ ต้องใช้เวลาในการสร้างหลักมั่นคงสร้างเกียรติยศศักดิ์ศรีให้สูงเพื่อเสมอเท่าศักดิ์ ของแม่ช้อง รักแรกของพักกลับไม่สมหวัง ด้วยความเป็นคนทะเยอทะยานใฝ่สูงของแม่ช้อง จึงเป็นโอกาสให้พักได้พบคู่แท้ของตน คือ แม่เพ็ง ซึ่งโชคชะตาบันดาลให้พักได้มีโอกาสช่วยเหลือ เกื้อกูลตั้งแต่ยังเป็นเด็กหญิง เมื่อได้มาพบกันอีกครั้งในวัยที่เติบโตเป็นสาวน้อยทั้งงดงามทั้งกาย และใจ แม่เพ็งหญิงที่พักหมายปอง เป็นลูกเจ้าคุณปลัดทูลฉลองวังหน้า เป็นสาวชาววังซึ่งยากนัก ที่คนปรกติธรรมดาเช่นพักจะเข้าไปเกี่ยวพาราสีได้ พักจึงเกิดอาการทุกข์เพราะวิตกกังวล

จะไม่สมหวังในความรักครั้งนี้ พักเป็นผู้ที่รักเดียวใจเดียว ไม่อ่อนไหวคิดนอกใจซื่อสัตย์ในความรักที่มีต่อแม่เพียง พักจึงมีแต่ความรักอันมั่นคงให้เพียงผู้เดียวตลอดไป

2.2.5 เรื่อง **ไฟทะเล** แต่งโดย กัญญ์ชลา รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2531 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2534 โดยสำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์ ชับ เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายหนุ่มชาวประมงผู้มีนิสัยใจนักเลง ใจร้อน อยากทำอะไรก็จะทำทันที แต่ก็ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ใคร ตรงไปตรงมา ใจกว้าง จริงใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ชับเป็นผู้ที่มีฐานะดีในระดับหนึ่งของหมู่บ้าน แม่จะเป็นพ่อหม้าย แต่ก็เป็นพี่เลี้ยงของสาวเล็กสาวใหญ่มากมาย วันหนึ่งشابได้พบกับลิซล สาวชาวกรุง เนื่องด้วยลิซลมางานศพของน้าชาย ชับหลงรักลิซลทันที พยายามเอาใจทุกอย่าง โดยเข้าหาทางนางบัวเพื่อนผู้เป็นแม่ของลิซล ด้วยนางบัวเพื่อนชอบคนรวย อีกทั้งในขณะนั้น ระนองพี่ชายของลิซลตกงานพอดี ชับจึงช่วยเหลือโดยการพามาฝึกการทำประมง แต่ด้วยระนองเป็นคนรักสบาย และเอาแต่ใจ ชับจึงต้องเหนื่อยและอดทนเป็นอย่างมากกับการสอนระนองให้รู้จักการจับปลา ไต่อหีบก แต่ชับก็อดทน ด้วยมีลิซลเป็นเป้าหมาย ชับพยายามทำทุกวิถีทาง เพื่อให้ลิซลย้ายจากกรุงเทพ มาอยู่ใกล้ ๆ เขา โดยความร่วมมือของนางบัวเพื่อน นางบัวเพื่อนมาอยู่กับระนอง เพื่อมาคอยดูแลลูกชายสุดรักสุดสวาท เพราะห่วงว่าจะทนต่อการทำงานหนักอย่างงานประมงไม่ได้ นางบัวเพื่อนแสร้งว่าตนไม่สบาย หลังจากนั้นนางก็ส่งข่าวไปบอกลิซล ลิซลเป็นห่วงแม่มากจึงมาอยู่ดูแลแม่ เมื่อลิซลมาอยู่กับนางบัวเพื่อน ชับจึงใช้โอกาสนี้เอาชนะใจหล่อน ทั้งช่วยเหลือพี่ชายหล่อนให้มั่งคั่ง ทำช่วยเหลือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัวของหล่อน แม้ว่าหล่อนจะไม่ต้องการ เพราะเกรงใจและไม่อยากให้เขามาดูถูกว่าครอบครัวหล่อนเกะเขากิน แต่แม่และพี่ชายหล่อนพอใจกับความช่วยเหลือที่ชับหยิบยื่นให้ ชับพยายามแสดงให้ลิซลเห็นว่าเขารักลิซลด้วยความจริงใจ และสุดท้ายลิซลจึงใจอ่อนและตกลงแต่งงานใช้ชีวิตอยู่กับชับ หลังจากแต่งงานกันลิซลก็ไปอยู่บ้านชับและคอยช่วยเหลือกิจการงานต่าง ๆ ของแม่สามีอยู่เสมอ ด้วยบ้านของชับไม่ชอบคนเกะจกร้าน ฝ่ายชับเองนั้นจำได้เสนอให้ช่วยขนส่งสินค้าหนีภาษีเพราะจะได้เงินเยอะ ชับปฏิเสธข้อเสนอของจำ แต่คนที่สนใจและทำงานผิดกฎหมายนี้กลับเป็นระนองพี่ชายของลิซล ครั้นชับรู้ว่าระนองทำงานผิดกฎหมายจึงขอเรือคืน ระนองไม่พอใจได้หนีไปทำงานกับจำ และได้นางสาวรวลเป็นเมีย แต่นางสาวรวลมีชู้ ระนองจึงฆ่าชู้ตาย และพยายามหนีการจับกุม เมื่อลิซลไปหาด้วยความเป็นห่วง ระนองกลับจับลิซลเป็นตัวประกันและเหตุการณ์นี้ทำให้ลิซลแค้นลูก ตำรวจตัดสินใจวิสามัญระนอง เนื่องด้วยเขาไม่ยอมมอบตัว ทั้งยังมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองและพร้อมจะทำร้ายคนอื่น ส่วนลิซลหลังจากรักษาตัวจนหายเป็นปกติก็ได้กลับไปอยู่กับชับอย่างมีความสุข

2.2.6 เรื่อง **ตุ๊กตามนุษย์** แต่งโดย ศรีฟ้า ลดาวัลย์ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2534 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2534 โดยสำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์ แป้วแห้ว เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ปรัชญูชายประवालและนวนวรรณขับรถด้วยความประมาทชนอนันต์ และดวงเดือนปีตามารดาของแป้วแห้วเสียชีวิต หมอผ่าคลอดช่วยชีวิตแป้วแห้วทารกผู้รับเคราะห์กรรมเป็นเด็กกำพร้าตั้งแต่เกิดให้รอดกำเนิดล้มตายดูโลก ลุงเดชน์และป้าลัดดาของแป้วแห้ว อุปถัมภ์เลี้ยงดู โดยให้ครอบครัวของปรีชรับผิดชอบเลี้ยงดูแป้วแห้ว แป้วแห้วมีผิวพรรณ ผุดผ่อง หน้าตาน่ารัก สงบเสงี่ยม ไม่ดื้อน ไม่แสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ใด ๆ นัยน์ตากลมดำขลับ ริมฝีปากหยักมุมปากเหมือนยิ้ม ลักษณะหน้าตาน่ารักเหมือนตุ๊กตาไร้ความรู้สึก ไม่ร่าเริง ไม่แจ่มใส ไม่หวาดกลัวตื่นเต้น ร่างกายสมบูรณ์ ตั้งแต่ตอนแรกเกิดแป้วแห้วมีพัฒนาการที่ช้า ส่งผลต่อการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ไร้ความสามารถในการเรียนรู้ แป้วแห้วมีหน้าตาสวยงาม ดวงตากลมโตนัยน์ตาดำขลับสวยโดดเด่น ไม่ยอมพูด เกิดมาจนอายุสามขวบยังไม่ยอมพูด มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ ไม่ไหวรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบใจ ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่พอใจ มีความบกพร่องทางสมองที่ใคร ๆ มักเปรียบว่าแป้วแห้วเป็นเด็กโง่ไม่มีสมอง ไม่ค่อยฉลาด สติปัญญาไม่สมบูรณ์ ทุกคนมองว่าแป้วแห้วเป็นเพียงเด็กที่เหมือนตุ๊กตาสวยน่ารัก เป็นเพียงของเล่นที่ไร้ชีวิต แต่แป้วแห้วเป็นมนุษย์ที่มีอารมณ์ความรู้สึก ความปรารถนาทางเพศ แป้วแห้วขาดความรักและความอบอุ่น เป็นลูกกำพร้าที่ไม่เคยได้รับโออุ่นจากผู้ให้กำเนิด แป้วแห้วไม่ชอบเรียนหนังสือจึงได้มาทำงานเป็นพนักงานต้อนรับแขกประจำชั้นพักรับของโรงแรมของปัญญา ใช้หน้าตาสวยงามยิ้มต้อนรับแขกเท่านั้น โลกของแป้วแห้วไม่มีอะไรซับซ้อน คิดอะไรก็พูดออกมา แสดงออกมา แป้วแห้วมองโลกในแง่ดี ไม่คิดร้าย ไม่โกรธหรือคิดเอาโทษผู้ใด ด้วยความสวยและมีจิตใจดีทำให้แป้วแห้วเป็นคนสวยที่มีคุณค่า แป้วแห้วไม่สนใจต่อคำเรียกที่เหยียดหยามไม่ให้เกียรติ เป็นคนไร้เดียงสาอ่อนต่อโลก ดวงลักษณะชอบพูด ประชดประชันพิศสมที่รักและเอ็นดูแป้วแห้วให้แต่งงานกับเพิ่มบุญซึ่งเป็นพี่ชาย แม้ใครต่อใครพากันหัวเราะเยาะในความไม่สมประกอบของสมองแป้วแห้วที่เป็นเหมือนตุ๊กตาของเล่นที่ไม่มีชีวิตจิตใจ แป้วแห้วกลายเป็นตุ๊กตามนุษย์ที่มีชีวิต ถูกบงการชีวิตมาแต่กำเนิด ถูกเลือกให้เป็น ถูกจัดสรรชีวิตมาโดยตลอด แต่แป้วแห้วเป็นตุ๊กตาล้มลุกที่เป็นมนุษย์ถูกผลักให้ไปในทิศทาง ด้วยแป้วแห้วไม่เคยขัด ให้ความเคารพเชื่อฟังคุณนายสมพิศ และสามีอย่างเพิ่มบุญมาโดยตลอด แป้วแห้วมองทุกคนในแง่ดี ไม่คิดอิจฉาริษยา ไม่คิดโกรธเคืองผู้ใดที่หัวเราะเยาะความไม่ปกติของสมองเหมือนตุ๊กตาที่ถูกผลักให้ล้มแล้วก็ลุกกลับมาตั้งตรงเหมือนเดิม เปรียบได้กับจิตใจของแป้วแห้วที่ถูกกระทบกระเทือนด้วยถ้อยคำรุนแรง แป้วแห้วไม่ใส่ใจในคำพูดนั้น กลับมีจิตใจที่ปกติ ซื่อตรง และรักดี เป็นลูกสะใภ้ที่ดีของคุณนายสมพิศ และเป็นภรรยาที่งดงามทั้งรูปร่าง

และจิตใจของเพ็ญบุญ ท้ายที่สุดแป้วแห้วเข้ารับการผ่าตัดที่ทันสมัยช่วยให้แป้วแห้วมีสมองที่หายเป็นปกติได้ เพื่อให้ได้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์กลับมา

2.2.7 เรื่อง **นิรมิต** แต่งโดย แก้วแก้ว รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2539 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2554 โดยสำนักพิมพ์ทรีบีส์ บริษัทอักษรโสภณ ภูวง เป็นตัวละครเอกของเรื่อง และกังคิ ไทวัน เป็นจินตนาการของภูวงที่เนรมิตจากอำนาจพิเศษทำให้ภาพวาดจินตนาการเป็นตัวเป็นตนขึ้นมาได้ แต่แล้วกลับควบคุมมันไม่ได้ และมันกลับก้าวเข้ามาหาเขาเพื่อที่จะทำลายเขาลงเสียเอง ภูวง เป็นผู้สร้างมนุษย์ทั้งสองคนนี้ขึ้นมาโดยใช้ความสามารถในการวาดรูปของเขาเพื่อสร้างกังคิให้เป็นตัวแทนของเขา ทำในสิ่งที่เขาทำไม่ได้ เป็นไม่ได้ ภูวงสร้างกังคิขึ้นมาจากความโกรธแค้นของเขา จึงทำให้กังคิมีแต่ความชั่วร้าย เป็นปีศาจร้ายที่ไม่มีชีวิตจิตใจ มีแต่ทำลายไม่มีชีวิตจิตใจ มีแต่ความโหดร้ายทารุณ เจ้าภูวงและเจ้าแสงหล้าเป็นรัชทายาทสืบทอดวงศ์ตระกูลแห่งแคว้นสวาระ เจ้าเครือรัฐพี่ชายของภูวงเป็นข้าป่าว่วยตาย เจ้าหอหลวงบิดาของภูวงสุขภาพทรุดหนักในขณะที่ลี้ภัยสงคราม ภูวงสืบทอดตำแหน่งเจ้าหอหน้าแห่งแคว้นสวาระ ภูวงรักงานศิลปะ ดนตรี ชอบสิ่งสวยงามละเอียดอ่อนของชีวิต ไม่ชอบชีวิตที่ต้องบุกบั่นยากลำบากในป่าดง ความเฉียบขาดกับระเบียบตามกฎของทหาร ภูวงจึงสร้างกังคิขึ้นมาเป็นตัวแทนที่โหดร้ายทารุณ มีความเข้มแข็งอดทน ชอบความรุนแรง และรักในการทำสงคราม ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เจ้าภูวงไม่มี เมื่อเจ้าแสงหล้าได้สัมผัสกับตัวตนของกังคิ เจ้าแสงหล้าคิดจะกำจัดภูวงให้จบชีวิตไปโดยไม่โยคีในความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับเจ้าภูวง เจ้าแสงหล้าเปรียบภูวงเหมือนหมาตัวหนึ่งที่ไร้ค่าไร้เกียรติไม่มีใครได้ให้ความสนใจกับผู้ที่ไม่มีบทบาทสำคัญในบ้านเมือง ภูวงชอบเก็บตัวอยู่ในที่มืดไม่เปิดเผยตัวตน รู้แจ้งเห็นจริงในทุกความเคลื่อนไหวของกังคิและเจ้าแสงหล้า การเก็บกักตัวอยู่ในที่มืดมักจะไม่มีใครมองเห็นตัวตนเปรียบได้กับการที่ถูกมองข้ามอย่างคนไร้คุณค่าหมดความสำคัญ ใน ณ ที่นั้น เจ้าแสงหล้าถูกกังคิครอบครองทั้งศักดิ์ศรีและเกียรติยศ กังคิเป็นผู้เดียวที่เจ้าแสงหล้าไม่กล้าแสดงอำนาจกดขี่ข่มเหงยอมอยู่ภายใต้การบังคับควบคุมของกังคิ เจ้าแสงหล้าอยู่ใกล้ชิดกับกังคิแต่ก็หาความปลอดภัยให้แก่ชีวิตตนไม่ได้ จึงตกอยู่ในอำนาจร้ายของกังคิ กังคิถูกสร้างขึ้นมาให้เป็นตัวแทนของภูวงในด้านการออกรบทำสงคราม ถูกสร้างขึ้นจากความโกรธตัวเองของภูวง เพื่อให้ประเทศชาติอยู่รอดปลอดภัย ภูวงจึงวาดภาพสร้างให้กังคิทดแทนในบุคลิกที่ภูวงไม่มี กังคิมีแววตาแหลมคมน่าเกรงขาม ประดุจอาวุธที่ใช้ทำร้ายคู่ต่อสู้ สายตาแสดงความมีอำนาจไม่เกรงกลัวผู้ใดพร้อมจู่โจมแสดงความเหี้ยมโหดทำให้ผู้คนรอบข้างหวาดระแวง เกรงกลัวภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นในท่าทีของกังคิ ภูวงจึงเกิดสำนึกผิดคิดสร้างอีกคนหนึ่งขึ้นมาเพื่อปราบกังคิ แต่ครั้งนี้ภูวงได้สร้างจาก

ความรัก ความดี ใส่สะอาดบริสุทธิ์ทำให้เกิดเป็นไทวัน ภูวงต่อสู้กับกังคิโดยมีไทวันมาช่วยเหลือ กังคิและไทวันถูกไฟไหม้ในกระท่อมร้างที่ภูวงได้เผาเพื่อจบเรื่องราวทุกสิ่งทุกอย่าง

2.2.8 เรื่อง **ข้ามสีทันดร** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2540 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2550 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี เดือนสิบ เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีปัญหาทุกข์ใจเรื่องดวลน้องชายติดยาเสพติดและปัญหาชีวิตมากมาย ยุพราเพื่อนสนิทของเดือนสิบพยายามบอกให้เดือนสิบลืมปัญหาที่บ้านและความกังวลในเรื่องของลำธารคนรักไปก่อน ยุพรารู้สึกสงสารอยากช่วยผ่อนคลายจึงชวนเดือนสิบไปเที่ยวแอฟริกาใต้กับคณะทัวร์ ที่มี ชีวาทม์ เป็นหัวหน้าคณะ ได้พบกับเที่ยงวัน ชายหนุ่มที่เพิ่งผ่านการบำบัดจากการติดยาเสพติดมานานนับสิบปี เดินทางมาเที่ยวกับนางสาวผู้เป็นแม่ ระหว่างเดินทางทุกคนในทัวร์ต่างตื่นตากับทิวทัศน์และความงดงามที่มีความสวยงาม เที่ยงวันเพียงคนเดียวที่มีท่าทีไม่แยแสต่อสิ่งที่พบเห็น มักจะแยกตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ด้วยรู้สึกอึดอัดกับสายตาแปลก ๆ ของบางคนในคณะทัวร์ แต่ก็พยายามทำใจยอมรับสภาพความเป็นจริง เขาเริ่มสังเกตและทำความคุ้นเคยกับเดือนสิบ และหันมาเอาใจใส่มากขึ้นที่คอยเฝ้าตามตัวเขาด้วยความห่วงใย ครั้งแรกเที่ยงวันรู้สึกหวาดระแวงเดือนสิบ เพราะคิดว่าเดือนสิบเป็นเหมือนคนอื่น ๆ ที่อยากรู้เรื่องการติดยาของเขา แต่เมื่อเห็นความร่าเริงสดใส ความจริงใจและความเป็นกันเองของเดือนสิบ และยุพรา เที่ยงวันรู้สึกไว้วางใจ จนเล่าเรื่องที่ตนเคยติดยาเสพติดให้เดือนสิบได้รับรู้ เดือนสิบขอให้เที่ยงวันช่วยดวลให้กลับมาใช้ชีวิตที่สดใส เมื่อกลับถึงเมืองไทยเที่ยงวันได้ช่วยพาดวลน้องชายผู้ติดยาของเดือนสิบไปบำบัดยังบ้านพิชิตใจ บำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ทุกอย่างเป็นไปได้ด้วยดี ทุกคนมีความหวังที่จะเห็นการเลิกยาของดวล แต่แล้วดวลก็มีอาการถอนอยู่ต่อไปในบ้านพิชิตใจได้ ด้วยอาการเสียนยา เขาจึงหนีออกจากบ้านพิชิตใจ และกลับไปหาเพื่อนเพื่อเสพยาอีก นายดำเกิงผู้เป็นพ่อโกรธมากที่ดวลหนีออกมา ดวลถูกตำรวจจับข้อหาเมียยาเสพติดไว้ในครอบครองและข้อหาลักทรัพย์ ทำให้นายดำเกิงอับอายที่มีลูกชื้อยา ชื้อโมย ชื้อคุก เดือนสิบได้เตือนสติว่า ให้ยอมรับความจริง และช่วยกันให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ดวล เพื่อให้เขาสามารถมีกำลังใจในการเลิกยา ดวลสัมผัสได้ถึงความรักที่พ่อมีต่อดวล ดวลจึงตัดสินใจหักดิบเลิกยาอย่างเด็ดขาด

2.2.9 เรื่อง **จำหลักไว้ในแผ่นดิน** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2542 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2541 โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า เจ้าหญิงโสคนเทีย เป็นตัวละครเอกของเรื่อง สตรีภักตร์ผู้เข้มแข็งในสมรภูมิรบเดินทางหลบหนีภัยจากกัมพูชา เดินทางเข้ามาชายแดนไทยหวังพึ่งพาความช่วยเหลือจากทางการไทย ในช่วง พ.ศ. 2518-2522 ผู้อพยพชาวกัมพูชาหลบหนีเข้ามาชายแดนไทยมากมาย ด้วยพระมหา-

กรุณาธิคุณแห่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้สหภาพชาวไทย จัดสร้างศูนย์ลี้ภัยชาวกัมพูชาขึ้น ณ บ้านเขาล้าน อำเภอดงหลวงใหญ่ จังหวัดตราด เขตชายแดน ไทย-เขมร ผู้อพยพลี้ภัยต่างได้รับน้ำใจไมตรีจากชาวไทยให้ที่พักพิง ทำให้เจ้าหญิงโสคนเทีย พบผู้ชายคู่รักที่รับราชการทหารและเป็นชาวไร่มีความรอบรู้มากกว่าชาวบ้านคนอื่น ๆ ให้ความช่วยเหลือทั้งดูแลและสอดแนม ให้ความช่วยเหลือคอยรับใช้เป็นอย่างดีจนกระทั่ง ไว้นือเชื่อใจ เจ้าหญิงโสคนเทียร่วมมือกับมหามิตรในการกอบกู้เอกราช มุ่งมั่น เสียสละทำงาน ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทুমเทแรงกายแรงใจไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยโดยได้รับกำลังใจจากสุ ดวงใจ ของเจ้าหญิงโสคนเทียแทบสลายพ่ายแพ้แก่สมรภูมิลี้ภัย เมื่อรู้ภายหลังว่าสุเป็นคนรักของ มณฑาทองเพื่อนสนิท แพทย์หญิงผู้อ่อนโยนมีเมตตาธรรม ทำให้เจ้าหญิงโสคนเทียตัดสินใจเลือก ระหว่างหน้าที่และหัวใจ หนักใจทั้งปัญหาบ้านเมืองและเจ็บปวดกับความผิดหวังในรักครั้งนี้ กลายเป็นเพียงความทรงจำที่ดี เจ้าหญิงโสคนเทียผู้เด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น ปฏิบัติงานของตนด้วยความ รับผิดชอบสูงต่อหน้าที่ มีความรักชาติบ้านเมือง รักเพื่อนร่วมชาติ รักมิตร และครอบครัว

2.2.10 เรื่อง **ใต้เงาตะวัน** แต่งโดย ปิยะพร คักดีเกษม รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2543 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2554 โดยสำนักพิมพ์อรุณ ฉาย เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ที่ตายด้วยปมปริศนาถูกฆาตกรรม การตายของฉายมิใช่การฆ่าตัวตาย อย่างที่ทุกคนกล่าวหาว่าหนีความผิดที่ฉ้อโกงทุจริตยักยอกเงินของบริษัทเพื่อนสนิท หาทางออก จุดจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย ริน่าลูกสาวคนเดียวของฉายไม่เชื่อเช่นนั้นจึงเสาะหาความจริง พิสูจน์ความบริสุทธิ์ ชื่อตรงของบิดา เพื่อลบล้างความผิดที่ถูกใส่ร้ายให้แปดเปื้อนมีมลทิน ริน่า หาข้อมูลหลักฐานการตายของบิดา โดยมีกรณีช่วยเหลือดำเนินจัดการเรื่องตามที่ขอให้ทุกอย่าง คอยปลอบประโลมความทุกข์เศร้าใจไม่ปล่อยให้ริน่าเดียวดายอ้างว้าง ให้กำลังใจให้เข้มแข็ง การพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของบิดาครั้งนี้ทำหาริน่าค้นพบความจริงว่า พ่อฉายไม่ได้สวยงามสว่างไสว ดังตะวันอย่างที่ริน่าคิดไว้เสมอมา ไม่ใช่เรื่องพ่อฉายโกงเงินบริษัทของอาเกียรติเพื่อนรัก แต่เป็น เรื่องที่บิดาแอบมีครอบครัวที่อังกฤษกับคนรักเก่า สิ่งนี้แปดเปื้อนทำร้ายจิตใจริน่ากับมารดา พ่อฉายไม่เคยละเลยหน้าที่ในการให้ความรักและความอบอุ่นกับครอบครัวกับริน่าเช่นใดก็ให้ ครอบครัวนี้เช่นกัน ทำหาริน่าไม่โกรธบิดา กลับรู้สึกดีใจที่บิดาทำหน้าที่ได้ไม่ขาดตกบกพร่อง ริน่ายอมรับกับความจริงของบิดา ทั้งด้านสว่างของคุณงามความดีความบริสุทธิ์ชื่อตรงและด้านมืด ที่แอบแฝงบิดบังซ่อนเร้น การยอมรับความจริงของชีวิตเป็นเรื่องที่ทำให้เจ็บปวด แต่การไม่ ยอมรับความจริง กลับให้ความปวดร้าวยิ่งกว่า การเผชิญหน้ากับความจริงที่เข้มข้นอย่างกล้าหาญ จึงเป็นคุณสมบัติสูงส่งข้อหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ทำให้ก้าวพ้นความลวงไปสู่ธาตุแท้ของผู้อื่น และของตนเอง

2.2.11 เรื่อง **www.คุณย่า.com** ผู้แต่ง ดวงใจ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2545 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2544 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี คุณวิฑู เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นผู้สูงอายุที่น่าสมัย ผู้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสู่กลุ่มผู้สูงอายุริเริ่มสร้างเว็บไซต์เพื่อกลุ่มคนสูงอายุ ใช้ชื่อว่า www.คุณย่า.com คุณวิฑูเป็นผู้ที่สวຍสง่างาม ร่าเริง คล่องแคล่ว เป็นมหาเศรษฐีที่ดิน ผู้เพียบพร้อมทั้งฐานะชาติตระกูลและมีคุณสมบัติผู้ดี แต่งงานตั้งแต่อายุ 16 ปี หลังเรียนจบชั้นมัธยมเข้าพิธีสมรสกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นพ่อม่ายเมียทิ้งและร่ำรวยจากมรดกที่ดินได้รับตกทอดมาจากบรรพบุรุษ มีอายุมากกว่าคุณวิฑู 2 รอบ เป็นผู้ดี สุภาพ เรียบร้อย รักและตามใจคุณวิฑูทุกอย่าง มีชีวิตที่มั่งมีศรีสุขจนเสียชีวิตเมื่ออายุ 80 ปี ในขณะที่คุณวิฑูอายุ 56 ปี คุณวิฑูมีเชิรเป็นบุตรชายเล็กร่วมกับภรรยา มีธรรเป็นหลานชายที่รักและสนิทสนมกับคุณย่าวิฑูอย่างมากไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด ธรรม์รักย่าวิฑูมาก มองว่าคุณย่าวิฑูเป็นคนสนุกสนาน มองโลกในแง่ดีมาโดยตลอด สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของย่าไม่ว่าเมื่อใด ย่าจะเห็นเป็นเรื่องสนุกที่ย่าจะอยู่กับปัญหาได้โดยไม่คิดว่าเป็นปัญหา และสามารถเล่าให้ผู้อื่นฟังได้อย่างเปิดเผย โดยไม่ปิดบังใด ๆ คุณย่าวิฑูมีเพื่อนรักตั้งแต่สมัยเรียน 4 คน คือ พรลภา เสาวภาคย์ รัตนา และแคลร์ พรลภาเป็นเพื่อนที่คุณวิฑูสนิทสนมมากที่สุดเพราะหลายสิ่งที่คล้ายกัน อาจารย์พรลภาเป็นสาวโสด ไม่มีสามี เป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยที่หลานธรรเรียนอยู่ มีลูกศิษย์หลายคน และหนึ่งในนั้น คือ วิชาญ เรียนเก่ง มีฐานะยากจน มุ่งมั่นตั้งใจ เป็นคนดี กตัญญูรู้คุณ และเป็นครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ให้คุณย่าได้เรียนรู้สิ่งนำสมัยใหม่เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัย และชดเชยช่วงวัยรุ่นของคุณย่าวิฑูที่ขาดหายไป คุณย่าวิฑูมีเพื่อนมากมายแต่ละคนต่างก็มีทั้งปัญหาเรื่องราวของชีวิตแตกต่างกันไป คุณวิฑูส่งมอบกำลังใจและเอื้อเฟื้อจุนเจือเพื่อนทุกคน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต พูดคุยปลอบประโลมกันอยู่เสมอ คุณย่าวิฑูชักชวนเพื่อน ๆ และวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับคุณวิฑูให้มาเขียนบทความถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตลงเว็บไซต์ ให้ความรู้แก่คนทุกวัยโดยเฉพาะวัยผู้สูงอายุ ตั้งใจเปิดร้านกาแฟที่มีทุกสิ่งครบวงจรไว้บริการสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับเว็บไซต์ www.คุณย่า.com หลังจากที่คุณย่าวิฑูเริ่มเข้าที่วิฑูต้องมาพบว่าตนเองป่วยเป็นมะเร็งที่ตับ ขอให้หมอบิดเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ และบริหารจัดการกับพินัยกรรม วันหนึ่งวิฑูจัดงานเลี้ยงขึ้นเพื่อที่จะบอกและสั่งลาทุกคน ในเวลาไม่นานวิฑูก็จากไปอย่างสงบ ทุกคนจึงช่วยกันทำ www.คุณย่า.com ให้สำเร็จตามความตั้งใจของคุณย่าวิฑู

2.2.12 เรื่อง **หนึ่งฟ้าดินเดียว** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2547 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2546 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี เมืองรามหรือพญาเมืองรามรักษาเขต เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ชายหนุ่มผู้ต่ำศักดิ์ ที่เป็นทหารรับใช้คนโปรดของเจ้าหลวง และพระชายาผู้ครองนคร เนื่องจากเมืองรามมีความรู้ความสามารถรอบด้าน

กล่าวหาญาญชัย ฉลาดหลักแหลม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดี กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ จึงเป็นที่โปรดปราน เอ็นดู เป็นที่ไว้วางพระทัยของเจ้าผู้ครองนคร เมืองรามได้พบกับเจ้าหญิง ระเบียบเนตร หลานสาวเจ้าผู้ครองนคร ในงานเลี้ยงของคุ้มเจ้าหลวง เขาได้รับหน้าที่ให้ดูแล ความปลอดภัยของพระญาติที่มาในงาน โดยเฉพาะเจ้าหญิงระเบียบเนตรที่ชอบขี่ม้า และจะพา เมืองรามไปด้วยเสมอ แต่เจ้าหญิงมักเอาแต่ใจ ชอบกลั่นแกล้งเมืองราม แสดงอาการชิงชัง เมืองรามเสมอ เพื่อเก็บงำความรู้สึกของตนที่มีต่อเมืองราม ด้วยตนมีศักดิ์เป็นเจ้าหญิงไม่ควร ที่จะมารักกับไพร่ แต่หล่อนก็มีอาจต่อต้านหัวใจตนเองได้ จึงมักไม่พอใจเวลามีหญิงอื่นมาเข้าใกล้ เมืองราม หลังจากได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายเลี่ยมฉาง (ผู้ดูแลนาของเจ้าครองนคร) ก็ได้ย้ายไปอยู่ ริมแม่น้ำตรงข้ามกับเรือนของเจ้าหญิงระเบียบเนตร และเจ้าน้อยสิงห์พ่อของเจ้าหญิงระเบียบเนตร ก็ให้เขาช่วยสอนหนังสือให้เจ้าหญิง ทั้งคู่จึงได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น และรู้จักของกันและกัน เจ้าหญิงระเบียบเนตรมีเจ้าชายเมืองอื่นมาสู่ขอแต่ก็ปฏิเสธ เพราะหล่อนรักเมืองราม จนตรอมใจ และป่วยหนักที่ไม่ได้แต่งงานกับเมืองราม แต่ด้วยความรักลูกสาวมากสุดหัวใจ เจ้าน้อยสิงห์ ผู้เป็นพ่อของเจ้าหญิงจึงยอมให้เจ้าหญิงแต่งงานกับเมืองราม ท่ามกลางการคัดค้านของเหล่า พระญาติ ด้วยเห็นว่าเมืองรามเป็นไพร่มาก่อน แต่ฝ่ายเจ้าหลวงและพระชายาผู้เป็นเจ้าลุงเจ้าป้า ของเจ้าหญิง รวมถึงเจ้าน้อยสิงห์และหม่อมเสลาผู้เป็นพ่อแม่นั้นไม่ได้รังเกียจเมืองรามแต่อย่างใด แม้เมืองรามจะเป็นไพร่มาก่อน แต่ก็มีความรู้ความสามารถ และมีนิสัยใจคอเป็นที่พอใจ อีกทั้ง กำลังเป็นใหญ่เป็นโตด้วยตำแหน่งนายเลี่ยมฉาง หลังจากเมืองรามและเจ้าหญิงระเบียบเนตร แต่งงานกัน ทั้งคู่ก็มีลูกด้วยกันสองคน คนโตเป็นผู้หญิง คนเล็กเป็นผู้ชาย แต่ในขณะที่เจ้าหญิง ให้กำเนิดลูกคนที่สองได้เพียงไม่กี่วัน เมืองรามก็ได้รับมอบหมายให้ไปบุกเบิกกอบกู้เมืองเชียงแสน เนื่องจากตอนนั้นกลายเป็นเมืองร้าง เจ้าหลวงจึงมีรับสั่งให้เมืองรามติดตามเจ้าอินตะ และเจ้าน้อย ปัญญา ไปบุกเบิกในครั้งนี้ ด้วยความวิริยะอุตสาหะในการทำเพื่อบ้านเมืองอย่างไม่เห็นแก่ ความเหน็ดเหนื่อย เมืองรามจึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็น “พญาเมืองรามรักษาเขต”

2.2.13 เรื่อง **มัลลยสามชาย** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล ราวฉนวนนิยายดีเด่น พ.ศ. 2551 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์บริษัทศรีราชา จำกัด ลอฮอร์ เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เติบโตมาช่วงปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสตรีที่มีชีวิต ยืนยาวถึง 5 แผ่นดิน มีชาติตระกูลสูง กำพร้าแม่ตั้งแต่อายุน้อย เมื่อแม่เสียชีวิตลอฮอร์ติดตาม คุณป้าจรวายเข้าวังถวายตัวเป็นคุณข้าหลวง ตั้งแต่อายุ 10 ปี ลอฮอร์เป็นเด็กไม่เล่นหัวซุกซน อย่างเด็กอื่น เรียบร้อย วานอนนอนง่าย หน้าตาดี ผิวพรรณสะอาดสะอ้าน ท่าทางเรียบร้อย และเกิดมามีสกุลสูง อ่อนหวาน เต็มใจรับใช้ผู้ใหญ่ เป็นที่ถูกรักถูกใจเจ้านาย เสด็จฯ ประทาน นามใหม่ให้ว่า “ลอฮอร์” หญิงที่มีความดีและความงามบริสุทธิ์ประดุจมาลัยวางตนได้สมฐานะ

สมเกียรติ เป็นที่รักและยกย่องนับถือของทุกคน ลออออร์มีชีวิตการแต่งงานถึงสามครั้ง ตามยุคสมัยนั้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่สำหรับลอออออร์มีพฤติกรรมในการครองตนด้วยคุณงามความดีและประพฤติตามกรอบประเพณีที่ดีงาม จึงได้รับการยอมรับจากคนในสังคมแม้ว่าจะแต่งงานหลายครั้ง ลออออร์ก็ไม่ลดทอนคุณค่าของตน ตั้งเมื่อรุ่นสาวอายุ 17 ปี แต่งงานกับยศน้องชายของประยงค์ นางข้าหลวงเป็นลูกสาวเจ้าพระยาพลธร หลังจากยศไปเรียนต่างประเทศยังไม่ทันได้จบการศึกษาอยากกลับบ้านเพราะทนความลำบากต่างแดนไม่ไหว เป็นลูกชายหัวแก้วหัวแหวนคนเดียวของท่านผู้หญิงพลธร ยศพบรักถูกใจลอออออร์ที่งานเลี้ยงต้อนรับการกลับมาของตน หลังจากนั้นได้มาสู่ขอลออออร์เป็นศรีสะใภ้ในบ้านพลธร ยศเป็นนักเรียนนอก ใฝ่รู้พูดภาษาอังกฤษได้ไพเราะ ไม่ทำงานทำการ ส่วนลอออออร์สร้างความพึงพอใจ เป็นที่รักน่าเอ็นดูทุกคนชื่นชมในความนอบน้อมขยันขันแข็ง มีฝีมือในงานบ้านงานเรือนมัดใจทุกคนจึงเป็นเหตุให้กลายเป็นหอกกลับไปทิ่มแทงยศ ผู้ซึ่งรู้สึกน้อยใจเมื่อถูกเปรียบเทียบกับไม่มีอะไรดีคู่ควรกับภรรยา ด้วยความเบื่อบ้านในการนั่ง ๆ นอน ๆ จึงชวนคณะน้องเด็กรับใช้ในบ้านออกเที่ยวเสเพล ไปรู้จักช่องยี่สุนเหลืองพบกับทองโพร้าหญิงบริการ ผู้ซึ่งคุณแม่ลี้มเลี้ยวไว้เหมือนลูก ยศหลงใหลกระหังพาเข้ามาอยู่ในเรือน คุณป้าจรรยาออกความคิดให้ลอออออร์ขอจากยศมาซื้อบ้านรั้วติดกับบ้านของเจ้าคุณเทพฯ ลออออร์ไปมาหาสู่บ้านราชคฤ์ดีเพื่อเยี่ยมสราญได้พบเจ้าคุณเทพเป็นสุภาพบุรุษ สงสารลอออออร์ที่ทุกข์เรื่องของยศ หลังจากสราญคลอเคลียชีวิตทั้งแม่และลูก ลออออร์สงสารหนูยืมที่กำพร้าแม่เหมือนตนและเกิดความรัก ความเข้าใจเจ้าคุณเทพที่สูญเสียภรรยาและลูก ลออออร์ได้แต่งงานครั้งที่สองกับเจ้าคุณเทพ ราชคฤ์ดี หรือนายพันโทพระสุรกีจฯ แม้ว่าจะไม่ร่ำรวยพร้อม เป็นคนพูดน้อย เคร่งครัด รับผิดชอบสูงเรื่องงาน ลออออร์อดทนทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือนที่ดี จนท่านผู้หญิงราชคฤ์ดียอมรับ ลออออร์ได้ลูกชายคนแรกของตระกูลราชคฤ์ดี นำความยินดีมาสู่บ้านราชคฤ์ดี ภายหลังเจ้าคุณเทพฯ ได้เลื่อนยศเป็น นายพันเอกพระยาโยธาบดี ลออออร์เต็มตื่นไปด้วยความขอบคุณสามีที่ดีเป็นโชคชะตาให้พบกันเพื่อหยิบยื่นสิ่งที่เคยมีอาจให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์มั่นคง เกียรติยศ และความภูมิใจ ตำแหน่งคุณหญิงโยธาบดี ลออออร์ได้ครอบครองอย่างสง่างาม ลออออร์พิสูจน์ให้ทุกคนได้เห็นเนื้อแท้ของตนที่รักษาคูณค่าของตนด้วยการรักเกียรติรักคฤ์ดีศรีเลือกคู่ครองที่เหมาะสมคู่ควรและเห็นในคุณค่าของลอออออร์ ซึ่งต่างจากคุณยศที่ไม่รักษาให้เกียรติ ทอดทิ้งลอออออร์ไปมีผู้หญิงคนใหม่ที่ต่ำศักดิ์ด้อยทั้งชาติตระกูลและการศึกษา ต่อมาลอออออร์ตัดสินใจแต่งงานครั้งที่สามกับเจ้าดิเรกรุจผู้มีใจรักลอออออร์ ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทั้ง ๆ ที่ลอออออร์ผ่านประสบการณ์การครองคู่มาแล้วถึงสองครั้ง และความล้มพินัยครั้งใหม่นี้กับชายผู้ที่มียศถาบรรดาศักดิ์เชื้อสายเจ้าทางเหนือมีอาชีพเป็นแพทย์หนุ่มรูปงามที่มีอายุต่างจากลอออออร์มาก ลออออร์วางตนและครองตนจนได้รับ

การยกย่องเชิดชูจากทุกคนรอบข้าง ทำให้ชีวิตการครองคู่ของลอออรไม่ผิดธรรมเนียม ผู้คนต่างให้เกียรติยกย่องในคุณค่าของลอออร

2.2.14 เรื่อง **น้ำเลนไฟ** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน ราวเวลานวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2554 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี นายดัด ตรีมิตรา เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นเศรษฐีผู้สูงวัยเจ้าของตลาดสดผู้ซื้อตรง ซื่อสัตย์ มีจิตใจดี รักความถูกต้องเที่ยงธรรม ยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบ ผู้คนเคารพนับถือเป็นที่รักของทุกคน และเป็นเสาหลักของตระกูลตรีมิตรา นายดัดแต่งงานสร้างครอบครัวกับนางกิ่งกาณจน์ มีบุตรธิดา 3 คน คือ ดำกล ดำเกิง และดวงแก้ว ลูกชายคนโตแต่งงานกับจันทา มีลูก 2 คน คือ ดินดี และกุนที ดินดีเป็นหลานชายที่สนิทสนมดูแลนายดัด มีนิสัยชอบพูดหยอกล้อกวนประสาทผู้เป็นปู่ตลอดเวลา ดำเกิงแต่งงานกับในจิต มีลูกสองคน คือ เกื้อสกุลและกรรเจียก ส่วนดวงแก้วลูกสาวคนสุดท้องผู้เป็นที่รักนายนายดัด เมื่อครั้งวัยรุ่นรักสนุกชอบเที่ยว ไม่ฟังใคร อยากรอง ทำตัวเหลวไหล ใจแตกปล่อยเนื้อปล่อยตัวจนตั้งท้องแท้งลูกแล้วหนีออกจากบ้านไปอาศัยอยู่กับยีนดี และฉาน พอลอดยลโฉมออกมายีนดีก็เสียชีวิต ดวงแก้วรับปากจะรักและเลี้ยงดูยลโฉมเหมือนลูกแท้ ๆ เพื่อตอบแทนบุญคุณยีนดีที่คอยช่วยเหลือตลอดมา หลังจากนั้นดวงแก้วอยู่กินกับฉานจนมีลูกชายด้วยกัน คือ เด็กชายฉาย ดวงแก้วเริ่มต้นชีวิตใหม่เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีเหตุผลมากขึ้น ช่วยฉานทำไร่ ทำสวน เก็บหอมรอมริบสร้างครอบครัวด้วยกัน ส่วนนายดัดหลังจากที่ดวงแก้วหนีออกจากบ้านสร้างความเศร้าใจมากให้กับนายดัดและนางกิ่งกาณจน์ คิดถึงลูกสาวสุดที่รักหวังว่านั่นปลายของชีวิตจะได้ลูกสาวคืนกลับมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ดำกลได้พบเพื่อนเป็นนักสืบ จึงขอความช่วยเหลือสืบตามหาดวงแก้วจนพบต่างพากันดีใจ ดวงแก้วปฏิเสธที่จะกลับไปอยู่บ้านและช่วยกิจการของนายดัด ขออยู่ช่วยฉานทำไร่ ทำสวน ทั้งสองพ่อลูกไปมาหาสู่กันตลอด ดวงแก้วใช้เวลาที่เหลือดูแลทดแทนบุญคุณบิดา นายดัดซื้อที่ดินจากยี่งอดนายหน้าชายที่ดินเป็นผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมมาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และไม่ซื่อสัตย์ เคยชอบอยู่กับยลโฉมหลานสาวเพื่อหวังผลกำไรจากธุรกิจของนายดัด นายดัดทำพินัยกรรมแบ่งที่ดินให้ลูกทั้งสามคนเท่า ๆ กัน ไว้ให้ทำไร่ ทำนา ปลูกพืชผัก ผลไม้ต่าง ๆ ส่งผลผลิตสู่ตลาดสดตรีมิตรา นายดัดต้องการทำให้กิจการตลาดของตนเป็นตลาดครบวงจรที่เป็นมิตรทั้งกับผู้ค้าและผู้ซื้อ นายดัดจึงมอบให้ฉานผู้เป็นลูกเขยกับดวงแก้วเป็นผู้ทำโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นแบบอย่างทำให้ครอบครัวทั้งสองมีความสุข ความเจริญรุ่งเรืองเรื่องตลอดมา

2.2.15 เรื่อง **โถงสีเทา** แต่งโดย เข้มพลอย ราวเวลานวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2555 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2555 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี นายแพทย์ชาญเวช

เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นศัลยแพทย์และอาจารย์แพทย์ผู้มีลูกศิษย์มากมาย รับภาระงานหนัก ทั้งการรักษาผู้ป่วยและการสอน คุณหมอชาญเวชรับราชการในโรงพยาบาลของรัฐและช่วงเย็นรับทำงานพิเศษที่โรงพยาบาลเอกชนหรูหรา มีคนไข้รักและเชื่อถือมาก คุณหมอชาญเวชเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการรักษาโรคมาเรียม โดยอาชีพแพทย์เป็นที่ยอมรับและวางใจในเรื่องการรักษาผู้ป่วย ได้รับเกียรติ เป็นที่ยอมรับและเชื่อใจจากผู้ป่วยมาเรียม คุณหมอชาญเวชรักเสียงเพลงและสนใจด้านดนตรีคลาสสิกมาก คุณหมอเป็นคนสุภาพขรึม เอาแต่ใจตนเองในบางครั้ง มีความเป็นผู้นำเด่นชัด ความรักของหมอชาญเวชและปานหทัยเกิดจากขึ้นจากห้องโถงสีเทา ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับผู้ป่วยนั่งรอการบำบัดรักษาโรคมาเรียมร้ายที่คร่าชีวิตเป็นศูนย์รวมของความรู้สึกของชีวิตมนุษย์ทั้งท้อแท้ สิ้นหวัง ทุกข์ทรมานทั้งกายและใจ หมอชาญเวชเป็นเจ้าของคนไข้คุณแม่ของปานหทัยทำให้ได้พบรักกัน คุณหมอชาญเวชมีอายุมากกว่าปานหทัย เมื่อมีเวลาว่างพาปานหทัยไปดูคอนเสิร์ตเพลงคลาสสิก หมอชาญเวชเหมือนดอกไม้ขาดน้ำ เป็นผู้ชายที่สุขุม นิ่งสงบ ไม่ยิ้มแย้ม หน้าตาเคร่งเครียดจริงจังกับชีวิต หมอชาญเวชสนใจเอาใจใส่ดูแลหมั่นสอบถามความเคลื่อนไหวของปารีณา สอบถามข้อมูลจากลูกศิษย์ที่ดูแลคุณแม่ของปานหทัย ปกป้องดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างระมัดระวังรัดกุมทุกเรื่อง ด้วยเหตุที่หมอชาญเวชรักษาความเจ็บป่วยที่เสี่ยงกับความตาย ต้องมีความระมัดระวังรักษาอาการตามขั้นตอน หมอชาญเวชได้ฝากผู้ป่วยและปารีณาให้ลูกศิษย์ดูแลจึงรู้ข้อมูลจากผู้ใกล้ชิด เมื่อนายแพทย์ชาญเวชนอนเจ็บป่วยรักษาอยู่ที่โรงพยาบาลในเวลาที่ปานหทัยพามาตามรักษาที่โรงพยาบาล ลูกศิษย์ของอาจารย์หมอชาญเวชต้องการให้คุณปานหทัยไปเยี่ยมให้กำลังใจจะได้หายป่วยเร็วขึ้น ทุกคนรอบข้างสนับสนุนช่วยให้ความรักระหว่างหมอชาญเวชและปานหทัยสมรัก และในที่สุดโรคร้ายก็คร่าชีวิตมารดาของปานหทัย หมอชาญเวชรับปากจะดูแลปานหทัยไปตลอดชีวิต

2.2.16 เรื่อง **จับต้นมาชนปลาย** แต่งโดย ชมัยกร แสงกระจ่าง รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2557 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2557 โดยสำนักพิมพ์คมบาง ประภาพร วิลาส เป็นตัวละครเอกของเรื่อง สาวอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอดีตคู่รักของจิโรจน์ภูมิวิศวกรรมศาสตร์ ใครต่อใครพากันเรียกว่า “มิตร-เพชร” จิโรจน์ไม่เคยปล่อยให้ประภาพรเดินคนเดียวแม้แต่วันเดียว หลังจากที่เรียนจบการศึกษาทั้งสองคนไม่ได้สมหวังในความรัก จิโรจน์ห่างหายไปจากประภาพรรับเป็นพ่อของลูกในท้องของมัลลี เวชชาญ ลูกสาวของเจ้านายของพ่อ จิโรจน์ใช้ชีวิตกับมัลลีไม่มีลูกที่เกิดจากตนทุ่มเทความรักทั้งหมดเลี้ยงดูบวบสรวงเป็นลูก โดยไม่รู้ว่าพ่อของบวบสรวงเป็นใคร จิโรจน์ได้มาพบกับประภาพรที่ร้านอาหารแก้วประภาพร โดยบังเอิญ ประภาพรเป็นเจ้าของร้านอาหารที่มาเปิดกับลูกสาวอยู่บนเส้นทางหลวงสายกรุงเทพฯ-ตะวันออก เลยจากตัวเมืองจังหวัดระยองเข้าสู่จังหวัดจันทบุรี หลังจากแยกทางกับโยธา

หนุ่มรัฐวิสาหกิจ มีลูกสองคน คือ กรองในและใจกาพย์ ประพาฬคอยบงการกำกับเส้นทางชีวิตของลูกทั้งสองคนให้ก้าวเดินในเส้นทางที่มีความสุข ไม่ให้หลงผิดออกนอกเส้นทางที่แม่คอยกำกับดูแล มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อชีวิตลูก ประพาฬเป็นแม่ที่เอาใจใส่เลี้ยงดูลูก มีนิสัยขี้อวดวิตกกังวล เคร่งครัดกับการใช้ชีวิตมากเกินไป มุ่งมั่นเอาจริงเอาจังกับชีวิตและความคาดหวังให้ชีวิตของตนเองและครอบครัวสมบูรณ์แบบที่สุด ประพาฬสนับสนุนแนะนำให้กรองในสนใจบวชสงฆ์ลูกชาย จิโรจ ประพาฬไม่ทราบสาเหตุที่เกิดขึ้นกับเรื่องราวในชีวิตของจิโรจกับมัลลี ความรักของประพาฬไม่สมหวังถูกปิดบังเรื่อยมาจนกระทั่งกลับมาพบจิโรจอีกครั้ง ความจริงนั้นก็ยิ่งถูกปิดบังไม่ให้ประพาฬทราบ ประพาฬเป็นผู้ที่มีจิตใจไม่มั่นคงหวุ่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคที่เข้ามากระทบกระเทือนจิตใจไม่แน่นอน มีปมปัญหาชีวิตคู่รักที่ไม่ถูกปลดทิ้งฝังใจเจ็บปวดมาจกต้นจนถึงปลายชีวิตโดยไม่รู้ตัว ไม่อาจย้อนกลับไปแก้ไขต้นทางชีวิตได้ ในที่สุดประพาฬสามารถปรับเปลี่ยนปลายชีวิตของตนให้ราบรื่นขึ้นได้ด้วยการไปปฏิบัติธรรมกับมัลลี ได้พระอาจารย์สอนหลักคิดที่ถูกต้องทำให้ชีวิตราบรื่นมีความสุข

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่นมีการศึกษา ดังรายการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

ตาราง 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น

ลำดับ	ชื่อผลงานการศึกษา	ชื่อผู้วิจัย	ปีที่วิจัย
1.	บุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน	ศรีวิณ ธรรมรังรอง	2537
2.	วิเคราะห์นวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ที่ได้รับรางวัล: พัฒนาการด้านแนวคิด ตัวละครและกลวิธีการประพันธ์	ชนิกานต์ กุ้เกียรติ	2540
3.	ศึกษาปัญหาสิทธิสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ	นัฐฐา เกตุประทุม	2544
4.	เอกลักษณ์ไทยที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัล	วิมล แข็งขัน	2547
5.	ความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในนวนิยายที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)	วันจุฬา ศรลัมพ์	2550
6.	วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม พ.ศ. 2537-2550	พัชรีดา หน่อแดง	2552
7.	ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ ชมัยกร แสงกระจ่าง	ไพลิน อินคำ	2561

ศรีวิน ธรรมรังรอง (2537) กล่าวถึงบุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ กฤษณา อโศกสิน บุคลิกภาพตัวละครที่เป็นสตรีมีลักษณะทางกาย ลักษณะนิสัย ความสัมพันธ์ กับบุคคลและสังคม และมีคตินิยมในการดำเนินชีวิตโดยศึกษาตัวละครเอก ตัวละครรอง และตัวละครประกอบ นวนิยายในช่วงทศวรรษแรก พ.ศ. 2511-2522 ตัวละครเอกมีลักษณะ สวยงามทั้งรูปร่างหน้าตา อิทธิพลของบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวส่งผลให้แสดงบุคลิกลักษณะ นิสัย ความสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม รวมถึงคตินิยมในการดำเนินชีวิต ตัวละครที่มีชีวิต ครอบครัวยุคแรกจะมีบุคลิกภาพแปรปรวน อ่อนไหว และถอยหนีออกจากสถานการณ์ ของชีวิต ด้วยการก้าวร้าวต่อตนเอง ส่วนตัวละครรองมีหลายวัยปรากฏลักษณะที่ด้อยกว่า ตัวละครเอก และอาศัยประสบการณ์ตลอดทั้งค่านิยมของสังคมแสดงบุคลิกลักษณะนิสัย ช่วงทศวรรษหลัง พ.ศ. 2523-2533 ภาพของตัวละครเริ่มเปลี่ยนไป ได้แก่ ความสวยงาม ของตัวละครบางตัวลดลง แต่มีจุดเด่นเพิ่มความน่าสนใจในรูปร่าง ตัวละครรับค่านิยมในสังคม ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ปราศจากคุณสมบัติกุลสตรีไทยสมัยโบราณ ตัวละครเอกที่มีปมด้อย จะแสดงพฤติกรรมของคนสู้ในทุกสถานการณ์

ชนิกานต์ กุ้เกียรติ (2540) กล่าวถึงการวิเคราะห์นวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ที่ได้รับรางวัล มีพัฒนาการทั้ง 3 ด้านคือ ด้านแนวคิดจะมีพัฒนาการด้านแนวคิดเกี่ยวกับ ครอบครัวและแนวคิดเกี่ยวกับสังคม กฤษณาได้เสนอแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวข้องกับความรัก ครอบครัว แนวทางการดำเนินชีวิต สังคม การเมือง ในด้านตัวละครจะมีพัฒนาการทั้งลักษณะร่วม และบทบาทเด่น โดยสร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงและตัวละครเอกทั้งชายและหญิงมีบทบาทเด่น สำคัญในเรื่อง ตัวละครเอกจะเป็นผู้สะท้อนแนวคิดและดำเนินเรื่อง ตัวละครรองมีบทบาท ในการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในเรื่อง และช่วยเสริมให้ผู้อ่านเห็นลักษณะของตัวละครเอกชัดเจนขึ้น ส่วนในด้านกลวิธีการประพันธ์ จะมีพัฒนาการตั้งชื่อเรื่องและการดำเนินเรื่อง โดยผู้ศึกษา ได้กล่าวถึงการใช้ฉากของผู้ประพันธ์ในการเปิดเรื่องนวนิยาย

นัฐรา เกตุประทุม (2544) กล่าวถึงปัญหาสิทธิสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515-2542 จำนวน 21 เรื่อง ปัญหา สิทธิสตรีที่พบ ได้แก่ ปัญหาการปฏิบัติต่อภรรยาเยี่ยงทาส ปัญหาการข่มขืนและละเมิดสิทธิทางเพศ ปัญหาการทำร้ายร่างกายและจิตใจ ปัญหาโสเภณี ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษา ปัญหา การตีค่าผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศ ปัญหาการถูกทอดทิ้ง และปัญหาอคติทางเพศ นักเขียน นำเสนอแนวคิดที่หลากหลายน่าสนใจ ทั้งการผูกเรื่องและศิลปะการประพันธ์เน้นให้เกิดค่านิยมใหม่ ที่ดีต่อสตรีมากขึ้นกว่าในอดีต ซึ่งให้เห็นทั้งความเสมอภาคและความไม่เสมอภาคระหว่างมนุษย์

นักเขียนได้นำเสนอการไม่เอาเปรียบระหว่างเพศ ส่งผลให้ผู้อ่านเกิดความคิดใหม่ในการตระหนักถึงคุณค่าของผู้หญิงและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชาย

วิมล แข็งขัน (2547) กล่าวถึงเอกลักษณ์ไทยที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัลจาก 2 องค์การ คือ รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่นจากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ และรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ ลูกอีสาน ของ คำพูน บุญทวี คำพิพากษา ของ ชชาติ กอบจิตติ และตลิ่งสูง ชุงหนัก ของนิคม รายยวา ซึ่งเป็นนวนิยายที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยในภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคเหนือ สะท้อนเอกลักษณ์ไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้ โครงสร้างสังคมชนบทที่มีความเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม การแบ่งระดับชนชั้น สถานภาพทางสังคม ความสำนึกในความเป็นชาติ อิทธิพลทางพระพุทธศาสนา การใช้ภาษาท้องถิ่น และภาษาไทยกลางในการสื่อสารกับบุคคลทั่วไป ความสามารถของปราชญ์ชาวบ้าน ลักษณะนิสัยประจำชาติของคนไทย ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ สถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นตามความเชื่อทางคตินาบ้าน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาของคนไทยในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ นวนิยายที่ได้รับรางวัลทั้ง 3 เรื่อง จะสะท้อนเอกลักษณ์ไทยในด้านต่าง ๆ นับว่าเป็นลักษณะเด่นประจำชาติ ทำให้คนในชาติรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีซึ่งส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคง

วันจุฬา ศรีลัมพ์ (2550) กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในนวนิยายที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) มีลักษณะความฉลาดทางอารมณ์ ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ได้แก่ การตระหนักรู้และควบคุมอารมณ์ของตนเอง การมีความซื่อสัตย์และยึดมั่นในศีลธรรม การเล็งเห็นคุณค่าของตนเอง การรู้จักสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การรู้จักข้อจำกัดของตนเองและวางตัวที่เหมาะสมกับฐานะ การเสียสละเพื่อส่วนรวม การมีความมั่นใจในศักยภาพของตน การมีไหวพริบปฏิภาณ การตระหนักถึงอิทธิพลทางสังคมและการเมืองเพื่อเสริมทักษะการเป็นผู้นำ ความสามารถจัดการกับอุปสรรคได้อย่างเหมาะสม การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสามารถสร้างพลังความสามัคคีในสังคม นักเขียนได้สอดแทรกความฉลาดทางอารมณ์ในด้านต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่นแตกต่างกันออกไปในความคิด พฤติกรรม บทสนทนาของตัวละคร และทัศนะของผู้เขียนไว้ในนวนิยายแต่ละเรื่องแตกต่างกันออกไปในความคิด พฤติกรรม บทสนทนาของตัวละครและทัศนะของผู้ที่เขียนในนวนิยาย อันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมทักษะความฉลาดทางอารมณ์ของผู้อ่านได้ นอกจากการอ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ หรือการอ่านเพื่อสร้างความบันเทิง

พัชรดา หน่อแดง (2552) กล่าวถึงแนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม พ.ศ. 2537-2550 นำเสนอแนวคิดด้านการดำเนินชีวิต และแนวคิดเกี่ยวกับสังคม โดยการแสดงให้เห็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ดีแก่ให้เห็น ธรรมชาติธาตุแท้ของมนุษย์ แสดงแนวคิดด้านความเสียสละต่อสังคม และแนวคิดที่สะท้อน ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงความจริงของชีวิต ปลุกจิตสำนึกในเรื่อง ความถูกต้องดีงาม ความรับผิดชอบต่อสังคมและชาติ รวมทั้งเสนอความจริงของสังคม ปลุกเร้า สำนึกผู้อ่านให้ใช้วิจารณญาณพิจารณาไตร่ตรองแก้ไขหรือได้มุมมองใหม่เกี่ยวกับชีวิต และสังคม ในด้านการนำเสนอแนวคิด ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยผ่านชื่อเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร การเล่าเรื่อง ซึ่งสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่นำเสนอได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของ ปิยะพร ศักดิ์เกษมมีคุณค่าเหมาะสมกับรางวัลที่ได้รับ

ไพลิน อินคำ (2561) กล่าวถึงภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏใน นวนิยายที่ได้รับรางวัลของ ชมัยกร แสงกระจ่าง มี 3 ด้าน ได้แก่ บุคลิกภาพ ปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสังคม และวิถีการดำเนินชีวิต ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีบทบาทที่หลากหลายในสถานภาพ ของบุตร ภรรยา มารดา และบทบาททางวิชาชีพ ในด้านบุคลิกภาพนำเสนอภาพบุคลิกภาพ ภายนอกของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ส่วนใหญ่มีความงามสง่าสวย บุคลิกภาพภายในของตัวละคร มีลักษณะอุปนิสัยสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ด้านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสังคม ส่วนใหญ่ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น และในด้านวิถีการดำเนินชีวิต โดยมากจะยึดคำสอนทางศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิด ความนึกเปรียบเทียบ ของ **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2545, หน้า 100-109) แนวคิดการวิเคราะห์จำแนกคำและสำนวนในภาษาไทยตามหมวดหมู่ ความหมาย จาก **คลังคำ** (นพวรรณ พันธุเมธา, 2547) แนวคิดจากเรื่องการอ่านวิจารณ์งานเขียน จาก **การอ่านภาษาไทย Thai Reading** หน่วยที่ 5 การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ เรื่องที่ 5.3.1 การวิจารณ์ทั่วไป ของ วรวรรณ ศรีวิทย (2562, หน้า 5-85) และศึกษาความรู้ในตัวบท นวนิยายดีเด่นทั้ง 29 เรื่อง เป็นหลักในการวิเคราะห์ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยาย ดีเด่นแห่งชาติ โดยศึกษาองค์ความรู้ต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบ ตัวละครในนวนิยาย รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว นอกจากนั้น ยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวละคร ได้แก่ กลุ่มศึกษาตามเพศตัวละคร ตามบทบาท และตามผู้ประพันธ์ ในส่วนของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ ของนวนิยาย ได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยาย ได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง

ตัวละคร บทสนทนา ฉาก และบรรยากาศ แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการแต่งและท่วงทำนองการแต่ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย ได้แก่ กลุ่มศึกษานวนิยายเฉพาะเรื่องกลุ่มศึกษานวนิยายเฉพาะแนว และกลุ่มศึกษานวนิยายที่ได้รับรางวัลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษาได้ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้โวหาร และการใช้ภาพพจน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการใช้ภาษาในงานร้อยแก้ว ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น ซึ่งนับว่าเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นหลักในการวิจัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการประกอบสร้างและศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการวิจัยมีลำดับขั้นตอนชัดเจน ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามประเด็น ต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ จากตัวละครชายและตัวละครหญิงที่เป็นตัวละครเอก มีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลในการศึกษา และข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลในการศึกษา ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยอ่านตัวบทนวนิยายที่มีเนื้อเรื่อง วรรณศิลป์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสารประโยชน์ โดยพิจารณารูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกจากนวนิยายตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1.1 ตัวบทนวนิยายจากงานประพันธ์ประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่นจากการประกวดหนังสือดีเด่น ของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

- 1.2 ตัวบทนวนิยายที่นำมาศึกษาเลือกเฉพาะนวนิยายที่ได้รับรางวัลประเภทดีเด่นในช่วง พ.ศ. 2515–2559 จำนวน 29 เรื่อง

- 1.3 ตัวบทนวนิยายที่นำมาศึกษาเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเฉพาะนวนิยายที่ใช้ภาษาไทยภาคกลางเท่านั้น

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลจากหนังสือนวนิยายดีเด่น ระหว่าง พ.ศ. 2515–2559 จำนวน 29 เรื่อง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนวนิยายดีเด่นนักเขียนชาย 13 เรื่อง จากนักเขียน 10 คน และกลุ่มนวนิยายดีเด่นนักเขียนหญิง 16 เรื่อง จากนักเขียน 8 คน ดังนี้

2.1 นวนิยายที่แต่งโดยนักเขียนชาย รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น จากการประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 13 เรื่อง จากนักเขียน 10 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

2.1.1 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2518

เรื่อง **นายอำเภอปฐวิติ** แต่งโดย บุญโชค เจียมวิริยะ

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ นายอำเภอรวมพล กรทอง

2.1.2 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2519

เรื่อง **อยู่กับกิง*** แต่งโดย หยก บุรพา

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ กิง*

2.1.3 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2523

เรื่อง **ลว.สุดท้าย** แต่งโดย โก๋ บางกอก

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ นายร้อยตำรวจเอกวีร์ บุญแต่ง

2.1.4 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2525

เรื่อง **คำพิพากษา** แต่งโดย ชาติ กอบจิตติ

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ พัก

2.1.5 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2531

เรื่อง **ตลิ่งสูง ชุงหนัก** แต่งโดย นิคม รวยยวา

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ค่างาย

2.1.6 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2532

เรื่อง **ซัค** แต่งโดย ประภัสสร เสวิกุล

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ดาวิช

2.1.7 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2535

เรื่อง **ปีกความฝัน** แต่งโดย นิพนพานฯ

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ทวน

2.1.8 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2537

เรื่อง **เวลา** แต่งโดย ชาติ กอบจิตติ

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์)

2.1.9 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2541

เรื่อง **ฝั่งแสงจันทร์** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ พล

2.1.10 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2544

เรื่อง **คนข้ามฝัน** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ชัพ

2.1.11 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2546

เรื่อง **ปีกแดง** แต่งโดย วินทร์ เลียววารินทร์

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ รุจน์ รุจิเรข

2.1.12 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2549

เรื่อง **เขียนฝันด้วยชีวิต** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย)

2.1.13 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2559

เรื่อง **พลั่วไปในพรายเวลา** แต่งโดย ผาด พาสีกรณ์

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ มาราดา

2.2 นวนิยายที่แต่งโดยนักเขียนหญิง รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น จากการประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 16 เรื่อง จากนักเขียน 8 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

2.2.1 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2515

เรื่อง **วงเวียนชีวิต** แต่งโดย สีฟ้า

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ แสนดี

2.2.2 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2520

เรื่อง **ไฟหลงเชื้อ** แต่งโดย อรุณมณัย

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ สีสลา

2.2.3 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2528

เรื่อง **บุษบกใบไม้** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ สามภพ

2.2.4 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2530

เรื่อง **รัตนโกสินทร์** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ พัก (คุณหลวงแพ่ง)

2.2.5 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2531

เรื่อง **ไฟทะเล** แต่งโดย กัญญ์ชลา

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ชับ

2.2.6 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2534

เรื่อง **ตุ๊กตามนุษย์** แต่งโดย ศรีฟ้า ลดาวัลย์

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ แป๋วแห้ว

2.2.7 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2539

เรื่อง **นิรมิต** แต่งโดย แก้วเก๋

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ภูวง ภัคดี ไทวัน

2.2.8 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2540

เรื่อง **ข้ามสีทันดร** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ เตือนลิบ

2.2.9 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2542

เรื่อง **จำหลักไว้ในแผ่นดิน** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ เจ้าหญิงโสคนเทีย

2.2.10 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2543

เรื่อง **ใต้เงาตะวัน** แต่งโดย ปิยะพร ศักดิ์เกษม

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ฉาย

2.2.11 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2545

เรื่อง **www.คุณย่า.com** แต่งโดย ดวงใจ

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ คุณย่าวิฑู

2.2.12 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2547

เรื่อง **หนึ่งฟ้าดินเดียว** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ เมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต

2.2.13 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2551

เรื่อง **มาลัยสามชาย** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ลอออร

2.2.14 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2554

เรื่อง **น้ำเลนไฟ** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ นายดัด

2.2.15 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2555

เรื่อง **โง่งม** แต่งโดย เข้มพลอย

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ นายแพทย์ชาญเวช

2.2.16 นวนิยายรางวัลดีเด่น ปี พ.ศ. 2557

เรื่อง **จับต้นมาชนปลาย** แต่งโดย ชัยภร แสงกระจ่าง

ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ประพาศ วิลาส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากตัวบทนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ทั้ง 29 เรื่อง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีกระบวนการ 2 ขั้นตอน คือ การสร้างเครื่องมือและการประเมินคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 การสร้างเครื่องมือ เครื่องมือเก็บรวบรวมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มี 2 ชนิด คือ แบบบันทึกการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ และแบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ มีรายละเอียดข้อมูลดังนี้

1.1.1 แบบบันทึกการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) แบบบันทึกข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1) เรื่อง หมายถึง ชื่อเรื่องของนวนิยายดีเด่นที่เก็บข้อมูล เพื่อจะได้ทราบว่าข้อมูลนั้นมาจากนวนิยายเรื่องใด

1.2) ชื่อผู้เขียน หมายถึง ชื่อผู้เขียนนวนิยายดีเด่น จำแนกเป็น ผู้เขียนชายและผู้เขียนหญิง

1.3) ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ของข้อมูลที่ปรากฏ หมายถึง ข้อมูลจากนวนิยายดีเด่นเล่มที่นำมาเก็บข้อมูล บอกปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ของข้อมูลที่ปรากฏ เพื่อจะได้ทราบว่าข้อมูลนั้นมาจากนวนิยายดีเด่นเรื่องใด

1.4) ชื่อตัวละครเอก หมายถึง รูปภาษาหลักที่มีรูปภาษาแสดงความนึกเปรียบเทียบของตัวละครเอก

1.5) เพศของตัวละครเอก หมายถึง เพศตัวละครเอกแสดงบทบาทความนึกเปรียบเทียบจำแนกได้เป็นชายและหญิง

2) แบบบันทึกข้อมูลส่วนเนื้อหา แบ่งออกเป็นแบบบันทึกรวบรวมข้อมูล 2 ประเด็น ดังนี้

2.1) การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต จำแนกลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ และพืช

2.2) การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต จำแนกลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา สถานที่ และอาหาร

ตัวอย่างแบบบันทึกข้อมูลส่วนต้นและส่วนเนื้อหา มีรายละเอียดดังนี้

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยาย

ดีเด่นแห่งชาติ

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 นวนิยายดีเด่น เรื่อง.....

1.2 ชื่อผู้เขียน.....

☐ ชาย ☐ หญิง

1.3 ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์.....

1.4 ชื่อตัวละครเอก.....

1.5 เพศของตัวละครเอก ☐ ชาย ☐ หญิง

2. แบบบันทึกข้อมูลส่วนเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต จำแนกลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ และพืช ตัวอย่างดังนี้

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ตัวอย่างรูปภาษาในบริบท

นวนิยาย

2.1.1 ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์

2.1.2 ความนึกเปรียบเทียบสัตว์

2.1.3 ความนึกเปรียบเทียบพืช

2.2 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต จำแนก
ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา
สถานที่ และอาหาร

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ตัวอย่างรูปภาษาในบริบท

นวนิยาย

2.2.1 ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ

2.2.2 ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ

2.2.3 ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ

2.2.4 ความนึกเปรียบเทียบเวลา

2.2.5 ความนึกเปรียบเทียบสถานที่

2.2.6 ความนึกเปรียบเทียบอาหาร

1.1.2 แบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่น
แห่งชาติ จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย
และศิลปะการใช้ภาษา

1) กลวิธีการสื่อความหมาย จำแนกลักษณะการแสดงความหมายของ
ความนึกเปรียบเทียบสื่อสาระ ได้แก่ ความหมายสื่อสาระทางกายภาพ ความหมายสื่อปัญญาธรรมณ์
และความหมายสอดลัษณะ

กลวิธีการสื่อความหมาย รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบ

สื่อสาระทางกายภาพ

- 1) ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ
- 2) ลักษณะทางด้านวัยและเพศ
- 3) ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ
- 4) ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร
- 5) ลักษณะนิสัยของตัวละคร
- 6) ลักษณะรูปลักษณ์ความงามของผู้หญิง

สื่อปัญญาธรรมณ์

- 1) ลักษณะทางด้านสติปัญญา
- 2) ลักษณะจิตใจกล้าหาญ
- 3) ลักษณะความเพียรพยายาม
- 4) ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข

- 5) ลักษณะคนที่มีจิตใจไม่ดี
- 6) ลักษณะคนดีที่มีความสุข
- 7) ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม
- 8) ลักษณะพฤติกรรมของคนปกติทั่วไปในสังคม
- 9) ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์
- 10) ลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย

สอตสังคม

- 1) ผู้นำ
- 2) ผู้ตาม
- 3) การปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์
- 4) ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม
- 5) คนต่างถิ่น
- 6) ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม
- 7) ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม
- 8) ผู้ที่ไม่มีคุณค่าต่อสังคม

2) องค์ประกอบนวนิยาย จำแนกลักษณะการแสดงความสัมพันธ์ของรูปภาพ ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับองค์ประกอบนวนิยาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่องและโครงเรื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร

2.1) ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง

2.1.1) ตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง

2.1.2) ตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่อง และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง

2.1.3) ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่อง และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง

2.1.4) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์ และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง

หรือเหตุการณ์

2.1.5) ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่อง และมีแนวคิดแสดงสภาพ

หรือเหตุการณ์

2.1.6) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพ

หรือเหตุการณ์

2.1.7) ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ ใช้สำนวนไทย และมีแนวคิดแสดงสภาพ

2.1.8) ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์
แสดงความรู้สึกของตัวละครให้ผู้อ่านคล้อยตาม

2.1.9) ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะบุคคลสำคัญของเรื่อง และมีแนวคิดแสดง
สภาพหรือเหตุการณ์

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะ ตัวละคร

ชื่อเรื่อง ลักษณะตัวละคร ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

3) ศิลปะการใช้ภาษา จำแนกลักษณะศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบ
ตัวละคร ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิรูปพจน์ การกล่าวประชด และชมโฉม

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร บริบทรูปภาษา

ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

3.1) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมา

3.2) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์

3.3) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฏิรูปพจน์

3.4) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบการกล่าวประชด

3.5) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉม

1.2 การประเมินคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาไทย จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านการวิจัย จำนวน 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิและผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้

1.2.1 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา แซ่มวงษ์ คุณวุฒิ ประ.ด. (ภาษาไทย)

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ พื้นที่เพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รสริน ดิษฐบรรจง คุณวุฒิ ปร.ด. (ภาษาไทย) อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

3) ดร.จิณณพัต โรจนวงศ์ คุณวุฒิ ปร.ด. (ภาษาไทย) อาจารย์ประจำสาขาวิชามนุษยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี นครราชสีมา

4) ดร.เพ็ญพร ทองคำสุก คุณวุฒิ ค.บ. (วัดผลการศึกษา) คุณวุฒิ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

5) ดร.อัศรเดช เกตุฉ่ำ คุณวุฒิ ค.ด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1.2.2 ผลการประเมินคุณภาพเครื่องมือ หลังจากที่ได้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีข้อสรุปที่สอดคล้องกันว่า เครื่องมือเก็บข้อมูลนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ และสามารถเก็บข้อมูลตามขอบเขตการวิจัยด้านการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำเครื่องมือดังกล่าวไปทดลองใช้เก็บข้อมูลนวนิยาย 1 เรื่อง และเห็นว่าใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลได้ จึงใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

2. เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เน้นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งคุณภาพ ผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 กรอบแนวคิด ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดความนึกเปรียบเทียบ จาก **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2545, หน้า 100-109) แนวคิดการวิเคราะห์จำแนกคำและสำนวนในภาษาไทยตามหมวดหมู่ความหมาย จาก **คลังคำ** (นวรรณ พันธ์เมธา, 2547) และศึกษาความรู้ในตัวบทนวนิยายดีเด่นทั้ง 29 เรื่อง เพื่อวิเคราะห์ลักษณะรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต โดยจัดจำแนกหมวดหมู่ตามลักษณะรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ

2.2 กรอบแนวคิด ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์วิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผู้วิจัยศึกษาประยุกต์ใช้แนวคิดจากเรื่องการอ่านวิจารณ์งานเขียน จาก **การอ่านภาษาไทย Thai Reading**

หน่วยที่ 5 การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ เรื่องที่ 5.3.1 การวิจารณ์ทั่วไป ของ วรวรรณ ศรียาภัย (2562, หน้า 5-85) และศึกษาความรู้ในดุษฎี นำมาศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการแสดงความหมายของความนึกเปรียบเทียบโดยการประกอบสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่มีหน่วยนามเดี่ยวและหน่วยนามผสม ด้วยการใช้กระบวนการตีความและประเมินคุณค่าด้วยบท

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. อ่านนวนิยายดีเด่น ทั้ง 29 เรื่อง อย่างละเอียดโดยใช้กระบวนการอ่านคิดวิเคราะห์ เลือกข้อมูลที่มีการกล่าวเปรียบเทียบตัวละครเอก

2. เก็บรวบรวมข้อมูลความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกจากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ แต่ละเรื่องโดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลจากนวนิยายดีเด่น ทั้ง 29 เรื่อง โดยบันทึกข้อมูลตามแบบบันทึกข้อมูลทั้ง 2 ชนิด คือ แบบบันทึกการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ และแบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ เก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนด ตัวอย่างดังนี้

2.1 แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

2.1.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนตัว ได้ระบุสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

นวนิยายดีเด่น เรื่อง ตักตามนุษย์

ชื่อผู้เขียน ศรีฟ้า ลดาวัลย์

☐ ชาย ☒ หญิง

ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ 2534, พิมพ์ครั้งที่ 1, โชคชัยเทเวศร์

ชื่อตัวละครเอก เป้วแหวน

เพศของตัวละครเอก ☐ ชาย ☒ หญิง

2.1.2 แบบบันทึกข้อมูลส่วนเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต จำแนกลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ และพืช ตัวอย่างดังนี้

1.1) ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

เจ้าหญิง

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

“นิทานอะไรป้า” บุญนำนักฟังวิทยุถาม
 “ไม่รู้...เคยฟังมานานแล้วลืมไปหมดแล้ว
 จำได้แค่เจ้าหญิงไม่พูด แล้วมีเจ้าชายมาเล่นนิทาน
 ปัญหาให้พูดเท่านั้นเอง...หรือไง
 แป๋วแหว...แกจะเป็นเจ้าหญิงงั้นแหละ...
 หือแป๋วแหว”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 76)

พระเวสสันดร

แป๋วแหวเจ็บแต่ไม่ร้องไห้ ได้แต่ทำตัวอ ยอมให้
 คุณนายหยิกดี ไม่กล้าเถียงเพราะไม่รู้จะเถียงว่า
 อย่างไร...มาถึงประโยคสุดท้ายจึงได้ตอบเสียงอ่อย ๆ ว่า
 “ไม่มีใครใช้คะ สมใจเขาขอหนูนี้คะ”
 ที่จริงแป๋วแหวตอบไปโดยซื่อ แต่ฟังเหมือนทำ
 ลำบดลำนวน ก่อให้คุณนายเกิดโทสะยิ่งขึ้น ที่นี้สอง
 มือฟาดผัวะผะลงไปแถวสองไหล่
 “ยังเสือกมาตอบแบบนี้อีก นี่...นี่...หนอย...สมใจเขา
 ขอแกเป็นเศรษฐีเถอะ มันขอถึงได้หยิบให้มันไปง่าย ๆ
 นี่...นี่...จำเอาไว้ว่า ที่หลังอย่าทำเป็นพระเวสสันดร
 จำไว้”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 198-199)

1.2) ความนึกเปรียบเทียบสัตว์

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

ลิง

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

ศรียากระเตงเด็กหญิงเข้าสระเฮอร์ โพลเข้ามาในครัว
 ร้องบอกป้าแจ่มว่า
 “ขอข้าวกินหน่อยป้า เชนี้คุณนายเกิดมีแขกแต่เช้า
 ไก่โห่ ยุงยุง เตียวจะเอาไอนั้น เตียวจะเอาไอนี้
 น้ำอุไรพลอยห้วยป่นไปด้วย แป๋วแหวกก็เลยพลอยอด
 ข้าวอดน้ำ นิ่งจับเจ้าเป็นลิงอยู่ในกรง นี่ถ้าเป็นเด็กอื่น ๆ
 คงแหกปากกรงให้ดังไปสามบ้านเจ็ดบ้านแล้ว”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 36)

ควาย

‘คุณนายเขาคงไม่ยอม’

“เพื่อนบางคนเขาล้อแป้วแห้วว่า ตัวโตเหมือนควาย
แป้วไม่ยอมให้เพื่อนล้อเลย”

คราวนี้เงิบกริไม่มีเสียง กระซิบ กระซิบ

จากป้อหลอ แป้วแห้วจึงบ่นต่อไป

“แต่ก็ยังดีกว่าโดนหยิกนะ ใคร ๆ ชอบหยิกแป้วเรื่อย

เพื่อนก็หยิก คุณนายก็หยิก แป้วเจ็บเจ็บ...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 165)

1.3) ความนึกเปรียบเทียบพีช

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

แม่ยี่หุบ

ลูกชายลุกขึ้นจากโต๊ะเดินออกไปทางหน้าต่างซึ่ง
สมศักดิ์นាំรถมาจอดไว้ให้แล้ว แป้วแห้วรออยู่ที่รถ
กับสมศักดิ์ นวลวรรณว่าจะไม่พูดก็อดไม่ได้ตามนิสัย
ของหลอน

“หน้าบานเป็นจานเชิงเชียวนะ แม่แป้วแห้ว เวลา
เรียนก็เป็นแม่ยี่หุบ ถึงตอนนี้ละก็บานเบิกฟ้าทีเดียว
เด็กอะไร” ดวงหน้าที่คุณนายค่อนข้าง ‘บานเบิกฟ้า’
สลดลงทันทีที่ปวิชมองดูหลอนแล้วเพิ่งรู้สึกตอนนี้เองว่า
เพราะเหตุใดมารดาจึงขวางแป้วแห้วอยู่ตลอดเวลา

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 311-312)

ดอกไม้หอมหวาน

...แป้วแห้วเหมือนดอกไม้หอมหวานที่เชิญชวนแมลง
อยู่ตลอดเวลา ความบริสุทธิ์และยิ้มอย่างมีมิติ
อาจทำให้คนเห็นเป็นการทอดสะพานของหญิงเจ้าชู้
เขาเริ่มหวาดระแวง กลัวหลอนจะนอกใจด้วยความซื่อ
และอ่อนไหว ไม่เป็นการยากเลย ที่จะทำให้ผู้หญิง
อย่างหลอนติดใจ หลงใหล ด้วยคุณสมบัติที่ผู้ชาย
อย่างเขาไม่มี...คือความรุ่มร่ามและปากหวาน...ช่าง
เอือกเอือใจ พร้อมที่จะตามใจ และปรนเปรอความสุข
สบายให้หลอน....

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 727)

2) รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต จำแนก
ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา
สถานที่ และอาหาร

2.1) ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

ตุ๊กตา

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

เขาขับรถมาถึงโรงแรมใหญ่เพิ่งสร้างมาเพียงไม่กี่ปี
กำลังอยู่ในระยะประชาสัมพันธ์แข่งขันกับโรงแรมเก่า ๆ
อย่างเต็มที่ นายโง่หรือปัญญาเป็นผู้จัดการฝ่าย
ประชาสัมพันธ์ที่นี่
โง่โง่มันอยากได้ยายแป๋วแห้วมาทำงานที่นี่นักหนา
ปวียังนึกไม่ออกว่าโง่โง่มันจะใช้ประโยชน์อะไรได้
บ้างกับผู้หญิงที่สวยแบบตุ๊กตาอย่างแป๋วแห้ว

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 314)

แม่เหล็ก

ฉับพลัน...หล่อนรู้สึกว่หล่อนปรารถนาความอบอุ่น
อย่างนั้น นัยน์ตาวาววับของหล่อนจึงดูเป็นประกาย
วาววับยิ่งขึ้นและมันบ่งบอกความปรารถนานั้นออกมา
อย่างบริสุทธิ์ หล่อนจึงเป็นเหมือนแม่เหล็กที่มีพลัง
ดึงดูดอยู่ในตัวโดยที่หล่อนเองไม่รู้ ใจของหล่อน
บริสุทธิ์ แต่หน้าตาเรื่อร่าของหล่อนยวนยั่วให้บุรุษ
เกิดสัญชาตญาณทางเพศโดยหล่อนไม่รู้ตัว

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 300-301)

2.2) ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

นางฟ้า

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

หลังจากพูดแนะนำสนองความประสงค์ของฝรั่งผู้มา
พักแล้ว หล่อนผู้นั้นก็เลี้ยงไปยังเพื่อนร่วมงานอีกสอง
นาง ‘นิงหา’ แป๋วแห้วอย่างอดไม่ได้
“พูดไม่เป็นวะ ฟังก็ไม่ออก ไ้หรั่งพวกนั้นพอเห็นสวย
หน่อย แถเข้าไปเซียว เจอเอนางฟ้าเป็นใบ้เข้า
สายหัวขิก ๆ”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 323)

2.3) ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	-
2.4) ความนึกเปรียบเทียบเวลา	-
2.5) ความนึกเปรียบเทียบสถานที่	-
2.6) ความนึกเปรียบเทียบอาหาร	-

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

ขนม

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

เสียงคุณนายประชิดประชันนิตน้อย ตามนิสัย

คุณนายนั่นแหละ ไหลของแป้วแหวนทองคำที่

เงยหน้าขึ้นยิ้มหวาน ทว่าหวานอย่างแหม่ง ๆ เหมือน

ขนมประเภทขนมฝั่ง ข้าวตู ไม่ใช่หวานอย่างน้ำเชื่อม

“ขึ้นไปหาคุณแม่ไป ทำไมต้องทำท่ากลัวมากมายไป

ด้วย คุณแม่ไม่ใช่เสือสักหน่อย”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 339)

2.2 แบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่น

แห่งชาติ จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย และศิลปะการใช้ภาษา

2.2.1 กลวิธีการสื่อความหมาย จำแนกลักษณะการแสดงความหมาย ของความนึกเปรียบเทียบสื่อสารได้แก่ ความหมายสื่อสารทางกายภาพ ความหมายสื่อ ปัญญารมณ์ และความหมายสอดคล้อง

กลวิธีการสื่อความหมาย

สื่อสารทางกายภาพ

1) ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบ

วัว

ควาย

2) ลักษณะทางด้านวัยและเพศ

เด็กที่ยังไร้เดียงสา

ตุ๊กตาไขลาน

3) ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ

-

4) ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร

-

5) ลักษณะนิสัยของตัวละคร

-

6) ลักษณะรูปลักษณ์ความงามของผู้หญิง

ตุ๊กตา

ตุ๊กตาสวย ๆ

แม่ยี่หุบ

สื่อปัญญาารมณ

- 1) ลักษณะทางด้านสติปัญญา ลักษณะไม่มีสติปัญญา: ควาย
เด็กสติปัญญาไม่สมประกอบ:
ยายปัญญาอ่อน
คนปัญญาอ่อน
ลูกสะใ้ตักตาล่มลูก

- 2) ลักษณะจิตใจกล้าหาญ -
3) ลักษณะความเพียรพยายาม -
4) ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข -
5) ลักษณะคนที่มีจิตใจไม่ดี -
6) ลักษณะคนดีที่มีความสุข -
7) ลักษณะพฤติกรรมแปลก
แตกต่างจากคนอื่นในสังคม -
8) ลักษณะพฤติกรรมของ
คนปกติทั่วไปในสังคม -
9) ลักษณะพฤติกรรมกิริยา
ท่าทางและอารมณ์ หุ่น
นกแก้วนกขุนทอง
10) ลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย -

สอดสังคม

- 1) ผู้นำ -
2) ผู้ตาม ไฟร์
3) การปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ ลูกอ่อน
ลูกสัตว์เล็ก ๆ
4) ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม -
5) คนต่างถิ่น -
6) ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม -
7) ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม -
8) ผู้ที่ไม่มีคุณค่าต่อสังคม -

2.2.2 องค์ประกอบนวนิยาย จำแนกลักษณะการแสดงความสัมพันธ์ของ
รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับองค์ประกอบนวนิยาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่าง

ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่องและโครงเรื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร

ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่องและโครงเรื่อง

1) ตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

2) ตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

3) ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องและมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง

ชื่อเรื่อง

ตุ๊กตามนุษย์

แก่นเรื่อง

ความเลวร้ายของชีวิตที่ตกเป็นทาสของค่านิยมทางสังคมที่บูชาวัตถุ และสิ่งจอมปลอมในชีวิตของสังคมมนุษย์

โครงเรื่อง

แป้วแห้วเกิดมาพร้อมความผิดปกติทางสมองภายใต้รูปลักษณ์ที่งดงาม ไม่สามารถเลือกกำหนดเส้นทางชีวิตได้ด้วยตนเอง แป้วแห้วถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกบังคับให้ตอบสนองประโยชน์แก่ผู้อื่นที่มีอำนาจเหนือกว่า โดยที่แป้วแห้วไม่ต่อต้านและไม่โต้ตอบกลับมนุษย์ที่มีความซับซ้อนของเล่ห์กลทางผลประโยชน์ ยอมเป็นตุ๊กตาที่มีชีวิต โอนอ่อนตามความต้องการของทุกคน ตระหนักในคุณค่าของตนเอง แป้วแห้วพยายามปลดปล่อยตนเองจากสภาพตุ๊กตาด้วยความอดทน มองโลกในแง่ดี ไม่โกรธเกลียดใคร กตัญญู และปรารถนาดีต่อผู้อื่น ด้วยคุณงามความดีเหล่านี้ทำให้แป้วแห้วมีคุณค่าเหนือกว่าผู้อื่นที่ไม่มี ความบกพร่องทางสติปัญญาแต่มีความบกพร่องทางจิตใจ

ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ฐานภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์

ด้านเพศและวัย

เด็กยังไร้เดียงสา

เด็กไร้เดียงสาหญิงสาวใจ

ผู้หญิงใจ ๆ

เด็กเล็ก ๆ

เด็กใจ

เด็กไม่มีสมอง

ด้านเครือญาติ

ลูกสะใภ้ตักตาล้มลุก

ด้านระดับชนชั้น

เจ้าหญิง

ด้านการแพทย์

ยายปัญญาอ่อน

ด้านบันเทิง

มาริลิน มอนโร

พระเวสสันดร

ความนึกเปรียบเทียบสัตว์

ด้านสัตว์บก

ลิง

ซีหมา

หมาแมว

ลูกแมว

ควาย

วัวควาย

ลูกเนื้อ

กวาง

ด้านสัตว์ปีก

นก

นกแก้วนกขุนทอง

ลูกไก่อยู่ในกำมือ

ด้านการสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ลูกสัตว์

ด้านส่วนของร่างกายสัตว์

เหยื่อ

ความนึกเปรียบเทียบพืช

ไม้ดอกไม้ประดับ

ดอกไม้หอมหวาน

ดอกกุหลาบแรกแย้ม

แม่น้ำ	แม่ยี่หุบ
ต้นไม้	เศษสวะ
	ซุง

ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ

ด้านสิ่งต่าง ๆ ในโลก	แม่เหล็ก
	แม่เหล็กใหญ่
ด้านการดำรงชีวิต	หุน
	หุนซี่ผึ้ง
ด้านสิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ	ภาพวาดผู้หญิงโบราณ
นันทนาการ ศิลปะ ศาสนา	ตุ๊กตา
ความเชื่อและชนบประเพณี	ตุ๊กตาสวย ๆ
	ตุ๊กตาไขลาน
	ตุ๊กตาหยก
ด้านสิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ	สินค้า
การอยู่ร่วมกันของมนุษย์	สินค้านำเข้าถูก ๆ

ความนึกเปรียบเทียบ

สิ่งเหนือธรรมชาติ

ด้านโลกตามจินตนาการ	นางฟ้า

ความนึกเปรียบเทียบอาหาร

ด้านสิ่งเกี่ยวกับการกิน	ขนมอร่อย ๆ

- 4) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่อง

ทั้งเรื่อง

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

—

- 5) ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

—

- 6) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

—

7) ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ ใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

-

8) ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึกของตัวละคร
ให้ผู้อ่านคล้อยตาม

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

-

9) ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

-

ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร

ชื่อเรื่อง ลักษณะตัวละคร ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

-

2.2.3 ศิลปะการใช้ภาษา จำแนกลักษณะศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบ
ตัวละคร ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิรูปจน์ การกล่าวประชด และชมโฉม

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร บริบทภาษา

ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

1) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมา

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะ
ของแป้วแห้ว กับ “เด็กโง่” “เศษสวะ” “ลูกแมว” เปรียบเป็นผู้หญิงที่มีรูปโฉมงดงามแต่ไม่ฉลาด
เด็กโง่ไม่มีสมอง ไม่ค่อยฉลาด สติปัญญาไม่สมบูรณ์ ชื่อสัตย์ต่อความรักและรักดีสามี
รู้จักออกนอกใจ มีความน่ารักคลอเคลียทำให้สามีพอใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนกอดป้อหลอไว้แนบอก กระซิบกระซาบกับมันถึงความลับ
และความปรารถนาของอารมณ์สาวความลับความปรารถนาที่จำต้องเก็บอัดอั้นเอาไว้
เดียวดายและว้าเหว่

เพราะทุกคนเห็นหล่อนเป็นเพียงเด็กโง่ หญิงสาวโง่เช่นเดียวกับตุ๊กตาที่ไร้ชีวิต
จิตใจ ตุ๊กตาจะต้องการอะไรไปมากกว่าการมีคนซื้อหาเอาไปเป็นของเล่นหรือของ
ประดับประดา...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 627)

2) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบเทียบบุคลิกลักษณะนิสัยของแป้วแหว กับ “ไม้ซุง” แสดงบุคลิกลักษณะของแป้วแหวมีกิริยาอาการท่าทางถ่ายแบบมีท่าที่แข็งทื่อไร้อารมณ์ความรู้สึกเหมือนสภาพความแข็งของไม้ซุงไม่สามารถสื่ออารมณ์ความรู้สึกออกมาได้ตามที่ช่างเสื้อผ้าชื่อดังและช่างถ่ายรูปต้องการได้ จึงทำให้เสียเวลาในการถ่ายแบบ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไ้ย้ย...ชุดอะไรมันก็เหมือนกันแหละ คนเราลงมันจะแข็งที่อ่ะลือเป็นไม้ซุงเสียอย่าง” คุณโป๊ตว่า

“ถ่าย ๆ ไปแล้วกันนะ คุณอุ๊ต จับวาง...จับวางเข้าไม่ต้องให้เร็ดนักรอก”...
(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 404)

3) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฏิรูปจน์

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปจน์ เปรียบสถานภาพของแป้วแหว กับ “ลูกไก่อยู่ในกำมือ” แสดงสถานภาพของแป้วแหวที่น่าสงสารในสายตาของพูนดวง มองว่าปวิขทำกับแป้วแหวเหมือนคนไม่มีทางต่อสู้ ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของปวิขที่ต้องรับผิดชอบชีวิตของแป้วแหว ดังตัวอย่างข้อความ

...พูนดวงมองหน้าปวิข สายตาของพูนดวงแสดงความชิงชัง...คิดว่าปวิขทำกับแป้วแหวเพราะเห็นเป็นลูกไก่อยู่ในกำมือ ไม่นึกบ้างว่าแป้วแหวเป็นคนน่าสงสาร...
(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 496)

4) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบการกล่าวประชด

-

5) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉม

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของแป้วแหว กับ “ดอกไม้หอมหวาน” แสดงความสวยงามของแป้วแหวที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจเกิดจากความใสซื่อบริสุทธิ์ และรอยยิ้มอ่อนหวานเป็นมิตรกับทุกคน ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแหวเหมือนดอกไม้หอมหวานที่เชิญชวนแมลงอยู่ตลอดเวลา ความบริสุทธิ์และยิ้มอย่างมีไมตรี อาจทำให้คนเห็นเป็นการทอดสะพานของหญิงเจ้าชู้...(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 727)

3. รวบรวมข้อมูลตามแบบบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดและครบถ้วนโดยการบันทึกรวบรวมข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft word)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่องความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. **การจัดระบบข้อมูล** บันทึกและรวบรวมข้อมูลความนึกเปรียบเทียบตัวละครจากนวนิยายทั้ง 29 เรื่อง นำมาจัดระบบข้อมูลจำแนกตามลักษณะความนึกเปรียบเทียบที่ได้บันทึกไว้อย่างครบถ้วน แล้วมาสรุปจัดแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มข้อมูลรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ และพืช รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา สถานที่ และอาหาร

1.2 กลุ่มข้อมูลศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ได้แก่ กลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย และศิลปะการใช้ภาษา

2. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลความนึกเปรียบเทียบตัวละครโดยผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การตีความ (Interpretation) และการสังเกตพฤติกรรม (Participant Observation) จากตัวบทนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับตัวละครเอกของเรื่องตามกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผู้วิจัยวิเคราะห์และจำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครโดยประยุกต์ใช้แนวคิดความนึกเปรียบเทียบ จาก **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2545, หน้า 100-109) แนวคิดการวิเคราะห์จำแนกคำและสำนวนในภาษาไทยตามหมวดหมู่ความหมาย จาก **คลังคำ** (นวรรรณ พันธุเมธา, 2547) และศึกษาความรู้ในตัวบทนวนิยายดีเด่นแล้วเสนอผลการวิเคราะห์ใน 2 ประเด็น ดังนี้

2.1.1 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิตในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ในบทที่ 4

2.1.2 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิตในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ในบทที่ 5

2.2 การวิเคราะห์ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผู้วิจัยศึกษาประยุกต์ใช้แนวคิดจากเรื่องการอ่านวิจารณ์งานเขียน จาก **การอ่านภาษาไทย Thai Reading** หน่วยที่ 5 การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์ เรื่องที่ 5.3.1 การวิจารณ์ทั่วไปของ วรวรรณ์ ศรียาภัย (2562, หน้า 5-85) และศึกษาความรู้ในตัวบทเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์

กลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย และศิลปะการใช้ภาษา ด้วยการใช้กระบวนการตีความและประเมินคุณค่าด้วยบท นำเสนอผลการวิเคราะห์ใน 3 ประเด็น ไว้ในบทที่ 6 ดังนี้

2.2.1 กลวิธีการสื่อความหมาย

2.2.2 องค์ประกอบนวนิยาย

2.2.3 ศิลปะการใช้ภาษา

2.3 การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเรียบเรียงแบบพรรณนา

บทที่ 4

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ เป็นการศึกษาวิเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนักเขียนที่ได้รับรางวัลดีเด่นแห่งชาติ ซึ่งได้สร้างสรรค์ผลงานขึ้น โดยจำลองชีวิตมนุษย์ในสังคมด้านต่าง ๆ เสมือนมีตัวตนจริง นักเขียนสร้างตัวละครให้แสดงบทบาทชีวิตด้วยจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ ให้มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการกระทบจิตใจ ทำให้เกิดอารมณ์ไหว้รู้สึก ผู้อ่านรับรู้ทำความเข้าใจสารที่ผู้ประพันธ์นำเสนอผ่านตัวละครได้มากขึ้น เมื่อเข้าใจรูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้เห็นภาพตัวละครกระจ่างชัดด้วยการเปรียบเทียบกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผู้อ่านรู้จัก ใกล้ชิดสัมพันธ์ และมีประสบการณ์กับสิ่งที่นำมาเปรียบทั้งรูปธรรมและนามธรรม สื่อมุมมองแง่คิดทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น นักเขียนสร้างสรรค์ผลงานให้สามารถตอบสนองอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านให้สมบทบาทตามที่วางโครงเรื่องไว้ ผู้ประพันธ์นวนิยายเปรียบเหมือนคนวาดภาพที่มีวัสดุอุปกรณ์เป็นถ้อยคำภาษาที่จะใช้วาดให้เกิดเป็นภาพขึ้นในใจผู้อ่าน ผู้แต่งแต่ละคนมีกลวิธีการสร้างภาพตัวละครแตกต่างกันตามความสามารถของผู้ประพันธ์ในการสร้างสรรค์ตัวละครเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวและเกิดจินตภาพเพื่อสื่อแสดงอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกที่ซับซ้อนกินใจ

ข้อมูลตัวละครเอกจากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ จำนวน 29 เรื่อง มีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 แสดงข้อมูลตัวละครเอกจากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติที่นำมาใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย	ชื่อนักเขียน
1.	นายอำเภอรวมพล กรทอง	นายอำเภอปฐวีดิ	บุญโชค เจียมวิริยะ
2.	ก๋ง	อยู่กับก๋ง	หยก บุรพา
3.	ร้อยตำรวจเอกวีร์ บุญแดง	ล.ว.สุดท้าย	วชิษฐ เดชกุญชร
4.	พัก	คำพิพากษา	ชาติ กอบจิตติ
5.	ค่างาย	ตลิ่งสูง ชุงหนัก	นิคม รายยวา

ตาราง 8 (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย	ชื่อนักเขียน
6.	ซี้ค ฮาบาซ	ซี้ค	ประภัสสร เสวิกุล
7.	ทวน	ปีกความฝัน	นิพนพานฯ
8.	ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์)	เวลา	ชาติ กอบจิตติ
9.	พล	ฝั่งแสงจันทร์	ประชาคม ลุนาชัย
10.	ซัพ	คนข้ามฝัน	ประชาคม ลุนาชัย
11.	รุจน์ รุจิเรข	ปีกแดง	วินทร์ เลียววารินทร์
12.	ผม (ประชาคม ลุนาชัย)	เขียนฝันด้วยชีวิต	ประชาคม ลุนาชัย
13.	มาราดา	พลั่วไปในพรายเวลา	ผาด พาสีกรณ์
14.	แสนดี	วงเวียนชีวิต	ลีฟ้า
15.	ลีลา	ไฟหลงเชื้อ	อรุณมณัย
16.	สามภพ	บุษบกใบไม้	กฤษฎา อโศกสิน
17.	พัก (คุณหลวงแพ่ง)	รัตนโกสินทร์	ว.วินิจัยกุล
18.	ซัพ	ไฟทะเล	กัญญ์ชลา
19.	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์	ศรีฟ้า ลดาวัลย์
20.	ภูวง ภัคดี ไทวัน	นิรมิต	แก้วแก้ว
21.	เดือนสิบ	ข้ามสี่พันตร	กฤษฎา อโศกสิน
22.	เจ้าหญิงโสคนเทีย	จำหลักไว้ในแผ่นดิน	กฤษฎา อโศกสิน
23.	ฉาย	ใต้เงาตะวัน	ปิยะพร ศักดิ์เกษม
24.	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.com	ดวงใจ
25.	เมืองราม หรือพญาเมืองราม รักษาเขต	หนึ่งฟ้าดินเดียว	กฤษฎา อโศกสิน
26.	ลอออร	มาลัยสามชาย	ว.วินิจัยกุล
27.	นายดัด	น้ำเล่นไฟ	กฤษฎา อโศกสิน
28.	นายแพทย์ชาญเวช	โง่งมสี่เทา	เข้มพลอย
29.	ประพาศ วิลาส	จับต้นมาชนปลาย	ชัมย์กร แสงกระจ่าง

ข้อมูลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติดังกล่าวข้างต้น จำนวน 29 เรื่อง มีนักเขียนจำนวน 18 คน มีตัวละครเอก จำนวน 31 ตัว นักเขียนแสดงความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกดังกล่าว จำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์
2. ความนึกเปรียบเทียบสัตว์
3. ความนึกเปรียบเทียบพืช

ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตประเภทมนุษย์ เพื่อสร้างภาพตัวละครให้ดำเนินเรื่องราวตามโครงเรื่องที่ได้อธิบายประกอบขึ้นและใช้กลวิธีทางภาษาที่แยบยล เพื่อสื่อความนึกเปรียบเทียบแสดงความคิดเห็นลักษณะบุคลิกภาพเด่น พฤติกรรมของตัวละครจนได้รับรางวัล ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ จำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบได้ 20 ลักษณะ ที่เกี่ยวข้องกับ การเมืองการปกครอง เพศและวัย เครือญาติ การศึกษา ระดับชนชั้น การแพทย์ กีฬา กฎหมาย ประวัติศาสตร์ บันเทิง การพนัน ศาสนา การผจญภัย เชื้อชาติและสัญชาติ จริยธรรม ประมง ธุรกิจ ที่อยู่อาศัย ประติมากรรม และลักษณะทั่วไป มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ของตัวละครเอก

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
1.	การเมืองการปกครอง	1. นายอำเภอหัวนอก	นายอำเภอ	นายอำเภอปฏิวัติ
		2. ลูกหม่อมหาตไทย	รวมพล กรทอง	
		นายกรัฐมนตรี	ลีลา	ไฟหลงเชื้อ
		1. ลูกค่อมมิวนิสต์ชาย	รุจน์ รุจิเรช	ปีกแดง
		ชาติ		
		2. ค่อมมิวนิสต์กลับใจ		
		3. ลูกกบฏ		
		4. ลูกคนขายชาติ		
		1. แม่ทัพน้อย	ซัพ	คนข้ามฝัน
		2. ผู้ลี้ภัย		

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
2.	เพศและวัย	ผู้แทนราษฎร	นายแพทย์ชาญเวช	โถงสีเทา
		กัปตัน	สามภพ	บุษบกใบไม้
		ผู้ทรงอุดมการณ์	เจ้าหญิงโสคนเทีย	จำหลักไว้ในแผ่นดิน
		1. ชายหน้าเศร้า	ผม	ฝั่งแสงจันทร์
		2. ชายชรา	(ประชาคม ลุนาชัย)	
		3. เด็ก ๆ		
		4. เด็กน้อย		
		5. เด็กบ้านป่า		
		1. ผู้หญิงนักกิจกรรม	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.com
		2. เด็กเล็ก		
		คนแก่	ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์)	เวลา
		1. เด็กหนุ่มคึกคะนอง	สามภพ	บุษบกใบไม้
		2. หนุ่มพอบ้าน		
		1. ตาเฒ่า	นายแพทย์ชาญเวช	โถงสีเทา
		2. วัยรุ่น		
		เด็ก	พัก	รัตนโกสินทร์
		เด็กเล็ก ๆ	พัก	คำพิพากษา
		1. เจเนอเรชั่น	นายดัด	น้ำเลนไฟ
		ดับเบิลยู		
		2. เจนดับเบิลยู		
		1. หญิงเจ้ามารยา	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		2. สตรีลึนคิด		
		3. สาวสมัยโสกา		
		4. แม่หม้าย		
		ทรงเครื่องเพชร		
		1. สาวน้อยแรกรัก	ลอออร	มาลัยสามชาย
		2. สาวน้อยแรก		
		ออกเรือน		
		3. สาวน้อย		
		4. นางแพศยา		

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
3.	เครือญาติ	5. ผู้ใหญ่		
		6. หญิงสองพี่น้องสามพี่น้อง		
		7. แม่ยายสาว		
		8. หญิงม่าย		
		9. แม่ยาย		
		เด็กชายตัวเล็ก ๆ	ดาวิช	ซี้ค
		1. เด็กยังไร้เดียงสา	แป้วแห้ว	ตุ๊กตามนุษย์
		2. เด็กไร้เดียงสา		
		3. หญิงสาวโง่		
		4. ผู้หญิงโง่ ๆ		
		5. เด็กเล็ก ๆ		
		6. เด็กโง่		
		7. เด็กไม่มีสมอง		
		เด็กสาว ๆ	ลีลา	ไฟหลงเชื้อ
		ผู้หญิงสองตัว	เดือนลิบ	ข้ามสี่พันตร
		สตรีแข็งแกร่ง	เจ้าหญิงโสคนเทีย	จำหลักไว้ในแผ่นดิน
		เด็กเจ้าอารมณ์	ภูวง	นิรมิต
		คุณปู่	สามภพ	บุษบกใบไม้
		พ่อที่ใจดำ	ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์)	เวลา
		1. พ่อตัวอย่าง	ฉาย	ใต้เงาตะวัน
		2. พ่อผู้ประเสริฐ		
		3. พ่อผู้แสนดี		
		พ่อผู้บาดลั้ง	นายตัด	น้ำเล่นไฟ
		มารดา	เดือนลิบ	ข้ามสี่พันตร
		แม่สุดวิเศษ	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.com
		น้องคนเล็ก	ลีลา	ไฟหลงเชื้อ
		ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก	แป้วแห้ว	ตุ๊กตามนุษย์

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
4.	การศึกษา	ครู	กิง	อยู่กับกิง
		ปราชญ์ชาวบ้าน	นายตัด	น้ำเล่นไฟ
		เด็กอนุบาล	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.com
		1. นิลิตชั้นสูง	ลีลา	ไฟหลงเชื่อ
5.	ระดับชนชั้น	2. บัณฑิต		
		เจ้าชาย	ภูวง	นิรมิต
		เจ้าหญิง	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
		1. เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย	เจ้าหญิงโสคนเทีย	จำหลักไว้
		2. ราชนารีผู้มีศรี		โนแผ่นดิน
		และมีศักดิ์		
		3. นางพญา		
		มนุษย์เดินดิน	พัก	รัตนโกสินทร์
		เจ้านาย	กังคี	นิรมิต
		พลเมืองดี	นายตัด	น้ำเล่นไฟ
		ผู้ดีเก่า	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.com
		ปูลุชนสาวน้อย	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		1. ไพร่ชั้นล่าง	เมืองรวม	หนึ่งฟ้าดินเดียว
		2. ไพร่		
		3. ไพร่เจ้า		
		4. บ่าว		
		มนุษย์สามัญ	ซัพ	คนข้ามฝัน
6.	การแพทย์	1. คนวิกลจริต	พัก	คำพิพากษา
		2. คนไข้หนัก		
		3. คนใบ้เปื้อ		
		4. คนบ้า	ผม	เขียนฝันด้วยชีวิต
		5. คนสูญเสียความทรงจำ	(ประชาคม ลุนาชัย)	
		คนบ้า	สามภพ	บุษบกใบไม้
		ยายปัญญาอ่อน	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
		คนปัญญาอ่อน	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.com
		คนป่วย	ซัพ	คนข้ามฝัน
		หมอเทวดา	นายแพทย์ชาญเวช	โง่งลีเถา

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
7.	กีฬา	เทพบุตรคิ้วทอง ผู้กำกับเส้น ผู้แพ้	พล ประพาส พัก	ฝั่งแสงจันทร์ จับต้นมาชนปลาย คำพิพากษา
8.	กฎหมาย	1. ทนาย 2. ผู้พิพากษา 3. ผู้บงการ ผู้บริสุทธิ์ ผู้ต้องหา	ลีลา ฉาย นายพันตำรวจเอกวีร บุญแดง	ไฟหลงเชื่อ ใต้เงาตะวัน ลว.สุดท้าย
9.	ประวัติศาสตร์	จำเลย นักโทษ นักโทษ นักโทษประหาร	รุจน์ รุจิเรข ผม (ประชาคม ลุนาชัย) ภูวง แสนดี	ปีกแดง คนข้ามฝัน นิรมิต วงเวียนชีวิต
		สายลับ	นายแพทย์ชาญเวช	โง่งม
		1. นักรบ 2. วีรบุรุษ 3. ผู้กล้าหาญ	นายพันตำรวจเอก วีร บุญแดง	ลว.สุดท้าย
		นักสู้	ผม (ประชาคม ลุนาชัย)	เขียนฝันด้วยชีวิต
		1. ดาราโทรทัศน์ 2. นักเล่านิทาน 3. แม่ศรีมาลา 4. ศรีมาลา 5. บุษบา 6. นางจันทะหรา 7. นางวันทอง 8. นางแก้ว	คุณยาวิทู ลอออร	www.คุณยา.com มาลัยสามชาย
10.	บันเทิง	ศิลปิน	มาราดา	พลีชีพใน พรายเวลา
		1. เพชร 2. ตัวตลก	ประพาส	จับต้นมาชนปลาย

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
	3. มาริลิน มอนโร		แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
	4. พระเวสสันดร			
	5. นางเอก		แสนดี	วงเวียนชีวิต
	6. ซินเดอเรลล่า			
	พระเอก		นายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแต่ง	ลว.สุดท้าย
	พระเอก		สามภพ	บุษบกใบไม้
	1. พลายงาม		พัก	รัตนโกสินทร์
	2. อิเหนา			
	3. ชุนแผน			
	4. ทานเปาเลงญ			
	1. พระเอกหนัง		ชัย	ไฟทะเล
	2. เจ้ายุทธจักร			
	3. เทียนหยก			
	1. พระเอก		นายแพทย์ชาญเวช	โถงสี่เทา
	2. พระเอกนวนิยาย			
	3. หมอแสนดีใน นวนิยาย			
	ตัวตลก		พัก	เวลา
	องค์อุลิม		พัก	คำพิพากษา
	ผู้เปิดม่าน		ฉาย	ใต้เงาตะวัน
	1. ผู้ชมละคร		พล	ฝั่งแสงจันทร์
	2. นักชมละคร			
	ผู้สงบเสงี่ยม			
	1. ไก่กวีไล่แห่ง		ผม	เขียนฝันด้วยชีวิต
	2. สุนทรภู่		(ประชาคม ลุนาชัย)	
	3. พจมาน สว่างวงศ์			
	4. กาโล			
	นักฝัน		ชัย	คนข้ามฝัน

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
11.	การพนัน	1. นักพนันผู้ล้มละลาย 2. ทาสการพนัน 3. ชายเจ้าสำราญ 4. เจ้าสำราญ	พล	ฝั่งแสงจันทร์
12.	ศาสนา	พระอรหันต์ พระ สมภาร ทิดสีกใหม่ 1. อนุศาสนาจารย์ 2. ไอ่อนุศาสนาจารย์ ไอ้ลูกสมุนคริสเตียน	นายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแต่ง ฉาย คำกาย ซัพ สามภพ	ลว.สุดท้าย ใต้เงาตะวัน ตลิ่งสูงซุงหนัก คนข้ามฝัน บุษบกใบไม้
13.	การผจญภัย	ผู้พิชิต	ดาวิช พัก	ซิค เวลา
14.	เชื้อชาติและสัญชาติ	เจ๊กไห้วเจ้า ลูกครึ่งจีน ขอมดำดิน แขกขาว 1. จี๊พีซี 2. เด็กจี๊พีซีเร่ร่อน	พัก ซัพ รุจน์ รุจิเรข แสนดี มาราดา	เวลา คนข้ามฝัน ปีกแดง วงเวียนชีวิต พลั่วไปใน พรายเวลา
15.	จริยธรรม	1. คนระยำ 2. คนชั่ว 3. ไอ้แม่ 4. ไอ้คนระยำ 5. ไอ้คนตาขาว ตาบื้อ คนใจดำ บุคคลผู้ทรงธรรม คนเจ้าอุตมคติ	พัก ดาวิช ผม (ประชาคม ลูนาชัย) คำกาย ฉาย รุจน์ รุจิเรข	คำพิพากษา ซิค เขียนฝันด้วยชีวิต ตลิ่งสูงซุงหนัก ใต้เงาตะวัน ปีกแดง

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
16.	ประมง	คนน้ำเค็ม	ซัพ	คนข้ามฝัน
		คนที่ลอยคอกกลางทะเล	รุจน์ รุจิเรข	ปีกแดง
17.	ธุรกิจ	คนงานไร่ฝีมือ	ซัพ	คนข้ามฝัน
		นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด	ซัพ	โพทะเล
		1. มหาเศรษฐีที่ดิน	นายตัด	น้ำเลนไฟ
		2. มหาเศรษฐี		
		1. เศรษฐีแม่มา	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.
		2. เจ้าแม่		com
		แม่แซ่ชเยียรหน้าน้ำผึ้ง	แสนดี	วงเวียนชีวิต
18.	ที่อยู่อาศัย	1. มนุษย์จากดาวอื่น	พล	ผั่งแสงจันทร์
		2. คนจรมอนหมื่น		
		1. คนจรมอนหมื่น	ซัพ	คนข้ามฝัน
		2. ไอ้หนูมพเนจร		
		1. กะเหรี่ยง	มาราดา	พลั่วไปใน
		2. ไอ้เด็กกะเหรี่ยง		พรายเวลา
19.	ประติมากรรม	ประติมากรรม	ภูวง	นิรมิต
		โมนาลิซา	ลอออร	มาลัย
				สามชาย
20.	ลักษณะทั่วไป	คนแปลกหน้า	พัก	คำพิพากษา
		คนหลงทาง		
		คนแปลกหน้า	ทวน	ปีกความฝัน
		1. คนพิเศษ	สามภพ	บุษบกใบไม้
		2. ผู้แก้ปัญหา		
		3. มนุษย์หิน		
		ไอ้คนช่างคิด	พล	ผั่งแสงจันทร์
		คนไม่ได้อาบน้ำ	ซัพ	คนข้ามฝัน
		มาแรมปี		
		คนที่ฮึดฮัดมานาน	รุจน์ รุจิเรข	ปีกแดง
		ผู้สังเกตการณ์	คุณย่าวิฑู	www.คุณย่า.com
		คนถูกสาป	มาราดา	พลั่วไปใน
				พรายเวลา

จากข้อมูลความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ของตัวละครเอก ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติข้างต้น จำแนกหมวดหมู่ความหมายย่อยของความนึกเปรียบเทียบแต่ละประการ และแสดงตัวอย่างข้อมูล ตัวบทในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติได้ดังนี้

1. การเมืองการปกครอง

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง พบว่ามี 6 ลักษณะ ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบเกี่ยวกับการบริหารบ้านเมือง ความสัมพันธ์กับบ้านเมือง การรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น การใช้ประโยชน์ และความคิดและการคิด ดังนี้

1.1 การบริหารบ้านเมือง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ ผู้บริหารราชการส่วนภูมิภาค ผู้บริหารราชการส่วนกลาง และลัทธิการเมือง ดังตัวอย่าง

1.1.1 ผู้บริหารราชการส่วนภูมิภาค รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ ได้แก่ นายอำเภอหัวนอก ลูกหม่อมหาดไทย

“นายอำเภอหัวนอก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายอำเภอรวมพล กรทอง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นายอำเภอหัวนอก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบ เมื่อพิจารณาแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นายอำเภอหัวนอก” หมายถึง บุคคลที่มี รสนิยมแบบตะวันตก มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดอ่านนำสมัยแบบตะวันตก ผู้แต่ง นำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของนายอำเภอรวมพล กรทอง ที่มีพฤติกรรม “หัวนอก” หลังล้มค่านิยมระบบการทำงานแบบสังคมไทย คือ ระบบศักดินาแบบดั้งเดิม ของสังคมไทย ที่ให้ความเคารพนับถือเจ้านาย ให้ความยำเกรงต่อผู้ที่มียศถาบรรดาศักดิ์สูง ตัวละครจึงมีความเชื่อมั่น ทะเยอทะยานในความคิดความรู้ของตนที่จบการศึกษาจากประเทศ ยุโรป กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่นที่ตนทำงาน รักเกียรติรักศักดิ์ศรี ยึดมั่น ในความถูกต้องเที่ยงธรรม มีมานะอดทน เพียรพยายามต่อสู้กับอุปสรรคด้วยสติปัญญา ที่เฉียบแหลม มุ่งมั่นทำงานหนัก มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ หวั่นเกรงต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น การแสดงพฤติกรรม ของนายอำเภอรวมพล ที่จริงจังเอาใจใส่ในหน้าที่การงาน สร้างคุณค่าให้ตนเองจากการสร้าง โอกาสในการทำงานเพื่อส่วนรวม ขจัดและแก้ไขปัญหา พัฒนาให้ท้องถิ่นในความรับผิดชอบ เจริญงอกงาม จึงเกิดปัญหาขัดแย้งกระทบต่อการฉกฉวยและกอบโกยผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ

ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานอื่น ๆ ที่ไม่เห็นด้วย ทำให้นายอำเภอรumpulไม่ได้รับการสนับสนุนในการทำงาน และกลับถูกมองว่าเป็นคนสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน ดังตัวอย่างข้อความ

...กลุ่มของเราสนุกสนานบันเทิงกันต่อมาอีกประมาณเจ็ดเดือนก็มีสมาชิกใหม่ได้รับการแต่งตั้งโยกย้ายมาอยู่จังหวัดนี้อีกคนหนึ่ง เป็นนายอำเภอหัวนอกยังหนุ่มโสด ชื่อรumpul กรทอง อายุประมาณ 25 ปี ร่างสูงใหญ่ ผิวคล้ำ หน้าเข้ม ริมฝีปากและดวงตาบอกลักษณะความเอาจริงเอาจัง ย้ายมาดำรงตำแหน่งแทนนายอำเภอบนภูเขา คนเก่าที่เพิ่งจะประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตไปเมื่อเดือนก่อน

นายอำเภอคนใหม่นี้ มาอยู่ได้เพียงเดือนเศษก็เริ่มสร้างความหนักใจให้ท่านปลัดจังหวัด...

(บุญโชค เจียมวิริยะ, 2518, หน้า 12)

“ลูกหม่อมหาตไทย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายอำเภอรumpul กรทอง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกหม่อมหาตไทย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1076) ให้ความหมายคำว่า “ลูกหม่อม” หมายถึง ผู้มีวิชาชีพโดยสืบต่อเชื้อสายกันมาหรือทำงานในสังกัดนั้น ๆ มาตั้งแต่เดิม ผู้แตงนำรูปภาษา “ลูกหม่อมหาตไทย” นำมาเปรียบเทียบหมายถึง ข้าราชการผู้มีความสามารถในหน้าที่การงาน เปรียบเทียบกับนายอำเภอรumpul กรทอง เป็นข้าราชการที่อยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติหน้าที่การงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแต่การกระทำไปขัดแย้งกับผู้อำนาจทำให้เกิดความไม่พอใจจึงถูกกลั่นแกล้งให้ได้รับการลงโทษที่บิดเบือนจากความจริง แต่ด้วยความดีมีคุณธรรมต่อหน้าที่การงาน นายอำเภอรumpul กรทอง ได้รับความเชื่อใจจากผู้ใหญ่ที่มองเห็นคุณค่าจากความสามารถของนายอำเภอจึงให้การสนับสนุนและปกป้องจากกล่าวถูกกล่าวหาให้มีความผิดและออกจากราชการ ดังตัวอย่างข้อความ

...จองเวรเจ้าของจดหมาย เรียกว่ายิ่งที่เดียวได้นกสองตัวว่านั่นหะ
ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี โดยคำแนะนำของ กพ. ได้สั่งให้กระทรวงมหาดไทยออกคำสั่ง
เพิ่มโทษนายอำเภอรumpul กรทอง ด้วยความผิดฐานเมาสุราดขี่ขี่มเหศวรอันเป็น
การประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามความในมาตรา 44 (ซ) และ (ซ) แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2499 จึงให้ออกจากราชการตามมาตรา 90 และ มาตรา 96 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. 2497 เป็นอันว่า ชีวิตอนาคตของ**ลูกหม่อมมหาโตไทย**คนหนึ่งได้ดับสิ้นลงไปแล้ว เสียใจจนดังมาจากเหล่าข้าราชการ...

(บุญโชค เจียมวิริยะ, 2518, หน้า 181)

1.1.2 ผู้บริหารราชการส่วนกลาง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ ได้แก่ “นายกรัฐมนตรี”

นายกรัฐมนตรี หมายถึง หัวหน้าคณะรัฐมนตรี ผู้แต่งตั้งกระบวนกรเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นายกรัฐมนตรี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ นายกรัฐมนตรี หมายถึง ผู้เป็นใหญ่ในบ้านเมือง มีอำนาจในการสั่งการ ปรับเปลี่ยน ปฏิรูปนโยบายการปกครองบ้านเมือง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกภาพของสีลา ที่มีลักษณะนิสัยใฝ่สูงทะเยอทะยาน เชื้อมั่นในตัวเอง เชื้อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเอง สีลาเปรียบตนเองว่าหากเป็นนายกรัฐมนตรีจะไม่เลือกवंสันต์ซึ่งเป็นพี่ชายที่มีภาระหาเลี้ยงครอบครัวมาเป็นรัฐมนตรี ด้วยเหตุผลที่वंสันต์ไม่มีความคิดก้าวหน้า ไม่รู้จักใช้ช่องทางที่จะได้เงินมาให้มาก ทั้ง ๆ ที่वंสันต์มีโอกาสรับเงินใต้โต๊ะจากผู้แสวงหาผลประโยชน์ได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...พี่वंสันต์ก็อุ่นใจแต่จะหาเงินมาให้พอใช้ ถ้าสีลาเป็น**นายกรัฐมนตรี**จะไม่ให้พี่वंสันต์เป็นรัฐมนตรีเป็นอันขาด สีลาเห็นอยู่ชัด ๆ ว่าผู้จะเข้าออกนอกในทางหลังบ้านนั้น มีมาก และพี่वंสันต์อาจจะต้องทำการบางอย่างที่เป็นหนทางเพื่อให้มีเงินพอใช้... (อรุณมณัย, 2520, หน้า 83)

1.1.3 ลัทธิการเมือง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ ได้แก่

“ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ”

ผู้แต่งตั้งกระบวนกรเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ” หมายถึง ลูกของคนที่มีอุดมการณ์ต่อต้านบ้านเมือง มีความเห็นต่างจากกลุ่ม เชื้อมั่นในความคิดตามอุดมการณ์ของตนเอง ผู้แตงนำมาเปรียบกับรุจน์ ซึ่งบิดาของรุจน์ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ชายชาติ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ผมจะกลับเมืองไทยไปทำไม ในเมื่อที่นั่นไม่ต้อนรับลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ”
 พ่อขยับปากจะกล่าวอะไร แต่ก็เงียบ
 “เป็นอันว่าลูกไม่ไปกับพ่อ?”
 พ่อกลักรลืนความรู้สึกบางอย่าง ในที่สุดถอนหายใจยาว “พ่อเข้าใจความรู้สึก
 ของลูก เดี่ยวจะมีคนส่งลูกกลับไปสถานทูต”
 “ดูแลตัวเองให้ดีนะรุจน์...”

(วินทร์ เลียววาริณ. 2544, หน้า 55-57)

“คอมมิวนิสต์กลับใจ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ เปรียบกับ
 หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คอมมิวนิสต์กลับใจ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว
 สื่อความนึกเปรียบเทียบ “คอมมิวนิสต์กลับใจ” หมายถึง คนที่ล้มเลิกความคิดในการล้มล้าง ทฤษฎี
 ชาติบ้านเมือง ผู้แตงนำมาเปรียบกับรุจน์ ดังตัวอย่างข้อความ

...นายพลหันไปกล่าวกับแขกคนอื่น “นี่คือคอมมิวนิสต์กลับใจ เป็นคนดีครับ
 พวกเราปรบมือให้เขาหน่อย”... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 419)

1.2 ความสัมพันธ์กับบ้านเมืองอื่น รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนก
 ได้ 1 ลักษณะ ดังนี้ ผู้เป็นใหญ่ในกองทัพ ได้แก่ แม่ทัพน้อย ดังตัวอย่าง

“แม่ทัพน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่
 นำมาเปรียบ คือ แม่ทัพน้อย ซึ่งคำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
 “แม่ทัพน้อย” หมายถึง หัวหน้า ผู้นำในการปกครอง ผู้แตงนำมาเปรียบกับตัวละคร “ชัฟ” ที่มี
 ความพากเพียร อดทนต่อสู้กับอุปสรรค มีความมานะบากบั่น มีกัลยาณมิตรให้ความช่วยเหลือ
 จนรอดพ้นจากวิกฤตที่เผชิญ ผู้แตงสร้างภาพตัวละคร “ชัฟ” ให้เป็นตัวแทนของผู้ที่มีความเพียร
 พยายาม จนประสบความสำเร็จในชีวิต จนในที่สุดจากแรกเริ่มชัฟเป็นเพียงลูกเรือก้าวสู่เป็นได้ทั้ง
 เป็นผู้นำพาทุกคนออกเรือหาปลา ลูกเรือทุกคนให้ความเชื่อมั่น เชื่อใจ และวางใจเป็นที่ยอมรับ
 จากทุกคนว่าชัฟเหมาะสมจะเป็นได้ทั้งได้ ดังตัวอย่าง

...แม่ทัพน้อยอย่างชัฟมีขุนพลคู่ใจ มีทหารราบที่รักดี เขาจึงเหมาะสมจะเป็นได้ทั้ง
 อย่างยิ่ง (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 329)

1.3 การรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ผู้ทำความผิด การเปลี่ยนที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ดังนี้

1.3.1 ผู้ทำความผิด รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ลูกกบฏ ดังตัวอย่าง

“ลูกกบฏ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกกบฏ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 9) ให้ความหมายคำว่า “กบฏ” หมายถึง น. ผู้ประทุษร้ายต่อทางอาณาจักร, ผู้ทรยศ (ส.กปฏฺ ว่า ความคด, ความโกง) ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกกบฏ” หมายถึง ลูกของผู้คิดคด ทรยศ โกงชาติบ้านเมือง ผู้ที่มีความเห็นต่างจากคนในชาติบ้านเมือง รุจน์เปรียบเทียบตนเอง และชาวี พระสงครามว่าต่างก็เป็น “ลูกกบฏ” ผู้ตกอยู่ในสถานะเดียวกัน ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาเห็น ชาวี พระสงคราม สบตาเขาเจี๊ยบ ๆ เขานึกในใจ คุณกับผมก็เหมือนกัน ต่างเป็น**ลูกกบฏ** ต่างถูกเนรเทศจากแผ่นดินปิตุภูมิเช่นกัน... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 43)

1.3.2 การเปลี่ยนที่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ผู้ลี้ภัย ดังตัวอย่าง

“ผู้ลี้ภัย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้ลี้ภัย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้ลี้ภัย” หมายถึง คนต่างถิ่นที่หมดทางสู้ ไม่เป็นที่ยอมรับ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับตัวละคร “ชัฟ” เป็นคนต่างถิ่นที่มาทำงานเป็นลูกเรือ ถูกกรมทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ได้กั๋งเตี๋ยให้ความเมตตาส่งชัฟไปอยู่อีกเรือลำหนึ่ง เพื่อลดความขัดแย้งที่มีต่อลูกเรือประจำ ชัฟมีลักษณะนิสัยอดทนต่อผู้ชีวิตและปกป้องตนเองให้รอดปลอดภัย แต่เมื่อหมดหนทางสู้ที่เกินกำลังของตน จึงถูกรุมทำร้ายจนได้รับความบาดเจ็บปางตาย ในความโชคร้ายของชัฟยังมีความโชคดีที่ได้รับ ความเมตตาจากได้กั๋งเตี๋ย ทำให้รอดพ้นภัยมาได้จึงเปรียบเหมือนชัฟเป็นผู้ลี้ภัยที่หลบหนีภัยจากการต่อสู้ชกต่อยกับดอมและสนที่เป็นเจ้านินในเรือ เปรียบกับการต่อสู้ลี้ภัยทางการเมืองหรือลี้ภัยสงคราม ดังตัวอย่างข้อความ

...ซัพซามไปอยู่เรือศิลา 2 ในสภาพผู้สลับ เป็นความเมตตาของเตียง
ที่ไม่อยากเห็นเขาถูกรุมทำร้าย ผิดถูกเป็นอีกเรื่องหนึ่ง... (ประชาคม สุนาชัย, 2543, หน้า 27)

1.3.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ
จำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ผู้แทนราษฎร ดังตัวอย่าง

“ผู้แทนราษฎร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หมอชาญเวช
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้แทนราษฎร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 785) ให้ความหมายคำว่า “ผู้แทนราษฎร” หมายถึง น. บุคคล
ที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ทำหน้าที่นิติบัญญัติในสภา ผู้แตงนำรูปภาพ
“ผู้แทนราษฎร” หมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคมมาเปรียบกับหมอชาญเวช
ผ่านมุมมองของปานหทัยที่เห็นคุณหมอชาญเวชเมื่อพบกับแม่ของปานหทัยทำท่าทางเหมือน
ผู้แทนราษฎรกำลังหาเสียง ทำให้เกิดความเชื่อมั่น และวางใจเป็นที่ยอมรับของประชาชน
คุณหมอชาญเวชเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการรักษาโรคมะเร็ง โดยอาชีพแพทย์เป็นที่
ยอมรับและวางใจในเรื่องการรักษาผู้ป่วย ได้รับเกียรติ เป็นที่ยอมรับจากสังคมที่มีสถาบัน
วิชาชีพรับรอง ดังนั้น คุณหมอชาญเวชจึงเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับและเชื่อใจจากผู้ป่วยมะเร็ง
ดังตัวอย่างข้อความ

...ปานหทัยยิ้มที่เขาทำท่าราวกับผู้แทนราษฎรกำลังหาเสียง แม่รีบยื่นขึ้น
เมื่อเห็นหมอ... (เข็มพลอย, 2555, หน้า 567)

1.4 การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ
เกี่ยวข้องกับผู้ทำร้ายพวกพ้อง จำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ลูกคนขายชาติ ดังนี้

“ลูกคนขายชาติ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ ลูกคนขายชาติ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 190) ให้ความหมายคำว่า “ขายชาติ” หมายถึง ก. ขยายความลับประเทศชาติ
ของตนแก่ศัตรูหรือเอาใจออกหากไปเข้ากับศัตรูเพราะเห็นแก่สินจ้างหรือสิ่งตอบแทน
เพื่อทำลายล้างประเทศชาติของตน ผู้แตงนำรูปภาพ “ลูกคนขายชาติ” หมายถึง ลูกของคน
ทรยศชาติบ้านเมือง นำมาเปรียบกับรุจน์ที่รู้สึกอับอายที่ถูกตราหน้าจากสังคมว่าเป็นลูก
คนขายชาติ ดังตัวอย่างข้อความ

...เสียงของเขาเริ่มดังขึ้น “พอรู้ไหมว่าผมอายุคนเขาแค่ไหนที่ได้ยินคนอื่น ๆ ตราหน้าว่า พ่อตัวเองเป็นคอมมิวนิสต์ชายชาติ ไม่ว่าผมไปไหน มักมีคำเต็มท้ายชื่อเสมอว่า นั่นไงลูกคนชาติให้พวกคอมมิวนิสต์...” (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 57)

1.5 การใช้ประโยชน์ การทำให้พหุทัศนะเคลื่อนที่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏเกี่ยวข้องกับผู้มีอาชีพเกี่ยวกับเรือ จำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ กัปตัน ดังนี้

“กัปตัน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กัปตัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 107) ให้ความหมายคำว่า “กัปตัน” ว่า น. นายเรือ (ปาก) ผู้ควบคุมเรือ (อ. captain) ผู้แตงนำรูปภาษา “กัปตัน” หมายถึง ผู้นำหรือหัวหน้า ผู้แตงนำมาเปรียบกับตัวละครเพื่อแสดงลักษณะความเป็นผู้นำเป็นหัวหน้างานที่ดีมีความสามารถ ได้รับการยอมรับจากลูกน้อง ทำให้งานที่สามภพได้รับมอบหมายประสบความสำเร็จด้วยความร่วมมือร่วมใจกัน ดังตัวอย่างข้อความ

...สามภพไม่แปลกใจเลยที่งานของเขาเดินไปได้ด้วยดี งานใหญ่และสำคัญเยี่ยงนี้ ไม่ได้ขึ้นอยู่ที่เขาเพียงคนเดียวเลย หากอยู่ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาของเขาด้วย เขานั้นเหมือนกัปตันก็จริง แต่หากลูกเรือในปกครองเกิดเจ้าเล่ห์เพทุบาย ดิดหลังเขาหักอกเขา เขาหรือจะดำรงความเป็นหัวหน้าหน่วยงานนั้นไว้ได้ แม้จะดำรงได้ แต่ก็คงเดือดร้อนทุกทีเลย ลำพังแต่คอยควบคุมการปิดเบี่ยง เลี่ยงงานของลูกน้อง ก็อย่าแยะที่สุดแล้ว ไหนเลยจะบริหารรายการทุกสิ่งให้ตรงไปสู่วเป้าหมายได้สะดวกราบรื่น

ดังนั้น การมีลูกน้องดีจึงนับเป็นโชคลาภอันประเสริฐเช่นเดียวกับการที่ลูกน้องได้หัวหน้าดี...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 243-244)

1.6 ความคิดและการคิด รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏเกี่ยวข้องกับความคิดความเห็น จำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ผู้ทรงอุดมการณ์ ดังนี้

“ผู้ทรงอุดมการณ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้ทรงอุดมการณ์ นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 38) ให้ความหมายคำว่า “อุดมการณ์” หมายถึง ความคิดที่มีความสำคัญต่อกลุ่มชนและกลุ่มชน

ยึดถือร่วมกัน เช่น อุดมการณ์ทางการเมือง ผู้แตงนำรูปภาพ “ผู้ทรงอุดมการณ์” หมายถึง ผู้มีใจเด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น ผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมมองการณ์ไกล นำรูปภาพ “ผู้ทรงอุดมการณ์” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทีย ที่มีลักษณะเหมาะสมเป็นราชนารีที่มีความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว มีความเป็นผู้นำของประเทศชาติ มีความรับผิดชอบสูงต่อหน้าที่วางแผนการบริหารบ้านเมืองให้ราบรื่น มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์การดำเนินงานโดยใช้สติปัญญาเพื่อเป็นกำลังของประเทศชาติ ดังที่มณฑาทองได้เปรียบเทียบกับเจ้าหญิงโสคนเทียเป็นผู้ทรงอุดมการณ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าหญิงโสคนเทียทรงกลับจากการเยี่ยมคนกลุ่มหนึ่ง ทรงแวะพักท่ายเรื่อยมา กลุ่มละประโยคสองประโยค ทรงกำลังทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มณฑาทองนึกในใจเมื่อมองดูความสง่างามของราชนารีผู้ทรงเยื้องย่างช้า ๆ สมเป็นผู้ทรงอุดมการณ์ และทรงเป็นกำลังของบ้านเมือง... (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 351)

2. เพศและวัย

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับการสืบเชื้อสาย พบว่ามี 5 ลักษณะ ได้แก่ เพศสภาพ ผู้มีอายุน้อย ผู้แสดงพฤติกรรมและลักษณะนิสัย หญิงที่มีอาชีพให้ความสุขทางเพศ และผู้ที่ดูแลงานตายหรือหย่าร้าง ดังนี้

2.1 เพศสภาพ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง ดังนี้

2.1.1 เพศชาย รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังตัวอย่าง

1) ลักษณะหน้าตา ได้แก่ ชายหน้าเศร้า ดังนี้

“ชายหน้าเศร้า”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ชายหน้าเศร้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1148) ให้ความหมายคำว่า “เศร้า” หมายถึง ก. สลด, ระทด, หมอง, ไม่เบิกบาน, เป็นทุกข์, เหี่ยวแห้ง เช่น หน้าเศร้า ใจเศร้า ตามีแววเศร้า ในลักษณะดังกล่าว ผู้แตงนำรูปภาพ “ชายหน้าเศร้า” หมายถึง ชายที่มีลักษณะใบหน้าทุกขเวทนา ชีวิตแร้นแค้นเศร้าโศก ไม่มีความสุขใจ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะหน้าตาของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มีหน้าตาทุกข์โศก ผู้คนที่พบเห็นจะมองรู้ว่าชายผู้นี้มีเรื่องทุกข์ใจ หน้าตาไม่สบายใจ เป็นลักษณะที่มองเห็นจากกายภาพ ผู้แตงนำมาเปรียบให้เห็นบุคลิกลักษณะทางกายภาพ และสะท้อนชีวิตของตัวละคร ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าของร้านขายขนมทั่วทั้งตลาดเจ้าพรหมให้นายาผมว่า**ชายหน้าเศร้า** คนรอที่รับกล่องขนมไปส่งต่างอำเภอตกเป็นเสียงเดียวกันว่า ตามผมเศร้าเหมือนนอน ร้องให้อยู่ตลอดเวลา พวกเขาระเช้าและเอ่ยชวนเล่น ๆ ไปเที่ยวบ้านแพนด้วยกันไหม อีกคนตะโกนแทรกกว่า ไปเสนาดีกว่า อีกคนหันมายกคิ้วให้ผมและว่าบ้านแพนกับเสนา มีแต่ผู้ชาย สาวสวยสู้หาราชไม่ได้

ผมเพียงแต่ยิ้มน้อย ๆ ก็มองเงาตัวเองที่ทาบบอยู่บนพื้น เงาสีดำเหมือนความเศร้า ที่ติดตามผมไปทุกหนทุกแห่ง...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 166)

2) ลักษณะเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ผู้มีอายุมาก ได้แก่ ชายชรา คนแก่ ตาเดา เจเนอเรชันดับเบิลยู เจนดับเบิลยู ผู้ใหญ่ ดังนี้

“ชายชรา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ชายชรา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1107) ให้ความหมายคำว่า “ชรา” หมายถึง น. วัยที่ต่อจากวัยกลางคน อายุเกิน 60 ปี ในส่วน นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 360) ให้ความหมายคำว่า “ชรา” หมายถึง แก่ด้วยอายุ, ชำรุดทรุดโทรม ผู้แตงนารูปภาษา “ชายชรา” หมายถึง ผู้ชายที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก นำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกภาพของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มีบุคลิกกายภาพแตกต่างไปจากวัย ร่างกายทรุดโทรมจากการตรากตรำทำมาหากิน สร้างหลักชีวิตให้ตนเอง ผู้แต่งเปรียบเทียบให้เห็นว่าตัวละครต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเองด้วยความอดทน อดทนอดกลั้นต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต ด้วยวัยเพียงยี่สิบแปดปีแต่มีภาระ ทำงานหาเลี้ยงชีพสร้างตนเองให้มีหลักในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากเพื่อนในวัยเดียวกัน ชีวิตของตัวละครจึงไม่สดใสตามวัย แต่เปี่ยมล้นไปด้วยประสบการณ์ในชีวิตที่ทรงคุณค่าของคน ที่ลำบากทุกข์ยากในสังคมไทย ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมวางที่นอนโยสั้งเคราะห์กับหมอนไว้ตรงมุมห้องด้านซ้าย แขนเสื้อผ้า สามสี่ชุดไว้บนราวติดกับหน้าต่างด้านขวา เรียงหนังสือที่ติดกระเป๋ามาสิบกว่าเล่ม ชิดผนัง สมุดปกอ่อนอีกสามเล่มวางไว้ข้างหัวนอน

จัดห้องเสร็จแล้วผมยืนอยู่ริมหน้าต่างอีกบานทางผนังห้องด้านซ้าย มองออกไป เห็นทัศนียภาพรอบ ๆ วงเวียนใหญ่ ไม่ว่าหัวมุมถนนลาดหญ้า ถนนตากสินป้ายหน้า

โรงหนังเฉลิมเกียรติ สวมหม่อมในวงเวียนซึ่งผมเคยไปนั่งพักผ่อน เมื่อมองเห็นคนหนุ่มสาว
ควงคู่กันเดินไปมา ผมรู้สึกใจหาย เวลาผ่านไปรวดเร็วเหลือเกินวันนี้ ผมกลายเป็น**ชายชรา**
สำหรับวัยหนุ่ม อายุย่างยี่สิบแปด เกษียณจากวันวัยสดใสและชีวิตที่สนุกสนาน
แบบนั้นไปอย่างสิ้นเชิง...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 206)

“คนแก่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ผู้กำกับ
ภาพยนตร์) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนแก่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวม
บริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนแก่” หมายถึง คนที่มีความคิดแบบโบราณ ผู้แตงนำมา
เปรียบเทียบกับทัศนคติของตัวละคร ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ที่ได้มาดูแลละครที่มีการปล่อยให้
เวลาล่วงเลยผ่านไปโดยมิได้มีการดำเนินเรื่องที่เกิดขึ้น ทำให้นึกย้อนไปถึงหนังทดลองของศิลปิน
ผู้หนึ่ง ที่ปล่อยให้คนดูนั่งดูไปด้วยความหงุดหงิด โดยที่ศิลปินผู้นั้นต้องการเห็นปฏิกิริยา
การแสดงออกของผู้ชม ตัวละครเปรียบเทียบตนเองว่าเป็นคนแก่ที่รับไม่ได้กับสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น
ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ทัศนคติของตัวละครบ่งบอกลักษณะนิสัยเป็นผู้ที่ยึดมั่นถือมั่น
ในความคิดของตนว่าดี เพราะมีประสบการณ์มากกว่า คิดหาเหตุผลหาคำตอบในสิ่งค้างคาใจ
ยึดติดไม่รู้จักกำหนดจิตใจให้ปล่อยวางกับสิ่งที่ถูกสร้างถูกปรุงแต่งให้เกิดขึ้น ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมเคยไปดู ‘หนังทดลอง’ ของศิลปินสาวคนหนึ่ง ยอมรับกันตรง ๆ ว่าผมดู
ไม่รู้เรื่องเลย และผมเชื่อว่าลงคนขนาดผมดูหนังเรื่องนั้นไม่รู้เรื่องแล้ว ก็คงไม่มีใครดู
รู้เรื่องแน่ ผมนั่งดูด้วยความหงุดหงิด ท้ายสุดเมื่อหนังจบลง ศิลปินผู้นั้นออกมาขอโทษ
คนดู เธอกล่าวว่าสิ่งที่เธอต้องการ คือ ต้องการดูปฏิกิริยาของคนดู ขณะดูหนังของเธอ
ถ้าคนทำละครเรื่องนี้คิดเช่นเดียวกับศิลปินผู้นั้น ผมบอกตามตรงว่า ผมรับไม่ได้ จะว่า
ผมเป็น**คนแก่**ที่มีความคิดคับแคบหรืออย่างไรก็ว่าเถอะ แต่ผมรู้สึกว่าเขาทำร้ายคนดู
ของเขามากเกินไป แต่ถ้าเขาไม่ได้คิดเช่นนี้ แล้วเขาคิดอย่างไร? หรือเขาคิดว่าจะทำให้
ละครของพวกเขาแปลกจากเรื่องทั่ว ๆ ไป...

(ชาติ กอบจิตติ, 2558, หน้า 239-240)

“ตาเฒ่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณหมอชาญเวช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตาเฒ่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตาเฒ่า” หมายถึง คนสูงวัยมีอายุมาก ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับคุณหมอชาญเวชที่มีอายุมากกว่าปานหทัย ในสังคมไทยจะมองว่าชายที่มีอายุมากเมื่อคบหาผู้หญิงที่มีอายุน้อยกว่ามาก จะถูกมองว่าเป็นเฒ่าหัวงู หรือวัวแก่กินหญ้าอ่อน คุณหมอชาญเวชหลงรักปานหทัยหญิงสาวที่มีอายุน้อยกว่าตน จึงเปรียบเหมือนตาเฒ่าจีบสาว ดังตัวอย่าง

...อย่างนั้นยิ่งดูไม่เข้าท่าใหญ่ แยกว่าไปกันแค่สองคนเสียอีก เหมือนตาเฒ่าจีบสาวยังงี้ไม่รู้ พ่อแม่สาวเลยต้องส่งคนมาคอยกันทำอีกคน... (เข้มพลอย, 2555, หน้า 160)

“เจนเนอร์เรชั่นดับเบิลยู”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด วงศ์มิตรา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจเนอเรชั่นดับเบิลยู ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจนเนอร์เรชั่นดับเบิลยู” หมายถึง ผู้สูงวัยที่มีศักยภาพ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะบุคลิกภาพของนายดัด วงศ์มิตรา ที่มีความเก่ง ฉลาดเฉียบแหลม กล้าได้กล้าเสีย อดทนสู้ชีวิต ใจดีมีเมตตา เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รักครอบครัว สร้างหลักมั่นคงให้แก่ลูกหลานเพื่อยังชีพต่อไปได้ เปรียบเหมือนนายดัดเป็นผู้อยู่ในช่วงวัย Generation W เกิดช่วงปี พ.ศ. 2440–2507 มีอายุ 80 ปี เป็นสูงวัยที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตมามากมาย ล้มลุกคลุกคลาน ก่อร่างสร้างตัวให้ครอบครัวเป็นปีกแผ่นมั่งคั่งร่ำรวย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้ามันคนโลก...เรื่องเกศตรนี้ไม่ได้เลย ข้าโลกทุกเรื่อง จะมาเปลี่ยนทองนา เป็นหมู่บ้านจัดสรรนี้ ข้าไม่มีวันเล่นด้วยเป็นอันขาด”

“ปู่เหมาะเป็นเจนเนอร์เรชั่นดับเบิลยูจังเลย” คนขับรถเปรยดัง ๆ เนื่องจาก รถวิ่งไม่ค่อยเร็ว เพราะเป็นเวลามาหาวิทยาลัยและโรงเรียนในแถบนี้เลิกเรียน คนทำงานตามองค์กรที่ตั้งอยู่นอกเมืองได้เวลากลับบ้าน “เป็นเจน-ดับเบิลยูปู่ อายุตั้งแต่ พ.ศ. 2440 ถึง 2507

“เ็งตัวเองละซีเนี่ย”

“ก็ทีเอ็กซ์ วาย แซดยังมีได้ ทำไมจะมีดับเบิลยูไม่ได้ ในเมื่อดับเบิลยูเ็ง ๆ อย่างปู่ วิเศษกว่าพวกเอ็กซ์ วาย แซด ตั้งสิบเท่า”

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 195)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด วงศ์มิตรา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจนดับเบิ้ลยู ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจนดับเบิ้ลยู” หมายถึง ผู้สูงวัยที่มีศักยภาพ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะบุคลิกภาพของนายดัด วงศ์มิตรา ดังตัวอย่างข้อความ

...ดินดีขยับตัวนั่งตรง เหมือนเพิ่งตื่นจากภวังค์ แต่เขาก็พูดชัดเจน

“ผมก็เห็นอยู่แล้วไงครับ...เจนวายเห็นอยู่แล้วว่าทำได้แล้วก็อยากทำ เราเป็นน้ำใช้ไหม พระองค์ท่านเป็นแสงไฟฉายมา...น้ำก็จะเกิดประกายระยิบระยับขึ้นด้วยปัญญา และบารมีของดวงไฟใหญ่”

“โอโฮ” ปู่ของเขาร้อยอย่างแจ่มใส หันมากอดคอชายหนุ่ม “มีเสียงแรงที่เอ็งเป็นหลานข้า...”

“ก็ปู่เป็นถึงเจนดับเบิ้ลยู ส่งต่อเลือดดี ๆ มาให้เจนเอ็กซ์แล้วเจนเอ็กซ์ไม่มีกะใจส่งมาให้เจนวายก็ดูจะเป็นวงศ์ตระกูลที่ท้อมากเกินไปหน่อย จริงไหม” ท้ายที่สุดเขาก็ลุกขึ้นยืนพลางบอก “ผมเห็นจะต้องกลับแล้วละฮะ...ฝากปู่ไว้กับอาด้วยแล้วกัน”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 287)

“ผู้ใหญ่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้ใหญ่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้ใหญ่” หมายถึง ผู้มีวุฒิภาวะเกินกว่าวัย มีความคิดและควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออร ที่มีวุฒิภาวะความรับผิดชอบเกินกว่าวัยของตน ลออออร์มีชีวิตที่ต้องรับผิดชอบตนเองมาตั้งแต่เด็ก เนื่องด้วยกำพร้ามารดา ต้องดูแลตนเองและครอบครัว เมื่อออกเรือนลออออรปฏิบัติหน้าที่ภรรยาได้โดยมีภพพร่อง ดูแลสามีและลูกเป็นอย่างดี การบ้านการเรือน การรับรองแขก เป็นแม่ศรีเรือนที่ดี ครองตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม และรู้จักสร้างคุณค่าให้ตนเองเป็นผู้รู้จักครองตนได้สมเกียรติความเป็นผู้หญิงมีชาติตระกูลดี ดังตัวอย่างข้อความ

...ลออออรอายุน้อยก็จริง แต่ชีวิตที่รับผิดชอบเกินวัยมาตั้งแต่เด็ก ทำให้รับภาระได้ราวกับผู้ใหญ่วัยมากกว่านี้สักสิบปี

เธอทำหน้าที่ภรรยาได้ไม่ขาดตกบกพร่อง ดูแลเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ ส่วนตัวของสามีอย่างเป็นระเบียบ เรื่อยไปจนช่วยต้องรับแขกหรือและควบคุมการทำอาหารฝรั่ง ซึ่งในบ้านจะจัดเลี้ยงอยู่บ่อย ๆ

นิสัยเรียบร้อยมีระเบียบ ตลอดจนแสดงออกอย่างสุภาพละมุนละม่อม ทำให้คนในบ้านพากันนิยมเคารพนับถือในเวลาไม่นาน ท่านผู้หญิงจึงโล่งใจ วางมือให้ลูกสะใภ้จัดการงานในบ้าน ท่านจะได้มีเวลาพักผ่อน เข้าวงญาติมิตรได้ยิ่งกว่าที่แล้ว ๆ มา ไม่ต้องพะวงกับภาระอื่น ๆ ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 52-53)

2.1.2 เพศหญิง ดังตัวอย่าง หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ ผู้หญิงโง่ ๆ ผู้หญิงสอดรู้ ผู้หญิงนักกิจกรรม หญิงเจ้ามารยา หญิงสองผัวสามผัว สตรีแข็งแกร่ง สตรีแห่งคาบสมุทรอินโดจีน สตรีลึนคิด สาวสมัยโสกา ดังนี้

“หญิงสาวโง่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หญิงสาวโง่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หญิงสาวโง่” หมายถึง หญิงสาวที่ไม่มีสติปัญญาทันเล่ห์เหลี่ยม ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ฉกฉวยผลประโยชน์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของแป้วแหวที่เกิดความผิดปกติทางสมองตั้งแต่แรกเกิด ทำให้แป้วแหวมีสติปัญญาในการคิดและเรียนรู้ได้ช้าเกินกว่าวัย ในความบกพร่องทางสติปัญญาภายใต้รูปโฉมอันงดงามเหมือนตุ๊กตา สะท้อนลักษณะนิสัยของแป้วแหวที่ใสซื่อบริสุทธิ์ จริงใจ มองโลกในแง่ดี ไม่เคืองแค้นโกรธผู้ใด มีอารมณ์ความรู้สึกเหงาใจเฉกเช่นเดียวกับมนุษย์ปกติสามัญ ขาดความรักความอบอุ่น แป้วแหวเป็นตุ๊กตาที่มีชีวิตจิตใจ บกพร่องทางสมองแต่ไม่บกพร่องทางจิตใจ ท้ายที่สุดแป้วแหวต้องการความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์กลับคืนมา ดังตัวอย่าง

...หล่อนกอดป้อหลอไว้แนบอก กระซิบกระซาบกับมันถึงความลับและความปรารถนาของอารมณ์สาว...ความลับความปรารถนาที่จำต้องเก็บอัดอันเอาไว้...เดียวดายและว้าเหว...

เพราะทุกคนเห็นหล่อนเป็นเพียงเด็กโง่หญิงสาวโง่...เช่นเดียวกับตุ๊กตาที่ไร้ชีวิตจิตใจ ตุ๊กตาจะต้องการอะไรไปมากกว่าการมีคนซื้อหาเอาไปเป็นของเล่นหรือของประดับประดา

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 627)

“ผู้หญิงโง่ ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้หญิงโง่ ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้หญิงโง่ ๆ” ในสถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าแป้วแหวเป็นบุคพร่องทางสมองที่มีวาสนาจากหน้าตาที่สวยงามเหมือนตุ๊กตา มีจิตใจที่ดี ไม่คิดร้ายต่อใครมองโลกในแง่ดี ซึ่งต่างจากคนที่มีความพร้อมทั้งคุณสมบัติและรูปลักษณ์แต่จรรยาบรรณผู้อื่นชีวิตต้องประสบความล้มเหลวในชีวิต ต่างกับแป้วแหวที่ชีวิตไม่สมบูรณ์แบบ ชีวิตถูกบงการให้ก้าวเดินตามเส้นทางที่ผู้อื่นลิขิตให้ ดังตัวอย่างข้อความ

...นึกอยู่ในใจว่า...ผู้หญิงโง่ ๆ แบบนี้ทำไมมันถึงได้มีวาสนานักวะ

ช่างหลายคนแห่กันเข้ามาดูแป้วแหวลองเล่น ชมเชยกันมากมาย จนกระทั่งแป้วแหวรู้สึกท้อกับว่าตัวกำลังจะลอยได้... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 661)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้หญิงโง่ ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้หญิงโง่ ๆ” หมายถึง ผู้หญิงลึนคิด ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับแสนดีผ่านมุมมองของวิชฌ ผู้หลงรักแสนดีที่มีทั้งความเก่ง ความสามารถและความสวยซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงที่ทะเยอทะยาน มุ่งมั่น เอาชนะอุปสรรคในชีวิต เรียนรู้จากบทเรียนของชีวิตที่ล้มเหลวในเรื่องความรัก เปลี่ยนความผิดหวังในความรักเป็นความทะเยอทะยานสู่การมีชีวิตที่ดีในเมืองหลวง แสนดีตัดสินใจแต่งงานกับ ฯพณฯ มหัท รัฐมนตรีพ่อบรรพบุรุษ เมื่อสามีตายทำให้แสนดีได้เปลี่ยนชีวิตก้าวสู่ชีวิตที่มีเกียรติเป็นคุณหญิงแม่หม้ายที่รูปสวยรวยทรัพย์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“กรรมของสัตว์ !”

เสียงวิชฌลอดออกมาจากลำคอเกือบเป็นเสียงคำราม แวดตาเคร่งเครียดแต่สีหน้ายังคงเป็นปกติ สหายของเขาถามว่า

“กรรมของใคร? ของยายคุณหญิง ยายแสนดี ยายอรุณรุ่ง หรือกรรมของคุณเอง?

ประโยคท้ายมีสำเนียงล้อเลียนเล็กน้อย วิชฌหัวเราะด้วยแววตาที่เคร่งเครียดอยู่ตอบว่า...

“กรรมของสัตว์โลกที่ยังหมกมุ่นอยู่กับความทะเยอทะยานอยากซีคุณ มันก็ด้วยกันทั้งนั้นแหละ ล้วนหน้ามีดตามัวด้วยกันทุกคน พ่อเจ้าประคุณนั้นก็มีเงินมีอำนาจใฝ่อยู่แต่เรื่องตัณหาราคะ ยายคุณหญิงก็หึงหึง ทั่วทั้ง ทั่ว ที่เจ็บจนจะตายมีตายแล้ว

ยายอรุณรุ่ง...แล้วก็แม่เจ้าประคุณสุดแสนจะดีนั้นก็เหมือนผู้หญิงโง่ ๆ ไม่มีมันสมอง
ทั้งหลายไฟสูงทะยานอยากไม่มีที่สิ้นสุด!”...

(สีฟ้า, 2515, หน้า 77-78)

“ผู้หญิงสอดรู้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เดือนสิบ เปรียบ
กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้หญิงสอดรู้ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “ผู้หญิงสอดรู้” หมายถึง ผู้หญิงช่างพูดช่างคุย ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับ
บุคลิกลักษณะนิสัยของเดือนสิบที่ช่างพูดช่างเจรจาเหมือนคนสอดรู้สอดเห็น ผู้แตงนำมา
เปรียบเทียบกับในความหมายเชิงบวกแสดงลักษณะนิสัยของเดือนสิบที่พยายามหาคำตอบ
หาหนทาง หาวิธีการรักษาผู้ติดยาเสพติดเพื่อมารักษาน้องชาย เมื่อเดือนสิบไปเที่ยวพักผ่อน
ที่ทะเลทางภาคใต้กับคณะทัวร์ มีชีวิตเป็นหัวหน้าคณะ เดือนสิบสังเกตเห็นว่าทุกคน
กระตือรือร้นตื่นเต้น ชื่นชมทิวทัศน์ ยกเว้นเพียงวันที่ไม่สนใจกับสิ่งที่พบเห็น ทำให้เดือนสิบสงสัย
และอยากรู้ว่าเพราะสาเหตุอะไร ลักษณะพฤติกรรมของเดือนสิบทำให้เพียงวันนำมาเปรียบว่า
เดือนสิบเป็นผู้หญิงสอดรู้ อยากรู้อะไรของผู้อื่น ดังตัวอย่างข้อความ

หล่อนเหมือนใครหนอ เพียงวันพยายามทบทวน หากก็ยังไม่สามารถนึกได้
นึกได้แต่เพียง หล่อนคือผู้หญิงสอดรู้ ทันใดนั้น สีหน้าของเขาจึงออกอาการปึงชา

“เมื่อก็เห็นคุณวาทม์บอกว่า เดี่ยวเราจะไปดูตึกยูเนียนกัน สร้างด้วยหินทราย
อีกนั่นแหละ ก่อป้อมมาจากตึกรัฐสภาที่นิวเดลี คือออกแบบโดยสถาปนิกคนเดียวกัน
ไงคะ” หล่อนพูดเรื่อย ๆ สีหน้าไม่ดูเคร่งขรึมเหมือนเมื่อเข้าที่เขาเคย เหลือบเห็น
ยามหล่อนเพลอตัว...

(กฤษณา อโศกสิน, 2550, หน้า 32)

“ผู้หญิงนักกิจกรรม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑู
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้หญิงนักกิจกรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 128) ให้ความหมายคำว่า “กิจกรรม” หมายถึง
การที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการเรียนรู้; กิจกรรมการงานที่ประกอบ ผู้แตง
นำรูปภาพ “ผู้หญิงนักกิจกรรม” หมายถึง ผู้หญิงชอบเข้าสังคม ก้าวหน้าทันสมัย ปรับตัวเรียนรู้

สิ่งที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับคุณย่าวิฑูที่ปรับตัวเรียนรู้เทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ตามยุคสมัย บุคลิกภาพของคุณย่าวิฑูมีความกระตือรือร้น เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากคนรุ่นใหม่ ปรับตัวให้เข้ากับความเจริญทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าล้ำสมัย มีฐานะทางสังคม ชอบการเข้าสังคม พบปะสังสรรค์ มีน้ำใจโอบอ้อมอารี เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เสียสละเอื้อเฟื้อ มีน้ำใจต่อบุคคลรอบข้าง พุ่มเทร่างกายแรงใจในการทำงาน ทำสิ่งที่มุ่งหวังที่ตั้งเป้าหมายไว้ ให้ประสบความสำเร็จ โดยได้รับความร่วมมือจากกัลยาณมิตร ดังตัวอย่างข้อความ

...สรุปแล้ว คุณวิฑูคือ**ผู้หญิงนักกิจกรรม**อีกคนหนึ่งไม่ผิดจาก ดร.พรลภ นก เพียงแต่เธอไม่ได้เรียนมากเท่ากับดร.พรลภ และได้สังกัดสถาบันใดอย่างเป็นเรื่อง เป็นราวเท่านั้น

แต่วันนี้ ขณะที่ฉันมีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดคุณวิฑูที่สุดเธอไม่เหลือร่องรอยของ คุณวิฑูที่ฉันเคยรู้จักได้เลย นอกจากความงามเรียบ ๆ ละมุนละไมอย่างที่เธอเคยเป็นมา...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 413-414)

“หญิงเจ้ามารยา”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบ กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หญิงเจ้ามารยา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 905) ให้ความหมายคำว่า “เจ้ามารยา” หมายถึง การลง, การสร้างท่า, เล่ห์กล ผู้แตงนำรูปภาษา “หญิงเจ้ามารยา” หมายถึง ผู้หญิงที่ฉลาดมีเล่ห์เหลี่ยม กลลวง หลอกล่อให้เป็นไปตามแผนการที่คิดวางแผนไว้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตอบสนอง ความต้องการของตนเอง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยของแสนดีที่เคยกล่าวโทษ ผู้หญิงที่ใช้จริตมารยาหลอกล่อผู้ชายฐานะร่ำรวย มีหน้ามีตาเป็นที่เคารพนับถือในสังคม แสนดี กลับคิดว่าตนตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับหญิงมารยาเหล่านั้น ที่ตนเคยได้กล่าวโทษรังเกียจ เมื่อแสนดีผิดหวังในความรัก แสนดีเกิดความทะเยอทะยานมุ่งมั่นพัฒนาตนให้ก้าวหน้า ตัดสินใจ แต่งงานกับ ฯพณฯ มหัท รัฐมนตรีพ้อหม้าย เพื่อตอบสนองบุญคุณที่ได้สร้างเสริมให้แสนดี มีศักดิ์ศรีเกียรติยศ เชิดหน้าชูตาในสังคมได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนไม่เคยคิดว่า หล่อนจะมีมารยาได้ หล่อนเคยชิงชังรังเกียจ **หญิงเจ้ามารยา** ทว่าบัดนี้หล่อนจำต้องสวมมารยาเหมือนดังสตรีเหล่านั้น อาจจะมีผิดกันก็แต่ เพียงว่ามารยาของหล่อนเป็นมารยาเพื่อสนองบุญคุณ คนที่ยกหล่อนขึ้นสูงให้สูง ไม่มีพิษอันใด เคลือบแฝงอยู่ในมารยานั้น ไม่มีเลยจริง ๆ! ... (สีฟ้า, 2536, หน้า 229)

“หญิงสองผัวสามผัว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หญิงสองผัวสามผัว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1281) ให้ความหมายคำว่า “หญิงสองผัวสามผัว” หมายถึง ใช้พูดตำหนิเหยียดหยามว่าเป็นหญิงไม่ดี ผู้แต่งนำรูปภาษา “หญิงสองผัวสามผัว” หมายถึง ผู้หญิงที่ไม่รู้จักพอ หลงเสพต้นหากามรส หญิงหลายใจ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของลออออร ที่ถูกคุณยศสามีคนแรกของลออออรกล่าวตักเตือนให้หยุดหยามลออออรที่เลิกร้างจากคุณยศไปแต่งงานครั้งที่สองกับลูกชายเจ้าพระยาที่มียศศักดิ์สูง กล่าวประชดประชันว่าแต่งงานอยู่กับสามีคนแรกไม่ได้เลิกร้างกันไปมีสามีใหม่จะอยู่กันได้อย่างไรหรือไม่ หากอยู่ด้วยกันไม่ได้จะไม่ขอรับลออออรกลับคืน สะท้อนให้เห็นภาพวัฒนธรรมของสังคมไทยในเรื่องการครองคู่ของหญิงชายที่ไม่เปิดรับผู้หญิงที่มีสามีหลายคน มักจะถูกสังคมตำหนิว่าเป็นผู้หญิงที่มีกิเลสตัณหาหลงไหลในราคะกามคุณ ไม่รักเดียวใจเดียว หญิงชั่วทำบาปผิดศีลธรรม ไม่รักสงวนตัว ผู้หญิงในสังคมไทยเคารพนับถือสามีเพียงคนเดียว ไม่นิยมให้ผู้หญิงมีเสรีในเรื่องเลือกสามีหรือคนรักได้หลายคน ท้ายที่สุดลออออรพิสูจน์ให้ทุกคนได้เห็นเนื้อแท้ของตนที่รักษาคุณค่าของตนด้วยการรักเกียรติรักศักดิ์ศรี เลือกคู่ครองที่เหมาะสมคู่ควรและเห็นในคุณค่าของลออออรซึ่งต่างจากคุณยศ ที่ไม่รักษาให้เกียรติ ทอดทิ้งลออออรไปมีผู้หญิงคนใหม่ที่ต่ำศักดิ์ ด้อยทั้งชาติตระกูลและการศึกษา ดังตัวอย่างข้อความ

...พอนึกมาถึงตรงนี้ ใจที่อ่อนลงก็กลับแรงขึ้นอีกด้วยความขวางหู ขวางตา ยศไม่ยอมรับว่า อารมณ์แค้นที่คุ้งอยู่ตอนนี้ เกิดจากความหึงหวงและเสียตายมากกว่าโกรธเคือง

ยิ่งเสียตายมากเท่าไร เขาก็ยิ่งอยากใช้วาจาประหัดประหารหญิงสาวเสียให้สมแค้น ถือว่าเมื่อเขาเจ็บ อีกฝ่ายก็ต้องเจ็บให้สาสม

“พี่ไม่ได้หวงห้ามหรือกนะ เห็นเธอมีคนใหม่เลี้ยงดูแล้วก็แล้วไป จะไม่งามก็ตรงเหอจนออกนอกหน้า อย่าถือว่าได้ลูกชายเจ้าพระยามาอีกคนหนึ่งแล้วจะแก้อายจากคนแรกได้ อยู่กับคนแรกไม่ได้จะอยู่กับคนที่สองจะไปรอดละหรือ ถ้าเลิกกัน ก็ขอให้รู้ด้วยว่า พี่ไม่ขอรับกลับคืน หญิงสองผัวสามผัว”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 241-242)

“สตรีแข็งแกร่ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สตรีแข็งแกร่ง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 215) ให้ความหมายคำว่า “แข็งแกร่ง” หมายถึง อดทนไม่ท้อถอย ผู้แต่งนำรูปภาษา “สตรีแข็งแกร่ง” หมายถึง ผู้หญิงที่มีจิตใจเข้มแข็ง กล้าหาญ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของเจ้าหญิงโสคนเทียที่มีใจหนักแน่น อดทนต่อสู้อุปสรรคด้วยใจกล้าหาญ เผชิญหน้าโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งเป็นลักษณะของผู้นำที่ไม่แสดงความอ่อนแอให้ปรากฏต่อลูกน้อง ไม่ทำให้เสียขวัญและกำลังใจ เป็นคุณสมบัติของผู้ที่มีเชื้อชาติกษัตริย์ มีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี ไม่สะทกสะท้านหวั่นไหว หวั่นเกรงต่ออุปสรรคเภทภัยใด ๆ ดังตัวอย่างข้อความ

...ในที่สุด สุกก็จำต้องหย่อนคล้อยลงเหลือองเก่าแก่แงงาม ลงในกระเป๋าสีเสื้อเช็ดพลางเปิดประตูให้เจ้าหญิง ต่อจากนั้นจึงถอยรถมาเทียบ จนกระทั่งทรงขึ้นนั่งตอนใน เจ้าหญิงทรงสั่งเสวยสุริย์ว่าให้ดูแลบ้านด้วยพระอาการที่กลับเป็น**สตรีแข็งแกร่ง**คนเก่า... (กฤษณา อโศกสิน. 2541, หน้า 153)

“สตรีล้นคิด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สตรีล้นคิด พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1234) ให้ความหมายคำว่า “ล้นคิด” หมายถึง ก. หมดปัญญาจะแก้ปัญหา, หมดหนทางคิดอ่าน ว. ที่หมดปัญญาจะแก้ปัญหา, ที่หมดหนทางคิดอ่าน ผู้แต่งนำรูปภาษา “สตรีล้นคิด” หมายถึง ผู้หญิงที่หมดปัญญากับสิ่งคาดหวังไว้ในชีวิต นำมาเปรียบเทียบกับทัศนคติของแสนดีที่รู้สึกผิดหวังกับความรักที่มีต่อราชิต หากแสนดีไปศึกษาในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกต่อเมืองนอก พัฒนาตนเองให้มีการศึกษาสูงขึ้นเพื่อให้ตนมีโอกาสในการเลือกแต่งงาน มีคู่ครองที่มีระดับเท่าเทียมกันเสมอเท่าเทียมราชิต สะท้อนให้เห็นว่าแสนดีเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่รักเกียรติรักศักดิ์ศรี เห็นคุณค่าของการยกระดับการศึกษาที่ให้โอกาสในการเลือกสร้างเส้นทางชีวิตของตนเองได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีก็เช่นกัน...เออ...นี่ถ้าหากหล่อนอยู่เรียนหนังสือ อย่างที่ท่านผู้ทรงปัญญาท่านชอบใช้สำนวนฝรั่งว่า ‘ทำเอ็ม’ หรือ ‘ทำพีเอชดี’ อันมีความหมายแปลเป็นไทยง่าย ๆ ว่า เรียนต่อเอาปริญญาโท หรือปริญญาเอก แล้วต่อจากนั้น หล่อนก็อาจจะได้แต่งงานกับบุรุษผู้ทรงภูมิปัญญาเช่นกัน ทีนี้หล่อนก็คงมองเห็นาราชิต

ได้เต็มตา เขาก็คงจะมองดูหล่อนอย่างทิ้ง และไม่อาจดูแคลนหล่อนต่อไปอีกว่า
เมื่อพลาดจากเขาไปแล้วหล่อนก็เหมือน**สตรีสิ้นคิด**

แสนดีคิดวนวายอยู่คนเดียว จนกระทั่งหล่อนรู้สึกตัวเหมือนตัวเองเป็นเครื่องจักร
หรือตุ๊กตา ลักแต่เคลื่อนไหวไปตามสัญชาตญาณ...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 91)

“สาวสมัยโสกา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สาวสมัยโสกา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1273) ให้ความหมายคำว่า “สาวสมัยโสกา” หมายถึง ว. งาม
เช่น สาวโสกา, (ปาก) งาม, ดี ผู้แต่งนำรูปภาษา “สาวสมัยโสกา” หมายถึง ผู้หญิงเก่งมีความสามารถ
สวยสง่างาม มีเกียรติ ก้าวทันยุคสมัยใหม่ นำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี
ที่เปลี่ยนแปลงบุคลิภาพจากครุฑบ้านนอกเป็นสาวสมัยโสกา การปรับเปลี่ยนบุคลิภาพ
การแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ เปลี่ยนทัศนคติการมองโลกไม่ให้อึดใจเธอเปรียบ พัฒนา
ความคิดให้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม ดังตัวอย่างข้อความ

...พลอยแสงจับตัวแสนดีให้ลุกขึ้นยืน แล้วก็หมุนตัวหล่อนไปรอบ ๆ กล่าวแกม
หัวเราะว่า

“เธอเปลี่ยนโฉมจากครุฑบ้านนอก กลายเป็น**สาวสมัยโสกา**ไปแล้ว !”

จริงสิ...การปรุงแต่งรูปโฉมภายนอก ทำให้แสนดีเปลี่ยนไปจากเดิมมากมาย
มองดูไม่ผิดไปจากแม่สาวน้อยที่เดินโฉบเฉี่ยวอยู่ตามศูนย์การค้าหรู ๆ แต่ใจของแสนดี
ยังมีดวงอยู่เหมือนกับทางชีวิตของหล่อน ซึ่งขมุกขมัวเปล่าเปลี่ยว และยังไม่รู้ว่าจะมี
ขวากหนามอะไรอยู่เบื้องหน้าบ้าง...ทางชีวิตที่แสนดีเลือกเดินทั้ง ๆ ที่หล่อนไปแน่ใจว่า
สุดทางเดินนั้น หล่อนจะได้รับผลกำไรหรือขาดทุนอย่างยับเยิน! ...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 33)

2.2 ผู้มีอายุน้อย รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

2.2.1 ผู้มีอายุน้อย ได้แก่ เด็ก เด็ก ๆ เด็กเล็ก เด็กเล็ก ๆ เด็กน้อย ดังตัวอย่าง

“เด็ก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็ก ซึ่งคำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็ก” หมายถึง ผู้อ่อนเยาว์แสดงพฤติกรรมซุกซนทำตามใจตนเอง ไม่คิดทบทวนให้รอบครอบ ผู้แต่งนำรูปภาพ “เด็ก” มาเปรียบกับพัก เมื่อนายแจ้รู้ว่าพักให้แม่ช้องหญิงคนรักเก่าที่เพิ่งเลิกขาดจากสามีมาขอพึ่งพิงอาศัยที่บ้านของพัก พักรู้สึกตื่นตระหนกกับสิ่งที่ทำไปโดยไม่คิดให้รอบครอบถึงผลที่จะเกิดขึ้น ขาดการไตร่ตรองถึงความเหมาะสมหรือไม่ควร เมื่อให้แม่ช้องมาค้างคืนพักอาศัยอยู่ด้วยที่บ้านของพัก อาจเป็นเหตุลุลกลามให้ชาวบ้านที่พบเห็นเข้าใจผิดว่าพักจะเลี้ยงดูแม่ช้องเป็นภรรยาอีกคน พักจึงรู้สึกหวั่นเกรงเหมือนเด็กถูกผู้ใหญ่จับได้ว่าไปก่อเรื่องทำความผิดไว้ ดังตัวอย่างข้อความ

...นายแจ้เห็นหลอนเข้าเหมือนกัน ถึงกับอ้าปากค้าง

“คุณหลวง” พอได้สดิ๋นนายแจ้ก็หันขวับมามองชายหนุ่มด้วยความสนใจ เป็นล้นพ้น “นั่นหลานสาวคุณพระนี่ละ คุณหลวงเอาคุณช้องมาไว้ในเรือนหอทำไม”

น้ำเสียงของนายแจ้เหมือนซักเด็กที่ถูกสงสัยว่าจะทำความผิด พักเองก็หายใจไม่ทั่วท้องเหมือนกัน

“เขาเลิกกับผัว” พักไม่รู้จะอธิบายอะไรดีกว่านี้ “ก็เลยมาพึ่งฉัน เพิ่งมาถึงเมื่อคำวานนี้เอง เขาไม่รู้จะไปไหน ฉันก็เลยให้ค้างสักคืน”

นายแจ้ยังจ้องหน้าอีกฝ่ายหนึ่งเหมือนจะคาดคั้น

“คุณหลวงคิดจะเลี้ยงดูเป็นเมียหรือไง”

“ไม่ใช่อย่างนั้นหรอกนา” พักตอบไม่เต็มปากนัก “ฉันจะส่งแม่ช้องไปอยู่กับคุณพี่ที่เมืองกาญจน์ จะจัดเรือจัดคนให้ รอให้เสร็จงานแต่งงานเสียก่อน”

“แล้วคุณช้องเลิกกับผัวแน่แล้วหรือ”

“เห็นว้ายงั้น”

นายแจ้ถอนใจ แล้วทำเสียงดูเหมือนพูดกับเด็กหนุ่มเมื่อหลายปีก่อน...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 409)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็ก ซึ่งคำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็ก” หมายถึง ผู้อ่อนวัยไร้เดียงสา ผู้แต่งนำรูปภาพ “เด็ก” มาเปรียบเทียบกับพฤติกรรม

การแสดงออกของพักเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจของแผ่นดิน พักหวั่นกลัวกับการวางตัวตามชนบประเพณีในการเข้าเฝ้า สะท้อนให้เห็นว่าพักรู้สึกว่าตนนั้นเป็นเด็กที่ตื่นตระหนก หวั่นกลัวต่อผู้มีอำนาจที่น่าเกรงขาม จนขาดความระแวดระวังในการวางตัวเข้าหาผู้ใหญ่ ธรรมชาติของเด็กจะซุกซน หวาดระแวง ทำอะไรไม่ยั้งคิด ผู้ใหญ่พูดหรือแสดงความคิดเห็นสิ่งใด เด็กจะไม่ขัดแย้ง จะเชื่อฟังและทำตาม ตามธรรมเนียมปฏิบัติของสังคมไทยเด็กที่ดีจะเชื่อฟัง ผู้ใหญ่สั่งสอน ว่านอนสอนง่าย ผู้ใหญ่สอนสั่งสิ่งใดเด็กจะปฏิบัติตามย่อมได้รับผลดี เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ดังสำนวนไทย “เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด” หรือ มีความเชื่อว่าผู้ใหญ่เป็นวัยที่เกิดก่อนอาบน้ำร้อนมาก่อน ได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตมาก่อน จึงมีเรื่องราว ประสบการณ์ชีวิตถ่ายทอดสอนสั่งให้เด็กได้ก้าวเดินได้อย่างไม่พลาดพลั้ง ดังตัวอย่างข้อความ

...พระเจ้าอยู่หัวนั้นเป็นผู้ที่พักเสื่อไส แต่ก็เป็นความเสื่อไสที่ระคนด้วยความเกรงกลัวเป็นล้นพ้น เนื่องจากพระชนมพรรษาสูงอยู่มาก พักเข้าเฝ้าที่ไรก็รู้สึกเหมือนตัวเองถอยกลับไปเป็นเด็กอยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่อยู่รำไป ถึงแม้ว่าไม่ได้กริ้วใครบ่อยนัก และพระอัยยาคัยค่อนไปในทางเคร่งขรึม ตลอดจนมีศรัทธาทางศาสนาอย่างเคร่งครัด แต่ลักษณะทั้งหมดนี้ยิ่งทำให้พักยำเกรงหนักขึ้นเหมือนได้เห็นบุคคลศักดิ์สิทธิ์ที่ตัวเองถึงเสื่อไสอย่างไรก็ไม่กล้าจะเข้าใกล้อยู่ดี...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 511)

“เด็ก ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็ก ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็ก ๆ” หมายถึง ผู้ที่มีความกลัววิตกกังวล ไม่สามารถเก็บอารมณ์ความรู้สึก ไม่ปกปิดอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง แสดงออกอย่างเปิดเผยไร้เดียงสา ไม่มีความซับซ้อนในการแสดงพฤติกรรม ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ในภาพความผันของตัวละครที่ได้กลับไปเยี่ยมบ้านเกิดของตนเอง กลับไปไหว้หลุมศพของแม่ผู้ตายจากไป สะท้อนอารมณ์เศร้าโศกเสียใจที่มีจากกลิ่นเก็บอารมณ์ไว้ได้ ปล่อน้ำตาอาลัยรักถึงสายใยของแม่ แม้ยามตื่นขึ้นความเศร้าโศกมิคลายจางหายไปทิ้งร่องรอยน้ำตาไว้ ผู้แตงนำมาเปรียบกับรูปภาพว่า “เด็ก ๆ” เปรียบกับตัวละครเป็นเด็กที่อยู่ในช่วงวัยที่ยังไม่รู้จักรับเก็บอารมณ์ กลั่นใจมิให้โศกเศร้าไว้ได้จึงมีอาการร้องไห้ฟูมฟาย ดังตัวอย่างข้อความ

...คืนนั้นผมนอนหลับและฝันไปว่าได้เดินทางกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด พ่อนั่งสูบบุหรี่อยู่บนชานเรือน พ่อแก่หง่อมมาก ส่วนแม่จากไปแล้ว พ่อพาผมไปกราบหลุมศพแม่ ผมนั่งคุกเข่าแล้วร้องไห้เหมือนเด็ก ๆ ภาพฝันขาดช่วงไปแค่นั้น เมื่อสะดุ้งตื่นขึ้นมาพบว่าสองข้างแก้มเปียกขึ้น

ผมลุกขึ้นมองผ่านหน้าต่างไปยังแสงไฟ เมืองใหญ่หลับสนิทไปแล้ว แต่ยังส่องแสงเป็นเป็นประกายระยิบระยับ...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 207)

“เด็กเล็ก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑูเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กเล็ก ซึ่งคำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กเล็ก” หมายถึง ผู้ริเริ่มเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผู้แตงนำรูปภาพ “เด็กเล็ก” มาเปรียบกับพฤติกรรมของคุณย่าวิฑูที่เอาใจใส่จดจ่อกับการเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ยังไม่สามารถปรับตัวได้กับช่วงวัยที่กลับมาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ผิดทิศทางการเรียนรู้เทคโนโลยีตามบริบทของสังคมที่ก้าวหน้าล้ำสมัย ด้วยอายุที่สูงวัยทำให้ทักษะการเรียนรู้ความรู้ใหม่ ๆ การจดจำไม่รวดเร็ว คุณย่าวิฑูจึงเหมือนกับเด็กเล็กที่เรียนรู้สิ่งใดจากครูจะนำมาจดบันทึกไว้เพื่อช่วยให้ไม่หลงลืม สะท้อนให้เห็นว่าคุณย่าวิฑูมีความกระตือรือร้นมุ่งมั่น เพียรพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากผู้ที่ต่างรุ่นต่างวัย ดังตัวอย่างข้อความ

...ในที่สุด วันแซ่ดของฉันทันทีมาถึง (และผ่านไป) โดยไม่รู้ตัว ฉันตั้งใจว่าจะไม่เป็นคนแก่ในวัย 60 แต่พอถึงปีที่ฉันมีอายุ 60 เข้าจริง ๆ ฉันรู้สึกแสบจากวันวานอันดึกดำบรรพ์

ยิ่งตอนที่เรียกตาธรรหลานยาของฉันทัน ให้มาช่วยสอนวิธีใช้คอมพิวเตอร์ ฉันยิ่งรู้สึกว่าตัวเองไม่เอาไหนเลย ดูคล้ายกับเป็นคนที่เริ่มที่อาการอัลไซเมอร์ด้วยซ้ำ ฟังอะไรที่เขาอธิบายมา ไม่มีทางจำได้ทันที ต้องจดสมุดรวบรวมกับเป็นเด็กเล็ก สงสัยฉันคงต้องนั่งท่องอีกนานกว่าจะจำได้และใช้คอมพิวเตอร์เป็น...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 17)

“เด็กเล็ก ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กเล็ก ๆ ซึ่งคำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความ

นึกเปรียบ “เด็กเล็ก ๆ” หมายถึง ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเอารัดเอาเปรียบ ผู้แตงนำมาเปรียบกับอาการเศร้าโศกเสียใจของพักที่ร้องไห้ทวงเงินที่ถูกครูใหญ่คดโกงไป นำรูปภาพ “เด็กเล็ก ๆ” มาเปรียบกับพักที่ถูกกลั่นแกล้งถูกแย่งของของตนไปเหมือนเด็กเล็ก ๆ ที่แสดงอาการร้องไห้โวยวาย ตะโกนทวงสิทธิ์ของตนคืนกลับมา แสดงให้เห็นว่าพักไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ผิดหวังจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ใหญ่นั่นเอง เศรษฐกิจ เป็นผู้มีเกียรติในสังคม ถึงแม้ว่าพักอยากจะเอาชนะแต่ไม่สามารถทำได้ ถูกกดขี่ข่มเหงจากพลังอำนาจของผู้มีการศึกษา เป็นที่เชิดชูในสังคม เปรียบเหมือนเด็กที่ถูกผู้ใหญ่รังแก หดหนทางต่อสู้ด้วยกำลังของร่างกายที่เด็กกว่าผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างข้อความ

...ดวงอาทิตย์ยามบ่ายส่องแสงลงร้อนแรง รวากับว่าได้ท่วมเทพลงทั้งหมดลงใส่ตัวพักเพียงคนเดียว เหงื่อไหลซึมออกมาไม่ขาดสาย เวลาผ่านไปไม่นานนักก็ร้อนระอุเหมือนกับเนื้อหนังกำลังถูกไฟเผา ผิวแลบร้อน เสียงตะโกนเริ่มแหบแห้ง อารมณ์โกรธแค้นเจียนคลั่ง แต่ไม่สามารถระบายออกได้ น้ำตาจึงร่วงไหล ร้องไห้ระบายออกมา

“เอาเงินของกูมา” เขาร้องไห้ทวงเงินเหมือนกับเด็กเล็ก ๆ ที่ถูกเด็กโตกว่าแย่งของเล่นไป

“เอาเงินมาให้กู”

...ทนยืนหยัดอยู่สู้กับความร้อนต่อไปไม่ไหวจึงเดินกลับด้วยน้ำตานองหน้าภายใต้ดวงอาทิตย์ที่ส่องแสงจัดจ้าลงมาเป็นพยาน...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 270-271)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแหวเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กเล็ก ๆ ซึ่งคำที่นำมาเปรียบเทียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กเล็ก ๆ” หมายถึง ผู้ไม่รู้ประสีประสาเรื่องปรับตัว นำมาเปรียบเทียบกับแป่วแหว ในคืนส่งตัวเจ้าสาวเข้าห้องหอ พิศลมให้พรและสอนแป่วแหวเหมือนสอนเด็กเล็ก ๆ ให้แป่วแหวผู้ไม่รู้ประสีประสาเรื่องการปรับตัวในการรับภาระหน้าที่ภรรยาของคุณเพิ่มบุญ พิศลมสอนแป่วแหวให้ระมัดระวังอาการกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น การหัวเราะพรวด การรับประทานอาหารให้เรียบร้อย เป็นต้น แม้แต่เรื่องเพียงเล็กน้อยตามวัยของแป่วแหวมิต้องมานั่งสอนสั่งแต่สมพิศก็สอนด้วยความรักและความเมตตาต่อแป่วแหวที่บกพร่องขาดวุฒิภาวะ เปรียบเหมือนเด็กเล็กที่ไม่ต้องรับภาระหน้าที่รับผิดชอบจึงไม่ระแวงระวัง ไม่มีประสบการณ์ ไม่รู้จักชั่วดีมีความรู้น้อยไร้เดียงสา แป่วแหวเป็นภาพแทนของหญิงสาวที่มีแต่ความสวยงามรูปร่างหน้าตา

ที่ขาดคุณวุฒิและวัยวุฒิแต่เป็นคนดีมีจิตใจงดงาม ซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงที่สวยแต่รูปร่างไม่หอม ที่มีแต่ความสวยแต่จิตใจพอนพะซัวร้าย ดังตัวอย่างข้อความ

...“นั่งลงซีแป้วแหว จะสอนอะไรให้” พิศสมบอกพลางนั่งลงบนเก้าอี้นุ่ม ปลายเตียง ซึ่งเป็นเก้าอี้นุ่มคู่อะหว่างโต๊ะเล็กปูผ้าปกสวยงาม แป้วแหวลงนั่งพับเพียบ บนพรม ทำท่าตั้งใจฟัง

“ตอนนี้แป้วเป็นภรรยาของคุณเพิ่มบุญแล้ว ต้องทำตัวให้เหมาะอย่าหัวเราะ พร่ำเพรื่อ กินอยู่ให้เรียบร้อยอย่าให้ใครดูถูกได้” หล่อนพูดเบา ๆ เรียบ ๆ เหมือนสอน **เด็กเล็ก ๆ** นัยน์ตาเหลือบมองไปยังลูกชายผู้นอนอยู่ดูอยู่ภายใต้ผ้าคลุม...ปวิจัดการให้เขา ได้นอนอย่างเรียบร้อย พลัดเปลี่ยนให้แม่แต่ชุดนอน...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 708-709)

“เด็กน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กน้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วม บริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กน้อย” หมายถึง ผู้ทำสิ่งมุ่งหวังให้สำเร็จด้วยความพากเพียร ผู้แตงนารูปภาษา “เด็กน้อย” ซึ่งเป็นตัวละครจากเรื่องกอกองทราย ของไพฑูรย์ ธัญญา ที่เป็น ภาพแทนของเด็กที่มีความมุ่งหวังในการกอกองทรายให้สำเร็จแม้ว่าจะพบกับอุปสรรคทำให้ กองทรายพังทลายลง เด็กน้อยใช้ความเพียรพยายามมุ่งมั่นทำสิ่งที่ตนคาดหวังไว้จนกระทั่งสำเร็จ เปรียบเหมือนกับผม (ประชาคม ลุนาชัย) ยังขาดประสบการณ์ชีวิต อ่อนต่อโลก สัมผัสสร้าง ประสบการณ์ชีวิต ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ หากใช้ความเพียรพยายามในการสร้างผลงานเขียน จนกระทั่งประสบความสำเร็จได้รับรางวัล แม้ว่าต้องพบกับอุปสรรคมานับไม่ถ้วน ผลงานเขียน เมื่อร่างโครงเสร็จแม้ถูกทำลายลงเหมือนกองทรายของเด็กน้อยที่ถูกคลื่นซัดพังทลายลง ก็ไม่ละ ความพยายาม จนท้ายที่สุดสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ สะท้อนให้เห็นภาพว่าชีวิตไม่สิ้นหวัง หากยังไม่ละความเพียรพยายาม ถ้ามีความอดทนอดกลั้นต่อแรงต้านของสิ่งกีดขวางได้ ในที่สุด จะได้รับผลสำเร็จเป็นรางวัลของชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...และแล้วผมก็ลืมตาตื่นขึ้นมามองโลกต้นฤดูฝนของปี พ.ศ. 2535 ทุกสิ่งทุกอย่าง ในชีวิตเหมือนเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ ผมไม่ต่างกับเด็กน้อยในเรื่องสั้นกอกองทราย ของไพฑูรย์ ธัญญา ช่วงที่ยังสนุกสนานกับของเล่น หัวใจของเด็กน้อยพองโต

เบิกบาน นัยน์ตาเป็นประกายแจ่มใส หัวเราะร่าเริง โลดแล่นไปกับโลกแห่งจินตนาการ มือกอบทรายมารวมเป็นกองสูง ทว่าไม่เคยสูงเทียมภาพฝันที่วาดไว้ในใจน้ำทะเล ก็สาดเข้ามาทำลาย แววดาของเด็กน้อยมองลงชั่วคราวแล้วกอบทรายขึ้นอีก จากเข้า เทียง และบ้าย จนกระทั่งร่างมอมแมมของ**เด็กน้อย**ล้มลง ดวงตาปิดสนิท หลับใหล ด้วยความเหนื่อยอ่อน...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 302)

2.2.2 ผู้มีอายุน้อยกว่าเพศชาย ได้แก่ เด็กชายตัวเล็ก ๆ เด็กหนุ่ม เด็กหนุ่ม คึกคะนอง หนุ่มพ่อบ้าน ไ้หนุ่มจึกโก๊ วัยรุ่น ดังนี้

“เด็กชายตัวเล็ก ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กชายตัวเล็ก ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว สื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กชายตัวเล็ก ๆ” หมายถึง ผู้ที่ไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่มีภาระหน้าที่ ผู้แต่นำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของดาวิชเมื่ออยู่กับเลดี้แอนน์-ซีมัวร์ หญิงที่ดาวิชหมายปอง ดาวิชรู้สึกประหม่วางตัวไม่ถูก ขาดความมั่นใจในตัวเองเหมือนเด็กเล็ก ๆ ที่ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในใจของตนทั้ง ๆ ที่รักชื่นชม และอยากใช้ชีวิตร่วมกับเลดี้แอนน์-ซีมัวร์ ดาวิชเป็นผู้กล้าหาญ เผชิญโลกตามลำพังเมื่ออยู่ไกลหญิงที่รัก ดาวิชละทิ้งความเป็นตัวตน ความกล้าหาญ ความกล้าเผชิญโลกเพียงลำพัง เกิดความรู้สึกที่ดีและอยากมีคนดูแลเหมือนเด็กที่ต้องการผู้ใหญ่คอยดูแลและเฝ้าหวารักขายามเจ็บป่วย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ผมไม่ได้เป็นอะไรมาก” ดาวิชกระซอกเสียง แต่แล้วก็ต้องรีบขบกราม ข่มอาการปวดศีรษะที่รุนแรงขึ้นมาอีก

“เธอยังคือดังไม่เคยเปลี่ยนแปลง” หล่อนส่ายหน้า “หัดเป็นคนมีเหตุผลเสียบ้างซิ” ดาวิชลอบถอนใจ แต่ไหนแต่ไรมาแล้วที่เขาารู้สึกเหมือนตัวเองกลับเป็น**เด็กชายตัวเล็ก ๆ** ที่มีแต่ความประหม่วและไม่มั่นใจในตัวเองเท่าที่ควร เมื่ออยู่ต่อหน้าผู้หญิงคนนี้ ทั้ง ๆ ที่ส่วนลึกของจิตใจนั้นปรารถนาที่จะได้อยู่ใกล้หล่อนอย่างเหลือเกิน...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 447)

“เด็กหนุ่มคึกคะนอง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กหนุ่มคึกคะนอง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กหนุ่มคึกคะนอง” หมายถึง ผู้ที่อยู่ในวัยสดใสไร้กังวล ผู้แตงนารูปภาษา “เด็กหนุ่มคึกคะนอง” มาเปรียบเทียบกับอารมณ์ความรู้สึกของสามภพเมื่อกลับมามีบ้านได้อยู่กับยายและเล่นกับหลาน สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของสามภพเป็นผู้ที่ต้องการความอิสระเสรี มีความฝันมุ่งมั่นในงานที่รัก มีความล้มเหลวผิดหวังเมื่อป่าไม้ที่เขาดูแลแผ้วถางยอมบำรุงให้เติบโตกลับถูกเผาไหม้เพื่อเอาผลประโยชน์ สามภพต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่หนักในการพิทักษ์รักษาป่าไม้ โชคดีที่ครอบครัวของสามภพเข้าใจและให้ความอบอุ่นใจทุกครั้งที่กลับมามีบ้าน สามภพเปรียบตนเองว่าเหมือนเด็กหนุ่มคึกคะนอง แสดงให้เห็นว่าสามภพเป็นคนที่มีความสามารถทำตามอุดมการณ์ของตนที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผนวกสูทบทผ่านอุปสรรคของชีวิตให้ผ่านพ้นไปได้ ทุกครั้งที่ได้พบหน้ายายและหลาน สามภพรู้สึกทั้งสองคนนี้อยู่เหนือโครงการหรือการงานทั้งหลายของสามภพ สามภพมีความสุขสบายใจที่ไม่ต้องรับภาระที่หนักเหมือนงานที่รับผิดชอบดูแล รู้สึกว่ามีตัวตนมีคุณค่าต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งต่างกับคุณค่าของสามภพที่มีต่องานป่าไม้ที่ถูกแอบตัดและเผาป่า สามภพท้อแท้ใจทุกครั้งที่ได้ยินข่าวเรื่องป่าไม้ถูกทำลาย ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณยายไปแค่วัดกับบ้าน อย่างดีก็ตลาด คุณยายไม่ทราบหรอกว่ามีอะไรน่าเป็นห่วงมั่ง” หลานดิงอ้อย ๆ

“ยายไม่อยากรู้หรอก” ผู้ชราสายหน้า “เราตัวเล็กแค่นี้...”

คุณยายเขยิบนิ้วก้อยออกมา

“คิดอย่างคุณยายก็มีความสุขดี ชีวิตก็ผ่านไปวัน ๆ”

“คนเดียวนี้เขาก็คิดเท่านั้นทั้งนั้นแหละสาม ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างกิน ตัวใครตัวมัน เดียวก็ตายแล้ว” คุณยายยิ้มเห็นแก้มพริบปอมอีกครั้ง สามภพชื่นใจที่ยังได้พบท่านทุกคราวที่เขากลับบ้าน ร่างเล็กบางเบาเหมือนกระดาษแม้จะพอมนิตเดียวแต่กระฉับกระเฉงสดชื่น ผมขาวดัดหยิกสั้นแค่นาค คุณยายและหลานรักเป็นผู้อยู่เหนือโครงการใด ๆ ของเขา เมื่อได้เห็นสองสิ่งนี้ สามภพมีความรู้สึกเหมือนเขาได้มีโอกาสกลับเป็นเด็กหนุ่มคึกคะนอง ร้องเพลงผิวปากอย่างไม่อาทรสิ่งใดอีกวาระหนึ่งทุกครั้ง แต่...คุณยายก็เจ็ดสิบกว่าแล้ว จะอยู่เป็นความอบอุ่น ประโลมใจให้เขาอีกนานเท่าไรกัน ชายหนุ่มอดว้าวขึ้นมาไม่ได้เมื่อนึกถึงวันนั้น “คิดมากก็ทุกข์มากนะสามนะ”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 70)

“หนุ่มพ่อบ้าน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หนุ่มพ่อบ้าน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 824) ให้ความหมายคำว่า “พ่อบ้าน” หมายถึง น. ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว, ชายผู้จัดการงานในบ้าน ผู้แตงนำรูปภาษา “หนุ่มพ่อบ้าน” หมายถึง ผู้ชายที่มีความรับผิดชอบเป็นผู้นำครอบครัว ปิทองเปรียบเทียบสามภพว่าเป็นหนุ่มพ่อบ้าน เป็นผู้ชายที่มีบุคลิกลักษณะนิสัยอบอุ่น ใจเย็น เป็นหัวหน้าครอบครัว มีความรับผิดชอบ มีจิตใจอ่อนโยนให้ความรักและเมตตาต่อหลานด้วยความรัก ดังตัวอย่างข้อความ

...ปิทองมองดูความอ่อนโยนที่เขาทะนุถนอมหลานอย่างรักใคร่ ด้วยความประทับใจ
วูบขึ้นมาโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว บนถนนคอนกรีตอันจอบแฉีกที่ทุกวันนี้ยากจะหาความปิติ
ชุ่มชื้นจากเมตตาในน้ำใจมนุษย์ ดังนั้นบางทีเมื่อคนเราไม่ได้พบเห็นหรือสัมผัส
ความกรุณาปราณี นานวันเข้าลำคอและลมหายใจก็ย่อมแห้งผากเป็นผุยผงไปโดย
สิ่งแวดล้อมชักพา

หล่อนเกิดความอบอุ่นรุ่มเย็นกับอิริยาบถของเขามาก นึกไม่ถึงเลยว่า
ชายหนุ่มวันนี้ ถือตัวนิด ๆ มีอารมณ์ขื่นหน้อย ๆ ทั้งร่างกายก็ดูแข็งแรงล้ำสัน
จะกลับกลายเป็นหนุ่มพ่อบ้านซึ่งท่าทางนุ่มนวลถึงปานนี้...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 52)

“วัยรุ่น”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณหมอชาญเวช
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ วัยรุ่น ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “วัยรุ่น” หมายถึง วัยหนุ่มที่มีอารมณ์ความรู้สึกสนใจเพศตรงข้าม ผู้แตงนำมา
เปรียบกับพฤติกรรมของคุณหมอชาญเวช ที่ให้ความสนใจดูแลปานหทัยช่วยถือเครื่องดนตรี
เดินตามมาส่งปานหทัยในคืนวันงานเลี้ยง จนหมอผู้ใหญ่จับตามองและเปรียบเทียบว่าคุณหมอ
ชาญเวช ทำตัวเป็นวัยรุ่น ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไฉนนั้นะไซ้เลย ไม่เห็นเธอ วันเลี้ยงที่บ้านหมอสวัสดิ์นะ ไฉ้ชาญเวช
มันทำตัวเป็นวัยรุ่นเดินตามสาวน้อย ๆ หิ้วข้าวหิ้วของให้สาวไม่ห่าง เห็นสมณะแบบนี้
อย่าประมาทกันนะ อ้อ”... (เข็มพลอย, 2555, หน้า 325-326)

2.2.3 ผู้มีอายุน้อยกว่าเพศหญิง ได้แก่ เด็กสาว ๆ

“เด็กสาว ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีสมา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กสาว ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กสาว ๆ” หมายถึง ผู้หญิงที่ร่าเริงแจ่มใส ผู้แต่งนำรูปภาพ “เด็กสาว ๆ” มาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของสีมาที่ร่าเริงแจ่มใส ตื่นเต้นดีใจ รอคอยไกรศรีกลับบ้าน สีมามีอารมณ์ป่วนชวนชอบไกรศรี สีมาให้ความสนใจเหมือนเด็กสาวที่เพิ่งรู้จักโลกและความรักที่มีอิทธิพลที่เกิดจากแรงผลักดันทางเพศ ทำให้แสดงออกความรู้สึกชื่นชอบอย่างเปิดเผยดังตัวอย่างข้อความ

...ในวันหยุดที่ไกรศรีกลับมา หล่อนรู้สึกเหมือนมีแสงสว่างสอดส่องเข้ามาในห้อง ที่มีมืดมิดและเป็นลำแสงของความร่าเริง แจ่มใส ไม่แต่คุณย่าเท่านั้นที่รอคอยการกลับของเขา แต่ยังมีสีมาเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งด้วย

ในบางครั้งเขาแทบจะไม่ได้คุยกับสีมาด้วยซ้ำ เพียงแต่ส่งยิ้มให้กัน หรือเพียงแค่เห็นเขา สีมาก็รู้สึกสดชื่นมีพลังกำลังขึ้นมากับการที่จะต่อสู้อีกวันหนึ่ง ๆ เขาคงไม่รู้เลยว่าวันใดที่เขาได้สนทนากับสีมา สีมาเก็บเอาทุกคำพูดของเขาไปชื่นชมและระลึกถึง หล่อนรู้ว่า เป็นเอามาก รวากับเด็กสาว ๆ ที่เพิ่งรู้จักโลกและความรัก

(อรุณมณีนัย, 2520, หน้า 172)

2.3 ผู้แสดงพฤติกรรมและลักษณะนิสัย ได้แก่ เด็กบ้านป่า เด็กเจ้าอารมณ์ เด็กโง่

เด็กไม่มีสมอง เด็กที่ยังไร้เดียงสา เด็กไร้เดียงสา สาวน้อยแสร้งรัก สาวน้อยแรกออกเรือน และสาวน้อย ดังตัวอย่าง

“เด็กบ้านป่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กบ้านป่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 763) ให้ความหมายคำว่า “บ้านป่า” หมายถึง อยู่ในป่า; คนป่า, ที่ห่างไกลความเจริญ เช่น บ้านป่า เมืองป่า ผู้แต่งนำรูปภาพ “เด็กบ้านป่า” มาเปรียบเทียบกับลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เมื่อครั้งยังเป็นเด็กครอบครัวอาศัยอยู่ติดชายป่า ตำบลหนองศาลา อยู่ห่างไกลความเจริญ พ่อเลือกให้เรียนโรงเรียนที่ใกล้ป่าใกล้น้ำซึ่งเดินทางไปเรียนได้สะดวก จึงถูกเพื่อน ๆ ล้อว่าเป็นเด็กบ้านป่า ดังตัวอย่างข้อความ

...“ทำไมพ่อทำแบบนี้” ผมโวยวาย

ผมใช้นามสกุลแม่มาตั้งแต่แรกเกิด และเป็นนามสกุลเดียวที่ผมใช้ครอบครัวผม อยู่ติดชายป่า ใกล้บ้านหนองศาลามากกว่าบ้านไผ่ซึ่งเป็นตำบลใหญ่และเป็นหมู่บ้านที่ดี มีเกียรติกว่าหนองศาลา พ่อเลือกโรงเรียนใกล้บ้านใกล้นา เพราะลูก ๆ เดินไปเรียนง่ายกว่า ครอบครัวเราจึงกลายเป็นคนสองหมู่บ้าน เพื่อน ๆ ล้อผมบ่อยว่าเป็นเด็กบ้านป่า

ทะเบียนบ้านอยู่ตำบลใหญ่ แต่ไปเรียนโรงเรียนหมู่บ้านเล็ก ๆ อย่างหนองศาลา นามสกุลแม่เป็นสิ่งที่ทำให้ผมภาคภูมิใจทุกครั้งที่ครูханชื่อ อย่างน้อยก็ช่วย ลดทอนความเป็นเด็กบ้านป่าลงได้บ้าง แต่เมื่อเห็นมันเปลี่ยนไป ผมรู้สึกโกรธ

(ประชาคม สุนาชัย, 2549, หน้า 266)

“เด็กเจ้าอารมณ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูวง เปรียบกับหน่วย ที่นำมาเปรียบ คือ เด็กเจ้าอารมณ์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความ นึกเปรียบเทียบ “เด็กเจ้าอารมณ์” หมายถึง ผู้เอาแต่ใจตนเอง ถูกขัดใจทำให้โกรธ ผู้แตงนำมาเปรียบ กับความรู้สึกโกรธไม่พอใจของภูวงที่มีต่อเจ้าแสงกับพันเอกแผนบุญที่วางแผนจัดการบังคับให้ ภูวงรับตำแหน่งหัวหน้าขบวนการทำงานใต้ดิน ซึ่งภูวงไม่เห็นด้วยกับการกระทำเช่นนี้ทำให้ภูวง โกรธไม่พอใจที่ทั้งสองคนร่วมกันวางแผนจัดการโดยตัดสินใจแทนภูวง ดังตัวอย่างข้อความ

...ภูวงมองเห็นสายตาของเจ้าแสงหล้าตวัดแวบมาทางเขาเมื่อพันเอกแผนบุญ พุดมาถึงตอนนี้ ถ้าหากว่าเขาไม่ผิด คนทั้งสองน่าจะตกลงอะไรบางอย่างกันไว้แล้ว ล่วงหน้า

“หากว่าเจ้าหอหน้ารับตำแหน่งหัวหน้าขบวนการ ก็คงจะแก้ปัญหานี้ได้” นายทหารหนุ่มใหญ่สรุปลงอย่างชัดเจน แล้วระบายลมหายใจเหมือนโล่งอกที่ไม่ต้อง อ้อมค้อมอีกต่อไป

ยิ้มที่มุมปากของเจ้าแสงหล้าขยายเพิ่มขึ้นอีก ภูวงไม่แน่ใจว่าหล่อนพอใจหรือว่า ยิ้มเยาะ

ส่วนสายตานายทหารอื่น ๆ เพิ่งมองเขาเป็นตาเดียว ชายหนุ่มมองเห็น ความกระวนกระวาย ความหวัง และความลังเลไม่แน่ใจละปนกันอยู่

ซ้ำสายตาบางคู่มองเขาด้วยความเคลือบแคลง แกมไม่เชื่อถือเสียอีก ชายหนุ่มนิ่งอึ้ง

“หัวหน้าขบวนการ...” เขาครางออกมา “หมายถึงการทำงานใต้ดิน”

“หมายถึงการไปร่วมรบกับพวกเขา” เจ้าแสงหล้าแก้ให้ด้วยเสียงชัดเจนและเย็นชา
“ไปประจำที่ชายแดนสวาระเพื่อบัญชาการรบ”

ไม่ต้องสงสัยเลย คนเหล่านี้ปรึกษาหารือกันมาล่วงหน้าแล้ว ถึงได้สอดคล้องกัน
เป็นปีเป็นขลุ่ย

ส่วนเขา...เจ้าหอหน้าแห่งสวาระ ก็เคืองแค้นเป็นไอ้จิ้ง เปื้อนเปื้อนไม่รู้เรื่องอยู่คนเดียว !

ความฉุนเฉียวพุ่งวูบขึ้นมา

“ในเมื่อเดินหมากให้เราหมดทุกก้าวแล้ว ทำไมไม่พูดออกมาเสียล่ะว่าให้เรา
ตัดสินใจอย่างไร !”

ทุกคนเงยบ มองเขาเหมือนผู้ใหญ่มองเด็กเจ้าอารมณ์กำลังจะแผลงฤทธิ์
อีกเป็นครั้งที่หนึ่งร้อยในวันเดียว

ความเงยบงันในห้องทำให้ชายหนุ่มรู้สึกตัว พลันก็เกิดความละอายใจแม้ว่า
ยังซึ่งโกรธคุกรุ่นไม่คลาย...

(แก้วเก้า, 2554, หน้า 348-349)

“เด็กโง่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแห้ว เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กโง่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 296) ให้ความหมายคำว่า “เด็กโง่” หมายถึง ว. เซลา, ไม่ฉลาด, ไม่รู้ ทั้งนี้คำที่
นำมาเปรียบ เมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กโง่” หมายถึง คนที่ไม่ฉลาด,
ไร้สมอง, โง่เซลา ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแห้วที่มีความบกพร่อง
ทางสมองที่ใคร ๆ มักเปรียบว่าแป้วแห้วเป็นเด็กโง่ไม่มีสมอง ไม่ค่อยฉลาด สติปัญญาไม่สมบูรณ์
ทุกคนมองว่าแป้วแห้วเป็นเพียงเด็กที่เหมือนตุ๊กตาสวยน่ารัก เป็นเพียงของเล่นที่ไร้ชีวิต
แต่แป้วแห้วเป็นมนุษย์ที่มีอารมณ์ความรู้สึก ความปรารถนาทางเพศ แป้วแห้วขาดความรัก
และความอบอุ่น เป็นลูกกำพร้าที่ไม่เคยได้รับไออุ่นจากผู้ให้กำเนิด ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนกอดป้อหลอไว้แนบอก กระซิบกระซาบกับมันถึงความลับและความปรารถนา
ของอารมณ์สาว ความลับความปรารถนาที่จำต้องเก็บอัดอันเอาไว้เดียวดายและว่าเหว

เพราะทุกคนเห็นหล่อนเป็นเพียงเด็กโง่ หญิงสาวโง่เช่นเดียวกับตุ๊กตาที่ไร้ชีวิต
จิตใจ ตุ๊กตาจะต้องการอะไรไปมากกว่าการมีคนซื้อหาเอาไปเป็นของเล่นหรือของประดับประดา...
(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 627)

“เด็กไม่มีสมอง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหวเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กไม่มีสมอง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กไม่มีสมอง” หมายถึง เด็กสติปัญญาไม่สมประกอบ ไม่ฉลาดไม่มีสมอง ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแ้วแหวที่ไม่สามารถหยุดยั้ง ควบคุมการพูด กิริยาอาการต่าง ๆ เปรียบเหมือนกับระบบสังสาร ระบบควบคุมการสังการของสมองผิดปกติ ระบบของสมองในส่วนความนึกคิดไม่สมประกอบ ปัญญาต่อยกว่าคนอื่น ๆ โลกของแ้วแหวไม่มีอะไรซับซ้อน คิดอะไรก็พูดออกมา แสดงออกมา แ้วแหวมองโลกในแง่ดี ไม่คิดร้าย ไม่โกรธหรือคิดเอาโทษผู้ใด ด้วยความสวยและมีจิตใจดีทำให้แ้วแหวเป็นคนสวยที่มีคุณค่าดังตัวอย่างข้อความ

...“สื่อหมายถึงไ้อัแ้วนะรี” คิวของปริชคลายลง ถามว่า

“เอ็งรู้มาจากไหนว่าข้าเป็นสมภารกินไก่อัด อย่าเสือกเดานะวัยย มันเสียชื่อข้า”

“ไม่ได้เดา แต่เอ็งมันชู้เอง น่าจะคิดบ้างว่าผู้หญิงอย่างยายแ้วแหว มันเหมือนเด็กไม่มีสมอง อยากพูดอะไรก็พูดออกมา เรื่องอะไรควรพูด ไม่ควรพูดแคไหน อีรู้เสียเมื่อไหร่ ข้าเกิดไม่ทันตอนดาราหน่ง มาริลิน มอนโร กำลังเฟื่อง แต่ข้าว่ายายแ้วแหวนี่มีอย่างคล้าย ๆ กันกับยายนั้น คือความโง่กับความไร้เดียงสา”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 550)

“เด็กที่ยังไร้เดียงสา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กที่ยังไร้เดียงสา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กที่ยังไร้เดียงสา” หมายถึง เด็กสาวผู้บริสุทธิ์ไร้ดำหนิตีเดีย่น ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับความสวยงามของแ้วแหวที่บริสุทธิ์ผุดผ่องไร้ที่ติ พฤติกรรมของแ้วแหวเหมือนเด็กที่อยากทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้เขาสนุกสนาน ไม่ต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนสร้างความสุขสนุกให้กับชีวิตอย่างไร้เดียงสา สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของแ้วแหวที่มีจิตใจดี มีความสุข จริ่งใจใสซื่อบริสุทธิ์ไม่คิดฉฉฉฉฉฉฉฉ ในทางตรงข้ามหญิงสาวคนอื่นที่มีความพร้อมสมบูรณ์ด้วยรูปร่างงดงาม ทรัพย์สินเงินทองบริบูรณ์ มีการศึกษาสูงแต่กลับริษยาในความสวยงามและความโชคดีมีวาสนาของแ้วแหว สะท้อนให้เห็นถึงความโลภหลงของมนุษย์

ที่ไม่รู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมี ในสิ่งที่เป็นตนเอง กลับปรียาผู้ที่มีความผิดปกติทางสมอง ไม่มีครอบครัว ขาดความรักและความอบอุ่น ดังตัวอย่างข้อความ

...ที่นี่ แป้วแห้วก็ทำให้ทุกคนตะลึง มองความสวยงามอันบริสุทธิ์ผุดผ่อง
ของหล่อน แม้แต่คุณโป๊ด ผู้พบเห็นผู้หญิงมามากต่อมากแล้ว

ใบหน้าหวานใสอ่อนแอรมเหมือนเด็กที่ยังไร้เดียงสา ร่างระหงกลมกลึง
ผิวเป็นสีออกชมพูเนียน ภายในชุดผ้าแพรบางเบา บางส่วนพันแนบเนื้อ บางส่วน
ทิ้งชายพลิวไปตามสายลมจากพัดลมเครื่องใหญ่...เย็นเฉย เย็นหน้านิด ๆ ขึ้นไปบนฟ้า
โดยไม่ต้องโหน ต้องบิด

เพิ่มบุญเพ็งจะตามขึ้นมา หลังจากนั่งแช่อยู่ที่โต๊ะ จนกระทั่งวันหมดขวด

เขาไม่ได้ตะลึงกับภาพ ‘เทพธิดาสีขาว’ บนคาตฟ้าอันแต่งเป็นสวนลอย ทว่าติดนิ้ว
ด้วยอารมณ์ที่ย่อมด้วยน้ำเมาแล้วออกอุทานเสียงดัง “สวย...บริสุทธิ์...เด็ด”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 416)

“เด็กไร้เดียงสา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแห้ว เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กไร้เดียงสา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “เด็กไร้เดียงสา” หมายถึง เด็กสาวที่ร่าเริงมีความสุข ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับ
กับพฤติกรรมของแป้วแห้ว ที่รักสนุก ร่าเริงไม่กังวลกับเรื่อง ไต ๆ นอนเล่นตุ๊กตาเพื่อระบาย
อารมณ์ จนคุณนายเข้ามาเห็นจึงกล่าวเปรียบประชันแป้วแห้วที่มีร่างกายเติบโต
เป็นหญิงสาวแต่ยังเล่นตุ๊กตาเหมือนเด็กไร้เดียงสา สะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะนิสัยของแป้วแห้ว
ที่มองโลกในแง่ดีเต็มไปด้วยความสดใสสนุกสนาน แป้วแห้ว กล่าวระบายความในใจเชื่อใจ
และไว้วางใจตุ๊กตาป้อหลอที่เป็นเพื่อนรักที่แป้วแห้ววางใจ ให้ความเป็นมิตร โดยธรรมชาติของมนุษย์
เมื่อให้ความเชื่อใจไว้วางใจจนหมดหัวใจมักจะถูกข่มเหงหรือถูกการกระทำโดยใช้ความรุนแรง
ได้ง่ายมาก แป้วแห้วมีรูปร่างหน้าตาที่ดีเป็นต้นทุนและมีคุณสมบัติที่ดีในการมองโลกในแง่ดี
และมีความเชื่อใจซึ่งเป็นหัวใจของความสัมพันธ์ในการสร้างมิตรภาพทุกรูปแบบ ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแห้วกำลังกอดพัดเจ้าป้อหลอ เป็นการระบายความสุขแทบจะล้น

คุณนายเปิดประตูกรีกเข้ามา แป้วแห้วหยุดส่ายตัวความรู้สึกของหล่อนซ้า ๆ
จึงยังไม่ตกใจในทันที ปากยิ้มหวานก่อนแล้วจึงค่อย ๆ เหยินิด ๆ

“เฮ้...จะบ้าใหญ่แล้วแม่แป่ว อยู่ ๆ ก็ลุกขึ้นเต้นกับตุ๊กตา โตยังกับควายเบ้อเรอ เบ้อราไปหมดทั้งตัวแล้ว ยังจะทำเป็นเด็กไร้เดียงสาอยู่อีก...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 388)

“สาวน้อยแรกรัก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สาวน้อยแรกรัก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สาวน้อยแรกรัก” หมายถึง หญิงสาวแรกรุ่นที่สดใสเชื่อบาน จิตใจปั่นป่วนเมื่อพบชายผู้เป็นที่รัก ผู้แตงนำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของลออออรที่ได้พบกับเจ้าติเรกรูจที่มาร่วมงานมงคลสมรสของนรินทร์และรุ่งระวี ลอออรมีจิตใจกระวนกระวายปั่นป่วนใจ แอบนึกโกรธตัวเองที่ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ความรู้สึกให้ปกติได้ มีอาการเหมือนหญิงสาวที่เพิ่งได้พบชายผู้มีใจรัก ให้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทั้ง ๆ ที่ลออออรผ่านประสบการณ์การครองคู่มาแล้วถึงสองครั้ง และความสัมพันธ์ครั้งใหม่นี้กับชายผู้ที่มีสถานบรรดาศักดิ์เชื้อสายเจ้าทางเหนือ มีอาชีพเป็นแพทย์หนุ่มรูปงาม ที่มีอายุต่างจากลออออรมาก ลอออรเป็นหญิงที่มีความดีงามเป็นที่รักและได้รับการยกย่องเชิดชูจากทุกคนรอบข้าง ด้วยความดีและความประพฤติตามกรอบประเพณี ลอออรปฏิบัติตนได้เหมาะสม จึงทำให้ชีวิตการครองคู่ของลออออรไม่ผิดธรรมเนียมผู้คนต่างให้เกียรติยกย่องในคุณค่าของลออออร ดังตัวอย่างข้อความ

...ใจเธอโลดแรงขึ้นวูบหนึ่ง เมื่อก้าวลงจากรถยนต์ จู๋คุณจรรยาขึ้นบันไดตึกก็เห็นชายหนุ่มลงบันไดมาช่วยประคองสตรีชราให้เดินขึ้นไป

ตาต่อตาสบกัน ลอออรเป็นฝ่ายหลบสายตาลงต่ำ เธอรู้สึกร้อนผ่าวสลับเย็นวูบวาบไปทั้งตัว จนนึกเคืองตัวเองว่ามีอาการเหมือนสาวน้อยแรกรักได้ยินเสียงคุณจรรยาทักชายหนุ่มเบา ๆ

“เจ้ามาเหมือนกันรี”

“ครับ คุณป้า” เขาตอบเบา ๆ พอกัน “นรินทร์เชิญผม ผมเพิ่งมาถึงยังไม่ทันเข้าไปในห้องโถง”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 666)

ลออออรมีใจรักตอบกลับเจ้าติเรกรูจ หวนคิดรำพึงถึงชายรักที่หมายปอง คร่ำครวญอยากได้รับการตอบสนองกลับจากชายที่รัก ลอออรคิดทบทวนความรู้สึกในใจของตนเองที่มีต่อเจ้าติเรกรูจกับการปฏิบัติตนของตนเองที่รู้สึกผิดที่ชีวิตจะต้องผ่านผู้ชายมาถึงสองครั้ง และถ้าหากตนจะมีรักใหม่และครองคู่อีกครั้งจะได้ชื่อว่า “หญิงสามผัว” สังคมจะติตราวากว่า

ให้เสื่อมเสียอย่างไร ความรู้สึกพลุ่งพล่านของลอออรเปรียบเหมือนสาวน้อยแรกรักที่เดือดพล่าน จะหาสิ่งใดมาเหนี่ยวรั้งไว้ก็มีอาจต้านทานได้ นอกจากศีลธรรมสามัญสำนึกในความถูกต้องเหมาะสมเท่านั้น ลออรเป็นแม่มา้ยผู้สง่างามที่มีอาจขัดแย้งกับสิ่งที่ขาดหายไป ซึ่งขัดกับอารมณ์ความรู้สึกของหญิงที่โหยหาเสน่ห์หาจากชายหนุ่มที่พึงใจ เธอตระหนักถึงความผิดพลาดแต่ก็ไม่สามารถสล้างกับความรู้สึกที่มีต่อเจ้าชายดิเรกรัจได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เธอถวิลหาอ้อมแขนของเขาราวกับสาวน้อยแรกรัก อยากจะอยู่กับเขาตามลำพัง อยากพร่ำพลอดและตอบสนองความเสน่ห์หาที่ห่างหายจากชีวิตไปนาน นับแต่พระยาโยธาบดีจากไป สติอาจช่วยได้เพียงควบคุมกิริยาอาการภายนอก แต่ไม่อาจลวงล้ำเข้ามาครอบงำสิ่งที่หัวใจและอารมณ์เธอร่ำร้องหา

‘ฉันจะบอกใครได้...’ ลออรถามตัวเองอย่างสิ้นหวัง ‘แม้แต่คุณป้าก็ไม่มีวันเข้าใจ ท่านอยู่คนเดียวมาตั้งแต่สาวจนแก่ ไม่เห็นจะเดือดร้อนตรงไหน ยิ่งคุณย่าของหนูเล็กด้วยแล้ว...’

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 723)

“สาวน้อยแรกออกเรือน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สาวน้อยแรกออกเรือน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สาวน้อยแรกออกเรือน” หมายถึง หญิงสาววัยแรกรุ่ง ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับลออร โดยผ่านมุมมองของคุณจรรยาซึ่งเป็นคุณป้าของลออรมองว่าการครองคู่ของลออรกับเทพราชศักดิ์ นายทหารผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ พันเอกพระยาโยธาบดี ทำให้ลออรมีเกียรติยศศักดิ์ศรีที่ดีพร้อม เป็นถึงคุณหญิงโยธาบดี ถ้าหากต้องไปครองคู่กับเจ้าดิเรกรัจเหมือนชายหนุ่มหญิงสาวแรกรุ่งที่กำลังจะออกเรือน จะต้องตั้งต้นชีวิตใหม่น่าจะไม่เหมาะสม หญิงแม่มา้ยวัย 30 กว่า กับชายหนุ่มอายุต่างกันมาก จะเป็นปัญหาในการครองคู่ได้หากจะหาคู่แต่งงานกันจริง ๆ คุณป้าจรรยาคิดว่าน่าจะเป็นพ่อม่ายวัยกลางคนที่มียศฐานะเท่าเทียมกับลออรจะเหมาะสมกว่า ดังตัวอย่างข้อความ

...เธอกำชับหลานสาวอีกครั้ง

“ทำตัวตามปกติ อย่าให้ใครจับได้เรื่องเจ้ารัจ ถ้าเขาซื่อสัตย์จริง เอาไว้ให้เขากลับมา ค่อยพูดกันอีกที”

ในใจคุณจรรยาไม่เชื่อแม้แต่น้อยว่าความรักของหลานสาวจะไปรอด ลอออร ได้ก้าวขึ้นมาสู่ฐานะที่น่านับถือเกินกว่าจะย้อนกลับไปเริ่มต้นใหม่กับผู้ชายหนุ่ม รวากับ **สาวน้อยแรกออกเรือน** ถ้าหากว่าจะสมรสใหม่จริงพอมาบรรดาคักดีวัยกลางคนสักคน น่าจะเหมาะกว่าชายหนุ่มอายุน้อยกว่าหลายปีอย่างเจ้าดิเรกรูจ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 735)

“สาวน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สาวน้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความ นึกเปรียบเทียบ “สาวน้อย” หมายถึง สาววัยรุ่นผู้มีจิตใจอ่อนไหวง่าย ผู้แตงนำมาเปรียบกับอารมณ์ ความรู้สึกของลออออรที่หวั่นไหวกับเรื่องความรักที่มีต่อเจ้าดิเรกรูจ เมื่อลออออรได้ยินคำพูดของ แม่ทองหยด พูดว่าเสียตายเป็นเจ้าดิเรกรูจมิได้ครองคู่กับสมिता จะหาผู้ชายหนุ่มคนไหนที่รูปร่าง ทั้งกายและใจไม่มีอีกแล้ว ไม่สมรักกับผู้หญิงพระนคร กลับไปเหนือคงได้ครองคู่กับเจ้าหญิง เมืองเหนือทั้งงามจะได้เหมาะสมกัน ทำให้ลออออรเกิดความวิตกกังวลอ่อนไหวเรื่องคำพูดนี้ จึงแอบซ่อนปกปิดอารมณ์ความรู้สึกของตนที่มีต่อเจ้าดิเรกรูจเอาไว้ไม่ให้ทองหยดจับผิดได้ ดังตัวอย่างข้อความ

หัวใจของลออออรปวดหนึบอีกครั้ง เธอต้องซ่อนสีหน้าไว้อย่างลำบากไม่ให้ ทองหยดจับได้ว่าคำพูดโดยไม่รู้ใจไหนอันไหนของหล่อนทำร้ายเธอได้มากขนาดไหน

บางครั้งเธอก็ตำหนิตัวเอง ที่กลับไปมีหัวใจอ่อนไหวเหมือนสาวน้อยอีกครั้ง ผู้หญิงอายุสามสิบกว่า ผ่านชีวิตครองเรือนมาถึงสองครั้ง ย่อมเป็นผู้ใหญ่หนักแน่น ไม่หวั่นไหวกับเรื่องทำนองนี้

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 737)

2.4 หญิงที่มีอาชีพให้ความสุขทางเพศ ได้แก่ นางแพศยา ดังตัวอย่าง

“นางแพศยา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วย ที่นำมาเปรียบ คือ นางแพศยา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 851) ให้ความหมายคำว่า “นางแพศยา” หมายถึง น. หญิงหาเงินในทางประเวณี, หญิงถ้อย, หญิงสำส่อน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ

“นางแพศยา” หมายถึง หญิงหลายใจ ผู้แตงนำมาเปรียบกับลอออร เมื่อถูกคุณศสามีเก่า หึงหวง พุดเหยียดหยามน้ำใจลอออร กล่าวหาว่าเป็นหญิงแพศยาที่ไปหลงรักปันใจให้ชายอื่น ยศคาดหวังว่าจะกลับมาใช้ชีวิตอยู่กับลอออรดังเดิม พุดประชดประชันแสดงความเป็นเจ้าของ ลอออรแต่เพียงผู้เดียว สะท้อนให้เห็นว่าผู้ชายในสังคมไทยมีภรรยามากกว่าหนึ่งคนไม่ถือว่า มีความผิด แต่หากเป็นผู้หญิงมีสามีมากกว่าหนึ่งคนจะถูกดูหมิ่นเหยียดหยามดักดีศรี ถูกประณามว่าเป็นหญิงชั่ว คิดคบชู้ปันใจให้ชายอื่นถือว่ามีความผิดเป็นบาปติดตัว ผู้ชายในลักษณะ คุณยศ ที่ไม่ต้องการเสียลอออรให้แก่ชายใด แสดงตนเป็นเจ้าข้าวเจ้าของ ไม่ยอมให้ชายใด มาหยามเกียรติศักดิ์ศรีของตนทั้ง ๆ ที่เลิกร้างหย่าขาดปล่อยให้ลอออรเป็นแม่ม่าย ดังตัวอย่าง ข้อความ

...“โอ้หน้าใจ” เขาพิ่มพำประณามเจ้าหนุ่มจากเมืองเหนือ เมื่อยกแก้วเหล้าขึ้นดื่ม
“มึงนี่รู้ว่าจะลูปคมกูได้ ลอออรก็นางแพศยา ผัวอยู่ทั้งคนยังปันใจให้ชายอื่นได้ลงคอ”
สำหรับยศ ลอออรคือเมียอย่างที่เคยเป็นเมื่อครั้งกระโน้น ถ้าเธอมีใจให้ชายอื่น
ก็เท่ากับคบชู้ เขายอมไม่ได้ ในเมื่อเขารักและต้องการเธอเหมือนเมื่อครั้งก่อนแต่งงานกัน
เท่าที่เป็นอยู่เขาก็ปล่อยให้เธอแสวงฮอนเล่นตัวมานานแล้ว ถึงเวลาที่จะต้องลงมือ
ให้เห็นสักที ว่าเจ้าของลอออรที่แท้จริง...คือเขาเอง...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 745)

2.5 ผู้ที่คู่แต่งงานตายหรือหย่าร้าง ได้แก่ แม่ม่ายสาว, หญิงม่าย, แม่ม่าย
แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ดังตัวอย่าง

“แม่ม่ายสาว, หญิงม่าย, แม่ม่าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่ม่ายสาว, หญิงม่าย, แม่ม่าย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 923) ให้ความหมายคำว่า “ม่าย” หมายถึง
น. หญิงที่มีผัวแล้วแต่ผัวตายหรือหย่าร้างกันไป ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบท
แล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หญิงม่าย” หมายถึง ผู้หญิงที่เคยผ่านการแต่งงานมีสามี ผู้แตงนำมา
เปรียบเทียบกับชีวิตของลอออรที่ผ่านการแต่งงานมีสามีมาแล้วถึงสองครั้ง เป็นแม่ม่ายทั้งหย่าร้าง
และสามีตาย เมื่อเจ้าดิเรกรุกเข้ามาในชีวิตของลอออรทำให้มีความหวังในการใช้ชีวิตดำเนิน
ต่อไปได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...อนิจจา...เจ้าผู้ฆ่าสงสาร

ผู้หญิงมีอยู่มากมาย ถึงไม่มีรุ่งระวี ก็ยังมีหญิงสาวที่เหมาะสมกับเขามากหลายคน
อย่าว่าแต่ใครอื่น สมิตาเองนั้นอย่างไร ท่านผู้หญิงราชศักดิ์ย่อมจะต้องรับหลานเขย
คนนี้อย่างไม่ลังเลใจ

กรรมเวรอะไรส่งผลให้เขาเกิดผูกพันใจกับหญิงม่าย ผู้แตกต่างจากเขาทั้งวัย
และสถานภาพ เธอและเขาไม่อาจจะอยู่รวมกันได้โดยปราศจากเสียงตื๋นนิทาจาก
คนรอบข้าง อีกไม่นานหรอก เมื่อท่านหลานไม่วาง เจ้าดิเรกรุจก็ย่อมจะต้องถอยออกไป
จากชีวิต ไม่มีวันเข้ามาใกล้เธออีก

หัวใจของคุณหญิงโยธาบตีติงสีกสู่อารมณ์สลด มันพาเธอวูบลงเหมือนจมใน
ห้วงน้ำลึกเยียบเย็น เมื่อนึกมาได้ถึงคำตอบ

เธอตระหนักมานานแล้วว่า เมื่อเห็นเขาเดินมาในบ้าน นั่งลงในมุมใดมุมหนึ่งใน
ในบ้าน ส่งยิ้มให้เธอ เล่นกับลูก ๆ ของเธอ หรือพูดกับเธอด้วยเรื่องทั่ว ๆ ไป หัวใจเธอ
สว่างขึ้นเหมือนแสงตะวันฉายยามเช้า เป็นความปิติที่เธอซ่อนเร้นไว้ได้ทำให้สงบเสงี่ยม
ล่องรู้แต่ผู้เดียว ไม่เคยแพร่งพรายให้ใครสังเกตเห็น

คนรอบตัวเธอมีสายตาแหลมคมน้อยเสียที่ไหน คุณป้าจรรยาถือว่าอันดับหนึ่ง
ไล่เลี่ยกันก็ท่านผู้หญิงราชศักดิ์แม่พี่เธอสมิตาอาจไม่คิดอะไรมาก แต่หล่อนก็ไม่ใช่
คนโง่อยู่ดี แล้วยังทองหยดอีกล่ะ ไม่มีใครรอดพ้นสายตาไปได้ ไม่ช้าก็เร็ว

หากคนจับได้ถึงความรู้สึกที่เธอซ่อนเร้นไว้ได้ คุณหญิงโยธาบตีผู้ครองตน
เป็นแม่ม่ายสง่างาม พร้อมด้วยเกียรติศักดิ์อันผุดผ่องทุกประการจะเอาหน้าไปไว้ไหน...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 656-657)

“แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 923) ให้ความหมายคำว่า “แม่หม้ายทรงเครื่อง” หมายถึง
น. แม่ม่ายที่มั่งมี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่หม้าย
ทรงเครื่องเพชร” หมายถึง หญิงมั่งมีเพราะสามีเสียชีวิตมีฐานะร่ำรวยทั้งเกียรติยศและทรัพย์สิน
เงินทอง ผู้แต่งนำมาเปรียบกับสถานะทางสังคมของแสนดีหลังจากที่ ๗ พฤษฯ มหัท สามีเสียชีวิต
เนื่องจากอุบัติเหตุ ทำให้หลายคน ๆ ต่างพากันเรียกแสนดีว่าแม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ก่อนที่
๗ พฤษฯ มหัท เสียชีวิตมีข่าวยืนยันว่าจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แสนดีจึงถูกเปรียบว่าเป็นแม่หม้าย

ที่มั่งมีได้มรดกทรัพย์สินเงินทอง ได้รับเกียรติยศ ได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นภรรยาของว่าที่นายกรัฐมนตรีเปรียบเหมือนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นเครื่องประดับที่ได้รับจากสังคม ประดุจเครื่องเพชรที่มีค่าราคาแพง สะท้อนให้เห็นว่าแสนดีเป็นผู้หญิงที่มีความดีงามกตัญญูต่อผู้มีพระคุณยอมตอบแทนบุญคุณของคุณหญิงเจริญจิตที่รักและเอ็นดูแสนดี ดังตัวอย่าง

...แสนดีกำลังเป็นที่สนใจของใครต่อใคร โดยเฉพาะในวงสังคมแคบ ๆ ของกรุงเทพฯ ตั้งแต่มีข่าวยืนยันว่า ๗พณฯ มหัทธจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี บัดนี้หล่อนยิ่งเป็นที่สนใจ และวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น

บางคนก็สงสัยเห็นใจ บางคนก็คิดว่าหล่อนคงดีใจในการสูญเสียชีวิต ๗พณฯ มหัทธ เพราะหล่อนจะได้เป็นแม่หม้ายครอบครองทรัพย์สินสมบัตินับล้าน ๆ

หลายคนเริ่มเรียกหล่อนว่า **แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร**

เขาวิพากษ์วิจารณ์ว่า ทรงเครื่องเฉย ๆ ยังน้อยไป หม้ายอย่างหล่อน ต้องเรียกว่า ทรงเครื่องเพชร !...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 264)

3. เครือญาติ

ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับผู้ที่สัมพันธ์กันทางเชื้อสาย พบว่ามี 5 ลักษณะ ได้แก่ ปู่ พ่อ แม่ พี่น้อง ลูกสะใภ้ ดังนี้

3.1 ปู่ ดังตัวอย่าง คุณปู่ ดังนี้

“คุณปู่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คุณปู่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คุณปู่” หมายถึง ชายแก่ในวัยชรา ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของสามภพ ที่พูดจู้จี้ขี้บ่นเหมือนชายแก่ชราที่ชีวิตกังวลใจ รอบครอบเคร่งครัดในทุก ๆ เรื่อง สภาพจริงจึงเคร่งครัดกับระเบียบในการทำงาน ซึ่งแตกต่างจากปีทองที่ใช้ชีวิตอิสระเสรีไร้สาระไม่ตั้งหลักให้แก่ชีวิต ยังขาดความรับผิดชอบในชีวิตจึงถูกสามภพพูดบ่นเรื่องการใช้ชีวิตไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ทุกคนมองปีเหมือนมองดูเด็กสลิปขวยยังงัยงั้นเลย”

“คุณก็...ทำอะไรให้มันเป็นหลักเป็นฐานหน่อยสิครับ” หัวหน้าหน่วยรักษาต้นน้ำ
ลำธารว่า “แหม...ผมนี่ก็ชอบพูดอะไรเสียงเรื่อยเลยนะ ดีไม่ดีคุณจะหาว่าก้าวก่ายสิทธิ
ส่วนตัว”

“ไม่หรรอกคะ **ปีชอบฟังพี่สามเดือน**” อีกฝ่ายหนึ่งทำตากริมใส่

“เหมือน**คุณปู่** ไซ้ไหม” ชะตาล้อ...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 240)

3.2 พ่อ ได้แก่ พ่อที่ใจดำ พ่อตัวอย่าง พ่อผู้ประเสริฐ พ่อผู้แสนดี บิดาผู้ตั้งแค้น,
พ่อผู้บ่ดั่ง ตั้งตัวอย่าง

“พ่อที่ใจดำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์)
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พ่อที่ใจดำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว
สื่อความนึกเปรียบเทียบ “พ่อที่ใจดำ” หมายถึง ชายผู้เป็นพ่อที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว
ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ที่ทุ่มเทร่างกายและเวลาทั้งหมด
ให้แก่การสร้างภาพยนตร์จนลืมครอบครัว ลืมลูกและภรรยา ทอดทิ้งไม่สนใจแม้กระทั่งภรรยา
ไปคลอดบุตรได้ลูกสาว กว่าจะได้เห็นหน้าลูกสาวก็ปล่อยเวลาให้เลยผ่านไปสามเดือน มัวหลง
อยู่กับเงินทองและชื่อเสียง ประมาทในการใช้ชีวิตจนไม่สามารถย่นเวลากลับมาได้จนสูญเสีย
ทั้งลูกและภรรยาไปโดยกลับมาแก้ตัวไม่ได้เพราะเวลาล่วงเลยผ่านไปไม่สามารถย่นเวลากลับ
มาได้ ดังตัวอย่างข้อความ

“คุณนะเป็นพ่อประสาอะไร ถึงใจดำกับลูกนั้ !”

ผมนึกถึงคำของภรรยาขึ้นมา ผมไม่อาจปฏิเสธถ้อยคำกล่าวหาของเธอได้

– ใช่ ผมเป็น**พ่อที่ใจดำ**กับลูก ใจดำตลอดมา

เธอเกิดขึ้นมาในช่วงที่ผมกำลังรุ่งโรจน์ ทั้งชื่อเสียงและเงินทอง เธอเกิดขึ้นมา
ในช่วงที่มีนายทุนหลายคนเอาเงินใส่ห่อมาประเคนให้ผมถึงบ้าน ขอเพียงให้ผมรับปาก
ทำหนังให้เขาสักเรื่อง แม้เมื่อผมปฏิเสธ เขาก็แกล้งทำเป็นลืมเงินไว้ก็เคยมี

ลูกสาวของผมเกิดมาในช่วงนั้น ช่วงที่ผมระเหิงหลงอยู่กับมัน ชื่อเสียงและเงิน
คิดในตอนนั้นว่า ลูกคงอยู่กับแม่ได้ ส่วนผมมีงานต้องทำ ทำเพื่อใคร ก็ทำเพื่อครอบครัว

ทำเพื่อลูกเพื่อเมีย คิดอยู่แค่นั้น คิดเพียงแต่จะหาเงินไว้ให้ครอบครัว ไม่ได้คิดถึง ความอบอุ่นที่เด็กต้องการ

ในระหว่างนั้น ผมถ่ายหนังทีละสองเรื่องในเวลาเดียวกัน ทำเองหมด เขียนบท ตัดต่อ กำกับ ไม่มีใครทำอะไรถูกใจผม ไม่เคยเห็นความสามารถของใคร นอกจาก ตัวผมเอง

ผมได้ดูหน้าลูกครั้งแรกเมื่อเธออายุสามเดือนกว่า ผมกลับบ้านมาครั้งนั้น ลูกผมร้องไห้จ้าเมื่อผมขอมุมจากอกแม่ ผมรู้ว่าเธอคงแปลกหน้ากับผมผู้ซึ่งเป็นพ่อ แต่นั่นเป็นเสียงคล้ายคำของลูกที่ต่ำผม ผมเป็นพ่อชนิดไหนกัน ที่อุ้มลูกตัวเองแล้ว ลูกร้องไห้จ้าอย่างนั้นนั่น และทุกครั้งที่พยายามจะอุ้มเธออีก เธอก็ร้องอยู่ในลักษณะเดิม

แต่ตอนนั้น ผมยังไม่คิดเฉลียวใจถึงเสียงต่ำของลูก ประกอบกับผมไม่มีเวลา มาสนใจ ไม่ได้ใส่ใจหาสาเหตุว่ามันเป็นเพราะอะไร มุ่งแต่งงาน ทำแต่งงาน ไม่เคยได้อยู่ ใกล้ชิดกับลูกตลอดมา จนกระทั่งเธอเริ่มโตเป็นสาว

(ชาติ กอบจิตติ, 2558, หน้า 182-183)

ตัวละคร ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) รู้สึกสำนึกผิดที่ได้ปล่อยช่วงเวลาของครอบครัว ไปโดยไม่ได้เหลียวแลชีวิตความเป็นอยู่ สารทุกข์สุกดิบของลูกสาวและภรรยาจนสูญเสียทุกสิ่ง ไปแล้ว เงินทองและชื่อเสียงก็ไม่สามารถซื้อช่วงเวลาของครอบครัวกลับมาได้ เขารู้สึกสำนึกผิด เมื่อนึกถึงวันงานศพของลูกสาวที่เขายังไม่มีเวลาจัดการให้ปล่อยให้ภรรยาจัดการทุกอย่าง แม้เป็นช่วงเวลาสุดท้ายของลูกสาวตนเอง เขาจึงเปรียบคำทอตนเองว่าเป็นพ่อที่ใจดำ ดังเช่น ภรรยาของเขาตำราว่าอยู่เสมอตั้งแต่วันที่ลูกเกิดจนกระทั่งถึงวันที่ลูกตาย เขาไม่มีความรับผิดชอบ ชาติคุณสมบัติของหัวหน้าครอบครัวที่ดี ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมบอกภรรยาว่าให้จัดการงานศพลูกไปก่อน เมื่อผมเสร็จงานแล้วผมจะรีบกลับ

“คุณเป็นพ่อประสาอะไร ถึงใจดำกับลูกนั้ !” เธอวางโทรศัพท์ทันทีโดยไม่ยอม ฟังเหตุผลของผม

ผมอยากจะลุกขึ้นตะโกนสารภาพกับคุณยายบนเวทีนั้นเหลือเกินว่า

“ผมนี้แหละ คือพ่อที่ใจดำกับลูก !”

แต่ก็ทำไม่ได้...ได้แต่สารภาพอยู่ในใจ

นึกถึงลูก นึกถึงภรรยา ป่านนี้เขาคงได้อยู่ที่เดียวกันแล้ว

-แต่ไม่รู้ว่าที่ตรงนั้นจะมีที่สำหรับผมหรือไม่ ?...

(ชาติ กอบจิตติ, 2558, หน้า 184-185)

“พ่อตัวอย่าง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พ่อตัวอย่าง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 488) ให้ความหมายคำว่า “ตัวอย่าง” หมายถึง ว. ที่ทำให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พ่อตัวอย่าง” หมายถึง ชายผู้เป็นพ่อที่เป็นแบบอย่างที่ดี ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของฉายที่ถูกคนที่มาร่วมงานศพของฉายพูดนินทาเสียดลว่าฉายเป็นพ่อตัวอย่างที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นพนักงานทำงานกับบริษัทมานาน แต่โดนจึงแอบโกงเงินบริษัทไป หาทางออกไม่ได้จึงฆ่าตัวตาย ทิ้งมรดกไว้ให้ลูก เพื่อูกักดีศรีของฉายกลับคืนมาปาริณาจึงสืบหาข้อมูลความเป็นจริงมาพิสูจน์ความเป็นพ่อตัวอย่างของฉายกลับมาให้ได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ก็ยังดีหอกไม่มีใครเอ่ยถามมาตรง ๆ ... ‘ไหนล่ะพนักงานเก่าแก่ ซื่อสัตย์ที่สุดในเครือข่าย...ไหนล่ะผู้ชายที่เป็นพ่อตัวอย่าง...ที่แท้ก็แอบโกงแอบกินแล้วหนีหน้าด้วยการฆ่าตัวตาย ทิ้งความเสียหายไว้ให้เจ้านาย ทิ้งความอับอายขายหน้าและทุกข์โศกไว้ให้ลูก’... (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 99)

“พ่อผู้ประเสริฐ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พ่อผู้ประเสริฐ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 723) ให้ความหมายคำว่า “ประเสริฐ” หมายถึง ว.วิเศษ, ดีเลิศ, ดีที่สุด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พ่อผู้ประเสริฐ” หมายถึง ชายผู้เป็นพ่อที่ดีที่สุด ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของฉาย ในหัวใจของปาริณาซึ่งเป็นลูกสาวของฉาย ไม่ว่าใครจะกล่าวหาเยียดความผิดให้กับพ่อของตน ปาริณาระลึกและเชื่อมั่นในใจเสมอว่าพ่อของตนเป็นพ่อผู้ประเสริฐ ดังตัวอย่างข้อความ

...“คิดดูเถอะคะ มันไม่ให้โอกาสเขาแก้ตัวสักนิด มันใช้เวลาไม่ถึงสามชั่วโมง เขาเขาออกจากงานที่เขาทำมาสิบสองปีด้วยข้อหาทุจริต ! ดิฉันไม่มีวันเชื่อว่าคุณดิษฐ์จะประพฤติชั่วอย่างนั้น...บอกคุณพ่อกับคุณลุงของคุณด้วยนะคะคุณกรณ์”

...รู้สึกเหมือนแสงสว่างรอบตัวมืดกับไปวูบหนึ่ง...ไม่ใช่เพียงเพราะสรรพนาม ‘มัน’ ที่หญิงแปลกหน้าผู้นี้ใช้แทนพ่อผู้ประเสริฐของเธอหรอก หากเป็นเพราะข้อมูลใหม่ที่ว่าดิษฐ์ไม่มีทางจะลูกจากเตียงคนไข้ในสภาพหนักหนาเช่นนี้ไปทำร้ายพ่อของเธอได้อย่างแน่นอน...

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 144)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พ่อผู้ประเสริฐ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พ่อผู้ประเสริฐ” หมายถึง ชายผู้เป็นพ่อที่ดีที่สุดนำมาเปรียบเทียบกับฉาย สะท้อนให้เห็นว่า ฉายเป็นคนดีที่มีใจรักและรักดีต่อเพื่อน เป็นพ่อที่ดี เป็นที่ปรึกษาคอยดูแลและห่วงใยปาริณาทุกอย่างก้าว และเป็นพ่อที่มีความรับผิดชอบต่อวิกกี ซึ่งเป็นลูกของเขาที่เกิดกับเจน อเล็กซานเดอร์ หญิงคนรักที่แอบคบหากัน ฉายเก็บเงินสะสมหลักทรัพย์ได้เงินต้นแสนปอนด์ส่งให้วิกกีเพื่อนำไปเรียนหนังสือต่อจะได้ไม่ลำบาก ตลอดเวลาที่ผ่านมาปาริณาไม่รู้ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ปาริณาไม่ถือโทษพ่อของตน ด้วยเหตุนี้เป็นข้อพิสูจน์ให้ทุกคนประจักษ์แจ้งว่าพ่อของปาริณามีได้อิโงเงินบริษัทไป ดังตัวอย่างข้อความ

...ปาริณาระลึกได้ด้วยหัวใจอันรวดเร็วและไหวหวั่น...แท้ที่จริงเธอเองก็มี ความกลางแคลงซ่อนอยู่อย่างลึกซึ้ง...เป็นไปได้อย่างไรที่ลูกรักของพ่อจะระแวงและไม่เชื่อมั่นในตัวพ่อผู้ประเสริฐเช่นฉาย !... (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 346)

“พ่อผู้แสนดี”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พ่อผู้แสนดี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พ่อผู้แสนดี” หมายถึง ชายผู้เป็นพ่อที่ดีไร้จุดบกพร่อง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับฉาย โดยผ่านความนึกคิดของปาริณาที่ระลึกถึงฉายที่แอบปิดบังซ่อนเร้นเรื่องราวของชีวิตรักระหว่างฉายกับหญิงคนรักเก่า เจน อเล็กซานเดอร์ ซึ่งแอบคบหากันทุกครั้งที่ฉายมาทำงานที่ลอนดอนเกิดความสัมพันธ์จนกระทั่งมีวิกกี ซึ่งเป็นลูกสาวของฉายที่ฉายรับเป็นได้เพียงพ่อทูนหัวแอบปิดบังมาโดยตลอด ปาริณาคิดถึงฉายและประชดฉายด้วยการนึกในใจว่า “พ่อที่แสนดี” ทำผิดบาปศีลธรรมแอบคบชู้และในเวลาเดียวกันก็ทรยศปาริณาและแม่ของเขา พ่อทำบาปเช่นนี้ได้ได้อย่างไร ปาริณารักและเทิดทูนพ่อผู้แสนดีมาตลอด และเข้าใจในเหตุผลที่เกิดจากอารมณ์รักเมื่อครั้งหนุ่มของฉายที่มีอาจหักห้ามใจมิให้ทำบาปผิดศีลธรรมเช่นนี้ได้ ฉายมีความรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้น โดยไม่ละทิ้งหน้าที่ความเป็นพ่อของวิกกี และให้ความพร้อมในทุกสิ่งแก่ปาริณาที่สุดในใจของปาริณากียังคงรัก เทิดทูน และให้อภัยในความผิดบาปของฉายผู้เป็นพ่อที่แสนดีที่สุดของปาริณา ดังตัวอย่างข้อความ

...ฉายซุกซ่อนชีวิตส่วนหนึ่งของเขาไว้ที่นี่ ชีวิตที่แปดเปื้อนด้วยบาปผิด มอมเมาด้วยความหลงใหลและความรักที่ผิดทำนองคลองธรรม...พ่อทำได้อย่างไรหนอ

สามารถตีหน้าชื่อปริศนาที่ใส่เลนและวิกตอเรีย อเล็กซานเดอร์ พร้อม ๆ กับที่สามารถ
ทรยศหลอกลวงเธอและแม่ไปได้พร้อม ๆ กัน

...เป็น**พ่อผู้แสนดี**ของฉันทจริง ๆ ละหรือที่สามารถทำได้ถึงเช่นนี้ คุณพระ !
ฉันทข้างเข้าใจตลอดมาว่าฉันทรู้จักทุกส่วนทุกซอกทุกมุมในชีวิตของท่าน...เราทั้งคู่คือ
‘หนึ่งชีวิต’ ของกันและกัน...

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 617)

“พ่อผู้บ้าคลั่ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ บิดาผู้คั่งแค้น, พ่อผู้บ้าคลั่ง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 240) ให้ความหมายคำว่า “คลุ้มคลั่ง” หมายถึง ก. กลัดกลุ้ม
ในใจจนแสดงอาการอย่างคนบ้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “พ่อผู้บ้าคลั่ง” หมายถึง ชายผู้มีเรื่องทุกข์ใจ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะนิสัย
ของนายดัดเมื่อครั้งเกิดเรื่องทุกข์ใจจนทำให้ไม่มีกำลังกายและใจ ทำให้ไม่สามารถบริหารงาน
ธุรกิจตลาดสดที่ยิ่งใหญ่ในย่านที่อยู่ได้ ทุกข์ใจด้วยเรื่องของดวงแก้วลูกสาวสุดที่รักของนายดัด
สร้างความอัปยศน่าอัปอายต้งท้องและแท้งลูกหนีออกจากบ้านหายตัวไปจึงเป็นเหตุให้นายดัด
เศร้าใจอย่างบ้าคลั่งและซึมเศร้า พยายามออกติดตามสืบหาดวงแก้วจนเมื่อได้พบดวงแก้ว
และครอบครัว นายดัดอยากทวงคืนความเป็นบิดาของดวงแก้วอีกครั้ง สายใยระหว่างพ่อกับลูก
ที่มีต่อกันตัดอย่างไคร้ก็มีอาจตัดขาดจากกันได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...นายดัดนั่งเงยบึ้งใหญ่ แม่เมื่อรถแล่นจากมาแล้วเขาก็ยังหันไปมองแลเห็น
พ่อแม่ลูกทั้งสี่ยังยืนอยู่ ไฟดวงกลมสองข้างประตูเหนือรั้วต้นข่อยส่องสว่าง น้ำตาซึมออกมาอีก
เมื่อนึกถึงความหลังครั้งที่เขายังเป็น**พ่อผู้บ้าคลั่ง** หลังจากนั้นหล่อนก็แท้งลูก...หากวันเดี๋ยวนี
ทวงคืนได้ เขาก็จะทวงกลับมา...ตั้งต้นความเป็นบิดาอีกครั้ง... (กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 41)

3.3 แม่ ได้แก่ มารดา แม่สุตพิเศษ ดังตัวอย่าง

“มารดา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เดือนสิบ เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มารดา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “มารดา” หมายถึง หญิงผู้ให้กำเนิดบุตร ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของเดือนสิบ
ที่มีความรักและเป็นห่วงน้องชาย ทุ่มเทชีวิตเพื่อหาทางมารักษาอาการติดยาเสพติดของน้องชาย
เข้าใจในความทุกข์และความเจ็บปวดที่น้องชายได้ประสบ เดือนสิบเปรียบเหมือนมารดาที่มี

ความรักลูก ห่วงหวั่น้องชาย เป็นผู้ที่มีพระคุณ และเป็นคนสำคัญที่จะนำพาชีวิตใหม่ของवल
น้องชายที่รักของเขาให้กลับมามีชีวิตใหม่อีกครั้ง เดือนสิบจึงเปรียบเหมือนมารดาผู้ให้กำเนิดบุตร
ดังตัวอย่างข้อความ

...“เราคงต้องคุยกันอีกมาก” จู ๆ หล่อนก็หันมาทางเขา พลังลดเสียงลง
ชายหนุ่มไม่พยักหน้าเขาดีใจขึ้นหรือที่หล่อนมีเรื่องคุยอีกมาก ถ้ามาก เพราะเรื่องรอบตัว
ที่สมควรคุย เขาคงเปิดปากเดี๋ยวนี้อแล้ว แต่เพราะเรื่องที่หล่อน จะคุยกับเขานี้ คือ
ความโศก ความหดหู่ ที่เขาถือว่าเป็นทุกข์ยากอันสุดยอด เป็นวิบากกรรมอันเขา
ไม่ปรารถนาจะได้เห็น ไม่พึงประสงค์จะรู้ว่ามันเกิดแก่ใครอื่นอีกนอกจากตัวเอง เทียงวัน
อเนจอนาถจนเกินกว่าจะอยากคุย

“ฉันนับถือคุณมากเลยนะคะคุณเทียง” หญิงสาวแปลกหน้ากล่าวต่อ...
แววสะเทือนใจพุ่งผ่านประกายตาขึ้นมากำสรวลอยู่ตรงนั้นตาเขา หล่อนมิได้ร้องให้
ไม่มีหยาดน้ำเอ่อตามขึ้นมาเมื่อเอ่ยคำนี้ ความเจ็บปวดดิ้นรนกินลึกเกินกว่าจะพรรณนา
เป็นถ้อยคำ หากเขารู้และสัมผัสได้ เข้าใจทุกข์ทรมานของพี่ที่รักน้องมาก และพยายาม
อุ้มเอาไว้ ดุจดั่งมารดาเขาที่ประคองกอด ความอดกลั้นเพียรแก้เพียรดึงจนเขาก้าวขึ้น
จากหุบเหวแห่งความไร้สมประดี...แล้วยืนขึ้นด้วยแขนขา ด้วยสติสัมปชัญญะของคนปกติ
หลังจากพจญความตกต่ำอันยาวนาน

“ผมก็เห็นใจคุณมาก” เทียงวันรู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ ...

(กฤษณา อโศกสิน, 2550, หน้า 151)

“แม่สุดวิเศษ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณวิฑู เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่สุดวิเศษ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความ
นึกเปรียบเทียบ “แม่สุดวิเศษ” หมายถึง หญิงผู้เป็นแม่ที่เก่งและดีงาม ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับ
ลักษณะนิสัยของคุณวิฑู วิฑูเป็นเด็กกำพร้าที่เข้ามาช่วยคุณวิฑูทำงาน เพึ่งทราบข่าวของ
คุณเอียรที่ประสบอุบัติเหตุจนต้องตัดขา วิฑูได้พบคุณวิฑูตั้งหลายครั้งหลังจากเกิดเรื่องนี้
แต่วิฑูไม่เห็นการแสดงออกถึงความทุกข์ของผู้เป็นแม่อย่างวิฑู วิฑูจึงเปรียบคุณวิฑูว่าเป็น
แม่ที่มีความอดทนอดกลั้น เก็บอารมณ์ทุกข์โศกของตนเพื่อไม่ทำให้คุณเอียรลูกชายผู้ประสบ
ความโชคร้ายต้องทุกข์เพิ่มขึ้น วิฑูชื่นชมคุณวิฑูที่มีรูปร่างหน้าตาดีงาม มีความเก่งและมีจิตใจ
ที่เข้มแข็งจนรู้สึกอิจฉาคุณเอียรที่มีแม่ที่วิเศษ ดังตัวอย่างข้อความ

...โอ้...ผมเพิ่มแอบชื่นชมกับคุณเธียรสุดหล่อในรูปที่ผมเห็นวางเรียงอยู่ในห้องรับแขกของคุณวิทูอยู่หยก ๆ ผมเพิ่งอิจฉาชีวิตอันหรูหราแสนสุขของครอบครัวนี้เมื่อไม่กี่วันมานี้เอง แล้วอยู่ ๆ คล้ายกับว่าโลกทั้งใบได้คว่ำมาทับบนตัวผมจนอึดอัดหายใจไม่ออกไปหมด เมื่อผมรู้ว่า บัดนี้ ผู้ชายแสนวิเศษคนนั้น (แถมมีแม่สุดพิเศษที่ผมทั้งทั้งทั้งนิยม) กลายเป็นคนพิการไปเสียแล้ว...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 519)

3.4 พี่น้อง ได้แก่ น้องคนเล็ก ดังตัวอย่าง

“น้องคนเล็ก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีส่า เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ น้องคนเล็ก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “น้องคนเล็ก” หมายถึง ผู้เกิดร่วมบิดามารดาเดียวกันและเกิดทีหลัง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่กฤษฎาแสดงต่อสีส่าอย่างสนิทสนม กฤษฎาจึงมีสีส่าขึ้นจากหัดรารกับจูน้องคนเล็ก รูปภาพ “น้องคนเล็ก” แสดงให้เห็นถึงการได้รับความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากทุก ๆ คนในครอบครัว ได้รับความรักจากพ่อแม่และพี่ ๆ น้องคนเล็กจะได้รับการปกป้องดูแลความปลอดภัยจากพี่ ๆ ที่มีประสบการณ์มากกว่า คอยเฝ้าระวังระแวดระวังทุกซกัยให้กับผู้เป็นน้อง และสะท้อนลักษณะนิสัยของสีส่าที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง น้องคนเล็กมักจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมจากพี่ ๆ เอาประโยชน์ของตนมากกว่าจะเสียสละเพื่อคนอื่น นิสัยของน้องคนเล็กมักจะเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้เสียสละ ดังตัวอย่างข้อความ

...กฤษฎาจึงมีสีส่าขึ้นจากหัดรารกับจูน้องคนเล็ก เขาไม่สูงกว่าสีส่าเท่าไรนัก ไม่เหมือนไกรศรี กฤษฎาอยู่ห่างจากสีส่านิดเดียว จนสีส่าได้กลืนกาย กลืนตัวมนุษย์ผู้ชายแปลกดีเหมือนกัน

เนื้อตัวของสีส่าเปียกชื้นไปหมด ผ้าเปียก รัตริงจันเห็นรูปร่างของสีส่าอย่างชัดเจน น้ำทะเลยังคงหยดจากผมไหลลงระหนาดตาของสีส่ามาเรื่อย ๆ สีส่าสะบัดมือจากกฤษฎาโดยแรง

“คุณจะไปไหนอีก” กฤษฎาชะงัก

“เปล่า” สีส่าพูดหน้าเฉย “จะเอาน้ำออกกะ มะนเข้าหู่เข้าตา”

ลีลารู้สึกดีใจที่เขาสนใจกับลีลา และต้องเพิ่มความระแวดระวังเป็นพิเศษ
กับเหล่าที่ลีลาต้องการ...

(อรุณมนัย, 2520, หน้า 358-359)

3.5 ลูกสะใภ้ ไต่แก่ ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก ดังตัวอย่าง

“ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 723) ให้ความหมายคำว่า “ตุ๊กตาล้มลุก” หมายถึง ตุ๊กตารูปกลม
ไม่มีขาฐานโค้งมีโลหะถ่วงอยู่ข้างในฐานเมื่อผลักให้ล้มแล้วจะกลับตั้งขึ้นมาได้เอง ทั้งนี้คำที่นำมา
เปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก” หมายถึง หญิงที่ไร้
ชีวิตจิตใจ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหว ที่มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามโดดเด่น
เหมือนตุ๊กตา ดวงลักษณะพูดประชดประชันพิศสมที่รักและเอ็นดูแป้วแหวให้แต่งงานกับเพิ่มบุญ
ซึ่งเป็นพี่ชาย สะท้อนให้เห็นว่ารูปภาพ “ตุ๊กตาล้มลุก” ที่นำมาเปรียบกับแป้วแหว แม้ใครต่อใคร
พากันหัวเราะเยาะในความไม่สมประกอบของสมองแป้วแหวที่เป็นเหมือนตุ๊กตาของเล่นที่ไม่มี
ชีวิตจิตใจ แป้วแหวกลายเป็นตุ๊กตามนุษย์ที่มีชีวิต ถูกบงการชีวิตมาแต่กำเนิด ถูกเลือกให้เป็น
ถูกจัดสรรชีวิตมาโดยตลอด แต่แป้วแหวเป็นตุ๊กตาล้มลุกที่เป็นมนุษย์ถูกผลักให้ไปในทิศทาง
ด้วยแป้วแหวไม่เคยขัด ให้ความเคารพเชื่อฟังคุณนายสมพิศ และสามีอย่างเพิ่มบุญมาโดยตลอด
แป้วแหวมองทุกคนในแง่ดีไม่คิดอิจฉาริษยา ไม่คิดโกรธเคืองผู้ใดที่หัวเราะเยาะความไม่ปกติ
ของสมองเหมือนตุ๊กตาที่ถูกผลักให้ล้มแล้วก็ลุกกลับมาตั้งตรงเหมือนเดิม เปรียบได้กับจิตใจ
ของแป้วแหวที่ถูกกระแทกกระเทือนด้วยถ้อยคำรุนแรง แป้วแหวไม่ใส่ใจในคำพูดนั้น กลับมี
จิตใจที่ปกติ ซื่อตรงและรักดีเป็นลูกสะใภ้ที่ดีของคุณนายสมพิศและเป็นภรรยาที่งดงาม
ทั้งรูปร่างและจิตใจของเพิ่มบุญ ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแหวลุกขึ้นเดินก้มตัวออกไปจากห้องกระจก พอดีดวงลักษณะเปิดประตู
ห้องรับแขกเข้ามาจากข้างนอก หลอนมองข้ามห้องมาที่แป้วแหว

“กลับมาแล้วรี แป้ว”

“คะ แป้วซื้อเสื้อมาฝากคุณดวงด้วยคะ” หลอนพูดประจบเอาใจตามนิสัย

ดวงลักษณะไม่สนใจ

ดูเหมือนตั้งแต่เกิดมา หล่อนจะไม่เคยรู้สึกอะไรกับ ‘น้ำใจ’ ของใคร “พี่เพิ่ม อยู่ในห้องกับคุณแม่อี”

“นอนแล้วคะ”

“อ้าว.....แล้วทำไมเธอถึงยังเกาะอยู่แถวนี้ล่ะ”

แป๋วแหวฮิม ยังไม่ทันตอบ ดวงลักษณะก็เดินฉับ ๆ ผ่านหล่อนเข้าไปหามารดา ในห้อง ได้ยินหล่อนพูดกับพิศมดัง ๆ

“กลับแล้วรีคะ ลูกชายขี่เมากับลูกสะใภ้ตักตาล้มลูกของแม่”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 778)

4. การศึกษา

ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับการสืบทอดความรู้ พบว่ามี 3 ลักษณะ ดังนี้

4.1 ผู้รู้ ได้แก่ ครู ปราชญ์ชาวบ้าน ดังตัวอย่าง

“ครู”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ กัง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ครู ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ครู” หมายถึง ผู้สอนให้ความรู้ศิษย์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของกัง โดยผ่านมุมมองของหยกที่มีกังเป็นหลักในชีวิต กังสอนให้หยกเป็นคนดีมีคุณธรรม มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สอนประสบการณ์การดำเนินชีวิต กังเลี้ยงดูหยกให้มีความรักความอบอุ่นสอนวิชาชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...ข้างตะเกียงลานเป็น “โรงเรียน” อีกแห่งหนึ่งของฉันโดยมีกังเป็นครูสอนวิชาชีวิต

“คนเราเกิดมาต้องมีความกตัญญูรู้คุณ อย่างครูบรรยายนี้หยกจะลืมเขาไม่ได้ โตขึ้นต้องหาทางตอบแทนบุญคุณเขาให้จงได้ ให้สมกับที่เขาดีต่อเรา”

“ไม่ลืมหรอก เพราะรักและเคารพครูมาก” ฉันบอกกังด้วยความจริงใจ...ฉันจะลืมเลือนครูได้อย่างไรในเมื่อครูให้สิ่งที่ฉันไม่เคยมีในชีวิตด้วย นอกเหนือจากให้ความเมตตากรุณาและความรู้

“เราจะเพียงแต่รักและมีความเคารพอยู่ในใจไม่ได้ ไม่พอ เราต้องหาโอกาสตอบแทนด้วย...ตอบแทนตามกำลังฐานะของเรา”...

(หยก บุรพา, 2520, หน้า 186)

“ปราชญ์ชาวบ้าน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปราชญ์ชาวบ้าน” หมายถึง ชาวบ้านผู้มีภูมิปัญญา ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของนายดัดเป็นชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของนักปราชญ์หมั่นเพียรหาความรู้ เสริมศักยภาพของตนให้รอบรู้ รู้ลึกและรู้จริง นายดัดเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความพยายามแสวงหาความรู้ให้รอบด้านในทุก ๆ ศาสตร์ของวิทยาการเพื่อค้นหาคำตอบที่มีเหตุผลอ้างอิงได้และได้ข้อมูลจริงจากแหล่งที่มา นายดัดเป็นชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น เป็นผู้มีความรู้ภูมิปัญญา และนำภูมิปัญญาจากท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ชีวิต สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ คุณค่าจากภูมิปัญญาในอดีตสู่ความเจริญรุ่งเรืองในยุคปัจจุบันได้อย่างสอดคล้องกัน ทำให้การดำรงชีพได้อย่างมีความสุข ความเจริญ ดังเช่นชีวิตของนายดัด ดินดีขึ้นชมและภาคภูมิใจที่ปู่ของเขาได้ถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตจากภูมิปัญญาของปู่สู่ดินดีซึ่งเป็นรุ่นหลาน ต่อมาจึงเปรียบปู่ของดินดีเป็นปราชญ์ชาวบ้านสร้างหลักฐานที่มั่นคงและมั่นคงไว้ให้ลูกหลาน ดังตัวอย่างข้อความ

...ดินดีฟังแล้วก็ได้แต่นึกในใจ

ปู่ของเขาเป็นคนฉลาด ส่วนย่าเป็นคนเฉลียว ดังนั้น ความสำเร็จทุกด้านของตลาดสดตรีมิตรจึงมิได้เกิดจากใครอื่นนอกจากเกิดเพราะความเฉลียวและฉลาดของหญิงชายคู่หนึ่งผู้มีการศึกษาครึ่ง ๆ กลาง ๆ แต่ฟ้าดินสร้างปัญญาสติและขันติมาให้ปู่จึงคล้ายปราชญ์ชาวบ้านผู้สอนตนเองด้วยประสบการณ์ ก้าวผ่านร้อนหนาวขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน..

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 235-236)

4.2 ผู้เรียน ได้แก่ เด็กอนุบาล นิสิตชั้นสูง ดังตัวอย่าง

“เด็กอนุบาล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑู เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กอนุบาล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เด็กอนุบาล” หมายถึง ผู้เริ่มต้นฝึกหัดเรียนรู้วิชา ผู้แตงนำมาเปรียบกับคุณย่าวิฑูที่มีความกระตือรือร้นตั้งใจเรียนกับนายธรรหลานชายที่มาช่วยสอนความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ให้ด้วยวัยที่เรียนรู้และจดจำได้ช้า นายธรรสอนแนะนำสิ่งใดคุณย่าวิฑูตั้งใจและจดบันทึกเหมือน

เด็กอนุบาล ที่เริ่มศึกษาเล่าเรียนความรู้พื้นฐานตามพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย คุณย่าวิฑู เรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เพื่อทำความเข้าใจกับโลกที่เปลี่ยนแปลงทันสมัยขึ้น คุณย่าวิฑูมีลักษณะนิสัยชอบเรียนรู้ มุ่งมั่น และทำสิ่งที่ตั้งหวังไว้ให้สำเร็จ ไม่ยอมเป็นคนตกยุค เรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่เพื่อก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้เพื่อเรียนรู้โลกของสังคมของคนรุ่นใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างคนต่างรุ่นต่างวัยให้มากขึ้น ดังตัวอย่างข้อความ

...ตอนนี้ เรื่องการเปิดปิดคอมพิวเตอร์ไม่เป็นปัญหาให้ฉันต้องวิ่งพล่าน
เรียกนายธรรมาช่วยอีกแล้ว

นายธรรมาเป็นครูที่ดีมาก เขาใจเย็นเวลาแนะนำฉัน ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นเด็กอนุบาล
เขาเขียนคำสั่งให้ฉันทำตามขั้นตอน รวมทั้งในกรณีที่ถ้าคอมพิวเตอร์ของฉันเกิดไม่ shut down
ตามปกติขึ้นมา...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 117)

“นิสิตชั้นสูง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีลา เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ นิสิตชั้นสูง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “นิสิตชั้นสูง” หมายถึง ผู้มีการศึกษาสูง ผู้แต่นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสีลา
ที่เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีอยู่ในมหาวิทยาลัย เป็นผู้มีการศึกษามีปัญญาความรู้
มักจะเลือกคบคนต่างเพศที่มีข้อจำกัดมากขึ้น ทำให้หาผู้ชายมาครองคู่ได้ยากเพราะเลือก
หรือตัดสินใจคนที่ฐานะทางการเงินการศึกษา สีลาจึงถูกพี่ ๆ กระแนะกระแหน่ประชด
เปรียบกับนิสิตชั้นสูง สะท้อนให้เห็นว่าระดับการศึกษาถือเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งในการพิจารณา
เลือกคู่ครองของผู้หญิง การศึกษาก็เปรียบเป็นเงินทอง ผู้มีการศึกษามีปัญญาความรู้ ถือเป็น
ขุมทรัพย์ หากมีความรู้สูงมากขึ้นก็ถูกสังคมจัดให้อยู่ในระดับชนชั้นผู้มั่งมีร่ำรวย ดังนั้นสีลา
จึงเลือกสรรหาคนที่เหมาะสมจะครองคู่กับตนได้ยากขึ้น ดังตัวอย่างข้อความ

...“อีกหน่อยคงไม่กล้าพูดกับเขาหรอก นิสิตชั้นสูงพี่สะใภ้ใช้สำนวนนางงามจริง ๆ

“แปลว่าอะไรนะ นิสิตชั้นสูง” พี่สาวก่อน

สีลาหรือจะขอบคุณพี่แฉ่เสียให้ยาก สีลาชอบคำว่านิสิต แต่ไม่ชอบไต่คำว่า
ชั้นสูงนั้นนั่นหรือ ฟังแล้วปวดใจ

“โก๋จะตาย อยู่ในเครื่องแบบนิสิต” พี่แจ้ยังติดใจ แต่อดไม่ได้ที่จะคิดแบบของพี่แจ้ว่า “อย่าเรียนสูงนักนะ ลีลา กำแพงหลายชั้น หาแฟนยาก ไม่มีใครกล้าจีบนอกจากพวกเดียวกัน แต่ก็จะมีสักกี่คน”...

(อรุณมนัย์, 2520, หน้า 82)

4.3 ผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่ บัณฑิต ดังตัวอย่าง

“บัณฑิต”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ บัณฑิต ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “บัณฑิต” หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้แต่งนำมาเปรียบกับลักษณะนิสัยของลีลา ที่มักจะแสดงอารมณ์โกรธหงุดหงิดอารมณ์เสียไม่พอใจผู้คนและสิ่งรอบตัว วินิตจึงเปรียบประชดลีลาว่าการแสดงการกระทำเหล่านี้เป็นเรื่องปกติธรรมดาของผู้ทรงความรู้ ผู้มีปัญญา มีการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่าผู้มีปัญญาความรู้ รู้จักระงับอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่พอใจได้ แต่ลีลาไม่เป็นเช่นนั้น ลีลาเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองจนลืมหูตัวเองจึงมีนิสัยขี้โมโห หงุดหงิดและวากล่าวถูกผู้อื่นที่มีการศึกษาน้อยกว่าตน ไม่รู้จักความพอใจในสิ่งที่ตนมี คนรอบข้างทำอะไรที่ไม่ทันต่อความต้องการของลีลา ลีลาจะแสดงอารมณ์โกรธโมโหไม่พอใจออกมาให้เห็น ดังตัวอย่างข้อความ

...“แหม วันนี้โมโห แต่ก็...เห็นยังงี้ทุกที ไม่หายเลยนะ” วินิตยั่วล้อ “หรือว่าเป็นธรรมดาของบัณฑิต”

“คุณ” มาลินีปรามสามี

“ก็เห็นตั้งแต่มา ฟังพ่วงม้งเป็นหมิ่นผึงยังไม่หยุดเลย” วินิตพูดด้วยน้ำเสียงขัน ๆ ยั่วให้โกรธเช่นเคย

“ก็เฉื่อยแฉะ อืด อยู่ยังงี้ตาปีตาชาติจะให้ชมหรือว่าดีพิเศษ” ลีลาไม่ลดละ...

(อรุณมนัย์, 2520, หน้า 283)

5. ระดับชนชั้น

ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับผู้เกี่ยวข้องกับประมุขของบ้านเมือง พบว่ามี 6 ลักษณะ ดังนี้

5.1 ราชนิ ได้แก่ เจ้าชาย เจ้าหญิง เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์ นางพญา
ดั่งตัวอย่าง

“เจ้าชาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิง เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ เจ้าชาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“เจ้าชาย” หมายถึง ผู้มีรูปร่างหน้าตาสง่างาม ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิง
ไกล่รุ่งได้พบกับเจ้าหญิงครั้งแรกนึกเปรียบเทียบว่าเจ้าหญิงมีรูปลักษณะหน้าตาและท่าทางสง่างาม
มีราศี สุภาพบุรุษ มีความโดดเด่นลักษณะแตกต่างสามัญชนทั่ว ๆ ไป ไกล่รุ่งชมความสง่างาม
ของเจ้าหญิงกับมารดาของตน ดั่งตัวอย่างข้อความ

...“เจ้าหอหลวง หมายถึงใครคะ ?”

“พ่อของเขาจะ เป็นเจ้าประเทศसारะ เขาเรียกกันว่าเจ้าหอหลวง ส่วนรัชทายาท
เรียกกันว่าเจ้าหอหน้า อายุท่านมากแล้ว ดูท่าที่ไม่ค่อยแข็งแรงนัก อีกไม่นานแม่ก็ได้ข่าว
ว่าสิ้นเสียแล้วที่เชียงใหม่ ส่วนเจ้าหญิงเป็นเด็กหนุ่มหน้าตาท่าทางดีทีเดียว พุดจาไฟเราะ”

“พบกันครั้งแรกเขาก็ดีดีค่ะแม่ ท่าทางยังกะเจ้าชายออกมาจากเทพนิยาย”...

(แก้วเก้า, 2554, หน้า 87)

“เจ้าหญิง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือเจ้าหญิง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบเทียบ “เจ้าหญิง” หมายถึง หญิงสาวผู้สง่างาม ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหว
ที่เกิดมาจนอายุสามขวบยังไม่ยอมพูด ป้าแจ่มจึงเปรียบแป้วแหวว่าเหมือนเจ้าหญิงที่หน้าตา
สวยงามไม่ยอมพูดจนกว่าจะได้พบกับเจ้าชายจึงจะพูดได้ แป้วแหวมีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ
ด้วยเหตุที่หน้าตาของแป้วแหวมีดวงตากลมโต นัยน์ตาดำขลิบสวยโดดเด่นจึงถูกป้าแจ่ม
นำรูปลักษณะที่โดดเด่นนี้มาเปรียบเหมือนเจ้าหญิงที่ไม่ยอมพูดเอื้อนเอ่ยกับใคร ดั่งตัวอย่าง
ข้อความ

...จนกระทั่งแม่หนูอายุสามขวบกว่า ก็ยังไม่รู้จักพูดมิใช่ใครจะสอน มิใช่คนที่คร่ำ
จะพูดกันเป็นต้อยหยอ ซึ่งหากเป็นเด็กทั่วไปคงจะพูดตามที่ได้ยินเป็นนกแก้วนกขุนทอง
แต่แม่หนูแป้วแหวไม่ยอมพูด จนกระทั่งป้าแจ่มล่อว่า

“เหมือนเจ้าหญิงอะไรในนิทานเรื่องมังกรมั่งหว่า ไอ้ที่เป็นใบไม้ยอมพูดยอมจาจนกว่าจะได้พบเจ้าชายเนื้อคู่มาทลายปัญหา ล่อให้พูดนะ”

“นิทานอะไรป่า” บุญน่านักฟังวิทยุถาม

“ไม่รู้...เคยฟังมานานแล้วลืมไปหมดแล้ว จำได้แค่เจ้าหญิงไม่พูด แล้วมีเจ้าชายมาเล่านิทานปัญหาให้พูดเท่านั้นเอง...หรือไง แป้วแหว...แกจะเป็นเจ้าหญิงจ้ะ...หือแป้วแหว”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 75-76)

“เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย” หมายถึง เจ้าหญิงผู้อพยพหลบหนีภัย เจ้าหญิงจากประเทศกัมพูชา หรือ เขมร หลบหนีเดินทางเข้ามาทางชายแดนไทยเพื่อขอความช่วยเหลือจากทางการประเทศไทยเพื่อผ่านไปยังประเทศที่สาม เจ้าหญิงอพยพหลบหนีออกจากประเทศกัมพูชา หรือเขมร ในช่วงที่จะกลายเป็นเขมรแดง เจ้าหญิงโสคนเทียได้รับน้ำใจไมตรีจากคนไทยผู้ให้ที่พักพิงหากไม่คลางแคลงใจในฐานันดรของเจ้าหญิง ความหวาดระแวงที่อาจส่งผลต่อความมั่นคงของแผ่นดินไทย เจ้าหญิงเกิดมาเพื่อต่อสู้ มีชีวิตเพื่อรับความรัก ความทุกข์และความผิดหวัง ด้วยจิตใจเข้มแข็ง มุ่งมั่น รักชาติยิ่งชีพ ผจญผ่านพันอุปสรรคต่าง ๆ มาได้ ลักษณะบุคลิกของเจ้าหญิงโสคนเทีย มีคุณสมบัติของหญิงที่เต็มเปี่ยมไปด้วยสติและปัญญาเป็นแบบอย่างที่ดีของการเป็นผู้นำ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ถ้าเคย... ฉันก็จะได้ไม่ต้องคอยนึกว่าคุณไม่รู้” คนขับรถได้แต่แอบอมยิ้ม

เจ้าหญิงมีพระอารมณ์ขันอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ ใช้ได้หมายถึง หากมิได้ทรงเป็นเจ้าหญิงผู้ลี้ภัย แต่เป็นหญิงไทยเพื่อนของเขา หลอนคงจะเป็นคนที่เขาอยากคุยด้วยอันดับหนึ่ง... (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 141)

“ราชนาถผู้มีศรีและมีศักดิ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ราชนาถผู้มีศรีและมีศักดิ์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ราชนาถผู้มีศรีและมีศักดิ์” หมายถึง หญิงผู้มีเกียรติยศและศักดิ์ศรีสูงส่งสมฐานะชาติกำเนิดิตาผู้สืบเชื้อสายชาติกษัตริย์ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับ

บุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทีย ที่เข้มแข็งสามารถสกดกลั่นอารมณ์สะเทือนใจ เมื่อเกิดความรู้สึกน้อยใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...เหตุไฉนเขาจึงไม่ตอบจดหมายของพระองค์ ทรงรู้สึกว่บางสิ่งบางอย่างแล่นขึ้น หากก็ทรงบังคับและควบคุม กลืนกล้ำก้อนสะอื้นอย่าง **ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์** แม้กระนั้น พระเนตรก็ยังคงพร่าพราย โชคดีที่ผู้คนในชมรม ต่างก็เข้ารุมล้อมสมเด็จเจ้าเอว จึงทรงถอยออกมาได้... (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 778)

“นางพญา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทีย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางพญา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว สื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางพญา” หมายถึง หญิงผู้สง่างาม ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทีย ที่มีรูปลักษณะท่าทางสวยสง่างาม ทรงพลัง ร้อยเอกราชวันตร หรือ สุนิกคิดในใจเมื่อเห็นใบหน้าเจ้าหญิงโสคนเทียที่หมดแรง หน้าซีดแต่ก็ยังคงงดงามด้วยท่าทีสง่างาม สมกับเป็นธิดาเชื้อสายกษัตริย์ มีลักษณะโดดเด่น มีรัศมีทรงพลัง มีอำนาจวาสนา น่าเกรงขาม ดังนางพญาสมเกียรติเชื้อชาติวงศ์ตระกูล ดังตัวอย่างข้อความ

...“คืนนี้คุณจะอยู่เฝ้าตากก็ได้ หรือจะให้น้ำมาเฝ้าก็ได้” สุกอกเบา ๆ ระหว่างที่รอนางพญาบาลจะเสียด

ผิวหน้าของโสคนเทียยังซีดเซียว หากก็ไม่วายสง่างาม หลอนยืนตรงอยู่หน้าเตียง... ยืนเหมือนนางพญา ผมดำยาว รวบไว้ด้วยคัลป์ทองเหลืองรูปแบนเรียว เลี้ยวหน้าค่อนข้างแปลก (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 80)

5.2 พระประยูรญาติ ผู้เป็นใหญ่หรือมีอำนาจ ได้แก่ เจ้านาย ดังตัวอย่าง

“เจ้านาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รั้งคิ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจ้านาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ้านาย” หมายถึง ผู้มีอำนาจเหนือบุคคลสามัญชน ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของรั้งคิ ที่มีอารมณ์เกรี้ยวกราดฉุนเฉียว รั้งคิไม่เคยเก็บอารมณ์โกรธไว้ในใจ มักจะแสดงอาการอาละวาดระบายอารมณ์ออกมา จนหลายครั้งที่เจ้าแสงหล้ามีอาชรัฐ์ทันและตามอารมณ์ได้ทัน เจ้าแสงหล้าเฝ้าสังเกตอารมณ์ของรั้งคิประดุจทาสเฝ้าระวังอารมณ์ของเจ้านาย สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของรั้งคิมีนิสัยใจร้อน ใช้อำนาจ อาละวาด แสดงความรุนแรงเมื่อไม่พอใจ ไม่เกรงกลัวและไม่เกรงใจผู้ใด เปรียบเหมือนเจ้านายผู้มีอำนาจสิทธิ์ มีอำนาจที่จะทำการสิ่งใดได้ตามแต่ใจปรารถนา ดังตัวอย่างข้อความ

เจ้าแสงหล้าเงยหน้าขึ้นมองอีกฝ่าย ในความมืดสลัว...ซึ่งเป็นทีโปรดปรานของกังคิ...สีหน้าเขามีได้บอกอารมณ์ใด ๆ ให้หล่อนจับได้

หล่อนเดาจากความเคยชินว่า ความเฉยเมยนี้แสดงว่าอารมณ์ของเขายังคงเป็นปกติ

เมื่อใดกังคิแสดงอารมณ์ออกมา เมื่อนั้นแสดงว่าจะต้องเกิดเรื่องใหญ่โต เพราะชายหนุ่มแทบไม่ได้แสดงอารมณ์อื่นใดบ่อยนัก นอกจากความโกรธเกรี้ยว และเมื่อระเบิดออกไปแล้ว มันก็จะหยุดและสูญหายไปอย่างน่าอัศจรรย์ในไม่ช้าที่ต่อมาไม่มีอารมณ์อย่างใดติดค้าง

เจ้าแสงหล้าไม่เคยติดตามเขาได้ทัน อย่างว่าแต่ความรู้สึกนึกคิด แม้แต่อารมณ์ชั่วขณะของเขา ก็ยังเป็นเรื่องที่หล่อนต้องเฝ้าสังเกตด้วยความระแวดระวังถึงยามเกรงเหมือนทาสที่ต้องเฝ้าระวังอารมณ์ของเจ้านายทุกอย่างก้าว

ความเร้นลับในอุปนิสัยอันหยั่งได้ยากข้อนี้ สำหรับคนอื่นอาจเป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัวชวนให้เคลือบแคลงไม่ไว้วางใจ แต่สำหรับหญิงสาวผู้มีอารมณ์แรงกล้าอย่างหล่อน กลับมองเห็นว่าเป็นเสน่ห์อันดึงดูดใจอย่างไม่อาจหาได้จากชายอื่นจนบางครั้ง...หล่อนนึกโยงเขาเข้าสู่ ‘สางพญา’ ดวงวิญญาณที่ชาวสาระเคราพยายาม

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 418-419)

5.3 ผู้ที่มีตระกูลสูงและต่ำ ได้แก่ ผู้ดีเก่า ไพร่ชั้นล่าง ไพร่, ไพร่เจ้า ดังตัวอย่าง

“ผู้ดีเก่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑู เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้ดีเก่า นวนิพนธ์ พันธุมเมธา (2547, หน้า 374) ให้ความหมายคำว่า “ผู้ดี” หมายถึง ผู้ที่เกิดในตระกูลดี; ผู้ที่มารยาทดี เช่น ทำทางเป็นผู้ดี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้ดีเก่า” หมายถึง ผู้มีฐานะร่ำรวย ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับคุณย่าวิฑูเป็นบุคคลที่มีฐานะร่ำรวย มีเกียรติในสังคม เพราะการแต่งงานกับสามีรับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ร่ำรวยจากมรดกของสามี และคุณย่าวิฑูมีที่ดินมากมายที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ คุณย่าวิฑูเป็นคนสวยที่มีลักษณะนิสัย ร่าเริง เก่ง ชุกชวนตามวัยมาตั้งแต่เด็ก และอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ไม่ดื้อแพ่งเมื่อถูกจับให้แต่งงานตั้งแต่วัยสาว ใคร ๆ ต่างเปรียบคุณย่าวิฑูที่มีความพร้อมทั้งรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติที่ตกทอดสืบมาแต่เก่าก่อน จึงเปรียบว่า “ผู้ดีเก่า” สะท้อนแสดงสถานะที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นที่รู้จักในวงการสังคมผู้ดีชั้นสูงคนมีฐานะระดับเศรษฐี ในสังคมดั้งเดิมบุคคลที่มีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยมาจากการสืบทอดมรดก

มาจากวงศ์ตระกูล ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการขุนนางชั้นสูงผู้มียศฐานันดร ยศศักดิ์สูงมีอำนาจ มาจากการสืบทอดวงศ์ตระกูลผู้ดีเก่า แต่ในปัจจุบันความมั่งคั่งร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐีร่ำรวยมาจากการทำธุรกิจมั่งคั่งมีอำนาจจากทรัพย์สินเงินทอง สะท้อนให้เห็นลักษณะบุคลิกของคุณยาวิฑู เป็นผู้มีมารยาททางสังคมแบบสากลที่ได้รับโอกาสความก้าวหน้าทางสังคมและได้รับเกียรติจาก คนในสังคม ดังตัวอย่างข้อความ

...ฉันยังไม่เคยเห็นคุณวิฑูเพื่อนเก่าของแม่คนนี้สักครั้ง เขาไม่เคยมาบ้านเรา เหมือนคุณเสาวภาคย์ (ที่ว่าจะช่วยแต่งงานให้เรา) แม่เองไปบ้านเขาหลายครั้งแล้ว แต่แม่ก็ไม่เคยชวนฉันไปด้วย ฉันก็ไม่สนใจขอตามไป

พวกเราพ่อแม่ลูก ต่างคนต่างไปไหน ๆ ตามเรื่องตามราวของตัวมานานแล้ว ไม่ได้เกาะกันเป็นแพแบบครอบครัวแสนสุขในนวนิยายประโลมโลกย์

คุณวิฑูเป็นใครมาจากไหน ฉันยังรู้ไม่ละเอียด แม่ย้ำแต่ว่า เขาไม่ใช่เพื่อนจำพวก 'ไฮ-ซ้อ' หรอกนะ ฉันอย่าเพิ่งไปตั้งป้อมกับเขา เขาเป็นผู้ดีเก่า เป็นเศรษฐีมั่งม่าย มีลูกชายคนเดียว มีหลานย่าแล้ว ผู้ชาย 2 คนนั้น ไม่ใช่คนวัยเดียวกับฉัน ก็แล้วกันไป ฉันไม่มีอะไรจะตามไปสนใจเขา (ฉันมันเป็นผู้หญิงประเภทได้ยินว่ามีผู้ชายอยู่ที่ไหน หูจะต้องเตรียมฟังไว้ก่อน) ...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 288)

“ไพร่ชั้นล่าง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เมืองราม เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไพร่ชั้นล่าง นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 374) ให้ความหมายคำว่า “ไพร่ชั้นล่าง” หมายถึง ผู้ที่เกิดในตระกูลต่ำ; พลเมืองสามัญ; ผู้ที่มีมารยาทไม่ดี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไพร่ชั้นล่าง” หมายถึง ผู้ต่ำศักดิ์ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับสถานภาพของเมืองรามที่เป็นทหามหาดเล็กรับใช้เจ้าหลวงที่ได้รับความไว้วางพระทัย ได้รับหน้าที่ติดตามดูแลเจ้าหญิงระยับเนตรขึ้นมาเจ้าจันทน์จี่ออกนอกเส้นทางเมืองรามติดตามเจ้าหญิงผู้ช่างเล่นช่างเถรเกิดการปะทะอารมณ์ทำให้เจ้าหญิงระยับเนตรไม่พอใจเมืองรามที่ทาสีหน้าค่อนข้างบึ้งและเอ่ยคำส่งเสียงจริงจัง บังคับว่าถ้าหากไม่ฟังจะหวดเจ้าจันทน์จี่ให้มันเตลิด จึงเปรียบว่าเมืองรามเป็นเพียงไพร่ชั้นล่าง ผู้ต่ำศักดิ์ ไม่มีอำนาจใดมาขู่เจ้าหญิงได้ ไม่เช่นนั้นเจ้าหญิงจะฟ้องให้เจ้าป้าปลดเมืองรามออกจากตำแหน่งรองจ่าไปเป็นทาสชั้นเลว ผู้แต่งใช้รูปภาพา “ไพร่ชั้นล่าง” แสดงถึงสถานภาพของเมืองรามที่เป็นคนต่ำศักดิ์

ถูกกดขี่ข่มเหงจากผู้มีอำนาจให้ลดฐานะลงต่ำได้ สถานภาพไพร่สามารถเลื่อนชนชั้นฐานะได้สองรูปแบบ หากไพร่ทำความดีความชอบต่อแผ่นดินได้รับการเลื่อนฐานะเป็นขุนนางได้ แต่หากไพร่ทำความผิดจะได้รับโทษทัณฑ์และถูกลดฐานะต่ำลงเป็นทาสได้ สะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันของสังคมแบบเจ้าขุนมูลนายที่มีระบบการปกครองและควบคุมแรงงานแบบ “ระบบไพร่” ที่ไพร่จะต้องขึ้นทะเบียนอยู่ใต้สังกัดมูลนาย ดังนั้นเจ้าหญิงระยัยเนตรจึงกล่าวเปรียบเมืองรามว่าเป็นผู้ไม่เสมอภาคก็เท่าตน บังอาจมากล่าวขู่และใช้อำนาจเหนือตนจึงต้องถูกลงโทษดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าเจ้าจกกล่าวคำขอสมา แต่จรรู้ไว้ด้วยว่า บได้เต็มใจกล่าวเลย เมื่อข้าเจ้าเกิดเป็นบ่าว เจ้าเกิดเป็นนาย เจ้ากุมเหงน้ำใจรักดีของข้าเจ้าได้ ข้าเจ้าก็จะทำตามขนบธรรมเนียม” ทันทิที่สิ้นคำ ชายหนุ่มก็กราบลงบนพื้นดินอันบุด้วยใบไม้แห้ง ครั้นลุกขึ้นยืนพลงแขนมองสาวน้อยบนหลังม้า ก็พบว่าผิวหน้าหล่อนเผือดลง นัยน์ตามองตรงนัยน์ตาเขา ความเอาแต่ใจตนคลี่คลาย “นับแต่ข้าเจ้าเข้ามารับใช้แม่เจ้าหลวงพระองค์ก่อนจะดูร้ายเพียงใด ท่านก็เมตตาข้าเจ้าอย่างที่สุด เจ้าหลวงพระองค์ใหม่แลพระชายาไม่เคยดูถูกว่ารุนแรง การไต่ยังบ่ดี ท่านก็เรียกเข้าไปชี้แจงสั่งสอน บ่เคยทำอำนาจ ข้าเจ้าจึงสวามีรักดีต่อเจ้านาย ต่อเจียงใหม่ คิดคืนละฮอนหลายหน แต่ก็คืนบ่ได้ ด้วยฮักน้ำใจของท่านเจ้าหญิงเจ้า ตั้งแต่เจ้าเกิดมา เจ้าพ่อเจ้าแม่เคยสอนเจ้ามั่งกว่า ท้าวพระญาอยู่ได้ด้วยไพร่”

เจ็บแสบไปถึงไหน ๆ เจ้าหญิงระยัยเนตรปวดร้าวเป็นครั้งแรกในชีวิต ด้วยถ้อยคำของคนทีหล่อนเหยียดหยามว่าเป็นไพร่ชั้นล่าง

“สูดข้า สูดข้าได้จะใด” หล่อนชี้หน้าชายหนุ่มผู้ยังคงยืนตัวตรงจ้องตา “นี่ถ้าบ่ซัดว่าข้าจะต้องถูกตัวสู ข้าจะตบหน้าสูเดี๋ยวนี” ความเจ้าอำนาจที่พ่นลงเมื่อครู่กำเริบร้ายขึ้นมาใหม่ หลังจากได้ฟังวาจาที่เสมือนเรียบร้อยแต่เชือดเฉือน

(กฤษณา อโศกสิน, 2546, หน้า 40-44)

“ไพร่, ไพร่เจ้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เมืองราม เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไพร่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไพร่” หมายถึง ผู้ต่ำศักดิ์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับสถานะภาพของเมืองราม เมืองรามกล่าวเปรียบว่าหากเจ้าหญิงระยัยเนตรไม่ฟังคำของเมืองราม แสดงว่าเจ้าหญิงระยัยเนตรซึ่งอยู่ในสถานะ

ภรรยาของเมืองราม ไม่นับถือเมืองรามว่าเป็นสามี มองว่าเป็นเพียงไพร่ที่ต่ำศักดิ์กว่า ภรรยาจึงไม่เชื่อฟังคำพูดของสามี สะท้อนให้เห็นว่าหญิงที่มีสามีต้องให้เกียรติและเชื่อฟังคำพูดของสามี ดังตัวอย่างข้อความ

...“เจ้าเนตร”

หล่อนลุกขึ้น เขาจึงลุกตาม จับแขนของหล่อนไว้

“เจ้าเนตร เจ้าฟังข้าเจ้าอุมังได้อะ...ถ้าฟัง ข้าเจ้าก็จะถือว่า เจ้าเห็นผัวเป็นไพร่ จึงทำได้ทำเอา แลบัดคิดถึงหัวอกข้าเจ้าเลย” ว่าพลางก้มลงมองดูกองผ้า

“เจ้าจะชนของปักเจียงใหม่ จะพาไปด้วย...ข้าเจ้าอยู่...แต่คงไม่มีวันนั้นดอกเจ้าเนตร ถ้าเจ้าทำ ก็เหมือนหยามน้ำใจกันข้าเจ้าจะมองหน้าไฟได้...”

เจ้าหญิงระยับเนตรสะบัดแขน หันหน้าเข้าฝา สะอึกสะอื้นให้อย่างเสียใจยิ่งนัก...

(กฤษณา อโศกสิน, 2546, หน้า 593-594)

ไพร่เจ้า หมายถึง ผู้รับใช้ ผู้กักตื้อต่อเจ้านาย ผู้แตงนำมาเปรียบสถานภาพของเมืองราม เมืองรามครองคู่แต่งงานกับเจ้าหญิงระยับเนตร ด้วยคุณงามความดีของเมืองรามที่ได้ช่วยชีวิตของพระเจ้าน้อยสิงห์ไว้ให้รอดชีวิตมาได้จากการกินเห็ดพิษเข้าไปชีวิตเกือบไม่รอด และด้วยความรักที่เมืองรามมีต่อเจ้าหญิงระยับเนตร ขอมอบชีวิตของเมืองรามไว้ที่เจ้าหญิง แต่เพียงผู้เดียว เมืองรามจึงเปรียบตนเองเป็นไพร่เจ้า ผู้รับใช้เจ้าหญิงระยับเนตรไปชั่วชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความจริงใจ และความซื่อสัตย์ของผู้ชายแบบเมืองรามที่เป็นผู้นำของครอบครัวที่ดี ปกป้องดูแลทุกข์สุขของคู่ครองเป็นอย่างดี ดังตัวอย่างข้อความ

...“เจ้าหญิงเจ้า ข้าเจ้ากลัวนักเจ้า...กลัวว่าเจ้านายท้าวพญาจักติฉินนินทาเจ้าหญิง”

“ข้าบ่กลัวใด ๆ นายเมือง” หล่อนลงเสียงหนักแน่น “บ่มีวันเปลี่ยนไป บ่มีวันผันแปร เมื่อสุเป็นไพร่ ข้าก็ลดตัวลงเป็นไพร่ตามสุ มิฉะนั้น ข้าก็จักตั้งสู้ขึ้นมาเป็นเจ้าด้วยกะข้าสุเลือกเอาว่าจะป็นเจ้าหรือเป็นไพร่”

“ข้าเจ้าขอเป็นไพร่เจ้า บ่ขอเป็นเจ้าในชาตินี้”

(กฤษณา อโศกสิน, 2546, หน้า 309-391)

5.4 ลักษณะที่เทียบกับสิ่งทั่วไป ได้แก่ มนุษย์สามัญ มนุษย์เดินดิน ดังตัวอย่าง

“มนุษย์สามัญ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มนุษย์สามัญ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มนุษย์สามัญ” หมายถึง คนปกติทั่วไปที่มีกิเลส ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่เปรียบตนเองว่าเป็นเหมือนคนปกติทั่วไปที่ยังมีกิเลส รัก โลภ โกรธ หลง ซึ่งเป็นอารมณ์ปกติพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของชัฟเป็นผู้เปิดเผยความในใจ จริงใจ และมีอารมณ์เศร้าใจเมื่อความรักไม่สมหวัง ดีใจเมื่อสมใจในรักที่หมายปองเหมือนคนปกติทั่ว ๆ ไป ดังตัวอย่างข้อความ

...ชัฟประกาศอย่างโจ่งแจ้งว่าเขาชอบน้ำทิพย์ ไม่ปิดบังเพื่อน ๆ และยอมรับคำกระชากอย่างเต็มใจ สักเห็นความเศร้าระคนสุขแต่จมอยู่ในสีหน้าซึ่งเคยเมินเฉยต่อทุกสิ่งทุกอย่าง แท้แล้วชัฟก็เป็นมนุษย์สามัญ ไม่อาจซ่อนไพร่ร้อนที่สะสมอยู่กลางทรวงอกได้สนิท... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 225)

“มนุษย์เดินดิน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พักเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มนุษย์เดินดิน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มนุษย์เดินดิน” หมายถึง คนปกติธรรมดา ผู้แตงนำมาเปรียบกับสถานภาพทางสังคมของพัก คุณสนไม่พอใจที่พักมาหมายปองแม่ช้องหญิงคนรักของตนจึงพูดด้วยความโกรธพูดเหยียดหยามสถานภาพของพักว่าเป็นเพียงคนปกติธรรมดาไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ไม่มีอำนาจวาสนา ไม่เจียมตน ใฝ่สูงในหญิงลูกหลานพระยา สะท้อนให้เห็นถึงการเปรียบเทียบวัดระดับชนชั้นทางสังคมจากรูปภาษา “เดินดิน” แสดงระดับแนวราบปกติทั่วไป แต่คุณสนเปรียบตนเป็นเทวดา ซึ่งเป็นผู้วิเศษมีอำนาจบันดาลทุกสิ่งที่คุณต้องการได้ มีสถานภาพหลานเจ้าพระยาที่มีชนชั้นสูง สังคมในระบอบการปกครองที่ถือเจ้านายมีอิทธิพลอำนาจเหนือกว่าคนสามัญที่ต้องเคารพยำเกรงในอำนาจที่เหนือกว่าจะได้ครอบครองในทุกสิ่งที่คุณปรารถนา เป็นสังคมที่แข่งขันกันด้วยอำนาจวาสนาจากการเป็นเจ้าผู้ครองเมือง ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าเกลียดนัก อ้ายคนไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง” คุณสนปรารภต่อไปอย่างไม่เหนื่อยที่จะต้องพูดอยู่คนเดียว โดยที่พักไม่ได้โต้ตอบอะไรด้วย “เป็นกระต่ายหมายจะชมจันทร์ พระจันทร์ก็ต้องเป็นสมบัติของเทวดาชีวะ ไม่ใช่ของมนุษย์เดินดิน มันจะอาละวาดพาดหัวพาดหางอย่างไร คนเขารู้เข้าก็มีแต่จะเยาะเย้ยมันเสียเปล่า ๆ”

คุณสนหันไปหยิบดาบจากมือบรืวารคนหนึ่งตรงเข้ามาส่งให้ด้วยท่าทาง
พินอบพิเทา แล้วยกดาบขึ้นชี้หน้าพัก

“เรื่องที่ข้าจะยกโทษให้เจ้าไม่ได้คือเรื่องเจ้าสวระแนไปฟ้องท่านผู้ใหญ่ แต่เอาเถอะ
จะไม่เอาถึงตายละ แค่อ้างสอนเจ้าพอให้หลาบจำ”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 298)

5.5 ปวงชนที่ไม่ใช่ผู้ปกครองบ้านเมือง ได้แก่ พลเมืองดี ปุณฺณสาวน้อย ดังตัวอย่าง

“พลเมืองดี”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พลเมืองดี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความ
นึกเปรียบเทียบ “พลเมืองดี” หมายถึง คนทำผลประโยชน์ให้ส่วนรวม ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับ
บุคลิกลักษณะของนายดัด ดินดี หลานชายกล่าวประชดนายดัดว่าเป็นพลเมืองดี นายดัด
ช่วยอุดหนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากที่นานายสมสิน และจะไปอุดหนุนศูนย์ผลิตฯ ของหน่วยงาน
ข้าราชการ ที่เป็นผู้คิดชนิดพันธุ์ข้าวที่ดีออกมาจำหน่าย นายดัดเป็นชายผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญา
เป็นคนดีมีเมตตา ชอบช่วยเหลือสังคม และเป็นคนมีฐานะมั่งคั่งร่ำรวยรู้จักใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์
แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ สนับสนุนให้ลูกหลานรู้จักทำมาหากิน สนับสนุน
ให้ดินดีหลานชายหาที่นาทำการเกษตรแบบวิถีใหม่ เพื่อสืบทอดการเกษตรแบบพอเพียง
ตามแนวพระราชดำรินในหลวงรัชกาลที่ 9 นายดัดเป็นผู้รู้จักใช้ชีวิตที่มีคุณค่า สร้างหลักชีวิต
ให้แก่ลูกหลานไว้เป็นแบบอย่างที่ดี ดังตัวอย่างข้อความ

...นายดัดกลับจากบริษัทอุตสาหกรรมแห่งนั้นด้วยความสบายใจ พร้อมกันนั้น
ก็อุดหนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่นานายสมสินบอกว่าต้อง 15 ถึง 30 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่
สำหรับนาหวาน และ 10 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่ สำหรับนาดำ ชายสูงวัยก็เลยซื้อเมล็ดพันธุ์
ข้าวหอมชลสิทธิ์ 60 กิโลกรัม โดยกะว่าน่าจะลองใช้ไร่ละ 20 กิโลกรัม อันเป็นจำนวน
กลาง ๆ ไปพลางก่อน

“ที่เหลือจะต้องไปอุดหนุนศูนย์ผลิตฯ” เขาหันมาบอกหลานชาย “ยังงี้ ๆ ก็ต้อง
อุดหนุนราชการ ก็เขาเป็นคนต้นคิด ถึงได้มีข้าวพันธุ์นี้ จริงไหม”

“พลเมืองดี” ข้างหลานอดยั่วไม่ได้ จึงหันไปพยักหน้ากับอาทั้งคู่...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 516)

“ปุณณสาวน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปุณณ, ปุณณสาวน้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปุณณ, ปุณณสาวน้อย” หมายถึง คนที่มีกิเลส ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีเป็นหญิงสาวที่มีกิเลส มีอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง เมื่อแสนดีไม่สนใจในความฝันที่ตั้งใจไว้ แสนดีทะเยอทะยานมุ่งมั่นทำให้สำเร็จตามที่ตนได้มุ่งหวังไว้ บทเรียนจากความผิดพลาดเรื่องความรักที่มีต่อราชิต ทำให้แสนดีเปลี่ยนแปลงอุดมการณ์ในชีวิต จากครูสาวบ้านนอกหันหน้าเข้าเมืองหลวง ทำงานแคชเชียร์ในร้านอาหารเปลี่ยนบุคลิภาพ การแต่งตัวที่เซ็กซี่เรียบร้อยเป็นสาวเปรี้ยว ทำให้หนุ่ม ๆ มาชอบพอและเข้ามาอุดหนุนร้านอาหาร ในการกระทำของแสนดี ใคร ๆ อาจมองว่าเป็นไปตามกรรมเวรของแต่ละคน แสนดีมองว่าตนเองเป็นคนธรรมดาสามัญที่ยังหลงอยู่ในกิเลส มีความโกรธในสิ่งที่ราชิตได้กระทำ ราชิตเลิกร้างจากแสนดีไปแต่งงานใหม่กับผู้หญิงที่มีการศึกษาและชาติตระกูลสูง เพื่อยกระดับฐานะของตนให้ก้าวหน้าสูงขึ้น แสนดีรู้สึกโกรธแค้นตามวิถีของมนุษย์ที่ยังไม่บรรลุนิยามบรรค ยังมีกิเลสครอบงำจิตใจ เมื่อมีเหตุมากระทบใจให้หวั่นไหว มีอาจดับกิเลสเหล่านั้นไว้ได้ก่อให้เกิดความทุกข์ใจแก่แสนดี ดังตัวอย่างข้อความ

...ทว่าบัดนี้ ความฝันอันสงบของแสนดีเปรียบเสมือนน้ำที่ถูกพายุกว่นให้ขุ่นเป็นตมไป ความคิดของแสนดีอาจจะผิดในสายตาของผู้ถือหลักว่าชีวิตเป็นไปตามกรรมเวร แต่แสนดีก็เป็นปุณณ มิหนำซ้ำยังเป็นแค่ปุณณสาวน้อยอารมณ์รุนแรง ที่จะมีให้หล่อนเกิดความเจ็บช้ำน้ำใจใครจะเอาชนะเธอออกจะผิดวิสัยอยู่... (สีฟ้า, 2536, หน้า 13)

5.6 ความไม่เสมอกัน ได้แก่ บ่าว ดังตัวอย่าง

“บ่าว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เมืองราม เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ บ่าว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “บ่าว” หมายถึง ผู้ต่ำต้อยไร้คุณค่า ผู้แต่งนำมาเปรียบบุคลิกลักษณะของเมืองราม ครุบาแก่น ตาของเมืองรามรับรู้ถึงความทุกข์ในใจของเมืองรามได้ให้สติเตือนว่าเมืองรามมีเจ้าหญิงระยับเนตรเป็นผู้ที่มีเกียรติมีคุณค่าควรจัดการให้อยู่ในที่ที่เหมาะสม อยู่ในความดูแลของเมืองราม อย่าคิดว่าตนเองเป็นบ่าวผู้ต่ำต้อยไร้คุณค่าที่ไม่คู่ควร อาจารย์เป็นผู้ชี้ทางสว่างแบ่งเบาความทุกข์ของเมืองราม สอนสั่งให้เมืองรามปฏิบัติหน้าที่ของสามี ผู้นำของครอบครัวให้ดีเพื่อให้เหมาะสมและคู่ควรกับเจ้าหญิงระยับเนตร สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของเมืองรามเป็นผู้เคารพภักดี นอบน้อมยอมจำนนต่อหญิงที่รักด้วยความรักและเทิดทูน เพราะผู้เป็นบ่าวจะยอมสยบ

ในอำนาจของผู้เป็นนายของตนเหนือกว่าสิ่งอื่นใด ยอมถูกควบคุมบังคับการชีวิตให้เป็นไปตามความต้องการ หรือการบัญชาของนาย ดังนั้นลักษณะนิสัยผู้ชายแบบเมืองรามที่โดดเด่น คือเป็นผู้ที่มีความรักต่อเจ้าหญิงระยับเนตรอย่างเต็มเปี่ยม และเป็นผู้ที่มีความนอบน้อมและยอมจำนนต่อผู้เป็นนายด้วยใจรักภักดี ดังตัวอย่างข้อความ

...ท่านลวงรู้เรื่องของเขาราวเข้ามานั่งอยู่ในใจ
 “เมื่อสูมีเพชรอยู่ในมือ จงวางไว้บนเขื่อนอันเหมาะสม สวมติดนิ้วทุกการ
 อย่าถือตัวว่าเป็นบ่าว”

ทันใดนั้น ก็ราวกับสายลมเย็นพัดเข้ามา ห้องหับอันมีดลุ่มกลายเป็นชุ่มนุ่ม
 ความเบิกบาน

“อาจารย์เจ้า” เมืองรามก้มลงกราบ
 “อยู่กะข้าจนหายกุ่มหมดฮ้อนอีกสักพัก...บ่ควรบักยามนี้” ดูเหมือนอาจารย์
 จะแลเห็นการณ์ไกล มีเลศนัยอยู่ในที่
 “อาจารย์มีหยิ่งให้ข้าเจ้ารับใช้มั่งเจ้า ข้าเจ้าทำได้”
 “มีสิ่งให้สูช่อม” อาจารย์แก่นดาพูดพร้อมยิ้มนิยด ๆ...

(กฤษณา อโศกสิน, 2546, หน้า 326)

6. การแพทย์

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครมีลักษณะเกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยและการรักษาในลักษณะของการเจ็บป่วยและผู้เจ็บป่วย พบว่ามี 4 ลักษณะ ดังนี้

6.1 สภาพจิตที่ไม่ปกติ ได้แก่ คนวิกลจริต คนบ้า ดังตัวอย่าง

“คนวิกลจริต”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนวิกลจริต ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนวิกลจริต” หมายถึง ผู้ขาดสติสัมปชัญญะ ผู้แตงนำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของพัก ที่เสียใจผิดหวังกับการกระทำของครูใหญ่ผู้ที่ตนให้ความศรัทธา เคารพและวางใจกลับมาโกงเงินของพักที่ได้ฝากไว้กับครูใหญ่ เรื่องราวความทุกข์ใจทำให้พักลัดกลุ้มกระวนกระวายจนวิตกจริต ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ให้ยับยั้งชั่งใจ แยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้ พักเป็นตัวแทนของคนในสังคมที่ถูกกดขี่ข่มเหง ถูกประณามใส่ร้ายป้ายสีจากคนมีอำนาจ เป็นที่เคารพยกย่องของสังคม เอรัดเอาเปรียบ คดโกงแม้กระทั่งคนต่ำต้อยด้อยค่าไร้ที่อยู่อาศัย ปิดเบือนความถูกต้อง

จากความจริง กลับเป็นผู้ถูกกล่าวหาเยียดให้เป็นผู้กระทำความผิด ถึงแม้ว่าพักจะสร้างคุณงามความดี ชัยชนะแห่งเอาแรงกายแลกเปลี่ยนกับค่าแรงอันน้อยนิดยังถูกโกงเงินเก็บที่หาได้จากน้ำพักน้ำแรงอันบริสุทธิ์ เป็นเหตุให้พักผิดหวังชอกช้ำเสียใจกับการกระทำของครูใหญ่ จนเสียสติไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เรื่องราวต่าง ๆ แห่งความกลัดกลุ้มครั้งเก่าก่อนจู่โจมเข้ามาในหัวสมอง จนปวดตื้อไปหมด มันทวนเวียนก่อความสงบของจิตใจอยู่ตลอดเวลา ไม่ปล่อยให้หยุดวิตก แม้แต่นาทีเดียว เวลายิ่งผ่านไป พักยิ่งคิดไกลเลยเถิด บางครั้งความคิดก็สั่งให้เขาลุกขึ้นยืน เดียวก็สั่งให้เขานั่ง สั่งให้เขาเดินวนเวียนอยู่ในกรง สั่งให้เขาเขย่าซี่ลูกกรงเหล็ก สั่งให้เขาร้องไห้ สั่งให้หัวเราะเย้ยเยาะตัวเอง รวบรวมว่าเขาเป็น**คนวิกลจริต**ไปแล้ว

ในหัวสมองตอนนี้เปรียบเสมือนเรือที่มีรูรั่วอยู่เต็มลำ เพียรอุดรูนี้เพื่อไม่ให้น้ำเข้า แต่รูนั้นก็ไหลล้นเข้ามาโดดไปอุดรูนั้น รูนั้นก็ไหลอยู่ไม่หยุด ครั้งพออุดรูนั้นได้รูอื่น ๆ ก็ไหลทะลักเข้ามา ความคิดต่าง ๆ หลังไหลเข้ามาอยู่ไม่ขาดสาย และสภาพไร้อิสระ อึดอัด ยิ่งบีบแคบเข้ามาทุกขณะ เหมือนจะให้เรื่อน้อยลำนี้แตกกระจายไปในกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 285-286)

“คนบ้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนบ้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 666) ให้ความหมายคำว่า “บ้า” หมายถึง ว. เสียสติ, วิกลจริต, สติพั่นเพือน, หลงใหลหรือมัวเมาในสิ่งนั้น ๆ จนผิดปรกติ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนบ้า” หมายถึง คนที่มีพฤติกรรมผิดแปลกจากคนปกติ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่หมกมุ่นทุ่มเทศชีวิตให้กับงานเขียนหนังสือนวนิยาย ไม่สนใจผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รอบข้าง แสดงให้เห็นถึงนิสัยของผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีความพากเพียร รักที่จะพัฒนาตนเองให้หลุดพ้นจากความจนที่เป็นอุปสรรคของชีวิต นำเอาความสามารถของตนเองด้านการเขียนหนังสือแตงนวนิยายเพื่อนำพาความสำเร็จทั้งเกียรติยศชื่อเสียงและทรัพย์สินเงินทองมาได้ด้วยอาชีพที่สุจริตทนทุกข์กับขวากหนามชีวิต เพียรพยายามข้ามพ้นความล้มเหลวมานับไม่ถ้วน ไม่ท้อ ไม่ลดละความเพียร เข้มแข็งสู้ทนจนกระทั่งมาถึงฝั่งฝันตามเป้าหมายที่วาดหวังไว้ได้ ผม (ประชาคม ลุนาชัย)

จึงถูกแม่ของเด็กน้อยที่ชอบมาคลุกคลีอยู่ด้วยที่ป้อมยาม ห้ามลูกไม่ให้มาใกล้ชิดกับคนบ้าอย่างผม (ประชาคม ลุนาชัย) ถูกสังคมรังเกียจโดยไม่มองถึงคุณงามความดีของตัวตนที่เป็นคนบ้า ที่ต้องการสร้างความก้าวหน้าของชีวิตการงาน อดทน แก้ปัญหาชีวิต พัฒนาทักษะความสามารถ ของตนให้ก้าวหน้า และมีความคาดหวังผลตอบแทนที่ทุ่มเทสร้างผลงานด้วยการแลกมาทั้งชีวิต เพื่อการเลื่อนฐานะทางสังคมให้เป็นที่ยอมรับนับถือ และมีการดำรงชีพที่ดีขึ้น อุปสรรคขวากหนาม ของชีวิต เป็นแรงผลักดันส่งผลให้เกิดความเพียรพยายามถึงขั้นขึ้นชั้นทะเยอทะยานใฝ่สูงให้ข้ามพ้น ความอับจนทั้งปวงได้สำเร็จ ดังตัวอย่างข้อความ

...เด็กชายหัวเกรียนกลับมาพัวพันกับผมอีกครั้งหลังจากหายหน้าไปนาน กลับจากโรงเรียนเขาจะมานอนเวียนอยู่ข้าง ๆ ป้อม รื้อหนังสือใต้ม้านั่งไปอ่าน คะยั่นคะยอ ขอให้ผมช่วยสอนพิมพ์ดีด

“เอาไว้วาง ๆ จะสอนให้” ผมบ่ายเบี่ยง

“ไม่มีหนังสือการตูนเลยสักเล่ม” เขาเก็บหนังสือเข้าที่เดิม

“โตแล้วทำไมยังอ่านหนังสือการตูน” ผมถาม

เด็กชายผละออกไปยืนจ้องหน้าผมยิ้ม ๆ “พียามรู้ไหม ทำไมผมหายไป”

ผมสั่นหัว เด็กชายบอกว่า “ผมโดนแม่ตี แม่ห้ามผมยุ่งกับพี่ แม่บอกว่าพี่เป็น คนบ้า”...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 332)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนบ้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก เปรียบ “คนบ้า” หมายถึง คนที่มีนิสัยแปลกแตกต่างบุคคลอื่น ๆ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับ บุคลิกลักษณะของสามภพ ปิทองเปรียบเทียบกับสามภพเป็นคนบ้าที่น่ารัก ที่น่าเคารพยกย่อง ในคุณงามความดี รักหน้าที่การงาน เสียสละตนพิทักษ์รักษาป่าไม้มุ่เทศชีวิตกับการทำงาน เพื่อหวังให้ได้ผลิตผลจากความสามารถของตนเองโดยไม่ได้คดโกงหรือทุจริตรับสินบนจากนายทุน ที่เข้ามาตัดไม้ทำลายป่าไม้เพื่อผลประโยชน์แก่ตนเอง สามภพเป็นคนบ้างาน มีความจริงใจ ทุ่มเทชีวิต รักความสันโดษ มุ่งมั่นจริงจังกับการทำงาน มีจิตใจฝักใฝ่ในงานที่ตนมีหน้าที่ รับผิดชอบ มุ่งหวังให้ผลงานมีประสิทธิภาพ รอบครอบมีความรับผิดชอบสูงจึงทุ่มเทชีวิตให้กับ การงานเพียงอย่างเดียวจนลืมคิดถึงการสร้างครอบครัวของตนเอง สามภพมีความซื่อตรง ซื่อสัตย์ ไม่ยอมรับผลประโยชน์ที่มีคนมาเสนอให้เปิดทางเข้ามาตัดไม้ทำลายป่าดังเช่นพวกป่าไม้ ที่ร่ำรวยจากการกอบโกยผลประโยชน์ด้วยวิธีการที่ผิด พฤติกรรมของสามภพในลักษณะนี้

จึงถูกมองว่าเป็นคนแปลกประหลาด มีความคิดแตกต่างจากกลุ่มของพวกเขาป่าไม้ สามภพ
ไม่ต้องการร่ำรวยด้วยวิธีการที่ผิดต่อบ้านเมือง จึงอดทนเป็นคนบ่าที่ขอมมีฐานะยากจน
ได้รับเงินเดือนที่น้อยตามแบบข้าราชการป่าไม้ชั้นผู้น้อย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ลาละนะคะ พี่สาม” ชะตาพนมมืออีกครั้ง ก่อนจะก้าวขึ้นรถ
สามภพและภิปรายยืนส่งอยู่ตรงนั้นจนรถเคลื่อน
ท่ามกลางแสงแดด บ่าอันใหญ่และผิวคล้ำนิด ๆ ของเขามีสง่าที่เดียว เขายิ้ม
ตามมา พลายยกมือขึ้นโบก และแล้วภิปรายก็โบกตาม
“คนบ่าที่น่ารัก ป่าไม้ที่น่านับถือ” ปิทองพิมพ์
“อ้อ...ตานี้เกิดจะนับถือขึ้นมาแล้ว มันยังงักแงจะหนู”
เขตนั่งบนที่นั่งข้างหน้าคู่กับผู้ชายอีกคนหนึ่ง เมื่อได้ยินเสียงพูดก็หันมาหัวเราะ...
(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 240)

6.2 ปัญญา รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบแสดงความฉลาด ความโง่ ได้แก่วรรณคดี
ขยายปัญญาอ่อน คนปัญญาอ่อน ดังตัวอย่าง

“ขยายปัญญาอ่อน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแหวเปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ขยายปัญญาอ่อน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 733) ให้ความหมายคำว่า “ปัญญาอ่อน” หมายถึง น. ภาวะที่
มีระดับสติปัญญาด้อยหรือต่ำกว่าปกติ มักมีสาเหตุเกิดขึ้นระหว่างพัฒนาการทำให้เด็ก
มีความสามารถจำกัดในด้านการเรียนรู้และมีพฤติกรรมปรับตัวอยู่ในระดับที่ควร ว. มีระดับ
สติปัญญาด้อยหรือต่ำกว่าปกติ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาแล้วบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “ขยายปัญญาอ่อน” หมายถึง คนที่ไร้เดียงสาอ่อนต่อโลก ผู้แต่งนำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะนิสัยของแป่วแหว ดวงลักษณะใช้คำเปรียบเรียกแป่วแหวว่าขยายปัญญาอ่อน
ซึ่งเป็นลักษณะความผิดปกติทางสมอง ตั้งแต่ตอนแรกเกิดทำให้แป่วแหวมีพัฒนาการที่ช้า
ส่งผลต่อการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ไร้ความสามารถในการเรียนรู้ แป่วแหวไม่สนใจต่อคำเรียก
ที่เหยียดหยามไม่ให้เกียรติ จึงถูกมองว่าเป็นคนไร้เดียงสาอ่อนต่อโลก ไม่ไหวรู้สึกล่อลวงที่มา
กระทบใจ ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่พอใจ แป่วแหวจึงไม่โกรธเคืองดวงลักษณะที่ไร้เมตตาไม่เอ็นดู
แป่วแหว ด้วยความผิดปกติทางสมองสามารถรักษาให้หายได้โดยการผ่าตัดที่ทันสมัยช่วยให้
แป่วแหวมีสมองที่หายเป็นปกติได้ สะท้อนให้เห็นว่าความผิดปกติทางสมองและร่างกาย

สามารถรักษาให้หายได้แต่ถ้าจิตใจที่อิจฉาริษยา มีความคิดที่ชั่วร้ายจะสามารถรักษาให้หายเป็นปกติและเยียวยาด้วยวิธีการใดได้บ้าง คนที่ไร้ความสามารถในสังคมหมดหนทางต่อสู้กับผู้มีอำนาจที่มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งร่างกาย ฐานะทางสังคม แต่มีจิตใจชั่วร้าย มักจะกดขี่ข่มเหงจิตใจผู้มีสถานะด้อยกว่าให้รู้สึกสะเทือนใจและลดสถานะทางสังคมให้ตกต่ำ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ยายปัญญาอ่อนเพิ่งกลับจากโรงพยาบาล ผู้ชายแห่ห้อมมาส่งทั้งฝูง.....

“เป็นไงบ้างละ แป่ว ที่นี่คงเป็นคนกับเขาขึ้นมาบ้างแล้วสิ”

ดวงลักษณ์ทักขึ้นก่อนที่พี่ชายจะทันลงจากรถ ซึ่งจอดอยู่ห่างออกไป พิศสมบ่นว่า

“เอ๊ะ...ยายตวงนี่ยังงี้”

ลูกสาวยกไหล่เล็กน้อย ไม่พูดอะไรอีกเพราะพี่ชายกับสามีและปวิขกำลังเดินเข้ามา พิศสมเหลือบมองแป่วแหวนนิดหน่อย

...ไม่มีอะไรผิดปกติ หล่อนยิ้มหวานอย่างเคยโดยไม่ได้อตอบ...

ทว่าสิ่งผิดปกติที่พิศสมไม่รู้ก็คือ ยิ้มของแป่วแหวนยังคงหวานแหววก็จริง แต่ไม่ใช่ยิ้มอย่างไม่รู้สึกรู้สมอะไรกับความร้ายกาจของ ‘คน’ ที่มีต่อ ‘ตุ๊กตา’ อย่างแป่วแหวน หากคราวนี้เป็นยิ้มของคนมีความรู้สึกซึ่งไม่ถือสา และยอมให้เพราะยังเกรงกันอยู่หนึ่ง แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือลึกลงไปใน ‘สันดาน’ นั้น ยังคงความดีและพร้อมกับการให้อภัยอยู่...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 915)

“คนปัญญาอ่อน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่ำวิทู เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนปัญญาอ่อน นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 37) ให้ความหมายคำว่า “ปัญญาอ่อน” หมายถึง ระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติเพราะภาวะผิดปกติ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนปัญญาอ่อน” หมายถึง คนไร้ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผู้แตงนำมาเปรียบกับคุณย่ำวิทูที่ได้เปรียบตนเองว่าเป็นคนปัญญาอ่อน ไร้ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พูดให้กำลังใจพริ้มเพรา คุณย่ำวิทูต้องการให้เพื่อนในวัยเดียวกันได้เรียนรู้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย คุณย่ำวิทูเล่าถึงการเรียนคอมพิวเตอร์กับนายธรหลานชาย ที่สอนจากที่ไม่รู้อะไรเลยจนสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ โดยให้หลานชายจัดขั้นตอนการใช้งานให้เหมือนถ่ายทอดให้คนปัญญาอ่อนที่ไร้ความสามารถ มีพัฒนาการทางสมองผิดปกติ จดบรรยายให้ละเอียดทุกขั้นตอนที่สามารถ

เข้าใจและปฏิบัติงานได้ สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของคุณยาวิฑูที่มีน้ำใจแบ่งปันเพื่อนภักตมมิตร ชักชวนให้มาเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ถ่ายทอดประสบการณ์ของช่วงวัยที่ผ่านมา ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือสังคมได้ และเปิดโลกทัศน์ให้กว้างไกลมากขึ้น คุณยาวิฑูไม่ถือตัว และไม่อวดเก่ง รับฟังความคิดเห็นจากคนรุ่นเด็กกว่าโดยไม่ยึดความอาวุโสของตนเป็นใหญ่ ดังตัวอย่างข้อความ

...“เมื่อเดือนที่แล้ว ฉันก็เป็นเหมือนอย่างเธอวันนี้แหละ คิดดูนะ นายธรรลานฉัน เขาเรียนปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ เขามีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัวของเขา เปลี่ยนไปตั้งกี่อันแล้วไม่รู้ ตั้งแต่เข้ามหาวิทยาลัย ฉันยาเขา อยู่บ้านเดียวกับเขา แต่ไม่กระดิกหูเรื่องคอมเลย เป็นไปได้ยังไงไร ฉันก็เลยลุกขึ้นปฏิวัติตัวเอง ยอมอยู่ลำหลัง อีกต่อไปไม่ได้แล้ว ฉันพยายามเรียนจากนายธรร แบบ ก.ไก่ ข.ไข่ ค.คอมพิวเตอร์เลย ให้เขาจดมาเป็นขั้นตอนเหมือนเป็นคนปัญญาอ่อน หรือเด็กอนุบาล เธอรู้ไหม วันนี้ฉันมีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้เองแล้ว มีพรินเตอร์ มีสแกนเนอร์ครบหมด ฉันใช้ดีสเก็ตต์ ใช้ซีดีรอมก็เป็นด้วย ส่งอี-เมลก็ได้ นายธรรเขาสอนไม่ต้องไปเรียนที่ไหน เธอเชื่อไหม ฉันแทบไม่เชื่อตัวเองว่าจะเป็นกับเขาด้วย เพราะฉะนั้น ฉันคิดว่าถ้าฉันทำได้ คนวัยเดียวกับฉันก็ต้องทำได้”...

(ดวงใจ, 2554, หน้า 220)

6.3 ผู้เจ็บป่วย ได้แก่ คนไข้หนัก คนป่วย คนสูญเสียความทรงจำ คนใบ้เปื้อน ดังตัวอย่าง

“คนไข้หนัก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนไข้หนัก นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 93) ให้ความหมายคำว่า “คนไข้” หมายถึง ผู้ที่เจ็บป่วยและกำลังรอหรือได้รับการตรวจรักษา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณา รวบรวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนไข้หนัก” หมายถึง คนทุกข์ใจ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับ บุคลิกลักษณะของพักที่ถูกลมองว่าเป็นคนไข้หนักที่มีความทุกข์ใจวิตกกังวลมีอาจเลارةบาย ความในใจให้ใครฟังได้ สังคมไม่ยอมรับและปกป้องเชื่อว่าพักทำความผิดด้วยความต่ำต้อยทางสังคมของพัก ทำให้ปิดโอกาสในการพูดความจริง ถึงจะพูดความจริงออกมาก็ไม่มีใครเชื่อถือ ครั้นพักได้ดื่มสุราทำให้เกิดอาการมึนเมาขาดสติยังคิด ขลาดเขลาที่มีความกลัวพูดระบายความอัดอั้นตันใจ ความทุกข์ร้อนที่ได้รับผลกระทบต่อชีวิตทำให้พักอยู่ในสภาพเหมือนผู้ป่วยที่ได้พบแพทย์

เพื่อเยียวยารักษาภาวะความหวาดระแวง วิดกกังวล ผู้แตงนำรูปภาพ “คนไข้หนัก” มาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของพักเมื่อได้รับสัรามาจากมายสมทรวงรู้สึกเหมือนคนป่วยที่รอคอยแพทย์มารักษาเยียวยาให้หายจากโรคร้ายที่เกิดจากความทุกข์ใจทำให้เศร้าซึมไร้เรี่ยวแรงส่งผลกระทบให้คุณภาพชีวิตของพักทั้งร่างกาย จิตใจ หน้าที่การงานและชีวิตตกต่ำอย่างแย่งลง ดังตัวอย่างข้อความ

...พักเอื้อมมือเข้าหาเหล่าที่รอคอยมาทั้งวัน ดวงตาแววจรจนขึ้นมาราวกับคนไข้หนักที่มีโอกาสได้มาหาหมอวิเศษ ซึ่งใคร ๆ ต่างร่ำลือกันนักหนาถึงสรรพคุณ... (ชาติ กอบจิตติ, หน้า 2551, หน้า 304-305)

“คนป่วย”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบเทียบ คือ คนป่วย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเทียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนป่วย” หมายถึง คนมีทุกข์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่ถูกกรมทำร้าย ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่ถูกกรมทำร้ายบาดเจ็บจากลูกเรือประมง เจ็บทั้งร่างกายและจิตใจ มีความทุกข์ใจต้องหลบหนีภัยย้ายไปอยู่เรืออีกลำในฐานะผู้ลี้ภัย ผู้แตงนำรูปภาพ “คนป่วย” มาเปรียบกับชัฟที่มีความทุกข์จากอิทธิพลของลูกเรือที่อยู่ก่อนซึ่งเป็นเจ้าถิ่น ชัฟเป็นคนต่างถิ่นที่เข้ามาหางานทำ ถูกกลั่นแกล้งรุมทำร้าย ไต่ก่งเจ้าของเรือผู้มีเมตตาต่อชัฟช่วยรักษาความทุกข์ให้แก่ชัฟ โดยย้ายให้ชัฟไปทำงานที่เรืออีกลำหนึ่งเหมือนคำสั่งย้ายลำเรือเหมือนใบสั่งยาจากแพทย์เพื่อเยียวยารักษาความเจ็บป่วย ให้ชัฟอยู่รอดพ้นจากความขัดแย้งกับเพื่อนลูกเรือ ดังตัวอย่างข้อความ

...ทุกคนตระหนักดีว่าชัฟมาอยู่ชั่วคราวในฐานะผู้ลี้ภัย เป็นคนป่วยและจำเลยที่ถูกจองจำ บางคนกริ่งเกรงกิตติศัพท์ที่ชัฟเคยประหมัดกับดอมและสน เคยสู้ยิบตากับคนกรุมรุมทำร้ายคนอย่างเขาไม่ควรที่ใครจะต่อแยะด้วย... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 61)

“คนสูญเสียความทรงจำ”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบเทียบ คือ คนสูญเสียความทรงจำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเทียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนสูญเสียความทรงจำ” หมายถึง คนลืมความทุกข์ที่ไม่น่าจดจำ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เมื่อคิดถึงบ้านได้กลับบ้านเกิดความคิดหวนระลึกถึงความทุกข์ทนในอดีตของชีวิตที่ยากลำบากแสนเข็ญ ดังตัวอย่างข้อความ

...รถโดยสารแล่นคืบหน้าไปช้า ๆ บ้านไผ่อันเป็นจุดหมายเหลืออีกเพียงไม่ถึงสองกิโลเมตร ตอนนี้อยู่ไม่ต่างกับ**คนสูญเสียความทรงจำ** หวนกลับมาสืบค้นตามหาตัวเอง

ผมตระหนักดีว่าต้องตอบคำถามมากมาย บ้านเกิดมีความเศร้าหนักหน่วงรออยู่ไม่ว่าสายตาดำหนึและคำพูดถากถาง แต่ผมพร้อมจะเผชิญหน้ากับทุกสถานการณ์หวังว่าตัวเองจะงอกงามขึ้นใหม่ได้อีก...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 258)

“คนใบ้เปื้อน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนใบ้เปื้อน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 691) ให้ความหมายคำว่า “ใบ้” หมายถึง ว. พิกัดแต่กำเนิดไม่สามารถพูดเป็นถ้อยคำที่คนทั่ว ๆ ไปเข้าใจ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนใบ้เปื้อน” หมายถึง คนหมดทางสู้ ทุกข์ระทมใจ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่ทุกข์ระทมใจ หมดทางสู้ หลังจากคืนที่พักถูกรุมทำร้ายดักซ้อมจนพันหักสี่ซี่ ไม่เพียงแต่ร่างกายที่บาดเจ็บเท่านั้น จิตใจของพักบอบช้ำกระทบกระเทือนไปด้วย มีแต่ลับหรือไขเท่านั้นที่มาเกลือกกลั้วดูแลคนอย่างพัก ที่เจ็บเข้าไปทั้งร่างกายและจิตใจจนเศร้าซึมไม่สามารถพูดระบายความทุกข์ใจออกมาให้ใครรับฟังได้เหมือนคนใบ้เปื้อน ไม่มีโอกาสพูดเป็นถ้อยคำให้คนทั่ว ๆ ไปได้รับรู้ความจริง พักจึงหมดทางสู้กับความไม่จริงในสังคม ดังตัวอย่างข้อความ

...คำแรกที่แกเอ่ยกับพักในวันรุ่งขึ้นที่มาเยี่ยม พักได้แต่ยิ้มเนือย ๆ เห็นฟันหลอข้างหน้า เขาไม่ปริปากพูดอะไร อาจจะเป็นด้วยเจ็บระบมในปากจนไม่อยากจะพูด ประกอบกับเขาไม่มีอะไรจะพูด นอกจากยิ้มแหย ๆ ออกมาเท่านั้นเอง...

และจากเหตุการณ์ในคืนนั้นเป็นต้นมา ทำให้เขาเจ็บขริบลงกว่าเดิมอีกจนเหมือนกับ**คนใบ้เปื้อน**...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 236)

6.4 ผู้รักษาโรค แสดงลักษณะตามจินตนาการ ได้แก่ หมอเทวดา ดังตัวอย่าง

“หมอเทวดา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หมอชาญเวช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมอเทวดา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมอเทวดา” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ปลดทุกข์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของหมอชาญเวช ที่มีความสามารถให้การรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็งซึ่งเป็นผู้ป่วยหนักที่เสี่ยงกับความเป็นความตายของชีวิต หมอชาญเวชมีนิสัยรักหน้าที่การงาน ทุ่มเทชีวิตีให้กับการรักษาผู้ป่วย และศึกษาเพิ่มเติมความรู้ ค้นหาวิธีการรักษาตลอดเวลา ผู้ป่วยโรคมะเร็งหากต้านทานกับการรักษาได้ก็มีสิทธิ์หายป่วยจากโรคได้ หมอชาญเวชเปรียบตนเองว่าเขาไม่ใช่หมอเทวดาที่จะรักษาผู้ป่วยให้หายจากโรคได้ รูปภาพ “หมอเทวดา” ผู้แตงนำมาเปรียบกับหมอชาญเวช สะท้อนให้เห็นบุคลิภาพของตัวละครที่ประกอบอาชีพแพทย์ ซึ่งเป็นอาชีพที่ได้รับความเชื่อถือ มีเกียรติ ได้รับการยกย่องและวางใจ แพทย์ที่มีความสามารถเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์จากการบำบัดรักษาผู้ป่วยจนเกิดความเชี่ยวชาญรักษาผู้ป่วยหนักที่ไม่น่าจะมีชีวิตรอดพ้นจากความเจ็บป่วยให้หายได้ มักจะถูกเรียกขานนามว่า “หมอเทวดา” ดังตัวอย่างข้อความ

...เขามักหมกมุ่นกับวิธีการรักษาคนไข้คนนั้นคนนี้ที่รับเข้ามาในหอผู้ป่วย ใ้ว่าเขาจะเป็นหมอเทวดา หรือหมอแสนดีในนวนิยายที่ไหน... (เข็มพลอย, 2555, หน้า 185)

7. กีฬา

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับกีฬา พบว่ามี 3 ลักษณะ ดังนี้

7.1 ผู้เล่น ได้แก่ เทพบุตรคิวทอง ดังตัวอย่าง

“เทพบุตรคิวทอง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พล เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เทพบุตรคิวทอง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เทพบุตรคิวทอง” หมายถึง บุรุษผู้มีโชคอย่างน่าอัศจรรย์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพล เมื่อเรือเข้าฝั่งพลจะเข้าบ่อนเล่นการพนัน ทำประลองฝีมือในด้านการพนันกับคนบนฝั่งมากมาย เหมือนกับนักสนุกเกอร์ที่มีความสามารถมีผลงานโดดเด่นจนได้รับรางวัลชนะเลิศ ในบริบทนี้เปรียบเทียบความสามารถแบบตรงกันข้ามพลทำทายเป็นและเล่นพนันจนหมดเงินตั้งแต่อยู่ในเรือพอขึ้นฝั่งก็ไม่มีเงินไปทำประลองฝีมือในบ่อนได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...บรรดาเทพบุตรคิวทองซึ่งตามปกติชอบขึ้นไปทำควลคนฝั่งตามสมาคม ต่างทำตัวสงบเสถียรได้อย่างน่าอัศจรรย์... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 115-116)

7.2 กรรมการ ได้แก่ ผู้กำกับเส้น ดังตัวอย่าง

“ผู้กำกับเส้น”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ประพาฬ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้กำกับเส้น ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้กำกับเส้น” หมายถึง ผู้บังคับการชีวิต ผู้แต่งนำมาใช้เปรียบกับพฤติกรรมของประพาฬ กรองในเปรียบเทียบประพาฬผู้เป็นแม่ที่คอยบงการกำกับเส้นทางชีวิตของลูกทั้งสองคนให้ก้าวเดินในเส้นทางที่มีความสุข อย่าหลงผิดออกนอกเส้นทางที่แม่คอยกำกับดูแล ซึ่งเปรียบเหมือนผู้กำกับเส้น ที่คอยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยกรรมการตัดสินชี้ขาดดยกธงให้สัญญาณเมื่อลูกบอลหรือลูกวอลเลย์บอลออกนอกเส้นสนาม ผู้กำกับเส้นมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการช่วยกรรมการตัดสินการแข่งขันกีฬา เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล รักบี้ เป็นต้น มีบทบาทร่วมตัดสินและออกความเห็นเมื่อผู้ตัดสินร้องขอ ผู้กำกับเส้นจะต้องคอยจับตาดูตามแนวเส้นข้างสนามตลอดเวลา และทำหน้าที่ชี้ขาดทันทีเมื่อลูกบอลออกนอกเส้น ประพาฬเป็นแม่ที่เอาใจใส่เลี้ยงดูลูก มีนิสัยขี้อริสวาท วิดกจริต เคร่งครัดกับการใช้ชีวิตมากเกินไป มุ่งมั่นเอาจริงเอาจังกับชีวิตและคาดหวังให้ชีวิตของตนเองและครอบครัวสมบูรณ์แบบที่สุด ดังตัวอย่างข้อความ

...ดูเหมือนแม่เป็นผู้กำกับเส้นที่ทำให้ลูกทั้งสองคนประสบความสำเร็จ แต่ลึกลงไปแล้วกรองในมีความรู้สึก ว่า แม่เป็นผู้กำกับเส้นที่ไม่มีความสุขเลย เธอก็ไม่ออกเหมือนกันว่าเพราะเหตุใด อาจเป็นเพราะแม่ยุ่งมันกับการกำกับมากเกินไป รวมทั้งการกำกับตัวเองด้วย... (ชัมย์กร แสงกระจาย, 2557, หน้า 162)

7.3 การแพชนะ ได้แก่ ผู้แพ้ ดังตัวอย่าง

“ผู้แพ้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แพ้ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้แพ้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้แพ้” หมายถึง คนหมดหนทางสู้ เสียเปรียบ พ่ายแพ้ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแพ้ที่มีความรู้สึกพ่ายแพ้หวาดกลัว ไม่กล้าออกไปเผชิญกับโลกภายนอก ไม่กล้าเดินทางไปทาร์ตเพื่อไปตามนาง แพ้คิดว่าหากเป็นการต่อสู้ที่มีแพ้มี่ชนะทำไมแพ้จึงต้องต่อสู้เพียงลำพังคนเดียว ทั้ง ๆ ที่อีกฝ่ายกลับมีผู้คนมากมายที่รุมซ้ำเติมให้แพ้ย่อยยับ สะท้อนให้เห็นว่าแพ้ต้องฝ่าฟันอุปสรรคชีวิตด้วยตนเองเหมือนการหลุดพ้นจากความทุกข์ระทมทั้งหลาย ต้องใช้สติปัญญาคิดหาหนทางแก้ไขให้รอดพ้นวิกฤตในชีวิตให้ได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง ดังพุทธวจนะที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ในทางสังคมไทยหากคนในสังคมทำผิดศีลธรรมมักจะถูกรุมประณามเหยียดหยามว่าเป็นคนชั่ว ทำผิดศีลธรรมจะถูกสังคมรังเกียจและกีดกันสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ดังเช่นแพ้มีสำนึกในตนเอง

ที่ได้ทำผิดศีลธรรมฆ่าสัตว์ ตีมั่วสุม ถูกกล่าวหาว่าเป็นชู้กับเมียพ่อ รังแกเด็ก ตาครูใหญ่ จากการกระทำต่าง ๆ พักเกรงกลัวสายตาที่ชาวบ้านจับจ้องมอง หวาดระแวงว่าจะถูกรุมทำร้าย พักน้อยใจที่ตนต้องฝ่าฟันความทุกข์ระทมเพียงลำพังคนเดียว ไม่มีที่พึ่งทางใจ ถูกสังคมประณามว่าเป็นคนชั่วโดยไม่มีโอกาสได้แก้ต่างในความผิดที่ถูกกล่าวหา จึงถูกเรียกว่าผู้แพ้ ผู้สูญเสียในการต่อสู้ ไม่หาทางแก้ ไม่หาทางออกของปัญหา ไม่รับมือกับความท้าทาย ไม่กล้าเผชิญหน้ากับปัญหา หลบหลีกหลบหนีปัญหา จนในที่สุดละทิ้งความพยายามไม่เคยพิจารณาถึงความเป็นไปของความล้มเหลว ดังตัวอย่างข้อความ

...จิตใจของเขาค่อยกลับมาหานางสมทรงอีกครั้งหนึ่ง ทำไมนางจึงไปนานนัก หรือว่าเขาไม่ยอมขายให้หรือนางเดินดกท้องรองขาหัก หรือลูกเขาทุบตีเอา หรือนางล้มไปแล้ว นางนั่งกินข้าว หรือ... ฯลฯ

ยิ่งคิดจิตใจยิ่งว้าวุ่น นึกอยากจะไปดูแต่ก็ไม่กล้า หวาดกลัวไปหมด กลัวว่าจะเดินไปไม่ถึง กลัวว่าสายตาของคนที่ทำรถจะมองมา ไซ้ละ มันคงจะเป็นสายตาของผู้ชนะที่มองยืมเยาะมาทางผู้แพ้เช่นเขา ซึ่งเป็นผู้พ่ายแพ้มาตลอด พักถึงเปรียบว่า ถ้าเป็นการต่อสู้ที่มีแพ้ชนะจริง ๆ แล้วทำไมเขาจึงต้องต่อสู้อย่างโดดเดี่ยวและทำไมอีกฝ่ายหนึ่งช่างมากมายเหลือเกิน ช่วยกันกระหน่ำซ้ำเติมให้เขาต้องพ่ายแพ้ยับเยินอย่างที่เป็นอยู่...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 303-304)

8. กฎหมาย

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง พบว่ามี 6 ลักษณะ ดังนี้

8.1 การดำเนินคดี ผู้เกี่ยวข้องกับศาลหรือการพิจารณาคดี ได้แก่ หมาย, ผู้พิพากษา ผู้บงการ ดังตัวอย่าง

“หมาย, ผู้พิพากษา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบเทียบ คือ หมาย, ผู้พิพากษา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเทียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมาย, ผู้พิพากษา” หมายถึง ผู้มีอุดมการณ์ยึดถือความยุติธรรม ผู้แตงนำรูปภาพ “หมาย, ผู้พิพากษา” มาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลีลาที่มีความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์ในชีวิต มีการศึกษาสูง เก่ง มีความสามารถ ภูมิปัญญา ทะเยอทะยานถือตัวว่าตนเก่งที่สุด มีความเชื่อมั่น

ในตัวเองสูงมาก จะเห็นได้จากบุคลิกของผู้ประกอบอาชีพทนาย หรือผู้พิพากษา จะทำงานเพื่อความยุติธรรม ต้องทำให้ลูกความได้รับสิ่งที่ควรจะได้ ผู้จะประกอบอาชีพนี้ต้องผ่านการฝึกฝนตนเองมาก่อนจนได้รับใบอนุญาตคือ ต้องจบปริญญาตรี ผ่านการอบรมจากสถาบันทนายความ และจบการศึกษาจากเนติบัณฑิตยสภา จึงได้อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาข้อเท็จจริงทางกฎหมาย พิทักษ์สิทธิ เสรีภาพ ทรัพย์สินและชีวิตพลเมืองได้ ต้องเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์จึงได้เลื่อนตำแหน่ง จากคุณลักษณะในอาชีพดังกล่าว ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของลีลาผ่านมุมมองของหมอดูว่า ลีลาเป็นคนช่างซักถาม ฉลาดที่จะถามเพื่อให้ได้คำตอบ ข้อเท็จจริงตามที่ตนต้องการ โดยไม่ยอมให้เสียผลประโยชน์ ดังตัวอย่างข้อความ

...ลีลาซักจนกระทั่งผู้ทำนายกล่าวว่า “ช่างซักดีจริง” และเสริมคำพูดอีกครั้งหนึ่งว่า “ถ้าเป็นผู้ชายละก็ เป็นทนายหรือเป็นผู้พิพากษาดี คุณนะ”

ลีลา มีความคิดพุ่งปราดไปถึงเขาทันที ไกรศรี ไกรศรี แต่ลักษณะที่พระท่านทำนายนั้นไม่มีเค้าของไกรศรีอยู่เลย แม้หล่อนจะถามนำสักก็คำถามก็ตาม

“ดูไปตามดวงนี้นะ เนื่อคุณไม่ใช่คนสูง คล้ำ แต่เป็นคนขาว รูปร่างสันทัดเหมือน ๆ กันกับเจ้าของดวงแหละ แต่เนื่อคุณมีตำหนินะ หมายความว่า มีอุปสรรคมากละ”

“สงสัยจะพอมายเสียก็ไมรู้”

“ก็มีแค่นี้” พระพูดต่อ “แต่ดวงนี้มีเรื่องเกี่ยวกับเพศตรงข้ามไม่หยุดละ เรียกว่า ดวงเสน่ห์ก็ไม่เชิง แต่มีวงเวียนอยู่ไม่ขาดละ”...

(อรุณมณัย, 2520, หน้า 200)

“ผู้บงการ”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้บงการ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้บงการ” หมายถึง ผู้สั่งและควบคุมให้กระทำการอย่างเฉียบขาด ผู้แตงนำรูปภาพ “ผู้บงการ” มาเปรียบกับลักษณะนิสัยของลีลา ลีลาได้รับการเลี้ยงดูและสอนงานบ้านงานเรือนจากพี่สะใภ้ ลีลาได้รับแรงกดดันจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพี่บุษ จนกระทั่งลีลาออกมาใช้ชีวิตด้วยตนเอง จึงไม่oyalกล้าปาก อยาการใช้ชีวิตให้สบายแบบมีคนรับใช้ ลีลารับบัวมาเป็นสาวใช้ส่วนตัว ได้ทดสอบงานบัวให้เป็นลูกมือช่วยทำอาหาร บัวแสดงความรู้สึกว่าหากไม่มีลีลาคอยเป็นผู้บงการ คอยสั่ง กำกับและควบคุมให้บัวทำหลายอย่างในระหว่างกำลังปรุงอาหารน่าจะสะดวกใจ และคล่องตัวมากกว่ามีลีลาอยู่ด้วย สะท้อนให้เห็นว่าการอยู่ในสังคมที่มีการพึ่งพาอาศัยกัน

ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยวเดียวดายหรือตัดขาดจากสังคม การพึ่งพากันจะทำให้เกิดผู้นำและผู้ตาม ผู้ได้เปรียบและผู้เสียเปรียบ สังคมที่ขาดความเสมอภาคเท่าเทียมกัน คักดีศรีและความเชื่อมั่น ในตนเอง ต่างคนต่างจะมิยอมให้ใครเอาเปรียบ รู้เท่าทัน หากผู้นำหรือผู้บงการเป็นผู้มีเจตนาที่ดี มีเป้าหมายและวิธีการที่ดีจะทำให้เกิดผลจากการบงการได้อย่างแนบเนียน ในทางกลับกัน ถ้าเราจัดการกับผู้บงการไม่ได้จะถูกมองว่าไม่รู้เท่าทัน ไม่ฉลาด หรือที่เรียกว่า “โง่” ถูกผู้อื่น เอาเปรียบได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...นับแต่ไป สีสลาจะเล่นบพที่บุษมังละ และไม่มีวันที่สีลาจะถูกใช้หัวปักหัวปำ เช่นนี้อีกเป็นอันขาด และสีลาก็คงไม่ต้องลงมือทำเองด้วย

นางสาวบัวถูกนำไปดูห้องต่าง ๆ อันมีอยู่น้อยนิดในบ้าน มุมนั้นมุมนี้ และพื้นกระดาน หน้าเตียง ซึ่งจะเป็นที่นอน สีลาแนะนำโน่นนี่ด้วยความภาคภูมิใจ นายของบัวท่าทางรำเริง เด็กน้อยที่ภาคภูมิใจในสมบัติชิ้นแรก

บัวรู้สึกได้ทันทีว่าเจ้านายเป็นคนละเอียดลออ แต่มิได้รู้ซึ่งไปถึงว่า จะมีความหวัง ที่ลึกซึ้งเพียงใดเกี่ยวกับงานเช่นนี้

วันแรกบัวก็ถูกทดลองปฏิบัติงานด้วยการให้ไปตลาดซื้ออาหารอีกหลายอย่าง และลงมือทำโดยมีสีลาเป็นผู้บงการในทุกอย่าง บัวรู้สึกว่าจะสะดวกสบายขึ้นกว่านี้ ถ้าหากคุณสีลาจะไม่เข้ามาขัดจังหวะบ่อย ๆ ในระหว่างที่บัวกำลังปรุงอาหาร และแนะนำให้ทำอย่างอื่น ในขณะที่บัวกำลังทำอีกอย่างหนึ่งอยู่...

(อรุณมณัย, 2520, หน้า 23)

8.2 ผู้ไม่มีความผิด ได้แก่ ผู้บริสุทธิ์ ดังตัวอย่าง

“ผู้บริสุทธิ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วย ที่นำมาเปรียบ คือ ผู้บริสุทธิ์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 655) ให้ความหมายคำว่า “ผู้บริสุทธิ์” หมายถึง ว. แท้, ไม่มีอะไรเจือปน ปราศจากความผิด เช่น เป็นผู้บริสุทธิ์, หมดจดไม่มีตำหนิ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบท แล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้บริสุทธิ์” หมายถึง คนที่ไม่มีความผิด ผู้แตงนำมาเปรียบกับ บุคลิกลักษณะของฉายซึ่งเป็นผู้ปราศจากมลทิน ไม่มีความผิด ไม่ได้ยกยอกโกงเงินของบริษัทไป ปาณาตังการพิสูจน์และหาหลักฐานมายืนยันว่าบิดาของตนไม่ได้ตัวตัวตายและถูกวางยา การตายของฉายส่งผลให้ฉายถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ยกยอกเงินของบริษัทไป ทำให้เกิดความเสื่อมเสีย

ชื่อเสียง มีความเสียหายต่อชีวิตและหน้าที่การงาน ปาณาเชื่อนั่นในความคิดของพ่อที่ไม่คิดโกง ชื่อสัตย์และภักดีในหน้าที่การงานจึงต้องการพิสูจน์ความจริงให้สิ้นข้อสงสัย ทำให้พ่อต้องหลุดพ้นจากข้อกล่าวหาด้วยความดี ความถูกต้อง มิใช่ปล่อยให้สิ่งโทษผู้บริสุทธิ์ให้ตกเป็นตราบาปของสังคม โดยขาดการสืบค้นพิสูจน์ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐาน ดังตัวอย่างข้อความ

...‘อย่ากังวลเลยคะ ฉันเพียงอยากรู้สึกเหมือนได้อยู่ใกล้ชิดพ่อเท่านั้น’ กำลังใจของเธอยังคงเต็มเปี่ยม ความหวังของเธอยังล้นปรี่และความเชื่อมั่นของเธอยังคงจำหนักแน่นไม่มีคลายคลอน...**บิดาของเธอคือผู้บริสุทธิ์** เธอจะค้นหาให้พบ พิสูจน์ให้ได้...ช่องทางที่ถูกต้องรอให้เธอก้าวเข้าไปเพื่อค้นหาและพิสูจน์ ความจริงข้อนี้รออยู่ในอนาคตข้างหน้า...ไม่ไกลนี้แหละ ! ... (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 159)

8.3 ผู้ถูกกล่าวหาว่ามีความผิด ได้แก่ ผู้ต้องหา, จำเลย ดังตัวอย่างข้อความ

“ผู้ต้องหา, จำเลย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายพันตำรวจเอกวีร บัญแต่ง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้ต้องหา, จำเลย นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 398) ให้ความหมายคำว่า “ผู้ต้องหา” หมายถึง ผู้ถูกกล่าวหาว่ามีความผิด พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 785) ให้ความหมายคำว่า “ผู้ต้องหา” หมายถึง (กฎ) น. บุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ส่วนคำว่า “จำเลย” นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 402) ให้ความหมายคำว่า หมายถึง ผู้ถูกฟ้องความในศาล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้ต้องหา, จำเลย” หมายถึง ผู้ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต้องโทษ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแต่ง ที่ยอมจะตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย หากผู้กำกับไม่เชื่อในความบริสุทธิ์ที่ได้ชี้แจงเหตุผลด้วยการบันทึกหลักฐานรายงานทางราชการ จะต้องตกอยู่ในสภาพถูกกล่าวหาฟ้องร้องว่าเป็นผู้กระทำความผิด สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแต่ง ชื่อสัตย์ มีวินัย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ตรงไปตรงมา ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อความไม่ถูกต้องไม่เที่ยงธรรม ต้องการพิสูจน์ความถูกต้องตามข้อเท็จจริงให้ปราศจากความเคลือบแคลงระแวงสงสัยที่มีผลกระทบต่อนหน้าที่การงานของตน หากหลักฐานชี้แจงเหตุผลข้อเท็จจริงมีน้ำหนักไม่เพียงพอ ฟังไม่ขึ้น จะต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยไปโดยปริยายหมดโอกาสชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ความรักเกียรติและมีศักดิ์ศรีจะไม่ยอมให้ผู้ใหญ่ที่เป็นนายใช้เส้นสายอำนาจช่วยเหลือให้รอดพ้นความผิดด้วยวิธีการที่ไม่ได้พิสูจน์ข้อเท็จจริง ดังตัวอย่างข้อความ

...“ผู้กำกับครับ ผมรับราชการมาตั้งแต่เป็นร้อยตรีจนเป็นร้อยเอก ผมถือเอาความบริสุทธิ์ใจและหน้าที่ของผมเป็นหลัก ความก้าวหน้าทางราชการที่ผมได้รับนั้น ผมภูมิใจเพราะรู้ว่าเป็นรางวัลตอบแทนความบริสุทธิ์และการปฏิบัติหน้าที่ของผม และผมก็ตั้งใจที่จะแสวงหารางวัลด้วยวิธีนั้นต่อไป แต่ถ้าหากความบริสุทธิ์ใจของผมกลับได้รับการตอบสนองด้วยความระแวงสงสัย ความไม่ไว้วางใจ ผมก็จนปัญญาและไม่รู้จะทำอย่างไรที่จะให้ผมวิ่งเข้าไปหาผู้ใหญ่เพื่ออ้อนวอนให้เชื่อถือในความบริสุทธิ์ใจของผม และความซื่อตรงต่อหน้าที่ของผมนั้น ผมขอเรียนผู้กำกับโดยตรงว่าผมไม่เคยทำและทำไม่เป็นครับ ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชาไม่เชื่อหลักฐานหรือรายงานทางราชการที่ผมเสนอขึ้นไป และยังปักใจอยู่ว่าผมจะมีเจตนาอย่างอื่นเคลือบแฝงอยู่ ผมก็ยินดีที่จะให้สอบสวน ผมยินดีเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยครับ !”...

(วลีขจร เดชบุญชร, 2523, หน้า 57-60)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ จำเลย นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 402) ให้ความหมายคำว่า “ผู้ต้องหา, จำเลย” หมายถึง ผู้ถูกฟ้องความในศาล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้ต้องหา, จำเลย” หมายถึง ผู้ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดต้องโทษ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของชีพ ตกอยู่ในสภาพผู้ถูกกล่าวหาว่าทำความผิดไม่มีสิทธิแตกต่างในความผิดที่ได้ก่อไว้ว่ามีสาเหตุข้อเท็จจริงเป็นมาอย่างไร สะท้อนให้เห็นว่าคนเราเมื่อทำความผิดในครั้งหนึ่ง หากไม่แก้ไขในความผิดนั้นจะทำให้เคยชินกับการทำผิดโดยปราศจากสำนักผิดชอบชั่วดี ไม่ละอายแกล้งทำผิดต่อเรื่อยมา ส่งผลให้เกิดความทับซ้อนของทุกข์เพิ่มขึ้น จนกลายเป็นผู้กระทำความผิดถูกฟ้องให้ได้รับโทษทัณฑ์ ชีพเกิดเรื่องทะเลาะวิวาทกับลูกเรือเจ้าถิ่นถูกรุมทำร้ายชกต่อยกันจนได้รับบาดเจ็บสาหัส ทำให้ได้งั่งเรือเถาแก่กักกับภรรยา ต้องมารับบทบาทผู้พิพากษาตัดสินคดีความที่ชีพได้ก่อไว้ ชีพจึงตกอยู่ในฐานะจำเลยรอฟังโทษที่ตนจะได้รับ ดังตัวอย่างข้อความ

...เมื่อก้าวแรกผิดพลาด ก้าวต่อ ๆ ไปจะยิ่งถลาลึก และยิ่งจมดิ่งลงในวัง
ทรมานตกเป็นจำเลยโดยไม่มีโอกาสแก้ต่างให้ตัวเอง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 37)

8.4 ผู้ถูกลงโทษ ได้แก่ นักโทษ นักโทษประหาร ดังตัวอย่าง

“นักโทษ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักโทษ นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 405) ให้ความหมาย

คำว่า “นักโทษ” หมายถึง ผู้ถูกพิพากษาให้ลงโทษโดยคุมขังทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักโทษ” หมายถึง ผู้ขาดเสรีภาพ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่ขาดความอิสระเสรีภาพเหมือนเป็นนักโทษที่มีความผิดถูกคุมขังไว้ สะท้อนให้เห็นถึงความอึดอัดทนทุกข์ทรมานทำงานด้วยความยากลำบาก หากอยู่ในสังคม การทำงานที่มีเพื่อนร่วมงานที่มีนิสัยไม่ดีเอารัดเอาเปรียบ ช่มเหรงรังแก และเจ้านายที่เบียดเบียนไม่มีเมตตา ช่มเหรงกดขี่ใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม ดังตัวอย่างข้อความ

...ไม่มีอะไรดีต่อเขาเลยสักอย่าง-เพื่อนร่วมงานดูร้าย ถ้าแก่กระทำต่อเขาอย่างไรน้ำใจเรือสี่ล่ำกักขังเขาไว้เยี่ยงนักโทษ... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 42)

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าภูวง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักโทษทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักโทษ” หมายถึง ผู้ถูกกักกัน ขาดเสรีภาพ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของเจ้าภูวงที่เปรียบตนเองว่าเหมือนนักโทษที่ถูกจองจำ ถูกคุมขังกักกันความอิสระเสรีในคุกที่ตนสร้างขึ้นมาเอง คือ ถูกเจ้าแสงหล้าและกังคี่คุมขังในห้องมืด และห้องที่เป็นคุกนี้เป็นที่หลบภัยจากเจ้าแสงหล้า และหลบซ่อนความอ่อนแอความพ่ายแพ้แก่ใจตน เจ้าภูวงถูกกังคี่กดขี่ช่มเหรงด้วยกำลัง จึงถูกจองจำไว้ในห้อง สะท้อนให้เห็นว่าภูวงเป็นผู้ตกอยู่ในอำนาจการควบคุมของเจ้าแสงหล้าและกังคี่ ภูวงถูกควบคุมทั้งร่างกายและจิตใจในสภาพแวดล้อมที่ถูกจำกัดบริเวณอย่างเคร่งครัด ต่อสู้แข่งขันกันเพื่อชิงอำนาจในการปกครอง การจองจำเปรียบได้กับการถูกกดขี่ช่มเหรง ยึดอำนาจความอิสระเสรี ภูวงเปรียบเหมือนนักโทษที่ถูกคุมขังในคุกถือว่าเป็นพื้นที่ที่จำกัดส่วนตัวที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนต่างกับคนอื่นออกมา ดังตัวอย่างข้อความ

...ในที่สุดเราก็กลายเป็นนักโทษ ในคุกที่สร้างขึ้นมาจาก

เจ้าภูวงหัวเราะแค้น ๆ กับตัวเองก่อนจะขว้างแก้วในมือไปกระทบประตูเต็มแรง
มันแตกกระจาย ก่อนจะหล่นลงมาบนพื้นห้องใต้ดิน

เงียบ ไม่มีปฏิกิริยาหรือสรรพสำเนียงตอบรับจากภายนอก ประตูห้องใต้ดินเมื่อใส่กุญแจจากภายนอก ก็แข็งแรงราวกับประตูป้อมปราบการ เก็บได้ทั้งเสียงและการกระทบกระแทก

ห้องนี้เป็นทั้งคุก และที่หลบภัยของเจ้าภูวง ไม่ว่าภัยจากศัตรูทั้งสองหรือว่าภัยจากความอ่อนแอของเขาเอง...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 381)

“นักโทษประหาร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักโทษประหาร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 714) ให้ความหมายคำว่า “ประหาร” หมายถึง ก. ลงโทษฆ่า (กฎ) น. โทษทางอาญาชั้นสูงสุดที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ด้วยการทำให้ตายโดยวิธีนี้ดยาหรือสารพิษ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักโทษประหาร” หมายถึง ผู้จบชีวิตด้วยโทษทัณฑ์ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของ แสนดี ที่รู้สึกเหมือนตนเองได้รับการลงโทษเอาความผิดถึงตาย แสดงความรู้สึกของแสนดี เมื่อแต่งงานกับ ฯพณฯ มหัท ครั้นถึงสัมผัสเนื้อตัวแสนดีรู้สึกอยากจบชีวิตลงด้วยโทษประหารชีวิต แสนดีรู้สึกผิดที่เลือกแต่งงานมาเป็นภรรยาของนายมหัท เพื่อให้ได้เซ็ดหน้าชูตาในสังคม ให้ตนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อความสะใจที่เอาชนะราชิตคู่รักเก่าได้ แสนดีคิดอยากชำระบาปนี้ให้ได้รับโทษกับสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป นักโทษประหารชีวิตจะถูกพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดให้ได้รับโทษสาสมกับสิ่งที่ทำลงไปและเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นไม่ให้กล้ากระทำผิด สิ่งที่ดีทำได้ด้วยอารมณ์ชั่ววูบ ขาดสติไตร่ตรองจะนำพาความเดือดร้อนเสียหายถึงชีวิต แม้จะสำนึกก็มีอาจเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไปเถอะ ไปออกงานการเสียให้รู้จักมักคุ้นกับใครต่อใคร” มือหนาหนักทว่านุ่ม ไม่สมเป็นทหารวางบนไหล่แสนดี “ออกจากงานแล้วเลยไปส่งฉันเลยก็ได้ จะออกจากกรุงเทพฯ สามทุ่ม”

แสนดีหมุนร่างไปตามมือที่จับหล่อนให้หันไปเผชิญหน้าเขา หล่อนบอกไม่ถูกว่า หล่อนรู้สึกอย่างไรต่อบุรุษผู้นี้ หล่อนพยายามคิดว่าหล่อนเป็นภริยาของเขา...แต่ในบางครั้งเมื่อถูกสัมผัสรัดตรึงอย่างรุนแรงในบางครั้ง...แสนดีอยากจะทำอะไร หล่อนเป็น **นักโทษประหาร** มากกว่า !...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 229)

8.5 การปฏิบัติเมื่อมีผู้กระทำผิด แสดงลักษณะผู้ทำให้ได้ตัวผู้กระทำผิด ได้แก่ สายสืบ ดังตัวอย่าง

“สายสืบ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หมอชาญเวช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สายสืบ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1220) ให้ความหมายคำว่า “สายสืบ” หมายถึง น. ผู้เข้าไปสืบความลับหรือความเคลื่อนไหว เป็นต้น ของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สายสืบ” หมายถึง ผู้มีเป้าหมาย ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของหมอลำชาญเวช ปานหทัยรู้สึกว่หมอลำชาญเวชรู้การเคลื่อนไหวของตนทุกบททุกตอนเหมือนเป็นสายสืบ สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของหมอลำชาญเวชที่เอาใจใส่ดูแลหมั่นสอบถามความเคลื่อนไหวของปาริณาซึ่งเป็นเป้าหมายเหมือนนักสืบทำหน้าที่สืบสาวเรื่องราว สอบถามข้อมูลจากคนรอบข้างผู้ที่เป้าหมาย เพื่อปกป้องดูแลคุ้มครองความสงบสุขด้วยกระบวนการขั้นตอนวางแผนเพื่อให้ทำงานได้รัดกุมทุกเรื่อง เปรียบเหมือนหมอลำชาญเวชรักษาความเจ็บป่วยที่เสี่ยงกับความตาย ต้องมีความระมัดระวังรักษาอาการตามขั้นตอนหมอลำชาญเวชได้ฝากผู้ป่วยและปาริณาให้ลูกศิษย์ดูแล จึงรู้ข้อมูลจากผู้ใกล้ชิดกับผู้เป้าหมายได้ทำความสนิทสนมและจับตาดูความเคลื่อนไหวต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าอาชีพหมอลำกับนักสืบมีข้อเหมือนกันคือเป็นอาชีพที่เสี่ยงชีวิตหากพลาดพลั้งเผลอเรอจะทำให้ไม่รอดชีวิตได้ ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของอาชีพที่ได้รับมอบหมาย และมีลักษณะนิสัยเป็นผู้ช่างคิด ช่างวิเคราะห์แบบมีทิศทางตามเป้าหมายที่ได้วางแผนไว้ วิเคราะห์งาน วิเคราะห์คน คาดการณ์จากสถานการณ์และประเมินได้ถูกต้องแม่นยำ ดังตัวอย่างข้อความ

...“หายปวดคอแล้วหรือครับ”

“อ้อ ค่ะ” ออกงงที่เขาช่างรู้ไปเสียทุกเรื่องของเธอ ทำราวกับเป็นสายสืบ...

(เข็มพลอย, 2555, หน้า 119)

9. ประวัติศาสตร์

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับการรบ พบว่ามี 1 ลักษณะ ดังนี้

9.1 ผู้เกี่ยวข้องกับการรบ ได้แก่ นักรบ วีรบุรุษ ผู้กล้าหาญ นักสู้ ดังตัวอย่าง

“นักรบ”

ผู้แต่่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายพันตำรวจเอกวีรบุญแต่่ง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักรบ นววรรณ พันธุมเมธา (2547, หน้า 613) ให้ความหมายคำว่า “นักรบ” หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญการรบ, ทหาร ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกกบฏ” หมายถึง นักต่อสู้ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะนิสัยของนายพันตำรวจเอกวีรบุญแต่่ง เป็นชายนักต่อสู้ปกป้องชาติบ้านเมืองเสียสละ รักแผ่นดินเกิด ออกสู้รบ อดทนต่อความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคขวากหนามของชีวิต ดำรงชีวิตอยู่อย่างยากลำบากแร้นแค้น นอนกลางดินกินกลางทราย ยืนหยัดต่อสู้เอาชนะข้าศึกศัตรู เผชิญหน้าด้วยความกล้าหาญ ไม่กลัวความพ่ายแพ้ ไม่กลัวศัตรู

จับไปเป็นเชลย รู้กลวิธีในการรบ เชี่ยวชาญกลศึกในการรบ คิดแก้ไขปัญหาเฉพาะได้ทันท่วงที เผลอหน้ากับปัญหาด้วยใจที่เข้มแข็งอดทน ใช้ศักยภาพสร้างแสนยานุภาพในการรบ เป็นกำลังสำคัญปกป้องบ้านเมือง ปราบปรามจลาจลให้ราบคาบ รักความยุติธรรมความเท่าเทียมกันในสิทธิมนุษยชน ทুমเทร่างกายและใจทำความดี รักษาความถูกต้องของสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ดังตัวอย่างข้อความ

...“ถูกแล้วครับ” วีรเดาใจ “ผมกำลังจะพูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่นี้ในคำวันนี้ ผมเห็นใจพวกคุณเป็นที่สุด ใครที่โหมจะมารู้หัวอก**นักรบ** เท่ากับ**นักรบ**ด้วยกัน ไม่มีหรอกครับ ถ้าผมตกอยู่ในภาวะอย่างเดียวกับคุณ ผมอาจจะทำอะไรรุนแรงยิ่งกว่านั้นไปแล้วก็ได้ แต่มีประโยชน์ อะไร? เราทำความสบายใจให้แก่ตัวเองก็เท่านั้น คนอื่นละเขานึกว่า ยังไงบ้าง? คนนอกที่เห็นเหตุการณ์เขานึกว่ายังงัยบ้าง? คนนอกที่เห็น เหตุการณ์เขานึกอย่างเดียวกันว่าทหารตำรวจเมาเหล้าอาละวาด เจ้าของร้านหาว่าเราเบ้ง ไม่มีใคร-ผมรับรองกับคุณได้ว่าไม่มีใครแม้แต่คนเดียว ในที่นี้ นอกจากคุณกับผมที่จะรู้ว่า ภูน้ำหนาวอยู่ที่ไหน มีความสำคัญต่อเมืองไทยอย่างไร ถึงจะเล่าให้เขาฟังว่าคุณไปลำบากมาเลือดตากระเด็น และเอาชีวิตแทบไม่รอด เขาก็จะแลไม่เห็นความลำบากนั้น และไม่สามารถจะโยงเหตุการณ์นั้นเข้ากับเหตุการณ์ในคำวันนี้ได้

“เป็นหน้าที่ของพวกเราที่จะต้องกล้ากลืนความทุกข์ยาก ความผิดหวังทั้งหลาย เข้าไว้ในอก เก็บเอาไว้แต่ภายใน แล้วให้ชาวบ้านเขาเห็นแต่ ส่วนที่น่าชื่นชมยินดีภายนอก แล้วจึงค่อยให้เขาแลเห็นหนองที่มันกลัด อยู่ในอกของเรา ได้เห็นปัญหาซึ่งไม่ใช่ปัญหาของทหารหรือตำรวจแต่ผู้เดียว หากแต่เป็นปัญหาของคนไทยทั้งชาติ” ...

(วลีขรรค์ เศรษฐบุตร, 2523, หน้า 451-452)

“วีรบุรุษ, ผู้กล้าหาญ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายพันตำรวจเอกวีรบุรุษ แต่ง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ วีรบุรุษ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1127) ให้ความหมายคำว่า “วีรบุรุษ” หมายถึง น. ชายที่ได้รับความยกย่องว่ามีความกล้าหาญ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “วีรบุรุษ” หมายถึง ชายผู้กล้าหาญ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับนายพันตำรวจเอกวีรบุรุษ แต่ง ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นชายผู้กล้าหาญเผชิญการออกรบเสี่ยงความตาย นำพาความสงบสุขให้ชาวบ้าน การชื่นชมว่าเป็นวีรบุรุษนั้นเกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากคนหลาย ๆ ฝ่าย

ที่รักและสามัคคีกัน ทำให้ทำหน้าที่ได้สำเร็จ สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของนายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแดง เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว สามารถนำพาลูกน้องเอาชนะศัตรูได้ ยกย่องให้เกียรติ คุณงามความดีนี้เป็นของทุกคนมิใช่ของตนเพียงฝ่ายเดียว ความรักความสามัคคี จะทำให้รอดพ้นภัยจากศัตรูได้ เชื่อมมั่นในคุณธรรมความดี เห็นอกเห็นใจความทุกข์ยากลำบาก เห็นใจและเข้าใจเพื่อนมนุษย์ มีความหนักแน่น มีอุดมการณ์ในการเรียกร้องสิทธิและประโยชน์ เพื่อประเทศชาติ ไม่ยอมให้ตกเป็นอำนาจของผู้หนึ่งผู้ใด จากรูปภาษา “วีรบุรุษ” สะท้อน ลักษณะนิสัยที่โดดเด่นของนายพันตำรวจเอกวีร์ บุญแดง มีคุณธรรม มีฝีมือในการรบ และปราบอธรรม สามารถควบคุมตนเองให้อยู่เหนือความกลัว มีความกล้าหาญทั้งกล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อบ้านเมือง ดังตัวอย่างข้อความ

...วีร์ลุกขึ้นยืนบ้าง แต่สีหน้าและเสียงของเขาเป็นปกติ

“ไหน ๆ คุณก็พูดเป็นส่วนตัวแล้ว ผมก็ขอพูดเป็นส่วนตัวบ้าง ผม ขอขอบคุณ ที่ยกย่องผมเป็น**วีรบุรุษ** เป็น**ผู้กล้าหาญ** ทั้ง ๆ ที่ผมไม่เคยสำคัญว่าผมเป็นอะไรอื่น นอกจากเป็นตำรวจ ในเวลาปฏิบัติหน้าที่ ผมไม่เคยบ้าบิ่น ผมอาจจะเคยเสี่ยง แต่ก็เป็น การเสี่ยงด้วยวิจารณญาณ ไม่ใช่เสี่ยงตายเหมือนเซียมซี ที่เป็นยังงั้นก็เพราะโรงเรียน ตำรวจและโรงเรียนทหารสอนให้ผมใช้สติปัญญาความรู้ ไม่ได้สอนให้ผมบ้าบิ่น คุณพูดถึงนิ้วก้อย หัวแม่มือ พูดถึงความต่ำ ความสูงใช้ไหมครับ? ผมจะบอกให้ว่า โรงเรียนตำรวจทหารสอนให้ผมรู้จักและตระหนักในสิ่งนั้นไม่ใช่ตระหนักอย่างเดียว แต่กรมตำรวจยังกำหนดให้ผมปฏิบัติเป็นประจำอยู่ตลอดเวลาด้วย จะมีใครที่ไหนอีกครับ ที่จะซาบซึ้งเรื่องนิ้วก้อย นิ้วหัวแม่มือเท่าตำรวจ หรือทหาร? แต่ว่านิ้วทั้งหลายมันต้อง ทำงานด้วยกัน สอดคล้องและประสานกันครับ มือมันจึงจะเป็นมือที่สมบูรณ์ ไม่มีมือ ที่ไหนในโลกนี้หรือที่หัวแม่มือมันกัดนิ้วก้อย หรือนิ้วก้อยกัดหัวแม่มือ เดี่ยว” วีร ยกมือห้ามเมื่อเห็นอีกฝ่ายหนึ่งทำท่าจะพูด “ขอให้ผมพูดให้จบเสียก่อน คุณพูดถึง ความบ้าประชาธิปไตย และเอกภาพ ผมขอบอกว่ามันไม่เกี่ยวอะไรกับการร้องทุกข์ ของผมเลย ผมรู้เท่า ๆ กับคุณนั่นแหละว่ารัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลยึดอำนาจ และจะหวัง เรื่องสิทธิเสรีภาพโดยสมบูรณ์จากรัฐบาลไม่ได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ารัฐบาลควรจะ ปล่อยให้ผู้ใหญ่รังแกผู้น้อย เพราะการรังแกกัน แม้แต่จะเป็นทางใจจะทำลายเอกภาพ ของรัฐบาลได้ย่อยยับพอ ๆ กับความบ้าประชาธิปไตย !” ...

(วชิษฐ เดชกุญชร, 2523, หน้า 657-659)

“นักสู้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักสู้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1248) ให้ความหมายคำว่า “สู้” หมายถึง ก. เอาชนะกันด้วยกำลังกาย อาวุธ หรือสติปัญญาความสามารถ มีสติปัญญาสู้เขาได้; ยอมทน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักสู้” หมายถึง ผู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่ได้บอกกับตนเองว่าเป็นนักสู้ที่ไม่มีข้อต่อรองใด ๆ สะท้อนให้เห็นว่าเป็นผู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ใช้ความเพียรซึ่งเป็นคุณสมบัติของนักสู้ ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต สู้เพื่อความสำเร็จในอุดมการณ์ชีวิตที่วางเป้าหมายไว้ในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมมาเพื่อไขว่คว้าโอกาส บนแผ่นดินที่เต็มไปด้วยผู้คน เงิน งาน และสถาน
การศึกษา ผมเป็นนักสู้ที่ไม่มีข้อต่อรองใด ๆ วางชีวิตทั้งหมดไว้เป็นเดิมพันเพื่อเป้าหมาย
ที่ยังไม่ถึง

หลายเดือนผ่านไปแล้ว ตอนนี้ผมยืนอยู่กลางเมืองหลวง ไม่มีเงินติดตัวแม้แต่
สลึงเดียว หนังสือเปลี่ยนผมเป็นอีกคนหนึ่ง

และบางที่อาจเป็นจุดเปลี่ยนของชีวิต

ภาพฝันที่ผมเพียรประติดประต่อแจ่มชัดเหมือนเกิดขึ้นจริง...

ลิฟต์พาผมขึ้นไปยังตึกชั้นที่ยี่สิบสอง...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 22)

10. บันเทิง

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับการเล่น การแสดง และผู้แสดง พบว่ามี 11 ลักษณะ ดังนี้

10.1 ผู้ประกอบอาชีพด้านการแสดง ได้แก่ ดาราโทรทัศน์ ศิลปิน เพชรมาลี มอนโร นางแบบ ดังตัวอย่าง

“ดาราโทรทัศน์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑู เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดาราโทรทัศน์ นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 197) ให้ความหมายคำว่า “ดาราโทรทัศน์” หมายถึง นักแสดงที่มีชื่อเสียง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวม

บริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดาราโทรทัศน์” หมายถึง ผู้สวมบทบาทตัวละคร ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคุณย่าวีฑู เป็นผู้สวมบทบาทปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกเก็บอารมณ์ความเศร้าสะเทือนใจในความเจ็บป่วยของนายเถียรลูกชายที่ได้รับอุบัติเหตุรถชนถึงขั้นต้องตัดขาเป็นผู้พิการ เมื่ออยู่กับคนอื่น ๆ คุณย่าวีฑูสามารถสกัดกั้นความรู้สึกทุกขใจไว้ได้ ร่าเริงแจ่มใสเป็นปกติธรรมดา พุดเล่นหยอกล้อกับเพื่อน ๆ ได้ นายธรหลานชายเปรียบคุณย่าของตนว่าแสดงบทบาทได้ดีเหมือนดาราโทรทัศน์ สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของคุณย่าวีฑู นอกจากรูปร่างหน้าตาบุคลิกภาพสง่างาม จิตใจงดงาม มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักโน้มน้าวจิตใจผู้คนรอบข้างให้ยึดมั่นในคุณธรรมความดี ชี้แนวทางให้ลูกหลานและเพื่อนรอบข้างแก้ไขเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตให้มีความสุข ให้มีความบันเทิงใจ ทำให้ทุกคนลิ้มความทุกข์ สามารถควบคุมความคิด อารมณ์ ความรู้สึกได้อย่างมั่นคง เหมือนดาราโทรทัศน์ที่สามารถสวมบทบาทเล่นตามบทบาทตัวละครทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกประทับใจ ไม่รู้สึกประหม่าตื่นกลัว เล่นบทบาทได้แนบเนียนเป็นธรรมชาติ คุณย่าวีฑูเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพงดงามฉายรัศมี มีพลังและมีจุดมุ่งหมายในชีวิตเป็นผู้ช่างสังเกตผู้คนรอบตัว ใส่ใจกับการแสดงออกของผู้คนในสภาพแวดล้อมที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน และคุณสมบัติที่สำคัญคือ คุณย่าวีฑูมีความเข้าใจในชีวิตมนุษย์อย่างลึกซึ้งเปรียบเหมือนดาราโทรทัศน์ที่ต้องเข้าใจในชีวิตของตัวละคร จึงจะแสดงได้สมบทบาท ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ และความรู้สึกของตัวละครมาสู่ผู้ชม คุณย่าวีฑูมีลักษณะนิสัยเข้าใจตนเองว่าต้องการทำอะไร และมีความเข้าใจผู้อื่นจึงทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะทำให้ตนเองและคนรอบข้างมีความสุขในสิ่งที่ทุกคนปรารถนาในชีวิตได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ไม่เพียงแต่เสียงย่าที่ผมไม่อยากฟังเท่านั้น หน้าสวยของย่าก็บูดเบี้ยวไม่น่าดู ผมรีบลุกเดินหนีไปทันที ลองถ้าย่าใช้คำพูดกันขนาดนี้แล้ว (ซึ่งไม่ใช่ธรรมชาติที่แท้จริงของย่า) ผมรู้แล้วว่า ในตัวย่ากำลังมีอะไรพลุ่งพล่านอยู่ขนาดไหน เคราะห์ดีจริงๆ ทั้งของย่าและของผม รวมทั้งใคร ๆ ที่อยู่รอบตัวย่า ที่ย่าไม่แสดงความพลุ่งพล่านของย่าออกมาบ่อยนัก เรียกว่าเกือบไม่เคยเลยก็ว่าได้ ไม่งั้นย่าของผมคงแสดงได้ดีไม่แพ้ดาราโทรทัศน์ในละครหลังข่าว (ที่ย่าเองก็เป็นแฟนอย่างเหนียวแน่น) แน่ ๆ ผมไม่อยากมีย่าแบบนั้นเลย...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 492)

“ศิลปิน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ มาราดา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ศิลปิน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1145) ให้ความหมายว่า หมายถึง น. ผู้มีความสามารถแสดงออกซึ่งคุณสมบัติทางศิลปะในด้านจิตรกรรม ประติมากรรม เป็นต้น ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ศิลปิน” หมายถึง ผู้ประกอบงานทางศิลปะ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของมาราดาที่มีความสามารถพูดโน้มน้าวใจ สรรหาถ้อยคำมาพูดเล่าเรื่องราวชีวิตในอดีตของตนให้ปลื้มได้ฟัง เปรียบเหมือนมาราดาเป็นศิลปินจำเป็นอิมเพรสชั่นแห่งถ้อยวาจา พูดเล่าเรื่องได้น่าประทับใจ จากรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบ “ศิลปิน” สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของมาราดาเป็นผู้มีความคิดอิสระ เชื้อมั่นในตัวเองสูง มีความสามารถ เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ชอบใช้ชีวิตสั้นโดยทำตามใจที่ปรารถนา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ดังตัวอย่างข้อความ

...เล่าเรื่องเก่า ๆ ให้ปลื้มฟังก็ทำให้เธอรู้จักตัวเองไปพร้อม ๆ กันเธอไม่เคยรู้มาก่อนว่า เธอเป็น**ศิลปิน**จำเป็นอิมเพรสชั่นนิสต์แห่งถ้อยวาจาที่ปั่นคำได้ปราณีและชัดเจน ทั้งหยาบและละเอียดในกระแวงความเดียวกัน ปลื้มดูจะสนใจต่อเรื่องเล่าในอดีตของเธอ และหากไม่มีอีกเรื่องที่ใหญ่กว่ามาคอยกวนใจอยู่ในขณะนี้ เด็กช่างคิดอย่างปลื้มคงไล่ถามไล่ซักถึงรอยเท้ารอยทางอันเร่ร่อนของเธอโดยไม่ปล่อยผ่าน...

(ผาด พาสีกรณ, 2558, หน้า 153)

“เพชร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ประพาฬ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เพชร หมายถึง ดาราหญิงคู่ขวัญที่มีชื่อเสียงคู่กับมิตรชัย บัญชา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เพชร” หมายถึง คู่รักคู่ขวัญ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมการแสดงออกของประพาฬซึ่งเป็นหญิงคนรักของจิโรจ สนิทสนมคบหากันเป็นคู่รักไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอตั้งแต่เรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังตัวอย่างข้อความ

...จิโรจสำรวจผู้หญิงตรงหน้า เธอเคยเป็นแฟนเขาเมื่อครั้งยังเรียนมหาวิทยาลัยเดินควงกันอยู่ในจุฬาฯ อยู่สี่ปี เธอเรียนอักษรศาสตร์ เขาเรียนวิศวกรรมศาสตร์ จนใครต่อใคร

พากันเรียกว่า ‘มิตร–เพชร’ เพราะเขาไม่เคยปล่อยให้เธอเดินคนเดียวเลยแม้แต่วันเดียว... (ชมัยกร แสงกระจาย, 2557, หน้า 12)

“มาริลิน มอนโร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มาริลิน มอนโร หมายถึง ดาราภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียง มีบุคลิกภาพสวยโดดเด่นแบบสดใสไร้เดียงสา ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมการแสดงออกของแป้วแห้วที่นึกอยากพูดอะไรก็พูดออกมาโดยไม่รู้จักระมัดระวังตัว และไม่รู้วาลิ่งใดควรพูดหรือไม่ควรพูด มีบุคลิกลักษณะเหมือนดารานักแสดงต่างชาติที่มีความสวยมีเสน่ห์ดึงดูดใจแบบไร้เดียงสา ดังตัวอย่างข้อความ

...“สื่อหมายถึงไอ้แป้วนะรี” คือของปวิศคลายลง ถามว่า

“เอ็งรู้มาจากไหนว่าข้าเป็นสมภารกินไก่อัด อย่าเลือกเดานะไว้ย มันเสียชื่อข้า”

“ไม่ได้เดา แค่อ้างมันชู้เอง น่าจะคิดบ้างว่าผู้หญิงอย่างยายแป้วแห้วมันเหมือนเด็กไม่มีสมอง อยากพูดอะไรก็พูดออกมา เรื่องอะไรควรพูด ไม่ควรพูดแค่ไหน อีรูเสียเมื่อไหร่ ข้าเกิดไม่ทันตอนดาราหนัง มาริลิน มอนโร กำลังเฟื่อง แต่ข้าว่ายายแป้วแห้วนี้มีอย่างคล้าย ๆ กันกับยายนั่น คือความโง่กับความไร้เดียงสา”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 550)

10.2 ผู้แสดงบทบาทต่าง ๆ ได้แก่ นางเอก พระเอก พระเอกหนึ่ง พระเอกนวนิยาย ตัวตลก ดังตัวอย่าง

“นางเอก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางเอก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 620) ให้ความหมายคำว่า “นางเอก” หมายถึง น. ตัวเอกฝ่ายหญิงในการแสดงละครหรือภาพยนตร์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางเอก” หมายถึง หญิงที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีเมื่อแสนดีถูกนายตลกนักธุรกิจเจ้าของร้านอาหารพูดจาไม่ให้เกียรติ ดูหมิ่นศักดิ์ศรีและต้องการแสนดีมาเป็นหญิงบำเรอความสุขทางเพศของตน วิชาญเกิดความไม่พอใจกับคำพูดของนายตลกต้องการจะกู้ศักดิ์ศรีของแสนดีกลับคืนมา เหมือนพระเอกกู้เกียรติยศศักดิ์ศรีของนางเอก ดังตัวอย่างข้อความ

...ดวงตาของนายติลกมีแววทำทนาย แลดูแคลนเมื่อกล่าวว่

“ผมคิดว่าผมรู้จักผู้หญิงประเภทนี้ดีกว่าคุณ คุณวิษณุ ถ้าไม่ใช่เพราะเงิน จะลาออกจากครุมาทำไม? มาพนันกันดีกว่า ว่าเงินจะซื้อผู้หญิงคนไหนได้?”

วิษณุนี้ก็อยากจะพาดกำปั้นลงไปบนใบหน้าอูมอ้มของนายติลกเหมือนอย่างที พระเอกทั้งหลายแสดงเป็นการกู่ก่ียรตินางเอก ทว่าเมื่อเขาไม่ใช่ ‘พระเอก’ วิษณุ จึงได้แต่ต๋านายติลกด้วยสายตา แล้วก็ดำด้วยวาจาอย่างอดอยู่ไม่ได้ว่...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 291-292)

“พระเอก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแดง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พระเอก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 812) ให้ความหมายคำว่ “พระเอก” หมายถึง น. ตัวเอกฝ่ายชายในการแสดงละครหรือภาพยนตร์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบท แล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พระเอก” หมายถึง ชายที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบ กับบทบาทหน้าที่ของนายพันตำรวจเอกวีร์ บุญแดง นายพลตำรวจโทผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดในกองบังคับบัญชาตำรวจภูธร กำลังหาถ้อยคำพูดเพื่อโน้มน้าวใจให้นายตำรวจวีร์เห็นถึง บทบาทหน้าที่ที่จะมอบหมายให้ปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ นายตำรวจวีร์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เขาจึงเปรียบว่เจ้านายกำลังคิดว่าเขาเป็นพระเอกของเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของ นายตำรวจวีร์ที่มีความอ่อนน้อมต่อผู้บังคับบัญชา พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่งานที่ได้รับมอบหมายจะมีความเสี่ยงต่อชีวิตเพียงไรก็ไม่ปฏิเสธความรับผิดชอบ ทุม่เท ชีวิตให้กับการงานอย่างสุดกำลัง ดังตัวอย่างข้อความ

...วีร์ยังไม่ออกว่หากจะพูดขึ้นเขาคควรจะพูดว่อย่างไร จึงยังคงเฉยอยู่

“คุณเป็นคนมีความรู้ความสามารถนะวีร์ ผมทราบมาว่ารองผู้บัญชาการ เขาเสียชีวิตคุณมาก” วีร์รู้ว่เขาหมายถึงรองผู้บัญชาการ ตำรวจภูธรฝ่ายชายแดน “ผมเองดีใจ ที่ได้คุณมาแม้จะยังไม่มีตำแหน่งให้คุณก็ตาม ผมมีงานสำคัญ ๆ ที่จะใช้คุณ อยู่หลายอย่าง คุณคิดว่า คุณพอจะช่วยผมได้ไหม วีร์?”

วีร์ขยับตัวอย่างอีตอัด อารัมภกถาของผู้บัญชาการตำรวจภูธร นั้นยืดยาด และฟังดูมีเลศนัย หรือมิฉะนั้นผู้พูดก็พยายามจะปรุงแต่งเกินไป ทำให้วีร์คิดถึงภาพยนตร์

หรือนิยายประเภทสายลับ ซึ่งหัวหน้าใช้ถ้อยคำหวานลุ่มอ้อนหวานยืดยาวเพื่อให้
พระเอกยินยอมไปปฏิบัติ งานเสี่ยงความตาย

“ท่านผู้บัญชาการครับ ผมเป็นนายตำรวจภูธร ถ้าท่านสั่งหรือ มอบหมายงาน
 อะไรก็ตามให้ผมทำ ผมต้องพยายามทำเต็มความสามารถ วิรุตต์สินใจตอบเช่นนั้น...

(วสิษฐ เดชกุญชร, 2523, หน้า 531-532)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับ
 หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พระเอก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
 เปรียบ “พระเอก” หมายถึง ผู้ที่เหมาะสมคู่ควรกับนางเอก ผู้แต่งนำมาเปรียบกับสามภพที่มี
 ความเหมาะสม เป็นคนสำคัญที่จะทำให้ปิตองหายจากอาการไม่พอใจได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...“นั่นปีเขาหน้าอไม่พอใจอะไรมังคะ” ชะตาลดเสียงลง

“ขึ้นรถเถอะ ตา” สามภพไม่สนใจ จัดแจงเปิดประตูก้าวขึ้นนั่งพลาถตามเขต
 “คุณเขตไม่มานั่งกับผมมั้งหรือ ตาเขาไม่หายไปไหนหรอกน้า”

“ไม่ละ พี่สาม **พระเอก**ต้องนั่งคู่กับนางเอกชิชะ” เขตหัวเราะ “พระรองก็ต้อง
 นั่งคู่กับนางรอง”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 194)

ผู้แต่งนำมาเปรียบกับนายแพทย์ชาญเวชนอนเจ็บป่วยรักษาอยู่ที่โรงพยาบาล
 ในเวลาที่ปานหทัยพามาารรักษาที่โรงพยาบาล ลูกศิษย์ของอาจารย์หมอชาญเวชต้องการ
 ให้คุณปานหทัยไปเยี่ยมให้กำลังใจจะได้หายป่วยเร็วขึ้น ลูกศิษย์เปรียบคุณหมอชาญเวชเป็นคน
 สำคัญ เหมือน “พระเอก” คนที่เหมาะสมคู่ควรกับนางเอกคือคนที่พึงใจเท่านั้นที่ต้องการให้มาเยี่ยม
 ดังตัวอย่างข้อความ

...“เดี๋ยวดู อาจารย์มาเจ็บได้เวลาพอดี แบบว่า**พระเอก**นอนป่วย นางเอก
 ต้องมาเยี่ยมซี เราน่าจะบอกคุณปานไซ้ไหม” หมอวีระนุชยิ้มพราว... (เข็มพลอย, 2555, หน้า 262)

“พระเอกหนึ่ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชับ เปรียบกับ
 หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พระเอกหนึ่ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
 ความนึกเปรียบเทียบ “พระเอกหนึ่ง” หมายถึง ผู้ชายที่มีรูปร่างหน้าตาดี ผู้แต่งนำมาเปรียบกับ

บุคลิกลักษณะของซัป ที่มีรูปร่างหน้าตาคล้ายเหมือน “พระเอกหนัง” รูปร่างหน้าตาโดดเด่น ดึงดูดใจผู้พบเห็น ลิขลพุดชมซัปที่มีหน้าตาเหมือนพระเอก ดังตัวอย่างข้อความ

...“สนุกซะ.....ยิ่งสำหรับคนไม่เคยก็ยิ่งสนุก” ซัปบอกยิ้ม ๆ พลังเงยหน้าขึ้น
แม่สาวน้อยก็บอกตรงไปตรงมาว่า

“แหม.....คุณนี่หน้าตาจะกะพระเอกเลยนะ.....”

“แต่ไม่ใช่ดังลิ้หรือหน้า” เพื่อนหนุ่มของหล่อนสวนขึ้นทันควัน

ซัปหัวเราะซ้ำ.....นึกถึงคำของลิ้ลที่เคยบอกเขาว่า เขาเหมือนพระเอกหนัง
คนหนึ่งไนโทรทัศน์

“ไม่ใช่แน่ซะ.....แต่เป็นใครอีกสักคน.....ผมเองก็ไม่ทราบเหมือนกัน”

“ถ้าคุณไม่ไว้วางใจแล้วหน้าตาจะเป็นไงก็ไม่ทราบนะ” สาวเจ้าซึ่งยังคงนั่งอยู่
บนนั้นเอ่ยขึ้นอีก...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 510-511)

“พระเอกนวนิยาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายแพทย์ชาญเวช
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือพระเอกนวนิยาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วม
บริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พระเอกนวนิยาย” หมายถึง ผู้แสดงบทบาทโดดเด่น ผู้แตงนำมา
เปรียบกับนายแพทย์ชาญเวช ที่แสดงกิริยาอาการเหมือนพระเอกนวนิยาย เมื่อกลับมาจาก
ดูคอนเสิร์ตเพลงคลาสสิก ปานหทัยคิดถึงตอนที่นั่งใกล้ชิดกับคุณหมอชาญเวช คิดถึงท่าทาง
คุณหมอที่พูดบอกแล้วเอี้ยวตัวหันมามอง ใบหน้าเข้ามาใกล้จนปานหทัยใจเต้น และแสดง
ท่าทางเหมือนพระเอกนวนิยายที่แสดงอาการเซย์ ๆ จะถอดเสื้อสูทให้นางเอกสวมใส่ ปานหทัย
แอบยิ้มกับการกระทำของคุณหมอ สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของนายแพทย์ชาญเวชที่มี
ความเป็นสุภาพบุรุษ แสดงการปกป้องผู้หญิง ดังตัวอย่างข้อความ

...“ขอบพระคุณคะ ไม่หนาวหรอกคะ กำลังเย็นสบาย”

แล้วแอบอมยิ้มเมื่อนึกถึงท่าคลาสิกของพระเอกนวนิยาย ที่ต้องถอดเสื้อ
คลุมให้นางเอก เสียแต่ว่ามันเป็นมุขโบราณไปแล้วนะซี และเธอไม่ได้ดูเป็นนางเอกขนาดนั้นเลย
จริง ๆ ออกจะเต๋อตัวว่างตัวไม่ถูกเสียมากกว่า.... (เข้มพลอย, 2555, หน้า 178)

“ตัวตลก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตัวตลก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 487) ให้ความหมายคำว่า “ตัวตลก” หมายถึง น. ผู้แสดงที่ทำให้ผู้ชมขบขัน ผู้ที่คนอื่นหัวเราะเยาะ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตัวตลก” หมายถึง คนที่ทำให้ผู้คนหัวเราะเยาะ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่ใคร ๆ ต่างก็มองว่าเป็นคนทำให้ผู้คนหัวเราะเยาะขบขัน สะท้อนให้เห็นว่าพักถูกคนในสังคมหัวเราะเยาะดูถูกเหยียดหยาม ถูกรังเกียจในพฤติกรรมที่ทำได้กระทำได้ แม้ว่าคนขับรถที่ทารุณที่ชอบชักใช้เลี้ยวเรียงแถวของนาง พักก็ไม่อยากพูดคุยด้วยเพราะไม่รู้เท่าทัน พักถูกคนในสังคมเอารัดเอาเปรียบ กดดันในทุกเรื่องของชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...นั่งคอยชาวผัดอยู่โดยไม่ได้พูดจากับใคร รถสองแถวยังไม่กลับจากจังหวัด จึงไม่มีโอกาสได้คุยกับคนขับรถมานั่งชักใช้เรียงนาง เขาไม่อยากพูดกับมันเท่าใดนัก เพราะรู้ไม่เท่าทันมัน แต่บางครั้งก็อดคิดถึงโอกาสไม่ได้ ยังอยากให้มันมาล้อเล่นบ้าง แม้ว่าทุกครั้งเขาจะเป็น **ตัวตลก** ก็ยินยอม... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 143)

ผู้แต่งเปรียบกับบุคลิกของพักที่ถูกคนอื่นหัวเราะเยาะ มีแต่ที่บ้านลุงใช้สับแหล่เท่านั้นที่พักรู้สึกไว้วางใจ กล้าที่จะพูดระบายความในใจ ดังตัวอย่าง

...บ้านแห่งนี้เองที่เป็นโลกแห่งความสุขของพัก เขาไม่เคยพูดจาหยอกเย้ากับใครได้เท่าที่นี้ ที่นี้เท่านั้นเองที่พูดจากับทุกคนได้เต็มที่ น้ำเสียงที่ออกมามีความจริงใจต่อกัน เหมือนกับได้พูดกับคนหัวอกเดียวกัน ไม่ใช่กับคนที่ทารุณ คนที่มองดูเขาอย่าง **ตัวตลก**... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 223)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ประพาฬ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตัวตลก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตัวตลก” หมายถึง ผู้มีพฤติกรรมแปลกประหลาดที่มีความขัดแย้งในตนเอง ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของประพาฬที่สนับสนุนให้กรองในลูกสาวของตนให้สนใจลูกชายจิโรจ ครั้นจะมากีดกันก็จะมีพฤติกรรมขัดแย้งกับสิ่งที่ตั้งใจไว้ ดังนั้นประพาฬจึงเปรียบตนเองว่าหากไปกีดกันกรองในก็จะถูกมองว่าเป็นตัวตลกที่มีพฤติกรรมแปลกประหลาดที่มีความขัดแย้งในตนเอง ดังตัวอย่างข้อความ

...เธอเป็นคนสนับสนุนกรองในให้มาสนใจลูกชายของจิโรจ หากจะกีดกันไม่ให้คบกันเธอก็จะเป็น **ตัวตลก** ในสายตาของลูก... (ชัมภกร แสงกระจาย, 2557, หน้า 130)

10.3 ผู้เกี่ยวข้องกับการแสดงในฐานะผู้รับสาร ได้แก่ ผู้ชมละคร นักชมละคร ผู้สงบเสงี่ยม นักฝัน ผู้เปิดมานันต์ ดังตัวอย่าง

“ผู้ชมละคร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้ชมละคร ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้ชมละคร” หมายถึง ผู้ที่อยู่ในสภาพจำยอมกับสภาพที่เห็น ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมและความรู้สึกของพลที่ต้องตกอยู่ในสภาพจำใจยอมทนฟังการระบายความทุกข์ทรมานใจเรื่องราวชีวิตของป้าจันทร์เพื่อให้คลายความทุกข์ใจลง เปรียบเหมือนกับผู้ชมละครที่คอยเสพเรื่องราวของการแสดงเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ ในเวลาที่ไม่ได้มีใครอยู่กับป้าจันทร์ พลจึงเป็นคนสำคัญเหมือนกับผู้ชมละคร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของละคร ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมจำใจยอมกลายเป็นผู้ชมละครที่ป้าจันทร์เปิดทำการแสดง ทุกเช้าที่แก่เห็นผมโผล่หน้าออกมาจากห้องนอน แกจะก้มหัวส่งยิ้มให้ เหมือนว่าแกมองเห็นเหยื่อตัวโต ผู้พร้อมขึ้นไปนั่งรับฟังเรื่องราวหนหลัง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 93)

“นักชมละครผู้สงบเสงี่ยม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักชมละครผู้สงบเสงี่ยม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1155) ให้ความหมายคำว่า “สงบเสงี่ยม” หมายถึง ก. ระวังกิริยาจาจ ด้วยความสุภาพเรียบร้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักชมละครผู้สงบเสงี่ยม” หมายถึง ผู้ที่อยู่ในสภาพจำยอมกับสภาพที่เห็น ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมและความรู้สึกของพลที่ต้องตกอยู่ในสภาพจำใจยอมทนฟังการระบายความทุกข์ทรมานใจเรื่องราวชีวิตของป้าจันทร์เพื่อให้คลายความทุกข์ใจลง เปรียบเหมือนกับผู้ชมละคร ที่คอยเสพเรื่องราวของการแสดงเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจ ในเวลาที่ไม่ได้มีใครอยู่กับป้าจันทร์ พลจึงเป็นคนสำคัญเหมือนกับผู้ชมละครซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของละคร ดังตัวอย่างข้อความ

...แค่ทำตัวเป็นผู้ฟังที่ดี เป็นนักชมละครผู้สงบเสงี่ยมอย่างนี้นับว่ามีความอดทนมากพอแล้วสมควร ป้าจันทร์จะเอ่ยปากขอใจผมสักหลาย ๆ ครั้ง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 95)

“นักฝัน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักฝัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 795) ให้ความหมายคำว่า “ฝัน” หมายถึง ก. เห็นเป็นเรื่องราวเมื่อหลับ, นึกเห็น, นึกเห็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักฝัน” หมายถึง ผู้ที่มีความมุ่งหวังในชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของชัฟที่สัคมองว่าชัฟเป็นคนที่มีความใฝ่ฝัน มีความมุ่งหวังในชีวิต และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมีความหวัง มีทางสว่างในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ชัฟไม่เพียงเป็นนักฝัน เขายังช่วยปลูกให้สักต้นจากหลับ ภายใต้สีหน้าสงบของชัฟซ่อนความฝันเอาไว้ อีกทั้งความร่าเริงและช่างจินตนาการ... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 99)

“ผู้เปิดม่าน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้เปิดม่าน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้เปิดม่าน” หมายถึง ผู้เปิดโลกทัศน์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของฉายที่เป็นผู้ทำให้คุณกรณ์ได้มีโลกทัศน์การใช้ชีวิตที่ไม่เสเพลเกร่ ได้มองเห็นชีวิตในอีกแง่มุมหนึ่งให้เข้าใจความรักและห่วงใยจากบิดาให้มากขึ้น ฉายเป็นผู้ชี้แนวทางการใช้ชีวิตที่ถูกต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักและรักดีต่อบิดาของคุณกรณ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...‘อาว่าคุณเรียนเร็ว เรียนลัด...ข้ามชั้นไปหน่อย...’ และท่ามกลางความหม่นมัวมืดดำของความน้อยเนื้อต่ำใจแบบที่ทำให้เขายังอยากโงนลงไปสู่ชีวิตที่อิสระเสเพลจนสุดขีดก็ยังมิฉายเป็นผู้เปิดม่านให้เขาได้เห็นมุมมองอีกด้านหนึ่ง

‘คุณพ่อรักคุณนะคุณกรณ์ แต่ท่านไม่ต้องการสูญเสียความเป็นผู้นำ...โปรดเห็นใจท่านด้วย’...

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 65)

10.4 ผู้เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมในฐานะผู้ประพันธ์และผู้ถ่ายทอดเรื่องราวโดยการเล่า ได้แก่ ไก่กวีไส้แห้ง นักเล่านิทาน ดังตัวอย่าง

“ไอ้กวีไส้แห้ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้กวีไส้แห้ง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายคำว่า “กวี” หมายถึง น. ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญในศิลปะการประพันธ์บทกลอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 86) “ไส้แห้ง” หมายถึง ว. ยากจน, อดอยาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1276) ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไอ้กวีไส้แห้ง” หมายถึง นักเขียนที่ยากจน ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เป็นผู้ชอบงานเขียนหนังสือ เพื่อน ๆ เรียกเขาว่า “ไอ้กวีไส้แห้ง” แสดงลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่ยากจน ทำงานหนัก ผีการเขียนคำประพันธ์ แต่งนวนิยาย ชอบงานเขียนหนังสือ เขาเพียรพยายามพัฒนาฝีมืองานเขียนให้ประสบผลสำเร็จ แต่งานเขียนหนังสือสร้างรายได้ให้เขาได้น้อย แต่ด้วยใจรักชอบการเขียนหนังสือ เขาไม่ย่อท้อ สร้างผลงานจนได้รับรางวัล ดังตัวอย่างข้อความ

...วันรุ่งขึ้น เพื่อน ๆ ทั้งหญิงและชายลงไปเล่นน้ำทะเล ทุกคนหยอกล้อกันอย่างสนุกสนาน ผมนั่งเฝ้ากองเสื้อผ้าริมชายหาด สมทรงเดินขึ้นมาฉุดแขน “มาถึงทะเลแล้วทำไมไม่ลงไปเล่นน้ำ”

ผมไม่ตอบ เกร็งแขนขึ้นตัวเอาไว้

ศักดิ์ชัยเดินย่ำทรายตรงเข้ามา “เฮ...ไอ้กวีไส้แห้ง ลงไปอาบน้ำได้แล้ว เราจะเฝ้าของแทนนายเอง”

ผมโบกมือไล่ศักดิ์ชัยพ้นหน้าไปอีกคน นั่งมองเพื่อน ๆ ต่ออีกสักพักใหญ่ ใครคนหนึ่งย่องเข้ามาทางด้านหลัง เอาทรายเปียก ๆ โปะหลังเสื้อ...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 78-79)

“นักเล่านิทาน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑู เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักเล่านิทาน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักเล่านิทาน” หมายถึง ผู้มีเรื่องเล่าจากอดีตของชีวิต ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคุณย่าวิฑู คุณธรรหลานชายคุณย่าวิฑูเปรียบคุณย่าวิฑูเหมือนนักเล่านิทาน ช่างพูดช่างเล่าเรื่องราวชีวิตในอดีตของตนให้ลูกชายและหลานชายฟัง คุณย่าวิฑูพยายามเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้นายเถียรลูกชายที่ได้รับอุบัติเหตุกระแทกกระเเทือนต่อสมองทำให้ไม่สามารถ

จดจำเรื่องราวในอดีตได้ คุณย่าวิฑูพยายามเล่าเรื่องจากเหตุการณ์ในอดีตมากมายเท่าที่จดจำได้ รื้อฟื้นความหลังเพื่อให้ลูกชายกลับมาระลึกถึงความทรงจำในอดีตได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ตามปกติ เวลาเล่าของผมนะเล่าเรื่องอะไร ก็ชอบพูดยืดยาวอยู่แล้ว ยิ่งเรื่องที่เกิดกับพ่อ ย่ายิ่งเล่ายาวเป็นพิเศษ (เล่าทุกครั้งไม่ค่อยซ้ำกัน) ผมว่าบางทีคนฟังเขาคงไม่ตั้งใจจะมานั่งฟังเรื่องขนาดยาวอย่างนี้ก็ได้ แต่ก็จำใจต้องฟังจนย่าเล่าจบ (เป็น ‘คุณวิฑู’ สะอียง สบายไปแปดอย่าง)

เวลาเล่ามานั่งอยู่กับคุณเฮียร ย่ามีอะไรมาพูดมาคุยกับคุณเฮียรเยอะแยะ ถ้าผมนั่งอยู่ด้วยก็พลอยได้ยินเรื่องเก่า ๆ ที่ผมไม่เคยรู้มาก่อน โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับปู่สมัยหนุ่ม ๆ ที่ผมเกิดไม่ทัน นับว่าย่าผมเป็นนักเล่านิทานด้วยทีเดียว

พ่อผมไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรที่ย่าเล่าหรอก เพราะจำได้บ้างจำไม่ได้บ้าง แต่คุณเฮียรก็เพลิดเพลินไปกับเสียงของย่า จนลืมเรื่องความเจ็บความไข้ของตัวเอง และยุติเสียงเกรี้ยวกราด เอาแต่ใจของตัวเองไปได้บ้าง...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 489)

10.5 วรรณกรรมไทย จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประพันธ์ ตัวละครเอกหญิง ตัวละครเอกชาย ดังนี้

10.5.1 ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประพันธ์ ได้แก่ สุนทรภู่ ดังตัวอย่าง

“สุนทรภู่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สุนทรภู่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สุนทรภู่” คือ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้มีความสามารถในการประพันธ์ยอดเยี่ยม ผู้แตงนำมาเปรียบกับผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีฝีมือในการประพันธ์เทียบเท่ากวีเอกสุนทรภู่ เพื่อน ๆ ของผม (ประชาคม ลุนาชัย) รู้สึกภาคภูมิใจที่มีเพื่อนมีฝีมือการเขียนหนังสือได้ยอดเยี่ยมจนได้รับรางวัล ดังตัวอย่างข้อความ

...สตรีสาร จากมือประสูติผ่องถ่ายไปสู่มือเพื่อน ๆ ทีละคน พวกเขาเรียนการอ่านบทกวีที่ผมเขียน

“อีกหน่อยมันจะมีชื่อเสียงโด่งดัง” ประสูติเงยหน้าแดงก่ำขึ้นพูด

สุนทรเดินมาจับมือผม “นายเรียนเก่งที่สุด ฉลาดที่สุด มีหรือที่นายจะไม่ประสบความสำเร็จ”

สมทรงชูหนังสือขึ้นสูง “เพื่อนเราเป็นกวี เรามีเพื่อนเป็นสุนทรภู์กลับมาเกิด”
เพื่อน ๆ ยิ้มและหัวเราะ สตรีสารเดินทางไปถึงมืออนุสรณ์ อ่านจบแล้วส่งต่อ
ให้เพ็ญพร เขาเกากีตาร์เบา ๆ บทกวีสายฝนจากปากเพ็ญพรทำเอาทุกคนนั่งนิ่ง...
(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 76)

10.5.2 ตัวละครเอกหญิง ได้แก่ พจมาน สว่างวงศ์ แม่ศรีมาลา, ศรีมาลา
บุษบา นางจินตะหรา นางวันทอง ดังตัวอย่าง

“พจมาน สว่างวงศ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พจมาน สว่างวงศ์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณา
รวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พจมาน สว่างวงศ์” คือ ตัวละครนางเอกในเรื่องบ้านทรายทอง
ซึ่งเป็นบทประพันธ์นวนิยายของ ก. สุรางคนางค์ (กัณหา เคียงศิริ) ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์
ปี พ.ศ. 2529 นางเอกของเรื่องเข้ามาอยู่อาศัยในบ้านทรายทองที่มีขนาดใหญ่โตสง่างาม
เจ้าของบ้านมีชาติตระกูล ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบตนเอง
เหมือนพจมาน สว่างวงศ์ ที่เข้ามาหาเช่าหอพักแต่หอพักกลับเป็นบ้านที่มีขนาดใหญ่ เข้าใจผิดว่า
เจ้าของบ้านเป็นเจ้าใหญ่นายโตที่มียศถาบรรดาศักดิ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...ภายในรั้วกำแพงคอนกรีตสูงเสียดหัว นอกจากไม้ดอกไม้ผลกรอบริมบึงเล็ก ๆ แล้ว
ยังมีเรือนพักของแม่บ้านกับครอบครัว บ้านพักช่างซ่อมบำรุงและซุ้มหลังคาใบตอง
ขนาดกะทัดรัดอีกสามแห่ง อาณาบริเวณกว้างขวางและร่มรื่นนี้ มองเข้ามาจากข้างนอก
ตอนเดินผ่านครั้งแรก ผมหลงเข้าใจผิดว่าเป็นบ้านเจ้าใหญ่นายโตไม่ใช่หอพักชาย
อย่างที่เป็นอยู่

วันแรกที่ผมหิวถูกระดากใส่หนังสือเดินผ่านรั้วกำแพงคอมกรีตเข้ามาอดนึก
เปรียบเทียบตัวเองเป็นพจมาน สว่างวงศ์แห่งบ้านทรายทองไม่ได้ ผมเหมือนตัวเล็กนิดเดียว
หยุดเหลียวหน้ามองเรือนไม้สี่ชั้นสูงตระหง่าน แววดาเต็มไปด้วยความหวาดหวั่น
ไม่มั่นคงกับชีวิตใหม่ที่กำลังจะเริ่มต้น...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 66)

“แม่ศรีมาลา, ศรีมาลา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่ศรีมาลา, ศรีมาลา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณา รวบรวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่ศรีมาลา, ศรีมาลา” คือ ตัวละครสำคัญที่มีบทบาทเป็น ภรรยาของจมีนไวยวรรณาท หรือพลายงาม ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของลออออร ที่คุณจรวัยเปรียบลออออรที่ต้องทนทุกข์ทรมานเพราะสามีไปมีภรรยาน้อย เปรียบลออออรซึ่งเป็น ภรรยาแต่งเหมือนนางศรีมาลาที่รับบทบาทนางเอกในเรื่อง คุณจรวัยเปรียบพฤติกรรมที่ลออออร ต้องเผชิญเหมือนนางศรีมาลา เช่น สามีถูกทำไสยศาสตร์ หรือเล่นของมนตร์ดำ ทำให้สามี หลงใหลจนกระทั่งหมางเม็นภรรยาหลวง เป็นต้น ดังตัวอย่างข้อความ

...คุณจรวัยหัวเราะหัวน ๆ ในคอ

“ถ้าพ่อยศจะถูกนังคนนั้นเล่นหงส์รอนมั่งกรร่าเข้าจริง ก็ให้เขาแก้ไขเอาเองเถอะ ป้าก็ห่วงแต่หลาน กว่าพ่อพระไวยยศจะได้สติ **แม่ศรีมาลา**ลออออรมีถูกข่มเหงปางตายหรือ ป้าห่วงตรงนี้ ถ้าอกไหม้ไส้ขมจนทนไม่ไหวก็บอกมาตามตรง จะช่วยหาทางแก้ไขให้ ดีกว่านั่งเฉย ๆ รอวันตรอมใจตายอย่างแม่”

ตรอมใจใหม่...ตรอมใจอย่างยิ่งทีเดียว ความหม่นไหม้ในสีหน้าแววตาของหญิงสาว พ้องความจริงได้ชัด ไม่ต้องอาศัยคำพูด...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 143)

นางพูนคนรับใช้ของลออออรเห็นใจลออออรที่สามีไปหลงใหลผู้หญิงอื่น อย่างกับถูกเสน่ห์ยาแฝด กลัวว่าลออออรจะถูกทำร้ายร่างกายให้เจ็บตัวเหมือนนางศรีมาลา ดังตัวอย่างข้อความ

...นางพูนมองนายสาวด้วยความสงสารจับใจ ระคนห่วงใย เพราะรู้ว่าชะตากรรม ของลออออรก็ดีไปกว่านางไม่กี่มากนัก

“คุณเจ้าขา บ่าวทั้งคุณไม่ได้ดอก คุณอยู่ทางนี้ก็เป็นหน้าหน้าไฟ มีแต่จะไหม้เกรียม ไปทั้งตัว คุณผู้ชายเธอหลงใหลนางนั้นเหมือนพระไวยถูกเสน่ห์ คุณก็มีหวังเจ็บตัว เหมือน**ศรีมาลา**เข้าไม่วันใดก็วันหนึ่ง เจ้านายมีผู้ใหญ่ท่านยังมี หนีร้อนไปพึ่งเย็น กับท่านเถิดเจ้าคะ”

วาจาปลอบโยนของนางพูนเรียกกำลังใจกลับคืนมาสู่ตัวหญิงสาวอีกครั้ง ความจริง ไม่ใช่เธอไม่คิดถึงเรื่องหลบหลีกหนีเอาตัวรอดจากภัยคุกคาม เพียงแต่ไม่รู้ว่า จุดสิ้นสุดของมันจะมาถึงในรูปใดวันไหนเท่านั้น...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 169-170)

“บุษบา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ บุษบา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “บุษบา” คือ หญิงงามชาวชวา มีรูปสมบัติและคุณสมบัติของสตรีที่ดีพร้อมรูปร่างงดงาม มีกิริยามารยาทเรียบร้อย เฉลียวฉลาด กตัญญูรักเกียรติศักดิ์ศรีแห่งวงศ์ตระกูล นางได้รับตำแหน่งประไหมสุหรีฝ่ายซ้ายของอิเหนา มีจิตใจกว้างขวาง มีน้ำใจ ไม่แ่่งอนเกินงาม ยินยอมให้นางจินตะหรารับตำแหน่งประไหมสุหรีฝ่ายขวาของอิเหนา ผู้แต่งเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของลออออร ที่มีความงามและลักษณะเหมือนนางบุษบาภรรยาของอิเหนา ดังตัวอย่างข้อความ

...ท่านผู้หญิงดูอาการของลูกชายด้วยความชำชนปนชื่นใจ ท่านมองว่ายศเหมือนอิเหนาหลง**บุษบา**ในเมื่อแม่บุษบานั่นก็งามพร้อมทั้งหน้าตาและชาติตระกูล งานวิวาห์ที่ลือลั่นไปทั้งเมืองจึงตามมาอย่างไม่ว่ายากเย็น... (ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 55)

ยศกลับมางอนง้อขอคืนดีกับลออออร เฝ้ามองรอยลออออรเหมือนอิเหนาตะลึงในความงามของนางบุษบา ฟันธงของคุณยศเปรียบลออออรมีความสง่างาม มีความพร้อมทั้งยศศักดิ์ และชาติตระกูลที่เหมาะสมกับยศ ลอออรมีน้ำใจ มีคุณสมบัติภรรยาที่ดีครบถ้วน ยอมให้ยศมีผู้หญิงอื่นเป็นภรรยาน้อย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ยศนี้ดูยังงั้ ๊ เสียแล้ว อยู่ ๊ ก็ทำเหมือนอิเหนาเห็น**บุษบา** พิลึก ! ดูเถะเอาแต่มองคุณหญิงโยธาบดี ไม่เห็นหรือว่าคุณบ้านั่งถลิ่งตาอยู่ปลายโต๊ะ ถ้าฉีกเนื้อได้คงฉีกเป็นฝอยยิ่งกว่าเนื้อเค็ม”

ยศหัวเราะเบา ๆ ไม่สะอึกสะเทือน ในบรรดาพี่สาวสี่คน ประดับเป็นพี่สาวคนเล็ก ที่ให้ความเอ็นดูเขามากกว่าเพื่อน แม้ว่าหล่อนเคยโกรธเป็นไฟเป็นไฟแทบจะไม่ยอมเผาพี่น้องชาย แต่เมื่อยศอ่อนเข้าหา อ่อนวอนงอนง้อ หล่อนก็อารมณ์ดีพอจะประชดนิต ๊ พุดเล่นหยอ ๊ เหมือนเมื่อครั้งยังเป็นหนุ่มสาวด้วยกัน “ทำไมผัวจะมองเมียไม่ได้เล่า คุณพี่ก็...”

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 635)

“นางจินตะหรา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางจินตะหรา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางจินตะหรา” คือ หญิงงามตัวละครสำคัญจากเรื่อง อิเหนา รับตำแหน่งประไหมสุหรีฝ่ายขวาของอิเหนา พระธิดาท้าวหมันหยากับนางจินตาสสำหรับประไหมสุหรี หญิงที่มีทูลสูง เจ้าอาารมณเภาแต่ใจตัวเอง ช่างพูดประชดประชัน ผู้แตงนำมาเปรียบกับความรู้สึกของลออออรที่นึกน้อยใจในโชคชะตาของชีวิตที่ต้องเลิกร้างเป็นแม่ม่าย มีสิ่งใดที่ตนไม่เหมาะไม่ว่าใคร ลอออรมีศักดิ์ศรีมีชาติตระกูลที่ดีเหมาะสมคู่ควรกับคุณยศ ลอออรไม่ต้องการทนทุกข์ใจเหมือนนางจินตะหรา ดังตัวอย่างข้อความ

...เมินเสียเถอะ ถึงอย่างไรเธอก็ไม่อย่าทนทุกข์ระกำใจเหมือนนางจินตะหรา
ที่โทษตัวเองในตอนท้ายว่า

ด้วยไผ่รักให้เกินพักตรา	จึงมีแต่เวทนาเป็นเนืองนิตย์
โอ้อวเสียตายตัวนัก	เพราะเชื่อลั่นหลงรักจึงซ้ำจิต
จะออกซื้อสื่อชั่วไปทั่วทิศ	เมื่อพลั้งคิดผิดแล้วจะโทษใคร

เธอไม่ใช่นางจินตะหราผู้ต่ำศักดิ์นอกรวงศอัญญาแดหวา จนไม่อาจจะเคียงคู่กับอิเหนาได้อย่างสมศักดิ์ศรี สกุลของเธอ...บิดาของเธอ...ก็ล่วงแล้วแต่มีเกียรติยศมีสายเลือดมิได้ต่ำต้อยกว่าสกุลพลารธร

เธอแน่ใจว่าตัวเองเป็นสะใภ้ที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของญาติพี่น้องทุกคน ยศต่างหากเล่าที่ไม่รักเกียรติ ไม่รักชื่อเสียงของบรรพบุรุษ ไม่รักใครทั้งสิ้นแม้แต่ภรรยาที่ครั้งหนึ่งเขาเคยพร่ำรำพัน จะเป็นจะตายหากไม่สมหวังในตัวเธอ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 156-157)

“นางวันทอง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางวันทอง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางวันทอง” คือ หญิงรูปร่างงาม เดิมชื่อนางพิมพิลาไลย ลูกสาวนางศรีประจันกับพันศรโยธา ตัวละครเอกจากเรื่องขุนช้างขุนแผน ผู้แตงนำมาเปรียบกับเหตุการณ์ที่ลออออรถูกคุณศลักพาตัวไป เปรียบเหมือนนางวันทองที่ถูกขุนแผนเข้ามัลักพาตัวออกจากเรือนขุนช้าง ดังตัวอย่างข้อความ

...วิศาลคาดเดาล่วงหน้าแล้วว่าจะได้ยื่นคำตอบทำนองนี้ ครั้นเมื่อได้ยื่นเข้าจริง ๆ เขาก็ยังไม่วายรู้สึกเหนื่อยหน่ายจนสายหน้า

“แกไม่ใช่ขุนแผนนะ พ่อคุณ คุณหญิงล่อล่อก็ไม่ใช่ **นางวันทอง**จะได้ลักพากันไปง่าย ๆ นี่มัน พ.ศ. ไหนแล้ว แกไม่คิดหรือว่าถ้าแกทำได้สำเร็จ คุณหญิงเธอจะอับอายขายหน้าชาวบ้านสักแค่ไหน ถูกหัวเก่าจุตคร่าเอาตัวไปเหมือนบ้านเมืองไม่มีชื่อมีแปะ”...
(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 779)

10.5.3 ตัวละครเอกชาย ได้แก่ พลายงาม อิเหนา ขุนแผน ดังตัวอย่าง

“พลายงาม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พลายงาม หรือพระไวย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พลายงาม หรือพระไวย” คือ ลูกชายของขุนแผนกับนางวันทอง มีตำแหน่งทางราชการเป็นจมื่นไวยวรนาถ หรือหมื่นไวย ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่แอบหลงรักแม่เพ็ญตั้งแต่ครั้งแรก เพียงเห็นแค่ครั้งหนึ่งก็เกิดอาการเหมือนพลายงามเมื่อยามเห็นนางศรีมาลา แม่เพ็ญหญิงที่พักหมายปองเป็นลูกเจ้าคุณปลัดทูลฉลองวังหน้าเป็นสาวชาววังซึ่งยากนักที่คนปรกติธรรมดาเช่นพักจะเข้าไปเกี่ยวพาราสีได้ พักจึงเกิดอาการทุกข์เพราะวิตกกังวลจะไม่สมหวังในความรักครั้งนี้ ดังตัวอย่างข้อความ

...แต่ไหนแต่ไรมา พักไม่เคยสนใจเรื่องบุพเพสันนิวาส ทั้งไม่เคยนึกด้วยว่าตัวเองจะเกิดความถูกตาถูกใจผู้หญิงคนไหนขึ้นมาได้ แม้เพียงแค่เห็นกันครั้งเดียวเท่านั้น แต่พอเจอเข้าจริง ๆ หัวอกก็ดูจะไม่ต่างจาก **พลายงาม**ยามเห็นนางศรีมาลาเท่าไรเลย...
(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 350)

“อิเหนา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ อิเหนา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “อิเหนา” คือ ตัวละครเอกจากเรื่องอิเหนาบทละครว่า พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมหาราช รัชกาลที่ 2 แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของน้องชายของพักพูดเอางจริงเอางจังกับพักว่า หากบิดาของแม่เพ็ญยกลูกสาวให้กับผู้อื่นแล้ว เห็นทีพักจะต้องเผาเมืองเหมือนอิเหนาพาผู้หญิงที่รักแอบหนีไป ดังตัวอย่างข้อความ

...“ฉันจะให้คนไปสืบดูก่อนว่าเจ้าคุณท่านยกลูกสาวให้ใครแล้วหรือยัง ถ้าเตรียมจะยกให้คนอื่น พี่พักจะได้เตรียมเล่นบท **อิเหนา**เผาเมืองเสียเนิ่น ๆ ... เปล่า ! ฉันพูดเล่นนะ

จะให้คนไปสืบหาลู่วางให้พี่พักเสียก่อน หรือว่าพี่พักมีเพื่อนฝูงเป็นขุนน้ำขุนนางออกมากมาย
ลองสืบดูอีกทางดีไหม”... (ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 351)

“ขุนแผน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบ
กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ขุนแผน หรือพลายแก้ว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบท
แล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ขุนแผน หรือพลายแก้ว” คือ ตัวเอกของวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้าง
ขุนแผน ได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัว ได้รับการยกย่องเป็นยอดของหนังสือประเภทกลอนเสภา ผู้แต่งนำมาเปรียบ
บุคลิกลักษณะของพักที่ไม่เจ้าชู้ ไม่มีความสามารถด้านเชิงสู้สาวเหมือนขุนแผน เมื่อพบกับ
แม่ช้อง อดีตหญิงคนรักเก่าในคืนก่อนวันแต่งงาน สะท้อนให้เห็นว่าพักเป็นผู้ที่รักเดียวใจเดียว
ไม่อ่อนไหวคิดนอกใจซื่อสัตย์ในความรักที่มีต่อแม่เพ็ง ดังตัวอย่างข้อความ

...อย่างไรก็ตาม ความใจอ่อนของพักยังมีน้อยกว่าความละเอียดใจ

หากว่าจะพาแม่ช้องเข้าหอนอนไปเสียเดี๋ยวนี้ หอนอนนั้นก็คือเรือนหอที่พัก
มานอนเฝ้าในฐานะเจ้าบ่าว ถึงแม่เพ็งไม่รู้ พักย่อมรู้แน่แก่ใจตนเองว่าพาหญิงอื่น
ไปเสพสมกันก่อนหน้าหล่อน เท่ากับทรยศต่อคำสาบานที่เคยให้ไว้

“...พี่จะไม่มีเสียคนอื่น トラบใดที่ยังมีแม่เพ็งอยู่ ถ้าหากว่าผิดคำพูดขอให้ตาย
ด้วยคมหอกคมดาบ อย่าให้ตายดีเลย”

พักไม่ได้กลัวเรื่องตายด้วยคมอาวุธ เกิดมาเป็นชาย เมื่อมีศึกก็ต้องออกไปต่อสู้
กับศัตรูตามหน้าที่มีโอกาสตายเท่า ๆ กับรอดไม่ใช่ของแปลก แต่ว่าสิ่งสำคัญที่สุด คือ
ลัทธิจะ

ลูกผู้ชายถ้าปราศจากลัทธิจะ ย่อมมิใช่ชาย

พักจึงถอยออกมานิดหนึ่ง นึกแข่งด่าตัวเองอยู่เหมือนกันว่าถ้าเก่งเหมือนขุนแผน
เสียตั้งแต่รุ่นหนุ่ม ป่านนี้ก็คงหมดเรื่อง แต่เมื่อล่วงเลยมาจนบัดนี้แล้ว แม่ช้องตกเป็น
ของชายอื่นไปแล้ว พักจะตกอยู่ในฐานะชายชู้ได้...อย่างไร

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 404)

10.6 วรรณกรรมจีน ตัวละครเอกชาย ได้แก่ ท่านเปาเล่งเถ เจ้ายุทธจักร เทียนหย่า
ดังตัวอย่าง

“ท่านเปาเล่งถู”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ท่านเปาเล่งถู ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ท่านเปาเล่งถู” คือ ผู้ผดุงความยุติธรรม ชาวจีนใช้เรียกเปาบุ้นจิ้น ผู้แตงนำมาเปรียบบุคลิกลักษณะและหน้าที่การงานของพักที่ดำรงตำแหน่งตุลาการว่าความ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมเที่ยงตรง ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ดังตัวอย่างข้อความ

...นายแจ่งค่อย ๆ เลี้ยวเข้าสู่เรื่องอย่างใจเย็น ส่วนทั้งไม่ทันคิดอยู่นั่นเอง เพราะไม่นึกว่าจะเกี่ยวอะไรกับนายแจ่ง ก็คล้อยตามไปด้วย

“พี่พักก็อย่างนี้แหละ คนอื่นเขาเป็นสุภาพระลาการเขาร่ำรวยกันทั้งนั้น พี่ชายฉันคนเดียวไม่เอา แต่ฉันก็เห็นด้วยกับคุณพี่นะน้ำแจ่ง คุณพ่อคนหนึ่งละท่านเกลียดนักเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวง ท่านเล่าว่าเมืองจีนสมัยโบราณ ขุนนางก่อกรรมทำเข็ญกันมาก คนเขาก็ได้แต่สาปแช่งเล่าต่อ ๆ กันมาจนทุกวันนี้ ถ้าขุนนางยุติธรรมอย่างท่านเปาเล่งถู เขาก็กราบไหว้สรรเสริญ คุณพ่อเห็นพี่พักเจริญรอยตามท่านเปาเล่งถู ท่านก็เลยปลื้มใจ”

“เรอะ !” นายแจ่งว่าหน้าตาเฉย “โอ้ฉันก็กลัวท่านเปาของพ่อทั้งจะอดตายวัน ๆ แม่เพิ่งได้แต่สั่งคนใช้ให้เก็บผักหักพิน ตกกุ้งตกปลาว่าจะพอกันกินหรือเปล่า จะได้กินดีกัน ก็ตอนพ่อทั้งเอาข้าวของมาให้ฉันแหละ...”

(ว.วินิจฉัยกุล , 2558, หน้า 500)

“เจ้ายุทธจักร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชับ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจ้ายุทธจักร ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ้ายุทธจักร” คือ ผู้ยิ่งใหญ่มีความสามารถเหนือบุคคลอื่น ครอบครองเป็นใหญ่ในอาณาจักร ผู้แตงนำมาเปรียบลักษณะพฤติกรรมของชับที่เป็นผู้รับซื้อสินค้าทั้งหมดแสดงความยิ่งใหญ่ของตนโดยใช้อำนาจของเงิน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไฉนจะ..ชายได้เท่าไรล่ะเที่ยวนี้ แม่ประมูลไปหมดแล้วซี”

“ฮะ...ก็เค้าเป็นเจ้ายุทธจักรนี่ฮะ...ของลูกของเค้า เค้าก็กว้านซื้อหมดเราก็ให้เขาเหมาไป เราไม่ต้องยุ่งเกี่ยว เค้าก็นับเงินให้เรา...” (กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 246)

“เทียนหย่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชับ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เทียนหย่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เทียนหย่า” คือ พระเอกละครโทรทัศน์ เรื่อง พยัคฆ์ร้าย ที่มีบุคลิกภาพรูปร่างหน้าตา ลักษณะคมคายดุเดือดเหี้ยมมีहनวดเครารุงรัง ผู้แต่งนำมาเปรียบลักษณะบุคลิกของชับที่ไว้หนวดเคราดูคมคายเหี้ยมดุเดือด ดังตัวอย่างข้อความ

...“หนวดนี้...คุณคิดว่าจะโกนทิ้งเมื่อไหร่คะ” หล่อนเปลี่ยนเรื่องโดยเร็ว เพราะรู้สึกว่าจะไม่ได้การ

“ไม่มีวัน...เพราะหนวดคือผม ผมคือหนวด”

“ตาย ตาย !” หญิงสาวอุทานด้วยความซ้ำ

“ทำไมหรือ มันเกะกะขวางหูขวางตาตรงไหน”

“ไม่หรอกค่ะ”

“คุณชอบหรือเปล่านั้น”

“จะว่าชอบก็ชอบนะคะ...คือทำให้รู้สึกว่าคุณเหมือนเทียนหย่า”

“ใคร” เขางง

“แหม...ก็...พระเอกในเรื่อง พยัคฆ์ร้ายอะไรซักอย่างในหนัง ที.วี. ใจคะ”

“โอ๊ย...” เขาควางอึ้งใจ “คุณนี่ก็รู้จักเป็นเด็กเหมือนกันนะ...ดี...ก็ยังดีหรอกที่พูดเรื่องอื่นเป็น”...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 474-475)

10.7 วรรณแปลจากอินเดีย ได้แก่ กาโล ดังตัวอย่าง

“กาโล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กาโล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กาโล” คือ ตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องคนขี้เสื่อของภราณี ภักภูภาจารย์ ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่ได้พูดโกหกเจ้าของบ้านเข้าว่าตนเป็นลูกเรือประมง ที่มีความฝันอยากเป็นนักเขียนที่ยิ่งใหญ่ทำให้ต้องย้ายที่ทำงานไปเรื่อย เขาขาดความฝันไว้อยากเป็นนักเขียนที่ยิ่งใหญ่เหมือนกาโล ที่เป็นคนอยู่ในชนชั้นต่ำสุดของสังคม ตื่นร่นต่อสู้อย่างชีวิตในเมืองหลวง เผชิญความทุกข์ยากลำบากมากมาย เช่น ความหิวโหย กาโล

แสวงหาทางออกจากความหิวเหมือนคนขี้เสีย เสียเป็นภาพลักษณ์ของความดูร้าย ซึ่งกาโลใช้เปรียบกับความหิวโหยที่จะต้องเอาชนะให้ได้ กาโลแสวงหาอิสรภาพจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้นวรรณะในประเทศอินเดีย ซึ่งสะท้อนเรื่องการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ภายใต้ระบบวรรณะที่ทรงพลัง และอีกลักษณะหนึ่งที่สะท้อนได้จากกาโล คือ กาโลเป็นภาพลักษณ์ของการตระหนักรู้ในตัวเอง มีจิตวิญญาณตามอุดมการณ์หรือแนวคิดของตัวเองอย่างเคร่งครัด เหมือนกับผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มีอุดมการณ์มุ่งมั่นในชีวิตอยากเป็นนักเขียนที่ยิ่งใหญ่ และในที่สุดความพอกเพียรมุ่งมั่นทำให้ผลงานเขียนของเขาได้รับรางวัล ดังตัวอย่างข้อความ

...เท่าที่ผมสัมผัส เจ้าของบ้านสองสามีภรรยาเป็นคนจิตใจดี กลับไปถึงหลังจากจ่ายค่าเช่าแล้ว ผมจะเล่าความจริงให้คนทั้งสองฟัง ปัญหาหนักอกทุกอย่างจะได้หมดไปเสียที

...พีครับ ผมไม่ได้เป็นช่างเครื่องเรือสินค้าอย่างที่บอกแต่แรก ผมเป็นเพียงลูกเรือประมง เพราะความอยากเขียนหนังสือทำให้ผมต้องย้ายที่ทำงานไปเรื่อย พีคงเข้าใจความจำเป็นของผมนะครับ ผมต่อสู้มานานแล้ว และล้มเหลวทุกทีไป แต่ผมยังฝันเสมอว่า สักวันหนึ่งผมจะเป็นนักเขียนผู้ยิ่งใหญ่ หากพีช่วยผมอีกแรงหนึ่ง ไม่ต้องทำอะไรมากหรอกครับ แค่อยอมให้ผมอยู่ที่นี้ และเข้าใจในสิ่งที่ผมทำก็พอ...

คำพูดซึ่งผมว่าไว้ในใจเป็นเหมือนมีดจ้วงแทงความเท็จ ผมมองเห็นภาพอันงามสง่าของตัวเอง เช่นเดียวกับกาโล ตัวละครเอกในนวนิยายเรื่องคนขี้เสียของภราณี ภักฎาจารย์ เขาปลดเปลื้องความเท็จ เปลือยสิ่งปกปิดใบหน้า จ้วงแทงเสียร้ายที่เขาซึบหลังพิชิตความอ่อนแอในจิตใจของตนลงได้อย่างราบคาบ แล้ว เสียงแซ่ซ้องจากคนชั้นเดียวกันกระหึ่ม...ชัยชนะเป็นของพี่น้องเรา ชัยชนะเป็นของพี่น้องเรา...

ผมหวังว่าตัวเองจะยืนได้อย่างสง่างามแบบนั้น และแซ่ซ้องชื่นชมในชัยชนะด้วยหัวใจของตนเอง...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 219)

10.8 วรรณกรรมตะวันตก ได้แก่ ซินเดอเรลล่า นางซินเดอเรลล่า ดังตัวอย่าง

“ซินเดอเรลล่า, นางซินเดอเรลล่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ซินเดอเรลล่า, นางซินเดอเรลล่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ซินเดอเรลล่า, นางซินเดอเรลล่า” คือ ตัวละครเอกจากเรื่องเทพนิยายปรัมปราของชาวตะวันตก เป็นเรื่องราวของเด็กกำพร้ามีชื่อว่า Cinderella มาจาก

ชื่อ เอลล่า (ella) อาศัยอยู่กับแม่เลี้ยงและพี่สาวบุญธรรมสองคนเลี้ยงดูอย่างทารุณให้เป็นทาส ผู้รับใช้ ได้พบรักและแต่งงานกับเจ้าชาย แสนดีเปรียบตนเองอยากเป็นเหมือนซินเดอเรลล่าที่ได้พบรักและแต่งงานกับเจ้าชาย แสนดีต้องการเอาชนะราชินีคนรักเก่าของแสนดีที่แต่งงานกับลูกสาวรัฐมนตรี อยู่ในคุกหาสนั่นอันโออาโอฟาร์มสเกียรติยศของลูกเขยรัฐมนตรี จึงคิดนี้ว่าทำอย่างไรจึงจะมีสิทธิ์เทียมเท่าราชินี แสนดีเปรียบตนเองอยากเป็นเหมือนซินเดอเรลล่าที่เป็นผู้หญิงที่มีความดีงาม อ่อนโยน บริสุทธิ์ แม้ว่าต้องเผชิญอุปสรรคในชีวิตอย่างโหดร้าย แต่มองโลกในแง่ดีและมีความมุ่งมั่นแน่วแน่ ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นนุ่งกระโจมอก เพื่อไปอาบน้ำ ที่ห้องน้ำหลังบ้าน หล่อนปฏิบัติต่อตนเองเหมือนหล่อนเป็นรูปหุ่น สมองอดครุ่นคิดอะไรต่ออะไรเรื่อยเปื่อยมิได้...สภาพของหล่อนขณะนี้แตกต่างจากราชินีฟักกับดิน เขาคงจะมีความสุขทั้งกายและใจ อยู่ในคุกหาสนั่นอันโออาโอฟาร์มสเกียรติยศของลูกเขยรัฐมนตรี หล่อนจะ ‘ตะเกียกตะกาย’ ด้วยวิธีใดกันเล่า จึงจะทัดเทียมเขา และมองดูหน้าเขาได้อย่างผู้ชนะ ปาฏิหาริย์ช่วยสาวน้อยผู้บำเพ็ญความดีอย่างซินเดอเรลล่า ในสมัยที่มนุษย์มีแต่ความเห็นแก่ตัวนี้ เห็นจะไม่มีเสียแล้ว...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 34)

10.9 วรรณกรรมพุทธชาดก ได้แก่ องคุลิมาล พระเวสสันดร นางแก้ว ดังตัวอย่าง

“องคุลิมาล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ องคุลิมาล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “องคุลิมาล” คือ พระองคุลิมาลเถระ เดิมชื่อว่า อหิงสกะ มีนิสัยใจคอเป็นคนสุภาพ อ่อนโยน มีเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ มนุษย์สัมพันธ์ดี เคารพนับถือผู้ใหญ่ ไม่มีที่ท้าวาจะเป็นโจร ตามคำทำนายของบุโรหิตว่าจะเป็นโจร เป็นคนเก่งเรียนรู้ได้รวดเร็ว ประณีตอาจารย์อย่างดี เป็นที่รักใคร่ทำให้ลูกศิษย์อื่น ๆ พากันริษยา แอบใส่ร้ายป้ายสียุยงอาจารย์ว่า องคุลิมาลคิดคดทรยศ จะทำร้าย อาจารย์หลงเชื่อคำยุยงคิดว่าอหิงสกะเป็นศิษย์ทรยศคิดล้างครูจึงวางแผนกำจัดเสีย โดยบอกองคุลิมาลว่าหากต้องการสำเร็จวิชาความรู้ต้องฆ่าคนให้ได้ 1,000 คน องคุลิมาลจึงออกเป็นโจรปล้นฆ่าคนตดนิ้วมือมาคล้องคอเพื่อให้จำได้ว่าฆ่าคนไปกี่คน เมื่อฆ่าจนจะครบ 1,000 คน มาพบพระพุทธเจ้าได้โปรดสั่งสอนจึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้กลับใจบวชเป็นภิกษุและบรรลุเป็นพระอรหันต์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพักที่ถูก

ชาวบ้านมองภาพของครูใหญ่ที่ยืนให้อภัยแก่มากเหมือนกับภาพพุทธประวัติที่แขวนอยู่ในวัด
ตอนพระพุทธเจ้าเทศนาโปรดองคุลิมาล ดังตัวอย่างข้อความ

...สายตาทุกคู่ของชาวบ้านที่มองมายังภาพของครูใหญ่ ซึ่งยืนให้อภัยพักอยู่
เหมือนกับได้มองภาพพุทธประวัติที่แขวนอยู่ที่วัด ตอนพระพุทธองค์เทศนาโปรดองคุลิมาล
บางคนหันเข้าซบซิบกันถึงความดีของครูใหญ่ที่มีใจเมตตาารวกับพระ ไม่นึกโกรธไ้พัก ทั้ง ๆ ที่
มันกล่าวหาให้เสียชื่อเสียง... (ชาติ กอบจิตติ, 2525, 290)

“พระเวสสันดร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบ
กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พระเวสสันดร ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “พระเวสสันดร” คือ ตัวละครเอกในเรื่องพระเวสสันดรชาดกหนึ่งในทศชาติว่า
ด้วยเรื่องการบำเพ็ญทานบารมีของพระเวสสันดร ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแ้วแหว
ที่ให้เสียแ้วแหวใจจึงถูกคุณนายนวนวรรณว่ากล่าวเปรียบประชดแ้วแหวกับพระเวสสันดร
ที่เป็นผู้ให้ทานสละสิ่งของทุกอย่างที่มีผู้ขอทานเพื่อสร้างกุศล การบริจาคทานซึ่งให้เห็นถึง
การเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว มีความเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเจตนาการให้ทานที่ดี สละปัจจัย 4
เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต แ้วแหวจึงมีลักษณะของผู้ที่มีความสุขใจอิมเอม ไม่ตระหนี่
ไม่เห็นแก่ตัว และไม่มีความอิจฉาริษยาผู้ใด ใครขอสิ่งใดแ้วแหวก็กยกให้ไม่ยั้งคิดในวัตถุ
ละกิเลสขจัดความโลภ โกรธ หลง ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ แ้วแหวรู้จักแบ่งปันไม่แก่งแย่ง
ชิงดีชิงเด่น รู้จักการให้แก่ผู้อื่น แ้วแหวจึงเป็นที่รักของคนอื่น ยกเว้นคุณนายนวนวรรณ
ที่คิดว่า แ้วแหวเป็นภาระหนักที่ต้องรับผิดชอบ ดังตัวอย่างข้อความ

...แ้วแหวเจ็บแต่ไม่ร้องไห้ ได้แต่ทำตัวงอ ยอมให้คุณนายหยิกตี ไม่กล้าเถียง
เพราะไม่รู้จะเถียงว่าอย่างไร... มาถึงประโยคสุดท้ายจึงได้ตอบเสียงอ่อย ๆ ว่า

“ไม่มีใครใช้คะ สมใจเขาขอหนูนี้คะ”

ที่จริงแ้วแหวตอบไปโดยซื่อ แต่ฟังเหมือนทำลำบัดสำนวน ก่อให้คุณนาย
เกิดโทสะยิ่งขึ้น ที่นี้สองมือฟาดผัวะผะลงไปแถวสองไหล่

“ยังเลือกมาตอบแบบนี้อีก นี่...นี่...หนอย...สมใจเขาขอ แกเป็นเศรษฐีเรอะ
มันขอถึงได้หยิบให้มันไปง่าย ๆ นี่...นี่...จำเอาไว้ว่า ที่หลังอย่าทำเป็นพระเวสสันดร
จำไว้”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, 198-199)

“นางแก้ว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางแก้ว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางแก้ว” หมายถึง หญิงที่มีรูปโฉมงดงามคู่พระบารมีพระเจ้าจักรพรรดิ ผู้สูงส่งเพียบพร้อมด้วยรูปสมบัติมีผิวพรรณงดงามเกลี้ยงเกลาปราศจากมลทินน่าเลื่อมใส มีใจรักสมัครสมานในคู่ครองคู่รักของตน ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออรเป็นผู้หญิงที่มีความงามทั้งสวยและดี ปราศจากที่ติเหมือนนางแก้ว มีความเหมาะสมคู่ควรกับยศ ซึ่งเป็นลูกผู้ดีลูกชายของเจ้าพระยาพลหาร บิดามารดาของยศเป็นผู้ทรงเกียรติ มีฐานะมั่งคั่ง ดังตัวอย่างข้อความ

...ถ้าหากว่ามีใครถามยศว่าเขารักภรรยาผู้งามพร้อมหรือไม่ชายหนุ่มก็定会ตอบโดยไม่ลังเลเลยว่า...รัก

ถ้าคนถามเป็นเพื่อนสนิท ก็คงมีประโยคตามมาว่า

“ไม่รักก็บ้าแล้ว นางแก้วอย่างน้องอรไปหาได้ที่ไหนอีก เรายังมาตั้งแต่เห็นหน้า”

ความจริงใจของยศอยู่ในถ้อยคำเหล่านั้นทุกประโยค เขาเองเป็นคนโดยตรงเข้าไปหา มารดา ออกอ้อนลงนอนหนุนตัก เกสือกไปกลิ้งมากับพิน ซึ่งเป็นท่าอ้อนที่เขาทำได้น่าเอ็นดูในสายตาผู้เป็นแม่ พลายย่นคำขาดว่า ถ้าชาตินี้ไม่ได้ลออออรมาเป็นคู่ ก็จะไม่วันเหลียวแลใครทั้งชาติ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 55)

10.10 คุณสมบัติของตัวละครในนวนิยาย ได้แก่ หมอแสนดีในนวนิยาย ดังตัวอย่าง

“หมอแสนดีในนวนิยาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หมอชาญเวช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมอแสนดีในนวนิยาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมอแสนดีในนวนิยาย” หมายถึงผู้รับบทบาทในนวนิยายเป็นคุณหมอที่มีเมตตารักษาคณป่วย ผู้แต่งนำมาเปรียบกับหมอชาญเวชที่เป็นที่พึงปลุกชีวิตให้กำลังใจผู้ป่วยผู้ทุกข์ทรมาน อุทิศตนเองเพื่อรักษาความเจ็บป่วยให้ผู้อื่นและสังคม ทุ่มเทชีวิตมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อรักษาผู้ป่วย มีความรู้สูง อุทิศตนยอมสละเวลาและความสุขส่วนตัว

เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น มีความเมตตาและมีความรักในเพื่อนมนุษย์ ชื่อสัตย์ในวิชาชีพ มีคุณธรรม และจริยธรรม ไม่ใช่ความรู้ทางวิชาการไปหลอกลวงหรือทำลายผู้อื่น ดังตัวอย่างข้อความ

...เขามักหมกมุ่นกับวิธีการศึกษาคนไข้นั้นคนนั้นที่รับเข้ามาในหอผู้ป่วย ใช่ว่าเขาจะเป็นหมอเทวดา หรือหมอแสนดีในนวนิยายที่ไหน... (เข้มพลอย, 2555, หน้า 185)

11. การพนัน

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับวงการพนัน พบว่ามี 3 ลักษณะ ดังนี้

11.1 การพนันและผู้เล่น ได้แก่ นักพนันผู้ล้มละลาย ดังตัวอย่าง

“นักพนันผู้ล้มละลาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นักพนันผู้ล้มละลาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นักพนันผู้ล้มละลาย” หมายถึง ผู้ชอบเล่นการพนันจนหมดตัวจนเกิดความสำนึกผิด ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพลที่แพ้เกมการพนันจนเงินหมดสิ้นเนื้อประดาตัว เล่นการพนันจนไม่เหลือสมบัติติดตัวเหมือนกับนักพนันผู้ล้มละลาย และกำลังรู้สึกสำนึกผิดในการกระทำของตนแสดงออกทางสีหน้าทำให้ป้าจันทร์จ้องจับผิดได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ทว่าสายตาซึ่งจ้องหน้าผมเขม็งอยู่นี้สีเหมือนกำลังค้นหาสำนึกผิดจากสีหน้าของนักพนันผู้ล้มละลาย... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 94)

11.2 นิสัยที่เกี่ยวข้องกับการการพนัน ได้แก่ ทาสการพนัน ดังตัวอย่าง

“ทาสการพนัน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ทาสการพนัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 567) ให้ความหมายคำว่า “ทาส” หมายถึง น. ทาสที่ยอมตนให้ตกอยู่ในอำนาจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ทาสการพนัน หมายถึง บุคคลที่ติดการพนันมาก ทุ่มเทเงินทองหมดสิ้นไปกับการพนัน ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบพฤติกรรมของตัวละครประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ทาสการพนัน ทั้งรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ “คนจรหมอนหมิ่น และทาสการพนัน” ในบริบทนี้สะท้อนความเปรียบของความรู้สึกนึกคิดของพลที่รู้สึกว่าป้าจันทร์เหยียดหยามดูถูกว่าพลเป็นบุคคลที่พกพาแต่ความอับเฉาเปล่าเปลี่ยว ไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่มีปัญญาหาผู้หญิงมาเป็นภรรยาได้ พลเปรียบตนเองว่าเป็นคนพลัดถิ่นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง

ไม่มีหัวนอนปลายเท้า หลักลอยไม่มีงานทำที่มั่นคง หากคบคนหลักลอยอาจเกิดโทษได้
เปรียบดังสำนวนคบคนจรหมอนหมิ่น พลทำงานไม่เคยเหลือเงินเก็บไว้สร้างบ้าน
และติดการพนันมาก ตกเป็นทาสการพนันมักจะไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้หญิง ดังตัวอย่างข้อความ
...ป้าจันทร์เหมือนงใจเหยียดหยามผมอยู่บ่อยครั้ง เพียงไม่พูดออกมาตรง ๆ
ว่าน้ำหน้าอย่างผมหรือจะมีปัญญาหาเมีย – คนจรหมอนหมิ่น บ้านก็ไม่มีอยู่ เงินไม่เคยเหลือเก็บ
แถมตกเป็นทาสการพนันใจหัวไม่ขึ้น ใช้ชีวิตล้าละเลเทเมาไม่รู้จักคิดอ่าน...(ประชาคม ลุนาชัย,
2553, หน้า 105)

11.3 นิสัยที่เกี่ยวกับการครอบครอง ได้แก่ ชายเจ้าสำราญ เจ้าสำราญ ดังตัวอย่าง

“ชายเจ้าสำราญ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ชายเจ้าสำราญ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 337) ให้ความหมายคำว่า “เจ้าสำราญ” หมายถึง ว. ที่ชอบฟุ้งเฟ้อ
ใช้ชีวิตอย่างสนุกสนาน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ
“ชายเจ้าสำราญ” หมายถึง ผู้มีความสุขได้ในทุกโอกาส ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วย
หน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ชายเจ้าสำราญ พล พูดเปรียบ
ความรู้สึกของตนที่ขณะเกมการพนันทำให้รู้สึกมีความสุขคึกคักจนมาก ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมกลายเป็นชายเจ้าสำราญ เสวยโชคสองด้านอย่างเปี่ยมสุข...(ประชาคม
ลุนาชัย, 2553, หน้า 76)

“เจ้าสำราญ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชับ เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ เจ้าสำราญ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “เจ้าสำราญ” หมายถึง ผู้แสวงหาความสุขจากสถานบันเทิง ผู้แต่งนำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะของชับที่รู้จักใช้ชีวิตในการพักผ่อนผ่อนคลายจากการทำงานที่เหน็ดเหนื่อย
ลีลาพูดเปรียบชับว่าเจ้าสำราญ ดังตัวอย่างข้อความ

...หญิงสาวได้แต่แก้งลั้วว่า

“ทำไมไม่เอาของขึ้นไปเก็บล่ะคะ”

“ฮือ...อย่าเยาะเย้ยกันเลยน้า” เขาทำเสียงหงุดหงิดชนิดหนึ่ง แต่จิตใจเดียวก็ยิ้มออก
สารภาพว่า “โง่ ๆ ผมก็ต้องขอโทษด้วย ที่ทำให้คุณยิ่งกลัวผมหนักข้อขึ้นไปอีก มันก็มี
มังหรงอกใจความคิดนอกกรอบนอกทางนะนะฮะ แต่มันก็ไม่ใช่นอกกรอบนอกทางอย่างเจตนาร้าย

ไม่ใช่แน่ ๆ ตรงกันข้าม ผมกลับเห็นว่า มันเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่กำลังมีความรัก ด้วยซ้ำ”

“ฉันก็ไม่ได้ว่า คุณทำผิดคิดร้ายหรอกค่ะ เพียงแต่ว่า ยังไม่ควรแก่เวลาเท่านั้นเอง”

“คุณเป็นผู้หญิงที่ควบคุมตัวเองได้ดีมาก” เขาชม “แม้ว่าค่อนข้างจะเซยไปสักหน่อย ก็ยังดี”

“มันเหมาะกับสภาพของฉันค่ะ”

“แล้วเมื่อไหร่ คุณถึงจะออกจากสภาพของคุณเข้ามาอยู่ในสภาพของผมเสียที่ไม่ทราบ” เขาถามประชด ๆ

เขาไม่ได้พาหล่อนกลับบ้าน หากแต่ชวนนั่งฟังเพลงกันตามลำพัง

“คุณก็เจ้าสำราญไม่ใช่เล่นเหมือนกันนะค่ะ” ลิซลเอ่ยเมื่อเขาจอดรถ แล้วเดินคู่เคียงกับหล่อนเข้าไปในที่นั้น

“ชีวิตผมเหนื่อยยาก” เขาบอก “เพราะงั้นอะไรที่พอจะเป็นความสุข ความบันเทิง ผมก็เชื่อมั่นจะว่าสำราญก็ได้ จะว่าฉลาดใช้ชีวิตก็คงได้อีกเหมือนกัน แต่ผมว่าผมก็เก่งนะ คือไม่ได้สำราญอย่างหมดสติ”

“เก่ง...ฉันก็ว่าคุณเก่ง” ลิซลรู้สึกชื่นชมอีกตามเคย เมื่อเขาพาหล่อนมายังที่ที่หล่อนไม่มีโอกาสมา

“คนบางคนสำราญจนหมดเนื้อหมดตัว คือมีเงินเท่าไรก็เล่น กิน เที่ยว...แต่ผมไม่ใช่ยังงั้น ผมเล่นมั่งเหมือนกัน ไม่ใช่ไม่เล่นเลย แต่ถ้าตาไหนเสียมาก ผมก็เซดไปนาน”

“ฉันกลัวคนเล่นการพนันนี้แหละค่ะ กลัวจ้วงเวลามันหมด มันหมดจริงๆ ใช่มั้ยคะ”

“หมดเล่น ๆ ได้ใจละฮะ เป็นล้าน ๆ ก็สิบก็ร้อยล้านก็หมด บางคนเล่นซะจน...แทบจะถอนฟันออกมาขายมั่ง”

ลิซลหัวเราะก๊ิก

“อ้าว! คุณอย่าทำเข้าไป ก็ไอ้ที่เขาเลาะซีโครงตัวเองออกขายไหงะ ยังเลาะได้นี้ จนหนักเข้าอะไร ๆ ก็ต้องขายทั้งนั้นแหละ ๆ” เขาสั่นศีรษะ “ผมถึงระวังไหงะ ระวังไม่ให้ก้าวไปหาความจน”...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 472-473)

12. ศาสนา

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับบุคคลในพระพุทธศาสนา พบว่ามี 6 ลักษณะ ได้แก่ ปุณฺณและอริยบุคคล ผู้นับถือพุทธศาสนา วงการและตำแหน่งภิกษุ คำที่ใช้เรียกบุคคล บุคคลในศาสนาโดยทั่วไป และบุคคลในคริสต์ศาสนา ดังนี้

12.1 ปุณฺณและอริยบุคคล ได้แก่ พระอรหันต์ ดังตัวอย่าง

“พระอรหันต์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแต่ง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พระอรหันต์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1378) ให้ความหมายคำว่า “พระอรหันต์” หมายถึง ชื่อพระอริยบุคคลชั้นสูงสุดใน 4 ชั้น คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์ นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 429) ให้ความหมายคำว่า “พระอรหันต์” หมายถึง ชื่อพระอริยบุคคลชั้นสูงสุดเป็นผู้บรรลุพระนิพพาน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พระอรหันต์” หมายถึง ผู้มีความ پاکเพียร อดทนอดกลั้น บำเพ็ญเพียรปฏิบัติจนหลุดพ้นบรรลุพระนิพพาน ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของนายพันตำรวจเอกวีร์ บุญแต่งที่มีความเพียรอดทนอดกลั้นต่อความไม่เที่ยงธรรม รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรฝ่ายชายแดน ได้เสนอขอเงินเดือนขึ้นให้สองชั้นและมีหนังสือขอให้กรมตำรวจพิจารณาคำขอให้เป็นกรณีพิเศษแต่ไม่ได้รับการอนุมัติ ด้วยเหตุจากนายวีร์มีเรื่องภาคทัณฑ์ ทำให้เกิดผลกระทบระหว่างกรมตำรวจกับนายตำรวจ ทำให้ส่งผลกระทบต่อท่านอธิบดี ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจจึงอยากให้นายวีร์ไปมาเพื่อจะได้ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แต่นายวีร์ไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำจึงเปรียบนายวีร์ที่อดทนสู้กับความไม่ยุติธรรมจนใกล้จะบรรลุพระอรหันต์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไอ้วีร์มันกำลังจะสำเร็จเป็น**พระอรหันต์**อยู่แล้ววะ !”... (วลีขลุ่ย เดชกุญชร,

2523, หน้า 641)

12.2 ผู้นับถือพุทธศาสนา ได้แก่ พระ ดังตัวอย่าง

“พระ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พระ นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 429) ให้ความหมายคำว่า “พระ” หมายถึง นักบวชในศาสนาต่าง ๆ พจนานุกรมฉบับพ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 811) ให้ความหมายคำว่า “พระมาลัยมาโปรด” หมายถึง (สำ) น. ผู้ที่มาช่วยเหลือ ในยามที่กำลังตกทุกข์ได้ยากได้ทันท่วงที ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ

ความนึกเปรียบเทียบ “พระ” หมายถึง ผู้ประเสริฐ ในสถานการณ์ที่คุณป้าวิไลซึ่งเป็นญาติห่าง ๆ ของฉายมาจากจังหวัดเชียงราย ฉายได้รับมรดกที่ดินจากคุณย่าให้คนเก่าแก่อยู่อาศัยกันจนสิ้นอายุขัย พร้อมทั้งฉายให้คำแนะนำช่องทางทำมาหากินพร้อมทั้งให้เงินลงทุนจนสามารถตั้งตัวได้ ฉายมีบุญคุณต่อวิไลมากทำให้วิไลรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในบุญคุณของฉายเป็นอย่างสูง อยากให้ฉายได้ดีใจในความสำเร็จในชีวิตของวิไล แต่น่าเสียดายที่ฉายได้สิ้นชีวิตแล้วจึงไม่ได้รับรู้ วิไลเปรียบคุณงามความดีของฉายเหมือนพระมาโปรด ให้ความช่วยเหลือยามตกทุกข์ได้ยาก ปาริณารัฐศึกษาภูมิใจในบิดาของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...“รีน่า...คุณป้า...ง่า...วิไล...มาขอพบ ท่านเป็นญาติห่าง ๆ ของคุณพ่อ ท่านเพิ่งทราบข่าวว่าคุณพ่อเสีย” ดูเหมือนคุณรจนาคะตัดไม้น้อยด้วยรู้ดีอยู่ว่าปาริณานั้นกำลัง ‘ดรีบแซก’ หากสภาพของผู้อ่านก็ทำให้เธอไม่สามารถปฏิเสธได้

“ลูกสาวคุณฉาย...เหมือนกันนะคะ คล้ายกันมาก...ป้าเสียใจเหลือเกินที่ไม่ได้ข่าว ไม่ได้ร่วมทำบุญ ไม่ได้มีแม้แต่โอกาสที่จะเผาท่าน...ทั้ง ๆ ที่ท่านมีบุญคุณกับป้าเหลือเกิน ท่านให้ชีวิตใหม่...ท่านเป็นยิ่งกว่าพระมาโปรด...”

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 682)

12.3 วงการและตำแหน่งภิกษุ ได้แก่ สมภาร ดังตัวอย่าง

“สมภาร”

ผู้แต่งตั้งกระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คำกาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สมภารพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1168) ให้ความหมายคำว่า “สมภาร” หมายถึง พระที่เป็นเจ้าอาวาส นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 880) ให้ความหมายว่า หมายถึง บุญที่สั่งสมไว้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สมภาร” หมายถึง หัวหน้างาน ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคำกาย บุญสามเปรียบคำกายเหมือนสมภาร กล่าวประชันว่า หากบวชพระคำกายก็ได้เป็นสมภารแล้ว สะท้อนให้เห็นว่าคำกายทำงานอยู่กับพ่อเลี้ยงมานานจนมีความเชี่ยวชาญและชำนาญ คำกายมัวเก็บตัวจมนั่งอยู่กับการแกะสลักช้าง ขาดงานติดต่อกันหลายวันจนร่วมเดือน พ่อเลี้ยงจ้างคนงานใหม่มาอยู่ได้ไม่กี่วันก็ลาออก ไม่ทำงานสู้ทนเท่ากับคำกาย ดังตัวอย่างข้อความ

...อาทิตย์หนึ่งต่อมา หลังจากนั่งชั่งใจอยู่นาน บุญสามก็เข้าไปพูดกับเขา “อายุแก่ก็มากแล้ว” เขาพูด “ถ้าบวชพระ ป่านี้นี้คงได้เป็นสมภาร ทำงานไปเถอะ แก่ไม่ใช่เด็กแล้ว”

คำกายไม่เข้าใจ ไม่รู้วามบุญสามตำหนิที่เขาขาดงานบ่อย หรือเพียงแต่พูดเรื่องชีวิตของเขา... (นิคม รายยาว, 2547, หน้า 102)

12.4 คำที่ใช้เรียกบุคคล ได้แก่ ทิดล็กใหม่ ดังตัวอย่าง

“ทิดล็กใหม่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ทิดล็กใหม่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 571) ให้ความหมายคำว่า “ทิดล็กใหม่” หมายถึง น. คำนำหน้าชื่อผู้ที่ล็กจากพระ (กรอนมาจากคำว่า บัณฑิต) ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ทิดล็กใหม่” หมายถึง คนดีปราศจากมลทิน ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัพ ลักเพื่อนของชัพกล่าวประชดเปรียบชัพเป็นทิดเพ่งล็กใหม่ เป็นคนดีไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องผิดศีล สะท้อนคุณลักษณะของชัพเป็นคนดีมีศีลธรรม เกรงครัดในสิ่งที่ถูกต้อง จนเปรียบตนเป็นเหมือนผู้อบรมศีลธรรมของหน่วยงานราชการ ดังตัวอย่างข้อความ

...ลักจ้องหน้าขาว ๆ และหัวเกรียนเกรียน ๆ ของชัพ เขาคงเป็นทิดล็กใหม่ ตอนออกพรรษา เป็นคนดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขและไม่เคยใกล้แหล่งอโคจรทั้งหลายทั้งปวง กระมัง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 20)

12.5 บุคคลในศาสนาโดยทั่วไป ได้แก่ อนุศาสนาจารย์ ไ้เจ้าอนุศาสนาจารย์ ดังตัวอย่าง

“อนุศาสนาจารย์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ อนุศาสนาจารย์นวรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 427) ให้ความหมายคำว่า “อนุศาสนาจารย์” หมายถึง อาจารย์ผู้อบรมศีลธรรมของหน่วยราชการ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “อนุศาสนาจารย์” หมายถึง ผู้มีความรู้มีศีลธรรม ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพ ที่มีลักษณะนิสัยชอบอบรมสั่งสอนในเรื่องต่าง ๆ ให้กับปืทองรู้จักระมัดระวังไม่มองข้ามความชั่วเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังตัวอย่างข้อความ

...“พี่สามไม่หิวอย่างอื่นจริง ๆ เหรอ กาแฟล่ะคะ”

“กินมาแล้วเมื่อก็เอง ตอนนี้งไม่หิวอะไรหรอก”

“งั้นปีทานนะคะ”

“อ้าว ! ใครห้ามล่ะ”

หล่อนหันไปสั่งข้าวดังหน้าตั้งหนึ่งที “รองท้องรอพี่วัน ชานั่นกว่าจะออกมาอีกสามล็ก”

“นั่นแหละ ตัวอย่างที่ดี...มีทางทำมาหาได้โดยสุจริตต้องบากบั่นจริงไหม เพราะเราต้องการเงินมาใช้จ่ายเพิ่มเติม ไ้การไปเที่ยวรอกองเข่ายกยอกเขานะ พักไว้!”

ผิวหน้าปีทองซีดลงถนัดถนี่ เพราะไม่รู้ว่าเขา ‘ดำ’ กราดไปถึงใคร ถึงพ่อแม่หล่อน หรือถึงผู้คนรอบตัวซึ่งเขาเจ็บแค้นชิงชัง

“จริงนะคะ...คนสมัยนี้รอดแต่จะโกงกินทั้งนั้น ไม่รู้หัวจิตหัวใจเป็นอะไร ถ้าไม่โกงกินใคร ก็หาเงินบนความเดือดร้อนของคนอื่น”

“อ้อ...คุณก็เห็นเหมือนกันหรือ”

“ไม่เห็นก็รู้อะ พี่สามอย่านึกว่าปิไม่รู้ เพียงแต่รู้แล้วไม่ได้สนใจเท่านั้นแหละ”

“คุณต้องสนใจ ต้องหัดสนใจ อย่ามองข้ามความชั่วเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะว่ามัน ‘เล็กน้อย’ เฮ้อ...นี่ผมกลายเป็น**อนุศาสนาจารย์**ไปตั้งแต่เมื่อไหร่ก็ไม่รู้ละ” เขาทอดถอนใจอย่างเหนื่อยหน่าย “บอกจริง ๆ นะว่าผมหมดหวังกับทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านเมืองเรานี้จริง ๆ ไม่ได้หมดหวังกับสิ่งแวดล้อมหรอก แต่หมดหวังกับคน”

“เธอคะ” ปีทองคราง “เช่นกับปีเป็นต้น ไช้ไหมคะ”

“ใช่”

“แหม...ปีก็เสียใจจังเลย ทำไงดีละคะ ปีถึงจะทำให้พี่สามเลิกหมดหวังได้”

“นี่...คุณ...อย่ามาทำหลอกหลอ เห็นผมเป็นเด็กอมมือหน่อยเลย” เขาว่า “ผมรู้นะ คุณนี้กว่าผมบ้า แอ็บ ไช้ไหม”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 404)

“ไอ้เจ้าอนุศาสนาจารย์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้อนุศาสนาจารย์ หมายถึง ผู้มีความรู้มีศีลธรรม ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพ ดังตัวอย่างข้อความ

...“น่า ปีน่า ชีวิตยังอยู่อีกยาวไกลน่า อย่าท้อชะงาย ๆ เลย แล้ววันนี้ทำไมไม่ไปกินข้าวกับเขาละคุณยายก็ชวนเหยิง ๆ นี่นา”

“ไม่หรอก...” หล่อนอ้อมแอ้ม “ปีไม่อยากไปเป็นบุคคลที่สาม เขาอาจจะอยากอยู่ลำพังพี่ ๆ น้อง ๆ”

“อ้อ...เรารู้จัดคิดเหมือนกันนี่”

“แหม” อีกฝ่ายหนึ่งค้อนนิต ๆ “มันก็ต้องคิดมั่งแหละ”

“ดีแล้ว” ชีวันถือโอกาสเห็นพ้อง “ไอ้เจ้าอนุศาสนาจารย์มันจะได้ไม่เขม่น มันเจ้ากฏเจ้าเกณฑ์จะตายโหงไป ก็ถึงได้แหงคาร้านอยู่นั่นไง”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 433-434)

12.6 บุคคลในคริสต์ศาสนา ได้แก่ ไอลูกสมุนคริสเตียน ดังตัวอย่าง

“ไอลูกสมุนคริสเตียน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอลูกสมุนคริสเตียน นววรรณ พันธุเมธา (2547, หน้า 209) ให้ความหมายคำว่า “ลูกสมุน” หมายถึง บริวารที่ใช้สอย เช่น มีลูกสมุนติดหน้าตามหลัง และคำว่า “คริสเตียน” หมายถึง ผู้นับถือคริสต์ศาสนิกายโปรเตสแตนท์ (2547, หน้า 432) ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไอลูกสมุน คริสเตียน” หมายถึง บริวารผู้คอยรับใช้ คริสเตียน ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของดาวิชที่อยู่ในความดูแลของสาธุคุณเบอร์นาร์ด โฮล์มแนะนำให้ดาวิชเข้าเรียนนักเรียนนายสิบรุ่นแรกของโบเดอร์ฮาบัต จึงถูกสมุนโจรมุสตาฟามองว่าเป็นลูกสมุนคริสเตียน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าว่าต่อให้ลูกชายซัดซาบาชมีปีกก็ไม่สามารถรอดพ้นเงื้อมมือเราไปได้ดอก มุสตาฟา” สมุนโจรเอ่ยขึ้น

“ข้าก็คิดเช่นนั้น” มุสตาฟายิ้มมาดมั่น

“ดูช่างเป็นงานที่ง่ายตายเสียนี้กระไร” อีกฝ่ายพูดอย่างประจบประแจง “ง่ายยิ่งกว่าเชือดแพะแกะเสียด้วยซ้ำ”

“ดาวิช” มุสตาฟากุมบังเหียนไว้นแน่นและตะโกนด้วยเสียงที่แตกพร่า “ข้ารู้ว่า เป็นเอ็ง ไอ้คนตาขาว ไอลูกสมุนคริสเตียน”

“ดาวิช” มุสตาฟาส่งเสียงเรียกพลางชักอุรุหนรีหันขวาง “ข้ามุสตาฟาเพื่อนเก่าของเอ็งไง ออกมาหาข้าเถอะ ดาวิช เรามาร่วมมือกันปล้นคาราวานอย่างแต่ก่อนให้ระปือไปทั้งทะเลทราย”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 194-195)

13. การผจญภัย

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงภัยในการผจญภัยพบว่า มี 1 ลักษณะ ดังนี้

13.1 การแพะชนะ ได้แก่ ผู้พิชิต ดังตัวอย่าง

“ผู้พิชิต”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้พิชิต นววรรณ พันธุมเมธา (2547, หน้า 222) ให้ความหมายคำว่า “ผู้พิชิต” หมายถึง ฝ่ายประสบความสำเร็จในการต่อสู้หรือแข่งขัน เช่น พิชิตศัตรูได้ในที่สุด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้พิชิต” หมายถึง ผู้ปกป้องภัยตราย ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพักที่เป็นผู้ฆ่าหมาดำตายรักษาความปลอดภัยมิให้หมาดำเข้ามากัดเด็กในโรงเรียน ครูในโรงเรียนหันมาพูดหยอกเย้าเปรียบพักเป็นผู้พิชิตพักรู้สึกภาคภูมิใจที่ฆ่าหมาดำตาย แต่ในมโนสำนึกด้านจริยธรรมพักรู้สึกผิดที่ฆ่าสัตว์ตายดังตัวอย่างข้อความ

...“ช่างมันเถอะน่า มันตายไปแล้วจะเถียงกันไปทำไม” ครูมานิตย์ปรามขึ้น

“เปล่า ไม่ได้เถียง พูดให้กันฟัง” ครูปรีชาว่า

พักยืนฟังอยู่ด้วย แต่ไม่ได้ออกความเห็นใด ๆ ตักน้ำราดลำตัว เสียงน้ำกระทบพื้นครูทั้งสามหันมามอง

“นี่ไงผู้พิชิตของเรามาแล้ว” ครูมานิตย์หันมาหยอกเย้ายิ้มให้ พักยิ้มตอบครูทั้งสามคุยอยู่ด้วยคำสองคำ ก่อนเดินกลับบ้านพักไปในแสงโพล์พลัสสว่าง...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 91)

14. เชื้อชาติและสัญชาติ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับบุคคลและกลุ่มบุคคล พบว่ามี 2 ลักษณะ ดังนี้

14.1 ชนชาติต่าง ๆ ได้แก่ เจ๊กไห้วเจ้า ลูกครึ่งจีน ขอมคำดิน แขกขาว ดังตัวอย่าง

“เจ๊กไห้วเจ้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจ๊กไห้วเจ้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายคำว่า “เจ๊ก” หมายถึง ชนชาติหนึ่งอยู่ในประเทศซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศไทย (คำเรียกคนจีน) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 332) “ไห้วเจ้า” หมายถึง ทำพิธีเช่นเจ้าตามธรรมเนียมจีน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1360) ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ๊กไห้วเจ้า” หมายถึง กิริยาไม่เรียบร้อย ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพัก

ที่ไหว้ขอขมาครูใหญ่แบบไม่เต็มใจฝืนใจก้มลงกราบทั้ง ๆ ที่พักมิใช่คนผิดอาการของพักจึงเหมือน
เจ๊กไหว้เจ้า ดังตัวอย่างข้อความ

...เสียงจำหอมยังคงขู่อยู่ไม่ขาด แม้ว่าครูใหญ่จะไปให้ทำ แต่จำหอมก็ยังอยากให้
พักกราบกรานอยู่ดี เพราะมันเหมือนกับว่าจำหอมได้กระทำตามคำเรียกร้องของมตี
มหาชนที่ยืนชมการแสดงของเขาอยู่

“โอ้ครู...มันทำไม่ได้ ก็ไม่ต้องออกกันละ” จำหอมหันหน้ากับครูใหญ่

“นั่นนะสิ” เสียงชาวบ้านพึมพำ เห็นด้วยกับความคิดของจำ

“จะออก หรือไม่ออก!” จำหอมยืนคำขาด พลังเก็บบุญแจลงกระเป๋ากางเกง
ครูใหญ่นิ่งเงียบไม่ว่าอะไร มีท่าทางคล้ายกับว่า เอ้า จะเอาอย่างนั้นก็ตามใจ
ฉันก็ไม่ขัดข้อง

พักฝืนใจยกมือขึ้นรีบไหว้แล้วก้มลงกราบกับพื้นกรงชัง

“ไม่เอา ๆ... ไหว้ทำยังกับเจ๊กไหว้เจ้า กราบดี ๆ ซ้ำ ๆ แล้วพูดด้วยว่า ผมขอขมา
เรื่องที่แล้วมาครับครูใหญ่...” เสียงจำหอมสั่งเด็ดขาดให้พักปฏิบัติใหม่อีกครั้งหนึ่ง

มายสมทรงแหงนหน้ามองจำหอม ดวงตานางแวววาวคล้ายขุนเคืองอยู่ภายใน

พักค่อยพนมมือขึ้นซ้ำ ๆ ก้มหน้าพูด ไม่กล้าสบตาใคร

“...ผม...ขอขมา...ครับครูใหญ่...” -ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 293-294)

“ลูกครึ่งจีน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ ลูกครึ่งจีน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 1068) ให้ความหมายคำว่า “ลูกครึ่งลูก” หมายถึง น. ลูกที่เกิดจากพ่อแม่ที่เป็น
คนต่างชาติดกัน ครึ่งชาติ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“ลูกครึ่งจีน” หมายถึง ผู้มีเชื้อสายจีน ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่มี
ผิวพรรณขาวเหมือนผู้มีเชื้อสายจีน ไม่เคยทำงานตรากตรำกรำแดดจนผิวคล้ำ ดังตัวอย่าง
ข้อความ

...มองแวบแรกลัทธิกล้าเอาหัวเป็นประกันได้ว่าชัฟไม่เคยออกทะเลมาก่อน
เขาอาจเป็นลูกครึ่งจีนบุญน้อย พ่อแม่ไม่รวยและต้องกู้หนี้ยืมสินมาบวชลูกชายหัวแก้วหัวแหวน
แล้วบัดนี้ เขาต้องระหกระเหินมาหางานทำ... (ประชาคม สุนาชัย, 2543, หน้า 13)

“ขอมดำดิน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ขอมดำดิน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 181) ให้ความหมายคำว่า “ขอมดำดิน” หมายถึง (สำ) น. คนที่ปรากฏตัวขึ้นทันทีอย่างไมคาดฝัน หรือหายไปอย่างรวดเร็วไม่ทันได้สังเกต ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ขอมดำดิน” หมายถึง ปรากฏตัวอย่างรวดเร็ว ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแสนดีที่ขึ้นมาอาศัยบ้านญาติที่กรุงเทพฯ แสนดีเดินทางจากนครศรีธรรมราช มีระยะทางห่างไกลจากกรุงเทพฯ มาก ป้าน้อยจึงกล่าวเปรียบว่าแสนดีเดินทางมายังกับขอมดำดิน ดังตัวอย่างข้อความ

...พอผ่านประตูที่เปิดกว้างเข้าไป สตรีวัยห้าสิบกว่าผู้สาละวณอยู่กับเครื่องครัว แอบอยู่ทางด้านขวามือก็เงยหน้าขึ้นดูแสนดีขณะเดียวกับที่แสนดีมองดูนาง นางขมวดคิ้วอย่างแปลกใจเล็กน้อย หน้าตาแสดงความตื่นเต้นออกมานิดเดียว เมื่ออุทานว่า

“หนูแสนดีใช้ใหม่นั่น?”

แสนดียิ้มให้นาง ยกมือไหว้พอสมควรแก่อาวุธของนาง รับคำว่า

“ใช่ค่ะ ป้าน้อย”

“เอ้อ...ไปยังไม่ยังงัยกันแม่คุณ หายเงิบไปเป็นสัปดาห์ จู๋ ๆ ก็โผล่เข้ามายังกับ

ขอมดำดิน นี่เพิ่งมาจากปักข์ใต้รีนี้ แต่งงานแล้วหรือยัง ?”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 4)

“แขกขาว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แขกขาว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 214) ให้ความหมายคำว่า “แขกขาว” หมายถึง น. คำเรียกชาวอินเดีย ศรีลังกา ปากีสถาน บังกลาเทศ อัฟกานิสถาน เนปาล ชาว มลายู ชาวเอเชียตะวันออกกลางและตะวันออกไกล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แขกขาว” หมายถึง ชาวอินเดียแถบตะวันออกกลางที่มีลักษณะสวดยคมเข้ม ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่มีลักษณะสวดยคมเข้มเหมือนแขกขาว ดังตัวอย่างข้อความ

...เขายังสนทนากับแสนดีอีกสองสามประโยค จึงได้เดินมายังโต๊ะ ผกายรัตน์ ลากเก้าอี้ที่ยังเหลืออยู่ตัวหนึ่งมานั่ง ปากถามว่า

“มากินข้าวกลางวันที่นี่เหมือนกันหรือคุณ?”

ผกายรัตน์ยิ้ม ๆ ตอบว่า

“มาดูแลเชียร์ เห็นเขากันว่าสวยเหมือน**แขกชาว**ก็เลยอยากเห็นตัวจริงขึ้นมา
เสียตายที่ดูเหมือนจะอายุมากเกินไปหน่อย ไม่งั้นจะลองทาบตามเข้าประกวดปีหน้า”

“ขอเสียที่เถอะเรื่องยู่ให้ผู้หญิงบ้าเงาของตัวเอง”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 257-258)

“จีฟซี่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ มาราดา เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ จีฟซี่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “จีฟซี่” หมายถึง คนร่อนเร่พเนจรอาศัยอยู่ในหลายประเทศ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะของมาราดาที่เดินทางจากประเทศอเมริกา ไปหลายประเทศและมาหาบิดา
ที่ประเทศไทย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ฉันก็เป็นเหมือน**จีฟซี่**ที่เดินทางไปเรื่อย ๆ คุณไม่ใช่คุณไม่รู้หรอกว่า
ฉันจะต้องทำอะไรบ้าง ไม่ใช่เธอ” เด็กสาวตอบ

“จีฟซี่? เอ้อ จำกัดความได้เข้าทำดีนี่...จีฟซี่” เขาทวนคำนั้นผ่านริมฝีปาก
อีกครั้งเบา ๆ “ว่าแต่เมื่อก็บอกว่าชื่ออะไรนะ”

“มาราดา...” แล้วเด็กสาวก็ลอยหน้าลอยตาสะกดให้ฟังอย่างภาคภูมิใจ “มอม่่า
สระอะรอเรือสระอะดอเด็กสระอะ อาณา มาราดา”...

(ผาด พาสีกรณ, 2558, หน้า 84-85)

“เด็กจีฟซี่ร่อนเร่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ มาราดา เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เด็กจีฟซี่ร่อนเร่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “เด็กจีฟซี่ร่อนเร่” หมายถึง เด็กไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ผู้แต่งนำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะของมาราดาสาวลูกครึ่งอเมริกันเดินทางมาหาบิดาที่ภาคใต้ของประเทศไทย
เกิดผิดใจกับบิดาจึงแอบหลบหนีเดินทางเข้ามากรุงเทพมหานคร ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัย
ที่แน่นอน ปรัชญ์จึงเปรียบมาราดาเป็นเด็กจีฟซี่ร่อนเร่ที่อาศัยรถยนต์ของปรัชญ์เดินทางเข้ามา
กรุงเทพฯ ดังตัวอย่างข้อความ

...ก็เพียรพิสูจน์ให้แจ้งแล้วว่า สิ่งที่เขาคิดนั้น มิใช่สิ่งที่เป็นเสมอไป
แต่ครั้งนี้...ครั้งนี้ เขาสังหรณ์ว่าต่อมจินตนาการที่ทำงานล่วงเวลาอาจพาเธอ
มาพบกับความจริงเรื่องของ**เด็กจีพซีร่อนเร่**เข้าเขาเองก็เป็นเพียงนักบัญชี... (ผาด พาสีกรณ์,
2558, หน้า 174)

15. จริยธรรม

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับการประพจน์และผู้ประพจน์
พบว่ามี 4 ลักษณะ ดังนี้

15.1 ลักษณะและสภาพของบุคคลในด้านความประพจน์ ได้แก่ คนระยำ
ไอ้คนระยำ คนชั่ว ดังตัวอย่าง

“คนระยำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนระยำ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 981) ให้ความหมายคำว่า “คนระยำ” หมายถึง ว. ชั่วช้า, ต่ำช้า,
เลวทราม, อปมงคลทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“คนระยำ” หมายถึง คนชั่ว ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่เปรียบตนเอง
เป็นคนเลวชั่วช้าระยำ ดังตัวอย่างข้อความ

...มาถึงบ้านลุงไซ้ ไอ้ชาวกระดิกหางเข้ามาพันแข้งพันขา “เอ็งไม่ต้องมา
ประจบข้าหรอก ข้ามัน**คนระยำ**...” เขวากับหมาแล้วหัวเราะหิ่ หิ่ เดินเซไปที่แคร่ได้พึง...
(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 223)

“ไอ้คนระยำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิซ เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้คนระยำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความ
นึกเปรียบเทียบ “ไอ้คนระยำ” หมายถึง คนชั่ว ผู้แตงนำมาเปรียบกับดาวิซที่โดนฮัสซาด่าว่า
“ไอ้คนระยำ” แสดงความรู้สึกโกรธไม่พอใจกับการกระทำของดาวิซที่จะขอแต่งงานกับฮัสซา
ดังตัวอย่างข้อความ

...“ถ้าอย่างนั้นมันต้องการอะไร เงินค่าไถ่กระนั้นหรือ” เด็กสาวถามด้วย
น้ำเสียงเย้ยหยัน

“เปล่า” ชายชราสั้นหน้าและนั่งไปครู่หนึ่ง ก่อนหลุดปากออกมาเบา ๆ
“มันต้องการจะแต่งงานกับเจ้า”

“ไอ้คนระยำ” ฮัสซาเกรี้ยวกราดและปัดมือตาเดาออกจากบ่าของตน “แล้วพอเดมาก็ยังมีหน้าคาบเรื่องอับปรียอย่างนี้มาบอกข้าอีก”

“ฮัสซาฟังข้าก่อน” ผู้เฒ่าลากขาเข้าไปใกล้ “นี่ไม่ใช่เรื่องที่จะใช้อารมณ์ เจ้าย่อมรู้ว่าข้ารักเจ้าเหมือนลูกในไส้ ถ้าเรื่องที่ลูกชายซัดฮาบาชขอแต่งงานกับเจ้าเป็นเพียงเรื่องที่หยาบหยามน้ำใจเจ้า เจ้าคิดหรือว่าข้าจะยอมแบกหน้ามาพุดกับเจ้าได้ เจ้าคิดหรือว่าข้าจะยอมให้มันเหยียบย่ำเจ้าเล่น”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 181)

“คนชั่ว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนชั่ว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 372) ให้ความหมายคำว่า “ชั่ว” หมายถึง ว. เลว, ทราด, ร้าย, ไม่ดีเพราะจงใจฝ่าฝืนศีลธรรมหรือจารีตประเพณี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนชั่ว” หมายถึง คนไม่ดีทำผิดศีลธรรม ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของพักที่ชาวบ้านต่างกล่าวขานกันว่าพักเป็นคนชั่ว คนไม่ดีทำผิดศีลธรรม ประพฤติผิดล่วงประเวณีกับเมียพ่อ ชาวบ้านต่างพากันว่าเป็นเรื่องของเวรกรรมตามทันทำให้พักตายอย่างน่าอนาถ ส่วนสมทรงเกิดความคลุ้มคลั่งเป็นกรรมที่ตามมาทำให้พักตายทำให้หมดสิ้นเรื่องของคนชั่ว เรื่องของกามโลกีย์ที่ผิดศีลธรรม ดังตัวอย่างข้อความ

...เมื่อรถกลับตาแล้ว บางคนต่างแยกย้ายกันกลับบ้านด้วยความปลอดโปร่งโล่งใจ ต่อแต่นี้ไปตำบลแห่งนี้จะหมดสิ้นเรื่องราวสกปรก จะหมดตัวอย่างที่เลวทราม จะหมดเรื่องราวโลกีย์ที่แสนบัดสี ต่อแต่นี้ไปตำบลแห่งนี้จะกลับมาสะอาดสะอ้านอีกครั้งหนึ่ง หมดสิ้นกันเสียที่เรื่องของคนชั่ว...เรื่องของกามโลกีย์ที่ผิดศีลธรรม... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 327)

15.2 ลักษณะจิตใจ ได้แก่ ความซื่อตรง ความไม่มีน้ำใจ ดังนี้

15.2.1 ความซื่อตรง ได้แก่ ตาป้อ ดังตัวอย่าง

“ตาป้อ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตาป้อ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตาป้อ” หมายถึง คนที่ไม่มีไหวพริบไม่ฉลาด ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับผม (ประชาคม ลุนาชัย) โดนตุ้มเพื่อนสาวเรียกขานนามว่าตาป้อ เป็นผู้มีลักษณะซื่อ ไม่ทันคน ไม่มีไหวพริบ ดังตัวอย่างข้อความ

...พี่เดือนเอ๋ยชมพวกเธอไม่ขาดปากว่าใช้เงินไม่เป็น แม้แต่เสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ พี่เดือนต้องเป็นคนซื้อหามาให้

เด็กสาววัยย่างสิบเจ็ดปีทั้งห้าคนมีเพียงเอี้ยตรายเดียวที่เข้ากับผมได้ เธอไม่เรื่องมากปากร้ายเหมือนคนอื่น ส่วนที่เหลือพูดจากับผมนับคำได้

ตุ้ม เด็กสาวตัวโตที่สุดในบรรดาเพื่อน ๆ ทั้งห้าขนานนามผมว่า “ตาบื้อ”...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 163)

15.2.2 ความไม่มีน้ำใจ ดังตัวอย่าง คนใจดำ

“คนใจดำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คำกายเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนใจดำ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 341) ให้ความหมายคำว่า “ใจดำ” หมายถึง ว. เห็นแก่ตัว ไม่เอื้อเพื่อใคร ขาดกรุณา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนใจดำ” หมายถึง คนเห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคำกายที่เห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจ เข้าข้างเหตุผลของตนเองไม่ทำความเข้าใจเหตุผลของพ่อที่มีความจำเป็นต้องขายพลายสุต บุญฮามพูดเปรียบคำกายว่าเป็นคนใจดำ ดังตัวอย่างข้อความ

...“อย่าไปคิดอะไรให้มากนักเลย เขาซื้อมันไปแล้ว” บุญฮามพูด เมื่อเห็นเขายังเสียดาย และเอ๋ยถึงสาเหตุที่ต้องขายช้าง “มันจำเป็น พ่อแกต้องเอาสตาจค์มารักษาตัว”

“แล้วรักษาหายไหม” เสียงเขาห้วน

“แกพูดเหมือนคนใจดำ”

พ่อป่วยกระเสาะกระแสะ และตายก่อนคำกายกลับจากเป็นทหารไม่กี่วัน เขารู้สึกเศร้าและสับสนไม่เคยคิดเรื่องนี้มาก่อน มีแต่ฝันว่าจะเป็นความ冤เหมือนพ่อรับจ้างลากซุงทั่วไป พ่อเป็นช่างตีเหล็ก สมัยที่พ่อเป็นหนุ่ม แก่ซื้อลูกช้างมาเลี้ยงไว้ตัวหนึ่งปล่อยให้มันเก็บลูกไม้ใบหญ้ากินอยู่รอบๆ บ้าน...

(นิคม รายยวา, 2547, หน้า 28-29)

15.3 ลักษณะบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึก ได้แก่ ลักษณะที่เกี่ยวกับความกลัว ผู้กินเหล้าและเสพสิ่งเสพติด ดังนี้

15.3.1 ลักษณะที่เกี่ยวกับความกลัว ได้แก่ ไฉ้คนตาขาว ดังตัวอย่าง

“ไฉ้คนตาขาว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิซ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไฉ้คนตาขาว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไฉ้คนตาขาว” หมายถึง คนที่ขี้ลาด ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของดาวิซ มุสตาฟาพูดว่ากล่าวด้วยอารมณ์โกรธเรียกดาวิซว่าไฉ้คนตาขาว ไม่กล้าออกมาต่อสู้กับฝ่ายมุสตาฟา ดาวิซแอบซุ่มโจมตีกลางทะเลทราย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าว่าต่อให้ลูกชายซึกฮาบาซมีปีกก็ไม่สามารถรอดพ้นเงื้อมมือเราไปได้ดอก มุสตาฟา” สมุนโจรเอ่ยขึ้น

“ข้าก็คิดเช่นนั้น” มุสตาฟายิ้มมาดมั่น

“ดูช่างเป็นงานที่ง่ายตายเสียนี้กระไร” อีกฝ่ายพูดอย่างประจบประแจง “ง่ายยิ่งกว่าเชือดแพะแะเสียด้วยซ้ำ”

“ดาวิซ” มุสตาฟากุมบังเหียนไว้นิ่งและตะโกนด้วยเสียงที่แตกพร่า “ข้ารู้ว่า เป็นเื้อง ไฉ้คนตาขาว ไฉ้ลูกสมุนคริสเตียน”

“ดาวิซ” มุสตาฟาส่งเสียงเรียกพลางชักอาวุธขึ้นรีหันขวาง “ข้ามุสตาฟาเพื่อนเก่าของเื้องโง่ ออกมาหาข้าเถอะ ดาวิซ เรามาร่วมมือกันปล้นคาราวานอย่างแต่ก่อนให้ระปือไปทั้งทะเลทราย”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 194–195)

15.3.2 ผู้กินเหล้าและเสพสิ่งเสพติด ได้แก่ ไฉ้ขี้เมา ดังตัวอย่าง

“ไฉ้ขี้เมา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไฉ้ขี้เมา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไฉ้ขี้เมา” หมายถึง ผู้ชอบดื่มเหล้าเมา ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพัก ที่มีพฤติกรรมชอบดื่มเหล้าเมามาอย่างไม่ได้สติ รูปร่างหน้าตาของพักดื่มเหล้าจนไม่มีสง่าราศี ดังตัวอย่างข้อความ

...ร่างพอมแห่งห่อหุ้มด้วยเสื้อขาวหม่นยับ กางเกงสีกากีคร่ำคร่า เคลื่อนไถลเข้ามา ผมนบนหัวมีสีขาวแซมเป็นหย่อม ๆ เส้นผมแข็งชี้ไร้ระเบียบ รวากับหญ้าที่ขึ้นรก อยู่ในสวน รูปร่างที่เดินมานั้นไร้ซึ่งสง่าราศี มันเป็นเพียงไอ้ขี้เมาหย่าเปคนเดียว และเป็นคนเดียว ในตำบลนี้ที่เฒ่ามาได้ขนาดนั้น... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 181)

15.4 สภาพบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ได้แก่ สิ่งที่บุคคลมีอันเป็นผลต่อการกระทำ สิ่งที่บุคคลมีอันเป็นผลต่อจากความคิดความเห็น ดังนี้

15.4.1 สิ่งที่บุคคลมีอันเป็นผลต่อการกระทำ ได้แก่ บุคคลผู้ทรงคุณธรรม ดังตัวอย่าง

“บุคคลผู้ทรงคุณธรรม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉายเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ บุคคลผู้ทรงคุณธรรม ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณา รวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “บุคคลผู้ทรงคุณธรรม” หมายถึง ผู้ที่มีความคุณงามความดี ผู้แต่นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของฉายผู้เป็นแบบอย่างมีคุณธรรมความดี มีเมตตา ซื่อสัตย์ และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ดังตัวอย่างข้อความ

...นี่ต่างหากคือเรื่องจริง...ภาพผงสีน้ำตาลอ่อนปนเทาและกระดุกขึ้นเล็กขึ้นน้อย ไร้รูปทรงวางอยู่ตรงหน้า...นี่นะหรือคือพ่อ...พ่อฉายผู้อ่อนหวาน ใจดี รอบคอบ เป็นบุคคลผู้ทรงคุณธรรมประเสริฐสุดในชีวิตของเธอ

...สุดท้าย...พ่อก็เหลือเพียงเท่านั้นหรือ...เหลือเพียงความทรงจำที่แสนงามอยู่ในใจของเธอและแม่ เหลือเรื่องราวลับสนให้เป็นที่กังขาคลางแคลงของผู้คนโดยทั่วไป เหลือความผิดหวังเสียหายให้ไว้กับงานในเครือข่ายที่รับผิดชอบ...

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 100)

15.4.2 สิ่งที่บุคคลมีอันเป็นผลต่อจากความคิดความเห็น ดังตัวอย่าง
คนเจ้าอุดมคติ

“คนเจ้าอุดมคติ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนเจ้าอุดมคติ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1422) ให้ความหมายคำว่า “อุดมคติ” หมายถึง น. จินตนาการที่ถือว่าเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงาม และความจริงทางใดทางหนึ่ง

ที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว สื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนเจ้าอุตมคติ” หมายถึง คนที่มีความมุ่งมั่นในชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับ บุคลิกลักษณะของสามภพที่เป็นผู้ชายที่มีความรับผิดชอบ มีภาระมาก หุ่เมชีวิตให้กับการทำงาน มีความมุ่งมั่นในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...นางเสียมมองอดข้าทำทางไม่ได้ ก็ยืมออกมาด้วยเอ็นดู โห่เอ๋ยลูกเอ๋ย แม้มยาม
ทุกข์ระทมตรมตรอมก็ยังไม่วายไม่ละความเป็นเด็กเอาแต่ใจตน แล้วปีจะไปเป็นเมีย
ใครเขาได้ โดยเฉพาะเป็นเมียผู้ชายที่มีภาระเต็มกอบเต็มกำ และเอางานเป็นชีวิตทั้งชีวิต

“เค้าปลูกอะไรกันนักหนา...ชั่วลูกชั่วหลาน...ฮือ...”

“ไม่ได้อยู่ที่ปลูกหรือไม่ปลูกหรอก แต่มันอยู่ที่เขาไม่ได้รักเรา หรือไม่ก็ไม่เห็นว่า
เราเหมาะสมกับคนเจ้าอุตมคติอย่างเขา”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 579)

16. ประมง

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับการประมง พบว่ามี 3 ลักษณะ
ดังนี้

16.1 ผู้จับสัตว์ เลี้ยงสัตว์ และรักษาสัตว์ ได้แก่ คนน้ำเค็ม ดังตัวอย่าง

“คนน้ำเค็ม”

ผู้แต่่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนน้ำเค็ม ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความ
นึกเปรียบเทียบ “คนน้ำเค็ม” หมายถึง ชาวประมง ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่มี
ความอดทนอดกลั้นต่ออุปสรรคปัญหาต่าง ๆ มีจิตใจเข้มแข็งไม่หวั่นไหวกับคำดูถูกดูแคลน
เหมือนชาวประมงที่ทำงานตรากด่ำสู้นอนอยู่กลางทะเล ดังตัวอย่างข้อความ

...คนน้ำเค็มอย่างเราจะเป็นอื่นได้อย่างไร นอกจากเป็นเหยื่อการดูถูกดูแคลน
ของคนฝั่งตอนแรก ๆ เราอาจจะหงุดหงิดต่อต้านและไม่ยอมรับ พอนานเข้าเราก็ชิน ท้ายที่สุด
พลอยดูถูกตัวเอง หลังจากนั้นก็ไม่กล้าเงยหน้ามองความเปลี่ยนแปลงรอบข้าง... (ประชาคม
ลุนาชัย, 2543, หน้า 160)

ผู้แต่่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนน้ำเค็ม ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความ
นึกเปรียบเทียบ “คนน้ำเค็ม” หมายถึง ชาวประมง ผู้แตงนำมาเปรียบกับอาชีพของชัฟเป็น

ลูกชาวประมงที่มีความฉลาดหลักแหลม อดทนสู้กับอุปสรรคของชีวิต ตรากตรำในการทำงาน เพื่อสร้างฐานของชีวิตให้มั่นคงก้าวหน้า ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณอยู่ที่นี้ตั้งแต่เกิดหรือคะ” หญิงสาวถาม... หล่อนไม่คิดจะบิดประตุการคบหาสมาคมกับชายหนุ่ม เพราะถึงแม้หล่อนจะรักเนตร แต่พฤติกรรม ของเขาชวนให้สับสน หวาดระแวงมิวาย เนตรกับหล่อนทะเลาะกันบ่อยด้วยเรื่องหญิงอื่น มันทำให้อนาถ ความรักระหว่างหล่อนและเขาคลอนแคลนไป... และเพราะที่สับสนไม่ใช่ผู้หญิงซึ่งบูชาความรักเหนือสิ่งต่าง ๆ เสียด้วย อาจจะเป็นนางบัวเพื่อนกระมัง... ที่พร่ำบอกเสมอว่าความรักกินไม่ได้ ครอบครัวของหล่อนต้องการส่วนประกอบอีกมากสำหรับจะนำมาเกื้อกูล.... หญิงสาวจึงเริ่มขยักจิตใจที่เคยผูกพันผูกใฝ่ในคนรักให้ลดลงนิดหนึ่ง เหมือนคนเล่นวาทีกำลังจะสาวว่าวลง หล่อนกำลังใช้เวลาติ่งป่านเส้นนั้นเข้าหาตัวโดยไม่ให้เขารู้สึก

“ฮะ...ผมเกิดที่นี่” เขาตอบเต็มเสียงมือเท้าสะเอว หันหน้าออกไปในความมืดที่มีแสงจากดวงไฟพรายอยู่ลิบ ๆ “พ่อเป็นคนที่นี่ แต่แม่เป็นคนอ่างหิน เรียกว่าลูกทะเลแท้ ๆ เลยแหละฮะ” ว่าแล้วเขาก็ก้มลงมองหล่อน

หล่อนเตี้ยกว่าเขาลึกคืบหนึ่งเห็นจะได้

“เขาว่าคนน้ำเค็มนี้....” สับสนเว้นระยะนิดหนึ่งเพื่อหาถ้อยคำที่เหมาะสม “มีความแหลมลึกอยู่ในตัวแทบทั้งนั้นจริงหรือเปล่าก็ไม่ทราบ”

“คุณคงจะว่าเราเค็มมั้ง” เขารู้ทัน

“ไม่เชิงหรอกคะ”

“ก็อาจจะใช่.... ไม่รู้สินะ.... เพราะเราทำมาค้าขายกับทะเลด้วย...แต่ผมว่า... อย่างผมนี้ถึงเค็มก็เข้าใจเค็มละ.... ไม่ใช่เค็มโง่ ๆ ป่า ๆ แน่” เขาอวดตัวเปิดเผย

สับสนมองดูประกายวาววับของหยันตาเขาอย่างเพ่งพิศ...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 34-35)

16.2 การเคลื่อนที่ไปในน้ำ ได้แก่ คนที่ลอยคอกกลางทะเล คนที่กำลังลอยคอในทะเล ดังตัวอย่าง

“คนที่ลอยคอกกลางทะเล, คนที่กำลังลอยคอในทะเล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ รุจิเรข เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนที่ลอยคอกกลางทะเล, คนที่กำลังลอยคอในทะเล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนที่ลอยคอกกลางทะเล” หมายถึง คนที่

มีอุปสรรคในชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของรุจน์ รุจิเรข รู้สึกเคืองคว้างขาดที่พึ่งที่ปรึกษา กำลังหาหนทางในการแก้ไขอุปสรรคในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ชายคนนั้นก็คือ แสง คนรับใช้ของท่านทูตนั่นเอง เขาเดินไปหาคนคุ้นเคยเหมือนคนที่ลอยคอกลางทะเลพลันพบเห็นขอนไม้ลอยมา... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 29)

...ทั้งสองใช้เวลาทั้งคืนสนทนากัน ค่อยกันจนบาร์ปิด และกลับมาคุยต่อที่โรงแรมด้วยเรื่องต่าง ๆ รุจน์คล้ายคนที่กำลังลอยคอในทะเล แล้วเผชิญพบขอนไม้ เขารู้สึกสนิทกับญาติฝ่ายแม่ผู้นี้ ทั้งที่ไม่ได้ใช้ชีวิตร่วมกันนาน... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 369)

17. ธุรกิจ

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับการทำธุรกิจ พบว่ามี 3 ลักษณะดังนี้

17.1 การกระทำหรือไม่กระทำซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ได้แก่ ผู้รับจ้าง ผู้จ้าง ดังนี้

17.1.1 ผู้รับจ้าง ได้แก่ คนงานไร้ฝีมือ ดังตัวอย่าง

“คนงานไร้ฝีมือ”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนงานไร้ฝีมือ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนงานไร้ฝีมือ” หมายถึง ผู้รับจ้างทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมการทำงานของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มารับจ้างทำงานร้านน้ำแข็งไม่มีทักษะการทำงานที่ใช้แรงงาน ทำงานได้ไม่มีประสิทธิภาพ จึงเปรียบเป็นคนงานไร้ฝีมือ ดังตัวอย่างข้อความ

...คนงานไร้ฝีมืออย่างซัพพาน้ำที่ไม่น้ำแข็ง ใช้มือหมุนเครื่องได้ไม่นานก็หมดแรง คนงานเก่าดึงเขาออกมาแล้วเข้าทำหน้าที่นั้นแทน... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 26)

17.1.2 ผู้จ้าง ได้แก่ นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด ดังตัวอย่าง

“นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ซับ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด” หมายถึง ผู้จ้างที่มีเมตตาไม่เห็นแก่ตัว ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของซับที่เป็นนายจ้างที่มีเมตตา ไม่เห็นแก่ตัว ไม่แสวงหาเอาเปรียบลูกน้อง ดูแลความเป็นอยู่ของลูกน้อง ซับอยากได้สิ่งใดจะไม่ตระหนี่จะหาความสุขมาปรนเปรอความต้องการของตนโดยไม่เอาเปรียบผู้ใด ดังตัวอย่างข้อความ

...“แม่คุณแม่ทูลหัว น่องรู้ตัวหรือเปล่า.....”

“เอาอีกแล้ว” เขาร้อง “ไอ้หย่าหอนอีกแล้ว กลัดมันอะไรนักหนาอะ มายังไม่ทันไรเลย”

“ไอ้หย่ามันหอนแทนนะพี่” จุมโพ่สุกร้องบอก

“แทนใครวะ”

“ก็แทนพี่นะเซ่” เจ้าต้องสวนทันควัน

“ไอ้หา.....กูนี่มันจุกออกแล้วเหรวะ.....”

“จุกไม่จุกก็ตาลอยเฟ้งละ” เก่งเสริม

เป็นที่รู้กันว่า ถ้าเมื่อไหร่ลูกพี่นั่งนิ่งเจียบสูบบหรี่ ฟันควันบู้ย เจียบเหมือนทะเลที่ไม่มีคลื่นลมละก็ เมื่อนั้นแหละ...เขาจะต้องมีเรื่องหนักหนาอยู่ในใจ

“กูนี่ถึงเรื่องเรื่อน้ำเอี่ยมไว้อย่า กลับไปนี่ กูต้องให้เงินแกแล้ว...อยากให้หมดเลย แกจะได้ไป ๆ ชะ อพยพลูกเต่าไปซะ ไม่ต้องอยู่คาราคาซังแบบนี้”

“ก็ให้ซีพี่...หยั่งพี่นะ เจ็ดแปดหมื่นไม่คาระนา”

“ก็เฟ้งซื้อรถหยก ๆ ไว้อย...ไอ้ต้อง”

แม้ซัปจะเป็นนายจ้างที่ไม่หน้าเลือด แต่ฐานะความเป็นอยู่ของเขาก็เลอเลิศ ผิดกับลูกจ้างมาก เนื่องจากเขาเป็นคนตามใจตัวเองเสมอ หากว่าอยากได้สิ่งใด เขาก็จะชวนขวายนมาปรนเปรอตัวเองจนได้ ไม่ว่าจะกู้หนี้ยืมสินหรืออย่างไร

“แค่ดาวนก็แสนนิ่งแล้ว ยังจะต้องผ่อนอีกยี่สิบสี่เดือน”

“ยืมบ้าไปก่อนซี” หมงแนะ

“ไม่เอาละ เดี่ยวถูกด่า แม่กูเขาไม่ให้ซื้อ”

“โอ้เอ๊ย....ผมว่าซื้อ ๆ ไปเถอะพี่ พี่ก็ได้ทั้งที่ทั้งบ้านทั้งเรือ...จะเอาอย่างไรอีก”...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 225-226)

17.2 การครอบครอง ในลักษณะนิสัยเกี่ยวกับการครอบครองของผู้มีเงินมาก ได้แก่ มหาเศรษฐีที่ดิน มหาเศรษฐี เศรษฐีแม่ม้าย ดังตัวอย่าง

“มหาเศรษฐีที่ดิน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มหาเศรษฐีที่ดิน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มหาเศรษฐีที่ดิน” หมายถึง คนมั่งมีร่ำรวยมีที่ดินมาก ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของนายดัดเป็นผู้มั่งมีที่ดินมากมาย นายดินพุดหยอกล้อเปรียบประชดปุ่ของเขา ดังตัวอย่างข้อความ

...ดินดีจึงบอกยิ้ม ๆ ขณะที่อีกฝ่ายตาเขียว

“พามาหาเศรษฐีที่ดินมาส่ง”

ขณะที่ยอดยิ่งวิ่งข้ามถนนปราดมาถึง พนมมือแทบจะวางบนอกนายตัด

“สวัสดิ์ครับคุณตา...เดี๋ยวผมพาพี่ตี๋ไปดูที่แล้วจะรีบกลับมารายงาน วันนี้คงพอจะตัดสินใจได้มั้งครับว่าชอบหรือไม่ชอบ”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 237-238)

“มหาเศรษฐี”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายตัด เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มหาเศรษฐี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มหาเศรษฐี” หมายถึง คนรวยมีฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของนายตัด นายดินดีพูดประชดเปรียบนายตัดที่เป็นมหาเศรษฐีมีฐานะร่ำรวยแต่ยังมีความคิดที่จะเรียนรู้ทำเกษตรพอเพียง แม้จะเป็นผู้มั่งมีแต่นายตัดก็ไม่ใช่ชีวิตด้วยความประมาท มีความคิดพัฒนาประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ดังตัวอย่างข้อความ

...“เอาเถอะ...ไม่ปลูกก็ไม่ปลูก มันก็ไม่ทันการทันกินอะไรซะแล้วนี่” ปู่ของเขา กำลังคิดอย่างถั่ววน “ยังงี้ ๆ เราก็ยังเป็นผู้ไม่รู้อยู่นะแหละ...ที่จริงก็ทำเก่งไปยั้งนั้นเอง...”

“ถือว่าตัวมีเงินซะอย่าง” หลานตอบกลับมา “หาว่าไม่ว่างงานทำนานี้มันไม่ใช่หมู ๆ ทั้งนาดำนาหวานนั้นแหละ...”

“โอ้ดี” นายตัดแหวเสียงแหลมปรี๊ด “โอ้นีวอนอีกแล้วมัยละ...ถ้ามันไม่หมูแล้วทำไมเวลาเอ็งคุยกะเขาทั้งสองเจ้าถึงได้เออออห่อหมกไปได้ทุกเรื่องยั้งนั้น”

“ก็เห็นมหาเศรษฐีอยากจะออกกำลังหวานข้าวเองงี้”

ปู่ของเขาฉุนจัด จึงกำมือทุบลงไปบนพนักข้างหลังคอคนขับ

“เอ็งจะเอาอย่างงี้ของเอ็งวะ โอ้ดี”

“ไม่เอาอย่างงี้หรอกปู่ แค่งฟังเขาเล่น ชมับกี้ปวดหนึบไปหมดแล้ว”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 517-518)

“เศรษฐีแม่ม่าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณวิทู เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เศรษฐีแม่ม่าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เศรษฐีแม่ม่าย” หมายถึง หญิงร่ำรวยที่แต่งงานแล้วสามีตาย ผู้แต่งนำมาเปรียบกับสถานะของคุณวิทูที่มีสามีเพียบพร้อมด้วยเกียรติยศ ศักดิ์ศรีและมีมรดกที่ดินมากมาย เมื่อสิ้นชีวิตได้มอบมรดกไว้ให้คุณวิทูและลูกชายเป็นผู้รับมรดก คุณวิทูจึงกลายเป็นเศรษฐีแม่ม่ายดังตัวอย่างข้อความ

...ฉันยังไม่เคยเห็นคุณวิทูเพื่อนเก่าของแม่คนนี้สักครั้ง เขาไม่เคยมาบ้านเราเหมือนคุณเสาวภาคย์ (ที่ว่าจะช่วยแต่งบ้านให้เรา) แม่เองไปบ้านเขาหลายครั้งแล้ว แต่แม่ก็ไม่เคยชวนฉันไปด้วย ฉันก็ไม่สนใจขอตามไป

พวกเราพ่อแม่อีก ต่างคนต่างไปไหน ๆ ตามเรื่องตามราวของตัวมานานแล้ว ไม่ได้เกาะกันเป็นแพแบบครอบครัวแสนสุขในนวนิยายประโลมโลกย์

คุณวิทูเป็นใครมาจากไหน ฉันยังรู้ไม่ละเอียด แม่ย้ำแต่ว่า เขาไม่ใช่เพื่อนจำพวก ‘ไฮ-ซ้อ’ หรือกนะ ฉันอย่างเพิ่งไปตั้งป้อมกับเขา เขาเป็นผู้ดีเก่า เป็นเศรษฐีแม่ม่าย มีลูกชายคนเดียว มีหลานย่าแล้ว ผู้ชาย 2 คนนั้น ไม่ใช่คนวัยเดียวกับฉัน ก็แล้วกันไป ฉันไม่มีอะไรจะตามไปสนใจเขา (ฉันมันเป็นผู้หญิงประเภทได้ยินว่ามีผู้ชายอยู่ที่ไหน หูจะต้องเตรียมฟังไว้ก่อน)...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 288)

17.3 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเงินและบัญชี ได้แก่ แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง ดังตัวอย่าง

“แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง” หมายถึง พนักงานเก็บเงินที่มีหน้าตาคมคาย สวยงาม ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่มารับจ้างทำงานเป็นพนักงานเก็บเงินที่ร้านอาหาร เป็นผู้ที่รูปร่างหน้าตาสวยงามมีใบหน้าสวยหวานเปรียบเหมือนน้ำผึ้งที่มีความหวาน และมีผิวพรรณสีน้ำตาลเข้ม ทำให้แสนดีมีเสน่ห์ดึงดูดลูกค้าผู้ชายให้มาอุดหนุนร้านอาหารดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณต้องการพาร์ตเนอร์ใหม่ครับวันนี้?”

“อ้าวอยากคุยกับแม่แซชเชียรหรือน้ำผึ้งนั้นมากกว่า ลือไปบอกมาหน่อยซี ชั่วโมงละร้อยสองร้อย อ้าวไม่รังเกียจเลย ถ้ายอมให้หิ้วเท่าไรก็สู้”

“เสียใจครับ เธอเป็นแซชเชียรไม่ใช่พาร์ตเนอร์

เมื่อแรกบุรุษเหล่านั้นยังลังเลอยู่ ไม่เชื่อว่าแซชเชียรจะเป็น ‘คนดี’ จริงอย่างที่นายบอยว่า แต่ครั้นเมื่อลองเกี่ยวพาราสีดูพักหนึ่ง บุรุษนายหนึ่งก็กระซิบกับสหายคอเดียวกันว่า

“ทองบริสุทธิ์ ไฉน !”

แสนดีจึงกลายเป็นพวงมะม่วงสุก เหมือนดั่งนักร้องสาวสวยบางนางที่มี ‘มดแดง’ เฝ้าแฝงตอมไต่อยู่โดยที่ยังหาประโยชน์อะไรมิได้ แก่เหล้ามดแดงพวกนั้น...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 145)

17.4 โลกตามจินตนาการ ในลักษณะเป็นเทพ ได้แก่ เจ้ามืด ดังตัวอย่าง

17.4.1 เทพ ดังตัวอย่าง

“เจ้ามืด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณวิทูเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกกบฏ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 336) ให้ความหมายคำว่า “เจ้ามืด” หมายถึง น. เทพารักษ์ ผู้หญิงที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์จะให้ความคุ้มครองรักษาได้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ้ามืด” หมายถึง หญิงผู้มีอำนาจมีอิทธิพลต่อคนรอบข้าง ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคุณวิทูที่เป็นผู้ใหญ่ที่คนรอบข้างให้ความเกรงใจพร้อมรื้อรับคำสั่งและปฏิบัติตาม ดังตัวอย่างข้อความ

...“โอ้ย...มันเป็นใครวะ ไฉ...ยนั้น นึกไม่ออกโว้ย...”

ผมตะโกนเสียงดังลั่นรถ นายอุทิศคนขับรถหนุ่มชะลอความเร็ว หันมามองผมด้วยท่าทางกระสับกระส่าย ทั้ง ๆ ที่มีอย่างจับพวงมาลัยพารถคู่คันใหญ่ของเราวิ่งต่อไป

“ขับต่อไป อุทิศ คุณนนิดี ๆ”

แม้ผมบอกคนรถด้วยเสียงราบเรียบ ขณะที่ลูบหลังผมอย่างปลอบโยน ผมไม่ได้หันไปดูไฉนัยคำกับไฉนัยสินที่นั่งอยู่เบาะด้านหลัง แต่ผมเดาได้ว่าไฉนัยชายหน้าบ้านนอก 2 คนนั้นคงนั่งตัวตรงเฟียะ เตรียมพร้อมรื้อรับคำสั่งจากคุณวิทูเหมือนทหารเอกชายขวาแล้วแต่เจ้ามืดจะบัญชา...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 704)

18. ที่อยู่อาศัย แสดงลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับพื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัย พบว่ามี 3 ลักษณะ ดังนี้

18.1 ผู้เคลื่อนที่ในระบบสุริยะจักรวาล ได้แก่ มนุษย์จากดาวอื่น ดังตัวอย่าง

“มนุษย์จากดาวอื่น”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มนุษย์จากดาวอื่น ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มนุษย์จากดาวอื่น” หมายถึง ผู้มาเยือน ผู้แตงนำมาเปรียบกับความรู้สึกนึกคิดของพลว่าเป็นคนนอกพื้นที่ถิ่นที่แปลกแยกแตกต่างจากคนอื่น เมื่อพลัดถิ่นเข้าไปอาศัยในต่างถิ่น เปรียบเหมือนตนเป็นมนุษย์จากดาวอื่น ดังตัวอย่างข้อความ

...เรารู้สึกเหมือน ๆ กันว่าตัวเองเป็นมนุษย์จากดาวอื่นซึ่งหล่นลงมานอนกองกันอยู่บนชายหาด รอเป็นเหยื่อความตายในอีกไม่กี่ชั่วโมงข้างหน้า... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 175)

18.2 ลักษณะในการติดต่อเกี่ยวข้อง จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ คำสอนเกี่ยวกับการติดต่อเกี่ยวข้อง การเคลื่อนที่และผู้เคลื่อนที่ ได้แก่ การไปโดยไร้จุดหมาย คำเรียกผู้ที่อาศัยอยู่ชายแดนบนภูเขาทางทิศตะวันตกของประเทศไทย

18.2.1 คำสอนเกี่ยวกับการติดต่อเกี่ยวข้อง ได้แก่ คนจรหมอนหมิ่น ดังตัวอย่าง

“คนจรหมอนหมิ่น”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พล เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนจรหมอนหมิ่น ตรงกับสำนวนในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 228) กล่าวว่า “คบคนจรหมอนหมิ่น” หมายถึง ก. คบคนหลักลอยอาจเกิดโทษได้ เช่นเดียวกับ นอนหนุนหมอนหมิ่นอาจทำให้ตกหมอนได้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนจรหมอนหมิ่น” หมายถึง คนพลัดถิ่นที่หลักลอย ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพลที่เป็นคนพลัดถิ่น ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง รอนเร่พเนจร ยากจนไม่มีเงิน มีชีวิตลำบากไม่สามารถตั้งหลักแหล่งทำมาหากินให้มีรายได้ เงินที่หาได้จากน้ำพักน้ำแรงมักจะหมดไปกับการเล่นพนัน ไม่มีเงินเดือนเหลือเก็บ จึงถูกป่าจันทร์ดูหมิ่นในพฤติกรรมดังกล่าว ดังตัวอย่างข้อความ

...ป่าจันทร์เหมือนจงใจเหยียดหยามผมอยู่บ่อยครั้ง เพียงไม่พูดออกมาตรง ๆ ว่าหน้าหน้าอย่างผมหรือจะมีปัญญาหาเมีย - - คนจรหมอนหมิ่น บ้านก็ไม่มีอยู่

เงินไม่เคยเหลือเก็บแถมตกเป็นทาสการพนันใจหัวไม่ขึ้น ใช้ชีวิตล้มเหลวเลเทเมาไม่รู้จักคิดอ่าน... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 105)

ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่เป็นคนพลัดถิ่นที่หลีกลอยแต่สามารถใช้ความเพียรสร้างผลงานเขียนส่งประกวดจนได้รับรางวัล ดังตัวอย่างข้อความ

...เงินหมื่นสองหมื่นบาทสำหรับ**คนจรมอนหมิ่น**ที่เคยเป็นตัวละครของโชดชะตาและถูกโลกใบนี้แก้งเตะลุ่มกลิ้งลุ่มหาย เป็นยิ่งกว่าราชมารดาเกยหน้าบ้านเสียอีก... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 75)

18.2.2 การเคลื่อนที่และผู้เคลื่อนที่ ในลักษณะการไปโดยไร้จุดหมาย ได้แก่ ไ้หนุ่มพเนจร ดังตัวอย่าง

“ไ้หนุ่มพเนจร”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัพเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไ้หนุ่มพเนจร ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไ้หนุ่มพเนจร” หมายถึง หนุ่มที่ไร้จุดหมายในชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของชัพที่เป็นหนุ่มที่ไร้จุดหมายในชีวิต ถูกความหิวโหยนำพาให้มาทำงานลำบากกลางทะเล ดังตัวอย่างข้อความ

...ชัพเป็นใครเมื่อสิบสองสิบสามปีก่อนโน้น แม้วันนี้เขาจะถีบตัวขึ้นเป็นไปด้วยความรู้ความสามารถ แต่ในความคิดของเถ้าแก่กก เขายังเป็น**ไ้หนุ่มพเนจร**ผู้มาสู่ถนนคนไซ และถูกความหิวโหยผลักดันทะเล... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 307)

18.2.3 คำเรียกผู้ที่อาศัยอยู่ชายแดนบนภูเขาทิศตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ กะเหรี่ยง ไ้เต็กกะเหรี่ยง ดังตัวอย่าง

“กะเหรี่ยง”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ มาราดาเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กะเหรี่ยงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 100) ให้ความหมายคำว่า “กะเหรี่ยง” หมายถึง น. ชื่อชนชาวเขาเผ่าหนึ่ง ปรกติดำอาศัยอยู่ทางพรมแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กะเหรี่ยง” หมายถึง คนพลัดถิ่น ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของมาราดา บ้านี้มเปรียบเทียบการพูดภาษาไทยไม่ชัดของมาราดาเหมือนกะเหรี่ยงที่พูดภาษาไทยภาคกลางไม่ชัดเจน และเปรียบมาราดาเป็นคนพลัดถิ่นเข้าไปอาศัยอยู่ต่างถิ่นจากบ้านเกิดของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...“อันนี้เป็นกะเหรี่ยงละสิท่า ถึงพูดไทยไม่รู้เรื่องนะ”

กะเหรี่ยงน่าจะเป็นคำหยาบ สมองของมารดาตั้ง เพราะป้าไม่ชอบใช้คำว่า ไอ้เรามันเป็นกะเหรี่ยง...อันมีความหมายว่าไอ้เรามันเป็นคนพลัดถิ่น เขากำลังว่าเธอว่าเป็นคนพลัดถิ่น หรือไม่ก็กำลังกล่าวหาเธอว่าเป็นคนที่ไม่ยอมทำตามหาหิน เอาแต่แบมือของเงินช่วยจากรัฐบาล อย่างใดอย่างหนึ่ง...

(ผาด พาสีกรณ, 2558, หน้า 70-71)

“ไอ้เด็กกะเหรี่ยง”

ปรัชญ์เปรียบมารดาว่าเป็นไอ้เด็กกะเหรี่ยง เป็นคนต่างถิ่นที่ปรัชญ์พบเจอระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาแอบนอนหลับอยู่ในรถของปรัชญ์พร้อมกับส้มถุงข้าวผัดไว้ในรถของปรัชญ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...ปรัชญ์ผู้คลำไปพบถุงพลาสติกค้อย ๆ หยิบมันขึ้นมาสองเข้าหาแสงมือเห็นว่าในถุงนั้นมีส้ม กล่องข้าว และขนมอีกสองสามห่อบรรจุอยู่ เขาก็หัวเราะที ๆ ด้วยความสะใจ สมมันไอ้เด็กกะเหรี่ยงส้มข้าว เดียวยังงี้ก็ต้องชมซานกลับมา หน้อยดันเหยียบเบาะกระโดด แผลวออกไป เดียวเถอะ...กลับมาจะดัดสันดานเสียให้เช็ด... (ผาด พาสีกรณ, 2558, หน้า 72)

19. ประติมากรรม

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวข้องกับงานประติมากรรม พบว่ามี 1 ลักษณะ ดังนี้

19.1 ช่างและศิลปิน ได้แก่ ประติมากร โมนาลิซา ดังตัวอย่าง

“ประติมากร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าภูวง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ประติมากร ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ประติมากร” หมายถึง ช่างปั้น ผู้มีฝีมือในงานปั้น ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าภูวง ที่มีความสามารถพิเศษในการวาดรูป สร้างกังค์ขึ้นมาให้มีชีวิต รูปร่างหน้าตาไม่แตกต่างจากตน ต่างกันที่มิมีสัญ ความสามารถและอารมณ์แตกต่างกัน ดังตัวอย่างข้อความ

...ไม่มีเสียงทักทายใด ๆ ระหว่างคนทั้งสอง ดูเหมือนว่าไม่ใช่สิ่งจำเป็นที่จะต้องทำเช่นนั้น

สายตาของภูวมองอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ต่างอะไรกับ**ประติมากร**กำลังสำรวจรายละเอียดงานปั้นที่เพ่งเสร็จลงหมด ๆ ทั้งพอใจกับความสมบูรณ์ที่เห็น และพร้อมกันนั้น เพื่อจะดูว่ามีส่วนบกพร่องใดซุกซ่อนอยู่พ้นสายตาในตอนแรก

ส่วนสายตาอีกฝ่ายหนึ่ง ว่างเปล่า ปราศจากความยินดีในร้าย

ชายหนุ่มหักห้ามความรู้สึกกลวง ๆ ลึก ๆ เหมือนยืนอยู่ริมเหวชะโงกมองลงไป เบื้องล่าง...อย่างที่เกิดขึ้นหลายครั้งหลายคราวเมื่อเพ่งพิศ ‘เงาในกระจก’ ผู้นี้...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 370-371)

“โมนาลิซา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออริ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ โมนาไลซา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “โมนาลิซา” หมายถึง สุนภาพสตรีที่มีความงามเป็นอมตะ ภาพวาดสีน้ำมันที่มีชื่อเสียงโด่งดัง รู้จักกันทั่วโลก ผลงานของเลโอนาร์โด ดา วินชี ศิลปินในช่วงยุคสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 16 ระหว่าง ค.ศ. 1503-1507 ปัจจุบันรัฐบาลประเทศฝรั่งเศสเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานลูฟร์ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ผู้แตงนำมาเปรียบกับความสวยงามของลอออริในภาพถ่ายที่ได้ถ่ายไว้ก่อนวันแต่งงาน ยกย่องชมความงามของลอออริที่สวยงามยิ่งกว่าโมนาลิซาที่มีความงามสมบูรณ์แบบเป็นอมตะยาวนานกว่า 5 ศตวรรษ สร้างสรรภาพวาดของสุนภาพสตรีได้สมลัดส่วนเป็นธรรมชาติ มีรอยยิ้มที่ชวนค้นหา ดังตัวอย่างข้อความ

...ภาพนี้ไปถ่ายที่ร้านก่อนงานแต่งงานไม่กี่วัน ยศสังข่างถ่ายภาพ ขยายเป็นภาพขนาดใหญ่ ส่วนภาพขนาดรองลงมาเป็นภาพคู่ของเขากับลอออริ เขาชอบภาพเดียวมากที่สุด ถอยออกมายืนเอียงคอมอง ยิ้มน้อย ยิ้มใหญ่เมื่อยกภาพไปที่เรือนหอ ก็สั่งให้ระดับภาพขึ้นบนผนังทันที

“งามยิ่งกว่าภาพเขียน” เขาออกปากชม “เอาจมกว่าโมนาลิซาเสียอีก”

“ดิฉันไม่ชอบยิ้มของนางฝรั่งเลย ดูลึกลับ” ลอออริคล้ายตาม “ดีแล้วที่พี่ยศไม่ชอบ ดิฉันเห็นแล้วน่ากลัวออก”

ยศเหลียวมองภรรยาอย่างทิ้ง

“เธอเคยเห็นภาพโมนาลิซาด้วยหรือ”

“เห็นในหนังสือภาพฝรั่งของเสด็จฯ ค่ะ ทรงเล่าประทานว่าผู้คนหลงใหลกันนัก”

“จะ” ยศโอบบ่าภรรยาไว้ มองหญิงสาวด้วยความภูมิใจ “เก่งจริงเมียพี่ ไม่ว่าจะพูดเรื่องไหน เธอรู้เรื่องหมด หญิงชาวสยามน้อยนักจะเหมือนเธอ มิน่าเล่า”

“มีนาอะไรคะ”

“มีนาคุณแม่ถึงรักเธอมากอย่างไรล่ะจ๊ะ”

ลอออริ้มน้อย ๆ ไม่ได้ตอบรับ แต่ก็ตระหนักถึงโชคดีของตนนับเป็นโชคดีที่ทานผู้หญิงพลารพพอใจสะใภ้มาแต่แรก ยิ่งอยู่รวมบ้าน...

(ว.วินิจัยกุล, 2551, หน้า 51)

20. ลักษณะทั่วไป

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครในลักษณะทั่ว ๆ ไป พบว่ามี 10 ลักษณะ ดังนี้

20.1 ลักษณะที่เทียบกับสิ่งทั่วไป ได้แก่ คนแปลกหน้า ดังตัวอย่าง

“คนแปลกหน้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนแปลกหน้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนแปลกหน้า” หมายถึง คนไม่คุ้นเคยไม่เคยพบเห็นกันมาก่อน ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่เมื่อเห็นหน้าอกม่ายสมทรงทำให้เกิดความรู้สึกเป็นคนที่ไม่คุ้นเคยไม่เคยพบกันมาก่อน ดังตัวอย่างข้อความ

...ในใจนั้นยังไม่หายกังวลกับอกทั้งคู่ของม่ายสมทรงที่เพิ่งเห็นมา อกคู่นั้นทำให้เขารู้สึกเหมือนเป็นคนแปลกหน้ากับนาง และรู้สึกละอายที่ได้เห็น... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 45)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ทวน เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนแปลกหน้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนแปลกหน้า” หมายถึง คนไม่คุ้นเคยไม่เคยพบเห็นกันมาก่อน ผู้แต่งนำมาเปรียบกับทวนเป็นคนแปลกหน้าเมื่อแม่จ๋องมองทวนเหมือนคนไม่คุ้นเคยกันมาก่อน ดังตัวอย่างข้อความ

...“แม่---แม่จะไปไหน”

แม่จ๋องมองทวนราวกับเป็นคนแปลกหน้า ไม่กะพริบตาอยู่เป็นนาน

“แม่---” ทวนเรียกย้า

แม่สะดุ้ง สีหน้าและแววตาเปลี่ยนไปอย่างฉับพลันทันที

“หิวไหม หิวไหมลูก เราไปซื้อข้าวกินกันเถอะ กินก๋วยเตี๋ยวก็ได้ อยากกินอะไรล่ะ”

เสียงพูดของแม่เป็นปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ท่าทางหวาดกลัวหายไปอย่างรวดเร็ว...

(นิพนพานฯ, 2535, หน้า 45)

20.2 ลักษณะความรู้สึกเนื่องด้วยบุคคล สิ่งต่าง ๆ และเรื่องต่าง ๆ ที่แสดง ความรู้สึกถูกใจรักใคร่ ได้แก่ คนหลงทาง ดังตัวอย่าง

“คนหลงทาง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนหลงทาง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนหลงทาง” หมายถึง คนที่ลุ่มหลงเดินผิดเส้นทาง ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักเป็นคนหลงทางที่ก้าวเดินผิดเส้นทางไม่มีสติยั้งคิด ตี๋มเหล่าเมาจนเสียวสติไม่สู้ทนกับปัญหาในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...เสียงนี้เองที่ทำให้คนหลงทางอย่างเขาค่อยตามไป ไม่ผิดกับคนหลงป่า
มากลางดึก แล้วได้เจอแสงไฟอยู่เบื้องต้น มีอย่างเดียวที่จะต้องทำให้ตอมนั้น คือเร่งรีบเดินให้ถึง
แสงไฟในหมู่บ้านเท่านั้นเอง โดยไม่คิดสงสัยเลยว่าหมู่บ้านข้างหน้าที่จะถึงนั้น เป็นหมู่บ้านโจร
หรือว่าเป็นอาศรมของนักบวชที่เงียบสงบ... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 170)

20.3 ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ได้แก่ คนพิเศษ ดังตัวอย่าง

“คนพิเศษ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนพิเศษ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนพิเศษ” หมายถึง คนที่แตกต่างไปจากคนทั่วไป ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพที่มีความแตกต่างไปจากคนทั่ว ๆ ไปที่ไม่โกงกิน ไม่ยกยอกจ้อฉลเพื่อเอาผลประโยชน์ส่วนราชการมาเป็นของตนเอง ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณจะมาคาดคั้นเอาอะไรกับผมหนักหนานะ คุณปืทอง”

“ก็ปือย่ากรู้นี้นา” หล่อนสะบัดเสียงขุนนิคหนึ่งพลางชะลอรถลงอีก

“ถ้างั้นก็จะยก...เป็นต้นว่า คนที่ชื่อเสียงเกี่ยวกับการโกงกิน การยกยอกจ้อฉล
ทุกรูปแบบ !”

คราวนี้ อีกฝ่ายหนึ่งเงียบ...เงียบสนิท...สะท้อนไปทั่วสรรพางค์

พอทำพิชกับลูกเข้าให้แล้วไซ้ไหม

“ผมไม่ชอบคนทุจริต...ตัวเองก็ไม่เคยทำและไม่เคยอยู่ในสมอที่จะทำ เพราะงั้น
ถึงยากถึงจนก็ขอยู่แค่นี้ อยู่อย่างที่คุณเองเข้าใจและนับถือตัวเองได้ แม้ว่าจะโง่งงไป
สักนิดก็ไม่เป็นไร”

แต่ปีทองไม่ไ้เงาจนถึงกับไม่รู้ความหมายที่เขาเอ่ยถึง...ทำให้หัวใจนั้นวูบลง
พอจำ ทำไมพอจึงมาเป็นอุปสรรคความรักของลูกได้ถึงเพียงนี้เล่า

“พี่สามเป็นคนพิเศษ...”

“ไม่จริงหรอก ผมเป็นคนธรรมดา มีชีวิตธรรมดา ต้องการคนธรรมดาอยู่ด้วย...
คนอื่นต่างหากพิเศษ เพราะเขาต้องมีอะไรพิเศษต่าง ๆ มาก...ถึงจะมีชีวิตอยู่ได้”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 574-575)

20.4 ลักษณะการคิดเห็นเกี่ยวกับผู้อื่น ปรากฏลักษณะบุคคลเกี่ยวกับการคิด
ได้แก่ ไฉนช่างคิด ดังตัวอย่าง

“ไฉนช่างคิด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ มิ่ง (พล) เปรียบ
กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไฉนช่างคิด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “ไฉนช่างคิด” หมายถึง คนคิดมากคิดเล็กคิदन้อยหมกมุ่นอยู่กับความวิตกกังวล
ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพล สาย และเซน ชักชวนให้พลไปทำงานนอกทะเลด้วยกัน
แต่พลไม่ยอมไปด้วย จึงพูดเปรียบเทียบแสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของพลที่เป็นคนช่างคิดมีความวิตก
กังวลในใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...“โอ...ไฉนช่างคิด”

“มิ่งมีห่วงอะไรผูกคอกอยู่ที่นี้วะพล” สายพูด... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553,
หน้า 147)

20.5 ลักษณะสิ่งที่สัมผัสด้วยจมูก ได้แก่ คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี ดังตัวอย่าง

“คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบท
แล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี” หมายถึง คนที่มีกลิ่นตัวเหม็นสาบ ผู้แตง
นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟตอนทำงานกลางทะเลร่างกายเต็มไปด้วยกลิ่นคาวปลา
เหม็นสาบเหมือนกับคนที่ไม่ได้อาบน้ำมาแรมปีแสดงว่ามีกลิ่นเหม็นที่รุนแรงมาก ชัฟสูทนต่อ
ความยากลำบากในการทำงานและอดทนต่อกลิ่นคาวปลาที่เหม็นมาก ดังตัวอย่างข้อความ

...กลิ่นเนื่อผสมกลิ่นคาวปลาจากตัวชัฟรุนแรงยิ่งขึ้น เหม็นสาบเหมือน
คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี หัวของเขาขาวโพลนด้วยเกล็ดปลา โคลนหลายหย่อมแต้มติดอยู่
กลางแผ่นหลัง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 38)

20.6 ลักษณะความรู้สึกเมื่อประสบหรือจะประสบสิ่งที่ไม่ชอบใจ ปรากฏ
ลักษณะความอึดอัดและความขมขื่นคับแค้น ได้แก่ คนที่อึดอัดมานาน ดังตัวอย่าง

“คนที่อึดอัดมานาน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ รุจิเรข
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนที่อึดอัดมานาน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วม
บริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนที่อึดอัดมานาน” หมายถึง คนที่มีความทุกข์คับข้องใจ ผู้แต่ง
นำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของรุจน์ รุจิเรข ที่มีความอึดอัดคับข้องใจได้พูดระบาย
ความทุกข์ในใจกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้ประสบพบเจอมาให้น่าติดตามผู้ใกล้ชิดได้ทราบเรื่องราว
ดังตัวอย่างข้อความ

...ทั้งสองคุยกันต่อจนค่ำ รุจน์เป็นเหมือนคนที่อึดอัดมานาน เมื่อพบญาติ
ที่ใกล้ชิด ก็เล่าเรื่องต่าง ๆ ที่ประสบมาในรอบหลายปีให้ฟังฟัง รวมทั้งเรื่องของลุงปองที่ถูกจับ
คนแก่งงเงียบ ๆ ด้วยรอยยิ้มตลอดเวลา... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 368)

20.7 ลักษณะการพูดเพื่อความสนุกและเพื่อประโยชน์ของตน ปรากฏลักษณะ
การพูดเพื่อไม่ให้ถูกตำหนิ ได้แก่ ผู้แก้ปัญหา ดังตัวอย่าง

“ผู้แก้ปัญหา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบ
กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้แก้ปัญหาได้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “ผู้แก้ปัญหา” หมายถึง คนที่มีความสามารถทำให้หมดปัญหา ผู้แต่งนำมา
เปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพเป็นคนเก่งมีความสามารถในการทำงาน ถูกสั่งให้ย้ายไป
ประจำการที่ภาคอีสาน ชีวันพูดเปรียบสามภพว่ายังดีที่ทางราชการเห็นความสามารถ ยกย่อง
สามภพให้เป็นผู้แก้ปัญหา ดังตัวอย่างข้อความ

สามภพก้าวขึ้นนั่งเคียงกับเพื่อน สีน้าคอนข้างขมิ้น นัยน์ตาแลไปยังถนนซีเมนต์
ซึ่งขวกไขว่ด้วยข้าราชการที่กำลังทยอยกันกลับบ้าน

“แหม...เอ็งก็น่าจะรู้ เรื่องที่เรื้อรังที่สุดสำหรับราชการไทยมีอยู่สามอย่างเท่านั้นเอง
คือ หนึ่ง คำสั่งแต่งตั้ง สอง คำสั่งย้าย สาม หน่วยงานที่มีสินบนหรือค่าสมนาคุณ”

“จริงไฉน...จริง” ชีวันพยักหน้าแรง ๆ “ข้าก็ลืมไป แหม...จริงอย่างเอ็งว่าทั้ง
สามข้อเลย ให้ตาย...”

“นอกนั้นชำหมด”

“อย่าสาธยายได้ไหม...มันซ้ำ...” ชีวันปราม “แล้วนี่เอ็งจะย้ายเมื่อไหร่”

“ภายในสามสิบวันจากวันที่ลืบท้าเป็นต้นไป”
 “เวร...ไปไหนไม่ไป ไปอีสาน ถ้าข้าเดาไม่ผิด แล้วนี่มันคงเป็น ‘มูล บรินเนอร์’
 แหง ๆ”
 “ของมันรู้ ๆ อยู่แล้ว”
 “แต่ก็ดีวะ ที่เขายกย่องให้เอ็งเป็นผู้แก้ปัญหา”
 “ยังสงสัย” สามภพหัวเราะหึ ๆ
 “ไม่ใช่เพราะโดนบัตรสนเท่ห์นะ”
 “ไม่หรอก เพราะข้าก็ยังพอทำเทอยู่ได้มั้งนิดนึง โดนบัตรสนเท่ห์เขาก็ต้องตั้ง
 กรรมการสอบสวนซีหว่า นี่...เปล่า เจ้านายยังตบหัวลูบหลังยืมย่องผ่องจิตดีอยู่...”
 “เฮ้อ...งั้นเอ็งก็ต้องนึกซะว่าช่วยชาติ”

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 556 – 557)

20.8 ลักษณะเฝ้าดูเหตุการณ์ ได้แก่ ผู้สังเกตการณ์ ดังตัวอย่าง

“ผู้สังเกตการณ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑู เปรียบ
 กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผู้สังเกตการณ์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว
 สื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผู้สังเกตการณ์” หมายถึง ผู้เฝ้าดูเหตุการณ์เรื่องราวชีวิต ผู้แต่งนำมา
 เปรียบกับพฤติกรรมของคุณย่าวิฑูที่ต้องการเป็นผู้สังเกตการณ์ชีวิตของวัยรุ่น นายธรรพลานชาย
 พาคุณวิฑูไปดูร้านกาแฟพบลูกศิษย์วัยรุ่นของยายพรลภา ทำให้วิฑูคิดว่าชีวิตช่วงวัยรุ่นของตน
 ชาติหายไปแล้วเพราะแต่งงานตั้งแต่อายุ 16 ปี จึงอยากมีเรื่องราวของวัยรุ่นมาทดแทนช่วงชีวิตวัยรุ่น
 ที่ชาติหายไปแล้วด้วยการได้มาเป็นผู้สังเกตการณ์เฝ้าดูเหตุการณ์ชีวิตของวัยรุ่นในร้านกาแฟ
 ดังตัวอย่างข้อความ

วันก่อนที่นายธรรพพานไปร้าน cake.com แล้วไปพบลูกศิษย์กลุ่มใหญ่ของยาย
 พรลภา ฉันแอบสนุกไปกับพวกเขา เมื่อได้ยินเขาคุยกันจ้อ แหย่อาหารแย่งขนมกัน
 ฉันไม่เคยพบวันเหล่านั้นอีกเลยตั้งแต่ออกจากโรงเรียนคอนแวนต์

ฉันแต่งงานเมื่ออายุ 16 ปีเต็ม คงจะเป็นเพราะว่าชีวิตวัยรุ่นของฉันยุติลงตั้งแต่นั้น
 วันแต่งงาน ทั้ง ๆ ที่จิตใจ (ส่วนหนึ่ง) ของฉันยังไม่พร้อม ลึก ๆ ในใจของฉัน ฉันยังโศก
 ที่จะกลับไปแสวงหาภาคต่อชีวิตวัยรุ่นที่ชาติหายไปแล้วของฉัน ถึงจะไม่ลงไปเล่นบทวัยรุ่น

ด้วยตัวเองก็เถอะ แต่ฉันก็อยากมีโอกาสเดินเลาะรั้วเป็นผู้สังเกตการณ์ชีวิตของคน
วัยรุ่นอย่างใกล้ชิด

(ดวงใจ, 2544, หน้า 277)

20.9 ลักษณะผู้ที่มีนิสัยเข้มงวด ได้แก่ มนุษย์หิน จีฟซี ดังตัวอย่าง

“มนุษย์หิน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบ
กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มนุษย์หิน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “มนุษย์หิน” หมายถึง ผู้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่อ่อนไหวต่อสิ่งใด ผู้แต่งนำมาเปรียบ
กับบุคลิกลักษณะของสามภพที่รู้สึกสงสารหญิงคนรักเก่าที่สูญเสียสามี ชีวิตเดือนสามภพ
ให้จดจำความรู้สึกที่ผู้หญิงคนนี้ทำให้เสียใจเมื่อครั้งก่อน แต่สามภพได้พูดตอบเปรียบว่า
หากตนไม่แสดงความรู้สึกเสียใจ ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา จิตใจ
เข้มแข็งเกินไปจะกลายเป็นมนุษย์หิน ดังตัวอย่างข้อความ

สามภพนั่งตรอง

คนทั้งสองชวนกันไปกินข้าวขาหมูตรงร้านเปิดโล่งริมถนนใหญ่ ซึ่งมีลูกค้าแออัด
จอแจ...แน่นแออัดไปทั้งร้าน

“รู้ละเรื่องนั้น...แต่เราพูดกันโดยคนกับคน ผัวเขาตายลงไปต่อหน้าต่อตายังงั้น
เป็นใครใครก็ซอก”

“แต่เมียหลวงก็มีนี่”

“นั่นซิ...ยิ่งซ้ำร้ายหนัก เห็นเขาร้องไห้ครวญครวญแล้วก็...” ชายหนุ่มถอนใจยาว

“สงสาร”

“อย่านาไว้ย อย่าได้สงสารให้มันจับปอดนักรนา ต่างพร้อยนาเอ็นงนา”

“ไม่ถึงงั้นหรอก แต่จะไม่ให้สงสารมั่งเลยก็ออกจะเป็นมนุษย์หินเกินไป”

“นี่ถึงเวลาเขาทำเอ็งให้มาก ๆ”

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 376)

20.10 ลักษณะการเคลื่อนที่และผู้เคลื่อนที่ ได้แก่ การไปตามที่ต่าง ๆ บุคคล
ที่ถูกผู้อื่นพูดให้ร้ายด้วยความโกรธ การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น บุคคลที่ถูกผู้อื่นพูดให้ร้าย
ด้วยความโกรธ ได้แก่ คนถูกสาป ดังตัวอย่าง

“คนถูกสาป”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ มาราดา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คนถูกสาป ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คนถูกสาป” หมายถึง คนที่ถูกอำนาจวิเศษของผู้มีฤทธิ์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของมาราดาที่เป็นเหมือนคนถูกสาป มาราดาเชื่อว่าเหตุที่ต้องมาพบกับปลิวและปรัชญ์อีกครั้งนั้น จะต้องเป็นคำสาปที่เกิดขึ้นตอนที่ปรัชญ์จูบมาราดาที่ลานพระพรหม จึงเป็นคนที่ถูกอำนาจวิเศษของผู้มีฤทธิ์ คือ พระพรหม เสกให้ชีวิตของมาราดาหวนกลับมาพบกับปรัชญ์อีกครั้ง ดังตัวอย่างข้อความ

...ผู้ชายคนนี้เป็นพ่อของปลิว พ่อของเพื่อน

ครั้งหนึ่ง ในปลิว เธอเห็นปรัชญ์ ครั้งนี้ ในปรัชญ์ เธอเห็นร่องรอยของปลิว เปรอะเปื้อนอยู่ทั่วไป ตรงนั้นนิดตรงนั้นหน่อยในดวงตา ในรอยยิ้ม ในอากัปกิริยาจิตปาละ มันช่างเป็นความลงตัวเหมาะเจาะที่ได้ผุดจางหวนอย่างถ่องแท้ที่สุด มาราดาเชื่ออยู่ลึก ๆ ว่า จากความอึ้งตึงที่เกิดขึ้นในชีวิตของเธอนั้น มันต้องมีอะไรเกี่ยวพันกับการที่เธอจูบเธอที่ลานพระพรหมอย่างแนบเนียนที่สุด

เธอเป็นคนถูกสาป มาราดาสรุปกับตัวเองอย่างนั้น

“อ๊ะอะไรจ๊ะพี่”

เสียงทู่ของปรัชญ์ทักขึ้น เธอเพิ่งรู้ว่าเธออึ้ง แต่ไม่ใช่อึ้งแห่งความปิติ มันเป็นอึ้งเยาะในโชคชะตา เธอโผลงศิริชะ

“ดำคิดว่าเราคงถูกสาป” เธอถอนใจ “และถ้าเราถูกสาปมันต้องเป็นความผิดของคุณนั่นแหละ”...

(ผาด พาสีกรณ, 2558, หน้า 527)

จากการศึกษาความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ปรากฏลักษณะการใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบสอดคล้องกับแนวคิดของ วิภา กงกะนันท์ (2556, หน้า 15-16) กล่าวถึงการใช้คำของนักเขียนจะทำให้ทราบถึงสภาพของสังคมและวัฒนธรรมของงานที่สร้างขึ้น ดังนั้นการพิจารณาเรื่องของคำ แสดงความนึกเปรียบเทียบมนุษย์จึงมีความสำคัญในการจำแนกคำออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 20 ลักษณะ ดังนี้ 1) การเมืองการปกครอง ได้แก่ นายอำเภอหัวนอก ลูกหม่อมหาตไทย นายกรัฐมนตรี ลูกค่อมมิวนิสต์ชายชาติ แม่ทัพน้อย ลูกกบฏ ผู้ลี้ภัย ผู้แทนราษฎร ลูกคนขายชาติ กัปตัน ผู้ทรงอุดมการณ์ 2) เพศและวัย ได้แก่ ชายหน้าเต๋า

ชายชรา คนแก่ ตาเฒ่า เจเนอรเรชั่นดับเบิลยู เจนดับเบิลยู ผู้ใหญ่ หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ ผู้หญิงโง่ ๆ ผู้หญิงสอดรู้ ผู้หญิงนักกิจกรรม หญิงเจ้ามารยา หญิงสองผัวสามผัว สตรีแข็งแกร่ง สตรีแห่งคาบสมุทรอินโดจีน สตรีลึกลับ สาวสมัยโสกา เด็ก เด็ก ๆ เด็กเล็ก เด็กเล็ก ๆ เด็กน้อย เด็กชายตัวเล็ก ๆ เด็กหนุ่ม เด็กหนุ่มคึกคะนอง หนุ่มพ่อบ้าน ไ้หนุ่มจิกโก่ วัยรุ่น เด็กสาว ๆ เด็กบ้านป่า เด็กเจ้าอารมณ์ เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง เด็กที่ยังไร้เดียงสาเด็กไร้เดียงสา สาวน้อยแรกรัก สาวน้อยแรกออกเรือน สาวน้อย นางแพศยา แม่ม่ายสาว หญิงม่าย แม่ม่าย แม่หม้าย ทรงเครื่องเพชร 3) เครื่องญาติ ได้แก่ คุณปู่ พ่อที่ใจดำ พ่อตัวอย่าง พ่อผู้ประเสริฐ พ่อผู้แสนดี บิดาผู้คั่งแค้นพ่อผู้บ้าคลั่ง มารดา แม่สุดวิเศษ น้องคนเล็ก ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก 4) การศึกษา ได้แก่ ครู ปราชญ์ชาวบ้าน เด็กอนุบาล นิสิตชั้นสูง บัณฑิต 5) ระดับชนชั้น ได้แก่ เจ้าชาย เจ้าหญิง เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์ นางพญา พระประยูรญาติ 2) ผู้เป็นใหญ่หรือมีอำนาจ ได้แก่ เจ้านาย ผู้ดีเก่า ไพร่ชั้นล่าง ไพร่ ไพร่เจ้า มนุษย์สามัญ มนุษย์เดินดิน พลเมืองดี ปุุชน สาวน้อย บ่าว 6) การแพทย์ ได้แก่ คนวิกลจริต คนบ้า ยายปัญญาอ่อน คนปัญญาอ่อน คนไข้หนัก คนป่วย คนสูญเสียความทรงจำ คนใบ้ใบื่อ หมอเทวดา 7) กีฬา ได้แก่ เทพบุตรคิวทอง ผู้กำกับเส้น ผู้แพ้ 8) กฎหมาย ได้แก่ ทนาย ผู้พิพากษา ผู้บงการ ผู้บริสุทธิ์ ผู้ต้องหา นักโทษ นักโทษประหาร สายลับ 9) ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์กับบ้านเมืองอื่น ได้แก่ นักรบ วีรบุรุษ ผู้กล้าหาญ นักสู้ 10) บันเทิง ได้แก่ ดาราโทรทัศน์ ศิลปิน เพชรา มาริลิน มอนโร นางแบบ นางเอก พระเอก พระเอกหนัง พระเอกนวนิยาย ตัวตลก ผู้ชมละคร นักชมละครผู้สงบเสงี่ยม นักฝัน ผู้เปิดม่าน ไ้กวีไร้แห่ง นักเล่านิทาน สุนทรภู่ พงมาน สว่างวงศ์ แม่ศรีมาลา ศรีมาลา บุษบา นางจินตะหรา นางวันทอง พลายงาม อิเหนา ชุนแผน ทานเปาเล่งถู เจ้ายุทธจักร เทียนหยก กาโล่ ชินเดอเรลล่า นางชินเดอเรลล่า องค์สิมาล พระเวสสันดร นางแก้ว หมอแสนดีในนวนิยาย นักพนันผู้ล้มละลาย ทาสการพนัน ชายเจ้าสำราญ เจ้าสำราญ 12) ศาสนา ได้แก่ พระอรหันต์ พระ สมภาร ทิดลี้กใหม่ อนุศาสนาจารย์ ไ้เจ้าอนุศาสนาจารย์ ไ้ลูกสมุนคริสเตียน 13) การผจญภัย ได้แก่ ผู้พิชิต 14) เชื้อชาติและสัญชาติ ได้แก่ เจ๊กไห่ว้า ลูกครึ่งจีน ขอมดำดิน แขนขาว 15) จริยธรรม ได้แก่ คนระยำ ไ้คนระยำ คนชั่ว ไ้คนตาขาว ไ้ชี้เมา บุคคลผู้ทรงคุณธรรม คนเจ้าอุตมคติ 16) ประมง ได้แก่ คนน้ำเค็ม ลูกทะเล คนที่ล่อยคอกกลางทะเล คนที่กำลังล่อยคอกในทะเล 17) ธุรกิจ ได้แก่ คนงานไร้ฝีมือ นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด มหาเศรษฐีที่ดิน มหาเศรษฐี เศรษฐีแม่ม่าย แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง โลกตามจินตนาการ ได้แก่ เจ้าแม่ 18) ถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ มนุษย์จาก ดาวอื่น คนจรมอนหมื่น ไ้หนุ่มพเนจร กะเหรี่ยง ไ้เด็กกะเหรี่ยง 19) ประติมากรรม ได้แก่ ประติมากร โมนาลิซา 20) ลักษณะทั่วไป ได้แก่ คนแปลกหน้า คนหลงทาง คนพิเศษ ไ้คนช่างคิด คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี คนที่อึดอัดมานาน ผู้แก้ปัญห ผู้สังเกตการณ์ มนุษย์หิน จีฟซี

เด็กจีฟี่ร่อนเร่ คนถูกสาป นักเขียนใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบมนุษย์เพื่อแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร ทศนคติของตัวละคร อารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละคร โดยใช้หน่วยคำหลักคำนาม หมวดหมู่มนุษย์แบ่งบอกเชื้อชาติ เครือญาติ อาชีพ ชื่อเฉพาะของดาราภาพยนตร์และตัวละครเอกในวรรณกรรม และหน่วยคำขยายมีลักษณะแบ่งบอกรูปร่าง สภาพร่างกาย อารมณ์ ลักษณะอาการ เชื้อชาติ ยุคสมัย ลี ขนาด สถานที่ ระดับบุคคล ชนชั้น การศึกษา

ความนึกเปรียบเทียบสัตว์

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาตินำมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์

ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสัตว์ จำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ ได้ 9 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์บก สัตว์ปีก สัตว์น้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์” สัตว์ในนิยาย และส่วนของร่างกายสัตว์มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบสัตว์ของตัวละครเอก

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
1.	สัตว์บก	1. ลิง	แป้วแห้ว	ตุ๊กตามนุษย์
		2. ชีหมา		
		3. หมาแมว		
		4. ลูกแมว		
		5. ควาย		
		6. วัวควาย		
		7. ลูกเนื้อ		
		8. กวาง		
		1. ลูกลิงลูกค่าง	ทวน	ปีกความฝัน
		2. หมาป่า		

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
	1. ลิงค่าง 2. หมูในเล้า 3. ม้าแข่ง 4. แกะขาว		สามภพ	บุษบกใบไม้
	1. กระต่าย 2. กระต่าย หมายจันทร์		พัก	รัตนโกสินทร์
	1. สุนัขขี้เรื้อน 2. ไ้ลูกแกะ 3. ลูกเสือลูกจระเข้ 4. ลิงโต 5. ลิงหรราย 6. เสือร้าย 7. ลูกลา 8. อุฐ 9. อุฐตาบอด 10. หมา		ดาวิช	ซัด
	1. ไ้ลูกหมา 2. ไ้หมาโลโครก		ภูวง	นิรมิต
	1. แมว 2. เสือ 3. พญาแห่งสัตว์		กังคี่	
	1. สุนัข 2. (หมา) เหา		พัก	คำพิพากษา
	แมวผอม ๆ		ซัพ	คนข้ามฝัน
	1. นางแมว 2. จระเข้		ลีลา	ไฟหลงเชื้อ

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึก เปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่อง นวนิยาย
2.	สัตว์ปีก	1. แพะรับบาป	รุจน์ รุจิเรข	ปีกแดง
		2. พยัคฆ์ร้าย		
		1. หมู	พล	ฝั่งแสงจันทร์
		2. ไก่เสื่อ		
		1. แม่เสื่อ	เจ้าหญิงโสคนเทีย	จำหลักไว้
		2. นางเสื่อ		ในแผ่นดิน
		ลาโง่	ประพาฬ	จับต้นมาชน
				ปลาย
		1. จั้วควาย	เมืองราม	หนึ่งฟ้าดินเดียว
		2. เนื้อไ้		
		เนื้อ	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		ข้างเฟือก	นายตัด	น้ำเล่นไฟ
		กวาง	ลอออร	มาลัยสามชาย
		เจ้าม้าเกลบ	ผม	เขียนฝันด้วย
			(ประชาคม ลุนาชัย)	ชีวิต
		1. นก	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
		2. นกแควนกขุนทอง		
		3. ลูกไก่อยู่ในกำมือ		
		กา	พัก	รัตนโกสินทร์
		1. นกใหญ่	ดาวิช	ซี้ด
		2. นกเถื่อน		
		3. นกฟินิกซ์		
		4. เหยี่ยวทะเลทราย		
		นกกลางคืน	ภูวง	นิรมิต
		นก	พัก	คำพิพากษา
		นก	ซัพ	คนข้ามฝัน

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึก เปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่อง นวนิยาย
3.	สัตว์น้ำ	1. นกน้อย	ลีลา	ไฟหลงเชื่อ
		2. นกตัวน้อย		
		3. ลูกนก		
		แมลงเม่าตัวน้อย ๆ	พล	ผั่งแสงจันทร์
		1. หงส์	ลอออร	มาลัยสามชาย
		2. นางหงส์		
		3. แม่หงส์ทอง		
		นก	เดือนลิบ	ข้ามสี่พันคร
		1. เจ้าแมลงลาย	ผม	เขียนฝันด้วยชีวิต
		2. ผีเสื้อตัวน้อย	(ประชาคม ลูนาชัย)	
		1. ปลา	พัก	คำพิพากษา
		2. ปลาติดแห		
4.	สัตว์เลื้อยคลาน	ปลาน้ำลึก	ซัพ	คนข้ามฝัน
		1. ปลาในกระป๋อง	พล	ผั่งแสงจันทร์
		2. สัตว์ทะเล		
		ที่กระหายหิว		
		ปลา	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		ปลาอย่าง	ลอออร	มาลัยสามชาย
		ปลา	ค่างาย	ตลิ่งสูงซุงหนัก
		งู	ซัพ	ไฟทะเล
		1. งูทะเลทราย	ดาวิช	ซิค
		2. ลูกจระเข้		
		จระเข้	ลีลา	ไฟหลงเชื่อ
		1. งูพิษ	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		2. กิ้งก่า		
		คางคก	สามภพ	บุษบกใบไม้

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึก เปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่อง นวนิยาย
5.	สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	เต่า	ผม (ประชาคม ลูนาชัย)	เขียนฝันด้วยชีวิต
6.	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	ไส้เดือน	พัก	คำพิพากษา
		มดปลวก	ภูวง	นิรมิต
		ไฉ้จุ่มกมด	พล	ฝั่งแสงจันทร์
		ลูกหนอนตัวน้อย ๆ	ผม (ประชาคม ลูนาชัย)	เขียนฝันด้วยชีวิต
7.	การสร้างคำ ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	ลูกสัตว์	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
		ตัวประหลาด	สามภพ	บุษบกใบไม้
		สัตว์น้อย	ภูวง	นิรมิต
		1. พญาแห่งสัตว์	กังคิ	
		2. สัตว์ร้าย		
		1. ลูกอ่อน	พัก	คำพิพากษา
		2. ลูกสัตว์		
		3. สัตว์ป่า		
		4. สัตว์บาดเจ็บ		
		5. สัตว์ประหลาด		
		6. ตัวประหลาด		
		1. สัตว์ที่ทรหด	ซัพ	คนข้ามฝัน
		2. ตัวมหาวายร้าย		
		สัตว์ทะเลที่กระหาย หิว	พล	ฝั่งแสงจันทร์
		สัตว์ตัวน้อย	ลอออร	มาลัยสามชาย

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึก เปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่อง นวนิยาย
8.	สัตว์ในนิยาย	นางเงือก	มาราดา	พลีวโปในพราญ เวลา
9.	ส่วนของร่างกายสัตว์	นางพญา	กังคี่	นิรมิต
		ก้าง	ซัพ	คนข้ามฝัน
		เหยื่อ	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
			ลอบออร	มาลัยสามชาย
		1. เหยื่อ	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		2. เหยื่อล่อปลา		
		1. เหยื่อตัวโต	พล	ผั่งแสงจันทร์
		2. เหยื่อความตาย		

1. สัตว์บก

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์บกที่เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม มีสี่เท้า อาศัยอยู่บนบก บินไม่ได้ พบว่ามี 18 ลักษณะ ได้แก่ ลิง สุนัข หมา แมว แพะรับบาป หมู ไก่ ลูกแกะ ลูกเสือ ลูกจระเข้ จระเข้ ลิงโต เสือ ลูกลา อูฐ ม้า วัว และควาย ช้างเผือก แกะขาว กระต่าย และกวาง ดังนี้

1.1 ลิง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ลิง ลูกลิง ลูกค่าง และลิงค่าง ดังตัวอย่าง

“ลิง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลิง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1059-1060) ให้ความหมายคำว่า “ลิง” หมายถึง น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ลักษณะคล้ายคน แขนขายาว ตีนหน้าและตีนหลังใช้จับเกาะได้ ว. อาการที่แสดงกิริยาซุกซน อยู่ไม่สุข ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลิง” หมายถึง ผู้แสดงอาการนั่งนิ่ง ๆ หงอยเหงา ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแป้วแหวที่เป็นเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าวัย ศรียาพี่เลี้ยงของแป้วแหวเข้ามาในครัวขอข้าวจากป้าแจ่มให้แป้วแหว

รับประทาน แป้งแหววเป็นเด็กเลี้ยงง่ายจับให้นั่งอยู่ตรงไหนก็นั่งนิ่งเฉยไม่ร้องโยเย ศรียา จึงเปรียบแป้งแหววที่มีอาการนั่งนิ่ง ๆ หงอยเหงาเหมือนลิงนั่งจับเจ้าอยู่ในกรง ดังตัวอย่างข้อความ

...ศรียากระเตงเด็กหญิงเข้าสระเอน โผล่เข้ามาในครัวร้องบอกป้าแจ่มว่า

“ขอข้าวกินหน่อยป้า เช้านี้คุณนายเกิดมีแขกแต่เช้าโกโก้ ยุ่งยุ่ง เดี่ยวจะเอา ไอนั้น เดี่ยวจะเอาไอนี้ น้ำอุไรพลอยหัวบันไปด้วย แป้งแหววกก็เลยพลอยอดข้าวอดน้ำ นั่งจับเจ้า เป็นลิงอยู่ในกรง นี่ถ้าเป็นเด็กอื่น ๆ คงแหกปากร้องให้ดังไปสามบ้านเจ็ดบ้านแล้ว”... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 36)

“ลูกลิงลูกค่าง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ทวน เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกลิงลูกค่าง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อ ความนึกเปรียบเทียบ “ลูกลิงลูกค่าง” หมายถึง ผู้ที่แสดงอาการสั่นครีษะไม่พูดตอบ คัดค้าน ต่อต้าน และปฏิเสธในสิ่งที่ได้รับฟัง ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของทวน เมื่อแม่ของทวนถาม ความคิดเห็นจากทวน ทวนไม่ตอบแม่ด้วยคำพูด แต่กลับสั่นครีษะทำให้แม่ว่ากล่าวประชดทวน ว่าเป็นลูกลิงลูกค่าง ดังตัวอย่างข้อความ

...“แกเคยรู้ไหม เรื่องผู้หญิงหน้าอกแพบแล้วอยากอวดคนนะ” ทวนสั่นหน้า

“ไม่มีปากหรือไง” แม่แหววเข้าใส่ “ถ้ามีปากก็ต้องรู้จักตอบเวลาคนอื่นถาม ต้องตอบ ไม่ใช่สั่นหัวแบบนั้น แกเป็นลูกลิงลูกค่างหรือไงถึงได้ชอบสั่นหัวนัก ลูกผู้ดีเขาไม่สั่นหัว กับคนอื่น เข้าใจไหม...” (นิพนพานฯ, 2535, หน้า 290-291)

“ลิงค่าง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลิงค่าง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึก เปรียบ “ลิงค่าง” หมายถึง คนเจ้าชู้ชุกชอน ลิงค่างเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ไม่อยู่นิ่ง ชุกชอน ชอบปีนป่ายต้นไม้ จากสถานการณ์ในเรื่อง สามภพเปรียบเทียบตนเองกับลิงค่าง เมื่อได้ฟัง ถ้อยคำจากสุดหล้าคนรักเก่าของสามภพ ที่ไม่เชื่อว่าสามภพรักษาความเป็นโสดตั้งแต่เลิกร้าง จากหล่อน ทั้ง ๆ ที่สามภพทำงานในหมู่บ้านบนดอยซึ่งมีครูสาวและสวຍอยู่ใกล้ชิดในป่า เพราะเหตุใดสามภพจึงครองความเป็นโสดและไม่สร้างครอบครัว สามภพจึงพูดประชดเปรี้ยวเปรย ว่าสุดหล้ามองตนเป็นเหมือนลิงค่างที่อยู่ในป่า จะจับคู่ผสมพันธุ์กันเองเมื่อเข้าสู่ถึงฤดูผสมพันธุ์ จากในประโยค “อ้อ...นี่คุณคงนึกว่าผมเป็นลิงค่างอะไรแถวนี้มั้ง” สามภพปฏิเสธว่าตนไม่ได้มี พฤติกรรมดังกล่าว ผู้แตงนำพฤติกรรมของลิงค่างที่มีพฤติกรรมคล้ายมนุษย์ในลักษณะที่ชอบ

ชุกชนชอบปิ่นปายนำมาเปรียบเทียบกับอุปนิสัยของสามภพว่ามีนิสัยเจ้าชู้ชุกชนทำกรอกรอกดิกกับสาว ๆ เพื่อให้สามภพได้จับคู่สมรักในเชิงชู้สาว ดังตัวอย่างข้อความ

...สุดหล้ารู้สึกพึงใจในคำตอบ แวตาทหล่อนฉายแสงรุ่งขึ้นด้วยความภูมิใจ
ในตัวเอง ภูมิใจที่หล่อนเป็นรอยจารึกอันยิ่งใหญ่ในชีวิตผู้ชายคนนี้ ความรักลุ่มหลง
ที่หล่อนทำลายเขา สามารถทำให้เขาอยู่เป็นโสดโดยไม่มีกำหนด

“หล้าเห็นครูสาว ๆ ตรงนั้น” หล่อนบ้วนปากไปเรื่อย ๆ “ไม่มีอะไรกันมั่งเลยหรือคะ”

เขาอดมองเขม็งดูหล่อนอย่างรำคาญไม่ได้

“อ้อ...นี่คุณคงนึกว่าผมเป็นลิงค่างอะไรแถวนี้มั่ง”

“แหม...ก็แปลกนี่คะ อยู่ดี ๆ ไม่คิดจะชอบใคร”

“ไม่แปลกหรอกคุณ สมัยนี้เขาคิดเรื่องคู่กันนาน ๆ ทั้งนั้นแหละ คุณอย่าเอาตัว
เป็นมาตรฐานสิครับ ใช้ว่าคุณประสบความสำเร็จแล้วคนอื่นเขาจะสำเร็จได้เหมือนคุณ
เมื่อไหร่...”

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 332-333)

1.2 **สุนัข** รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 9 ลักษณะ ได้แก่ สุนัข
สุนัขขี้เรื้อน หมา ไอลูหมา ไอลูหมาโสโครก หมาบ้า (หมา) เท้า ขี้หมา และหมาแมว ดังตัวอย่าง

“สุนัข”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พักเปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ สุนัข ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“สุนัข” หมายถึง คนเชื่อง่าย ขาดสติยั้งคิด ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพักชอบดื่มสุรา
เมาทุกวัน พอดื่มสุราความมึนเมาที่ตกค้างอยู่ร่างกายก็เรียกกลับขึ้นมายาดายเหมือนสุนัขเชื่อง
ที่เจ้าของกระดิกเรียก สะท้อนให้เห็นว่าพักเป็นผู้ที่ทำอะไรโดยขาดสติยั้งคิด ไม่แก้ไขปัญหาชีวิต
ด้วยสติปัญญา อาศัยพึ่งพาสุราเป็นเครื่องมือทำให้ร่างกายมึนเมาเพื่อปลอบประโลมจิตใจ
ที่ผิดหวัง จึงขาดการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ พักเป็นผู้ที่หลงเชื่อไว้วางใจครูใหญ่
ซึ่งเป็นผู้ที่สังคมให้ความเคารพนับถือเปรียบเหมือนสุนัขเชื่องที่เชื่อฟังเจ้าของ ดังตัวอย่างข้อความ

...พักกลับเข้ากระต๊อบ วางขัน ยกขวดเหล้าขึ้นส่งกับแสง แล้วกระดกอีก ๆ
ลงลำคอ อาการมึนที่เหมือนมีเชื้ออยู่แล้วในตัวเมื่อวาน พอเดิมเหล้าเข้าไปความมึนเมานั้น
ก็กลับมายาดาย ดัง**สุนัข**เชื่องที่เจ้าของกระดิกเรียก... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 180)

“สุนัขขี้เรื้อน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สุนัขขี้เรื้อน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 198) ให้ความหมายคำว่า “ขี้เรื้อน” หมายถึง น. โรคผิวหนังของสุนัข เกิดจากไรสุนัขซ่อนไซ ทำให้ผิวหนังพุพองและขนร่วง, (ปาก) ว. ไม่มีคุณค่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สุนัขขี้เรื้อน” หมายถึง คนไม่มีอำนาจ ผู้แตงนำมาเปรียบกับสถานะของดาวิช ที่หมดคุณค่าหมดความสำคัญในตำแหน่งผู้นำของชาวทะเลทราย พลตรีอัปดุลรอฮีมและเจ้าชายไฟซาลวางแผนทำลายกองกำลังของดาวิชในทะเลทราย เพื่อให้ดาวิชหมดอำนาจ ไม่มีพลังกำลังจากกองทัพในทะเลทราย ไม่สามารถต่อสู้ได้ ทำให้หมดอำนาจในการปกครอง ดังตัวอย่างข้อความ

...พลตรีอัปดุลรอฮีมวิ่งไปครู่หนึ่ง

“กระหม่อมเห็นว่าในขณะที่ดาวิชมัวแต่เพลิดเพลีนอยู่ในฟาร์วาท์เช่นนี้ เราสมควรตลบหลังทำลายฐานที่มั่นของมันในทะเลทราย เมื่อลูกชายซัดซาบาชสูญเสียขุมกำลังส่วนนั้น มันก็เปรียบได้กับสิงโตโดดเดี่ยวที่ไร้ป่าดงพงพีให้ดำรงความเป็นเจ้าป่า จากนั้นเราจึงค่อยหาทางลิดรอนเขี้ยวเล็บของมันต่อไป...”

เจ้าชายไฟซาลทรงพระสรวลอย่างพอพระทัย

“ความคิดของท่านเฉียบแหลมนัก...เพราะเมื่อถึงตอนนั้นแล้ว ดาวิชก็ไม่แตกต่างจากสุนัขขี้เรื้อนตัวหนึ่ง”

นายทหารคู่ใจค้อมศีรษะรับคำชม...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 370)

“หมา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูวง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมา” หมายถึง คนด้อยค่า ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับภูวง โดยผ่านตัวละครหญิงสาวเจ้าแสงหล้าที่เป็นคู่หมั้นหมายโดยประเพณีของแคว้นเล็ก ๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทย เจ้าแสงหล้ามีความรู้สึกหมัดหวังกับจิตใจที่อ่อนแอไม่เข้มแข็ง ขาดคุณลักษณะของผู้นำประเทศที่ดี เมื่อเจ้าแสงหล้าได้สัมผัสกับตัวตนของกังคี แม้จะเป็นคนที่โหดร้ายทารุณ มีความเข้มแข็งอดทน ชอบความรุนแรง และรักในการทำสงคราม ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เจ้าภูวงไม่มี เจ้าแสงหล้า

คิดจะกำจัดภูวงให้จบชีวิตไปโดยไม่โยยในความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับเจ้าภูวง เจ้าแสงหล้าเปรียบภูวงเหมือนหมาตัวหนึ่งที่ไร้ค่า ไร้เกียรติ ไม่มีผู้ใดให้ความสนใจกับผู้ที่ไม่มีบทบาทสำคัญในบ้านเมือง ดังตัวอย่างข้อความ

...แสงจันทร์ซัด ๆ กระทบซีกหน้าของผู้ที่ก้มมองลงมา มองเห็นสีหน้าที่บ่งถึงความขังขัง และหยาบหย้นกำกวม

“ภูวง ถ้าเราลั่นไกปืน...เจ้าจะตายไม่ต่างอะไรกับหมาตัวหนึ่ง”... (แก้วเก้า, 2554, หน้า 378-379)

“ไอ้ลูกหมา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้ลูกหมา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไอ้ลูกหมา” หมายถึง คนด้อยความสามารถ ไร้มีอำนาจที่จะต่อสู้ได้ ผู้แต่นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของดาวิช ในสถานการณ์ที่อับบาส ยีเมียร์ พูดเปรียบเทียบเรียกดาวิชว่า “ไอ้ลูกหมา” แสดงให้เห็นว่า อับบาสมองดาวิชเป็นเพียงคนที่ไม่มีความสามารถ ไม่มีอำนาจและไม่มีฤทธิ์เดชที่จะต่อสู้ทำลายล้างอับบาสได้ จึงต้องการให้มุสตาฟาลูกน้องของอัมมาร์ ฮัตจานีร์ กำจัดดาวิชซึ่งเป็นศัตรูให้ตาย ดังตัวอย่างข้อความ

...แววตาของโจรทะเลทรายเปล่งประกายละมิบ

“ข้อเสนอของเจ้าฟังดูก็น่าสนใจ แต่บอกข้าก่อนได้ไหม อับบาส ยีเมียร์ ว่าคนที่เจ้าต้องการให้เข้าจัดการมันเป็นใคร”

อดีตผู้นำเบดูอินอิงไปครู่หนึ่ง ก่อนกระซกเสียงตอบ

“ดาวิช ลูกชายของซัคฮาบาซ” ดวงตาของมุสตาฟาหรี่ลง

“ตกลง” ลูกน้องผู้ทรยศของอัมมาร์ ฮัตจานีร์ ลั่นวาจาโดยไม่ต้องเสียเวลาคิด

“ขอเวลาสามวัน ข้าจะลากมันมาวางแทบเท้าเจ้า”

“ดีมาก” อับบาส ระบิดเสียงหัวเราะด้วยความพึงพอใจ “แต่ข้าให้เวลาเจ้าสิบวัน คนของข้าแจ้งมาว่าไอ้ลูกหมาของพวกอังกฤษตัวนั้นจะเดินทางกลับไปฟาร์ว้าห์ในสิบวันข้างหน้า นั่นเป็นโอกาสที่เจ้าจะจัดการมันได้อย่างสะดวก”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 144)

“ไอ้หมาไสโครก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้หมาไสโครก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไอ้หมาไสโครก” หมายถึง คบแอบซุ่มซ่อนลอบทำร้ายศัตรู ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของดาวิช มุสตาฟา ใช้คำเรียก “ไอ้หมาไสโครก” เปรียบกับดาวิช พุดตะโกนขู่ดาวิชด้วยความโกรธเคืองที่ดาวิชแอบซุ่มซ่อนตัวในทะเลทรายลอบต่อสู้อย่างไม่ให้ออกมาต่อสู้แบบเผชิญหน้า ดังตัวอย่างข้อความ

“ไอ้หมาไสโครก กูจะต้องฆ่ามึงให้ได้” มุสตาฟาคำรามอย่างอาฆาต ทั้ง ๆ ที่ยังไม่รู้แม้แต่แน่นอนว่าตนจะรอดพ้นความตายที่อยู่ต่อหน้าไปได้ได้อย่างไร

“ดาวิชมันอยู่ที่นี้” มุสตาฟาละล่ำลึงส่งเสียงฟังไม่ได้ศัพท์ “พวกเจ้าฆ่ามันให้ได้”

ระหว่างที่เหล่าโจรยังซุ่มกันอยู่ เสียงปืนก็ดังขึ้นอีกหลายนัด แต่ละนัดหมายถึงชีวิตโจรแต่ละคนที่ร่วงพล้อยเหมือนใบไม้แห้งปลิดชีพพลีดวงคว้าง

“รีบถอยไปจากที่นี่” นายโจรตะเบ็งบอกลูกน้องที่กำลังสับสนอย่างขวัญเสียและห่อหุ้มเตลิดออกมา ทิ้งทุกคนไว้เบื้องหลัง

ดาวิชยืนกายขึ้นช้า ๆ จากเนินทรายที่ซุ่มยิง ปืนยาวทั้งสองกระบอกร่อนนำเด็กหนุ่มทอดสายตาดูซากศพที่ทอดทบอยู่กลางทรายด้วยสายตาที่ปราศจากความรู้สึก ทุกศพมีกระดูกสันที่หน้าผากดูจรรอยเข็มมรณะ

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 194-195)

“หมาบ้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ทวน เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมาบ้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมาบ้า” หมายถึง ผู้แสดงอาการวิตกกังวล กระอักกระอ่วนใจ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของทวนเมื่อเสียใจผิดหวังกับการออกตามหาแม่ไม่พบ จึงมีอาการวิตกกังวลใจ กระอักกระอ่วนใจ ไม่สามารถควบคุมสติอารมณ์ของตน ตื่นตระหนกหวาดกลัว ร้องไห้อาละวาดวิ่งวนตะโกนเรียกหาแม่ ดังตัวอย่างข้อความ

...ทวนนั่งลงเหนื่อยหอบ เริ่มร้องไห้โฮ รู้สึกเสียใจที่ความคิดคาดหมายอะไรต่อมิอะไรผิดพลาดไปหมด ในจิตสำนึกมีแต่ภาพหลอนและสิ่งลวงตา คล้ายกับคนที่เพื่อถึงอะไรแปลก ๆ ในยามที่ไขว่คว้าสูง หรือไม่กี่เหมือนหมาบ้าที่งุนงง

วูบหนึ่ง คล้ายกับผีร้ายมากมายหลายตัวคอยกระซิบบอกให้คิดอย่างนั้นอย่างนี้ ในที่สุดทวนไม่อาจทนนิ่งอยู่กับที่ได้ จึงวิ่งออกจากบ้านตุรุดไฟของตัวเอง วิ่งไปทางโน้น กลับมาทางนี้ ขึ้นตุรุดไฟดูนี้แล้วกลับไปลงดูโน้น ตะโกนร้องเรียกแม่เสียงดัง

“แม่ ! แม่อยู่ไหน !”...

(นิพนพานฯ, 2535, หน้า 351)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ทวน เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมาบ้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมาบ้า” หมายถึง ผู้แสดงอาการวิตกกังวล สับสนวุ่นวายไร้สติกระวนกระวายใจ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของทวน เมื่อทวนคิดถึงแม่ที่หายจากไป ความคิดของทวนวิตกกังวลสับสนวุ่นวายไร้สติกระวนกระวายใจ คิดทบทวนถึงชีวิตความเป็นจริงของแม่ว่าแท้จริงแล้วแม่ทำงานในคณะกรรมการแสดง แม่เข้าประกวดร้องเพลง แม่เป็นผู้หญิงเก่ง สวย และมีความสามารถอย่างที่ไม่พูดหรือเปล่า ทำให้ทวนสับสนกับเรื่องราวชีวิตของแม่ เสียใจและผิดหวังที่แม่หนีจากไป ไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน ทวนวิ่งวนขาดสติเหมือนหมาบ้าไม่ควบคุมตนเองไม่ได้วิ่งจั่วจะหวนไปทั่ว ดั่งตัวอย่างข้อความ

... ‘แม่ไปอยู่กับคณะแสดงอีกแล้วละ แม่ไปประกวดร้องเพลง ไปโกหกคนอื่นว่าตัวเองเก่ง ตัวเองสวย ตัวเองเป็นคนมีชื่อเสียงโด่งดัง’

‘แม่ไปใส่ชุดไปประกวดนางงาม’

‘ไปเป็นเมียหัวหน้าคณะตั้งสิบคณะยี่สิบคณะ’

‘แม่เป็นผู้หญิงหากิน’

ทวนวิ่งพลาญเหมือนหมาบ้า...

(นิพนพานฯ, 2535, หน้า 352)

“(หมา) เहां”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ (หมา) เहां ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก

เปรียบ “(หมา) เहां” หมายถึง ผู้ทำเสียงตะโกนโวยวายโดยไม่เกรงกลัวผู้ใด ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของฟัก ในสถานการณ์ดังนี้ ครูใหญ่พูดว่ากล่าวฟักเมื่อเมาสุราแล้วมาตะโกนที่หน้าบ้านครูใหญ่เสียงดัง เปรียบฟักทำกริยาเหมือนหมาเห่าส่งเสียงดังโวยวาย ไม่นึกเกรงกลัวผู้ใด ทำตามใจที่ตนปรารถนาโดยไม่แยแสไม่เคารพยำเกรง ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไอ้ขี้โกง ! ออกมาซิวะ !” ฟักตะโกนลั่น
ครูใหญ่เดินออกมาตามเสียงเรียก เมียและลูกเดินตามออกมาด้วยหน้าตาตื่น
“นายฟักแกเมาแล้วกลับไปนอน อย่ามาเहांหอนกวนใจฉัน” ครูใหญ่พูดเสียงดัง
“เงินของกูล่ะ” ฟักแผดเสียงถามขึ้นบ้าง ลั่นความเคารพนับถือ
“ไปนะ ! ไม่ไปฉันจะให้ตำรวจมาลากแกไป”
“เงินของกูล่ะ เอามาคืนกู !”...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 254)

“ขี้หมา”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ขี้หมา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ขี้หมา” หมายถึง คนไม่มีคุณค่า ผู้แตงนำรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ “ขี้หมา” มาเปรียบกับคุณค่าของแ้วแหว เพิ่มบุญยกย่องคุณค่าของแ้วแหวมีค่ามากกว่าทรัพย์สินเงินทองมากมาย เพิ่มบุญมองเห็นแ้วแหวเป็นผู้หญิงที่สวยบริสุทธิ์ใสสะอาด มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จิตใจดีงดงาม ในสายตาของคนอื่นมองแ้วแหวไม่มีคุณค่าเหมือนขี้หมาที่ใคร ๆ ก็รังเกียจไม่เป็นที่ต้องการ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไปไหนมาลูก”
“ไปรับแ้วไปผับ”
“คุณนวลวรรณเขาไม่ว่าอะไร”
“ว่าทำไม ผมไปบอกเขาว่าแ้วมีค่ายิ่งกว่าเงินล้านห้า หรือหลาย ๆ ล้านเยอะเยะ
เห็นนัยน์ตาของมารดาเหมือนปลงอนิจจัง เพิ่มบุญก็อ่านความรู้สึกของมารดาออก
เขาแค่นัยน์มออกมานิดหน่อย
“ใช่...” เน้นเสียงห้วน ๆ ดุ ๆ

“กับคนอื่นผู้หญิงอย่างแป้วเหมือน**ซีหมา** เหมือนเศษสวะหรืออย่างดีก็เหมือนสินค้าราคาถูก ๆ เพราะแป้วโง่ ถึงจะสวยก็โง่ แต่ค่าของคนมันอยู่ที่ตรงไหนกันแน่ ใครเป็นคนกำหนด ใครเป็นคนตีราคา สำหรับผม...กะหรือบางคนมีราคาต่ำแต่มีค่าสูง ผู้ดีชู้คอบางคนมีราคาสูงแต่มีค่าต่ำ...ค่าของความบริสุทธิ์ ผุดผ่องของความคิดของน้ำใจ เพราะฉะนั้น ผู้หญิงอย่างแป้ว อย่าว่าแต่จะเรียกแค่ล้านห้า ก็ล้านผมก็จะหาไปให้หัวเด็ดตีนขาด ผมก็จะแต่งงานกับแป้วให้ได้...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 638-639)

“หมาแมว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมาแมว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมาแมว” หมายถึง คนไม่มีความคิด ตวงลักษณะเปรียบแป้วแหวเป็นเหมือนหมาแมว ที่ใคร ๆ ส่งเสียงเรียกก็วิ่งเข้าไปหา หมาแมวไม่มีสมอง ซึ่งแตกต่างจากคนที่มีสมองในการคิดแยกแยะสิ่งดีชั่ว แต่ด้วยความไม่ปกติทางสมองของแป้วแหวที่มีพัฒนาการช้า และไม่มีอารมณ์ความรู้สึกรัก โลภ โกรธ หลง เชื่อไว้ใจทุกคนไม่คิดไตร่ตรองระวังภัย ไม่วางตัวให้เหมาะสม แป้วแหวไม่มีความรู้สึกใด ๆ เมื่อถูกผู้ชายจ้องมอง ผู้ชายที่พบเห็นแป้วแหวที่มีรูปร่างหน้าตาผิวพรรณสวยงาม นัยน์ตากลมโตมีเสน่ห์ดึงดูดใจผู้พบเห็นจึงทำให้ตวงลักษณะเกิดความไม่พอใจกับพฤติกรรมของแป้วแหว จึงกล่าวพูดประชดแป้วแหวว่าหมาแมวไม่มีสมอง ไม่มีความคิด ยังไม่กระตือรือร้นเข้าหาทุกคน การกระตือรือร้นของสุนัขเป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าไว้วางใจเป็นกันเอง แสดงความสนิทสนม นำมาเปรียบกับแป้วแหวที่มีพฤติกรรมแสดงออกสนิทสนมเป็นกันเองกับทุกคนที่พบเจอ ดังตัวอย่างข้อความ

...ตวงลักษณะอยากจะกรี๊ดออกมากับลักษณะไม่รู้สึกรู้สมนั้น...อยากจะกระโดดเข้าขวนหน้าที่สวยงาม อยากควักนัยน์ตาที่ดูเหมือนจะเรียกให้ผู้ชายใจอ่อนไปทั่วโลก อยากขี้...ฮือ...ฮือ...อยากทำอะไรสารพัดกับผู้หญิงคนนี้...

“คนนะ...รู้จักไหมว่าคนมันต่างกับหมาแมวยังไง หมาแมวมันไม่มีสมอง ตัวรู้ไหมยะพอใครเรียกมันก็กระตือรือร้นเข้าไ้ทั้งนั้น แต่คน...เกิดเป็นคนมันต้องมีสมอง ไม่ใช่ชื่อป้อ **หมาแมว** บางตัวมันยังไม่ชื่อป้อ ถึงไม่มีสมองคิด มันก็ยังไม่วางใจเข้าไ้ทุกคน”

คราวนี้ปะติดปะต่อข้อความพอจะรู้ว่าคุณตวงเขาว่าแป้วแหวเป็นคนไม่ใช่หมาแมว แต่ไม่รู้ว่ายู่ ๆ เขาเกิดพูดแบบนี้กับแป้วแหวทำไม...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 874)

ตวงลักษณะเปรียบแป้วแหวเป็นคนซื่อป้อไม่มีสมอง ใครให้ทำอะไรแป้วแหวก็นั่งทำตามผู้เลี้ยงดูเหมือนหมาแมว ตวงลักษณะไม่ยอมใครมาบังคับ เธอต้องการจะหย่าขาดจากชรินชาติ ที่ไม่เป็นตัวของตัวเอง คอยทำตามคำสั่งของป้าตลอดเวลาเพื่อทดแทนบุญคุณที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู ตวงลักษณะนำไปเปรียบกับพฤติกรรมของแป้วแหวที่คอยเชื่อฟังและทำตามคำสั่งผู้เลี้ยงดูเหมือนพฤติกรรมของหมาแมวที่คอยทำตามคำสั่งเจ้าของผู้เลี้ยงดู แป้วแหวเป็นผู้หญิงที่ไม่ฉลาดแต่เป็นคนดีที่มีคุณธรรม มีคุณสมบัติของภรรยาที่ดีมี ความซื่อสัตย์ และปฏิบัติหน้าที่ของภรรยาได้ดี ดังตัวอย่างข้อความ

...“เธอลองพูดกับพ่อเขาเอาเองก็แล้วกัน”

“ยังงี้ ๆ ตวงก็ต้องหย่ากับพี่รินให้ได้ ตวงไม่ยอมให้ใครเห็นตวงเป็นหมาเป็นแมว เป็นสัตว์เลี้ยงที่จำเป็นต้องอยู่ในกรงกับตัวผู้ตามใจเจ้าของ เหมือนยายแป้วหรือ... คอยดู”

“ไประรานแป้วทำไมกัน มันก็จริงหรือ แป้วไม่ใช่คนฉลาดเฉลียว แต่แป้วก็ไม่ใช่หมาแมว ไม่ใช่สัตว์เลี้ยง ถึงใคร ๆ จะว่าไง แต่แป้วมีคุณธรรมอยู่ในความโง่ อย่างน้อยก็เป็นเมียที่ซื่อสัตย์ รู้จักหน้าที่ของตัวเอง”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 878)

1.3 แมว รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ แมวแมวผอม ๆ นางแมว และลูกแมว ดังตัวอย่าง

“แมว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภั้งคิ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แมว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แมว” หมายถึง คนดูร้าย ผู้แตงนำมาเปรียบกับภั้งคิที่มีอุปนิสัยโหดร้าย อารมณ์โกรธเกี้ยวรุนแรง เมื่อเกิดความไม่พอใจ เจ้าแสงหล้าถูกภั้งคิครอบครองทั้งศักดิ์ศรีและเกียรติยศ ภั้งคิเป็นผู้เดียวที่เจ้าแสงหล้าไม่กล้าแสดงอำนาจกดขี่ข่มเหง ยอมอยู่ภายใต้การบังคับควบคุมของภั้งคิเหมือนกับแมว ซึ่งเป็นผู้ล่าหนูเป็นเหยื่ออาหาร แมวมีลักษณะรูปร่างหน้าตาคล้ายเสือ

มีขนาดเล็ก แมวเป็นสัตว์กลางคืนที่มีลักษณะปราดเปรียวในที่มืด มีสายตาว่องไวต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในที่มืด มีเล็บแหลมคมที่แอบซ่อนอยู่ในอุ้งมือแมว ดังนั้นเจ้าแสงหล้าอยู่ใกล้ชิดกับกังคิ แต่ก็หาความปลอดภัยให้แก่ชีวิตตนไม่ได้ จึงตกอยู่ในอำนาจร้ายของกังคิ ผู้แตงนำรูปภาพความนึกเปรียบเทียบว่า “แมว” มาเปรียบกับกังคิเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละครกังคิกับเจ้าแสงหล้าที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมแบบลักษณะคู่รัก หากเปรียบกับตัวละครอื่น ๆ เช่น นายพลแผนบุญภูว เป็นต้น เปรียบการแสดงออกของลักษณะนิสัยกังคิกับสัตว์ร้ายขนาดใหญ่ ได้แก่ เสือพยัคฆ์ร้าย พญาแห่งสัตว์ ซึ่งเป็นลักษณะของเจ้าผู้เป็นใหญ่แห่งป่า ดังตัวอย่างข้อความ

...สายตาของกังคิราวกับแมวในที่มืด...เขาเป็นส่วนหนึ่งของความมืดมานานแล้ว เจ้าแสงหล้าเคยสังเกต แม้ในที่มืดสนิท เขาก็อาจเดินไปโดยไม่สะดุดสิ่งใด... (แก้วแก้ว, 2554, หน้า 196-197)

ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของกังคิช่วยให้เจ้าแสงหล้าโกรธโมโหทำร้ายร่างกาย เจ้าแสงหล้าหลบหนีจะถูกกังคิใช้ความรุนแรงฉุดกระชากและใช้ฝ่ามือสะบัดหรือตะปบเหมือนแมวตะปบหนูทำให้หมดแรง ดังตัวอย่างข้อความ

...กังคิกระชากร่างหญิงสาวขึ้น...ความรู้สึกเมามันคุระคุขึ้นในทุกนาที่ ฝ่ามือแต่ละครั้งที่สะบัดลงไป เร่งเร้าความคึกคะนองและความเร่าร้อนขึ้นในอารมณ์ เขาต้องการยั่วให้หล่อนสู้ พร้อมไปกับยั่วให้หล่อนหนี ถ้าหากว่าหล่อนทำท่าจะหนีพ้น เขาก็จะกระชากหล่อนกลับไปเพื่อลงทัณฑ์ซ้ำอีกครั้ง...เหมือนแมวตะปบหนู ทำร้ายให้อ่อนเปลี้ย แต่ไม่ถึงตาย เพื่อมันจะได้มีเวลาไว้เล่นนานจนกระทั่งพอใจ...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 617-618)

“แมวพอม ๆ”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แมวพอม ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แมวพอม ๆ” หมายถึง คนที่มีรูปร่างซูบผอมมาก ผู้แตงนำมาเปรียบกับรูปร่างลักษณะของชัฟที่ซูบผอมไม่มีเรียวแรง ทนทุกข์ทรมานกับอุปสรรคความยากลำบากของชีวิต ชัฟซูบผอมไร้เรียวแรงต่อสู้กับลูกเรือเจ้าถิ่นที่มีปัญหาขัดแย้งต่อกัน สะท้อนให้เห็นว่าชัฟเป็นคนสู้ทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความเจ็บป่วย สู้ทนกับความยากจนหิวโหย หาเลี้ยงชีพพึ่งพาตนเอง จึงต้องอดทนต่อสู้ต่อความอดอยากทำให้ร่างกายซูบผอมอิดโรยต่อการงานที่หนักหน่วงกลางทะเล ดังตัวอย่างข้อความ

...สภาพของข้าพเจ้าเหมือนแมวมอม ๆ ที่กำลังถูกความทุกข์ทรมานกัดกินอย่างหนัก ผมที่งอกยาวกว่าเดิมเปียกชุ่มติดหนังหัว ตาซ้ายบวมปูด ท้ายทอยของเขามีแผลปริร้า เลือดเอ่อซัง และเริ่มไหลซึม... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 36)

“นางแมว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีส่า เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางแมว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางแมว” หมายถึง คนที่มีนิสัยชั่วร้าย ซอปร้องโวยวายเอาแต่ใจตน ผู้แต่งนำมาเปรียบกับเสียงแผดร้องชั่วร้ายเอาแต่ใจตัวเองของสีส่า ที่โกรธโมโหวินิตที่มีความคิดไม่ทะเยอทะยานหางานนอกเวลาทำ เพื่อให้ได้เงินสร้างฐานะให้ร่ำรวยมั่นคงขึ้น วินิตมีความคิดไม่รู้จักพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้ามั่นคงจึงไม่ได้ตั้งใจของสีส่า สะท้อนให้เห็นว่าสีส่าเป็นผู้หญิงที่ขี้โมโหเอาแต่ใจตัวเอง มีความสวยงามมั่นใจตัวเองสูง เหมือนแมวที่มีลักษณะขี้อ้อนเอาอกเอาใจหลายคน หลงรักและยอมตกเป็นทาส แต่เมื่อไม่ถูกใจจะร้องแผดเสียงขู่คำรามเข้าทำร้ายได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ดูซี ทำไมพวกแพทย์เขามีเงินถุงเงินถัง ก็เขาทำงานนอกเวลาค่า ๆ มีด ๆ กัน เขาก็ตื่นแต่มีดไปอยู่ร้าน” สีส่ากระพืดกระพืด หน้านัวคิ้วหมวดอย่างน่าขันดูแก่กว่าวัยไปมาก

“ก็ผมไม่อยากร่ำรวย” วินิตยังตอบปากต่อคำอย่างไม่เดือดร้อนเช่นเก่า

“ดี” สีส่าเสียงเหมือนนางแมวขี้โมโหขึ้นทันที... (อรุณมณีย์, 2520, หน้า 287)

“ลูกแมว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกแมว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกแมว” หมายถึง บุคคลที่มีนิสัยขี้อ้อนเอาใจ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับลักษณะบุคลิกของแป้วแหวที่มีความสวยสดใส เอาอกเอาใจ ซื่อสัตย์ต่อความรักและภักดีสามี รู้จักขอดอ้อน มีความน่ารักคลอเคลียทำให้สามีพอใจ แป้วแหวปฏิบัติต่อเพิ่มบุญตามสัญญาติญาณทางเพศเพิ่มบุญเปรียบแป้วแหวเป็นภรรยาที่เหมือนลูกแมวที่ไม่มีสมอง ไม่รู้แป้วแหวจะมีใจรักเพิ่มบุญหรือ หากแป้วแหวได้รับการรักษาผ่าตัดสมองให้ปกติ แป้วแหวจะเป็นภรรยาที่มีทั้งความสวยสดใสขี้อ้อน และมีใจรักภักดีต่อสามีจะเป็นภรรยาที่มีคุณสมบัติครบสมบูรณ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“บางที่แป้วอาจจะไม่เป็นอย่างนั้น”

“นายรู้ได้ยังไงวะ”

“ไม่งั้นแป้วก็คงไม่แต่งงานกับพี่เพิ่ม”

“เฮ้ย...คนอย่างแป้วจะซัดอะไรใครได้ อยู่กับยายนวลวรรณเหมือนลูกแมวเชื่อง ๆ ตัวหนึ่งเท่านั้นเอง...ถึงเป็นเมียฉันก็เหมือนเมียแบบลูกแมว...หะ...”

เพิ่มบุญสบถ พร้อมกับดิงแกวจากมือชรินชาติ

“จะว่าไปแล้ว ฉันก็ยังไม่เคยแน่ใจเลยว่า เมียมันจะรักฉัน”

“ลูกแมวมันก็ได้แต่คลอเคลียเจ้าของ มันมีหัวใจ มีสมองเมื่อไหร่ล่ะคับ แต่ถ้าเกิดมันมีหัวใจ มีสมอง แล้วก็ยังมีความน่ารักอย่างลูกแมวด้วย จะไม่ยิ่งวิเศษขึ้นใหญ่หรือครับ”

“แต่ฉันอาจสูญเสียลูกแมวไปเลยก็ได้นี่หว่า”

“ถ้านั้นลูกแมวก็คงกลายเป็นลูกเสือ เห็นจะต้องปล่อยป้ากระมังครับ”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 895-896)

1.4 แพะรับบาป รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ แพะรับบาป ดังตัวอย่าง

“แพะรับบาป”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แพะรับบาป สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2561, หน้า 62) ให้ความหมายคำว่า “แพะรับบาป” หมายถึง น. คนที่รับเคราะห์กรรมแทนผู้อื่นที่ทำความผิด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แพะรับบาป” หมายถึง คนที่ถูกใส่ร้ายป้ายสี ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของรุจน์ที่ถูกป้ายร้ายยัดเยียดความผิดให้กับคนบริสุทธิ์ ส่งผลให้กลับประเทศไทยไม่ได้ ซารีกกล่าวเปรียบว่ารุจน์ถูกคนใส่ร้ายให้เป็นแพะรับบาป ดังตัวอย่างข้อความ

...ซารีกุ่นคิด “เรื่องนี้คงมีลบลมคมในอยู่ ใครบางคนต้องการให้คุณเป็นแพะรับบาป ทำให้คุณกลับประเทศไทยไม่ได้อีกเลย อย่าหวังเลยล่ะ ฉันสามารถเป็นพยานให้คุณได้ว่า คุณอยู่กับฉันตลอดเวลา ที่เกิดฆาตกรรมบอร์ดหลายคนนั้น”... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 228)

1.5 หมู รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ หมูในเล้า ดังตัวอย่าง

“หมู”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พล เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมู ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,

2556, หน้า 1305) ให้ความหมายว่า หมู หมายถึง น. (ปาก) บุคคลที่อาจหลอกหรือเอาชนะได้ง่าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมู” หมายถึง บุคคลที่ถูกดูแลจนคิดว่าคิดอะไรไม่เป็นจนถูกเอารัดเอาเปรียบ ผู้แตงนำมาเปรียบกับลักษณะนิสัยของพลวามีนิสัยเรื่อย ๆ เฉื่อย ๆ ซึ่งมักจะถูกทุกคนเอาเปรียบอยู่เสมอ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขายังเป็นหมูให้เพื่อน ๆ เกือบเหมือนถูกสาป... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 74)

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พล เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมู ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมู” หมายถึง บุคคลที่ไร้คุณค่า ผู้แตงนำมาเปรียบกับคุณค่าของพักที่เป็นคนนำสงสารเวทนา ทุกคนต่างมองว่าพักเป็นคนไร้คุณค่าแม้กระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต พักตกเป็นเครื่องมือของสังคม ที่ถูกใช้เป็นศพแรก ทดลองเผาด้วยเตาไฟแบบสมัยใหม่ ลุงใช้รู้สึกเศร้าเสียใจที่เลือกคนจัดงานศพให้ผิดคน ศพของพักจึงถูกนำมาเผาเหมือนหมูเหมือนหมาที่ใครอยากใช้ทำอะไรตามความต้องการของสังคมก็ได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...สายตาเหม่อมองผู้คนในฌาปนสถาน งานศพเช่นนี้ไม่ใช่งานที่แกหวังไว้ ศพของพักไม่ใช่เอามาทำเช่นนี้ ไม่ใช่เอามาทำเพื่อทดลองเตาเผา มันควรเป็นศพที่จัดการทำอย่างศพคนอื่น อย่างงานศพที่แท้จริง ถึงจะไม่ใหญ่โต ก็ขอให้ทำตามประเพณีที่เคยทำกันมา ทำเพื่อส่งดวงวิญญาณ แ่บุญกุศลไปให้พัก ไม่ใช่เอามาลองเผาเป็นหมูเป็นหมา เช่นนี้ ลุงใช้เศร้าเสียใจอยู่ว่า แกได้เลือกคนจัดการศพพักผิดไปเสียแล้ว...แต่ก็สายเกินกว่าจะแก้ไขได้...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 333-334)

“หมูในเล้า”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (สามภพ) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หมูในเล้า หมายถึง (สำ) สิ่งที่อยู่ในเงื้อมมือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1305) ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หมูในเล้า” หมายถึง บุคคลที่ตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายตรงข้าม พบในประโยค “ผมไม่ใช่หมูในเล้าของคุณนี่” ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับอุปนิสัยของสามภพว่าเป็นบุคคลที่ไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของใคร ชัดเจนในหน้าที่การงาน รักความสันโดษ ไม่ยอมให้ผู้ใดมาบงการชีวิต ต่างจากหมูที่ถูกเลี้ยงอยู่ในเล้า ไม่มีความอิสระเสรีรอคอยคนเลี้ยงมาขุนให้อาหารสัตว์

เปรียบเหมือนคนที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บังคับการชีวิตโดยใช้อำนาจที่เหนือกว่าจากสถานการณ์ในเรื่อง ปีทองตกหลุมรักสามภพชายหนุ่มป่าไม้ชื่อตรงชื่อสัตย์ในหน้าที่การงานพูดตรงไปตรงมาและรักศักดิ์ศรีรักเกียรติของตนเป็นอย่างมาก ซึ่งผิดแผกแตกต่างจากคนอื่นในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ทำให้ปีทองกล่าวกับสามภพว่าเป็นคนหัวแข็งไม่เชื่อในความคิดของผู้อื่นดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนนิ่งเงยไปอึดใจหนึ่ง ท้ายที่สุดก็ร้องออกมา

“ฮือ...พี่สามนี่หัวแข็งจังเลย”

“ไม่ได้แข็งหรืออ่อนหรืออก แต่ผมไม่ใช่หมูในเล้าของคุณนี่” เขาพูดอย่างไม่ได้โกรธหล่อนสักนิด หากแต่ต้องการชัดเจนจริงจัง เพื่อให้หล่อนเลิกคิดไปว่าเขาจะมาหลงความสวยความงามหรือความอะไรรของหล่อนเท่านั้นแหละ “อันที่จริง ผมไม่น่านั่งรถคุณมาด้วยซ้ำ แต่คิดนิดเดียวว่าคุณเป็นเพื่อนกับยายตา ผมรักเอ็นดูแกเหมือนน้องแท้ ๆ... ก็เลย...เพื่อแม่มาถึงคุณ”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 45)

1.6 **ไอ้ลูกแกะ** ฐานภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ไอ้ลูกแกะ ดังตัวอย่าง

“ไอ้ลูกแกะ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้ลูกแกะ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไอ้ลูกแกะ” หมายถึง บุคคลที่ด้อยอำนาจ ผู้แตงนำฐานภาษาความนึกเปรียบเทียบ “ไอ้ลูกแกะ” นำมาเปรียบกับดาวิชที่ไม่มีอำนาจ ไม่มีพลังต่อสู้กับผู้ใดได้ อาลิลกล่าวเปรียบดาวิชเป็นไอ้ลูกแกะ สะท้อนให้เห็นบุคลิกลักษณะของดาวิชเป็นคนที่รักสันโดษ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ไม่ต่อสู้กับใครก่อน ความหยิ่งยโสทางตัวของดาวิชทำให้อาลิเหินห่างแค้นดูหมิ่นดาวิชว่าเป็นเพียงหัวขโมย ลูกสมุนของโจรในทะเลทราย ไม่มีคุณค่าอำนาจน่าเคารพนับถือ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าเห็นจะต้องไปแล้ว” เขาตัดบทเมื่อเห็นชาวฮีบต์ทำท่าจะพูดอะไรอีก

“เดี๋ยวก่อน” อาลิลเขยิบร่างอ้วนกลมเหมือนถังเปียร์เข้ามาใกล้ “เจ้าไม่เปลี่ยนใจเรื่องสรวัยางเขนเส้นนั้นหรือ ข้าให้ราคาเจ้าพิเศษอีกห้าร้อยสิลา”

“เจ้ามีเรื่องซุ่นเคื่องใจอะไรหรือ” นางเอ๋ยถามโดยไม่รำมือจากการแปรงผมยาว
สยาย

“ไอ้ลูกแกะ” อาลีทิ้งเคราตัวเอง “มันนี่กว่ามันวิเศษเกินใคร”

“ใครกัน”

“มันอ้างว่าเป็นลูกชายซิดฮาบาซ” นักค้าของโจรกระซอกเสียง “เซอะที่แท้ก็แค่
หัวขโมย ลูกสมุนโจร”

สีหน้าของสตรีที่นั่งอยู่หน้ากระจกเปลี่ยนไป นางรีบวางแปรงลงและเดินมาที่เตียง
ทรุดตัวลงนั่งเคียงข้างอาลี จามัล

“เด็กคนนั้นอายุสักเท่าไร” ถามพลางกุมมือฝ่ายชายในที่ท่าปละบิโยน

“17-18 มั้ง”

“ชื่ออะไรรู้ไหม”

“ดาวิซ” อาลีตอบห้วน ๆ

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 98-99)

1.7 **จระเข้** รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่
ลูกเลื้อยลูกจระเข้ ดังตัวอย่าง

“จระเข้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีสลา เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ จระเข้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“จระเข้” หมายถึง คนที่มีอารมณ์ความรู้สึกโกรธโมโหเกรี้ยวกราดเอาแต่ใจตนเอง ผู้แต่งนำ
ลักษณะนิสัยของจระเข้เป็นสัตว์ที่ดุร้ายมาเปรียบเทียบกับอารมณ์ความรู้สึกโกรธโมโห
เกรี้ยวกราด เอาแต่ใจตนเอง ไม่พึงพอใจในฐานะของตน รู้สึกด้อยกว่าคุณแพร่ที่มีฐานะร่ำรวย
มีชีวิตที่สุขสบาย สีสลารู้สึกอิจฉาคุณแพร่ และคิดว่าหากสีสลายอมลดศักดิ์ศรีเป็นอนุภรรยา
สีสลาจะได้มีชีวิตสุขสบาย ไม่ต้องทำงานหาเลี้ยงตัวเอง ดังตัวอย่างข้อความ

...สีสลาคิดถึงท่าทางอันอิสระของคุณแพร่แล้วอิจฉาเต็มกำลัง ร้อยอย่างนี้ก็เป็น
เมียที่สองที่สามเขาก็ดีกว่าหรอก อย่างน้อยก็มีเงินใช้กว่านี้ละ

อย่างสีสลาจะเป็นไม่ได้เสียหรือ หล่อนคิดอย่างคั่งแค้น หากเป็นจระเข้
ก็คงจะได้ฟาดหัวฟาดหางกระมัง... (อรุณมณัย, 2520, หน้า 345)

“ลูกเสือลูกจระเข้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกเสือลูกจระเข้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกเสือลูกจระเข้” หมายถึง คนคิดคดทรยศต่อผู้มีพระคุณ นำมาเปรียบกับดาวิช เจ้าชายไฟซาลกล่าวเตือนกษัตริย์ฟาฮัด ไม่ควรสนับสนุนขบถเลี้ยงให้ดาวิชเป็นผู้มีอำนาจในกองทัพ อาจจะทำให้กลับมาคิดคดทรยศหักหลังได้ในภายหลัง ดังตัวอย่างข้อความ

...“หม่อมฉันทูลแล้วว่าเสด็จพี่ไม่ควรเลี้ยงลูกเสือลูกจระเข้” เจ้าชายหยุดยืนที่กลางห้องและตรัสตัดพ้อ “สันดานสัตว์เดียรฉาน ถึงจะขุนมันดีแค่ไหนก็ไม่วายที่จะถูกมันแฉกกัดเข้าสักวัน”

กษัตริย์ฟาฮัดเบนพระเนตรกลับมาทางพระอนุชา

“ข้าไม่อยากให้เจ้าคาดคะเนอะไรไปจนเกินการ อย่างน้อยก็ควรจะต้องสอบสวนความกันให้แน่ชัดก่อน”

“สิงโตที่หลุดจากกรงไปทำร้ายเหยื่อแล้ว มีที่ไหนที่จะหวนกลับมา หม่อมฉันว่าป่านนี้ไอ้ลูกชายซี้ดซาบาชมันไม่เผ่นไปอยู่กับพวกพ้องที่กลางทะเลทรายแล้วหรือทางที่ดีเสด็จพี่น่าจะให้กองบัญชาการทหารอังกฤษส่งกำลังออกติดตามมันไป มากกว่าจะมานั่งรอคอยอย่างลม ๆ แล้ง ๆ แบบนี้”

“ไหนเจ้าว่ารักนางนิก” องค์ประมุขแห่งไบเตอร์ซาบัดหยิบถ้วยกาแฟบนโต๊ะเล็กข้าพระองค์ขึ้นจิบ “และข้าอยากจะทำอะไรให้เจ้ารู้ว่า ถึงอย่างไรก็ตาม เจ้าไม่มีทางที่จะล้มเลิกอะไรได้ เพราะทันทีที่เจ้าทำท่าจะผลจากเด็กผู้หญิงคนนั้น ผู้การคลิฟฟอร์ดก็จะรีบฉวยนางไปส่งให้ดาวิช และเมื่อถึงตอนนั้นอังกฤษก็จะเบนความสนใจจากตัวเจ้าไปอยู่ที่ลูกชายซี้ดซาบาช และนั่นจะทำให้ไอ้เด็กเบดูอินคนนั้นกลายเป็นเสือใหญ่หรือจระเข้ร้ายขึ้นมาจริง ๆ ...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 234-235)

1.8 **สิงห์** รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ สิงโต สิงห์ร้าย ดังตัวอย่าง

“สิงโต”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สิงโต ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สิงโต” หมายถึง ผู้นำในการปกครองที่มีอำนาจน่ายำเกรง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของ

ดาวิชเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสู้รบ เป็นผู้นำของชาวเบดูอิน สามารถรวบรวมให้เป็นปึกแผ่นลงหลักปักฐานอยู่เป็นหลักแหล่งในทะเลทราย พลตรีอัปดุลรอฮีมวางแผนทำลายล้างกำลังฐานกองทัพของชาวเบดูอินเพื่อให้ดาวิชไม่มีกำลังในการสู้รบได้เหมือนสิงโตที่ไร้ที่อยู่อาศัย ดังตัวอย่างข้อความ

...พลตรีอัปดุลรอฮีมมุ่งไปครู่หนึ่ง

“กระหม่อมเห็นว่าในขณะที่ดาวิชมัวแต่เพลิดเพลินอยู่ในฟาร์วาท์เช่นนี้ เราสมควรตลบหลังทำลายฐานที่มั่นของมันในทะเลทราย เมื่อลูกชายซึคฮาบาซสูญเสียขุมกำลังส่วนนั้น มันก็เปรียบได้กับสิงโตโดดเดี่ยวที่ไร้ป่าดงพงพีให้ดำรงความเป็นเจ้าป่า จากนั้นเราจึงค่อยหาทางลิดรอนเขี้ยวเล็บของมันต่อไป...”

เจ้าชายไฟซาลทรงพระสรวลอย่างพอพระทัย

“ความคิดของท่านเฉียบแหลมนัก...เพราะเมื่อถึงตอนนั้นแล้ว ดาวิชก็ไม่แตกต่างจากสุนัขขี้เรื้อนตัวหนึ่ง”

นายทหารคูใจค้อมศีรษะรับคำชม...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 370)

“สิงห์ร้าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สิงห์ร้าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สิงห์ร้าย” หมายถึง ผู้มีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะความสามารถของดาวิชที่มีความสามารถในการสู้รบ เป็นผู้นำในการปกครองชาวเบดูอินให้เป็นปึกแผ่นเดียวกัน ทุกคนให้ความเคารพยำเกรงเหมือนสิงห์ร้ายที่เป็นเจ้าป่าปกป้องดูแลสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ นายพันโทชาวอังกฤษกล่าวเปรียบดาวิชเป็นสิงห์ร้ายในทะเลทรายเหมือนซึคฮาบาซพ่อของเขา ดังตัวอย่างข้อความ

...นายพันโทชาวอังกฤษยกมือขึ้นลูบหนวดที่ออกสีแดงช้า ๆ อย่างใช้ความคิด

“ถ้าเราจะไม่พูดถึงประโยชน์ของกองทัพ แต่มาพูดกันถึงประโยชน์ของตัวเอง เธอคงเคยได้ยินสุภาษิตที่ว่า “เป็นหนึ่งในกระท่อมดีกว่าเป็นสองในกรุงโรม” ฉันเชื่อว่าเมื่อใดก็ตามที่เธอกลับไปสู่ทะเลทราย เธอจะเป็นสิงห์ร้ายที่ผู้คนทั้งทะเลทรายให้การเคารพยำเกรง ไม่ผิดจากซึคฮาบาซพ่อของเธอ...”

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 289)

“พญาแห่งสัตว์”

กังคิเป็นคนเข้มแข็ง และอาจหาญที่จะฝ่าฟันภัยทุกอย่างเพื่อชัยชนะก็จริง แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนกระทั่งมาถึงขณะนี้ เขาได้แสดงให้เห็นแล้วว่าในถ้าจะต้องมีเสืออยู่เพียงตัวเดียว ดังตัวอย่างข้อความ

...หากว่าหล่อนจะอยู่ร่วมชีวิต หล่อนจะไม่ใช่นางเสือซึ่งเต็มไปด้วยศักดิ์ศรี แต่เป็นได้เพียงหมาจิ้งจอก หรือหมาโน ที่ติดตามประจบประแจงพญาแห่งสัตว์ไปชั่ววัน ๆ คอยรับเศษเนื้อตามแต่ฝ่ายนั้นจะเหลือทิ้งไว้ให้

ข้อสำคัญ อาจจะมีสักวัน...อาจจะมีสักวัน...เสือดาวนี้หวนกลับมาขบกัดหล่อนจนตาย เพื่อมันจะได้ไม่ต้องเหลือเศษเนื้อไว้ให้...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 612)

1.9 เสือ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 6 ลักษณะ ได้แก่ เสือ เสือร้าย ไ้อ้เสือ แม่เสือ นางเสือ และพยัคฆ์ร้าย ดังตัวอย่าง

“เสือนุ่ม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ กังคิ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เสือ พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 9) ให้ความหมายคำว่า “เสือนุ่ม” หมายถึง เสือที่คล้ายแมวแต่ตัวโตกว่ามาก เป็นสัตว์กินเนื้อ นิยบค่อนข่างดุร้าย หากินเวลากลางคืน เช่น เสือโคร่ง เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า) ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ หมายถึง คนดุร้าย ผู้มีอำนาจอิทธิพลน่าเกรงขามนำมาเปรียบเทียบกับกังคิซึ่งมีลักษณะอุปนิสัยเหมือนเสือนุ่ม เสือโคร่ง และพยัคฆ์ร้าย มีบุคลิกดุร้ายชอบทารุณทำลายชีวิตผู้อื่นอย่างเหี้ยมโหด ชอบความยิ่งใหญ่เป็นหนึ่งในเหนือบุคคลอื่น ดังนั้นจากสถานการณ์ในเรื่องเจ้าแสงหล้าเริ่มตระหนักรู้ว่าภูวงซึ่งเปรียบเป็น “เสือนุ่ม” มีความสามารถเก่งกาจยอมทำงานร่วมกับคนเก่งอย่างนายพลแผนบุญ ซึ่งเปรียบเป็น “เสือแก่” ไม่ได้ ตรงกับสำนวนไทยว่า เสือสองตัวอยู่ถ้ำเดียวกันไม่ได้ กังคิ และนายพลแผนบุญ มีอิทธิพลอำนาจในทางทหารเท่าเทียมกัน และมีทัศนคติวิธีคิดในการรบแตกต่างกัน ย่อมจะทำงานร่วมกันไม่ได้ ต่างแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือกว่ากัน ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งที่จะยอมสละอำนาจของตนให้อีกฝ่าย ดังตัวอย่างข้อความ

...ภูวงเดินทางไปเก็บตัวอยู่ชายแดนประเทศไทย ระหว่าง ‘เจ้าหอหน้า’ เดินทางเข้าป่าอีกหลายครั้ง แต่ก็ติดต่อกันโดยตลอดเพื่อรับทราบข่าวคราวความเคลื่อนไหว

เขาเริ่มตระหนักขึ้นทีละน้อยว่า...**เสือ**สองตัวยอมอยู่ถ้าเดียวกันไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อ**เสือหนุ่ม**ผงาดขึ้นด้วยศักดิ์ศรีและความเชื่อมั่นเกินกว่าเสือแก่จะปรามเอาไว้ได้

นายพลแผนบุญมีวิธีการรบแบบกองโจร และถ่วงเวลาให้ยืดเยื้อเพื่อทำลายกำลังของฝ่ายตรงข้ามลงทีละน้อย ผิดกับกังคิซึ่งประสงค์จะก่อความรุนแรงทุกรูปแบบ เป็นการขยายกำลัง สอดประสานกับฝ่ายในเมือง นำไปสู่การหักโหมเพื่อชัยชนะในเร็ววัน

ถ้าหากว่าทั้งสองคนต่างปรับตัวเข้าหากันได้คนละครั้ง หรือทำงานประสานกันได้ ก็คงไม่มีปัญหาอะไรนัก

แต่...กังคิไม่เคยยอมอ่อนข้อให้ผู้ใด...

(แก้วเก้า, 2554, หน้า 375)

“เสือร้าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เสือร้าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เสือร้าย” หมายถึง คนเก่งมีความสามารถสูงและมีศักดิ์ศรีในตัวเอง นำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของดาวิช แม้ว่าเป็นคนเก่งที่มีความสามารถสูง มีศักดิ์ศรีและอำนาจในการสู้รบเปรียบเหมือนเสือที่เป็นสัตว์ดุร้ายโหดเหี้ยมมีพลังอำนาจเหนือสัตว์อื่น ๆ ดาวิชเดินเข้าไปหาภักตร์แห่งโบเดอร์ฮับด้วยความเคารพนอบน้อมรักดีต่อผู้สนับสนุนสร้างให้ดาวิชได้มีความรู้ความสามารถและมีศถาบรรดาศักดิ์มีอำนาจในการควบคุมกองทัพทหารเปรียบเหมือนอาการกิริยาของสัตว์ร้ายที่เชื่องต่อคนเลี้ยง ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าชายไฟซาลจ้องพระเนตรที่วาวโรจน์มาทางดาวิชซึ่งก้าวเข้ามาในห้องทรงพระอักษรราวกับจะแผดเพลิงโทสะเผาผลาญลูกชายซี้ดฮาบาซให้วอดวายลงไปเบื้องพระพักตร์

“เอ็งพาเลดีแอนน์ไปไหนมา”

“ทะเลทราย” เด็กหนุ่มผู้ตกเป็นจำเลยทูลตอบเรียบ ๆ อย่างไม่สะทกสะท้าน

“ระย้า” เจ้าชายนักเรียนนอกระเบิดปรีภษาพร้อมกับก้าวเข้าไปถึงตัวและเงื้อมพระหัตถ์หมายจะตบเจ้าคนอหังการ แต่เมื่อสบเนตรกับดวงตาสีน้ำตาลเข้มที่จ้องมองมาอย่างเด็ดเดี่ยว เจ้าชายไพศาลก็ลดพระหัตถ์ลงข้างวรกายอย่างขัดพระทัย

“ดาวิช มหาข้าฯ” กษัตริย์ฟ้าฮัตที่ประทับอยู่บนเก้าอี้มูมห้องรับสั่ง
ดาวิชเดินเข้าไปหาองค์ประมุขแห่งไบเดอร์ฮาบัตเหมือนเสือร้ายที่เชื่องกับคนเลี้ยง...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 237)

“ไอ้เสือ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้เสือ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไอ้เสือ” หมายถึง ผู้ชายที่ไม่รู้จักแพ้ ผู้แตงนำมาเปรียบพฤติกรรมของพล จากสถานการณ์ในเรื่องเซนกำลังพูดประชดประชัน เปรียบบุคลิกลักษณะของพลที่ติดการพนันทำงานหนักได้เงินค่าจ้างมากก็ทุ่มเทเอาชนะเกมการพนันจนหมดตัวไม่เหลือเงิน จึงเปรียบว่าพลเป็นคนเก่งมีความทรหดอดทนต่อการที่ไม่ได้ออกไปไหน ด้วยเหตุผลว่าไม่มีเงินออกไปเข้าบ่อนเล่นการพนันจึงต้องฝืนใจทนอยู่กับบ้าน ดังตัวอย่างข้อความ

...แขวะสายกับเซนจนพอใจแล้วโทนหันมาทางผม “ทรหดมากนี่ไอ้เสือ” เขาว่า “ไม่ได้ไปเที่ยวไหนเลย นอนเฝ้าห้องมาราธอน ช่างขยันทำงานหาเงินส่งบ่อนแท้ ๆ เฮ้อ... อยู่เป็นเพื่อนคนแก้แทนกูก็ดีเหมือนกัน”... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 117)

“แม่เสือ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่เสือ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่เสือ” หมายถึง ผู้หญิงที่มีความเข้มงวดมีเสียงดุذن นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทียที่มีความสง่างาม มีอำนาจในการปกครอง เมื่อพูดด้วยเสียงที่ดุซึ่งเปรียบเหมือนเสือเวลาคำรามขู่จะมีเสียงดังดุذنทำให้สัตว์อื่น ๆ เกรงกลัว สะท้อนให้เห็นถึงบารมีของเจ้าหญิงโสคนเทียที่มีอำนาจในการควบคุมปกครองบ้านเมือง ดังตัวอย่างข้อความ

...“ก็... ผู้หญิงดู ๆ ไทยเราเรียกกันว่าแม่เสือไงครับ ผู้หญิงบางคนดูว่าเสือกก็เล่นเอาเสือกที่ว่าดุลงไปเหมือนกัน เมื่อท่านเรียกผมเสียงดู ผมก็เลยต้องเตือนสตินิดหน่อยว่าอย่าดูว่าเสือก เดี่ยวเสือกจะงง”... (กฤษณา อโศกสิน. 2541, หน้า 129)

“นางเสือ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางเสือ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางเสือ” หมายถึง ผู้หญิงสูงศักดิ์ที่มีอำนาจในการปกครอง ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทีย ที่มีความโกรธแค้นผู้ที่ทำให้แผ่นดินเกิดความขัดแย้งทางการเมืองการปกครอง จนทำให้ต้องอพยพลี้ภัยมาอาศัยชายแดนประเทศไทยเป็นที่พึ่ง ความโกรธแค้นแสดงออกทางแววตาที่ดูร้ายเหมือนนางเสือที่ขู่ให้นางเกรงกลัวเพื่อปกป้องลูกอ่อนเหมือนเจ้าหญิงที่เสียสละตนเองคอยปกป้องข้าบริวารของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...“บอกมานะว่าคุณคือใคร... ถ้าไม่บอก... ผมจะพาคุณกับญาติออก ไปส่งที่ชายแดนเดี๋ยวนี้ !”

“ฉัน...”

“ผมเป็นประชาชนไทย มีสิทธิ์ดูแลบ้านเมืองเมื่อเกิดเหตุไม่ชอบมาพากลบอกมานะว่าคุณเป็นสายลับ... ทำงานให้เขมรแดง”

“ปละ.... เปล่า เปล่าจริง ๆ ฉันเพียงแต่เป็น... เอ้อ... ฉันเพียง แต่หนีมันฉันบอกคุณแล้วไง... ฉันเกลียดมัน จะอาฆาตจองเวรมัน ไอ้พอล พตเอียง ซารี !”

นั่นดำด่าสุกใสเมื่อครู่วาวขึ้น ดูร้ายกาจ-ดูนางเสือลำบากลูกอ่อน...

(กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 20)

“พยัคฆ์ร้าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พยัคฆ์ร้าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พยัคฆ์ร้าย” หมายถึง คนดุร้ายแข็งแกร่ง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับกังคี่ที่มีแววตาแหลมคมน่าเกรงขามประดุจอาวุธที่ใช้ทำร้ายคู่ต่อสู้ สายตาแสดงออกว่ามีอำนาจไม่เกรงกลัวผู้ใดเหมือนพยัคฆ์ร้ายซึ่งหมายถึง เสือโคร่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ที่พร้อมจู่โจมเข้าตะครุบเหยื่อทุกเมื่อ แสดงให้เห็นถึงความเหี้ยมโหดที่สามารถสร้างความตกตะลึงจนกระทั่งผู้คนรอบข้างหวาดระแวง เกรงกลัวภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นในท่าทีของกังคี่ ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าแสงหล้าชำเลื่องมองชายหนุ่มอย่างไม่แน่ใจนิดหนึ่ง เห็นเขายังนิ่ง ไม่ขยับเขยื้อน หลอนจึงเตือนด้วยคำชวนยิ้ม ๆ

“เราออกไปส่งท่านนายพลกันไหม”

ร่างในชุดดำลุกขึ้น ยึดตัวตรง...สายตาที่มองกวาดตั้งแต่หัวจรดเท้าของนายพลแผนบุญ ทำให้เขารู้สึกแปลก ๆ อย่างไรพิกลทั้งที่ปกติแล้วเขาไม่เคยสะทกสะท้านต่อสายตาใคร

สายตานั้นเล็ก...เหมือนปลายมีดแหลม สะกิดบาดแผลเก่าจนแปลบปลาบ แตกต่างไปจากเจ้าหญิงเมื่อครั้งก่อน

ครั้งที่แล้ว เมื่อมาเยี่ยมเยียน เขายังจำได้ว่าสายตาของชายหนุ่มดูเศร้าซึม เลื่อนลอย เหมือนคนสับสนและหมดหวัง...ไม่แปลกใจเลยที่เขาเอาแต่ดื่มเหล้าหัวราน้ำ ปล่อยทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในมือของเจ้าแสงหล้าเพียงผู้เดียว

วันนี้เจ้าหญิงท่าที่มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ ไม่เป็นทาสน้ำเมาแต่เจียบขีมิกว่าเมื่อตอนเมาเหล้า กระจางเหมือนเมื่อตอนเขาอยู่ในป่า แววตาของชายหนุ่มทำให้นายพลแผนบุญนึกถึง**พยัคฆ์**รายยามมันเฝ้ามองเหยือกจนกระโจนเข้าตะครุบทุกครั้ง...ไม่เคยพลาด...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 186)

1.10 **ลา** รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ลูกลา และลาใจ ดังตัวอย่าง

“ลูกลา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกลา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “ลูกลา” หมายถึง คนไม่มีอำนาจวาสนา นำมาเปรียบกับบุคคลลักษณะของดาวิชที่ถูกเจ้าชายไพศาลพุดดูหมิ่นเหยียดหยามว่าตราบไต่ที่มีลมหายใจดาวิชจะไม่มีสิทธิ์ไม่มีอำนาจวาสนาในการเข้ายึดครองแผ่นดิน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ฝ่าบาทน่าจะทรงคิดอ่านป้องกันบ้านเมืองจากไอเบดูอินคนนั้น”

“เหอะ ตราบไต่ที่ข้ายังมีลมหายใจอยู่ได้ **ลูกลา**ตัวนั้นไม่มีวันที่จะฮุบเอาแผ่นดินของข้าไปได้ง่าย ๆ ...” (ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 409)

“ลาใจ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ประพาฬ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลาใจ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “ลาใจ” หมายถึง คนรู้ไม่เท่าทันผู้อื่น ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคคลลักษณะของประพาฬที่รู้ไม่เท่า

ทันคน ไม่รู้ความจริงที่ปิดซ่อนไว้ ประพาฟเปรียบเทียบตนเองเป็นเหมือนลาโง่ที่ไม่รู้ความจริงที่เกิดขึ้นกับเรื่องราวในชีวิตของตนตั้งแต่ความรักที่ไม่สมหวังด้วยเหตุผลความจริงใดประพาฟก็ไม่ทราบสาเหตุ ถูกปิดบังเรื่อยมาจนกระทั่งกลับมาพบจิโรจอีกครั้งความจริงนั้นก็ยังถูกปิดบังไม่ให้ประพาฟทราบ ประพาฟจึงรู้สึกเจ็บใจและเสียใจจึงเปรียบเทียบตนเองเป็นเหมือนลาโง่ ดังตัวอย่างข้อความ

...ประพาฟนิ่ง ไม่ตอบคำลูกสาว ความรู้สึกขัดเคืองใจประดังกันขึ้นมาอีก เธอเหมือนลาโง่ที่ไม่รู้อะไรมาเลย เป็นลาโง่เมื่อคบกับจิโรจ เหมือนลาโง่ที่แต่งงานกับโยธา ทั้งยังกลับไปเป็นลาโง่อีกเมื่อไม่กี่เดือนมานี้ มั่นใจเจ็บใจนักที่ไม่รู้อะไรเลยแม้สักอย่างเดียว... (ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557, หน้า 117)

1.11 **อุฐ** รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ **อุฐ** และ**อุฐตาบอด** ดังตัวอย่าง

“อุฐ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิซ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ **อุฐ** ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “**อุฐ**” หมายถึง คนเก่งมีความสามารถเข้มแข็งอดทน นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิซที่เป็นคนเก่งมีความสามารถ กษัตริย์ฟาฮัดยกย่องชมเชยเปรียบดาวิซเป็น**อุฐ**ที่มีฝีมือดี แข็งแรงแข็งแกร่งมักเกิดในทะเลทราย ดาวิซมีความแข็งแกร่งเข้มแข็งอดทนและปรับตัวเข้ากับสภาพของธรรมชาติบ้านเมืองได้ดี สามารถเป็นผู้นำในการปกครองได้ดี ส่วนเจ้าชายไฟซาลเกิดในเมืองหลวงไม่เข้มแข็งไม่มีความสามารถในการเป็นผู้ปกครองที่ดีได้เกรงว่าราชวงศ์ที่สืบทอดเป็นมาระยะเวลายาวนานอาจต้องล่มสลายได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...กษัตริย์ผู้เฒ่าทรงอำนาจพร และเปื้อนพระพักตร์กลับมาที่พระแท่นที่แสงเพลิงยังจับฟ้ามอยู่ไกล ๆ พลางรำพึงกับตัวเองอย่างอ่อนล้า

“ข้าเสียตายนักรบ**อุฐ**ฝีมือดี และแข็งแกร่งกล้ามักจะทำเนิดในท้องทะเลทรายมากกว่าในปราสาทราชวัง และข้าก็เสียตายนักรบหาคาซางค์ไบเดอร์ฮาบัตที่ยั่งยืนมานับร้อย ๆ ปีจะต้องมีอันล่มสลายลง”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 453-454)

“อุฐตาบอด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ อุฐตาบอด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “อุฐตาบอด” หมายถึง คนหมดหนทาง ผู้แตงนำมาเปรียบกับ ดาวิชที่เปรียบตนเองเป็นเหมือนอุฐตาบอดที่หมดหนทางในการก้าวเดินตามอุดมการณ์ที่มุ่งหวังไว้ ดาวิชมีความฝันที่จะรวบรวมชายเบดูอินให้เป็นหนึ่งเดียวกันเหมือนที่ซิดฮาบัคผู้เป็นบิดาได้สร้างความยิ่งใหญ่ไว้ดังตัวอย่างข้อความ

...ดาวิชกล้ำกลืนความรู้สึกบางอย่างลงไปนอก

“ผู้คน 2-3 คน พวกนี้กลายเป็นผู้มีอิทธิพลเหนือชีวิตผม ทำให้ผมเป็นเสมือนอุฐตาบอดที่ถลำลงไปในหลุมทรายที่พวกเขาขุดตักไว้ หมดหนทางดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอดได้แต่เพียงรอคอยความตายอย่างสิ้นหวังไปวัน ๆ”

“ฉันรู้ว่าเธอกำลังผิดหวังและท้อแท้” หล่อนบีบไหล่เขาเบา ๆ

“ฉันไม่อายุที่จะบอกว่าทุกวันนี้ฉันยังเก็บความฝันวัยเยาว์นั้นไว้เหมือนกับที่เราเก็บไปสการ์ดเกา ๆ ที่มีความผูกพันหรือประทับใจ แต่ในชีวิตจริงของคนเราต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา บางครั้งความฝันบางชิ้นอาจจะไม่เคยที่จะเป็นจริงขึ้นมาเลย แต่เราก็กังวลใจว่าอีกหลายต่อหลายคนก็ครั้งหนึ่งอย่างน้อยเราก็เคยมีความฝันอันงดงาม”

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 426-427)

1.12 **ม้า** รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ม้าแข่งและเจ้าม้าแกลบ ดังตัวอย่าง

“ม้าแข่ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ม้า, ม้าแข่ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ม้า ม้าแข่ง” หมายถึง คนรัก ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับอุปนิสัยของสามภพ ว่ามีนิสัยรักความอิสระ เอาจริงเอาจังกับการใช้ชีวิตตามครรลองครองธรรม ต่อสู้ดิ้นรนในสิ่งที่ถูกต้อง แม้กระทั่งเรื่องของความรัก ครั้งหนึ่งสามภพเคยเป็นคู่แข่งในเกมรักของสุดหล้า แม้จะพ่ายแพ้ด้วยเหตุที่ฝ่ายหญิงตกลงใจกับชายที่มีฐานะร่ำรวยแล้วด้วยเบื้องหลังชีวิตที่ไม่ขาวสะอาด เมื่อกลับมาพบกันอีกครั้ง สามภพไม่มีเยื่อใยอาลัยอาวรณ์ในอดีตของความรักที่มีต่อสุดหล้า

การนำลักษณะทางกายภาพของม้า หรือม้าแข่ง ที่มีความสง่างาม ว่องไวปราดเปรียว มาเปรียบกับตัวละครว่าเป็นม้าแข่งฝีดินดี คำว่า “ม้าแข่ง” แสดงบทบาทของตัวละครเป็นม้าสำหรับการแข่งขันที่คึกคักนองพร้อมลงสนามแข่ง ซึ่งม้าแข่งจะได้รับการยกย่องให้มีบทบาทสำคัญ ได้รับการเอาใจใส่ดูแลบำรุงสายพันธุ์เป็นอย่างดี การแข่งม้าเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมในหมู่คนชั้นสูง เช่น กษัตริย์ ขุนนาง เป็นต้น ดังนั้น เจ้าของม้าจะคัดเลือกม้าที่มีความสามารถในการวิ่งเร็ว แข็งแรง มีลักษณะคุณสมบัติที่ดีพร้อมลงแข่งขัน เปรียบกับสามภพที่เคยเป็นหนึ่งในคนรักของสุดหล้า ที่ต่อสู้ลงแข่งขันกับคนอื่น ๆ แต่สามภพพ่ายแพ้ให้กับคนที่มีสถานะในสังคมเหนือกว่าตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เปรียบเทียบได้กับการฉ้อโกงในการแข่งม้าที่มีการกระทำความผิดกฎหมาย โดยกลุ่มผู้มีอำนาจวงในที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มม้าแข่ง ดังตัวอย่างข้อความ

...สามภพรู้สึกหงุดหงิดขึ้นมาอย่างช่วยไม่ได้ เขาไม่ชอบให้ผู้ใดมาสะกิดแผล แม้จะกลายเป็นแผลเก่าแล้วก็ตาม เขานึกรำคาญนิสัยผู้หญิงที่ช่างหาเรื่องพ่ายแพ้มาให้ผู้ชายได้เสมอ ทั้ง ๆ ในความเป็นจริงแล้ว หล่อนเป็นฝ่ายกัดเก็บความพ่ายแพ้นั้นไว้เงียบ ๆ

“อย่าไปสนใจอดีตเลย นึกถึงปัจจุบันดีกว่า สบายใจกว่า” เขาบอก “คุณต้องนึกว่าคุณเป็นจิ้งก้านะ คุณกำลังอยู่บนหลังม้าที่ชื่อรักษ์ ส่วนม้าที่ชื่อสามนะ ครึ่งหนึ่งเคยเป็นม้าแข่งฝีดินดีก็จริง แต่ตอนนี้ถูกปลดแล้ว ปล่อยให้มันหาหญ้ากินเงียบ ๆ อยู่แถว ๆ ภูเขาดีกว่า”

สีหน้าเขาไม่แสดงว่ามีเยื่อใยต่อหล่อน ไม่ว่าในลักษณะใด...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 334-335)

“เจ้าม้าแกลบ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจ้าม้าแกลบ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ้าม้าแกลบ” หมายถึง คนที่มีความปากเพียรพยายาม ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มีความปากเพียรพยายามอดทนต่ออุปสรรคของชีวิต ผ่าฟันจนได้รับความสำเร็จ อดทนต่อความหิวโหย แบกรับภาระทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์และปากเพียร พยายามพัฒนางานเขียนทุกมทเวลาทั้งหมดของชีวิตเพื่อสร้างสรรค์ผลงานเขียนจนประสบความสำเร็จได้รับรางวัล ดังตัวอย่างข้อความ

...ก็วันแล้วที่ผมหิวพื้มพีตเดินไปตามถนนจนถึงที่พักในวันถัดมา แม่หนักยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ แต่ไม่รู้สึกรทรมานหรือท้อแท้ใจ ความสุขของผมส่องแสงอยู่ทั่วถนนคอนกรีต หน้าทวารนเฮาส์ในป้อมยาม ริมถนนสุขุมวิท และร้านหนังสือที่ผมย่างก้าวเข้าไปเปิดนิตยสารออกใหม่

เจ้ามาแกลบพอมโซตัวนี้ทนได้ และยอมเสมอ... (ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 321-322)

1.14 วัวและควาย รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ จำแนกได้ 6 ลักษณะ ได้แก่ วัว ควาย วัวควาย จัวควาย ลูกเนื้อ และเนื้อใบ้ ดังตัวอย่าง

“วัว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหวเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ วัว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “โตเป็นวัวเป็นควาย” หมายถึง คนที่มีรูปร่างใหญ่โต ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแ้วแหวที่ร่างกายพัฒนาเจริญเติบโตขึ้น แต่สมองผิดปรกติไม่พัฒนาตามร่างกาย คุณนายนวนวรรณพูดเปรียบแ้วแหวที่มีร่างกายเติบโตไม่สามารถเดินได้ด้วยตัวเองจึงพูดประชดว่าโตเป็นวัวเป็นควาย เปรียบแ้วแหวกับรูปร่างลักษณะของวัวควายที่มีขนาดตัวใหญ่เดินเชื่องช้า ดังตัวอย่างข้อความ

...“เอามันมานีก่อนซิ” สุ่มเสียงของคุณนายแสดงว่าอารมณ์ไม่สู้ดีนัก...

แบบนี้ละก็...ศรียาพอจะเดาออกได้เลย ‘ท่าน’ ยังไม่โทรศัพท์มาเรียกรถ คงจะเลยไปไหนต่อไหนต่อ ลูกน้องในบริษัทมีหลายคนที่พร้อมจะบริการ หรือไม่ก็ได้รับจดหมายขอเงินจากลูกชายสุดสวาท...

“ปล่อยให้เดินมาหาเองก็ได้ละ โตเป็นวัวเป็นควายแล้ว ยังจะงูหาอะไรกันอีก... แ้วแหวมานี”

เด็กแ้วแหวที่จริงก็ไม่ใช่ลูกหลานว่านเครืออะไรของศรียาดอก แต่ศรียาเลี้ยงมาจนเกิดความรักความเป็นห่วงขึ้นมาเอง

ใจศรียาจึงออกเป็นแ้ว ๆ เมื่อปล่อยให้แ้วแหวเดินเชื่อง ๆ ขึ้นไปหาคุณนาย

“วันนี้แ้วแหวโชคไม่ดี พอลงจากรถก็เจอคุณนาย”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 117)

“ควาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ควาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “โตเป็นวัวเป็นควาย” หมายถึง คนที่มีรูปร่างใหญ่โต ในสถานการณ์ที่เพื่อนของแ้วแหวล้อเลียนเปรียบแ้วแหวตัวโตเหมือนควาย แ้วแหวมีความผิดปกติทางสมองไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามวัยจึงสอบตกเรียนซ้ำชั้น ทำให้แ้วแหวมีขนาดร่างกายใหญ่กว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนดังตัวอย่างข้อความ

‘คุณนายเขาคงไม่ยอม’

“เพื่อนบางคนเขาล้อแ้วแหวว่า ตัวโตเหมือนควาย แ้วไม่ยอมให้เพื่อนล้อเลย” คราวนี้เจียบกริบไม่มีเสียง กระซิบ กระซิบ จากป้อหลอ แ้วแหวจึงบ่นต่อไป “แต่ก็ยังดีกว่าโดนหยิกนะ ใคร ๆ ชอบหยิกแ้วเรื่อย เพื่อนก็หยิก คุณนายก็หยิก แ้วเจ็บเจ็บ...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 165)

แม้กระทั่งครูของแ้วแหวก็เปรียบแ้วแหวเป็นควาย ที่ตัวโตสุดในชั้นเรียน กลับเรียนรู้จดจำบทเรียนไม่ได้ ไม่มีความรู้เรียนไม่รู้เรื่องสมองไม่พัฒนา ดังตัวอย่างข้อความ

ตอนนี้ยิ้มของแ้วแหวออกจะอาย ๆ เรื่องเรียนเป็นเรื่องเดียวที่เป็น ‘ปมด้อย’ ในความรู้สึกของแ้วแหวเพราะโดน ‘เซ่น’ อยู่ตลอดเวลา จากใครต่อใคร แม้แต่คนเป็นครูของหล่อนเอง...โง่บ้าง...เหมือนควายบ้าง...

แล้วหล่อนก็โตที่สุดในชั้นเสมอมา แม้จนกระทั่งบัดนี้... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 294)

คุณนายนวลวรรณเปรียบแ้วแหวตัวโตยังกับควายยังเล่นเป็นเด็ก เปรียบพฤติกรรมของแ้วแหวที่โตแล้วยังนอนเล่นกอดพุดตุ๊กตาป้อหลอเหมือนเด็กเล็ก ดังตัวอย่างข้อความ

แ้วแหวกำลังกอดพุดเจ้าป้อหลอ เป็นการระบายความสุขแทบจะล้น...

คุณนายเปิดประตูกรีกเข้ามา แ้วแหวหยุดส่ายตัวความรู้สึกของหล่อนซ่า ๆ จึงยังไม่ตกใจในทันที ปากยิ้มหวานก่อนแล้วจึงค่อย ๆ เหยินิด ๆ

“เฮ้า...จะบ้าใหญ่แล้วแม่แป่ว อยู่ ๆ ก็ลุกขึ้นเต้นกับตุ๊กตา โตยังกับควายเบ้อเรอ เบ้อราไปหมดทั้งตัวแล้วยังจะทำเป็นเด็กไร้เดียงสาอยู่อีก...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 388)

แป่วแหวเติบโตเฉพาะร่างกายส่วนสมองไม่สามารถเรียนรู้หรือจดจำสิ่งใดไม่ได้ แป่วแหวไม่ชอบเรียนหนังสือ ไม่มีความรู้ความสามารถก็ไม่สามารถทำงานได้ คุณนายนววรรณ สอนให้แป่วแหวรู้จักเรียนภาษา หัดฝึกภาษาบ่อย ๆ ประเดี๋ยวก็จดจำได้ไม่เอาเวลามาเล่นกับ ตุ๊กตา พูดประจักษ์ว่าเป็นคนไม่ใช่วัวใช้ควาย ถึงอย่างโรมนุษย์ก็สามารถเรียนรู้ได้ ดังตัวอย่าง ขอบความ

...นววรรณโยนตุ๊กตาไปยังมุมตู้เสื้อผ้าปลายเตียง

“เรียกก็ไม่อยากเรียน ออกไปทำงานก็ได้เรื่อง จะให้ใครเขามาอุ้มไปเสวยสมบัติ สวรรค์เฉย ๆ หรือยังไง ที่นี่ย่าให้เห็นทำบ้า ๆ กับไอ้ตุ๊กตาตัวนี้อีกนะ โตเป็นสาวแล้ว รู้เอาไวเสียบ้าง ไม่รู้จะทำอะไรก็หัดเรียนภาษาภาษาเข้า พยายามบ่อย ๆ มันก็ซึมเข้าไปเอง ถึงยังงี้เราก็คือเป็นคนไม่ใช่วัวใช้ควาย”

นววรรณพูดจบก็เปิดประตูออกไป แป่วแหวชินมานานปีกับคำพูดแบบ ๆ นี้ คุณนายบ่น ๆ บ่น ๆ ...ดูบ้างด่าบ้างมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่อารมณ์ หน้าที่แป่วแหว คือยืนทำหน้าที่สลดฟังคุณนาย

เข้าหูหอรอก...แต่ไม่ได้มีปฏิกิริยาใด ๆ กับคำพูดของคุณนาย

ก็...มันเป็นเรื่องธรรมดาแหละ แป่วแหวฟังด้วยความเคารพเกรงกลัว แต่ไม่เคยมีความรู้สึกโกรธเคือง

บอกแล้วไง... ‘พระเจ้า’ คงสั่งสร้างความรู้สึกรวมวิสัยปฤชณิตติดมากับแป่วแหว คุณนายออกไปแล้ว แป่วแหวรีบไปเก็บป้อหลอขึ้นมา ใจอ่อนแม้กระทั่งกับ ตุ๊กตา เพราะถือว่ามันเป็นเพื่อนแต่ที่จริงตอนนี้แป่วแหวเอามันเก็บไว้ในตู้ก่อนก็ได้

“อยู่ในนี่นะ ป้อหลอ” คราวนี้หลอนพูดกับมันดัง ๆ พลังหัวเราะชอบใจ “นั่งอยู่ในตู้นี้แล้วกัน”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 391-392)

ดวงลักษณ์พูดเปรียบบุคลิกลักษณะของแป่วแหวเป็นวัวควายที่ไม่มีสมอง ไม่เป็นตัวของตัวเองใครลากจูงไปไหนก็เดินตาม ไม่เท่าทันความคิดของผู้อื่นถึงแม้ว่าแป่วแหว

ปัญญาอ่อนสมองพัฒนาช้า แต่ก็มีคุณงามความดีที่ใคร ๆ อยู่ใกล้ซัดก็ทำให้เกิดความสบายใจ ไม่สร้างปัญหาให้กับผู้อื่น ดังตัวอย่างข้อความ

“แป่วเป็นคนหัวอ่อน คนหัวอ่อนมักจะมีมรรยาทไม่ยโสโอหังทะนงตัว แข็งกระด้างเหมือนพวกปัญญาชนคนฉลาดทั้งหลาย”

“หัวอ่อนหรือปัญญาอ่อนกันแน่” ลูกสาวทำเสียงเยาะ

“คนแบบนี้บางทีเขาก็เปรียบเหมือนวัวควาย สุดท้ายใครจะจูงจูงลากไปทางไหน”

“วัวควายน่ะมีประโยชน์มากนะ ราคาแพง” พิศสมได้คารมลูกสาวด้วยความหมั่นไส้

“พวกลิงค่างบ้างชะนีฉลาดก็จริงแหละ แต่มันดีแต่วุ่นวาย ดีแต่ทำให้เวียนหัว...” นี่ถ้าไม่ใช่ลูกในไส้ หล่อนจะพูดต่อให้เจ็บกว่านี้... ‘...ยิ่งชะนีด้วยแล้ว วัน ๆ เห็นมีแต่คร่ำครวญโวยหาผิดให้หนวกหูชาวบ้าน’...

“ดีนี่...อยู่ ๆ มาว่าลูกเป็นลิงเป็นค่าง” ดวงลักษณ์โกรธพิศสมว่า

“ฉันไม่ได้ว่า เปรียบเทียบให้ฟังเหมือนเธอเปรียบเทียบเรื่องควายนะแหละ จะพูดไปแล้ว คนปัญญาอ่อนแบบนี้ก็ดีไปอย่าง อย่างน้อยก็ทำให้คนใกล้เคียงสบายใจ”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 840)

“วัวควาย”

ดวงลักษณ์พูดเปรียบบุคลิกลักษณะของแป่วแหวเป็นวัวควายที่ไม่มีสมอง ไม่เป็นตัวของตัวเองใครลากจูงไปไหนก็เดินตาม ไม่เท่าทันความคิดของผู้อื่นถึงแม้ว่าแป่วแหวปัญญาอ่อนสมองพัฒนาช้าแต่ก็มีคุณงามความดีที่ใคร ๆ อยู่ใกล้ซัดก็ทำให้เกิดความสบายใจ ไม่สร้างปัญหาให้กับผู้อื่น ดังตัวอย่างข้อความ

“แป่วเป็นคนหัวอ่อน คนหัวอ่อนมักจะมีมรรยาทไม่ยโสโอหังทะนงตัว แข็งกระด้างเหมือนพวกปัญญาชนคนฉลาดทั้งหลาย”

“หัวอ่อนหรือปัญญาอ่อนกันแน่” ลูกสาวทำเสียงเยาะ

“คนแบบนี้บางทีเขาก็เปรียบเหมือนวัวควาย สุดท้ายใครจะจูงจูงลากไปทางไหน”

“วัวควายน่ะมีประโยชน์มากนะ ราคาแพง” พิศสมได้คารมลูกสาวด้วยความหมั่นไส้

“พวกสิงค่างบ้างชะนีฉลาดก็จริงแหละ แต่มันดีแต่รู้นวลย ดีแต่ทำให้เวียนหัว...”
 นี่ถ้าไม่ใช่ลูกในไส้ หล่อนจะพูดต่อให้เจ็บกว่านี้... ‘...ยิ่งชะนีด้วยแล้ว วัน ๆ เห็นมีแต่
 คร่ำครวญโวยหาผิวให้หนวกหูชาวบ้าน’...

“ดีนี่...อยู่ ๆ มาว่าลูกเป็นสิงเป็นค่าง” ดวงลักษณ์โกรธพิศสมว่า

“ฉันไม่ได้ว่า เปรียบเทียบให้ฟังเหมือนเธอเปรียบเทียบเรื่องควายนะแหละ จะ
 พูดไปแล้ว คนปัญญาอ่อนแบบนี่ก็ดีไปอย่าง อย่างน้อยก็ทำให้คนใกล้เคียงสบายใจ”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 840)

“จ้วควาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เมืองราม เปรียบกับ
 หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ จ้วควาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึก
 เปรียบ “จ้วควาย” หมายถึง คนต่ำศักดิ์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับอุปนิสัยของเมืองรามที่มีคุณ
 ความดีมีความอดทนอดกลั้นต่อความไม่ราบรื่นของการครองคู่ เมืองรามได้กินแซก (แต่งงาน)
 กับเจ้าหญิงระยัษเนตร หลานสาวนางพญาเมือง แม้ว่าการครองคู่จะไม่ได้รับการยอมรับ
 แต่ด้วยคุณความดีของเมืองรามจึงทำให้สุขสมหวังในรักครั้งนี้ คำว่า “จ้วควาย หรือ จ้วควาย”
 เป็นสัตว์ที่มีรูปร่างแข็งแรง ทนทานต่อสภาพแวดล้อมจึงเป็นสัญลักษณ์ของความอดทนต่อ
 ชีวิตความเป็นอยู่ จ้วควายจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี สะท้อนให้เห็นภาพ
 ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่มีชนชั้นวรรณะ จนทำให้เกิดการไม่ยอมรับผู้มีสถานะไม่เท่าเทียมกัน
 ไม่ให้เกียรติแก่ผู้ที่ต่ำศักดิ์กว่าจึงเกิดการนำมาเปรียบว่า “โง่เหมือนจ้วควาย หรือ โง่เหมือน
 จ้วควาย” ดังตัวอย่างข้อความ

...“นี่หลานเฮาจะเอาไพร่แม่นกา” เจ้านายผู้รับข่าวต่างก็ตกใจตกตะลึงไปตามกัน

“เจ้าเนตรลูกสาวเจ้าสิ่งที่จะกินแซกกะไอ้เมืองกาเจ้า ไอ้เมืองลูกพรานป่า
 หนดเครารุงรังนั่นกา มิน่า เจ้าพี่ถึงได้เลื่อนตำแหน่งมันไว้นัก”

ผู้ที่ยึดมั่นประเพณี ‘ฮึดเมือง’ อย่างเคร่งครัด ถึงกับประกาศออกมาดัง ๆ
 “ข้าบ่อาจไปให้พรมันได้ อายแทนเจ้าสิ่งที่ยิ่งนัก” เจ้าบางคนก็ว่า “เหตุไฉนเจ้า
 บ่ขัดขวาง ข้ายังจัดงานให้มันง่าย ๆ

ญาติ ๆ ทั้งฝ่ายเจ้าน้อยสิ่งแลหม่อมเสลาชาวลำพูนเมื่อรู้ข่าว หากสูงอายุมาก
 ลักหน้อยก็ถึงกับเอนกายลงนอนหลับตา

“นี่เจ้าเนตรคิดจะใด จึงพิศฮึดพิศฮอยปานนี้”

“เฮอ...นี่กว่าแล้วเอาบ่าวจากวิมานมาเป็นผัว แต่ ๆ ก็เอาจ้าวความมาใช้งาน”

(กฤษณา อโศกสิน, 2546, หน้า 410-411)

“ลูกเนื้อ, เนื้อ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกเนื้อ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกเนื้อ” หมายถึง คนไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมผู้อื่น ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแ้วแหว ที่มีความผิดปกติทางสมองทำให้ไม่สามารถคิดหรือรู้สึกต่อภัยอันตรายจากสิ่งรอบตัว ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมผู้ชายเจ้าชู้ ปวิขจึงคิดเปรียบว่าตนกำลังพาแ้วแหวไปทำงานที่โรงแรมกับเพื่อนของตนเหมือนกับกำลังส่งลูกเนื้อเป็นเหยื่อให้แก่สัตว์ร้ายเช่นเสือสิงห์ ดังตัวอย่างข้อความ

หล่อนหัวเราะคิกออกมา

“ทานไอศกรีมกันคะ คุณพูนเขาเลี้ยงไอศกรีม”

“แล้วทำอะไรกันอีก”

“ก็...ไม่ได้ทำอะไรอีก ทานไอศกรีมที่ร้านคะ แล้วก็ทานที่ใต้ต้นไม้”

หล่อนไม่เข้าใจความในแง่กุศลของเขา จึงหันไปดูเขาอย่างงง ๆ แกมสงสัย ปวิขยังไม่เชื่อหล่อนนัก เขาหันมามองดูหล่อนเหมือนกัน แต่พอสบนัยน์ตาซื้อบริสุทธิของหล่อนเข้า เขาก็ต้องเชื่อ

ปวิขเลยค่อยข้างจะมีความรู้สึกว่าเขากำลังจะเอาลูกเนื้อไปส่งไว้ท่ามกลางพวกเสือสิงห์ทั้งหลาย

เขาขับรถมาถึงโรงแรมใหญ่เพิ่งสร้างมาเพียงไม่กี่ปี กำลังอยู่ในระยะประชาสัมพันธ์แข่งขันกับโรงแรมเก่า ๆ อย่างเต็มที่ นายโง่หรือปัญญาเป็นผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ที่นี่

โง่โง่มันอยากได้ยายแ้วแหวมาทำงานที่นี้นักหนา ปวิขยังนึกไม่ออกว่าโง่โง่มันจะใช้ประโยชน์อะไรได้บ้างกับผู้หญิงที่สวยแบบตุ๊กตาอย่างแ้วแหว

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 314)

ปวิขเปรียบแ้วแหวเป็นลูกเนื้อที่เกิดมาไม่เคยรู้จักเสือ เหมือนกับแ้วแหวที่ตั้งแต่เกิดลืมตาดูโลกไม่เคยใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางความโหดร้าย แ้วแหวไม่สามารถดูแลตัวเองหรือปกป้องตัวเองจากภัยอันตรายได้ ดังตัวอย่างข้อความ

“ยายแป่วแหวของลื้อ บอกตรง ๆ นะ อ้าวเองก็ผู้ชายเห็นทีแรกอด...ฮือ...บอกจริง ๆ มันเขี้ยวอะแต่พออยู่ใกล้ไปนาน ๆ ...ทำไมลง”

“ดีแล้วที่คิดได้อย่างนั้น” ปวิขพูดสั้น ๆ นึกแวบไปถึงตอนที่เขาอยู่ในห้องนอนของแป่วแหว

แล้วก็นึกถึง**ลูกเนื้อ** ซึ่งเกิดมาไม่เคยรู้จักลื้อ

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 345)

ปวิขรู้สึกเสียดายแป่วแหวที่เป็นคนดีจิตใจงดงามบริสุทธิ์ทั้ง ๆ ที่มีสมองไม่ปรกติ ปวิขรู้สึกผิดที่ตนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งแป่วแหวไปให้ทำงานที่โรงแรม ต้องพบเจอผู้ชายมากมาย หลากตา ที่เข้ามาประสกร้ายกับแป่วแหวเปรียบเหมือนปวิขส่งเนื้อไปเข้าปากลื้อ ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนเงยหน้าขึ้นสบตากับปวิข เขามองดูหล่อนเฉย ๆ ไม่ยิ้มเลย ทว่าแป่วแหว ยิ้มให้เขา ก้มลงกราบเขาคือคนหนึ่ง ไม่มีใครอ่านความรู้สึกของปวิขออก

ไม่มีใครรู้ว่าปวิขเป็นครั้งแรกที่เขาเกิดความรู้สึกอ่อนโยนต่อแป่วแหว มันกำกวมกวนอยู่กับความเสียดาย... ไม่ใช่เสียดายอย่างที่เพศผู้จะพึงรู้สึกต่อเพศเมียที่กำลังถูกแย่งชิง...

ทว่าเสียดายความบริสุทธิ์ผุดผ่อง ความงดงามของ ‘หัวใจ’ ที่ปราศจาก ‘สมอง’ และ...รู้สึกเหมือนกับว่าเขาเป็นผู้มีส่วนส่ง**เนื้อ**เข้าไปในปากลื้อ อย่างไรอย่างนั้น

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 707)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกเนื้อ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกเนื้อ” หมายถึง เนื้อสัตว์ที่นำไปเป็นเหยื่อของสัตว์ป่า ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแสนดีที่ถูกคุณหญิงเจริญจิตเลี้ยงดูไว้เพื่อใช้เป็นเหยื่อล่อให้สามีไม่ไปมีผู้หญิงอื่น คุณหญิงเจริญจิตเปรียบแสนดีเป็นเนื้อล่อลื้อ บางครั้งแอบวิตกกังวลว่าเนื้อจะกลายเป็นลื้อหรือไม่ คุณหญิงให้ความไว้วางใจในตัวแสนดีเป็นอย่างมาก ชุบเลี้ยงให้แสนดีมาเป็นตัวแทนของคุณหญิง หลังจากที่ป่วยหนักจนเสียชีวิต ดังตัวอย่างข้อความตอนหนึ่งเขียนว่า

‘...เด็กคนนี้อาจเหมือนอย่างที่ผมกลัวไม่มีผิด แต่ก็ยังมีบางสิ่งบางอย่างทำให้ฉันเกิดความเอ็นดูก้ำกึ่งกับความหมั่นไส้ นั่นก็คือพยายามจับความจริงใจของเขาเสมอ ในเวลาที่เขาพูดหรือทำอะไรให้กับฉันคิดว่าหากเป็นเล่ห์กลมารยาหรือเป็นการผินใจทำ คงไม่รอดพ้นจากการจับผิดของฉันไปได้ แต่ก็ยังจับไม่ได้เลยสักครั้งเดียว อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งฉันก็อดทราดไม่ได้ว่าเนื้อที่ฉันจะใช้ล่อล่อนนี้หากต่อไปมันไม่เป็นเนื้ออย่างที่ฉันวางใจ กลายเป็นงูพิษขึ้นมาฉันกลัวว่าจะถูกมันกัดตายทีหลังก็ได้ !...’

(สีฟ้า, 2536, หน้า 98-99)

“เนื้อใบ้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เมืองราม เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เนื้อใบ้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เนื้อใบ้” หมายถึง คนต่ำศักดิ์ คนโง่ที่ไม่มีความรู้ ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับเมืองราม ที่ไม่อยากเป็นเนื้อใบ้ ไม่พูด ปล่อยให้โอกาสที่ดีในการบอกความในใจให้เจ้าน้อยสิงห์พระราชบิดาของเจ้าหญิงระยับเนตรได้เห็นในความสามารถที่เมืองรามมี ความรู้เรื่องบ้านเมืองแม้ว่า เป็นเพียงบ่าวไพร่ต่ำศักดิ์ จึงตั้งคำถามเพื่อโต้ตอบการสนทนากับพระราชบิดาของเจ้านทร เมืองรามมีบุคลิกเชื่อมั่นในตนเอง เป็นคนเก่งคนดีที่มีฝีมือ ดังตัวอย่างข้อความ

“หากบ่สู้ ข้าก็จะเล่าให้ฟัง” อีกฝ่ายกล่าวสับไป พร้อมกับหันไปมองหน้าบุตร ก็เห็นหล่อนแลตรงไปข้างหน้า ไม่ชักไม่ถามไม่แสดงว่าติดใจ จึงหาทางพาออกจากความตื่นตระหนกเมื่อสักครู่ “สมัยที่ท้าวแม่กูเป็นเจ้านครเจียงใหม่ พระไชยเชษฐาธิราช เจ้านครล้านช้าง เคยยกพลมาประชิดเจียงแสน เจียงแสนจึงมีใบ้ บอกมายังเจียงใหม่ ท้าวแม่กูจึงยกพลยุทธาทัพหลวงออกจากนครเจียงใหม่มาตามเส้นทางนี้ สันระยะทาง 10 หมื่น 9 พันวา จึงถึงเมืองเจียงฮาย...สูจะถามหยั่งก็ถามได้นะ นายเมือง”

“ท้าวแม่กูนี้ก่อนพระเจ้ากาวิละใช้ก่อนเจ้า” เมืองรามจึงเอ่ยขึ้น จะนิ่งเงียบเหมือนเนื้อใบ้ เจ้านายอาจขัดเคือง เนื่องจากอยากให้ซักถามตามควร หวังจะพรรณนาความรู้ที่มีให้บิดาของตนฟัง แทนคำปลอบโยน

“โธษ...ก่อนหน้านานนัก พระเจ้ากาวิละเริ่มครองเจียงใหม่เมื่อ 92 ปีมาแล้ว แต่ท้าวแม่กู ครองเจียงใหม่เมื่อ 300 กว่าปีก่อน...นี่จึงเป็นเส้นทางเดินทัพ สมัยเมื่อ 300 กว่าปีมาแล้ว”

(กฤษณา อโศกสิน, 2546, หน้า 147-148)

1.14 **ข้างเผือก** รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่
ข้างเผือก ดังตัวอย่าง

“ข้างเผือก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ข้างเผือก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ข้างเผือก” หมายถึง คนมีปัญญา ผู้แตงนำมาเปรียบกับอุปนิสัยของนายดัดที่เป็นคนเก่ง คนดี มีความเพียรพยายามทั้งชีวิตในการสร้างฐานะด้วยความสามารถของตนเองจนได้เป็นเจ้าของตลาดสดตรimitราที่ทันสมัย มีฐานะสูงสุดเป็นผู้บริหารในตำแหน่งประธานกรรมการของตลาดสด เป็นมหาเศรษฐีที่ดิน และมีชีวิตกำเนิดที่จังหวัดชัยนาท เปรียบได้กับคนดีมีวิชาความรู้ เกิดในชนบทที่ห่างไกล เด็ดโตมีชื่อเสียงในเมืองกรุง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 373) ซึ่งหาได้ยากเหมือนกับข้างเผือกเกิดในไพร่ไม่เกิดในกรุง ดังตัวอย่างข้อความ

...‘ปู่กับย่าสั่งสอนข้ามา...สอนกันมาให้ซื่อสัตย์ ไม่ให้โกงใคร บาทเดียวก็โกงไม่ได้...มาได้แม่แอ้งก็ซื่ออีก เลยอยู่กันได้ เข้มกิน เข้มใช้ แต่เรื่องโกงใครไม่เอา’

ปู่กับย่าก็มีได้เป็นใคร ไม่ใช่ตระกูลมีชื่อ แต่ปู่กับย่าก็ใจซื่อถือสัจจะ แม้จะเลี้ยงลูกมาอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ...ปล่อยให้ลูกช่วยตัวเอง หากินเอง สุดแต่ใครมีทางอย่างไร ก็ไปทางนั้น แต่ลูกของปู่กับย่าก็ไม่เคยเลือกทางทุจริต โดยเฉพาะพ่อของหล่อนนั้นถือเป็น**ข้างเผือก**เชือกหนึ่งทีเดียวที่สร้างตัวจากมือเปล่าขึ้นมาเป็นเจ้าของตลาดสด...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 227-228)

1.15 **แกะขาว** รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่
แกะขาว ดังตัวอย่าง

“แกะขาว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แกะขาว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แกะขาว” หมายถึง คนดีมีศีลธรรม ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับอุปนิสัยของสามภพว่ามีนิสัยแปลกประหลาด ทั้งความคิดและพฤติกรรม ไม่เห็นด้วยกับคนในกลุ่มอาชีพเดียวกันที่อ่อนแอต่อจิตใจ ที่โลกจนขาดศีลธรรมสมควรร่วมคิดเปิดช่องทางให้นักธุรกิจเข้ามาตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างผลประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงทรัพยากรป่าไม้ของประเทศชาติที่ลดจำนวนลงจนกระทั่งส่งผลทำให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ จากรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบ “แกะขาว”

มีความหมายเปรียบถึงคนดีที่มีศีลธรรม ชื่อสัตย์ เป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งตรงข้ามกับ “แกะดำ” หมายถึง (สำ) น. คนที่ทำอะไรผิดเพี้ยนผิดฝูงในกลุ่มนั้น ๆ (ใช้ในทางไม่ดี) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 156) จากสถานการณ์ในเรื่อง สุธล้าพุดประชดประชันสามภพและเพื่อนบางคนที่มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีลักษณะนิสัยแตกต่างจากคนอื่นในอาชีพเดียวกัน จนสุธล้ามองว่าเป็นคนซื่อที่ไม่ฉลาดหาช่องทางจากอำนาจหน้าที่ของตน ซึ่งต่างจากกลุ่มคนอาชีพป่าไม้คนอื่น ๆ ที่ร่ำรวยจากการใช้อำนาจหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ตนเองจนมีสถานะร่ำรวย สุธล้าจึงเปรียบสามภพเป็นแกะขาวในหมู่แกะดำ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาก็มลงดูพรหมอีกครั้งเป็นเชิงเอาใจ และแล้วก็เงยหน้ามองหล่อน หากแต่ในสมองของเขานั้น มิได้มีเรื่องพรหมติดอยู่เลย

สามภพกำลังอยากติดตามเรื่อง ‘บางเรื่อง’ ที่เขาสนใจใคร่รู้

“เดี๋ยวเราทานกันไปคุยกันไปนะละ สาม คุณไม่มีธุระสำคัญที่ไหนไม่ใช่หรือ”

“มี...บ้าย ๆ หน่อย ผมต้องไปกรม”

สุธล้าจ้องหน้าจ้องตาเขา

“ถามจริง ๆ เกอะ สามไม่เบื่ออาชีพนี้เลยหรือ อาชีพที่ทำให้สามแล้วก็เพื่อนฝูงบางคนกลายเป็นแกะขาวในหมู่แกะดำนะ”

เขาขมวดคิ้วนิด ๆ

“หล้าหมายความว่ายังงี้”

“สามเองก็ต้องรู้อยู่แล้ว คุณเป็นคนซื่อ คุณเลยคิดว่าใครอื่น ๆ เขาจะซื่อเหมือนคุณ ป่าไม้ส่วนมากเขาก็ร่ำรวยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะพวกที่อำนาจหน้าที่อำนวย”

สามภพพอใจที่หล่อนเบนหัวข้อสนทนาเข้าหาเรื่องนี้ เพราะเขาซ่อนจุดประสงค์ในการมาคราวนี้ไว้อย่างเงิบกริบ...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 404)

1.16 กระต่าย กระต่ายหมายจันทร์ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ กระต่ายหมายจันทร์ ดังตัวอย่าง

“กระต่าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กระต่าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “กระต่าย” หมายถึง คนไม่เจียมตน จากสถานการณ์ในเรื่องตั้งแต่แรกพบพักหลังรักและหมายปองแม่ช้องซึ่งเป็นหลานสาวของคุณพระราชพินิจจัย แม่ช้องเป็นหญิงงามที่มีสถานะ

สูงกว่าพัก ผู้แตงนำพฤติกรรมของพักที่แอบเฝ้ามองแม่ช้องมาเปรียบเทียบกับกระต่ายที่แหงนดูดวงจันทร์ พักเฝ้ามองผู้หญิงที่มีฐานะสูงศักดิ์ดีกว่าตน พักรู้สึกเหมือนตนไม่เจียมตนแอบมีความหวังในใจหมายเฝ้าปองในหญิงที่ตนรักใคร่ ตรงกับสำนวนไทยว่า กระต่ายหมายจันทร์ หมายถึง (สำ) น. ผู้ชายหมายปองผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 37) ดังตัวอย่างข้อความ

...เพียงแค่นี้ไม่กี่ปี เด็กผู้หญิงที่อ่อนแอชื่อใครคนนั้น ก็เติบโตขึ้นเป็นเด็กสาวสวย ละม่อมพริ้งเพราไม่แพ้สาวงามคนใดในย่านนั้น ผิดแต่ไม่พ้องอย่างสัมพันธ์ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นสะใภ้คนงามของคุณพระ แต่ก็เป็นผิวสองสีที่เกลี้ยเกลสาหาตำหนิไม่ได้ รับกันดีกับคิ้วโก่งและนัยน์ตาดำดำ ริมฝีปากบางซึ่งมักจะเม้มแน่นอย่างครุ่นคิดอยู่เสมอ

พักไม่รู้เหมือนกันว่า แม่ช้องเป็นสาวขึ้นมาเมื่อใด รู้แต่ว่าวันหนึ่งหล่อนก็เปลี่ยนจากเด็กท่าทางขี้แยมาเป็นเด็กสาวสวยขึ้นมาเสียเฉย ๆ ทำให้พักต้องชะง่อนมองหล่อนจนเหลือยวหลังทั้งที่เห็นกันเกือบทุกวัน

แล้วจนเดี๋ยวนี้ ช้องอายุได้สิบห้า เป็นสาวขึ้นมาแล้ว พักก็รู้สึกตัวเหมือนเป็นกระต่ายแหงนดูดวงจันทร์อยู่ฉนั้น

พักหยุดยืนรื้อรอยอยู่ใกล้เรือนน้อยของหล่อน ในเรือนนี้ส่วนหนึ่งกันเป็นห้องน้อยของช้อง อยู่เป็นสัดส่วนไม่ปะปนกับใคร มีนางเอี่ยมบ่าวของหล่อนนอนกางมุ้งเฝ้าอยู่หน้าประตู ส่วนห้องน้อยห้องอื่นก็เป็นของญาติสาว ๆ ของหล่อน...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 121)

“กระต่ายหมายจันทร์”

ผู้แตงได้สร้างตัวละครคู่แข่งกับพักที่มาหลงรักติดพันแม่ช้อง คุณสนเป็นหลานชายคนเดียวของเจ้าพระยามหาเสนาที่สมุหพระกลาโหม มีลักษณะนิสัยเจ้าชู้อันธพาล แต่มีสถานะยศศักดิ์เป็นหลานเจ้าพระยาเหนือกว่าพัก คุณสนพุดด้วยอารมณ์โกรธไม่พอใจในพัก กล่าวเปรียบเปรยว่าพักเป็นกระต่ายหมายจันทร์ ไม่เจียมตนที่หมายปองผู้หญิงที่มีสถานะสูง คุณสนเปรียบเทียบกับตนเองว่าเป็นเทวดาซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้พระจันทร์มาครอบครอง มิใช่มนุษย์เดินดินอย่างพักที่จะได้แม่ช้องไปเป็นสมบัติของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าเกลียดนัก อ้ายคนไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง” คุณสนปรารภต่อไปอย่างไม่เหนื่อยที่จะต้องพูดอยู่คนเดียว โดยที่พักไม่ได้โต้ตอบอะไรด้วย “เป็นกระต่ายหมายจันทร์

พระจันทร์ก็ต้องเป็นสมบัติของเทวดาชีวะ ไม่ใช่ของมนุษย์เดินดิน มันจะอาละวาด ฟาดหัวฟาดหางอย่างไร คนเขารู้เข้าก็มีแต่จะเยาะเย้ยมันเสียเปล่า ๆ”

คุณสนหันไปหยิบดาบจากมือบริวารคนหนึ่งตรงเข้ามาส่งให้ด้วยท่าทาง พินอบพิเทา แล้วยกดาบขึ้นชี้หน้าพัก

“เรื่องที่ข้าจะยกโทษให้เจ้าไม่ได้คือเรื่องเจ้าสละแนไปฟ้องท่านผู้ใหญ่แต่เอาเถอะ จะไม่เอาถึงตายละ แค่อ้างสอนเจ้าพอให้หลาบจำ”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 298)

1.17 กวาง รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ กวาง ดังตัวอย่าง

“กวาง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กวาง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก เปรียบ “กวาง” หมายถึง ผู้หญิงที่ไม่มีทางต่อสู้ เปรียบเหมือนกับลักษณะของสัตว์ที่มีความสวยงาม สง่างาม อ่อนโยน รักความสงบ เป็นสัตว์เล็กที่เป็นเหยื่อของสัตว์ร้ายผู้ล่า นำมาเปรียบกับ บุคลิกลักษณะของลออออรที่ถูกเจ้าพระยานราภิบาลจอมมองไม่ต่างกับเลื้อยร้ายจอมองกวาง เพื่อเป็นเหยื่ออาหาร ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าดิเรกรูจยืนอยู่ใกล้หญิงสาว เขาเห็นสายตาฝ่ายชายอย่างฉับไวไม่ต่างอะไร กับเลื้อยร้ายมองเห็นกวาง พลันความขุ่นเคืองก็วูบขึ้นมา เขาก็เลยตัดบทด้วยการบอก ลอออร

“คุณหญิงครับ เชิญเข้าไปข้างในก่อนดีกว่า”

พระยานราภิบาลส่งสายตากินเลือดกินเนื้อให้ชายหนุ่ม เป็นทำนองว่าอย่าเลือก เข้ามาในเรื่องคนอื่น แต่เจ้าดิเรกรูจก็มองตอบอย่างไม่หวั่นเกรง

ละครเล็ก ๆ แต่ร้อนจัดอยู่ในเบื้องหลังจบลง เมื่อลออออรตัดบทด้วยการฉะ เดินตัวตรงเข้าไปในห้องโถง รับสั่งข่มารคนำให้นริทร์และเจ้าสาวผู้ซึ่งหมอบอยู่บนตั่ง...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 667)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กวาง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก เปรียบ “กวาง” หมายถึง ผู้หญิงที่ไม่มีทางต่อสู้ จึงไม่รู้จักระแวงตระวังตัว ผู้แตงนำมาเปรียบกับ

บุคลิกลักษณะของแป้วแหวที่เป็นผู้หญิงไม่สามารถปกป้องตนเองได้ ไม่รู้จักระแวงระวังตัว ไม่วางตัวให้เหมาะสมกับวัยหญิงสาว เดชนจึงเปรียบแป้วแหวเป็นเหมือนกวางที่มีความสวยงามน่ารักสดใส อ่อนโยน มีที่ท่าสง่างามและมีสัญชาตญาณระแวงระวังภัยพร้อมจะหลีกหนีจากการตกเป็นเหยื่อของสัตว์ร้าย ดังตัวอย่างข้อความ

...เดชนมองหน้าหลานภรรยาอย่างเวทนา รู้สึกเหมือนหลอนเป็นตุ๊กตาสวย ๆ ที่น่าหวงใย

หลอนทำให้เขานึกถึงกวาง

กวางนั้นพร้อมที่จะเป็นเหยื่อสัตว์ร้ายมีเขี้ยวเล็บ แต่กวางก็ยังมีที่ท่าและสัญชาตญาณระแวงภัย

ทว่าแป้วแหวช่างไม่มีเอาเสียเลย

เขาเป็นผู้ชาย ไม่รู้จะสอนหลอนว่าอย่างไรดี ได้แต่บอกว่า

“แป้วอยากทำงานตามใจ แต่ระวังหน่อยนะ แป้วยังเด็กต้องระวังตัวให้ดี”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 307)

2. สัตว์ปีก

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์ปีก พบว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์มีกระดูกสันหลังและมีปีก สัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีปีกและว่ายน้ำได้ และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอยู่บนบก ดังนี้

2.1. สัตว์มีกระดูกสันหลังและมีปีก รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ นก กา ลูกไก่อยู่ในกำมือ และเหยี่ยวทะเลทราย ดังตัวอย่าง

2.1.1 นก รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 8 ลักษณะ ได้แก่ นกกลางคืน นกน้อย นกตัวน้อย ลูกนก นกใหญ่ นกเถื่อน นกฟีนิกซ์ และนกแก้วนกขุนทอง ดังตัวอย่าง

“นก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “นก” หมายถึง ความมีอิสระเสรีภาพ นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพักที่ถูกปล่อยจากกรงขังชาวบ้านต่างนึกเปรียบเหมือนนกที่หลุดจากกรง ครัวใหญ่ไม่เอาความผิดและยอมความจากพักยินยอมให้หมวดสมชายปล่อยตัวพักออกจากกรงขังให้พ้นความผิด ดังตัวอย่าง

...ครูใหญ่ยื่นอบรมพักอยู่สักพักหนึ่งจึงตัดบท

“เออละนะ ต่อแต่นี้ไปเป็นคนดีเสียที กลับเนื้อกลับตัวเสียใหม่ ยังไม่ได้กินข้าว ไม่ใช่หรือวันนี้ ไม่รู้ว่าเดี๋ยวนี้จะเก็บไว้ให้หรือเปล่า เอ้า เดี่ยวเอาเงินไปซื้อข้าวกินนะ อย่าไปซื้อเหล้าเสียอีกละ” ครูใหญ่หยิบแบงค์ยี่สิบในกระเป๋าเสื้อส่งให้พัก แต่เขาไม่ยอมรับ

“ช่างมันเถอะครู ใ้ฉันจ้องหอง” เสียงก้านนวนานัยน์ตาคุพัก

ครูใหญ่พยักหน้าบอกกับหมวดสมชายให้ช่วยปล่อยพัก หมวดสมชายสั่งจำหอมให้ไขกุญแจกรงขังปลดปล่อยจำหอมตรงเข้ามาไขกุญแจท่ามกลางสายตาของผู้คนที่มองอย่างเสียตาย เหมือนกับกำลังเห็นนกที่หลุดจากกรงไปต่อหน้าต่อตา...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 292)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นก” หมายถึง ผู้มีอิสระภาพในชีวิต สักมองเห็นแววตาของชัฟที่เต็มไปด้วยความสุข เปรียบเหมือนนกที่กำลังบิน ชัฟกำลังมีความสุขที่เกิดจากความมีอิสระเสรีภาพในการทำงานที่ตนเองรัก ดังตัวอย่างข้อความ

...แววตาของชัฟเต็มไปด้วยเรื่องราวและความฝัน สักคสิ่งหลังเท้า และขยับตาคิก ๆ รับรู้ว่ตอนนี้ชัฟคงมีความสุขเหมือนนกที่กำลังบิน... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 99)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นก” หมายถึง ผู้มีอิสระเสรีภาพในชีวิต ชัฟเปรียบความรู้สึกของตนเองเวลาได้เขียนงานนวนิยายทำให้ชัฟรู้สึกมีอิสระทางความคิด ไม่ต้องแบกภาระหนักจากปัญหาชีวิตที่รุมเร้าเหมือนนกกำลังโฉบบินในท้องฟ้า ดังตัวอย่างข้อความ

...งานเขียนพาผมเหินลอยไปสู่โลกอีกโลกหนึ่ง ไม่มีความทุกข์ทรมานของงานหนัก ไม่มีความเปล่าเปลี่ยวเดียวดาย ผมเป็นดังนกซึ่งกำลังโฉบบินไปบนท้องฟ้าไร้อาณาเขต...(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 199)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นก” หมายถึง ผู้มีอิสระเสรีภาพในชีวิต นำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึก

ของแป่วแหวว ที่มีความสุขจากอิสระเสรีภาพที่ไม่ต้องถูกควบคุม ได้ทำตามใจที่ตนอยากทำ
แป่วแหววรู้สึกดีใจที่จะได้ออกไปเที่ยวกับกับลูก ๆ ของป้า ดังตัวอย่างข้อความ

...“อย่าไปกับเขาเลยนะแป่ว อยู่บ้านกับป้าดีกว่า”

หน้าแป่วแหววสลดลงทันที สีหน้าหล่อนทำให้ลัดดาใจอ่อน ร้องบอกลูกสาวว่า

“ดูแลน้องให้ดีนะ แล้วอย่ากลับให้มันเย็นค่านัก”

แป่วแหววมีความสุขเหมือนตัวเองเป็นนกที่กำลังจะโผบินออกไปสนุกสนาน
นัยน์ตาและสีหน้าของหล่อนแสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์ร่าเริงแจ่มใสเต็มที่
เพราะหล่อนเป็นคนเก็บความรู้สึกไม่เป็น...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 221)

...ตุ๊กตาป้อหลอนั่งยิ้มหน้าเป็นอยู่บนพนักเตียงชิดฝาผนัง แป่วแหวว
ไม่ได้เฝ้ามากนักอดนอนนานแล้ว ระหว่างนี้แป่วแหววเหมือนนกที่เพิ่งมีโอกาสบินออกไปเที่ยว
นอกกรง ทั้งสุขสนุกสนานจนลืมป้อหลอ... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 389)

ปวิชเปรียบแป่วแหววเหมือนนกที่อยู่ในกรง ถูกเลี้ยงดูแลเอาใจใส่
อย่างไม่มีอิสระเสรีภาพ จนกระทั่งแป่วได้รับการรักษาให้สมองกลับมาปกติเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจ
คิดและไตร่ตรองด้วยความคิดของตนเอง หลังจากการผ่าตัดแล้วปวิชอดเป็นห่วงแป่วแหวว
จากที่เคยเป็นนกอยู่ในกรง เชื่อง เป็นตุ๊กตาให้ใครต่อใครที่จะทำอะไรก็ได้ แต่บัดนี้แป่วแหวว
ต้องเผชิญชีวิตด้วยตนเองต่อไปเป็นผู้มีอิสระเสรีภาพในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...“เป็นแป่วอย่างแต่ก่อนดี หรือเป็นแป่วที่รู้จักคิด รู้จักความขมขื่น...คุณว่า
อย่างไหนดีกว่ากันสำหรับแป่ว”

“ถึงอย่างไร แป่วก็เป็นมนุษย์ สมองเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ไม่ใช่หรือครับ
คุณปวิช”

“นั่นสินะ” ปวิชตอบเหมือนรำพึง

“ผมถึงได้รู้สึกว่าผมเพิ่งจะปลดปล่อยบาปที่หนักอยู่ในใจผมตลอดเวลา
เกี่ยวกับแป่ว แต่ขณะเดียวกันก็อดรู้สึกไม่ได้ว่า...มันเหมือน...ผมจะพูดยังงี้ดี...เปรียบ
เหมือนนกที่เคยถูกเลี้ยงในกรงนะ เคยเชื่อง เคยเป็นตุ๊กตาให้คนอื่นเขาทำยังงี้ก็ได้”

“ผมรู้สึกว่าคุณห่วงแ้วเกินไป คนเราถึงอย่างไรก็ต้องต่อสู้กับชีวิต สัตว์ต่อสู้ด้วยกำลังกาย แต่มนุษย์ต่อสู้ด้วยสมอง ต่อสู้ด้วยสติ แ้วนะ ถึงไม่มีสมองแกก็มีสติ นะครับ...ไม่เหมือนบางคน สมองมีแต่ปราศจากสติ”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 926-927)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เดือนสิบ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นก” หมายถึง ผู้มีอิสระเสรีภาพในชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับความรู้สึกของเดือนสิบและเที่ยงวัน ที่อยากมีอิสระเสรีภาพเหมือนนกที่จะโฉบบินไปอย่างอิสระ ไม่ต้องแบกรับภาระหน้าที่จากสังคม ดังตัวอย่างข้อความ

เที่ยงวันมองเพลิน...ด้วยความประทับใจ...

เขาไม่อยากจากชั่วโมงนาที่นี้ไปเลย...ไม่อยากกลับกรุงเทพฯ เลยจริง ๆ ทำอย่างไรหนอ...ชายหนุ่มคำนึงถึงด้วยความอาวรณ์...ทำอย่างไรเขาจึงจะเสกตนเองและตัวหล่อนให้กลายเป็นนกคู่หนึ่ง จะได้โฉบบินไป...ไปจากภาระหน้าที่และสังคม

“ถ้าหลวมจนล้นหลุด คุณทำยังไงล่ะ” เที่ยงวันถาม บางทีเขาก็มีอาการเหมือนเด็กผู้ไม่มั่นใจในตนเอง ชอบที่จะสอบถามอยู่เสมอ

(กฤษณา อโศกสิน, 2550, หน้า 224-225)

“นกกลางคืน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ นกกลางคืน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นกกลางคืน” หมายถึง ผู้ไม่มีอิสระเสรีภาพในชีวิต คนที่ถูกมองข้าม ไม่มีคนกล่าวถึง ไม่ชื่นชมยินดี ไร้บทบาทสำคัญ ผู้แตงนำมาเปรียบกับอุปนิสัยของภูวที่ชอบเก็บตัวอยู่ในที่มืด ไม่เปิดเผยตัวตน รู้แจ้งเห็นจริงในทุกความเคลื่อนไหวของกังคีและเจ้าแสงหล้า ภูวเปรียบเหมือนนกกลางคืนที่มีสายตาแหลมคม มองเห็น คุ่นชิน และออกหาเหยื่อในเวลากลางคืน การเก็บกักตัวอยู่ในที่มืด มักจะไม่มีใครมองเห็นตัวตนเปรียบได้กับการที่ถูกมองข้ามความสำคัญใน ณ ที่นั้น ภูวกับกังคีจะเป็นตัวแทนของการใช้ชีวิตในเวลากลางวันและกลางคืน บุคลิกภาพของภูวและกังคี จะตรงกันข้ามกันเหมือนสีขาวยับสีดำ ผู้แตงนำมาเปรียบกับนกกลางวันและนกกลางคืนที่มีบุคลิกลักษณะนิสัย พฤติกรรม และการดำรงชีวิตแตกต่างกัน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ภูวงกำลังรอใครสักคนที่ ‘พิเศษ’ ไม่น้อยกว่าเขา เพื่อมาปลดปล่อยเขา เป็นอิสระ”

“สองคนนั้นถ้าเขารู้ว่าคุณอยู่ที่ไหน เขาคงจะตามล้างตามผลาญคุณอีกแน่ ๆ “
 “รังคากับผมเหมือนนกกลางวันกับกลางคืน เมื่อมีเวลาหนึ่ง ก็จะไม่มียีกเวลาหนึ่ง”
 “แต่ช่วงต่อระหว่างกลางวันกับกลางคืน ที่เรียกว่าสนธยาก็ยังมีนะคะ”
 ชายหนุ่มส่งยิ้มกระจ่างให้หลอน เหมือนจะล้อเลียน
 “หรือไม่ว่า...เวลาใกล้รุ่ง”...

(แก้วเก้า, 2554, หน้า 386-387)

“นกน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นกน้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นกน้อย” หมายถึง ผู้มีอิสระเสรีภาพในชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลีลาที่รู้สึกสบายใจมีอิสระเสรีภาพ เป็นตัวของตัวเองเมื่ออยู่กับมิสเตอร์คลัทเทอร์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“น้ำเย็นจังเลยคะ” ลีลาบอกเสียงใส อารมณ์ของหลอนขึ้นดั่งนกน้อยหลังฟ้าฝน แต่ทว่ามิสเตอร์คลัทเทอร์ทำสะพานน้ำวิตกกังวล

“ไม่สกปรกหรือลีลา” เขามีสีหน้าเครียดไม่พอใจเช่นเดียวกับที่ไม่พอใจสภาพอื่น ๆ ของเมืองไทย

ลีลาส่ายหน้า ทำหน้าตาให้รีนเริงและสตี แต่สีหน้าของผู้จัดการของหลอนก็ยังเครียดไม่คลาย...

(อรุณมัย, 2520, หน้า 233)

“นกตัวน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นกตัวน้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นกตัวน้อย ” หมายถึง ผู้มีอิสระเสรีภาพในชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลีลาที่มีความอิสระเป็นตัวของตัวเอง มีความสุขสบายใจเหมือนนกตัวน้อย ดังตัวอย่างข้อความ

...ลีลาร้องเพลงไปพลาง รื่นเรีงราวกับ**นกตัวน้อย**หลังฝนตกใหม่ ๆ ที่เดียว เมื่อลีลากลับออกมา กฤษฎาตั้งโต๊ะอาหารพร้อมแล้ว ลีลามาจัดต่ออีกนิดหน่อย พำรง ลีลา จานใหม่เอี่ยม และแก้วน้ำทรงแปลก ๆ เนื้อแก้วอย่างดี รสนิยมราคาแพงตามแบบของหล่อนั่นแหละ... (อรุณมณีนัย, 2520, หน้า 272-273)

“ลูกนก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกนก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกนก” หมายถึง ผู้ต้องการการปกป้องคุ้มครอง ผู้แตงนำรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ “ลูกนก” นำมาเปรียบกับพฤติกรรมหนวสน์ของลีลาที่ต้องการการปกป้องดูแลที่อบอุ่นเหมือนลูกนกที่เปียกฝนหนวสน์ต้องการความอบอุ่นปกป้องดูแลจากแม่นก ดังตัวอย่างข้อความ

...บางครั้งยายพาลีลาเดินไปวัดไกล ๆ จนเหนื่อยหอบอยู่เหมือนกัน บางทีก็นั่งเรือกันไป ฝนตกจนเปียกโชกไปหมดทั้งตัว ลีลางั่งหนวสน์เหมือน**ลูกนก**อยู่ใกล้ ๆ ยาย แต่ก็อบอุ่นใจนัก ชมต้นไม้ ดอกไม้ ผีเสื้อ นกหกไปตลอดทาง... (อรุณมณีนัย, 2520, หน้า 292)

“นกใหญ่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นกใหญ่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นกใหญ่” หมายถึง ผู้เป็นที่พึ่งพา นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิชที่เป็นผู้นำ แข็งแกร่งเป็นที่พึ่งพร้อมปกป้องผู้หญิงที่ตนรักเหมือนนกใหญ่ที่คลี่ปีกออกเพื่อให้ความรัก ความอบอุ่นปกคลุมลูกอ่อน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ลีเดีย” ดาวิชร้องทัก หัวใจเต้นแรงขึ้นขณะก้าวไปหา

“ข้าขอพรอัลเลาะห์ทุกคืนทุกวันเพื่อให้ได้พบกับเจ้าอีกสักครั้ง” เด็กสาวโผมาหา และชนหน้ากับอกเขา หยาดน้ำตาอุ่น ๆ ซึมผ่านเสื้อเข้าไปสัมผัสผิวของดาวิช

“แม้ข้าจะไม่เคยขอพรอัลเลาะห์ในสิ่งนี้ แต่ข้าก็คิดถึงเจ้าเสมอ” เด็กหนุ่มพึมพำ และกอดหล่อนไว้นั่นราว**นกใหญ่**ที่คลี่ปีกออกห่มคลุมลูกอ่อน ดาวิชได้กลิ่นหอมอ่อน ๆ จากเส้นผมดำสนิทและนุ่มเนียนราวกลุ่มไหม กายของหล่อนอุ่นผ่าวปลุกเลือดหนุ่มของเขาให้เดือดพล่าน”

“ข้าคิดถึงเจ้าเหลือเกิน” ลีเดียบอกกับอกเขา “ข้าส่งความไปกับลม กับดวงดาว กับทราย เจ้าเคยได้ยินถ้อยคำของข้าบ้างไหม”

“ข้าได้ยื่นแต่เสียงหัวใจของตัวเองที่ถามถึงเจ้า” ดาวิชตอบเบา ๆ พลังดันร่างเด็กสาวออกห่าง “เจ้าโตขึ้นมาก ไม่ใช่เด็กเล็ก ๆ เหมือนเมื่อก่อน”

“เจ้าก็เหมือนกัน” ลีเดียมองดูเขาด้วยสายตาชื่นชม “ดูท่าทางเข้มแข็ง อนาคตจะเป็นลูกผู้ชายเบญจอินเต็มตัว”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 70)

“นกเถื่อน, นกฟินิกซ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นกเถื่อน, นกฟินิกซ์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นกเถื่อน” หมายถึง ผู้ที่มีความเก่งความสามารถกล้าหาญเข้มแข็งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิชที่เป็นคนเก่งมีความสามารถเป็นผู้นำชาวเบญจอินที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากคุณพ่ออธิการ ผลักดันให้เข้าโรงเรียนนายสิบหล่อหลอมให้ดาวิชจากนกเถื่อนเป็น “นกฟินิกซ์” หมายถึง ผู้ที่มีความเก่งความสามารถมีเกียรติยศ ดาวิชได้ถูกฝึกเรียนวิชาทหาร ฝึกความอดทนให้เข้มแข็งเพื่อให้เป็นผู้นำที่แข็งแกร่งมีเกียรติยศ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ลูกคิดว่าดาวิชเป็นอย่างไรบ้าง” ท่านสาธุคุณถามด้วยความห่วงใย

“เท่าที่ดูจากรายงาน ผลการเรียนก็อยู่ในเกณฑ์ดี แม้ว่าจะถูกตัดคะแนนความประพฤติจนเกือบเกลี้ยงเพราะชอบฝ่าฝืนระเบียบวินัย”

เจ้าอธิการหัวเราะเบา ๆ

“พ่อพอนึกภาพออก มันไม่สนุกนักหรอกกับการเอานกเถื่อนมาเลี้ยงในกรงแบบหงส์หยก”

“โรงเรียนนายสิบแห่งนี้เต็มไปด้วยนกนานาชนิด ตั้งแต่นกกระจิบจนถึงพญาอินทรี” พันโทชาร์ลเอนหลังกับพนักเก้าอี้ “หน้าที่ของเราก็คือ หล่อหลอมให้พวกเขาเป็นนกฟินิกซ์ที่ไม่มีวันตายเหมือน ๆ กัน”

“คุณพ่อจะทำยังไงต่อไปกับเด็กคนนั้น” ผู้บัญชาการทหารถามต่อด้วยท่าที่ครุ่นคิด

“พ่อยังไม่รู้” ท่านสาธุคุณผละจากหน้าต่าง เดินมาทรวดตัวลงที่เก้าอี้หน้าโต๊ะทำงานของเจ้าของห้อง “แต่แรกก็คิดเพียงแค่วงเวลาไว้สักกระยะหนึ่ง ไม่ต้องให้ระแหร่ร้อนต่อไป พ่อรู้เด็กคนนี้มีธาตุที่ดีอยู่ในตัว เพียงแต่เรารู้จักถลุงมันออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์”

“เร้าต่ายดีเท่าไร เราก็ต้องถลุงด้วยไฟแรงยิ่งขึ้นเท่านั้น” นายทหารอังกฤษ
พูดด้วยน้ำเสียงเรียบ ๆ

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 110-112)

“นกแก้วนกขุนทอง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแห้ว
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นกแก้วนกขุนทอง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวม
บริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นกแก้วนกขุนทอง” หมายถึง ผู้แต่งนำรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ
“นกแก้วนกขุนทอง” หมายถึง นกที่สามารถพูดตามที่เจ้าของสอนได้ นำมาเปรียบกับพฤติกรรม
ของแป้วแห้วที่ชอบพูดคำว่า “ค๊ะ ๆ” เหมือนนกแก้วนกขุนทองที่พูดได้เฉพาะถ้อยคำที่เจ้าของ
สอนให้พูด แป้วแห้วมีพัฒนาการการพูดซ้ำตามสมอง พูดไปเรื่อย ๆ โดยไม่มีการสั่งการ
จากสมอง ดังตัวอย่างข้อความ

...นวลวรรณมองดูเด็กหญิงรุ่นสาวอย่างขวาง ๆ ธรรมดา ก็ขวางเป็นอันมาก
อยู่แล้ว ยิ่งในระยะหลัง ๆ นี้เวลาอารมณ์ดีของหล่อนมีน้อยนัก ยิ่งเห็นเด็กหญิง
ซึ่งหล่อนจำใจเลี้ยงผู้นี้เป็นที่ขวาง ๆ รี ๆ ของหล่อนยิ่งขึ้น

จะไปไหนก็ไปเถอะไป รำคาญจะตายอยู่แล้ว พูดได้แต่ค๊ะ...ค๊ะ หรือยัง
นกแก้วนกขุนทองของมันยังจะฉลาดกว่าแกเสียอีก”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 175)

...“แต่กับพวกเราทุกคน แป้วก็ยังเป็นแป้วเหมือนอย่างเก่าแหละค๊ะ”
เป็นครั้งแรกที่แป้วแห้วพูดออกมาอย่างที่ทุกคนเห็นว่าเข้าท่าและคมคาย
จนกระทั่งคนฟังอดประหลาดใจไปตาม ๆ กันไม่ได้ สมรมิ่งถึงกับกล่าวว่า

“เดี๋ยวนี้พูดเก่งขึ้นเยอะ ใครสอนให้พูดหือ แป้ว...น่ากลัวจะคุณเพิ่มบุญละซี”

“ไม่มีใครสอนแป้วหรอกค๊ะ” แป้วแห้วบอกแล้วก็หัวเราะ

“คุณเพิ่มบุญก็ไม่เคยสอน แป้วพูดเอง”

ที่จริง แป้วแห้วพูดออกมาตามความรู้สึกของหล่อนจริง ๆ แต่คนฟังไม่สู้จะ “ซึ้ง”
กับหล่อนนักเพราะมีทัศนคติกับหล่อนเสียแล้วว่า คำพูดของแป้วแห้วเหมือนนกแก้ว
นกขุนทอง พูดไปเรื่อย ๆ อย่างนั้นเอง โดยไม่สู้จะมีสมองกำกับ...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 675)

2.1.2 กา รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่
กา ดังตัวอย่าง

“กา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กา” หมายถึง ผู้ต่ำศักดิ์ นำมาเปรียบกับสถานะของพักที่เจียมเนื้อเจียมตัวว่าตนเป็นผู้ต่ำศักดิ์ ไม่คู่ควรกับแม่ช้องหลานเจ้าพระยาผู้สูงศักดิ์ ต้องใช้เวลาในการสร้างหลักมั่นคงสร้างเกียรติยศศักดิ์ศรีให้สูงเพื่อเสมอเท่าศักดิ์ของแม่ช้อง ดังตัวอย่างข้อความ

...น้องชายพูดมาก็แทงใจดำเข้าอีก แต่ในสายตาของพัก แม่ช้องไม่เคยเป็นอะไรอย่างอื่นนอกจากนางหงส์ พักเองเสียอีก ถึงไม่ต่ำต้อยจนกระทั่งเรียกตัวเองว่ากา แต่ก็เจียมตัวว่ายังไม่มียศศักดิ์สูงส่งพอคู่ควรกับหล่อน จะต้องแสวงหาชื่อเสียงตำแหน่งไปอีกหลายปี กว่าจะกล้าขอให้ผู้ใหญ่มาจัดการสู่ขอหล่อน

ถึงกระนั้นพักก็ไม่อยากประณามแม่ช้องอยู่ดี หากว่าหล่อนจะไปมีชายอื่นอย่างที่เราแวงเอาไว้อาจจริง ๆ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 208)

2.1.3 ลูกไก่อยู่ในกำมือ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ลูกไก่อยู่ในกำมือ ดังตัวอย่าง

“ลูกไก่อยู่ในกำมือ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกไก่อยู่ในกำมือ สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 76) ให้ความหมายคำว่า “ลูกไก่อยู่ในกำมือ” หมายถึง (สำ) น. ผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ ไม่มีทางหนีหรือทางต่อสู้ ผู้แตงนำมาเปรียบกับสภาพของแป้วแห้วที่น่าสงสารในสายตาของพุนดวง มองว่าปวิขทำกับแป้วแห้วเหมือนคนไม่มีทางต่อสู้ ไม่สามารถพึ่งพาดูแลตัวเองได้ ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของปวิขที่ต้องรับผิดชอบชีวิตของแป้วแห้ว ดังตัวอย่างข้อความ

...พุนดวงมองหน้าปวิข สายตาของพุนดวงแสดงความชิงชัง.....คิดว่าปวิขทำกับแป้วแห้วเพราะเห็นเป็นลูกไก่อยู่ในกำมือ ไม่นึกบ้างว่าแป้วแห้วเป็นคนน่าสงสาร... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 496)

2.1.4 เหยี่ยวทะเลทราย รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ดังนี้ เหยี่ยวทะเลทราย ดังตัวอย่าง

“เหยี่ยวทะเลทราย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิซ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหยี่ยวทะเลทราย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหยี่ยวทะเลทราย” หมายถึง ผู้มีประสบการณ์มาก รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมคน นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิซที่เป็นคนเก่งมีความสามารถ แข็งแรง แกร่ง เด็ดเดี่ยวเหมือนลักษณะของเหยี่ยวทะเลทรายที่มีลักษณะแข็งแรง มีเล็บและจงอยปากแหลมคมไวสำหรับตะครุบเหยื่อ บินได้อย่างรวดเร็ว กางปีกได้กว้าง สามารถบินเห็นได้สูง มีสายตาที่ดีมาก เวลาบินบนท้องฟ้ามีความสง่างาม อาลี จามัลกรี เปรียบดาวิซเป็นเหยี่ยวทะเลทรายที่มีประสบการณ์การชีวิตในท้องทะเล รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมโจรทะเลทราย ดังตัวอย่างข้อความ

...อาลี จามัลกรี นับชนบัตรอีกครั้งก่อนยื่นให้เด็กหนุ่ม

“ห้าพันลีรา เจ้าจะไม่นับดูก่อนหรือ” ประโยคหลังถามอย่างแปลกใจที่เห็นดาวิซ ยัดบัตรลงกระเป๋ากางเกงโดยไม่ตรวจสอบ

“ไม่จำเป็น” ลูกชายของซัดซาบาซปฏิเสธ “เจ้านับมันแทนข้ามาหลายเที่ยวแล้ว และถ้าไม่ครบจำนวนที่เจ้าว่า ข้าก็จะกลับมาเรียกคืนให้สาแก่ใจ” นักค้าของโจรกลืนน้ำลายลงคอ พลางบอกตัวเองว่าไอ้เด็กคนนี้ไม่ใช่ไอ้ก่อนสอนชั้นอย่างที่เคยประเมินไว้แต่แรก หากแต่เป็นเหยี่ยวทะเลทรายที่ปีกกล้าขาแข็งทีเดียว...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 98-99)

2.2 สัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีปีกและว่ายน้ำได้ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ หงส์ ดังตัวอย่าง

2.2.1 หงส์ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ หงส์ นางหงส์ แม่หงส์ทอง ดังตัวอย่าง

“หงส์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หงส์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หงส์” หมายถึง ผู้หญิงที่มีรูปร่างสง่างาม อ่อนหวาน ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์

ที่เกิดขึ้นได้ดี นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลอออรที่ปรับตัวเรื่องการใช้สอยอย่างระมัดระวัง ตั้งแต่คุณศทอหดทิ้งไปมีผู้หญิงอื่น แม่ฐานะการใช้จ่ายลดลงแต่ลอออรรู้จักปรับตัว วางตัวได้เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าลอออรสามารถจัดการดูแลบ้านเรือนได้ดี รักความสะอาด สะอาดก่อน ประณีต นางพูนสาวใช้ยอมรับว่าลอออรมีความสง่างามของผู้มีอำนาจในการปกครอง ดูแลบ้านเรือน ดังตัวอย่างข้อความ

...นางพูนหุบปาก นึกสงสารนายสาว เพราะรู้ว่าฐานะของลอออรในตอนนั้นก็แค่ ประคองตัวไปได้ในเดือนหนึ่ง ๆ จับจ่ายใช้สอยก็ต้องระมัดระวังทุกขณะ แต่ว่านายสาว ของนางก็ใจแข็ง ไม่เคยปริปากแสดงความวิตก ยอมรับความเป็นหงส์ที่ไม่อาจลอยฟ้า ได้อย่างเดิม เพียงทรงตัวให้ร้อนอยู่เหนือพื้นดินได้เท่านั้น ก็ถือว่าดีที่สุดแล้ว...

ตามประสาของนางพูน นางก็ได้บนบานศาลกล่าวไปตามเรื่อง
‘เจ้าประคุณ ขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้คุณผู้ชายตาสว่างเร็ว ๆ ด้วยเถิด จะได้มารับคุณลอออรกลับไปครองบ้านด้วยกันเสียที’...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 219-220)

“นางหงส์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางหงส์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางหงส์” หมายถึง ผู้หญิงสวยสง่างาม ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลอออรที่มีความสง่างาม รูปร่างหน้าตาสวยงามมากแม้จะผ่านการมีสามีมาแล้วแต่ยังเป็นที่ถูกใจของพระยานราภิบาลผู้ที่อยากได้ลอออรมาครองครอง เจ้าดิเรกรูจคิดหาผู้ที่จะสามารถเข้ามาปกป้องลอออรได้ให้รอดพ้นจากอำนาจของผู้ยิ่งใหญ่เหนือกว่า ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าดิเรกรูจนั่งคิดอยู่จิตใจใหญ่ สิ่งแรกที่เขานึกถึงก็คือการพึ่งพาผู้ใหญ่มากคนที่พอพึ่งได้ในเรื่องนี้

เขารู้จักพระยานราภิบาลในฐานะพ่อของเพื่อน นึกถึงสายตาคมกริบเหมือนเหยี่ยวท่าทีผยองดังพญานาญ บอกถึงนิสัยเจ้าตัวได้ดีกว่าคำบรรยายใด ๆ เขายังดูออกด้วยว่าพระยานราภิบาลวางอำนาจแต่กับผู้น้อยกว่า แต่ก็พร้อมจะมอบต่อผู้เหนือกว่าในทันที ชนิดกลับหน้ามือเป็นหลังมือ

ว่าแต่...ใครเล่าในกลุ่มผู้มีอำนาจเหนือที่จะยื่นมือมาปกป้องนางหงส์ที่พญาเหยี่ยวมองเห็นเป็นลูกไก่อยู่ในตอนนี้ คนหลายคนที่สามารถหยุดยั้งพระยานราภิบาลได้ ก็เป็นผู้อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับพระยาโยธาบดี จะมาโยธิดะไรกับชะตากรรมที่จะเกิดกับภรรยาสาว...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 379-380)

“แม่หงส์ทอง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่หงส์ทอง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่หงส์ทอง” หมายถึง ผู้หญิงสวยสง่างาม ผู้แต่นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออร ที่ถูกพระยานราภิบาลพุดชู้มเหงน้ำใจ ลอออรเป็นผู้หญิงที่รักเกียรติศักดิ์ศรีของผู้หญิง ไม่คิดนอกใจสามี ไม่ยอมตกเป็นภรรยาของพระยานราภิบาลที่พยายามชู้มเหงใจพุดเรียกประชดลออออรว่า “แม่หงส์ทอง” ดังตัวอย่างข้อความ

“เสียเวลากันมานานแล้ว แม่ลออออร ฉันไม่เรียกเธอว่าคุณหญิงโยธาบดีละนะ ถ้าหากว่าเธอไม่ไปกับฉันเสียดี ๆ ฉันจะฉีกจดหมายนี้เป็นผุยผงต่อหน้าเธอนี้แหละ เอาไหมล่ะ ต่อให้ผิวเธอเขียนมาอีกกี่ฉบับ มันก็ต้องถึงมือฉันก่อน ฉันจะฉีกทิ้งเสียทุกฉบับ”

“ก็แล้วแต่เจ้าคุณ” ลอออรตอบเสียงเย็นชา “เจ้าคุณจะชู้มเหงดิฉันยังงี้ก็เชิญ แต่จะให้ดิฉันหลั่งเกียรติตัวเองยอมให้เจ้าคุณต้มยำทำแกงทุกอย่าง ดิฉันก็ไม่มีหน้าจะไปหาพี่เทพได้อยู่ดี”

“เธอกล้าท้าฉัน !” อีกฝ่ายหนึ่งโกรธเสียจนกลายเป็นประหลาดใจ “เอาสิ แม่หงส์ทอง ถ้าเธอจะอวดดีคิดว่าจะมีคนช่วยเธอได้ละก็...”

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 407)

2.3 สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง อยู่บนบก รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ แมลงมีปีกที่ชอบตอมไฟ แมลงตอมอาหาร และแมลงกินน้ำหวานหรือใบไม้ ดังตัวอย่าง

2.3.1 แมลงมีปีกที่ชอบดอกไม้ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ แมลงเม่าตัวน้อย ๆ ดังตัวอย่าง

“แมลงเม่าตัวน้อย ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แมลงเม่าตัวน้อย ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แมลงเม่าตัวน้อย ๆ” หมายถึง ผู้ที่มีความกระแจะหลงจนลืมตน ทั้ง ๆ ที่ข้างหน้าคืออุปสรรค หรืออันตราย ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แมลงเม่าตัวน้อย ๆ พลเปรียบความรู้สึกภายในจิตใจของตนที่อยากขึ้นฝั่งทะเล ไปเสี่ยงโชคเกมการพนันเปรียบเช่นเดียวกับแมลงเม่าที่ขึ้นชอบไฟ ดังสำนวน แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ แม้จะต้องทำงานหนักฝ่าฟันอุปสรรคกลางทะเลลึกเพียงหวังว่าจะกลับไปฝั่งเพื่อเสี่ยงโชคให้ตนเอง ดังตัวอย่างข้อความ

...เราจึงเหมือนแมลงเม่าตัวน้อย ๆ ไผ่บินมาจากกลางทะเลลึก ฝ่าม่านสีดำซึ่งหม่นคลุมอยู่ทุกหนทุกแห่งของสะพานเทียบเรือ แสงไฟในร้านเหล้านั่นเองคือจุดหมาย... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 167)

2.3.2 แมลงต่อมอาหาร รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ เจ้าแมลงลาย ดังตัวอย่าง

“เจ้าแมลงลาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจ้าแมลงลาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ้าแมลงลาย” หมายถึง ผู้มีอุดมการณ์ในชีวิต นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบตนเองที่ทุ่มเทเพียรพยายามฝึกรู้ในการเขียนหนังสือ แม้จะยากลำบากโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความสุขกับการเขียนหนังสือเหมือนผีเสื้อที่บินสูดความหอมหวานของดอกไม้ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เป็นคนจริงจัง มีเป้าหมายในชีวิต ทุ่มเทเวลาลงมือทำเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ดังตัวอย่างข้อความ

...มือกระบี่หลอมใจเป็นหนึ่งเดียวกับอาวุธในมือ ผมพยายามหลอมตัวเองให้เป็นทั้งปากกาและพิมพ์ดีด หลอมจิตใจให้เป็นหนึ่งเดียวกับงานที่เขียน แม้ยากจะบรรลุถึงขั้นสูงสุด แต่ผมจะทุ่มเทฝึกปรือโดยไม่ปริกบั่น

เงยหน้ามองดอกไม้บนระเบียงคอมโดมิเนียม ผีเสื้อตัวเล็ก ๆ ยังบินว่อน
พวกมันโฉบบินสูดความหอมหวานของมวลดอกไม้อย่างเสรี ผมกำลังจะเป็นเหมือน
เจ้าแมลงลายปีกสวยเหล่านี้...

(ประชาคม ลูนาชัย, 2549, หน้า 336)

2.3.3 แมลงกินน้ำหวานหรือใบไม้ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ
จำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ผีเสื้อตัวน้อย ดังตัวอย่าง

“ผีเสื้อตัวน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม
ลูนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผีเสื้อตัวน้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณา
ร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผีเสื้อตัวน้อย” หมายถึง “ผู้มีชีวิตอยู่ด้วยความฝัน”
ผม (ประชาคม ลูนาชัย) เปรียบตัวเองเหมือนผีเสื้อตัวน้อยที่โฉบบินตามใจปรารถนาด้วยปีก
ของตัวเอง ผม (ประชาคม ลูนาชัย) เป็นผู้มีชีวิตอยู่ด้วยความฝัน มีความใฝ่ฝันอยากเป็นนักเขียน
ที่มีชื่อเสียงได้รับรางวัล ความฝันจะเป็นจริงได้ด้วยการใช้จินตนาการสร้างผลงานหนังสือ
ให้ได้รับความสำเร็จด้วยความสามารถของตนเอง ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมอาจไม่มีเครื่องพิมพ์ดีดที่ดีสุดสำหรับสร้างงานเขียน แต่ผมมีหัวใจที่ยัง
สูบฉีดโลหิต และความมุ่งมั่นแรงกล้า

ไม่มีบันไดเลื่อน ไม่มีลิฟต์ ไม่มีรถคนตุ้ตตุ้ ไม่มีมือคู่อื่นคอยโอบอุ้ม เท้าสองข้าง
ต้องสืบทอดก้าวไปข้างหน้าด้วยแรงมานะของตัวเอง

โลกทั้งโลกได้มอบงานเขียนไว้ในมือผมแล้ว เช่นเดียวกับที่เคยมอบให้กับ
นักประพันธ์เรื่องนามคนอื่น ๆ ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในวินาทีข้างหน้า วันข้างหน้า เดือน
และปีข้างหน้า ผมก็ควรมอบตัวเองให้กับมัน

นึกถึงผีเสื้อตัวน้อย พวกมันโฉบบินได้ตามใจปรารถนาด้วยปีกของตัวเอง
ปีกฝันของผมก็อกขึ้นด้วยจินตนาการ และผมปรารถนาที่จะบิน

ผมจะบิน ล่องลอย และลอยหายไป...

(ประชาคม ลูนาชัย, 2549, หน้า 336)

3. สัตว์น้ำ

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์น้ำ พบว่ามี 1 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์มีกระดูกสันหลังที่อยู่ในน้ำ ดังนี้

3.1 สัตว์มีกระดูกสันหลังที่อยู่ในน้ำ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ปลา และสัตว์ทะเลที่กระหายหิว ดังตัวอย่าง

3.1.1 ปลา รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ ปลาน้ำลึก ปลาติดแห ปลาย่าง และปลาในกระป๋อง ดังตัวอย่าง

“ปลา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คำกาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “ปลา” หมายถึง ผู้แตงนำรูปภาพความนึกเปรียบ “ปลา” หมายถึง ผู้มีอิสระเสรีในชีวิต เพื่อนของคำกายเปรียบคำกายเป็นเหมือนปลา คำกายเป็นคนช่างฝัน อ่อนไหว สุภาพเรียบร้อย และมองโลกในแง่ดี มีอิสระเสรีในการคิด ปราดเปรียวว่องไว เอาชีวิตอยู่รอดกว่าจะก้าวถึงเป้าหมายของชีวิตต้องฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ปลาพวกนั้น มันคงจะไปที่ไหนสักแห่ง” เขาพูดกับเพื่อน ขณะเสียงน้ำระทมจากแก่ง “กว่าจะถึงที่หมาย ไม่รู้มันต้องผ่านแก่งกี่แก่ง ช้อนกี่คัน แหวนอีกไม่รู้กี่หลัง”

เพื่อนเขาหัวเราะ “แกพูดอย่างกับแกเป็นปลา”

“โชคตินะที่ฉันไม่ได้เป็นปลา” เขาเงยบักครู่แล้วหันมองหน้าเพื่อน “แต่ก็ไม่แน่ว่าจะโชคร้ายกว่านั้นก็ได้”...

(นิคม รายยวา, 2547, หน้า 155)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “ปลา” หมายถึง ผู้มีอิสระเสรีในชีวิต นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักเมื่อได้ดื่มสุราทำให้ร่างกายมีเมามา พักเป็นตัวของตัวเองกล้าพูดกล้าทำมีอิสระเสรี มีความสุขใจทำให้มีชีวิตอยู่ได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เกือบสี่โมงเย็น พักจึงได้มานั่งกินเหล้าอยู่ในร้านป่าเชื้อ เขาค่อย ๆ เทรินกินช้า ๆ อย่างกลัวว่ามันจะหมดลง ได้เหล้าเข้าไปก็เหมือนกับปลาได้น้ำ กลับมีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้ง โลกที่หดหู่ หดหู่หด หดกลับมาสดชื่นรื่นเริงน่าอยู่ขึ้นมาอีก

พักบอกใครต่อใครที่อยู่ในร้าน เล่าความจริงทั้งหมดที่ครูใหญ่โกงเงินเขา ยิ่งเมามาย ก็ยิ่งเพิ่มความรำคาญให้คนอื่นมากขึ้น และป่าเชื้อก็ยิ่งหวนแสร้งขาวของในร้าน จะเสียหาย จึงไล่พักออกจากร้าน พักเดินหนีบขวดเหล้าแอมระแอมออกมา ...จากไป ไม่ผิดกับหมาตัวหนึ่งที่โดนตะตะเปิดไล่...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 273-274)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปลา” หมายถึง สัตว์น้ำที่เป็นอาหาร นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแสนดีที่มีความคิดว่าผู้ชายมองผู้หญิงเป็นเพียงแค่ผักปลาที่เป็นอาหาร เป็นตัวเลือกให้คนซื้อไปทำกับข้าวเพื่อเป็นอาหารยังชีพ ผู้หญิงที่มีคุณค่าจะยอมขายตัวเหมือนผักปลาหรือไม่ ผู้หญิงตกเป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจเหนือกว่า ใช้ทรัพย์สินเงินทองเพื่อแลกซื้อเกียรติศักดิ์ศรีของผู้หญิง ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนบอกไม่ถูกว่ารู้สึกอย่างไร ใจหนึ่งก็โกรธที่เรื่องมาลงเอยเอาอย่างที่มีคนเขาด่ากระแทกแสนเอาไว้ แต่อีกใจหนึ่งนั้นก็ออกจะปลงตกกว่า เป็นธรรมชาติของคนมีเงิน มีอำนาจในสมัยนี้ อย่าว่าแต่คุณหมั่นท แม้คนที่มีแต่เงินไม่มีอำนาจก็เคยขอซื้อตัวแสนมาแล้วเหมือนกัน

ปลงตกว่า ผู้ชายบางคนเขาเห็นผู้หญิงเป็นเพียงผักปลา ที่จะซื้อเอาด้วยเงินเท่านั้นเอง มันอยู่ที่เราว่าจะยอมขายตัวเหมือนผักปลาหรือไม่เท่านั้น?

คุณหมั่นทกลับออกไปโดยไม่ได้ลวงเกินแสน ทั้ง ๆ ที่อยู่ในวิสัยที่จะทำได้ แสนออกจะนับถือเขาในข้อนี้

พอวันรุ่งขึ้นคุณหญิงเจริญจิตก็พบกับแสน แสนบอกไม่ถูกดอกคะว่าคุณหญิงมีสีหน้าอย่างไร อยากจะว่ายินดีก็ไม่ถนัด ขมขื่นชิงชังแสนก็ไม่เชิง...

(ลีฟ้า, 2536, หน้า 113)

“ปลาน้ำลึก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลาน้ำลึก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปลาน้ำลึก” หมายถึง ผู้ชายที่มีลักษณะปราดเปรียว นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟ ที่เป็นผู้ปราดเปรียว ว่องไว เชี่ยวชาญชำนาญในท้องทะเล ส่วนเรื่องผู้หญิงกลับไม่สัมผัส ดังตัวอย่างข้อความ

...ไม่มีอะไรคืบหน้า ลักสรุปได้ว่าชัฟตกม้าตายเองง่าย ๆ กับเรื่องผู้หญิงนี่เอง **ปลาน้ำลึก** อย่างเขาพอเกยตื้นก็ไม่เหลือความปราดเปรียว ตกคลั่งอยู่กับหล่มโคลนรอวันตายแห้ง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 218)

“ปลาติดแห”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลาติดแห ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปลาติดแห” หมายถึง ผู้ไม่พ้นทุกข์ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพัก ที่พบอุปสรรคชีวิตมากมายไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ เปรียบเหมือนกับปลาที่ติดแห ยิ่งดิ้นยิ่งติดแห พักก็เช่นเดียวกันยิ่งพยายามบอกความจริงว่าถูกครุใหญ่โกงเงินไปก็ไม่มีใครเชื่อ กลับถูกกล่าวหาว่าเป็นคนเนรคุณต่อผู้มีพระคุณ ชีวิตของพักถูกปัญหาจากทุกข์มากมายรุมเร้าจนทำให้ร่างกายผอมลง ดังตัวอย่างข้อความ

...วันเวลาล่วงเลยไป พักยังคงดิ้นรนขลุกลั่นอยู่ในร่างแหแห่งทุกข์ตลอดเวลา แม้ว่าจะเพียรพยายาม ปลดปล่อยให้หลุดรอด แต่กลับเหมือนว่า ยิ่งดิ้นตาข่ายแห่งทุกข์ยิ่งมัดแน่นเข้าทุกขณะ ไม่ผิดกับ**ปลาติดแห**ที่ทวนทวนเอาตัวรอด ซึ่งไม่มีวันจะหลุดพ้นได้

นานวันเข้าร่างกายก็ผ่ายผอมลง หน้าตาดำคล้ำหมดสง่าราศี ผมนับหัวหงอกขาวเป็นหย่อม ๆ ทั้งที่ยังไม่ถึงกาลของวัยชราเลย...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 53)

“ปลาอย่าง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอฮอร์ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลาอย่าง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปลาอย่าง” หมายถึง หญิงที่เป็นที่ต้องการของผู้ชาย นำมาเปรียบกับพฤติกรรม

ของลอออร คุณยศเปรียบลอออรที่ถูกพระยานราภิบาลจ้องหมายตาลอออรเพื่อให้ได้มาเป็นชู้เหมือนแมวจ้องขโมยปลาอย่างเมื่อเจ้าของไม่อยู่ ดังตัวอย่างข้อความ

...เจียบกันไปชั่วครู่ กอนยศเอ๋ยขึ้นอีก

“พระยานราภิบาลคงหมายตาลอออรมานานแล้วสิ พอผิวเขาไม่อยู่ ถึงทำตัวเป็นแมวขโมย ย่องมาคาบปลาไปกิน”

“ผมไม่ทราบต้นลึกหนาบาง ทราบแต่ว่าคุณหญิงเป็นทุกข์มาก เธอเป็นคนถือตัว รักศักดิ์ศรีวงศ์ตระกูล ถ้าเข้าตาจนก็คงยอมตายดีกว่าเสียชื่อ” ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 386-387)

“ปลาในกระป๋อง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลาในกระป๋อง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปลาในกระป๋อง” หมายถึง แออัดกันแน่นจนไม่สามารถขยับขยายได้ ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ปลาในกระป๋อง พลอาศัยอยู่บนเรือที่มีพื้นที่จำกัดและไม่สามารถออกไปไหนได้ เปรียบสภาพของตนที่ตกอยู่ในสภาพยากลำบากในพื้นที่ปิดล้อมไม่มีทางออกเหมือนปลาในกระป๋อง ดังตัวอย่างข้อความ

...เราเหมือนนกลายสภาพเป็นปลาในกระป๋องไปเสียเอง... (ประชาคม
ลุนาชัย, 2553, หน้า 117)

3.1.2 สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ภาษาคความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ดังตัวอย่าง

“สัตว์ทะเลที่กระหายหิว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สัตว์ทะเลที่กระหายหิว” หมายถึง ผู้ที่อยู่ในโลกกว้างและต้องไขว่คว้าทุกสิ่งเท่าที่จะคว้ามมาได้ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพลที่เปรียบความรู้สึกของตนเองเมื่อต้องออกเรือไปทำงานหนักกลางทะเลหลายวัน ต้องอาศัยอยู่ในเรือจนรู้สึกเก็บกด อึดอัด และกำลังโหยหาการพำนักที่เป็นความสำราญบนฝั่งทะเลเหมือนกับสัตว์ดุร้ายที่อยู่ในทะเลกำลังกระหายเหยื่อ ดังตัวอย่างข้อความ

...น้ำเค็มเคลือบร่างของเราจนกลายเป็นสัตว์ทะเลที่กระหายหิว ...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 157)

4. สัตว์เลื้อยคลาน

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์สัตว์เลื้อยคลานพบว่า มี 3 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์เลื้อยคลานไม่มีขา สัตว์เลื้อยคลานมีขา และสัตว์เลื้อยคลานมีกระดูก ดังนี้

4.1 สัตว์เลื้อยคลานไม่มีขา รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ งู งูทะเลทราย และงูพิษ ดังตัวอย่าง

“งู”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ขั้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ งู ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “งู” หมายถึง คนฉวยโอกาส ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการแสดงออกของขั้วว่ามีลักษณะอาการเหมือนการฉกของงูอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งใช้ทางเหนียวรัดเหยื่อในขณะที่เหยื่อไม่ทันระวังตัว งูเปรียบกับคนที่มีฐานะและอำนาจเหนือกว่าผู้อื่น เมื่อมีโอกาสแสวงหาผลประโยชน์หรือประสบกับโอกาสที่ได้เปรียบจะฉกฉวยผลประโยชน์นั้นมาครอบครอง ลักษณะของงูที่เป็นสัตว์เลื้อยคลานไม่มีกระดูกสันหลัง ไม่มีขา มีเกล็ดปกคลุมผิวหนัง ปราดเปรียวว่องไว ลำตัวเรียวยาว มีทั้งชนิดที่มีพิษและไม่มีพิษ ตัวอย่างงูที่มีพิษ เช่น งูเห่า และงูที่ไม่มีพิษ เช่น งูเห่ล้อม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 292) จากสถานการณ์ในเรื่อง ขั้วล่วงเกินสิบล หลิงสาวที่ขั้วรักใคร่หลงใหลและมุ่งหมายจะครอบครองเป็นเจ้าของ ดังตัวอย่างข้อความ

...หลอนเดินตามไปส่งเขา ด้วยความชะล่าใจ.....ตรงประตูห้องรับแขก

ทันใดนั้น ขั้วก็หันขวับกลับมา รวดเร็วเหมือนงู

เขาจับมือหลอนขึ้นจูบอย่างว่องไว.....หลายทีติดกัน แถมยังเหนียวคิระชะหลอนเข้ามาจูบแก้มอีกด้วย

“คุณขั้ว!” นัยน์ตาลิขลุกลาวด้วยความโกรธ หลอนเกือบจะแผดเสียงออกมาแล้ว หากไม่เกรงชาวบ้านซึ่งหลังคาเกือบชิดกันแตกตื่น

“ขอให้รู้ไว้ด้วยว่า ไม่ว่าวันใดก็วันหนึ่ง คุณจะต้องเป็นของผม!”...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 162-163)

“งูทะเลทราย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ งูทะเลทราย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “งูทะเลทราย” หมายถึง คนว่องไวเคลื่อนไหวปราดเปรียว นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิช เป็นคนเก่ง มีความสามารถว่องไวปราดเปรียว ดาวิชมีอาการเพ่งมองกลางแสงแดด สายตาจ้องนิ่งน่าเกรงกลัวเหมือนงูทะเลทรายที่มีนิสัยดุร้าย ซ่อนตัวเองไว้ใต้พื้นทะเลทรายจ้องล่าตะครุบเหยื่อไล่โจมตีครั้งแล้วครั้งเล่า ดังตัวอย่างข้อความ

...ดาวิชหันหน้ากลับไปยังทะเลทรายอีกครั้ง ดวงตาสีน้ำตาลเข้มแนบกับเลนส์ของกล้องส่องทางไกลและเพ่งมองผ่าแดดผวาไปเบื้องหน้าแว่นิ่งราวงูทะเลทรายที่คอยเวลาฉกเหยื่อ ชายหนุ่มพ่นลมหายใจเมื่อมองเห็นเสาวิหิงษาของรถคันสุดท้ายเป็นเส้นบาง ๆ อยู่ที่มุมกล้อง ริมฝีปากบางเฉียบนั้นเหยียดเป็นเส้นตรงพร้อมกันนั้นเองมือขวาก็ยกขึ้นเป็นสัญญาณ... (ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 205)

“งูพิษ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ งูพิษ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “งูพิษ” หมายถึง คนมีนิสัยร้ายกาจ คุณหญิงเจริญจิตกล่าวเปรียบ แสนดีเป็นงูพิษ งูที่ใช้พิษสำหรับป้องกันตัวจากการถูกคุกคาม และมีฤทธิ์ฆ่าเหยื่อให้ตายได้ คุณหญิงเจริญจิตเกรงกลัวว่าวางไว้วางใจที่มีให้แก่แสนดีจะทำให้ผิดหวังถูกแสนดีทรยศแสดงนิสัยร้ายกาจภายหลังได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ตอนหนึ่งเขียนว่า

‘...เด็กคนนี้นฉลาดเหมือนอย่างที่ผมกลัวไม่มีผิด แต่ก็ยังมีบางสิ่งบางอย่างทำให้ฉันเกิดความเอ็นดูก้ำกึ่งกับความหมั่นไส้ นั่นก็คือพยายามจับความจริงใจของเขาเสมอ ในเวลาที่เขาพูดหรือทำอะไรให้กับฉัน คิดว่าหากเป็นเล่ห์กลมารยาหรือเป็นการผินใจทำคงไม่รอดพ้นจากการจับผิดของฉันไปได้ แต่ก็ยังจับไม่ได้เลยสักครั้งเดียว อย่างไรก็ตามในบางครั้งฉันก็อดหวาดไม่ได้ว่า เมื่อที่ฉันจะใช้ล่อล่อนนี้หากต่อไปมันไม่เป็นเนื้ออย่างที่ฉันวางใจ กลายเป็นงูพิษขึ้นมาฉันอาจจะถูกมันกัดตายที่หลังก็ได้!...’

(สีฟ้า, 2536, หน้า 98-99)

4.2 สัตว์เลื้อยคลานมีขา รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ จระเข้ ลูกจระเข้ และกิ้งก่าดังตัวอย่าง

“จระเข้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีสลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ จระเข้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “จระเข้” หมายถึง คนที่มีนิสัยดุร้าย นำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกขี้หงุดหงิดโมโหร้ายเหมือนความดุร้ายของจระเข้ ดังตัวอย่างข้อความ

...สีลาคิดถึงท่าทางอันอิสระของคุณแพรวแล้วอิจฉาเต็มกำลัง ร้อยอย่างนี้ก็เป็นเมียที่สองที่สามเขาก็ดีกว่าหรออก อย่างน้อยก็มีเงินใช้กว่านี้ละ

อย่างสีลานี้จะเป็นไม่ได้เสียหรือ หล่อนคิดอย่างคั่งแค้น หากเป็นจระเข้ ก็คงจะได้ฟาดหัวฟาดหางกระมัง... (อรุณมณีนัย, 2520, หน้า 345)

“ลูกจระเข้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกจระเข้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกจระเข้” หมายถึง คนทรยศหักหลัง เจ้าชายไพศาลนำมาเปรียบกับดาวิชที่อาจกลับมาทรยศหักหลังกษัตริย์ฟาฮัดที่ทรงซบเลียงดาวิช ส่งให้เรียนมีความรู้ด้านการทหารครองตำแหน่งมียศศักดิ์สูงส่ง ดังตัวอย่างข้อความ

...“หม่อมฉันทูลแล้วว่าเสด็จพี่ไม่ควรเลี้ยงลูกเลื้อยลูกจระเข้” เจ้าชายหยุดยืนที่กลางห้องและตรัสตัดพ้อ “สันดานสัตว์เดียรัจฉาน ถึงจะขุนมันดีแค่ไหนก็ไม่วายที่จะถูกมันแว้งกัดเข้าสักวัน”

กษัตริย์ฟาฮัดเบนพระเนตรกลับมาทางพระอนุชา

“ข้าไม่อยากให้เจ้าดาตตะเนอะไรไปจนเกินการ อย่างน้อยก็ควรจะต้องสอบสวนทวนความกันให้แน่ชัดก่อน”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 234-235)

“กิ้งก่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กิ้งก่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กิ้งก่า” หมายถึง คนที่รู้จักปรับตัว นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแสนดีที่ปรับเปลี่ยน

การแต่งตัว วางตัวได้เหมาะสมกับตำแหน่งภรรยาของ ฯพณฯ มหัท วิษณุเปรียบผู้หญิงทุกคน และแสนดีที่ปรับเปลี่ยนตนเองให้สมฐานะ เหมือนกิ้งก่าที่เปลี่ยนสีอำพรางตัวเองตามสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีชีวิตรอดปลอดภัยจากศัตรู ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนยืนเด่นอยู่ท่ามกลางนักษัตรหนังสือพิมพ์ผู้หญิง แต่งกายด้วยเสื้อผ้าลูกไม้ แขนยาวสีขาว และกระโปรงยาวแบบแม็กชียาวถึงข้อเท้า ตัดด้วยผ้าฝ้ายไทยสลับลี ผมยาวแสงกลางดั่งดั่งเกล้าเป็นมวยไวตรงท้ายทอย เห็นหน้าผากกว้างสลวย ดูหล่อน เป็นสาวใหญ่สมกับที่จะเคียงคู่ ฯพณฯ มหัทขึ้นอย่างทันตาเห็น

ผู้หญิงส่วนมากก็คล้าย ๆ กับกิ้งก่า กิ้งก่าเปลี่ยนแปลงสีสันทนของมันเข้ากับ สิ่งแวดล้อมตัวมันได้ฉับไฉน ผู้หญิงก็เปลี่ยนแปลงตัวหล่อนเองให้เข้ากับฐานะของหล่อน ได้ฉับนั้น...วิษณุคิดอย่างประชดประชัน

เมื่อนักหนังสือพิมพ์เรียกหล่อนว่า ‘คุณหญิง’ แสนดียิ้มเล็กน้อยดังเสียงเบา ๆ ว่า
(สีฟ้า, 2536, หน้า 202)

4.3 สัตว์เลื้อยคลานมีกระดอง ภาษาคำความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ เต่า ดังตัวอย่าง

“เต่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เต่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อ ความนึกเปรียบเทียบ “เต่า” หมายถึง คนชอบเก็บตัว ผู้แต่งนำพฤติกรรมของเต่าที่ใช้ชีวิตภายใต้กระดอง เป็นเครื่องกำบังความปลอดภัยนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีนิสัยชอบเก็บตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร รักสันโดษ สู้ทนทานต่ออุปสรรค ไม่ค่อยพูดจากับใคร และไม่สั่นไหวในเรื่องผู้หญิง ดังตัวอย่างข้อความ

...“พี่เดือนยิ้ม “ไฉนนี้กลัวผู้หญิง วัน ๆ พูดนับคำได้”

“ต้องให้มันกัดกินเหล้า” จำสมชายจ้องตาผมอย่างขม ๆ “ถ้าได้เป็นทหารเรือ หรือลงทะเลสักเดือนสองเดือนก็พูดปร๋อแล้ว กลับเข้าฝั่งแต่ละทีสาว ๆ วิ่งเข้าหาเป็นฝูง”

“ไฉนนี่ระรือ” พี่เดือนยิ้มเยาะ “มันตี้มยิ่งกว่าเต่าเสียอีก” (ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 167-168)

5. สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ พบว่ามี 1 ลักษณะ ได้แก่ คางคก ดังนี้

“คางคก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ คางคก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “คางคก” หมายถึง คนอวดดี ถือตนว่าเหนือกว่าคนอื่น นำลักษณะของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำที่มีต่อมพิษบริเวณใต้ผิวหนังขรุขระ ตะปุ่มตะป่ำ ต่อมน้ำลายที่ใต้ผิวหนังจะขับสารพิษออกมาเป็นเมือก หรือคางคก สามารถทำลายชีวิตได้ถึงตาย นำมาเปรียบกับสามภพที่ถูกท่านปลัดจังหวัด พุดประชดคุณหมื่นการกระทำของสามภพที่ไม่เข้าพวก จึงกลั่นแกล้งสั่งสอนโดยดัดคะแนนเพื่อประกอบการประเมินผล จึงว่ากล่าวเปรียบสามภพเหมือนคางคกที่มียางพิษ หมายถึงสามภพเป็นคนอวดดี ถือตนว่ามีความรู้สูง จบการศึกษาจากต่างประเทศ คิดแปลกแยกต่างจากกลุ่มคนในสังคมทำงานแบบข้าราชการไทย ไม่เข้าพรรคพวก ยึดถือความยุติธรรม ความถูกต้องตามกฎหมาย และมีอุดมการณ์เพื่อชาติบ้านเมือง ดังตัวอย่างข้อความ

...รวมสูงสุดก็จะได้ขึ้นเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษเรียงตามลำดับลงมาจนถึงคนที่ไม่ควรขอเงินเดือนขึ้น ตลอดจนใช้ในการประเมินตามแบบประเมินผลของกรมด้วย”

“ตามความเข้าใจของผม แบบประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครองนั้น รู้สึกว่าจะไม่มีการให้คะแนนประจำเดือนแน่ ๆ

“มันไม่มีโดยตรงก็จริง แต่ปุมที่ผมบันทึกไว้ในแต่ละเดือนถึงสาเหตุที่ต้องตัดคะแนนนายอำเภอบางคนนั่นแหละ คือสิ่งสำคัญที่จะใช้ประกอบการในการประเมินผลอย่าลืมว่า แม้แต่เมียของพวกคุณ ผมก็ต้องทำการประเมินตามแบบฟอร์มประเมินของกรม”

“ครับ เรื่องนี้ผมทราบ ขอขอบพระคุณที่ท่านได้กรุณาสละเวลาชี้แจงให้เข้าใจไม่เป็นไรครับ ถึงเดือนนี้ท่านจะให้คะแนนผมติดลบ แต่ในเดือนต่อ ๆ ไป ผมจะพยายามทำคะแนนบวกให้จงได้”

“คนอย่างคุณเหมือนคางคก ไม่สับให้ยางออกก็ยอมไม่รู้สึกละและไม่เข้าใจง่าย ๆ หรือ” ท่านปลัดจังหวัดยังรูกหนัก “คุณอย่าถือตัวว่าการเป็นนักเรียนนอกของคุณจะวิเศษ

(บุญโชค เขียมวิริยะ, 2518, หน้า 29)

6. สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปร่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังพบว่า มี 2 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอยู่บนบก และแมลงมีและไม่มีปีก ดังนี้

6.1 สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอยู่บนบก รูปร่างความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ไส้เดือน ดังตัวอย่าง

“ไส้เดือน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไส้เดือน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไส้เดือน” หมายถึง สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง อาศัยอยู่บริเวณหน้าดินทั้งชั้นดินและชั้นล่างนำมาเปรียบกับพฤติกรรมอาการของพักที่พรางกายที่บอบช้ำกลับมาที่พักเหมือนไส้เดือนเลื้อยมีลักษณะใช้เคียวจิกดิน กล้ามเนื้อไส้เดือนหดตัวและคลายตัวเคลื่อนที่โดยยืดลำตัวยาวดึงส่วนท้ายของลำตัวเคลื่อนไปข้างหน้าเป็นระลอกคลื่นเคลื่อนตัวไปอย่างช้า ๆ ผู้แต่งนำลักษณะการเคลื่อนตัวของไส้เดือนมาเปรียบกับการเคลื่อนตัวของพักที่บาดเจ็บจากการถูกกรูมทำร้ายดังตัวอย่างข้อความ

...พักนั้นป้อแป้เต็มที บางขณะคิดคร่ำมว่าคงไปได้ไม่ถึงบ้านแน่ แต่ต้องแข็งใจเดินต่อไป พยายามที่จะกระเสือกกระสนตัวเองให้ไปถึงให้จงได้ แม้ว่าบางครั้งจะต้องคลานอยู่บนโคลนเซาะชะระเหมือนหมากก็ตาม เขายังคงพรางบอบช้ำเคลื่อนไปข้างหน้า แม้ว่าจะเชื่องช้าเช่นไส้เดือนเลื้อย...ในที่สุดก็มาถึงจนได้... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 229-230)

6.2 แมลงมีและไม่มีปีก รูปร่างความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ มดปลวก ไ้จุมูกมด และลูกหนอนตัวน้อย ๆ ดังตัวอย่าง

“มดปลวก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูวง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มดปลวก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มดปลวก” หมายถึง คนไร้คุณค่า ผู้แต่งนำลักษณะสัตว์ประเภท “มดและปลวก” มาเปรียบเทียบกับอุปนิสัยและพฤติกรรมของภูวง มดเป็นสัตว์ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากต่อ แตน และปลวกมีรูปร่าง ลักษณะ สี และกลิ่นแตกต่างกันตามชนิด เดินกันเป็นทางเพื่อขนอาหาร หรือย้ายรังเป็นแมลงสังคม ทำรังอยู่เป็นกลุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 877) ส่วนปลวกเป็นสัตว์ที่มีรูปร่างคล้ายมด ไม่ชอบแสง อาศัยทำรังรวมกันอยู่เป็นกลุ่มใหญ่บนพื้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 721) ลักษณะของมดและปลวกนี้เหมือนกับลักษณะนิสัยของภูวงที่มีบุคลิกภาพสุภาพเป็นมิตรกับทุกคน แต่ไม่ชอบเปิดเผยตัวในที่แจ้ง มักเก็บตัวอยู่ในห้องมืด จากสถานการณ์ในเรื่อง

ภูวงเปรียบตนเองเหมือนมดปลวกหรือแมลงไต่คลานที่อยู่บนพื้นเหมือนคนสามัญทั่วไป ไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ ในขณะที่เจ้าแสงหล้าและกังคิสนทนาระหว่างกันอยู่ในห้อง ทั้ง ๆ ที่ภูวงอยู่ในที่นั้นด้วย แต่ทั้งสองคนกลับไม่เห็นตัวตนของภูวง มองภูวงอย่างคนไร้คุณค่าหมดความสำคัญ ดังตัวอย่างข้อความ

...คนทั้งสองพูดกันเหมือนเขาไม่มีตัวตนอยู่ตรงหน้า หรือถ้ามี...ก็ไม่ได้ต่างอะไร กับมดปลวกหรือแมลงไต่คลานอยู่แถวนั้น
 ภูวงเจ็บลึก จนร้าวไปทั้งอก
 อสุร และนางกาลิ
 หากจะโทษใคร ฝ่ายหนึ่งคือผู้ที่เขาสร้างขึ้นมา ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง คือหญิงที่ถูกพัน ด้วยประเพณีดั้งเดิมของสภาระजनดินไม่หลุด...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 381)

“ไอ้จุมกมด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พล เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไอ้จุมกมด สำนวนในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 300) กล่าวว่า จุมกมด หมายถึง (สำ) ว. ที่โหวตหรือรู้ตัวทันเหตุการณ์, บางที่ใช้เข้าคู่กับคำว่า หูผี เป็น หูผีจุมกมด ดังนั้น ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไอ้จุมกมด” หมายถึง ผู้ที่ไวต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพล ในสถานการณ์ที่โทนและสายเปรียบบุคลิกลักษณะของพล ที่มักจะไวต่อการเปลี่ยนแปลงหรืออันตราย โหวตตัวทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นพลจึงมีลักษณะที่โหวตตัวได้ไวเปรียบเหมือนกับลักษณะพฤติกรรมของมด ดังตัวอย่างข้อความ

...“เฮ้ย...ไอ้จุมกมด” เขาว่า “มึงได้กลิ่นอะไรก็บอกเตือนกูบ้าง”... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 22)

...“ไอ้จุมกมด” สายหันมาจ้องหน้าผม “มึงได้กลิ่นอะไรบ้างมัย”.. (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 33)

...สายชอบล้อผมบ่อยครั้งว่า “ไอ้จุมกมด” ตามปกติผมมักได้กลิ่นของความโชติดี กลิ่นของความอึมอึมและสนุกสนานก่อนใครอื่น แต่ทว่าจุมกมดของผมเหมือนบอดใบ้ต่อความอัปโชค เหตุการณ์ร้าย ๆ ซึ่งเกิดขึ้นกับตัวเองและเพื่อน ๆ มักถึงตัวก่อน จุมกของผมจะทันได้กลิ่น... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 128)

“ลูกนอนตัวน้อย ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกนอนตัวน้อย ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกนอนตัวน้อย ๆ” หมายถึง ตัวอ่อนของแมลงที่เจริญเติบโตจากไข่ กลายเป็นตัวหนอน ดักแด้ และตัวเต็มวัย ตามลำดับ นำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่รู้สึกอ่อนแอหมดพลังในการต่อสู้กับชีวิตเหมือนลูกนอนตัวน้อย ๆ ที่ต้องพัฒนาชีวิตตามระยะวงจรชีวิต ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เจริญก้าวหน้า ทำความฝันให้ประสบความสำเร็จดังที่ได้วาดฝันไว้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมใช้หลังมือขยี้ตา นึกถึงคำมั่นที่เคยให้ไว้กับตัวเอง จะไม่ยอมเสียน้ำตาให้กับสิ่งใดง่าย ๆ อีกต่อไป

ผมล้มตัวลงนอนเปิดตามองเพดาน โฉนเห็นจากทุกหนทุกแห่งค่อย ๆ ซอนลึกลงในอก รู้สึกตัวอ่อนแอราวกับลูกนอนตัวน้อย ๆ... (ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 207)

7 การสร้างคำที่มีคำเกี่ยวข้องกับ “สัตว์”

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์ พบว่ามี 10 ลักษณะ ได้แก่ ลูกสัตว์ สัตว์น้อย สัตว์ป่า สัตว์ร้าย สัตว์บาดเจ็บ สัตว์ที่ทรหด สัตว์ประหลาด สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ตัวมหาวายร้าย และพญาแห่งสัตว์ ดังนี้

7.1 ลูกสัตว์ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ลูกสัตว์ ลูกสัตว์เล็ก ๆ และลูกอ่อน ดังตัวอย่าง

“ลูกสัตว์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกสัตว์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกสัตว์” หมายถึง ลูกสัตว์ที่ต้องการการปกป้องดูแล เวลาลูกสัตว์หิวอาหารจะมองหาแม่หรือผู้ดูแลปกป้องให้ความอบอุ่น นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวที่มีอารมณ์ความรู้สึกคิดถึง และรอคอยชรินชาติให้กลับมาบ้าน ชรินชาติชอบเอาขนมมาให้แป้วแหวรับประทาน ดังตัวอย่างข้อความ

...วันเสาร์ต่อมา แป้วแหวเก็บดอกไม้แล้วเมียงมองไปแถวข้างรั้วอีก

คราวนี้เกิดความรู้สึกอย่างที่ผมใหญ่เรียกกันว่า ‘คิดถึง’

อย่าว่าแต่คน...ลูกสัตว์หรือสัตว์เลี้ยงเชื่อง ๆ ก็ยังมีความรู้สึกชนิดนี้

ทำไมคุณชรินชายังไม่มาไม่รู้...เขามาตอนนี้ เขาจะเอาขนมอะไรมาให้แป้วแหวกินไม่รู้...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 146)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกสัตว์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกสัตว์” หมายถึง ผู้มีพฤติกรรมอดอ้อนเอาอกเอาใจ เพิ่มบุญเปรียบแป่วแห้วเหมือนลูกสัตว์ที่มีพฤติกรรมอดอ้อนเอาอกเอาใจเจ้าของเพื่อให้ได้รับความรักเอาใจใส่ แป่วแห้วต้องการให้เพิ่มบุญพาไปเที่ยวจึงเอาใจอดอ้อนกอดเพิ่มบุญเป็นการเอาใจจากภรรยาดังตัวอย่างข้อความ

...สีหน้าท่าทางของหล่อนคงจะทำความสมเพชให้เพิ่มบุญเขามองดูหล่อนนั่งอยู่เดี่ยวหนึ่ง ก็หัวเราะ ลูกขึ้นจากเตียง

“ไป.....ไป.....รีบอาบน้ำแต่งตัวเข้าซิ แป่ว ไปก็ไป

แป่วแห้วยิ้มหวานออกมาได้ เกิดความรักและขอบคุณขึ้นมาจนอยากจะแสดงออก หล่อนมีความรู้สึกสนิทสนมกับเขาตามสัญญาชตาณของภรรยา ทำให้กล้าเดินไปกอดเขาไว้แน่น

“แป่วอยากไปเที่ยวคะ”

“ก็เท่านั้นเองแหละ เรานะ” เพิ่มบุญว่า ไม่ได้เกิดความอ่อนไหวซาบซึ้งอะไรกับการกอดรัดของหล่อน....ในความรู้สึกของเขาดูออกจะคล้ายกับอาการคลอเคลียของลูกสัตว์ต่อเจ้าของผู้ให้ข้าวให้น้ำอย่างโรยาร่างนั้น

“รีบอาบน้ำแต่งตัวเข้าซิ แล้วลงไปก่อน”...

(ศรีฟ้า สดาลัย, 2534, 715-716)

“ลูกสัตว์เล็ก ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลูกสัตว์เล็ก ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกสัตว์เล็ก ๆ” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป่วแห้วที่รู้สึกรอคอยการกลับบ้านของภริยาที่ซอบให้ขนมอร่อย ๆ รับประทานเสมอ พฤติกรรมการรอคอยของแป่วแห้วเปรียบเหมือนลูกสัตว์เล็ก ๆ ที่รอคอยเจ้าของมาให้อาหาร ดังตัวอย่างข้อความ

...เมื่อแป่วแห้วอุ้มป้อหลอไปเก็บดอกไม้เล่นไม่เห็นคุณรินเขามาร้องเรียกเอาขนมมาให้กินอย่างเคย แป่วแห้วจึงเริ่มรู้จักการรอ...

...การรอดด้วยความเคยชิน ซึ่งอาจจะคล้ายกับ**ลูกสัตว์เล็ก ๆ** ที่เคยได้อาหาร
และความรักความเอ็นดูจากมือคนจนกลายเป็นความผูกพัน...

...ถึงเวลาก็ต้องมารอคอย...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 144-145)

“ลูกอ่อน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ ลูกอ่อน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“ลูกอ่อน” หมายถึง ผู้ได้รับการปกป้องดูแล นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพัก เมื่อลูกโซ่ลับหรือ
มัตตราสังข์ให้พัก ม่ายสมทรงเข้าใจผิดคิดว่าพักจะถูกทำร้ายจึงเข้ามาปกป้องพักตามสัญชาตญาณ
ของความเป็นแม่ที่มีความรักและต้องการที่จะปกป้องลูกของตัวเองเหมือนกับพักเป็นลูกอ่อน
ดังตัวอย่างข้อความ

...ช่วงเวลาที่ลูกโซ่และต้องพักเพื่อจะมัตตราสังข์ศพ ม่ายสมทรงก็โผกระโจนเข้าไป
รวกับสัตว์ตัวเมียที่ปกป้อง**ลูกอ่อน**ของมัน ทั้งกัดทั้งถีบอุตุตุ จนลูกโซ่ไม่สามารถ
เข้าใกล้ร่างกายพักได้

นางจ๋องมองมาที่คนทั้งสี่เหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ ไม่พูดจา แต่ท่าทางนั้น
พรั่นพรอมที่จะเอาเรื่อง ถ้าใครคนใดคนหนึ่งเข้าแตะต้องร่างของพัก...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 314)

7.2 สัตว์น้อย รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้
สัตว์น้อย และสัตว์ตัวน้อย ดังตัวอย่าง

“สัตว์น้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูวง เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์น้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ” หมายถึง คนที่หลบหนีภัย สัตว์น้อยคอยหลบซ่อนหนีจากการจ้องไล่ล่า
เอาชีวิตจึงต้องหลบซ่อนภัยจากสัตว์ใหญ่ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของภูวง เจ้าหอหน้า
ตัวจริง ที่คอยหลบซ่อนตัวจากการตามล่าเอาชีวิตจากกังคิ ที่ต้องการกำจัดชีวิตของภูวงให้สิ้น
เพื่อให้เหลือเพียงกังคิคนเดียว นงรัตน์เพื่อนสาวคนสนิทกล่าวเปรียบเปรยภูวงว่าไม่ว่าจะอยู่ใน
แคว้นสวระหรือไม่อยู่ก็ไม่แตกต่างกัน เพราะภูวงต้องคอยหลบซ่อนไม่ให้กังคิรู้ว่าอาศัยอยู่ที่ใด
จึงเปรียบเหมือนสัตว์น้อยที่คอยซ่อนตัว ผู้แตงใช้รูปคำ “สัตว์น้อย” สะท้อนให้เห็นว่า ภูวง

เป็นคนที่มีความน้อย ไม่มีพิษภัย สู้ใครไม่ได้ ต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างหวาดระแวงคอยหลบภัยร้ายที่จะมาปลิดชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ในมโนภาพ หญิงสาวมองเห็นเด็กหนุ่มคนหนึ่งยืนกอดดอกมอญ...ถอยหลังกลับไปเมื่อหลายปีก่อน ในคืนสุดท้ายก่อนที่เขาจะต้องพรากจากแผ่นดินเกิดและบัดนี้แม้กลับมาอีกครั้ง ก็เหมือนไม่ได้กลับมา เพราะจนบัดนี้ เจ้าหอหน้าที่แท้จริงยังจำต้องซุ่มซ่อนตัวอยู่เหมือนสัตว์น้อยถูกตามล่า... (แก้วเก้า, 2554, หน้า 549)

“สัตว์ตัวน้อย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์ตัวน้อย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สัตว์ตัวน้อย” นำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของลออออรที่รู้สึกเหมือนสัตว์ตัวน้อย ที่ถูกเจ้าของเอาแสมาหวดให้บาดเจ็บ คุณยศสามีของลออออรมีผู้หญิงคนใหม่ เลิกร้างจากลออออร พูดกล่าวอำลาจากลออออรว่ายังสาว หากจะมีสามีใหม่คุณยศก็ไม่ขัดข้อง คำพูดดังกล่าวทำให้ลออออรรู้สึกเศร้าเสียใจที่ถูกทำร้ายจิตใจจากการพูดดูหมิ่นศักดิ์ศรีและถูกทอดทิ้งดังตัวอย่างข้อความ

...ลออออรเข้าใจดีว่าเขาหมายถึงเครื่องเรือนชิ้นไหน เธอกลักรับความปวดแปลบในอกลงไปเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อยกมือไหว้ กล่าวขอบคุณสามี

ยศหลุดปากออกไป เมื่อภรรยากล่าวคำลา

“น้องลออออร เธอยังสาวมาก ถ้าหากว่าจะมีสามีใหม่พี่ก็ไม่ขัดข้อง เธอจะได้มีคนคุ้มครองไม่ให้ใครมารังแก”

ลออออรเ็นวาบไปทั้งตัว ดวงตาดำงามเหลือบมองสามีอย่างตกใจ เหมือนสัตว์ตัวน้อยที่อยู่ ๆ ก็ถูกมือมนุษย์ที่อุ้มชูมันใช้แสหวดเอาเต็มแรง

สายตาปวดร้าวของภรรยา แม้วัยศเป็นคนที่ไม่สู้จะไยดีกับความรู้สึกของใครนอกจากตัวเอง ก็อดใจหายไม่ได้ เขาก็เลยกระแอมแก้แค้น หยุดคำพูดไว้นั้น...

(ว.วิจิตรกุล, 2551, หน้า 211)

7.3 สัตว์ป่า รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์ป่า ดังตัวอย่าง

“สัตว์ป่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์ป่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สัตว์ป่า” หมายถึง สัตว์ที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ของมนุษย์ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่ได้ปล่อยตัวจากการจับกุมขัง พักถูกรุมทำร้าย มีบาดแผลทั้งตัวเหมือนสัตว์ป่าที่ถูกล่าบาดเจ็บ ถูกจับนำมาใช้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม พักถูกคุกคามริดรอนสิทธิความเป็นธรรมชาติ ถูกกดขี่ข่มเหง ไม่มีความยุติธรรมจากสังคม ดังตัวอย่างข้อความ

...พักหลุดจากกรงได้ ม่ายสมทรงเดินตามหลัง เร่งแหวกผู้คนเดินลงจาก
โรงพักหายไป รวากับสัตว์ป่าที่ถูกปล่อย แต่เป็นสัตว์ที่บาดเจ็บ เต็มไปด้วยรอยแผลเหวอะหวะ
ทั้งตัว... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 294)

7.4 สัตว์ร้าย รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์ร้าย ดังตัวอย่าง

“สัตว์ร้าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ กังคิ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์ร้าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ” หมายถึง ผู้มีอำนาจน่าสะพรึงกลัว ผู้แต่งนำมาเปรียบกับอุปนิสัยของกังคิ ที่ชอบแสดงอำนาจดูร้าย น่าสะพรึงกลัว มีความร้ายกาจเป็นปกติอยู่ในตัว อีกทั้งยังเป็นภัยอันตรายต่อผู้พบเห็น ซึ่งในลักษณะดังกล่าวนี้เปรียบได้กับลักษณะของสัตว์ร้าย ดังนั้นเจ้าแสงหล้าพยายามแสดงความเอาแต่ใจ โกรธเกรี้ยวใส่อารมณ์ต่อกังคิ จึงถูกกังคิทำร้ายร่างกาย เจ้าแสงหล้าพยายามดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากเงื้อมมือของกังคิ เพียงแค่เสียงกระหึ่มเยี่ยงสัตว์ร้ายของกังคิ ก็ทำให้เจ้าแสงหล้าตกใจหวาดกลัว ดังตัวอย่างข้อความ

...“รู้หรือยังว่าใครเป็นนายเจ้า !” เสียงตะคอกกราดเกรี้ยวอยู่เหนือศีรษะ

เจ้าแสงหล้าดิ้นรน ปากก็กรีดร้อง ทั้งดินทั้งอากาศวาดที่จะหลุดเป็นอิสระ
หล่อนใช้เล็บแหลมจิกตะกายท่อนแขนล่าสันเต็มแรง เท้าที่เรียวแรงหล่อนจะโถมทุ้ม
ลงไปได้

แต่มือที่บิดแขนหล่อนนั้นรวบกับทำด้วยท่อนเหล็ก แรงตะกุยตะกายไม่ทำให้
สะเทือนมากไปกว่ารอยขีดข่วน เจ้าแสงหล้าได้ยินเสียงหัวเราะต่ำลึกในลำคอชายหนุ่ม
เป็นเสียงแปลก...อย่างที่ไม่เคยได้ยินจากภูวงมาก่อน รวกับว่าเป็นเสียงกระหึ่ม
ของสัตว์ร้ายยามขย้ำเหยื่ออย่างไรอย่างนั้น

ฉับพลัน เหมือนอีกฝ่ายหนึ่งจะเบี่ยงที่ปล่อยให้หล่อนแผลงฤทธิ์อยู่ฝ่ายเดียว นานเกินควร เขาก็สะบัดหลังมือ ตบคาดลงมาบนดวงหน้าเรียว ๆ นั้น พร้อมกับปล่อยร่างหล่อนเป็นอิสระพร้อม ๆ กัน...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 368)

7.5 สัตว์บาดเจ็บ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์บาดเจ็บ ดังตัวอย่าง

“สัตว์บาดเจ็บ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์บาดเจ็บ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สัตว์บาดเจ็บ” หมายถึง ผู้มีความทุกข์ระทม นำมาเปรียบกับลักษณะอาการเดินของพัก ที่ได้รับความบาดเจ็บทั้งร่างกายและจิตใจ สัตว์บาดเจ็บมักจะตกใจหวาดกลัว เจ็บปวด พยายามดิ้นรนเพื่อหลบหนีเอาชีวิตให้อยู่รอดได้ พักต้องการความช่วยเหลือเยียวยาความเจ็บปวดให้รอดปลอดภัย พักประมาทกับการใช้ชีวิต ไม่ใช่สติในการดำเนินชีวิต พักพยายามเร่งรีบกลับมาที่พักอาศัย ด้วยแรงที่เหลือน้อยเต็มทน ดังตัวอย่างข้อความ

...พักเดินมาราวกับสัตว์บาดเจ็บที่กระเสือกกระสนกลับยังถิ่นอาศัย แม้ใจจะรีบเร่งสักเพียงใด แต่ร่างกายก็ทำได้เชื่องช้าเต็มทน...

สัตว์แก่ ๆ ตัวหนึ่งบาดเจ็บ หมดเขี้ยวเล็บจะทำร้ายใคร เพียงเพียรเพื่อหลบหนีเอาชีวิตรอดเท่านั้นเอง บาดแผลที่ได้รับการกรีดเฉือนมาวันนี้ เลือดไหลโชกหยดเป็นทาง แผลเก่าประดามีถูกกระชากสะเก็ดออกจนสับสนไปทั่ว มีเลือดคั่งค้างไหลย่อย่อยอยู่ปากแผล...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 295-296)

7.6 สัตว์ที่ทรหด สัตว์บาดเจ็บ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์ที่ทรหด ดังตัวอย่าง

“สัตว์ที่ทรหด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์ที่ทรหด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สัตว์ที่ทรหด” หมายถึง ผู้ที่เอาตัวรอดได้เก่ง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่มี

ความแข็งแกร่งทนทานทรหดในทุกสภาวะ สามารถเอาตัวรอดให้มีชีวิตอยู่ได้ สามารถปรับตัวเข้ากับทุกสภาพแวดล้อมรอบตัว กล้าเผชิญกับความตราบาตร่ำ ประสบการณ์ในชีวิตหล่อหลอมให้มีคุณสมบัติเหมือนสัตว์ที่ทรหดสามารถปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเอาตัวรอดได้ ดังตัวอย่างข้อความ ...แม้จะบาดเจ็บแต่ซัพก็เป็นเหมือนสัตว์ที่ทรหด เขาไม่ห่วงตัวเอง ออกไปทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ตามปกติ ซัพไม่ต้องถือพลั่วตักปลาอีกแล้ว ปล่อยให้เป็นหน้าที่คนงานใหม่ ถอดตามสองราย... (ประชาคม ลูนาชัย, 2543, หน้า 38)

7.7 สัตว์ประหลาด รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ สัตว์ประหลาด และตัวประหลาด ดังตัวอย่าง

“สัตว์ประหลาด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์ประหลาด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สัตว์ประหลาด” หมายถึง คนที่น่ารังเกียจ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่ถูกชาวบ้านรังเกียจ และถูกมองว่าเป็นคนที่ผิดแปลกไปจากคนปกติ รูปร่างซบพอมืดโรย ไร้เรียวแรง น่าเกลียดทั้งร่างกายและจิตใจ เมื่อถูกตำรวจจับกุมมาขังที่สถานีตำรวจ พักถูกชาวบ้านมองเหมือนมองเห็นสัตว์ประหลาดที่ถูกจับมาประจานให้หน้าขบขัน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไอ้พักถูกจับแล้ว !”

“ไอ้เวรนั่นโดยจับแล้ว !”

เสียงนี้กระจายไปรวดเร็ว ไม่ทันถึงบ้ายก็รับรู้กันทั่วทั้งตำบล พวกเขาต่างยินดีกับข่าวที่ได้ยิน เรื่องราวที่จะไปร้องเรียนท่านกำนันก็ยกเลิกไป มีรายละเอียดเกี่ยวกับข่าวนี้ว่า ครูใหญ่ได้แจ้งข้อหาหมิ่นประมาท คนที่ได้ยินส่วนใหญ่ต่างสมน้ำหน้าและคาดคะเนกันว่า มันคงต้องติดคุกอีกนาน พอตีพอร้ายมันจะลงแดงตายเสียวันนี้ก็...ไม่รู้...

พวกเขาพากันวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวอันหลังกันอีกว่า ครูใหญ่โกงเงินไอ้พัก ! จะเป็นไปได้อย่างไร ในเมื่อครูใหญ่ออกมีฐานะอย่างนั้น แล้วแถมเป็นคนดี ไม่เคยมีเรื่องราวต่างพร้อยทางนี้มาเลย มีหน้าเข้าเป็นถึงครูบาอาจารย์มีเกียรติ มีคนเคารพนับถือ แกจะเอาชื่อเสียงมาแลกกับเงินเพียงเท่านี้ทำไม ผิดกับไอ้พักซึ่งไม่มีอะไรเลย แม้แต่ที่ซุกหัวนอนก็ยังต้องอาศัยที่ของวัดอยู่ ข้างปลาก็อาศัยวัดกิน สมบัติสักชิ้นไม่เห็นมีอะไรมีค่า มันเองนั่งแหละที่เป็นคนมักได้ เอาแม้กระทั่งเมียของตัวเองแล้วยังกินเหล้าเมายาเป คนอย่างนี้นะหรือที่ควรจะเชื่อถือได้ ...อูย โดนจับเสียได้แหละดี...

พักณพลล์ก ถูกลาก ถูกกระแทกมาตลอดทางด้วยว่าเขาไม่ยินยอมพร้อมใจ เดินมากับจำหอมแต่โดยดี เมื่อเดินผ่านหน้าบ้านคน ก็มีคนออกมายืนดู ไม่บ่อยนัก ที่จะมีภาพเช่นนี้ให้ดู นานครั้งจึงจะมีผู้ร้ายโดนจับเสียทีหนึ่ง รายนี้เป็นพักด้วย จึงเพิ่มความสนใจมากขึ้นไปอีกบางคนที่ย่างงานก็เดินตามดู อยากรู้ อยากเห็นเรื่องราวให้ตลอด ยิ่งใกล้ถึงโรงพักคนยิ่งเดินตามมากขึ้น เหมือนกับมีมหรสพที่น่าสนใจให้ติดตาม

พักมองคนเหล่านั้นที่เรียงรายอยู่ตามทาง เขามองด้วยสายตาของร้องวิงวอน ให้ทุกคนได้เห็นใจเขาบ้าง แต่สายตาแต่ละคู่กลับมีแววเกลียดชังสนองกลับมา มันมีทั้ง เยาะเย้ย สมน้ำหน้า ชอบใจ บางคนถึงกับหัวเราะออกม้าง ๆ ขณะที่วิ่งขวบวผ่าน รวกับว่าตำรวจสองนายได้จับเอา**ตัวประหลาด**ที่มีรูปร่างหน้าตาน่าขบขัน มาประจานให้ดู

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 282-283)

“ตัวประหลาด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตัวประหลาด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตัวประหลาด” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่น่ารังเกียจไม่มีใครยอมจ้างงานพัก พักรู้สึกละอายแก่ใจตัวเองไม่กล้าเผชิญหน้ากับชาวบ้านทุกคน คอยหลบหน้าซ่อนตัวอยู่แต่ในที่ที่พกดั่งตัวอย่างข้อความ

...จากวันนั้นมาไม่มีใครยอมจ้างพักทำงานอีกเลย เพราะเรื่องนี้เลื่องลือไปทั่วทุกหัวระแหงในตำบล แม้แต่เด็ก ๆ ยังพลอยลวงรู้ด้วย พักอับอายไม่กล้าออกสู่หน้าใคร แม้แต่ร้านที่ท่ารถ ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ จะไม่มีใครเห็นเงาของพักกล้ากรายไป รู้สึกเหมือนว่าตัวเองเดินไปทางไหนทุกคนจะหยุดงานที่กำลังทำอยู่แล้วมองมา มีสายตาเหมือนกับได้เห็น**ตัวประหลาด**มหัศจรรย์...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 58-59)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตัวประหลาด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตัวประหลาด” หมายถึง ผู้ที่มีพฤติกรรมแตกต่างจากกลุ่ม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพที่มีลักษณะนิสัยซื่อตรง เจ้าระเบียบต่อกฎต่าง ๆ ตรงไปตรงมา

ผิดแปลกแตกต่างไปจากเพื่อนร่วมงานจึงถูกมองเหมือนเป็นตัวประหลาด แต่คนที่ขี้อิงที่รู้จักกัน
ทำผิดให้เป็นถูก จึงกลายเป็นคนปกติของสังคม ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณไม่เหนื่อยมั่งหรือไง ไม่นึกอยากไปทำอะไรอื่นที่ดีกว่าปลูกป่ามั่งเลยหรือ
มีหวังย้ายไปเป็นอะไรที่มีทางรวยมั่งหรือเปล่า”

“หมายความว่าไงครับ” สามภพถามปลายเสียงแข็งขึ้นทันควัน

รักษ์เห็นหน้าตาเขาแล้วเลยต้องเสหัวเราะ

“ล้อเล่นนะ” เป็นคำตอบ “โอ...ผมเห็นท่าทางคุณก็รู้แล้วละว่าเป็นคนยังง
นาประหลาดนะ”

“ประหลาดยังงั้น” คราวนี้สามภพนึกขำบ้าง

ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทำให้คนตรงกลายเป็นตัวประหลาด
แต่คนโกงที่ ‘เข้าใจโกง’ กลายเป็นคนปกติ

“ประหลาดซี...ใคร ๆ เขาก็อยากมีเหลือกินเหลือใช้ทั้งนั้น ความต้องการ
ของคนเรานี้มันมากมายหลายชนิดนักละ...”

“จะมากมายแค่ไหน ผมว่ามันอยู่ที่เราอยากหรือไม่อยากหรอกนะฮะ”

“นั่นสิ แล้วทำไมคนหนุ่ม ๆ อย่างคุณถึงไม่อยากล่ะ”

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 325)

7.8 สัตว์ทะเลที่กระหายหิว รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้
1 ลักษณะ ได้แก่ สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ดังตัวอย่าง

“สัตว์ทะเลที่กระหายหิว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบท
แล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ” หมายถึง ผู้ที่อยู่ในโลกกว้างและต้องไขว่คว้า
ทุกสิ่งเท่าที่จะคว้ามมาได้ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพลที่เปรียบความรู้สึกของตนเอง
เมื่อต้องออกเรือไปทำงานหนักกลางทะเลหลายวันต้องอาศัยอยู่ในเรือจนรู้สึกเก็บกดอัด
แถมกำลังโหยหาการพนันที่เป็นความสำราญบนฝั่งทะเลเหมือนกับสัตว์ดุร้ายที่อยู่ในทะเล
กำลังกระหายเหยื่อ ดังตัวอย่างข้อความ

...น้ำเค็มเคลือบร่างของเราจนกลายเป็นสัตว์ทะเลที่กระหายหิว... (ประชาคม
ลุนาชัย, 2553, หน้า 157)

7.9 ตัวมหาวายร้าย รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ตัวมหาวายร้าย ดังตัวอย่าง

“ตัวมหาวายร้าย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตัวมหาวายร้าย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตัวมหาวายร้าย” หมายถึง คนที่มีพฤติกรรมเหี้ยมโหด สร้างวีรกรรมชั่วร้ายนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่ถูกเลื่องลือวีรกรรมที่ก่อไว้ตอนออกทะเลกับเรือศิลา ชัฟมีเรื่องชกต่อยจนถูกพูดปากต่อปากไปเกินความจริงที่เกิดขึ้น ถูกมองว่าเป็นตัวก่อการร้ายเหมือนตัวมหาวายร้าย ดังตัวอย่างข้อความ

...เมื่อเรือศิลา 4 ถึงฝั่งมหาชัย จึงรู้ว่าเรื่องราวเกี่ยวกับชัฟที่ถูกเล่าจากปากต่อปากนั้น พิลึกพิลั่นกว่าความเป็นจริงหลายเท่า เขากลายเป็น**ตัวมหาวายร้าย**ซึ่งทำให้ใครหลายคนบาดเจ็บจนทำงานไม่ได้... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 35)

7.10 พญาแห่งสัตว์ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ พญาแห่งสัตว์ ดังตัวอย่าง

“พญาแห่งสัตว์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภังคี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พญาแห่งสัตว์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 801) ให้ความหมายคำว่า “พญา” มีความหมายว่า ผู้เป็นใหญ่, ผู้เป็นหัวหน้า (มักใช้นำหน้านามอื่น) เช่น พญานาค พญาหงส์ คำว่า “พญาแห่งสัตว์” หมายถึง เจ้าผู้เป็นใหญ่แห่งสัตว์ทั้งปวง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พญาแห่งสัตว์” หมายถึง ผู้มีอำนาจยิ่งใหญ่แห่งแคว้น ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของภังคี เป็นคนเข้มแข็ง โกรธเกรี้ยว ไม่ไยดีต่อสิ่งใดทั้งปวง เก่งกล้าหาญ ไม่หวั่นเกรงต่ออุปสรรค เพื่อช่วงชิงให้ได้ชัยชนะมาครอบครอง ดังตัวอย่างข้อความ

...ภังคีเป็นคนเข้มแข็ง และอาจหาญที่จะฝ่าฟันภัยทุกอย่างเพื่อชัยชนะก็จริง แต่เมื่อเวลาผ่านไปจนกระทั่งมาถึงขณะนี้ เขาได้แสดงให้เห็นแล้วว่าในถ้าจะต้องมีเสียอยู่เพียงตัวเดียว หากว่าหล่อนจะอยู่ร่วมชีวิต หล่อนจะไม่ใช่นางเสียซึ่งเต็มไปด้วยศักดิ์ศรี แต่เป็นได้เพียงหมาจิ้งจอก หรือหมาโน ที่ติดตามประจบประแจง**พญาแห่งสัตว์** ไปชั่ววัน ๆ คอยรับเศษเนื้อตามแต่ฝ่ายนั้นจะเหลือทิ้งไว้ให้

ข้อสำคัญ อาจจะมีสักวัน...อาจจะมีสักวัน...เลือดตัวนี้หวนกลับมาขบกัดหลอน
จนตาย เพื่อมันจะได้ไม่ต้องเหลือเศษเนื้อไว้ให้...

(แก้วเก้า, 2554, หน้า 612)

8. สัตว์ในนิยาย

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์ในนิยาย พบว่า
มี 2 ลักษณะ ได้แก่ สางพญา และนางเงือก ดังนี้

“สางพญา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รางค์เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ สางพญา พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1213) คำว่า “สาง”
หมายถึง น. สัตว์ในนิยาย เข้าใจกันว่ามิรูปร่างอย่างเสือ ดังนั้น “สางพญา” จึงหมายถึง เจ้าแห่ง
สัตว์ทั้งปวง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สางพญา”
หมายถึง ผู้เป็นที่เคารพยำเกรง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับอุปนิสัยของรางค์ ที่โหดร้ายน่ากลัว
อารมณ์โกรธรุนแรง เพียงแค่เอ่ยชื่อก็ทำให้ผู้รับใช้หวั่นเกรงราวกับกลัวสางพญาที่ชาวแคว้นสาระ
ให้ความเคารพอย่างสูงสุด ผู้แต่งเปรียบสางพญาในความเชื่อของชาวแคว้นสาระว่าเป็นวิญญาณ
ของผี ซึ่งเป็นที่รวบรวมจิตใจของคนในแคว้นสาระ ดังนั้น ความน่าสะพรึงกลัวของรางค์จึงเปรียบ
เป็นที่เคารพแห่งจิตวิญญาณของแคว้นสาระ รางค์ถูกสร้างขึ้นมาเป็นตัวแทนของภูวในด้าน
การออกรบทำสงคราม ถูกสร้างขึ้นจากความโกรธตัวเองของภูว เพื่อให้ประเทศชาติอยู่รอด
ปลอดภัย ภูวจึงวาดภาพสร้างให้รางค์ทดแทนในบุคลิกที่ภูวไม่มี เมื่อใดที่รางค์กลับจาก
การฝึกซ้อมรบในป่าเข้ามาสู่เมือง ไปมารวดเร็วเหมือนผีสิงปีศาจ ดังตัวอย่างข้อความ

...เพียงเอ่ยชื่อบุคคลผู้นี้ ชายชราสะทกสะท้านแทบว่าจะเข็นรถเข้ามาเทียบ
ข้างเตียงไม่ได้ ปากเหี่ยวแห้งสั่นระริก แกกแล้วบุคคลผู้นั้นราวกับกลัวสางพญา แม้ไม่ประจักษ์ชัดว่า
เขาเป็นใครมาจากไหนกันแน่ และเหตุใดจึงเหมือนเจ้าหอหน้าของแกยิ่งกว่าฝาแฝด ปัญหาเหล่านี้
ยุ่งยากและยิ่งใหญ่เกินกว่าสติปัญญาแก่ชราจะขบคิด... (แก้วเก้า, 2554, หน้า 382)

เจ้าแสงหล้าเปรียบรางค์เหมือนสางพญา แม้ว่ารางค์เหี้ยมโหดดุร้ายแต่ก็เป็นที่ปรารถนา
ของเจ้าแสงหล้า ในความดุดันสมความเป็นชายของรางค์ ทำให้เจ้าแสงหล้ายอมสวามิภักดิ์
ต่อรางค์ทุกประการ ยกย่องสนับสนุนให้เป็นผู้นำแห่งแคว้นสาระ ดังตัวอย่างข้อความ

...ความเร้นลับในอุปนิสัยอันหยั่งได้ยากข้อนี้ สำหรับคนอื่นอาจเป็นสิ่งที่น่าสะพรึงกลัว
ชวนให้เคลือบแคลงไม่ไว้ใจ แต่สำหรับหญิงสาวผู้มีอารมณ์แรงกล้าอย่างหล่อน กลับมองเห็นว่า

เป็นเสน่ห์อันดึงดูดใจอย่างไม้อาจหาได้จากชายอื่นจนบางครั้ง...หล่อนนึกโยงเขาเข้าสู่ ‘สาวพญา’
ดวงวิญญาณที่ชาวสระเคราพญาเกรง... (แก้วแก้ว, 2554, หน้า 418-419)

“นางเงือก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ มาราดา เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ นางเงือก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 295) ให้ความหมายคำว่า “เงือก” หมายถึง น. สัตว์น้ำในนิยายเล่ากันว่าท่อนบน
เป็นคน ท่อนล่างเป็นปลา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“นางเงือก” หมายถึง หญิงสาวที่สวยงามมีความดีอัน นำมาเปรียบกับรูปร่างและบุคลิกลักษณะ
ของมาราดา ที่เป็นเหมือนนางเงือกที่มีชื่อว่า แอเรียล ตัวละครเอกในเรื่องเงือกน้อยผจญภัย
(The Little Mermaid) บทประพันธ์ของ Hans Christian Anderson ที่มีลักษณะบุคลิกรูปร่าง
ที่เด่นชัด มีผมยาวสวยสีแดงที่มีน้ำหนัก นัยน์ตาสีฟ้า หางเงือกสีเขียว มีนิสัยดีอันอยากรู้อยากเห็น
อยากมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโลกมนุษย์ และมีชีวิตอันปลายแต่งงานกับเจ้าชายเริค
ที่ช่วยเหลือให้รอดชีวิตหลังจากเรือล่ม เปรียบเหมือนกับเรื่องราวในชีวิตของมาราดา
ดังตัวอย่างข้อความ

...“อะไร เมื่อก็เหมือนจะพูดอะไร”

“มันไร้สาระงี้ฟี้” เขาเอ้าช้อนออก พูดจบแล้วก็เสียบกลับเข้าไปใหม่

“ไร้สาระงี้งี้”

“อะไรที่ว่าเป็นไปไม่ได้”

“บอกไปฟี้ก็หัวเราะเปล่า ๆ”

“เอ้อ ไม่หัวเราะหรอก สาบาน แล้วนี่ตั้งชื่อนั่นออกมาได้มั๊ยจะได้คุ้ยรู้เรื่องหน่อย”

เขาตั้งช้อนออกจากปาก แล้วก็ใช้มันชี้มาที่เธอ “ฟิด้าเหมือน...นางเงือก”

มาราดาอ่านสีหน้าของปลิวอยู่ครู่หนึ่ง “บ้า” เธอค้อน

“อ้าว นี่ไง พอบอกแล้วก็เป็นอย่างงี้” ปลิวตำหนิด้วยสายตาก่อนปรายหลบลงต่ำ

“พูดอย่างกับนางเงือกมีจริง”

“แล้วนั่นจะรู้ได้ไงว่าด้าเหมือนนางเงือก” เธอคิดไปถึงการตัดสินใจ อาจเป็นไปได้

ที่เขาหมายถึงผู้หญิงผมสีแดงยาวเป็นลอนซึ่งมันคล้ายผมของเธอ ต่างกันเพียงสีของเธอ
น้ำตาลเข้ม ไม่ใช่สตรอร์เบอร์รีลอนด์ กระนั้นก็ตาม มาราดาคิดว่าเธอไม่เหมือนนางเงือก
ของดิสนีย์แน่ แต่ก็อดแปลกใจไม่ได้ว่า เมื่อโลกนี้มีสิ่งให้เปรียบเทียบอยู่ตั้งมากมาย
ทำไมปลิวจึงเลือกเอานางเงือกมาเปรียบกับเธอ...

(ผาด พาสีกรณ, 2558, หน้า 140-141)

9. ส่วนของร่างกายสัตว์

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปร่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสัตว์ในนิยาย พบว่ามี 2 ลักษณะ ได้แก่ ส่วนของร่างกายสัตว์และอาหารของสัตว์ ดังนี้

9.1 ส่วนของร่างกายสัตว์ ส่วนจากภายในถึงภายนอก: ส่วนที่อยู่ในตัว รูปร่างความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ก้าง ดังตัวอย่าง

“ก้าง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ก้าง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 110) ให้ความหมายคำว่า “ก้าง” หมายถึง น. ส่วนแข็งที่ประกอบเป็นโครงร่างของปลา โดยปรกติหมายเอาชิ้นที่แหลมเล็ก ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ก้าง” หมายถึง คนที่มีรูปร่างผอมมาก มาเปรียบกับรูปร่างลักษณะของชัฟที่มีลักษณะรูปร่างสูงและผอมมาก ดังตัวอย่างข้อความ

...รูปร่างเขาสูงโย่ง ผอมแห้งเป็นก้างเดิน ผมนบนหัวเฟิงอกยาวราวสองนิ้ว ผิวขาวซีดจนมองเห็นคล้ายเส้นเอ็น... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 13)

9.2 อาหารของสัตว์ รูปร่างความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ เหี่ยว เหี่ยวล่อปลา เหี่ยวตัวโต และเหี่ยวความตาย ดังตัวอย่าง

“เหี่ยว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหี่ยว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1348) ให้ความหมายคำว่า “เหี่ยว” หมายถึง น. อาหารที่ใช้ล่อสัตว์; เครื่องล่อ; ตัวรับเคราะห์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหี่ยว” หมายถึง ผู้ถูกดูแคลนจากสังคม ผู้แตงนำรูปร่างความนึกเปรียบเทียบมาเปรียบกับความรู้สึกของชัฟที่ตกเป็นผู้รับเคราะห์จากโชคชะตาชีวิตของคนทะเลที่ไม่คุ้นเคยและไม่เป็นที่ยอมรับจากคนฝั่ง ดังตัวอย่างข้อความ

...คนน้ำเต๋มอย่างเราจะเป็นอื่นได้อย่างไร นอกจากเป็นเหี่ยวการดูถูกดูแคลนของคนฝั่ง ตอนแรก ๆ เราอาจจะหงุดหงิดต่อต้านและไม่ยอมรับ พอนานเข้าเราก็ซาชิน ท้ายที่สุดพลอยดูถูกตัวเอง หลังจากนั้นก็ไม่กล้าเงยหน้ามองความเปลี่ยนแปลงรอบข้าง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 160)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหี่ยว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหี่ยว” หมายถึง ผู้ตกอยู่ใต้อิทธิพลผู้มีอำนาจเหนือกว่า ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแสนดี ที่ถูกจ้องเพ่งเล็งจากนายตลกเจ้าของร้านอาหารที่สนใจอยากครอบครองแสนดีอย่างซู้สาว ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีไม่รู้ว่านายตลกออกมายืนอยู่ที่ประตูข้างบาร์ตั้งแต่เมื่อใด พอหันมาเห็นนายตลกก็เดินเข้ามาหาแล้วทักว่า

“อ้าว...คุณแสนดีคิดว่ากลับบ้านนานแล้วเสียอีก”

“ผมกำลังจะไปส่งครับ เสีย”

นายผู้อำนวยการฯ รบรัดตัดความ คิ้วเฉียง ๆ ของนายตลกเลิกขึ้นเล็กน้อย ดวงตามองดูแสนดีเหมือนเสือเสียดาบเหี่ยวซึ่งกำลังจะถูกแย่งไปต่อหน้า

“ก็เป็นโชคดีของคุณบันทึกนะซี ถ้าอย่างไรรักอย่าเพิ่งแย่งเอาตัวไปเป็นคาราเสียนะ ดอกทิวลิปของผมกำลังหอมหวานอยู่ที่เดียว” แล้วนายตลกก็หันมาต่อว่าแสนดีที่เล่นที่จริงว่า

“คุณแสนดีหนีออกมาคอยคุณบันทึกนี่เอง”

“ดิฉันออกมาคอยสูงแจ่มต่างหากคะ แล้วก็ยังไม่ได้รับปากเลยว่าจะให้คุณบันทึกไปส่ง”

แสนดียังคงพยายามมองหาสูงแจ่มอยู่ หล่อนอยากจะปราโมทย์เหมือนกัน ในการที่บุรุษสองนายต่างก็ประสงค์จะไปส่งหล่อน ถ้า...แววตาและความรู้สึกของบุรุษทั้งสองจะไม่มองดูหล่อนอย่างเลื้อจ้องตะครุบเหี่ยว

(สีฟ้า, 2536, หน้า 158-159)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหี่ยว ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหี่ยว” หมายถึง คนหมดทางต่อสู้ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับแสนดีที่ถูกตลกพุดดูหมิ่นว่าแสนดีเป็นผู้เผลอวิกลจริต อย่างไรก็ตามที่สุดก็จะหนีไม่พ้นหมดทางต่อสู้กับผู้ที่มีอำนาจเงินที่มากกว่า ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาบีบมือหลอนหนัก ๆ

“ไม่เหมือนผู้ชายอีกหลายต่อหลายคน ที่เห็นคุณเป็นแค่ขนมหวานและพยายามที่จะลิ้มรสคุณด้วยเล่ห์กระเท่ห์หรือด้วยการเอาเงินซื้อ ผมเป็นผู้ชายคลุกคลีอยู่ในหมู่พวกผู้ชาย ย่อมรู้ดีว่าคุณมีความหมายแก่พวกนั้นแค่ไหน? อย่างไร? ผมจะเตือนคุณเอาไว้ แسنดี ผู้ชายบางคนเหมือนหมาจิ้งจอก ถึงคุณจะฉลาดเฉลียวยังไง วันหนึ่งก็จะต้องตกเป็นเหยื่อเขาจนได้ โดยเฉพาะผู้ชายอย่างนายติลก”

วิชญะหยุดพูด คลายมือที่บีบมือหลอนออกเล็กน้อย แต่ยังไม่ยอมปล่อย

(สีฟ้า, 2536, หน้า 300-301)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหยื่อ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหยื่อ” หมายถึง ผู้ตกเป็นเครื่องล่อลวงทางกามารมณ์ ผู้แตงนำมาเปรียบกับแป่วแห้วที่มีชีวิตสูงส่ง มีฐานะที่ได้รับความเพิ่มบุญไม่ต้องตกเป็นเครื่องล่อลวงทางกามราคะของชายใดที่หวังอยากเป็นเจ้าของครอบครองความสวยงามและความใสซื่อบริสุทธิ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขานึกเวทนาแป่วแห้วขึ้นมาแวบหนึ่ง แต่แล้วก็กลับบอกตัวเองว่า เขาควรจะได้ใจกับหลอนมากกว่า ผู้หญิงอย่างแป่วแห้วจะต้องการอะไรมากไปกว่าความสุขจากฐานะอันสูงส่ง ซึ่งเพิ่มบุญสามารถให้หลอนได้

หลอนโชคดีด้วยเข้าไปที่ได้ความรักจากเขาด้วย แทนที่จะตกเป็นนางบำเรอของใครสักคน ซึ่งเห็นความสวยงามและความใสซื่อบริสุทธิ์ของหลอนเป็นเพียงเหยื่อราคะ (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 598)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหยื่อ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหยื่อ” หมายถึง ผู้ถูกกระทำรุนแรงด้วยความโหดร้ายทางกามารมณ์ นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแป่วแห้วที่ถูกเพิ่มบุญเหิงหวงและกระทำรุนแรงเหมือนเสือขย้ำเหยื่อเป็นอาหาร ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณวิษ.....คุณวิษ.....อีตอก.....ผิวโพล่เข้ามาเสือก ถามหาคุณวิษ.....”

แป้วแหวตัวแข็งเหมือนทุกครั้งที่ได้โดนทำร้ายด้วยรักอันรุนแรงของเพ็ญ.....

ความรักประกอบด้วยความหึงหวง...เหมือนเสื้อกำลัງขี้เถ้า**เหยื่อ** ไม่มีความอ่อนหวาน นุ่มนวล มีแต่แสดงความเป็นเจ้าของ กอปรด้วยอารมณ์หึงหวง เห็นแต่หน้าคมคาย ของปวิษ ยิ่งทำให้ปลั่งพล่านดุเดือดราวจะฉีกทิ้งร่างกายของแป้วแหวให้แหลกลาญ

แป้วแหวไม่ได้อะไรเพราะไม่เคยร้องไห้ แต่น้ำตามันไหลออกมาเอง น้ำตาของความเจ็บปวดทางกายที่ซึมไหลออกมาเป็นครั้งแรกในชีวิต...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 861)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหยื่อ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหยื่อ” หมายถึง ผู้ที่ตกเป็นเครื่องล่อ มาเปรียบกับพฤติกรรมของลออออรที่ต้องเอาตัวเองเป็นเหยื่อเป็นเครื่องล่อ เพื่อให้ได้ข่าวคราวของขุนเทพสามีของลออออรจากพระยานราภิบาล ดังตัวอย่างข้อความ

...เธอนั่งลงบนพรมหน้าเตียง พยักหน้าให้ทองหยดคลานเขาไปนั่งใกล้ ๆ จับมือไว้ ทองหยดพบว่ามือหญิงสาวเย็นเฉียบ

ขอบใจแม่ทองหยด ที่เป็นห่วงฉัน เรื่องนั้นฉันไม่กล้าลืพลาม แต่ยังคงคิดไม่ออก มีดแปดด้านอยู่ เขาเข้าใจขู่ว่าฉันจะหนี เขาที่เทพมาล่อ คิดดูว่าถ้าฉันอยากได้ข่าวคราวสามี ก็ต้องเสี่ยงเอาตัวเองเป็น**เหยื่อ** เขาจะบีบก็ตายจะคลายก็รอด...”

“พิโรธพิถัง !” ทองหยดตรง หัวใจหนักอึ้ง ปวดขมับตบ ๆ ทั้งโกรธทั้งขะแยง ปลั่งขึ้นมา ทำให้หล่อนระเปิดออกมาอย่างแค้นใจ “นี่แหละคนมันเห็นคุณหญิงเป็นผู้หญิงตัวคนเดียว ไม่มีเจ้าคุณคอยคุ้มครอง ถึงกล้าคิดรังแก ต้องกราบเรียนท่านผู้หญิงให้ทราบ...”

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 376)

“เหยื่อล่อปลา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหยื่อล่อปลา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหยื่อล่อปลา” หมายถึง ผู้ที่ตกเป็นเครื่องล่อ มาเปรียบกับแสนดีที่มีคุณสมบัติรูปร่างสวยดึงดูดใจ มีเสน่ห์เป็นที่หมายปองของลูกค้าชายที่เข้ามาใช้บริการร้านอาหาร

เหมือนเป็นเหยื่อล่อปลาที่มีสีสนลวดลายแพรวพราวเร้าความสนใจให้เข้าจู่โจมครอบครอง
เป็นเจ้าของ ผู้ที่เข้าใกล้มุ่งหมายจะเอาผลประโยชน์จากแสนดี ดังตัวอย่างข้อความ

...“แสนไม่รังเกียจทุกอย่างที่เป็นงาน คุณพลอยพูดราวกับว่า แสนดีวิเศษ
เสียเต็มประดาอย่างนั้นแหละ”

“ไม่ใช่ ที่ถามนะเพราะเห็นเธอเคยเป็นครูบาอาจารย์ ทำงานอย่างนี้บางคนเขาก็
รังเกียจเหมือนกัน เพราะถึงจะเป็นแคชเชียร์ แต่มันก็ต้องอดรูปโฉม ร้านอาหารที่มี
แคชเชียร์สวย ๆ ก็ดึงดูดลูกค้าได้มาก เข้าทำนองเหยื่อล่อปลาอะไรอย่างนั้นแหละ”

“เป็นเหยื่อที่ถูกอยู่ในดินมานานแล้ว ลองเป็นเหยื่อล่อปลาดูเสียทีก็คงจะไม่เลว
นักดอกคะ” แสนดีกล่าวเหมือนประชดตัวเอง “สมัยนี้สุภาพชนสอนหญิงที่ว่า ‘ตัวเป็นหญิง
ให้เจียมแสงเจียมตน อย่าเลือกสนเทียวแรแสวดชาย’ ดูเหมือนจะใช้ไม่ได้เสียแล้ว
ละคะ”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 20-21)

“เหยื่อตัวโต”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหยื่อตัวโตทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “เหยื่อตัวโต” หมายถึง ผู้ที่ถูกมองว่าเป็นเครื่องล่อให้ติดกับดัก หรือตกอยู่ใน
สถานการณ์จำยอม ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบความรู้สึกของพลที่ตกอยู่ในสภาวะจำยอมที่ต้องรับฟัง
ปัญหาชีวิต เรื่องราวหนหลังของป้าจันทร์ จึงตกเป็นเหยื่อตัวโตที่พร้อมจะรับฟังการระบาย
ความในใจที่ทุกข์ใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมจำใจยอมกลายเป็นผู้ขมละครที่ป้าจันทร์เปิดทำการแสดงทุกเช้าที่แกเห็นผม
โผล่หน้าออกมาจากห้องนอน แกจะก้มหัวส่งยิ้มให้ เหมือนว่าแกมองเห็นเหยื่อตัวโต
ผู้พร้อมขึ้นไปนั่งรับฟังเรื่องราวหนหลัง แต่แกฉลาดพอจะปล่อยให้ผมเป็นอิสระสักพัก
ให้ออนหลับจนเต็มอิ่มตลอดครึ่งวัน ตอนผมขึ้นไปหาข้าวปลาออกจากตู้มานั่งกินแกก็
ยังไม่ชวนคุย จนกระทั่งผมกลับลงมานั่งเบียดตัวเองอยู่ในห้อง ลูกขึ้นเดินวนไปเวียนมา
ทรุดนั่งลงบนเตียงเหม่อมองความว่างเปล่ารอบ ๆ กาย...

(ประชาคม สุนาชัย, 2553, หน้า 93)

“เหยื่อความตาย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เรา (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เหยื่อความตาย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เหยื่อความตาย” หมายถึง ผู้ที่กำลังหมดหนทางสิ้นสภาพหมดหวังไร้ชีวิต ผู้แตงนำมาเปรียบกับความรู้สึกของพล ที่กำลังรู้สึกสิ้นหวังต่อโชคชะตาของตนที่ต้องพลัดถิ่นแปลกแยก และไร้ซึ่งความคาดหวังในอนาคต เหมือนชีวิตของตนกำลังรอเป็นเหยื่อที่จะถูกทำให้ตายเมื่อไรก็ได้ หรือไม่สามารถคาดการณ์ในอนาคตได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...“เรารู้สึกเหมือน ๆ กันว่าตัวเองเป็นมนุษย์จากดาวอื่นซึ่งหล่นลงมานอนกองกันอยู่บนชายหาด รอเป็นเหยื่อความตายในอีกไม่กี่ชั่วโมงข้างหน้า”... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 175)

ความนึกเปรียบเทียบสัตว์ ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบสัตว์ จำแนกรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบได้ 9 ลักษณะ ดังนี้ 1) สัตว์บก ได้แก่ ลิง ลูกลิงลูกค่าง ลิงค่าง สุนัข สุนัขขี้เรื้อน หมา ไ้ลูกหมา ไ้หมาโสโครก หมาบ้า (หมา) เห่า ขี้หมา หมาแมว แมว แมวพอม ๆ นางแมว ลูกแมว แพะรับบาบ หมู หมูในเล้า ไ้ลูกแกะ จระเข้ ลูกเลื้อยลูกจระเข้ สิงโต สิงห์ร้าย พญาแห่งสัตว์ เสือ เสือร้าย ไ้เสือ แม่เสือ นางเสือ และพยัคฆ์ร้าย ลูกลา ลาโง่ อูฐ อูฐตาบอด ม้าแข่ง และเจ้าม้าแกลบ วัว ควาย วัวควาย จัวควาย ลูกเนื้อ และเนื้อไ้ ข้างเผือก แกะขาว กระต่าย กระต่ายหมายจันทร์ กวาง 2) สัตว์ปีก ได้แก่ นก นกกกลางคืน นกน้อย นกตัวน้อย ลูกนก นกใหญ่ นกเถื่อน นกฟินิกซ์ นกแก้วนกขุนทอง กา ลูกไก่อยู่ในกำมือ เหยี่ยวทะเลทราย หงส์ นางหงส์ แม่หงส์ทอง แมลงเม่าตัวน้อย ๆ เจ้าแมลงลาย ผีเสื้อตัวน้อย 3) สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา ปลาน้ำลึก ปลาดินแห ปลาอย่าง ปลาในกระป๋อง สัตว์ทะเลที่กระหายหิว 4) สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งู งูทะเลทราย งูพิษ จระเข้ ลูกจระเข้ กิ้งก่า เต่า 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ได้แก่ คางคก 6) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ไ้เตี้น มดปลวก ไ้จุมูกมด ลูกหนอนตัวน้อย ๆ 7) การสร้างคำที่มีคำว่า “สัตว์” เป็นส่วนประกอบของคำ ได้แก่ ลูกสัตว์ ลูกสัตว์เล็ก ๆ ลูกอ่อน สัตว์น้อย สัตว์ตัวน้อย สัตว์ป่า สัตว์ร้าย สัตว์บาดเจ็บ สัตว์ที่ทรหด สัตว์ประหลาด ตัวประหลาด สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ตัวมหาวายร้าย พญาแห่งสัตว์ 8) สัตว์ในนิยาย ได้แก่ นางพญา และนางเงือก 9) ส่วนของร่างกายสัตว์ ได้แก่ ก้าง เหยื่อ เหยื่อล่อปลา เหยื่อตัวโต เหยื่อความตาย นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบสัตว์แสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร ทศนคติของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละครและพฤติกรรมของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพตัวละครมากขึ้น โดยใช้หน่วยคำหลักคำนามหมวดหมู่สัตว์บ่งบอก และหน่วยคำขยาย มีลักษณะบ่งบอกรูปร่าง ลักษณะอาการ ขนาด สี สถานที่

ความนึกเปรียบเทียบพืช

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตประเภทพืช ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบพืช จำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบได้ 6 ลักษณะ ได้แก่ ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้เถา หรือไม้ยืนต้น ไม้ล้ม ต้นไม้ ผัก และผลไม้ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบพืชของตัวละครเอก

ลำดับ ที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
1.	ไม้ดอกไม้ประดับ	1. ดอกไม้	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		2. ดอกไม้ประดับ		
		3. ดอกทิวลิป		
		1. ดอกไม้แห้ง	นายแพทย์	โถงสี่เทา
		2. ดอกไม้ขาดน้ำ	ชาญเวช	
		1. ดอกไม้หอมหวาน	แป้วแห้ว	ตุ๊กตามนุษย์
		2. ดอกกุหลาบ		
		แรกแย้ม		
		3. แม่ยี่หุบ		
		กุหลาบแรกแย้ม	ลอออร	มาลัยสามชาย
2.	ไม้เถา หรือ ไม้ยืนต้น	กระดังงาสนไฟ	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		1. เถาไม้อ่อน	ลอออร	มาลัยสามชาย
		2. กระดังงา		
		3. แม่กระดังงาสนไฟ		
		เศษสวะ	แสนดี	วงเวียนชีวิต
3.	ไม้น้ำ	เศษสวะ	แป้วแห้ว	ตุ๊กตามนุษย์
		สวะลอยน้ำ	ซัพ	คนข้ามฝัน
		จอกแหน	รุจน์ รุจิเรข	ปีกแดง
		บัวเหนือน้ำ	สามภพ	บุษบกใบไม้

ตาราง 11 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
4.	ต้นไม้	ซุง	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
		1. ต้นไม้เล็ก ๆ	ซัพ	คนข้ามผืน
		2. ไม้พันธุ์แปลก		
		3. ไม้พันธุ์อาภัพ		
		4. เศษไม้ไร้ค่า		
		ไม้แข็ง	พัก	รัตนโกสินทร์
5.	ผัก	ผัก	แสนดี	วงเวียนชีวิต
6.	ผลไม้	1. มะม่วงสุก	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		2. พวงมะม่วงสุก		

1. ไม้ดอกไม้ประดับ

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับไม้ดอกไม้ประดับพบว่า มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ไม้ดอก ไม้พุ่ม และไม้เมืองหนาว ดังนี้

1.1 ไม้ดอก รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ ส่วนของพืช การงอกงามและการตาย และลักษณะและสภาพของดอก ดังตัวอย่าง

1.1.1 ส่วนของพืช รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ ดอกไม้และดอกไม้ประดับ ดังตัวอย่าง

“ดอกไม้”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกไม้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “ดอกไม้” หมายถึง ผู้ที่มีความงดงามน่าหลงใหล ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี ที่สวยงามเปล่งประกายสง่างามมีเสน่ห์ดึงดูดใจเหมือนดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมรัญจวนชวนหลงใหล มีสีกลิ่นสดสวยงดงาม ราชิตเปรียบแสนดีเหมือนดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมแสดงถึงคุณค่าและความน่าชื่นชมในคุณงามความดีของแสนดี บอบบางน่าทะนุถนอม กลิ่นของดอกไม้มีเสน่ห์น่าดึงดูดใจทำให้ราชิตเกิดความหวั่นไหวในจิตใจเมื่อพบกับแสนดี สังคมไทยมักจะเปรียบผู้หญิงกับดอกไม้งามมีกลิ่นหอมให้น่าจดจำ ผู้หญิงมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งรูปร่างและไม่งามไม่สำคัญเท่ากับความดีงามที่หอมละมุนเหมือนกลิ่นของดอกไม้ ผู้หญิงที่มีคุณสมบัติเพียงพร้อม

ด้วยความดีงามติดตัวเป็นความหอมหวานของเสน่ห์น่าหลงใหลพึงใจผู้ชายเช่นเดียวกับแสนดีที่มีรูปร่างหน้าตาสวยอ่อนหวาน เป็นคนดีรักเกียรติศักดิ์ศรี มีการศึกษาที่ดี มีความสามารถ ได้ครองคู่กับผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ ได้รับเกียรติจากสังคม ทำให้แสนดีมีความงดงามที่บริบูรณ์ดังตัวอย่างข้อความ

...ราชิตครุ่นคิดวนเวียนถึงหล่อนอยู่หลายตลบ

จริงอยู่ จุดประสงค์ของเขามีใช้การรื้อฟื้นความหลังระหว่างหล่อนกับเขา เพราะทางชีวิตของเขากับหล่อนนั้นเดินไปคนละทางเสียแล้ว ไม่มีวันที่จะหันเหเข้าไปประสานกันได้ในชาตินี้

แต่การพบกับหล่อนอย่างใกล้ชิด ขณะที่หล่อนกำลังงดงาม และมีเสน่ห์เต็มที่มีนัยก่อกำเนิดให้อารมณ์ของเขาอดที่จะหวนไหวมิได้

โดยเฉพาะอุปสรรคและกำแพงหน้าที่กั้นหล่อนเอาไว้ยิ่งทำให้หล่อนดูมีค่าสูงส่งยิ่งขึ้นอีก

หากหล่อนเป็นดอกไม้ กลิ่นหอมหวานก็ทำให้เขาชื่นใจ แม้จะเป็นไม้ที่อยู่ในที่สุดที่เขาจะเอื้อมถึง...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 222)

แสนดีไม่เห็นด้วยที่หลาย ๆ คนมักเปรียบเทียบผู้หญิงกับดอกไม้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับวัย ดอกไม้เมื่อบานเต็มที่กาลเวลาทำให้ที่ล่วงโรยมักจะถูกทิ้งขว้างไปเปรียบได้กับผู้หญิงที่อายุมากขึ้น มักจะถูกผู้ชายทิ้งร้างจากไปไม่สนใจดูแล จากประสบการณ์ชีวิตของแสนดีที่ผ่านเรื่องราวอุปสรรคความรักจากราชิตคู่รักเก่า ทำให้แสนดีได้เรียนรู้เห็นถึงคุณค่าในตนเอง จึงพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้สวยงามทันสมัย มีเสน่ห์ดึงดูดใจ แสนดีมีความคิดว่าผู้หญิงที่อายุมากขึ้นมักจะมีประสบการณ์รู้จักเสริมแต่งความสวย บำรุงให้มีความสวยอยู่ได้นานเป็นที่พึงใจสำหรับชายได้มากกว่าหญิงสาวที่อายุน้อยกว่า ดังตัวอย่างข้อความ

...ดอกพลับพลึงที่จัดเอาไว้ในตอนเช้ายังสดใสนอยู่ แม้ว่าบางดอกจะเริ่มอ่อนตัวลงบ้างแล้ว

หล่อนใช้นิ้วยาวเรียวยาวลูบกลีบของมันเพียงแผ่ว ๆ โดยไม่ตั้งใจนัก

หล่อนไม่เคยเห็นด้วยเลย ที่ใครต่อใครชอบเปรียบเทียบเอาไว้ว่าผู้หญิงคล้ายกับดอกไม้ โดยเฉพาะเกี่ยวกับวัย

ดอกไม้้นั้นส่วนมาก สดสวยอยู่ในระยะเวลาสั้น ๆ พอบานเต็มที่แล้วก็มักจะโรย
ถูกทิ้งขว้างไป

แต่ผู้หญิงหากได้รับการบำรุงเสริมแต่งอยู่เสมอ ยังสวยอยู่ได้อีกนาน ผู้หญิงบางคน
ยิ่งอายุมากยิ่งสวยกว่า เสน่ห์รุนแรงกว่าเมื่อตอนยังสาวอยู่ด้วยซ้ำไป...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 290)

“ดอกไม้ประดับ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกไม้ประดับ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “ดอกไม้ประดับ” หมายถึง ผู้หญิงไร้คุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะ
ของแสนดีและพลอยแสงที่เปรียบตนเองเป็นเหมือนดอกไม้ประดับ ถูกราชิตมองข้ามความสำคัญ
ด้วยสายตาที่ดูแคลนพร้อมกันนั้น ถูกฝรั่งคนหนึ่งมองด้วยสายตาเช่นเดียวกันสำหรับซ้ำเติมทำให้
แสนดีรู้สึกน้อยใจตนเองที่เป็นคนสวยที่ไร้คุณค่าไร้ความหมาย ดังตัวอย่างข้อความ

...ขณะนั้น ราชิตลุกขึ้นพอดี เขาเดินผ่านมายังสาวน้อยทั้งคู่ โดยมีได้ล้าลา
เพียงแต่ปรายสายตานิดหน่อย แวตานั้นมีลักษณะดูแคลนอยู่ในที่ ผิวหน้าของแสนดี
ร้อนจนรู้สึกชา เมื่อฝรั่งนายหนึ่งหันมามองดูหล่อนและพลอยแสงด้วยสายตา
เหมือนกับว่าหล่อนและพลอยแสงเป็นเพียงดอกไม้ประดับอยู่ริมทาง...สวยงามดีดอก
แต่ไร้ค่าไร้ความหมายเสียเต็มประดา ! ...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 83)

1.1.2 การรื่องงวมและการตาย รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้
2 ลักษณะ ดังนี้ ดอกไม้แห้ง และดอกไม้ขาดน้ำ ดังตัวอย่าง

“ดอกไม้แห้ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หมอชาญเวช
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกไม้แห้ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบท
แล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดอกไม้แห้ง” หมายถึง ผู้ที่เคร่งเครียด จริงจังกับชีวิตไม่ยิ้มแย้ม นำมา
เปรียบกับบุคลิกลักษณะของหมอชาญเวช ที่ไม่สดชื่นแจ่มใส สีหน้าเคร่งเครียดกังวลไม่ยิ้มแย้ม
ไม่สดชื่น เมื่อแม่พูดถึงปานหทัยหญิงที่พึงใจของหมอชาญเวช ทำให้มีรอยยิ้มสดใสมีกำลังใจ
เหมือนดอกไม้แห้งได้รับการรดน้ำหล่อเลี้ยงให้ชุ่มชื้นสดใสมีชีวิตชีวา ดังตัวอย่างข้อความ

...คำตอบของแม่ส่งผลให้**ดอกไม้งาม**เริ่มมีสีส้มเหมือนเจอน้ำ หน้าเคร่งเครียดของหอมมีรอยยิ้มขึ้นทันที... (เข้มพลอย, 2536, หน้า 80-81)

“ดอกไม้ขาดน้ำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หอมชาญเวชเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกไม้ขาดน้ำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดอกไม้ขาดน้ำ” หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะสุขุมเคร่งเครียดในการทำงานจากสถานการณ์ในเรื่องปานหทัยเปรียบหอมชาญเวชเหมือนดอกไม้ขาดน้ำเป็นผู้ชายที่สุขุมนิ่งสงบ ไม่ยิ้มแย้ม หน้าตาเคร่งเครียดจริงจังกับชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...“หน้าโรงพยาบาลคะ” ปานหทัยมองหน้าเขาแล้วนึกถึง**ดอกไม้ขาดน้ำ**ของแม่... (เข้มพลอย, 2536, หน้า 81-82)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หอมชาญเวชเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกไม้ขาดน้ำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดอกไม้ขาดน้ำ” หมายถึง ผู้ที่มีลักษณะสุขุมเคร่งเครียดในการทำงานปานหทัยเปรียบหอมชาญเวชเหมือนดอกไม้ขาดน้ำ หอมชาญเวชเป็นคนเก่งมีความสามารถในการรักษาผู้ป่วยโรคมะเร็ง แม้จะต้องพยายามใช้วิชาความรู้ค้นคว้าหาวิธีการรักษาผู้ป่วยให้หายจากโรคแล้ว หอมยังต้องแก้ปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ระบบการสาธารณสุข ระบบการรักษา จรรยาบรรณของแพทย์ การค้นคว้าทดลอง เป็นต้น อุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ทำให้หอมชาญเวชมีเรื่องรับภาระมากกว่าอาชีพแพทย์ ส่งผลให้ใบหน้ามีสีหน้าไม่แจ่มใสมีเรื่องเครียดในจิตใจ ไม่มีเรื่องราวที่ดีทำให้สบายเหมือนดอกไม้ที่ขาดน้ำมาหล่อเลี้ยงให้งดงาม ดังตัวอย่างข้อความ

...โดยเฉพาะเขาคณัน คุณหอมชาญเวชนะ มิน่า แม่ถึงบอกว่าหน้าตาเขาเหมือน**ดอกไม้ขาดน้ำ** ถ้าคนไทยทุกคนคิดแบบนี้ การสาธารณสุขมันย่อมต้องกระจุกตัวเป็นธรรมดา แต่คนทุกคนก็มีสิทธิ์เลือกสิ่งที่ดีว่าดีที่สุดให้กับตัวเองมิใช่หรือ... (เข้มพลอย, 2555, หน้า 117)

1.1.3 ลักษณะและสภาพของดอก รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ดอกไม้หอมหวาน ดังตัวอย่าง

“ดอกไม้หอมหวาน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวนเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกไม้หอมหวาน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดอกไม้หอมหวาน” หมายถึง ผู้หญิงสาวสวยที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจดอกไม้หอมหวานย่อมมีกลิ่นดึงดูดเหล่าหมู่ภุมราดอมดม นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของ

แป้วแหวที่มีความสวยงาม ความใสสะอาดบริสุทธิ์ และมีรอยยิ้มอ่อนหวานเป็นมิตรกับทุกคน ทำให้เพิ่มบุญรู้สึกหว่าดระแวว่าแป้วแหวทำเช่นนี้ จะเป็นเหมือนการทอดสะพานให้กับผู้ชายอื่นที่มีรูปงามและปากหวานเอออกเอาใจ ซึ่งเพิ่มบุญไม่มีคุณสมบัติข้อนี้อาจทำให้แป้วแหวนอกใจ เพราะความซื่อและอ่อนไหวได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแหวเหมือน**ดอกไม้หอมหวาน**ที่เชิญชวนแมลงอยู่ตลอดเวลา ความบริสุทธิ์และยิ้มอย่างมีไมตรี อาจทำให้คนเห็นเป็นการทอดสะพานของหญิงเจ้าชู้ ...เขาเริ่มหว่าดระแว กลัวหล่อนจะนอกรีตด้วยความซื่อและอ่อนไหว ไม่เป็นการยากเลย ที่จะทำให้ผู้หญิงอย่างหล่อนติดใจ หลงใหล ด้วยคุณสมบัติที่ผู้ชายอย่างเขาไม่มี...คือความรูปงามและปากหวานช่างเอออกเอาใจ พร้อมทั้งจะตามใจ และปรนเปรอความสุขสบายให้หล่อน...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 727)

1.2 ไม่พุ่ม ลักษณะและสภาพของดอก รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ดอกกุหลาบแรกแย้ม กุหลาบแรกแย้ม แม่ยี่หุบ ดังตัวอย่าง

“ดอกกุหลาบแรกแย้ม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกกุหลาบแรกแย้ม ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดอกกุหลาบแรกแย้ม” หมายถึง เด็กสาวที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแป้วแหว เมื่อโดนคุณนายนวลวรรณดุว่ากล่าวแป้วแหว แป้วแหวไม่เคยรู้สึกโกรธใคร พอถูกดุมักทำหน้าตาน่าสงสาร หน้าจ้อย แป้วแหวเป็นเด็กน่ารักมีเสน่ห์ พอทำหน้าสลดไม่สดชื่น ศรียาพี่เลี้ยงจึงเปรียบแป้วแหวเหมือนดอกกุหลาบแรกแย้มถูกน้ำร้อนลวก ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแหวมันก็ฟังรู้เรื่องเหมือนกัน อายุตั้ง 9 ขวบ 10 ขวบแล้วนี่ ถึงได้ทำหน้าจ้อย แต่ไม่เห็นวีแววความโกรธ เพราะแป้วแหวโกรธใครไม่เป็น ศรียาเลี้ยงแป้วแหวมาแปดปีเต็ม ๆ แล้ว ยังไม่เคยเห็นมันโกรธใคร

แต่หน้าตายามที่โดนตีหรือโดนด่ามันหน้าเวทนานัก ทั้งจ้อยทั้งเหย สลดเหมือน **ดอกกุหลาบแรกแย้มถูกน้ำร้อนลวก**เลยทีเดียว

“เอามันมานีก่อนซิ” ลุ่มเสียงของคุณนายแสดงว่าอารมณ์ไม่สู้ดีนัก...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 117)

“กุหลาบแรกแย้ม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กุหลาบแรกแย้ม ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กุหลาบแรกแย้ม” หมายถึง หญิงสาวที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออรที่มีความสวยงามมีเสน่ห์ดึงดูดใจ ลอออรเป็นผู้หญิงที่มีรูปเป็นทรัพย์ ไม่มีสมบัติติดตัว ทุกคนต่างพากันมองลออออรที่นั่งรถม้าเคียงคู่กันกับคุณยศ คนในรถลากและสองทางเดินข้างถนนต่างจับตามองความงามของลออออรเหมือนกุหลาบแรกแย้มที่มีความสวยสดใสโดดเด่น มีกลิ่นหอม มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความสวยอ่อนหวานของลออออรเย้ายวนใจชวนไล่จับตามองในความละมุนละไมเจิดจรัส ทุกคนที่พบเห็นต่างพากันชมว่าเป็นผู้หญิงที่เหมาะสมคู่ควรกับหลานชายเจ้าพระยาดังกิ่งทองใบหยก ดังตัวอย่างข้อความ

...การเป็นเป้าสายตา เพิ่มมากขึ้นเมื่อในตอนเย็นบางวัน ผู้นั่งคู่กับเขาเป็นสตรีสาวสวยดุจ**กุหลาบแรกแย้ม** คนในรถม้าและรถลาก ตลอดจนคนเดินสองข้างถนนมองจนเหลียวหลัง ไม่มีใครสนใจผู้อื่นที่ร่วมนั่งรถไปด้วย

คนที่ชื่นชม ชมกันเปาะว่า

“นี่ละที่เขาเรียกว่ากิ่งทองใบหยก”

แต่คนที่ทนเห็นใครได้ดีเกินหน้าไม่ได้ ก็จะต้องควักพลางกระแหนะกระแหนะไปตามเรื่อง

“อย่างที่โบราณเขาวานารมีรูปเป็นทรัพย์อย่างไรละหล่อน สมบัติไม่มีก็ไม่เป็นไรหล่อนจำก็แม่ลออออรนะ แม่ตายไปตั้งนานแล้ว เจ้าคุณพ่ออะไร ๆ ก็แล้วแต่แม่เลี้ยงคุณหญิงพยอมเค็มหยอกไปเสียเมื่อไหร่ แค่งเงินสตางค์แดงเดียวยังไม่ให้กระเด็นออกจากกันเชี่ยนหมาก ลูกเลี้ยงหรือจะมีหวังได้เงินทองจากพ่อ”

ใครจะว่าอย่างไรก็ตามหนุ่มสาวทั้งสองไม่เดือดร้อน ยศก็ยังคงมารับส่งลออออรอย่างสม่ำเสมอ คุณป้าก็ไม่ได้ห้ามปราม หลายครั้งท่านก็นั่งรถไปด้วยเพื่อกันเสียครหาณินทา อีกอย่างหนึ่งก็สะดวกที่จะได้พบปะญาติทางฝ่ายของยศซึ่งมีอยู่มากมาย

ทุกคนเมื่อรู้ว่าหญิงสาวอยู่ในฐานะว่าที่ลูกสะใภ้ ต่างพากันต้อนรับยกย่องเป็นอันดี...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 47)

“แม่ยี่หุบ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แกว่แหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่ยี่หุบ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่ยี่หุบ” หมายถึง ผู้หญิงที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแกว่แหวที่มีหน้าตามีเสน่ห์ดึงดูดใจ น่ารักน่าเอ็นดู คุณนวลวรรณเปรียบแกว่แหวเมื่อกลับจากโรงเรียนว่ามีสีหน้าสดใสสดชื่นในตอนเย็น แต่ตอนเช้าเวลาไปโรงเรียนมีสีหน้าไม่สดใสไม่กระตือรือร้นเหมือนดอกยี่หุบ ที่แย้มกลีบบานตอนเย็นส่งกลิ่นหอมสดชื่นตอนเย็นถึงพลบค่ำ กลีบดอกหุบในตอนเช้า เหมือนแกว่แหวที่มีสีหน้าบานสดชื่นตอนเย็นหลังจากกลับจากโรงเรียนพอถึงตอนเช้าไม่อยากไปเรียนหนังสือ ไม่ชอบการเรียน เรียนไม่รู้เรื่อง แกว่แหวมีพัฒนาการเรียนรู้ช้า จึงไม่ชอบไปโรงเรียน จะทำหน้าไม่สดใสไม่สดใสไม่ยิ้มแย้มเหมือนดอกยี่หุบในตอนเช้า ดังตัวอย่างข้อความ

...ลูกชายลุกขึ้นจากโต๊ะเดินออกไปทางหน้าต่างซึ่งสมศักดิ์ก็นำรถมาจอดไว้ให้แล้ว
แกว่แหวรออยู่ที่รถกับสมศักดิ์ นวลวรรณว่าจะไม่พูดก็อดไม่ได้ตามนิสัยของหล่อน

“หน้าบานเป็นจางเซียงเซียงนะ แม่แกว่แหว เวลาเรียนก็เป็นแม่ยี่หุบ ถึงตอนนี่
ละก็บานเบิกฟ้าทีเดียว เด็กอะไร”

ดวงหน้าที่คุณนายค่อนว่า ‘บานเบิกฟ้า’ สดลงทันทีที่ปวิชมองดูหล่อนแล้ว
เพิ่งรู้สึกตอนนี้เองว่า เพราะเหตุใดมารดาจึงขวางแกว่แหวอยู่ตลอดเวลา

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 311-312)

1.3 ไม่เมืองหนาว รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ดอกทิวลิป ดังตัวอย่าง

“ดอกทิวลิป”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดอกทิวลิป ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดอกทิวลิป” หมายถึง หญิงสาวที่ทันสมัยมีเสน่ห์ดึงดูดใจ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี ที่มีความสวยคมคายทันสมัย มีสีสัน มีความมั่นใจในตนเอง มีเสน่ห์ดึงดูดใจเหมือนดอกทิวลิปที่มีสีสันสดใส หอมละมุน เปรียบได้กับแสนดีที่มีเสน่ห์จากรูปร่างหน้าตาเป็นที่พึงใจลูกค้าผู้ชาย ดึงดูดให้มาใช้บริการร้านอาหารมากมาย ดังตัวอย่างข้อความ

...นายผู้อำนวยการฯ รวบรวมตัดความ คิวเสียง ๆ ของนายติลกเล็กขึ้นเล็กน้อย
ดวงตามองดูแผนที่เหมือนเสือเสียตายเหยื่อซึ่งกำลังจะถูกแย่งไปต่อหน้า

“ก็เป็นโชคดีของคุณบังเอิญนะซี ถ้าอย่างไรรื้อยาเพ็งแย่งเอาตัวไปเป็นคารา
เสียนะ ดอกทิวลิปของผมกำลังหอมหวานอยู่ที่เดียว” แล้วนายติลกก็หันมาต่อว่าแผนที่
ที่เล่นที่จริงว่า

“คุณแผนที่หนีออกมาคอยคุณบังเอิญนี่เอง”

“ดิฉันออกมาคอยลงแจ่มต่างหากคะ แล้วก็ยังไม่ได้รับปากเลยว่าจะให้คุณบังเอิญ
ไปส่ง”

แผนที่ยังคงพยายามมองหาสูงแจ่มอยู่ หล่อนอยากจะปราโมทย์เหมือนกัน
ในการที่บุรุษสองนายต่างก็ประสงค์จะไปส่งหล่อน ถ้า...แววตาและความรู้สึกของบุรุษ
ทั้งสองจะไม่มองดูหล่อนอย่างเลื้อยจ้องตะครุบเหยื่อ

(สีฟ้า, 2536, หน้า 158-159)

2. ไม้เถา หรือไม้ยืนต้น

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ไม้เถา
และไม้ยืนต้น ดังตัวอย่าง

2.1 ไม้เถา รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่
เถาไม้อ่อน ดังตัวอย่าง

“เถาไม้อ่อน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เถาไม้อ่อน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “เถาไม้อ่อน” หมายถึง ผู้หญิงที่ต้องการที่พึ่งพา นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะ
ของลออออร เป็นผู้หญิงที่สวยอ่อนหวานละมุนละไม กิริยามารยาทอ่อนโยนบอบบางน่าทะนุถนอม
มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีสติปัญญาควบคุมตนเองให้เผชิญอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ไม่ตกเป็นเครื่องมือ
ของผู้ทรงอิทธิพลอำนาจเหนือกว่าตน แม้เป็นหญิงที่เข้มแข็งแต่ก็ต้องการหลักที่พึ่งให้ยืนหยัด
อยู่ได้เหมือนเถาไม้อ่อนที่ต้องการไม้ใหญ่เป็นที่พึ่งพา เถาไม้อ่อนเป็นไม้เลื้อยในการตกแต่ง
บริเวณบ้าน เป็นพืชที่ไม่สามารถทรงตัวได้โดยลำพัง มักเลื้อยอาศัยพันกับต้นไม้ใหญ่เพื่อยึดเกาะ
ให้ลำต้นสามารถเจริญเติบโตอยู่ได้ จะปรับตัวและทอดยอดรับแสงและมีหนทางเจริญเติบโต
ปกคลุมป้องกันแสงแดดเพื่อลดอุณหภูมิให้ร่มเงาแก่บ้านเรือน ถนนแคบถนนพล ถนนทานต่อ
ความแห้งแล้งได้ดี ให้กลิ่นหอมละมุนเพิ่มบรรยากาศของบ้านให้ร่มรื่นมีความสุขสดชื่น

คุณสมบัติเหล่านี้เหมือนลอออรที่เป็นหญิงแม่มีสาวมีความสวยงาม สดใส ชุ่มชื้น ให้ความมั่นใจกับผู้ชายได้ มีความอดทนและปรับตัววางตนได้เหมาะสมกับเกียรติยศและศักดิ์ศรีของผู้หญิง ลอออรเป็นแม่ที่ดีดูแลอบรมสั่งสอนและคุ้มครองความปลอดภัยของลูก ลอออรเป็นแม่ศรีเรือน ดูแลบ้านเรือน ทำหน้าที่ภรรยาและแม่ที่ดี เป็นที่พึ่งพาอาศัยเป็นที่รักของทุกคนและต้องการผู้ปกป้องคุ้มครองให้รอดปลอดภัยจากผู้มีอำนาจอิทธิพลที่เข้ามาข่มเหงรังแก เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ มีกำลังกายไม่แข็งแรงเท่าเทียมผู้ชายยังต้องการการปกป้องดูแล ดังตัวอย่างข้อความ

...ผู้หญิงคนนี้อบบาง แต่เข้มแข็งนัก จนเจ้าดิเรกรูจอตึงในคุณสมบัติที่ตรงกันข้ามกันอย่างยิ่งเสียมิได้ ถ้ามองอย่างผิวเผิน เธอก็เป็นผู้หญิงเข้มข้อย ละมุนละไม เหมือนเถาไม้อ่อนที่ไม่อาจยืนหยัดอยู่ได้ตามลำพัง ต้องพึ่งพิงไม้ใหญ่ อยู่เสมอ

ต่อเมื่อเกิดวิกฤตขึ้นมา เขากลับประจักษ์ว่าลอออรสามารถควบคุมตัวเอง ให้เผชิญเรื่องคับขันได้ ไม่เพลี่ยงพล้ำแม้แต่ผู้ชายทรงอำนาจกว่าเธอทุกทาง ความชื่นชม แฝงประหลาดใจก่อตัวขึ้นในใจชายหนุ่มนับแต่ครั้งนั้นไม่เคยถอยถอนจากใจได้เลย...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 646)

2.2 ไม้อืนต้น

ผู้แตงนำมาเปรียบกับลักษณะของผู้หญิงประเภทต่าง ๆ ภาษาคำความนี้เปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ กระดังงา กระดังงาลนไฟ และแม่กระดังงาลนไฟ ดังตัวอย่าง

“กระดังงา”

ผู้แตงใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กระดังงา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กระดังงา” หมายถึง ผู้หญิงแม่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลอออร ผู้หญิงแม่มีอายุมากขึ้น ความสวยมีเสน่ห์แพรวพราวมากกว่าผู้หญิงโสด มีประสบการณ์การครองคู่มาก่อน รู้จักเอาอกเอาใจผู้ชายได้ดี ลอออรเปรียบเหมือนกระดังงาที่เมื่อลนไฟยิ่งหอม มีความสวยสง่างาม รู้จักการวางตนให้เหมาะสมกับเกียรติและศักดิ์ศรี มีคุณสมบัติแม่ศรีเรือน มีเสน่ห์เป็นที่หมายปองทั้งชายหนุ่มและชายผู้สูงวัย ดังตัวอย่างข้อความ

...ตลอดการสนทนาอย่างรื่นเริงของทุกคน สายตาของยศวณเวียนอยู่ที่อดีตภรรยา
อย่างไม้อาจหักห้ามใจได้ ยิ่งเห็นก็ยิ่งเสียดายจับใจ

ลอออรยังคงพองใสทั้งดวงหน้าและองค์เอย ไร้รั้วรอยโรยราอย่างผู้หญิงอื่น
ในวัยสามสิบต้น เหนือกว่าเมื่อสิบปีก่อนเสียอีกตรงความสง่างามที่เชื่อว่า **กระดังงา**
ยิ่งลนไฟก็ยิ่งหอมเป็นอย่างนี้เอง

เขาสังเกตว่าเธอยังเป็นที่นิยมของคนอื่น ๆ ไม่เสื่อมคลาย พี่สาวทั้งสองนั้น
ไม่ต้องพูดละ สนธิสนมด้วยเป็นอันดีราวกับเธอยังเป็นน้องสะใภ้เหมือนเมื่อสิบปีก่อน
แม้แต่เจ้าชายเมืองเหนือเองก็มองเธอด้วยสายตาชื่นชมขึ้น

ถ้าหากว่าเจ้าดิเรกรุจไม่ใช้ชายอายุน้อยกว่าลอออร และอยู่ในฐานะว่าที่น้องเขย
มาก่อน ยศเองก็คงอดระแวงไม่ได้ แต่นี่เขาก็เพียงแต่นึกขว้างหูขว้างตา ไม่มากไปกว่านั้น...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 635)

“กระดังงาลนไฟ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กระดังงาลนไฟ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 30) ให้ความหมายคำว่า “กระดังงาลนไฟ” หมายถึง (สำ)
น. หญิงที่เคยแต่งงานหรือผ่านผู้ชายมาแล้ว ย่อมรู้จักชั้นเชิงปรนนิบัติและเอาอกเอาใจผู้ชาย
ได้ดีกว่าหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “กระดังงาลนไฟ” หมายถึง ผู้หญิงมีเสน่ห์ดึงดูดใจที่เคยผ่านการมีสามีมาแล้ว ผู้แต่ง
นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีเมื่อสามีสิ้นชีวิต แสนดีมีทั้งรูปสมบัติและโภคสมบัติ
รูปร่างหน้าตาสวยสง่างามพร้อมทั้งมีฐานะร่ำรวย มีเกียรติได้รับการยกย่องจากสังคมเป็นม่ายสาว
พราวเสน่ห์ที่ดึงดูดใจชายมากขึ้น เหมือนการนำดอกกระดังงาที่ส่งกลิ่นหอมหวลทั้งในยามเช้า
และยามเย็น หากนำดอกกระดังงาดอกแก่จัดสด ๆ มาลนเปลวไฟให้ตอมน้ำหอมของกลีบดอกแตก
ส่งกลิ่นหอมฟุ้งมากกว่าปกติ กลิ่นที่หอมยั่ววนเปรียบได้กับหญิงแม่ม่ายที่ยั่ววนใจผู้ชาย
ให้หลงเสน่ห์ ดังนั้นแสนดีเป็นหญิงที่ผ่านการแต่งงานเป็นหญิงแม่ม่ายจึงควรวางตัวระมัดระวัง
กิริยามารยาทในการแสดงออกต่อผู้ชายให้มากขึ้น มิฉะนั้นจะถูกสังคมวิพากษ์วิจารณ์เชิงขู่สาวได้
ดังตัวอย่างข้อความ

...สมัยก่อนเขาเคยรักและเอ็นดูหล่อนด้วยความใกล้ชิดสนิทสนม แต่ความรักนั้นมิได้ให้ความปรารถนาอันรุนแรง มิได้ร่อนรนเพราะเกรงว่าจะพลาดหวังเหมือนดังขณะนี้

จะกล่าวว่า สมัยก่อนหล่อนยังไม่สำคัญสำหรับเขาเท่าใดนักก็ได้...ทั้ง ๆ ที่หล่อนเป็นคู่หมั้นของเขาตามประเพณีและด้วยความสมัครใจในเคียงเขาเอง

แต่บัดนี้ หล่อนเป็นเหมือน**กระดังجالไฟ**ที่ทรงเสน่ห์นอกเหนือไปจากความสำคัญ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเป็นภริยาบุคคลสำคัญ หล่อนถึงพร้อมด้วยรูปสมบัติและโภคสมบัติ เป็นที่หมายปองของบุรุษอีกจำนวนมาก...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 288-289)

“แม่กระดังجالไฟ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่กระดังجالไฟ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่กระดังجالไฟ” เปรียบกับพฤติกรรมของลออออรที่มีสามีถึงสองคน และกำลังจะมีสามีเป็นคนที่สาม ลอออรเป็นหญิงแม่มายั้ทั้งหย่าร้างจากสามีคนที่หนึ่ง สามีคนที่สองเสียชีวิต และกำลังมีชายหนุ่ม คือ เจ้าดิเรกรูจ หนุ่มชาวเหนือมาหลงรักและขอแต่งงาน ลอออรมีเสน่ห์ดึงดูดใจชาย ไม่ได้ทำให้ลออออรเสื่อมเสียเกียรติ คุณค่าของลออออรอยู่ที่คุณงามความดี รักศักดิ์ศรี แต่งงานโดยถูกต้องตามประเพณี ดังตัวอย่างข้อความ

...“หรือว่าจะไปติดใจแม่กระดังجالไฟบ้านนั้น”

นรินทร์นึกไม่ออกเอาจริง ๆ ว่าใคร

“ใครกัน กระดังجالไฟ”

“อู๊ย! ถ้ามได้ ก็เมียเก่าคุณยศนั้นเป็นไร มีสองผัวแล้วยังไม่พอ อาจจะมีที่สามนะเจ้าคะ”

นรินทร์นับถือคุณหญิงโยธาบดีอยู่มาก ในสายตาเขา เธอมีความดีงามเกินกว่าจะถูกเอาชื่อมาฉกฉวยหลัง จึงปรามหญิงเสียงซุ่ม ๆ

“อย่าพูดถึงคุณหญิงท่านอย่างนั้นดีกว่า ท่านเป็นคนดี”

“อู๊ย! แต่ไม่ได้ ทำราวกับเป็นพระบพหิง” ทองไผ่รำกระพัดกระพืด ค้อนเขาวงใหญ่ “คนนะเจ้าคะ ไม่ใช่อิฐปูน ลองยังไม่แถม้ำมันก็อยากมีผัวทุกคนละน่า

อดแห่งอดแล้งทอดหมอนข้างไหนจะขึ้นใจเหมือนทอดชู ต่อหน้าคนอื่นก็ทำเป็นดีงาม
ลับหลังก็อยากผู้ชายเหมือนกันแหละ ไม่เลือกผู้ดีไพร่”

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 675)

3. ไม่น้ำ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ พืชชั้นต่ำ
พืชชั้นสูง และพืชลอย ดังตัวอย่าง

3.1 พืชชั้นต่ำ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่
จอกแหน ดังตัวอย่าง

“จอกแหน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ รุจน์ รุจิเรข เปรียบ
กับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ จอกแหน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “จอกแหน” หมายถึง คนที่ไม่มีเป้าหมายในชีวิต นำมาเปรียบกับทัศนคติ
ของรุจน์ รุจิเรข ที่ตนกับหญิงที่รักเป็นเพียงจอกแหนที่ลอยเข้าหากันและต้องพลัดพรากจากกัน
จอกแหนลอยตามกระแสน้ำที่ถูกพัดพาด้วยแรงลมทำให้ลอยล่องไปในแม่น้ำอย่างไร้จุดหมาย
สุดท้ายของชีวิตก็ว่างเปล่าเดียวดาย ดังนั้นการมีชีวิตอยู่ในสถานะใดก็ตามได้รู้ได้เห็น
ประสบการณ์ชีวิตมากมาย จะนำพาให้ได้พบกับสิ่งที่ดีทำให้ก้าวข้ามผ่านทุกข์ซึ่งเป็นอุปสรรค
สิ่งกีดขวาง การตั้งสติให้มั่นจะทำให้ก้าวเดินไปสู่เส้นทางของชีวิตที่ดีได้ทำให้พบกับความสุข
ความสำเร็จตามอุดมการณ์ของชีวิตที่วาดหวังไว้ได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...อาจจะจริงอย่างที่หล่อนว่า วิถีชีวิตพวกเขาสองคนไม่เคยเหมือนกัน
และไม่มีวันเหมือนกัน พวกเขาเป็นเพียงจอกแหนสองกองที่ลอยหากัน ใกล้ชิดกันชั่วคราวช่วยยาม
แต่ไม่มีวันอยู่ร่วมกัน... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 363)

3.2 พืชชั้นสูง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ดังนี้
บัวเหนือน้ำ ดังตัวอย่าง

“บัวเหนือน้ำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ บัวเหนือน้ำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “บัวเหนือน้ำ” หมายถึง ผู้ที่มีสติปัญญารู้แจ้งในเวลาอันรวดเร็ว นำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะของสามภพเป็นผู้ชายที่มีสติปัญญาฉลาดเฉลียว มีคุณธรรมรู้แจ้งเห็นจริง สามารถ
รู้และเข้าใจเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว ยายของสามภพเปรียบสามภพเป็นผู้ที่มี
ความรู้ดีชอบชั่วดีตั้งแต่เกิดเหมือนบัวเหนือน้ำ สามภพเป็นผู้มีกิเลสน้อยไม่โลภหลงต่อ

สิ่งคดโกงชาติบ้านเมือง ซื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน รักษาทรัพย์สินของบ้านเมืองผิดแปลกจากเพื่อนร่วมงาน รู้ดีรู้ชั่วได้ในเวลาอันรวดเร็ว รู้ว่าใครเป็นคนดีและใครเป็นคนชั่ว ไม่รวมมือกับผู้คิดคดทรยศต่อชาติบ้านเมือง มีปัญญาฉลาดเฉลียวในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ไปพัฒนาแหล่งทุรกันดาร สร้างแหล่งธรรมชาติอนุรักษ์ป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์เพื่อรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของชาติมิให้ถูกทำลาย หุ่นเทแรงกายทั้งชีวิตเพื่อพิทักษ์ผืนป่าของชาติไว้สามภพปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างยอดเยี่ยม แต่ก็พบกับอุปสรรคจากคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน แอบลักลอบเข้ามาตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาเช่นนี้คือปัญหาใหญ่ของชาติบ้านเมืองขจัดปัญหาไม่ได้ เพราะความไม่ซื่อสัตย์ของข้าราชการ ทรัพยากรป่าไม้หมดลงเรื่อย ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นและสร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง หากทุกคนไม่ช่วยกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาไม่ชอบพูดเรื่องลึกซึ้งกับคนแปลกหน้า โดยเฉพาะคนที่ เป็นสามีของคู่รักเก่า เพราะไม่รู้ว่าคนคนนี้จะมาไม่ไหน มาเย้ยเยาะเขาหรืออย่างไร

“จิตสำนึกคุณคงอยู่สูงมาก”

“ไม่ทราบเหมือนกัน แต่ผมไม่ชอบทำอะไรที่...” เขาไม่อยากจะพูดต่อ...เพราะดูคล้ายกับยกตัว

แต่เขาก็เป็นอย่างนี้มานาน ชายหนุ่มไม่รู้ว่าการที่เขาถอนไม่หลับกระสับกระส่าย เพราะทำความผิดนั้น มันเกิดขึ้นและฝังอยู่ในใจเขามานานมากน้อยเท่าไรแล้ว ตอบได้ว่านับแต่จำความได้นั้นแหละ อาจเพราะการขัดเกลือบรมเบื้องต้นของบิดามารดาและคุณยายที่รักก็ได้ ไม่ใช่ ‘อาจ’ ละ เป็นไปได้ทีเดียว ประกอบกับธรรมชาติดั้งเดิมของเขาที่คุณยายมักพูดเสมอว่า “พ่อสามของฉันเขาดีตั้งแต่เกิดจะ รู้ผิดชอบชั่วดีเองอย่างพระพุทธเจ้าท่านจำแนกว่าเป็นบัวเหนือน้ำนั่นแหละ

ดังนั้น จะเป็นไปได้อย่างไรที่เขาจะร่วมพยักพเยิดเออออกับพวกทุจริตก็น้อยง่าย ๆ กรณีใบเสร็จรับเงินที่พวกข้าราชการมักจะ ‘ยกเมฆ’ เอาตามอัธยาศัย โดยสมคบกับร้านค้ากรอกราบปลอมที่เกินราคาจริงครึ่งเท่าหรือเท่าตัว หรือการหาทางซ่อมอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสำนักงาน ทั้ง ๆ มันไม่เสียหรือเสียน้อย แต่หาเรื่องซ่อมมาก ซึ่งเกิดขึ้นจนกลายเป็นธรรมเนียม เป็นสนิมร้ายหนาเขรอะที่ขูดเท่าไรก็ขูดไม่ออกนั้น เขาเคยทำหรือ หากข้าราชการขี้โกงหลาย ๆ คนได้เห็นได้รู้ความละเอียดลออในการปกป้องทรัพย์สินราชการของเขา ก็คงตบอผาง ๆ ออกอุทานพร้อมกันหรือกว่า ‘โอ้โฮ’

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 326-327)

3.3 พืชลอยเป็นแพในน้ำ สิ่งที่แยกจากส่วนใหญ่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สวะลอยน้ำ และเศษสวะ ดังตัวอย่าง

“สวะลอยน้ำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สวะลอยน้ำ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1185) ให้ความหมายคำว่า “สวะลอยน้ำ” หมายถึง น. ต้นหญ้า ต้นผัก หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ลอยเป็นแพอยู่ในน้ำ (ปาก) ว. เลว, ไร้ประโยชน์ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สวะลอยน้ำ” หมายถึง คนที่ไม่มีประโยชน์ไร้ค่าไม่มีเป้าหมายของชีวิตนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟเป็นคนเรื่อวอนลากทำงานท่ามกลางท้องทะเลล่องลอยไปรอรวันแค้นแล้วถูกโยนขึ้นฝั่งเหมือนคนไร้ค่าไม่เป็นประโยชน์ ชัฟมีความฝืนอยากประสบความสำเร็จในชีวิต ข้ามฝั่งไปให้ถึงฝั่งของตน แม้ว่าจะต้องฝ่าฟันกับอุปสรรคที่เข้ามาทดสอบความยากลำบาก สู้ทนเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีมีความมั่นคงถึงฝั่งชีวิตของในอนาคตโดยไม่ถูกโยนทิ้งขึ้นบกอย่างสวะลอยน้ำ ที่แห้งเหี่ยวหมดคุณค่า ถูกคลื่นน้ำพัดไปมาและถูกโยนขึ้นฝั่งเป็นขยะมูลฝอยที่สร้างปัญหาให้กับสังคมได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้ามันเหมือนสวะลอยน้ำ จะเดินหน้าหรือถอยหลังก็เหมือนมีแรงผลักอยู่ข้างหลังและแรงระยำนั่นก็เหนือกว่าข้า”... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 123)

“เศษสวะ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวน เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เศษสวะ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เศษสวะ” หมายถึง คนไร้คุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวนที่มีรูปโฉมงดงามแต่ไม่มีความฉลาดของสมอง เพิ่มบุญมีความรู้สึกต่อลักษณะของแป้วแหวนที่ใคร ๆ ต่างก็มองว่าแป้วแหวนเป็นผู้หญิงไร้คุณค่าไม่มีประโยชน์ แต่สำหรับเพิ่มบุญมองเห็นคุณค่าดีจากจิตใจที่ใสซื่อบริสุทธิ์ของแป้วแหวน ไม่สนใจคุณค่าราคาต่ำที่ใคร ๆ ต่างดีค่าราคาของแป้วแหวนไว้ คุณงามความดีในน้ำใจของแป้วแหวนสูงค่าเกินกว่าประเมินราคาได้ จึงทำให้เพิ่มบุญต้องการแต่งงานกับแป้วแหวน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไปไหนมาลูก”

“ไปรับแป้วไปผับ”

“คุณนวลวรรณเขาไม่ว่าอะไร”

“ว่าทำไม ผมไปบอกเขาว่าแป้วมีค่ายิ่งกว่าเงินล้านห้า หรือหลาย ๆ ล้านเยอะเยะ

เห็นนัยน์ตาของมารดาเหมือนปลงอนิจจัง เพิ่มบุญก็อ่านความรู้สึกของมารดาออก
เขาแค้นยิ้มออกมานิดหน่อย

“ใช่...” เน้นเสียงห้วน ๆ ดุ ๆ

“กับคนอื่นผู้หญิงอย่างแป้วเหมือนข้าหมา เหมือน**เศษสวะ**หรืออย่างดีก็เหมือน
สินค้าราคาถูก ๆ เพราะแป้วโง่ ถึงจะสวยก็โง่ แต่ค่าของคนมันอยู่ที่ตรงไหนกันแน่
ใครเป็นคนกำหนด ใครเป็นคนตีราคา สำหรับผม...กะหรือบางคนมีราคาต่ำแต่มีค่าสูง
ผู้ดีบางคนมีราคาสูงแต่มีค่าต่ำ...ค่าของความบริสุทธิ์ ผุดผ่องของความคิดของน้ำใจ
เพราะฉะนั้น ผู้หญิงอย่างแป้ว อย่าว่าแต่จะเรียกแค่ล้านห้า ก็ล้านผมก็จะหาไปให้
หัวเด็ดตีนขาด ผมก็จะแต่งงานกับแป้วให้ได้...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 638-639)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เศษสวะ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “เศษสวะ” หมายถึง คนไร้คุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่ถูกสายตา
ของราชิดคุร์รักเกามองเหมือนเศษขยะไร้คุณค่า ไม่เทียบเท่าสังคมปัญญาชนที่มีการศึกษาสูง
มีหน้ามีตา รับผิดชอบราชการที่สูงส่ง แม้จะร่ำรวยมั่งคั่งจากการคดโกงชาติบ้านเมืองมาก็ตาม
แสนดีจึงถูกมองด้วยสายตาดูหมิ่นหมดคุณค่าไร้สำคัญต่างระดับกับราชิด จึงไม่เหลือเยื่อใย
ของความสัมพันธ์ที่มีให้กันมาแต่ครั้งหลัง ดังตัวอย่างข้อความ

...กิริยาท่าทางของราชิดเมื่อผละจากไปนั้นมิได้เหลือเยื่อใยแม้แต่น้อย ไม่แม้แต่
จะชำเลื่องดูแสนดีสักนิดเดียว พลางแสงมองตามหลังเขาไปเหมือนมองดูสิ่งปฏิภูล
อันเป็นราศีแก่สายตาของหล่อนส่วนดวงตาของแสนดีนั้นมีแต่แววเจ็บช้ำน้ำใจ...

หล่อนกลายเป็นเสมือน**เศษสวะ**อันไร้ค่าต่อราชิดโดยสิ้นเชิง หล่อนอยู่นอก
‘สังคม’ ของเขา สังคมของปัญญาชนผู้มีตำแหน่งทางราชการสูง มีฐานะมั่งคั่งหนุนให้
มีหน้ามีตามากขึ้น แม้ฐานะทางการเงินนั้นจะเป็นปีกแผ่นมันคงขึ้นมาด้วยการ
ฉ้อราษฎร์บังหลวงก็ตาม ! ...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 77)

4. ต้นไม้

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ พืชลักษณะต่าง ๆ ส่วนของต้นไม้ที่ตัดหรือหลุดจากต้น และสิ่งที่ได้จากต้นไม้ ดังตัวอย่าง

4.1 พืชลักษณะต่าง ๆ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ ต้นไม้เล็ก ๆ ไม้พันธุ์แปลก ไม้พันธุ์อาภัพ และไม้แข็ง ดังตัวอย่าง

“ต้นไม้เล็ก ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ต้นไม้เล็ก ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “ต้นไม้เล็ก ๆ” หมายถึง คนที่มีความมุ่งมั่นสร้างความฝันสู่ความสำเร็จของชีวิต นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่เป็นเหมือนต้นไม้เล็ก ๆ ที่ขึ้นตามป่าชายเลนอยู่บริเวณริมฝั่งทะเลที่มีกระแสน้ำที่ขึ้นลงอยู่เสมอและน้ำมีความเค็มสูง ฝ่าฟันกับคลื่นลมที่พัดแรงและแสงแดดจัด ชัฟเจริญเติบโตใช้ชีวิตภายใต้สภาวะแวดล้อมที่แตกต่างไปจากสังคมเมืองหรือสังคมบนฝั่ง ชัฟจึงมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงชีวิตไปตามวิถีของคนเดินเรืออวน ใช้ชีวิตกลางท้องทะเลลึกให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ดินป่าชายเลนเป็นดินเลนอ่อน โผล่รากขึ้นหายใจพ้นจากน้ำเพราะว่าได้ผิวดินมีอากาศไม่พอ เมื่อรากได้หยั่งลงดินสามารถเจริญเติบโตงอกงาม ชุ่มชื้นและเติบโตขึ้นจนอุดมสมบูรณ์แตกกิ่งก้านกลายเป็นไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงาได้ ชัฟจึงเปรียบเหมือนต้นไม้เล็ก ๆ ที่มีความฝันรอการเจริญเติบโต มั่นคงในการก้าวเดินไปสู่ฝันอันยิ่งใหญ่ที่ต้องแลกมาด้วยหยาดเหงื่ออดทนกล้าแดดสู้ฝนพากเพียรจนก้าวสู่เส้นทางแห่งความสำเร็จของชีวิตได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...สักพลอยมีความสุขกับความก้าวหน้าของเพื่อน ชัฟเหมือนต้นไม้เล็ก ๆ ที่เคยเห็นตามป่าชายเลน ถูกน้ำพัดพามาเกยกับเนินทราย ลำต้นเล็กและบอบบางแนบนอนไปกับพื้น... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 102)

“ไม้พันธุ์แปลก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไม้พันธุ์แปลก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบ “ไม้พันธุ์แปลก” หมายถึง คนที่มีชีวิตผิดแปลกไปจากคนปกติ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่มีต้นทุนของชีวิตน้อยกว่าคนอื่น ๆ แต่ด้วยความมุ่งมั่นสูงทำให้ชัฟก้าวข้ามขวากหนามอุปสรรคแห่งชีวิตด้วยความหวังและความอดทนต่อสู้ สร้างความแข็งแกร่ง เอาตัวรอดได้ในทุกสถานการณ์ สร้างคุณงามความดีแผ่ไปสู่เพื่อนร่วมงานรอบข้าง สร้างรากฐานความมั่นคงของชีวิตในพื้นที่ที่เหมาะสมกับตนเหมือนไม้พันธุ์แปลกที่เติบโตได้ในพื้นดินที่เหมาะสมจะทำให้แตกรากออกกิ่งก้านเติบโตได้อย่างงดงามและมั่นคง ดังตัวอย่าง

...“เราเป็นไม้พันธุ์แปลก” ชัพพูด

“ไม่อาจออกงามบนแผ่นดินเกิดได้ ต้องหาที่ใหม่ให้มันหยั่งราก” (ประชาคม
ลุนาชัย, 2543, หน้า 161)

“ไม้พันธุ์อาภัพ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไม้พันธุ์อาภัพ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไม้พันธุ์อาภัพ” หมายถึง คนมีวาสนาน้อย นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัพที่เป็นผู้มีวาสนาน้อย ชัพต้องผจญความยากเข็ญกลางท้องทะเลลึก ทำงานหนักอับจนในโชคชะตาต่อสู้กับเคราะห์ร้ายนานัปการในชีวิต ด้วยความอดทนเข้มแข็งทำให้ชัพก้าวข้ามอุปสรรคผลึกตันตนเองไปสู่ความฝันที่มุ่งมาดปรารถนา รักเพื่อนรักของชัพเปรียบชัพเป็นเหมือนไม้พันธุ์อาภัพต่อโชคชะตาเจริญเติบโตก้าวหน้าในผืนแผ่นดินใหม่ ดังตัวอย่างข้อความ

...สักยี่นยี่มทั้งน้ำตา เรื่องราวมากมายเกิดขึ้นโดยเขาไม่รู้ ทุกคนมีบ้านมีเรือน
บางคนแต่งงานมีลูกเมีย

ไม้พันธุ์อาภัพเติบโตมาแล้วบนแผ่นดินผืนใหม่... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543,
หน้า 364)

“ไม้แข็ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไม้แข็ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไม้แข็ง” หมายถึง คนซื่อตรง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่มีความซื่อตรง เป็นหลักที่พึ่งของครอบครัว มีจิตใจรักเดียวใจเดียวไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่มากระทบใจ เหมือนไม้เนื้อแข็งที่มีน้ำหนักมาก แข็งแรงทนทานนิยมนำมาเป็นโครงสร้างของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ พักมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพรับราชการในตำแหน่งทนายไต่สวนคดีความ ทำความดีความชอบได้เลื่อนยศขึ้นเป็นคุณหลวง ออกสงครามอานามสยามยุทธ ทำให้ได้เลื่อนยศขึ้นเป็นคุณพระที่พระจำเมืองจนท้ายที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้รับพระราชทานเลื่อนยศขึ้นเป็นพระมหาวินิจฉัย เข้าทำงานราชการที่วังหน้า ชีวิตรับราชการของพักเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าเป็นหลักมั่นคงให้แก่วงศ์ตระกูลเปรียบเหมือนไม้เนื้อแข็งที่เติบโตออกงามแผ่กิ่งก้านให้ร่มเงาแก่ครอบครัว และเป็นผู้ที่มีคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ เสียสละตนเองให้แกชาติบ้านเมืองด้วยใจรักดีสืบทอดรักษาเกียรติยศนี้ไว้ชั่วลูกชั่วหลาน ดังตัวอย่างข้อความ

...“แล้วทางฉันล่ะ คุณพี่” ทั้งถามเสียงอ่อย ๆ บอกให้รู้ว่ายอมแพ้อย่างหมดประตุ
 “พี่ไม่ได้บังคับใจ พ่อทั้งก็ทำตัวตามเดิม เราเป็นไม้คนละชนิดกัน พี่เป็นไม้แข็ง
 เจ้าเป็นไม้อ่อนแต่ว่าเหนียวแน่นทนทาน เจ้าอย่าสู้ลมอย่างพี่เลย ลูตามลมไปก่อนดีกว่าจะได้ไม้หัก
 หากว่าพี่ถึงคราวิบัติ จะได้มีเจ้าไว้รับใช้คุณพ่อต่อไป...” (ว.วินิจัยกุล, 2558, หน้า 546)

4.2 ส่วนของต้นไม้ที่ตัดหรือหลุดจากต้น รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ
 จำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ไม้ซุง ดังตัวอย่าง

“ไม้ซุง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวน เปรียบกับ
 หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไม้ซุง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
 2556, หน้า 403) ให้ความหมายคำว่า “ซุง” หมายถึง น. ต้นไม้ขนาดใหญ่ที่โค่นแล้วตัดกิ่งก้าน
 ออกก่อนแปรรูป ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไม้ซุง”
 หมายถึง ผู้มีกิริยาท่าทางแข็งทื่อ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวนที่เป็นนางแบบ
 กิตติมศักดิ์ในงานการกุศล คุณโป๊ตเปรียบแป้วแหวนที่มีกิริยาอาการท่าทางถ่ายแบบไม่สื่ออารมณ์
 นำเสนอความสวยงามของเสื้อผ้า มีท่าทีแข็งทื่อไร้อารมณ์ความรู้สึกเหมือนสภาพความแข็ง
 ของไม้ซุง มีลักษณะยาว เนื้อไม้แข็ง ไม่สามารถตัดให้เป็นรูปแบบที่ต้องการได้เหมือนกับแป้วแหวน
 ที่ไม่สามารถสื่ออารมณ์ความรู้สึกออกมาได้ตามที่ช่างเสื้อผ้าชื่อดังและช่างถ่ายรูปต้องการได้
 จึงทำให้เสียเวลาในการถ่ายแบบ ดังตัวอย่างข้อความ

...“โ้ย...ชุดอะไรมันก็เหมือนกันแหละ คนเราลงมันจะแข็งที่อ่ะเสื้อเป็นไม้ซุง
 เสียอย่าง” คุณโป๊ตว่า

“ถ่าย ๆ ไปแล้วกันนะ คุณอุต จับวาง...จับวางเข้าไม่ต้องให้เร็ดนักรอก”

“ไม่ได้ เสียเครดิตผมหมด” คุณอุตพูดเสียงเฉยขาด

“ไม่ใช่ช่างภาพเรถ่ายรูปนักรอกเทียวนี้หว่า”

“แล้วจะเอาอย่างไรกัน จะเที่ยงอยู่รอมร่อแล้วนะจ๊ะ” สมรมิงตัดบท

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 404)

4.3 สิ่งที่ได้จากต้นไม้ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ
 ได้แก่ เศษไม้ไร้ค่า ดังตัวอย่าง

“เศษไม้ไร้ค่า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เศษไม้ไร้ค่า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เศษไม้ไร้ค่า” หมายถึง คนไร้คุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่ได้รับบาดเจ็บ มีบาดแผลเน่าเรื้อรังรุนแรง มีไข้สูง ชีวิตมีทางรอดน้อย ไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้ เหมือนเศษไม้ที่ไม่มีคุณค่าถูกทิ้งขว้างอาจจะถูกโยนทิ้งลงทะเลได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ถ้าหากอาการเขาทรุดหนักแผลเน่าเรื้อรัง ไข้ขึ้นสูง มองเห็นทางรอดน้อยลงเรื่อย ๆ เขาอาจถูกโยนลงทะเลเหมือนเศษไม้ไร้ค่า... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 51-52)

5. ผัก พรรณไม้ใช้เป็นผัก

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ผัก ดังตัวอย่าง

5.1 ผัก

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผัก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผัก” หมายถึง คนไร้คุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่ถูกดูหมิ่นจากผู้ชายมองว่า แสนดีไร้คุณค่า สร้างฐานะความมั่นคงในชีวิตของตนด้วยการยอมขายความเป็นตัวตนให้ผู้มีเงินมีอำนาจเพื่อเลื่อนระดับฐานะของตนเองให้เป็นที่นับถือในสังคมระดับสูง ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนบอกไม่ถูกว่ารู้สึกอย่างไร ใจหนึ่งก็โกรธที่เรื่องมาลงเอยเอาอย่างที่มีคนเขาด่ากระแทกแสนเอาไว้ แต่อีกใจหนึ่งนั้นก็ออกจะปลงตกกว่า เป็นธรรมดาของคนมีเงินมีอำนาจในสมัยนี้ อย่าว่าแต่คุณหมัทท์ แม้คนที่มีแต่เงินไม่มีอำนาจก็เคยขอซื้อตัวแสนมาแล้วเหมือนกัน

ปลงตกกว่า ผู้ชายบางคนเขาเห็นผู้หญิงเป็นเพียงผักปลา ที่จะซื้อเอาด้วยเงินเท่านั้นเอง มันอยู่ที่เราว่าจะยอมขายตัวเหมือนผักปลาหรือไม่เท่านั้น?

คุณหมัทท์กลับออกไปโดยไม่ได้ลวงเกินแสน ทั้ง ๆ ที่อยู่ในวิสัยที่จะทำได้ แสนออกจะนับถือเขาในข้อนี้

พอวันรุ่งขึ้นคุณหญิงเจริญจิตก็พบกับแสน แสนบอกไม่ถูกดอกคะว่าคุณหญิงมีสีหน้าอย่างไร อยากจะว่ายินดีก็ไม่ถนัด ขมขื่นชิงชังแสนก็ไม่เชิง...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 113)

6. ผลไม้

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่แสดงลักษณะส่วนของพืช ลักษณะผลไม้ จำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ มะม่วงสุก และพวงมะม่วงสุก ดังตัวอย่าง

“มะม่วงสุก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มะม่วงสุก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มะม่วงสุก” หมายถึง หญิงที่ถูกหมายปอง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีเป็นหญิงที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจเป็นที่หมายปองของชายหลายคนที่มาเฝ้าดูแลอย่างใกล้ชิด หวังจะได้สมหวังในรัก เปรียบผู้ชายเป็นมดแดงที่คอยมาเฝ้ามะม่วง สำนักงานราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2561, หน้า 64) ให้ความหมายคำว่า “มดแดงเฝ้ามะม่วง” หมายถึง น. ชายที่ปองรักหญิงบ้านใกล้หรือที่อยู่ใกล้กัน และคอยกีดกันไม่ให้ชายอื่นมารัก ส่วนแสนดีเปรียบได้กับมะม่วงสุกที่มีรสชาติหวาน มีส่วนประกอบของปริมาณน้ำตาลสูงเป็นดั่งล่อมดแดงให้มารุมกินน้ำตาลจากมะม่วงสุก แสนดีเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามคมคาย อ่อนหวาน มีเสน่ห์ดึงดูดใจ เป็นที่รักที่หมายปองของชายที่ได้พบเห็นที่มาเฝ้าวนเวียนใกล้ชิดกับแสนดี ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนเห็นแต่เพียงบุรุษผู้หนึ่งกำลังยืนอยู่หน้าโต๊ะแคชเชียร์ จึงหันกลับมายัง
ผกายรัตน์ถามสั้น ๆ ว่า

“ใคร?”

หน้าตาของผกายรัตน์เป็นปกติ ดวงตายังจับอยู่ที่บุรุษผู้นั้นตอบเรื่อย ๆ ว่า

“นักหนังสือพิมพ์ ชื่อวิญญู”

ลูกค้ำกึ่งสหายซึ่งถึงจะไม่สนิทสนมนัก แต่ก็พอรู้เรื่องส่วนตัวของผกายรัตน์เลา ๆ นึกอุทานอยู่ในใจว่า...อ้อ...แต่เมื่ออุทานแล้ว จิตอกุศลของหล่อนก็เริ่มลั้งเลเล็กน้อย เพราะเห็นสีหน้าสีตาของผกายรัตน์เหมือน ‘คนไม่มีอะไร’ กับบุรุษผู้นั้น มีหน้าซ้ำ หล่อนยังกล่าวยิ้ม ๆ เสียดอีกว่า

“เห็นจะเป็นหนึ่งในจำนวนมดแดง ที่มาตอมมะม่วงสุก ไม่ยายแสนดีก็คงนักร้อง
ของยายฤติรมย์ คนใดคนหนึ่ง แต่เห็นจะแม่แคชเชียร์เสียแหละมาก”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 257-258)

“พวงมะม่วงสุก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พวงมะม่วงสุก ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณต้องการพาร์ตเนอร์ไหมครับวันนี้?”

“อ้าวอยากคุยกับแม่แซชเชียรหรือน้ำผึ้งนั้นมากกว่า ลือไปบอกมาหน่อยสิ ชั่วโง่งมจะร้อยสองร้อย อ้าวไม่รังเกียจเลย ถ้ายอมให้หิ้วเท่าไรก็สู้”

“เสียใจครับ เธอเป็นแซชเชียรไม่ใช่พาร์ตเนอร์

เมื่อแรกบุรุษเหล่านั้นยังลังเลอยู่ ไม่เชื่อว่าแซชเชียรจะเป็น ‘คนดี’ จริงอย่างที่นายบอยว่า แต่ครั้นเมื่อลองเกี้ยวพาราสีดูสักหนึ่ง บุรุษนายหนึ่งก็กระซิบกับสหายคอเดียวกันว่า

“ทองบริสุทธิ์ ไว้ย !”

แสนดีจึงกลายเป็นพวงมะม่วงสุก เหมือนดั่งนักร้องสาวสวยบางนางที่มี ‘มดแดง’ เฝ้าแฝงตอมไต่อยู่โดยที่ยังหาประโยชน์อะไรมิได้ แก่เหล่ามดแดงพวกนั้น

(สีฟ้า, 2536, หน้า 145)

ความนึกเปรียบเทียบพีช ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบพีช จำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบได้ 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ไม้ดอก ไม้ประดับ ดอกไม้ประดับ ดอกไม้แห้ง ดอกไม้ชาดน้ำ ดอกไม้หอมหวาน ดอกกุหลาบแรกแย้ม กุหลาบแรกแย้ม แม่ยี่หุบ ดอกทิวลิป 2) ไม้เถา หรือ ไม้ยืนต้น ได้แก่ เถาไม้อ่อน กระดังงา กระดังงาลนไฟ แม่กระดังงาลนไฟ 3) ไม้เนื้อไม้ ได้แก่ จอกแหวน บัวเหือน้ำ สวะลอยน้ำ เศษสวะ 4) ต้นไม้ ได้แก่ ต้นไม้เล็ก ๆ ไม้พันธุ์แปลก ไม้พันธุ์อาภัพ ไม้แข็ง ไม้ซุง เศษไม้ไร้ค่า 5) ผัก พรรณไม้ใช้ใบเป็นผัก ได้แก่ ผัก 6) ผลไม้ ส่วนของพีช ลักษณะผลไม้ ได้แก่ มะม่วงสุก และพวงมะม่วงสุก นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบพีชแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร ทัศนคติของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละครและพฤติกรรมของตัวละคร โดยใช้หน่วยคำหลักคำนามหมวดหมู่พีชและหน่วยคำขยายมีลักษณะบ่งบอกอารมณ์ ลักษณะของแข็ง กลิ่น ลักษณะอาการ และขนาด

จากการศึกษารูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับมนุษย์ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสัตว์ และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับพีช ลักษณะการเลือกสรรรูปภาพ

ความนึกเปรียบเทียบตัวละครมีความสอดคล้องกับสายทิพย์ นุกูลกิจ (2537, หน้า 142) ที่กล่าวถึงการแต่งวรรณกรรมของนักเขียนแต่ละคนมีลักษณะเด่นเฉพาะตัวแตกต่างกัน ไม่ซ้ำแบบกัน มีแบบแผนการเลือกสรรคำ สำนวนโวหาร และวิธีเรียบเรียงประโยคแตกต่างกันไป วิธีการเลือกหาคำมาใช้เขียนวรรณกรรม นักเขียนคำนึงทั้งทางด้านรูปศัพท์ เสียงและความหมาย ของคำที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ทำให้ภาษาที่ใช้ในงานวรรณกรรมของนักเขียนมีสำนวนโวหารดี และไพเราะสละสลวย โดยเลือกใช้ถ้อยคำที่ประกอบด้วยคุณสมบัติ 4 ประการ คือ ความชัดเจน ความกระชับ ความมีอำนาจในการให้ความรู้สึทางอารมณ์และความไพเราะ และการที่นักเขียน พยายามคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยทำให้งานเขียนของตนมีคุณค่า น่าอ่าน โดยส่วนใหญ่ นักเขียนจะใช้วิธีบรรยายความอย่างตรงไปตรงมาอาศัยถ้อยคำรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร กับมนุษย์ พืช และสัตว์ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายและรวดเร็ว ส่งผลทำให้เกิดเป็น “ภาพขึ้นในใจ” ของผู้อ่าน และสะท้อนมุมมองของนักเขียนผ่านรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ สิ่งมีชีวิต สรุปได้ดังนี้

1. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับมนุษย์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นมนุษย์ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับมนุษย์ และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับมนุษย์ ในมุมมองนักเขียนชายและในมุมมองนักเขียนหญิง ดังนี้

1.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับมนุษย์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นมนุษย์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชาย สะท้อนลักษณะผู้ชายจากมุมมองของนักเขียนชาย ดังนี้ ผู้ชายเป็นผู้นำที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานและการศึกษาที่ดี ได้แก่ นายอำเภอหัวนอก ลูกหม่อมมหาโตไทย แม่ทัพน้อย ผู้ชายเป็นมีประสบการณ์ชีวิต ผจญชีวิต ทั้งทุกข์และสุขมามาก ได้แก่ ชายชรา คนแก่ ตาเฒ่า เจเนอเรชั่นดับเบิลยู ชายหน้าเคร่า ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ คอมมิวนิสต์กลับใจ ลูกกบฏ ผู้ลี้ภัย ลูกคนชายชาติ ผู้ชายเป็นผู้อ่อนวัย ที่มีโอกาสในชีวิต ได้แก่ เด็ก ๆ เด็กเล็ก ๆ เด็กน้อย เด็กชายตัวเล็ก ๆ เด็กบ้านป่า ผู้ชายเป็นเพศที่ละเอียดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ พ่อที่ใจดำ ผู้ชายเป็นผู้ให้การศึกษา ได้แก่ ครู ผู้ชายเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตแบบสามัญ ได้แก่ มนุษย์สามัญ ผู้ชายเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพความไม่ปกติ ได้แก่ คนวิกลจริต คนบ้า คนไข้หนัก คนป่วย คนสูญเสียความทรงจำ คนใบ้ใบ้อ ผู้ชายเป็นเพศที่ชอบความท้าทายเอาชนะการเดิมพัน ได้แก่ เทพบุตรคิ่วทอง ผู้แพ้ นักพนันผู้ล้มละลาย ทาสการพนัน ชายเจ้าสำราญ ผู้พิชิต ผู้ชายเป็นผู้กระทำความผิด ได้แก่ ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษ เพชฌฆาต ผู้ชายเป็นผู้ปกป้องและผู้ใช้กำลัง ได้แก่ นักรบ วีรบุรุษ นักสู้ คนสวน ผู้ชายเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ความคิดและบทบาทที่โดดเด่นในสังคม ได้แก่ พระเอก ตัวตลก ผู้ชมละคร

นักชมละครผู้สงบเสงี่ยม นักฝัน ไอ้กวีไส้แห้ง สุนทรภู่ พจมาน สว่างวงศ์ กาโล องคุลิมาล ผู้ชายเป็นเพศที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับศาสนา ได้แก่ พระอรหันต์ สมภาร ทิดลึกใหม่ ไอ้ลูกสมุนคริสเตียน ผู้ชายเป็นเพศที่ทำให้ผิดศีลธรรมได้ง่าย ได้แก่ คนระยำ ไอ้คนระยำ คนชั่ว ตาป้อ คนใจดำ ไอ้ชีเมา ผู้ชายเป็นเพศที่ใช้กำลังแรงงาน ได้แก่ คนสวน คนน้ำเค็ม ลูกเรือหางแถว คนที่ลอยคอกกลางทะเล คนที่กำลังลอยคอในทะเล คนงานไร่ฝีมือ ผู้ชายเป็นเพศที่ไม่รักษาความสะอาดของร่างกาย ได้แก่ คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี ผู้ชายเป็นเพศชอบการผจญภัยร่อนเร่ การเดินทางไปต่างถิ่นและการก้าวเดินเส้นทางชีวิตในทางที่ผิด ได้แก่ มนุษย์จากดาวอื่น คนจรมอนหมิ่น ไอ้หนุ่มพเนจร คนแปลกหน้า คนหลงทาง ผู้ชายเป็นเพศที่อดกลั้นต่ออุปสรรคทั้งปวง ได้แก่ คนที่อดอดมานาน ผู้ชายเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์กับคนต่างเชื้อชาติ ได้แก่ เจ๊กไห้วเจ้า ลูกครึ่งจีน

ในมุมมองนักเขียนหญิง ภาษาคำความนึกเปรียบเทียบสะท้อนลักษณะผู้ชายจากมุมมองของนักเขียนหญิง ดังนี้ ผู้ชายเป็นผู้นำ ได้แก่ ผู้แทนราษฎร กัปตัน ผู้ชายเป็นผู้มีประสบการณ์มาก ได้แก่ ผู้ใหญ่ ผู้ชายเป็นผู้อ่อนต่อโลก ผู้ชายเป็นเพศที่อ่อนวัย ได้แก่ เด็ก เด็กหนุ่ม เด็กหนุ่มคึกคะนอง หนุ่มพ้อบ้าน ไอ้หนุ่มจิกโก๋ วัยรุ่น เด็กเจ้าอารมณ์ ผู้ชายเป็นเพศที่แสดงบทบาทความเป็นพ่อ ผู้ที่เป็นแบบอย่างพ่อที่ดี ได้แก่ คุณปู่ พ่อตัวอย่าง พ่อผู้ประเสริฐ พ่อผู้แสนดี ผู้ชายเป็นเพศที่เป็นแบบอย่างพ่อที่ไม่ดี ได้แก่ บิดาผู้ดั่งแคน พ่อผู้บ้าดั่ง ผู้ชายเป็นผู้ให้การศึกษา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ชายเป็นผู้รักเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคม ได้แก่ เจ้าชาย เจ้านาย ผู้ที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีน้อยในสังคม ได้แก่ โพรชั้นล่าง โพรไพร่เจ้า บ่าว เสียนหนาม ผู้ชายเป็นเพศที่ใช้ชีวิตสามัญ ได้แก่ มนุษย์เดินดิน พลเมืองดี ผู้ชายเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพความไม่ปกติ ได้แก่ คนบ้า ผู้ชายเป็นผู้รักษาความเจ็บป่วย ได้แก่ หมอเทวดา ผู้ชายเป็นผู้รักความเที่ยงธรรมยุติธรรม ได้แก่ ผู้บริสุทธิ์ ผู้ชายเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด ได้แก่ นักโทษ สายลับ ผู้ชายเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ความคิดและบทบาทที่โดดเด่นในสังคม ได้แก่ พระเอก พระเอกหนัง พระเอกนวนิยาย พลายงาม อีเหนา ชุนแผน ท่านเปาเล่งถู เจ้ายุทธจักร เทียนหยก หมอแสนดีในนวนิยาย ผู้ชายเป็นเพศที่ชอบความท้าทายเอาชนะการเดิมพัน ได้แก่ เจ้าสำราญ ผู้ชายเป็นเพศที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับศาสนา ได้แก่ พระ สมภาร อนุศาสนาจารย์ ไอ้เจ้าอนุศาสนาจารย์ ผู้ชายเป็นเพศที่มีศีลธรรม ได้แก่ บุคคลผู้ทรงคุณธรรม คนเจ้าอุดมคติ ผู้ชายเป็นเพศที่ใช้กำลังแรงงาน ได้แก่ คนน้ำเค็ม ลูกทะเล ผู้ชายเป็นผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ นายจ้างที่ไม่เห็นหน้าเลือด มหาเศรษฐีที่ดิน ผู้ชายเป็นผู้ที่มีความแปลกแตกต่างจากคนอื่น ได้แก่ นักเลงประจำถิ่น คนจร คนพิเศษ ผู้ชายเป็นผู้มีบทบาทในการแก้ปัญหา ได้แก่ ผู้แก้ปัญหา ผู้ชายเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งหนักแน่นจริงจัง ได้แก่ มนุษย์หิน

1.2 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับมนุษย์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นมนุษย์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ในมุมมองนักเขียนชายสะท้อนลักษณะผู้หญิงจากมุมมองของนักเขียนชาย ดังนี้ ผู้หญิงเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ศิลปิน ผู้หญิงเป็นเพศที่มีโอกาสทางสังคมน้อย ได้แก่ กะเหรี่ยง ไ้อ้เด็กกะเหรี่ยง เด็กจีพซีร่อนเร่ จีพซี ผู้หญิงเป็นผู้ที่ขาดความมั่นใจในตนเอง ได้แก่ คนถูกสาป ผู้หญิงเป็นเพศที่น่ารักอ่อนโยน ได้แก่ เจ็คกางบุ่ม 2) ในมุมมองนักเขียนหญิงสะท้อนลักษณะผู้หญิงจากมุมมองของนักเขียนหญิง ดังนี้ ผู้หญิงเป็นผู้นำ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี ผู้ทรงอุดมการณ์ ผู้หญิงเป็นผู้มีประสบการณ์มาก ได้แก่ ผู้ใหญ่ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนต่อโลก ได้แก่ หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ ผู้หญิงสอดรู้ ผู้หญิงเป็นเพศที่ถูกประณามจากสังคม ได้แก่ หญิงเจ้ามารยา หญิงสองผัวสามผัว สตรีล้นคิด นางแพศยา แม่มาลัยสาว แม่มาลัย แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ผู้หญิงเป็นเพศที่เข้มแข็ง ว่องไว และปราดเปรียว ได้แก่ สตรีแข็งแกร่ง ขอมคำดิน ผู้หญิงเป็นเพศที่ทันสมัย ได้แก่ สาวสมัยโสกา ผู้หญิงนักกิจกรรม ผู้หญิงเป็นผู้อ่อนวัย สดใส อ่อนแอ และต้องการผู้ปกป้องดูแล ได้แก่ เด็ก ๆ เด็กเล็ก เด็กเล็ก ๆ เด็กสาว ๆ เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง เด็กที่ยังไร้เดียงสา เด็กไร้เดียงสา สาวน้อยแรกรัก สาวน้อยแรกออกเรือน น้องคนเล็ก ลูกสะใภ้ ตักตาล้มลุก ผู้หญิงเป็นเพศแสดงบทบาทความเป็นแม่ที่ดี ได้แก่ มารดา แม่สุดพิเศษ ผู้หญิงเป็นผู้มีการศึกษา ได้แก่ เด็กอนุบาล นิสิตชั้นสูง บัณฑิต ผู้หญิงเป็นผู้รักเกียรติและศักดิ์ศรี ได้แก่ เจ้าหญิง เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์ นางพญา ผู้ดีเก่า ผู้หญิงเป็นเพศที่ใช้ชีวิตสามัญ ได้แก่ ปุณชนสาวน้อย ผู้หญิงเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพความไม่ปกติ ได้แก่ ยายปัญญาอ่อน คนปัญญาอ่อน ผู้หญิงเป็นผู้บงการ ได้แก่ ผู้กำกับเส้น ผู้บงการ ผู้หญิงเป็นผู้รักความเที่ยงธรรม ยุติธรรม ได้แก่ ทนาย ผู้พิพากษา ผู้หญิงเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ได้แก่ นักโทษ ผู้หญิงเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ความคิดและบทบาทที่โดดเด่นในสังคม ได้แก่ เพชรา มาริสน มอนโร นางเอก ตัวตลก นางแบบ แม่ศรีมาลา บุษบา นางจินตะหรา นางวันทอง ชินเดอเรลล่า พระเวสสันดร นางแก้ว ศิราณี ผู้หญิงเป็นผู้เก็บรายละเอียดของเรื่องราว ได้แก่ นักเล่านิทาน ผู้หญิงเป็นผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เศรษฐีแม่มาลัย เจ้าแม่ ผู้หญิงเป็นผู้มีบทบาทในการแก้ปัญหา ได้แก่ ผู้สังเกตการณ์ ผู้หญิงเป็นเพศที่น่ารักอ่อนโยน ได้แก่ แหกขาว แม่แซ่ชเชียรหน้าน้ำผึ้ง

2. รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสัตว์ นักเขียนเปรียบเทียบตัวละครเป็นสัตว์ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชาย และรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิง ดังนี้

2.1 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสัตว์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสัตว์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ในมุมมองนักเขียนชาย จำแนกได้ 8 ประเภท ได้แก่

1.1) ผู้ชายเป็นสัตว์บก ได้แก่ ลิงจับไข ลูกลิงลูกค่าง สุนัข ไก่หมาหัวเน่า หมา (หมา)เห่า ลูกหมา ไก่ลูกหมา ไก่หมาไล่โครก หมาบ้า สุนัขขี้เรื้อน แมวพอม ๆ หนูติดจั่น แพะรับบาป หมู ไก่ลูกแกะ ลูกเสือลูกจระเข้ ลิงโต เสือร้าย ไก่เสือ ลูกลา อูฐ อูฐตาบอด เจ้าม้าแกลบ 1.2) ผู้ชายเป็นสัตว์ปีก ได้แก่ นก วิหค นกใหญ่ นกเถื่อน นกฟินิกซ์ เหยี่ยวทะเลทราย แมลงเม่าตัวน้อย ๆ เจ้าแมลงลาย ผีเสื้อตัวน้อย 1.3) ผู้ชายเป็นสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา ปลาติดแห ปลากระป๋อง ปลาน้ำลึก สัตว์ทะเล ที่กระหายหิว 1.4) ผู้ชายเป็นสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งูทะเลทราย ลูกจระเข้ เต่า 1.5) ผู้ชายเป็นสัตว์ ครึ่งบกครึ่งน้ำ ได้แก่ คางคก 1.6) ผู้ชายเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ไส้เดือน ไก่จุมกมด ลูกหนอนตัวน้อย ๆ 1.7) การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ได้แก่ ตัวประหลาด สัตว์ประหลาด สัตว์บาดเจ็บ สัตว์ที่ทรหด สัตว์พาหนะ สัตว์ป่า ลูกอ่อน ตัวมหาวายร้าย 1.8) ผู้ชายเป็นส่วน ของร่างกายสัตว์ ได้แก่ ก้าง เหยื่อ เหยื่อตัวโต เหยื่อความตาย 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง นักเขียนหญิง มีกลวิธีการสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกชาย ด้วยวิธีการนำมาเปรียบเทียบ ผู้ชายเป็นสัตว์ จำแนกประเภทได้ 6 ประเภท ได้แก่ 2.1) ผู้ชายเป็นสัตว์บก ปรางกุ 12 คำ ดังนี้ หมูในเล้า ลิงค่าง ม้า, ม้าแข่ง แกะขาว หมา เสือ พยัคฆ์ร้าย แมว กระต่าย เนื้อไม้ จิ้งจอก และช้างเผือก 2.2) ผู้ชายเป็นสัตว์ปีก ได้แก่ นก 2.3) ผู้ชายเป็นสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งู 2.4) ผู้ชายเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ มดปลวก 2.5) ผู้ชายเป็นสัตว์ในนิยาย ได้แก่ สางพญา 2.6) ผู้ชายเป็นสัตว์ โดยการสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ดังนี้ สัตว์น้อย สัตว์ร้าย และพญาแห่งสัตว์

2.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสัตว์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ในมุมมองนักเขียนชาย จำแนกประเภทได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1.1) การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ได้แก่ สัตว์ตัวเล็ก ๆ 1.2) ผู้หญิงเป็นสัตว์ในนิยาย ได้แก่ นางเงือก 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง จำแนกประเภทได้ 6 ประเภท ได้แก่ 2.1) ผู้หญิงเป็นสัตว์บก ได้แก่ ลิง หมาแมว ชีหมา นางแมว ลูกแมว แม่เสือ นางเสือ ลาโง่ วัว ความขม ลูกเนื้อ เนื้อ กวาง 2.2) ผู้หญิงเป็นสัตว์ปีก ได้แก่ นก นกน้อย นกตัวน้อย ลูกนก นกแก้วนกขุนทอง ไก่วัด ลูกไก่ ลูกไก่อยู่ในกำมือ หงส์ นางหงส์ แม่หงส์ทอง 2.3) ผู้หญิงเป็นสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา ปลาย่าง ปลิง 2.4) ผู้หญิงเป็นสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งูพิษ กิ้งก่า จระเข้ 2.5) ผู้หญิงเป็นสัตว์ โดยการสร้างคำที่ใช้คำว่า “สัตว์” เป็นส่วนประกอบ หรือหมายถึง สัตว์ ได้แก่ ลูกสัตว์ ลูกสัตว์เล็ก ๆ สัตว์ตัวน้อย สัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงเชื่อง ๆ 2.6) ผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายสัตว์ ได้แก่ เหยื่อ เหยื่อล่อปลา

3. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับพืช นักเขียนเปรียบเทียบตัวละครเป็นพืช ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับพืช และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ ตัวละครหญิงกับพืช ดังนี้

3.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับพืช จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ในมุมมองนักเขียนชาย สะท้อนลักษณะผู้ชาย 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ชายเป็นไม้เนื้อแข็ง ได้แก่ จอกแห่นสวระลอยน้ำ ผู้ชายเป็นต้นไม้ ได้แก่ ต้นไม้ ต้นไม้เล็ก ๆ ไม้พันธุ์แปลก เศษไม้ไร้ค่า 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง สะท้อนลักษณะผู้ชาย 3 ประเภท ได้แก่ ผู้ชายเป็นไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ดอกไม้ ดอกไม้แห้ง ดอกไม้ขาดน้ำ ผู้ชายเป็นไม้เนื้อนุ่ม ได้แก่ บัวเหนือน้ำ ผู้ชายเป็นต้นไม้ ได้แก่ ไม้แข็งเปลือก

3.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับพืช จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

1) ในมุมมองนักเขียนชายไม้ปรากฏ 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง สะท้อนลักษณะผู้หญิง 6 ประเภท ได้แก่ ผู้หญิงเป็นไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ดอกไม้ ดอกไม้ประดับ ดอกไม้หอมหวาน ดอกกุหลาบ แรกแย้ม กุหลาบแรกแย้ม แม่ยี่หุบ ดอกทิวลิป ผู้หญิงเป็นไม้เถา ได้แก่ เถาไม้อ่อน ผู้หญิงเป็นไม้ยืนต้น ได้แก่ กระดังงา กระดังงาลนไฟ แม่กระดังงาลนไฟ ผู้หญิงเป็นไม้เนื้อนุ่ม ได้แก่ เศษสวะ ผู้หญิงเป็นต้นไม้ ได้แก่ ไม้ซุง ผู้หญิงเป็นผัก ได้แก่ ผัก ผู้หญิงเป็นผลไม้ ได้แก่ มะม่วงสุก พวงมะม่วงสุก

บทที่ 5

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

การศึกษารูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นักเขียนประกอบสร้างรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต ปราภฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับมนุษย์ สัตว์ และพืช นอกจากนี้ นักเขียนประกอบสร้างรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต ปราภฏ 6 ลักษณะ ได้แก่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับวัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา สถานที่ และอาหาร ผลการวิจัยที่นำเสนอในบทนี้ มุ่งเสนอเกี่ยวกับรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกกับสิ่งไม่มีชีวิตในมุมมองนักเขียนที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ 29 เรื่อง ประเด็นการวิจัยที่นำเสนอในบทนี้มี 6 ประเด็น ได้แก่

1. ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ
2. ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ
4. ความนึกเปรียบเทียบเวลา
5. ความนึกเปรียบเทียบสถานที่
6. ความนึกเปรียบเทียบอาหาร

ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตประเภทวัตถุสิ่งของ ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ พบว่า มีการจำแนกรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบได้ 10 ลักษณะ ได้แก่ สรรพสิ่ง สิ่งต่าง ๆ ในโลก การดำรงชีวิต กายและส่วนของกาย สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง เครื่องมือเครื่องใช้ สิ่งและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อ และชนบประเพณี สิ่งและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ สิ่งและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการตกแต่งและประติณกาย และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของของตัวละครเอก

ลำดับ ที่	หมวดความนึก เปรียบเทียบ	รูปภาพา	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
1.	สรรพสิ่ง	แกน	ก่ง	อยู่กับก่ง
2.	สิ่งต่าง ๆ ในโลก	1. แม่เหล็ก 2. แม่เหล็กใหญ่	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
3.	การดำรงชีวิต	หุ่น	พัก สามภพ พัก แป้วแหว	คำพิพากษา บุษบกใบไม้ รัตนโกสินทร์ ตุ๊กตามนุษย์
		1. หุ่น 2. หุ่นซีฟิ่ง รูปหุ่น หุ่นซีฟิ่ง หุ่นยนต์	แลนด์ ผม (ประชาคม ลูนาชัย) กังดี	วงเวียนชีวิต เขียนฝันด้วยชีวิต นิรมิต
4.	กายและส่วนของกาย	ซากสตัฟฟ์	ค่างาย	ตลิ่งสูงซุงหนัก
5.	สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การเดินทาง	เรือ	แลนด์	วงเวียนชีวิต
6.	เครื่องมือเครื่องใช้	1. ผ้าซีรวิ 2. ผ้าซีรวิเก่าเปื้อน เลือด เศษผ้าซีรวิเก่า ๆ เครื่องมือ ฮีดเตอร์	ชีพ แลนด์ สามภพ คุณยาวิทู	คนข้ามฝัน วงเวียนชีวิต บุษบกใบไม้ www.คุณยา.com
7.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ นันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อ และขนบประเพณี	1. รูปวาด 2. ลีลัน, ลีชาวนวล ภาพเขียนอย่างวิจิตร 1. ภาพวาดผู้หญิง โบราณ 2. ตุ๊กตา 3. ตุ๊กตาสวย ๆ 4. ตุ๊กตาไฉลาน 5. ตุ๊กตาหยก	ลอออร แลนด์ แป้วแหว	มาลัยสามชาย วงเวียนชีวิต ตุ๊กตามนุษย์

ตาราง 12 (ต่อ)

ลำดับ ที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
8.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการ อยู่ร่วมกันของมนุษย์	รูปปั้น	ภูวง	นิรมิต
		1. รูปสลัก	ดาวิช	ซี้ด
		2. รูปสลึงซ์ศิลา		
		3. เครื่องแก้ว		
		อนุสาวรีย์	นายดัด	น้ำเล่นไฟ
9.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการ ตกแต่งและประทีนกาย	1. สิ้นค้า	แป้วแหว	ตุ๊กตามนุษย์
		2. สิ้นค้าราคาถูก ๆ		
		1. สิ้นค้าค้างแวง	สามภพ	บุษบกใบไม้
		2. ไม้บรรทัด		
		ดวงแก้ว	ลอออร	มาลัยสามชาย
10.	สิ่งเกี่ยวกับธรรมชาติ	เพชรเม็ดงาม	ผม (ประชาคม ลุนาชัย)	เขียนฝันด้วยชีวิต
		เพชรเม็ดงาม	เจ้าหญิงโสคนเทีย	จำหลักไว้ในแผ่นดิน
		ทองบริสุทธิ์	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ	ลีลา	ไฟหลงเชื่อ
		เกราะ	ฉาย	ใต้เงาตะวัน
		ขวาน	พัก	รัตนโกสินทร์
		มาลัยร่วงโรย	ลอออร	มาลัยสามชาย

จากข้อมูลความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของของตัวละครเอก ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ
ข้างต้น จำแนกหมวดหมู่ความหมายย่อยของความนึกเปรียบเทียบแต่ละประการและแสดง
ตัวอย่างข้อมูลตัวบทในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติได้ดังนี้

1. สรรพสิ่ง

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสรรพสิ่ง พบว่า
มี 1 ลักษณะ ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ ได้แก่ แกน

“แกน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ กิ่งเปรียบกับหน่วยที่นำมา
เปรียบ คือ แกน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556,
หน้า 153) ให้ความหมายคำว่า “แกน” หมายถึง น. วัตถุแข็งที่อยู่ตรงกลางของสิ่งอื่นสำหรับ

ยึดให้อยู่ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แกน” หมายถึง ผู้เป็นที่พึงใจและคำจุนชีวิต มาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของก๋งซึ่งเป็นคนสำคัญที่สุดในชีวิตของหยก คอยคำจุนชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นเป็นคนดี มีการศึกษา ก๋งคอยสั่งสอน และสอนประสบการณ์ชีวิต ให้หยกเป็นคนกตัญญูขยันขันแข็ง เป็นเด็กดีเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความนอบน้อมเป็นที่รักของทุกคน ก๋งเป็นที่พึ่งทางใจคอยปลอบประโลมใจเมื่อหยกท้อแท้ ผิดหวัง เศร้าเสียใจ ให้แง่คิดในการใช้ชีวิต ก๋งเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นต้นแบบผู้ทรงคุณธรรมให้หยกและชาวบ้านในห้วงแถวต่างพากันเคารพและศรัทธาก๋งเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างข้อความ

...ฉันน่าจะข้ามเรื่องเหล่านี้ไป เพราะบางคนอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ ไม่สุนทรียอารมณ์ แต่ฉันคิดว่า หากไม่เล่าตอนนี้ไว้แล้ว ชีวิตของเด็กห้วงแถวจากอย่างฉันจะขาดความสมบูรณ์ไปได้ ซึ่งจะเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย...บางสิ่งในวัยเด็กของฉันเมื่อยี่สิบปีก่อนในปัจจุบันนี้ได้เลือนหายไปแล้วเมื่อเงาของความเจริญทางวัตถุได้เคลื่อนเข้ามาบดบัง

ชีวิตคนยากจนเมื่อยี่สิบปีก่อนต่างกับในปัจจุบันนี้มาก ฉันโชคดีที่ได้เดินผ่านยุคสมัยเหล่านั้นมาด้วยชีวิตของฉันเองมาสู่สมัยนี้อีกต่อหนึ่งได้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุของบ้านเมืองและความแปรผันทางจิตใจของผู้คน ด้วยสายตาและความรู้สึกของตนเอง...ฉันรักชีวิตคนจนและชีวิตคนบ้านนอก ไม่ว่าชีวิตปัจจุบันของฉันจะแปรโฉมเปลี่ยนทิศทางไปอย่างไร ฉันก็ลืมชีวิตหนหลังโหม่ง-ชีวิตที่มีก๋งเป็นแกนเป็นสรณะ...

(หยก บุรพา, 2520, หน้า 159)

2. สิ่งต่าง ๆ ในโลก

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในโลกพบว่า มี 2 ลักษณะ ได้แก่ แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่

“แม่เหล็ก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แม่เหล็ก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่เหล็ก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 924) ให้ความหมายคำว่า “แม่เหล็ก” หมายถึง น. แร่หรือโลหะที่มีสมบัติดูดเหล็กได้ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่เหล็ก” หมายถึง คนมีเสน่ห์เป็นที่ดึงดูดใจ มาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแม่เหล็กมีรูปร่างหน้าตาสวยงาม

นัยน์ตาเปร่งประกายวาววับงามจับใจ ความสวยชื่อบริสุทธิ์ของแป้วแหวนเป็นพลังที่มีเสน่ห์ชวนให้ดึงดูดใจเพศตรงข้ามโดยมิรู้ตัว ดังตัวอย่างข้อความ

...ฉับพลัน...หล่อนรู้สึกว่าการปราศจากความอบอุ่นอย่างนั้นนัยน์ตาวาววับของหล่อนจึงดูเป็นประกายวาววับยิ่งขึ้นและมันบ่งบอกความปราศจากนั้นออกมาอย่างบริสุทธิ์

หล่อนจึงเป็นเหมือนแม่เหล็กที่มีพลังดึงดูดอยู่ในตัวโดยที่หล่อนเองไม่รู้ใจของหล่อนบริสุทธิ์ แต่หน้าตาเรียวร่างของหล่อนชวนให้บุรุษเกิดสัญชาตญาณทางเพศโดยหล่อนไม่รู้ตัว...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 300-301)

...หล่อนยืนสนทนากับฝรั่งกลุ่มหนึ่ง และเสร็จสิ้นการสนทนาพอดี ผลจากฝรั่งกลุ่มนั้นตรงเข้ามาหาปวิช

ทักปวิชด้วยนัยน์ตาที่เหลือบแลไปยังแป้วแหวน

แป้วแหวนมีอายุน้อย เพราะศรียาสอนให้ไหว้ใครต่อใครอยู่ตลอดเวลา

...เมื่อเด็กก็บอกว่าเขาจะได้ให้ขนม...

...เมื่อโตหน่อย ศรียาก็บอกว่าเขาจะได้รัก...

เพราะฉะนั้น พอสบตาสาวใหญ่ แป้วแหวนก็ไหว้หล่อนอย่างสวยงามทันที

“มาหาบุญเรอะคะ นี่เรอะที่ว่าจะเอามาทำงานกับพี่”

คะแนนพอใจมาลิว

...แบบนี้ไม่รับก็แย่แล้ว สวยจับจิต ยิ้มจับใจ แล้วยังเรียบร้อยอ่อนโยน คงเป็นแม่เหล็กได้อย่างดีเยี่ยม...

“ครับ...เดี๋ยวผมพาไปหาบุญมันหน่อย อยู่หรือเปล่า”

“อยู่ค่ะ...ตอนนี้ยังอยู่ในออฟฟิศ”

ออฟฟิศของโรงแรมอยู่ชั้นที่ 9 กึ่งกลางระหว่างความสูง 17 ชั้น...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 316)

“แม่เหล็กใหญ่”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวน เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แม่เหล็กใหญ่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้ว

สื่อความนึกเปรียบเทียบ “แม่เหล็กใหญ่” หมายถึง คนที่สวยมีเสน่ห์ดึงดูดใจ จากสถานการณ์ที่แป่วแห้วไปทำงานที่โรงแรม ผู้จัดการและเพื่อนร่วมงานที่โรงแรมเปรียบแป่วแห้วเป็นแม่เหล็กใหญ่ หมายถึง คนที่มีเสน่ห์น่าดึงดูดใจ น่าหลงใหลคลั่งไคล้ มีความสวยงามโดดเด่นเหนือกว่าบุคคลทั่วไป ดังตัวอย่างข้อความ

...“นี่แหละ อีกหน่อยจะเป็นแม่เหล็กใหญ่ของที่นี่ เธอว่ามีหวังไหม”

“โอ้โฮ...ยิ่งกว่ามีหวัง เห็นแค่นี้ก็รู้ว่าของมันแน่ ๆ”... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 321)

3. การดำรงชีวิต

ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับการดำรงชีวิตพบว่า มี 4 ลักษณะ ได้แก่ หุ่น รูปหุ่น หุ่นขี้ผึ้ง หุ่นยนต์

“หุ่น”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พักเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 924) ให้ความหมายคำว่า “หุ่น” หมายถึง น. รูป, รูปแบบ, รูปตึก, รูปแบบที่จำลองจากของจริงต่างๆ; รูปปั้นหรือแกะสลักที่ทำโคลนไว้เพื่อเป็นแบบชั่วคราว; ชื่อการเล่นมหรสพที่ใช้รูปหุ่นแสดงเป็นเรื่องราว เช่น หุ่นกระบอก หุ่นจีน, โดยปริยายหมายถึงบุคคลที่กลายเป็นเครื่องมือของผู้อื่นโดยได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งบังคับบัญชา แต่ไม่มีอำนาจอะไรอย่างแท้จริง เช่น เป็นหุ่นให้เขาเชิด รัฐบาลหุ่น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่น” หมายถึง คนที่มีอาการสงบนิ่งด้วยความเกรงกลัววิตกกังวลใจมาเปรียบกับบุคคลลักษณะของพักที่ยืนรอครูใหญ่ในห้องทำงานด้วยอาการนิ่งสงบกังวลใจและเกรงกลัวต่อสายตาคูใหญ่ที่มองพักด้วยสายตาดุหมั่นเหยียดหยาม ครูใหญ่เรียกให้พักมาพบหลังเลิกงาน เพื่อดำเนินความประพฤติและการกระทำต่าง ๆ ของพัก ในเรื่องการดื่มสุราเมาเวลาทำงานและการทำร้ายลูกชายติดเตียงจนบาดเจ็บ ครูใหญ่ไล่พักออกจากโรงเรียนดังตัวอย่างข้อความ

...ภายในห้องพัก ครูใหญ่กำลังนั่งตรวจรายงานของครูบางคนอยู่ที่โต๊ะทำงานบนโต๊ะมีหนังสือวางซ้อนอยู่สองสามเล่ม ที่เสียบปากกาตั้งอยู่ด้านขวามือข้างที่เขียนหรือครูใหญ่เงยหน้าขึ้นเมื่อได้ยินเสียงเคาะบังตา

“เข้ามาได้ !” เมื่อเห็นว่าเป็นพัก แกจึงก้มหน้าก้มตาทำงานบนโต๊ะต่อไป

พักพลักบังตาเดินเข้ามาในห้อง ปลอ่ยให้มันติดกลับ ส่งเสียงเหยียด-อาดก่อนสงบนิ่งเงียบ หยัดยืนอยู่ที่มุมห้อง สายตามองไปที่ครูใหญ่รอคอยเพื่อให้แกได้พูด

ขึ้นมา แต่แกยังคงง่วนอยู่กับงานบนโต๊ะ เหมือนกับว่าภายในห้องนี้มีแกอยู่เพียงคนเดียวเท่านั้น พักไม่เคยเห็นครูใหญ่มีท่าทีเช่นนี้มาก่อน โดยมากถ้าเป็นเรื่องงานแล้วมักจะรีบ ๆ ล้าง จบบเรื่องแล้วก็ออกจากห้องไปทำงานตามที่สั่ง ไม่เคยให้มายืนแช่เป็นหุ่นอย่างคราวนี้...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, 216)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่น” หมายถึง ผู้ตกเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลอำนาจเหนือกว่า ผู้แต่งเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะของพักที่กลายเป็นเครื่องมือของผู้อื่น โดยได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งบังคับบัญชา แต่ไม่มีอำนาจอะไรอย่างแท้จริง พักเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะประคับประคองตนเองให้อยู่ในราชการได้ แต่ถ้าพักวางตัวเป็นศัตรูกับเจ้าคุณบารุงฯ อำนาจวาสนาของเจ้าคุณฯ มีอิทธิพลส่งผลให้พักยากที่จะก้าวหน้าต่อไปได้ พักจึงเปรียบตนเองเป็นเหมือนหุ่นที่ถูกเชิดอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าคุณบารุงฯ ที่พูดจาหวานล่อมพักด้วยทักษะที่ชาญฉลาดเพื่อให้เป็นบันไดก้าวไปสู่ยศถาบรรดาศักดิ์ที่สูงขึ้น ดังตัวอย่างข้อความ

...คาดเอาไว้ไม่ผิด

เจ้าคุณบารุงฯ เป็นผู้มีวาจาห่มนวล หวานล่อมได้ละเมียดละไมก็จริงอยู่แต่เนื้อความที่ท่านพูดไม่ใช่เรื่องเบาเลย พักถึงกับตัวชาไปชั่วครู่ ไม่คิดว่าตัวเองจะได้ยิน...

นับว่าเจ้าคุณบารุงฯ ฉลาดเอามาก ๆ ที่เดียว ในการตั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาเป็นบันไดก้าวขึ้นสู่อำนาจของเจ้านายตน พักเป็นแต่หุ่นตัวหนึ่งซึ่งถูกเชิดให้เคลื่อนไหวไปตามลีลาเหล่านี้เท่านั้น...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 537-538)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่น” หมายถึง คนที่แสดงอาการกิริยาแข็งกระด้าง นำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวที่เล่นละครแข็งกระด้างไม่แสดงอารมณ์ไปตามบทบาทของตัวละคร ดังตัวอย่างข้อความ

...“แป้วมันเล่นละคร แข็งยังกับหุ่น” ลัดดาบ่น ขณะที่นั่ง “ลุ่น” หลานสาวอยู่ตลอดเวลา จนหายใจไม่ทั่วท้อง

“แต่ก็นั่นแหละ คนมันไม่เคยเล่น จับเอาไปเล่นก็แบบนี้แหละ”... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 491)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแหวว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่น” หมายถึง คนที่แสดงอาการกิริยาแข็งกระด้าง แป่วแหววเปรียบเหมือนหุ่นที่ถูกจับเชิดตามบท แป่วแหววมีรูปร่างหน้าตาสวยงามใสซื่อบริสุทธิ์ ได้รับเชิญให้มาแสดงบทนางเอกละคร แป่วแหววเป็นผู้ที่ยอมทำตามที่คุณอื่นสั่งให้ทำโดยไม่ขัดขวาง ยอมทำตามแบบจำนนเหมือนหุ่นที่ถูกเชิดไปตามบทบาทต่าง ๆ แม้แป่วแหววไม่สามารถเล่นสวมบทบาทได้ซาบซึ้งแต่ด้วยรอยยิ้มที่ซื่อบริสุทธิ์ทำให้ทุกคนประทับใจกับรอยยิ้มที่ไร้เดียงสา ดังตัวอย่างข้อความ

...แป่วแหววอ่านหนังสือซ้ำ หลอนจึงบอกพุดดวงว่า

“คุณพุดอ่านให้แป่วฟังดีกว่า”

“ฮึ.....ฮึ.....” พุดดวงขื่นตัน

“ฟังนะ เขาบอกว่า นางเอกสวยจับใจ แม้จะเล่นไม่ถึงบทเลย ดูเคอะ ๆ เซิน ๆ พุดผิด ๆ ถูก ๆ ท่าทางเหมือนหุ่นที่เขาจับเอามาเชิดตามบท ว่าที่จริงก็ทำให้ละครที่น่าจะซาบซึ้งไม่ซาบซึ้งเท่าที่ควร ทว่าก็จำต้องอภัยให้เธอ คุณรัชนีหรือแป่วแหวว คนนี้ เพราะเธอไม่ใช่นักแสดงอาชีพเป็นครั้งแรกในชีวิตที่เธอขึ้นเวที แต่ที่สำคัญที่สุดเห็นจะเป็นยิ้มหวานของเธอกับพวกเรา เมื่อพบกับเธอหลังเทวี เป็นยิ้มที่แป่วแหววสมชื่อเสียเหลือหลาย ควรเป็น “ยิ้มสยาม” ได้จริง ๆ แต่น่าจะเป็นสยามที่ถอยหลังกลับไปสักสองร้อยปี เป็นสยามตอนที่ยังบริสุทธิ์ ซื่อ และไร้เดียงสา”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 493)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแหวว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แป่วแหวว” หมายถึง คนที่ไร้อารมณ์ความรู้สึก ดวงลักษณะเปรียบรูปร่างหน้าตาของแป่วแหววเหมือนกับหุ่นที่มีแต่ความสวยที่ไร้อารมณ์ความรู้สึก ดังตัวอย่างข้อความ

...ดวงลักษณะหัวเราะเสียงดัง

“ถึงเพ็งเห็นกันก็หลงตาย.....” หลอนลากเสียง

“แม่นั่นแกสวยยังกะอะไร รูปร่างหน้าตายังกับหุ่น.....” หลอนยกไหล่เล็กน้อย...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 656)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แปร้วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่น” หมายถึง คนที่ไร้อารมณ์ความรู้สึก ในสายตาของผู้ชายนิยมผู้หญิงที่มีความสวยงามโดดเด่นไม่ธรรมดา เป็นคนดีไม่มีนิสัยชั่วร้าย ไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินเงินทอง ต้องการให้ผู้ชายเลี้ยงดูให้มีชีวิตในการดำเนินชีวิตที่ดี ผู้ชายมักนิยมผู้หญิงที่อยู่ในการควบคุมอย่างเช่นแปร้วแห้ว ซึ่งเชื่อฟังและทำตามคำสั่งเพิ่มบุญทุกประการ ดวงลักษณะจึงเปรียบแปร้วแห้วเป็นเหมือนหุ่นที่ถูกชักถูกเชิดให้เป็นไปตามที่เพิ่มบุญควบคุม ทั้งสองคนนี้จึงมีความเหมาะสมครองคู่กันดังตัวอย่างข้อความ

...“แล้วก็**หุ่น**จริง ๆ เสียด้วย ผู้ชายมักชอบผู้หญิงแบบนี้ จะชักจะเชิดให้เป็นอะไรก็ได้ทั้งนั้น ว่าไปแล้วแบบนี้ จะชักจะเชิดให้เป็นอะไรก็ได้ทั้งนั้น ว่าไปแล้วพี่เพิ่มแต่งงานกับยายนี้ก็เหมาะดี ผู้หญิงโง่ ๆ ทึ่ม ๆ ไม่มีพิษมีภัย ไม่มีปัญญาเข้ามายุ่งเกี่ยวกับธุรกิจเงิน ๆ ทอง ๆ แค่นี้ก็ดี ๆ ก็พอแล้ว... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 657)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่น” หมายถึง ผู้ที่เป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมความดี ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพ ที่เป็นหุ่นตัวอย่างของปีทองในเรื่องความดีมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ รักเกียรติรักศักดิ์ศรี ในหน้าที่การงาน ไม่คดโกงชาตบ้านเมือง ปีทองมีความพึงใจในคุณงามความดีไม่ปล่อยเวลาที่จะมีโอกาสได้ใกล้ชิดสามภพให้ล่วงเลยผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ สามภพเป็นต้นแบบให้คนพึงปรารถนาได้ซึมซับพฤติกรรมที่ดีงาม ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนขบถข้ามมากในคืนนี้ เพราะอยากจะคุยกับเขานาน ๆ ผู้หญิงอย่างปีทอง ปกปิดความพอใจไม่ค่อยจะมิดชิดสักเท่าใดเลย หล่อนไม่นึกอยากตระหนี่ตัว ทำเนียมอาจ ดังนั้น...เมื่อพอจะมีโอกาสหล่อนจึงมิพักไขว่คว้าไว้

แท้จริงแล้ว เขานั้นเองคือผู้ชายวัยสามสิบถึงสามสิบห้าของหล่อน จะใช้หรือไม่ก็ตาม แต่เขาก็เป็น**หุ่น**ตัวอย่างที่หล่อนอาจชี้ได้ทันใดเชียวว่า ‘คนนี่แหละ’...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 422-423)

“รูปหุ่น”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดีเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ รูปหุ่น ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ

“รูปหุ่น” หมายถึง คนที่ปราศจากการแสดงออก นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี หลังจากที่แสนดีได้พบกับราชิตเมื่อกลับมาถึงบ้าน แสนดีได้คิดถึงเรื่องราวชีวิตของราชิต คิดหาหนทางที่จะทำให้ตนเองได้มีชีวิตก้าวขึ้นมาได้ทัดเทียมราชิต จะเอาชนะราชิตได้ด้วยวิธีใด จึงทำให้แสนดีมีจิตใจสะทสะถ่าน หดแรงแจ้งกายที่จะขยับเขยื้อนตัว ไม่มีจิตใจจดจ่อในสิ่งที่ทำปัจจุบัน แสนดีกำลังจะไปอาบน้ำหลังบ้าน ปลอ่ยให้ร่างกายเคลื่อนไหวไปเหมือนหุ่น ส่วนสมองก็คิดไปถึงเรื่องราวของราชิต ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีเปลี่ยนเสื้อผ้าเป็นถุงกระโจมอก เพื่อไปอาบน้ำ ที่ห้องน้ำหลังบ้าน หล่อนปฏิบัติต่อตนเองเหมือนหล่อนเป็น**รูปหุ่น** สมองอดครุ่นคิดอะไรต่ออะไรเรื่อยเปื่อย มิได้...สภาพของหล่อนขณะนี้แตกต่างจากราชิตราวฟ้ากับดิน เขาคงจะมีความสุขทั้งกายและใจ อยู่ในคฤหาสน์อันโอ่อ่าโอฬารสมเกียรติยศของลูกเขยรัฐมนตรี หล่อนจะ ‘ตะเกียกตะกาย’ ด้วยวิธีใดกันเล่า จึงจะทัดเทียมเขา และมองดูหน้าเขาได้อย่างผู้ชนะ ปาฏิหาริย์ช่วยสาวน้อยผู้บำเพ็ญความดีอย่างซินเดอเรลล่า ในสมัยที่มนุษย์มีแต่ความเห็นแก่ตัวนี้ เห็นจะไม่มีเสียแล้ว...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 34)

“หุ่นซีฟิ่ง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หุ่นซีฟิ่ง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1339-1340) ให้ความหมายคำว่า “หุ่นซีฟิ่ง” หมายถึง น. หุ่นที่ทำด้วยซีฟิ่ง เป็นต้น มักทำเป็นรูปคนที่มีชื่อเสียงสวมใส่เสื้อผ้า มองดูคล้ายคนจริง ๆ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่นซีฟิ่ง” หมายถึง คนแปลกหน้าที่ตกตลึง และนิ่งไม่ไหวติงกับสิ่งที่เผชิญตรงหน้า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เป็นคนแปลกหน้าที่ซัดเซพเนจรด้วยความอดอยาก เดินมองหาเศษอาหารตามถังขยะ จนมาพบกับอาม่าชาวจีนคนหนึ่งผู้มีเมตตาพาให้เข้ามาในร้านอาหาร พบกับชายสามคนทำให้เขาตกตลึงนิ่งเผชิญกับสายตาที่มองมาจากชายทั้งสามคนจนทำอะไรไม่ถูก ไม่กล้าแสดงออกตระหนกกับสิ่งที่กำลังเผชิญ ดังตัวอย่างข้อความ

...“สื่อมายต้องกัว อาม่าจะหาเข้าให้กิง เข้าปายคังนาย...”

ผมยอมเดินตามแกเข้าไปในร้าน แล้วยืนนิ่งเหมือนถูกสาปเป็น**หุ่นซีฟิ่ง**เมื่อเผชิญกับสายตาอีกสาม หญิงชรารีบกางโต๊ะและลากเก้าอี้มาให้ผมนั่ง ไม่สนใจคำถาม

จากปากชายสามคนที่กำลังใช้มีดแล่นเือนบนโต๊ะยาว แก่นาโกทอดและแกงจิตเย็นชืด
มาวางลง คดข้าวที่เหลือค้างอยู่ในหม้อใส่จาน

“กิง ๆ กิงห้ายอิม”

“อามาพาใครมา รู้จักเขาดีล้ารื้อ” หนึ่งในสามถามกลัวเสียงหัวเราะ...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 50)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวเปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ หุ่นขี้ผึ้ง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“หุ่นขี้ผึ้ง” หมายถึง คนแปลกหน้าที่นั่งนิ่งไม่ไหวติงกับสิ่งที่เผชิญตรงหน้า นำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะของแป้วแหวที่นั่งนิ่งทำตาแป้วติดตามพิศสมไปทุกที่ทำให้ดวงลักษณะไม่พึงพอใจ
ที่คุณแม่พาแป้วแหวติดตามไปด้วยทุกที่ แป้วแหวได้แต่นั่งนิ่งทำได้แต่เพียงมองตามการกระทำ
ของผู้คน แต่ไม่สามารถออกความคิดเห็นหรือแสดงอารมณ์ความรู้สึกใด ๆ สร้างความรำคาญใจ
และเอือมระอาให้แก่ดวงลักษณะ ดังตัวอย่างข้อความ

...“อะไรคะ แม่จะให้ยายคนนี้ติดไปกับเราตลอดเวลาหรือคะนี่”

ดวงลักษณะถามเป็นภาษาอเมริกัน ทันทที่ที่ขับรถเคลื่อนออกจากที่

“เราจะต้องไปธุระกันตั้งหลายแห่ง จะเอาคนนี้ไปนั่งตาแป้วเป็นหุ่นขี้ผึ้ง จ้องปาก
คนโน้นคนนี้อยู่ตลอดเวลาได้ยังไงกัน แคนี่ก็น่าเบื่อแทบตายแล้ว”... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, 538)

“หุ่นยนต์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ กังคิ เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ หุ่นยนต์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 1340) ให้ความหมายคำว่า “หุ่นยนต์” หมายถึง น. หุ่นที่ทำเป็นรูปคนมีเครื่องกลไก
ภายในสามารถทำงานหลายอย่างแทนมนุษย์ได้โดยปริยาย หมายถึง ผู้ที่ทำงานตามที่ถูกสั่งโดย
ไม่ต้องใช้สมองและไม่มีชีวิตจิตใจเป็นเครื่องจักรกล ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วม
บริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หุ่นยนต์” หมายถึง คนที่ทำทุกสิ่งโดยไม่สนใจ ไม่หวั่นเกรงกลัว
ใคร ๆ ผู้แต่นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของกังคิ ที่เป็นผู้ไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด มักจะปฏิบัติ
หน้าที่โดยไม่พิจารณาไตร่ตรองให้รอบครอบทำตามอำนาจของตนที่เหนือกว่าผู้อื่น ในลักษณะ
นิสัยเช่นนี้ทำให้ใกล้เคียงถึงกังคิ จึงเปรียบลักษณะนิสัยของกังคิที่ดุร้าย ชี้โมโห เอาแต่อำนาจ
ตามความพอใจของตนเองเหมือนหุ่นยนต์ที่ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ใช้สมอง แตกต่างกันที่กังคิ
ใช้อารมณ์ดุนันโกรธใช้ความรุนแรงเพื่อครอบครองทุกอย่างไว้ในอำนาจของตนให้เป็นที่ยำเกรง
แก่ผู้ใต้การปกครอง ดังตัวอย่างข้อความ

...“คนสารระดูเป็นคนชอบคิดอะมากซิอะ” ไกล่รุ่งว่า ใจหวนนึกไปถึงใครคนหนึ่ง
“นิสสัยคนสารระดูเป็นอย่างไรอะ”

“นิสสัยใจคอคนสารระดูนี้ก็แปลก ถ้าหากว่าดี ก็ดีหายใจหาย ใครเจอคนสารระดู ี่
รับรองว่าติดใจคบหาเป็นเพื่อนทุกคน สุภาพ นิ่มนวลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่...”

เขานิ่งไปนิดหนึ่ง คล้ายพยายามเรียบเรียงคำพูดให้ตรงกับความรู้สึก

“แต่ถ้าร้าย คนสารระดูจะแข่งกร้าวอย่างไม่น่าเชื่อ ทำได้ทุกอย่างเหมือนเป็น
หุ่นยนต์ ไม่มีความรู้สึกอะไรทั้งนั้นแหละคุณ พวกนี้เขามีหลักการอะไรบางอย่าง
ของเขา...เช่นถ้าเขาปักใจว่าคุณเป็นศัตรู ต้องเอาชนะกันไปให้สิ้นซาก รับรองว่าเขา
ก็ต้องทำทุกอย่างจนกว่าจะเอาชนะคุณได้ เรียกว่าเล่นกันทุกรูปแบบ สารระดูถึงตกอยู่ใน
อำนาจใครได้ไม่นาน เขาต้องเป็นอิสระจนได้ล่ะ”...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 173-174)

4. กายและส่วนของกาย

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏแสดงลักษณะร่างคนตาย กระดูก และถ้า
รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ซากศพ ดังตัวอย่าง

“ซากศพ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คำกาย เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ ซากศพ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 399) ให้ความหมายคำว่า “ซาก” หมายถึง น. ร่างของคนหรือสัตว์ที่ตายจนโหม
เหลือพอเป็นคำให้รู้ว่าเคยเป็นอะไร “ศพ” หมายถึง น. การนำวัสดุบางอย่างบรรจุในโครง
หนังสัตว์ ซึ่งผ่านกรรมวิธีทางเคมีสำหรับรักษาไม่ให้เน่าเปื่อยแล้วตกแต่งให้ดูเหมือนสัตว์จริง
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1157) ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว
สื่อความนึกเปรียบเทียบ “ซากศพ” หมายถึง คนไม่มีชีวิตจิตใจไม่สนใจดูแลความรู้สึก
และความปรารถนาของตนเอง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคำกายที่เมื่อสูญเสียลูกชาย
และพลายสุด คำกายผิดหวังกับชีวิตจึงเก็บตัวและปล่อยตัวหมกมุ่นกับการแกะสลักช้างไม้
โดยไม่สนใจงานอื่นใด ทำให้ร่างกายทรุดโทรมเหมือนซากมนุษย์ที่โหมไร้จิตวิญญาณจนกระทั่ง
บุญฮามกล่าวเปรียบกับคำกายว่าปล่อยให้ตัวเองกลายเป็นเหมือนซากศพ ดังตัวอย่างข้อความ

...ในวันต่อมา คำกายพบเด็กมอมแมมอีกครั้ง ตอนกำลังจะกลับบ้าน เขาลงจาก
คอช้าง คุกเข่าจ้องตาแกอยู่ครู่ใหญ่

“ไปอยู่ด้วยกันไหม” คำงายพูด ขณะเด็กน้อยอมนิ้วในปากนิ่งเฉย เขายิ้มให้แก
เกิดความรู้สึกคุ้นเคย

“ไปนะ” เขาผงกหัว แล้วอุ้มแกขึ้นข้าง ประคองนั่งบนตัก มุ่งหน้าลงตลิ่ง ข้ามน้ำ
กลับบ้าน ทำไมฉันไม่รู้สึกเรื่องนี้มาก่อน เขาคิด เมื่อนึกถึงที่บุญฮามว่าแกเหมือน**ซาก
ศพ**

“แต่หนูมีชีวิตนี่” เขาพูดกับเด็ก “ใช่ไหม” ฉันมัวแต่รักษาซากที่ไม่มีชีวิต เขาคิด
ไม่เคยรักษาชีวิตที่อยู่ในซากเลย ร่างบนตักของเขาอบอุ่นด้วยเลือดเนื้อที่เต้นเร่า
อยู่ข้างใน เขารู้สึกใจสงบ อยากอุ้มแนบงบนคอข้างอย่างนี้มานานแล้ว

“แกคงลำบากมาก” คำงายพูดกับตัวเองในวันรุ่งขึ้น ขณะที่เขากำลังผูกโซ่กับ
ขอน เด็กตัวนิดเดียว เขาคิด ไม่มีใครรู้จักแก ถูกทิ้งให้อยู่คนเดียว ต้องชอกชอนอยู่กับ
ความหิวและความกลัว คงหนักกับแกมาก เหมือนฉันลากซุง ฉันก็มีความหิว
และความกลัวบังคับ ต้องลากซุงอยู่ทุกวัน ไม่กล้าทิ้งมัน...

(นิคม รายยวา, 2547, หน้า 170-171)

5. สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏแสดงลักษณะพาหนะทางน้ำ รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ดังนี้ เรือ ดังตัวอย่าง

“เรือ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดีเปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ เรือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 1015) ให้ความหมายคำว่า “เรือ” หมายถึง น. ยานพาหนะที่ใช้สัญจรไปมาในน้ำ
มักทำด้วยวัสดุไม้อัดตันหรือนำกระดาน สังกะสี เหล็ก เป็นต้น มาประกอบกันเข้า ทั้งนี้ คำที่
นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เรือ” หมายถึง คนขาดสติ
ในการดำเนินชีวิต นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตโดยขาดสตินำพา
ให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีทิศทางเหมือนเรือที่ขาดหางเสือ แสนดีผิดหวังในความรักที่มีต่อราชิต
ที่ทอดทิ้งไปสอบชิงทุนได้ไปเมืองนอก พบกับบุตรสาวรัฐมนตรีกลับมาแต่งงานกัน ทำให้แสนดี
เสียใจและเกิดทิวี่ ทั้งอุดมการณ์ของตนก้าวเข้ามาอยู่เมืองหลวงเพื่อสร้างให้ตนเองมีชีวิตที่ดีขึ้น
ชีวิตของแสนดีเมื่อเลิกร้างกับราชิตเปรียบเหมือนคนที่ขาดสติ เกิดทิวี่ในตนเอง มีชีวิตไร้ทิศทาง
ไม่มีจุดมุ่งหมายในชีวิต ขาดสติพิจารณาวางแผนอนาคตของชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...“แกจะไปทำอะไรที่กรุงเทพ? เป็นครูอย่างเดิมอย่างนั้นรึ?”

“ไม่ละคะแม่ หนูไปอาชีพรู”

บุตรีตอบสั้น ๆ สุดามีได้ละสายตาจากใบหน้าของแสนดี ในใจคิดว่า...โอ้... สามัญชนแปรไม่แท้เที่ยง เหมือนอย่างเยี่ยงชายหญิงทั้งวิสัย...จริง ๆ ที่เดียวหนอ... สุดายังจำได้ว่าในวัยเรียน และเมื่อเรียนจบออกมาเป็นครูใหม่ ๆ ทั้งราชิตและแสนดี ดูจะเป็นหนุ่มสาวที่มีอุดมคติงดงามเสียนี้กระไร ทั้งคู่ไม่ยอมสอนหนังสืออยู่ที่กรุงเทพฯ แต่กลับมาสอนที่บ้านเกิดของตน วาจาแต่ละคำแต่ละประโยคก็ล้วนแต่ ยังให้เกิด ความชื่นใจแก่เพื่อนเป็นทุกข์ท้อถือน...ยังทันจะถึงสามปีดีความตั้งใจนั้นก็ถูกลืมไป จนหมดสิ้น เริ่มด้วยราชิตพากเพียรสอบชิงทุนได้ไปเมืองนอก พบกับบุตรสาวรัฐมนตรี ท่านหนึ่ง แล้วก็กลับมาแต่งงานกันอย่างเอิกเกริก ราชิตลืม ‘บ้าน’ ของเขาเสียสนิท ดูเหมือนจะอายุเสียด้วยซ้ำไปที่ที่จะแสดงให้ใครต่อใครว่าเขาเป็น ‘ชาวบ้านนอก!’ ส่วนแสนดีนั้นหากจะเปรียบก็คงเสมือนเรือที่ขาดหางเสือ ความตั้งใจของหล่อน พลอยเปะปะไปด้วย จริงอยู่...หล่อนมิได้พุ่มพวยดีโพยดีพวยหรือคิดจะทำลายตัวเอง ด้วยการฆ่าตัวตาย แต่ที่รู้ของบุคคลนั้น บางทีมันก็เป็นเครื่องทำลายตัวเองได้เหมือนกัน สุดาอดเตือนบุตรีมิได้ว่า...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 11)

6. เครื่องมือเครื่องใช้

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏแสดงลักษณะเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับ ทำกิจกรรมต่าง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ สิ่งที่ใช้ทำ ความสะอาดบ้านเรือน และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

6.1 สิ่งที่ใช้ทำความสะอาดบ้านเรือน รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏ จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ผ้าเช็ดรีว ผ้าเช็ดรีวเก่าเปื้อนเลือด และเศษผ้าเช็ดรีวเก่า ๆ ดังตัวอย่าง

“ผ้าเช็ดรีว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผ้าเช็ดรีว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 778) ให้ความหมายคำว่า “ผ้าเช็ดรีว” หมายถึง น. ผ้าเก่าที่ใช้เช็ดถู ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผ้าเช็ดรีว” หมายถึง คนไร้ค่า ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของศพที่รู้สึกว่าคุณค่าตนเองหมดค่า เป็นคนไม่มีประโยชน์

เหมือนถูกทอดทิ้งให้มีชีวิตในเรือกลางทะเลลึก ชัฟรู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดายชีวิตไร้คุณค่า เปรียบเหมือนผ้าชีริวที่ไร้ความสำคัญถูกมองข้ามโดนทิ้งขว้างไว้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาถูกทิ้งไว้เหมือน**ผ้าชีริว** เรือสองลำแล่นสวนกันไปคนละทาง เมื่อลำสองหางออกไปจนแลเห็นเพียงเสากระโดง พูเร่เรือพาวเรือคิลา 4 แล่นลงใต้ กลุ่มคนอวนพากันกลับขึ้นเก่ง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 36)

“ผ้าชีริวเก่าเปื้อนเลือด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผ้าชีริวเก่าเปื้อนเลือด ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผ้าชีริวเก่าเปื้อนเลือด” หมายถึง คนไร้ค่าถูกทำลายบาดเจ็บ ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่ถูกทำลายบาดเจ็บเลือดนองหน้าถูกส่งไปให้ข้ามไปทำงานที่เรือคิลา 1 เหมือนคนไร้ค่า นอนบาดเจ็บเจียนตายเปลืองเนื้อที่ในเรือ ชายชราพ่อครัวมองเห็นอย่างสับสนประมาทในคุณค่าของชัฟที่ไม่เป็นประโยชน์ สร้างภาระและเปลืองเนื้อที่ในเรือ จนรู้สึกอยากให้ชัฟตายไป สะท้อนให้เห็นว่าชัฟถูกมองข้ามความสำคัญหมดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ดังตัวอย่างข้อความ

...ชัฟถูกส่งข้ามไปเรือคิลา 1 เหมือน**ผ้าชีริวเก่าเปื้อนเลือด** เขาอนตะแคงข้าง อยู่กลางเก่งชั้นล่างซึ่งเล็กและแคบ มีคนวางถุงยาไว้ข้าง ๆ ตัวเขา ตอนแรกชายชราพ่อครัวประจำเรือ ไม่สนใจใยดีเขานัก แก่นอนอุบอปปอยู่แทบตลอดเวลาว่าไอ้หอกหักนี้เมื่อไหร่จะตายเสียที เปลืองที่ทางและเกะกะที่นอน... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 60)

“เศษผ้าชีริวเก่า ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เศษผ้าชีริวเก่า ๆ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1149) ให้ความหมายคำว่า “เศษ” หมายถึง น. ส่วนที่เหลือใช้การไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ ส่วนที่เหลือซึ่งไม่ต้อง ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เศษผ้าชีริวเก่า ๆ” หมายถึง คนไร้ค่าไม่เป็นที่ต้องการของคนอื่น นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่ถูกราชิตเหยียดหยามกล่าวเปรียบให้พัชรพลีภรรยาของราชิตฟังว่า แสนดีเปรียบเหมือนผ้าชีริวเก่า ๆ คนรักเก่าที่ไร้ค่าหมดความสำคัญทำให้ราชิตมิได้หันกลับไปสนใจแสนดีคนรักเก่า ไม่มีค่าทัดเทียมคู่ครองกับราชิต ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขานุการท่านนายกรัฐมนตรีและลูกเขยรัฐมนตรี แสนดีจึงไม่ได้เป็นที่ต้องการของราชิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ภายนอกพัชรพลีแสดงว่าหล่อนไม่แยแสต่อเรื่องเก่า ๆ ของสามีแต่หล่อนก็อุตส่าห์รู้ว่าแสนดีทำงานอยู่ในที่ลับ !

“อย่างไรก็ตามเถอะ ผมไม่ได้คิดว่าผู้หญิงคนนั้นสำคัญต่อผมแต่อย่างใด ผู้ชายเมื่อมีภรรยาแล้วไม่มีสิทธิ์จะหวนกลับไปคิดถึงผู้หญิงเก่า ๆ และผู้ชายส่วนมากก็มักจะไม่นึกถึงหล่อนยิ่งไปกว่า**เศษผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ** ด้วย ผมรับรอง”

แน่ะละ...วาจาของราชิตยอมทำให้พัชรพลีพอใจ แต่เขามีได้กล่าวเพียงเพื่อเอาใจภริยาอย่างเดียว ความรู้สึกในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ‘ท่านเลขาฯ’ และอยู่ในฐานะลูกเขยรัฐมนตรี ทำให้ราชิตมองดูแสนดีอย่าง**เศษผ้าขี้ริ้ว**สำหรับเขาจริง ๆ ! ...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 127-128)

6.2 เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ เครื่องมือ และฮิตเตอร์ ดังตัวอย่าง

“เครื่องมือ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เครื่องมือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 733) ให้ความหมายคำว่า “เครื่องมือ” หมายถึง น. สิ่งของสำหรับใช้ในการประดิษฐ์สร้างหรือทำ โดยเปรียบหมายถึงคนหรือสิ่งที่ใช้ทำประโยชน์อย่างเครื่องมือ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เครื่องมือ” หมายถึง คนที่ถูกครอบครองให้ตกอยู่ใต้อิทธิพลอำนาจของผู้อื่น นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะนิสัยของสามภพ ที่เป็นผู้มีสติสงบไม่หวั่นไหวเคลิบเคลิ้มต่อสิ่งยั่วยุให้หลงผิดไปตามกามารมณ์ จึงไม่ตกอยู่ใต้อาการครอบงำของสุดหล้าอดีตคนรักเก่าของสามภพ ที่หวนกลับมาพบกันอีกครั้ง สามภพไม่หวั่นไหวต่อความรู้สึกที่เคยมีต่อสุดหล้า ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลให้สุดหล้าใช้ตนเป็นเครื่องมือเพื่อหาผลประโยชน์ ดังตัวอย่างข้อความ

...สาธุ สามภพนึกในใจ อนุโมทนากับความสงบและความมั่งน้อยของตนอย่างยิ่ง นี่ถ้าเขาไม่ไหวทน หรือคิดว่าสุดหล้าเป็น ‘เหยื่อ’ แห่งความว้าเหว่ทั้งของหล่อน และของเขาย่างที่ผู้ชายทั่ว ๆ ไปมักยึดมั่นกันละก็ ป่านนี้เขาก็อาจจะกลายเป็น**เครื่องมือ**อีกชิ้นหนึ่งของหล่อนไปแล้ว

“เก่งนะ...หล้านี้ยังเก่งอยู่เสมอเลย” เขาพูดเรียบ ๆ แต่หางเสียงเท่านั้น ที่กลั่นหัวเราะ “เหมาะเป็นภรรยาคุณรักษ์แล้วละ”

“ก็เมียเก่าเค้าไม่เอาไหนนี่ หล้าก็ต้องเป็นตัวตั้งตัวตีแทนละซี ใจ ๆ เขาก็เป็นพ่อของลูก ให้อะไรทุกอย่าง ๆ กับหล้า”

“แล้วนี่เมื่อไหร่หล้าจะกลับ” เขาถามทันที

“ไล่หรือคะ” หล่อนลัพยอกด้วยการตีแขนเขาเบา ๆ “ไม่ต้องไล่หรอก ฟรุ้งนี่หล้าก็กลับแล้ว ไม่รู้จะอยู่อีกทำไมมีเรื่องตั้งกายกองรออยู่ แล้วอีกอย่าง...คิดถึงลูก”

“นั่นซี...”

“ขอบคุณมากนะคะสาม ที่ให้ที่กินที่นอน ภูเขานี้น่าอยู่มาก...สบายมาก ถ้าไม่มีคนบ้า ๆ มาคอยกวนน้ำให้ขุ่นละก็ สามก็คงจะอยู่ไปได้นานเท่านาน เท่าที่อยากรับใช้ราชการ”

“ไม่รู้เหมือนกัน”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 556-557)

“ฮีตเตอร์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณย่าวิฑู เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ฮีตเตอร์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Heater เป็นอุปกรณ์ทำความร้อนโดยใช้กระแสไฟฟ้า เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ฮีตเตอร์” หมายถึง คนที่คอยให้ความรักความอบอุ่นนำมาเปรียบกับคุณย่าวิฑู ผู้เป็นย่าที่รักของชรหลานชาย คอยเป็นผู้ให้ความรักและความอบอุ่นทำให้ชีวิตของหลานชายเต็มเต็มสิ่งที่ขาดในชีวิตให้สมบูรณ์มีความสุข นายชรจึงเปรียบย่าวิฑูเหมือนฮีตเตอร์ที่เป็นเครื่องทำความอบอุ่นใจในชีวิตของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...วันนั้น ผมเดินหิวถุงสมบัติของย่าพะรุ่งพะรังขึ้นรถกลับบ้าน หนักหน่วงนะ แต่ผมไม่รู้รู้สึกเหนื่อยเลย มันเป็นความอบอุ่นใจด้วยซ้ำ ในขณะที่หัวใจของผมมีแต่ความโหวงเหวงเว้าแหว่ง เหมือนชีวิตจิตวิญญาณส่วนสำคัญขาดหายไป ผมก็มีย่าคนนี้แหละที่เป็นแหล่งความอบอุ่นอยู่แหล่งเดียวของผม

เหมือนสมัยผมตัวเล็ก ๆ ย่าพาผมไปทัวร์เมืองนอก ผมไม่ชินกับอากาศหนาวของเมืองนอก ออกไปข้างนอกแต่ละครั้งหนาวักเลย แม่หิมะจะไม่ตก แต่พอลกลับถึงห้องก็อุ่นสบาย ผมถามย่าว่า ทำไมมันถึงอุ่นได้ ย่าบอกว่าในห้องมีฮีตเตอร์หรือเครื่องทำความร้อน

ชีวิตของผมตอนนี้เหมือนตอนนั้นไม่มีผิด ไม่ว่าผมจะต้องปะทะกับลมแรงหรืออากาศหนาวเยือกเพียงใดก็ตาม แต่พอนึกถึงยาแล้ว ผมก็รู้สึกอบอุ่นไปทั่วทั้งตัว เพราะมียาเป็นฮีโร่ของผมนี้แหละ...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 768-769)

7. สิ่งและสถานที่ที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนประเพณี

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 5 ลักษณะ ดังนี้ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ รูปที่สร้างขึ้น สิ่งที่ทำด้วยวัสดุและวิธีการต่าง ๆ สิ่งที่ใช้ในการเขียนภาพ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการ ดังตัวอย่าง

7.1 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ รูปวาด ภาพเขียนอย่างวิจิตร และภาพวาดผู้หญิงโบราณ ดังตัวอย่าง

“รูปวาด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ คุณหญิงลอออรเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ รูปวาด ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “รูปวาด” หมายถึง ผู้หญิงที่มีความสวยงาม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคุณหญิงลอออรที่มีความสวยงาม มีจิตละมุนละม่อมเรียบร้อย มีสีหน้าท่าทางอ่อนหวานทำให้เจ้าดิเรกรูจเปรียบความงามของคุณหญิงลอออรเหมือนรูปวาดที่งดงาม ต่างกันที่รูปวาดไม่มีชีวิตจิตใจ มีเสน่ห์ชวนดึงดูดใจเจ้าดิเรกรูจให้หลงรักคุณหญิงลอออรทั้งรูปร่างหน้าตาสีหน้าท่าทาง จริตมารยาท และคุณงามความดี ทำให้เกิดความประทับใจเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างข้อความ

...ชายหนุ่มมองอีกฝ่ายเต็มตา ในแสงสลัว คุณหญิงโยธาบดีดูผุดผ่องพริ้มพราย
เธองามราวกับรูปวาด เขานึกแวบขึ้นมา ไม่ใช่หรอก รูปวาดไม่มีชีวิตจิตใจ เคลื่อนไหว
ไม่ได้ เยื่อนแยมอ่อนหวานยามให้คำตอบ ละมุนละม่อมแต่หนักแน่นแบบนี้ก็ไม่ได้
เขาไม่เคยเห็นผู้หญิงคนใดจับจิตจับใจเขามากเท่านี้มาก่อน แม้แต่รู้งระวี ก็ยังไร้จริต
และสีหน้าท่าทางอย่างเดียวกัน...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 659-660)

“ภาพเขียนอย่างวิจิตร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ภาพเขียนอย่างวิจิตรพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 867) ให้ความหมายคำว่า “ภาพเขียน” หมายถึง น. สิ่งทีวาดขึ้นเป็นรูปหรือสิ่งที่ถ่ายแบบไว้ และคำว่า “วิจิตร” หมายถึง ว. งามน่าตื่นตา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1117) ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ภาพเขียนอย่างวิจิตร” หมายถึง คนสวยงามคมคายเป็นที่น่าสนใจ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่เป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามคมคาย มีเสน่ห์เป็นที่น่าชมมอง แสนดีปรับบุคลิกภาพจากครุสวามันนอกที่มีหน้าตาเรียบไร้สีสันบนใบหน้า แต่งกายเรียบง่ายอย่างล้าสมัยตามฐานะผู้เป็นครู เปลี่ยนรูปแบบการแต่งกายให้ทันสมัย แต่งหน้าให้มีสีสันสวยรับกับใบหน้า เพิ่มความสวยคมคายให้มีความทันสมัยชวนมอง เปรียบเหมือนภาพเขียนอย่างวิจิตรที่ผู้วาดบรรจงแต่งแต้มสีสันไว้อย่างงดงาม ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีกำลังมองดูเงาของตนเองในกระจกยื่นชนิดหกกลับได้ซึ่งเป็นกระจกเงาโบราณ จนปรอทบางตอนหายไปและขึ้นผ้าเป็นหย่อม ๆ

รูปร่างหน้าตาของหล่อนผิดไปจากเมื่อหกเจ็ดเดือนก่อนมาก หล่อนไม่ใช่ครูแสนดี หน้าตาเรียบปราศจากสีสัน ไร้ผมสั้น ๆ ธรรมดา และแต่งกายเรียบง่ายตามฐานะครู ‘บ้านนอก’ อีกต่อไปแล้ว กลายเป็นสาวน้อยหน้าตาสมัยใหม่ เขียนตาทาปาก ระบายบรัชออนลงบนผิวหน้า จนดูคล้ายกับตุ๊กตาหรือภาพเขียนอย่างวิจิตร แทนที่จะเป็นเลือดเนื้อตามธรรมชาติของคนจริง ๆ ชายกระโปรงซึ่งเคยคลุมเข้าเสมอ ร่นขึ้นเหนือเข้าเกือบสีนี้ว ครึ่งแรก ๆ แสนดีก็นึกกระตาคใจความเปลี่ยนแปลงของตัวเอง จะเดินเห็นก้มลุกคู้มันขวยเขินเหมือนคนปลอมตัว แต่ครั้นนาน ๆ เข้า เมื่อเกิดความเคยชิน แสนดีก็คุ้นกับความเปลี่ยนแปลงของหล่อน...แน่ละ ! ความเคยชินมักจะทำให้คนเราหยาบหนาท่อความละอายมากขึ้นทีละนิด จนกระทั่งหมดความละอายไปในที่สุด !...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 270-271)

“ภาพวาดผู้หญิงโบราณ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวนเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ภาพวาดผู้หญิงโบราณ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 867) ให้ความหมายคำว่า “ภาพวาด” หมายถึง น. สิ่งทีวาดขึ้น

เป็นรูปหรือสิ่งที่ถ่ายแบบไว้ และคำว่า “โบราณ” หมายถึง ว. มีมาแล้วช้านาน, เก่าก่อน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 689) ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ภาพวาดผู้หญิงโบราณ” หมายถึง คนสวยงามโดดเด่น นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแห้ว เป็นผู้หญิงที่มีความงดงามจับใจ โดดเด่น มีรอยยิ้มและดวงตาสวยงาม เป็นที่รักของเพ็ญซึ่งหลงรักความบริสุทธิ์ผุดผ่องงดงามเหมือนสาวสวยในภาพวาดผู้หญิงโบราณที่ช่างได้บรรจงวาดไว้ได้อย่างงดงาม ดังตัวอย่างข้อความ

...ปวิษาเพ็ญบุญลงมา พอดีกับรถรับพระวิ่งเข้าบ้านเพ็ญบุญโผล่เข้าไปในห้องกระจกที่จัดไว้เป็นห้องพิธี เกือบจะสยดออกมาตามความเคยชินเมื่อเห็นแขกมากันมากมายจนต้องนั่งลั่นออกไปเป็นกลุ่มอยู่ที่ห้องรับแขก

แต่พอมองไปเห็นแป้วแห้วนั่งเด่นอยู่ท่ามกลางพวกผู้หญิงเพื่อนเจ้าสาว อารมณ์ก็ดีขึ้นมาทันที

.....ดูหล่อนเหมือนผุดขึ้นมาจากภาพวาดผู้หญิงโบราณไม่มีผิด สวยจับตาจับใจจนเขาต้องชะงัก.....

เขารักความบริสุทธิ์ผุดผ่องที่ปรากฏอยู่ในยิ้มของหล่อนดวงตาของหล่อน...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 682)

7.2 รูปที่สร้างขึ้น รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ รูปปั้น รูปสลัก รูปฟิงซ์ศิลา และอนุสาวรีย์ ดังตัวอย่าง

“รูปปั้น”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูวง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ รูปปั้น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “รูปปั้น” หมายถึง ผู้ที่แสดงอาการนิ่งแข็งไม่ขยับเขยื้อนร่างกาย นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของภูวง ที่ตกตลึงกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น บิดาของเจ้าภูวงซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าหอหน้าป้วยหนัก ไกล่ล้นชีวิตผูกพันกับภูวงมอภาระของประเทศชาติให้ภูวงเป็นผู้สืบทอดต่อ ภูวงคุกเข่าอยู่บนพื้น มีอาการสงบนิ่งเหมือนรูปปั้นที่ถูกบรรจงสร้างขึ้นไม่มีชีวิตจิตใจ ภูวงน้อมรับฟังสิ่งที่บิดาได้พูดด้วยความเศร้าโศกเสียใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุกเข่าลง ภูวง”

อย่างเชื่องช้าและง่วงย เด็กชายค่อย ๆ คุกเข่าลง พร้อมกับแรงกดจากมือหลายมือ ที่ช่วยกันกดบ่าเขาลงไป

เจ้าหอหลวงก้มลงมองอีกฝ่ายหนึ่ง นัยน์ตาแดงก่ำ หากน้ำเสียงแหบแห้งนั้น ค่อยคลายลงกว่าเมื่อครู่

“ภูวง เจ้าจะทำตัวเหลวไหลอย่างเมื่อก่อนไม่ได้อีกแล้ว ต่อไปนี้เจ้าจะต้อง รับภาระทั้งหมดแทนเจ้าหอหน้าแห่งสาระ !”

เขาที่คุกเข่าบนพื้นอ่อนนยวบลงแทบจะเป็นนั่งราบลงไปเสียตรงนั้น เจ้าภูวง เงยหน้าขึ้นมองบิดา นัยน์ตาเบิกกว้างอย่างตื่นตะลึง หากไม่มีเสียงใดหลุดลอด ออกจากปากอีก

เด็กชายนั่งคุกเข่านิ่ง...นั่งราวกับ**รูปปั้น** กลางผู้คนที่ยีบกริบแทบจะไม่หายใจ หายตาตาค่อย ๆ ไหลรินลงอาบแก้ม...น้ำตาแห่งความอาลัย ความทุกข์ ตลอดจนความตระหนักรู้ว่าชีวิตช่วงหนึ่งที่รู้จักดีมาตั้งแต่จำความได้ บัดนี้ได้ปิดฉากลง ทั้งที่ยังไม่สมควรจะจบ และไม่มีวันเปิดฉากเดิมขึ้นมาได้อีกต่อไป...

(แก้วเก้า, 2554, หน้า 310-311)

“รูปสลัก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ รูปสลัก ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึก เปรียบ “รูปสลัก” หมายถึง ผู้ที่มีรูปร่างสง่างามดูเคร่งขรึม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะ ของดาวิช เมื่ออยู่ในเครื่องแต่งกายแบบเบดูอินที่มีความงามสง่าเคร่งขรึมเหมือนรูปสลักที่ปั้น สลักลงลายวิจิตรบรรจงที่ให้ความงามสง่าที่มั่นคงถาวร ดังตัวอย่างข้อความ

...ดาวิช บิน ฮาบาซ ยืนตระหง่านอยู่กลางพรม ด้วยความสูงโล่เดียวกับพันเอก เพอร์กูสัน รูปร่างได้สัดส่วนดูงามสง่าเมื่ออยู่ในเครื่องแต่งกายแบบเบดูอิน ดวงหน้าสีทองแดง เคร่งขรึมเหมือน**รูปสลัก** และผ้าคลุมศีรษะทอดเงาลงซ่อนเร้นความรู้สึกต่างๆ ที่ปรากฏ ในดวงตาที่คมเหมือนเหยี่ยวทะเลทรายของเขา... (ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 391)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ รูปสลัก ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความ นึกเปรียบ “รูปสลัก” หมายถึง คนที่ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งรอบข้างที่เข้ามากระทบ นำมาเปรียบกับ บุคลิกลักษณะของดาวิชในขณะที่กำลังสอบสวนผู้ต้องหาติดกับฏ ยืนกอดอกแน่นิ่งไม่หวั่นไหว

ต่อกาลเวลาที่เดินล่องไปจนมืดค่ำและอากาศที่เย็นลงคลายความร้อนระอุ ดาวิซจดจ่อกับการทำงานโดยไม่สนใจไยดีกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งเวลาและอากาศ เปรียบเหมือนรูปสลักที่ถูกปั้นให้มีความสวยงามแต่ทำหน้าที่ตั้งโชว์แสดงความสวยงามท่ามกลางกาลเวลาและอากาศในสถานที่จัดแสดง ดังตัวอย่างข้อความ

...ปลายฟ้าเริ่มเปลี่ยนเป็นสีส้มเข้ม ดุจสัญญาณแห่งการจากลาของทิวาวรรพินฟ้าหม่นมัว อากาศค่อยคลายความระอุอ้าว ลมรีนพัดแผ่วมาแต่ไกล ๆ แต่ร่างของดาวิซที่ยืนกอดดอกอยู่ที่ระเบียงชั้นบนของตึกกองบัญชาการกองทัพแห่งชาติซานฟรานซิสโก ซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนผู้ต้องหาคดีกบฏ ยังคงแวววาวเหมือนรูปสลักที่ไม่รับรู้ถึงกาลเวลาและสภาวะอากาศ... (ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 455)

“รูปสลักศิลา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิซ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ รูปสลักศิลา เป็นสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ที่มีหัวเป็นคนร่างกายเป็นสิงโต บริเวณส่วนหัวมีสัญลักษณ์องค์ฟาโรห์อียิปต์ หน้าที่ของสลักแห่งกีซานนอกจากจะนอนเฝ้าพิระมิดแล้ว จะคอยขจัดวิญญาณชั่วร้ายให้พ้นจากหลุมศพของราชวงศ์ ชุนนาง และนักบวชชั้นสูงที่เป็นมัมมี่ฝังอยู่ในโลงศพใต้พี้นทราย ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “รูปสลักศิลา” หมายถึง ผู้ที่มีความสง่างาม แข็งแกร่งและน่ายำเกรง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิซ ที่มีรูปร่างลักษณะใหญ่โตแข็งแกร่ง สง่างามและเป็นที่น่ายำเกรง แก่ผู้พบเห็น ดาวิซไม่สนใจไยดีกับคำแนะนำของคุณพ่ออธิการเบอร์นาร์ด โฮล์ม นักบวชชรา ที่แนะนำตัวให้ดาวิซได้รู้จัก คุณพ่อเปรียบดาวิซที่นิ่งนิ่งด้วยท่าทีสง่างามเหมือนรูปสลักศิลาเปรียบดาวิซเป็นลูกผู้ชายแข็งแกร่งสง่างามมาจากทะเลทราย ซึ่งสลักศิลาเป็นสัญลักษณ์ของทะเลทรายอียิปต์ที่ใหญ่โตมีความสำคัญน่าเคารพยำเกรง ดังตัวอย่างข้อความ

...“พ่อชื่อเบอร์นาร์ด โฮล์ม จะไปเป็นอธิการที่โบสถ์อังกฤษในฟาร์วาร์ นักบวชชราแนะนำตัวเองหลังจากที่นั่งเงียบ ๆ กันมาครู่หนึ่ง

ผู้ที่นั่งอยู่ข้างหน้าไม่แสดงอาการยินดียินร้ายกับคำแนะนำตัว รูปร่างที่ได้สัดส่วนนั้นดูมั่นคงราวรูปสลักศิลา

“ให้พ่อรู้จักชื่อของลูกบ้างได้ไหม” ท่านสาธุคุณถามขึ้นเบา ๆ

“เรียกข้าว่าดาวิซ” อีกฝ่ายตอบโดยไม่ได้หันกลับมามอง “ดาวิซลูกของซัคฮาบาซ”

“ดูเหมือนพ่อจะเคยได้ยินชื่อซัคฮาบาซ” ท่านสาธุคุณพึมพำพาลงทบทวนความทรงจำ...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 94)

“อนุสาวรีย์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ นายดัด เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ อนุสาวรีย์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1371) ให้ความหมายคำว่า “อนุสาวรีย์” หมายถึง น. สิ่งที่สร้างไว้เป็นที่ระลึกถึงบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ เป็นอาคาร รูปปั้น ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “อนุสาวรีย์” หมายถึง บุคคลผู้เป็นที่เกิดทุนยกย่องเคารพนับถือของลูกหลาน นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของนายดัด ผู้เป็นที่รักและเคารพยกย่องนับถือของลูกหลาน ดินดี เปรียบคุณปู่ของตนว่าเป็นอนุสาวรีย์ของตรีมิตร เป็นผู้สร้างหลักมั่นคงให้แก่วงศ์ตระกูล นายดัดเศรษฐกิจที่ดินสร้างและสนับสนุนให้ลูกหลานทำมาหากิน ให้โอกาสดินดีได้เรียนรู้ทฤษฎีเกษตรพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำริในหลวงรัชกาลที่ 9 ดินดีรู้ว่าคนชราอย่างปู่ต้องการให้ลูกหลานมาอยู่ใกล้ซิดจึงไม่ไปเป็นนักธุรกิจใช้เวลาที่มีอยู่ร่วมกับปู่เปรียบเสมือนอนุสาวรีย์ที่จะเป็นที่ระลึกถึงคุณงามความดีที่ได้สั่งสอนและสร้างหลักมั่นคงไว้ให้ลูกหลานยามเมื่อจากกันไป ดังตัวอย่างข้อความ

...“ารู้ใหม่ว่าผมไม่สบายใจเลยที่น้องร้องไห้ขนาดนั้น...มันมีอะไรอื่น ๆ ไหมหะมีไหม...”

แต่ยังไม่ทันตอบ ก็ได้ยินเสียงปู่ที่ดูแปลกไป เพราะค่อนข้างเบา

“ดีเธอ...พุงนี้จะมีมาโม่ง” ปู่กำลัง ‘ติด’ ลูกสาว หากก็ยังติดเขาอยู่มาก เพราะทุกคืน เมื่อปู่ขึ้นเตียงแล้ว เขาจะต้องบีบนิ้วให้ ห่มผ้าให้ นั่งฟังปู่เล่าเรื่อง ‘ตึกดำบรรพ์’ ครึ่งปู่กับยายยังหนุ่มยังสาวที่ปู่เล่าแล้วนับร้อย ๆ หนแต่ก็ยังอยากเล่าไม่สิ้นไม่สุด เมื่อเป็นความสุขของปู่ เขาก็จะปล่อยให้เล่าจนปู่หลับไป...คนแก่ก็เหมือนเด็กไม่ผัดกันสักเท่าไร นั่นก็คือ ต้องการให้ลูกหลานมาอยู่ใกล้ มาเอาอกเอาใจ สักวันละครึ่งชั่วโมงก็ยังดี...ดินดีรู้ซึ่งถึงสิ่งนี้ จึงไม่ทำตัวเป็นนักธุรกิจ ‘เจนวาย’ ผู้เอาแต่คิดคำนวณตัวเลขเพื่อวิ่งไปสู่ผลกำไร แต่จะต้องเสียเวลานาทีไว้ให้ปู่ผู้เป็น ‘อนุสาวรีย์’ ของตรีมิตร...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 291-292)

7.3 สิ่งที่ทำด้วยวัสดุและวิธีการต่าง ๆ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ เครื่องแก้ว ดังตัวอย่าง

“เครื่องแก้ว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เครื่องแก้ว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 155) ให้ความหมายคำว่า “แก้ว” หมายถึง น. หินแข็งใส แลลลอดเข้าไปข้างในได้ ได้แก่ จำพวกเพชรพลอย, สิ่งของที่ได้จากการใช้ทรายขาวเป็นส่วนประกอบสำคัญมาหลอมกับสารที่มีสมบัติเป็นต่าง เช่น ออกไซด์ของโซเดียม ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เครื่องแก้ว” หมายถึง บุคคลที่มีศักยภาพมีคุณค่าในตนเอง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิชที่เป็นทรายที่ถูกหล่อหลอมให้เป็นเครื่องแก้วที่เจียรไนที่มีประโยชน์และมีคุณค่าเมื่อโหลที่มีคนรู้ถึงที่มาของเครื่องแก้วนี้คือคำพูดของท่านสาธุคุณเบอร์นาร์ด โสล์มได้กล่าวชื่นชมดาวิชที่เป็นคนเก่งมีศักยภาพในตนเองที่มาจากทะเลทราย เปรียบเหมือนเม็ดทรายที่จะยอมให้หล่อหลอม คือ การเข้าอบรมเรียนรู้วิชาทหารพัฒนาตนเองให้มีการศึกษา และพิสูจน์ความสามารถของตนจนประสบความสำเร็จในชีวิต สมดังคำเปรียบเป็นเครื่องแก้วที่มีความแวววาวสะท้อนคุณงามความดีและความสามารถของตนให้เป็นที่ประจักษ์ ด้วยความอดทนที่แข็งแกร่งฝ่าฟันทุกอุปสรรคเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในชีวิตจนได้รับตำแหน่งเป็นผู้นำชาวเบดูอิน ตามอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นไว้ให้เป็นผู้นำชาวเบดูอินที่ยิ่งใหญ่เหมือนบิดาของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...ท่านสาธุคุณมองดูชายหนุ่มด้วยสายตาที่เปี่ยมไปด้วยความรักใคร่

“มีสิ่งหนึ่งที่พ่อยังไม่เคยบอกแก่ลูก” ท่านสาธุคุณเอ่ยด้วยน้ำเสียงที่เนิบ ๆ

“ลูกเป็นเครื่องแก้วที่งดงามเหลือเกิน”... (ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 278)

7.4 สิ่งที่ใช้ในการเขียนภาพ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สีสัน ดังตัวอย่าง

“สีสน, สีขาวนวล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สีสน, สีขาวนวล พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1237) ให้ความหมายคำว่า “สีสน” หมายถึง น. สีต่าง ๆ, โดยปริยายหมายความว่า มีชีวิตชีวา มีจุดเด่นหรือมีลักษณะเด่น “สีขาวนวล” หมายถึง ว. สีขาวปนเหลือง; ฟ่องเป็นยองใย, งามผุดผ่อง ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สีสน, สีขาวนวล” หมายถึง บุคคลผู้ผ่านประสบการณ์ชีวิตหลากหลายทั้งทุกข์และสุข นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออร หลานของลออออรเปรียบเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของลออออรเหมือนสีสนที่ใช้แต่งแต้มสีตามลวดลายของภาพใ้้งดงาม

ชีวิตของคุณยาลออรเปรียบเหมือนสีขาวนวล ไม่ฉูดฉาดตึงเฟ่งมองยิ่งละมุนละม่อมงดงาม ลออรผ่านเรื่องราวในชีวิตทั้งทุกข์และสุขมากมาย โดยผ่านไประหว่างสง่างามจากการวางตน ให้เหมาะสมกับฐานะ และศักดิ์ศรีของผู้หญิงที่มีความดีเป็นเครื่องประกอบในการดำรงชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ถ้าหากว่า คุณย่ามีชีวิตอยู่จนถึงวันนี้ ปี 2546 ท่านจะอายุครบ 100 ปี

คุณย่าเกิดในรัชกาลที่ 5 เป็นคนหัวแผ่นดินอย่างเต็มภาคภูมิ ถ้าหากว่าความทรงจำ เกี่ยวกับคุณย่า คือ **สีส้น** มันก็คงเป็น **สีขาวนวล** งามละมุนไม่ฉูดฉาดบาดตา ยิ่งเพ่งพิศ ยิ่งจับใจ ไม่ต่างอะไรจากชื่อของท่าน

คุณย่าชื่อ ‘ลออร’

เริ่มตั้งแต่ชื่อ คุณย่าก็ไม่เหมือนคนแก่ในวัยเดียวกันเสียแล้ว ยิ่งถ้ารู้จักคุณย่า ก็จะพบว่า มีหลาย ๆ อย่างผิดแผกจากคนรุ่นเดียวกันหรือแม้แต่รุ่นหลังท่าน...

(ว.วินิจัยกุล, 2551, หน้า 1)

7.5 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการ แสดงลักษณะสิ่งที่ใช้ในการเล่น รูปภาพความนึก เปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ ตุ๊กตา ตุ๊กตาสวย ๆ ตุ๊กตาไขลาน และตุ๊กตาทะยอย ดังตัวอย่าง

“ตุ๊กตา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแห้ว เปรียบกับ หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 155) ให้ความหมายคำว่า “ตุ๊กตา” หมายถึง น. ของเล่นของเด็กซึ่งทำเป็นรูปคน หรือสัตว์ เป็นต้น มักมีขนาดเล็กกว่าตัวจริง ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้ว สื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตา” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่น ไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป่วแห้วที่เกิดขึ้นมีผิวพรรณผุดผ่อง หน้าตาสวยงามน่ารัก นัยน์ตากลมดำขลับ หน้าตาอ้วนอิ่มทั้ง ๆ ที่ไม่ได้อ้วน สวยเหมือนตุ๊กตา ที่ไม่มีอารมณ์ความรู้สึก ดังตัวอย่างข้อความ

...นวลวรรณมองดูเด็กหญิงที่พยาบาลอุ้มอยู่อย่างพิถีพิถัน

ผิวพรรณผุดผ่องหน้าตาน่ารัก สงบเสงี่ยมอยู่ในอ้อมแขนของพยาบาล ไม่ตื่น ไม่แสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ใด ๆ ดูไม่น่าเชื่อว่าทารกวัยสิบเดือนจะนิ่งสงบได้ อย่างเด็กคนนี้

นัยน์ตากลมหดคำขลับจ้องมองดูหล่อนนิ่ง ริมฝีปากหยักมุมปากดูเหมือนยิ้ม แต่ที่จริงแล้วแม่หนูไม่ได้ยิ้มลักษณะสีหน้าแม่หนูคล้ายตุ๊กตา ซึ่งนวลวรรณอธิบายไม่ถูก มันเหมือนกับไร้ความรู้สึกอย่างไรไม่รู้ ไม่รู้เรไร ไม่แจ่มใส แต่ก็ไม่หวาดกลัวตื่นเต้น...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 26-27)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตา ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตา” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแ้วแหวที่เป็นเด็กผู้หญิงสวยงามน่ารักไม่ซุกซนเหมือนเด็กในวัยเดียวกัน เหมือนตุ๊กตาที่ตั้งในตู้โชว์ต่างกันที่แ้วแหวมีนัยน์ตาขลับ จับจ้องมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...นวลวรรณจำเป็นต้องอุ้มเด็กหญิงขึ้น รถยนต์กลับมาบ้าน เด็กหญิงยอมมากับหล่อนโดยดี ไม่แสดงว่าติดที่หรือติดพยาบาลซึ่งเป็นผู้เลี้ยงดูมาแต่เพิ่งออกจากต้อบ แม่หนูนั่งนิ่งเงียบอยู่บนตักนวลวรรณ ระหว่างที่รถวิ่งไปตามถนนนัยน์ตารูปสวยคำขลับจ้องมองออกไปนอกรถ ดูเหมือนจะมีนัยน์ตาอย่างเดียวกันที่แตกต่างจากตุ๊กตา โดยสิ้นเชิง นอกจากนั้นไม่ว่าจะเป็นใบหน้า ผิวพรรณลักษณะ การนั่งเฉยไม่ดิ้นตุ๊กตัก ไม่ชนคว้านั่นคว้าน้อย่างเด็กส่วนมาก...ใครเห็นเข้าก็อดนึกถึงตุ๊กตาในตู้โชว์ไม่ได้...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 28)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตา ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตา” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะท่าทีของแ้วแหวที่นิ่งเฉยไม่มีการตอบสนองกลับกับคนรอบข้างเลี้ยงง่ายจับให้นั่งอยู่ตรงไหนแ้วแหวไม่ยุกยิกน่ารักน่าเอ็นดูและน่าสงสารยิ่งนัก ดังตัวอย่างข้อความ

...“เขาคงเพิ่มให้หรอกนะ” อุไรว่า

แต่ที่จริงท่าทางเด็กคนนี้เลี้ยงง่าย คงไม่ทำให้แกหนักหนาอะไรขึ้นมามากเท่าไรหรอกดูซี...พี่แจ่ม...เซี่ยเฉย ไม่ซีแยะ ไม่ยุกยิก กะปุกลูกเหมือนตุ๊กตาไม่มีผิด”

“น่าเอ็นดู...” ป้าแจ่มชมอีก บุญนำลุกขึ้นจากม้านั่งรีดผ้า ทางแขนเข้าอุโ

“มา...ขอหนูอุ้มบ้าง...”

เด็กหญิงอ่อนตัวเข้าหาโดยดี นัยน์ตากลมจ้องมองทุกคนที่กำลังอุ้ม ริมฝีปาก
ลิ้มตามธรรมชาติ ชวนให้เอ็นดูและยิ่งชวนให้น่าสงสารสำหรับคนรู้ประวัติ...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 32)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตา ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “ตุ๊กตา” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่ง
อารมณ์ความรู้สึก ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแ้วแหวเมื่อเป็นภรรยาของเพิ่มบุญ
ถูกกดจวบจนคล้ำร่างกายราวกับแ้วแหวเป็นตุ๊กตา ไม่มีอารมณ์ตอบสนอง เพิ่มบุญแสดง
สัญชาตญาณเพศผู้ฝ่ายเดียว แ้วแหวมีเพิ่มบุญเป็นหลักยึดเหนี่ยวเป็นที่พึ่งในชีวิต ดังตัวอย่าง
ข้อความ

...เขากอดรัดหลอนเหมือนกับที่แ้วแหวกอดรัดป้อหลอเอาไว้กับอก ต่างกันตรง
ที่เขาจูบและลูบคลำหลอนทั้งเนื้อทั้งตัวด้วยลักษณะราวกับว่าหลอนเป็นตุ๊กตาแสนสวย
ของเขา.....

“ต่อไปไม่ต้องกลัวใครทั้งนั้น แ้วเป็นเมียฉันไม่ต้องกลัวใครอีกต่อไป”

แ้วแหวยิ่งรู้สึก ‘เกาะเกี่ยว’ กับเขายิ่งขึ้น รู้สึกว่าต่อไปนี้หลอนมีเพิ่มบุญ
เป็นเหมือนหลักให้หลอนยึด ความรู้สึกที่เกิดกับเพิ่มบุญครั้งนี้เป็นความรู้สึกที่ไม่เคย
เกิดกับใครมาก่อน แม้แต่ปวิช...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 714)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แ้วแหว เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตา ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “ตุ๊กตา” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่น ไร้ซึ่ง
อารมณ์ความรู้สึก ปวิชเปรียบแ้วแหวเป็นตุ๊กตาที่พร้อมจะถูกผู้คนบนการชีวิตให้ก้าวเดินตาม
ที่จัดวางไว้ให้ แ้วแหวไม่มีโอกาสได้เลือกที่จะทำหรือไม่ทำ ตั้งแต่แ้วแหวเกิดลืมตาดูโลก
ถูกลิขิตโชคชะตาให้ก้าวเดินมาโดยตลอด ดังตัวอย่างข้อความ

...ปวิชชำเลื่องดูหล่อนอย่างรำคาญนิด ๆ สมเพชหน่อย ๆ ความรู้สึกที่เคยเห็นหล่อนเป็นผู้หญิงสวยงาม น่ารักน่าใคร่และน่าสัมผัส ซึ่งเคยมีอยู่บ้างในยามเกิดสัจญาณเพศผู้ตอนนี้ไม่มีเหลืออยู่เลย เห็นหล่อนเป็นเหมือนตุ๊กตามากกว่า

ตุ๊กตาที่พร้อมจะอยู่ใน ‘คอนโทรล’ ของทุกคนซึ่งเป็นเจ้าของ... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 338)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตา ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตา” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก คุณพิศสมเปรียบแป้วแหววเหมือนตุ๊กตาที่มีความสวย เชื้อพัง และทำตามคำสั่งทุกประการ จับให้แต่งตัวสวยแบบที่คุณพิศสมต้องการแป้วแหววยอมตามใจ จึงทำให้พิศสมมีความสุขที่สามารถชดเชยความไม่สมหวังในตัวลูก ๆ ที่ไม่เป็นไปอย่างแม่ได้กำหนดไว้ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแหววนั้น สุดแต่คุณพิศสมจะให้แต่งตัวอย่างไร แนะนำอย่างไร แป้วแหววกก็เชื่อฟังโดยดี

“สวยค่ะ”

“ค่ะ แป้วชอบ”

“ค่ะ” แล้วก็ “ค่ะ” เพียงอย่างเดียว

“ค่ะ” ด้วยสีหน้าอันยิ้มแย้มแจ่มใส และปลื้มเปรมจริง ๆ จัง ๆ ไม่เคยล้งเล้ออ้างแม่แต่น้อย

ต่างคนต่างไม่รู้ตัวว่าคนหนึ่งนั้น เปรียบเสมือนมีตุ๊กตามาให้เล่น.....ตุ๊กตามีชีวิตซึ่งยอมตามใจคนทุกอย่าง จึงเกิดความสุข ความพอใจ เพราะคนนั้นสมบูรณ์เพียบพร้อมไปเสียทุกอย่าง จะเล่นอะไรตามประสาคนมีเงินก็ไม่สู้สนุกเสียแล้วแป้วแหววจึงเป็นเหมือนทั้งของเล่น และสิ่งทดแทนความผิดหวังในตัวลูก ๆ...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 666)

“ตุ๊กตาสวย ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตาสวย ๆ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตาสวย ๆ” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงาม

ที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก เดชนผู้เป็นลุงของแป้วแหวเปรียบแป้วแหวเป็นตุ๊กตาสวย ๆ เป็นเด็กสาวสวยที่น่าเป็นห่วงถึงภัยอันตรายจากผู้ชายที่จะเข้ามาอำยิความสวยของแป้วแหวได้ จึงห่วงใยหลานสาวที่สวยบริสุทธิ์ไร้เดียงสาไม่รู้จักปกป้องดูแลความปลอดภัยให้ตนเองได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เดชนมองหน้าหลานกรรยาอย่างเวทนา รู้สึกเหมือนหลอนเป็นตุ๊กตาสวย ๆ
ที่น่าห่วงใย
หลอนทำให้เขานึกถึงกวาง
กวางนั้นพร้อมที่จะเป็นเหยื่อสัตว์ร้ายมีเขี้ยวเล็บ แต่กวางก็ยังมีที่ท่า
และสัญชาตญาณระแวงภัย
ทว่าแป้วแหวช่างไม่มีเอาเสียเลย
เขาเป็นผู้ชาย ไม่รู้จะสอนหลอนว่าอย่างไรดี ได้แต่บอกว่า
“แป้วอยากทำงานตามใจ แต่ระวังหน่อยนะ แป้วยังเด็กต้องระวังตัวให้ดี”...
(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 307)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตาสวย ๆ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตาสวย ๆ” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก แม่ของรินชาติเปรียบแป้วแหวเหมือนตุ๊กตาสวย ๆ เป็นผู้หญิงที่เหมาะสมกับผู้ชายที่ต้องการได้แป้วแหวเป็นเครื่องประดับ ซึ่งเหมาะกับคุณสมบัติและเพิ่มบุญที่มีทรัพย์สินเงินทองเป็นเศรษฐกิจมีพร้อมที่จะเลี้ยงดูแป้วแหวได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่างข้อความ

...“อย่างริน ชีวิตเพิ่งจะเริ่มต้น ถ้ามีเมียก็ต้องได้เมียที่จะมาช่วยส่งเสริมกัน สมมุติว่ารินได้เด็กคนนั้น แกจะมาช่วยอะไรรินได้ นอกจากรินจะต้องคอยเลี้ยงดูแก่เท่าที่แม่เห็นตอนแก่ไปกับคุณพิศม จะว่าปัญญาอ่อนก็ไม่เชิงเหมือน...เอ...จะเปรียบว่าเหมือนอะไรดี...แม้ว่าคล้ายตุ๊กตาสวย ๆ อะไรอย่างนั้นนะ คนแต่งงานกับแก ก็ต้องเป็นคนที่ต้องการเอาแกไปประดับไปโชว์ อย่างคุณพิศม อย่างเพิ่มบุญ เขาเป็นเศรษฐีอยู่แล้ว ยายแป้วก็มีประโยชน์มีค่าสำหรับคนอย่างเขา แต่อย่างลูก...”

“ถ้าได้เมียอย่างยายแป้วแหวก็คงไปไม่รอด เว้นแต่ลูกจะมีหลักฐานมั่นคงพอที่จะเลี้ยงตุ๊กตาไว้ดูเล่น”

“แม่ไม่ได้พูดถึงความรักเลยนะครับ พูดถึงแต่เฉพาะความต้องการของคนที่จะแต่งงานกับแป้วแหว อย่างเดียวเท่านั้น” ชรินชาติขัดเสียงเรื้อย ๆ ฟังเล่นมากกว่าจริงตามเคย...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 788-789)

“ตุ๊กตาไขลาน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตาไขลาน ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตาไขลาน” เป็นเด็กที่มีพัฒนาการช้าไม่เป็นไปตามวัย แป้วแหวก้าวขาเดินได้ทีละก้าวอย่างเชื่องช้าเหมือนตุ๊กตาไขลาน ดังตัวอย่างข้อความ

...นายประวาลมองดูเด็กหญิงอย่างอัศจรรย์ใจแกมเวทนาลูกหญิงชายของเขา คลอดจนเด็กอื่น อายุสองขวบ ก็วิ่งกันปร๋อพูดได้ทีละหลาย ๆ คำแล้ว แต่เด็กคนนี้ เพิ่งจะหัดเดิน พูดก็ยังไม่ได้สักคำเดียว มีหน้าซ้ำ ยังร้องไห้ไม่เป็น

คุณนายกำลังจะบ่นออกมาว่า...ไม่เห็นมันเดิน

ก็พอดีแม่หนูก้าวขาช้า ๆ ก้าวทีหนึ่ง แล้วก็ค่อย ๆ ยกขาก้าว ก้าวที่สอง...ก้าวที่สาม...เชื่องช้าเหมือนตุ๊กตาไขลาน...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 70-71)

“ตุ๊กตาหยก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ตุ๊กตาหยก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1306) ให้ความหมายคำว่า “หยก” หมายถึง น. หินแก้ว มีลักษณะแข็งเป็นสีต่าง ๆ ใช้ทำเครื่องประดับและเครื่องใช้ เป็นต้น ถือว่าเป็นของมีราคา ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ตุ๊กตาหยก” หมายถึง ผู้หญิงที่มีความสวยงามมีคุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวเป็นผู้หญิงสวยไม่อวดฉลาด มีคุณค่าที่งดงามความดี เปรียบแป้วแหวเป็นตุ๊กตาหยกที่มีค่าราคาแพงไม่ใช่ตุ๊กตากระเบื้องธรรมดาที่ไม่มีค่าราคา ดังตัวอย่างข้อความ

...“แป่วแหวเป็นโง่บ้างวะ” ปวิขถามเมื่อขึ้นไปนั่งกันบนรถแล้ว และเขากำลังนำรถเคลื่อนที่

“สว้ย น้ารัก...ก็เท่านั้น เพราะที่เอาตัวมาก็ต้องการแค่นั้น คนทำงานเยอะแยะไปแล้ว คนเก่งก็เยอะแยะ ได้แบบนี้ดีแล้ว ไม่ได้ตั้งใจเอามาทำงานนี่หว่า”

“ถามนิดเดียวตอบเสียยาว ไอ้ห...”

“คำถามแข็งมันกว้างเหลือเกินนี่หว่า” ปวิขหัวเราะ

“ผู้หญิงคนนี้ค่าอยู่ที่ความสวยอย่างเดียวเหมือนตุ๊กตายังไงยังงั้นแต่ก็เป็นตุ๊กตาหยกไม่ใช่ตุ๊กตากระเบื้องธรรมดา”

“ถึงขนาดนั้นเชียรว” ปวิขสัพยอก

“เออ...อ้าวถึงขนาดนั้น”

“คนส่วนมากเขาถูกผู้หญิงโง่”

“แต่อ้าวผู้หญิงโง่น้ารัก ต้องโง่อย่างโง่เดียวसानะ ไม่ใช่โง่แล้วอดฉลาด...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 344)

8. สิ่งและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ฐานภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ สิ่งที่เกี่ยวข้องกัน และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางอักษรดังตัวอย่าง

8.1 สิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ฐานภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ สินค้า สินค้าค้างแวง และสินคาราคาถูก ๆ ดังตัวอย่าง

“สินค้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป่วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สินค้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1233) ให้ความหมายคำว่า “สินค้า” หมายถึง น. สิ่งของที่ซื้อขายกัน ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สินค้า” หมายถึง ผู้หญิงที่มีมูลค่าในการซื้อขาย นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป่วแหวที่เพิ่มบุญอยากแต่งงานกับแป่วแหว ไม่อยากเปรียบแป่วแหวเป็นสินค้าที่ใช้แลกเปลี่ยนซื้อขาย แต่ก็มีอาจปฏิเสธได้แป่วแหวจึงถูกตีค่าราคาเพื่อเรียกร้องค่าสินสอดจากเพิ่มบุญ แป่วแหวเป็นเพียงตุ๊กตาที่คนต่างซื้อหาไปเพื่อเป็นของเล่นหรือเป็นเครื่องประดับเท่านั้น ดังตัวอย่างข้อความ

...“ตอนนี้เขากลับมาอยู่ในปกครองของคุณแม่แล้ว ไม่เหมือนตอนอยู่อเมริกา เห็นจะต้องขอจากคุณแม่”

“นี่เป็นการโยกโย้เพื่อเรียกร้องอะไรหรือเปล่า ปวิษฐกันตรง ๆ เลยนะ พ่อกับแม่ ผมกำลังดิศดักกันอยู่เรื่องสินสอดบ้า ๆ อะไรก็ไม่รู้ละ สรุปแล้วก็คือ พ่อแม่จะต้องจ่ายเงินในการนี้ ถึงผมไม่อยากให้แป่วเป็น**สินค้ำ** แต่ก็หลีกเลี่ยงไม่ได้”

“มันเป็นธรรมเนียมนะครับ คิดเสียอย่างนี้ก็แล้วกันครับ คุณเพิ่ม”

หล่อนกอดพ่อหลอไว้แนบอก กระซิบกระซาบกับมันถึงความลับและความปรารถนาของอารมณีสาว...ความลับความปรารถนาที่จำต้องเก็บอัดอั้นเอาไว้...เดียวดายและว้าเหว เพราะทุกคนเห็นหล่อนเป็นเพียงเด็กโง่ หญิงสาวโง่...เช่นเดียวกับตุ๊กตาที่ไร้ชีวิตจิตใจ ตุ๊กตาจะต้องการอะไรไปมากกว่าการมีคนซื้อหาเอาไปเป็นของเล่นหรือของประดับประดา...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 631)

“สินค้ำค้างแผลง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สินค้ำค้างแผลง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 254) ให้ความหมายคำว่า “ค้าง” หมายถึง ก. ติดอยู่กลางทาง ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สินค้ำค้างแผลง” หมายถึง ผู้ชายโสดร้างราจากการมีรัก นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพที่กลับมาจากการทำงานในป่าดอย กลับมาเมืองหลวงมีผู้หญิงถึงสองคนที่สนใจติดต่อกับ คือ สุดหล้าหญิงคนรักเก่าและปีทอง หญิงที่พึงใจอยากให้ออบสนองรับรัก ชีวันกล่าวประชดเปรียบเปรยสามภพว่าเป็นสินค้ำค้างแผลง เป็นชายโสดที่ไม่มีคู่ครองมาเนิ่นนาน ไม่มีหญิงใดให้ความสนใจ หรือให้ความสำคัญกลับมาเป็นที่หมายปองอีกครั้ง ดังตัวอย่างข้อความ

...มีผู้หญิงถึงสองคนคอยเรียกตัวเขา คนหนึ่งคือสุดหล้า อีกคนหนึ่งคือปีทอง
สุดหล้าโทรศัพทมาทุกวันจนคุณยายสันติระชะ

‘เพื่อนเก่าของสาม โทร. มาอีกแล้ว เขาบอกให้โทร. กลับไปหน่อยจ๊ะ’

“มาคราวนี้เจ้าสามชายดี หลังจากเป็น**สินค้ำค้างแผลง**อยู่นาน” ชีวันล้อ ยิ้ม ๆ
“แม่มายก็เรียกทั้งวันทั้งคืน”

“เหม...” หญิงสาวร้องเบา ๆ “อย่าเอาไปเปรียบเปรยแบบนั้นเลยคะ ปีไม่ได้คิดจะตี้อีสามแบบเดียวกับแม่ม่งแม่ม่ายอะไรนั้นหรอก คนละความหมายกันนะคะ ขอให้ทราบ”

“โกรธด้วยหรือ พุดแค่นี้โกรธด้วย” ชีวันเลยทำเสียงจืด ๆ

“โกรธซีคะ ก็ปีไม่ได้เป็นแฟนเก่าอีสามนี่”

“น่า... ล้อเล่นน่า” ชีวันเคาะตะตองหน้าหล่อนเบา ๆ

ปีทองเลยแกลังทำขริ้มก้มหน้ารับประทานข้าวในงานพลาสติก เล็ก ๆ...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 412-413)

“สินคําราคาถูก ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สินคําราคาถูก ๆ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 733) ให้ความหมายคำว่า “ถูก” หมายถึง ก. มีราคาต่ำ, คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สินคําราคาถูก ๆ” หมายถึง ผู้หญิงที่ไม่มีคุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแห้วเป็นผู้หญิงที่สวยแต่ไม่มีค่า ความฉลาด จึงไม่มีคุณค่าซึ่งเปรียบได้กับสินคําราคาถูก ๆ ที่ได้มาอย่างง่ายดายไม่มีคุณค่าให้เทิดทูน ได้รับความสนใจไม่นานถูกทอดทิ้งอย่างไม่มีเสียดายของ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไปไหนมาลูก”

“ไปรับแป้วไปผับ”

“คุณนวลวรรณเขาไม่ว่าอะไรรี”

“ว่าทำไม ผมไปบอกเขาว่าแป้วมีค่ายิ่งกว่าเงินล้านห้า หรือหลาย ๆ ล้านเยอะเยะ เห็นนัยน์ตาของมารดาเหมือนปลงอนิจจัง เพิ่มบุญก็อ่านความรู้สึกของมารดาออก เขาแค่นยิ้มออกมานิดหน่อย

“ใช่...” เน้นเสียงห้วน ๆ ดุ ๆ

“กับคนอื่นผู้หญิงอย่างแป้วเหมือนขี้หมา เหมือนเศษสวะหรืออย่างตีกี้เหมือนสินคําราคาถูก ๆ เพราะแป้วโง่ ถึงจะสวยก็โง่ แต่ค่าของคนมันอยู่ที่ตรงไหนกันแน่ ใครเป็นคนกำหนด ใครเป็นคนตีราคา สำหรับผม...กะหรือบางคนมีราคาต่ำแต่มีค่าสูง ผู้ดีชู้ตอบางคนมีราคาสูงแต่มีค่าต่ำ...ค่าของความบริสุทธิ์ ผุดผ่องของความคิด

ของน้ำใจ เพราะฉะนั้น ผู้หญิงอย่างแ้ว อย่าว่าแต่จะเรียกแค่ล้านห้า ที่ล้านผมก็จะหาไปให้ หัวเด็ดตีนขาด ผมก็จะแต่งงานกับแ้วให้ได้

หล่อนกอดป้อหลอไว้แนบอก กระซิบกระซาบกับมันถึงความลับและความปรารถนาของอารมณ์สาว...ความลับความปรารถนาที่จำต้องเก็บอัดอันเอาไว้...เดียวดายและว้าเหว

เพราะทุกคนเห็นหล่อนเป็นเพียงเด็กโง่ หญิงสาวโง่...เช่นเดียวกับตุ๊กตาที่ไร้ชีวิตจิตใจ ตุ๊กตาจะต้องการอะไรไปมากกว่าการมีคนซื้อหาเอาไปเป็นของเล่นหรือของประดับประดา...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 638-639)

8.2 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางอักษร แสดงลักษณะสิ่งที่ใช้ดีเส้น รูปภาพ ความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ไม้บรรทัด ดังตัวอย่าง

“ไม้บรรทัด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สามภพ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไม้บรรทัด พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 933) ให้ความหมายคำว่า “ไม้บรรทัด” หมายถึง น. อุปกรณ์การเขียนชนิดหนึ่งทำด้วยไม้ เป็นต้น สำหรับทาบทับเป็นแนวเพื่อขีดเส้นให้ตรง ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไม้บรรทัด” หมายถึง คนชื่อตรง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสามภพเป็นผู้ชายที่มีนิสัยตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ ไม่คดโกง เที่ยงธรรม ต่อหน้าที่การงานและมีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงานและต่อหน้าที่การงานไม่คดโกงยกยอกทรัพย์สินของชาติบ้านเมืองเพื่อกอบโกยผลประโยชน์สร้างหลักให้ชีวิตตนมั่นคง ดังตัวอย่างข้อความ

... โอเอ๋ย...ทำไมหนอ เขาจึงจะไม่วุ่นวายในวาทะที่แตกกระเทือนตัดพ้อนี้ ทำไมจะไม่รู้ความคิดนึกตรึกตรองของหล่อน...แต่เขาจะกล่าวถ้อยคำฉันใดเล่า จึงจะทำให้อาการหล่อนดีขึ้น และรับรู้ความบางอย่าง ความจริงใจที่เป็นส่วนลึกของเขา

“ผมเหี้ยมมากหรือครับ”

“เหี้ยมมาก” คราวนี้ เสียงหล่อนชักจะเครือ และพร้อมกัน รถก็ช้าลง “ปีไม่ทราบเลยว่า จิตใจพี่สามทำด้วยอะไร...พี่สามตรงเผงเป็นไม้บรรทัดแบบนี้ เพื่ออะไรกันคะ...มีอุดมการณ์นะได้ ปีว่าได้ แต่น่าจะยึดหยุ่นบ้าง”

“แต่ผมก็มีความสุขนี่นะ” เขาตอบเรียบ ๆ

“พี่สามมีความสุขได้ยังไงกันเมื่อ...ปีไม่เคยเห็นพี่สามมีอะไรสักอย่างที่เหมือนคนอื่น ที่คนอื่น ๆ เขาดีนรรนนวนววยหา”

“ทำไมผมต้องเหมือนคนอื่นด้วยล่ะ” ปลายเสียงแปลกใจระคนซ้ำ “คุณป๋อยากให้ผมเหมือนใคร เหมือนตรงไหน...ฟังแล้วก็ยังไม่รู้เรื่องอยู่นั่นเองแหละ”

“ก็เหมือน...คนทั้งโลกนี่ซีคะ” หล่อนชักพาล...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 570)

9. สิ่งและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการตกแต่งและประติณกาย

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ สิ่งที่ใช้ทำเครื่องประดับ สิ่งมีค่าที่ไม่ใช่แก้ว สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ และสิ่งที่สวมป้องกันอวัยวะ ดังตัวอย่าง

9.1 สิ่งที่ใช้ทำเครื่องประดับ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ดวงแก้ว เพชรเม็ดงาม ดังตัวอย่าง

“ดวงแก้ว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดวงแก้ว พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 422) ให้ความหมายคำว่า “ดวงแก้ว” หมายถึง น. ชื่อดาวฤกษ์สวาดิวง; ใช้ประกอบคำอื่นเป็นคำเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นที่รักยิ่ง หญิงที่รัก หรือลูกที่รัก ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดวงแก้ว” หมายถึง ผู้หญิงที่รักที่มีคุณค่ามาก นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออรเป็นผู้หญิงที่สวยงาม น่าทูลนอมเป็นคนรักเก่าของคุณยศที่ได้ทอดทิ้งลออออรและเลิกร้างกันไป คุณยศรู้สึกสำนึกผิดกล่าวเปรียบลออออรเหมือนดวงแก้วที่คุณยศได้ทิ้งขว้างให้หลุดมือไป ดังตัวอย่างข้อความ

...เขากล้ากลืนความเจ็บปวดไว้ ตอบเสียงอ่อน ๆ ยอมรับตามตรงไม่มีพยศอย่างเมื่อก่อน เพราะรู้ว่าถ้าไม่ดีขึ้น ประสงค์ก็จะเสียงอ่อนลงทันตาเห็น หล่อนทำใจแข็งได้ก็แต่ภายนอก ลึกลงไปหล่อนก็รักน้องชายคนเดียวไม่เสื่อมคลาย

“ผมไม่เคยลืมครับ คุณพี่ คนเราชั่วเจ็ดที่ดีเจ็ดหน ลอออรได้ดีผมก็ดีใจด้วย ไม่เคยคิดจะฆาตเขาลงมาตกต่ำ ผมเพียงแต่สำนึกผิดที่ขว้างทิ้งดวงแก้วในมือไป

ถ้าหากว่าจะทำสิ่งใดเป็นการไถ่โทษที่ทำกับลอออรได้ ผมก็เต็มใจทำ ผมหวังลอออร
พูดจริง ๆ ยังสาวนัก มีแต่ลูกเล็ก ๆ เกรงคนมันจะรังแกเอา”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 636)

“เพชรเม็ดงาม”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย)
เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เพชรเม็ดงาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 422) ให้ความหมายคำว่า “เพชร” หมายถึง น. ชื่อแก้วที่แข็งที่สุด
และมีน้ำแวววาวมากกว่าพลอยอื่น ๆ ใช้ทำเครื่องประดับหรือใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรม
โดยปริยายหมายความว่า แข็งที่สุด ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความ
นึกเปรียบเทียบ “เพชรเม็ดงาม” หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถโดดเด่น นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะ
ของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เป็นผู้มีความสามารถในด้านการพูดอย่างโดดเด่น วิทยาการ
ได้วิจารณ์การพูดไว้ว่า มีองค์ประกอบของการพูดทั้งน้ำเสียง อารมณ์ขัน การลำดับเรื่องราว
ท่าทางประกอบ สีหน้าที่ยิ้มแย้ม ทำได้ยอดเยี่ยมได้คะแนนเต็มและชื่นชมความสามารถเปรียบเทียบเป็น
เพชรเม็ดงามของวงการการพูด ความแวววาวของเพชรเปรียบได้กับความสามารถที่ส่องประกาย
เจิดจรัส เป็นที่ปรากฏให้เห็นโดยทั่วกัน ดังตัวอย่างข้อความ

...“หลายสิ่งหลายอย่างที่พ่อแม่ไม่ได้สอน ไม่มีในแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ
แต่ข้าพเจ้าเรียนรู้ได้จากการเดินทางไกล อุปสรรคในชีวิตเป็นครูที่ยิ่งใหญ่ มันสอนให้
ข้าพเจ้าทำความเข้าใจกับความทุกข์เศร้า รู้จักแก้ปัญหา มีหลายครั้งที่ข้าพเจ้าอาจล้มลง
แต่ทุกครั้งเมื่อลุกขึ้นยืนได้อีก ข้าพเจ้าก็พบว่าตัวเองแข็งแกร่งมากขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า”

ผมโค้งรับเสียงปรบมือ เดินกลับมา นั่งลงบนเก้าอี้แถวสุดท้าย สาวน้อยนักเรียน
มัธยมปลาย ที่นั่งเก้าอี้ข้าง ๆ จ้องหน้าผมยิ้ม ๆ

“วันนี้พี่พูดเก่งจัง” หลอนชม

ผมยิ้มอาย ๆ บอกหลอนไปว่า “ฟลุคหรรอก”

ผมรู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ ที่ผ่านมาเมื่อครูผมถูกวิญญาณอื่นเข้าสิง ไม่ใช่ความสามารถ
ที่ผมมีอยู่จริง

ผู้ฝึกที่ออกไปทำหน้าที่วิจารณ์เป็นหญิงร่างท้วม หลอนกำลังเรียนอยู่มหาลัยปีสอง
เสียงใส ๆ ของหลอนพูดชื่นชมผมอย่างเลิศจน

“เหมือนไม่ใช่ว่าการพูดบนเวที นั่งฟังอยู่เกือบเข้าใจคิดว่ากำลังเปิดวิทยุพูดได้คลื่นไหน และดึงผู้ฟังเข้าไปมีส่วนร่วมแทบทุกประโยค แทบลืมจับเวลา...”

วิทยากรรับเชิญก้าวขึ้นเวที ผ่านพิธีการทักทายไปแล้ว เขาวិचारณ์การพูดของผมว่า “นอกจากตอนเริ่มต้นที่ยังขลุกขลักอยู่บ้าง หลังจากนั้นแล้วไม่มีอะไรที่ต้องตำหนิ น้ำเสียง อารมณ์ขัน การลำดับเรื่องราว ท่าทางประกอบ สีหน้าที่ยิ้มแย้ม ทั้งหมด ได้คะแนนเต็ม นี่คือเพชรเม็ดงามของวงการนักพูด...”

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 87)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เพชรเม็ดงาม ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เพชรเม็ดงาม” หมายถึง ผู้หญิงที่มีความสวยงามสูงส่งตามฐานะชาติกษัตริย์ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทีย เป็นเจ้าหญิงสูงศักดิ์ที่มีความแข็งแกร่งดุจดั่งความแข็งแกร่งของเพชร ที่มีทั้งความสวย ความเก่ง และความแข็งแกร่งเสียสละตนเองทำงานเบื้องหลังเพื่อความอยู่รอดของประชาชน หัวหน้านิพนธ์คดีเจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบเหมือนเพชรเม็ดงามของกัมพูชา ดังตัวอย่างข้อความ

...“เจ้าหญิงเป็นเพชรเม็ดงามของกัมพูชา” หัวหน้านิพนธ์คดีด้วยใจจริง “รินควรวาใจ ไม่มีวันที่ที่จะทิ้งข้างทาน งานของเจ้าหญิง เป็นงานอยู่เบื้องหลัง....สำหรับยุคนี้ มีคนไม่มากที่ยอมอยู่เบื้องหลัง โดยไม่ต้องการความดีความชอบจากใคร...” (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 570)

9.2 สิ่งมีค่าที่ไม่ใช่แก้ว

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ทองบริสุทธิ์ ดังตัวอย่าง

“ทองบริสุทธิ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ทองบริสุทธิ์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 547) ให้ความหมายคำว่า “ทองบริสุทธิ์” หมายถึง น. ลักษณะเป็นของแข็งสีเหลืองเนื้ออ่อนมากใช้ทำรูปพรรณต่าง ๆ และทำเงินตรา ปัจจุบันกำหนดความบริสุทธิ์ของทองคำหน่วยกะรัตทองคำ 24 กะรัต เป็นทองคำบริสุทธิ์ที่สุด ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ทองบริสุทธิ์” หมายถึง ผู้หญิงสวยที่มีคุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีเป็นผู้หญิงที่มีความสวยคมคาย

ยังไม่ได้แต่งงาน มีคุณสมบัติเป็นที่หมายปองของชายหนุ่มลูกค้าในร้านอาหารต่างพากัน
เกี่ยวพาราสีแสนดี ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณต้องการพาร์ตเนอร์ไหมครับวันนี้?”

“อ้าวอยากคุยกับแม่แซชเชียร์หน้าน้ำผึ้งนั่นมากกว่า ลือไปบอกมาหน่อยสิ
ชั่วโมงละร้อยสองร้อย อ้าวไม่รังเกียจเลย ถ้ายอมให้หิ้วเท่าไรก็สู้”

“เสียใจครับ เธอเป็นแซชเชียร์ไม่ใช่พาร์ตเนอร์

เมื่อแรกบุรุษเหล่านั้นยังลังเลอยู่ ไม่เชื่อว่าแซชเชียร์จะเป็น ‘คนดี’ จริงอย่างที่
นายบอยว่า แต่ครั้นเมื่อลองเกี่ยวพาราสีดูพักหนึ่ง บุรุษนายหนึ่งก็กระซิบกับสหาย
คอเดียวกันว่า

“ทองบริสุทธิ์ ไว้ย !”

แสนดีจึงกลายเป็นพวงมะม่วงสุก เหมือนดั่งนักร้องสาวสวยบางนางที่มี
‘มดแดง’ เฝ้าแฝงตอมไต่อยู่โดยที่ยังหาประโยชน์อะไรมิได้ แก่เหล้ามดแดงพวกนั้น...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 145)

9.3 สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ

“สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ สีลา เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อ
ความนึกเปรียบเทียบ “สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ” หมายถึง บุคคลที่ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกต่อสิ่งที่ถูกกระทำ
นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของสีลาเป็นน้องคนเล็กที่พิชิตอุปการะเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กซึ่งเป็น
ภาระของครอบครัว พี่สะใภ้ของสีลาพูดต่อหน้าสีลาโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสีลาว่าจะ
น้อยใจหรือไม่ โดยไม่สะทกสะท้านต่อสิ่งที่ถูกกระทำ ดังตัวอย่างข้อความ

...“น้องคนเล็ก” พี่จะบอกเป็นสูตรทีเดียว

“รู้” พี่สะใภ้ตอบ “พี่พิชิตเอามาตั้งแต่อายุเท่าไรนะ” พี่สะใภ้พูดอย่างเปิดเผย
ต่อหน้าสีลา รวากับว่าหล่อนเป็น**สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ**

อำนาจเงินทำให้คนบางคนตั้งตัวเองอยู่เหนือผู้อื่นได้เสมอ จะพูดจะจาก็ไม่ค่อย
ยอมเกรงใจใคร

แล้วหล่นก็แลดูลีลาห่าง ๆ ด้วยสายตาชั้น ๆ อย่างเก๋ นี่แหละท่าคุณประมิน
พีสะไกของลีลา

ลีลาไม่เห็นว่ตัวเองจะมียี่สิบมือยี่สิบขา หรือสิ่งมหัศจรรย์สิ่งทีแปดของโลก
หรืออย่างไร พีสะไกจึงมีอาการปานนั้น...

(อรุณมัย, 2520, หน้า 72)

9.4 สิ่งทีสวมป้องกันอวัยวะ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบทีปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ เกราะ
ดังตัวอย่าง

“เกราะ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วย
ทีนำมาเปรียบ คือ เกราะ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 143) ให้ความหมายคำว่า “เกราะ” หมายถึง น. เครื่องสวมใส่หรือเครื่องหุ้มสำหรับ
ป้องกันอาวุธหรืออันตราย ทั้งนี้ คำทีนำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“เกราะ” หมายถึง ผู้ปกป้องคุ้มครองจากภัยอันตราย นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของฉาย
ทีคอยปกป้องคุณงามดีไม่ให้ถูกบิดาตำหนิ โดยให้ฉายเป็นพยานในสัญญาซึ่งฉายเป็นที่ไว้วางใจ
ของบิดาจะไม่ถูกตำหนิได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ฉันชวนอาฉายไปทำสัญญาซื้อขายด้วย...ตั้งใจจะให้ช่วยเซ็นเป็นพยานอีกคน”
คราวนี้โหนกแก้มของเขามีสีเรื่อเล็กน้อยเมื่อนึกได้ว่า เจตนาทีแท้จริงคือการเอาฉาย
ไว้เป็นเกราะกำบังคำตำหนิของผู้เป็นบิดานั่นเอง

“ความจริงฉันบอกอาฉายไว้ตั้งแต่เมื่อเข้าวานขึ้นแล้วด้วยว่าจะให้ช่วยอีกคน...
อาฉายยังบอกให้นัดเช้า ๆ เพราะจะบินกลับกรุงเทพฯ เทียวสิบเอ็ดโมง”...

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 63)

10. สิ่งทีเกี่ยวกับธรรมชาติ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบทีปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ สิ่งทีใช้ตัด
พรรณไม้ และสิ่งทีได้จากธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

10.1 สิ่งที่ใช้ตัดพรรณไม้

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ขวาน
ดังตัวอย่าง

“ขวาน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ขวาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 176) ให้ความหมายคำว่า “ขวาน” หมายถึง น. เครื่องมือสำหรับตัดฟัน ฝ่า ถากไม้
ทำด้วยเหล็กมีสันหนาใหญ่ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“ขวาน” หมายถึง ผู้เป็นเครื่องมือให้ผู้อื่นกอบโกยผลประโยชน์ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะ
ของพักเป็นผู้ที่ซื้อตรงต่อหน้าที่การงาน รักความยุติธรรมเที่ยงตรง ไม่อยากให้ตนเองต้องตก
เป็นเครื่องมือของผู้มีอิทธิพลเหนือกว่า พักเปรียบตัวเองเป็นเหมือนกิ่งไม้ที่ถูกเอาไปทำเป็นขวาน
แล้วกลับนำมาโค่นลำต้นของตนไม้ใหญ่ ที่เป็นที่พึ่งพาของข้าทาสบริวาร เป็นที่เคารพนับถือ
ยกย่องของบุคคลทั่วไป ดังตัวอย่างข้อความ

...ท่านเจ้าคุณเหมือนไม้ใหญ่ นกกาย่อมอยากบินมาอาศัยจิกกินลูกไม้ แต่ถ้า
หมดผลเมื่อไร จะหานกเหลือได้หรือเปล่า”

“อ้าว ! ทำไมคุณพื้มองเสียอย่างนั้น” ทั้งอุทานอย่างฉุน ๆ

“พื้มองอย่างนี้แหละ แล้วก็เห็นอย่างนี้ แล้วตัวพื้้นั้นจะว่าไปก็เหมือนกิ่งไม้
เขาถากเอาไปทำด้ามขวานแล้วกลับมาโค่นลำต้นเสีย พื้ไม่อยากจะเป็นขวานให้ใคร
ตัดต้นไม้ใหญ่ พ่อทั้ง พ่ออยู่ตามประสาพื้ดีกว่า”...

...คำตอบของพักคือการตัดสินใจเรื่องให้ยุติลงเพียงเท่านั้น ทั้งเองแม้หน้าจะเสีย
เพราะความผิดหวังระคนเป็นห่วงพื้ชาย แต่ก็มีสติพอจะรู้ว่าพักไม่ประสงค์จะให้
เกลี้ยกล่อมหรืออ่อนวอนอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 545)

10.2 สิ่งที่ได้จากธรรมชาติ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงลักษณะดอกไม้ที่จัดทำเป็นรูปต่าง ๆ
ที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ มาลัยร่วงโรย ดังตัวอย่าง

“มาลัยรวงโรย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ มาลัยรวงโรย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 971) ให้ความหมายคำว่า “รวงโรย” หมายถึง ก. เสื่อมไป, ลื่นไป ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “มาลัยรวงโรย” หมายถึง ผู้หญิงที่หมดเสน่ห์ดึงดูดใจ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออรที่หมดเสน่ห์ดึงดูดใจให้คุณยศหลงรัก ทอดทิ้งและเลิกร้างกลับไปหลงรักแม่ยี่สุน ดังตัวอย่างข้อความ

...ฤดูกาลหนาวร้อน ผ่านมาหลายปี ยาวนานเกินกว่าคุณหญิงโยธาบดีจะวาทพรม
ในใจเหมือนเมื่อครั้งเป็นสาวน้อยลออออรอีกแล้วมีก็แต่ความสะใจและเศร้าใจ

สะใจที่บัดนี้ศกกลับมาหลงรักเธออีกครั้ง ดังหนุ่มสาวแรกเริ่มรู้จักกันจะว่าไป
ก็เหมือนซัยชนะ หลังจากเขาโยนเธอทิ้งเหมือนเธอเป็นมาลัยรวงโรย เจ้าของ
หมดความแยแส ไม่อยากให้รกรากตามนั้งพระ เขาจะได้มีเวลาหยิบมาลัยดอกยี่สุน
ขึ้นมาแทน...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 641)

การศึกษาวิเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของปรากฏความนึก
เปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ ได้แก่ แกน แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่ หุ่น รูปหุ่น หุ่นซีฟิ่ง หุ่นยนต์
ซากสตัฟฟ์ เรือ ผ้าชีรวิ ผ้าชีรวิเก่าเปื้อนเลือด เศษผ้าชีรวิเก่า ๆ เครื่องมือ ฮีตเตอร์ รูปปั้น
รูปสลัก รูปสฟิงซ์ศิลา อนุสาวรีย์ เครื่องแก้ว สีสน์ ตุ๊กตา ตุ๊กตาสวย ๆ ตุ๊กตาไขลาน ตุ๊กตาทะนิง
สินค้า สินค้าค้างแวง สินค้าราคาถูก ๆ ไม่บรรทัด ดวงแก้ว ทองบริสุทธิ์ สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ
เกราะ ขวาน มาลัยรวงโรย นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบพืชแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร
ทัศนคติของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละครและพฤติกรรม
ของตัวละครโดยใช้หน่วยคำหลักคำนามหมวดหมู่พืชและหน่วยคำขยายมีลักษณะบ่งบอก
อารมณ์ ลักษณะของแข็ง กลิ่น ลักษณะอาการ และขนาด

ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ
นำมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตประเภทสิ่งเหนือธรรมชาติ ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึก

เปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ พบว่ามีการจำแนกรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ โลกตามจินตนาการ และการดำรงชีวิต มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติของตัวละครเอก

ลำดับ ที่	หมวดความนึก เปรียบเทียบ	รูปภาษา	ตัวละครและนวนิยาย	
			ตัวละคร	ชื่อเรื่อง นวนิยาย
1.	โลกตามจินตนาการ	1. เทวดา	ผม	เขียนพันด้วย
		2. เทวดาตัวน้อย ๆ	(ประชาคม ลูนาชัย)	ชีวิต
		เทวดา	หมอชาญเวช	โถงสี่เทา
		เทพธิดา	แสนดี	วงเวียนชีวิต
		นางฟ้า	แป้วแหวน	ตุ๊กตามนุษย์
		1. นางอัปสร	เจ้าหญิงโสคนเทีย	จำหลักไว้
		2. นางอัปสร		ในแผ่นดิน
		นครวัด		
		เทพเจ้า	ฉาย	ใต้เงาตะวัน
		1. ไฉยักษ์หัวโต	ชัย	โพทะเล
		2. เจ้าชูย์ักษ์		
		1. พญายักษ์	กังคี่	นิรมิต
		2. ปีศาจ		
		อสูร	ภูวง	
		1. พวกเปรตพวกผี	พัก	คำพิพากษา
		2. ผีตายซาก		
2.	การดำรงชีวิต	เจ้าไร้ศาล	พล	ฝั่งแสงจันทร์

1. โลกตามจินตนาการ

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ โลกตามจินตนาการ การสืบทอดความเชื่อ อมนุษย์ และสัตว์เกิดในอบายภูมิ ดังตัวอย่าง

1.1 โลกตามจินตนาการ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 6 ลักษณะ ดังนี้ เทวดา เทวดาตัวน้อย ๆ เทพธิดา นางฟ้า นางอัปสร และนางอัปสรานครวัด ดังตัวอย่าง

“เทวดา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เทวดา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 582) ให้ความหมายคำว่า “เทวดา” หมายถึง น. ชาวสวรรค์ มีกายทิพย์ ตาทิพย์ หูทิพย์ และกินอาหารทิพย์เป็นโอปปาติกะ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบ เมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เทวดา” หมายถึง ผู้วิเศษ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีความทะเยอทะยาน ตั้งความหวังในชีวิตไว้อย่างสูง และอยากมีอนาคตที่ดี มีความสุขสบาย เปรียบเหมือนเทวดาที่ผู้วิเศษมีชีวิตสุขสบาย ดังตัวอย่างข้อความ

...สายตาเกือบสามสิบคู่จ้องมาที่ผมเป็นจุดเดียว ทุกคนต้องให้คะแนนการพูด และมีบางคนต้องออกมาวิจารณ์การพูดของผม ผลัดกันฝึกหน้าที่ทุกอย่างเกี่ยวกับการพูด ขณะนี้ผมจึงเหมือนนอนพาดอยู่บนเตียงชำแหละ

“ตอนเกิดมาวันแรกข้าพเจ้าไม่ได้คิดถึงการเดินทาง ไม่ได้ตั้งความหวังอะไรไว้ และแม่ก็ไม่ได้สอน...”

เงียบกริบกันไปทั้งห้อง ตาทุกคู่จ้องผมเขม็ง พวกเขา กำลังเริ่มจับผิด และทำหน้าที่เป็นเครื่องชั่งตวงวัดการพูดของผม เสียงผมเริ่มสั่น พูดไม่ปะติดปะต่อ เผลอก้มหน้าลงอีก คำพูดที่ร่างไว้ในใจหายไปหมดสิ้น

แต่ข้าพเจ้าก็ได้ออกเดินทาง ท่านทั้งหลายรู้ไหมครับว่า กว่าข้าพเจ้าจะได้มายืนอยู่ตรงนี้ต่อหน้าพวกท่าน ข้าพเจ้าเฉียดผ่านความตายมาแล้วหลายครั้ง แต่ก็ไม่ได้ตายสักที เพราะแม่ข้าพเจ้าไม่เคยสอนว่าจะต้องตายยังไง...”

ผมได้ยินเสียงหัวเราะ ตามด้วยเสียงปรบมือ ผมเงยหน้าขึ้นช้า ๆ และเผลอยิ้ม

เสียงปรบมือดังขึ้นเป็นระยะ ผมจะหยุดพูดชั่วคราว ยิ้มและกวาดตามองไปทั่วห้อง

“ตอนเด็กข้าพเจ้าเคยเสียใจมาก เพราะตั้งความหวังไว้อย่างยิ่ง หวังว่าตื่นขึ้นตอนเช้า จะกลายเป็นเทวดา เมื่อรู้ความจริงว่ามนุษย์อย่างเรา ๆ ท่าน ๆ ไม่อาจเป็นเทวดาได้ ข้าพเจ้าก็ไม่ว่าอะไรชีวิตอยู่ต่อไปทำไม...”

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 85-86)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หมอชาญเวช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เทวดา ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เทวดา” หมายถึง ผู้วิเศษ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของหมอชาญเวชที่ตอนเริ่มมาเป็นแพทย์คนไข้จะเปรียบหมอเป็นเทวดาเป็นผู้วิเศษที่สามารถรักษาคนไข้ให้หายป่วยได้ให้ความเกรงใจยกมือไหว้ให้ความนับถือ ในปัจจุบันหมอกลายเป็นคนรับใช้อยู่ภายใต้อิทธิพลของผู้มีเงินทองคนไข้ไม่ค่อยเชื่อการรักษาจากหมอ จะเชื่อการรักษาด้วยการค้นหาคำตอบทางอินเทอร์เน็ตมากกว่า ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมเองตอนเริ่มทำงานใหม่ ๆ คนไข้เห็นเราเป็นเทวดา ยกมือไหว้หม่อว่ะอะไรเป็นเกรงอกเกรงใจ แต่ทุกวันนี้ เขาเห็นผมเป็นคนรับใช้ มีเงินเรียกใช้ แนะนำอะไรก็จัดเอาบทความทางการแพทย์ในหนังสือพิมพ์และอินเทอร์เน็ตมาเถียง เลยไม่รู้จะรักษากันอย่างไร เพราะดูเหมือนคนไข้เดี๋ยวนี้เชื่อสิ่งอื่นมากกว่าหมอที่ร่ำเรียนมาอย่างถูกต้อง... (เพิ่มพลอย, 2555, หน้า 88)

“เทวดาตัวน้อย ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เทวดาตัวน้อย ๆ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เทวดาตัวน้อย ๆ” หมายถึง ผู้มีความสามารถพิเศษ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) รู้สึกภาคภูมิใจกับความสามารถที่สร้างให้ตนประสบความสำเร็จในการเป็นนักเขียนซึ่งเป็นความหวังความฝันของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมชอบต้นฉบับลงลิฟต์ ถึงชั้นล่างผมย่าเท้าไปบนพื้นพรมนุ่มหนาด้วยความมั่นใจ
ผ่านประตูตึกกว้างออกมายืนมองสายฝนโปรยปราย

ผมยิ้มให้กับแสงชมพูขมัวยามบ่าย ยิ้มให้กับสายฝนเย็นฉ่ำ ละอองขาวโพลน
งดงามราวม่านควันกลางสวนสวรรค์ และเทวดาตัวน้อย ๆ อย่างผมกำลังลอยละล่อง
อีกไม่นานผลงานอันเป็นที่รักของผมจะปรากฏ และผมจะได้เป็นนักเขียนเต็มตัว...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 16)

“เทพธิดา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เทพธิดา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 580) ให้ความหมายคำว่า “เทพธิดา” หมายถึง น. นางฟ้า, เทวดาผู้หญิง ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เทพธิดา”

หมายถึง ผู้หญิงที่มีเสน่ห์ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่มีความสวยเป็นที่สนใจผู้ชายมักให้ผู้หญิงเป็นเครื่องต่อรองแลกเปลี่ยนซื้อขายดีค่าราคาให้แก่ผู้หญิง แสนดีตกเป็นเครื่องมือของผู้ชายที่ดีค่าราคาในตัวของแสนดี แต่ด้วยการวานตนได้เหมาะสม พร้อมกับคุณงามความดี ทำให้ชีวิตของแสนดีก้าวหน้ามากกว่าผู้หญิงคนอื่น ดังตัวอย่างข้อความ

...นี่อย่างไรละ ! การขอให้ เป็น ‘นางบำเรอ’ ประจำตัวแสนดีเคยได้ยินได้ฟังเรื่องผู้หญิงสวยหรือน่าชมอยู่ในสังคม พร้อมกับเสียงกระซิบว่า...คนนั้นเป็นเมียชู้ของท่านคนโน้นคนนี้เป็น ‘อนุ’ ของเสียดคนนั้น แต่หล่อนไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าในที่สุดจะโดนเข้ากับตัวเอง เอ หนอ...การตกลงซื้อขายช่างง่ายเสียเหลือเกินเหมือนกับธุรกิจอย่างหนึ่งนั่นเอง !

ความรู้สึกแรกของแสนดีคือความโกรธเคืองคิดขึ้นหน้าจนวน่วนไปทั้งหน้า วาจาเผ็ดร้อนออกมารออยู่ที่ริมฝีปาก แต่แล้วหล่อนก็กลับกลืนลงไปเสียด้วยความยากลำบาก...หล่อนวิ่งเข้ามาเกลือกกลิ้งกับสังคมแบบนี้ด้วยความเต็มใจของตัวเอง หล่อนจะวางตัวเป็นเทพธิดาให้ใครได้จะต้องได้อย่างไร ?

เมื่อเขาเสนอมาราวกับธุรกิจซื้อขายสินค้า หล่อนก็ตอบไปอย่างธุรกิจเช่นกัน ก่อนตอบ หล่อนลุกขึ้นยืนและถอยออกมาห่าง หน้าของหล่อนสงบแต่เสียงแน่นหนัก

“ไม่ตกลงค่ะ ดิฉันยังเป็นคนอยู่ไม่ใช่สัตว์เลี้ยงหรือตุ๊กตา แล้วก็ค่าของคนมันก็อยู่ตรงที่ซื้อขายกันไม่ได้เสียด้วย ถ้าคุณดิฉันทายาจะซื้อดิฉันต่อไป ดิฉันก็ขอลาออก !”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 198)

“นางฟ้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแห้ว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางฟ้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 619) ให้ความหมายคำว่า “นางฟ้า” หมายถึง น. นางในเทพนิยายที่ถือว่าอยู่บนสวรรค์ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางฟ้า” หมายถึง ผู้หญิงสวยมีเสน่ห์ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแห้ว เป็นผู้หญิงสวยมีเสน่ห์ดึงดูดใจผู้ชายที่เป็นลูกค้าต่างชาติให้เข้ามาสนใจพูดสนทนากันอย่างสนุกสนาน ดังตัวอย่างข้อความ

...หลังจากพูดแนะนำสนองความประสงค์ของฝรั่งผู้มาพักแล้ว หล่อนผู้นั้นก็เลี้ยงไปยังเพื่อนร่วมงานอีกสองนาง ‘นินทา’ แป้วแหวอย่างอดไม่ได้

“พูดไม่เป็นวะ ฟังก็ไม่ออก ไอ้หรั่งพวกนั้นพอเห็นสวยหน่อย แถเข้าไปเซียว เจอเอานางฟ้าเป็นใบ้เข้า สายหัวอีก ๆ”... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 323)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางฟ้า ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางฟ้า” หมายถึง ผู้หญิงสวย นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวเป็นผู้หญิงสวยมีเสน่ห์ ช่างแต่งหน้าเปรียบความสวยของแป้วแหวเหมือนนางฟ้าที่อยู่บนสวรรค์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ตาย...แต่งหน้าแล้วสวยยังกะนางฟ้า” คุณดีใจเจ้าของห้องเสริมสวย ช่างผมมือหนึ่ง ประกาศนียบัตรฝรั่งเศษหลายแผ่น อุทานพลางถอยไปเอียงหน้ามอง... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 398)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางฟ้า ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางฟ้า” หมายถึง ผู้หญิงสวย ผู้แต่งนำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวเป็นผู้หญิงสวยที่มีเสน่ห์มาก ช่างแต่งหน้าและผู้จัดละครการกุศลพูดถามคุณสมพิศว่าเพิ่มบุญไม่อยู่ในเมืองไทยเพียงปีเดียวได้ผู้หญิงสวยเปรียบเหมือนนางฟ้ามาจากไหน ดังตัวอย่างข้อความ

...“อะไร ไม่อยู่เมืองไทยแค่ปีเดียว ตาเพิ่มบุญได้นางฟ้ามาจากไหน”

หล่อนกล่าวกับคุณโป๊ด เมื่อพิศสมออกไปแล้ว

“มาจากพนักงานโรงแรมของท่านะฮึฮะ” คุณโป๊ดตอบเสียงกระแทกกระทั้นนิด ๆ ตามนิสสัย กล่าวต่อไปว่า

“อู๋ คุณนำท่านหลงยังกับอะไรดี คว่าเอามาประดับประดา ให้เล่นละครการกุศลเออ ให้เป็นนางแบบลงปกเออ ตอนเป็นนางแบบ สนุกซะไม่มีละ....”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 662)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางฟ้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางฟ้า” หมายถึง ผู้หญิงสวย แป้วแหวได้แต่งตัวด้วยเครื่องประดับที่พิศสมนำมาให้แต่ง

เข้ากับชุดเจ้าสาว เมื่อแป่วแหวนได้สองกระຈກเห็นตัวเองในกระจกรู้สึกเหมือนตนเองสวยเหมือนนางฟ้าที่มีเครื่องประดับแวววาว ดังตัวอย่างข้อความ

...เมื่อเห็นตัวเองในกระจก หลอนตะลึงแล้วตะลึงอีก
 โอ้ย ไม่นึกว่าหลอนจะสวยถึงขนาดนี้ ต่างหูจี้ กำไลแขน พิศสมขนมาประดับประดา
 ให้แป่วแหวนรู้สึกเหมือนหลอนเป็นนางฟ้ายังงี้ยังงั้น ดูมันแพรวพราวไปหมด
 ยิ้มของหลอนจึงแย้มอยู่เสมอ เป็นเหตุให้คนข้างนินทาแอบนินทาว่า
 ‘ดูเจ้าสาวซี ยิ้มหุบไม่ลงเลยทีเดียว’
 คนรับฟังยิ้มอย่างสมเพชนิด ๆ พุดขึ้น ๆ ว่า
 “ธรรมดาแกก็หุบไม่ลงอยู่แล้วนี่”
 “เฮ้อ เจ้าบ่าวเจ้าสาวมานี่ซีจะ มาจุดเทียนจุดธูปที่โต๊ะพระกันก่อน”
 มือสั่น ๆ ของเจ้าบ่าวทำให้คนที่ไม่รู้ยิ้ม นึกว่าเจ้าบ่าวตื่นเต็น แต่คนที่รู้จักรู้ว่า
 ไม่ใช่เพราะตื่นเต็น ทว่าเป็นเพราะดื่มจัด จนใกล้จะกลายเป็นโรคพิษสุรา.....
 เจ้าสาวไม่แสดงความตื่นเต็นและไม่ได้แสดงจริตกิริยา...
 (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 683)

“นางอัปสร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางอัปสร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1397) ให้ความหมายคำว่า “อัปสร” หมายถึง น. นางฟ้า ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “นางอัปสร” หมายถึง ผู้หญิงสูงศักดิ์ผู้มีความสง่างาม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทียผู้หญิงสูงศักดิ์ผู้เป็นเชื้อสายวงศ์กษัตริย์ ผู้มีความสามารถในการปกครอง เสียสละตนเองเพื่อส่วนรวมเป็นผู้หญิงที่มีความสวยงามเหมือนนางอัปสรบนผนังนครวัด ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณทำอะไรหรือทำอะไรอยู่ที่นี่” หลอนถามขณะที่นัยน์ตาดำมอง ตรงนัยน์ตาอีกฝ่าย แววสดใสค่อย ๆ ระบายชานดุจแสงเงินแสงทอง ที่ใกล้จะผ่องรำไพตรงหน้า

“เหมือนนางอัปสรบนผนังนครวัดไม่มีผิด” สุนิกในใจ... (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 12)

“นางอัปสรานครวัด”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ นางอัปสรานครวัด ดังตัวอย่างข้อความ

...เรามองหน้าหล่อน... ตั้งแต่หน้าผาก คิ้ว นัยน์ตา จมูก แก้ม คาง ลงมาถึงลาดไหล่... หากวางเทียบดวงหน้านางอัปสรานครวัด ก็เห็นชัดว่ามีเค้าที่โดดเด่น... (กฤษณา ไกรสิน, 2541, หน้า 58)

1.2 การสืบทอดความเชื่อ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงลักษณะสิ่งที่เป็นที่พึงที่เคารพในศาสนาพราหมณ์ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ เทพเจ้า ดังตัวอย่าง

“เทพเจ้า”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เทพเจ้า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 580) ให้ความหมายคำว่า “เทพเจ้า” หมายถึง น. เทวดาผู้เป็นใหญ่ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาพร้อมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เทพเจ้า” หมายถึง ผู้ชายที่น่าเคารพยกย่องนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของฉายผู้เป็นบิดาที่น่าเคารพยกย่อง มีคุณธรรมความดี ปาฏิหาริย์และเคารพบูชาบิดาเหนือกว่าสิ่งใดทั้งปวง ดังตัวอย่างข้อความ

...“ฉันมานั่งคิดคำนวณเงินชดเชยให้อาฉาย พลิกแพลง หาช่องโหว่สารพัดวิธีเพื่อให้รึนากับอานาได้เงินบำเหน็จมากกว่าที่คำนวณไว้เดิม...”

“นายก็รู้อยู่แกล้งว่ารึนมาได้สนใจเรื่องนี้หรือ ได้เงินมากขึ้นอีกสักแสนสองแสน...มันไม่มีความหมายสักนิดกับคนที่บูชาพ่อเป็นเทพเจ้าอย่างนั้น” กรณ์ชัดขึ้นก่อนที่ผู้เป็นพี่ชายจะพยายามอธิบายรายละเอียดของตัวเลขมากมาย

“สิ่งที่มีความหมายกับรึนาคือการพิสูจน์ว่า พ่อของเขา...ไม่ได้เป็นอย่างที่ทุกคนคิด...”

“...นายเชื่ออย่างที่รึนาเชื่อหรือเปล่าว่า อาฉายไม่ได้ยกยอกเงินบริษัทแล้วฆ่าตัวตายหนีความผิด...”

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 177)

1.3 อมนุษย์

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงลักษณะผู้ชายประเภทต่าง ๆ ที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ ไฉยักรัหัวโต เจ้าชู้ยักษ์ พญายักษ์ และอสุร ดังตัวอย่าง

“ไฉยักรัหัวโต”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชับ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ไฉยักรัหัวโตพจนานุกรมฉบับพ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 943) ให้ความหมายคำว่า “ยักษ์” หมายถึง น. อมนุษย์พวกหนึ่งถือกันว่ามีรูปร่างใหญ่โตน่ากลัว มีเขี้ยวอก ใจดำอำมหิต ชอบกินกินมนุษย์กินสัตว์ โดยมากมีฤทธิ์เหาะได้ จำแลงตัวได้ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ไฉยักรัหัวโต” หมายถึง ผู้ชายที่น่าเกรงขาม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชับที่มีเสียงดุดัน รูปร่างใหญ่โต ชอบปรนเปรอผู้หญิงที่รัก จนแม่เปรียบชับว่าเหมือนยักษ์ที่จะเป็นหนี่หัวโต ชายสำราญที่ทุ่มเทเอาใจใส่ผู้หญิงที่รักและครอบครัวของผู้หญิงให้อยู่อย่างสบาย โดยที่ชับพร้อมที่จะเหนื่อยยากลำบากหาสิ่งอำนวยความสะดวกมาเจือจุน ดังตัวอย่าง

...“ไหน...ชับ...แกมานี่หน่อยซิ อยากพูดอะไรหน่อย หมู่นี้ไม่ค่อยรู้เรื่องราวอะไรกันเลยนี่”

“ว่าไงซะ แม่ เขาตรงมาทวดตัวลงนั่ง

นางขุนพิณิจดูลูกชายอย่างชอกช้ำใจ...

“ดูซี...รู้ตัวหรือเปล่าว่า หมู่นี้โทรมตั้งเท่าไร”

ชับยิ้มนิด ๆ เพราะรู้ว่าแม่กำลังจะพูดเรื่องอะไรกับเขา

“ผมง่วงนะ”

“เออ...พูดกันก่อน...ง่วงยังงี้ก็ไม่ตายหรือวะ... ที่ชับรถตะลอนหาผู้หญิงตั้งร้อยโลพันโล ทำไมถึงไม่บ่น”

“ก็ผู้หญิงนี่แม่” เขาทำเสียงจะให้ขำ หากนางขุน ไม่ขำด้วย “ใครบ่นก็แะแล้ว”

“เอ็งรู้มั๊ย” นางชีหน้าแน่นพัน...นัยน์ตาเล็กคมดูวาวกล้าด้วยความโกรธจัดปากบางเริ่มจิบไปมา “เอ็งมันโง่...ดีตะถูกผู้หญิงหลอก ไม่เข้าท่าเลย เอ็งนะ ทำเป็นเสียงดังคับฟ้า แต่ที่แท้ก็...ไฉยักรัหัวโต...ตอนนั่งบุษก็ที่นั่งแล้ว...ไหนว่าเซ็งใจ...ทำไมถึงรีอีกล่ะ”

“แม่...แม่รู้ได้ไงว่าเขาจะหลอกผม”

“ทำไมจะไม่รู้ใคร ๆ มันก็รู้ทั้งนั้น...แหม... มันสือกันออกให้แช่ตไป...เด็กตื่นเท่า
ฝ่าหอยมันก็รู้ ออย่าว่าตะผู้ใหญ่เลย...แหม...อีนังแม่ยายนะดูได้รึนั้น...แรด ๆ ออกมา
ลอยหน้าซื้อปลา...ทำยังกะคุณนายชั้นหนึ่ง...โอเอ๊ย...เป็นโคตรกะใครไม่เป็น เป็นกะได้
พ่ออันอีเอี่ยมมันเป็นลูกหนี้เรามาตะครั้งไหนก็รู้อยู่ ฝ่าจะมีเรือลำเท่ากาทบหมากนะ
พ่อมากี่ปี”

“แม่” ชับทอดเสียงเชิงปราม “ผมไม่อยากจะพูดอะไรมากเลยนะแม่...แต่ก็อยาก
ถามแม่ซักหน่อยว่าใจคอแม่จะไม่ปล่อยให้ผมได้ทำอะไรอย่างที่ผมอยากทำมั่งเสียหรือ
แม่จะเป็นเจ้านี้ก็เป็นไป ผมสมัครใจจะเป็นลูกหนี้เขามั่งก็ไม่เห็นจะเดือดร้อนอะไรเลย
ผมมีมือมีเท้า มีปัญญาพ่ออันใช้แค่นี้ละ”

“เอ็งจะเอาแรงงานของเอ็งไปปรนเปรอผู้หญิง”

“ก็ผมรักเขา...จะแต่งงานกับเขาดังหากสะ ไม่ได้ให้ล้อย ๆ เมื่อไหร่ ทั้งบ้าน
ทั้งเรือนี่ก็เป็นชื่อผม...ผมไม่โง่ ไม่บ้าพอที่จะใส่ชื่อเขาหรือ...ยังสะ...ยังไม่อาการหนัก
ขนาดนั้น” ชับพูดเรียบ ๆ...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 348-349)

“เจ้าชู้ยักษ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชับ เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ เจ้าชู้ยักษ์ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณารวมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ
“เจ้าชู้ยักษ์” หมายถึง ผู้ชายฉกฉวยโอกาสล่วงเกินผู้หญิง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชับ
ที่เป็นผู้ชายเอาแต่ใจตัวเอง ต้องการสิ่งใดต้องได้ในสิ่งนั้น ชับมีใจปรารถนาสิขลหญิงที่หมายปอง
จึงฉกฉวยโอกาสล่วงเกิน เมื่อสิขลเดินมาส่งที่หน้าประตูเปรียบเหมือนเจ้าชู้ยักษ์ ผู้ชายอันธพาลเกร
ทำเจ้าชู้อยู่กับหญิงที่หมายปอง ดังตัวอย่างข้อความ

...“จันผมไป”

“ก็ไปสิคะ...คุณควรไปอยู่แล้วนี่”

เขาจึงผละเดินไปยังประตู...แต่ก็ยังอุตสาห์หันมา

“ฝากไว้อ่อนแล้วกัน”

“เมื่อไหร่จะมาเอาคืนคะ” สิขลยั่วด้วยความทะนง เพราะเชื่อมั่นว่าตนเองยังไม่
ใจอ่อนเลยจนนิค

หล่อนยังมีใจผูกพันกับเนตร และไม่ตื่นกับเงินปึกเล็ก ปึกใหญ่ของซัป...ลิซลคิดว่า หากหล่อนจะเลิกกับเนตรเด็ดขาดก็ต่อเมื่อหล่อนรู้แน่...ขอรู้ให้แน่ ๆ เสียก่อนว่า หล่อนกับเขาจะพ่วงกันไปไม่รอดแล้วจริง ๆ

หญิงสาวไม่ชอบสภาพนี้เลย...สภาพซึ่งกลิ่นไม่เข้าคายไม่ออก...คนเก่าก็ไม่รัก จินยอมเสียสละเพื่อเขาได้ คนใหม่ก็ไม่ตื่นไม่เห่อ...หล่อนกริ่งเกรงนักหนากับความไม่แน่ใจ เยี่ยงนี้ เกรงไปว่า ความไม่แน่ใจที่ถูกต้องสมควรไว้มากเกินควร จะทำลายความเชื่อ และศรัทธาต่อความรักจนมันลดลง

ลิซล ไม่อยากกลายเป็นคนไม่ไว้วางใจในชีวิต เหมือนหญิงสาวบางราย ที่สูญเสียความหวัง แล้วเลยตั้งหลักไม่ได้อีก

หล่อนเดินตามไปส่งเขา ด้วยความชะล่าใจ...ตรงประตูห้องรับแขก

ทันใดนั้น ซัปก็หันขวับกลับมา รวดเร็วเหมือนงู

เขาจับมือหล่อนขึ้นจูบอย่างว่องไว...หลายทีติดกัน แถมยังเหนียวคิระชะหล่อน เข้ามาจูบแก้มอีกด้วย

“คุณซัป!” นัยน์ตาลิซลลูกราวด้วยความโกรธ หล่อนเกือบจะแผดเสียงออกมาแล้ว หากไม่เกรงชาวบ้านซึ่งหลังคาเกือบชิดกันแตกตื่น

“ขอให้อธิบายด้วยว่า ไม่วันใดก็วันหนึ่ง คุณจะต้องเป็นของผม!”

ว่าพลาง เขาก็เดินออกจากประตูบ้าน อึดใจต่อมา ก็มีเสียงปิดประตูลอด และสตาร์ทเครื่อง

ลิซลตกตะลึง...จ้องไปกับความอู้อ้อใจไม่คาดฝันของเขา

ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นรวดเร็วราวกับสายฟ้าแลบ

“เจ้าซัปยักษ์จริง ๆ...คนเลว เลว...” หล่อนเดินเร่า ๆ อยู่ตรงนั้นพลางคำรามในคอ...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 162-163)

“พญายักษ์”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภัคดี เปรียบกับหน่วย ที่นำมาเปรียบ คือ พญายักษ์ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก เปรียบ “พญายักษ์” หมายถึง ผู้ชายที่น่ายำเกรง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของภัคดี ที่มีนิสัยเกรี้ยวกราด โมโหร้าย ชอบความรุนแรงดุเดือด ซึ่งมีลักษณะนิสัยตรงข้ามกับภูวง ภัคดี คือ ภาพแทนของภูวงที่ซึ่ซลาดหวาดกลัวกับอำนาจทางการเมือง ไม่ชอบความรุนแรงในลักษณะของ

ระบบทหาร ดังนั้น รางค์จึงเปรียบเหมือนพญายักษ์ที่ถูกปลุกขึ้นจากตะเกียงวิเศษของอะลาติน
ดังตัวอย่างข้อความ

...ชายหนุ่มหักห้ามความรู้สึกกลัว ๆ ลึก ๆ เหมือนยืนอยู่ริมเหวชะโงกมอง
ลงไปเบื้องล่าง...อย่างที่เกิดขึ้นหลายครั้งหลายคราเมื่อเพ่งพิศ ‘เงาในกระจก’ ผู้นี้
อำนาจที่เคยหลับใหลอยู่เป็นเวลานานหลายปี จนกระทั่งบางครั้งเขานึกว่า
มันสูญหายไปเสียแล้ว บัดนี้ได้พลิกฟื้น ตื่นขึ้นมาอย่างยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยถูกปลุกขึ้นมา
ไม่ผิดอะไรกับการตื่นขึ้นของพญายักษ์ที่ถูกคุมขังอยู่ในตะเกียงวิเศษของอะลาติน
เป็นอันว่า...ภูวง ‘นิรมิต’ ตัวแทนขึ้นมาได้สำเร็จ
ผู้ชายตรงหน้านี้ เป็นยิ่งกว่าฝาแฝด ไม่ต่างอะไรกับเงาก้าวออกมาจากกระจก
แล้วหายใจได้อย่างมีเลือดเนื้อทุกประการ...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 370-371)

“อสูร”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูวง เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ อสูร พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 1383) ให้ความหมายคำว่า “อสูร” หมายถึง น. ยักษ์ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบ
เมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “อสูร” หมายถึง ผู้ชายมีนิสัยดุร้ายน่ายำเกรง
นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของรางค์ที่เป็นผู้ชายดุร้ายขี้โมโห น่ายำเกรง ภูวงเปรียบรางค์
เหมือนอสูรและเจ้าแสงหล้าเหมือนนางกาลสินหลายใจมีสามีหลายคน ดังตัวอย่างข้อความ

คนทั้งสองพูดกันเหมือนเขาไม่มีตัวตนอยู่ตรงหน้า หรือถ้ามี...ก็ไม่ได้ต่างอะไร
กับมดปลวกหรือแมลงใต้คลานอยู่แถวนั้น

ภูวงเจ็บลึก จนราวไปทั้งอก

อสูร และ นางกาลสิน

หากจะโทษใคร ฝ่ายหนึ่งคือผู้ที่เขาสรางขึ้นมา ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง คือหญิง
ที่ถูกพันด้วยประเพณีดั้งเดิมของสสาระจนดินไม่หลุด...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 81)

1.4 สัตว์เกิดในอบายภูมิ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ พวกเปรต พวกผี ผีตายซาก ปีศาจ และภูตพราย ดังตัวอย่าง

“พวกเปรตพวกผี”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ พวกเปรตพวกผี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 755) ให้ความหมายคำว่า “เปรต” หมายถึง น. สัตว์พวกหนึ่งเกิดในอบายภูมิ คือ แตนทุกข์, ผีเลวจำพวกหนึ่ง มีหลายชนิดชนิดหนึ่งตามที่ว่ากันว่ามิรูปร่างสูงโย่งเย่งเท่าต้นตาล ผมยาวเหยียดเหยียด คอยาว ผอมโซ มีปากเท่ารูเข็ม มือเท่าใบตาล กินแต่เลือดและหนองเป็นอาหาร มักร้องเสียงดังวีด ๆ ในตอนกลางคืน; คำเรียกเป็นเชิงด่าหรือปรามาสคนที่อดอยากผอมโซ เทียบรวบรวนขอเขากิน หรือเมื่อมีใครได้โชคลาภก็เข้ามาขอแบ่งปันขอแบ่งส่วนบุญหรือในทำนองเช่นนั้น ว่า เปรต หรือ อ้ายเปรต ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “พวกเปรต พวกผี” หมายถึง ผู้ชายทุกข์ยากอดอยาก นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพัก ชายผู้มีชีวิตทุกข์ยากลำบาก ไม่มีจะกินมาอาศัยพึ่งพาวัดคอยแบ่งอาหารใส่บาตรกลับมากินที่บ้านเหมือนพวกเปรตพวกผีที่คอยแบ่งรับส่วนบุญ ดังตัวอย่างข้อความ

พระฉันเช้าอิ่มแล้วได้กวัดกำลังกินข้าวกันอยู่ พักแบ่งกับข้าวที่พระฉันเหลือเทใส่ปันโต ตักข้าวใส่โก อุ่มโกหิ้วปันโตเร่งกลับมาแย่งกระต๊อบ

ระหว่างทางกลับ ใบหน้าของเขามีได้อิ่มเอมเยี่ยงคนที่กลับจากทำบุญ ตรงข้ามมันช่างดำคล้ำหม่นหมองเพราะความคิดหนึ่งได้เกิดขึ้นว่า มันนั้นก็เหมือนพวกเปรตพวกผีคอยอาศัยแต่ใบบุญชาวบ้าน

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 68)

“ผีตายซาก”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ พัก เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ผีตายซาก ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ผีตายซาก” หมายถึง ผู้ชายที่มีรูปร่างผอมโซ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพัก ที่มีรูปร่างซูบผอมมากไม่ได้หลับไม่ได้นอน ทำงานหนักเหน็ดเหนื่อยไม่มีเวลาได้พักผ่อนให้เต็มที่

ทำให้ร่างกายทรุดโทรมซบพอมเหมือนผีตายซาก ที่พอมแห้งไม่มีเรี่ยวแรงไร้ชีวิตและจิตวิญญาณ
ดังตัวอย่างข้อความ

...วันเวลาร่วมหล่นลงเรื่อย ๆ พักตกอยู่ในห้วงของความหวาดระแวงต่อคนรอบข้าง
กลางวันเหน็ดเหนื่อยกับการงานตลอดวัน กลางคืนกลับนอนไม่หลับ ร่างกายจึงผ่ายพอมลง
“แห้งเป็นผีตายซาก” ดังคำเปรียบเปรยของชาวบ้าน... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 12-13)

“ปีศาจ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูงาคี เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ ปีศาจ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 747) ให้ความหมายคำว่า “ปีศาจ” หมายถึง น. ผี ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณา
ร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปีศาจ” หมายถึง ผู้ชายมีนิสัยชั่วร้ายน่ากลัว นำมาเปรียบ
กับบุคลิกลักษณะของภูงาคี ผู้ชายที่เหี้ยมโหดดุร้ายน่ากลัว เป็นที่ขยี้แหยงเกรงกลัว ดังตัวอย่าง
ข้อความ

...ใกล้รุ่งยกกระเป๋ามาไปเก็บไว้ในตู้เสื้อผ้าตามเดิม หล่อนชะงักมือที่เอื้อมปิด
บานประตู นัยน์ตามีแววเลือนลอยผุดขึ้นนิดหนึ่ง
“มนุษย์ยังไม่เลือกเวลาทำความชั่ว แล้วทำไมปีศาจจะต้องเลือกด้วย”
“พูดว่าอะไรนะ!” มธุรีร้องเสียงแหลม
“เจ้าภูงาคีเคยพูดประโยคนี้ เราเห็นเขาทำตัวเหมือน...” ใกล้รุ่งยังปากไว้ทัน
ไม่ยากหลุดคำว่า ‘ปีศาจ’ ออกมา “...เปล่าหมายความว่าถ้าคนเราอยากจะทำอะไร
ลงไปสักอย่างก็คงไม่ยอมให้อะไรมาถ่วงเวลา”...

(แก้วเก้า, 2554, หน้า 149)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูงาคี เปรียบกับหน่วยที่
นำมาเปรียบ คือ ปีศาจ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน,
2556, หน้า 747) ให้ความหมายคำว่า “ปีศาจ” หมายถึง น. ผี ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณา
ร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ปีศาจ” หมายถึง ผู้ชายมีนิสัยชั่วร้ายน่ากลัว นำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะของภูงาคี ที่มีนิสัยดุร้ายเกรี้ยวกราดขี้โมโห ว่องไวรวดเร็วมาแต่ละครั้งและจากไป
อย่างไร้ร่องรอยเหมือนปีศาจ ดังตัวอย่างข้อความ

“มาถึงแล้ว เจ้าหอหน้า”

“ครั้งนี้คงจะอยู่นานสินะ”

ไม่มีคำตอบ เพราะอีกฝ่ายก็ไม่รู้เหมือนกัน รั้งคืมาถึงแต่ละครั้ง จากไปแต่ละครั้ง รวดเร็วไร้ร่องรอยราวกับปีศาจ (แก้วแก้ว, 2554, หน้า 382)

“ภูตพราย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ไทวัน เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ภูตพราย ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ภูตพราย” หมายถึง ผู้ชายที่มีนิสัยดีจิตใจรักความสงบเยือกเย็น นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของไทวัน ผู้ชายที่มีนิสัยดี มีอารมณ์สงบเยือกเย็นเหมือนภูตพรายที่อยู่ในป่าลึกดังตัวอย่างข้อความ

...ไทวันคงจะอยู่ไม่ห่างนัก บางทีเขาอาจจะเฝ้ามองมาจากดินแดนหลังสายหมอก หรือไม้ไผ่เอนกายอยู่เงาสลัว เหมือนภูตพรายในป่าลึก (แก้วแก้ว, 2554, หน้า 443-444)

2. การดำรงชีวิต

รูปภาพาความนึกเปรียบเทียบแสดงการอยู่และการเคลื่อนที่ ผู้ไม่มีที่อยู่ ปราบฎจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ เจ้าไร้ศาล ดังตัวอย่าง

“เจ้าไร้ศาล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ผม (พล) เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เจ้าไร้ศาล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เจ้าไร้ศาล” หมายถึง ผู้ที่ไม่มีที่พักพิง ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพลจากสถานการณ์ในเรื่อง พลกำลังรู้สึกว่เพื่อนทุกคนในเรื่องมีแหล่งที่อยู่อาศัยที่แน่นอน แต่ตนไม่มีเป้าหมายเปรียบกับเจ้าไร้ศาล เพราะโดยปกติแล้ว เจ้าจะต้องเป็นที่เคารพของบุคคลเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น หากเจ้าไม่มีศาลย่อมไร้ตัวตน ไม่มีใครสนใจเช่นเดียวกับพล ดังตัวอย่างข้อความ

...เพื่อน ๆ ทุกคนในเรื่องเหมือนได้ลงหลักฐานเป็นปักแผ่นมั่นคงแล้ว มีเพียงผมคนเดียวเท่านั้น หลักลอยไม่ต่างเจ้าไร้ศาล... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 17)

การศึกษาวิเคราะห์รูปภาพาความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของปราบฎความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เทวดา เทพธิดา นางฟ้า นางอัปสร เทพเจ้า ยักษ์ อสูร ผี ปีศาจ ภูตพราย ผีตายซาก เจ้าไร้ศาล นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละครและพฤติกรรมของตัวละครโดยใช้หน่วยคำหลักคำนามหมวดหมู่สิ่งเหนือธรรมชาติ และหน่วยคำขยายมีลักษณะบ่งบอกลักษณะอาการ

ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตประเภททรัพยากรธรรมชาติ ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึก เปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า มีการจำแนกรูปภาพความนึก เปรียบเทียบ ได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ โลกตามธรรมชาติ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ ของตัวละครเอก

หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
		ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
โลกตามธรรมชาติ	ลำน้ำ	ก่ง	อยู่กับก่ง
	น้ำ	แสนดี	วงเวียนชีวิต
	1. หยดน้ำ	ซัพ	คนข้ามฝัน
	2. น้ำหยดเดียวในทะเล		
	3. เงามดำ		
	สายน้ำ	นายแพทย์ชาญเวช	โง่สีเทา
	1. เม็ดทรายเล็ก ๆ	ดาวิช	ซิค
	2. ลม		
	3. ดวงตะวัน		
	คว้น, เปลว	เมืองราม	หนึ่งฟ้าดินเดียว
	แสงสว่างของดวงตะวัน	ฉาย	ใต้เงาตะวัน
	เงา	ภูวง	นิรมิต

1. โลกตามธรรมชาติ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ คือโลกที่เป็นพื้นน้ำ ส่วนประกอบของโลก จักรวาล และบริเวณที่ไม่มีแสง ดังตัวอย่าง

1.1 คือโลกที่เป็นพื้นน้ำ

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ลำน้ำ ดังตัวอย่าง

“ลำน้ำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ กัง เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลำน้ำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลำน้ำ” หมายถึง บุคคลที่มีนิสัยใจเย็น สุขุม มีเมตตาคุณธรรม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของกังที่สุขุมเยือกเย็นมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต กังเป็นผู้มีพระคุณกับหยกเลี้ยงดูดูแลให้หยกเจริญเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ มีวิถีชีวิตที่ดี มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ หยกจึงเปรียบกังเป็นลำน้ำแห่งชีวิต ที่ให้ความเมตตาปราณีเลี้ยงดูให้หยกได้มีโอกาสที่ดีในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ท้องน้ำลำคลองมีความผูกพันกับชีวิตจิตใจของฉันมาตั้งแต่เด็ก ฉันชอบความเยือกเย็นของสายน้ำ และชอบมองลึกลงไปในความเคลื่อนไหวของมัน

บางเย็นที่มีเวลาว่างฉันชอบเดินเอื่อย ๆ ไปตามริมฝั่งคลองที่ไกลจากความจอแจ ผิวน้ำที่มีระลอกคลื่นน้อย ๆ เพราะถูกลมสงบไล้แลดูสวย ลำน้ำในวันที่ลมสงบนิ่งทำให้ฉันกระหัดจิตไปถึงกังอย่างเร้นลับ กังเยือกเย็นสุขุมเหมือนสายน้ำที่เอื่อยเอื่อยทอดสายอย่างราบรื่น ความเย็นฉ่ำของน้ำก็ไม่ต่างกับความเมตตาปราณีที่กังมีให้กับชีวิตอันผากแห่งของฉัน

...ฉันมีกังเป็นลำน้ำแห่งชีวิต

แต่ฉันจะรักสายน้ำที่ทอดตัวผ่านอำเภอบ้านเกิดของฉันเพียงไร ฉันก็ยังแคลงใจในอาภรรพณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ก้นบึ้งของมัน...

(หยก บุรพา, 2520, หน้า 105)

1.2 ส่วนประกอบของโลก

รูปภาพาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 7 ลักษณะ ได้แก่ น้ำ หยดน้ำ หยดน้ำเดียวในทะเล สายน้ำ เม็ดทรายเล็ก ๆ ลมทะเลทราย ควันและเปลว ดังตัวอย่าง

“น้ำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ น้ำ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “น้ำ” หมายถึง ผู้หญิงที่มีทิวสสูง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่มีทิวสสูง คือร้อนอยากเอาชนะในสิ่งที่เจ็บช้ำใจจากการผิดหวังในรัก ถูกเลิกร้างจากราชิต โกรธแค้นใจเปรียบเหมือนน้ำที่กำลังไหลเชี่ยวไม่มีสิ่งใดจะมาขวางความตั้งใจของแสนดีได้ แสนดีต้องการกอบกู้ศักดิ์ศรี

ที่ถูกราชิตหยามเกียรติยศดูหมิ่น แสนดีมีทีลู่ทะเยอทะยานสร้างความก้าวหน้ายกระดับฐานะของตนให้สูงเทียมเท่าหรือเหนือกว่าราชิต ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีนึ่ง หล่อนเองก็ยังไม่รู้ว่าหล่อนจะรักษาความเจ็บช้ำน้ำใจของหล่อน ด้วยวิธีใด จะใช้หนามบ่งหนามอย่างใดโบราณท่านเปรียบเปรยหรือ...แสนดีก็ไม่ว่าจะหา ‘หนามเกียรติยศ’ ที่ไหนมาบ่งเป็นการประชดประชัน

แต่แสนดีเป็นเสมือนน้ำที่กำลังไหลเชี่ยว ไม่มีสิ่งใดกีดขวางกระแสความตั้งใจของหล่อนได้ แม้แต่ความห่วงใยของพ่อแม่...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 12)

“หยดน้ำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ หยดน้ำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “หยดน้ำ” หมายถึง ผู้ที่ทำงานกลางทะเลลึก นำมาเปรียบกับอาชีพของชัฟที่ทำงานเป็นชาวประมงออกเรือทำงานกลางทะเลห่างไกลจากฝั่งเหมือนหยดน้ำที่กระเซ็นห่างออกไปจากฝั่ง ดังตัวอย่างข้อความ

...ชัฟเหมือนหยดน้ำซึ่งกระเซ็นห่างฝั่งออกไปทุกที ๆ... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 47)

“น้ำหยดเดียวในทะเล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ น้ำหยดเดียวในทะเล ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “น้ำหยดเดียวในทะเล” หมายถึง ผู้ที่มีส่วนร่วม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟที่เป็นส่วนหนึ่งในท้องทะเลเปรียบเหมือนน้ำหยดเดียวในทะเล ทะเลที่กว้างใหญ่ไพศาล ชัฟเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในท้องทะเลทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยทุ่มเทร่างกาย ตั้งใจสู้ทนต่อความยากลำบาก เพื่อสร้างอนาคตในวันข้างหน้า ดังตัวอย่างข้อความ

...ชัฟก็เหมือนลูกเรือหน้าใหม่หลายร้อยหลายพันคนที่ผ่านมาและจากไปอย่างไร้ความหมาย ปีหนึ่ง ๆ เรือศิลา 4 ใช้คนงานไม่ต่ำกว่าห้าสิบหกสิบคน หลายคนมาอยู่ในช่วงเวลาสั้น ๆ พวกเขามีค่าไม่ต่างกับน้ำหยดเดียวในทะเล... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 24)

“สายน้ำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ หมอชาญเวช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ สายน้ำ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “สายน้ำ” หมายถึง ผู้ที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบสูง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของหมอชาญเวช ที่มีอาชีพเป็นแพทย์รักษาโรคมะเร็งที่มีความรับผิดชอบสูงในการรับภาระรักษาโรค เปรียบเหมือนสายน้ำที่ไหลไปตามธรรมชาติเช่นเดียวกับอาชีพหมอที่ไม่สามารถหยุดการรักษาได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ชีวิตการทำงานของหมอเปรียบดังสายน้ำที่ต้องไหลไปตลอดเวลา จะหยุดอยู่ที่ใดที่หนึ่งไม่ได้ เพราะไม่ใช่ธรรมชาติของน้ำ... (เข้มพลอย, 2555, หน้า 111)

“เม็ดทรายเล็ก ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวีช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เม็ดทรายเล็ก ๆ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เม็ดทรายเล็ก ๆ” หมายถึง คนเร่ร่อนพเนจร นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวีช เด็กหนุ่มเร่ร่อนในทะเลทราย ย้ายถิ่นไม่อยู่เป็นหลักแหล่งเปรียบเหมือนเม็ดทรายเล็ก ๆ ที่สุดแต่ลมจะพัดพาไปในท้องทะเลทรายกว้างใหญ่ ดังตัวอย่างข้อความ

...“เราต่างเป็นเหมือนเม็ดทรายเล็ก ๆ ที่สุดแต่ลมจะพัดพาไปในทะเลทรายอันกว้างใหญ่ไพศาล” ดาวีช กอดร่างเด็กสาวไว้นแน่น “ข้าไม่อาจบอกได้ว่า เมื่อไหร่ข้าจะกลับมาพบเจ้าอีก แต่ขอเพียงให้เจ้ามั่นใจว่า ถึงอย่างไรก็ตาม วันหนึ่งข้าจะต้องกลับมาอย่างแน่นอน”

“ข้าจะตั้งใจรอวันนั้น” ลีเดียกลั่นสะอื้น “และจะสวดอ้อนวอนอัลเลาะห์ให้วันนั้นเป็นวันที่ลมทะเลทรายสงบนิ่ง ไม่พัดพาเจ้าไปจากข้าอีก”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 72-73)

“ลมทะเลทราย”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวีช เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ลมทะเลทราย ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ลมทะเลทราย” หมายถึง คนเร่ร่อนพเนจร นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวีช ที่ร่อนเร่พเนจรเดินทางไปและกลับมาอย่างรวดเร็วเหมือนลมทะเลทราย ลีเดียอยากเป็นนางเหยี่ยว เพื่อบินไปกับลมทะเลทรายติดตามดาวีชไปทุกหนทุกแห่ง ดังตัวอย่างข้อความ

...เหยี่ยวทะเลทรายบินว่อนวับ ๆ อยู่ลิบลิบ แดดยามสายทอดเงาของหนุ่มสาว
ที่ยืนเคียงกันอยู่บนเนินทรายลงบนพื้น

“ข้าอยากเป็นนางเหยี่ยว” ลีเดียชี้มือขึ้นไปยังท้องฟ้า “...เพื่อจะได้ติดตามเจ้าไป
ทุกแห่งหน”

“วันหนึ่งข้าจะกลับมาหาเจ้าใหม่” ดาวิชพูดด้วยสีหน้าที่เคร่งขรึม

“เจ้ามาแล้วก็จากไปเหมือนลมทะเลทราย”

“เจ้ายังจำคำพูดข้าได้ดี”

“อัลเลาะห์ประทานสมองของข้ามาเพียงเพื่อเก็บจำความทรงจำเกี่ยวกับตัวเจ้า”

“ลีเดีย” เด็กหนุ่มประคองใบหน้าของเด็กสาวให้หันมาทางเขา “มองข้าให้เต็มตา
และจดจำทุกสิ่งทุกอย่างในตัวข้าไว้ ถ้าเจ้ามีลูก ลูกของเราจะได้ไม่ผิดแผกไปจากข้า”

“ลูกของข้าต่างหาก” เด็กสาวแย้งเบา ๆ หยาดน้ำตาเริ่มปรึ่มจากดวงตา
ที่ดำลึบคู่นั้น “เจ้าก็รู้ธรรมเนียมทะเลทรายดี เด็กที่เกิดจากความยินยอมพร้อมใจ
ของผู้หญิง ย่อมไม่มีสิทธิ์จะอ้างใครเป็นพ่อ”

“แต่ข้าจะรับเป็นพ่อของลูกเจ้า” ดาวิชยืนยัน

“ถ้าเจ้าทำอย่างนั้น ทุกคนจะพากันหยันเจ้า” ลีเดียเซ็ดหน้าขึ้น “เจ้าจะรู้ได้อย่างไร
ว่าเด็กไม่ใช่ลูกของชายอื่น”

“แต่อัลเลาะห์ทรงรู้ดี” ปรายตาของเด็กหนุ่มกร้าวขึ้น “ทั้งเจ้าและข้าต่างก็อยู่
ในพระหัตถ์และพระเนตรของพระองค์”

ลีเดียสบหน้ากับอกของเด็กหนุ่ม

“เจ้ารู้จักข้าดีกว่าที่ข้าเคยคิด” เด็กสาวพึมพำ “ข้าเป็นสมบัติของเจ้า ไม่ว่าเจ้า
จะหวนกลับมาอีกหรือไม่ ข้าก็จะรอคอยเจ้าด้วยความซื่อสัตย์ตลอดไป”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 72-73)

“ควัน, เปลว”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ เมืองราม เปรียบกับ
หน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ควัน เปลว ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาบริบทแล้วสื่อความ
นึกเปรียบเทียบ “ควัน เปลว” หมายถึง คนเร่ร่อนพเนจร นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเมืองราม
เป็นผู้ชายที่มีความขยันขันแข็ง อดทนต่อสู้กับความยากลำบาก และมีภาระหน้าที่รับผิดชอบต่อ
การงานเปรียบเหมือนตอนกลางวันเป็นควัน ตอนกลางคืนเป็นเปลว เมืองรามใช้เวลา

ในตอนกลางคืนคิดวางแผนการทำงาน และในตอนกลางวันใช้ร่างกายทำงานเต็มพละกำลัง
ดังตัวอย่างข้อความ

...“ว่าง ๆ ก็มาอีกเน้อ จะม้าม้าม่าจ้าง มาเรือกก็มาเตอะ มาสองคนก็มาได้”
ท่านกล่าวยิ้ม ๆ มีนัย “แต่ถ้ามาคานหาม ก็ควรลงจากคานแถวหน้าวัดก่อนปะข้า
จะชั่วจะดีก็ต้องให้ข้าจำสู่ได้”

“อาจารย์เจ้า” เขาวางห่อเสลดพังพอนไว้ตรงหน้า พลงโน้มกายลงกราบ
อาจารย์แก่นตาอีกหนหนึ่ง “ข้าเจ้านั้น เมื่อคืนเป็นคว้น เมื่อวันเป็นเป้วเจ้า”
ตอนกลางคืนเป็น**คว้น** ตอนกลางวันเป็น**เปลว**—กลางคืนคิด กลางวันทำงาน

“คืนนี้” อาจารย์ตอบเขาเบา ๆ พร้อมกับตบสี่ข้างเจ้าจันทน์จี๋ ม้าของเขาก็แสนดี
ไม่ตีคออาจารย์ อาจเป็นด้วยพลังจิตของครูบาแก้วล้ำเกินกว่าทั้งคนแลสัตว์จะทำร้าย
“หลับซ้อได้เงินหมื่น ตื่นซ้อได้เงินแสนเน้อไอ้เมือง”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2546, หน้า 339)

1.3 จักรวาล

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ดวงตะวัน
และแสงสว่างของดวงตะวัน ดังตัวอย่าง

“ดวงตะวัน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ดาวิซ เปรียบกับหน่วย
ที่นำมาเปรียบ คือ ดวงตะวัน ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึก
เปรียบ “ดวงตะวัน” หมายถึง ผู้เป็นแสงสว่างและเป็นความหวังที่พึงพาใจ นำมาเปรียบกับ
บุคลิกลักษณะของดาวิซที่มีความรักและห่วงใยเลดีแอนด์-ซีมัวร์ หล่อนเปรียบดาวิซเป็น
ความอบอุ่นและแสงสว่างแห่งรุ่งอรุณ ดาวิซขอเลดีแอนด์-ซีมัวร์แต่งงานแต่ด้วยความปรารถนาดี
หล่อนมิต้องการเป็นต้นเหตุให้ชีวิตของดาวิซอับหมองเหมือนดวงตะวันอับแสง ดังตัวอย่าง
ข้อความ

...“ฉันขอบใจในความเอื้ออาทรของเธอ แต่ฉันก็มีชีวิตที่คุ้นเคยกับยามราตรีแล้ว
และไม่ปรารถนาจะเป็นต้นเหตุให้**ดวงตะวัน**ที่งดงามดวงนี้พลอยอับแสงไปด้วย... ถ้าฉัน
แต่งงานกับเธอ ทั้งฉันและเธอจะกลายเป็นเหยื่อชิ้นใหม่ของการเมือง ความบริสุทธิ์
สวยงามในคืนนั้นจะพลันแปดเปื้อนด้วยความสกปรกโสโครกของมนุษย์บางคนที่ยักใจเชื่อ

ตามความคิดของไพศาล และฐานะของเธอเองก็จะตกต่ำลงในสายตาของชาวโบเดอร์ฮาร์ด”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 366-367)

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ดวงตะวัน ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ดวงตะวัน” หมายถึง ผู้เป็นแสงสว่างในชีวิต นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของฉายผู้เป็นแสงสว่างนำทางในชีวิตของปาริณา ดังตัวอย่างข้อความ

...ลูกสาวคือหยาดน้ำใสที่นำขึ้นในใจพ่อ เท่า ๆ กับที่พ่อคือดวงตะวันอันผาดแสง สะอาดสดกล้าเพื่อส่องนำทาง... (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 65)

“แสงสว่างของดวงตะวัน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ฉาย เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ แสงสว่างของดวงตะวัน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “แสงสว่างของดวงตะวัน” หมายถึง ผู้เป็นแสงสว่าง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของฉายที่เป็นคนดีซื่อสัตย์บริสุทธิ์เปรียบเหมือนแสงสว่างของดวงตะวัน ปาริณารู้สึกเชื่อมั่นว่าพ่อของตนเป็นผู้บริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไม่คิดว่าพ่อจะฆ่าตัวตายเพื่อหนีความผิด ดังตัวอย่างข้อความ

...พ่อไม่กล้าเผชิญหน้ากับความจริง ไม่อาจเห็นมันแปรเปลี่ยนไปเป็นความผิดหวัง และคาดไม่ถึง...พ่อไม่อาจแบกรับได้...ภาพของพ่อในใจลูกสะอาดสดใสไร้ข้อตำหนิ ราวกับแสงสว่างของดวงตะวัน พ่อไม่ใจแข็งพอที่จะดับมันด้วยมือของตัวเอง...

ฉับพลัน ลมหายใจของเขาคล้ายติดขัดอยู่กลางอกจะเป็นด้วยอวัยวะภายใน ล้มเหลวไปแล้วทั้งระบบ หรือเป็นเพราะความคิดที่จู่ ๆ ก็พุ่งเข้ากระแทก...หนักหน่วง รุนแรง...ราวกับท่อนซุงก็ไม่ทราบได้...

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 59)

1.4 บริเวณที่ไม่มีแสง

รูปภาพาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ เงามและเงาดำ ดังตัวอย่าง

“เงา”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภูวณ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เงา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 292) ให้ความหมายคำว่า “เงา” หมายถึง น. ส่วนที่มีดเพราะมีวัตถุบังแสงทำให้แลเห็นเป็นรูปของวัตถุนั้น ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เงา” หมายถึง ผู้มีความลับปกปิดไม่เปิดเผย นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของกังคิที่มีความลับปกปิดซ่อนเร้น เป็นภาพเงาที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นภาพเงาของภูวณ ดังตัวอย่างข้อความ

...สุมาคำเพิ่งรู้ว่าเจ้าหอหน้าเดินทางมาถึงสาระ ขาวนี้มาถึงเขาก่อนหน้าใกล้รุ่งเดินทางมาที่นี้ไม่กี่ชั่วโมง และขาวนี้ก็เหมือนกันทำให้หญิงสาวตัดสินใจเด็ดขาดหล่อนจะต้องมาถึงหอหน้าเพื่อพบกังคิ ไม่ต้องเสียเวลารอว่าเมื่อไรภูวณจะทำงานของเขาสำเร็จ

ความคิดย้อนกลับไปที่บุคคลผู้นั้นอีกครั้งหนึ่ง

ก่อนหน้านี้ หล่อนเห็นเขาเป็นเงาในห้วงน้ำลึก...มองเห็นผ่านไปมาอย่างฉาบฉวยเพียงริ้ว ๆ ราง ๆ เป็นเงามีดำดำ ไม่รู้ว่าเป็นเพียงภาพลวงตา หรือว่าสัตว์ร้ายชนิดใดแต่จะเป็นอะไรก็ตามที หล่อนตัดสินใจดำลงมาสู่ทะเลลึกเพื่อเผชิญหน้า แล้วจะมาแอบอยู่หลังก้อนหินหรือว่าในถ้ำ ก็คงจะไม่เห็นอะไรนอกจากเงาผ่านไปมาอย่างเก่า... (แก้วแก้ว, 2554, หน้า 528-529)

“เงาดำ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ชัฟ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ เงาดำ ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “เงาดำ” หมายถึง ผู้ขาดสติปัญญา นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของชัฟเมื่อพบปัญหาอุปสรรคในชีวิต ขาดสติปัญญา นิ่งนิ่งอย่างไร้ความรู้สึกเหมือนเงาดำ ขาดสติปัญญาในการหาหนทางแก้ไข ดังตัวอย่างข้อความ

...ชัฟโงหัวลูกนั่ง นิ่งงันเหมือนเงาดำปราศจากความรู้สึก... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 36)

การศึกษาวิเคราะห์รูปภาพภาษาความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของปรากฏความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ลำน้ำ น้ำ หิน ลม และไฟ น้ำ หยดน้ำ หยดน้ำเดียวในทะเล สายน้ำ เม็ดทรายเล็ก ๆ ลมทะเลทราย ควัน เปลว ดวงตะวัน แสงสว่างของดวงตะวัน

เงา เงาดำ นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร โดยใช้หน่วยคำหลักคำนามหมวดหมู่ทรัพยากรธรรมชาติและหน่วยคำขยายมีลักษณะบ่งบอกทรัพยากรธรรมชาติและขนาด

ความนึกเปรียบเทียบเวลา

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตประเภทเวลา ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับเวลา พบว่า มีการจำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ เวลา มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบเวลาของตัวละครเอก

หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
		ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
เวลา	กลางวัน	ลีลา	ไฟหลงเชื้อ
		กังคิ	นิรมิต
	กลางคืน	ภูวง	นิรมิต

1. เวลา

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ กลางวัน และกลางวันกลางคืน ดังตัวอย่าง

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลีลา เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กลางวัน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กลางวัน” หมายถึง ผู้มีลักษณะใจร้อน นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลีลาเป็นผู้หญิงใจร้อน มั่นใจในตนเอง ชี้นุ้ดหงิดโมโหร้าย เอาแต่ใจตนเอง บัวเปรียบลีลาเป็นเหมือนกลางวัน ที่มีอากาศร้อน นำมาเปรียบกับอารมณ์ร้อนแรงของลีลา ดังตัวอย่างข้อความ

...ลีลาแต่งหน้าแต่งตาไปพลาง ๆ ฤษยาขึ้นมาตื่นตื่นเต็มลำคอ บัวก็เหมือนกัน ระวังจะรักขึ้นมาว่า

“แฟนคุณไกรศรี ทำทางน่ารักจังเลยนะคะ”

“แล้วฉันล่ะ” ลีลาเอาตัวเข้าเปรียบ

“คนละแบบคะ” บัวหัวเราะคิก “คุณลีลาเหมือนกลางวัน คุณอีกคนเหมือนกลางคืน เย็น ๆ หวาน ๆ” บัวเปรียบเทียบตามสำนวนระดับของบัว

“บัวว่าฉันใจร้อนใช่ไหม” ลีลาพูด แต่ไม่โกรธบัวมากอย่างน่าจะเป็น

บัวเงยบ รอดูใจเจ้านายอยู่ ตอบไม่ได้จะถูกรังแกอีก ดีไม่ดีขว้างโน่นขว้างนี่

ไม่บัวก็เจ้าทุเรียนจะต้องเจ็บตัว ของก็จะเสีย ซึ่งบัวออกเสียตาย...

(อรุณมณัย, 2520, หน้า 132-133)

“กลางวันกลางคืน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ภัคดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กลางวัน ภูวนเปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ กลางคืน ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “กลางวัน” หมายถึง ผู้มีลักษณะใจร้อนนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของภัคดี “กลางคืน” หมายถึง ผู้มีลักษณะจิตใจเยือกเย็น สุขุมนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของภูวน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ภัคดีกับผมเหมือนกลางวันกับกลางคืน เมื่อมีเวลาหนึ่งก็จะมีอีกเวลาหนึ่ง”

“แต่ช่วงต่อระหว่างกลางวันกับกลางคืน ที่เรียกว่าสนธยาก็ยังมีนะคะ”

“หรือไม่ก็...เวลาใกล้รุ่ง”

ใกล้รุ่งนี้เงงั้น...แสงสว่างเริ่มส่องเข้ามารำไรในสมอง ทุกสิ่งทุกอย่างเริ่มจะลงตัวกัน

อย่างพอเหมาะพอเจาะ ภาพขึ้นส่วนขึ้นเล็กขึ้นน้อยค่อย ๆ ปะติดปะต่อเข้าเป็นรูปภาพ

ขนาดใหญ่ แม้ว่ายังไม่สมบูรณ์ แต่ก็พอจะมองเห็นสัดส่วนโครงสร้างของภาพนั้นได้

“คุณคิดจะใช้ดิฉันเป็นตัว...จะเรียกว่าอะไรถูก...ตัวเชื่อมระหว่างคุณกับภัคดี

อย่างนั้นหรือคะ”

ชายหนุ่มยืดอกขึ้นจากทำเนียบพิงราวสะพานตามสบาย การเคลื่อนไหวของเขา

มีทั้งความสง่า และความนุ่มนวลระคนกัน จะว่าไปแล้ว ก็ดูคล้ายกับเป็นส่วนหนึ่งของลำแสงสีนวลรอบกาย...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 388)

การศึกษาวิเคราะห์รูปภาพภาษาความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของปรากฏความนึกเปรียบเทียบ “เวลา” ได้แก่ กลางวัน กลางวันกลางคืน นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบเวลาแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร โดยใช้หน่วยคำหลักคำนามหมวดบอกเวลา

ความนึกเปรียบเทียบสถานที่

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตประเภทสถานที่ ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเกี่ยวกับสถานที่ พบว่ามีการจำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ผิวน้ำโลกที่เป็นพื้นน้ำ มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 16 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบสถานที่ของตัวละครเอก

หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ	ตัวละครและนวนิยาย	
		ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
ผิวน้ำโลกที่เป็นพื้นน้ำ	ทะเล	ประพาฬ	จับต้นมาชนปลาย

1. ผิวน้ำโลกที่เป็นพื้นน้ำ แหล่งน้ำกว้างใหญ่

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ ทะเล ดังตัวอย่าง

“ทะเล”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ประพาฬ เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ทะเล ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ทะเล” หมายถึง ผู้มีจิตใจไม่มั่นคง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของประพาฬที่มีจิตใจไม่มั่นคงหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคที่เข้ามากระทบกระเทือนจิตใจ เปรียบเหมือนทะเลที่ถูกคลื่นซัดไปมาทำให้บ้าคลั่ง เหมือนจิตใจของประพาฬที่โหว่หวั่นไม่แน่นอน ดังตัวอย่างข้อความ

...เด็กนิลพยักหน้า “จริงป้า คุณหญิงนี่เหมือนทะเล...” (หมัณกร แสงกระจาย, 2557, หน้า 311-312)

การศึกษาวเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของปรากฏความนึกเปรียบเทียบสถานที่ ได้แก่ ทะเล นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบสถานที่แสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร โดยใช้หน่วยคำหลักคำนามหมวดหมู่สถานที่

ความนึกเปรียบเทียบอาหาร

การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอก จากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นำมาเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตประเภทอาหาร ผู้แต่งใช้ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

เกี่ยวกับวัตถุดิบของ พบว่า มีการจำแนกรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบได้ 1 ลักษณะ ได้แก่ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 17 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบอาหารของตัวละครเอก

หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาษา	ตัวละครและนวนิยาย	
		ตัวละคร	ชื่อเรื่องนวนิยาย
สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน	ขนมหวาน	แสนดี	วงเวียนชีวิต
	ขนมอร่อย ๆ	แป้วแห้ว	ตุ๊กตามนุษย์
	ของกินฝีมือชาววัง	ลอออร	มาลัยสามชาย

1. สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน

รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ ขนมหวาน ขนมอร่อย ๆ และของกินฝีมือชาววัง ดังตัวอย่าง

“ขนมหวาน”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แสนดี เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ขนมหวาน ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ขนมหวาน” หมายถึง ผู้หญิงที่สวยงามมีเสน่ห์เป็นที่หมายปอง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี เป็นผู้หญิงสวยงามมีเสน่ห์หน้าตาอ่อนหวาน มีเสน่ห์รัญจวนใจเหมือนขนมหวานที่ผู้ชายหลาย ๆ คนอยากลิ้มลองรสชาติ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาปิบบมือหล่อนหนัก ๆ

“ไม่เหมือนผู้ชายอีกหลายต่อหลายคน ที่เห็นคุณเป็นแค่ขนมหวานและพยายามที่จะลิ้มรสคุณด้วยเล่ห์กระเท่ห์หรือด้วยการเอาเงินซื้อ ผมเป็นผู้ชายคลุกคลีอยู่ในหมู่พวกผู้ชายย่อมรู้ดีว่าคุณมีความหมายแก่พวกนั้นแค่ไหน? อย่างไร? ผมจะเตือนคุณเอาไว้ แสนดี ผู้ชายบางคนเหมือนหมาจิ้งจอก ถึงคุณจะฉลาดเฉลียวยังไง วันหนึ่งก็จะต้องตกเป็นเหยื่อเขาจนได้ โดยเฉพาะผู้ชายอย่างนายติลก”

วิชญะหยุดพูด คลายมือที่ปิบบมือหล่อนออกเล็กน้อย แต่ยังไม่ยอมปล่อย...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 300-301)

“ขนมอร่อย ๆ”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ แป้วแหวว เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ขนมอร่อย ๆ ทั้งนี้ คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ขนมอร่อย ๆ” หมายถึง ผู้หญิงที่สวยงามมีเสน่ห์เป็นที่หมายปอง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวว ที่เป็นผู้หญิงสวยงามมีเสน่ห์ที่ผู้ชายต่างพากันดีด่าราคาตัวของแป้วแหววเหมือนขนมอร่อย ๆ ที่มีค่าราคาต่ำ เพราะแป้วแหววเป็นผู้หญิงบกพร่องทางสมองและไร้ความสามารถ ดูแลตัวเองไม่ได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ชายหนุ่มทั้งสามมองตามร่างได้สัดส่วนผุดผ่องเิบอิมไปทั้งตัวของแป้วแหววด้วยสายตาต่าง ๆ กัน แต่ที่ตรงกันอยู่อย่างหนึ่งก็คือ...ค่าของแป้วแหววในความรู้สึกของพวกเขา ดูจะเกือบเหมือนขนมอร่อย ๆ หรือตุ๊กตาสวย ๆ ...ลดลงจากตอนที่เห็นครั้งแรก จุลถึงกับบ่นออกมาว่า

“เสียตายฉิบหา...ทำทางอิมันเกือบปัญญาอ่อน แล้วนี่หว่าแบบนี้”

“เฮ้ย...ไม่ถึงยังงั้นหรอก แค่มันสมองน้อยหน่อยเท่านั้นเอง แต่เขาก็มีสิ่งทดแทนแล้ว คือความสวยงาม ขนาดเขี้ยวลากดินอย่างพวกเอ็ง ยังน้ำลายแทบหกเลยนี่หว่า”

ปวิชว่า...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 295-296)

“ของกินฝีมือชาววัง”

ผู้แต่งใช้กระบวนการเปรียบเทียบประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ลอออร เปรียบกับหน่วยที่นำมาเปรียบ คือ ของกินฝีมือชาววัง ทั้งนี้คำที่นำมาเปรียบเมื่อพิจารณาร่วมบริบทแล้วสื่อความนึกเปรียบเทียบ “ของกินฝีมือชาววัง” หมายถึง ผู้หญิงที่สวยงามมีคุณสมบัติเพียบพร้อม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลออออรที่มีความสวยงาม วางตนได้เหมาะสมกับฐานะ มีเกียรติยศศักดิ์ศรี ได้รับการอบรมเลี้ยงดู ฝึกมารยาทตามชนบชาววังเปรียบเหมือนของกินฝีมือชาววัง ที่มีความประณีตบรรจงปรุงรสชาติได้ดี และมีการตกแต่งได้อย่างสวยงามด้วยฝีมือชาววัง ดังตัวอย่างข้อความ

...สิ่งที่พระยานราภิบาลไม่คาดคิดเลยก็คิด ถ้าลออออรเป็นของกินฝีมือชาววัง ทองไพเราะก็เหมือนอาหารรสเผ็ดร้อนถึงใจ ถูกลิ้นแบบชาวบ้านที่แฝงฝังอยู่ในส่วนลึกของเขา ถึงกินแล้วปากคอเจ๋อ เหงื่อแตกท่วมตัวแทบโอดลงไปแช่น้ำให้คลายพิษร้อน

เสียเดี๋ยวนั้น แต่มันก็โอชะถูกใจอย่างไม่เคยมีอาหารชาวกรุงจานไหนเสมอเหมือน
มันทำให้เขาเหวี่ยงทิ้งอาหารทั้งหมดที่เคยกินมาอย่างไม่โย้ติ๋มเลยทีเดียว...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 549)

การศึกษาวเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของปรากฏความนึก
เปรียบเทียบอาหาร ได้แก่ ขนมหวาน ขนมอร่อย ๆ ของกินฝีมือชาววัง นักเขียนใช้ความนึก
เปรียบเทียบอาหารแสดงบุคลิกลักษณะของตัวละคร และชมความงามของตัวละครโดยใช้หน่วย
คำหลักคำนามหมวดหมู่อาหาร และหน่วยคำขยายมีลักษณะบ่งบอกลักษณะอาการ

จากการศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต
จำแนกได้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับวัตถุสิ่งของ นักเขียนเปรียบเทียบตัวละคร
เป็นวัตถุสิ่งของ ดังนี้

1.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับวัตถุสิ่งของ นักเขียนเปรียบเทียบ
ผู้ชายเป็นวัตถุสิ่งของ ในมุมมองนักเขียนชายและนักเขียนหญิง ได้แก่ แกน แท่งเหล็ก รูปสลัก
รูปสลิงซังคิลา เครื่องแก้ว เพชรเม็ดงาม หุ่น หุ่นขี้ผึ้ง ซากศพ หุ่น หุ่นยนต์ เครื่องมือ รูปปั้น
อนุสาวรีย์ สิ้นค้าค้างแวง ไม้บรรทัด เกราะ ขวาน

1.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับวัตถุสิ่งของ นักเขียนเปรียบเทียบ
ผู้หญิงเป็นวัตถุสิ่งของ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ แม่เหล็ก
แม่เหล็กใหญ่ หุ่น รูปหุ่น หุ่นขี้ผึ้ง เรือ เศษผ้าขี้ริ้ว ฮีตเตอร์ รูปวาด ภาพเขียนอย่างวิจิตร
ภาพวาดผู้หญิง สีสัน ตุ๊กตา ตุ๊กตาสวย ตุ๊กตาไซลาน ตุ๊กตาทะกตุ๊กตากระเบื้อง ของเล่น สิ้นค้า
สิ้นค้าราคาถูก ๆ ดวงแก้ว เพชร ทองบริสุทธิ์ สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ มาลัยรวงไร

2. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งเหนือธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบ
ผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนี้

2.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสิ่งเหนือธรรมชาติ นักเขียน
เปรียบเทียบผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ ในมุมมองนักเขียนชายและนักเขียนหญิง ได้แก่ เทวดา
เทวดาตัวน้อย ๆ พวกเปรตพวกผี ผีตากซาก เจ้าไร้ศาล เทวดา ไอ่ยกต์หัวโต เจ้าขุ้ยักษ์
พญายักษ์ อสูร ปีศาจ ภูตพราย เทพเจ้า

2.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสิ่งเหนือธรรมชาติ นักเขียน
เปรียบเทียบผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง
ได้แก่ เทพธิดา นางฟ้า นางอัปสร นางอัปสรานครวัด

3. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับทรัพยากรธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

3.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับทรัพยากรธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ในมุมมองนักเขียนชายและนักเขียนหญิง ได้แก่ ลำน้ำ หยตน้ำ น้ำหยดเดียวในทะเล เม็ดทรายเล็ก ๆ ลมทะเลทราย ดวงตะวัน ความอบอุ่น สายน้ำ ควัน เปลว ดวงตะวัน แสงสว่างของดวงตะวัน เงา เงาดำ

3.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับทรัพยากรธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ในมุมมองนักเขียนชาย ไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ น้ำ เศษธุลี

4. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับเวลา นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นเวลา ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ และในมุมมองนักเขียนหญิง ปรากฏดังนี้

4.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับเวลา นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นเวลา ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ กลางวัน กลางคืน

4.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับเวลา นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นเวลา ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ กลางวัน

5. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสถานที่ ปรากฏดังนี้

5.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสถานที่ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสถานที่ ไม่ปรากฏ

5.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสถานที่ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นสถานที่ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ ทะเล

6. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับอาหาร นักเขียนเปรียบเทียบตัวละครเป็นอาหาร ดังนี้

6.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับอาหาร นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นอาหาร ไม่ปรากฏ

6.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับอาหาร นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นอาหาร ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ ขนม ขนมหวาน ขนมอร่อย ๆ ขนมกินฝีมือชาววัง

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

นักเขียนได้สร้างสรรค์ถ้อยคำความนึกเปรียบเทียบตัวละครเป็นสื่อสร้างอารมณ์สุนทรีย์ การสร้างตัวบทนวนิยายที่สอดคล้องประสานกับองค์ประกอบนวนิยายที่ดีทำให้เกิดคุณค่าทางวรรณศิลป์ ผู้อ่านได้อ่านแล้วเข้าถึงอารมณ์ตัวละครและตัวบท นับได้ว่านวนิยายดีเด่นให้แง่คิดในการเรียนรู้ ทั้งเรื่องของภาษา อารมณ์ ชีวิต หรือให้ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และได้ใช้รู้ภาษาความนึกเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือในการแสดงรายละเอียดเพื่อให้ผู้อ่าน เห็นภาพเด่นชัด นักเขียนนวนิยายใช้ภาษาความนึกเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือทางวรรณศิลป์ สื่อภาพความคิดของผู้แต่ง บรรยายลักษณะตัวตนของตัวละคร แสดงความนึกคิดและพฤติกรรม ของตัวละครที่แตกต่างกัน นักเขียนใช้ภาษาความนึกเปรียบเทียบและถ้อยคำบริบทแวดล้อม ของความนึกเปรียบเทียบในการพรรณนาและบรรยายความ การใช้ภาษาตามลักษณะ ขนาดความสั้นและความยาวของโครงเรื่อง และแนวเรื่องของนวนิยายที่ตัวละครแสดงความนึก เปรียบตนเอง หรือตัวละครอื่น ๆ เพื่อบรรยายภาพลักษณ์ตัวละครเอกที่ใช้ในการสร้างสรรค์เรื่อง นักเขียนใช้กลวิธีการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตามโครงสร้างของความนึกเปรียบเทียบ ที่ปรากฏในบทสนทนาและบทพรรณนาหรือบรรยาย ดังนั้นประเด็นการวิจัยที่น่าสนใจในบทนี้ มี 3 ประเด็น ได้แก่

1. กลวิธีการสื่อความหมาย
2. องค์ประกอบนวนิยาย
3. ศิลปะการใช้ภาษา

กลวิธีการสื่อความหมาย

นักเขียนนวนิยายมีกลวิธีการสื่อความหมายโดยการเลือกใช้คำ กลุ่มคำและข้อความ แสดงความหมายรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร นอกจากนักเขียนต้องเลือกสรรถ้อยคำ ให้สัมพันธ์กับความคิดและอารมณ์แล้วต้องคำนึงถึงความหมายของถ้อยคำที่ต้องการสื่อสาร ดังที่ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ (2544) ได้ให้ทัศนะว่า “ความหมายภายในขอบเขตของตัวบทนั้นเกิดขึ้น จากการสอดคล้องประสานของโครงสร้างต่าง ๆ ในตัวบทเอง แม้ว่าผู้เขียนตัวบทวรรณกรรมจะดำรงอยู่ในบริบททางสังคมของยุคสมัย แต่การประกอบสร้างความหมายต่าง ๆ ย่อมเป็นไปตามข้อตกลง

ที่ผูกติดอยู่กับคติความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ทางสังคม และอุดมการณ์ของผู้เขียน” กลวิธี
การสื่อความหมาย จำแนกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ความหมายสื่อสาระทางกายภาพ
2. ความหมายสื่อปัญญาอารมณ์
3. ความหมายสอดสังคม

1. ความหมายสื่อสาระทางกายภาพ

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติทั้ง 29 เรื่อง
มีลักษณะการแสดงความหมายสื่อสาระทางกายภาพเพื่อบ่งบอกลักษณะบุคลิกภาพของตัวละคร
ปรากฏ 6 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ ลักษณะทางด้านวัยและเพศ
ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร ลักษณะนิสัยของตัวละคร
และลักษณะรูปลักษณ์ความงามของผู้หญิง ดังนี้

1.1 ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ รูปภาษาคความนึกเปรียบเทียบที่สื่อความหมาย
แสดงลักษณะทางกายภาพ สีสหน้าบ่งบอกอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด สภาพร่างกาย
และอาการกริยาท่าทีของตัวละคร สื่อความหมายแสดงรูปร่างหน้าตา วัย เพศ และเชื้อชาติ
ได้แก่ วัว ควาย ก้าง แมวผอม ๆ ชายหน้าเศร้า ดอกไม้แห้ง ดอกไม้ขาดน้ำ คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี

1.2 ลักษณะทางด้านวัยและเพศ แสดงลักษณะความหมายของคนสูงวัยที่มีศักยภาพ
คนวัยหนุ่มสาวแสดงลักษณะของบุคลิกภาพที่สดใสร่างเรียว สวย มีเสน่ห์ ไร้เดียงสา และแสดง
ความผิดปกติของพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์จะมีลักษณะเชิงซ้ำ
ผิดปกติ ได้แก่ ตาเดา ชายแก่ในวัยชรา เด็กที่ยังไร้เดียงสา ตุ๊กตาไซลาน

1.3 ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ แสดงลักษณะความหมายบอกเชื้อชาติของตัวละคร
ได้แก่ ลูกครึ่งจีน สื่อความหมายทางกายภาพ หมายถึง ผู้มีเชื้อสายจีน บ่งบอกรูปลักษณ์ของ
ผิวพรรณ หน้าตาที่มีผิวขาว ตาเล็กชั้นเดียว รูปร่างไม่สูง มีลักษณะเหมือนคนแถบเอเชีย

1.4 ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร แสดงลักษณะความหมายบ่งบอกความรับผิดชอบ
ลักษณะนิสัย และรูปลักษณ์ความงามของตัวละคร ได้แก่ ชายชรา สื่อความหมายลักษณะ
ของผู้ชายที่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมาก โดยใช้คำว่า “ชรา” บ่งบอกความรับผิดชอบของ
ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมายาวนาน มีการใช้ฉายานามชื่อเฉพาะของตัวละครชายในวรรณคดี
มรดกของไทย ได้แก่ ขุนแผน สื่อความหมายถึงผู้ชายที่มีความสามารถทั้งเชิงรบและเชิงซู้สาว
มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่เกี่ยวข้องกับการปกครองบ้านเมือง ได้แก่ ขุนแผน มีการใช้
รูปภาษาที่บ่งบอกบทบาทหน้าที่ของตัวละครชายในวรรณกรรมของไทย ได้แก่ พระเอก
สื่อความหมายแสดงลักษณะผู้ชายที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง มีความรับผิดชอบในหน้าที่อาชีพ

การงานที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในสังคม ได้แก่ พระเอก และแสดง
รูปลักษณ์ของตัวละครที่เหมาะสมกัน ได้แก่ พระเอก เพชรา

1.5 ลักษณะนิสัยของตัวละคร แสดงลักษณะความหมายที่บ่งบอกลักษณะนิสัย
ของผู้หญิงทั้งด้านบวกและด้านลบ เพศหญิงเป็นเพศที่ยอมจำนนไม่ได้ตอบ ช่างพูดช่างเจรจา
รักงานศิลปะ ช่างจดจำเรื่องราวในอดีต ผู้หญิงที่มีลักษณะนิสัยนิ่งเงียบ เหงาหงอย มีความสวย
แต่ไม่มีทักษะทางสมอง คนเร่ร่อนพเนจร ไม่มีที่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ใจร้อน เอาแต่ใจตนเอง
และเกรี้ยวกราดดุร้ายขี้โมโห มักจะถูกครอบงำจากผู้มีอิทธิพลเหนือกว่า ส่วนเพศชายมีลักษณะนิสัย
เป็นผู้นำที่มีความคิด สุขุม เยือกเย็น ใจเย็นสงบ เก็บตัว รอบครอบ ซื่อตรง ฉลาดในการเลือก
คู่ครองที่เหมาะสมคู่ควรกับตน ในแง่ลักษณะนิสัยเชิงลบของเพศชายมีลักษณะนิสัยที่ใจร้อน
วู่วาม เห็นแก่ตัว ไม่มีไหวพริบ ไม่ฉลาด มีความว่องไวปราดเปรียวเพื่อแสวงหาผลประโยชน์
ให้แก่ตนเอง ขาดความมั่นใจ แสดงการสันตริษะเชิงปฏิเสธและคัดค้านในสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา
ดังนี้

1.5.1 ลักษณะนิสัยของผู้แสดงอาการนั่งนิ่ง ๆ หงอยเหงา คนชอบเก็บตัว
และผู้ที่เคลื่อนไหวไปอย่างช้า ๆ ได้แก่ ลิง เต่า และไส้เดือน

1.5.2 ลักษณะนิสัยของผู้ที่ช่างพูดช่างคุย ได้แก่ ผู้หญิงสอดรู้

1.5.3 ลักษณะนิสัยของผู้ที่ดุร้ายแค้นกร้าว ได้แก่ พยัคฆ์ร้าย

1.5.4 ลักษณะนิสัยของผู้มีกิริยาท่าทางแข็งทื่อ และคนซื่อตรง ได้แก่ ไม้ซุง
ไม้บรรทัด

1.5.5 ลักษณะนิสัยของผู้ที่ไม่มีไหวพริบ ไม่ฉลาดเฉลียว และผู้ชอบดื่มเหล้าเมา
ได้แก่ ตาป้อ

1.5.6 ลักษณะนิสัยของผู้ที่ว่องไวเคลื่อนไหวปราดเปรียว ได้แก่ งูทะเลทราย

1.5.7 ลักษณะนิสัยของผู้มีลักษณะจิตใจสุขุมเยือกเย็น ได้แก่ กลางวัน

1.5.8 ลักษณะนิสัยของผู้มีลักษณะจิตใจร้อน ได้แก่ กลางคืน

1.5.9 ลักษณะนิสัยของผู้ที่แสดงอาการสันตริษะไม่พูดตอบ คัดค้าน ต่อต้าน
และปฏิเสธในสิ่งที่ได้รับฟัง ได้แก่ ลูกสิงหลูกค่าง

1.5.10 ลักษณะนิสัยของผู้ที่ร่อนเร่พเนจร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ได้แก่ จี๊พซี
เด็กจี๊พซีเร่ร่อน

1.6 ลักษณะรูปลักษณ์ความงามของผู้หญิง มีดังนี้

1.6.1 ผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก
ได้แก่ ตุ๊กตา

1.6.2 ผู้หญิงที่มีความงดงามน่าหลงใหล ได้แก่ ดอกไม้ โมณาลิษา

1.6.3 ผู้หญิงสวยมีเสน่ห์ ได้แก่ นางฟ้า เทพธิดา

1.6.4 ผู้หญิงสาวสวยที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ได้แก่ ดอกไม้หอมหวาน ดอกกุหลาบ
แรกแย้ม กุหลาบแรกแย้ม

1.6.5 ผู้หญิงที่สวยงามคมคายเป็นที่น่าสนใจ งดงามโดดเด่น สง่างาม ได้แก่
ภาพเขียนอย่างวิจิตร ภาพวาดผู้หญิงโบราณ รูปวาด ตึกตาสวย ๆ

1.6.6 ผู้หญิงที่สวยมีเสน่ห์เป็นที่หมายปอง สวยสง่างามมีคุณสมบัติเพียบพร้อม
ได้แก่ นางพญา นางแก้ว แม่แซ่ชเชียรหน้าน้ำผึ้ง แม่ฮีบ ขนมหวาน ขนมอร่อย ๆ ของกินฝีมือ
ชาววัง พวงมะม่วงสุก

1.6.7 ผู้หญิงสูงศักดิ์ผู้มีความสง่างาม ได้แก่ นางอัปสรานครวัด แม่หงส์ทอง
นางหงส์

1.6.8 ผู้หญิงเก่งมีความสามารถ สวยสง่างาม มีเกียรติ ก้าวทันยุคสมัยใหม่
ได้แก่ สาวสมัยโสภา

1.6.9 ผู้หญิงสวยคมเข้ม ได้แก่ แหกขาว

1.6.10 ผู้หญิงที่มีรูปสมบัติและคุณสมบัติที่ดีพร้อม ได้แก่ บุษบา นางจินตะหรา
แม่ศรีมาลา ศรีมาลา นางวันทอง

1.6.11 ผู้หญิงที่ทันสมัยมีเสน่ห์ดึงดูดใจ ได้แก่ ดอกทิวลิป

2. ความหมายสื่อปณฺญารมณฺ

จากการศึกษารูปภาษาความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายทางด้านปณฺญารมณฺ
ได้แสดงลักษณะสติปัญญา ความคิด พฤติกรรมและสภาพจิตใจของตัวละคร ซึ่งปรากฏ
ความหมายสื่อปณฺญารมณฺ 10 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางด้านสติปัญญา ลักษณะจิตใจกล้าหาญ
ลักษณะความเพียรพยายาม ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข ลักษณะคนที่มีจิตใจไม่ดี ลักษณะ
คนดีที่มีความสุข ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม ลักษณะพฤติกรรมของ
คนปรกติทั่วไปในสังคม ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์ และลักษณะอาชีพต่าง ๆ
ในสังคมไทย ดังนี้

2.1 ลักษณะทางด้านสติปัญญา รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบสะท้อนความหมาย
สื่อปณฺญารมณฺ แบ่งออกได้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะสติปัญญาที่มีความคิด และลักษณะ
สติปัญญาที่ไม่มีความคิด

2.1.1 ลักษณะสติปัญญาที่มีความคิด ความหมายของรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบ
แสดงเป้าหมายในการดำเนินชีวิต มีความก้าวหน้า คล่องแคล่วว่องไว มีทักษะความคิด รู้จักใช้ชีวิต

ให้อยู่รอดได้ในสังคม รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญารมณ มี 13 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ผู้มีอุดมการณ์ยึดถือความยุติธรรม ผู้มีเป้าหมาย หัวหน้างาน และผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ ทนาย สายสืบ สมภาร บัณฑิต นิสิตชั้นสูง
- 2) ผู้ที่เก่งมีความสามารถสูงเป็นที่เคารพยกย่องของคนในสังคม ได้แก่ เทวดา เทวดาตัวน้อย ๆ
- 3) ผู้เป็นใหญ่ในบ้านเมืองมีอำนาจในการสั่งการ ปรับเปลี่ยน ปฏิรูปนโยบาย การปกครองบ้านเมือง ได้แก่ นายกรัฐมนตรี
- 4) ผู้ที่ล้มเลิกความคิดในการล้มล้าง ทฤษฎีสถาบันเมือง ได้แก่ คอมมิวนิสต์กลับใจ
- 5) ผู้ที่มีความคิดแบบโบราณ ฉลาดมีเล่ห์เหลี่ยมกลลวง หลอกล่อ ให้เป็นไปตามแผนการที่คิดวางแผนไว้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตอบสนองความต้องการของตนเอง มีความมุ่งมั่นในชีวิต ได้แก่ คนแก่ หญิงเจ้ามารยา คนสูญเสียความทรงจำ คนเจ้าอุดมคติ
- 6) ผู้ที่มีความสามารถสูงและมีศักดิ์ศรีในตัวเอง ได้แก่ เสือร้าย
- 7) ผู้ที่มีวุฒิภาวะเกินกว่าวัย มีความคิดและควบคุมอารมณ์ได้เมื่อประสบ กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคชีวิต ผู้เด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น ผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมมองการณ์ไกล และมีเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ใหญ่ ผู้ทรงอุดมการณ์ ผู้พิพากษา สื่อความหมายแสดงปัญญารมณ หมายถึง ดังตัวอย่าง
- 8) ผู้มีอุดมการณ์ในชีวิต ได้แก่ เจ้าแม่ลงลาย
- 9) ผู้ที่มีความสามารถโดดเด่น เป็นผู้นำของสังคม ได้แก่ เพชรเม็ดงาม
- 10) ชาวบ้านผู้มีภูมิปัญญา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน
- 11) ผู้มีโชคและมีความสามารถในการพนัน ได้แก่ เทพบุตรคิวทอง
- 12) ผู้ที่มีสติปัญญาแจ่มในเวลานรเวศเร็ว ได้แก่ บัวเหนือน้ำ
- 13) ผู้ที่มีประสาทสัมผัสรับรู้ไวต่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ไฉยมุกมด

2.1.2 ลักษณะไม่มีสติปัญญา รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมาย ลักษณะตัวละครที่ไม่มีสติปัญญา สิ้นคิด หดปัญญา โง่เขลา ไม่มีสมอง ไร้ชีวิตจิตใจ ไม่คิด ทบทวนการใช้ชีวิตให้รอบคอบ ประสพการณ์การใช้ชีวิตอ่อนต่อโลก ไม่มีภาระหน้าที่รับผิดชอบ เชื้อคนง่าย ขาดสติยังคิด หดทางสู่ รู้สึกพ่ายแพ้ ชี้ขาด ไม่เท่าทันคนอื่นที่เอารัดเอาเปรียบ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญารมณ มี 10 ลักษณะ ดังนี้

1) ผู้อ่อนวัยไร้เดียงสา ผู้อ่อนเยาว์ที่ซุกซนทำตามใจตนเอง ไม่คิดทบทวนให้รอบครอบ ได้แก่ เด็ก

2) คนเชื่อง่าย ขาดสติยั้งคิด คนโง่ ได้แก่ สุนัข ควาย

3) คนขาดสติในการดำเนินชีวิต ได้แก่ เรือ หมาแมว

4) หญิงสาวที่ไม่มีสติปัญญาทันเล่ห์เหลี่ยม ถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ฉวยผลประโยชน์ ได้แก่ หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ

5) ผู้หญิงสิ้นคิด ผู้หญิงที่หมดปัญญากับสิ่งคาดหวังไว้ในชีวิต ไม่ฉลาดไร้สมอง โง่เขลา ได้แก่ สตรีสิ้นคิด เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง

6) เด็กสติปัญญาไม่สมประกอบ ไม่ฉลาดไม่มีสมอง คนที่ไร้เดียงสาอ่อนต่อโลก คนไร้ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้แก่ ยายปัญญาอ่อน คนปัญญาอ่อน ลูกสะใภ้ตุกตา ล้มลุก ลูกสะใภ้ตุกตา ล้มลุก

7) ผู้ขาดสติสัมปชัญญะ ชี้อลาด ได้แก่ คนวิกลจริต ไอ้คนตาขาว

8) ผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีภาระหน้าที่ ได้แก่ เด็กชายตัวเล็ก ๆ

9) คนหมดหนทางสูญเสียเปรียบ พ่ายแพ้ ได้แก่ ผู้แพ้

10) คนไม่มีชีวิตจิตใจไม่สนใจดูแลความรู้สึกและความปรารถนาของตนเอง คนรู้ไม่เท่าทันผู้อื่น ได้แก่ ซากศพ ล้าง

2.2 ลักษณะจิตใจกล้าหาญ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมายสื่อลักษณะจิตใจที่กล้าหาญ เข้มแข็ง ขจัดปัญหาด้วยความสามารถ กล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญารมณ มี 3 ลักษณะ ดังนี้

2.2.1 ผู้หญิงที่มีจิตใจเข้มแข็ง กล้าหาญ ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหา ได้แก่ สตรีแข็งแกร่ง ผู้แก้ปัญหา

2.2.2 ผู้ชายที่ไม่รู้จักแพ้ ได้แก่ ไอ้เสือ

2.2.3 ผู้มีจิตใจเข้มแข็ง ไม่อ่อนไหวต่อสิ่งใด ได้แก่ มนุษย์หิน

2.3 ลักษณะความเพียรพยายาม รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมายสื่อความมุ่งมั่นในชีวิต เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในชีวิต ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ขยันหมั่นเพียร เอาการเอางาน มีความไฝ่ฝัน ไขว่คว้าโอกาสที่ดีในการสร้างรากฐานชีวิตให้มั่นคงก้าวหน้าประสบความสำเร็จในชีวิต รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญารมณ มี 8 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 ผู้ที่มีความขยันขันแข็ง เอาการเอางานทั้งกลางวันและกลางคืน ได้แก่ ควันเพลว

2.3.2 ผู้ริเริ่มเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ผู้ทำสิ่งมุ่งหวังให้สำเร็จด้วยความพากเพียร ได้แก่ เด็กเล็ก เด็กน้อย

2.3.3 ผู้เริ่มต้นฝึกหัดเรียนรู้วิชา ได้แก่ เด็กอนุบาล

2.3.4 ผู้ที่มีชีวิตอยู่ด้วยความฝัน ได้แก่ ผีเสื้อตัวน้อย สื่อความหมายแสดง ปัญญาารมณ

2.3.5 ผู้ที่มีความมุ่งมั่นสร้างความสำเร็จของชีวิต ได้แก่ ต้นไม้เล็ก ๆ

2.3.6 ผู้ที่อยู่ในโลกกว้างและต้องไขว่คว้าทุกสิ่งเท่าที่จะคว้ามาได้ ได้แก่ สัตว์ทะเลที่กระหายหิว

2.3.7 คนที่มีความพากเพียรพยายาม ได้แก่ เจ้าม้าแกลบ

2.3.8 ผู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความมุ่งมั่นในชีวิต มีความพากเพียร อดทน อดกลั้น บำเพ็ญเพียรปฏิบัติจนหลุดพ้นบรรลुพระนิพพาน ได้แก่ นักสู้ นักฝัน พระอรหันต์

2.4 ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมาย สื่ออิสระเสรีภาพในชีวิต มีการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมาย แสดงปัญญาารมณ มี 3 ลักษณะ ดังนี้

2.4.1 ผู้มีอิสระเสรีภาพในชีวิต ได้แก่ นก นกน้อย นกตัวน้อย ปลา

2.4.2 ผู้ที่ไม่สามารถเก็บอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ได้แก่ เด็ก ๆ

2.4.3 ผู้ที่ร่าเริงมีความสุขในทุกโอกาส และแสวงหาความสุขจากสถานบันเทิง ได้แก่ เด็กไร้เดียงสา ชายเจ้าสำราญ เจ้าสำราญ

2.5 ลักษณะคนที่มีจิตใจไม่ดี รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมายสื่อ ความทุกข์ยากลำบากที่เกิดจากความหลงระเริง เจ้าชู้ ก้าวเดินในทางที่ผิด เห็นแก่ตัว เอาแต่ใจตนเอง มีจิตใจโหดร้าย ดุร้าย เกรี้ยวกราด มีความโลภ ไขว่คว้าเอาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง ทำผิดศีลธรรม จมอยู่กับความทุกข์ หมกมุ่นวิตกกังวล คับข้องใจ แสดงลักษณะความทุกข์ใจ ขาดความรับผิดชอบ ไม่เก็บอารมณ์ความรู้สึก กิริยาท่าที่ไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่มีทางต่อสู้ มีวาสนาน้อย อับโชค หลีกหนีไม่พ้นทุกข์ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญาารมณ มี 11 ลักษณะ ดังนี้

2.5.1 คนที่มีอารมณ์ความรู้สึกโกรธโมโห เกรี้ยวกราด ชี้อวยววย เอาแต่ใจตนเอง ได้แก่ จระเข้ นางแมว

2.5.2 ผู้ที่ลุ่มหลงเดินผิดเส้นทาง ผู้เอาแต่ใจตนเอง ถูกขัดใจทำให้โกรธ มีเรื่อง ทุกข์ใจ คนชั่วที่เห็นแก่ตัวและไม่เมตตาใจ ได้แก่ คนหลงทาง เด็กเจ้าอารมณ์ ปีศาจผู้ดั่งแค้น พ่อผู้บ้าคลั่ง คนระยำ คนใจดำ ไฉนระยำ

- 2.5.3 ผู้ที่มีกิริยาไม่เรียบร้อย ได้แก่ เจ๊กไห่วเจ้า
- 2.5.4 ผู้ที่มีอุปสรรคในชีวิต ผู้ไม่พ้นทุกข์ ได้แก่ คนที่ลอยคอกกลางทะเล คนที่กำลังลอยคอในทะเล ปลาติดแห
- 2.5.5 ผู้ที่มีวาสนาน้อย ได้แก่ ไม่นับธุอาภัพ
- 2.5.6 ผู้ที่มีความระแวงสงสัยจนลืมนั่นทั้ง ๆ ที่ข้างหน้าคืออุปสรรค หรืออันตราย คนที่ไม่มีทางต่อสู้ ได้แก่ แมลงเม่าตัวน้อย ๆ สัตว์ตัวน้อย
- 2.5.7 คนเจ้าชู้ชุกชอน ได้แก่ ลิงค่าง
- 2.5.8 ผู้ที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว คนที่มีความทุกข์คับข้องใจ ได้แก่ พ่อที่ใจดำ คนที่อึดอัดมานาน
- 2.5.9 ผู้ที่อยู่ในโลกกว้างและต้องไขว่คว้าทุกสิ่งเท่าที่จะคว้ามมาได้ ได้แก่ สัตว์ทะเลที่กระหายหิว
- 2.5.10 ผู้ที่หมกมุ่นอยู่กับความวิตกกังวลใจ ได้แก่ ไก่คนช่างคิด
- 2.5.11 คนไม่ดีทำผิดศีลธรรม ได้แก่ คนชั่ว
- 2.6 ลักษณะคนดีที่มีความสุข รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมายสื่อลักษณะจิตใจที่ดีมีเมตตา แสดงลักษณะบทบาทของบิดามารดา ครู และคนดีของสังคม ได้แก่ ลักษณะทางจิตใจของผู้รับบทบาทบิดาที่ดีมีลักษณะผู้มีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มีจุดบกพร่อง เป็นคนดีที่สุดสำหรับลูก บทบาทมารดาที่ดีมีลักษณะเป็นผู้ให้อย่างบริสุทธิ์ เก่งและจิตใจดีงาม บทบาทครูที่ดีเป็นผู้ให้วิชาความรู้ให้แสงสว่างทางปัญญา และบทบาทคนดีในสังคมเป็นที่ยอมรับมีลักษณะจิตใจดีบริสุทธิ์ มีคุณธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลสมัยได้ดี
- รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญาธรรม มี 3 ลักษณะ ดังนี้
- 2.6.1 ผู้มีบทบาทสำคัญของชีวิต ผู้ให้กำเนิดบุตร ผู้ให้ปัญญาความรู้แก่ศิษย์ ผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดี ไร้จุดบกพร่อง ได้แก่ มารดา ครู พ่อตัวอย่าง พ่อผู้ประเสริฐ พ่อผู้แสนดี แม่สุดพิเศษ ผู้บริสุทธิ์
- 2.6.2 ผู้ที่มีรูปร่างสง่างาม อ่อนหวาน ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ดี ได้แก่ หงส์
- 2.6.3 ผู้ที่มีคุณงามความดี ใจบุญเป็นผู้ให้และเสียสละ ได้แก่ บุคคลผู้ทรงคุณธรรม พระเวสสันดร
- 2.7 ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมายสื่อพฤติกรรมผิดแปลกแตกต่างจากบุคคลอื่นในสังคมกลายเป็นผู้ที่ถูกมองข้าม
- รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญาธรรมมี 4 ลักษณะ ดังนี้

2.7.1 คนที่มีพฤติกรรมผิดแปลกจากคนปกติคนที่มีนิสัยแปลกแตกต่างจากบุคคลอื่น ๆ ทั่วไป ได้แก่ คนบ้า คนพิเศษ ไม่นับรู้แปลก

2.7.2 ผู้มีพฤติกรรมแปลกประหลาดที่มีความขัดแย้งในตนเอง ได้แก่ ตัวตลก

2.7.3 ผู้ไม่มีอิสระเสรีภาพในชีวิต คนที่ถูกมองข้าม ไม่มีคนกล่าวถึง ไม่ชื่นชมยินดี ไร้บทบาทสำคัญ ได้แก่ นกกลางคืน

2.7.4 ผู้มีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง ได้แก่ สิงห์ร้าย

2.8 ลักษณะพฤติกรรมของคนปกติทั่วไปในสังคม รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมายสื่อพฤติกรรมของคนปกติทั่วไปที่ยังไม่หลุดพ้นจากมีกิเลสตัณหา หลงเวียนว้ายอยู่ในวัฏฏะสงสาร รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญารมณ มี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.8.1 คนปกติธรรมดาทั่วไปที่มีกิเลส ได้แก่ มนุษย์สามัญ มนุษย์เดินดิน

2.8.2 คนที่มีกิเลส ได้แก่ ปุณฺณ ปุณฺณสาวน้อย

2.9 ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงความหมายสื่อพฤติกรรมกิริยาท่าทางต่าง ๆ ของตัวละครที่ผจญกับความทุกข์ ได้แก่ ดักรัณ อ่อนแรง ว่องไว ปราดเปรียว ลับสนวิตกกังวล วุ่นวายใจ แข็งกระด้าง อาศัยในพื้นที่แออัด พฤติกรรมของตัวละครที่มีความสุข ได้แก่ ราเริงแจ่มใส อาศัยอยู่บ้านใหญ่โตสง่างาม สวมบทบาทดารารายยนตร์ ตัวละครเอกชายแอบลักพาหญิงสาวที่รักหลบหนี แสดงความหมายสื่ออารมณ์ต่าง ๆ ของตัวละคร ได้แก่ วุ่นวายใจ จิตใจไม่มั่นคง ทิฐิ ไร้อารมณ์ความรู้สึก ขวร้าย ดุร้าย โหดเหี้ยม อารมณ์ตามช่วงวัย เช่น วัยรุ่นมีอารมณ์สดใส สนใจเพศตรงข้าม อ่อนไหว จิตใจปั่นป่วน หลงรักเพศตรงข้าม รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญารมณ มี 3 ลักษณะ ดังนี้

2.9.1 วัยหนุ่มที่มีอารมณ์ความรู้สึกสนใจเพศตรงข้าม ได้แก่ วัยรุ่น

2.9.2 คนที่แสดงอาการกิริยาแข็งกระด้าง คนที่ไร้อารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ หุ่น

2.9.3 ผู้หญิงที่มีทิวสูง ผู้มีจิตใจไม่มั่นคง ได้แก่ น้ำ ทะเล

2.9.4 ผู้ที่พูดได้เฉพาะถ้อยคำที่เจ้าของสอนให้พูด ได้แก่ นกแก้วนกขุนทอง

2.9.5 ผู้ปราดเปรียวว่องไว เชี่ยวชาญชำนาญในท้องทะเล ได้แก่ ปลาน้ำลึก

2.9.6 ผู้ที่รู้สึกอ่อนแรงแหมดพลังในการต่อสู้กับชีวิต ได้แก่ ลูกหนอนตัวน้อย ๆ

2.9.7 ผู้แสดงอาการวิตกกังวล กระอักกระอ่วนใจ ลับสนวุ่นวายไร้สติ กระวนกระวายใจ ได้แก่ หมาบ้า

2.9.8 ผู้ที่อยู่กันอย่างแออัดกันแน่นจนไม่สามารถขยับขยายได้ ได้แก่ ปลาในกระป๋อง

2.9.9 ผู้ที่อยู่ในวัยสดใสไร้เร่ หญิงสาวแรกเริ่มที่สดใสขึ้นบาน จิตใจปั่นป่วน เมื่อพบชายผู้เป็นที่รัก สาววัยรุ่นผู้มีจิตใจอ่อนไหวง่าย ผู้หญิงที่ไร้เร่แจ่มใส ได้แก่ เด็กหนุ่ม คีตกะนอง สาวน้อยแรกออกเรือน สาวน้อยแรกรัก สาวน้อย เด็กสาว ๆ

2.9.10 ผู้ที่ปรากฏตัวอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ขอมคำดิน

2.9.11 ผู้มีนิสัยคร่ำคร่าเย้ายำเกรง มีนิสัยชั่วร้ายน่ากลัว มีความดีอื่น ได้แก่ อสุร ปิตาจ ภูตพราญ นางเงือก

2.9.12 คนที่มาขออาศัยอยู่กับเจ้าของบ้านขนาดใหญ่โตสง่างาม มีชาติตระกูล ผู้ชายเฒ่าเมืองฟ้าหญิงที่รักแอบหนีไป ผู้ชายที่หลงรักผู้หญิงตั้งแต่แรกเห็น ได้แก่ พจมาน สว่างวงศ์ อิเหนา พลายงาม

2.9.13 ผู้สวมบทบาทตัวละคร ได้แก่ ดาราโทรทัศน์

2.9.14 ผู้หญิงที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ ความรู้สึก ได้แก่ ตุ๊กตา

2.10 ลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดง ความหมายสื่ออาชีพ ได้แก่ นักเขียน นักประพันธ์ นักพนัน ชาวประมง ช่างปั้น ผู้รับจ้าง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายแสดงปัญญาธรรม มี 2 ลักษณะ ดังนี้

2.10.1 บุคคลที่ติดการพนันมาก หุ่เมเทเงินทองหมดสิ้นไปกับการพนัน ชาวประมง ผู้รับจ้างทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทาสการพนัน คนน้ำเค็ม คนงานไร้ฝีมือ

2.10.2 ผู้ที่ทำงานมีส่วนร่วมกลางทะเลลึก ได้แก่ หยนต์น้ำ

2.10.3 ผู้มีฝีมือในการประพันธ์ ได้แก่ สุนทรภู่

2.10.4 นักเขียนที่ยากจน ได้แก่ ไก่กวีไส้แห้ง

2.10.5 ช่างปั้น ผู้มีฝีมือในงานปั้น ได้แก่ ประติมากรรม

2.10.6 ผู้ชอบเล่นการพนันจนหมดตัวจนเกิดความสำนึกผิด ได้แก่ นักพนัน ผู้ล้มละลาย

3. ความหมายสอดสังคัม

ความหมายสอดสังคัม หมายถึง ความหมายที่สื่อเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น ๆ ในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การเป็นผู้นำและผู้ตาม และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม จากการศึกษา รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายสอดสังคัมปรากฏมี 8 ลักษณะ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม การปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม คนต่างถิ่น ผู้มีความเห็นต่าง จากกลุ่ม ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม และผู้ที่ไม่มีความคุณค่าต่อสังคม ดังนี้

3.1 ผู้นำ ความหมายของรูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงบุคลิกลักษณะของผู้นำมีลักษณะเป็นผู้ที่น่านับถือ สง่างาม เครื่องขริม เป็นที่เคารพยำเกรง นิ่งสงบ ไม่หวั่นไหว มีเกียรติยศและศักดิ์ศรี มีพระเดชและพระคุณ เข้มแข็งอดทน น่ายำเกรง ดุดัน ทำให้ผู้อื่นเกรงกลัว รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม พิทักษ์ปกป้อง เป็นผู้ที่เป็นที่พึ่งพาอาศัย รักษาความปลอดภัย ปลดทุกข์ภัยให้ผู้อื่น มีอำนาจอิทธิพลบงการชีวิต มีอำนาจในการปกครองควบคุมสังคม มีฐานะร่ำรวยทางเศรษฐกิจ มีประโยชน์ต่อสังคม มีความยุติธรรมยิ่งใหญ่ มีคุณธรรมจิตใจเมตตา มีศีลธรรมไม่เห็นแก่ตัว ซื่อตรง เป็นผู้ให้ความรักความอบอุ่น ความเมตตา สามารถปกป้องและเป็นที่พึ่งพาได้ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครสื่อความหมายสอดคล้องแสดงลักษณะตัวละครเป็นผู้นำ มี 28 ลักษณะ ดังนี้

- 3.1.1 ผู้นำหรือหัวหน้าที่คอยให้ความรักความอบอุ่น ได้แก่ กัปตัน ฮีตเตอร์
- 3.1.2 ผู้นำที่ประเสริฐ นักต่อสู้ ชายผู้กล้าหาญ ผู้มีความรู้มีศีลธรรม คนรวยมีฐานะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พระ นักรบ วีรบุรุษ อนุศาสนาจารย์ มหาเศรษฐี
- 3.1.3 ผู้นำที่พึ่งทางใจและคำจูงชีวิตร คนที่ทำทุกสิ่งโดยไม่สนใจ ไม่หวั่นเกรงกลัวใคร ๆ ผู้ปกป้องคุ้มครองจากภัยอันตราย ได้แก่ แกน หุ่นยนต์ เกราะ
- 3.1.4 ผู้นำที่มีนิสัยใจเย็น สุขุม มีเมตตาคุณธรรม บุคคลผู้เป็นที่เกิดทุนยกย่องเคารพนับถือของลูกหลาน ผู้ที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบสูง ได้แก่ ลำน้ำ อนุสาวรีย์ สายน้ำ
- 3.1.5 ผู้นำที่น่าเคารพยกย่องเป็นผู้วิเศษมีความสามารถ ได้แก่ เทวดา เทพเจ้า
- 3.1.6 ผู้นำในการปกครองที่มีอำนาจน่ายำเกรง คนดุร้าย ผู้มีอำนาจอิทธิพลน่าเกรงขาม คนเก่งมีความสามารถเข้มแข็งอดทน ได้แก่ สิงโต เสือ อูฐ สางพญา ไอยักษ์หัวโต
- 3.1.7 ผู้นำที่เป็นแสงสว่างและความหวังที่พึ่งพาทางใจ ได้แก่ ดวงตะวัน แสงสว่างของดวงตะวัน
- 3.1.8 ผู้นำแบบข้าราชการ ผู้มีความสามารถในหน้าที่การงานในส่วนราชการ ได้แก่ ลูกหม่อมหาดไทย
- 3.1.9 ผู้นำในการปกครอง ผู้มีอำนาจเหนือบุคคลสามัญชน ได้แก่ แม่ทัพน้อย เจ้านาย
- 3.1.10 ผู้นำเป็นที่พึ่งพา ได้แก่ นกใหญ่
- 3.1.11 ผู้มีอำนาจยิ่งใหญ่แห่งแคว้น ได้แก่ พญาแห่งสัตว์
- 3.1.12 ผู้นำที่สูงศักดิ์ สง่างาม ได้แก่ นางอัปสร
- 3.1.13 ผู้นำครอบครัวที่มีความรับผิดชอบ ได้แก่ หม่อมพ่อบ้าน
- 3.1.14 ผู้นำที่มีเมตตาไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด

3.1.15 ผู้นำหญิงที่มีอำนาจ มีอิทธิพลต่อคนรอบข้าง มีความเข้มงวดดุขันสูงศักดิ์ มีอำนาจในการปกครอง ได้แก่ เจ้ามแม่ แม่เสือ นางเสือ

3.1.16 ผู้นำที่มีอำนาจน่าสะพรึงกลัว มีความสามารถ เก่ง กล้าหาญและเข้มแข็ง ได้แก่ สิงห์ร้าย นกเถื่อน นกฟีนิกซ์ นกใหญ่ สัตว์ร้าย

3.1.17 ผู้นำที่เอาตัวรอดได้เก่ง ได้แก่ สัตว์ที่ทรหด

3.1.18 ผู้นำที่เป็นคนดีมีศีลธรรม ซื่อสัตย์เที่ยงธรรม ได้แก่ แกะขาว ไ้แซ้ง

3.1.19 ผู้นำที่ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งรอบข้างที่เข้ามาระทบ ผู้ที่มีรูปร่างงามสง่า ดูเคร่งขรึม แข็งแกร่งและน่ายำเกรง ได้แก่ รูปสลัก รูปสฟิงซ์ศิลา รูปปั้น

3.1.20 ผู้นำที่มีประสบการณ์มากรู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมคน ได้แก่ เขี้ยวทะเลทราย สื่อความหมายสอดสังคัม

3.1.21 ผู้นำคนสำคัญในชุมชน คนมั่งมีร่ำรวยมีที่ดินมาก ได้แก่ นักเลงประจำถิ่น มหาเศรษฐีที่ดิน

3.1.22 ผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดอ่านนำสมัยแบบตะวันตก ได้แก่ นายอำเภอหัวนอก

3.1.23 ผู้นำที่มีเกียรติยศและศักดิ์ศรีสูงส่งสมฐานะชาติกำเนิด ได้แก่ ราชนาครี ผู้มีศรีและมีศักดิ์ เพชรเม็ดงาม

3.1.24 ผู้นำที่เจ้าบงการ สั่งและควบคุมให้กระทำ มีฐานะร่ำรวยมั่งคั่ง ได้แก่ ผู้กำกับเส้น ผู้บงการ ผู้ดีเก่า ผู้พิชิต ผู้สังเกตการณ์

3.1.25 ผู้นำที่มีบทบาทสำคัญ รักความยุติธรรมเที่ยงตรง ยิ่งใหญ่ มีใจเมตตา ได้แก่ พระเอก ท่านเปาเล่งเถ เจ้ายุทธจักร หมอแสนดีในนวนิยาย

3.1.26 ผู้นำที่คอยปลอบทุกข์ ให้ความช่วยเหลือชีวิต ได้แก่ หมอเทวดา

3.1.27 ผู้นำที่มีความรู้มีศีลธรรม ได้แก่ ไ้เจ้าอนุศาสนจารย์ สื่อความหมายสอดสังคัม

3.1.28 ผู้นำที่มีปัญญา ได้แก่ ช่างเผือก

3.2 ผู้ตาม ความหมายของรูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงลักษณะผู้รับใช้ที่ต่ำศักดิ์ มีอิทธิพลอำนาจน้อย ถูกดูแล เป็นตัวตลกให้ผู้อื่นหัวเราะเย้ยหยัน เสียดสี จำยอม จ้านกับสภาพสังคม มีความรักดี เคารพยำเกรงต่อหัวหน้าผู้ปกครอง อดทนต่อความทุกข์ยากลำบากของชีวิต เป็นบริวาร ผู้รับใช้ทางสังคม มีส่วนร่วมทางสังคม มีอำนาจน้อย ไม่มีอำนาจ ต้องการการปกป้องคุ้มครองดูแล ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครสื่อความหมายสอดสังคัมแสดงลักษณะตัวละครเป็นผู้ตาม มี 14 ลักษณะ ดังนี้

- 3.2.1 ผู้ต่ำศักดิ์ ได้แก่ โพร โพรเจ้า โพรชั้นล่าง
- 3.2.2 ผู้ที่ทำให้ผู้คนหัวเราะเยาะ ได้แก่ ตัวตลก
- 3.2.3 ผู้ต่ำศักดิ์ที่มีอิสระเสรีภาพ ได้แก่ นก กา
- 3.2.4 ผู้ได้รับการปกป้องดูแล ได้แก่ น้องคนเล็ก ลูกอ่อน
- 3.2.5 ผู้ที่อดทนต่อสภาพจำยอม ได้แก่ ผู้ชมละคร
- 3.2.6 ผู้ที่เป็นบริวารคอยรับใช้ ได้แก่ ไ้ลูกสมุนคริสเตียน
- 3.2.7 ผู้ไร้จุดหมายในชีวิต ได้แก่ ไ้หนุ่มพเนจร
- 3.2.8 ผู้ต้องการการปกป้องคุ้มครองดูแล ได้แก่ ลูกนก ลูกสัตว์
- 3.2.9 ผู้มีพฤติกรรมเฝ้ารอคอย ได้แก่ ลูกสัตว์เล็ก ๆ
- 3.2.10 ผู้มีพฤติกรรมอดทนเอาอกเอาใจ ได้แก่ ปลาอย่าง
- 3.2.11 ผู้ที่ต้องการที่พึ่งพา ได้แก่ เถาไม้อ่อน
- 3.2.12 ผู้ไม่แสดงอาการกับสิ่งที่เผชิญตรงหน้า ได้แก่ รูปหุ่น หุ่นขี้ผึ้ง
- 3.2.13 ผู้ที่มีส่วนร่วม ได้แก่ น้ำหยดเดียวในทะเล
- 3.2.14 ผู้อดทนต่อความยากลำบาก ได้แก่ กาโล

3.3 การปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ ความหมายของรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ แสดงลักษณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับมีลักษณะเป็นคนดี มั่งคั่งร่ำรวย มีผลประโยชน์ มีเกียรติยศ รู้จักปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ยอมรับสภาพที่ตนดำรงอยู่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สถานะภาพโสด เป็นที่หมายปอง มีประสบการณ์ในชีวิต มีคุณธรรม ไหวหวั่นกับสิ่งที่ถูกกระทำ ลักษณะนิสัยดีช่างเอาอกเอาใจผู้อื่น รูปร่างหน้าตาดีมีเสน่ห์ดึงดูดใจทำให้คนรัก ในทางตรงข้าม ผู้ที่ไม่มีมนุษยสัมพันธ์จะมีลักษณะนิสัยที่ไม่ดีไม่รู้จักเจียมตน และในการยกระดับฐานะทางสังคม สำหรับผู้หญิงมักนิยมแต่งงานกับผู้ชายที่มีฐานะดี มีสถานภาพ และสถานะทางสังคมชั้นสูง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายสอดคล้องสังคมแสดงลักษณะการปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ มี 10 ลักษณะ ดังนี้

- 3.3.1 ผู้ที่เป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมความดี ได้แก่ หุ่น
- 3.3.2 ผู้เป็นที่รัก ทะเยอทะยานและรู้จักปรับตัว ได้แก่ ม้า กระต่าย กระต่าย
หมายจันทร์ กิ้งก่า
- 3.3.3 ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคม ได้แก่ ผู้แทนราษฎร
- 3.3.4 ผู้หญิงที่มีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ผู้หญิงชอบเข้าสังคม ก้าวหน้าทันสมัย
ปรับตัวเรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่ หญิงมั่งมีเพราะสามีเสียชีวิตมีฐานะร่ำรวยทั้งเกียรติยศ และทรัพย์สินเงินทอง คนทำผลประโยชน์ให้ส่วนรวม ผู้อยู่ในสภาพจำยอมกับสภาพที่เป็น

คนดีปราศจากมลทิน หญิงร่ำรวยที่แต่งงานแล้วสามีตาย หญิงที่มีนิสัยซื่ออ่อนเอาไว้ ได้แก่
ผู้หญิงนักกิจกรรม แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร พลเมืองดี นักชมละครผู้สงบเสงี่ยม ทิดสักใหม่
เศรษฐีแม่ม่าย ลูกแมว

3.3.5 ผู้เป็นที่รักที่พึงใจ ได้แก่ แม่แข่ง ปลาย่าง มะม่วงสุก

3.3.6 ผู้มีเสน่ห์เป็นที่ดึงดูดใจ ได้แก่ แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่

3.3.7 คนโสดร้างราจากการมีรัก ได้แก่ สิ้นค้าค้างแพง

3.3.8 ผู้ผ่านประสบการณ์ชีวิตหลากหลายทั้งทุกข์และสุข ได้แก่ สีสัน

3.3.9 ผู้ที่ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกต่อสิ่งที่ถูกกระทำ ได้แก่ สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ

3.3.10 ผู้มีโอกาสเลื่อนสถานะทางสังคม ได้แก่ ชินเดอเรลล่า นางชินเดอเรลล่า

3.4 ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม คนในสังคมจะประณามลักษณะบุคคล
ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายแตกต่างกัน ลักษณะผู้หญิงที่ถูกสังคมประณาม มีลักษณะดังนี้
ผู้ที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ ไร้คุณค่าไม่รักศักดิ์ศรีในตนเอง แสดงลักษณะนิสัยน่ารังเกียจ มักมาก
ในกามราคะตณหา หญิงหลายใจ หญิงที่ผ่านการแต่งงานหลายครั้ง ผู้ที่ไม่มีความรอบคอบ
ไม่มีหนทางต่อสู้ ตกเป็นเครื่องมือล่อลวงทางกามารมณ์ ไม่รู้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยมผู้ชาย มีเสน่ห์
ยั่ววนดึงดูดใจเพศตรงข้าม ผู้สิ้นหวัง ผู้ที่ไร้บทบาททางกฎหมาย และลักษณะผู้ชาย
ที่ถูกสังคมประณาม มีลักษณะดังนี้ ผู้ที่อดอยากไม่มีกิน ไม่มีอำนาจวาสนา ไม่มีที่พึ่งพา ไม่มี
ศักดิ์ศรี ต่ำต้อยไร้ค่า ขาดสติปัญญา ตกเป็นเครื่องมือล่อลวง อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจ
เหนือกว่า กลายเป็นเครื่องมือใช้หาผลประโยชน์ บุคคลที่มีพฤติกรรมเหล่านี้มักจะถูกกลั่นแกล้ง
เอารัดเอาเปรียบ ถูกดูแคลน ถูกสังคมรังเกียจ ทำให้ทุกข์ระทมใจ หมดหนทางต่อสู้ สิ้นหวังในชีวิต
ขาดเสรีภาพในการดำรงชีวิต ไม่มีอำนาจต่อรองในสังคม ส่วนลักษณะของผู้ที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี
จะแสดงลักษณะที่สังคมไม่ยอมรับ ดังนี้ ก้าวร้าว กิริยาท่าทางไม่สุภาพ โหดเหี้ยม ดุร้าย
ลอบทำร้ายผู้อื่น นักเลงโต ฉวยโอกาส โหดเหี้ยมสร้างวีรกรรมชั่วร้ายให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน
ไม่เกรงกลัวอำนาจ กดขี่ข่มเหงผู้อื่นโดยใช้อำนาจทางกฎหมาย ใช้กำลังขู่เข็ญทำร้ายร่างกาย
รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายสอดคล้องสังคมแสดงลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม
มี 21 ลักษณะ ดังนี้

3.4.1 บุคคลที่แสดงพฤติกรรมไม่ดี ได้แก่ คนดุร้าย บุคคลที่ถูกดูแคลนว่า
คิดอะไรไม่เป็นจนถูกเอารัดเอาเปรียบ ผู้หญิงที่ไม่มีทางต่อสู้ ผู้หญิงที่ไม่มีทางต่อสู้ จึงไม่รู้จัก
ระแวงระวังตัว ผู้ที่ไร้คุณค่าศักดิ์ศรี คนฉวยโอกาส คนอวดดีถือตนว่าเหนือกว่าคนอื่น ผู้ถูกดูแคลน
จากสังคม ผู้ตกอยู่ใต้อิทธิพลผู้มีอำนาจเหนือกว่า คนหมดหนทางต่อสู้ ผู้ตกเป็นเครื่องมือล่อลวง

ทางกามารมณ์ ผู้ถูกกระทำรุนแรงด้วยความโหดร้ายทางกามารมณ์ ผู้ที่ตกเป็นเครื่องล่อ ได้แก่
แมว หมู กวาง ปลา งู คางคก เหี้ย สัตว์ความหมายสอคล้องคม

3.4.2 ผู้หญิงแม่มีสายมีเส้นหึงดูใจ ได้แก่ กระดังงา กระดังงาลนไฟ
แม่กระดังงาลนไฟ มาลัยร่วงโรย

3.4.3 ผู้ตกเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลอำนาจเหนือกว่า
ได้แก่ หุ่น ขวาน เครื่องมือ

3.4.4 ผู้มีความลับปิดบัง ได้แก่ เงา

3.4.5 ผู้กระทำความผิดทางกฎหมาย ได้แก่ ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษ

3.4.6 ผู้มีประสบการณ์ชีวิตที่ทุกข์ใจผิดหวัง ผู้หญิงหลายใจ ผู้หญิงที่เคยผ่าน
การแต่งงานมีสามี คนทุกข์ใจ คนหมดทางสู้ ทุกข์ระทมใจ ผู้จบชีวิตด้วยโทษทัณฑ์ ผู้ที่ไม่มี
ที่พักพิง ได้แก่ นางแพศยา แม่มีสายสาว หญิงมีอาย แม่มีอาย คนไข้นัก คนป่วย คนใบ้เปื้อน
นักโทษประหาร เจ้าไร้ศาล

3.4.7 ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเอาวัดเอาเปรียบ ผู้ไม่รู้ประสีประสาเรื่องปรับตัว ได้แก่
เด็กเล็ก ๆ

3.4.8 ผู้ทำเสียงตะโกนโวยวายโดยไม่เกรงกลัวผู้ใด คนไม่มีอำนาจวาสนา
คนไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมผู้อื่น คนทรยศหักหลัง คนหมดหนทาง คนต่ำศักดิ์ คนโง่ที่ไม่มีความรู้
คนมีนิสัยร้ายกาจ คนที่น่ารังเกียจ ผู้ที่กำลังหมดหนทางสิ้นสภาพหมดหวังไร้ชีวิต ได้แก่ (หมา) เหา
จิ้งจอก หนอน หนู หนูพิษ สัตว์ประหลาด เหี้ย ล่อปลา เหี้ยตัวโต เหี้ยความตาย ลูกหมา ลูกลา
ลูกเนื้อ ลูกจระเข้

3.4.9 ผู้ที่ด้อยอำนาจวาสนา ได้แก่ ไอลูกแกะ

3.4.10 ผู้ที่ถูกใส่ร้ายป้ายสี นาสงสารไม่มีทางต่อสู้ ไม่สามารถพึ่งพาดูแล
ตัวเองได้ ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้อื่น ได้แก่ แพะรับบาป ลูกไก่อยู่ในกำมือ

3.4.11 ผู้ที่ตกอยู่ในอำนาจของฝ่ายตรงข้าม ได้แก่ หมูในเล้า

3.4.12 คนที่ถูกกระทำร้ายบาดเจ็บจนได้รับบาดเจ็บ ได้แก่ สัตว์ป่า

3.4.13 คนคิดคัดทรยศต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่ ลูกเสือลูกจระเข้ จิ้งจอก

3.4.14 ผู้ที่น่ารังเกียจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม คนที่มีพฤติกรรมเหี้ยมโหด
สร้างวีรกรรมชั่วร้าย ได้แก่ ตัวประหลาด ตัวมหาเวรร้าย

3.4.15 ผู้ที่มีทุกข์ยากอดอยาก ได้แก่ พวกเปรต พวกผี ผีตายซาก

3.4.16 ผู้ชายฉกฉวยโอกาสล่วงเกินผู้หญิง ได้แก่ เจ้าชู้ยักซ์

3.4.17 ผู้ขาดสติปัญญา ได้แก่ เงาต่ำ

3.4.18 ผู้หญิงที่ไม่รู้จักพอ หลงเสน่ห์ตกหลุมรัก หึงหลายใจ ได้แก่ หึงสองผัวสามผัว

3.4.19 ผู้ที่ถูกสังคามรังเกียจ ได้แก่ องคูลิมล สุนัขขี้เรื้อน

3.4.20 ผู้ที่ด้อยความสามารถ ไร้มีอำนาจที่จะต่อสู้ได้ ได้แก่ ไ้ลูกหมา

3.4.21 ผู้ที่แอบซุ่มซ่อนลอบทำร้ายศัตรู ได้แก่ ไ้หมาไล่โครก

3.5 คนต่างถิ่น ในการสื่อความหมายความนึกเปรียบเทียบที่หมายถึง “คนต่างถิ่น” ที่ปรากฏพบสื่อความหมายถึงผู้ที่อาศัยอยู่ต่างถิ่นจากภูมิสำเนาเกิด ย้ายถิ่นฐานโดยการอพยพ ย้ายถิ่นด้วยสาเหตุการเมือง การดำรงชีพ การทำมาหากิน ปัญหาของครอบครัว รวมถึง คนแปลกหน้าที่ไม่คุ้นเคย รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายสอดคล้องกับแสดงลักษณะ คนต่างถิ่น มี 6 ลักษณะ ดังนี้

3.5.1 คนพลัดถิ่น ได้แก่ กะเหรี่ยง ไ้เด็กกะเหรี่ยง

3.5.2 คนต่างถิ่นที่หมดทางสู้ ไม่เป็นที่ยอมรับ เจ้าหญิงผู้อพยพหลบหนีภัย ได้แก่ ผู้ลี้ภัย เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย

3.5.3 คนที่มีภูมิสำเนาอยู่ห่างไกลความเจริญ คนไม่คุ้นเคยไม่เคยพบเห็น กันมาก่อน ได้แก่ เด็กบ้านป่า คนแปลกหน้า

3.5.4 คนแปลกหน้าที่ตกตลิ่งและนั่งไม่ไหวติงกับสิ่งที่เผชิญตรงหน้า ได้แก่ หุ่นขี้ผึ้ง

3.5.5 ผู้มาเยือน ได้แก่ มนุษย์จากดาวอื่น

3.5.6 คนพลัดถิ่นที่หกลอย ได้แก่ คนจรหมอนหมิ่น

3.6 ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม ในการสื่อความหมายความนึกเปรียบเทียบ ที่หมายถึง “ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม” ที่ปรากฏพบสื่อความหมายถึงผู้ที่มีอุดมการณ์ความคิดเห็น แตกต่างคนอื่นในสังคม มีความเชื่อมั่นตามความคิดของตนเอง และผู้ที่มีความคิดคดทรยศชาติ บ้านเมือง บุคคลผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่มมักจะไม่ใช่ที่ยอมรับจากคนในสังคม โดยปรากฏ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่มีโครงสร้างหน่วยนามผสม ได้แก่ ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ ลูกกบฏ ลูกคนชายชาติ และตัวประหลาด รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายสอดคล้องกับแสดงลักษณะผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม มี 2 ลักษณะ ดังนี้

3.6.1 ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่มที่เชื่อมั่นในความคิดตามอุดมการณ์ของตนเอง ได้แก่ ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ ลูกกบฏ ลูกคนชายชาติ

3.6.2 ผู้ที่มีพฤติกรรมแตกต่างจากกลุ่ม ได้แก่ ตัวประหลาด

3.7 ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม ในการสื่อความหมายความนึกเปรียบเทียบที่หมายถึง “สิ่งที่มีคุณค่า” ที่ปรากฏพบสื่อความหมายถึงผู้ที่มีคุณค่ามีคุณงามความดี มีความสามารถ มีความสวยงาม นำมาเปรียบกับผู้หญิงที่มีความสวยงามด้วยรูปลักษณะที่งดงามและรักเกียรติ ศักดิ์ศรีของการเป็นผู้หญิงที่ควรแก่การยกย่องเทิดทูน เปรียบได้กับวัตถุแร่ธาตุที่มีมูลค่าราคาสูง เช่น แก้วแหวนเงินทอง โดยปรากฏรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่มีโครงสร้างหน่วยนามผสม ที่ประกอบด้วยคำที่เกี่ยวข้องกับแร่ธาตุ ได้แก่ ทองบริสุทธิ์ ดวงแก้ว ตึกตาหยก และสินค้า ซึ่งมีการเปรียบเทียบตีราคาคุณค่าของผู้หญิงกับการซื้อขายสินค้า ปรากฏรูปภาษาความนึก เปรียบเทียบที่สื่อความหมายคุณค่าของผู้ชายที่มีความแข็งแกร่งสู้ทนชีวิต มีศักยภาพในตนเองสูง ได้แก่ เครื่องแก้ว รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมายสอดคล้องคมแสดงลักษณะผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม มี 4 ลักษณะ ดังนี้

3.7.1 ผู้หญิงที่มีมูลค่าในการซื้อขาย ได้แก่ สินค้า

3.7.2 ผู้หญิงสวยที่มีคุณค่า ได้แก่ ทองบริสุทธิ์

3.7.3 ผู้หญิงที่มีความสวยงามมีคุณค่า ได้แก่ ตึกตาหยก

3.7.4 ผู้หญิงที่รักที่มีคุณค่ามาก มีศักยภาพมีคุณค่าในตนเอง ได้แก่ ดวงแก้ว เครื่องแก้ว

3.8 ผู้ที่ไม่มีคุณค่าต่อสังคม สิ่งที่ไม่มีคุณค่า ไร้คุณค่าราคา ที่ปรากฏพบสื่อความ หมายถึง ผู้ที่ไร้คุณค่า ไม่เป็นที่ยอมรับ สังคมไม่ต้องการ และไม่มีเป้าหมายในชีวิต โดยปรากฏ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบที่มีโครงสร้างหน่วยนามผสม ได้แก่ ผ้าขี้ริ้ว เศษผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ ผ้าขี้ริ้วเก่าเปื้อนเลือด สวะลอยน้ำ เศษสวะ เศษไม้ไร้ค่า ผัก จอกแหวน ดอกไม้ประดับ สินค้า ราคาถูก ๆ ขี้หมา บ่าว หมา หมู และมดปลวก รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบสื่อความหมาย สอดคล้องคมแสดงลักษณะผู้ที่ไม่มีคุณค่าต่อสังคม มี 3 ลักษณะ ดังนี้

3.8.1 คนไร้คุณค่า คนที่ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ได้แก่ ผัก จอกแหวน เศษสวะ เศษไม้ ขี้หมา มดปลวก

3.8.2 ผู้ต่ำต้อยไร้คุณค่า ไม่เป็นที่ต้องการของคนอื่น ได้แก่ บ่าว หมา หมู ผ้าขี้ริ้ว เศษผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ ผ้าขี้ริ้วเก่าเปื้อนเลือด

3.8.3 ผู้หญิงที่ไม่มีประโยชน์ไร้ค่า ได้แก่ สินค้าราคาถูก ๆ สวะลอยน้ำ ดอกไม้ประดับ

จากการศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ สื่อความหมายสรุปสาระสำคัญได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความหมายสื่อสาระทางกายภาพ ปรากฏความหมาย ดังนี้ 1) สื่อลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจของตัวละครแสดงผ่านรูปร่างหน้าตา วัย เพศ และเชื้อชาติ คุณสมบัติของตัวละครแสดงลักษณะความเก่งความสามารถ ความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัย รูปลักษณ์ความงาม สื่อวัยและเพศ ได้แก่ สื่อความหมายบอกลักษณะคนสูงวัยที่มีศักยภาพ คนวัยหนุ่มสาว เป็นต้น แสดงลักษณะของบุคลิกภาพที่สดใสรูปร่างเรียว สวย มีเสน่ห์ ไร้เดียงสา และแสดงความผิดปกติของพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ จะมีลักษณะเชิงข้อขัดแย้งผิดปกติ และสื่อความหมายแสดงลักษณะเชื้อชาติของตัวละคร 2) คุณสมบัติของตัวละคร ได้แก่ สื่อความหมายแสดงความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัย และรูปลักษณ์ความงาม

2. ความหมายสื่อปัญญาอารมณ์ สื่อความหมายแสดงลักษณะสติปัญญา ความคิด พฤติกรรม และสภาพจิตใจของตัวละคร ปรากฏ 10 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางด้านสติปัญญา ลักษณะจิตใจกล้าหาญ ลักษณะความเพียรพยายาม ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข ลักษณะคนที่จิตใจไม่ดี ลักษณะคนดีที่มีความสุข ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม ลักษณะพฤติกรรมของคนปกติทั่วไปในสังคม ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์ และลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย

3. ความหมายสอดสังคม สื่อเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การเป็นผู้นำและผู้ตาม และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ปรากฏ 8 ลักษณะ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม การปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม คนต่างถิ่น ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคมและผู้ที่ไม่มีความเห็นต่อสังคม

องค์ประกอบนวนิยาย

นักเขียนนวนิยายสร้างองค์ประกอบนวนิยายที่มีความสัมพันธ์กับรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ทั้ง 29 เรื่อง ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน วรรณคดี วรรณคดีวิจารณ์ แนวนวนกรรม และอิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศ ที่มีต่อวรรณกรรมไทย จากนักวิชาการทั้งหลาย ได้แก่ สุพรรณิ วราทร (2519, หน้า 3-4); ธวัช ปุณโณทก (2527, หน้า 142-146); รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (253, หน้า 244); วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2531, หน้า 59); ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539, หน้า 70-74); กุหลาบ มลลิกะมาส (254, หน้า 78) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยาย มีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์นวนิยายตามแนวทาง เถลิง พันธุ์เถลิงอมร (2541, หน้า 11-17) นำเสนอแนวคิดเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความนึกเปรียบเทียบ

ตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง ชื่อเรื่องของนวนิยายมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร จากการศึกษารูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครพบลักษณะการตั้งชื่อเรื่องนวนิยายทั้ง 29 เรื่อง แสดงลักษณะความสัมพันธ์เชื่อมโยงแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละครในนวนิยายที่ได้ถ่ายทอดแนวความคิดและทัศนะของนักเขียนสื่อให้ผู้อ่านทราบได้น่าสนใจ สร้างสรรค์การดำเนินเรื่องราวได้สมจริง คาดไม่ถึง ซับซ้อน และเป็นเอกภาพตามลักษณะกฎของโครงเรื่องที่ดี และตามแนวคิดเรื่องกลวิธีการแต่ง ของ กระแสร์ มาลาภรณ์ (2530, หน้า 20-25); สายทิพย์ นุกูลกิจ (2537, หน้า 121-142) กล่าวถึง กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องว่าเป็นสิ่งที่นักประพันธ์ให้ความสำคัญ เพราะเป็นจุดสร้างความดึงดูดใจผู้อ่านและผู้ฟังให้สะดุดใจ และชวนติดตามเรื่องราวของนวนิยาย องค์ประกอบของเรื่องดังกล่าวมีคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้อ่าน ทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่องและโครงเรื่องปรากฏลักษณะ ดังนี้

1.1 ตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง ตัวอย่างจากเรื่อง **อยู่กับกิง** ประพันธ์โดย หยก บุรพา ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2519 และเรื่อง **ซิค** ประพันธ์โดย ประภัสสร เสวิกุล ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2532 นักเขียนใช้ชื่อตัวละครเอกของเรื่อง หรือชื่อของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตัวละครเอกของเรื่อง นำมาตั้งชื่อเรื่อง จากชื่อเรื่องแสดงความเชื่อมโยงกับแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละคร ดังนี้

1.1.1 นวนิยายเรื่อง **อยู่กับกิง** จากชื่อนวนิยายผู้แต่งใช้ชื่อตัวละครเอกของเรื่อง คือ กิง ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกดำเนินเรื่องเชื่อมโยงกับแก่นเรื่องได้เหมาะสม คือ แก่นเรื่องอยู่กับกิง แสดงความรักและความกตัญญูของคนจีนที่มีต่อผืนแผ่นดินไทยที่พุกฟิงได้ร่วมพระบรมโพธิสมภาร ผู้แต่งสร้างโครงเรื่องได้สมจริง โดยให้กิงเป็นตัวแทนของคนจีนที่จากแผ่นดินบ้านเกิดอพยพเข้ามาอาศัยอยู่เมืองไทยในฐานะผู้ฟังพระบรมโพธิสมภารกษัตริย์ไทย กิงมีความเข้าใจความเป็นไทย รักคนไทย และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนบ้าน ปฏิบัติตนเยี่ยงคนไทยที่รักษากฎหมายบ้านเมือง และเทิดทูลองค์พระมหากษัตริย์ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ กิงเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตให้หยกเป็นคนดี มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณและแผ่นดินไทย เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ดังนี้ ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร กิง กับ **ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์**

ด้านการศึกษา ได้แก่ ครู **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านสรรพสิ่ง ได้แก่ แกน **ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ** ด้านโลกตามธรรมชาติ ได้แก่ ลำน้ำ

1.1.2 นวนิยายเรื่อง **ซัด** จากชื่อนวนิยายผู้แต่งใช้ชื่อของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับตัวละครเอกของเรื่อง คือ ซัด ฮาบาซ หัวหน้าเผ่าเบดูอิน บิดาของ ดาวิช ตัวละครเอกของเรื่อง ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกดำเนินเรื่องเชื่อมโยงกับแก่นเรื่องได้เหมาะสม คือ เรื่องซัดมีแก่นเรื่องว่าการตระหนักรู้ในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อารมณ์รักชาติและมนุษยชาติ ผู้แต่งสร้างโครงเรื่องได้สมจริง โดยให้ดาวิชลูกชายซัดฮาบาซ หัวหน้าเผ่าเบดูอินที่มี เส้นทางชีวิตเผชิญกับอุปสรรคมากมายเข้ามาทดสอบความอดทน แข็งแกร่ง รักเกียรติศักดิ์ศรี มุ่งมั่น ฝ่าฟันมรสุมชีวิต ทำให้ก้าวแกร่งและเชื่อมั่นในตนเอง รอดพ้นจากความเลวร้ายของมนุษย์ และภัยธรรมชาติ ในทะเลทรายได้ จากลูกชายซัด ดาวิช ผูกพันจนได้รับยศเป็นนายร้อยโท พันเอก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงยึดมั่นในคุณธรรมความดีจนถูกอิจฉารังเกียจจากผู้แสวงหาผลประโยชน์ ในที่สุดก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งโบเดอร์ฮาบัต และได้วางรากฐานการปกครองที่เที่ยงธรรมแล้ว จึงลาออกกลับไปเป็นซัดดาวิชผู้นำชนเผ่าเบดูอินตามปณิธานที่ตนมุ่งมั่นไว้ เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาพ ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ดังนี้ ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร ดาวิช กับ **ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเพศและวัย ได้แก่ เด็กชายตัวเล็ก ๆ ด้านศาสนา ได้แก่ ไ้ลูกสมุนคริสเตียน **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** ด้านสัตว์บก ได้แก่ สุนัขซีเรื่อน ไ้ลูกแกะ ลูกเสือลูกจระเข้ สิงโต สิงห์ร้าย เสือร้าย ลูกลา อูฐ อูฐตาบอด หมา ด้านสัตว์ปีก ได้แก่ นกใหญ่ นกเถื่อน นกฟินิกซ์ เหยี่ยวทะเลทราย ด้านสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งูทะเลทราย ลูกจระเข้ **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านสิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและขนบประเพณี ได้แก่ รูปสลักรูปพิงซ์ศิลา เครื่องแก้ว **ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ** ด้านโลกตามธรรมชาติ ได้แก่ เม็ดทรายเล็ก ๆ ลม ดวงตะวัน

1.2 ตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง ตัวอย่างจากเรื่อง**ตลิ่งสูง ชุงหนัก** ประพันธ์โดย นิคม ร่ายยวหา ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติในปี พ.ศ. 2531 และ**นายอำเภอปฏิวัติ** ประพันธ์โดย บุญโชค เขียววิริยะ ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2518 นักเขียนตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง จากชื่อเรื่องแสดงความเชื่อมโยงกับแก่นเรื่องโครงเรื่อง และตัวละคร ดังนี้

1.2.1 นวนิยายเรื่อง **ตลิ่งสูง ชุงหนัก** จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง จากชื่อเรื่องผู้แต่งใช้

ความนึกเปรียบเทียบคำว่า “ตลิ่ง” หมายถึง น. ส่วนของฝั่งริมแม่น้ำลำคลอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 465) นำสิ่งที่กำหนดความกว้างของแม่น้ำมาเปรียบกับสิ่งที่เปรียบได้กับการกำหนดขอบเขตของชีวิต ที่ต้องรับภาระหน้าที่ของชีวิตตนเองซึ่งเปรียบได้กับ “ซุง” สะท้อนลักษณะความคิดของผู้แต่งตามแก่นเรื่อง คือ คุณค่าที่แท้จริงของชีวิตอยู่ที่การมีชีวิต ไม่ใช่อยู่ที่เปลือกนอกหรือซากที่ไร้ชีวิต ผู้แต่งสร้างโครงเรื่องเพื่อสื่อแก่นหลักของเรื่องได้เหมาะสม โดยมีตัวละครเอกของเรื่อง คือ ค่างาย เป็นผู้ดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง ดังนี้ ค่างายรักพลายสุดมาก เมื่อพ่อมีความจำเป็นต้องขายพลายสุดเพื่อเอาเงินมารักษาตัว เป็นเหตุให้ค่างายไม่ได้เป็นความห่วงใยอย่างที่ฝันไว้ ทำงานเป็นช่างแกะไม้และช่างสตัฟฟ์สัตว์แทน ต่อมาเมื่อแต่งงานมีครอบครัวและบุตรชายแล้ว ค่างายซึ่งรักพลายสุดมากเขาจึงแกะช้างไม้ให้ส่งงามเหมือนพลายสุดในขณะเดียวกันเขาก็รับจ้างพ่อเลี้ยงเป็นความห่วงใยพลายสุดและเกิดอุบัติเหตุขึ้นทำให้เขาเห็นความหมายที่แท้จริงของชีวิตว่า ไม่ใช่พลายสุดเท่านั้นที่ลากซุง เขาและทุกชีวิตต่างกำลังลากซุงด้วยกันทั้งนั้น เพราะมีความหิวและความกลัวเป็นเครื่องบังคับ และคนเรานั้นนับแต่รักษาซากที่ไม่มีชีวิต หากแต่ไม่เคยรักษาชีวิตที่อยู่ในซากเลย เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร ค่างาย กับความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ ด้านศาสนา ได้แก่ สมภาร ด้านจริยธรรม ได้แก่ คนใจดำ **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** ด้านสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านกายและส่วนของกาย ได้แก่ ซากสตัฟฟ์

1.2.2 นวนิยายเรื่อง **นายอำเภอปฎิวัติ** จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่อง และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง จากชื่อเรื่อง “นายอำเภอปฎิวัติ” ผู้แต่งใช้ความนึกเปรียบเทียบคำว่า “ปฎิวัติ” หมายถึง น. การเปลี่ยนแปลงระบบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 695) แสดงความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกที่เป็นนายอำเภอ ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของข้าราชการฝ่ายปกครอง สะท้อนเรื่องราวตามลักษณะของแก่นเรื่อง คือ คุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการฝ่ายปกครองที่สำคัญ คือ ชื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีในการทำงานเพื่อประเทศชาติ ผู้แต่งสร้างโครงเรื่องเพื่อสื่อแก่นหลักของเรื่อง ได้เหมาะสม โดยมีตัวละครเอกของเรื่อง คือ นายอำเภอรวมพล กรทอง เป็นผู้ดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง ดังนี้ นายอำเภอรวมพล กรทอง เป็นข้าราชการฝ่ายปกครองกระทรวงมหาดไทยผู้มีความชื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีต่อประเทศ แต่กลับมีชีวิตข้าราชการไม่ราบรื่น เผชิญความขัดแย้ง ถูกกลั่นแกล้ง ถูกตั้งกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่ง

เปรียบเทียบตัวละคร นายอำเภอรวมพล กรทอง กับ**ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ นายอำเภอหัวนอก ลูกหม่อมหาตไทย

1.3 ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องและมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง ตัวอย่างจากเรื่อง**เวลา** ประพันธ์โดย ชาติ กอบจิตติ ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2537 และ**ตุ๊กตามนุษย์** ประพันธ์โดย ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2534 นักเขียนตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่อง และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง จากชื่อเรื่องแสดงความเชื่อมโยงกับแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละคร ดังนี้

1.3.1 นวนิยายเรื่อง **เวลา** จากชื่อนวนิยายผู้ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่อง และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง จากชื่อเรื่อง **“เวลา”** ผู้แต่งใช้ชื่อเรื่องว่า **“เวลา”** หมายถึง น. ช่วงระยะเวลาที่ยาวนานที่มีอยู่หรือเป็นอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 1130) นำมาเปรียบแสดงแก่นเรื่องว่า เวลาเมื่อล่วงเลยผ่านไปแล้วสัจธรรมแห่งชีวิตแท้จริงแล้วชีวิตไม่มีอะไร ทุกอย่างในโลกนี้ล้วนเป็นสิ่งที่จิตของมนุษย์ปรุงแต่งขึ้น จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่อง แสดงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่องตามลักษณะโครงเรื่อง เพื่อสื่อแก่นของเรื่องได้เหมาะสม ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) เป็นผู้ดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง ดังนี้ ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) เป็นคนทำงานหนัก ไม่มีเวลาให้ครอบครัว สูญเสียลูกสาวและภรรยาสุดที่รักไป หลังจากมีเวลาว่างจากงานตั้งใจไปดูละครเวทีเรื่อง เวลา ที่ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ ว่าเป็นละครเวทีที่น่าเบื่อที่สุดสร้างโดยนักศึกษา ละครเวทีเรื่องนี้สะท้อนเรื่องราวชีวิตคนชราในสถานสงเคราะห์คนชราแห่งหนึ่ง ดำเนินเรื่องราวไปเรื่อย ๆ เวลาบนเวทีเดินไปอย่างช้า ๆ เมื่อการแสดงบนเวทีหยุดชะงัก ไม่น่าสนใจผู้กำกับภาพยนตร์จะเล่าเรื่องราวของตัวเอง จากประสบการณ์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครบนเวทีในแง่มุมความคิดของตน หากนำละครมาทำเป็นภาพยนตร์จนเหมือนเหตุการณ์เกิดขึ้นจริงบนเวทีตลอดทั้งเรื่อง ละครเวทีเรื่องนี้ได้ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยไม่สนใจผู้ชมละคร นักแสดงดำเนินเรื่องราวไปเรื่อย ทำให้ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ตระหนักถึงสัจธรรมแห่งชีวิตที่ว่าทุกอย่างในโลกล้วนเป็นสิ่งที่จิตปรุงแต่งขึ้นมาทั้งสิ้น สมมุติขึ้นมาสมองกิเลสแค่นั้นทุกอย่างมันไม่ใช่ของเราเลย ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) กับ**ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเพศและวัย ได้แก่ คนแก่ ด้านเครือญาติ ได้แก่ พ่อที่ใจดำ

1.3.2 นวนิยายเรื่อง **ตุ๊กตามนุษย์** จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่อง และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง จากชื่อเรื่อง **“ตุ๊กตามนุษย์”**

ผู้แต่งใช้ชื่อเรื่องว่า “ตุ๊กตา” หมายถึง น. ของเล่นของเด็กซึ่งทำเป็นรูปคนหรือสัตว์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 506) นำมาเปรียบให้มนุษย์มีลักษณะเป็นตุ๊กตา แสดงแก่นเรื่องว่าความเลวร้ายของชีวิตที่ตกเป็นทาสของค่านิยมทางสังคมที่บูชาวัตถุและสิ่งจอมปลอมในชีวิตของสังคมมนุษย์ จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่องแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่องตามลักษณะโครงเรื่องเพื่อสื่อแก่นของเรื่องได้เหมาะสม ตัวละครเอกของเรื่องคือ แป๋วแห้ว เป็นผู้ดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง ดังนี้ แป๋วแห้วเกิดมาพร้อมความผิดปกติทางสมอง ภายใต้อารมณ์ที่ดั่งดง ไม่สามารถเลือกกำหนดเส้นทางชีวิตได้ด้วยตนเอง แป๋วแห้วถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกบังคับให้ตอบสนองประโยชน์แก่ผู้อื่นที่มีอำนาจเหนือกว่า โดยที่แป๋วแห้วไม่ต่อต้าน และไม่โต้ตอบกลับมนุษย์ที่มีความซับซ้อนของเล่ห์กลทางผลประโยชน์ ยอมเป็นตุ๊กตาที่มีชีวิตโอนอ่อนตามความต้องการของทุกคน ตระหนักในคุณค่าของตนเอง แป๋วแห้วพยายามปลดปล่อยตนเองจากสภาพตุ๊กตาด้วยความอดทน มองโลกในแง่ดี ไม่โกรธเกลียดใคร กตัญญู และปรารถนาดีต่อผู้อื่น ด้วยคุณงามความดีเหล่านี้ทำให้แป๋วแห้วมีคุณค่าเหนือกว่าผู้อื่นที่ไม่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แต่มีความบกพร่องทางจิตใจ เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร แป๋วแห้วกับ**ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเพศและวัย ได้แก่ เด็กยังไร้เดียงสา เด็กไร้เดียงสา หญิงสาวใจ ผู้หญิงใจ ๆ เด็กเล็ก ๆ เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง ด้านเครือญาติ ได้แก่ ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก ด้านระดับชนชั้น ได้แก่ เจ้าหญิง ด้านการแพทย์ ได้แก่ ยายปัญญาอ่อน ด้านบันเทิง ได้แก่ มาริลิน มอนโร พระเวสสันดร **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** ด้านสัตว์บก ได้แก่ ลิง ชีหมา หมาแมว ลูกแมว ควาย วัวควาย ลูกเนื้อ กวาง ด้านสัตว์ปีก ได้แก่ นก นกแก้ว นกขุนทอง ลูกไก่อยู่ในกำมือ ด้านการสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ได้แก่ ลูกสัตว์ ด้านส่วนของร่างกายสัตว์ ได้แก่ เหยื่อ **ความนึกเปรียบเทียบพืช** ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ดอกไม้หอมหวาน ดอกกุหลาบแรกแย้ม แมยี่หุบ ไม้เท้า ได้แก่ เศษสวะ ต้นไม้ ได้แก่ ชุง **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านสิ่งต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่ ด้านการดำรงชีวิต ได้แก่ หุ่น หุ่นซีผึ้ง ด้านสิ่งและสถานที่เกี่ยวกับบันเทิงนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อ และขนบประเพณี ได้แก่ ภาพวาดผู้หญิงโบราณ ตุ๊กตา ตุ๊กตาสวย ๆ ตุ๊กตาไขลาน ตุ๊กตาหยก ด้านสิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ได้แก่ สินค้า สินค้าราคาถูก ๆ **ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ** ด้านโลกตามจินตนาการ ได้แก่ นางฟ้า **ความนึกเปรียบเทียบอาหาร** ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน ได้แก่ ขนมอร่อย ๆ

1.4 ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์มีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง ตัวอย่างจากเรื่อง**ฝั่งแสงจันทร์** ประพันธ์โดย ประชาคม ลุนาชัย ได้รับรางวัลนวนิยาย

ดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2541 และ**มาลัยสามชาย** ประพันธ์โดย ว.วินิจฉัยกุล ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2551 นักเขียนตั้งชื่อเรื่องโดยใช้นามธรรมมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง จากชื่อเรื่องแสดงความเชื่อมโยงกับแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละคร ดังนี้

1.4.1 นวนิยายเรื่อง **ฝั่งแสงจันทร์** จากชื่อนวนิยาย ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์ มีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง จากชื่อเรื่อง **“ฝั่งแสงจันทร์”** ผู้แต่งใช้สัญลักษณ์แทนความสำเร็จของชีวิต นำมาเปรียบกับชีวิตของตัวละครเอกที่ดิ้นรนต่อสู้กับความยากลำบากของชีวิตเพื่อไปให้ถึงจุดหมายที่ได้วาดหวังไว้ แสดงแก่นเรื่องว่า การดำรงชีวิตอยู่ด้วยความฝันและมุ่งหวังสู่ความสำเร็จในชีวิต จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่องแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่องตามลักษณะโครงเรื่อง เพื่อสื่อแก่นของเรื่องได้เหมาะสม ตัวละครเอกของเรื่อง คือ พล เป็นผู้ดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง ดังนี้ พลเป็นชาวดังเกผู้มีชีวิตอยู่บนความว่างเปล่า มีเหล่าและการพนันเป็นเพื่อน มีความรักความผูกพันกับท้องทะเล ทนทุกข์ยากลำบากตรากตรำกับชีวิตที่ตกอับแร้นแค้นไร้สิ้นความหวัง เผ้ารอคอยอย่างมีความหวังว่าสักวันหนึ่งจะพบประสพกับความสุขในชีวิต สู้ทนกับอุปสรรคฝ่าฟันชีวิตไปอย่างไร้จุดหมาย ผাগโชคชะตาไว้กับการเสี่ยงโชคการพนัน แสวงหาเสพสุขจากการดื่มสุราและเที่ยวช่อกโสเภณี แต่ก็มีคามฝันไปสู่การมีชีวิตที่ดีกว่า แม้โชคชะตาคอยผลักดันให้ล้มอยู่เสมอ ฝันตัวเองเข้าสู่วงการนักเขียนส่งผลงานเข้าประกวดและได้รับรางวัลชนะเลิศเยี่ยมชีวิตประสบความสำเร็จถึงฝั่งฝัน เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาพ ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร พลกับ**ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเพศและวัย ได้แก่ ชายหน้าเศร้า ชายชรา เด็ก ๆ เด็กน้อย เด็กบ้านป่า ด้านกีฬา ได้แก่ เทพบุตรคิวงวด ด้านบันเทิง ได้แก่ ผู้ชมละคร นักชมละครผู้สงบเสถียร ด้านการพนัน ได้แก่ นักพนันผู้ล้มละลาย ทาสการพนัน ชายเจ้าสำราญ เจ้าสำราญ **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** สัตว์บก ได้แก่ หมู ไก่เลื้อย สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลาในกระป๋อง สัตว์ทะเลที่กระหายหิว สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ไ้จุมูกมด ด้านการสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ได้แก่ สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ด้านส่วนของร่างกายสัตว์ ได้แก่ เหี่ยวตัวโต เหี่ยวความตาย **ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ** ด้านการดำรงชีวิต ได้แก่ เจ้าไร้ศาล

1.4.2 นวนิยายเรื่อง **มาลัยสามชาย** จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์ มีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง จากชื่อเรื่อง **“มาลัยสามชาย”** ผู้แต่งใช้สัญลักษณ์แทนผู้หญิงที่สวยงาม มีเกียรติและศักดิ์ศรีในการครองตน นำมาเปรียบกับชีวิตของตัวละครเอกที่ต้องแต่งงานกับชายสามคน ทั้ง ๆ ที่ผู้หญิงที่แต่งงานมากกว่าหนึ่งครั้ง

มักจะได้รับการติฉินนินทาจากสังคมในทางเลื่อมเสีย แต่ตัวละครเอกก็สามารถปฏิบัติตนได้ดีงาม โดยไม่ถูกกล่าวหาทำลายชื่อเสียงและเกียรติยศ ลักษณะการตั้งชื่อเรื่องสอดคล้องตามแก่นเรื่องว่า คุณค่าของสตรีอยู่ที่การครองตน จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่องแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง ตามลักษณะแก่นของเรื่องได้เหมาะสมสอดคล้องกับโครงเรื่องว่า ลอออร เป็นหญิงสาวที่เติบโตมาช่วงปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสตรีที่มีชีวิตยืนยาวถึง 5 แผ่นดิน มีชาติตระกูลสูง กำพร้าแม่ตั้งแต่อายุน้อย เมื่อแม่เสียชีวิตลออติดตามคุณป้าจรรยาเข้าวัง ถวายตัวเป็นคุณข้าหลวง ตั้งแต่อายุ 10 ปี ลอออรเป็นหญิงที่มีความดีและความงามบริสุทธิ์ ประดุจมาลัย วางตนได้สมฐานะสมเกียรติ เป็นที่รักและยกย่องนับถือของทุกคน ชีวิตต้องประสบ กับชะตาชีวิตที่ผันผวน จนทำให้ต้องตัดสินใจแต่งงานถึงสามครั้ง แต่งานกับยศ เจ้าคุณเทพ ราชศักดิ์ เจ้าดิเรกรุจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับกันในสังคมยุคก่อน แต่กระนั้นลอออรก็แสดงให้เห็นว่า การที่ผู้หญิงต้องหย่าร้าง หรือแต่งงานหลายครั้ง ไม่ได้เป็นเครื่องวัดคุณค่าในความเป็นหญิง แต่อยู่ที่การครองตนต่างหาก ลอออรวางตนและครองตนจนได้รับการยกย่องเชิดชูจากทุกคน รอบข้าง ทำให้ชีวิตการครองคู่ของลอออรไม่ผิดธรรมชาติ ผู้คนต่างให้เกียรติยกย่องในคุณค่าของลอออร เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร ลอออรกับ **ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเพศและวัย ได้แก่ สาวน้อยแรกรัก สาวน้อยแรกออกเรือน สาวน้อยนางแพศยา ผู้ใหญ่ หญิงสองผัวสามผัว แม่เฒ่าสาว หญิงเฒ่า แม่เฒ่า ด้านบันเทิง ได้แก่ แม่ศรีมาลา ศรีมาลา บุษบา นางจินตะหรา นางวันทอง นางแก้ว **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านประติมากรรม ได้แก่ โมนาลิซา **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** สัตว์บก ได้แก่ กวาง สัตว์ปีก ได้แก่ หงส์ นางหงส์ แม่หงส์ทอง สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลาอย่าง ด้านการสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ได้แก่ สัตว์ตัวน้อย ด้านส่วนของร่างกายสัตว์ ได้แก่ เหยื่อ **ความนึกเปรียบเทียบพืช** ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ กุหลาบแรกแย้ม ไม้เถา หรือไม้ยืนต้น ได้แก่ เถาไม้อ่อน กระดังงา แม่กระดังงาลนไฟ **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านสิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อ และขนบประเพณี ได้แก่ รูปวาด สีสน สีขาวนวล ด้านสิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและประทีนกาย ได้แก่ ดวงแก้ว ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ได้แก่ มาลัยรวงไร **ความนึกเปรียบเทียบอาหาร** ด้านสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน ได้แก่ ของกินฝีมือชาววัง

1.5 ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ ตัวอย่างจากเรื่อง **คำพิพากษา** ประพันธ์โดย ชาติ กอบจิตติ ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2525 จากชื่อนวนิยาย ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องแสดงความเชื่อมโยงกับแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละคร ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องสอดคล้องตามแก่นเรื่องว่า ปัจจุบันบุคคลมักตกเป็นเหยื่อของสังคม

โดยไม่เป็นธรรม จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่อง คือ พล แสดงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่องตามลักษณะแก่นของเรื่องได้เหมาะสมสอดคล้องกับโครงเรื่องว่า พักเพชฌัญกับปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งในฐานะปัจเจกชน มักตกเป็นเหยื่อของความเชื่อและคำตัดสินของสังคม ไม่ว่าจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ตาม หลังจากบิดาของพักเสียชีวิต พักรับผิดชอบดูแลสมทรงภรรยาของบิดา รวมอาศัยอยู่บ้านท้ายวัด มีอาชีพการโรงทำความสะอาดดูแลโรงเรียนพักถูกกลั่นแกล้ง ถูกโกงเงิน ต้องการทวงสิทธิ์ของตนคืนกลับมา พักถูกคนในสังคมกดขี่ข่มเหงถูกประณามใส่ร้ายป้ายสีจากคนมีอำนาจเป็นที่เคารพยกย่องของสังคม พักอ้างว่างโดดเดี่ยวทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปัญหารุมล้อมจนเดินไม่หยุด พักพยายามต่อสู้หาทางออก เขาจึงหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง สร้างโลกใหม่ที่เขาหลงคิดว่าเป็นหนทางออกไปสู่อิสรภาพท้ายที่สุดเขาก็ได้รับอิสรภาพที่แท้จริง คือ ความตาย เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่องและโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร พลกับ**ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเพศและวัย ได้แก่ เด็กเล็ก ๆ ด้านการแพทย์ ได้แก่ คนวิกลจริต คนไข้หนัก คนไข้เบื่อ ด้านกีฬา ได้แก่ ผู้แพ้ ด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่ องค์อุลิมาลด้านจริยธรรม ได้แก่ คนระยำ คนชั่ว ไอ้ขี้เมา ด้านลักษณะทั่วไป ได้แก่ คนแปลกหน้า คนหลงทาง **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** สัตว์บก ได้แก่ สุนัข (หมา) เหา สัตว์ปีก ได้แก่ นก สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา ปลาติดแห สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ไส้เดือน ลูกอ่อน ลูกสัตว์ สัตว์ป่า สัตว์บาดเจ็บ สัตว์ประหลาด ตัวประหลาด **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านการดำรงชีวิต ได้แก่ หุ่น ด้านโลกตามจินตนาการ ได้แก่ พวกเปรตพวกผี ผีตายซาก

1.6 ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ตัวอย่างจากเรื่อง**โง่สีเทา** ประพันธ์โดย เข้มพลอย ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2555 จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่ทำงานของตัวละครเอก คือ โง่สีเทาของโรงพยาบาล เป็นสถานที่สำคัญของเรื่อง ใช้เสนอสภาพชีวิตหรือเหตุการณ์ในเรื่องผู้แต่งแสดงความเชื่อมโยงสถานที่สำคัญของเรื่องกับแก่นเรื่อง โครงเรื่องและตัวละคร ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องสอดคล้องตามแก่นเรื่องว่า ชีวิตมนุษย์ไม่เที่ยงแท้มีเกิด แก่ เจ็บตาย ทำวันนี้ให้ดีที่สุด เพราะวันพรุ่งนี้อาจจะสายเกินไป จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่อง คือ หมอชาญเวช แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่องระหว่างหมอชาญเวชกับการรักษาพยาบาลผู้ป่วยโรคมะเร็งทั้งเรื่องตามลักษณะแก่นของเรื่องได้เหมาะสมสอดคล้องกับโครงเรื่องว่า โง่สีเทา คือ สถานที่แห่งหนึ่งในโรงพยาบาล ที่ผู้ป่วยนั่งรอรับการรักษาอาการบาดเจ็บโรคร้าย ซึ่งคร่าชีวิตคนได้มากที่สุดโรคหนึ่งเป็นที่รวมของความรู้สึกหลากหลายทั้งท้อแท้ สิ้นหวัง ทุกข์ทรมาน ทั้งกายใจ และการต่อสู้อย่างสุดกำลังเพื่อตนเองและคนที่รักเป็นสถานที่ดักดักสิทธิ์ที่ความเป็นความตายมีอำนาจ

อยู่เท่า ๆ กัน รวมทั้งที่ที่นายแพทย์ชาญเวชกับปานหทัย พบว่า ความรักของเขาและเธอเกิดขึ้นจากห้องโถงนี้เช่นกัน เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร หมอชาญเวช กับ **ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ ผู้แทนราษฎร ด้านเพศและวัย ได้แก่ ตาเตมา วัยรุ่น ด้านการแพทย์ ได้แก่ หมอเทวดา ด้านกฎหมาย ได้แก่ สายสืบ ด้านบันเทิง ได้แก่ พระเอก พระเอกนวนิยาย หมอแสนดีในนวนิยาย **ความนึกเปรียบเทียบพืช** ไม้ดอก ไม้ประดับ ได้แก่ ดอกไม้แห้ง ดอกไม้ขาดน้ำ **ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ** ด้านโลกตามจินตนาการ ได้แก่ เทวดา **ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ** ด้านโลกตามธรรมชาติ ได้แก่ สายน้ำ

1.7 ตั้งชื่อโดยใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ ตัวอย่างจากเรื่อง **จับต้นมาชนปลาย** ประพันธ์โดย เข้มพลอย ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2557 จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สำนวนไทย “จับต้นมาชนปลาย” หมายถึง ลำดับเรื่องให้ถูกต้องใช้แสดงแนวคิดของสภาพหรือเหตุการณ์ในเรื่อง ผู้แต่งแสดงความเชื่อมโยงการลำดับเรื่องราวที่ตัวละครพบเจอในชีวิตสะท้อนความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันของแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละคร ได้เหมาะสม ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องสอดคล้องตามแก่นเรื่องว่ากาลเวลาของต้นชีวิตล่วงเลยผ่านไม่อาจย้อนกลับไปได้แก้ไขได้ ปรับเปลี่ยนปลายชีวิตให้ราบรื่นขึ้นได้ด้วยหลักคิดที่ถูกต้อง จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่อง คือ ประพาฬ วิลาส แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ และสภาพของเรื่องราวในชีวิตของประพาฬที่ต้องพบเจอผูกเป็นปมปัญหาทับซ้อนซ้อนเกี่ยวหลายชั้นตามลักษณะแก่นของเรื่องได้เหมาะสมสอดคล้องกับโครงเรื่องว่า ประพาฬ วิลาส เป็นอดีตคู่รักของจิโรจ ใครต่อใครพากันเรียกว่า “มิตร-เพชร” ต้องการจับคู่คลุมถุงชนให้ลูกชายและลูกสาวของตนเป็นคู่แต่งงานกัน ประพาฬ เป็นผู้มีจิตใจไม่มั่นคง หวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคที่เข้ามากระทบกระเทือนจิตใจไม่แน่นอน มีปมปัญหาชีวิตคู่รักที่ไม่ถูกปลดทิ้งฝังใจเจ็บตลอดมาจากต้นจนถึงปลายชีวิตโดยไม่รู้ตัว ไม่อาจย้อนกลับไปได้แก้ไขต้นทางชีวิตได้ ในที่สุดประพาฬสามารถปรับเปลี่ยนปลายชีวิตของตนให้ราบรื่นขึ้นได้ด้วยการไปปฏิบัติธรรมกับมัลลี ได้พบพระอาจารย์สอนหลักคิดที่ถูกต้อง ทำให้ชีวิตราบรื่นมีความสุข เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร ประพาฬ วิลาส กับ **ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านกีฬา ได้แก่ ผู้กำกับเส้น ด้านบันเทิง ได้แก่ เพชรา ตัวตลก **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** สัตว์บก ได้แก่ ลาไถ่ **ความนึกเปรียบเทียบสถานที่** ด้านโลกที่เป็นพื้นน้ำ ได้แก่ ทะเล

1.8 ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึกของตัวละคร ให้ผู้อ่านคล้อยตาม ตัวอย่างจากเรื่อง**พลั่วไปในพรายเวลา** ประพันธ์โดย ผาด พาสีกรณ์ ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติในปี พ.ศ. 2559 จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องโดยใช้วลีเพราะๆ “พลั่วไปในพรายเวลา” หมายถึง การพลั่วไปกับการค้นหาความต้องการของจิตใจ ไปให้พ้นจากกรงและกฎเกณฑ์ ด้วยหัวใจที่อิสระเสรีและตื่นรู้ของตัวละครเอกในเรื่อง ผู้แต่งแสดงความเชื่อมโยงการแสดงอารมณ์รักของตัวละครทำให้ผู้อ่านคล้อยตามไปกับความรู้สึกของตัวละคร ผู้แต่งประพันธ์เรื่องแสดงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันของแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละครได้อย่างเหมาะสม ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องสอดคล้องตามแก่นเรื่องว่าความทรงจำมีรูสึกรักของความรักที่ฝังใจในอดีต ไม่มีสิ่งใดมาทดแทนในรักนั้นได้ จากแนวคิดนี้ผู้แต่งใช้ตัวละครเอกของเรื่อง คือ มาราดา ดำเนินเรื่องราวแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่มีใจรักให้กับปรัชญ์และปลิว แสดงอารมณ์ความรู้สึกตามลักษณะแก่นของเรื่องได้เหมาะสมสอดคล้องกับโครงเรื่องว่า มาราดาเป็นสาวสวยลูกครึ่งไทย-อเมริกัน เติบโตในเมืองนอก พ่อแม่แยกทางกัน ครั้นกลับมาเมืองไทย เกิดผัดใจกับบิดาจึงแอบหนีออกจากบ้าน ระหว่างทางเธอโบกรถเจอรถสปอร์ตหรูของปรัชญ์ หนุ่มใหญ่นักธุรกิจรูปหล่อ มีครอบครัวแล้ว มีวิญญาณของศิลปินทั้งคู่สัมพันธ์กันในแบบเพื่อนร่วมทาง ทั้งสองคนมีความผูกพันกันในช่วงเวลาสั้น ๆ จากนั้นก็พลัดพรากจากกันไปเป็นเวลา 15-16 ปี มาราดาโผล่กลับมาในมาดของนักข่าวที่ทำข่าวสงครามในต่างประเทศ ทว่ามีเวลาพักร้อนในกรุงเทพฯ มาช่วยเป็นผู้จัดการผับให้กับเพื่อนคนหนึ่ง ที่นี้ทำให้ได้พบกับ ปลิวนักดนตรี หนุ่มน้อยคนนี่เองที่ได้ชักลากชักนำให้หลอนถลำลึกกลับไปเจอปรัชญ์อีกครั้งหนึ่ง เมื่อพิจารณาจากชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาพ ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร มาราดา กับ**ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเชื้อชาติและสัญชาติ ได้แก่ จีพีซี เด็กจีพีซีเร่รอน ด้านที่อยู่อาศัย ได้แก่ กะเหรี่ยง ไ้อ้เด็กกะเหรี่ยง ด้านลักษณะทั่วไป ได้แก่ คนถูกสาป **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** สัตว์ในนิยาย ได้แก่ นางเงือก

1.9 ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ มุ่งเสนอสภาพชีวิตหรือเหตุการณ์บางตอน ตัวอย่างจากเรื่อง**รัตนโกสินทร์** ประพันธ์โดย ว.วินิจฉัยกุล ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2530 จากชื่อนวนิยายผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่อง คือ ในช่วงยุครัตนโกสินทร์ และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ตามยุคสมัยของเรื่อง ผู้แต่งประพันธ์เรื่องแสดงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันของแก่นเรื่อง โครงเรื่อง และตัวละครได้อย่างเหมาะสม ผู้แต่งตั้งชื่อเรื่องสอดคล้องตามแก่นเรื่องว่าการต่อสู้ชีวิตเพื่อความก้าวหน้าของคนระดับชนชั้นกลางของสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้น จากแนวคิดนี้ผู้แต่งเสนอสภาพชีวิตของพักที่มีชีวิตเติบโต สร้างความก้าวหน้า และครอบครัว อยู่ในช่วงยุคต้นรัตนโกสินทร์ ดังนั้นเหตุการณ์ในเรื่องสะท้อนลักษณะสังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม อาหาร การแต่งกาย และการครองเรือน ของยุคมัยต้นรัตนโกสินทร์ ลักษณะดังกล่าวแสดงแก่นของเรื่องได้เหมาะสมสอดคล้องกับ โครงเรื่องว่า “พัก” หนุ่มลูกจีนที่เกิดในไทย บุตรชายคนโตของเจ้าสัวชาวจีนที่สมรสกับแม่พลับ สตรีเชื้อสายมอญ บิดาหมายมั่นจะให้พักสืบทอดกิจการการค้าของที่บ้าน จึงคิดจะส่งพัก ไปเรียนหนังสือที่เมืองจีน แต่แม่พลับมารดาอยากจะให้พักได้ดีทางราชการของไทยมากกว่า จึงให้พักศึกษาเล่าเรียนแบบไทย และฝากเนื้อฝากตัวกับขุนนางชั้นผู้ใหญ่เรียนรู้งานราชการ ตั้งแต่เด็ก พักทะเยอทะยานและมีความพยายามหาโอกาสสร้างความดีความชอบจนสามารถ เข้ารับราชการและประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน นับเป็นโอกาสที่ดีทำให้พักได้พบกับ แม่เพ็ง สาวชาววังคู่แท้ของตน ได้สร้างครอบครัวครองรักอย่างมีความสุข เมื่อพิจารณาจาก ชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร ผู้แต่งเปรียบเทียบตัวละคร พัก กับ **ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์** ด้านเพศและวัย ได้แก่ เด็ก ด้านระดับชนชั้น ได้แก่ มนุษย์เดินดิน ด้านบันเทิง ได้แก่ พลายงาม อิเหนา ขุนแผน ทานเปาเล่งดู **ความนึกเปรียบเทียบสัตว์** สัตว์บก ได้แก่ กระต่าย กระต่ายหมายจันทร์ **ความนึกเปรียบเทียบพืช** ต้นไม้ ได้แก่ ไม้แข็ง **ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ** ด้านการดำรงชีวิต ได้แก่ หุ่น ด้านสิ่งที่ เกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ ขวาน

ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง แสดงทรรศนะหรือแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบโดยปรากฏ 9 ลักษณะ ได้แก่ ตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง ตั้งชื่อเรื่องตาม เรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่อง และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์ และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่อง และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญและมีแนวคิดแสดง สภาพหรือเหตุการณ์ ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ ใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพ หรือเหตุการณ์ ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึกของตัวละคร ให้ผู้อ่านคล้อยตาม และตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพ หรือเหตุการณ์ นอกจากนี้ปรากฏลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละคร กับลักษณะตัวละครศึกษาในหัวข้อถัดไป

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร

ตัวละครใช้ในนวนิยายมาจาก “ตัวเอก” ในการแสดงละครที่มีตัวแสดงชายหรือหญิง เป็นผู้สวมบทบาทตามบทที่ปรากฏในโครงเรื่อง ตัวละครในนวนิยายเป็นบุคคลสมมุติซึ่งมีบทบาทร่วมอยู่ในเหตุการณ์ในนวนิยาย ดังที่ ประคอง เจริญจิตรกรรม (2555, หน้า 51-53) ได้เสนอการแบ่งตัวละครตามบทบาทที่ปรากฏในเรื่องเล่า กล่าวถึง ตัวละครเอกว่าเป็นศูนย์กลางของเรื่อง และมีบทบาทในเหตุการณ์หลักหรือสำคัญของเรื่อง มักจะมีบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่น่าชื่นชม ถ้าเป็นตัวละครชาย เรียกว่า “พระเอก” ถ้าเป็นตัวละครหญิง เรียก “นางเอก” นอกจากนี้ยังมีตัวละครเอกที่มีบุคลิกภาพที่ไม่น่าชื่นชมหรือหยาบคาย เรียก “พระเอกแสร้งร้าย” เป็นตัวละครเอกที่ภายนอกเป็นคนโหดร้าย หยาบคาย แต่จะมีเนื้อที่ดีซ่อนอยู่ภายในจิตใจที่ผู้แต่งจะค่อย ๆ เผยให้ผู้อ่านได้ประจักษ์

จากการศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติระหว่าง พ.ศ. 2515-2559 จำนวน 29 เรื่อง ปรากฏนวนิยายดีเด่นประพันธ์โดยนักเขียนชาย 13 เรื่อง จากนักเขียน 10 คน และนวนิยายดีเด่นประพันธ์โดยนักเขียนหญิง 16 เรื่อง จากนักเขียน 8 คน นักเขียนสร้างลักษณะตัวละครเอกทั้งชายและหญิงให้แสดงคุณลักษณะและบทบาทของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจต่อชีวิตมนุษย์เพราะตัวละครก็คือตัวแทนของมนุษย์ทั่วไปในสังคม การศึกษารูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครแสดงออกถึงลักษณะตัวละคร ดังนี้

2.1 ลักษณะตัวละครเอกชายจากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนชาย ปรากฏ 12 เรื่อง จากนักเขียน 9 คน ได้แก่ **นายอำเภอปฏิวัติ** โดย บุญโชค เจียมวิริยะ **อยู่กับกั๋ง** โดย หยก บุรพา **ลว.สุดท้าย** โดย โก๋ บางกอก **คำพิพากษา** โดย ชชาติ กอบจิตติ **ตลิ่งสูง ชุงหนัก** โดย นิคม รายยวา **ซัด** โดย ประภัสสร เสวิกุล **ปีกความฝัน** โดย นิพนพานฯ **เวลา** โดย ชชาติ กอบจิตติ **ฝั่งแสงจันทร์** โดย ประชาคม ลุนาชัย **คนข้ามฝัน** โดย ประชาคม ลุนาชัย **ปีกแดง** โดย วินทร์ เลียววารินทร์ **เขียนฝันด้วยชีวิต** โดย ประชาคม ลุนาชัย นักเขียนสร้างลักษณะตัวละคร ดังนี้

2.1.1 **เรื่อง นายอำเภอปฏิวัติ** แต่งโดย บุญโชค เจียมวิริยะ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2518 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2518 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ นายอำเภอรวมพล กรทอง เป็นตัวละครเอกของเรื่องที่มีรสนิยมแบบตะวันตก เชื้อมั่งมีในตนเองสูง มีความคิดอ่านนำสมัยแบบตะวันตก เข้ารับราชการอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ต้องการปฏิวัติภาพพจน์เก่า ๆ ของข้าราชการฝ่ายปกครองเสียใหม่ เพราะรู้สึกผิดหวังกับค่านิยมระบบการทำงานแบบศักดินาดั้งเดิมของสังคมไทย ที่ให้ความเคารพนับถือเจ้านาย ย่ำเกรงต่อผู้ที่มียศถาบรรดาศักดิ์สูง ซึ่งเป็นลักษณะข้อบกพร่องของระบบข้าราชการฝ่ายปกครอง นายอำเภอรวมพล

เป็นข้าราชการที่ดีคนหนึ่ง ที่มีชีวิตกล้าหาญ มั่นคง และเด็ดเดี่ยว ปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย แต่การกระทำความดีที่ตรงไปขัดแย้งกับผู้ที่มีอำนาจทำให้เกิดความไม่พอใจ จึงถูกกลั่นแกล้งให้ได้รับการลงโทษที่บิดเบือนจากความจริง แต่ด้วยความสามารถ ความเชื่อมั่น ทะเยอทะยานในความคิดความรู้ของตน กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่น ที่ทำงาน รักเกียรติรักศักดิ์ศรี ยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม มานะอดทน เพียรพยายามต่อสู้กับอุปสรรคด้วยสติปัญญาที่เฉียบแหลม มุ่งมั่นทำงานหนัก มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่หวั่นเกรงต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน จึงเกิดปัญหาขัดแย้งกระทบต่อการฉกฉวยและกอบโกยผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานอื่น ๆ ที่ไม่เห็นด้วย ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนในการทำงาน และกลับถูกมองว่าเป็นคนสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน แต่ด้วยความดีมีคุณธรรมต่อหน้าที่การงาน ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากผู้ใหญ่ที่มองเห็นคุณค่าจากความสามารถของนายอำเภอรวมพลจึงให้การสนับสนุน และปกป้องจากการถูกกล่าวหาให้มีความผิดและออกจากราชการ

ตาราง 18 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายอำเภอรวมพล กรทอง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การเมืองการปกครอง	1. นายอำเภอหัวนอก 2. ลูกหม่อมหาดไทย

2.1.2 เรื่อง อยู่กับก๋ง แต่งโดย หยก บุรพา รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2519 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2552 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 ก๋ง เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นคนจีนที่ย้ายมาอยู่เมืองไทย ก๋งอยู่กับหยกในห้องแถวเก่า ๆ ของตลาดเก่าอันมีด ๆ ทึบ ๆ มีชีวิตที่ยากจนต้องขยันทำงานขายของ ใช้แรงงานรับจ้างทำงานเพื่อแลกกับเงิน ชีวิตหยกจะมีก๋งเป็นที่ยึดเหนี่ยวเป็นศูนย์กลางของชีวิต ก๋งเป็นคนสำคัญที่สุดในชีวิตของหยกคอยค้ำจุนชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นเป็นคนดีมีการศึกษา ก๋งคอยสั่งสอนและสอนประสบการณ์การดำเนินชีวิตให้หยกเป็นคนกตัญญู ขยันขันแข็ง เป็นเด็กดีเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความนอบน้อมเป็นที่รักของทุกคน ก๋งเป็นที่พึ่งทางใจคอยปลอบประโลมใจเมื่อหยกท้อแท้ ผิดหวัง เศร้าเสียใจ ให้แง่คิดในการใช้ชีวิต ก๋งเลี้ยงดูหยกให้มีความรักความอบอุ่นสอนวิชาชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ก๋งเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นต้นแบบผู้ทรงคุณธรรมให้หยกและชาวบ้านในห้องแถวต่างพากันเคารพและศรัทธาก๋งเป็นอย่างมาก ก๋งจะสอนหยกเสมอในทุก ๆ เรื่องสอนให้รู้จักบุญคุณของแผ่นดิน ก๋งสอนหยกตั้งแต่เด็กจนโต ให้รู้สำนึกว่าเป็นคนไทย ชีวิตของก๋งกับหยกสะท้อนวิถีชีวิต

ของชาวห้องแถวในชนบท ทัศนคติต่อชีวิต สังคม วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตและอาชีพของคนจีน ที่อพยพมาจากแผ่นดินบ้านเกิดของตนเองมาด้วยความหวังว่าชีวิตในเมืองไทยจะต้องดีกว่าเดิม

ตาราง 19 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของกง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	การศึกษา	ครู
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
2.	สรรพสิ่ง	แกน
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ		
3.	โลกตามธรรมชาติ	ลำน้ำ

2.1.3 เรื่อง **ลว.สุดท้าย** แต่งโดย โก๋ บางกอก รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2523 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2523 โดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น นายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแต่ง ตัวละครเอกของเรื่องเป็นนายตำรวจตระเวนชายแดนรักษาความเป็นประชาธิปไตย และความสงบสุขของคนในประเทศไทย มีความมุ่งมั่นในการทำงานมาก ท้อแท้กับระบบราชการ และระบบสังคม เขาเคยคิดจะเปลี่ยนอาชีพ แต่คำมั่นสัญญาที่ได้ปฏิญาณต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทำให้เขาได้คิด และตั้งใจที่จะเป็นตำรวจที่ดีต่อไป นายพันตำรวจเอก วีร์ มีลักษณะนิสัยที่เถรตรง เป็นผู้ยึดมั่นในกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนนั้นต้องมีความเคร่งครัดในระเบียบวินัยตามมาตรฐานที่นายพันตำรวจเอก วีร์ตั้งไว้ ซึ่งจากลักษณะนี้ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของวีร์รักและเคารพในตัวของวีร์เป็นอย่างมาก เพราะไม่ใช่แค่การออกคำสั่งเท่านั้น นายพันตำรวจเอก วีร์จะทำเป็นแบบอย่างและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กับพลตำรวจใต้บังคับบัญชาด้วย แต่ลักษณะนิสัยที่ตรงไปตรงมา พูดตรงกับที่คิดทุกอย่างไปซัดใจของผู้ฟัง จนนำมาซึ่งความเดือดร้อนในหน้าที่การงานของวีร์ นายพันตำรวจเอก วีร์เป็นผู้ที่รู้จักแสวงหาความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาปรับใช้ในการต่อสู้หรือนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ต่อไปได้ โดยการศึกษาด้วยตนเองแล้ว ยังมีความรู้ที่ได้จากครูฝึกต่าง ๆ ซึ่งวีร์ก็ให้ความเคารพครูฝึกทุกคนโดยไม่ถือสา ว่ายศตำแหน่งของครูฝึกจะต่ำกว่าตนหรือไม่ ให้ความเคารพนับถือในฐานะผู้ให้ความรู้แก่ตน

ตาราง 20 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายพันตำรวจเอกวีร บุญแต่ง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	กฎหมาย	ผู้ต้องหา
2.	ประวัติศาสตร์	1. นักรบ 2. วีรบุรุษ 3. ผู้กล้าหาญ
3.	บันเทิง	พระเอก
4.	ศาสนา	พระอรหันต์

2.1.4 เรื่อง คำพิพากษา แต่งโดย ชชาติ กอบจิตติ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2525 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์หอน พัก เป็นตัวละครเอกของเรื่อง หลังจากบิดาของพักเสียชีวิต พักรับผิดชอบดูแลสมทรงภรรยาของบิดา รวมอาศัยอยู่บ้านท้ายวัด มีอาชีพการโรงทำความสะอาดดูแลโรงเรียน ชีวิตของพักตกเป็นเหยื่อของความเชื่อและคำตัดสินของสังคม พักถูกกลั่นแกล้งถูกโกงเงิน ต้องการทวงสิทธิ์ของตนคืนกลับมา พักไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ผิดหวังจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่ไม่ไว้วางใจใจ เคารพยกย่องเป็นผู้มีเกียรติในสังคม พักเสียใจผิดหวังกับการกระทำของครูใหญ่ผู้ที่ตนให้ความศรัทธา เคารพและวางใจกลับมาโกงเงินของพักที่ได้ฝากไว้กับครูใหญ่ เรื่องราวความทุกข์ใจทำให้พักกลัดกลุ้ม กระวนกระวายจนวิตกกังวลไม่สามารถควบคุมอารมณ์ให้ยับยั้งชั่งใจแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้ พักถูกคนในสังคมกดขี่ข่มเหง ถูกประณามใส่ร้ายป้ายสีจากคนมีอำนาจเป็นที่เคารพยกย่องของสังคม เอารัดเอาเปรียบ คดโกงแม้กระทั่งคนต่ำต้อยด้อยค่าไร้ที่อยู่อาศัย บิดเป็นความถูกต้องที่เป็นจริง กลับเป็นผู้ถูกกล่าวหาหยัดเยียดให้เป็นผู้กระทำความผิด พักผิดหวังชอกช้ำเสียใจกับการกระทำของครูใหญ่จนเสียสติ ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดได้ พักมีความทุกข์ใจวิตกกังวลมีอาจเลาะระบายความในใจให้ใครฟังได้ สังคมไม่ยอมรับและปักใจเชื่อว่า พักทำความผิดด้วยความต่ำต้อยทางสังคมของพักทำให้ปิดโอกาสในการพูดความจริงถึงจะพูดความจริงออกมาก็ไม่มีความเชื่อถือ ครั้นพักได้ดื่มสุราทำให้เกิดอาการมึนเมาขาดสติยังคิดขาดเขลา กล้าหาญระบายความอัดอั้นตันใจ ความทุกข์ร้อนที่ได้รับผลกระทบต่อชีวิต พักดื่มสุรามากเกินไปจนขาดสติ เกิดโรคภัยที่เกิดจากความทุกข์ใจทำให้เศร้าซึมไร้เรี่ยวแรงส่งผลกระทบให้คุณภาพชีวิตของพักทั้งร่างกาย จิตใจ หน้าที่การงานและชีวิตตกต่ำแย่ลง พักอ้างว่างโดดเดี่ยวทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปัญหารุมล้อมจนสิ้นไม่หลุด พักพยายามต่อสู้หาทางออก

เขาจึงหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง สร้างโลกใหม่ที่เขาลงคิดว่าเป็นหนทางออกไปสู่อิสรภาพ
ท้ายที่สุดเขาก็ได้รับอิสรภาพที่แท้จริง คือ ความตาย

ตาราง 21 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	เด็กเล็ก ๆ
2.	การแพทย์	1. คนวิกลจริต 2. คนไข้นัก 3. คนใบ้เปื้อ ผู้แพ้
3.	กีฬา	องคูลิมาล
4.	ประวัติศาสตร์	1. คนระยำ
5.	จริยธรรม	2. คนชั่ว 3. ไอ้ขี้เมา
6.	ลักษณะทั่วไป	1. คนแปลกหน้า 2. คนหลงทาง
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
7.	สัตว์บก	1. สุนัข 2. (หมา) เหา
8.	สัตว์ปีก	นก
9.	สัตว์น้ำ	1. ปลา 2. ปลาติดแห
10.	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	ไส้เดือน 1. ลูกอ่อน 2. ลูกสัตว์ 3. สัตว์ป่า 4. สัตว์บาดเจ็บ 5. สัตว์ประหลาด 6. ตัวประหลาด
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
11.	การดำรงชีวิต	หุ่
12.	โลกตามจินตนาการ	1. พวกเปรตพวกผี 2. ผีตายซาก

2.1.5 **เรื่อง ตีลังสูง ชุงหนัก** แต่งโดย นิคม ร่ายยวรา รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2531 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2527 โดยสำนักพิมพ์นำอักษรการพิมพ์ ค่ายาย เป็นตัวละครเอกที่มีอาชีพเป็นควาญช้าง มีความรักต่อช้างพลายสุดมาก เมื่อพ่อมีความจำเป็นต้องขายพลายสุดเพื่อเอาเงินมารักษาตัว เขาไม่มีทางเลือกได้แต่เสียตายและผ้า แต่คิดถึง ค่ายายเห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจ เข้าข้างเหตุผลของตนเอง ไม่ทำความเข้าใจเหตุผลของพ่อ ที่มีความจำเป็นต้องขายพลายสุด ต่อมาค่ายายจึงแกล้งช้างไม่ให้ส่งางามเหมือนพลายสุด เขาทุ่มเทเวลา กำลังใจตลอดจนชีวิตวิญญาณใส่ในช้างไม้ ในขณะที่เดียวกันเขาก็รับจ้างพ่อเลี้ยง เป็นควาญพลายสุด และเกิดความคิดว่าไม่ใช่พลายสุดเท่านั้นที่ลากซุง เขาและทุกชีวิตต่างกำลัง ลากซุงด้วยกันทั้งนั้น ค่ายายสูญเสียแอลูกชายของค่ายายและพลายสุด ทำให้ค่ายายผิดหวังกับชีวิต จึงเก็บตัวและปล่อยตัวหมกมุ่นกับการแกล้งช้างไม้โดยไม่สนใจงานอื่นใด ทำให้ร่างกายทรุดโทรม เหมือนซากมนุษย์ที่โหมโรงชีวิตวิญญาณ จนกระทั่งบุญฮามกล่าวเปรียบกับค่ายายว่าปล่อยให้ตัวเอง กลายเป็นเหมือนซากสัตว์ ค่ายายเก็บตัวจมมิดอยู่กับการแกล้งช้าง ขาดงานติดต่อกัน หลายวันจนร่วมเดือน พ่อเลี้ยงจ้างคนงานใหม่มาอยู่ได้ไม่กี่วันก็ลาออก ทำงานสู้ทนไม่เท่ากับค่ายาย ค่ายายคำนึงถึงชีวิตที่ต้องพจญกับความหิวและความกลัวเป็นเครื่องบังคับ เขาทำงานอย่างแข็งขัน ต่อไปด้วยความหวังว่า จะได้พลายสุดคืนมาโดยแลกกับช้างไม้ แต่อุบัติเหตุที่เกิดจากตีลังสูง ชุงหนัก ทำให้สิ่งที่ดีคิดว่าเพียงความฝัน

ตาราง 22 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของค่ายาย

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	ศาสนา	สมภาร
2.	จริยธรรม	คนใจดำ
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
3.	สัตว์น้ำ	ปลา
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
4.	กายและส่วนของกาย	ซากสัตว์

2.1.6 **เรื่อง ชีค** แต่งโดย ประภัสสร เสวิกุล รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2532 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2556 โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ ดาวิช เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นลูกชายของชีค หัวหน้าเผ่าเบดูอิน ดาวิชเป็นเพียงเด็กชายวัยสิบสี่

มีชีวิตต้องผันแปรเปลี่ยนแปลงเสียยิ่งกว่ากระแสลมในทะเลทราย เนื่องจากมรณกรรมของบิดา เขาเติบโตเป็นหนุ่มน้อยวัยสิบแปดที่ผ่านการเคี่ยวกรำอย่างหนักหน่วง แต่งานกับลูกสาวอดีตผู้นำที่ลอบยิงเขา และหลังจากเข้าหอเพียงคืนเดียวก็กลับสู่เมืองหลวงเพื่อปฏิบัติงานที่ค้างค่างดาวิซ เป็นคนที่รักสันโดษ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ไม่ต่อสู้กับใครก่อน ความหยิ่งยโสทะนงตัวของดาวิซ ทำให้อาลีเห็นแบบฉบับดาวิซว่าเป็นเพียงหัวขโมยลูกสมุนของโจรในทะเลทราย ไม่มีคุณค่าอำนาจน่าเคารพนับถือ ดาวิซฝึกตนเองจนเป็นที่ประทับใจของกษัตริย์แห่งโบเดอร์ฮาบัต ได้เรียกตัวดาวิซให้เข้ามาเป็นทหารส่วนพระองค์และส่งเสริมให้เรียนต่อในโรงเรียนนายร้อย เจ้าชายไฟซาลกล่าวเตือนกษัตริย์ฟาฮัดไม่ควรสนับสนุนขบถเลี้ยงให้ดาวิซเป็นผู้มีอำนาจในกองทัพอาจจะกลับมาคิดคดทรยศหักหลังได้ในภายหลัง ดาวิซเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสู้รบ เป็นผู้นำของชาวเบดูอิน สามารถรวบรวมให้เป็นปึกแผ่นลงหลักปักฐานอยู่เป็นหลักแหล่งในทะเลทราย พลตรีอับดุลรอฮิมวางแผนทำลายล้างกำลังฐานกองทัพของชาวเบดูอินเพื่อให้ดาวิซไม่มีกำลังในการสู้รบได้ ด้วยความสามารถของดาวิซจากลูกชายซัด หัวหน้าเผ่าเบดูอิน ดาวิซกลายเป็นนายร้อยโท พันเอก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ยึดมั่นในคุณธรรมจนเป็นที่อิจฉาเกลียดชังของผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ ดาวิซเติบโตใหญ่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น สามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุดเมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีนายแห่งโบเดอร์ฮาบัต แต่หลังจากได้วางรากฐานการปกครองที่เที่ยงธรรมไว้แล้ว เขาก็ลาออกจากตำแหน่งละทิ้งความสะดวกสบายทุกอย่างในเมือง กลับมาสวมเครื่องแต่งกายแบบเบดูอิน ขึ้นนั่งหลังอูฐกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อเป็นซัดดาวิซ ผู้นำชนเผ่าสมตามปณิธานที่เคยสัญญากับตัวเองไว้ ช่วงที่เขาก้าวเข้าสู่จุดที่สูงที่สุดในชีวิต หากยิ่งสูงยิ่งเปล่าเปลี่ยวโหยหาใครสักคนมาอยู่ข้างกาย เขาเป็นเพียงเม็ดทรายเม็ดเล็ก ๆ จากทะเลทราย สดุดีที่ยกก็ต้องหวนคืนสู่ทะเลทราย

ตาราง 23 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของดาวิซ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	เด็กชายตัวเล็ก ๆ
2.	ศาสนา	ไอ้ลูกสมุนคริสเตียน
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
3.	สัตว์บก	1. สุนัขขี้เรื้อน 2. ไอ้ลูกแกะ 3. ลูกเลื้อยลูกจระเข้

ตาราง 23 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
		4. สิงโต
		5. สิงห์ร้าย
		6. เสือร้าย
		7. ลูกลา
		8. อุฐ
		9. อุฐตาบอด
		10. หมา
4.	สัตว์ปีก	1. นกใหญ่
		2. นกเถื่อน
		3. นกฟินิกซ์
		4. เหยี่ยวทะเลทราย
5.	สัตว์เลื้อยคลาน	1. งูทะเลทราย
		2. ลูกจระเข้
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
6.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ	1. รูปสลัก
	ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและ	2. รูปสลักพิงซ์ศิลา
	ชนบประเพณี	3. เครื่องแก้ว
	ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
7.	โลกตามธรรมชาติ	1. เม็ดทรายเล็ก ๆ
		2. ลม
		3. ดวงตะวัน

2.1.7 เรื่อง **ปีกความฝัน** แต่งโดย นิพนพานฯ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2535 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2535 โดยสำนักพิมพ์ผีเสื้อ ทวน เป็นตัวละครเอกของเรื่อง อาศัยอยู่กับแม่ซึ่งเป็นผู้ป่วยจิตเวช ทวนกับแม่อาศัยอยู่ในสลัมแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ แม่พาทวน เก็บข้าวของทิ้งบ้านในสลัมไป พวกเขาเพื่อนบ้านในสลัมมักจะพูดถึงแม่ในทางไม่ดี รวมถึงเรียกทวนว่าเป็น ไอ้ลูกผู้หญิงหากิน ทวนจึงคิดว่าดีเหมือนกันที่จะไปจากที่นั่นเสีย ทวนรู้ว่าแม่มีอารมณ์

แปรปรวน บางครั้งก็พูดไม่รู้เรื่อง ฉุนเฉียว และแม่ชอบพูดถึงการเป็นคนมีชื่อเสียง ดูเหมือนเรื่องนี้จะเป็นเรื่องเดียวที่แม่จำได้ไม่ลืม ในคืนวันแรกที่จากบ้านมา หลังจากงานมหรสพรอบ ๆ สนามหลวงพักการแสดงลง ทวนกับแม่อาศัยนอนที่แถวรอบ ๆ สนามหลวง และได้เจอกับหญิงขอทานท้องโตแม่ลูกอ่อน และชาย-หญิงชราอีกคู่หนึ่งชวนทวนกับแม่ไปด้วยกัน ทวนได้รู้ในภายหลังว่า ชายชราเคยเป็นโรคเรื้อน แม่ตอนนี้จะรักษาหายแล้ว แต่ก็กลายเป็นคนพิการ นิ้วกุด ทั้งสามคนแอบอาศัยอยู่ในสุสานรถไฟ หรือบริเวณพักรถไฟที่ปลดระวางแล้วในตุรกีไฟ จำนวนมากมายนั้น มีคนพิการที่เคยเป็นโรคเรื้อนอาศัยอยู่มากมายนับร้อย โดยมีชายชราเป็นเหมือนหัวหน้า ทวนได้ค้นพบว่าคนผู้พิการพิการ รูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์ น่าเกลียดน่ากลัวเหล่านั้น ล้วนมีน้ำใจอันประเสริฐ วันเวลาที่อยู่นั้น บางขณะเหมือนมีสายลมเย็นชื่นพัดมาสู่ชีวิตอันร้อนแล้ง มีแสงสว่างวูบไหวขึ้นในคืนวันอันมืดมัวของทวน แต่ความสติไม่ดีของแม่ก็นำเรื่องราวอันวุ่นวายมาสู่ชุมชนอันเจียบสงบของคนเหล่านั้น ครึ่งแล้วครึ่งเล่า ทวนรักแม่แต่ก็ไม่อยากให้แม่ทำอย่างที่ทำอยู่ ไม่อยากได้ยินใครพูดถึงแม่ในทางไม่ดี แม้รู้ว่าเป็นเรื่องจริง จะมีสิ่งใดช่วยปลอบประโลมหัวใจดวงน้อย ๆ อันบอบช้ำที่โดนเหวี่ยงไปมาระหว่างความหวังกับความขมขื่น ความฝันกับความจริง หรือเขาจะต้องติดปีกความฝันโบยบินไปพร้อมกับแม่

ตาราง 24 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของทวน

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	
1.	ลักษณะทั่วไป	คนแปลกหน้า
	หมวดความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
2.	สัตว์บก	1. ลูกสิงลูกค่าง 2. หมาป่า

2.1.8 **เรื่อง เวลา** แต่งโดย ชชาติ กอบจิตติ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2537 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์โสภณการพิมพ์ ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ตัวละครเอกของเรื่อง ตั้งใจไปดูละครเวทีเรื่อง เวลา ที่ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นละครเวทีที่น่าเบื่อที่สุด สร้างโดยนักศึกษา ละครเวทีเรื่องนี้สะท้อนเรื่องราวชีวิตคนชราในสถานสงเคราะห์คนชราแห่งหนึ่ง ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) รู้สึกสำนึกผิดที่ได้ปล่อยช่วงเวลาของครอบครัวไปโดยไม่ดูแลชีวิตความเป็นอยู่สารทุกข์สุกดิบของลูกสาวและภรรยา จนสูญเสียทุกสิ่งไปแล้ว เงินทองและชื่อเสียงก็ไม่สามารถซื้อช่วงเวลาของครอบครัวกลับมาได้

เขารู้สึกสำนึกผิดเมื่อนึกถึงวันงานศพของลูกสาวที่เขายังไม่มีเวลาจัดการให้ปล่อยให้ภรรยาจัดการทุกอย่าง แม้เป็นช่วงเวลาสุดท้ายของลูกสาวตนเอง เขาก็เปรียบดาทของตนเองว่าเป็นพ่อที่ใจดำ ดังเช่นภรรยาของเขาว่าอยู่เสมอตั้งแต่วันที่ลูกเกิดจนกระทั่งถึงวันที่ลูกตาย เขาไม่มีความรับผิดชอบ ขาดคุณสมบัติของหัวหน้าครอบครัวที่ดี เมื่อเวลาล่วงเลยผ่านไปสุดท้ายชีวิตของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ไม่เหลือใครข้างกาย สูญเสียทั้งลูกและภรรยา ทุกอย่างในโลกล้วนเป็นสิ่งที่จิตปรุงแต่งขึ้นมาทั้งสิ้น สมมุติขึ้นมาสนองกิเลสแค่นั้นทุกอย่างมันไม่ใช่ของเราเลยละครเวที่เรื่องนี้ได้ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยไม่สนใจผู้ชมละคร นักแสดงดำเนินเรื่องราวไปเรื่อยทำให้ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ตระหนักถึงสังขารแห่งชีวิตที่ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน

ตาราง 25 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	
1.	เพศและวัย	คนแก่
2.	เครือญาติ	พ่อที่ใจดำ

2.1.9 เรื่อง **ฝั่งแสงจันทร์** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2541 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์เอโนเวล พล เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีอาชีพเป็นชาวดังเกในน่านน้ำฝั่งทะเลตะวันออกจากทะเลไทย ผ่านเวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย วิถีชีวิตของชาวดังเกมีความรักความผูกพันกับท้องทะเล ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน ต้องทนทุกข์ยากลำบากตรากตรำกับชีวิตที่ตกอับแร้นแค้นไร้สิ้นความหวัง เผ้ารอคอยอย่างมีความหวังว่าสักวันหนึ่งจะพบประสบกับความสุขในชีวิต จึงใช้ชีวิตไปตามยถากรรมมีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ ขาดเป้าหมายในชีวิต พลมีนิสัยรักความอิสระเสรีทั้ง ๆ ที่มีชีวิตจมอยู่ในปลักตมแห่งทุกข์ หาเลี้ยงชีพด้วยการเอาหยาดเหงื่อแรงงานของตนไปทำงานแลกกับเงินตรา สู้ทนกับอุปสรรคฝ่าฟันชีวิตไปอย่างไร้จุดหมาย ผากโชคชะตาไว้กับการเสี่ยงโชคการพนันแสวงหาเสพสุขจากการดื่มสุราและเที่ยวของโสเภณี ท่ามกลางคลื่นชีวิตที่ทุกขระทมแต่เต็มอ้อมชุ่มชื่นใจจากน้ำใจของมิตรไมตรีที่แวดล้อม นอกเหนือจากหน้าที่ประจำในฐานะลูกเรือดังเกเขาได้ใช้เวลาว่างในทุกเสี้ยววินาทีสังเกตการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อนร่วมชะตากรรมบนเรือลำนั้น ตลอดจนผู้คนทั้งที่พบปะบันทึกเรื่องราวผ่านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปพร้อม ๆ กัน จนในที่สุดเมื่อเขาได้พบตัวตนที่แท้จริง จึงได้อำลาชีวิตชาวดังเกผืนตัวเองสู่การเป็นนักเขียนนวนิยายพยายามส่งผลงานเข้าตีพิมพ์ในนิตยสารหลากหลายฉบับ และลงสนามแข่งขันการประกวด

ตลอดมา ประชาคม ลูนาชัย ประสบความสำเร็จจากการเขียนนวนิยาย โดยได้รับรางวัล นักเขียนดีเด่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติเป็นเครื่องตอบแทนความอุตสาหะวิริยะ จากเรื่อง “ผั่งแสงจันทร์”

ตาราง 26 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพล

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	1. ชายหน้าเศร้า 2. ชายชรา 3. เด็ก ๆ 4. เด็กน้อย 5. เด็กบ้านป่า
2.	กีฬา	เทพบุตรคิวทอง
3.	บันเทิง	1. ผู้ชมละคร 2. นักชมละครผู้สงบเสถียร
4.	การพนัน	3. นักพนันผู้ล้มละลาย 4. ทาสการพนัน 5. ชายเจ้าสำราญ 6. เจ้าสำราญ
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
5.	สัตว์บก	1. หมู 2. ไก่เสื่อ
6.	สัตว์น้ำ	1. ปลาในกระป๋อง 2. สัตว์ทะเลที่กระหายหิว
7.	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	ไ้อ้จุมกมด
8.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	สัตว์ทะเลที่กระหายหิว
9.	ส่วนของร่างกายสัตว์	1. เหี่ยวตัวโต 2. เหี่ยวความตาย
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
10.	การดำรงชีวิต	เจ้าไรศาล

2.1.10 เรื่อง คนข้ามฝัน แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2544 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2543 โดยสำนักพิมพ์สหการตวันวรรณกรรม ชัพเป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีเพื่อนสนิทชื่อว่าลัก ทั้งสองคนทำงานในเรืออวนลาก ผ่านวันเวลา ในท้องทะเล รอเพียงวันแก่ตัว หมดความหมาย และถูกโยนขึ้นบก ทั้งชีวิตเจอแต่การถูกกดขี่ข่มเหง จากเจ้าของเรือ จากไต้ก๋ง จากคนบนเรือด้วยกัน หาดความยุติธรรมให้กับชีวิตไม่เจอ หลาย ๆ คน กลายเป็นทาสยาเสพติด หลาย ๆ คนมีชีวิตอยู่ไปก็เหมือนเดินคน ไร้ค่า ไร้ความหมายในทะเล ชัก เป็นคนเรือหน้าใหม่ เขาหลงเรืออวนลากเพราะอยากฆ่าเวลาก่อนไปเรือสินค้า แต่ชีวิตเล่นตลก ทำให้เขาต้องถูกกักขังเหมือนทาสอยู่ในเรืออวนลากชนิดไม่มีกำหนดขึ้นฝั่ง ชัพเป็นคนต่างถิ่น ที่มาทำงานเป็นลูกเรือ ถูกคุมทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ไต้ก๋งเพียงให้ความเมตตาส่งชีพไปอยู่อีก เรือลำหนึ่งเพื่อลดความขัดแย้งที่มีต่อลูกเรือประจำ ชัพอดทนต่อสู้ชีวิตและปกป้องตนเองให้รอด ปลอดภัย แต่เมื่อหมดหนทางสู้ที่เกินกำลังของตนจึงถูกรุมทำร้ายจนได้รับความบาดเจ็บปางตาย ในความโชคร้ายของชีพยังมีความโชคดีที่ได้รับความเมตตาจากไต้ก๋งเพียง ทำให้รอดพ้นภัยมาได้ จึงเปรียบเหมือนชีพเป็นผู้ลี้ภัยที่หลบหนีภัยจากการต่อสู้ชกต่อยกับคอมและสนที่เป็นเจ้าถิ่นในเรือ เปรียบกับการต่อสู้ลี้ภัยทางการเมือง หรือลี้ภัยสงคราม ชีวิตคนทำงานในเรืออวนลากโหดร้าย ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีกฎหมายรองรับความปลอดภัยและเสรีภาพถูกเหยียดหยามเป็นคนที่ไม่มีค่า ให้ใครระลึกถึง ถูกนายจ้างโขกสับ ชีวิตคนเรือหลายคนเต็มไปด้วยความฝันก่อนจะพบ ความเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์บังคับให้เป็นลูกเรือ ชัพมีความพากเพียรอดทนต่อสู้กับ อุปสรรค มีความมานะบากบั่น มีกัลยาณมิตรให้ความช่วยเหลือ จนรอดพ้นจากวิกฤตที่เผชิญ มีความเพียรพยายามจนประสบความสำเร็จในชีวิต จนในที่สุดจากแรกเริ่มชีพเป็นเพียงลูกเรือ ก้าวสู่เป็นไต้ก๋ง เป็นผู้นำพาทุกคนออกเรือหาปลา ลูกเรือทุกคนให้ความเชื่อมั่น เชื่อใจ และวางใจเป็นที่ยอมรับจากทุกคนว่าชีพเหมาะสมจะเป็นไต้ก๋งได้

ตาราง 27 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของชีพ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	การเมืองการปกครอง	1. แม่ทัพน้อย 2. ผู้ลี้ภัย
2.	ระดับชนชั้น	มนุษย์สามัญ
3.	การแพทย์	คนป่วย
4.	กฎหมาย	นักโทษ

ตาราง 27 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
5.	สัตว์บก	แมวผอม ๆ
6.	สัตว์น้ำ	ปลาน้ำลึก
7.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	1. สัตว์ที่ทรหด 2. ตัวมหาเวรร้าย
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
8.	ไม้เนื้อ	สวะลอยน้ำ
9.	ต้นไม้อื่น	1. ต้นไม้เล็ก ๆ 2. ไม้พันธุ์แปลก 3. ไม้พันธุ์อาภัพ 4. เศษไม้ไร้ค่า
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
10.	เครื่องมือเครื่องใช้	1. ผ้าขี้ริ้ว 2. ผ้าขี้ริ้วเก่าเปื้อนเลือด
11.	ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
12.	โลกตามธรรมชาติ	1. หยดน้ำ 2. น้ำหยดเดียวในทะเล 3. เงามดำ

2.1.11 เรื่อง **ปีกแดง** แต่งโดย วินทร์ เลียววารินทร์ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2546 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2544 โดยสำนักพิมพ์ศิลปกรรมพิมพ์ รุจน์ รุจิเรข ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายชาวไทยที่ไปเรียนหนังสือและใช้ชีวิต ณ ประเทศเยอรมนี ตั้งแต่เด็ก หลวงประจำ รุจิเรข พ่อของเขาเป็นหนึ่งในขบวนการกบฏที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ทำให้รุจน์ไม่สามารถอาศัยและใช้ชีวิตในประเทศไทยได้ตามปกติ ด้วยเหตุที่พ่อของเขาเป็นกบฏที่ต้องหลบหนีลี้ภัยออกจากประเทศ ส่วนแม่ของเขาก็เสียชีวิตไปแล้ว ทำให้รุจน์ต้องอาศัยอยู่กับเพื่อนของพ่อที่ประเทศเยอรมนี รุจน์เติบโตมาท่ามกลางความรักของคาร์มารอฟและไฮดี้จึงไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเด็กขาดความอบอุ่น แต่กระนั้นรุจน์ก็ยังคงมีความสงสัยอยู่เสมอมาว่าเหตุใดพ่อของเขาจึงต้องเป็นกบฏ รุจน์รู้สึกโกรธพ่ออยู่บ้างที่พ่อทำให้ครอบครัวของเขาต้องมาประสบกับ

เคราะห์กรรมเช่นนี้ ทำให้เขาไม่ได้ใช้ชีวิตในเมืองไทยอย่างมีความสุข อีกทั้งยังทำให้นามสกุลที่เขาใช้มีมลทิน ไม่ว่าจะเดินทางไปยังที่ใดก็ได้รับเพียงสายตาที่เหยียดหยามว่าเป็นคนขายชาติ รุจน์ทำงานอยู่ประจำสถานทูตไทยในประเทศเยอรมนีและเป็นนักวิเคราะห์ข่าวทางด้านการเมืองที่เก่งกาจ ความสามารถในการวิเคราะห์ข่าวสารด้านการเมืองของเขาเป็นที่ยอมรับของผู้คนระดับแนวหน้าของประเทศ เช่น เหล่าเสนาธิการชั้นผู้ใหญ่ในประเทศไทย รุจน์สามารถวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ แม้กระทั่งเหตุการณ์ทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ ความสามารถประกอบกับความเก่งกล้าของรุจน์ ทำให้เขาสามารถเอาตัวรอดได้หลายครั้งในสถานการณ์ที่เป็นสงครามหรือสถานการณ์คับขันที่เสี่ยงต่อชีวิต ทั้งนี้การเป็นลูกกบฏทำให้รุจน์ใช้ชีวิตอยู่อย่างยากลำบาก ต้องประสบพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย รุจน์โดนจับเข้าคุกและใช้ชีวิตอยู่ในคุกหลายต่อหลายครั้ง เพียงเพราะว่าเขาคือลูกของผู้ออกการกบฏ รุจน์มีความเข้มแข็งและทรหดอดทนต่อการใช้ชีวิต แม้ว่าพ่อของเขาจะเป็นกบฏทำให้ผู้คนต่างมองว่ารุจน์จะเป็นกบฏเหมือนพ่อ แต่ด้วยความเก่งกล้าและความสามารถของเขาทำให้ทางราชการไทยต่างก็ต้องการตัวเขามาช่วยงานทางด้านการเมือง ซึ่งก็เป็นโอกาสที่ดีที่รุจน์จะได้ตามหาคำตอบเกี่ยวกับการตายของพ่อ ที่อาจจะเกิดจากการฆาตกรรมทางการเมืองไม่ใช่การถูกยิงตายเพราะอุบัติเหตุ รุจน์มีความมุ่งมั่นสืบสวนหาความจริง ไม่เคยลดละความพยายามจนทำให้หาตัวผู้ร้ายที่ฆ่าพ่อของเขาได้ในที่สุด รุจน์มีอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตและมีความคิดเป็นของตนเอง กระทำสิ่งใดจะมุ่งมั่นทำให้สำเร็จลุล่วงจะมีผู้ใดขัดขวางก็ไม่อาจหยุดยั้งความต้องการของเขาได้ รุจน์ไม่เคยที่จะหลงตัวเองว่าเป็นคนเก่ง แต่เขากลับพัฒนาตัวเองอยู่เสมอโดยการฝึกฝนในสิ่งที่เขาไม่ถนัด เช่น ศิลปะการต่อสู้ การใช้อาวุธ เป็นต้น ทั้งนี้แม้ว่ารุจน์เป็นคนที่แข็งแกร่ง แต่ในด้านของความรัก รุจน์มีมุมที่อ่อนไหวไปตามธรรมชาติของมนุษย์ รุจน์รักกับสวงามมั่นคงต่อกันอย่างมาก แม้ว่าเขาจำจะต้องห่างไกลกับสวงามเป็นเวลาหลายปี และในที่สุดเมื่อสวงามเสียชีวิตไปแล้วเขาก็ยังมั่นคงกับสวงามอยู่เสมอ อีกทั้งเมื่อรุจน์พบว่า ลูกของเขากับสวงามยังมีชีวิตอยู่ เขาก็ทุ่มเทใช้เวลาในการตามหาลูกนานหลายปี พร้อมกับการทุ่มเงินจำนวนมากเพื่อตามหาลูกของตน แม้ว่าจะไม่เคยได้พบเจอกันแม้แต่ครั้งเดียว รุจน์ทำหน้าที่ของสามีและพ่อได้อย่างดีที่สุด ท้ายที่สุดแล้วเมื่อรุจน์ได้คำตอบของปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิต เขาจึงพร้อมที่จะใช้ชีวิตอยู่อย่างคนทั่วไปที่ประเทศไทยอย่างเรียบง่ายพร้อมกับेमหญิงสาวที่รอเขาอยู่เสมอ

ตาราง 28 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของรุจน์ รุจิเรข

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	การเมืองการปกครอง	1. ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ 2. คอมมิวนิสต์กลับใจ 3. ลูกกบฏ 4. ลูกคนชายชาติ
2.	กฎหมาย	จำเลย
3.	จริยธรรม	คนเจ้าอุตมคติ
4.	ประมง	คนที่ลอบคอกกลางทะเล
5.	ลักษณะทั่วไป	คนที่อึดอัดมานาน
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
6.	สัตว์บก	1. แพะรับบาป 2. พยัคฆ์ร้าย
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
7.	ไม้เนื้อ	จอกแหนด

2.1.12 เรื่อง **เขียนฝันด้วยชีวิต** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2549 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2549 โดยสำนักพิมพ์มติชน ผม (ประชาคม ลุนาชัย) ตัวละครเอกของเรื่องผจญความทุกข์ยากในการหาเลี้ยงชีวิต และพยายามทำความฝันที่จะเป็นนักเขียนใหญ่ให้เป็นจริง มีความเป็นนักสู้ชีวิต แม้มีอุปสรรคลำเคี้ยวมากมาย ไม่ท้อถอยแต่กลับมีความภูมิใจในตนเอง มีจิตใจมั่นคง พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้อ่อนแอ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีบุคลิกกายภาพแตกต่างไปจากวัย ร่างกายทรุดโทรมจากการตรากตรำทำมาหากินสร้างหลักชีวิตให้ตนเอง ผู้คนที่พบเห็นจะมองว่าชายผู้นี้มีเรื่องทุกข์ใจ หน้าตาไม่สบายใจ มีหน้าที่รับผิดชอบชีวิตของตนด้วยความอดทนอดกลั้นต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต ด้วยวัยเพียงยี่สิบแปดปีแต่มีภาระทำงานหาเลี้ยงชีพสร้างตนเองให้มีหลักในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากเพื่อนในวัยเดียวกัน ชีวิตจึงไม่สดใสตามวัยแต่เปี่ยมล้นไปด้วยประสบการณ์ในชีวิตที่ทรงคุณค่าของคนทีล้าบากทุกข์ยากในสังคมไทย ผม (ประชาคม ลุนาชัย) ยังขาดประสบการณ์ชีวิต อ่อนต่อโลก สังสมสร้างประสบการณ์ชีวิต ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ หากใช้ความเพียรพยายามในการสร้างผลงานเขียนจนกระทั่งประสบความสำเร็จได้รับรางวัล

แม้ว่าต้องพบกับอุปสรรคมานับไม่ถ้วน ผลงานเขียนเมื่อร่างโครงเสร็จแม้ถูกทำลายลงเหมือนกองทรายของเด็กน้อยที่ถูกคลื่นซัดพังทลายลง ก็ไม่ละความพยายามจนท้ายที่สุดสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ อดทนอดกลั้นต่อแรงต้านของสิ่งกีดขวางได้ในที่สุดจะได้รับผลสำเร็จเป็นรางวัลของชีวิต

ตาราง 29 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ประชาคม ลุนาชัย)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	การแพทย์	1. คนบ้า
		2. คนสูญเสียความทรงจำ
2.	ประวัติศาสตร์	นักสู้
3.	บันเทิง	1. ไอ้กวีไส้แห้ง
		2. สุนทรภู่
		3. พจมาน สว่างวงศ์
		4. กาโล
4.	จริยธรรม	ดาบื้อ
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
5.	สัตว์บก	เจ้ามาแกลบ
6.	สัตว์ปีก	1. เจ้าแมลงลาย
		2. ผีเสื้อตัวน้อย
7.	สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	เต่า
8.	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	ลูกหนอนตัวน้อย ๆ
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
9.	การดำรงชีวิต	หุ่นขี้ผึ้ง
10.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและ ประติมากรรม	เพชรเม็ดงาม
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
11.	โลกตามจินตนาการ	1. เทวดา
		2. เทวดาตัวน้อย ๆ

2.2 ลักษณะตัวละครเอกหญิงจากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนชาย ปรากรฎ 1 เรื่อง จากนักเขียน 1 คน ได้แก่ **พลีชีพในพายุเวลา** โดย ผาด พาสีกรณ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2559 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์แพรว นักเขียนสร้างลักษณะตัวละคร ดังนี้ มาราดาเป็นตัวละครเอกของเรื่องเป็นสาวสวยลูกครึ่งไทย-อเมริกันเติบโตในเมืองนอก พ่อแม่แยกทางกัน ครั้นกลับมาเมืองไทยเกิดผิดใจมีเรื่องทะเลาะกับบิดาจึงแอบหลบหนีเดินทางเข้ามากรุงเทพมหานคร ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยที่แน่นอน ระหว่างทางโบกรถเจอรถสปอร์ตหรูของปรีชญ์ หนุ่มใหญ่นักธุรกิจรูปหล่อ มีครอบครัวแล้ว ทั้งคู่สัมผัสกันแบบเพื่อนร่วมทาง มาราดาเป็นคนต่างถิ่นที่ปรีชญ์พบเจอระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาแอบนอนหลับอยู่ในรถของปรีชญ์พร้อมกับลืมถุงข้าวผัดไว้ในรถของปรีชญ์ ทั้งสองคนมีความผูกพันกันในช่วงเวลาสั้น ๆ จากนั้นก็พลัดพรากจากกันไปเป็นเวลา 15-16 ปี มาราดากลับไปเรียนต่อต่างประเทศ และกลับมาในบทบาทนักข่าวที่ทำข่าวสงครามในต่างประเทศหาเวลากลับมาพักผ่อนในกรุงเทพฯ เข้าหุ้นทำงานเป็นผู้จัดการผับให้กับเพื่อนคนหนึ่ง ผับของเพื่อนตกแต่งสถานที่เก๋ ๆ มีนักดนตรีแจ๊สเล่นเพลงกล่อมหนุ่มสาวที่เข้ามาเที่ยว สถานที่นี้ทำให้มาราดาได้เจอปลิวหนุ่มน้อยวัยรุ่นนักดนตรี มาราดาพูดในมนตร์ใจปลิวโดยการสรรหาถ้อยคำมาพูดเล่าเรื่องราวชีวิตในอดีตของตนให้ปลิวได้ฟัง พูดเล่าเรื่องได้ประทับใจ มาราดามีลักษณะนิสัยเป็นผู้มีความคิดอิสระ เชื้อมั่นในตัวเองสูง มีความสามารถ เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ชอบใช้ชีวิตสั้นโดยทำตามใจที่ปรารถนา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มาราดารู้สึกถูกชะตาไปกับปลิวเพราะมีส่วนคล้ายคลึงกับปรีชญ์ ปลิวหนุ่มน้อยคนนี้เองที่ได้ชักลากชักนำให้หล่อนถลำลึกลงกลับไปเจอ ปรีชญ์อีกครั้งหนึ่ง

ตาราง 30 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของมาราดา

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เชื้อชาติและสัญชาติ	1. จี๊พีซี 2. เด็กจี๊พีซีเรื่อน
2.	ที่อยู่อาศัย	1. กะเหรี่ยง 2. ไ้อ้เด็กกะเหรี่ยง
3.	ลักษณะทั่วไป	คนถูกสาป
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
4.	สัตว์ในนิยาย	นางเงือก

2.3 ลักษณะตัวละครเอกชายจากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนหญิง ปรากฏ 8 เรื่อง จากนักเขียน 5 คน ได้แก่ **บุษบกใบไม้** โดย กฤษณา อโศกสิน **รัตนโกสินทร์** โดย ว.วินิจฉัยกุล **ไฟทะเล** โดย กัญญ์ชลา นิรมิต โดย แก้วแก้ว **จำหลักไว้ในแผ่นดิน** โดย กฤษณา อโศกสิน **www.คุณย่า.com** โดย ดวงใจ **มาลัยสามชาย** โดย ว.วินิจฉัยกุล **จับต้นมาชนปลาย** โดย ชมัยกร แสงกระจ่าง นักเขียนสร้างลักษณะตัวละคร ดังนี้

2.3.1 เรื่อง **บุษบกใบไม้** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2528 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2543 โดยสำนักพิมพ์ดับเบิลนายน สามภพ เป็นตัวเอกของเรื่อง มีอาชีพข้าราชการป่าไม้ผู้มีอุดมคติต่อสู้กับอิทธิพลของการตัดไม้ทำลายป่า สามภพไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของใคร ชื่อตรงในหน้าที่การงาน รักความสันโดษ ไม่ยอมให้ผู้ใดมาบงการชีวิตโดยใช้อำนาจที่เหนือกว่า ปีกองตกลุกรักสามภพชายหนุ่มป่าไม้ ชื่อตรงชื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน พุดตรงไปตรงมาและรักศักดิ์ศรีเกียรติของตนเป็นอย่างมาก ซึ่งผิดแผกแตกต่างจากคนอื่นในกลุ่มอาชีพเดียวกัน สามภพพุดจู้จี้ขี้บ่นเหมือนชายแก่ชรา ที่ชีวิตกังวลง ครอบครองเครื่องครัดในทุก ๆ เรื่อง สภาพความจริงจังเคร่งครัดกับระเบียบในการทำงาน ซึ่งแตกต่างจากปีกองที่ใช้ชีวิตอิสระเสรีไร้สาระไม่ตั้งหลักให้แก่ชีวิต ยังขาดความรับผิดชอบ ในชีวิตจึงถูกสามภพพุดบ่นเรื่องการใช้ชีวิตไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ สามภพเป็นคนหัวแข็ง ไม่เชื่อในความคิดของผู้อื่น มีความมุ่งมั่นในงานที่รัก รู้สึกล้มเหลวผิดหวังเมื่อป่าไม้ที่เขาดูแล ฝัาถนอมบำรุงให้เติบโตกลับถูกเผาไหม้เพื่อเอาผลประโยชน์ สามภพต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่หนัก ในการพิทักษ์รักษาป่าไม้ โชคดีที่ครอบครัวของสามภพเข้าใจและให้ความอบอุ่นใจทุกครั้ง ที่กลับมาบ้าน สามภพเป็นคนที่พึงพิงมีความสามารถทำตามอุดมการณ์ของตนที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผจญสู้ทนฝ่าฟันอุปสรรคของชีวิตให้ผ่านพ้นไปได้ ทุกครั้งที่กลับมาบ้านได้อยู่กับยายและเล่น กับหลานที่รัก สามภพมีความสุขสบายใจที่ไม่ต้องรับภาระที่หนักเหมือนงานที่รับผิดชอบดูแล รู้สึกว่ามีตัวตนมีคุณค่าต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งต่างกับคุณค่าของสามภพที่มีต่องานป่าไม้ ที่ถูกแอบตัดและเผาป่า สามภพท้อแท้ใจทุกครั้งที่ได้ยินข่าวเรื่องป่าไม้ถูกทำลาย

ตาราง 31 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของสามภพ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพา
	ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	
1.	การเมืองการปกครอง	กัปตัน
2.	เพศและวัย	1. เด็กหนุ่มตึกคะนอง 2. หนุ่มพ่อบ้าน

ตาราง 31 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
3.	เครือญาติ	คุณปู่
4.	การแพทย์	คนบ้า
5.	บันเทิง	พระเอก
6.	ศาสนา	1. อนุศาสนาจารย์ 2. ไอ์อนุศาสนาจารย์
7.	ลักษณะทั่วไป	1. คนพิเศษ 2. ผู้แก้ปัญหา 3. มนุษย์หิน
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
8.	สัตว์บก	1. ลิงค่าง 2. หมูในเล้า 3. ม้าแข่ง 4. แกะขาว
9.	สัตว์เลื้อยคลาน	คางคก
10.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	ตัวประหลาด
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
11.	ไม้เนื้อ	บัวเหนือน้ำ
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
12.	การดำรงชีวิต	หุ่น
13.	เครื่องมือเครื่องใช้	เครื่องมือ
14.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน ของมนุษย์	1. สินค้าค้างแวง 2. ไม้บรรทัด

2.3.2 เรื่อง **รัตนโกสินทร์** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล ราชวัลลวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2530 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์อักษรโสภณ พัก เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นหนุ่มเชื้อสายจีนที่เกิดในแผ่นดินไทยช่วงปลายรัชกาลที่ 1 ในตอนแรกเจ้าสัวผู้บิดาหมายมั่นจะให้พักสืบทอดกิจการการค้าของที่บ้าน จึงคิดจะส่งพักไปเรียนหนังสือที่เมืองจีน

แต่แม่พลับมารดาอยากจะให้พักได้ดีทางราชการของไทยมากกว่า ซึ่งก็สมใจผู้เป็นแม่ พักมีลูก ซึ่งเป็นพี่ชายแม่พลับรับราชการทหารใหญ่โต เมื่อมาเห็นหน่วยงานของพักก็ถูกใจหมายมั่นจะส่งเสริมให้พักเอาดีทางทหารเหมือนท่าน อีกด้านหนึ่งส่มจีน พี่สาวของพักก็ออกเรือนกับลูกชายข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งเป็นถึงตุลาการ คือ คุณพระราชพินิจจัย พักจึงมีโอกาสดิตสอยห้อยตาม คักลอกหนังสือให้ท่านจนชำนาญด้านวิชาการเกี่ยวกับกฎหมาย พักมีหน้าที่การงานดำรงตำแหน่งตุลาการว่าความ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมเที่ยงตรง ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง พักมีความรักในวัยหนุ่ม รักแรกของพักนั่นคือ แม่ช้อง พักหลงรักและหมายปองแม่ช้อง ซึ่งเป็นหลานสาวของคุณพระราชพินิจจัย แม่ช้องเป็นหญิงงามที่มีสถานะสูงกว่าพัก พักเจียมเนื้อเจียมตัวว่าตนเป็นผู้ต่ำศักดิ์ไม่คู่ควรกับแม่ช้องหลานเจ้าพระยาผู้สูงศักดิ์ ต้องใช้เวลาในการสร้างหลักมั่นคง สร้างเกียรติยศศักดิ์ศรีให้สูงเพื่อเสมอเท่าศักดิ์ของแม่ช้อง รักแรกของพักกลับไม่สมหวัง ด้วยความเป็นคนทะเยอทะยานใฝ่สูงของแม่ช้อง จึงเป็นโอกาสให้พักได้พบคู่แท้ของตน คือ แม่เพ็ง ซึ่งโชคชะตาบันดาลให้พักได้มีโอกาสช่วยเหลือเกื้อกูลตั้งแต่ยังเป็นเด็กหญิง เมื่อได้มาพบกันอีกครั้งในวัยที่เติบโตเป็นสาวน้อยทั้งงดงามทั้งกายและใจ แม่เพ็งหญิงที่พักหมายปองเป็นลูกเจ้าคุณปลัดทูลฉลองวังหน้า เป็นสาวชาววังซึ่งยากนักที่คนปรกติธรรมดาเช่นพักจะเข้าไปเกี่ยวพาราสีได้ พักจึงเกิดอาการทุกข์เพราะวิตกกังวลจะไม่สมหวังในความรักครั้งนี้ พักเป็นผู้ที่รักเดียวใจเดียว ไม่อ่อนไหวคิดนอกใจซื่อสัตย์ในความรักที่มีต่อแม่เพ็ง พักจึงมีแต่ความรักอันมั่นคงให้เพียงผู้เดียวตลอดไป

ตาราง 32 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	เด็ก
2.	ระดับชนชั้น	มนุษย์เดินดิน
3.	บ้านเพิง	1. พलयางม 2. อิเหนา 3. ชุนแผน 4. ท่านเปาเล่งถู
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
4.	สัตว์บก	1. กระต่าย 2. กระต่ายหมายจันทร์

ตาราง 32 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
5.	ต้นไม้	ไม้แข็ง
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
6.	การดำรงชีวิต	หุ่
7.	สิ่งที่เกี่ยวกับธรรมชาติ	ชวาน

2.3.3 เรื่อง **ไฟทะเล** แต่งโดย กัญญ์ชลา รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2531 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2534 โดยสำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์ ชับ เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายหนุ่มชาวประมงผู้มีนิสัยใจนักเลง ใจร้อน อยากทำอะไรก็จะทำทันที แต่ก็ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ใคร ตรงไปตรงมา ใจกว้าง จริ่งใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ชับเป็นผู้ที่มีฐานะดีในระดับหนึ่งของหมู่บ้าน แม้จะเป็นพ่อหม้าย แต่ก็เป็นที่หมายปองของสาวเล็กสาวใหญ่มากมาย วันหนึ่งจับได้พบกับลิซล สาวชาวกุ้ง เนื่องจากลิซลมางานศพของน้าชาย ชับหลงรักลิซลทันที พยายามเอาใจทุกอย่าง โดยเข้าหาทางนางบัวเพื่อนผู้เป็นแม่ของลิซล ด้วยนางบัวเพื่อนชอบคนรวย อีกทั้งในขณะนั้น ระนองพี่ชายของลิซลตกงานพอดี ชับจึงช่วยเหลือโดยการพามาฝึกการทำประมง แต่ด้วยระนองเป็นคนรักสบาย และเอาแต่ใจ ชับจึงต้องเหนื่อยและอดทนเป็นอย่างมากกับการสอนระนองให้รู้จักการจับปลาได้หมึก แต่ชับก่อดทน ด้วยมีลิซลเป็นเป้าหมาย ชับพยายามทำทุกวิถีทาง เพื่อให้ลิซลย้ายจากกรุงเทพ มาอยู่ใกล้ ๆ เขา โดยความร่วมมือของนางบัวเพื่อน นางบัวเพื่อนมาอยู่กับระนอง เพื่อมาคอยดูแลลูกชายสุดรักสุดสวาท เพราะหวังว่าจะทนต่อการทำงานหนักอย่างงานประมงไม่ได้ นางบัวเพื่อนแสร้งว่าตนไม่สบาย หลังจากนั้นนางก็ส่งข่าวไปบอกลิซล ลิซลเป็นห่วงแม่มากจึงมาอยู่ดูแลแม่ เมื่อลิซลมาอยู่กับนางบัวเพื่อน ชับจึงใช้โอกาสนี้เอาชนะใจหล่อน ทั้งช่วยเหลือพี่ชายหล่อนให้มั่งคั่ง ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัวของหล่อน แม้ว่าหล่อนจะไม่ต้องการ เพราะเกรงใจและไม่อยากให้เขามาดูถูกว่าครอบครัวหล่อนเกะเขากิน แต่แม่และพี่ชายหล่อนพอใจกับความช่วยเหลือที่ชัбыยื่นให้ ชับพยายามแสดงให้ลิซลเห็นว่าเขารักลิซลด้วยความจริงใจ และสุดท้ายลิซลจึงใจอ่อนและตกลงแต่งงานใช้ชีวิตอยู่กับชัбы หลังจากแต่งงานกันลิซลก็ไปอยู่บ้านชัбыและคอยช่วยเหลือกิจการงานต่าง ๆ ของแม่สามีอยู่เสมอ ด้วยบ้านของชัбыไม่ชอบคนเกียจคร้าน ฝ่ายชัбыเองนั้นจำได้เสนอให้ช่วยขนส่งสินค้าหาภาษีเพราะจะได้เงินเยอะ ชัбыปฏิเสธข้อเสนอของจำ แต่คนที่สนใจและทำงานผิดกฎหมายนี้กลับเป็นระนองพี่ชายของลิซล ครั้นชัбыรู้ว่าระนองทำงานผิดกฎหมาย

จึงขอเรือคืน ระนองไม่พอใจได้หนีไปทำงานกับเจ้าและได้นำงสาวลเป็นเมีย แต่นางสาวลมีผู้
ระนองจึงฆ่าตัวตาย และพยายามหนีการจับกุม เมื่อลิซลไปหาด้วยความเป็นห่วงระนองกลับจับลิซล
เป็นตัวประกัน และเหตุการณ์นี้ทำให้ลิซลแค้นลูก ตำรวจตัดสินใจวิสามัญระนอง เนื่องด้วยเขา
ไม่ยอมมอบตัว ทั้งยังมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองและพร้อมจะทำร้ายคนอื่น ส่วนลิซลหลังจาก
รักษาตัวจนหายเป็นปกติ ก็ได้กลับไปอยู่กับซบอย่างมีความสุข

ตาราง 33 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของซบ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	บันเทิง	1. พระเอกหนัง 2. เจ้ายุทธจักร 3. เทียนหยก
2.	ตุ๊กก๊าก	นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
3.	สัตว์เลื้อยคลาน	งู
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
4.	โลกตามจินตนาการ	1. ไอ้ยักษ์หัวโต 2. เจ้าชู้ยักษ์

2.3.4 เรื่อง **นิรมิต** แต่งโดย แก้วแก้ว รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2539 เล่มที่
นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2554 โดยสำนักพิมพ์ทรีบีส์ บริษัทอักษรโสภณ ภูวง
เป็นตัวละครเอกของเรื่อง และกังคิ ไทวัน เป็นจินตนาการของภูวงที่เนรมิตจากอำนาจพิเศษ
ทำให้ภาพวาดจินตนาการเป็นตัวแทนตนขึ้นมาได้ แต่แล้วกลับควบคุมมันไม่ได้ และมันกลับก้าว
เข้ามาหาเขาเพื่อที่จะทำลายเขาลงเสียเอง ภูวง เป็นผู้สร้างมนุษย์ทั้งสองคนนี้ขึ้นมาโดยใช้
ความสามารถในการวาดรูปของเขาเพื่อสร้างกังคิให้เป็นตัวแทนของเขา ทำในสิ่งที่เขาทำไม่ได้
เป็นไม่ได้ ภูวงสร้างกังคิขึ้นมาจากความโกรธแค้นของเขา จึงทำให้กังคิมีแต่ความชั่วร้าย
เป็นปีศาจร้ายที่ไม่มีชีวิตจิตใจ มีแต่ทำลายไม่มีชีวิตจิตใจ มีแต่ความโหดร้ายทารุณ เจ้าภูวง
และเจ้าแสงหล้าเป็นรัชทายาทสืบทอดวงศ์ตระกูลแห่งแคว้นสวาระ เจ้าเครือรัฐพี่ชายของภูวง
เป็นไข้ป่าป่วยตาย เจ้าหอหลวงบิดาของภูวงสุขภาพทรุดหนักในขณะที่ลิ้งภัยสงคราม ภูวง
สืบทอดตำแหน่งเจ้าหอหน้าแห่งแคว้นสวาระ ภูวงรักงานศิลปะ ดนตรี ชอบสิ่งสวยงาม

ละเอียดอ่อนของชีวิต ไม่ชอบชีวิตที่ต้องบุกบันยากลำบากในป่าดง ความเหินขาดกับระเบียบตามกฎของทหาร ภูวงจึงสร้างกังคี่ขึ้นมาเป็นตัวแทนที่โหดร้ายทารุณ มีความเข้มแข็งอดทน ชอบความรุนแรง และรักในการทำสงคราม ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เจ้าภูวงไม่มี เมื่อเจ้าแสงหล้าได้สัมผัสกับตัวตนของกังคี่ เจ้าแสงหล้าคิดจะกำจัดภูวงให้จบชีวิตไปโดยไม่มีไยดีในความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับเจ้าภูวง เจ้าแสงหล้าเปรียบภูวงเหมือนหมาตัวหนึ่งที่ไร้ค่าไร้เกียรติไม่มีใครได้ให้ความสนใจกับผู้ที่ไม่มีบทบาทสำคัญในบ้านเมือง ภูวงชอบเก็บตัวอยู่ในที่มืดไม่เปิดเผยตัวตน รู้แจ้งเห็นจริงในทุกความเคลื่อนไหวของกังคี่และเจ้าแสงหล้า การเก็บกักตัวอยู่ในที่มืดมักจะไม่มีการมองเห็นตัวตนเปรียบได้กับการที่ถูกมองข้ามอย่างคนไร้คุณค่าหมดความสำคัญใน ณ ที่นั้น เจ้าแสงหล้าถูกกังคี่ครอบครองทั้งศักดิ์ศรีและเกียรติยศ กังคี่เป็นผู้เดียวที่เจ้าแสงหล้าไม่กล้าแสดงอำนาจดื้อข่มเหง ยอมอยู่ภายใต้การบังคับควบคุมของกังคี่ เจ้าแสงหล้าอยู่ใกล้ชิดกับกังคี่แต่ก็หาความปลอดภัยให้แก่ชีวิตตนไม่ได้ จึงตกอยู่ในอำนาจร้ายของกังคี่ กังคี่ถูกสร้างขึ้นมาให้เป็นตัวแทนของภูวงในด้านการออกรบทำสงคราม ถูกสร้างขึ้นจากความโกรธตัวเองของภูวงเพื่อให้ประเทศชาติอยู่รอดปลอดภัย ภูวงจึงวาดภาพสร้างให้กังคี่ทดแทนในบุคลิกที่ภูวงไม่มี กังคี่มีแววตาแหลมคมน่าเกรงขามประดุจอาวุธที่ใช้ทำร้ายคู่ต่อสู้ สายตาแสดงความมีอำนาจไม่เกรงกลัวผู้ใด พร้อมใจใจแสดงความเหี้ยมโหดทำให้ผู้คนรอบข้างหวาดระแวง เกรงกลัวภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นในท่าทีของกังคี่ ภูวงจึงเกิดสำนึกผิดคิดสร้างอีกคนหนึ่งขึ้นมาเพื่อปราบกังคี่ แต่ครั้งนี้ภูวงได้สร้างจากความรัก ความดี ใส่สะอาดบริสุทธิ์ทำให้เกิดเป็นไทวัน ภูวงต่อสู้กับกังคี่โดยมีไทวันมาช่วยเหลือ กังคี่และไทวันถูกไฟไหม้ในกระท่อมร้างที่ภูวงได้เผาเพื่อจบเรื่องราวทุกสิ่งทุกอย่าง

ตาราง 34 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของภูวง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	ระดับชนชั้น	เจ้าชาย
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
2.	สัตว์บก	1. ไอลูกหมา 2. ไอลูกหมาโสโครก
3.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	สัตว์น้อย
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
4.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและขนบประเพณี	รูปปั้น

ตาราง 34 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ	
5.	โลกตามจินตนาการ	อสูร
	ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
6.	โลกตามธรรมชาติ	เงา
	ความนึกเปรียบเทียบเวลา	
7.	เวลา	กลางคืน

ตาราง 35 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของ กังคิ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	
1.	ระดับชนชั้น	เจ้านาย
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
2.	สัตว์บก	1. แมว 2. เสือ
3.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	3. พญาแห่งสัตว์ 1. พญาแห่งสัตว์ 2. สัตว์ร้าย
4.	สัตว์ในนิยาย	สาธพญา
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
5.	การดำรงชีวิต	หุ่นยนต์
	ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ	
6.	โลกตามจินตนาการ	1. พญาอัถุ 2. ปีศาจ
	ความนึกเปรียบเทียบเวลา	
7.	เวลา	กลางวัน

2.3.5 เรื่อง **ใต้เงาตะวัน** แต่งโดย ปิยะพร ศักดิ์เกษม รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2543 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2554 โดยสำนักพิมพ์อรุณ ฉาย เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ที่ตายด้วยปมปริศนาถูกฆาตกรรม การตายของฉายมิใช่การฆ่าตัวตายอย่างที่ทุกคนกล่าวหาว่าหนีความผิดที่ก่อโก่งทุจริตย์ยกยอกเงินของบริษัทเพื่อนสนิท หาทางออกจุดจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย ริน่าลูกสาวคนเดียวของฉายไม่เชื่อเช่นนั้น จึงเสาะหาความจริงพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ชื่อตรงของบิดาเพื่อลบล้างความผิดที่ถูกใส่ร้ายให้แปดเปื้อนมีมลทิน ริน่าหาข้อมูลหลักฐานการตายของบิดา โดยมีกรณีช่วยเหลือดำเนินจัดการเรื่องตามที่ขอให้ทุกอย่างคอยปลอบประโลมความทุกข์เศร้าใจไม่ปล่อยให้ริน่าเดียวดายอ้างว้าง ให้กำลังใจให้เข้มแข็ง การพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของบิดาครั้งนี้ทำให้ริน่าค้นพบความจริงว่า พ่อฉายไม่ได้สวยงามสว่างไสวดังตะวันอย่างที่ริน่าคิดไว้เสมอมา ไม่ใช่เรื่องพ่อฉายโกงเงินบริษัทของอาเกียรติเพื่อนรัก แต่เป็นเรื่องที่บิดาแอบมีครอบครัวที่อังกฤษกับคนรักเก่า สิ่งนี้แปดเปื้อนทำร้ายจิตใจริน่ากับมารดา พ่อฉายไม่เคยละเลยหน้าที่ในการให้ความรักและความอบอุ่นกับครอบครัวกับริน่าเช่นใดก็ให้ครอบครัวนี้เช่นกัน ทำให้ริน่าไม่โกรธบิดากลับรู้สึกดีใจที่บิดาทำหน้าที่ได้ไม่ขาดตกบกพร่อง ริน่ายอมรับกับความจริงของบิดาทั้งด้านสว่างของคุณงามความดีความบริสุทธิ์ชื่อตรง และด้านมืดที่แอบแฝงปิดบังซ่อนเร้น การยอมรับความจริงของชีวิตเป็นเรื่องที่ทำให้เจ็บปวด แต่การไม่ยอมรับความจริง กลับให้ความปวดร้าวยิ่งกว่า การเผชิญหน้ากับความจริงที่เข้มข้นอย่างกล้าหาญจึงเป็นคุณสมบัติสูงส่งข้อหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ทำให้ก้าวพ้นความลวงไปสู่ธาตุแท้ของผู้อื่นและของตนเอง

ตาราง 36 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของฉาย

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	
1.	เครือญาติ	1. พ่อตัวอย่าง 2. พ่อผู้ประเสริฐ 3. พ่อผู้แสนดี
2.	กฎหมาย	ผู้บริสุทธิ์
3.	บันฑิต	ผู้เปิดมาน
4.	ศาสนา	พระ
5.	จริยธรรม	บุคคลผู้ทรงธรรม

ตาราง 36 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
6.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและ ประพินกาย	เกราะ
	ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ	
7.	โลกตามจินตนาการ	เทพเจ้า
	ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
8.	โลกตามธรรมชาติ	แสงสว่างของดวงตะวัน

2.3.6 เรื่อง **หนึ่งฟ้าดินเดียว** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2547 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2546 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี เมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ชายหนุ่มผู้ต่ำศักดิ์ ที่เป็นทหารรับใช้ คนโปรดของเจ้าหลวง และพระชายาผู้ครองนคร เนื่องจากเมืองรามมีความรู้ความสามารถรอบด้าน กล้าหาญชาญชัย ฉลาดหลักแหลม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดี กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ จึงเป็นที่โปรดปรานเอ็นดู เป็นที่ไว้วางพระทัยของเจ้าผู้ครองนคร เมืองรามได้พบกับเจ้าหญิง ระยัณเตร หลานสาวเจ้าผู้ครองนคร ในงานเลี้ยงของคุ้มเจ้าหลวง เขาได้รับหน้าที่ให้ดูแล ความปลอดภัยของพระญาติที่มาในงาน โดยเฉพาะเจ้าหญิงระยัณเตรที่ชอบขี่ม้า และจะพาเมืองราม ไปด้วยเสมอ แต่เจ้าหญิงมักเอาแต่ใจ ชอบกลั่นแกล้งเมืองราม แสดงอาการชิงชังเมืองรามเสมอ เพื่อเก็บงำความรู้สึกของตนที่มีต่อเมืองราม ด้วยตนมีศักดิ์เป็นเจ้าหญิงไม่ควรที่จะมารักกับไพร่ แต่หล่อนก็มีอาจต่อต้านหัวใจตนเองได้ จึงมักไม่พอใจเวลามีหญิงอื่นมาเข้าใกล้เมืองราม หลังจากได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายเลี่ยมฉาง (ผู้ดูแลนาของเจ้าครองนคร) ก็ได้ย้ายไปอยู่ริมแม่น้ำ ตรงข้ามกับเรือนของเจ้าหญิงระยัณเตร และเจ้าน้อยสิงห์พ่ของเจ้าหญิงระยัณเตรก็ให้เขา ช่วยสอนหนังสือให้เจ้าหญิง ทั้งคู่จึงได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น และรู้จักของกันและกัน เจ้าหญิงระยัณเตร มีเจ้าชายเมืองอื่นมาสู่ขอแต่ก็ปฏิเสธ เพราะหล่อนรักเมืองราม จนตรอมใจและป่วยหนักที่ไม่ได้ แต่งงานกับเมืองราม แต่ด้วยความรักลูกสาวมากที่สุดหัวใจ เจ้าน้อยสิงห์ผู้เป็นพ่อของเจ้าหญิง จึงยอมให้เจ้าหญิงแต่งงานกับเมืองราม ท่ามกลางการคัดค้านของเหล่าพระญาติด้วยเห็นว่า เมืองรามเป็นไพร่มาก่อน แต่ฝ่ายเจ้าหลวงและพระชายาผู้เป็นเจ้าลูกเจ้านายของเจ้าหญิง รวมถึง เจ้าน้อยสิงห์และหม่อมเสลาผู้เป็นพ่อแม่ไม่ได้รังเกียจเมืองรามแต่อย่างใด แม้เมืองราม จะเป็นไพร่มาก่อน แต่ก็มีความรู้ความสามารถ และมีนิสัยใจคอเป็นที่พอใจ อีกทั้งกำลัง

เป็นใหญ่เป็นโตด้วยตำแหน่งนายเลมฉาง หลังจากเมืองรามและเจ้าหญิงระยับเนตรแต่งงานกัน ทั้งคู่ก็มีลูกด้วยกันสองคน คนโตเป็นผู้หญิง คนเล็กเป็นผู้ชาย แต่ในขณะที่เจ้าหญิงให้กำเนิดลูกคนที่สองได้เพียงไม่กี่วัน เมืองรามก็ได้รับมอบหมายให้ไปบุกเบิกกอบกู้เมืองเชียงแสน เนื่องจากตอนนั้นกลายเป็นเมืองร้าง เจ้าหลวงจึงมีรับสั่งให้เมืองรามติดตามเจ้าอินตะ และเจ้าน้อยปัญญา ไปบุกเบิกในครั้งนี้ ด้วยความวิริยะอุตสาหะในการทำเพื่อบ้านเมืองอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เมืองรามจึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็น “พญาเมืองรามรักษาเขต”

ตาราง 37 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	ระดับชนชั้น	1. ไพรชั้นล่าง 2. ไพร 3. ไพรเจ้า 4. บ่าว
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
2.	สัตว์บก	1. จิ้งจอก 2. เนื้อไก่
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ		
3.	โลกตามธรรมชาติ	คว้น, เปลว

2.3.7 เรื่อง **น้ำเล่นไฟ** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน ราวปี พ.ศ. 2554 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี นายดัด ตรีมิตร เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นเศรษฐีผู้สูงวัยเจ้าของตลาดสดผู้ซื่อตรง ชื่อสัตย์ มีจิตใจดี รักความถูกต้องเที่ยงธรรม ยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบ ผู้คนเคารพนับถือเป็นที่รักของทุกคน และเป็นเสาหลักของตระกูลตรีมิตร นายดัดแต่งงานสร้างครอบครัวกับนางกิงกาญจน์ มีบุตรธิดา 3 คน คือ ดำกล ดำเกิง และดวงแก้ว ลูกชายคนโตแต่งงานกับจันทามีลูก 2 คน คือ ดินดี และกุนที ดินดีเป็นหลานชายที่สนิทสนมดูแลนายดัด มีนิสัยชอบพูดหยอกล้อกวนประสาทผู้เป็นปู่ ตลอดเวลา ดำเกิงแต่งงานกับในจิตมีลูกสองคน คือ เกื้อสกุลและกรรเจียก ส่วนดวงแก้วลูกสาวคนสุดท้องผู้เป็นที่รักนายนายดัด เมื่อครั้งวัยรุ่นรักสนุกชอบเที่ยว ไม่ฟังใคร อยากลอง ทำตัวเหลวไหล ใจแตกปล่อยเนื้อปล่อยตัวจนตั้งท้องแท้งลูกแล้วหนีออกจากบ้านไปอาศัยอยู่กับยีนดี

และฉาน พอคลดอยลโหมออกมายินดีก็เสียชีวิต ดวงแก้วรับปากจะรักและเลี้ยงดูยลโหมเหมือนลูกแท้ ๆ เพื่อตอบแทนบุญคุณยลโหมที่คอยช่วยเหลือตลอดมา หลังจากนั้นดวงแก้วอยู่กับฉานจนมีลูกชายด้วยกัน คือ เด็กชายฉาน ดวงแก้วเริ่มต้นชีวิตใหม่เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีเหตุผลมากขึ้น ช่วยฉานทำไร่ ทำสวน เก็บหอมรอมริบสร้างครอบครัวด้วยกัน ส่วนนายดัดหลังจากที่ดวงแก้วหนีออกจากบ้านสร้างความเศร้าใจมากให้กับนายดัดและนางกึ่งกาณจน์ คิดถึงลูกสาวสุดที่รัก หวังว่าวันปลายของชีวิตจะได้ลูกสาวคืนกลับมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ด่ากลได้พบเพื่อนเป็นนักสืบ จึงขอความช่วยเหลือสืบตามหาดวงแก้วจนพบต่างพากันดีใจ ดวงแก้วปฏิเสธที่จะกลับไปอยู่บ้านและช่วยกิจการของนายดัด ขออยู่ช่วยฉานทำไร่ ทำสวน ทั้งสองพ่อลูกไปมาหาสู่กันตลอด ดวงแก้วใช้เวลาที่เหลือดูแลทดแทนบุญคุณบิดา นายดัดซื้อที่ดินจากยี่งยอนนายหน้าขายที่ดินเป็นผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมมาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และไม่ซื่อสัตย์ เคยชอบอยู่กับยลโหมหลานสาวเพื่อหวังผลกำไรจากธุรกิจของนายดัด นายดัดทำพินัยกรรมแบ่งที่ดินให้ลูกทั้งสามคนเท่า ๆ กัน ไว้ให้ทำไร่ ทำนา ปลูกพืชผัก ผลไม้ต่าง ๆ ส่งผลผลิตสู่ตลาดสดตริมิตรา นายดัดต้องการทำให้กิจการตลาดของตนเป็นตลาดครบวงจรที่เป็นมิตรทั้งกับผู้ค้าและผู้ซื้อ นายดัดจึงมอบให้ฉานผู้เป็นลูกเขยกับดวงแก้วเป็นผู้ทำ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นแบบอย่างทำให้ครอบครัวทั้งสองมีความสุขความเจริญรุ่งเรืองตลอดมา

ตาราง 38 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายดัด ตริมิตรา

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	1. เจเนอเรชั่นดับเบิลยู 2. เจเนดับเบิลยู
2.	เครือญาติ	พ่อผู้บ่ดล่ง
3.	การศึกษา	ปราชญ์ชาวบ้าน
4.	ระดับชนชั้น	พลเมืองดี
5.	ธุรกิจ	1. มหาเศรษฐีที่ดิน 2. มหาเศรษฐี
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
6.	สัตว์บก	ช้างเผือก
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
7.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบประเพณี	อนุสาวรีย์

2.3.8 เรื่อง **โถงสีเทา** แต่งโดย เข็มพลอย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2555 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2555 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี นายแพทย์ชาญเวช เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นศัลยแพทย์และอาจารย์แพทย์ผู้มีลูกศิษย์มากมาย รับภาระงานหนัก ทั้งการรักษาผู้ป่วยและการสอน คุณหมอชาญเวชรับราชการในโรงพยาบาลของรัฐและช่วงเย็นรับทำงานพิเศษที่โรงพยาบาลเอกชนหรูหรา มีคนใช้รักและเชื่อถือมาก คุณหมอชาญเวชเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการรักษาโรคมาเร็ง โดยอาชีพแพทย์เป็นที่ยอมรับและวางใจในเรื่องการรักษาผู้ป่วย ได้รับเกียรติ เป็นที่ยอมรับและเชื่อใจจากผู้ป่วยมาเร็ง คุณหมอชาญเวช รักเสียงเพลงและสนใจด้านดนตรีคลาสสิกมาก คุณหมอเป็นคนสุภาพ ขรึม เอาแต่ใจตนเอง ในบางครั้ง มีความเป็นผู้นำเด่นชัด ความรักของหมอชาญเวชและปานหทัยเกิดจากขึ้นจากห้องโถงสีเทา ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับผู้ป่วยนั่งรอการบำบัดรักษาโรคมาเร็งร้ายที่คร่าชีวิตเป็นศูนย์รวมของความรู้สึกของชีวิตมนุษย์ทั้งท้อแท้ สิ้นหวัง ทุกข์ทรมานทั้งกายและใจ หมอชาญเวชเป็นเจ้าของคนไข้คุณแม่ของปานหทัยทำให้ได้พบรักกัน คุณหมอชาญเวชมีอายุมากกว่าปานหทัย เมื่อมีเวลาวางพานหทัยไปดูคอนเสิร์ตเพลงคลาสสิก หมอชาญเวชเหมือนดอกไม้ขาดน้ำ เป็นผู้ชายที่สุขุม นิ่งสงบ ไม่ยิ้มแย้ม หน้าตาเคร่งเครียดจริงจังกับชีวิต หมอชาญเวชสนใจเอาใจใส่ดูแลหมั่นสอบถามความเคลื่อนไหวของปารีณา สอบถามข้อมูลจากลูกศิษย์ที่ดูแลคุณแม่ของปานหทัย ปกป้องดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างระมัดระวังรัดกุมทุกเรื่อง ด้วยเหตุที่หมอชาญเวชรักษาความเจ็บป่วยที่เสี่ยงกับความตาย ต้องมีความระมัดระวังรักษาอาการตามขั้นตอน หมอชาญเวชได้ฝากผู้ป่วยและปารีณาให้ลูกศิษย์ดูแลจึงรู้ข้อมูลจากผู้ใกล้ชิด เมื่อนายแพทย์ชาญเวชนอนเจ็บป่วยรักษาอยู่ที่โรงพยาบาลในเวลาที่ปานหทัยพามารักษาที่โรงพยาบาล ลูกศิษย์ของอาจารย์หมอชาญเวชต้องการให้คุณปานหทัยไปเยี่ยมให้กำลังใจจะได้หายป่วยเร็วขึ้น ทุกคนรอบข้างสนับสนุนช่วยให้ความรักระหว่างหมอชาญเวชและปานหทัยสมรัก และในที่สุดโรคภัยก็คร่าชีวิตมารดาของปานหทัย หมอชาญเวชรับปากจะดูแลปานหทัยไปตลอดชีวิต

ตาราง 39 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายแพทย์ชาญเวช

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	การเมืองการปกครอง	ผู้แทนราษฎร
2.	เพศและวัย	1. ตาเฒ่า 2. วัยรุ่น
3.	การแพทย์	หมอเทวดา

ตาราง 39 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
4.	กฎหมาย	สายสืบ
5.	บันเทิง	1. พระเอก 2. พระเอกนวนิยาย 3. หมอแสนดีในนวนิยาย
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
6.	ไม้ดอกไม้ประดับ	1. ดอกไม้แห้ง 2. ดอกไม้ชาดน้ำ
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
7.	โลกตามจินตนาการ	เทวดา
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ		
8.	โลกตามธรรมชาติ	สายน้ำ

2.4 ลักษณะตัวละครเอกหญิงจากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนหญิงปรากฏ 8 เรื่อง จากนักเขียน 5 คน ได้แก่ **วงเวียนชีวิต** โดย สีฟ้า **ไฟหลงเชื้อ** โดย อรุณมณีนัย **ตุ๊กตามนุษย์** โดย ศรีฟ้า **ลดาวัลย์ ข้ามสีทันดร** โดย กฤษณา อโศกสิน **ใต้เงาตะวัน** โดย ปิยะพร คักดีเกษม **หนึ่งฟ้าดินเดียว** โดย กฤษณา อโศกสิน **น้ำเล่นไฟ** โดย กฤษณา อโศกสิน **โง่งสืเทา** โดย เข้มพลอย นักเขียนสร้างลักษณะตัวละคร ดังนี้

2.4.1 เรื่อง **วงเวียนชีวิต** แต่งโดย สีฟ้า รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2515 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2536 โดยสำนักพิมพ์รวมสาส์น (1977) จำกัด แสนดีเป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีอาชีพเป็นครูสาวจากปักข์ใต้ เดินทางเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ เพื่อหนีความอับอายจากการถูกคู่หมั้นทอดทิ้ง แสนดีรู้สึกผิดหวังกับความรักที่มีต่อราชิต หากแสนดีได้ศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกต่อเมืองนอก พัฒนาตนเองให้มีการศึกษาสูงขึ้น น่าจะมีโอกาสในการเลือกแต่งงานมีคู่ครองที่มีระดับเท่าเทียมกันเสมอเท่าเทียมราชิตได้ด้วยความงามและความเป็นกุลสตรี แสนดีจึงประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แสนดีมีทั้งความเก่ง ความสามารถและความสวยเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงเก่งมีความสามารถ สวยสง่างาม มีเกียรติ ทะเยอทะยาน ก้าวทันยุคสมัยใหม่ มุ่งมั่น เอาชนะอุปสรรคในชีวิต เรียนรู้จากบทเรียนของชีวิตที่ล้มเหลวในเรื่องความรัก เปลี่ยนความผิดหวังในความรักเป็นทะเยอทะยานสู่การมีชีวิตที่ดีในเมืองหลวง แสนดีเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจากครูป้านนอกเป็นสาวสมัยโสกา

การปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพการแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ เปลี่ยนทัศนคติการมองโลกไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ พัฒนาความคิดให้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม และเป็นที่หมายปองของชายหลายคน แต่เธอก็ตัดสินใจแต่งงานกับ ฯพณฯ มหัท รัฐมนตรีพ่อหม้ายเมื่อสามีเสียชีวิต ทำให้แสนดีได้เปลี่ยนชีวิตก้าวสู่ชีวิตที่มีเกียรติเป็นคุณหญิงแม่หม้ายที่รูปสวยรวยทรัพย์ เป็นที่กล่าวถึงสถานะทางสังคมของแสนดีหลังจากที่ ฯพณฯ มหัท สามีเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุ ทำให้หลายคนต่างพากันเรียกแสนดีว่า แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ก่อนที่ ฯพณฯ มหัท เสียชีวิตมีข่าวยืนยันว่า จะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แสนดีจึงถูกเปรียบว่าเป็นแม่หม้ายที่มั่งมีได้มรดกทรัพย์สินเงินทอง ได้รับเกียรติยศ ได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นภรรยาของว่าที่นายกรัฐมนตรี เปรียบเหมือนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องประดับที่ได้รับจากสังคม ประจุเครื่องเพชรที่มีค่าราคาแพง แสนดีเป็นผู้หญิงที่มีความดีงามกตัญญูต่อผู้มีพระคุณยอมตอบแทนบุญคุณของคุณหญิงเจริญจิตที่รักและเอ็นดูแสนดี แสนดีได้ใช้ประสบการณ์เป็นบทเรียน แก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองได้อย่างน่าสรรเสริญ อุปสรรคปัญหาของชีวิตผลักดันให้แสนดีหมั่นงเวียนชีวิตไปสู่เส้นทางแห่งเกียรติยศของชีวิตได้ดังงาม

ตาราง 40 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแสนดี

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	1. หญิงเจ้ามารยา 2. สตรีลึนคิด 3. สาวสมัยโสกา 4. แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร
2.	ระดับชนชั้น	ปู้ชนสาวน้อย
3.	กฎหมาย	นักโทษประหาร
4.	บ้านเทิง	1. นางเอก 2. ชินเดอเรลล่า
5.	เชื้อชาติและสัญชาติ	แขกขาว
6.	ธุรกิจ	แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
7.	สัตว์บก	เนื้อ
8.	สัตว์น้ำ	ปลา

ตาราง 40 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
9.	สัตว์เลื้อยคลาน	1. งูพิษ 2. กิ้งก่า
10.	ส่วนของร่างกายสัตว์	1. เหี่ยว 2. เหี่ยวลอปลา
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
11.	ไม้ดอกไม้ประดับ	1. ดอกไม้ 2. ดอกไม้ประดับ 3. ดอกทิวลิป
12.	ไม้เถา หรือไม้ยืนต้น	กระดังงาสนไฟ
13.	ไม้น้ำ	เศษสวะ
14.	ผัก	ผัก
15.	ผลไม้	1. มะม่วงสุก 2. พวงมะม่วงสุก
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
16.	การดำรงชีวิต	รูปหุ่น
17.	สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง	เรือ
18.	เครื่องมือเครื่องใช้	เศษผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ
19.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อ และชนบประเพณี	ภาพเขียนอย่างวิจิตร
20.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและประทีนกาย	ทองบริสุทธิ์
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
21.	โลกตามจินตนาการ	เทพธิดา
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ		
22.	โลกตามธรรมชาติ	น้ำ
ความนึกเปรียบเทียบอาหาร		
23.	สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน	ขนมหวาน

2.4.2 เรื่อง **ไฟหลงเชื้อ** แต่งโดย อรุณมณีนัย ราชวัลลภนิยายดีเด่น พ.ศ. 2520 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2520 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ สีลา เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์ในชีวิต มีการศึกษาสูง เก่งมีความสามารถ ทะเยอทะยาน ถือตัวเองว่าตนเก่งที่สุด มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงมาก สีลาตกเป็นเหยื่อของทาสอารมณ์มักจะแสดงอารมณ์โกรธหงุดหงิดอารมณ์เสียไม่พอใจผู้คนและสิ่งรอบตัว สีลาเรียนจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี จึงสร้างความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองจนลืมนัด จึงมีนิสัย ขี้โมโหหงุดหงิดและว่ากล่าวตู่ผู้อื่นที่มีการศึกษาน้อยกว่าตน ไม่รู้จักความพอใจในสิ่งที่ตนมี คนรอบข้างทำอะไรที่ไม่ทันต่อความต้องการของสีลา สีลาจะแสดงอารมณ์โกรธโมโหไม่พอใจออกมาให้เห็น สีลาเป็นเด็กกำพร้ามีสติปัญญาดี เรียนเก่ง รูปร่างงดงาม เป็นบัณฑิตที่มีความสามารถ ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากทุก ๆ คนในครอบครัว ได้รับความรักจากพ่อแม่และพี่ ๆ สีลาเป็นน้องคนเล็กจะได้รับการปกป้องดูแลความปลอดภัยจากพี่ ๆ ที่มีประสบการณ์มากกว่า คอยเฝ้าระวังแวดระวังทุกข์ภัยให้กับผู้เป็นน้องเสมอ สีลายึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้อะไรต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมจากพี่ ๆ แสวงประโยชน์ของตนมากกว่าจะเสียสละเพื่อคนอื่น สีลามักจะเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้เสียสละ สีลาได้รับการเลี้ยงดูและสอนงานบ้านงานเรือนจากพี่สะใภ้ สีลาได้รับแรงกดดันจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพี่บุษพี่สะใภ้ จนกระทั่งสีลาออกมาใช้ชีวิตด้วยตนเองจึงไม่oyalกล้าปาก อยากใช้ชีวิตให้สบายแบบมีคนรับใช้ สีลารับบัวมาเป็นสาวใช้ส่วนตัวได้ทดสอบงานบัวให้เป็นลูกมือช่วยทำอาหาร บัวแสดงความรู้สึกว่า หากไม่มีสีลาคอยเป็นผู้บงการ คอยสั่ง กำกับและควบคุมให้บัวทำหลายอย่าง ในระหว่างกำลังปรุงอาหารบัวจะสะดุ้งใจและคล่องตัวมากกว่ามีสีลาอยู่ด้วย สีลามีหน้าที่การงานที่ดี เป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชา เมื่อแต่งงานสีลาก็มีสามีดีเป็นสุภาพบุรุษ นับว่าสีลาเป็นผู้หญิงที่โชคดี แต่สีลาไม่เคยพึงพอใจกับสิ่งที่ตนมี หลงมัวเมากับค่านิยมทางวัตถุ สีลามีจิตใจจมปรักกับความอิจฉาริษยาทุกคนที่มีความสุขกว่า ร่ำรวยกว่า เป็นเหตุให้สีลาลุ่มหลงราคะนอกใจสามีแอบคบชายชู้ ร่ำรวยทรัพย์สินเงินทองเพื่อให้สนองความปรารถนาของสีลาที่อยากมีชีวิตหรูหราเท่าเทียมเพื่อน สีลาไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต สำนึกผิดต่อศีลธรรม ไม่รู้จักหักห้ามแรงปรารถนาที่เหมือนไฟลูกเผาไหม้ใจและกายตนตลอดเวลา หาความสุขที่แท้จริงมิได้

ตาราง 41 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลีลา

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	การเมืองการปกครอง	นายกรัฐมนตรี
2.	เพศและวัย	เด็กสาว ๆ
3.	เครือญาติ	น้องคนเล็ก
4.	การศึกษา	1. นิสิตชั้นสูง 2. บัณฑิต
5.	กฎหมาย	1. ทนาย 2. ผู้พิพากษา 3. ผู้บงการ
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
6.	สัตว์บก	1. นางแมว 2. จระเข้
7.	สัตว์ปีก	1. นกน้อย 2. นกตัวน้อย 3. ลูกนก
8.	สัตว์เลื้อยคลาน	จระเข้
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
9.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่ง และประติมากรรม	สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ
ความนึกเปรียบเทียบเวลา		
10.	เวลา	กลางวัน

2.4.3 เรื่อง **ตุ๊กตามนุษย์** แต่งโดย ศรีฟ้า ลดาวัลย์ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2534 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2534 โดยสำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์ แป้วแหวน เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ปวิษฐกษายประवालและนวลวรรณขับร้องด้วยความประมาทชนอนันต์ และดวงเดือน บิดามารดาของแป้วแหวนเสียชีวิต หมอผ่าคลอดช่วยชีวิตแป้วแหวนทารกผู้รับเคราะห์กรรมเป็นเด็กกำพร้าตั้งแต่เกิดให้รอดกำเนิดลืมตาดูโลก ลุงเดชน์และป้าลัดดาของแป้วแหวนอุปถัมภ์เลี้ยงดูโดยให้ครอบครัวของปวิษฐ์รับผิดชอบเลี้ยงดูแป้วแหวน แป้วแหวนมีผิวพรรณ

ผุดผ่องหน้าตาน่ารัก สงบเสถียร ไม่ดื้อ ไม่แสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ใด ๆ นัยน์ตากลมดำขลับ ริมฝีปากหยักมุมปากเหมือนยิ้ม ลักษณะหน้าตาน่ารักเหมือนตุ๊กตาไร้ความรู้สึก ไม่ร่าเริง ไม่แจ่มใส ไม่หวาดกลัวตื่นเต้น ร่างกายสมบูรณ์ ตั้งแต่ตอนแรกเกิดแป่วแห้วมีพัฒนาการที่ช้า ส่งผลต่อการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ไร้ความสามารถในการเรียนรู้ แป่วแห้วมีหน้าตาสวยงาม ดวงตากลมโต นัยน์ตาดำขลับสวยโดดเด่น ไม่ยอมพูด เกิดมาจนอายุสามขวบยังไม่ยอมพูด มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ ไม่ไหวรู้สึกล่อลวงสิ่งที่มากระทบใจ ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่พอใจ มีความบกพร่องทางสมองที่ใคร ๆ มักเปรียบว่าแป่วแห้วเป็นเด็กโง่ไม่มีสมอง ไม่ค่อยฉลาด สติปัญญาไม่สมบูรณ์ ทุกคนมองว่าแป่วแห้วเป็นเพียงเด็กที่เหมือนตุ๊กตาสวยงามน่ารักเป็นเพียงของเล่นที่ไร้ชีวิต แต่แป่วแห้วเป็นมนุษย์ที่มีอารมณ์ความรู้สึก ความปรารถนาทางเพศ แป่วแห้วขาดความรักและความอบอุ่น เป็นลูกกำพร้าที่ไม่เคยได้รับไออุ่นจากผู้ให้กำเนิด แป่วแห้วไม่ชอบเรียนหนังสือจึงได้มาทำงานเป็นพนักงานต้อนรับแผนกประชาสัมพันธ์ของ โรงแรมของปัญญา ใช้หน้าตาสวยงามยั้มต้อนรับแขกเท่านั้น โลกของแป่วแห้วไม่มีอะไรซับซ้อน คิดอะไรก็พูดออกมา แสดงออกมา แป่วแห้วมองโลกในแง่ดี ไม่คิดร้าย ไม่โกรธหรือคิดเอาโทษผู้ใด ด้วยความสวยและมีจิตใจดีทำให้แป่วแห้วเป็นคนสวยที่มีคุณค่า แป่วแห้วไม่สนใจต่อคำเรียกที่เหยียดหยามไม่ให้เกียรติ เป็นคนไร้เดียงสาอ่อนต่อโลก ดวงลักษณะชอบพูดประชดประชัน พิศมที่รักและเอ็นดูแป่วแห้วให้แต่งงานกับเพ็ญบุญซึ่งเป็นพี่ชาย แม้ใครต่อใครพากันหัวเราะเยาะในความไม่สมประกอบของสมองแป่วแห้วที่เป็นเหมือนตุ๊กตาของเล่นที่ไม่มีชีวิตจิตใจ แป่วแห้วกลายเป็นตุ๊กตามนุษย์ที่มีชีวิต ถูกบงการชีวิตมาแต่กำเนิด ถูกเลือกให้เป็น ถูกจัดสรรชีวิตมาโดยตลอด แต่แป่วแห้วเป็นตุ๊กตาล้มลุกที่เป็นมนุษย์ถูกผลักให้ไปในทิศทาง ด้วยแป่วแห้วไม่เคยขัด ให้ความเคารพเชื่อฟังคุณนายสมพิศ และสามีอย่างเพ็ญบุญมาโดยตลอด แป่วแห้วมองทุกคนในแง่ดี ไม่คิดอิจฉาริษยา ไม่คิดโกรธเคืองผู้ใดที่หัวเราะเยาะความไม่ปกติของสมองเหมือนตุ๊กตาที่ถูกผลักให้ล้มแล้วก็ลุกกลับมาตั้งตรงเหมือนเดิม เปรียบได้กับจิตใจของแป่วแห้วที่ถูกกระทบกระเทือนด้วยถ้อยคำรุนแรง แป่วแห้วไม่ใส่ใจในคำพูดนั้นกลับมีจิตใจที่ปกติ ซื่อตรง และรักดี เป็นลูกสะใภ้ที่ดีของคุณนายสมพิศและเป็นภรรยาที่งดงามทั้งรูปร่างและจิตใจของเพ็ญบุญ ทำดีที่สุดแป่วแห้วเข้ารับการผ่าตัดที่ทันสมัย ช่วยให้แป่วแห้วมีสมองที่หายเป็นปกติได้ เพื่อให้ได้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์กลับคืนมา

ตาราง 42 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแป้วแหว

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	1. เด็กยังไร้เดียงสา 2. เด็กไร้เดียงสา 3. หญิงสาวโง่ 4. ผู้หญิงโง่ ๆ 5. เด็กเล็ก ๆ 6. เด็กโง่ 7. เด็กไม่มีสมอง
2.	เครื่องมือ	ลูกสะไ้ตักตาล้มลุก
3.	ระดับชนชั้น	เจ้าหญิง
4.	การแพทย์	ยายปัญญาอ่อน
5.	บันเทิง	1. มาริสิน มอนโร 2. พระเวสสันดร
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
6.	สัตว์บก	1. ลิง 2. ชีหมา 3. หมาแมว 4. ลูกแมว 5. ควาย 6. วัวควาย 7. ลูกเนื้อ 8. กวาง
7.	สัตว์ปีก	1. นก 2. นกแก้วนกขุนทอง 3. ลูกไก่อยู่ในกำมือ
8.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	ลูกสัตว์
9.	ส่วนของร่างกายสัตว์	เหยื่อ

ตาราง 42 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
10.	ไม้ดอกไม้ประดับ	1. ดอกไม้หอมหวาน 2. ดอกกุหลาบแรกแย้ม 3. แม่น้หุบ
11.	ไม้น้ำ	เศษสวะ
12.	ต้นไม้	ซุง
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
13.	สิ่งต่าง ๆ ในโลก	1. แม่เหล็ก 2. แม่เหล็กใหญ่
14.	การดำรงชีวิต	1. หุ่น 2. หุ่นซีฟิ่ง
15.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อ และชนบประเพณี	1. ภาพวาดผู้หญิงโบราณ 2. ตุ๊กตา 3. ตุ๊กตาสวย ๆ 4. ตุ๊กตาไอลาน 5. ตุ๊กตาหยก
16.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกัน ของมนุษย์	1. ลินค้า 2. ลินค้าราคาถูก ๆ
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
17.	โลกตามจินตนาการ	นางฟ้า
ความนึกเปรียบเทียบอาหาร		
18.	สิ่งเกี่ยวกับการกิน	ขนมอร่อย ๆ

2.4.4 เรื่อง **ข้ามสีทันดร** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2540 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2550 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี เดือนสิบ เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีปัญหาทุกข์ใจเรื่องดวลน้องชายติดยาเสพติดและปัญหาชีวิตมากมาย ยุพราเพื่อนสนิทของเดือนสิบพยายามบอกให้เดือนสิบลืมปัญหาที่บ้านและความกังวลในเรื่องของลำธารคนรักไปก่อน ยุพรารู้สึกสงสารอยากช่วยผ่อนคลายจึงชวนเดือนสิบไปเที่ยว

แอฟริกาใต้กับคณะทัวร์ ที่มี ชีวาทม์ เป็นหัวหน้าคณะ ได้พบกับเที่ยงวัน ชายหนุ่มที่เพิ่งผ่านการบำบัดจากการติดยาเสพติดมานานนับสิบปี เดินทางมาเที่ยวกับนางสาวผู้เป็นแม่ ระหว่างเดินทางทุกคนในทัวร์ต่างตื่นตากับทิวทัศน์และความงดงามที่มีความสวยงาม เที่ยงวันเพียงคนเดียวที่มีท่าทีไม่แยแสต่อสิ่งที่พบเห็น มักจะแยกตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ด้วยรู้สึกอึดอัดกับสายตาแปลก ๆ ของบางคนในคณะทัวร์ แต่ก็พยายามทำใจยอมรับสภาพความเป็นจริง เขาเริ่มสังเกตและทำความเข้าใจกับเดือนลิบ และหันมาเอาใจใส่มารดาที่คอยเฝ้าตามตัวเขาด้วยความห่วงใย ครั้งแรกเที่ยงวันรู้สึกหวาดระแวงเดือนลิบ เพราะคิดว่าเดือนลิบเป็นเหมือนคนอื่น ๆ ที่อยากรู้เรื่องการติดยาของเขา แต่เมื่อเห็นความร่าเริงสดใส ความจริงใจและความเป็นกันเองของเดือนลิบ และยุพรา เที่ยงวันรู้สึกไว้วางใจ จนเล่าเรื่องที่ตนเคยติดยาเสพติดให้เดือนลิบได้รับรู้ เดือนลิบขอให้เที่ยงวันช่วยดวลให้กลับมาใช้ชีวิตที่สดใส เมื่อกลับถึงเมืองไทยเที่ยงวันได้ช่วยพาดวลน้องชายผู้ติดยาของเดือนลิบไปบำบัดยังบ้านพิชิตใจ บำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ทุกอย่างเป็นไปได้ด้วยดี ทุกคนมีความหวังที่จะเห็นการเลิกยาของดวล แต่แล้วดวลก็มีอาการถอนอยู่ต่อไปในบ้านพิชิตใจได้ ด้วยอาการเสียนยา เขาจึงหนีออกจากบ้านพิชิตใจ และกลับไปหาเพื่อนเพื่อเสพยาอีก นายดำเกิง ผู้เป็นพ่อโกรธมากที่ดวลหนีออกมา ดวลถูกตำรวจจับข้อหาเมียเสพติดไว้ในครอบครองและข้อหาลักทรัพย์ ทำให้นายดำเกิงอับอายที่มีลูกชู้ยา ชู้ขโมย ชู้คุก เดือนลิบได้เตือนสติว่าให้ยอมรับความจริง และช่วยกันให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ดวล เพื่อให้เขาสามารถมีกำลังใจในการเลิกยาดวลสัมผัสได้ถึงความรักที่พ่อแม่มีต่อดวล ดวลจึงตัดสินใจหักดิบเลิกยาอย่างเด็ดขาด

ตาราง 43 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเดือนลิบ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	ผู้หญิงสอดรู้
2.	เครือญาติ	มารดา
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
3.	สัตว์ปีก	นก

2.4.5 เรื่อง **จำหลักไว้ในแผ่นดิน** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2542 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2541 โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า เจ้าหญิงโสคนเทีย เป็นตัวละครเอกของเรื่อง สตรีกษัตริย์ผู้เข้มแข็งในสมรภูมิรบเดินทางหลบหลีก

หนีภัยจากกัมพูชาเดินทางเข้ามาชายแดนไทยหวังพึ่งพาความช่วยเหลือจากทางการไทย ในช่วง พ.ศ. 2518-2522 ผู้อพยพชาวกัมพูชาหลบหนีเข้ามาชายแดนไทยมากมาย ด้วยพระมหากรุณาธิคุณแห่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้สภากาชาดไทย จัดสร้างศูนย์ลี้ภัยชาวกัมพูชาขึ้น ณ บ้านเขาล้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เขตชายแดนไทย-เขมร ผู้อพยพลี้ภัยต่างได้รับน้ำใจไมตรีจากชาวไทยให้ที่พักพิง ทำให้เจ้าหญิงโสคนเทีย พบผู้ชายคู่รักที่รับราชการทหารและเป็นชาวกู๋ มีความรอบรู้มากกว่าชาวบ้านคนอื่น ๆ ให้ความช่วยเหลือทั้งดูแลและสอดแนม ให้ความช่วยเหลือคอยรับใช้เป็นอย่างดีจนกระทั่งไว้วางใจ เจ้าหญิงโสคนเทียร่วมมือกับมหามิตรในการกอบกู้เอกราช มุ่งมั่น เสียสละทำงาน ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทุ่มเทแรงกายแรงใจไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยโดยได้รับกำลังใจจากสุ ดวงใจของ เจ้าหญิงโสคนเทียแทบสลายพ่ายแพ้แก่สมรภูมิลี้รัก เมื่อรู้ภายหลังว่าสุ เป็นคนรักของมณฑาทอง เพื่อนสนิท แพทย์หญิงผู้อ่อนโยนมีเมตตาธรรม ทำให้เจ้าหญิงโสคนเทียตัดสินใจเลือกกระหว่งหน้าที และหัวใจ หนักใจทั้งปัญหาบ้านเมืองและเจ็บปวดกับความผิดหวังในรักครั้งนี้กลายเป็นเพียง ความทรงจำที่ดี เจ้าหญิงโสคนเทียผู้เด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น ปฏิบัติงานของตนด้วยความรับผิดชอบสูง ต่อหน้าที่ มีความรักชาติบ้านเมือง รักเพื่อนร่วมชาติ รักมิตรและครอบครัว

ตาราง 44 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเจ้าหญิงโสคนเทีย

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	การเมืองการปกครอง	ผู้ทรงอุดมการณ์
2.	เพศและวัย	สตรีแข็งแกร่ง
3.	ระดับชนชั้น	1. เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย 2. ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์ 3. นางพญา
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
4.	สัตว์บก	1. แม่เสือ 2. นางเสือ
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
5.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและประทีนกาย	เพชรเม็ดงาม
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
6.	โลกตามจินตนาการ	1. นางอัปสร 2. นางอัปสรานครวัด

2.4.6 เรื่อง www.คุณย่า.com ผู้แต่ง ดวงใจ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2545 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2544 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี คุณวิฑูเป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นผู้สูงอายุที่น่าสมัย ผู้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสู่กลุ่มผู้สูงอายุริเริ่มสร้างเว็บไซต์เพื่อกลุ่มคนสูงอายุใช้ชื่อว่า www.คุณย่า.com คุณวิฑูเป็นผู้ที่สวดยสง่างาม ร่าเริง คล่องแคล่ว เป็นมหาเศรษฐีที่ดินผู้เพียบพร้อมทั้งฐานะชาติตระกูลและมีคุณสมบัติผู้ดี แต่งงานตั้งแต่อายุ 16 ปี หลังเรียนจบชั้นมัธยมเข้าพิธีสมรสกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นพ่อม่ายเมียทิ้งและร่ำรวยจากมรดกที่ดินได้รับตกทอดมาจากบรรพบุรุษ มีอายุมากกว่าคุณวิฑู 2 รอบ เป็นผู้ดี สุภาพเรียบร้อย รักและตามใจคุณวิฑูทุกอย่าง มีชีวิตที่มั่งมีศรีสุขจนเสียชีวิตเมื่ออายุ 80 ปี ในขณะที่คุณวิฑูอายุ 56 ปี คุณวิฑูมีเชิยรเป็นบุตรชายเล็กร้างกับภรรยา มีธรรเป็นหลานชายที่รักและสนิทสนมกับคุณย่าวิฑูอย่างมาก ไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด ธรรม์รักย่าวิฑูมาก มองว่าคุณย่าวิฑูเป็นคนสนุกสนาน มองโลกในแง่ดีมาโดยตลอด สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของย่าไม่ว่าเมื่อใด ย่าจะเห็นเป็นเรื่องสนุกที่ย่าจะอยู่กับปัญหาได้โดยไม่คิดว่าเป็นปัญหา และสามารถเล่าให้ผู้อื่นฟังได้อย่างเปิดเผย โดยไม่ปิดบังใด ๆ คุณย่าวิฑูมีเพื่อนรักตั้งแต่สมัยเรียน 4 คน คือ พรลภา เสาวภาคย์ รัตนา และแคลร์ พรลภาเป็นเพื่อนที่คุณวิฑูสนิทสนมมากที่สุดเพราะหลายสิ่งที่คล้ายกัน อาจารย์พรลภาเป็นสาวโสด ไม่มีสามี เป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยที่หลานธรรเรียนอยู่ มีลูกศิษย์หลายคนและหนึ่งในนั้นคือวิชาญ เรียนเก่ง มีฐานะยากจน มุ่งมั่นตั้งใจ เป็นคนดี กตัญญูรู้คุณ และเป็นครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ให้คุณย่าได้เรียนรู้สิ่งนำสมัยใหม่เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและชดเชยช่วงวัยรุ่นของคุณย่าวิฑูที่ขาดหายไป คุณย่าวิฑูมีเพื่อนมากมายแต่ทุกคนต่างก็มีทั้งปัญหาเรื่องราวของชีวิตแตกต่างกันไป คุณวิฑูส่งมอบกำลังใจและเอื้อเฟื้อจุนเจือเพื่อนทุกคน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตพูดคุยปลอบประโลมกันอยู่เสมอ คุณย่าวิฑูชักชวนเพื่อน ๆ และวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับคุณวิฑูให้มาเขียนบทความถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตลงเว็บไซต์ให้ความรู้แก่คนทุกวัยโดยเฉพาะวัยผู้สูงอายุ ตั้งใจเปิดร้านค้าเพื่ที่มีทุกสิ่งครบวงจรไว้บริการสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับเว็บไซต์ www.คุณย่า.com หลังจากที่คุณทุกอย่างเริ่มเข้าที่ วิฑูต้องมาพบว่าตนเองป่วยเป็นมะเร็งที่ตับ ขอให้หมอบิดเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ และบริหารจัดการกับพินัยกรรม วันหนึ่งวิฑูจัดงานเลี้ยงขึ้นเพื่อที่จะบอกและสั่งลาทุกคน ในเวลาไม่นานวิฑูก็จากไปอย่างสงบ ทุกคนจึงช่วยกันทำ www.คุณย่า.com ให้สำเร็จตามความตั้งใจของคุณย่าวิฑู

ตาราง 45 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของคุณย่าวิฑู

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	เพศและวัย	1. ผู้หญิงนักกิจกรรม 2. เด็กเล็ก
2.	เครือญาติ	แม่สุดพิเศษ
3.	การศึกษา	เด็กอนุบาล
4.	ระดับชนชั้น	ผู้ดีเก่า
5.	การแพทย์	คนปัญญาอ่อน
6.	บันเทิง	1. ดาราโทรทัศน์ 2. นักเล่านิทาน
7.	ธุรกิจ	1. เศรษฐีแม่ม่าย 2. เจ้าแม่
8.	ลักษณะทั่วไป	ผู้สังเกตการณ์

2.4.7 เรื่อง **มาลัยสามชาย** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2551 เล่มที่นำมาใช้ในการวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์บริษัทศรีราชา จำกัด ลออออร์เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เติบโตมาช่วงปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสตรีที่มีชีวิตยืนยาว ถึง 5 แผ่นดิน มีชาติตระกูลสูง กำพร้าแม่ตั้งแต่อายุยังน้อย เมื่อแม่เสียชีวิตลออออร์ติดตามคุณป้าจรรยา เข้าวังถวายตัวเป็นคุณข้าหลวงตั้งแต่อายุ 10 ปี ลออออร์เป็นเด็กไม่เล่นหัวซุกซนอย่างเด็กอื่น เรียกร้อย ว่านอนสอนง่าย หน้าตาดี ผิวพรรณสะอาดสะอ้าน ท่าทางเรียบร้อยและเกิดมามีสกุลสูง อ่อนหวาน เต็มใจรับใช้ผู้ใหญ่เป็นที่ถูกอกถูกใจเจ้านาย เสด็จฯ ประทานนามใหม่ให้ว่า “ลออออร์” หญิงที่มีความดีและความงามบริสุทธิ์ประดุจมาลัยวางตนได้สมฐานะสมเกียรติเป็นที่รัก และยกย่องนับถือของทุกคน ลออออร์มีชีวิตการแต่งงานถึงสามครั้ง ตามยุคสมัยนั้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่สำหรับลออออร์มีพฤติกรรมในการครองตนด้วยคุณงามความดี และประพฤติตามกรอบประเพณีที่ดั่งาม จึงได้รับการยอมรับจากคนในสังคมแม้ว่าจะแต่งงาน หลายครั้ง ลออออร์ก็ไม่ลดทอนคุณค่าของตน ตั้งเมื่อรุ่นสาวอายุ 17 ปี แต่งงานกับยศนัองชาย ของประยงค์นางข้าหลวง เป็นลูกสาวเจ้าพระยาพลธาตุ หลังจากยกไปเรียนต่างประเทศ ยังไม่ทันได้จบการศึกษาอยากกลับบ้านเพราะทนความลำบากต่างแดนไม่ไหว เป็นลูกชาย หัวแก้วหัวแหวนคนเดียวของท่านผู้หญิงพลธาตุ ยศพบรักถูกใจลออออร์ที่งานเลี้ยงต้อนรับ

การกลับมาของตน หลังจากนั้นได้มาสู่ขอลอออเป็นศรีสะใภ้ในบ้านพลธร ยศเป็นนักเรียนนอก โกวรรุพภาษาอังกฤษได้ไฟเราะไม่ทำงานทำการ ส่วนลอออสร้างคามพึงพอใจ เป็นที่รัก น่าเอ็นดู ทุกคนชื่นชมในความนอบน้อมขยันขันแข็ง มีฝีมือในงานบ้านงานเรือนมัดใจทุกคน จึงเป็นเหตุให้กลายเป็นหอกกลับไปทิ่มแทงยศผู้ซึ่งรู้สึกน้อยใจเมื่อถูกเปรียบเทียบกับไม่มีอะไรดี คู่ควรกับภรรยา ด้วยความเบื่อหน่ายในการนั่ง ๆ นอน ๆ จึงชวนคนน้องได้มารับใช้ในบ้าน ออกเที่ยวเสเพลไปรู้จักช่องยี่สุน่เหลียงพบกับทองโพราหญิงบริการผู้ซึ่งคุณแม่ลี้มเลียงไว้เหมือนลูก ยศหลงใหลกระทั่งพาเข้ามาอยู่ในเรือน คุณบ้ำจรวยออกความคิดให้ลอออขอจากยศมาซื้อบ้าน รื้อติดกับบ้านของเจ้าคุณเทพ ฯ ลอออไปมาหาสู่บ้านราชคัถ์เพื่อเยี่ยมสราญ ได้พบเจ้าคุณเทพ เป็นสุภาพบุรุษ สงสารลอออที่ทุกข์เรื่องของยศ หลังจากสราญคลอดลูกเสียชีวิตทั้งแม่และลูก ลอออสงสารหนูยี่มที่กำพร้าแม่เหมือนตนและเกิดความรัก ความเข้าใจเจ้าคุณเทพที่สูญเสีย ภรรยาและลูก ลอออได้แต่งงานครั้งที่สองกับเจ้าคุณเทพ ราชคัถ์ หรือนายพันโทพระสุรกิจฯ แม้ว่าจะไม่ร่ำรวยพรั่งพร้อม เป็นคนพูดน้อย เคร่งครัดรับผิดชอบสูงเรื่องงาน ลอออรอดทน ทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือนที่ดี จนท่านผู้หญิงราชคัถ์ยอมรับ ลอออได้ลูกชายคนแรกของตระกูล ราชคัถ์ นำความยินดีมาสู่บ้านราชคัถ์ ภายหลังเจ้าคุณเทพฯ ได้เลื่อนยศเป็น นายพันเอก พระยาโยธาบดี ลอออเต็มตื่นไปด้วยความขอบคุณสามีที่ดีเป็นโชคชะตาให้พบกันเพื่อหยิบยื่น สิ่งที่ยศมิอาจให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์มั่นคง เกียรติยศ และความภูมิใจ ตำแหน่งคุณหญิง โยธาบดี ลอออได้ครอบครองอย่างสง่างาม ลอออพิสูจน์ให้ทุกคนได้เห็นเนื้อแท้ของตน ที่รักษาคุณค่าของตนด้วยการรักเกียรติรักคัถ์ศรี เลือกคู่ครองที่เหมาะสมคู่ควรและเห็นใน คุณค่าของลอออ ซึ่งต่างจากคุณยศที่ไม่รักษาให้เกียรติ ทอดทิ้งลอออไปมีผู้หญิงคนใหม่ที่ต่ำคัถ์ ด้อยทั้งชาติตระกูลและการศึกษา ต่อมาลอออตัดสินใจแต่งงานครั้งที่สามกับ เจ้าดิเรกรุจผู้มีใจรักลอออ ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทั้ง ๆ ที่ลอออผ่านประสบการณ์ การครองคู่มาแล้วถึงสองครั้ง และความสัมพันธ์ครั้งใหม่กับชายผู้ที่มียศถาบรรดาคัถ์เชื้อสาย เจ้าทางเหนือ มีอาชีพเป็นแพทย์หนุ่มรูปงามที่มีอายุต่างจากลอออมาก ลอออวางตน และครองตน จนได้รับการยกย่องเชิดชูจากทุกคนรอบข้าง ทำให้ชีวิตการครองคู่ของลอออ ไม่ผิดธรรมเนียม ผู้คนต่างให้เกียรติยกย่องในคุณค่าของลอออ

ตาราง 46 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลอออร

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
	ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	
1.	เพศและวัย	1. สาวน้อยแรกรัก 2. สาวน้อยแรกออกเรือน 3. สาวน้อย 4. นางแพศยา 5. ผู้ใหญ่ 6. หญิงสองผัวสามผัว 7. แม่มายสาว 8. หญิงมาย 9. แม่มาย
2.	บันฑิต	1. แม่ศรีมาลา 2. ศรีมาลา 3. บุษบา 4. นางจินตะหรา 5. นางวันทอง 6. นางแก้ว
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
3.	ประติมากรรม	โมนาลิซา
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
4.	สัตว์บก	กวาง
5.	สัตว์ปีก	1. หงส์ 2. นางหงส์ 3. แม่หงส์ทอง
6.	สัตว์น้ำ	ปลาย่าง
7.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	สัตว์ตัวน้อย
8.	ส่วนของร่างกายสัตว์	เหยื่อ
	ความนึกเปรียบเทียบพืช	
9.	ไม้ดอกไม้ประดับ	กุหลาบแรกแย้ม

ตาราง 46 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
10.	ไม้เถา หรือ ไม้ยืนต้น	1. เถาไม้อ่อน 2. กระดังงา 3. แม่กระดังงาลนไฟ
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
11.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบประเพณี	1. รูปวาด 2. สีล้น, สีขาวนวล
12.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่ง และประติณกาย	ดวงแก้ว
13.	สิ่งเกี่ยวกับธรรมชาติ	มาลัยร่วงโรย
ความนึกเปรียบเทียบอาหาร		
14.	สิ่งเกี่ยวกับการกิน	ของกินฝีมือชาววัง

2.4.8 เรื่อง **จับต้นมาชนปลาย** แต่งโดย ชมัยกร แสงกระจ่าง รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2557 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2557 โดยสำนักพิมพ์คมบางประพาฬ วิลาส เป็นตัวละครเอกของเรื่อง สาวอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอดีตคู่รักของจิโรจ หนูมวิศวรรกรรมศาสตร์ ใครต่อใครพากันเรียกว่า “มิตร-เพชรรา” จิโรจไม่เคยปล่อยให้ประพาฬเดินคนเดียวแม้แต่วันเดียว หลังจากที่เรียนจบการศึกษาทั้งสองคนไม่ได้สมหวังในความรัก จิโรจห่างหายไปจากประพาฬรับเป็นพ่อของลูกในท้องของมัลลี เวชชาญ ลูกสาวของเจ้านายของพ่อ จิโรจใช้ชีวิตกับมัลลีไม่มีลูกที่เกิดจากตนทุมเหตความรักทั้งหมดเลี้ยงดูบวบสรวงเป็นลูก โดยไม่รู้ว่าพ่อของบวบสรวงเป็นใคร จิโรจได้มาพบกับประพาฬที่ร้านอาหารแก้วประพาฬโดยบังเอิญ ประพาฬเป็นเจ้าของร้านอาหารที่มาเปิดกับลูกสาวอยู่บนเส้นทางหลวงสายกรุงเทพฯ-ตะวันออก เลยจากตัวเมืองจังหวัดระยองเข้าสู่จังหวัดจันทบุรี หลังจากแยกทางกับโยธา หนูมรัฐวิสาหกิจมีลูกสองคน คือ กรองในและใจกาพย์ ประพาฬคอยบงการกำกับเส้นทางชีวิตของลูกทั้งสองคนให้ก้าวเดินในเส้นทางที่มีความสุข ไม่ให้หลงผิดออกนอกเส้นทางที่แม่คอยกำกับดูแล มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อชีวิตลูก ประพาฬเป็นแม่ที่เอาใจใส่เลี้ยงดูลูก มีนิสัยขี้อริเวรจิตกรจิต เคร่งครัดกับการใช้ชีวิตมากเกินไป มุ่งมั่นเอาจริงเอาจังกับชีวิตและความคาดหวังให้ชีวิตของตนเองและครอบครัวสมบูรณ์แบบที่สุด ประพาฬสนับสนุนแนะนำให้กรองในสนใจ

บวงสรวง ลูกชายจิโรจ ประพาฬไม่ทราบสาเหตุที่เกิดขึ้นกับเรื่องราวในชีวิตของจิโรจกับมัลลี ความรักของประพาฬไม่สมหวังถูกปิดบังเรื่อยมา จนกระทั่งกลับมาพบจิโรจอีกครั้งความจริงนั้นก็ยิ่งถูกปิดบังไม่ให้ประพาฬทราบ ประพาฬเป็นผู้ที่มีจิตใจไม่มั่นคงหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคที่เข้ามากระทบกระเทือนจิตใจไม่แน่นอน มีปมปัญหาชีวิตคู่รักที่ไม่ถูกปลดทิ้งฝังใจเจ็บตลอดมา จากต้นจนถึงปลายชีวิตโดยไม่รู้ตัว ไม่อาจย้อนกลับไปแก้ไขต้นทางชีวิตได้ ในที่สุดประพาฬสามารถปรับเปลี่ยนปลายชีวิตของตนให้ราบรื่นขึ้นได้ด้วยการไปปฏิบัติธรรมกับมัลลี ได้พบพระอาจารย์สอนหลักคิดที่ถูกต้องทำให้ชีวิตราบรื่นมีความสุข

ตาราง 47 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของประพาฬ วิลาส

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์		
1.	กิ้งก่า	ผู้กำกับเส้น
2.	บันเทิง	1. เพชรา 2. ตัวตลก
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
3.	สัตว์บก	ลาไ้
ความนึกเปรียบเทียบสถานที่		
4.	โลกที่เป็นพื้นน้ำ	ทะเล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร ทั้ง 29 เรื่อง แสดงลักษณะตัวละคร “ตัวเอก” เป็นศูนย์กลางของเรื่อง และมีบทบาทในเหตุการณ์หลักหรือสำคัญของเรื่อง มีทั้งตัวละครชาย เรียกว่า “พระเอก” ได้แก่ นายอำเภอ รอมพล กรทอง กัง นายร้อยตำรวจเอกวิรุ บุญแดง พัก คำงาย ดาวิช ทวน ผม (ผู้กำกับ ภาพยนตร์) พล ชัพ รุจน์ รุจิเรข ผม (ประชาคม ลุนาชัย) สามภพ พัก (คุณหลวงแพ่ง) ชับ ภูวง ภัคดี ไทวัน ฉาย เมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต นายดัด นายแพทย์ชาญเวช ตัวละครหญิง เรียก “นางเอก” ได้แก่ มาราดา แสนดี สีลา แป้วแหวว เดือนสิบ เจ้าหญิงโสคนเทีย คุณยาริฑู ลออร ประพาฬ วิลาส รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครแสดงลักษณะตัวละคร ดังนี้

1. **ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจของตัวละคร** รูปภาพความนึกเปรียบเทียบ แสดงลักษณะรูปร่างหน้าตา วัย เพศ และเชื้อชาติของตัวละคร คุณสมบัติของตัวละคร มีลักษณะความเก่งความสามารถ ความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัย รูปลักษณ์ความงาม ลักษณะ

ของตัวละคร นักเขียนได้สร้างให้ตัวละครมีวัยและเพศ โดยแสดงลักษณะคนสูงวัยที่มีศักยภาพ คนวัยหนุ่มสาว เป็นต้น แสดงลักษณะของบุคลิกภาพที่สดใส ร่าเริง สวย มีเสน่ห์ ไร้เดียงสา และแสดงความผิดปกติของพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์จะมีลักษณะ เชื่องช้าผิดปกติ และแสดงลักษณะเชื้อชาติของตัวละคร

2. ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร นักเขียนแสดงลักษณะความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัย และรูปลักษณ์ความงามของตัวละคร

3. ลักษณะสติปัญญา ความคิด พฤติกรรมและสภาพจิตใจของตัวละคร ปรากฏ 10 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางด้านสติปัญญา ลักษณะจิตใจกล้าหาญ ลักษณะความเพียรพยายาม ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข ลักษณะคนที่มีจิตใจไม่ดี ลักษณะคนดีที่มีความสุข ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม ลักษณะพฤติกรรมของคนปกติทั่วไปในสังคม ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์ และลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย

4. ลักษณะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การเป็นผู้นำและผู้ตาม และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ปรากฏ 8 ลักษณะ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม การปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม คนต่างถิ่น ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม และผู้ที่ไม่มีความคุณค่าต่อสังคม

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครแสดงความสามารถด้านการเลือกสรร ถ้อยคำในการประพันธ์นวนิยายอย่างมีศิลปะเพื่อส่งเสริมให้ข้อความ เนื้อหาตามเรื่องราว ในบริบทนวนิยายที่ต้องการสื่อความหมายอย่างลึกซึ้งให้กระจ่างชัดเจน ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละครเกิดขึ้นจากการเลือกใช้ถ้อยคำ ถ้อยความ และสำนวนเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนามธรรมและรูปธรรมเพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดจินตนาการตามถ้อยคำที่ผู้แต่งเลือกใช้เพื่อสื่อความหมาย เกิดภาพชัดเจนขึ้น เข้าใจตัวละครอย่างลึกซึ้งในด้านความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตัวละคร ทำให้กระทบใจผู้อ่านเกิดความประทับใจในคุณค่าของวรรณกรรมไทย ยิ่งขึ้น จากการศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติทั้ง 29 เรื่อง ปรากฏลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต 12 ลักษณะ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิรูปจน์ การกล่าวประชด ชมเชย ลดความหมายของคำ ศาสนา ปฏิพจน์ สัมพจน์ นามนัย คำคำและอติพจน์ ดังนี้

1. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมา ความนึกเปรียบเทียบแสดงสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันของสิ่งสองสิ่งซึ่งต่างชนิดกัน นำมาเปรียบกันเพื่อให้เห็นภาพความคิดชัดเจนมากขึ้น โดยมีคำเชื่อมคำว่า เช่น เหมือน ดูจ ดัง ราว รวากับ เสมือน เสมือนเป็น เป็นเสมือน เหมือนเป็น เหมือนกับ เป็นต้น เปรียบได้กับ เปรียบเหมือน คล้าย ยังกะ ยังกับ อย่าง เป็นต้น คล้าย ๆ กับ กลายเป็น เท่ากับ เป็นต้น แต่ เหมือน...เป็น รวากับ...เป็น ไม่ต่าง ไม่ต่างกับ ฯลฯ ลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมานำมาใช้เปรียบเทียบความรู้สึกในจิตใจ ชมความงามของตัวละคร และให้เห็นภาพพฤติกรรม อากัปกริยาในการแสดงออกของตัวละคร ตัวอย่างดังต่อไปนี้

1.1 ใช้เปรียบเทียบบุคลิกลักษณะตัวละคร กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทียกับ “ผู้ทรงอุดมการณ์” “นางเสื่อ” เปรียบเป็นผู้หญิงสูงศักดิ์ที่มีอำนาจในการปกครอง ราชนาธิที่มีความมุ่งมั่นเด็ดเดี่ยว มีความเป็นผู้นำของประเทศชาติ มีความรับผิดชอบสูงต่อหน้าที่ วางแผนการบริหารบ้านเมืองให้ราบรื่น มองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์การดำเนินงานโดยใช้สติปัญญาเพื่อเป็นกำลังของประเทศชาติ ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าหญิงโสคนเทียทรงกลับจากการเยี่ยมคนกลุ่มหนึ่ง ทรงแวะพักท่ายเรื่อยมา กลุ่มละประโยคสองประโยค ทรงกำลังทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ มณฑาทองนึกในใจเมื่อมองดูความสง่างามของราชนาธิผู้ทรงเยื้องย่างช้า ๆ สมเป็นผู้ทรงอุดมการณ์ และทรงเป็นกำลังของบ้านเมือง... (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 351)

...“บอกมานะว่าคุณคือใคร... ถ้าไม่บอก... ผมจะพาคุณกับญาติออก ไปส่งที่ชายแดนเดี๋ยวนี้ !”

“ฉัน...”

“ผมเป็นประชาชนไทย มีสิทธิ์ดูแลบ้านเมืองเมื่อเกิดเหตุไม่ชอบมาพากล บอกมานะว่าคุณเป็นสายลับ... ทำงานให้เขมรแดง”

“ปละ.... เปล่า เปล่าจริง ๆ ฉันเพิ่งแต่เป็น... เอ้อ... ฉันเพิ่ง แต่หนีมัน ฉันบอกคุณแล้วไง... ฉันเกลียดมัน จะอาฆาตจองเวรมัน ไ้อ์พอล พตเอียง ซารี !”
 นัยน์ตาดำสุกใสเมื่อครู่วาวขึ้น ดูร้ายกาจ-ดูนางเสื่อลำบากลูกอ่อน...

(กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 20)

สีฟ้าใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของแสนดี กับ “สาวสมัยโสกา” เปรียบเป็นผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจากครุบ้านนอกเป็นสาวสมัยโสกา การปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพการแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ เปลี่ยนทัศนคติการมองโลกไม่ให้ ถูกเอารัดเอาเปรียบ พัฒนาความคิดให้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม ดังตัวอย่างข้อความ

...พลอยแสงจับตัวแสนดีให้ลุกขึ้นยืน แล้วก็หมุนตัวหล่อนไปรอบ ๆ กล่าวแกมหัวเราะว่า

“เธอเปลี่ยนโฉมจากครุบ้านนอก กลายเป็นสาวสมัยโสกาไปแล้ว !”

จริงสิ...การปรุงแต่งรูปร่างภายนอก ทำให้แสนดีเปลี่ยนไปจากเดิมมากมาย มองดูไม่ผิดไปจากแม่สาวน้อยที่เดินโฉบเฉี่ยวอยู่ตามศูนย์การค้าหรู ๆ แต่ใจของแสนดี ยังมีคมวอยอยู่เหมือนกับทางชีวิตของหล่อน ซึ่งขมุกขมัวเปล่าเปลี่ยว และยังไม่รู้ว่าจะมี ขวากหนามอะไรอยู่เบื้องหน้าบ้าง...ทางชีวิตที่แสนดีเลือกเดินทั้ง ๆ ที่หล่อนไปแน่ใจว่า สุดทางเดินนั้น หล่อนจะได้รับผลกำไรหรือขาดทุนอย่างยับเยิน !...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 33)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะ ของแป้วแห้ว กับ “เด็กโง่” “เศษสวะ” “ลูกแมว” เปรียบเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างงดงามแต่ไม่ฉลาด เด็กโง่ไม่มีสมอง ไม่ค่อยฉลาด สติปัญญาไม่สมบูรณ์ เชื่อสัจยต่อความรักและภักดีสามี รู้จักออกอ้อน มีความน่ารักคลอเคลียทำให้สามีพอใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนกอดบ้อหลอไว้แนบอก กระซิบกระซาบกับมันถึงความลับและความปรารถนา ของอารมณ์สาวความลับความปรารถนาที่จำต้องเก็บอัดอั้นเอาไว้เดียวดายและว่าเหว

เพราะทุกคนเห็นหล่อนเป็นเพียงเด็กโง่ หญิงสาวโง่เช่นเดียวกับตุ๊กตาที่ไร้ชีวิต จิตใจ ตุ๊กตาจะต้องการอะไรไปมากกว่าการมีคนซื้อหาเอาไปเป็นของเล่นหรือของประดับประดา... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 627)

...“ไปไหนมาลูก”

“ไปรับแป้วไปผับ”

“คุณนวลวรรณเขาไม่ว่าอะไรรี”

“ว่าทำไม ผมไปบอกเขาว่าแป้วมีค่ายิ่งกว่าเงินล้านห้า หรือหลาย ๆ ล้านเยอะเยะ

เห็นนัยน์ตาของมารดาเหมือนปลงอนิจจัง เพิ่มบุญก็อ่านความรู้ลึกของมารดาออก
เขาแค้นยื้มออกมานิดหน่อย

“ใช่...” เน้นเสียงห้วน ๆ ดุ ๆ

“กับคนอื่นผู้หญิงอย่างแป้วเหมือนชีหมา เหมือน**เศษสวะ**หรืออย่างดีก็เหมือน
สินค้าราคาถูก ๆ เพราะแป้วโง่ ถึงจะสวยก็โง่ แต่ค่าของคนมันอยู่ที่ตรงไหนกันแน่
ใครเป็นคนกำหนด ใครเป็นคนตีราคา สำหรับผม...กะหรือบางคนมีราคาต่ำแต่มีค่าสูง
ผู้ดีบางคนมีราคาสูงแต่มีค่าต่ำ...ค่าของความบริสุทธิ์ ผุดผ่องของความคิดของน้ำใจ
เพราะฉะนั้น ผู้หญิงอย่างแป้ว อย่าว่าแต่จะเรียกแค่ล้านห้า ก็ล้านผมก็จะหาไปให้
หัวเด็ดตีนขาด ผมก็จะแต่งงานกับแป้วให้ได้...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 638-639)

“บางที่แป้วอาจจะไม่เป็นอย่างนั้น”

“นายรู้ได้ยังไงวะ”

“ไม่งั้นแป้วก็คงไม่แต่งงานกับพี่เพิ่ม”

“เฮ้ย...คนอย่างแป้วจะขัดอะไรใครได้ อยู่กับยายนวลวรรณเหมือนลูกแมวเรื่อง ๆ
ตัวหนึ่งเท่านั้นเอง...ถึงเป็นเมียฉันก็เหมือนเมียแบบลูกแมว...หะ...”

เพิ่มบุญสอพลอ พร้อมกับดิงแกวจากมือชรินชาติ

“จะว่าไปแล้ว ฉันก็ยังไม่เคยแน่ใจเลยว่า เมียมันจะรักฉัน”

“**ลูกแมว**มันก็ได้แต่เคลอเคลียเจ้าของ มันมีหัวใจ มีสมองเมื่อไหร่ละคับ แต่ถ้าเกิด
มันมีหัวใจมีสมองแล้วก็ยังมีความน่ารักอย่าง**ลูกแมว**ด้วย จะไม่ยิ่งวิเศษขึ้นใหญ่
หรือครับ”

“แต่ฉันอาจสูญเสียลูกแมวไปเลยก็ได้นี่หว่า”

“ถ้านั้นลูกแมวก็คงกลายเป็นลูกเสือ เห็นจะต้องปล่อยป่ากระมังครับ”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 895-896)

กฤษฎา อโศกสินใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคคลลักษณะ
ของนายดัด กับ “ปราชญ์ชาวบ้าน” เปรียบเป็นผู้ชายชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีภูมิปัญญา
และนำภูมิปัญญาจากท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตจนประสบความสำเร็จที่เกิดจาก
การสั่งสมประสบการณ์ชีวิต สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ คุณค่าจากภูมิปัญญาในอดีตสู่ความ
เจริญรุ่งเรืองในยุคปัจจุบัน สร้างหลักฐานที่มั่นคงและมั่นคงไว้ให้ลูกหลาน ดังตัวอย่างข้อความ

...ดินดีฟังแล้วก็ได้แต่นึกในใจ

ปู่ของเขาเป็นคนฉลาด ส่วนย่าเป็นคนเฉลียว ดังนั้น ความสำเร็จทุกด้านของตลาดสดตรีมิตรจึงมิได้เกิดจากใครอื่นนอกจากเกิดเพราะความเฉลียวและฉลาดของหญิงชายคู่หนึ่งผู้มีการศึกษาคือ ึ่ง ๆ กลาง ๆ แต่ฟ้าดินสร้างปัญญาสติและขันติมาให้ปู่จึงคล้าย**ปราชญ์ชาวบ้าน**ผู้สอนตนเองด้วยประสบการณ์ ก้าวผ่านร้อนหนาวขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน..

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 235-236)

แก้วแก้วใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของเจ้าภูวง กับ “เจ้าชาย” เปรียบเป็นผู้ชายที่มีรูปลักษณ์หน้าตาและท่าทางสง่างามมีราศี สุภาพบุรุษ มีความโดดเด่นลักษณะแตกต่างสามัญชนทั่ว ๆ ไป และเปรียบภักดีที่มีอุปนิสัยโหดร้าย อารมณ์โกรธเกรี้ยวรุนแรงเมื่อเกิดความไม่พอใจเหมือนกับแมวซึ่งเป็นผู้ล่าหนูเป็นเหยื่ออาหาร แมวมีลักษณะรูปร่างหน้าตาค่อยเลื้อย มีขนาดเล็ก แมวเป็นสัตว์กลางคืนที่มีลักษณะปราดเปรียวในที่มืด มีสายตาว่องไวต่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในที่มืด มีเล็บแหลมคมที่แอบซ่อนอยู่ในอุ้งมือแมวดังตัวอย่างข้อความ

...“เจ้าหอหลวง หมายถึงใครคะ ?”

“พ่อของเขาค่ะ เป็นเจ้าประเทศสาระ เขาเรียกกันว่าเจ้าหอหลวง ส่วนรัชทายาทเรียกกันว่าเจ้าหอหน้า อายุท่านมากแล้ว ดูท่าที่ไม่ค่อยแข็งแรงนักอีกไม่นานแม่ก็ได้ข่าวว่าสิ้นเสียแล้วที่เชียงใหม่ ส่วนเจ้าภูวงเป็นเด็กหนุ่มหน้าตาทำทางดีทีเดียว พูดจาไพเราะ”

“พบกันครั้งแรกเขาก็ดูดีดีค่ะ แม่ ท่าทางยังกะ**เจ้าชาย**ออกมาจากเทพนิยาย”...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 87)

...สายตาของภักดีราวกับ**แมว**ในที่มืด...เขาเป็นส่วนหนึ่งของความมืดมานานแล้ว เจ้าแสงหล้าเคยสังเกต แม่ในที่มืดสนิท เขาก็อาจเดินไปโดยไม่สะดุดสิ่งใด... (แก้วแก้ว, 2554, หน้า 196-197)

ชาติ กอบจิตติใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของพัก กับ “คนใบ้ใบ้อ” เปรียบเป็นผู้ชายที่มีความทุกข์ระทมใจ หมดทางสู้ หลังจากคืนที่พักถูกรุมทำร้ายดักซ้อมจนพันหักสี่ซี่ ไม่เพียงแต่ร่างกายที่บาดเจ็บเท่านั้น จิตใจของพักบอบช้ำกระแทกกระเทือนไปด้วย ดังตัวอย่างข้อความ

...คำแรกที่แกเอ่ยกับพักในวันรุ่งขึ้นที่มาเยี่ยม พักได้แต่ยิ้มเนือย ๆ เห็นฟันหลอข้างหน้า เขาไม่ปริปากพูดอะไร อาจจะเป็นด้วยเจ็บระบมในปากจนไม่อยากจะพูด ประกอบกับเขาไม่มีอะไรจะพูด นอกจากยิ้มแหย ๆ ออกมาเท่านั้นเอง...

และจากเหตุการณ์ในคืนนั้นเป็นต้นมา ทำให้เขาเจ็บขริมลงกว่าเดิมอีก จนเหมือนกับ**คนใบ้เปื้อ**...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 236)

เข็มพลอยใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของ หมอชาญเวช กับ “หมอเทวดา” และ “ดอกไม้ขาดน้ำ” เปรียบเป็นคนที่มีความสามารถเรียนรู้ และสั่งสมประสบการณ์จากการบำบัดรักษาผู้ป่วยจนเกิดความเชี่ยวชาญรักษาผู้ป่วยหนัก ที่ไม่น่าจะมีชีวิตรอดพ้นจากความเจ็บป่วยให้หายได้ หมอชาญเวชมีลักษณะสุขุมเคร่งเครียดในการทำงาน ไม่แจ่มใส มีเรื่องเครียดในจิตใจ ไม่มีเรื่องราวที่ดีทำให้สบายเหมือนดอกไม้ที่ขาดน้ำ มาหล่อเลี้ยงให้งดงาม ดังตัวอย่างข้อความ

...เขามักหมกมุ่นกับวิธีรักษาคนไข้คนนั้นคนนี่ที่รับเข้ามาในหอผู้ป่วย ไข้ว่าเขาจะเป็น**หมอเทวดา** หรือหมอแสนดีในนวนิยายที่ไหน... (เข็มพลอย, 2555, หน้า 185)

...โดยเฉพาะเขาคณัน คุณหมอชาญเวชนะ มิน่า แม้ถึงบอกว่าหน้าตาเขาเหมือน**ดอกไม้ขาดน้ำ** ถ้าคนไทยทุกคนคิดแบบนี้ การสาธารณสุขสมัยย่อมต้องกระจุกตัวเป็นธรรมดา แต่คนทุกคนก็มีสิทธิ์เลือกสิ่งที่คิดว่าดีที่สุดให้กับตัวเองมิใช่หรือ... (เข็มพลอย, 2555, หน้า 117)

วลีษฐ เดชกุญชร ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแต่ง กับ “นักรบ” เปรียบเป็นชายนักต่อสู้ปกป้องชาติบ้านเมือง เสียสละ รักแผ่นดินเกิด ออกสู้รบ อดทนต่อความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ขวากหนามของชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...“ถูกแล้วครับ” วีรเดาใจ “ผมกำลังจะพูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ นี่ในคำวันนี้ ผมเห็นใจพวกคุณเป็นที่สุด ใครที่ไหนจะมารู้หัวอก**นักรบ** เท่ากับ**นักรบ**ด้วยกัน ไม่มีหรอกครับ ถ้าผมตกอยู่ในภาวะอย่างเดียวกับคุณ ผมอาจจะทำอะไรรุนแรงยิ่งกว่านั้นไปแล้วก็ได้” ... (วลีษฐ เดชกุญชร, 2523, หน้า 451)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของซัพ กับ “นักฝัน” “เศษไม้ไร้ค่า” เปรียบเป็นชายที่มีความใฝ่ฝัน มีความมุ่งหวังในชีวิต และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นมีความหวัง มีทางสว่างในชีวิต ซัพเปรียบตนเองเมื่อครั้งที่ได้รับ

บาดเจ็บ มีบาดแผลเน่าเรื้อรังรุนแรง มีไข้สูง ชีวิตมีทางรอดน้อย ไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้เหมือนเศษไม้ที่ไม่มีคุณค่าถูกทิ้งขว้างอาจจะจะถูกโยนทิ้งลงทะเลได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ซัพไม่เพียงเป็น**นักฝัน** เขายังช่วยปลูกให้สักต้นจากหลัก ภายใต้อิฐหน้าสงบของซัพ ช้อนความฝันเอาไว้ อีกทั้งความร่าเริงและช่างจินตนาการ... (ประชาคม ลูนาชัย, 2543, หน้า 99)

...ถ้าหากอาการเขาทรุดหนักแผลเน่าเรื้อรัง ไข้ขึ้นสูง มองเห็นทางรอดน้อยลงเรื่อย ๆ เขาอาจถูกโยนลงทะเลเหมือน**เศษไม้ไร้ค่า**... (ประชาคม ลูนาชัย, 2543, หน้า 51-52)

ประภัสสร เสวิกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของดาวิช กับ “สุนัขขี้เรื้อน” เปรียบเป็นผู้ชายที่มีสถานะต่ำต้อยไม่มีอำนาจ ไม่มีพลังกำลังจากกองทัพในทะเลทราย ไม่สามารถต่อสู้ได้ทำให้หมดอำนาจในการปกครองดังตัวอย่างข้อความ

“ความคิดของท่านเฉียบแหลมนัก...เพราะเมื่อถึงตอนนั้นแล้ว ดาวิชก็ไม่แตกต่างจาก**สุนัขขี้เรื้อนตัวหนึ่ง**”

นายทหารคูใจค้อมีศีรษะรับคำชม... (ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 370)

หยก บุรพา ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งไม่มีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะของก่ง กับ “แกน” เปรียบเป็นคนสำคัญที่สุดในชีวิตของหยกคอยค้ำจุนชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นเป็นคนดีมีการศึกษา ก่งคอยสั่งสอนและสอนประสบการณ์ชีวิตให้หยกเป็นคนกตัญญู ขยันขันแข็ง ก่งเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นต้นแบบผู้ทรงคุณธรรมให้หยกและชาวบ้านในท้องถิ่นต่างพากันเคารพและศรัทธาก่งเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างข้อความ

...ฉันน่าจะข้ามเรื่องเหล่านี้ไป เพราะบางคนอาจจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ ไม่สุนทรียอารมณ์ แต่ฉันคิดว่า หากไม่เล่าตอนนี้ไว้แล้ว ชีวิตของเด็กห้องแถวยากอย่างฉันจะขาดความสมบูรณ์ไปได้ ซึ่งจะเป็นเรื่องที่น่าเสียดาย...บางสิ่งในวัยเด็กของฉันเมื่อยี่สิบปีก่อนในปัจจุบันนี้ได้เลือนหายไปแล้วเมื่อเงาของความเจริญทางวัตถุได้เคลื่อนเข้ามาบดบัง

ชีวิตคนยากจนเมื่อยี่สิบปีก่อนต่างกับในปัจจุบันนี้มาก ฉันโชคดีที่ได้เดินผ่านยุคสมัยเหล่านั้นมาด้วยชีวิตของตนเองมาสู่สมัยนี้อย่างต่อเนื่องกัน ได้พบเห็นความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุของบ้านเมืองและความแปรผันทางจิตใจของผู้คนด้วยสายตาและความรู้สึกของตนเอง...ฉันรักชีวิตคนจนและชีวิตคนบ้านนอก

ไม่ว่าชีวิตปัจจุบันของฉันจะแปรโฉมเปลี่ยนทิศทางไปอย่างไร ฉันก็ลืมชีวิตหนหลัง
ไม่ลง-ชีวิตที่มีก่งเป็นแกน เป็นสรวง...

(หยก บุรพา, 2520, หน้า 159)

ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งไม่มีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคลิกลักษณะ
ของพัก กับ “หุ่น” เปรียบเป็นคนที่มีการสงบนิ่งด้วยความเกรงกลัววิตกกังวลใจ พักยืนรอ
ครูใหญ่ในห้องทำงานด้วยอาการนิ่งสงบกังวลใจและเกรงกลัวต่อสายตาครูใหญ่ที่มองพัก
ด้วยสายตาดูหมิ่นเหยียดหยาม ดังตัวอย่างข้อความ

...ภายในห้องพัก ครูใหญ่กำลังนั่งตรวจรายงานของครูบางคนอยู่ที่โต๊ะทำงาน
บนโต๊ะมีหนังสือวางซ้อนอยู่สองสามเล่ม ที่เสียบปากกาตั้งอยู่ด้านขวามือข้างที่เขียนหรือ
ครูใหญ่เงยหน้าขึ้นเมื่อได้ยินเสียงเคาะบังตา

“เข้ามาได้!” เมื่อเห็นว่าเป็นพัก แกจึงก้มหน้าก้มตาทำงานบนโต๊ะต่อไป

พักพลักบังตาเดินเข้ามาในห้อง ปล่อยให้มันติดกลับ ส่งเสียงเอี๊ยด-อ๊าด
ก่อนสงบนิ่งเงียบ หยัดยืนอยู่ที่มุมห้อง สายตามองไปที่ครูใหญ่รอคอยเพื่อให้แกได้พูด
ขึ้นมา แต่แกยังคงง่วนอยู่กับงานบนโต๊ะ เหมือนกับว่าภายในห้องนี้มีแกอยู่เพียง
คนเดียวเท่านั้น พักไม่เคยเห็นครูใหญ่มีท่าทีเช่นนี้มาก่อน โดยมากถ้าเป็นเรื่องงานแล้ว
มักจะรีบ ๆ ส่ง จบเรื่องแล้วก็ออกจากห้องไปทำงานตามที่สั่ง ไม่เคยให้มายืนแช่
เป็นหุ่นอย่างคราวนี้...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, 216)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งไม่มีชีวิตแบบอุปมาเปรียบ
บุคลิกลักษณะของซัพ กับ “ผ้าชีรีว” เปรียบเป็นคนไร้ค่า ไม่มีประโยชน์เหมือนถูกทอดทิ้งให้มีชีวิต
ในเรือกลางทะเลลึก ซัพรู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดายชีวิตไร้คุณค่าเปรียบเหมือนผ้าชีรีวที่ไร้ความสำคัญ
ถูกมองข้ามโดนทิ้งขว้างไว้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาถูกทิ้งไว้เหมือนผ้าชีรีว เรือสองลำแล่นสวนกันไปคนละทาง เมื่อลำสอง
ห่างออกไปจนแลเห็นเพียงเสากระโดง พูเร่งเครื่องพาเรือศิลา 4 แล่นลงใต้ กลุ่มคนอวนพากัน
กลับขึ้นเก่ง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 36)

ประภัสสร เสวิกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งไม่มีชีวิตแบบอุปมาเปรียบ
บุคลิกลักษณะของดาวิช กับ “รูปสลึงซีดสี” คุณพ่ออธิการเบอร์นาร์ด ไฮล์ม นักบวชชรา

ที่เปรียบดาวิซที่นั่งนิ่งด้วยท่าที่สง่างามเหมือนรูปสลึงซึลลดาเปรียบดาวิซเป็นลูกผู้ชายแข็งแกร่ง
สง่างามมาจากทะเลทราย ซึ่งสลึงซึลลดาเป็นสัญลักษณ์ของทะเลทรายอีลิปต์ที่ใหญ่โต
มีความสำคัญน่าเคารพยำเกรง ดังตัวอย่างข้อความ

...“พ่อชื่อเบอร์นาร์ด โฮล์ม จะไปเป็นอธิการที่โบสถ์อังกฤษในฟาร์วาร์ห์ นักบวชชรา
แนะนำตัวเองหลังจากที่นั่งเงียบ ๆ กันมาครู่หนึ่ง

ผู้ที่นั่งอยู่ข้างหน้าไม่แสดงอาการยินดียินร้ายกับคำแนะนำตัว รูปร่างที่ได้สัดส่วนนั้น
ดูมั่นคงราวรูปสลึงซึลลดา

“ให้พ่อรู้จักชื่อของลูกบ้างได้ไหม” ท่านสาธุคุณถามขึ้นเบา ๆ

“เรียกข้าว่าดาวิซ” อีกฝ่ายตอบโดยไม่ได้หันกลับมามอง “ดาวิซลูกของซึลลดาบาช”

“ดูเหมือนพ่อจะเคยได้ยินชื่อซึลลดาบาช” ท่านสาธุคุณเพิ่มพำพลังทบทวน
ความทรงจำ...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 94)

อรุณมณัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งไม่มีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคคลิกลักษณะ
ของลีลา กับ “สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ” ลีลาเป็นน้องคนเล็กที่พิชิตอุปการะเลี้ยงดูตั้งแต่เล็กซึ่งเป็น
ภาระของครอบครัว พี่สะใภ้ของลีลาพูดต่อหน้าลีลาโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของลีลา
ว่าจะน้อยใจหรือไม่ โดยไม่สะทกสะท้านต่อสิ่งที่ถูกกระทำ ดังตัวอย่างข้อความ

...“น้องคนเล็ก” พี่ติระบอกเป็นสูตรที่เดียว

“รู้” พี่สะใภ้ตอบ “พี่พิชิตเอามาตั้งแต่อายุเท่าไรนะ” พี่สะใภ้พูดอย่างเปิดเผย
ต่อหน้าลีลา ราวกับว่าหล่อนเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ

อำนาจเงินทำให้คนบางคนตั้งตัวเองอยู่เหนือผู้อื่นได้เสมอ จะพูดจะจาก็ไม่ค่อย
ยอมเกรงใจใคร

แล้วหล่อนก็แลดูลีลาห่าง ๆ ด้วยสายตาชั้น ๆ อย่างเก่า นี่แหละท่าคุณประมิน
พี่สะใภ้ของลีลา

ลีลาไม่เห็นว่าจะตัวเองจะมีอีสิบมืออีสิบขา หรือสิ่งมหัศจรรย์สิ่งที่แปดของโลก
หรืออย่างไร พี่สะใภ้จึงมีอาการปานนั้น...

(อรุณมณัย, 2520, หน้า 72)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งไม่มีชีวิตแบบอุปมาเปรียบบุคคลลักษณะของฟัก กับ “ขวาน” ฟักเป็นผู้ที่ซื้อตรงต่อหน้าที่การงาน รักความยุติธรรมเที่ยงตรง ไม่อยากให้ตนเองต้องตกเป็นเครื่องมือของผู้มีอิทธิพลเหนือกว่า ฟักเปรียบตัวเองเป็นเหมือนกิ่งไม้ที่ถูกเอาไปทำเป็นขวาน แล้วกลับนำมาโค่นลำต้นของตนไม้ใหญ่ ที่เป็นที่พึ่งพาของข้าทาสบริวาร เป็นที่เคารพยกย่องนับถือของบุคคลทั่วไป ดังตัวอย่างข้อความ

...ท่านเจ้าคุณเหมือนไม้ใหญ่ นกกาย่อมอยากบินมาอาศัยจิกกินลูกไม้ แต่ถ้าหมดผลเมื่อไร จะหานกเหลือได้หรือเปล่า”

“อ้าว ! ทำไมคุณพ่อมองเสียอย่างนั้น” ทั้งอุทานอย่างฉุน ๆ

“พ่อมองอย่างนี้แหละ แล้วก็เห็นอย่างนี้ แล้วตัวพ่อก็จะว่าไปก็เหมือนกิ่งไม้ เขาถากเอาไปทำด้ามขวานแล้วกลับมาโค่นลำต้นเสีย พี่ไม่อยากจะเป็นขวานให้ใคร ตัดต้นไม้ใหญ่ พ่อทั้ง พ่ออยู่ตามประสาพี่ดีกว่า”...

...คำตอบของฟักคือการตัดสินใจเรื่องให้ยุติลงเพียงเท่านั้น ทั้งเองแม้หน้าจะเสีย เพราะความผิดหวังระคนเป็นห่วงพี่ชาย แต่ก็มีสติพอจะรู้ว่าฟักไม่ประสงค์จะให้เกลี้ยกล่อมหรืออ่อนวอนอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 545)

1.2 ใช้เปรียบเทียบทัศนคติของตัวละคร สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบทัศนคติของแสนดี กับ “สตรีสันคิต” สะท้อนลักษณะของผู้หญิงที่หมดปัญญา กับสิ่งคาดหวังไว้ในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีก็เช่นกัน...เออ...นี่ถ้าหากหล่อนอยู่เรียนหนังสือ อย่างที่ท่านผู้ทรงปัญญา ท่านชอบใช้สำนวนฝรั่งว่า ‘ทำเอ็ม’ หรือ ‘ทำพีเอชดี’ อันมีความหมายแปลเป็นไทยง่าย ๆ ว่า เรียนต่อเอาปริญญาโท หรือปริญญาเอก แล้วต่อจากนั้น หล่อนก็อาจจะได้แต่งงานกับบุรุษผู้ทรงภูมิปัญญาเช่นกัน ที่นี้หล่อนก็คงมองเห็นารชาติได้เต็มตา เขาก็คงจะมองดูหล่อนอย่างทิ้ง และไม่อาจดูแคลนหล่อนต่อไปอีกว่า เมื่อพลาดจากเขาไปแล้วหล่อนก็เหมือน**สตรีสันคิต**

แสนดีคิดว่านวลอยู่คนเดียว จนกระทั่งหล่อนรู้สึกตัวเหมือนตัวเองเป็นเครื่องจักร หรือตุ๊กตา ลักแต่เคลื่อนไหวไปตามสัญชาตญาณ...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 91)

วินทร์ เลียววาริณ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบทัศนคติของรุจน์ รุจิเรข กับ “จอกแหน” สะท้อนลักษณะของคนที่ไม่มีความหมายในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...อาจจะจริงอย่างที่หล่อนว่า วิธีชีวิตพวกเขาสองคนไม่เคยเหมือนกัน และไม่มีวันเหมือนกัน พวกเขาเป็นเพียงจอกแหนสองกอลอยหากัน ไกลชิดกันชั่วครู่ชั่วยาม แต่ไม่มีวันอยู่ร่วมกัน... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 363)

1.3 ใช้เปรียบเทียบอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร แก้วแก้ว ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของภูว กับ “เด็กเจ้าอารมณ์” สะท้อนลักษณะของภูว ที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของเจ้าแสงกับพันเอกแผนบุญที่วางแผนจัดการบังคับให้ภูวรับตำแหน่งหัวหน้าขบวนการทำงานใต้ดิน ดังตัวอย่างข้อความ

ความฉุนเฉียวพุ่งวูบขึ้นมา

“ในเมื่อเดินหมากให้เราหมดทุกก้าวแล้ว ทำไมไม่พูดออกมาเสียล่ะว่าให้เราตัดสินใจอย่างไร !”

ทุกคนเงยบ มองเขาเหมือนผู้ใหญ่มองเด็กเจ้าอารมณ์กำลังจะแผลงฤทธิ์อีก เป็นครั้งที่หนึ่งร้อยในวันเดียว

ความเงยบงันในห้องทำให้ชายหนุ่มรู้สึกตัว พลันก็เกิดความละอายใจแม้ว่ายังซึ่งโกรธคุกรุ่นไม่คลาย...

(แก้วแก้ว, 2554, หน้า 348-349)

ว.วินิจัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของลอออร กับ “สาวน้อยแรกรัก” สะท้อนลักษณะของลอออรมีจิตใจระวนกระวาย บั่นป่วนใจ แอบนึกโกรธตัวเองที่ไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ความรู้สึกให้ปกติได้มีอาการเหมือนหญิงสาวที่เพิ่งได้พบชายผู้มีใจรักให้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ใจเธอโลดแรงขึ้นวูบหนึ่ง เมื่อก้าวลงจากรถยนต์ จู๋คุณจรวชขึ้นบันไดตึกก็เห็นชายหนุ่มลงบันไดมาช่วยประคองสตรีชราให้เดินขึ้นไป

ตาต่อตาสบกัน ลอออรเป็นฝ่ายหลบสายตาลงต่ำ เธอรู้สึกร้อนฟ่าวสลับเย็น วูบวาบไปทั้งตัว จนนึกเคืองตัวเองว่ามีอาการเหมือนสาวน้อยแรกรักได้ยินเสียงคุณจรวชทักชายหนุ่ม เบา ๆ

“เจ้ามาเหมือนกันรี”

“ครับ คุณป้า” เขาตอบเบา ๆ พอกัน “นรินทร์เชิญผม ผมเพิ่งมาถึงยังไม่ทันเข้าไปในห้องโถง”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 666)

ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของพัก กับ “คนไข้หนัก” สะท้อนลักษณะของผู้ที่มีความทุกข์ใจวิตกกังวลมีอาจเล่าระบายนใจให้ใครฟังได้ เมื่อได้รับสื่มาจากมายสมทรงรู้สึกเหมือนคนป่วยที่รอคอยแพทย์มารักษาเยียวยาให้หายจากโรคร้ายที่เกิดจากความทุกข์ใจ ทำให้เศร้าซึมไร้เรี่ยวแรงส่งผลกระทบให้คุณภาพชีวิตของพักทั้งร่างกาย จิตใจ หน้าที่การงานและชีวิตตกต่ำแย่ลง ดังตัวอย่างข้อความ

...พักเอื้อมมือเข้าหาเหล่าที่รอคอยมาทั้งวัน ดวงตาแววโรจน์ขึ้นมาราวกับคนไข้หนัก ที่มีโอกาสได้มาหาหมอพิเศษ ซึ่งใคร ๆ ต่างรำลึกกันนักหนาถึงสรรพคุณ... (ชาติ กอบจิตติ, หน้า 2551, หน้า 304-305)

วินทร์ เลียววาริณ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของรุจน์ รุจิเรข กับ “คนที่ลอยคอกกลางทะเล” สะท้อนลักษณะของคนที่มึนงงสับสนในชีวิตที่เต็มไปด้วยความกว้างขวางที่พึงที่ปรึกษา กำลังหาหนทางในการแก้ไขอุปสรรคในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ชายคนนั้นก็คือ แสง คนรับใช้ของท่านทูตนั่นเอง เขาเดินไปหาคนคุ้นเคยเหมือนคนที่ลอยคอกกลางทะเลล้นพบเห็นขอนไม้ลอยมา... (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 29)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของซัพ กับ “นก” สะท้อนลักษณะความรู้สึกที่อิสระทางความคิดไม่ต้องแบกรับภาระหนักจากปัญหาชีวิตที่รุมเร้าเหมือนนกกำลังโฉบบินในท้องฟ้า และเปรียบเทียบ เรา (พล) กับ “สัตว์ทะเลที่กระหายหิว” สะท้อนลักษณะความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในโลกกว้างและต้องไขว่คว้าทุกสิ่งเท่าที่จะคว้ามมาได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...งานเขียนพาผมเหินลอยไปสู่โลกอีกโลกหนึ่ง ไม่มีความทุกข์ทรมานของงานหนัก ไม่มีความเปล่าเปลี่ยวเดียวดาย ผมเป็นดั่งนกซึ่งกำลังโฉบบินไปบนท้องฟ้าไร้อาณาเขต... (ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 199)

...น้ำเค็มเคลือบร่างของเราจนกลายเป็นสัตว์ทะเลที่กระหายหิว... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 157)

1.4 ใช้เปรียบเทียบความงามของตัวละคร ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบกล่าวถึงความสวยงามของแป้วแหว กับ “เด็กที่ยังไร้เดียงสา” สะท้อนลักษณะความสวยงามของแป้วแหวที่บริสุทธิ์ผุดผ่องไร้ที่ติ พฤติกรรมของแป้วแหวเหมือนเด็กที่อยากทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้เขาสนุกสนาน ไม่ต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อน สร้างความสุขสนุกให้กับชีวิตอย่างไร้เดียงสา ดังตัวอย่างข้อความ

...ที่นี่ แป้วแหวกก็ทำให้ทุกคนตะลึง มองความสวยงามอันบริสุทธิ์ผุดผ่องของหล่อน แม้แต่คุณป้า ผู้พบเห็นผู้หญิงมามากต่อมากแล้ว

ใบหน้าหวานใสอ่อนแอรมเหมือนเด็กที่ยังไร้เดียงสา ร่างระหงกลมกลิ้ง ผิวเป็นสีออกชมพูเนียน ภายในชุดผ้าแพรบางเบา บางส่วนพันแนบเนื้อ บางส่วนทิ้งชายพลิ้วไปตามสายลมจากพัดลมเครื่องใหญ่...เย็นเฉย”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 416)

สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบกล่าวถึงความสวยงามของแสนดีกับ “แขกขาว” สะท้อนลักษณะความงามของแสนดีที่มีลักษณะสวยคมเข้มเหมือนแขกขาว ดังตัวอย่างข้อความ

...เขายังสนทนากับแสนดีอีกสองสามประโยค จึงได้เดินมายังโต๊ะผกายรัตน์ ลากเก้าอี้ที่ยังเหลืออยู่ตัวหนึ่งมานั่ง ปากถามว่า

“มากินข้าวกลางวันที่นี่เหมือนกันหรือคุณ?”

ผกายรัตน์ยิ้ม ๆ ตอบว่า

“มาดูแลเชียร์ เห็นเขากันว่าสวยเหมือนแขกขาวก็เลยอยากเห็นตัวจริงขึ้นมา เสียตายที่ดูเหมือนจะอายุมากเกินไปหน่อย ไม่งั้นจะลองทาบตามเข้าประกวดปีหน้า”

“ขอเสียทีเถอะเรื่องจะให้ผู้หญิงบำเพ็ญบำเพ็ญของตัวเอง”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 257-258)

ว.วินิจัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบกล่าวถึงความสวยงามของลอออรกับ “เถาไม้อ่อน” สะท้อนลักษณะความงามของลอออรที่สวยอ่อนหวานละมุนละไม กิริยามารยาทอ่อนโยนบอบบางน่าทะนุถนอม ดังตัวอย่างข้อความ

...ผู้หญิงคนนี้อบบาง แต่เข้มแข็งนัก จนเจ้าดิเรกรูจ อดทิ้งในคุณสมบัติที่ตรงกันข้ามกันอย่างยิ่งเสียมิได้ ถ้ามองอย่างผิวเผิน เธอก็เป็นผู้หญิงเข้มข้อยละมุนละไมเหมือนเถาไม้อ่อนที่ไม่อาจยืนหยัดอยู่ได้ตามลำพัง ต้องพึ่งพิงไม้ใหญ่อยู่เสมอ... (ว.วินิจัยกุล, 2551, หน้า 646)

1.5 ใช้เปรียบเทียบพฤติกรรมของตัวละคร อรุณมัยใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบพฤติกรรมของลีลา กับ “น้องคนเล็ก” สะท้อนพฤติกรรมที่กฤษฎาแสดงต่อลีลาอย่างสนิทสนม กฤษฎาจึงมีลีลาขึ้นจากหาดราวกับจูงน้องคนเล็ก แสดงให้เห็นถึงการได้รับความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากทุก ๆ คนในครอบครัว ลักษณะนิสัยของน้องคนเล็กมักจะเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้เสียสละ ดังตัวอย่างข้อความ

...กฤษฎาจึงมีลีลาขึ้นจากหาด ราวกับจูงน้องคนเล็ก เขาไม่สูงกว่าลีลาเท่าไรนัก ไม่เหมือนไกรศรี กฤษฎาอยู่ห่างจากลีลานิดเดียว จนลีลาได้กลืนกาย กลืนตัวมนุษย์ผู้ชายแปลกดีเหมือนกัน... (อรุณมัย, 2520, หน้า 358)

สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบพฤติกรรมของแสนดี กับ “นักโทษประหาร” แสดงความรู้สึกของแสนดีเมื่อแต่งงานกับ พพนฯ มหัท ครั้นถึงสัมผัสเนื้อตัวแสนดีรู้สึกอยากจบชีวิตลงด้วยโทษประหารชีวิต แสนดีรู้สึกผิดที่เลือกแต่งงานมาเป็นภรรยาของนายมหัท เพื่อให้ได้เซ็ดหน้าชูตาในสังคม ให้ตนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อความสบายที่เอาชนะราชิตคู่รักเก่าได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีหมุนร่างไปตามมือที่จับหล่อนให้หันไปเผชิญหน้าเขา หล่อนบอกไม่ถูกว่าหล่อนรู้สึกอย่างไรต่อบุรุษผู้นี้ หล่อนพยายามคิดว่าหล่อนเป็นภริยาของเขา...แต่ในบางครั้งเมื่อถูกสัมผัสรัดตรึงอย่างรุนแรงในบางครั้ง...แสนดีอยากจะทำหล่อนเป็นนักโทษประหารมากกว่า !... (สีฟ้า, 2536, หน้า 229)

ประชาคม ลุณชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุณชัย) กับ “นักโทษ” แสดงความรู้สึกของผู้ที่ขาดความอิสระเสรีภาพเหมือนเป็นนักโทษที่มีความผิดถูกคุมขังไว้ สะท้อนให้เห็นถึงความอึดอัดทรมานทำงานด้วยความยากลำบาก ดังตัวอย่างข้อความ

...ไม่มีอะไรดีต่อเขาเลยสักอย่าง-เพื่อนร่วมงานดูร้าย ถ้าแก่กระทำต่อเขาอย่างไรน้ำใจ เรือสีล่ำกักขังเขาไว้เยี่ยงนักโทษ... (ประชาคม ลุณชัย, 2543, หน้า 42)

ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบพฤติกรรมของฟัก กับ “แจ็กโหว่เจ้า” แสดงพฤติกรรมของฟักที่โหว่ขอมาครูใหญ่แบบไม่เต็มใจฝืนใจก้มลงกราบทั้ง ๆ ที่ฟักมิใช่คนผิดอาการของฟักจึงเหมือนแจ็กโหว่เจ้า เปรียบกับ “สุนัข” สะท้อนให้เห็นว่าฟักเป็นผู้ที่ทำอะไรโดยขาดสติยั้งคิด ไม่แก้ไขปัญหาวีชีวิตด้วยสติปัญญา อาศัยพึ่งพาสุร่าเป็นเครื่องมือทำให้ร่างกายมีเมมาเพื่อปลอบประโลมจิตใจที่ผิดหวังจึงขาดการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ฟักเป็นผู้ที่หลงเชื่อไว้ใจครูใหญ่ซึ่งเป็นผู้ที่สังคมให้ความเคารพนับถือเปรียบเหมือนสุนัขเชื่อฟังเจ้าของ และเปรียบกับ “ไส้เดือน” เพื่อแสดงพฤติกรรมอาการของฟักที่พาร่างกายที่บอบช้ำกลับมาที่ฟักเหมือนไส้เดือนเลื้อยเปรียบกับการเคลื่อนไหวของฟักที่บาดเจ็บจากการถูกรุมทำร้าย ดังตัวอย่างข้อความ

ครูใหญ่นิ่งเงียบไม่ว่าอะไร มีท่าทางคล้ายกับว่า เอ้า จะเอาอย่างนั้นก็ตามใจฉันก็ไม่ขัดข้อง

ฟักฝืนใจยกมือขึ้นรีบโหว่แล้วก้มลงกราบกับพื้นกรงขัง

“ไม่เอา ๆ... โইห่าทำยังกับแจ็กโหว่เจ้า กราบดี ๆ ซ้ำ ๆ แล้วพูดด้วยว่าผมขอมาเรื่องที่แล้วมาครับครูใหญ่...” เสียงจาหอมล้งเต็ดขาดให้ฟักปฏิบัติใหม่อีกครั้งหนึ่ง

มายสมทรงแหงนหน้ามองจาหอม ดวงตานางแวววาวคล้ายขุ่นเคืองอยู่ภายในฟักค่อยพนมมือขึ้นซ้ำ ๆ ก้มหน้าพูด ไม่กล้าสบตาใคร

“...ผม...ขอมา...ครับครูใหญ่...” -โইเหี้ย โইสัตว์...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 293-294)

...ฟักกลับเข้ากระต๊อบ วางขัน ยกขวดเหล้าขึ้นสองกับแสง แล้วกระดกอีก ๆ ลงล่ำคอ อาการมีนที่เหมือนมีเชื้ออยู่แล้วในตัวเมื่อวาน พอเดิมเหล้าเข้าไปความมีเมมานั้นก็กลับม่ายตาย ดังสุนัขเชื่อฟังที่เจ้าของกระดิกเรียก... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 180)

...ฟักนั้นป้อแป้เต็มที บางขณะคิดคร่ำว่าคงไปได้ไม่ถึงบ้านแน่ แต่ต้องแข็งใจเดินต่อไป พยายามที่จะกระเสือกกระสนตัวเองให้ไปถึงให้จงได้ แม้ว่าบางครั้งจะต้องคลานอยู่บนโคลนเชรอะชะระเหมือนหมาก็ตาม เขายังคงพาร่างบอบช้ำเคลื่อนไปข้างหน้า แม้ว่าจะเชื่องช้าเช่นไส้เดือนเลื้อย...ในที่สุดก็มาถึงจนได้... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 229-230)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปมาเปรียบพฤติกรรมของแป้วแหว กับ “ดอกกุหลาบแรกแย้ม” แสดงพฤติกรรมของแป้วแหว เมื่อโดนคุณนาย นวลวรรณดุว่ากล่าวแป้วแหว แป้วแหวไม่เคยรู้สึกโกรธใคร พอถูกดุด่าทำหน้าตาน่าสงสาร หน้าจ้อย แป้วแหวเป็นเด็กน่ารักมีเสน่ห์พอทำหน้าสลดไม่สดชื่น ศรีฟ้าพิเลียงจึงเปรียบแป้วแหวเหมือนดอกกุหลาบแรกแย้มถูกน้ำร้อนลวก ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแหวมันก็พึงรู้เรื่องเหมือนกัน อายุตั้ง 9 ขวบ 10 ขวบแล้วนี่ ถึงได้ทำหน้าจ้อย แต่ไม่เห็นวี่แววความโกรธ เพราะแป้วแหวโกรธใครไม่เป็นครีयाเลียงแป้วแหวมาแปดปีเต็ม ๆ แล้ว ยังไม่เคยเห็นมันโกรธใคร

แต่หน้าตายามที่โดนตีหรือโดนด่ามันหน้าเวทนานัก ทั้งจ้อยทั้งเหย สลดเหมือนดอกกุหลาบแรกแย้มถูกน้ำร้อนลวกเลยทีเดียว

“เอามันมานี่ก่อนซิ” สัมเลียงของคุณนายแสดงว่าอารมณ์ไม่สู้ดีนัก...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 117)

จากการศึกษา พบว่า นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมาโดยใช้คำเชื่อมอย่างหลากหลาย คำว่า เช่น เหมือน ดุจ ดัง ราว รวากับ เสมือน เสมือนเป็น เป็นเสมือน เหมือนเป็น เหมือนกับ เป็นต้น เปรียบได้กับ เปรียบเหมือน คล้าย ยิ่งกะ ยิ่งกับ อย่าง เป็นต้น คล้าย ๆ กับ กลายเป็น เท่ากับ เป็นแค่ เหมือน...เป็น รวากับ...เป็น ไม่ต่าง ไม่ต่างกับ ฯลฯ นำมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นภาพตัวละครในด้านบุคลิกลักษณะ อารมณ์ความรู้สึก ความงาม และพฤติกรรมของตัวละคร

2. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปลักษณะ ความนึกเปรียบเทียบแสดงความเปรียบโดยนัยเกิดจากการเปรียบลักษณะหรือคุณสมบัติเด่นของสิ่งหนึ่งมากล่าวแทนเพื่อแสดงภาพลักษณ์ของอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง ไม่ต้องใช้คำเชื่อมหรือใช้คำเชื่อม เป็น เท่า คือ สื่อความหมายทำให้เกิดมโนภาพที่ลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจสารได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปลักษณะ ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร ทศนคติของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกตัวละคร สถานภาพของตัวละคร ดังนี้

2.1 บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร ผาด พาสีกรณ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณะ เปรียบบุคลิกลักษณะนิสัยของมาราดา กับ “คนถูกสาป” แสดงบุคลิกลักษณะของมาราดาที่เป็นเหมือนคนถูกสาป มาราดาเชื่อว่าเหตุที่ต้องมาพบกับปลิวและปรัชญ์อีกครั้งนั้น

จะต้องเป็นคำสาปที่เกิดขึ้น ตอนที่ปรัชญ์จูบมาราดาที่ลานพระพรหม จึงเป็นคนที่ถูกอำนาจวิเศษของผู้มีฤทธิ์ คือ พระพรหมเสกให้ชีวิตของมาราดาหวนกลับมาพบกับปรัชญ์อีกครั้ง ดังตัวอย่างข้อความ

ผู้ชายคนนี้เป็นพ่อของปลิว พ่อของเพื่อน

ครั้งหนึ่ง ในปลิว เธอเห็นปรัชญ์ ครั้งนี้ ในปรัชญ์ เธอเห็นร่องรอยของปลิว เปรอะเปื้อนอยู่ทั่วไป ตรงนั้นนิดตรงนี้หน่อยในดวงตา ในรอยยิ้ม ในอากัปกิริยาจิตปาละ มันช่างเป็นความลงตัวเหมาะเจาะที่ได้ผิดจางหazeอย่างถ่องแท้ที่สุด มาราดาเชื่ออยู่ลึก ๆ ว่า จากความอึ้งตึงที่เกิดขึ้นในชีวิตของเธอนั้น มันต้องมีอะไรเกี่ยวพันกับการที่เขายูบเธอที่ลานพระพรหมอย่างแนบเนียนที่สุด

เธอเป็นคนถูกสาป มาราดาสรุปกับตัวเองอย่างนั้น

“อืมอะไรจ๊ะพี่”

เสียงทู่ของปรัชญ์ทักขึ้น เธอเพิ่งรู้ว่าเธออึ้ง แต่ไม่ใช่อึ้งแห่งความปิติมันเป็นอึ้งเยาะในโชคชะตา เธอโคลงศีรษะ

“คำคิดว่าเราคงถูกสาป” เธอถอนใจ “และถ้าเราถูกสาปมันต้องเป็นความผิดของคุณนั่นแหละ”

(ผาด พาสีกรณ, 2558, หน้า 527)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบ บุคลิกลักษณะนิสัยของสามภพ กับ “มนุษย์หิน” แสดงบุคลิกลักษณะของสามภพที่รู้สึกสงสารหญิงคนรักเก่าที่สูญเสียสามี ชีวิตเดือนสามภพให้จดจำความรู้สึกที่ผู้หญิงคนนี้ทำให้เสียใจเมื่อครั้งก่อน แต่สามภพได้พูดตอบเปรียบว่าหากตนไม่แสดงความรู้สึกเสียใจ ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นต่อหน้าต่อตา จิตใจเข้มแข็งเกินไปจะกลายเป็นมนุษย์หิน ดังตัวอย่างข้อความ

“ไม่ถึงขั้นหกรอก แต่จะไม่ให้สงสารมั่งเลยก็ออกจะเป็นมนุษย์หินเกินไป”

“นึกถึงเวลาเขาทำแฉิ่งให้มาก ๆ” (กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 376)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบ บุคลิกลักษณะนิสัยของซัพ กับ “ลูกครึ่งจีน” แสดงบุคลิกลักษณะของซัพที่มีผิวพรรณขาวเหมือนผู้มีเชื้อสายจีน ไม่เคยทำงานตรากตรำร่ำแดดจนผิวคล้ำ ดังตัวอย่างข้อความ

...มองแวบแรกสักกล่าเอาหัวเป็นประกันได้ว่าข้าพเจ้าไม่เคยออกทะเลมาก่อน เขาอาจเป็น**ลูกครึ่งจีน**บุญน้อย พ่อแม่ไม่รวยและต้องกู้หนี้ยืมสินมาบวชลูกชายหัวแก้วหัวแหวน แล้วบัดนี้ เขาต้องระหกระเหินมาหางานทำ... (ประชาคม สุนาชัย, 2543, หน้า 13)

ปิยะพร ศักดิ์เกษม ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิกลักษณะนิสัยของนาย กับ “ผู้เปิดม่าน” แสดงบุคลิกลักษณะของนายที่เป็นผู้ทำให้คุณกรณ์ได้มีโลกทัศน์การใช้ชีวิตที่ไม่เสเพลเกร ได้มองเห็นชีวิตในอีกแง่มุมหนึ่งให้เข้าใจความรักและห่วงใยจากบิดาให้มากขึ้น นายเป็นผู้ชี้แนวทางการใช้ชีวิตที่ถูกต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักและภักดีต่อบิดาของคุณกรณ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...‘อาว่าคุณเรียนเร็ว เรียนลัด...ข้ามขึ้นไปหน่อย...’ และท่ามกลางความหม่นมัวมืดดำของความน้อยเนื้อต่ำใจแบบที่ทำให้เขายิ่งอยากโง่งนลงไปสู่ชีวิตที่อิสระเสเพลจนสุดขีดก็ยังมีนายเป็น**ผู้เปิดม่าน**ให้เขาได้เห็นมุมมองอีกด้านหนึ่ง

‘คุณพ่อรักคุณนะคุณกรณ์ แต่ท่านไม่ต้องการสูญเสียความเป็นผู้นำ...โปรดเห็นใจท่านด้วย’...

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554, หน้า 65)

วสิษฐ เดชกุญชร ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิกลักษณะนิสัยของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแต่ง กับ “วีรบุรุษ” “ผู้กล้าหาญ” แสดงบุคลิกลักษณะของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแต่ง เป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว กล้าคิดกล้าพูด และกล้าทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อบ้านเมือง ดังตัวอย่างข้อความ

...วีรลุ่กขึ้นยืนบ้าง แต่สีหน้าและเสียงของเขาเป็นปกติ

“ไหน ๆ คุณก็พูดเป็นส่วนตัวแล้ว ผมก็ขอพูดเป็นส่วนตัวบ้าง ผม ขอขอบคุณที่ยกย่องผมเป็น**วีรบุรุษ** เป็น**ผู้กล้าหาญ** ทั้ง ๆ ที่ผมไม่เคยสำคัญว่าผมเป็นอะไรอื่นนอกจากเป็นตำรวจ ในเวลาปฏิบัติหน้าที่ ผมไม่เคยบ้าปิ่น ผมอาจจะเคยเสี่ยง แต่ก็เป็นความเสี่ยงด้วยวิจารณญาณ ไม่ใช่เสี่ยงตายเหมือนเซียมซี ที่เป็นยังนั้นก็เพราะโรงเรียนตำรวจและโรงเรียนทหารสอนให้ผมใช้สติปัญญาความรู้ ไม่ได้สอนให้ผมบ้าปิ่น คุณพูดถึงนั้วก้อย หัวแม่มือ พูดถึงความต่ำ ความสูงใช้ไหมครับ? ผมจะบอกให้ว่าโรงเรียนตำรวจทหารสอนให้ผมรู้จักและตระหนักในสิ่งนั้นไม่ใช่ตระหนักอย่างเดียว แต่กรมตำรวจยังกำหนดให้ผมปฏิบัติเป็นประจำอยู่ตลอดเวลาด้วย” ...

(วสิษฐ เดชกุญชร, 2523, หน้า 657-659)

หยก บุรพา ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก ลักษณะนิสัยของกั กับ “ครู” แสดงบุคลิกลักษณะของกั เป็นผู้สอนให้หยกเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ สอนประสบการณ์การดำเนินชีวิต กัเลี้ยงดูหยกให้มีความรัก ความอบอุ่นสอนวิชาชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...ข้างตะเกียงลานเป็น “โรงเรียน” อีกแห่งหนึ่งของฉันโดยมีกัเป็นครูสอนวิชาชีวิต
 “คนเราเกิดมาต้องมีความกตัญญูคุณ อย่างครบบริบูรณ์นี้หยกจะลืมเขาไม่ได้
 โตขึ้นต้องหาทางตอบแทนบุญคุณเขาให้จงได้ ให้สมกับที่เขาดีต่อเรา”
 “ไม่ลืมหรอก เพราะรักและเคารพครูมาก” ฉันบอกกัด้วยความจริงใจ...ฉันจะ
 ลืมเลือนครูได้อย่างไรในเมื่อครูให้สิ่งที่ฉันไม่เคยมีในชีวิตด้วย นอกเหนือจากให้
 ความเมตตากรุณาและความรู้
 “เราจะเพียงแต่รักและมีความเคารพอยู่ในใจไม่ได้ ไม่พอ เราต้องหาโอกาส
 ตอบแทนด้วย...ตอบแทนตามกำลังฐานะของเรา”...

(หยก บุรพา, 2520, หน้า 186)

กฤษณา อโศกสินใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก ลักษณะนิสัยของเดือนลิบ กับ “ผู้หญิงสอดรู้” แสดงบุคลิกลักษณะของเดือนลิบที่ช่างพูดช่างเจรจา เหมือนคนสอดรู้สอดเห็น เทียงวันนำมาเปรียบว่าเดือนลิบเป็นผู้หญิงสอดรู้ อยากรู้เรื่องของผู้อื่น ดังตัวอย่างข้อความ

หล่อนเหมือนใครหนอ เทียงวันพยายามทบทวน หากก็ยังไม่สามารถนึกได้
 นึกได้แต่เพียง หล่อนคือผู้หญิงสอดรู้ ทันใดนั้น สีหน้าของเขาจึงออกอาการปึงชา
 “เมื่อก็เห็นคุณวาทม์บอกว่า เดี่ยวเราจะไปดูตึกยูเนียนกัน สร้างด้วยหินทราย
 อีกนั่นแหละ ก้อบปี้มาจากตึกรัฐสภาที่นิวเดลี คือออกแบบโดยสถาปนิกคนเดียวกัน
 ไงคะ” หล่อนพูดเรื่อย ๆ สีหน้าไม่ดูเคร่งขรึมเหมือนเมื่อเข้าที่เขาเคย เหลือบเห็น
 ยามหล่อนเพลอตัว...

(กฤษณา อโศกสิน, 2550, หน้า 32)

ดวงใจใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิกลักษณะนิสัย ของคุณย่าวีฑู กับ “ผู้หญิงนักกิจกรรม” แสดงบุคลิกลักษณะของคุณย่าวีฑูที่มีความกระตือรือร้น

เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากคนรุ่นใหม่ ปรับตัวให้เข้ากับความเจริญทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าล้ำสมัย มีฐานะทางสังคม ชอบการเข้าสังคม พบปะสังสรรค์ มีน้ำใจโอบอ้อมอารี เมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เสียสละเอื้อเฟื้อมีน้ำใจต่อบุคคลรอบข้าง ทุ่มเทร่างกายแรงใจในการทำงาน ทำสิ่งที่มุ่งหวังที่ตั้งเป้าหมายไว้ให้ประสบความสำเร็จโดยได้รับความร่วมมือจากกัลยาณมิตร ดังตัวอย่างข้อความ

...สรุปแล้ว คุณวิฑูคือ**ผู้หญิงนักกิจกรรม**อีกคนหนึ่งไม่ผิดจาก ดร.พรลภา นักเพียงแต่เธอไม่ได้เรียนมากเท่ากับดร.พรลภา และมีได้สังกัดสถาบันใดอย่างเป็นเรื่องเป็นราวเท่านั้น... (ดวงใจ, 2544, หน้า 413)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก ลักษณะนิสัยของชีพ กับ “แม่ทัพน้อย” แสดงบุคลิกลักษณะของชีพที่มีความพากเพียร อดทนต่อสู้กับอุปสรรค มีความมานะบากบั่น มีกัลยาณมิตรให้ความช่วยเหลือ จนรอดพ้นจากวิกฤตที่เผชิญ ชีพเป็นผู้นำพาทุกคนออกเรือหาปลา ลูกเรือทุกคนให้ความเชื่อมั่น เชื่อใจ และวางใจเป็นที่ยอมรับจากทุกคนว่าชีพเหมาะสมจะเป็นได้ทั้งได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...**แม่ทัพน้อย**อย่างชีพมีขุนพลคู่ใจ มีทหารราบที่รักดี เขาจึงเหมาะสมจะเป็นได้ทั้งอย่างยิ่ง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 329)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก ลักษณะนิสัยของผม (ประชาคม ลุนาชัย) กับ “ชายหน้าเศร้า” แสดงบุคลิกลักษณะหน้าตาของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มีหน้าตาทุกข์โศก ผู้คนที่พบเห็นจะมองรู้ว่าชายผู้นี้มีเรื่องทุกข์ใจ หน้าตาไม่สบายใจ ดังตัวอย่างข้อความ

...เจ้าของร้านขายขนมทั่วทั้งตลาดเจ้าพรหมให้นายผมว่า**ชายหน้าเศร้า** คนรอบที่รับกล่องขนมไปส่งต่างอำเภอกันเป็นเสียงเดียวกันว่า ตามผมเศร้าเหมือนนอนร้องให้อยู่ตลอดเวลา พวกเขากระเช้าและเอ่ยชวนเล่น ๆ ไปเที่ยวบ้านแพนด้วยกันไหม อีกคนตะโกนแทรกว่า ไปเสนาดีกว่า อีกคนหันมายักคิ้วให้ผมและว่าบ้านแพนกับเสนามีแต่ผู้ชาย สาวสวยสู้หาราชไม่ได้... (ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 166)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก ลักษณะนิสัยของสามภพ กับ “สิงค่าง” แสดงบุคลิกลักษณะสามภพที่มีนิสัยเจ้าชู้ชุกชอน ทำกรอกรอกัดกับสาว ๆ ได้คู่สมรักในเชิงชู้สาว ดังตัวอย่างข้อความ

สุดท้ายรู้สึกพึงใจในคำตอบ แววดาหลอนฉายแสงรุ่งขึ้นด้วยความภูมิใจในตัวเอง ภูมิใจที่หลอนเป็นรอยจารึกอันยิ่งใหญ่ในชีวิตผู้ชายคนนี้ ความรักลุ่มหลงที่หลอนทำลายเขาสามารถทำให้เขาอยู่เป็นโสดโดยไม่มีกำหนด

“หล้าเห็นครูสาว ๆ ตรงนั้น” หล่อนบ่นปากไปเรื่อย ๆ “ไม่มีอะไรกันมั่งเลยหรือคะ”
 เขาอดมองเขม็งดูหล่อนอย่างรำคาญไม่ได้
 “อ้อ...นี่คุณคงนึกว่าผมเป็น**สิ่งค่าง**อะไรแถวนี้มั้ง”
 “แหม...ก็แปลกนี่คะ อยู่ดี ๆ ไม่คิดจะชอบใคร”
 “ไม่แปลกหรอกคุณ สมัยนี้เขาคิดเรื่องคู่กันนาน ๆ ทั้งนั้นแหละ คุณอย่าเอาตัว
 เป็นมาตรฐานสิครับ ใช่ว่าคุณประสบความสำเร็จแล้วคนอื่นเขาจะสำเร็จได้เหมือนคุณ
 เมื่อไหร่”

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 332-333)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก
 ลักษณะนิสัยของพล กับ “หมู” แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของพลว่ามีนิสัยเรื่อย ๆ เฉื่อย ๆ
 ซึ่งมักจะถูกทุกคนเอาเปรียบอยู่เสมอ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขายังเป็น**หมู**ให้เพื่อน ๆ เกือบเหมือนถูกสาป... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553,
 หน้า 74)

ประภัสสร เสวิกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก
 ลักษณะนิสัยของดาวิช กับ “สิงห์ร้าย” แสดงบุคลิกลักษณะความสามารถของดาวิชที่มี
 ความสามารถในการสู้รบ เป็นผู้นำในการปกครองชาวเบดูอินให้เป็นปึกแผ่นเดียวกัน ทุกคน
 ให้ความเคารพยำเกรงเหมือนสิงห์ร้ายที่เป็นเจ้าป่าปกป้องดูแลสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่ นายพันโท
 ชาวอังกฤษกล่าวเปรียบดาวิชเป็นสิงห์ร้ายในทะเลทรายเหมือนซัดซาบาซพ่อของเขา ดังตัวอย่าง
 ข้อความ

...นายพันโทชาวอังกฤษยกมือขึ้นลูบหนวดที่ออกสีแดงช้า ๆ อย่างใช้ความคิด
 “ถ้าเราจะไม่พูดถึงประโยชน์ของกองทัพ แต่มาพูดถึงประโยชน์ของตัวเอง
 เธอคงเคยได้ยินสุภาษิตที่ว่า “เป็นหนึ่งในกระท่อมดีกว่าเป็นสองในกรุงโรม” ฉันเชื่อว่า
 เมื่อใดก็ตามที่เธอกลับไปสู่ทะเลทราย เธอจะเป็น**สิงห์ร้าย**ที่ผู้คนทั้งทะเลทราย
 ให้การเคารพยำเกรง ไม่ผิดจากซัดซาบาซพ่อของเธอ”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 289)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิก
 ลักษณะนิสัยของนายดัด กับ “ช้างเผือก” แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของนายดัดที่เป็นคนเก่งคนดี

มีวิชาความรู้ เกิดในชนบทที่ห่างไกล เติบโตมีชื่อเสียงในเมืองกรุงเปรียบเหมือนกับช้างเผือกที่เกิดในไพร่ไม่เกิดในกรุง ดังตัวอย่างข้อความ

...‘ปู่กับย่าสั่งสอนข้ามา...สอนกันมาให้ซื่อสัตย์ ไม่ให้โกงใคร บาทเดียวก็โกงไม่ได้...มาได้แม่เอ็งก็ซื้ออีก เลยอยู่กันได้ เชื่อมกินเชื่อมใช้ แต่เรื่องโกงใครไม่เอา’

ปู่กับย่าก็มีได้เป็นใคร ไม่ใช่ตระกูลมีชื่อ แต่ปู่กับย่าก็ใจซื่อถือสัจจะ แม้จะเลี้ยงลูกมาอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ...ปล่อยให้ลูกช่วยตัวเอง หากินเอง สุดท้ายใครมีทางอย่างไรก็ไปทางนั้น แต่ลูกของปู่กับย่าไม่เคยเลือกทางทุจริต โดยเฉพาะพ่อของหล่อนนั้นถือเป็น**ช้างเผือก**เชือกหนึ่งทีเดียวที่สร้างตัวจากมือเปล่าขึ้นมาเป็นเจ้าของตลาดสด...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 227-228)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณะเปรียบบุคคลลักษณะนิสัยของสามภพ กับ “บัวเหนือน้ำ” แสดงบุคลิกลักษณะของสามภพที่มีสติปัญญาฉลาดเฉลียว มีคุณธรรมรู้แจ้งเห็นจริง สามารถรู้และเข้าใจเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว ยายของสามภพเปรียบสามภพเป็นผู้ที่มีความรู้ผิดชอบชั่วดีตั้งแต่เกิดเหมือนบัวเหนือน้ำสามภพเป็นผู้มีกิเลสน้อย รู้ดีชั่วได้ในเวลาอันรวดเร็วรู้ว่าใครเป็นคนดีและใครเป็นคนชั่วไม่ร่วมมือกับผู้คิดคดทรยศต่อชาติบ้านเมือง มีปัญญาฉลาดเฉลียวในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังตัวอย่างข้อความ

...เขาไม่ชอบพูดเรื่องลึกซึ้งกับคนแปลกหน้า โดยเฉพาะคนที่ เป็นสามีของคู่รักเก่า เพราะไม่รู้ว่าคนคนนี้จะมาไม่ไหน มาเย้ยเยาะเขาหรืออย่างไร

“จิตสำนึกคุณคงอยู่สูงมาก”

“ไม่ทราบเหมือนกัน แต่ผมไม่ชอบทำอะไรที่...” เขาไม่อยากพูดต่อ...เพราะดูคล้ายกับยกตัว

แต่เขาก็เป็นอย่างนี้มานาน ชายหนุ่มไม่รู้ว่าการที่เขาถอนไม่หลับกระสับกระส่ายเพราะทำความผิดนั้น มันเกิดขึ้นและฝังอยู่ในใจเขามานานมากน้อยเท่าไรแล้วตอบได้ว่านับแต่จำความได้นั้นแหละอาจเพราะการขัดเกลาอบรมเบื้องต้นของบิดามารดาและคุณยายที่รักก็ได้ ไม่ใช่ ‘อาจ’ ละ เป็นไปได้ทีเดียว ประกอบกับธรรมชาติดั้งเดิมของเขาที่คุณยายมักพูดเสมอว่า “พ่อสามของฉันเขาดีตั้งแต่เกิดจะรู้ผิดชอบชั่วดีเองอย่างพระพุทธเจ้าท่านจำแนกว่าเป็น**บัวเหนือน้ำ**นั่นแหละ...”

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 326-327)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคคลิก ลักษณะนิสัยของซัพ กับ “ไม้พันธุ์แปลก” แสดงบุคลิกลักษณะของซัพที่มีต้นทุนของชีวิตน้อยกว่าคนอื่น ๆ แต่ด้วยความมุ่งมั่นสูงทำให้ซัพก้าวข้ามขวากหนามอุปสรรคแห่งชีวิตด้วยความหวังและความอดทนต่อสู้ สร้างความแข็งแกร่งเอาตัวรอดได้ในทุกสถานการณ์ สร้างคุณงามความดีเพื่อแผ่ไปสู่เพื่อนร่วมงานรอบข้าง สร้างรากฐานความมั่นคงของชีวิตในพื้นที่ที่เหมาะสมกับตนเหมือนไม้พันธุ์แปลกที่เติบโตได้ในพื้นดินที่เหมาะสมจะทำให้แตกราก ออกกิ่งก้านเติบโตได้อย่างงดงามและมั่นคง ดังตัวอย่างข้อความ

...“เราเป็นไม้พันธุ์แปลก” ซัพพูด

“ไม่อาจงอกงามบนแผ่นดินเกิดได้ ต้องหาที่ใหม่ให้มันหยั่งราก”... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 161)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคคลิก ลักษณะนิสัยของแป้วแหว กับ “ไม้ซุง” แสดงบุคลิกลักษณะของแป้วแหวมีกิริยาอาการท่าทางถ่ายแบบมีท่าที่แข็งทื่อไร้อารมณ์ความรู้สึก เหมือนสภาพความแข็งของไม้ซุง ไม่สามารถสื่ออารมณ์ความรู้สึกออกมาได้ตามที่ช่างเสื้อผ้าชื่อดังและช่างถ่ายรูปต้องการได้ จึงทำให้เสียเวลาในการถ่ายแบบ ดังตัวอย่างข้อความ

...“โฮ้ย...ชุดอะไรมันก็เหมือนกันแหละ คนเราลงมันจะแข็งทื่ออะไรเป็นไม้ซุงเสียอย่าง” คุณป๊อตว่า

“ถ่าย ๆ ไปแล้วกันนะ คุณอุ๊ต จับวาง...จับวางเข้าไม่ต้องให้เร็ดนักรอก”... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 404)

เข็มพลอย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคคลิก ลักษณะนิสัยของหมอชาญเวช กับ “ดอกไม้แห้ง” แสดงบุคลิกลักษณะของหมอชาญเวชที่ไม่สดชื่นแจ่มใส สีหน้าเคร่งเครียดกังวลไม่ยิ้มแย้มไม่สดชื่น เมื่อแม่พูดถึงปานหทัยหญิงที่พึงใจของหมอชาญเวช ทำให้มีรอยยิ้มสดใสมีกำลังใจเหมือนดอกไม้แห้งได้รับการรดน้ำหล่อเลี้ยงให้ชุ่มชื้นสดใสมีชีวิตชีวา ดังตัวอย่างข้อความ

...คำตอบของแม่ส่งผลให้ดอกไม้แห้งเริ่มมีสีส้มเหมือนเจอน้ำ หน้าเคร่งเครียดของหมอมิรอยยิ้มขึ้นทันที... (เข็มพลอย, 2536, หน้า 80 – 81)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคคลิก ลักษณะนิสัยของम्म (ประชาคม ลุนาชัย) กับ “หุ่นขี้ผึ้ง” แสดงบุคลิกลักษณะของम्म (ประชาคม ลุนาชัย) เป็นคนแปลกหน้าที่ซัดเซพเนจรด้วยความอดอยาก เตินมองหาเศษอาหารตามถังขยะ จนมาพบกับอาม่าชาวจีนคนหนึ่งผู้มีเมตตาพาให้เข้ามาในร้านอาหาร พบกับชายสามคนทำให้

เขาดกตลิ่งนั่งเผชิญกับสายตาที่มองมาจากชายทั้งสามคนจนทำอะไรไม่ถูก ไม่กล้าแสดงออก
ตระหนกกับสิ่งที่กำลังเผชิญ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ลือมายต้องกั้ว อาม่าจะหาเข้าให้ถึง เข้าปายคังนาย...”

ผมยอมเดินตามแกเข้าไปในร้าน แล้วยืนนิ่งเหมือนถูกสาปเป็นหุ่นขี้ผึ้งเมื่อเผชิญ
กับสายตาอีกสาม หลิงซาริบกางโต๊ะและลากเก้าอี้มาให้ผมนั่ง ไม่สนใจคำถาม
จากปากชายสามคนที่กำลังใช้มีดแล่เนื้อบนโต๊ะยาว แก่น้ำโก๋ทอดและแกงจืดเย็นชืด
มาวางลง คดข้าวที่เหลือค้างอยู่ในหม้อใส่จาน

“กิง ๆ กิงห้ายอิม”

“อาม่าพาใครมา รู้จักเขาดีล้ารื้อ” หนึ่งในสามถามกลัวเสียงหัวเราะ...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 50)

ดวงใจ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบบุคลิกลักษณะ
นิสัยของคุณย่าวิฑู กับ “ฮิตเตอร์” แสดงบุคลิกลักษณะของคุณย่าวิฑูผู้เป็นย่าที่รักของธรร
หลานชาย คอยเป็นผู้ให้ความรักและความอบอุ่นทำให้ชีวิตของหลานชายเต็มเต็มสิ่งที่ขาด
ในชีวิตให้สมบูรณ์มีความสุข นายธรรจึงเปรียบย่าวิฑูเหมือนฮิตเตอร์ที่เป็นเครื่องทำความอบอุ่นใจ
ในชีวิตของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...ชีวิตของผมตอนนี้เหมือนตอนนั้นไม่มีผิด ไม่ว่าผมจะต้องปะทะกับลมแรง
หรืออากาศหนาวเยือกเพียงใดก็ตาม แต่พอนึกถึงย่าแล้ว ผมก็รู้สึกอบอุ่นไปทั่วทั้งตัว เพราะมีย่า
เป็นฮิตเตอร์ของผมนี้แหละ... (ดวงใจ, 2544, หน้า 768-769)

กฤษฎา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบ
บุคลิกลักษณะนิสัยของนายดัด กับ “อนุสาวรีย์” แสดงบุคลิกลักษณะของนายดัดผู้เป็นที่รัก
และเคารพยกย่องนับถือของลูกหลาน ดินดีเปรียบคุณปู่ของตนว่าเป็นอนุสาวรีย์ของตรีมิตร
เป็นผู้สร้างหลักมั่นคงให้แก่วงศ์ตระกูล นายดัดเศรษฐีที่ดินสร้างและสนับสนุนให้ลูกหลาน
ทำมาหากิน ให้โอกาสดินดีได้เรียนรู้ทฤษฎีเกษตรพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในพระราชดำริในหลวงรัชกาลที่ 9 ดินดีรู้ว่าคนชราอย่างปู่ต้องการให้ลูกหลานมาอยู่ใกล้ชิด
จึงไม่ไปเป็นนักธุรกิจ ใช้เวลาที่มีอยู่ร่วมกับปู่ผู้เปรียบเสมือนอนุสาวรีย์ที่จะเป็นที่ระลึกถึงคุณงาม
ความดีที่ได้สั่งสอนและสร้างหลักมั่นคงไว้ให้ลูกหลานยามเมื่อจากกันไป ดังตัวอย่างข้อความ

...“ารู้ใหม่ว่าผมไม่สบายใจเลยที่น้องร้องไห้ขนาดนั้น...มันมีอะไรอื่น ๆ ไหมซะ มีไหม...”

แต่ยังไม่ทันตอบ ก็ได้ยินเสียงปู้ที่ดูแปลกไป เพราะค่อนข้างเบา

“ดีเธอ...พรงี้จะมาก็โมง” ปู้กำลัง ‘ติด’ ลูกสาว หากก็ยังติดเขาอยู่มาก เพราะทุกคืน เมื่อปู้ขึ้นเตียงแล้ว เขาจะต้องบีบนวดให้ ห่มผ้าให้ นั่งฟังปู้เล่าเรื่อง ‘ตีกาบาบรพ’ ครึ่งปู้กับยายยังหนุ่มยังสาวที่ปู้เล่าแล้วนับร้อย ๆ หนแต่ก็ยังอยากเล่า ไม่สิ้นไม่สุด เมื่อเป็นความสุขของปู้ เขาก็จะปล่อยให้เล่าจนปู้หลับไป...คนแก่ก็เหมือนเด็ก ไม่ผิดกันสักเท่าไร นั่นก็คือต้องการให้ลูกหลานมาอยู่ใกล้ มาเอาอกเอาใจ สักวันละ ครึ่งชั่วโมงก็ยังดี...คืนนี้รู้ซึ่งถึงสิ่งนี้ จึงไม่ทำตัวเป็นนักธุรกิจ ‘เจนวาย’ ผู้เอาแต่คิดคำนวณตัวเลขเพื่อวิ่งไปสู่ผลกำไร แต่จะต้องเสียเวลาหาที่ไว้ให้ปู้ผู้เป็น ‘อนุสาวรีย์’ ของตรีมิตร...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 291-292)

ประภัสสร เสวิกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบ บุคลิกลักษณะนิสัยของดาวิซ กับ “เครื่องแก้ว” แสดงบุคลิกลักษณะของดาวิซที่เป็นทรายที่ถูก หล่อหลอมให้เป็นเครื่องแก้วที่เจียรระโน ที่มีประโยชน์และมีคุณค่าเมื่อโหล่ที่มีคนรู้ถึงที่มาของ เครื่องแก้ว นี่คือการพูดที่ท่านสาธุคุณเบอร์นาร์ด โฮล์ม ได้กล่าวชื่นชมดาวิซที่เป็นคนเก่ง มีศักยภาพในตนเองที่มาจากทะเลทราย เปรียบเหมือนเม็ดทรายที่จะยอมให้หล่อหลอม คือ การเข้าอบรมเรียนรู้วิชาทหารพัฒนาตนเองให้มีการศึกษา และพิสูจน์ความสามารถของตน จนประสบความสำเร็จในชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ท่านสาธุคุณมองดูชายหนุ่มด้วยสายตาที่เปี่ยมไปด้วยความรักใคร่

“มีสิ่งหนึ่งที่พ่อยังไม่เคยบอกแก่ลูก” ท่านสาธุคุณเอ่ยด้วยน้ำเสียงที่เนิบ ๆ

“ลูกเป็น**เครื่องแก้ว**ที่งดงามเหลือเกิน”... (ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 278)

2.2 พฤติกรรมของตัวละคร ดวงใจใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์ เปรียบพฤติกรรมของคุณย่าวิฑู กับ “ผู้สังเกตการณ์” แสดงพฤติกรรมของคุณย่าวิฑูที่ต้องการ เป็นผู้สังเกตการณ์ชีวิตของวัยรุ่น นายธรรหลานชายพาคณวิฑูไปดูร้านกาแฟพบลูกศิษย์วัยรุ่น ของยายพรลภา ทำให้วิฑูคิดว่าชีวิตช่วงวัยรุ่นของตนขาดหายไปเพราะแต่งงานตั้งแต่อายุ 16 ปี จึงอยากมีเรื่องราวของวัยรุ่นมาทดแทนช่วงชีวิตวัยรุ่นที่ขาดหายไปด้วยการได้มาเป็น ผู้สังเกตการณ์เฝ้าดูเหตุการณ์ชีวิตของวัยรุ่นในร้านกาแฟ ดังตัวอย่างข้อความ

วันก่อนที่นายธรรพวัฒน์ไปร้าน cake.com แล้วไปพบลูกศิษย์กลุ่มใหญ่ของยายพรลาก ฉันแอบสนุกไปกับพวกเขา เมื่อได้ยินเขาคุยกันจ้อ แอ้งอาหารแอ้งขนมกัน ฉันไม่เคยพบวันเหล่านั้นอีกเลยตั้งแต่ออกจากโรงเรียนคอนวนต์

ฉันแต่งงานเมื่ออายุ 16 ปีเต็ม คงจะเป็นเพราะว่าชีวิตวัยรุ่นของฉันยุติลงตั้งแต่วันแต่งงาน ทั้ง ๆ ที่จิตใจ (ส่วนหนึ่ง) ของฉันยังไม่พร้อม สึก ๆ ในใจของฉัน ฉันยังโหยหาที่จะกลับไปแสวงหาภาคต่อชีวิตวัยรุ่นที่ขาดหายไปของฉัน ถึงจะไม่ลงไปเล่นบทวัยรุ่นด้วยตัวเองก็เถอะ แต่ฉันก็อยากมีโอกาสเดินเลาะรั้วเป็นผู้สังเกตการณ์ชีวิตของคนวัยรุ่นอย่างใกล้ชิด

(ดวงใจ, 2544, หน้า 277)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบพฤติกรรมของแป้วแหวว กับ “เด็กไร้เดียงสา” แสดงพฤติกรรมของแป้วแหววที่รักสนุกไร้กังวลกับเรื่องใด ๆ นอนเล่นตุ๊กตาเพื่อระบายอารมณ์จนคุณนายเข้ามาเห็นจึงกล่าวเปรียบประชดประชันแป้วแหววที่มีร่างกายเติบโตเป็นหญิงสาวแต่ยังเล่นตุ๊กตาเป็นเด็กไร้เดียงสา ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแหววกำลังกอดพัดเจ้าป้อหลอ เป็นการระบายความสุขแทบจะสำคัญ
คุณนายเปิดประตูกรีกเข้ามา แป้วแหววหยุดสายตัวความรู้สึกลึกของหลอนช้า ๆ
จึงยังไม่ตกใจในทันที ปากยิ้มหวานก่อนแล้วจึงค่อย ๆ เหยินิด ๆ
“เฮ้อ...จะบ้าใหญ่แล้วแม่แป้ว อยู่ ๆ ก็ลุกขึ้นเต้นกับตุ๊กตา ไตยังกับควายเบ้อเรอ
เบ้อราไปหมดทั้งตัวแล้วยังจะทำเป็นเด็กไร้เดียงสาอยู่อีก”...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 388)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบพฤติกรรมของพล (พล) กับ “ทาสการพนัน” แสดงพฤติกรรมของพลที่เปรียบตนเองว่าเป็นคนพลัดถิ่นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีหัวนอนปลายเท้า หลก่ล่อยไม่มีงานทำที่มั่นคง หากคบคนหลก่ล่อยอาจเกิดโทษได้ เปรียบดังสำนวนคบคนจรนอนหมอนหมิ่น พลทำงานไม่เคยเหลือเงินเก็บไว้สร้างบ้าน และติดการพนันมาก ตกเป็นทาสการพนันมักจะไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้หญิงดังตัวอย่างข้อความ

...ป้าจันทร์เหมือนจงใจเหยียดหยามผมอยู่บ่อยครั้ง เพียงไม่พูดออกมาตรง ๆ ว่าหน้าหน้าอย่างผมหรือจะมีปัญหาหาเมีย--คนจรหมอนหมิ่น บ้านก็ไม่มียู่ เงินไม่เคยเหลือเก็บ

แถมตกเป็น**ทาสการพนัน**งิ๋วหัวไม้ขึ้น ใช้ชีวิตล้ามะเลเทเมาไม่รู้จักคิดอ่าน... (ประชาคม ลูนาชัย, 2553, หน้า 105)

ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบพฤติกรรมของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) กับ “พ่อที่ใจดำ” แสดงพฤติกรรมของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ที่ทุ่มเทร่างกายและเวลาทั้งหมดให้แก่การสร้างภาพยนตร์จนลืมครอบครัว ลืมลูกและภรรยา ทอดทิ้งไม่สนใจแม้กระทั่งภรรยาไปคลอดบุตรได้ลูกสาว กว่าจะได้เห็นหน้าลูกสาวก็ปล่อยเวลาให้เลยผ่านไปสามเดือน มัวหลงอยู่กับเงินทองและชื่อเสียง ประมาทในการใช้ชีวิตจนไม่สามารถย้อนเวลากลับมาได้ จนสูญเสียทั้งลูกและภรรยาไปโดยกลับมาแก้ตัวไม่ได้ เพราะเวลาล่วงเลยผ่านไปไม่สามารถย้อนเวลากลับมาได้ ดังตัวอย่างข้อความ

“คุณนะเป็นพ่อประสาอะไร ถึงใจดำกับลูกนัก !”

ผมนึกถึงคำของภรรยาขึ้นมา ผมไม่อาจปฏิเสธถ้อยคำกล่าวหาของเธอได้

- ใช่ ผมเป็น**พ่อที่ใจดำ**กับลูก ใจดำตลอดมา

เธอเกิดขึ้นมาในช่วงที่ผมกำลังรุ่งโรจน์ ทั้งชื่อเสียงและเงินทอง เธอเกิดขึ้นมาในช่วงที่มีนายทุนหลายคนเอาเงินใส่ห่อมาประเคนให้ผมถึงบ้าน ขอเพียงให้ผมรับปากทำหนังให้เขาลักเรื่อง แม้เมื่อผมปฏิเสธ เขาก็แกล้งทำเป็นลืมเงินไว้ก็เคยมี

ลูกสาวของผมเกิดมาในช่วงนั้น ช่วงที่ผมระเหิงหลงอยู่กับมัน ชื่อเสียงและเงิน คิดในตอนนั้นว่า ลูกคงอยู่กับแม่ได้ ส่วนผมมีงานต้องทำ ทำเพื่อใคร ก็ทำเพื่อครอบครัว ทำเพื่อลูกเพื่อเมีย คิดอยู่แค่นั้น คิดเพียงแต่จะหาเงินไว้ให้ครอบครัว ไม่ได้คิดถึง ความอบอุ่นที่เด็กต้องการ

ในระหว่างนั้น ผมถ่ายหนังทีละสองเรื่องในเวลาเดียวกัน ทำเองหมด เขียนบท ตัดต่อ กำกับ ไม่มีใครทำอะไรถูกใจผม ไม่เคยเห็นความสามารถของใคร นอกจากตัวผมเอง

ผมได้ดูหน้าลูกครั้งแรกเมื่อเธออายุสามเดือนกว่า ผมกลับบ้านมาครั้งนั้น ลูกผมร้องไห้จ้าเมื่อผมขอมูมจากอกแม่ ผมรู้ว่าเธอคงแปลกหน้ากับผมผู้ซึ่งเป็นพ่อ แต่นั่นเป็นเสมือนเสียงด่าของลูกที่ด่าผม ผมเป็นพ่อชนิดไหนกัน ที่มูมลูกตัวเองแล้ว ลูกร้องไห้จ้าอย่างนั้นนั่น และทุกครั้งที่พยายามจะมูมเธออีก เธอก็ร้องอยู่ในลักษณะเดิม

แต่ตอนนั้น ผมยังไม่คิดเฉลียวใจถึงเสียงด่าของลูก ประกอบกับผมไม่มีเวลา มาสนใจ ไม่ได้ใส่ใจหาสาเหตุว่ามันเป็นเพราะอะไร มุ่งแต่งงาน ทำแต่งงาน ไม่เคยได้อยู่ ใกล้ชิดกับลูกตลอดมา จนกระทั่งเธอเริ่มโตเป็นสาว

(ชาติ กอบจิตติ, 2558, หน้า 182-183)

ว.วินิจัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบเทียบพฤติกรรมของลอออร์ กับ “หญิงสองผัวสามผัว” แสดงพฤติกรรมของลอออร์ที่ถูกคุณยศสามีคนแรกของลอออร์กล่าวดูถูกเหยียดหยามลอออร์ที่เลิกร้างจากคุณยศ ไปแต่งงานครั้งที่สองกับลูกชายเจ้าพระยาที่มียศศักดิ์สูง กล่าวประชดประชันว่าแต่งงานอยู่กับสามีคนแรกไม่ได้เลิกร้างกันไป มีสามีใหม่จะอยู่กันได้หรือไม่หากอยู่ด้วยกันไม่ได้จะไม่ขอรับลอออร์กลับคืน ดังตัวอย่างข้อความ

...พอนึกมาถึงตรงนี้ ใจที่อ่อนลงก็กลับแรงขึ้นอีกด้วยความขวางหูขวางตาคอยไม่ยอมรับว่า อารมณ์แค้นที่คุ้งอยู่ตอนนี้ เกิดจากความหึงหวงและเสียตายนมากกว่าโกรธเคือง

ยิ่งเสียตายนมากเท่าไร เขาก็ยิ่งอยากใช้วาจาประหัดประหารหญิงสาวเสียให้สมแค้น ถือว่าเมื่อเขาเจ็บ อีกฝ่ายก็ต้องเจ็บให้สาสม

“พี่ไม่ได้หวงห้ามหรือกนะ เห็นเธอมีคนใหม่เลี้ยงดูแล้วก็แล้วไป จะไม่งามก็ตรงเห่อจนออกนอกหน้า อย่าถือว่าได้ลูกชายเจ้าพระยามาอีกคนหนึ่งแล้วจะแก้อายจากคนแรกได้ อยู่กับคนแรกไม่ได้จะอยู่กับคนที่สองจะไปรอดละหรือ ถ้าเลิกกัน ก็ขอให้รู้ด้วยว่าพี่ไม่ขอรับกลับคืน หญิงสองผัวสามผัว”...

(ว.วินิจัยกุล, 2551, หน้า 241-242)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบเทียบพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) กับ “คนงานไร่ฝัมือ” แสดงพฤติกรรมการทำงานของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มารับจ้างทำงานไร่ฝัมือ ไม่มีทักษะการทำงานที่ใช้แรงงาน ทำงานได้ไม่มีประสิทธิภาพ จึงเปรียบเป็นคนงานไร่ฝัมือ ดังตัวอย่างข้อความ

...คนงานไร่ฝัมืออย่างซัพทำหน้าที่ไม่น้ำแข็ง ใช้มือหมุนเครื่องได้ไม่นานก็หมดแรง คนงานเก่าดึงเขาออกมาแล้วเข้าทำหน้าที่นั้นแทน... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 26)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบเทียบพฤติกรรมของพล กับ “ไอ้จุมกมด” แสดงพฤติกรรมของพล ในสถานการณ์ที่โทนและสายเปรียบบุคลิกภาพลักษณะของพลที่มักจะไวต่อการเปลี่ยนแปลงหรืออันตราย ไหวตัวทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น พลจึงมีลักษณะที่ไหวตัวได้ไวเปรียบเหมือนกับลักษณะพฤติกรรมของมด ดังตัวอย่างข้อความ

...“เฮ้ย...ไอ้จุมกมด” เขาว่า “มึงได้กลิ่นอะไรก็บอกเตือนกูบ้าง”... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 22)

...“ไอ้จุมกมด” สายหันมาจ้องหน้าผม “มึงได้กลิ่นอะไรบ้างมัย”... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 33)

...สายชอบล้อผมบ่อยครั้งว่า “ไอ้จุมกมด” ตามปกติผมมักได้กลิ่นของความชื้นดี กลิ่นของความอึมเหมและสนุกสนานก่อนใครอื่น แต่ทว่าจุมกมดของผมเหมือนบอดใบ้ต่อความอัปโชค เหตุการณ์ร้าย ๆ ซึ่งเกิดขึ้นกับตัวเองและเพื่อน ๆ มักถึงตัวก่อนจุมกของผมจะทันได้กลิ่น... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 128)

2.3 ทศนคติของตัวละคร ชาติ กอบจิตติใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบเทียบทศนคติของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) กับ “คนแก่” แสดงทศนคติของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) เปรียบเทียบตนเองว่าเป็นคนแก่ที่รับไม่ได้กับละครที่มีการปล่อยให้เวลาล่วงเลยผ่านไปโดยมิได้มีการดำเนินเรื่อง ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมเคยไปดู ‘หนังทดลอง’ ของศิลปินสาวคนหนึ่ง ยอมรับกันตรง ๆ ว่าผมดูไม่รู้เรื่องเลย และผมเชื่อว่าลงคนขนาดผมดูหนังเรื่องนั้นไม่รู้เรื่องแล้ว ก็คงไม่มีใครดูรู้เรื่องแน่ ผมนั่งดูด้วยความหงุดหงิด ท้ายสุดเมื่อหนังจบลง ศิลปินผู้นั้นออกมาขอโทษคนดู เธอกล่าวว่าสิ่งที่เธอต้องการ คือ ต้องการดูปฏิริยาของคนดู ขณะดูหนังของเธอ ถ้าคนทำละครเรื่องนี้คิดเช่นเดียวกับศิลปินผู้นั้น ผมบอกตามตรงว่า ผมรับไม่ได้ จะว่าผมเป็นคนแก่ที่มีความคิดคับแคบหรืออย่างไรก็ว่าเถอะ แต่ผมรู้สึกว่าเขาทำร้ายคนดูของเขาเกินไป แต่ถ้าเขาไม่ได้คิดเช่นนี้ แล้วเขาคิดอย่างไร? หรือเขาคิดว่า จะทำให้ละครของพวกเขาแปลกจากเรื่องทั่ว ๆ ไป...

(ชาติ กอบจิตติ, 2558, หน้า 239-240)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบเทียบทศนคติของเรา (พล) กับ “มนุษย์จากดาวอื่น” แสดงทศนคติของพลว่าเป็นคนนอกพื้นที่ถิ่นที่แปลกแยกแตกต่างจากคนอื่น เมื่อพลตัดสินใจเข้าไปอาศัยในต่างถิ่นเปรียบเหมือนตนเป็นมนุษย์จากดาวอื่น ดังตัวอย่างข้อความ

...เรารู้สึกเหมือน ๆ กันว่าตัวเองเป็นมนุษย์จากดาวอื่นซึ่งหล่อนลงมาอนกองกันอยู่บนชายหาด รอเป็นเหยื่อความตายในอีกไม่กี่ชั่วโมงข้างหน้า... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 175)

2.4 อารมณ์ความรู้สึกตัวละคร ชาติ กอบจิตติใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบเทียบอารมณ์ความรู้สึกของพัก กับ “คนวิกลจริต” แสดงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด

ของพักที่เสียใจผิดหวังชอกช้ำเสียใจกับการกระทำของครูใหญ่ จนเสียสติไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เรื่องราวต่าง ๆ แห่งความกลัดกลุ้มครั้งเก่าก่อนจู่โจมเข้ามาในหัวสมอง จนปวดตื้อไปหมด มันวนเวียนก่อความสงบของจิตใจอยู่ตลอดเวลา ไม่ปล่อยให้หยุดวิตก แม้แต่นาทีเดียว เวลายิ่งผ่านไป พักยิ่งคิดโกลเล่เย็ด บางครั้งความคิดก็สั่งให้เขาลุกขึ้นยืน เดียวก็สั่งให้เขานั่ง สั่งให้เขาเดินวนเวียนอยู่ในกรง สั่งให้เขาเขย่งลูกกรงเหล็ก สั่งให้เขาร้องไห้ สั่งให้หัวเราะเย้ยเยาะตัวเอง รวากับว่าเขาเป็น**คนวิกลจริต**ไปแล้ว...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 285)

กฤษฎา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบอารมณ์ความรู้สึกของสามภพ กับ “เด็กหนุ่มคึกคะนอง” แสดงอารมณ์ความรู้สึกของสามภพที่เปรียบตนเองว่าเป็นเด็กหนุ่มคึกคะนอง ทุกครั้งที่ได้พบหน้ายายและหลาน สามภพรู้สึกว่าทั้งสองคนนี้อยู่เหนือโครงการหรือการงานทั้งหลายของสามภพ รู้สึกว่ามีตัวตนมีคุณค่าต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งต่างกับคุณค่าของสามภพที่มีต่องานป่าไม้ที่ถูกแอบตัดและเผาป่า สามภพท้อแท้ใจทุกครั้งที่ได้ยินข่าวเรื่องป่าไม้ถูกทำลาย ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณยายไปแค่วัดกับบ้าน อย่างดีก็ตลาด คุณยายไม่ทราบหรอกฮะว่ามีอะไรน่าเป็นห่วงมั่ง” หลานดิงอ้อย ๆ

“ยายไม่อยากรู้อะไร” ผู้ชราสายหน้า “เราตัวเล็กแค่นี้...”

คุณยายเขย่งน่องก็ยกออกมา

“คิดอย่างคุณยายก็มีความสุขดี ชีวิตก็ผ่านไปวัน ๆ”

“คนเดียวนี้เขาก็คิดเท่านั้นทั้งนั้นแหละสาม ต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างกิน ตัวใครตัวมัน เดียวก็ตายแล้ว” คุณยายยิ้มเห็นแก้มพริ้มพลอยอีกครั้ง สามภพชื่นใจที่ยังได้พบท่านทุกคราวที่เขากลับบ้าน ร่าเริงบางเบาเหมือนกระดาดแม่จะพอมนิตเดียว แต่กระฉับกระเฉงสดชื่น ผมขาวดัดหยิกสั้นแค่นั้นคอ คุณยายและหลานรักเป็นผู้อยู่เหนือโครงการใด ๆ ของเขา เมื่อได้เห็นสองสิ่งนี้ สามภพมีความรู้สึกเหมือนเขาได้มีโอกาสกลับเป็น**เด็กหนุ่มคึกคะนอง** ร้องเพลงผิวปากอย่างไม้อาทรสิ่งใดอีกวาระหนึ่งทุกครั้ง แต่... คุณยายก็เจ็ดสิบกว่าแล้ว จะอยู่เป็นความอบอุ่น ประโลมใจให้เขาอีกนานเท่าไรกัน ชายหนุ่มอดวบขึ้นมาไม่ได้เมื่อนึกถึงวันนั้น “คิดมากก็ทุกข์มากนะสามนะ”...

(กฤษฎา อโศกสิน, 2543, หน้า 70)

อรุณมนัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณะเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของลีลา กับ “จระเข้” แสดงอารมณ์ความรู้สึกโกรธโมโหเกรี้ยวกราดเอาแต่ใจของลีลาที่ไม่พึงพอใจในฐานะของตนรู้สึกด้อยกว่าคุณแพร์ที่มีฐานะร่ำรวยมีชีวิตที่สุขสบาย ดังตัวอย่างข้อความ

...ลีลาคิดถึงท่าทางอันอิสระของคุณแพร์แล้วอิจฉาเต็มกำลัง รุ้อย่างนี้ก็เป็นเมียที่สองที่สามเขาก็ดีกว่าหมอก อย่างน้อยก็มีเงินใช้กว่านี้ละ

อย่างลีลานี้จะเป็นไม่ได้เชียวนะหรือ หลอนคิดอย่างคั่งแค้น หากเป็นจระเข้ก็คงจะได้ฟาดหัวฟาดหางกระมัง... (อรุณมนัย, 2520, หน้า 345)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณะเปรียบอารมณ์ความรู้สึกของซัพ กับ “เหยื่อ” แสดงอารมณ์ความรู้สึกของซัพที่ตกเป็นผู้รับเคราะห์จากโชคชะตาชีวิตของคนทะเลที่ไม่คุ้นเคยและไม่เป็นที่ยอมรับจากคนฝั่ง ดังตัวอย่างข้อความ

...คนน้ำเค็มอย่างเราจะเป็นอื่นได้อย่างไร นอกจากเป็นเหยื่อการดูถูกดูแคลนของคนฝั่งตอนแรก ๆ เราอาจจะหงุดหงิดต่อต้านและไม่ยอมรับ พอนานเข้าเราก็ตกใจ ท้ายที่สุดพลอยดูถูกตัวเอง หลังจากนั้นก็ไม่กล้าเงยหน้ามองความเปลี่ยนแปลงรอบข้าง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 160)

2.5 สถานภาพของตัวละคร ดวงใจใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณะเปรียบสถานภาพของคุณวิฑู กับ “เศรษฐีแม่ม่าย” แสดงสถานภาพของคุณวิฑูที่มีสามีเพียบพร้อมด้วยเกียรติยศ ตักดีศรี และมีมรดกที่ดินมากมาย เมื่อสิ้นชีวิตได้มอบมรดกไว้ให้คุณวิฑูและลูกชายเป็นผู้รับมรดก คุณวิฑูจึงกลายเป็นเศรษฐีแม่ม่าย ดังตัวอย่างข้อความ

...ฉันยังไม่เคยเห็นคุณวิฑูเพื่อนเก่าของแม่คนนี้สักครั้ง เขาไม่เคยมาบ้านเราเหมือนคุณเสาวภาคย์ (ที่ว่าจะช่วยแต่งบ้านให้เรา) แม่เองไปบ้านเขาหลายครั้งแล้ว แต่แม่ก็ไม่เคยชวนฉันไปด้วย ฉันก็ไม่สนใจขอตามไป

พวกเราพ่อแม่ลูก ต่างคนต่างไปไหน ๆ ตามเรื่องตามราวของตัวมานานแล้ว ไม่ได้เกาะกันเป็นแพแบบครอบครัวแสนสุขในนวนิยายประโลมโลกย์

คุณวิฑูเป็นใครมาจากไหน ฉันยังรู้ไม่ละเอียด แม่ย้ำแต่ว่า เขาไม่ใช่เพื่อนจำพวก ‘ไฮ-ซ้อ’ หมอกนะ ฉันอย่างเพิ่งไปตั้งป้อมกับเขา เขาเป็นผู้ดีเก่า เป็นเศรษฐีแม่ม่าย มีลูกชายคนเดียว มีหลานย่าแล้ว ผู้ชาย 2 คนนั้น ไม่ใช่คนวัยเดียวกับฉัน ก็แล้วกันไป ฉันไม่มีอะไรจะตามไปสนใจเขา (ฉันมันเป็นผู้หญิงประเภทได้ยินว่ามีผู้ชายอยู่ที่ไหน หูจะต้องเตรียมฟังไว้ก่อน)...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 288)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบสถานการณ์ของเมืองราม กับ “ไพร่เจ้า” แสดงสถานการณ์ของเมืองรามที่ได้ครองคู่แต่งงานกับเจ้าหญิงระยับเนตร เมืองรามจึงเปรียบตนเองเป็นไพร่เจ้า ผู้รับใช้เจ้าหญิงระยับเนตรไปชั่วชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...“เจ้าหญิงเจ้า ข้าเจ้ากลัวนักเจ้า...กลัวว่าเจ้านายท้าวพญาจักติณินินทาเจ้าหญิง”

“ข้าบ่กลัวใด ๆ นายเมือง” หล่อนลงเสียงหนักแน่น “บ่มีวันเปลี่ยนไป บ่มีวันผันแปร เมื่อสุเป็นไพร่ ข้าก็ลดตัวลงเป็นไพร่ตามสุ มิฉะนั้น ข้าก็จักตั้งสู้ขึ้นมาเป็นเจ้าด้วยกะข้า สู้เลือกเอาว่าจะเป็นเจ้าหรือเป็นไพร่”

“ข้าเจ้าขอเป็นไพร่เจ้า บ่ขอเป็นเจ้าในชาตินี้”

(กฤษณา อโศกสิน. 2546, หน้า 309-391)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบสถานการณ์ของพักกับ “มนุษย์เดินดิน” แสดงสถานการณ์ทางสังคมของพัก คุณสนไม่พอใจที่พักมาหมายปองแม่ช้องหญิงคนรักของตน จึงพูดด้วยความโกรธพูดเหยียดหยามสถานการณ์สภาพของพักว่าเป็นเพียงคนปกติธรรมดาไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ ไม่มีอำนาจวาสนาไม่เจียมตนไฝ่สูงในหญิงลูกหลานพระยา ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าเกลียดนัก อ้ายคนไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง” คุณสนปรารภต่อไปอย่างไม่เหนื่อยที่จะต้องพูดอยู่คนเดียว โดยที่พักไม่ได้โต้ตอบอะไรด้วย “เป็นกระต่ายหมายจะชมจันทร์ พระจันทร์ก็ต้องเป็นสมบัติของเทวดาชีวะ ไม่ใช่ของมนุษย์เดินดิน มันจะอาละวาดพาดหัวพาดหางอย่างไร คนเขารู้เขาก็มีแต่จะเยาะเย้ยมันเสียเปล่า ๆ”

คุณสนหันไปหยิบดาบจากมือบริวารคนหนึ่งตรงเข้ามาสังหารด้วยท่าทางพิณอบพิเทา แล้วยกดาบขึ้นชี้หน้าพัก

“เรื่องที่ข้าจะยกโทษให้เจ้าไม่ได้คือเรื่องเจ้าสารแนไปฟ้องท่านผู้ใหญ่แต่เอาเถอะจะไม่เอาถึงตายละ แค่นี้สอนเจ้าพอให้หลบจำ”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 298)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบอุปลักษณ์เปรียบสถานการณ์ของพักกับ “กา” แสดงสถานการณ์ทางสังคมของพักที่เจียมเนื้อเจียมตัวว่าตนเป็นผู้ต่ำศักดิ์ ไม่คู่ควรกับแม่ช้องหลานเจ้าพระยาผู้สูงศักดิ์ ต้องใช้เวลาในการสร้างหลักมั่นคงสร้างเกียรติยศศักดิ์ศรีให้สูงเพื่อเสมอเท่าศักดิ์ของแม่ช้อง ดังตัวอย่างข้อความ

...น้องชายพูดมาก็ตั้งใจดำเข้าอีก แต่ในสายตาของพัก แม่ซ้องไม่เคยเป็นอะไร
 อย่างอื่น นอกจากนางหงส์ พักเองเสียอีก ถึงไม่ดำต้อยจนกระทั่งเรียกตัวเองว่ากา
 แต่ก็เจียมตัวว่ายังไม่มียศศักดิ์สูงส่งพอคู่ควรกับหล่อน จะต้องแสวงหาชื่อเสียงตำแหน่ง
 ไปอีกหลายปีกว่าจะกล้าขอให้ผู้ใหญ่มาจัดการสู่ขอหล่อน

ถึงกระนั้นพักก็ไม่อยากประณามแม่ซ้องอยู่ดี หากว่าหล่อนจะไปมีชายอื่น
 อย่างที่ระแวงเอาไว้จริง ๆ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 208)

3. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฐิรูปพจน์ ความนึกเปรียบเทียบแสดงการกล่าว
 อ้างอิงสำนวน สุภาษิต คำพังเพย วาทะของนักปราชญ์ กวี หรือผลงานของนักประพันธ์
 ลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฐิรูปพจน์ ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ
 นิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร ดังนี้

3.1 บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร กฤษณา อโศกสินใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิต
 แบบปฐิรูปพจน์ เปรียบบุคลิกลักษณะนิสัยของสามภพ กับ “แกะขาว” แสดงบุคลิกลักษณะนิสัย
 ของสามภพ ที่มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มีลักษณะนิสัยแตกต่างจากคนอื่นในอาชีพเดียวกัน
 จนสุดหล้ามองว่าเป็นคนซื่อที่ไม่ฉลาดหาช่องทางจากอำนาจหน้าที่ของตนซึ่งต่างจากกลุ่มคน
 อาชีพป่าไม้คนอื่น ๆ ที่ร่ำรวยจากการใช้อำนาจหน้าที่อำนวยผลประโยชน์ให้ตนเองจนมีสถานะ
 ร่ำรวย สุดหล้าจึงเปรียบสามภพเป็นแกะขาวในหมู่แกะดำ ดังตัวอย่างข้อความ

...สุดหล้าจ้องหน้าจ้องตาเขา

“ถามจริง ๆ เถอะ สามไม่เปื้ออาชีพนี้เลยหรือ อาชีพที่ทำให้สามแล้วก็เพื่อนฝูง
 บางคนกลายเป็นแกะขาวในหมู่แกะดำนะ”

เขาขมวดคิ้วนิด ๆ

“หล้าหมายความว่ายังไง”

“สามเองก็ต้องรู้อยู่แล้ว คุณเป็นคนซื่อ คุณเลยคิดว่าใครอื่น ๆ เขาจะซื่อเหมือน
 คุณ ป่าไม้ส่วนมากเขาก็ร่ำรวยกันทั้งนั้น โดยเฉพาะพวกที่อำนาจหน้าที่อำนวย”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 404)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฐิรูปพจน์ เปรียบ
 บุคลิกลักษณะนิสัยของสามภพ กับ “หมูในเล้า” แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของสามภพว่าเป็น
 บุคคลที่ไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของใคร ซื่อตรงในหน้าที่การงาน รักความสันโดษ ไม่ยอมให้

ผู้ใดมาบงการชีวิตต่างจากหมู่ที่ถูกเลี้ยงอยู่ในเล้า ไม่มีความอิสระเสรีรอคอยคนเลี้ยงมาขุนให้อาหารสัตว์ เปรียบเหมือนคนที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้บงการชีวิตโดยใช้อำนาจที่เหนือกว่า ดังตัวอย่างข้อความ

...หล่อนนั่งเงยไปอืดใจหนึ่ง ท้ายที่สุดก็ร้องออกมา

“ฮือ...พี่สามนี้หัวแข็งจังเลย”

“ไม่ได้แข็งหรืออ่อนหรอก แต่ผมไม่ใช่หมูในเล้าของคุณนี่” เขาพูดอย่างไม่ได้โกรธหล่อนสักนิด หากแต่ต้องการชัดเจนจริงจัง เพื่อไม่ให้หล่อนหลงคิดไปว่าเขาจะมาหลงความสวยงามหรือความอะไรของหล่อนเท่านั้นแหละ “อันที่จริง ผมไม่น่านั่งรถคุณมาด้วยซ้ำ แต่คิดนิดเดียวว่าคุณเป็นเพื่อนกับยายตา ผมรักเอ็นดูแกเหมือนน้องแท้ ๆ...ก็เลย...เพื่อแผ้วมาถึงคุณ”

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 45)

3.2 พฤติกรรมของตัวละคร สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบพฤติกรรมของแสนดี กับ “ขอมดำดิน” แสดงพฤติกรรมของแสนดีที่เดินทางมาอาศัยบ้านญาติที่กรุงเทพฯ แสนดีเดินทางจากนครศรีธรรมราช มีระยะทางห่างไกลจากกรุงเทพฯ มาก ป้าน้อยจึงกล่าวเปรียบว่าแสนดีเดินทางเหมือนกับขอมดำดิน ดังตัวอย่างข้อความ

...พอผ่านประตูที่เปิดกว้างเข้าไป สตรีวัยห้าสิบกว่าผู้สละวณอยู่กับเครื่องครัว แอบอยู่ทางด้านขวามือก็เงยหน้าขึ้นดูแสนดีขณะเดียวกับที่แสนดีมองดูนาง นางขมวดคิ้วอย่างแปลกใจเล็กน้อย หน้าตาแสดงความตื่นตันออกมานิดเดียว เมื่ออุทานว่า

“หนูแสนดีไซ้ใหม่นั่น?”

แสนดียิ้มให้นาง ยกมือไหว้พอสมควรแก่อาวุโสของนาง รับคำว่า

“ไซ้คะ ป้าน้อย”

“เออ...ไปยังไม่ยังงักันแม่คุณ หายเงยไปเป็นสี่ห้าปี จู ๆ ก็โผล่เข้ามายังกับ

ขอมดำดิน นี่เพิ่งมาจากปักข์ไต้รีนี้ แต่งงานแล้วหรือยัง?”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 4)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบพฤติกรรมของพล กับ “คนจรหมอนหมิ่น” แสดงพฤติกรรมของพลที่เป็นคนพลัดถิ่น ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งร่อนเร่พเนจร ยากจนไม่มีเงิน มีชีวิตลำบากไม่สามารถตั้งหลักแหล่ง

ทำมาหากินให้มีรายได้ เงินที่ได้จากน้ำพักน้ำแรงมักจะหมดไปกับการเล่นพนัน ไม่มีเงินเดือนเหลือเก็บ จึงถูกป่าจันทร์ดูหมิ่นในพฤติกรรมดังกล่าว ดังตัวอย่างข้อความ

...ป่าจันทร์เหมือนจงใจเหยียดหยามผมอยู่บ่อยครั้ง เพียงไม่พูดออกมาตรง ๆ ว่าน้ำหน้าอย่างผมหรือจะมีปัญญาหาเมีย--**คนจรหมอนหมิ่น** บ้านก็ไม่มีอยู่ เงินไม่เคยเหลือเก็บ แถมตกเป็นทาสการพนันงัดหัวไม้ขึ้น ใช้ชีวิตสามะเลเทเมาไม่รู้จักคิดอ่าน... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 105)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) กับ “คนจรหมอนหมิ่น” แสดงพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่เป็นคนพลัดถิ่นที่หลักลอย แต่สามารถใช้ความเพียรสร้างผลงานเขียนส่งประกวดจนได้รับรางวัล ดังตัวอย่างข้อความ

...เงินหมื่นสองหมื่นบาทสำหรับ **คนจรหมอนหมิ่น** ที่เคยเป็นตัวตลกของ โชคชะตาและถูกโลกใบนี้แกล้งเตะลุ่มกลิ้งลุ่มหงาย เป็นยิ่งกว่าราชรถมาเกยหน้าบ้านเสียอีก... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 75)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบพฤติกรรมของลอออร กับ “แมวขโมยปลาย่าง” แสดงพฤติกรรมของลอออร คุณยศเปรียบลอออร ที่ถูกพระยานราภิบาล จ้องหมายตอลออรเพื่อให้ได้มาเป็นชู้เหมือนแมวจ้องขโมยปลาย่าง เมื่อเจ้าของไม่อยู่ ดังตัวอย่างข้อความ

...เสียบกันไปชั่วครู่ ก่อนยศเอ๋ยขึ้นอีก

“พระยานราภิบาลคงหมายตอลออรมานานแล้วสิ พอผิวเขาไม่อยู่ ถึงทำตัวเป็นแมวขโมย ย่องมาคาบ**ปลาย่าง**ไปกิน”

“ผมไม่ทราบต้นลึกหนาบาง ทราบแต่ว่าคุณหญิงเป็นทุกข์มาก เธอเป็นคนถือตัว รักศักดิ์ศรีวงศ์ตระกูล ถ้าเข้าตาจนก็คงยอมตายดีกว่าเสียชื่อ” ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 386-387)

วินทร์ เลียววาริณ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบพฤติกรรมของรุจน์ รุจิเรข กับ “แพะรับบาป” แสดงพฤติกรรมของรุจน์ รุจิเรขที่ถูกป้ายร้ายยัดเยียดความผิดให้กับคนบริสุทธิ์ ส่งผลให้กลับประเทศไทยไม่ได้ ซารีกกล่าวเปรียบว่ารุจน์ถูกคนใส่ร้ายให้เป็นแพะรับบาป ดังตัวอย่างข้อความ

...ซาริครุ่นคิด “เรื่องนี้คงมีลับลมคมในอยู่ ใครบางคนต้องการให้คุณเป็น **แพะรับบาป** ทำให้คุณกลับประเทศไทยไม่ได้อีกเลย อย่าหวังเลยล่ะ ฉันสามารถเป็นพยานให้คุณได้ว่า คุณอยู่กับฉันตลอดเวลา ที่เกิดฆาตกรรมบอร์ตหลายคนนั้น...” (วินทร์ เลียววาริณ, 2544, หน้า 228)

3.3 สถานภาพของตัวละคร บุญโชค เจียมวิริยะ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบสถานภาพของนายอำเภอรวมพล กรทอง กับ “ลูกหม่อมมหาตไทย” แสดงสถานภาพของนายอำเภอรวมพล กรทอง เป็นข้าราชการที่อยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทยมาตั้งแต่เดิม ปฏิบัติหน้าที่การงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแต่การกระทำไปขัดแย้งกับผู้ที่มีอำนาจ ทำให้เกิดความไม่พอใจจึงถูกกลั่นแกล้งให้ได้รับการลงโทษที่บิดเบือนจากความจริงดังตัวอย่างข้อความ

...จองเวรเจ้าของจดหมาย เรียกว่ายิ่งที่เดียวได้นกสองตัวว่านั่นหะ ะพณฯ นายกรัฐมนตรี โดยคำแนะนำของ กพ. ได้สั่งให้กระทรวงมหาดไทยออกคำสั่งเพิ่มโทษนายอำเภอรวมพล กรทอง ด้วยความผิดฐานเมาสุราทิดขี่มเหศวรอันเป็นการประพฤดิชั่วอย่างร้ายแรงตามความในมาตรา 44 (ซ) และ (ซ) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2497 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2499 จึงให้ออกจากราชการตามมาตรา 90 และ มาตรา 96 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. 2497 เป็นอันว่า ชีวิตอนาคตของ**ลูกหม่อมมหาตไทย**คนหนึ่งได้ดับสิ้นลงไปแล้ว เสียใจจังดังมาจากเหล่าข้าราชการ...

(บุญโชค เจียมวิริยะ, 2518, หน้า 181)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบสถานภาพของฟัก กับ “กระต่ายหมายจันทร์” แสดงสถานภาพของฟักที่ต่ำต้อยกว่าคุณสนหลานชายคนเดียวของเจ้าพระยามหาเสนาที่สมุหพระกลาโหม คุณสนพุดด้วยอารมณ์โกรธไม่พอใจในฟักกล่าวเปรียบเปรยว่าฟักเป็นกระต่ายหมายจะชมจันทร์ ไม่เจียมตนที่หมายปองผู้หญิงที่มีสถานะสูง คุณสนเปรียบเทียบกับตนเองว่าเป็นเหวดาซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้พระจันทร์มาครอบครองมิใช่มนุษย์เดินดินอย่างฟักที่จะได้แม้ช้องไปเป็นสมบัติของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าเกลียดนัก อ้ายคนไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง” คุณสนปรารภต่อไปอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยที่จะต้องพูดอยู่คนเดียว โดยที่ฟักไม่ได้โต้ตอบอะไรด้วย “เป็นกระต่ายหมายจะชมจันทร์

พระจันทร์ก็ต้องเป็นสมบัติของเทวดาซะละ ไม่ใช่ของมนุษย์เดินดิน มันจะอาละวาดพาดหัวพาดหางอย่างไร คนเขารู้เข้าก็มีแต่จะเยาะเย้ยมันเสียเปล่า ๆ”... (ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 298)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบปฏิรูปพจน์ เปรียบสถานภาพของแป้วแหว กับ “ลูกไก่อยู่ในกำมือ” แสดงสถานภาพของแป้วแหวที่น่าสงสารในสายตาของพูนดวง มองว่าปวิขทำกับแป้วแหวเหมือนคนไม่มีทางต่อสู้อยู่ ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของปวิขที่ต้องรับผิดชอบชีวิตของแป้วแหว ดังตัวอย่างข้อความ

...พูนดวงมองหน้าปวิข สายตาของพูนดวงแสดงความชิงชัง...คิดว่าปวิขทำกับแป้วแหวเพราะเห็นเป็นลูกไก่อยู่ในกำมือ ไม่นึกบ้างว่าแป้วแหวเป็นคนน่าสงสาร... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 496)

4. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบการกล่าวประชด ความนึกเปรียบเทียบแสดงความเปรียบเทียบแสดงความเปรียบเทียบที่มุ่งสื่อความหมายที่ตรงกันข้ามกับความหมายของคำที่ใช้ เช่น ใช้คำที่มีความหมายโดยปกติในทางชื่นชมยกย่อง มาแสดงการติเตียนเหยียดหยาม หรือในทางกลับกัน อาจใช้คำที่ปรกติเป็นคำตำหนิ มาแสดงการชมเชยก็ได้ ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร ดังนี้

4.1 บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบการกล่าวประชดเปรียบบุคลิกลักษณะนิสัยของพล กับ “ไอ้คนช่างคิด” แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของพลที่เป็นคนช่างคิดมีความวิตกกังวลในใจ ดังตัวอย่างข้อความ

“โอ...ไอ้คนช่างคิด”

“มีมึงห่วงอะไรผูกคอตายที่นี้วะพล” สายพุด (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 147)

4.2 พฤติกรรมของตัวละคร ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบการกล่าวประชดเปรียบพฤติกรรมของลอออร กับ “นางแพศยา” แสดงพฤติกรรมของลอออรเมื่อถูกคุณศสามีเกาเหิงหวงพุดเหยียดหยามน้ำใจลอออรกล่าวหาว่าเป็นหญิงแพศยาที่ไปหลงรักปันใจให้ชายอื่น ยศคาดหวังว่าจะกลับมาใช้ชีวิตอยู่กับลอออรดังเดิม พุดประชดประชันแสดงความเป็นเจ้าของลอออรแต่เพียงผู้เดียว ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไอ้หน้าโง่” เขาพึมพำประณามเจ้าหนุ่มจากเมืองเหนือ เมื่อยกแก้วเหล้าขึ้นดื่ม

“มึงนี่กริว่าจะลูปคมกูได้ ลอออร์ก็นางแพศยา ผัวอยู่ทั้งคนยังปันใจให้ชายอื่นได้ลึงคอก”

สำหรับยศ ลอออรคือเมียอย่างที่เขาเคยเป็นเมื่อครั้งกระโน้น ถ้าเขามีใจให้ชายอื่นก็เท่ากับคบชู้ เขายอมไม่ได้ ในเมื่อเขารักและต้องการเธอเหมือนเมื่อครั้งก่อนแต่งงานกัน

เท่าที่เป็นอยู่เขาก็ปล่อยให้เธอแสนงอนเล่นตัวมานานแล้ว ถึงเวลาที่จะต้องลงมือให้เห็นสักที ว่าเจ้าของลอออร์ที่แท้จริง...คือเขาเอง...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 745)

กฤษฎา อโคกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบการกล่าวประชดเปรียบพฤติกรรมของนายดัด กับ “พลเมืองดี” แสดงพฤติกรรมของนายดัดที่ช่วยอุดหนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวจากที่นายนายสมสิน และจะไปอุดหนุนศูนย์ผลิตฯ ของหน่วยงานข้าราชการที่เป็นผู้คิดชนิดพันธุ์ข้าวที่ดีออกมาจำหน่าย ดินดีหลานชายจึงกล่าวประชดนายดัดว่าเป็นพลเมืองดีเป็นคนดีมีเมตตาช่วยเหลือสังคม ดังตัวอย่างข้อความ

...นายดัดกลับจากบริษัทอุตสาหกรรมแห่งนั้นด้วยความสบายใจ พร้อมกับนั้นก็อุดหนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวที่นา นายสมสินบอกว่าต้อง 15 ถึง 30 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่ สำหรับนาหวาน และ 10 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่ สำหรับนาดำ ชายสูงวัยก็เลยซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมชลสิทธิ์ 60 กิโลกรัม โดยกะว่าน่าจะลองใช้ไร่ละ 20 กิโลกรัม อันเป็นจำนวนกลาง ๆ ไปพลางก่อน

“ที่เหลือจะต้องไปอุดหนุนศูนย์ผลิตฯ” เขาหันมาบอกหลานชาย “ยังงี้ ๆ ก็ต้องอุดหนุนราชการ ก็เขาเป็นคนต้นคิด ถึงได้มีข้าวพันธุ์นี้ จริงไหม”

“พลเมืองดี” ข้างหลานอดยั่วไม่ได้ จึงหันไปพยักหน้ากับอาทั้งคู่...

(กฤษฎา อโคกสิน, 2553, หน้า 516)

4.3 สถานภาพของตัวละคร สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบการกล่าวประชดเปรียบสถานภาพของแสนดี กับ “แม่หม้ายทรงเครื่อง” แสดงสถานภาพทางสังคมของแสนดี หลังจากที่ ๗พนฯ มหัท สามีเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุ ทำให้หลายคน ๆ ต่างพากันเรียกแสนดีว่าแม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ก่อนที่ ๗พนฯ มหัท เสียชีวิต มีข่าวยืนยันว่าจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แสนดีจึงถูกเปรียบว่าเป็นแม่หม้ายที่มั่งมีได้มรดกทรัพย์สินเงินทองได้รับเกียรติยศ ได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นภรรยาของว่าที่นายกรัฐมนตรี เปรียบเหมือนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องประดับที่ได้รับจากสังคม ประดุจเครื่องเพชรที่มีค่าราคาแพง ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีกำลังเป็นที่สนใจของใครต่อใคร โดยเฉพาะในวงสังคมแคบ ๆ ของกรุงเทพฯ ตั้งแต่มีข่าวยืนยันว่า ชพนช มหัท จะได้เป็นนายกรัฐมนตรี บัดนี้หล่อนยิ่งเป็นที่สนใจ และวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้น

บางคนก็สงสัยเห็นใจ บางคนก็คิดว่าหล่อนคงดีใจในการสูญเสียชีวิต ชพนช มหัท เพราะหล่อนจะได้เป็นแม่หม้ายครอบครองทรัพย์สินนับล้าน ๆ

หลายคนเริ่มเรียกหล่อนว่า **แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร**

เขาวิพากษ์วิจารณ์ว่า ทรงเครื่องเฉย ๆ ยิ่งน้อยไป หม้ายอย่างหล่อนต้องเรียกว่า ทรงเครื่องเพชร !...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 264)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตแบบการกล่าวประชด เปรียบสถานภาพของนายดัด กับ “มหาเศรษฐีที่ดิน” “มหาเศรษฐี” แสดงสถานภาพทางสังคม ของนายดัดเป็นคนรวยมั่งมีที่ดินมากมาย มีฐานะทางเศรษฐกิจ นายดินพุดหอยกล้อเปรียบ ประชดปุ่ของเขาว่าเป็นมหาเศรษฐีที่มีฐานะร่ำรวยแต่ยังมีความคิดที่จะเรียนรู้ทำเกษตรพอเพียง แม้จะเป็นผู้มั่งมีแต่นายดัดก็ไม่ใช้ชีวิตด้วยความประมาท มีความคิดพัฒนาประโยชน์ให้เกิดขึ้น กับครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ดังตัวอย่างข้อความ

...ดินดีจึงบอกยิ้ม ๆ ขณะที่อีกฝ่ายตาเขียว

“พามหาเศรษฐีที่ดินมาส่ง”

ขณะที่ยอดยี่งว้างข้ามถนนปราดมาถึง พนมมือแทบจะวางบนอกนายดัด

“สวัสดิ์ครับคุณตา...เดี๋ยวผมพาพี่ดีไปดูที่แล้วจะรีบกลับมารายงาน วันนี้ คงพอจะตัดสินใจได้มั๊งครับว่าชอบหรือไม่ชอบ”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 237-238)

...“เอาเถอะ...ไม่ปลูกก็ไม่ปลูก มันก็ไม่ทันการทันกินอะไรซะแล้วนี่” ปู่ของเขา กำลังคิดอย่างถืถ่วน “ยังงี้ ๆ เราก็ยังเป็นผู้ไม่รู้ยู่ดินะแหละ...ที่จริงก็ทำเก่งไปยั้งั่นเอง...”

“ถือว่าตัวมีเงินซะอย่าง” หลานตอบกลับมา “หาว่าไม่ทำงานทำนานี้มันไม่ใช่หมู ๆ ทั้งนาคำนานหว่านนั้นแหละ...”

“ไอ้ดี” นายดัดแหงเสียงแหลมปรืด “ไฉนนี่วอนอีกแล้วมัยละ...ถ้ามันไม่หมู แล้วทำไมเวลาเอ็งคุยกะเขาทั้งสองเจ้าถึงได้เออออห่อหมกไปได้ทุกเรื่องยั้งนั้น”

“ก็เห็นมหาเศรษฐีอยากจะออกกำลังหัวน้าวเองไง”
 ปู่ของเขาอุจจัต จึงกำมือทุบลงไปบนพนักข้างหลังคอคนขับ
 “เอ็งจะเอาอย่างไงของเอ็งวะ ไอ้ดี”
 “ไม่เอาอย่างไรรอกปู่ แค่ว่าเขาเล่น ชัมบักก็ปวดหนีบไปหมดแล้ว”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2553, หน้า 517-518)

5. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบขมโหม ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงาม
 ความมีเสน่ห์ ลักษณะความเพียบพร้อมอย่างไม่มีที่ติของหญิงคนรัก ปราภฏ 5 ลักษณะ ดังนี้

5.1 ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามแบบอมตะ ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึก
 เปรียบเทียบแบบขมโหมแสดงความงามเป็นอมตะของลอออร กับ “โมนาลิซา” แสดงความสวยงาม
 ของลอออรในภาพถ่ายที่ได้ถ่ายไว้ก่อนวันแต่งงาน ยศชื่นชมความงามของลอออรที่สวยงาม
 ยิ่งกว่าโมนาลิซาที่มีความงามสมบูรณ์แบบเป็นอมตะยาวนานกว่า 5 ศตวรรษ สร้างสรรค์
 ภาพวาดของสุภาพสตรีได้สมส่วนเป็นธรรมชาติ มีรอยยิ้มที่ชวนค้นหา ดังตัวอย่างข้อความ

...ภาพนี้ไปถ่ายที่ร้านก่อนงานแต่งงานไม่กี่วัน ยศสั่งช่างถ่ายภาพ ขยายเป็นภาพ
 ขนาดใหญ่ ส่วนภาพขนาดรองลงมาเป็นภาพคู่ของเขากับลอออร เขาชอบภาพเดียว
 มากที่สุด ถอยออกมายืนเอียงคอมอง ยิ้มน้อย ยิ้มใหญ่เมื่อยกภาพไปที่เรือนหอ
 ก็สั่งให้ประดับภาพขึ้นบนผนังทันที

“งามยิ่งกว่าภาพเขียน” เขาออกปากชม “เอาจมกว่าโมนาลิซาเสียอีก”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 51)

5.2 ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามแบบน่าหลงใหล สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบ
 แบบขมโหมแสดงความงามน่าหลงใหลของแสนดี กับ “ดอกไม้” แสดงความสวยงามของแสนดี
 ที่เปล่งประกายสง่างามมีเสน่ห์ดึงดูดใจเหมือนดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมรัญจวนชวนหลงใหลมีสีสัน
 สดสวยงดงาม ราชิตเปรียบแสนดีเหมือนดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม แสดงถึงคุณค่าและความน่าชื่นชม
 ในคุณงามความดีของแสนดี มีรูปร่างบอบบางน่าทะนุถนอม กลิ่นของดอกไม้มีเสน่ห์น่าดึงดูดใจ
 ทำให้ราชิตเกิดความหวั่นไหวในจิตใจเมื่อพบกับแสนดี ดังตัวอย่างข้อความ

...ราชิตครุ่นคิดวนเวียนถึงหล่อนอยู่หลายตลบ

จริงอยู่ จุดประสงค์ของเขามีใช้การรื้อฟื้นความหลังระหว่างหล่อนกับเขา เพราะทางชีวิตของเขากับหล่อนนั้นเดินไปคนละทางเสียแล้ว ไม่มีวันที่จะหันเหเข้าไปประสานกันได้ในชาตินี้

แต่การพบกับหล่อนอย่างใกล้ชิด ขณะที่หล่อนกำลังงดงาม และมีเสน่ห์เต็มที่มีนัยก่อกำให้อารมณ์ของเขาอดที่จะหวนไหวมิได้

โดยเฉพาะอุปสรรคและกำแพงหน้าที่กั้นหล่อนเอาไว้ยิ่งทำให้หล่อนดูมีค่าสูงส่งยิ่งขึ้นอีก

หากหล่อนเป็นดอกไม้ กลิ่นหอมหวานก็ทำให้เขาชื่นใจ แม้จะเป็นไม้ที่อยู่ในที่สุดที่เขาจะเอื้อมถึง...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 222)

5.3 ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามแบบสวยสง่างามมีเสน่ห์ดึงดูดใจ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของแป้วแห้ว กับ “ดอกไม้หอมหวาน” แสดงความสวยงามของแป้วแห้วที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจเกิดจากความใสซื่อบริสุทธิ์ และรอยยิ้มอ่อนหวานเป็นมิตรกับทุกคน ดังตัวอย่างข้อความ

...แป้วแห้วเหมือนดอกไม้หอมหวานที่เชิญชวนแมลงอยู่ตลอดเวลา ความบริสุทธิ์และยิ้มอย่างมีไมตรี อาจทำให้คนเห็นเป็นการทอดสะพานของหญิงเจ้าชู้... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 727)

ว.วินิจัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของลอออร กับ “กุหลาบแรกแย้ม” แสดงความสวยงามมีเสน่ห์ดึงดูดใจของลอออรที่มีรูปเป็นทรัพย์ ความงามของลอออรเหมือนกุหลาบแรกแย้มที่มีความสวยสดใสโดดเด่น มีกลิ่นหอมมีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความสวยอ่อนหวานของลอออรเข้าวนใจดึงดูดให้หลานชายเจ้าพระยาหลงรัก ดังตัวอย่างข้อความ

...การเป็นเป้าสายตา เพิ่มมากขึ้นเมื่อในตอนเย็นบางวัน ผู้นั่งคู่กับเขาเป็นสตรีสาวสวยดุจกุหลาบแรกแย้ม คนในรถม้าและรถลาก ตลอดจนคนเดินสองข้างถนนมองจนเหลียวหลัง ไม่มีใครสนใจผู้อื่นที่ร่วมนั่งรถไปด้วย

คนที่ชื่นชม ชมกันเปาะว่า

“นี่ละที่เขาเรียกว่ากิ่งทองใบหยก”

แต่คนที่ทนเห็นใครได้ดีเกินหน้าไม่ได้ ก็จะต้องควักปลางกระแหนะกระแหนะไปตามเรื่อง

“อย่างที่โบราณเขานำารมีรูปเป็นทรัพย์สินอย่างไรละหล่อน สมบัติไม่มีก็ไม่เป็นไร หล่อนจำ ก็แม่ลอออรนะ แม่ตายไปตั้งนานแล้ว เจ้าคุณพ่ออะไร ๆ ก็แล้วแต่แม่เลี้ยง คุณหญิงพยอมเค็มหยอกไปเสียเมื่อไหร่ แค่งเงินสวดงค์แดงเดียวยังไม่ให้กระเด็น ออกจากกันเขียนหมาก ลูกเลี้ยงหรือจะมีหวังได้เงินทองจากพ่อ”

ใครจะว่าอย่างไรก็ตามหนุ่มสาวทั้งสองไม่เดือดร้อน ยศก็ยังคงมารับส่งลอออร อย่างสม่ำเสมอ คุณป้าก็ไม่ได้ห้ามปราม หลายครั้งท่านก็นั่งรถไปด้วยเพื่อกันเสียง ครหาณินทา อีกอย่างหนึ่งก็สะดวกที่จะได้พบปะญาติทางฝ่ายของยศซึ่งมีอยู่มากมาย

ทุกคนเมื่อรู้ว่าหญิงสาวอยู่ในฐานะว่าที่ลูกสะใภ้ ต่างพากันต้อนรับยกย่อง เป็นอันดี...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 47)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ ดึงดูดใจของแป้วแหว กับ “แม่ยี่หุบ” แสดงความสวยงามของแป้วแหวที่มีหน้าตามีเสน่ห์ ดึงดูดใจ น่ารักน่าเอ็นดู คุณนววรรณเปรียบแป้วแหวเมื่อกลับจากโรงเรียนว่ามีสีหน้าสดใส สดชื่นในตอนเย็น แต่ตอนเช้าเวลาไปโรงเรียนมีสีหน้าไม่สดใสไม่กระตือรือร้นเหมือนดอกยี่หุบ ที่แย้มกลีบบานตอนเย็นส่งกลิ่นหอมสดชื่นตอนเย็นถึงพลบค่ำ กลีบดอกหุบในตอนเช้าเหมือน แป้วแหวที่มีสีหน้าบานสดใสในตอนเย็นหลังจากกลับจากโรงเรียนพอถึงตอนเช้าไม่อยากไปเรียน หนังสือ ไม่ชอบการเรียน เรียนไม่รู้เรื่อง แป้วแหวมีพัฒนาการเรียนรู้อาจจะไม่ชอบไปโรงเรียน จะทำหน้าไม่สดใสไม่สดใสไม่ยิ้มแย้มเหมือนดอกยี่หุบในตอนเช้า ดังตัวอย่างข้อความ

...ลูกชายลุกขึ้นจากโต๊ะเดินออกไปทางหน้าต่างซึ่งสมศักดิ์ก็นำรมาจอดไว้ให้แล้ว แป้วแหวรออยู่ที่รถกับสมศักดิ์ นววรรณว่าจะไม่พูดก็อดไม่ได้ตามนิสัยของหล่อน

“หน้าบานเป็นจานเชิงเชียวนะ แม่แป้วแหว เวลาเรียนก็เป็นแม่ยี่หุบ ถึงตอนนี้ ละก็บานเบิกฟ้าทีเดียว เด็กอะไร”

ดวงหน้าที่คุณนายค่อนข้างว่า ‘บานเบิกฟ้า’ สดลงทันที ปริชมองดูหล่อนแล้ว เพิ่งรู้สึกตอนนี้เองว่า เพราะเหตุใดมารดาจึงขวางแป้วแหวอยู่ตลอดเวลา

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 311-312)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของแป้วแห้ว กับ “แม่เหล็ก” “แม่เหล็กใหญ่” แสดงความสวยงามของแป้วแห้ว มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม นัยน์ตาเปล่งประกายวาววับงามจับใจ ความสวยซื่อบริสุทธิ์ของแป้วแห้ว เป็นพลังที่มีเสน่ห์ชวนให้ดึงดูดใจเพศตรงข้ามโดยมีรูตัว ดังตัวอย่างข้อความ

...ฉับพลัน...หล่อนรู้สึกว่าการปรารถนาความอบอุ่นอย่างนั้นนัยน์ตาวาววับของหล่อนจึงดูเป็นประกายวาววับยิ่งขึ้น และมันบ่งบอกความปรารถนานั้นออกมาอย่างบริสุทธิ์

หล่อนจึงเป็นเหมือนแม่เหล็กที่มีพลังดึงดูดอยู่ในตัวโดยที่หล่อนเองไม่รู้ใจของหล่อนบริสุทธิ์ แต่หน้าตาเรื่อร่าของหล่อนยวนยั่วให้บุรุษเกิดสัญชาตญาณทางเพศโดยหล่อนไม่รู้ตัว...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 300-301)

...“นี่แหละ อีกหน่อยจะเป็นแม่เหล็กใหญ่ของที่นี่ เธอว่ามีหวังไหม”

“ไอ้โฮ...ยิ่งกว่ามีหวัง เห็นแค่นี้ก็รู้ว่าของมันแน่ ๆ”... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 321)

ว.วินิจัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของคุณหญิงลอออร กับ “รูปวาด” แสดงความสวยงามของคุณหญิงลอออรที่มีความสวยสง่างาม มีจิตละมุนละม่อมเรียบร้อย มีสีหน้าท่าทางอ่อนหวานทำให้เจ้าดิเรกรูจเปรียบเทียบความงามของคุณหญิงลอออรเหมือนรูปวาดที่งดงาม ต่างกันที่รูปวาดไม่มีชีวิตจิตใจ มีเสน่ห์ชวนดึงดูดใจเจ้าดิเรกรูจให้หลงรักคุณหญิงลอออรทั้งรูปร่างหน้าตา สีหน้าท่าทาง จริตมารยาทและคุณงามความดีทำให้เกิดความประทับใจเป็นอย่างมาก ดังตัวอย่างข้อความ

...ชายหนุ่มมองอีกฝ่ายเต็มตา ในแสงสลัว คุณหญิงโยธาบดีดูผุดผ่องพรึ่มพราย เรืองงามราวกับรูปวาด เขานึกแวบขึ้นมา ไม่ใช่หรอก รูปวาดไม่มีชีวิตจิตใจ เคลื่อนไหวไม่ได้ เยื่อนแย้มอ่อนหวานยามให้คำตอบ ละมุนละม่อมแต่หนักแน่นแบบนี้ก็ได้

เขาไม่เคยเห็นผู้หญิงคนใดจับจิตจับใจเขามากเท่านี้มาก่อน แม้แต่รุ่งระวี ก็ยังไร้อจรีต และสีหน้าท่าทางอย่างเดียวกัน...

(ว.วินิจัยกุล, 2551, หน้า 659-660)

สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของแสนดี กับ “ภาพเขียนอย่างวิจิตร” แสดงความสวยงามของแสนดีที่เป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามคมคายมีเสน่ห์เป็นที่น่าชมมอง ดังตัวอย่างข้อความ

...แสนดีกำลังมองดูเงาของตนเองในกระจกยื่นชนิดหกกลับได้ซึ่งเป็นกระจกเงาโบราณ จนปรอทบางตอนหายไปและขึ้นผ้าเป็นหย่อม ๆ

รูปร่างหน้าตาของหล่อนผิดไปจากเมื่อหกเจ็ดเดือนก่อนมาก หล่อนไม่ใช่ครูแสนดี หน้าตาเรียบปราศจากสีล้นไฉ่ผ่มลัน ๆ ธรรมดา และแต่งกายเรียบร้อยตามฐานะครู ‘บ้านนอก’ อีกต่อไปแล้ว กลายเป็นสาวน้อยหน้าตาสมัยใหม่ เขียนตาทาปากระบายบรัชออนลงบนผิวน้ำ จนคล้ายกับตุ๊กตาหรือ**ภาพเขียนอย่างวิจิตร** แทนที่จะเป็นเลือดเนื้อตามธรรมชาติของคนจริง ๆ ชายกระโปรงซึ่งเคยคลุมเข้าเสมอ ร่นขึ้นเหนือเข้าเกือบสี่นิ้ว ครั้งแรก ๆ แสนดีก็นึกกระตาคใจความเปลี่ยนแปลงของตัวเอง จะเดินเห็นก้มลุกคู้มันขวยเขินเหมือนคนปลอมตัว แต่ครั้นนาน ๆ เข้า เมื่อเกิดความเคยชิน แสนดีก็คุ้นกับความเปลี่ยนแปลงของหล่อน...แน่ละ ! ความเคยชินมักจะทำให้คนเราหายาบหันต่อความละอายมากขึ้นทีละนิด จนกระทั่งหมดความละอายไปในที่สุด !...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 270-271)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของแป้วแห้ว กับ “ภาพวาดผู้หญิงโบราณ” แสดงความสวยงามของแป้วแห้วเป็นผู้หญิงที่มีความงดงามจับใจ โดดเด่น มีรอยยิ้มและดวงตาสวยงามเป็นที่รักของเพ็ญบุญ ซึ่งหลงรักความบริสุทธิ์ผุดผ่องงดงามเหมือนสาวสวยในภาพวาดผู้หญิงโบราณที่ช่างได้บรรจงวาดไว้ได้อย่างงดงาม ดังตัวอย่างข้อความ

...ปวิขพาเพ็ญบุญลงมา พอดีกับรถรับพระวังเข้าบ้านเพ็ญบุญโผล่เข้าไปในห้องกระจก ที่จัดไว้เป็นห้องพิธี เกือบจะสບถออกมาตามความเคยชินเมื่อเห็นแขกมากันมากมาย จนต้องนั่งลั่นออกไปเป็นกลุ่มอยู่ที่ห้องรับแขก

แต่พอมองไปเห็นแป้วแห้วนั่งเด่นอยู่ท่ามกลางพวกผู้หญิงเพื่อนเจ้าสาว อารมณ์ก็ดีขึ้นมานั่นที่

...ดูหล่อนเหมือนผุดขึ้นมาจาก**ภาพวาดผู้หญิงโบราณ**ไม่มีผิด สวยจับตาจับใจจนเขาต้องชะงัก...

เขารักความบริสุทธิ์ผุดผ่องที่ปรากฏอยู่ในยิ้มของหล่อนดวงตาของหล่อน...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 682)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของแป้วแห้ว กับ “ตุ๊กตา” แสดงความสวยงามของแป้วแห้วที่เกิดมามีผิวพรรณผุดผ่องหน้าตาสวยงามน่ารัก นัยน์ตากกลมดำขลับ หน้าตาอ้วนอิ่มทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ยิ้ม สวยเหมือนตุ๊กตาที่ไม่มีอารมณ์ความรู้สึก ดังตัวอย่างข้อความ

...นวลวรรณมองดูเด็กหญิงที่พยาบาลอุ้มอยู่อย่างพิถีพิถัน

ผิวพรรณผุดผ่องหน้าตาน่ารัก สงบเสถียรอยู่ในอ้อมแขนของพยาบาล ไม่ดิ้น ไม่แสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ใด ๆ ดูไม่น่าเชื่อว่าทารกวัยสิบเดือนจะนั่งสงบได้อย่างเด็กคนนี้

นัยน์ตากกลมดำขลับจ้องมองดูหล่อนนิ่ง ริมฝีปากหยักมุมปากดูเหมือนยิ้ม แต่ที่จริงแล้วแม่หนูไม่ได้ยิ้มลักษณะสีหน้าแม่หนูคล้ายตุ๊กตา ซึ่งนวลวรรณอธิบายไม่ถูก มันเหมือนกับไร้ความรู้สึกอย่างไรไม่รู้ ไม่ร่าเริง ไม่แจ่มใส แต่ก็ไม่หวาดกลัวตื่นเต้น...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 26-27)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของเจ้าหญิงโสคนเทีย กับ “เพชรเม็ดงาม” แสดงความสวยงามของเจ้าหญิงโสคนเทียเป็นเจ้าหญิงสูงศักดิ์ที่มีความแข็งแกร่งดุจดั่งความแข็งแกร่งของเพชร ที่มีทั้งความสวย ความเก่ง และความแข็งแกร่ง เสียสละตนเองทำงานเบื้องหลังเพื่อความอยู่รอดของประชาชน หัวหน้านิลสตุติเจ้าหญิงโสคนเทียเปรียบเหมือนเพชรเม็ดงามของกัมพูชา ดังตัวอย่างข้อความ

...“เจ้าหญิงเป็นเพชรเม็ดงามของกัมพูชา” หัวหน้านิลสตุติด้วยใจจริง “รินควรเบาใจ ไม่มีวันที่พี่จะทิ้งขว้างท่าน งานของเจ้าหญิง เป็นงานอยู่เบื้องหลัง....สำหรับยุคนี้มีคนไม่มากที่ยอมอยู่เบื้องหลัง โดยไม่ต้องการความดีความชอบจากใคร”... (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 570)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบมีเสน่ห์ดึงดูดใจของเจ้าหญิงโสคนเทีย กับ “นางอัปสร” แสดงความสวยงามของเจ้าหญิงโสคนเทียผู้หญิงสูงศักดิ์ผู้เป็นเชื้อสายวงศ์กษัตริย์ ผู้มีความสามารถในการปกครอง เสียสละตนเองเพื่อส่วนรวม เป็นผู้หญิงที่มีความสวยสง่างามเหมือนนางอัปสรบนพนักนครวัด ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณทำอะไรหรือทำอะไรอยู่ที่นี่” หล่อนถามขณะที่นัยน์ตาดำมอง ตรงนัยน์ตาอีกฝ่าย แววดไส่ค่อย ๆ ระบายชานดูจแสงเงินแสงทอง ที่ใกล้จะพ่องรำไพตรงหน้า

“เหมือนนางอัปสรบนผนังนครวัดไม่มีผิด” สุนีกในใจ... (กฤษณา อโศกสิน, 2541, หน้า 12)

5.4 ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามแบบทันสมัยมีเสน่ห์ดึงดูดใจ สีฟ้าใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามแบบทันสมัยมีเสน่ห์ดึงดูดใจของแสนดีกับ “ดอกทิวลิป” “มะม่วงสุก” “พวงมะม่วงสุก” แสดงความสวยงามของแสนดีที่มีความสวยคมคายทันสมัยมีสีสัน มีความมั่นใจในตนเอง มีเสน่ห์ดึงดูดใจเป็นที่หมายปองเหมือนดอกทิวลิปที่มีสีสันสดใสหอมละมุนเปรียบได้กับแสนดีที่มีเสน่ห์จากรูปร่างหน้าตาเป็นที่พึงใจลูกค้าผู้ชายดึงดูดให้มาใช้บริการร้านอาหารมากมาย และเปรียบได้กับมะม่วงสุกที่มีรสชาติหวาน มีส่วนประกอบของปริมาณน้ำตาลสูงเป็นดั่งล่อล่อดแดงให้มารุมกินน้ำตาลจากมะม่วงสุก แสนดีเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามคมคาย อ่อนหวาน มีเสน่ห์ดึงดูดใจ เป็นที่รักที่หมายปองของชายที่ได้พบเห็นที่มาผ่านเวียนใกล้ชิดกับแสนดี ดังตัวอย่างข้อความ

...นายผู้อำนวยการฯ รวบรัดตัดความ คืบเฉียง ๆ ของนายดิลกเล็กขึ้นเล็กน้อย ดวงตามองดูแสนดีเหมือนเสือเสียดายเหยื่อซึ่งกำลังจะถูกแย่งไปต่อหน้า

“ก็เป็นโชคดีของคุณบันทึกนะซี ถ้าอย่างไรรื้ออย่าเพิ่งแย่งเอาตัวไปเป็นคาราเสียนะ ดอกทิวลิปของผมกำลังหอมหวานอยู่ที่เดียว” แล้วนายดิลกก็หันมาต่อว่าแสนดีที่เล่นที่จริงว่า

“คุณแสนดีหนีออกมาคอยคุณบันทึกนี่เอง”

“ดิฉันออกมาคอยลงแถมต่างหากคะ แล้วก็ยังไม่ได้รับปากเลยว่าจะให้คุณบันทึกไปส่ง”

แสนดียังคงพยายามมองหาสูงแจ่มอยู่ หล่อนอยากจะปราโมทย์เหมือนกัน ในการที่บุรุษสองนายต่างก็ประสงค์จะไปส่งหล่อน ถ้า...แววดาและความรู้สึกของบุรุษทั้งสองจะไม่มองดูหล่อนอย่างเลื้อยจ้องตะครุบเหยื่อ

(สีฟ้า, 2536, หน้า 158-159)

...“เห็นจะเป็นหนึ่งในจำนวนมดแดง ที่มาดอมมะม่วงสุก ไม่ยายแสนดีก็คือนักรื่องของยายฤติธรรม์ คนใดคนหนึ่ง แต่เห็นจะแม่แคชเชียร์เสียแหละมาก”... (สีฟ้า, 2536, หน้า 257-258)

เมื่อแรกบุรุษเหล่านั้นยังลังเลอยู่ ไม่เชื่อว่าแคชเชียร์จะเป็น ‘คนดี’ จริงอย่างที่ นายบอยว่า แต่ครั้นเมื่อลองเกี่ยวพาราสีดูพักหนึ่ง บุรุษนายหนึ่งก็กระซิบกับสหาคอเดียวกันว่า

“ทองบริสุทธิ์ ไว้ย !”

แสนดีจึงกลายเป็น**พวงมะม่วงสุก** เหมือนดั่งนักร้องสาวสวยบางนางที่มี ‘มดแดง’ ฝ้าแฝงตอมไต่อยู่โดยที่ยังหาประโยชน์อะไรมิได้ แก่เหล้ามดแดงพวกนั้น

(สีฟ้า, 2536, หน้า 145)

5.5 ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามของผู้หญิงแม่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามของผู้หญิงแม่มีเสน่ห์ดึงดูดใจของลอออร กับ “กระดังงา” “แม่กระดังงาลนไฟ” แสดงความสวยงามของลอออร ผู้หญิงแม่มีอายุมากขึ้นความสวยมีเสน่ห์แพรวพราวมากกว่าผู้หญิงโสด ผู้ผ่านประสบการณ์การครองคู่มาก่อน รู้จักเอาอกเอาใจผู้ชายได้ดี ลอออรเปรียบเหมือนกระดังงาที่เมื่อลนไฟยิ่งหอม มีความสวยงามรู้จักการวางตนให้เหมาะสมกับเกียรติและศักดิ์ศรี มีคุณสมบัติแม่ศรีเรือน มีเสน่ห์เป็นที่หมายปองทั้งชายหนุ่มและชายผู้สูงวัย ดังตัวอย่างข้อความ

...ตลอดการสนทนาอย่างรื่นเริงของทุกคน สายตาของยศวณเวียนอยู่ที่อดีตภรรยาอย่างไม่อาจหักห้ามใจได้ ยิ่งเห็น ก็ยิ่งเสียดายจับใจ

ลอออรยังคงผ่องใสทั้งดวงหน้าและองค์เอย ไร้ริ้วรอยโรยราอย่างผู้หญิงอื่นในวัยสามสิบต้น เหนือกว่าเมื่อสิบปีก่อนเสียอีกตรงความสง่างามที่เขารู้ว่า**กระดังงา** ยิ่งลนไฟก็ยิ่งหอมเป็นอย่างนี้เอง...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 635)

...“หรือว่าจะไปติดใจ**แม่กระดังงาลนไฟ**บ้านนั้น”

นรินทร์นึกไม่ออกเอาจริง ๆ ว่าใคร

“ใครกัน กระดังงาลนไฟ”

“อู๊ย! ถ้ามได้ ก็เมียเก่าคุณยศนั้นเป็นไร มีสองผัวแล้วยังไม่พอ อาจจะมีที่สามนะเจ้าคะ”

นรินทร์นับถือคุณหญิงโยธาบดีอยู่มาก ในสายตาเขา เธอมีความดีงามเกินกว่าจะถูกเอาชื่อมานินทาลับหลัง จึงปรามหญิงเสียงขุ่น ๆ

“อย่าพูดถึงคุณหญิงท่านอย่างนั้นดีกว่า ท่านเป็นคนดี”

“อ้อ! แต่ไม่ได้ ทำราวกับเป็นพระบงกช” ทองโพร้ากระพืดกระพืด ค้อนเขาวงใหญ่ “คนนะเจ้าคะ ไม่ใช่อิฐปูน ลองยังไม่แก่เดี๋ยวนี้ก็อยากมีผัวทุกคนละน่า อดแห่งอดแล้งกอดหมอนข้างไหนจะชื่นใจเหมือนกอดชู ต่อหน้าคนอื่นก็ทำเป็นดีงามลับหลังก็อยากผู้ชายเหมือนกันแหละ ไม่เลือกผู้ดีใคร”

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 675)

สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโคมแสดงความงามของผู้หญิงแม่มายที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจของแสนดี กับ “กระดังงาสนไฟ” แสดงความสวยงามของแสนดี เมื่อสามีสิ้นชีวิต แสนดีมีทั้งรูปสมบัติและโภคสมบัติ รูปร่างหน้าตาสวยงามพร้อมทั้งมีฐานะร่ำรวยมีเกียรติ ได้รับการยกย่องจากสังคมเป็นมายสาวพราวเสน่ห์ที่ดึงดูดใจชายมากขึ้น เหมือนการนำดอกกระดังงาที่ส่งกลิ่นหอมหวลทั้งในยามเช้าและยามเย็น หากนำดอกกระดังงาดอกแก่จัดสด ๆ มาลนเปลวไฟให้ตอมน้ำหอมของกลีบดอกแตกส่งกลิ่นหอมฟุ้งมากกว่าปกติ กลิ่นที่หอมยั่ววนเปรียบได้กับหญิงแม่มายที่ยั่ววนใจผู้ชายให้หลงเสน่ห์ ดังตัวอย่างข้อความ

...สมัยก่อนเขาเคยรักและเอ็นดูหล่อนด้วยความใกล้ชิดสนิทสนม แต่ความรักนั้นมิได้เจือความปรารถนาอันรุนแรง มิได้อรอนรนเพราะเกรงว่าจะพลาดหวังเหมือนดังขณะนี้

จะกล่าวว่า สมัยก่อนหล่อนยังไม่สำคัญสำหรับเขาเท่าใดนักก็ได้...ทั้ง ๆ ที่หล่อนเป็นคู่หมั้นของเขาตามประเพณีและด้วยความสมัครใจยื่นเคียงเขาเอง

แต่บัดนี้ หล่อนเป็นเหมือนกระดังงาสนไฟที่ทรงเสน่ห์นอกเหนือไปจากความสำคัญซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเป็นภริยาบุคคลสำคัญ หล่อนถึงพร้อมด้วยรูปสมบัติและโภคสมบัติ เป็นที่หมายปองของบุรุษอีกจำนวนมาก...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 288-289)

5.6 ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามของผู้หญิงที่มีคุณค่า ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโคมแสดงความงามของผู้หญิงที่มีคุณค่าของแป้วแหวกกับ “ตุ๊กตาหยก” แสดงความสวยงามของแป้วแหวกเป็นผู้หญิงสวยไม่อวดฉลาด มีคุณค่าที่คุณงามความดี เปรียบแป้วแหวกเป็นตุ๊กตาหยกที่มีค่าราคาแพงไม่ใช่ตุ๊กตากระเบื้องธรรมดาที่ไม่มีค่าราคา ดังตัวอย่างข้อความ

...“แป่วแหวเป็นโง่บ้างวะ” ปวิขถามเมื่อขึ้นไปนั่งกันบนรถแล้ว และเขากำลังนำรถเคลื่อนที่

“สว้ย น่ารัก...ก็เท่านั้น เพราะที่เอาตัวมาก็ต้องการแค่นั้น คนทำงานเยอะแยะไปแล้ว คนเก่งก็เยอะแยะ ได้แบบนี้ดีแล้ว ไม่ได้ตั้งใจเอามาทำงานนี่หว่า”

“ถามนิดเดียวตอบเสียยาว ไอ้ห...”

“คำถามแข็งมันกว้างเหลือเกินนี่หว่า” ปวิขหัวเราะ

“ผู้หญิงคนนี้ค่าอยู่ที่ความสวยอย่างเดียวเหมือนตุ๊กตายังไงยังงั้นแต่ก็เป็นตุ๊กตาหยกไม่ใช่ตุ๊กตากระเบื้องธรรมดา”

“ถึงขนาดนั้นเชียว” ปวิขสัพยอก

“เออ...อ้าวถึงขนาดนั้น”

“คนส่วนมากเขาถูกผู้หญิงโง่”

“แต่อ้าวผู้หญิงน่ารัก ต้องโง่อย่างโง่เพียงसानะ ไม่ใช่โง่แล้วอดฉลาด...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 344)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามของผู้หญิงที่มีคุณค่าของลอออร กับ “ดวงแก้ว” แสดงความสวยงามของลอออรเป็นผู้หญิงที่สวยงามน่าทูลนอม เป็นคนรักเก่าของคุณศที่ได้ทอดทิ้งลอออรและเลิกร้างกันไป คุณศรู้สึกสำนึกผิดกล่าวเปรียบลอออรเหมือนดวงแก้วที่คุณศได้ทิ้งขว้างให้หลุดมือไป ดังตัวอย่างข้อความ

...เขากล้ากลืนความเจ็บปวดไว้ ตอบเสียงอ่อน ๆ ยอมรับตามตรงไม่มีพยศอย่างเมื่อก่อน เพราะรู้ว่าถ้าไม่ดีจริง ประสงค์ก็จะเสียงอ่อนลงทันตาเห็น หล่อนทำใจแข็งได้ก็แต่ภายนอก ลึกลงไปหล่อนก็รักน้องชายคนเดียวไม่เสื่อมคลาย

“ผมไม่เคยลืมครับ คุณพี่ คนเราชั่วเจ็ดทีดีเจ็ดหน ลอออรได้ดีผมก็ดีใจด้วยไม่เคยคิดจะหลุดเขาลงมาตกต่ำ ผมเพียงแต่สำนึกผิดที่ขว้างทิ้งดวงแก้วในมือไป ถ้าหากว่าจะทำสิ่งใดเป็นการไถ่โทษที่ทำกับลอออรได้ ผมก็เต็มใจทำ ผมห่วงลอออรพูดจริง ๆ ยังสาวนัก มีแต่ลูกเล็ก ๆ เกรงคนมันจะรังแกเอา...”

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 636)

สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉมแสดงความงามของผู้หญิงที่มีคุณค่าของแสนดี กับ “ทองบริสุทธิ์” แสดงความสวยงามของแสนดีเป็นผู้หญิงที่มีความสวยคมคาย

ยังไม่ได้แต่งงาน มีคุณสมบัติเป็นที่หมายปองของชายหนุ่มลูกค้าในร้านอาหารต่างพากัน
เกี่ยวพาราสีแสนดี ดังตัวอย่างข้อความ

...“คุณต้องการพาร์ตเนอร์ไหมครับวันนี้?”

“อ้าวอยากคุยกับแม่แซชเชียร์หรือน้ำผึ้งนั่นมากกว่า ลือไปบอกมาหน่อยซี
ชั่วโม่งละรอยสอรอย อ้าวไม่รังเกียจเลย ถ้ายอมให้หิ้วเท่าไรก็ลู่”

“เสียใจครับ เธอเป็นแซชเชียร์ไม่ใช่พาร์ตเนอร์

เมื่อแรกบุรุษเหล่านั้นยังลังเลอยู่ ไม่เชื่อว่าแซชเชียร์จะเป็น ‘คนดี’ จริงอย่างที่
นายบอยว่า แต่ครั้นเมื่อลองเกี่ยวพาราสีดูพักหนึ่ง บุรุษนายหนึ่งก็กระซิบกับสหาย
คอเดียวกันว่า

“ทองบริสุทธิ์ ไว้ย !”

แสนดีจึงกลายเป็นพวงมะม่วงสุก เหมือนดั่งนักร้องสาวสวยบางนางที่มี ‘มดแดง’
เผ่าแฝงต่อมไต่อยู่โดยที่ยังหาประโยชน์อะไรมิได้ แก่เหล่ามดแดงพวกนั้น...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 145)

6. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบลดความหมายของคำ ความนึกเปรียบเทียบ
ตัวละครที่มีการประกอบสร้างด้วยกลวิธีการใช้คำที่ลดความรู้สึกรุนแรงลง หลีกเลี่ยงการใช้
ถ้อยคำที่หยาบคาย ได้แก่ ใช้คำว่า ยายปัญญาอ่อน แทน ยายโง่, คนปัญญาอ่อน แทน คนโง่
ปรากฏ 2 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะของตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละคร ตัวอย่างดังนี้

6.1 บุคลิกลักษณะของตัวละคร ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบลด
ความหมายของคำ ใช้คำว่า “ยายปัญญาอ่อน” แทน “ยายโง่” แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของ
แป้วแหว ดวงลักษณ์ใช้คำเปรียบเรียกแป้วแหวว่ายายปัญญาอ่อน ซึ่งเป็นลักษณะความผิดปกติ
ทางสมองตั้งแต่แรกเกิด ทำให้แป้วแหวมีพัฒนาการที่ช้าส่งผลต่อการรับรู้ทางประสาทสัมผัส
ไร้ความสามารถในการเรียนรู้ แป้วแหวไม่สนใจต่อคำเรียกที่เหยียดหยามไม่ให้เกียรติ
จึงถูกมองว่าเป็นคนไร้เดียงสาอ่อนต่อโลก ไม่ไหวรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบใจ ไม่โกรธ ไม่เกลียด
ไม่พอใจ แป้วแหวจึงไม่โกรธเคืองดวงลักษณ์ที่ไร้เมตตาไม่เอ็นดูแป้วแหว ดังตัวอย่างข้อความ

...“ยายปัญญาอ่อนเพิ่งกลับจากโรงพยาบาล ผู้ชายแท้ห้อมมาส่งทั้งฝูง

“เป็นไงบ้างละ แป้ว ที่นี่คงเป็นคนกับเขาขึ้นมาบ้างแล้วซี”

ดวงลักษณ์ทักขึ้นก่อนที่พี่ชายจะทันลงจากรถ ซึ่งจอดอยู่ห่างออกไป พิศสมบ่นว่า

“เอะ...ยายตวงนี่ยังงี้”

ลูกสาวยกไหล่เล็กน้อย ไม่พูดอะไรอีกเพราะพี่ชายกับสามีและปวิชกำลังเดินเข้ามา
พิศมเหลือบมองแป้วแหวนนิคหน้อย

...ไม่มีอะไรผิดปกติ หลอนยิ้มหวานอย่างเคยโดยไม่โต้ตอบ...

ทว่าสิ่งผิดปกติที่พิศมไม่รู้ก็คือ ยิ้มของแป้วแหวนยังคงหวานแหวกก็จริง
แต่ไม่ใช่ยิ้มอย่างไม่รู้สึกรู้สมอะไรกับความร้ายกาจของ ‘คน’ ที่มีต่อ ‘ตุ๊กตา’
อย่างแป้วแหวน หากคราวนี้เป็นยิ้มของคนมีความรู้สึกซึ่งไม่ถือสา และยอมให้เพราะ
ยังเกรงกันอยู่หนึ่ง แต่ที่สำคัญกว่านั้นก็คือสีกงไปใน ‘สันดาน’ นั้น ยังคงความดี
และพร้อมกับการให้อภัยอยู่...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 915)

6.2 พฤติกรรมของตัวละคร ดวงใจใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบลดความหมายของคำ
ใช้คำว่า “คนปัญญาอ่อน” แทน “คนโง่” แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของคุณย่าวิฑูที่ได้เปรียบตนเอง
ว่าเป็นคนปัญญาอ่อน ไร้ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พูดให้กำลังใจพี่ริมเพรา คุณย่าวิฑู
ต้องการให้เพื่อนในวัยเดียวกันได้เรียนรู้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย คุณย่าวิฑูเล้าถึงการเรียน
คอมพิวเตอร์กับนายธรรหลานชาย ที่สอนจากที่ไม่รู้อะไรเลยจนสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์
และอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ โดยให้หลานชายจดขั้นตอนการใช้งานให้เหมือนถ่ายทอดให้คนปัญญาอ่อน
ที่ไร้ความสามารถ มีพัฒนาการทางสมองผิดปกติ จดบรรยายให้ละเอียดทุกขั้นตอนที่สามารถ
เข้าใจและปฏิบัติงานได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...“เมื่อเดือนที่แล้ว ฉันก็เป็นเหมือนอย่างเธอวันนี้แหละ คิดดูนะ นายธรรหลานฉัน
เขาเรียนปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ เขามีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัวของเขา
เปลี่ยนไปตั้งกี่อันแล้วไม่รู้ ตั้งแต่เข้ามหาวิทยาลัย ฉันย่าเขา อยู่บ้านเดียวกับเขา แต่ไม่
กระดิกหูเรื่องคอมเลย เป็นไปได้อย่างไร ฉันก็เลยลุกขึ้นปฏิวัติตัวเอง เป็นยอมอยู่ล่าหลัง
อีกต่อไปไม่ได้แล้ว ฉันพยายามเรียนจากนายธรรแบบ ก.ไก่ ข.ไข่ ค.คอมพิวเตอร์เลย
ให้เขาจดมาเป็นขั้นตอนเหมือนเป็นคนปัญญาอ่อน หรือเด็กอนุบาล เธอรู้ไหม วันนี้
ฉันมีคอมพิวเตอร์ไว้ใช้เองแล้ว มีพรินเตอร์ มีสแกนเนอร์ครบหมด ฉันใช้ดีสเก็ตต์
ใช้ซีดีรอมก็เป็นด้วย ส่งอี-เมลก็ได้ นายธรรเขาสอนไม่ต้องไปเรียนที่ไหน เธอเชื่อไหม
ฉันแทบไม่เชื่อตัวเองว่าจะเป็นกับเขาด้วย เพราะฉะนั้น ฉันคิดว่าถ้าฉันทำได้
คนวัยเดียวกับฉันก็ต้องทำได้”...

(ดวงใจ, 2554, หน้า 220)

7. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา ความเปรียบเทียบที่ใช้ความรู้ทางศาสนา มาตีความหรืออธิบายความเพื่อสื่อสารสาระสำคัญออกมา ลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา ปรากฏ 2 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละคร ดังนี้

7.1 บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร ปิยะพร คักดีเกษม ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับผู้นับถือศาสนา แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของนายกับ “พระ” สื่อความหมายว่านายเป็นผู้ประเสริฐ เปรียบแสดงคุณงามความดีของนายเหมือนพระมาโปรด คุณป้าวิไลซึ่งเป็นญาติห่าง ๆ ของนายมาจากจังหวัดเชียงราย นายได้รับมรดกที่ดินจากคุณย่า ให้คนเก่าแก่อยู่อาศัยกันจนสิ้นอายุขัย พร้อมทั้งนายให้คำแนะนำช่องทางทำมาหากิน พร้อมทั้งให้เงินลงทุนจนสามารถตั้งตัวได้ นายมีบุญคุณต่อวิไลมากทำให้วิไลรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในบุญคุณของนายเป็นอย่างสูง อยากให้นายได้ดีใจในความสำเร็จในชีวิตของวิไล แต่น่าเสียดายที่นายได้สิ้นชีวิตแล้วจึงไม่ได้รับรู้ ปาริณารุสลิกภาคภูมิใจในบิดาของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...“รีน่า...คุณป้า....ง่า...วิไล...มาขอพบ ท่านเป็นญาติห่าง ๆ ของคุณพ่อ ท่านเพิ่งทราบข่าวว่าคุณพ่อเสีย” ดูเหมือนคุณรจนางจะตัดไม้น้อยด้วยรู้ดีอยู่ว่าปาริณานั้นกำลัง ‘งดรับแขก’ หากสภาพของผู้อ่านเธอก็ทำให้เธอไม่สามารถปฏิเสธได้

“ลูกสาวคุณนาย...เหมือนกันนะคะ คล้ายกันมาก...ป้าเสียใจเหลือเกินที่ไม่ได้ข่าว ไม่ได้ร่วมทำบุญ ไม่ได้มีแม้แต่โอกาสที่จะเฝ้าท่าน...ทั้ง ๆ ที่ท่านมีบุญคุณกับป้าเหลือเกิน ท่านให้ชีวิตใหม่...ท่านเป็นยิ่งกว่าพระมาโปรด...”

(ปิยะพร คักดีเกษม, 2554, หน้า 682)

นิคม รายยวา ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวงการ และตำแหน่งภิกษุ แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของค่างาย เปรียบกับ “สมภาร” แสดงบุคลิกลักษณะของค่างาย บุญฮามเปรียบค่างายเหมือนสมภาร กล่าวประจักษ์ว่าหากบวชพระค่างายก็ได้เป็นสมภารแล้ว สะท้อนให้เห็นว่าค่างายทำงานอยู่กับพ่อเลี้ยงมานานจนมีความเชี่ยวชาญและชำนาญ ค่างายมัดเก็บตัวจมื่นอยู่กับการแกะสลักช่าง ขาดงานติดต่อกันหลายวันจนร่วมเดือน พ่อเลี้ยงจ้างคนงานใหม่มาอยู่ได้ไม่กี่วันก็ลาออก ไม่ทำงานสู้ทนเท่ากับค่างาย ดังตัวอย่างข้อความ

...อาทิตย์หนึ่งต่อมา หลังจากนั่งชั่งใจอยู่นาน บุญฮามก็เข้าไปพูดกับเขา “อายุแก่ก็มากแล้ว” เขาพูด “ถ้าบวชพระ ป่านี้นคงได้เป็นสมภาร ทำงานไปเถอะ แก่ไม่ใช่เด็กแล้ว”

ค่างายไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่าบุญฮามตำหนิที่เขาขาดงานบ่อย หรือเพียงแค่พูดเรื่องชีวิตของเขา... (นิคม รายยวา, 2547, หน้า 102)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนาที่ใช้คำเรียกบุคคลที่สึกจากพระ แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของ ชัฟ เปรียบกับ “ทิดสึกใหม่” แสดงบุคลิกลักษณะของชัฟ สักเพื่อนของชัฟกล่าวประชดเปรียบชัฟเป็นทิดเพิ่งสึกใหม่ เป็นคนดีไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องผิดศีล ดังตัวอย่างข้อความ

...สักจ้องหน้าขาว ๆ และหัวเกรียนเกรียน ๆ ของชัฟ เขาคงเป็น**ทิดสึกใหม่** ตอนออกพรรษา เป็นคนดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขและไม่เคยใกล้แหล่งอโคจรทั้งหลายทั้งปวง กระมัง... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 20)

กฤษณา อโศกสิน ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในศาสนาโดยทั่วไป แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของ สามภพ ใช้คำว่า “อนุศาสนาจารย์” “ไอ้เจ้าอนุศาสนาจารย์” หมายถึง ผู้มีความรู้มีศีลธรรม แสดงบุคลิกลักษณะของสามภพ ที่มีลักษณะนิสัยชอบบอกรบเร่สอนในเรื่องต่าง ๆ ให้กับปีทองรู้จักระมัดระวังไม่มองข้ามความชั่วเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังตัวอย่างข้อความ

...“อ้อ...คุณก็เห็นเหมือนกันหรือ”

“ไม่เห็นก็รู้อะ พี่สามอย่านี้กว่าปีไม่รู้ เพียงแต่รู้แล้วไม่ได้สนใจเท่านั้นแหละ”

“คุณต้องสนใจ ต้องหัดสนใจ อย่ามองข้ามความชั่วเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะว่ามัน ‘เล็กน้อย’ เฮ้อ...นี่ผมกลายเป็น**อนุศาสนาจารย์**ไปตั้งแต่เมื่อไหร่ก็ไม่รู้ละ” เขาทอดถอนใจอย่างเหนื่อยหน่าย “บอกจริง ๆ นะว่าผมหมดหวังกับทุกสิ่งทุกอย่างในบ้านเมืองเราที่นี่จริง ๆ ไม่ได้หมดหวังกับสิ่งแวดล้อมหรอก แต่หมดหวังกับคน”...

(กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 404)

...“อ้อ...เราก็รู้จักคิดเหมือนกันนี่”

“แหม” อีกฝ่ายหนึ่งค่อนนิด ๆ “มันก็ต้องคิดมั่งแหละ”

“ดีแล้ว” ชีวันถือโอกาสเห็นพ้อง “**ไอ้เจ้าอนุศาสนาจารย์**มันจะได้ไม่เขม่นมันเจ้ากฏเจ้าเกณฑ์จะตายโหงไป ก็ถึงได้แหงคาร้านอยู่งั้นไง”... (กฤษณา อโศกสิน, 2543, หน้า 434)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบกับลักษณะจิตใจที่ซื่อตรงใช้คำว่า “ตาปื้อ” หมายถึง คนที่ไม่มีไหวพริบไม่ฉลาด แสดงบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) โดนตุ้มเพื่อนสาวเรียกขานนามว่า ตาปื้อ เป็นผู้ที่มิมีลักษณะซื่อ ไม่ทันคน ไม่มีไหวพริบ ดังตัวอย่างข้อความ

...พี่เดือนเอ๋ยชมพวกเธอไม่ขาดปากว่าใช้เงินไม่เป็น แม้แต่เสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้พี่เดือนต้องเป็นคนซื้อหามาให้

เด็กสาววัยย่างสิบเจ็ดปีทั้งห้าคนมีเพียงเอี้ยตรายเดียวที่เข้ากับผมได้ เธอไม่เรื่องมากปากร้ายเหมือนคนอื่น ส่วนที่เหลือพูดจากับผมนับคำได้

ตุ้ม เด็กสาวตัวโตที่สุดในบรรดาเพื่อน ๆ ทั้งห้า ขนานนามผมว่า “ตาบื้อ”...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 163)

นิคม ร่ายยาว ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของค่างาย เปรียบกับลักษณะจิตใจที่ไม่มีน้ำใจใช้คำว่า “ใจดำ” แสดงบุคลิกลักษณะของค่างายที่เห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจ เข้าข้างเหตุผลของตนเองไม่ทำความเข้าใจเหตุผลของพ่อที่มีความจำเป็นต้องขายพลายสุด บุญฮามพูดเปรียบค่างายว่าเป็นคนใจดำ ดังตัวอย่างข้อความ

...“อย่าไปคิดอะไรให้มากนักเลย เขาซื้อมันไปแล้ว” บุญฮามพูด เมื่อเห็นเขายังเสียดาย และเอ๋ยถึงสาเหตุที่ต้องขายข้าง “มันจำเป็น พ่อแกต้องเอาสดางค์มารักษาตัว”

“แล้วรักษาหายไหม” เสียงเขาหัวน

“แกพูดเหมือนคนใจดำ”

พ่อป่วยกระเสาะกระแสะ และตายก่อนค่างาย กลับจากเป็นทหารไม่กี่วัน เขารู้สึกเศร้าและสับสนไม่เคยคิดเรื่องนี้มาก่อน มีแต่ฝันว่าจะเป็นความ冤เหมือนพ่อรับจ้างลากซุงทั่วไป พ่อเป็นช่างตีเหล็ก สมัยที่พ่อเป็นหนุ่ม แก่ซื้อลูกข้างมาเลี้ยงไว้ตัวหนึ่งปล่อยให้มันเก็บลูกไม้ใบหญ้ากินอยู่รอบๆ บ้าน...

(นิคม ร่ายยาว, 2547, หน้า 28-29)

ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา แสดงบุคลิกลักษณะนิสัยของพัก เปรียบกับลักษณะของผู้กินเหล้าและเสพสิ่งเสพติดใช้คำว่า “ไอ้ขี้เมา” แสดงบุคลิกลักษณะของพักที่มีพฤติกรรมชอบดื่มเหล้าเมามาโดยไม่ไยดีสติ รูปร่างหน้าตาของพักดื่มเหล้าจนไม่มีสง่าราศี ดังตัวอย่างข้อความ

...ร่างผอมแห้งห่อหุ้มด้วยเสื้อขาวหม่นยับ กางเกงสีกากีคร่ำคร่าเคลื่อนไหวเผลอเข้ามาผมบนหัวมีสีขาวแซมเป็นหย่อม ๆ เส้นผมแข็งชี้ไร้ระเบียบ ราวกับหญ้าที่ขึ้นรกอยู่ในสวน รูปร่างที่เดินมานั้นไร้ซึ่งสง่าราศี มันเป็นเพียงไอ้ขี้เมาหย่าเปคนหนึ่ง และเป็นคนเดียวในตำบลนี้ที่เมามาได้ขนาดนั้น... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 181)

7.2 พฤติกรรมของตัวละคร วลีษฐ เดชกุญชร ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา แสดงพฤติกรรมของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแด่ง เปรียบกับ “พระอรหันต์” แสดงพฤติกรรมของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแด่ง ที่มีความเพียรอดทนอดกลั้นต่อความไม่เที่ยงธรรม รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรฝ่ายชายแดน ได้เสนอขอเงินเดือนขึ้นให้สองชั้นและมีหนังสือขอให้กรมตำรวจพิจารณาความชอบให้เป็นกรณีพิเศษแต่ไม่ได้รับการอนุมัติ ด้วยเหตุจากนายวีร มีเรื่องภาคทัณฑ์ทำให้เกิดผลกระทบระหว่างกรมตำรวจกับนายตำรวจ ทำให้ส่งผลกระทบต่อท่านอธิบดี ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจจึงอยากให้นายวีรไปขอขมาเพื่อจะได้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แต่นายวีรไม่ยอมปฏิบัติตามคำแนะนำ จึงเปรียบนายวีรที่อดทนสู้กับความไม่ยุติธรรม จนใกล้จะบรรลุพระอรหันต์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“ไอ้วีรมันกำลังจะสำเร็จเป็น**พระอรหันต์**อยู่แล้ววะ !”... (วลีษฐ เดชกุญชร, 2523, หน้า 641)

ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา แสดงพฤติกรรมของฟัก เปรียบกับจริยธรรมของบุคคลในด้านความประพฤติ ใช้คำว่า “คนระยำ” “คนชั่ว” เปรียบกับพฤติกรรมของฟักที่เปรียบตนเองเป็นคนเลวชั่วร้าย ชาวบ้านต่างกล่าวขานกันว่าฟักเป็นคนชั่ว คนไม่ดีทำผิดศีลธรรม ประพฤติผิดล่วงประเวณีกับเมียพ่อ ชาวบ้านต่างพากันว่าเป็นเรื่องของเวรกรรมตามทัน ทำให้ฟักตายอย่างน่าอนาถ ส่วนสมทรงเกิดความคลุ้มคลั่งเป็นกรรมที่ตามมา ทำให้ฟักตาย ทำให้หมดสิ้นเรื่องของคนชั่วเรื่องของกามโลกีย์ที่ผิดศีลธรรม ดังตัวอย่างข้อความ

...มาถึงบ้านลุงไข่ ไอ้ขาวกระดิกหางเข้ามาพันแข้งพันขา “เอ็งไม่ต้องมาประจบข้าหรอก ข้ามัน**คนระยำ**...” เขวากับหมาแล้วหัวเราะหึ หึ เดินเซไปที่แคร่ได้เฟิง... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 223)

...เมื่อรถดับตาแล้ว บางคนต่างแยกย้ายกันกลับบ้านด้วยความปลดปล่อยโล่งใจ ต่อแต่นี้ไปตำบลแห่งนี้จะหมดสิ้นเรื่องราวสกปรก จะหมดตัวอย่างที่เลวทราม จะหมดเรื่องคาวโลกีย์ที่แสนบัดสี ต่อแต่นี้ไปตำบลแห่งนี้จะกลับมาสะอาดสะอาดอันอีกครั้งหนึ่ง หมดสิ้นกันเสียที่เรื่องของ**คนชั่ว**...เรื่องของกามโลกีย์ที่ผิดศีลธรรม... (ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 327)

ประภัสสร เสวิกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา แสดงพฤติกรรมของดาวิช เปรียบกับจริยธรรมของบุคคลในด้านความประพฤติ ใช้คำว่า “ไอ้คนตาขาว” เปรียบกับพฤติกรรมของดาวิช มุสตาฟา พูดว่ากล่าวด้วยอารมณ์โกรธ เรียกดาวิช ว่าไอ้คนตาขาว ไม่กล้าออกมาต่อสู้กับฝ่ายมุสตาฟา ดาวิชแอบซุ่มโจมตีกลางทะเลทราย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ข้าว่าต่อให้ลูกชายชู้คหยาบชามีปีกก็ไม่สามารถรอดพ้นเงื้อมมือเราไปได้ดอก
มุสตาฟา” สมุนโจรเอ่ยขึ้น

“ข้าก็คิดเช่นนั้น” มุสตาฟายิ้มมาดมั่น

“ดูช่างเป็นงานที่ง่ายตายเสียนี้กระไร” อีกฝ่ายพูดอย่างประจบประแจง “ง่ายยิ่งกว่า
เชือดแพะแกะเสียด้วยซ้ำ”

“ดาวิซ” มุสตาฟา กุมบังเหียนไว้นแน่นและตะโกนด้วยเสียงที่แตกพร่า “ข้ารู้ว่า
เป็นเอ็ง **ไอ้คนตาขาว** ไอ้ลูกสมุนคริสเตียน”

“ดาวิซ” มุสตาฟา ส่งเสียงเรียกพลางชักอาวุธหันรีหันขวาง “ข้ามุสตาฟาเพื่อนเก่า
ของเอ็งไง ออกมาหาข้าเถอะ ดาวิซ เรามาร่วมมือกันปล้นคาราวานอย่างแต่ก่อน
ให้ระปือไปทั้งทะเลทราย”...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 194-195)

8. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฏิบัติ ความนึกเปรียบเทียบแสดงการใช้
คำถาม โดยไม่ต้องการคำตอบ ใช้รูปประโยคคำถามเพื่อเน้นความหมายที่ต้องการสื่อสาร
ให้น่าสนใจ ได้ข้อคิดตามที่ผู้ส่งสารต้องการ สืฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฏิบัติ ใช้คำว่า
“ผัก” หมายถึง คนไร้คุณค่า นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่ถูกดูหมิ่นจากผู้ขาย
มองว่าแสนดีไร้คุณค่า สร้างฐานะความมั่นคงในชีวิตของตนด้วยการยอมขายความเป็นตัวตน
ให้ผู้มีเงินมีอำนาจเพื่อเลื่อนระดับฐานะของตนเองให้เป็นที่นับถือในสังคมระดับสูง ดังตัวอย่าง
ข้อความ

...แสนบอกไม่ถูกว่ารู้สึกอย่างไร ใจหนึ่งก็โกรธที่เรื่องมาลงเอยเอาอย่างที่มีคน
เขาด่ากระแทกแสนเอาไว้ แต่อีกใจหนึ่งนั้นก็ออกจะปลงตกกว่า เป็นธรรมดาของคนมีเงิน
มีอำนาจในสมัยนี้ อย่างว่าแต่คุณมัทท แม้คนที่ไม่มีเงินไม่มีอำนาจก็เคยขอซื้อตัวแสน
มาแล้วเหมือนกัน

ปลงตกว่า ผู้ขายบางคนเขาเห็นผู้หญิงเป็นเพียงผักปลา ที่จะซื้อเอาด้วยเงิน
เท่านั้นเอง มันอยู่ที่เราว่าจะยอมขายตัวเหมือนผักปลาหรือไม่เท่านั้น?

คุณมัททกลับออกไปโดยไม่ได้ล้วงเงินแสน ทั้ง ๆ ที่อยู่ในวิสัยที่จะทำได้
แสนออกจะนับถือเขาในข้อนี้

พอวันรุ่งขึ้นคุณหญิงเจริญจิตก็พบกับแสน แสนบอกไม่ถูกดอกคะว่าคุณหญิง
มีสีหน้าอย่างไร อยากจะว่ายินดีก็ไม่ถนัด ขมขื่นชิงชังแสนก็ไม่เชิง...

(สืฟ้า, 2536, หน้า 113)

9. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบสัมพจน์ ความนึกเปรียบเทียบแสดงการเลือกใช้คุณสมบัติเด่นส่วนหนึ่งเพื่อแทนความหมายทั้งหมดของอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนสำคัญหรือเกี่ยวข้องกัน มีลักษณะการใช้ส่วนเต็มให้หมายถึงส่วนย่อย หรือส่วนย่อยที่เลือกมาใช้แทนส่วนเต็มเพื่อแสดงพฤติกรรมของตัวละคร ดังนี้

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบสัมพจน์ ใช้คำว่า “เทพบุตรคิวงทอง” หมายถึง บุรุษผู้มีโชคอย่างน่าอัศจรรย์ นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพล เมื่อเรือเข้าฝั่ง พลจะเข้าบ่อนเล่นการพนัน ทำประลองฝีมือในด้านการพนันกับคนบนฝั่งมากมาย เหมือนกับ นักสนุกเกอร์ที่มีความสามารถมีผลงานโดดเด่นจนได้รับรางวัลชนะเลิศ ในบริบทนี้เปรียบเทียบความสามารถแบบตรงกันข้าม พลทำท่ายและเล่นพนันจนหมดเงินตั้งแต่อยู่ในเรือพอขึ้นฝั่งก็ไม่มีเงินไปทำประลองฝีมือในบ่อนได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...บรรดาเทพบุตรคิวงทองซึ่งตามปกติชอบขึ้นไปทำดวงคนฝั่งตามสมาคม ต่างทำตัวสงบเสถียรได้อย่างน่าอัศจรรย์... (ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 115-116)

ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบสัมพจน์ ใช้คำว่า “ผู้พิชิต” หมายถึง ผู้ปกป้องภัยอันตราย นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของพักที่เป็นผู้ฆ่าหมาดำตายเพื่อรักษาความปลอดภัยให้หมาดำเข้ามากัดเด็กในโรงเรียน ครูในโรงเรียนหันมาพูดหยอกเย้าเปรียบพักเป็นผู้พิชิต พักรู้สึกภาคภูมิใจที่ฆ่าหมาดำตาย แต่ในมนัสนึกด้านจริยธรรมพักรู้สึกผิดที่ฆ่าสัตว์ตาย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ช่างมันเถอะน่า มันตายไปแล้วจะเถียงกันไปทำไม” ครูมานิตย์ปรามขึ้น

“เปล่า ไม่ได้เถียง พูดให้กันฟัง” ครูปรีชาว่า

พักยืนฟังอยู่ด้วย แต่ไม่ได้แสดงความเห็นใด ๆ ตักน้ำราดลำตัว เสียงน้ำกระทบพื้น ครูทั้งสามหันมามอง

“นี่ไงผู้พิชิตของเรามาแล้ว” ครูมานิตย์หันมาหยอกเย้ายิ้มให้ พักยิ้มตอบ ครูทั้งสามคุยอยู่ด้วยคำสองคำ ก่อนเดินกลับบ้านพักไปในแสงโพล์เพลสสว่าง...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 91)

10. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ความนึกเปรียบเทียบใช้แสดงลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งสื่อความหมายโดยใช้ชื่อเรียกรวม ๆ แทนบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นทั้งหมด ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร ดังนี้

10.1 บุคลิกลักษณะของตัวละคร ประชาคม ลูนาซัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “เด็กน้อย” ซึ่งเป็นตัวละครจากเรื่องก่อกองทราย ของไพฑูรย์ ธัญญา ใช้เป็นภาพแทนของเด็กที่มีความมุ่งมั่นในการก่อกองทรายให้สำเร็จแม้ว่าจะพบกับอุปสรรคทำให้กองทรายพังทลายลง เด็กน้อยใช้ความเพียรพยายามมุ่งมั่นทำสิ่งที่ตนคาดหวังไว้จนกระทั่งสำเร็จ เปรียบเหมือนกับผม (ประชาคม ลูนาซัย) ยังขาดประสบการณ์ชีวิต อ่อนต่อโลก สังคม สร้างประสบการณ์ชีวิต ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ หากใช้ความเพียรพยายามในการสร้างผลงานเขียนจนกระทั่งประสบความสำเร็จได้รับรางวัล แม้ว่าต้องพบกับอุปสรรคมานับไม่ถ้วน ผลงานเขียนเมื่อร่างโครงเสร็จแล้วถูกทำลายลงเหมือนกองทรายของเด็กน้อยที่ถูกคลื่นซัดพังทลายลง ก็ไม่ละความพยายามจนท้อที่สุดสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ สะท้อนให้เห็นภาพว่าชีวิตไม่สิ้นหวังหากยังไม่ละความเพียรพยายาม ถ้ามีความอดทนอดกลั้นต่อแรงต้านของสิ่งกีดขวางได้ในที่สุดจะได้รับผลสำเร็จเป็นรางวัลของชีวิต ดังตัวอย่างข้อความ

...และแล้วผมก็ลืมตาตื่นขึ้นมามองโลกต้นฤดูฝนของปี พ.ศ. 2535 ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตเหมือนเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ ผมไม่ต่างกับเด็กน้อยในเรื่องสั้นก่อกองทรายของไพฑูรย์ ธัญญา ช่วงที่ยังสนุกสนานกับของเล่น หัวใจของเด็กน้อยพองโตเบิกบาน นัยน์ตาเป็นประกายแจ่มใส หัวเราะร่าเริง โลดแล่นไปกับโลกแห่งจินตนาการ มีกองทรายมารวมเป็นกองสูง ทว่าไม่เคยสูงเทียมภาพฝันที่วาดไว้ในใจ น้ำทะเลก็สาดเข้ามาทำลาย แกว่งตาของเด็กน้อยมองลงชั่วคราวแล้วก่อกองทรายขึ้นอีก จากเช้าเที่ยง และบ่าย จนกระทั่งร่างมอมแมมของเด็กน้อยล้มลง ดวงตาปิดสนิท หลับใหลด้วยความเหนื่อยอ่อน...

(ประชาคม ลูนาซัย, 2549, หน้า 302)

ดวงใจ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “ดาราโทรทัศน์” หมายถึงผู้สวมบทบาทตัวละคร ผู้แตงนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคุณย่าวิฑู เป็นผู้สวมบทบาทปรับเปลี่ยนอารมณ์ความรู้สึกเก็บอารมณ์ความเศร้าสะเทือนใจในความเจ็บป่วยของนายเชิธร ลูกชาย ที่ได้รับอุบัติเหตุรถชนถึงขั้นต้องตัดขาเป็นผู้พิการ เมื่ออยู่กับคนอื่น ๆ คุณย่าวิฑูสามารถสกัดกั้นความรู้สึกทุกข์ใจไว้ได้ ร่าเริงแจ่มใส เป็นปกติธรรมดา พุดเล่นหยอกล้อกับเพื่อน ๆ ได้นายเชิธรหลานชายเปรียบคุณย่าของตนว่าแสดงบทบาทได้ดีเหมือนดาราโทรทัศน์ ดังตัวอย่างข้อความ

...ไม่เพียงแต่เสียงยาที่ผมไม่อยากฟังเท่านั้น หน้าสวของยาก็บูดเบี้ยวไม่น่าดู ผมรีบลุกเดินหนียาไปทันที ลงถ้ายาใช้คำพูดกันขนาดนี้แล้ว (ซึ่งไม่ใช่ธรรมชาติที่แท้จริงของยา) ผมรู้แล้วว่า ในตัวยากำลังมีอะไรพุ่งพล่านอยู่ขนาดไหน เคราะห์ดีจริงๆ ทั้งของยาและของผม รวมทั้งใคร ๆ ที่อยู่รอบตัวยา ที่ยาไม่แสดงความพุ่งพล่านของยาออกมาบ่อยนัก เรียกว่าเกือบไม่เคยเลยก็ว่าได้ ไม่งั้นยาของผมคงแสดงได้ดี ไม่แพ้*ดาราโทรทัศน์*ในละครหลังข่าว (ที่ยาเองก็เป็นแฟนอย่างเหนียวแน่น) แน่ ๆ ผมไม่อยากมียาแบบนั้นเลย...

(ดวงใจ, 2544, หน้า 492)

สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “นางเอก” หมายถึงหญิงที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี เมื่อแสนดีถูกนายตลกนักธุรกิจเจ้าของร้านอาหารพูดจาไม่ให้เกียรติ ดูหมิ่นศักดิ์ศรีและต้องการแสนดีมาเป็นหญิงบำเรอความสุขทางเพศของตน วิษณุเกิดความไม่พอใจกับคำพูดของนายตลก ต้องการจะกู้ศักดิ์ศรีของแสนดีกลับคืนมาเหมือนพระเอกกู้เกียรติยศศักดิ์ศรีของนางเอกดังตัวอย่างข้อความ

...ดวงตาของนายตลกมีแววท้าทาย แลดูแคลนเมื่อกล่าวว่า

“ผมคิดว่าผมรู้จักผู้หญิงประเภทนี้ดีกว่าคุณ คุณวิษณุ ถ้าไม่ใช่เพราะเงินจะลาออกจากครุมาทำไม? มาพนันกันดีกว่า ว่าเงินจะซื้อผู้หญิงคนไหนได้?”

วิษณุก็อยากจะพาดกำปั้นลงไปบนใบหน้าอูมอ้มของนายตลกเหมือนอย่างที่พระเอกทั้งหลายแสดงเป็นการกู้เกียรติ*นางเอก* ทว่าเมื่อเขาไม่ใช่ ‘พระเอก’ วิษณุจึงได้แต่ตานายตลกด้วยสายตา แล้วก็ดำดุ่มวาวจาอย่างอดอยู่ไม่ได้ว่า...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 291-292)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำเปรียบ “สุนทรภู่” คือ กวีเอกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้มีความสามารถในการประพันธ์ยอดเยี่ยม ผู้แต่งนำมาเปรียบกับผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีฝีมือในการประพันธ์เทียบเท่ากวีเอกสุนทรภู่ เพื่อน ๆ ของผม (ประชาคม ลุนาชัย) รู้สึกภาคภูมิใจที่มีเพื่อนมีฝีมือการเขียนหนังสือได้ยอดเยี่ยมจนได้รับรางวัลดังตัวอย่างข้อความ

...สตรีสาร จากมือประสูติผ่องถ่ายไปสู่มือเพื่อน ๆ ที่ละคน พวกเขาเรียน
การอ่านบทกวีที่ผมเขียน

“อีกหน่อยมันจะมีชื่อเสียงโด่งดัง” ประสูติเงยหน้าแดงก่ำขึ้นพูด

สุนทรเดินมาจับมือผม “นายเรียนเก่งที่สุด ฉลาดที่สุด มีหรือที่นายจะไม่ประสบความสำเร็จ”

สมทรงชูหนังสือขึ้นสูง “เพื่อนเราเป็นกวี เรามีเพื่อนเป็นสุนทรภู่อีกกลับมาเกิด”
เพื่อน ๆ ยิ้มและหัวเราะ สตรีสารเดินทางไปถึงมืออนุสรณ์ อ่านจบแล้วส่งต่อให้
เพ็ญพร เขาเกากีตาร์เบา ๆ บทกวีสายฝนจากปากเพ็ญพรทำเอาทุกคนนั่งนิ่ง...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 76)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำเปรียบ “พलयางม
หรือพระไวย” คือ ลูกชายของขุนแผนกับนางวันทอง มีตำแหน่งทางราชการเป็นจมื่นไวยวรรณ
หรือหมื่นไวย ผู้แต่งนำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่แอบหลงรักแม่เพ็งตั้งแต่ครั้งแรก
เพียงเห็นแค่ครั้งหนึ่งก็เกิดอาการเหมือนพलयางมเมื่อยามเห็นนางศรีมาลา แม่เพ็งหญิงที่พัก
หมายปอง เป็นลูกเจ้าคุณปลัดทูลฉลองวังหน้า เป็นสาวชาววังซึ่งยากนักที่คนปรกติธรรมดา
เช่นพักจะเข้าไปเกี่ยวพาราสีได้ พักจึงเกิดอาการทุกข์เพราะวิตกกังวลจะไม่สมหวังในความรักครั้งนี้
ดังตัวอย่างข้อความ

...แต่ไหนแต่ไรมา พักไม่เคยสนใจเรื่องบุพเพสันนิวาส ทั้งไม่เคยนึกด้วยว่า
ตัวเองจะเกิดความถูกตาถูกใจผู้หญิงคนไหนขึ้นมาได้ แม้เพียงแค่เห็นกันครั้งเดียวเท่านั้น
แต่พอเจอเข้าจริง ๆ หัวอกก็ดูจะไม่ต่างจากพलयางมยามเห็นนางศรีมาลาเท่าไรเลย...
(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 350)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำเปรียบ “อิเหนา” คือ
ตัวละครเอกจากเรื่องอิเหนาบทละครรา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า
นภลัยมหาราช รัชกาลที่ 2 แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี ผู้แต่งนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของ
น้องชายของพักพูดเอาจริงเอาจังกับพักว่าหากบิดาของแม่เพ็งยกลูกสาวให้กับผู้อื่นแล้วเห็นที่
พักจะต้องเฝ้าเมืองเหมือนอิเหนาพาผู้หญิงที่รักแอบหนีไป ดังตัวอย่างข้อความ

...“ฉันจะให้คนไปสืบดูก่อนว่าเจ้าคุณท่านยกลูกสาวให้ใครแล้วหรือยัง
ถ้าเตรียมจะยกให้คนอื่น พี่พักจะได้เตรียมเล่นบทอิเหนาเฝ้าเมืองเสียเนิ่น ๆ... เปล่า ! ฉันพูด
เล่นนะ จะให้คนไปสืบหาเส้นทางให้พี่พักเสียก่อน หรือว่าพี่พักมีเพื่อนฝูงเป็นขุนน้ำขุนนาง
ออกมากมาย ลองสืบดูอีกทางดีไหม”... (ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 351)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำเปรียบ “ขุนแผนหรือพลายแก้ว” คือ ตัวเอกของวรรณคดีไทยเรื่องขุนช้างขุนแผนได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสร ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับการยกย่องเป็นยอดของหนังสือประเภทกลอนเสภา ผู้แต่งนำมาเปรียบบุคลิกลักษณะของพักที่ไม่เจ้าชู้ ไม่มีความสามารถด้านเชิงซู้สาวเหมือนขุนแผน เมื่อพบกับแม่ช้องอดีตหญิงคนรักเก่าในคืนก่อนวันแต่งงาน สะท้อนให้เห็นว่าพักเป็นผู้ที่รักเดียวใจเดียว ไม่อ่อนไหวคิดนอกใจซื่อสัตย์ในความรักที่มีต่อแม่เพ็ง ดังตัวอย่างข้อความ

...อย่างไรก็ตาม ความใจอ่อนของพักยังมีน้อยกว่าความละลายใจ

หากว่าจะพาแม่ช้องเข้าหอนอนไปเสียเดี๋ยวนี้ หอนอนนั้นก็คือเรือนหอที่พักมานอนเฝ้าในฐานะเจ้าบ่าว ถึงแม่เพ็งไม่รู้ พักย่อมรู้แน่แก่ใจตนเองว่าพาหญิงอื่นไปเสพลมกันก่อนหน้าหล่อน เท่ากับทรยศต่อคำสาบานที่เคยให้ไว้

“...พี่จะไม่มีเมียคนอื่น トラบใดที่ยังมีแม่เพ็งอยู่ ถ้าหากว่าผิดคำพูดขอให้ตายด้วยคมหอกคมดาบ อย่าให้ตายดีเลย”

พักไม่ได้กลัวเรื่องตายด้วยคมอาวุธ เกิดมาเป็นชาย เมื่อมีศึกก็ต้องออกไปต่อสู้กับศัตรูตามหน้าที่มีโอกาสตายเท่า ๆ กับรอดไม่ใช่ของแปลก แต่ว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือ ลักจะ

ลูกผู้ชายถ้าปราศจากลักจะ ย่อมมิใช่ชาย

พักจึงถอยออกมานิดหนึ่ง นึกแข่งด่าตัวเองอยู่เหมือนกันว่าถ้าเก่งเหมือนขุนแผนเสียตั้งแต่รุ่นหนุ่มปานนี้ก็คงหมดเรื่อง แต่เมื่อล่วงเลยมาจนบัดนี้แล้วแม่ช้องตกเป็นของชายอื่นไปแล้ว พักจะตกอยู่ในฐานะชายชู้ได้...อย่างไร

(ว.วินิจฉัยกุล, 2558, หน้า 404)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำเปรียบ “ท่านเปาเล่งถู” คือ ผู้ผดุงความยุติธรรม ชาวจีนใช้เรียกเปาบุ้นจิ้น ผู้แต่งนำมาเปรียบบุคลิกลักษณะและหน้าที่การงานของพักที่ดำรงตำแหน่งตุลาการว่าความ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมเที่ยงตรง ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ดังตัวอย่างข้อความ

...นายแจ้จ้อย ค่อย ๆ เลี้ยวเข้าสู่เรื่องอย่างใจเย็น ส่วนทั้งไม้ทันทัดคือนั่นเอง เพราะไม่นึกว่าจะเกี่ยวอะไรกับนายแจ้ ก็คล้อยตามไปด้วย

“พี่พักก็อย่างนี้แหละ คนอื่นเขาเป็นสุภาพระลาการเขารำร่วยกันทั้งนั้น พี่ชายฉันคนเดียวไม่เอา แต่ฉันก็เห็นด้วยกับคุณพี่นะจ้ะ คุณพ่อคนหนึ่งละท่านเกลียดนักเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวง ท่านเล่าว่าเมืองจีนสมัยโบราณ ขุนนางก่อกรรมทำเข็ญกันมาก คนเขาก็ได้แต่สาปแช่งเล่าต่อ ๆ กันมาจนทุกวันนี้ ถ้าขุนนางยุติธรรมอย่างท่านเปาเล่งเถว เขาก็กราบไหว้สรรเสริญ คุณพ่อเห็นพี่พักเจริญรอยตามท่านเปาเล่งเถว ท่านก็เลยปลื้มใจ”

“เรอะ !” นายแจ้ว่าหน้าตาเฉย “โอ้ฉันก็กลัวท่านเปาของพ่อทั้งเจ็ดตายวัน ๆ แม่เพิ่งได้แต่สั่งคนใช้ให้เก็บผักหักพื้น ตกกึ่งตกปลาวาจะพอกันกินหรือเปล่าจะได้กินดีกัน ก็ตอนพ่อทั้งเจ็ดเอาข้าวของมาให้ฉันแหละ...”

(ว.วินิจฉัยกุล , 2558, หน้า 500)

10.2 พฤติกรรมของตัวละคร ชมักร แสงกระจาย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “เพชรรา” หมายถึง คู่รักคู่ขวัญ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมการแสดงออกของประพาฬ ซึ่งเป็นหญิงคนรักของจิโรจ สนิทสนมคบหากันเป็นคู่รักไปไหนมาไหนด้วยกันเสมอ ตั้งแต่เรียนที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังตัวอย่างข้อความ

...จิโรจสำรวจผู้หญิงตรงหน้า เธอเคยเป็นแฟนเขาเมื่อครั้งยังเรียนมหาวิทยาลัย เดินควงกันอยู่ในจุฬาฯ อยู่สี่ปี เธอเรียนอักษรศาสตร์ เขาเรียนวิศวกรรมศาสตร์ จนใครต่อใครพากันเรียกว่า ‘มิตร-เพชรรา’ เพราะเขาไม่เคยปล่อยให้เธอเดินคนเดียวเลยแม้แต่วันเดียว... (ชมักร แสงกระจาย, 2557, หน้า 12)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “มาริลิน มอนโร” หมายถึง ดาราภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียง มีบุคลิกภาพสวยโดดเด่นแบบสดใสไร้เดียงสา ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมการแสดงออกของแป้วแหว ที่นึกอยากพูดอะไรก็พูดออกมาโดยไม่รู้จักระมัดระวังตัว และไม่รู้ว่สิ่งใดควรพูดหรือไม่ควรพูด มีบุคลิกลักษณะเหมือนดาราดาราภาพยนตร์ต่างชาติ ที่มีความสวยมีเสน่ห์ดึงดูดใจแบบไร้เดียงสา ดังตัวอย่างข้อความ

...“สื่อหมายถึงไอ้แป้วนะรี” คิ้วของปวิศคลายลง ถามว่า

“เอ็งรู้มาจากไหนว่าข้าเป็นสมภารกินไก่อัด อย่าเสือกเดานะไวย มันเสียชื่อข้า”

“ไม่ได้เดา แต่เอ็งมันซุ่มเอง น่าจะคิดบ้างว่าผู้หญิงอย่างยายแป้วแหว มันเหมือนเด็กไม่มีสมอง อยากพูดอะไรก็พูดออกมา เรื่องอะไรควรพูด ไม่ควรพูดแค่นี้

รู้เสียเมื่อไหร่ ข้าเกิดไม่ทันตอนดาราหนัง **มาริลิน มอนโร** กำลังเฟื่อง แต่ข้าว่า
ยายแป่วแหวนนี้มีอย่างคล้าย ๆ กันกับยายนั่น คือ ความโง่กับความไร้เดียงสา”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 550)

กัญญ์ชลา ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “เจ้ายุทธจักร”
คือ ผู้ยิ่งใหญ่มีความสามารถเหนือบุคคลอื่น ครอบครองเป็นใหญ่ในอาณาจักร ผู้แตงนำมาเปรียบ
ลักษณะพฤติกรรมของซัป ที่เป็นผู้รับซื้อสินค้าทั้งหมดแสดงความยิ่งใหญ่ของตนโดยใช้อำนาจ
ของเงิน ดังตัวอย่างข้อความ

...“โง่จะ..ขายได้เท่าไรล่ะเที่ยวนี้ แม่ประมูลไปหมดแล้วซี”

“ฮะ...ก็เค้าเป็น**เจ้ายุทธจักร**นี่ฮะ...ของลูกของเต้า เค้าก็กว้านซื้อหมด เราก็
ให้เขาเหมาไป เราไม่ต้องยุ่งเกี่ยว เค้าก็นับเงินให้เรา...” (กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 246)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “พจมาน
สว่างวงศ์” คือ ตัวละครนางเอกในเรื่องบ้านทรายทอง ซึ่งเป็นบทประพันธ์นวนิยายของ
ก. สุรางคนางค์ (กัณหา เคียงศิริ) ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ปี พ.ศ. 2529 นางเอกของเรื่อง
เข้ามาอยู่อาศัยในบ้านทรายทองที่มีขนาดใหญ่โตสง่างาม เจ้าของบ้านมีชาติตระกูล ผู้แตงนำมา
เปรียบกับพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) เปรียบตนเองเหมือนพจมาน สว่างวงศ์
ที่เข้ามาหาเช่าหอพัก แต่หอพักกลับเป็นบ้านที่มีขนาดใหญ่ เข้าใจผิดว่าเจ้าของบ้านเป็นเจ้าใหญ่
นายโต ที่มียศถาบรรดาศักดิ์ ดังตัวอย่างข้อความ

...ภายในรั้วกำแพงคอนกรีตสูงเสียดฟ้า นอกจากไม้ดอกไม้ประดับริมบึงเล็ก ๆ
แล้วยังมีเรือนพักของแม่บ้านกับครอบครัว บ้านพักช่างซ่อมบำรุงและซุ้มหลังคา
ใบตองขนาดกะทัดรัดอีกสามแห่ง อาณาบริเวณกว้างขวางและร่มรื่นนี้ มองเข้ามาจาก
ข้างนอกตอนเดินผ่านครั้งแรก ผมหลงเข้าใจผิดว่าเป็นบ้านเจ้าใหญ่นายโตไม่ใช่หอพักชาย
อย่างที่เป็นอยู่

วันแรกที่ผมหิ้วถุงกระดาษใส่หนังสือเดินผ่านรั้วกำแพงคอนกรีตเข้ามา
อดนึกเปรียบเทียบตัวเองเป็น **พจมาน สว่างวงศ์** แห่งบ้านทรายทองไม่ได้ ผมเหมือนตัวเล็ก
นิดเดียว หยุดเหงบนหน้ามองเรือนไม้สี่ชั้นสูงตระหง่าน แวดตาเต็มไปด้วยความหวาดหวั่น
ไม่มั่นคงกับชีวิตใหม่ที่กำลังจะเริ่มต้น...

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 66)

ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “แม่ศรีมาลา, ศรีมาลา” คือ ตัวละครสำคัญที่มีบทบาทเป็นภรรยาของจมีนไวยวรรณ หรือพลายงาม ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรมของลอออรที่คุณจรวยเปรียบลอออรที่ต้องทนทุกข์ทรมานเพราะสามีไปมีภรรยาน้อย เปรียบลอออรซึ่งเป็นภรรยาแต่งเหมือนนางศรีมาลาที่รับบทบาทนางเอกในเรื่อง คุณจรวยเปรียบพฤติกรรมที่ลอออรต้องเผชิญเหมือนนางศรีมาลา เช่น สามีถูกทำไสยศาสตร์หรือเล่นของมนตร์ดำ ทำให้สามีหลงใหลจนกระทั่งหมางเม็นภรรยาหลง เป็นต้น ดังตัวอย่างข้อความ

...คุณจรวยหัวเราะห้วน ๆ ในคอ

“ถ้าพ่อยศจะถูกนังคนนั้นเล่นหงส์รอนมั่งกรร่าเข้าจริง ก็ให้เขาแก้ไขเอาเองเถอะ ป้าก็ห่วงแต่หลาน กว่าพ่อพระไวยยศจะได้สติ แม่ศรีมาลาลออรมิถูกข่มเหงปางตายหรือ ป้าห่วงตรงนี้ ถ้าอกใหม่ไส้ขมจนทนไม่ไหวก็บอกมาตามตรง จะช่วยหาทางแก้ไขให้ ดีกว่านั่งเฉย ๆ รอวันตรอมใจตายอย่างแม่”

ตรอมใจใหม่...ตรอมใจอย่างยิ่งทีเดียว ความหม่นไหม้ในสีหน้าแววตาของหญิงสาว ฟ้องความจริงได้ชัด ไม่ต้องอาศัยคำพูด...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 143)

10.3 อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “นางจินตะหรา” คือ หญิงงามตัวละครสำคัญจากเรื่อง อิเหนา รับตำแหน่งประไหมสุหรีฝ่ายขวาของอิเหนา พระธิดาท้าวหมันหยากับนางจินตาสำหรีประไหมสุหรี หญิงที่มีทิวสึงเจ้าอารมณ์ เอาแต่ใจตัวเอง ช่างพูดประชดประชัน ผู้แตงนำมาเปรียบกับอารมณ์ความรู้สึกของลอออรที่นิกน้อยใจในโชคชะตาของชีวิตที่ต้องเลิกร้างเป็นแม่ม่าย มีสิ่งใดที่ตนไม่เหมาะไม่ควร ลออรมีศักดิ์ศรี มีชาติตระกูลที่ดีเหมาะสมคู่ควรกับคุณยศ ลออรไม่ต้องการทนทุกข์ใจเหมือนนางจินตะหรา ดังตัวอย่างข้อความ

...เมินเสียเถอะ ถึงอย่างไรเธอก็ไม่ยากทนทุกข์ระกำใจเหมือนนางจินตะหรา
ที่โทษตัวเองในตอนท้ายว่า
ด้วยไฝรักให้เกินพักตรา จึงมีแต่เวทนาเป็นเนืองนิตย์
โอ้วเสียตายตัวนัก เพราะเชื่อลั่นหลงรักจึงซ้ำจิต
จะออกซื้อสือชัวไปทั่วทิศ เมื่อพลั้งคิดผิดแล้วจะโทษใคร

เธอไม่ใช่นางจินตะหราผู้ต่ำศักดิ์นอกวงศ์สกุลแห้วหา จนไม่อาจจะเคียงคู่กับ
อิเหนาได้อย่างสมศักดิ์ศรี สกุลของเธอ...บิดาของเธอ...ก็ล่วงแล้วแต่มีเกียรติยศ
มีสายเลือดมิได้ต่ำต้อยกว่าสกุลพลารุ

เธอแน่ใจว่าตัวเองเป็นสะใภ้ที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของญาติพี่น้องทุกคน
ยศต่างหากเล่าที่ไม่รักเกียรติ ไม่รักชื่อเสียงของบรรพบุรุษ ไม่รักใคร่ทั้งสิ้นแม้แต่ภรรยา
ที่ครั้งหนึ่งเขาเคยพร่ำรำพัน จะเป็นจะตายหากไม่สมหวังในตัวเธอ...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 156-157)

10.4 ความงามของตัวละคร ว.วินิจฉัยกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย
ใช้คำว่า “บุษบา” คือ หญิงงามชาวชวา มีรูปสมบัติและคุณสมบัติของสตรีที่ดีพร้อม รูปร่าง
งดงาม มีกิริยามารยาทเรียบร้อย เฉลียวฉลาด กตัญญูรักเกียรติศักดิ์ศรีแห่งวงศ์ตระกูล
นางได้รับตำแหน่งประไหมสุหรีฝ่ายซ้ายของอิเหนา มีจิตใจกว้างขวาง มีน้ำใจ ไม่แบ่งอนเกินงาม
ยินยอมให้นางจินตะหารับตำแหน่งประไหมสุหรีฝ่ายขวาของอิเหนา ผู้แต่งเปรียบลอออรที่มี
ความงามและลักษณะเหมือนนางบุษบาภรรยาของอิเหนา ดังตัวอย่างข้อความ

...ท่านผู้หญิงดูอาการของลูกชายด้วยความขำขันปนชื่นใจ ท่านมองว่ายศ
เหมือนอิเหนาหลง**บุษบา**ในเมื่อแม่บุษบานั่นก็งามพร้อมทั้งหน้าตาและชาติตระกูล งานวิวาท
ที่ลือลั่นไปทั้งเมืองจึงตามมาอย่างไมยากเย็น... (ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 55)

ว.วินิจฉัยกุลใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ใช้คำว่า “นางวันทอง” คือ
หญิงรูปร่างงาม เดิมชื่อนางพิมพิลาไลย ลูกสาวนางศรีประจันกับพันศรโยธา ตัวละครเอก
จากเรื่องขุนช้างขุนแผน ผู้แตงนำมาเปรียบกับเหตุการณ์ที่ลอออรถูกคุณยศลักพาตัวไป
เปรียบเหมือนนางวันทองที่ถูกขุนแผนเข้ามาลักพาตัวออกจากเรือนขุนช้าง ดังตัวอย่างข้อความ

...วิศาลคาดเดาล่วงหน้าแล้วว่าจะได้ยินคำตอบทำนองนี้ ครั้นเมื่อได้ยินเข้าจริง ๆ
เขาก็ยังไม่วายรู้สึกเหนียวหนำจนสายหน้า

“แกไม่ใช่ขุนแผนนะ พ่อคุณ คุณหญิงลอออรก็ไม่ใช่**นางวันทอง**จะได้ลักพากัน
ไปง่าย ๆ นี่มัน พ.ศ. ไหนแล้ว แก่ไม่คิดหรือว่าถ้าแกทำได้สำเร็จ คุณหญิงเธอจะอับอาย
ขายหน้าชาวบ้านสักแค่ไหน ถูกผัวเก่าฉุดคร่าเอาตัวไปเหมือนบ้านเมืองไม่มีชื่อมีแปะ”...

(ว.วินิจฉัยกุล, 2551, หน้า 779)

10.5 สถานภาพของตัวละคร วชิษฐ เดชกุญชร ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย
ใช้คำว่า “พระเอก” หมายถึง ชายที่มีบทบาทสำคัญในเรื่อง ผู้แตงนำมาเปรียบเทียบกับสถานภาพ

บทบาทหน้าที่ของนายพันตำรวจเอกวีร บัญแด่ง นายพลตำรวจโท ผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดในกองบังคับบัญชาตำรวจภูธร กำลังหาถ้อยคำพูดเพื่อโน้มน้าวใจให้นายตำรวจวีรเห็นถึงบทบาทหน้าที่ที่จะมอบหมายให้ปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านายตำรวจวีรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เขาจึงเปรียบว่าเจ้านายกำลังคิดว่าเขาเป็นพระเอกของเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของนายตำรวจวีรที่มีความอ่อนน้อมต่อผู้บังคับบัญชา พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แม้ว่าจะงานที่ได้รับมอบหมาย จะมีความเสี่ยงต่อชีวิตเพียงไรก็ไม่ปฏิเสธความรับผิดชอบ ทุมเทชีวิตให้กับการงานอย่างสุดกำลัง ดังตัวอย่างข้อความ

...วีรยังนึกไม่ออกว่าหากจะพูดขึ้นเขาควรจะพูดว่าอย่างไร จึงยังคง เฉยอยู่

“คุณเป็นคนมีความรู้ความสามารถนะวีร ผมทราบมาว่ารองผู้บัญชาการเขาเสียตายคุณมาก” วีรรู้ว่าเขาหมายถึงรองผู้บัญชาการ ตำรวจภูธรฝ่ายชายแดน “ผมเองดีใจ ที่ได้คุณมาแม้จะยังไม่มีตำแหน่งให้คุณก็ตาม ผมมีงานสำคัญ ๆ ที่จะใช้คุณอยู่หลายอย่าง คุณคิดว่า คุณพอจะช่วยผมได้ไหม วีร?”

วีรขยับตัวอย่างอึดอัด อารัมภกถาของผู้บัญชาการตำรวจภูธร นั้นยืดเยื้อและฟังดูมีเลศนัย หรือมิฉะนั้นผู้พูดก็พยายามจะปรุงแต่งเกินไป ทำให้วีรคิดถึงภาพยนตร์หรือนิยายประเภทสายลับ ซึ่งหัวหน้า ใช้ถ้อยคำหวานล่อมนอนหวานยืดเยื้อเพื่อให้พระเอกยินยอมไปปฏิบัติ งานเสี่ยงความตาย

“ท่านผู้บัญชาการครับ ผมเป็นนายตำรวจภูธร ถ้าท่านสั่งหรือ มอบหมายงานอะไรก็ตามให้ผมทำ ผมต้องพยายามทำเต็มความสามารถ วีรตัดสินใจตอบเช่นนั้น...

(วชิษฐ เดชกุญชร, 2523, หน้า 531-532)

11. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ความนึกเปรียบเทียบแสดงการซ้ำคำเพื่อเน้นย้ำลักษณะของตัวละคร ปราภฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ดังนี้

11.1 บุคลิกลักษณะของตัวละคร ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำใช้คำว่า “ผู้หญิงโง่ ๆ” แสดงบุคลิกลักษณะของแป้วแห้ว ผู้บกพร่องทางสมองที่มีวาสนาจากหน้าตาที่สวยงามเหมือนตุ๊กตา มีจิตใจที่ดี ไม่คิดร้ายต่อใคร มองโลกในด้านดีซึ่งต่างจากคนที่มีความพร้อมทั้งคุณสมบัติและรูปสมบัติแต่เอจฉาริชยาผู้อื่น ชีวิตต้องประสบความล้มเหลวในชีวิตต่างกับแป้วแห้วที่ชีวิตไม่สมบูรณ์แบบ ชีวิตถูกบงการให้ก้าวเดินตามเส้นทางที่ผู้อื่นลิขิตให้ ดังตัวอย่างข้อความ

...นี่ก็อยู่ในใจว่า...ผู้หญิงโง่ ๆ แบบนี้ทำไมมันถึงได้มีวาสนานักวะ

ช่างหลายคนแห่กันเข้ามาดูแป้วแห้วหลงเสีย ชมเซยกันมากมาย จนกระทั่งแป้วแห้วรู้สึกรากับว่าตัวกำลังจะลอยได้... (ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 661)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “แมวพอม ๆ” แสดงรูปร่างบุคลิกลักษณะของชัฟที่ซุบพอมไม่มีเรียวแรง ทนทุกข์ทรมานกับอุปสรรคความยากลำบากของชีวิต ชัฟซุบพอมไร้เรียวแรงต่อสู้กับลูกเรือเจ้าถิ่นที่มีปัญหาขัดแย้งต่อกัน สะท้อนให้เห็นว่าชัฟเป็นคนสู้ทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อความเจ็บป่วยสู้ทนกับความยากจนหิวโหยหาเลี้ยงชีพพึ่งพาตนเอง จึงต้องอดทนต่อสู้ต่อความอดอยากทำให้ร่างกายซุบพอมอติโรยต่อการงานที่หนักหน่วงกลางทะเล ดังตัวอย่างข้อความ

...สภาพของชัฟเหมือนแมวพอม ๆ ที่กำลังถูกความทุกข์ทรมานกัดกินอย่างหนัก ผมทิ้งอกยาวกว่าเดิมเปียกชุ่มติดหนัง หัว ตาซ้ายบวมปูด ท้ายทอยของเขามีแผลปริร้า เลือดเอ่อซัง และเริ่มโหลซึม... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 36)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “โตเป็นวัวเป็นควาย” แสดงบุคลิกลักษณะของแป้วแห้วที่ร่างกายพัฒนาเจริญเติบโตขึ้นแต่สมองผิดปรกติไม่พัฒนาตามร่างกาย คุณนายนวลวรรณพูดเปรียบแป้วแห้วที่มีร่างกายเติบโตโตโตไม่สามารถเดินได้ด้วยตัวเอง จึงพูดประชดว่าโตเป็นวัวเป็นควาย เปรียบแป้วแห้วกับรูปร่างลักษณะของวัวควายที่มีขนาดตัวใหญ่เดินเชื่องช้า ดังตัวอย่างข้อความ

...“เอามันมานีก่อนซิ” สุ่มเสียงของคุณนายแสดงว่าอารมณ์ไม่สู้ดีนัก...

แบบนี้ละก็...ศรียาพอจะเดาออกได้เลย ‘ท่าน’ ยังไม่โทรศัพท์มาเรียกรถ คงจะเลยไปไหนต่อไหนต่อ ลูกน้องในบริษัทมีหลายคนทีพร้อมจะบริการ หรือไม่ก็ได้รับจดหมายขอเงินจากลูกชายสุดสวาท...

“ปล่อยให้เดินมาหาเองก็ได้ล่ะ โตเป็นวัวเป็นควายแล้ว ยังจะงูหาอะไรกันอีก... แป้วแห้วมานี่”

เด็กแป้วแห้วที่จริงก็ไม่ใช้ลูกหลานว่านเครืออะไรของศรียาดอก แต่ศรียาเลี้ยงมาจนเกิดความรักความเป็นห่วงขึ้นมาเอง

ใจศรียาจึงออกเป็นแป้ว ๆ เมื่อปล่อยให้แป้วแห้วเดินเชื่อง ๆ ขึ้นไปหาคุณนาย

“วันนี้แป้วแห้วโชคไม่ดี พอลงจากรถก็เจอคุณนาย”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 117)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “ลูกหนอนตัวน้อย ๆ” นำมาเปรียบเทียบกับบุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่รู้สึกอ่อนแรงแหมดพลังในการต่อสู้กับชีวิตเหมือนลูกหนอนตัวน้อย ๆ ที่ต้องพัฒนาชีวิตตามระยะวงจรชีวิตปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เจริญก้าวหน้าทำความเข้าใจให้ประสบความสำเร็จดังที่ได้วาดฝันไว้ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมใช้หลังมือขยี้ตา นึกถึงคำมั่นที่เคยให้ไว้กับตัวเอง จะไม่ยอมเสียน้ำตาให้กับสิ่งใดง่าย ๆ อีกต่อไป

ผมล้มตัวลงนอนเปิดตามองเพดาน ไอน้ำจากทุกหนทุกแห่งค่อย ๆ ซอนลึกลงในอก รู้สึกตัวอ่อนแอราวกับลูกหนอนตัวน้อย ๆ... (ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 207)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “ต้นไม้เล็ก ๆ” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของข้าพเจ้าที่เป็นเหมือนต้นไม้เล็ก ๆ ที่มีความผันผวนการเจริญเติบโตมั่นคงในการก้าวเดินไปสู่ฝันอันยิ่งใหญ่ที่ต้องแลกมาด้วยหยาดเหงื่ออดทนกล้าแดดสู้ฝนพากเพียรจนก้าวสู่เส้นทางแห่งความสำเร็จของชีวิตได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...สักพลอยมีความสุขกับความก้าวหน้าของเพื่อน ข้าพเจ้าเหมือนต้นไม้เล็ก ๆ ที่เคยเห็นตามป่าชายเลน ถูกน้ำพัดพามาเกยกับเนินทราย ลำต้นเล็กและบอบบางแนบนอนไปกับพื้น... (ประชาคม ลุนาชัย, 2543, หน้า 102)

สีฟ้า ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “เศษผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่ถูกราชิตเหยียดหยามกล่าวเปรียบให้พัชรพลีภรรยาของราชิตฟังว่าแสนดีเปรียบเหมือนผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ คนรักเก่าที่ไร้ค่าหมดความสำคัญทำให้ราชิตมิได้หันกลับไปสนใจแสนดีคนรักเก่า ไม่มีค่าทัดเทียมคู่ครองกับราชิต ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขานุการท่านนายกรัฐมนตรีและลูกเขยรัฐมนตรี แสนดีจึงไม่ได้เป็นที่ต้องการของราชิต ดังตัวอย่างข้อความ

...ภายนอกพัชรพลีแสดงว่าหล่อนไม่แยแสต่อเรื่องเก่า ๆ ของสามีแต่หล่อนก็อุตส่าห์รู้ว่าแสนดีทำงานอยู่ในคุก !

“อย่างไรก็ตามเถอะ ผมไม่ได้คิดว่าผู้หญิงคนนั้นสำคัญต่อผมแต่อย่างใด ผู้ชายเมื่อมีภรรยาแล้วไม่มีสิทธิ์จะหวนกลับไปคิดถึงผู้หญิงเก่า ๆ และผู้ชายส่วนมากก็มักจะไม่นึกถึงหล่อนยิ่งไปกว่าเศษผ้าขี้ริ้วเก่า ๆ ด้วย ผมรับรอง”

แน่ละ...วาจาของราชิตย่อมทำให้พัชรพลีพอใจ แต่เขามีได้กล่าวเพียงเพื่อเอาใจภริยาอย่างเดียว ความรู้สึกในขณะที่ยังดำรงตำแหน่ง ‘ท่านเลขาฯ’ และอยู่ในฐานะลูกเขยรัฐมนตรี ทำให้ราชิตมองดูแสนดีอย่างเศษผ้าขี้ริ้วสำหรับเขาจริง ๆ ! ...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 127-128)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “ตุ๊กตาสวย ๆ” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแห้วที่มีความน่ารักน่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่น ไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก เดชนผู้เป็นลุงของแป้วแห้วเปรียบแป้วแห้วเป็นตุ๊กตาสวย ๆ เป็นเด็กสาวสวยที่น่าเป็นห่วงถึงภัยอันตรายจากผู้ชายที่จะเข้ามาเย้ายัยความสวยของแป้วแห้วได้ จึงห่วงใยหลานสาวที่สวยบริสุทธิ์ไร้เดียงสา ไม่รู้จักปกป้องดูแลความปลอดภัยให้ตนเองได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...เดชนมองหน้าหลานภรรยาอย่างเวทนา รู้สึกเหมือนหล่อนเป็น**ตุ๊กตาสวย ๆ**
ที่น่าห่วงใย
หล่อนทำให้เขานึกถึงกวาง
กวางนั้นพร้อมที่จะเป็นเหยื่อสัตว์ร้ายมีเขี้ยวเล็บ แต่กวางก็ยังมียา
และสัญญาตญานระวางภัย
ทว่าแป้วแห้วช่างไม่มีเอาเสียเลย
เขาเป็นผู้ชาย ไม่รู้จะสอนหล่อนว่าอย่างไรดี ได้แต่บอกว่า
“แป้วอยากทำงานตามใจ แต่ระวังหน่อยนะ แป้วยังเด็กต้องระวังตัวให้ดี”...
(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 307)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “สินค้ำราคาถูก ๆ” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแห้วเป็นผู้หญิงที่สวยแต่ไม่มีความฉลาด จึงไม่มีคุณค่า ซึ่งเปรียบได้กับสินค้ำราคาถูก ๆ ที่ได้มาอย่างง่ายดายไม่มีคุณค่าให้เทิดทูน ได้รับความสนใจ ไม่นานถูกทอดทิ้งอย่างไม่เสียค่าของ ดังตัวอย่างข้อความ

...“กับคนอื่นผู้หญิงอย่างแป้วเหมือนขี้หมา เหมือนเศษสวะหรืออย่างดีก็เหมือน**สินค้ำราคาถูก ๆ** เพราะแป้วโง่ ถึงจะสวยก็โง่ แต่ค่าของคนมันอยู่ที่ตรงไหนกันแน่ ใครเป็นคนกำหนด ใครเป็นคนตีราคา สำหรับผม...กะหรือบางคนมีราคาต่ำแต่มีค่าสูง ผู้ดีชู้บางคนมีราคาสูงแต่มีค่าต่ำ...ค่าของความบริสุทธิ์ ผุดผ่องของความคิดของน้ำใจ เพราะฉะนั้น ผู้หญิงอย่างแป้ว อย่าว่าแต่จะเรียกแค่ล้านห้า ก็ล้านผมก็จะหาไปให้ หัวเด็ดตีนขาด ผมก็จะแต่งงานกับแป้วให้ได้...”

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 638-639)

ประชาคม ลุณาชัยใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “เทวดาตัวน้อย ๆ” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของ ผม (ประชาคม ลุณาชัย) รู้สึกภาคภูมิใจกับความสามารถ ที่สร้างให้ตนประสบความสำเร็จในการเป็นนักเขียนซึ่งเป็นความหวังความฝันของตน ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมหอบต้นฉบับลงลิฟต์ ถึงชั้นล่างผมย่ำเท้าไปบนพื้นพรมนุ่มหนาด้วยความมั่นใจ ผ่านประตูตึกกว้างออกมาเฝ้ามองสายฝนโปรยปราย
ผมยิ้มให้กับแสงซมุกซมัวยามบ่าย ยิ้มให้กับสายฝนเย็นฉ่ำ ละอองขาวโพลน งดงามราวม่านควันกลางสวนสวรรค์ และเทวดาตัวน้อย ๆ อย่างผมกำลังลอยละล่อง อีกไม่นานผลงานอันเป็นที่รักของผมจะปรากฏ และผมจะได้เป็นนักเขียนเต็มตัว...
(ประชาคม ลุณาชัย, 2549, หน้า 16)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “ขนมอร่อย ๆ” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแห้วที่เป็นผู้หญิงสวยมีเสน่ห์ที่ผู้ชายต่างพากันตีค่า ราคาตัวของแป้วแห้วเหมือนขนมอร่อย ๆ ที่มีค่าราคาต่ำเพราะแป้วแห้วเป็นผู้หญิงบกพร่องทางสมอง และไร้ความสามารถ ดูแลตัวเองไม่ได้ ดังตัวอย่างข้อความ

...ชายหนุ่มทั้งสามมองตามร่างได้สัดส่วนผุดผ่องเอบอิมไปทั้งตัวของแป้วแห้ว ด้วยสายตาต่าง ๆ กัน แต่ที่ตรงกันอยู่อย่างหนึ่งก็คือ...ค่าของแป้วแห้วในความรู้สึกของพวกเขาคูจะเกือบเหมือนขนมอร่อย ๆ หรือตุ๊กตาสวย ๆ ...ลดลงจากตอนที่เห็นครั้งแรก จุลถึงกับบ่นออกมาว่า

“เสียตายฉิบหา...ทำทางอีมันเกือบปัญญาอ่อน แล้วนี่ หว่าแบบนี้”

“เฮ้ย...ไม่ถึงยังงั้นหรอก แค่มั่นสมองน้อยหน้อยเท่านั้นเอง แต่เขาก็มีสิ่งทดแทนแล้ว คือความสวยงาม ขนาดเขี้ยวลากดินอย่างพวกเอ็ง ยังน้ำลายแทบหกละเลยนี่หว่า” ปวิชว่า...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 295-296)

11.2 พฤติกรรมของตัวละคร สีฟ้าใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “ผู้หญิงโง่ ๆ” นำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของแสนดีผ่านมุมมองของวิชญ์ ผู้หลงรักแสนดีที่มีทั้งความเก่ง ความสามารถและความสวยซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงที่ทะเยอทะยาน

ม่งมัน เอาชนะอุปสรรคในชีวิต เรียนรู้จากบทเรียนของชีวิตที่ล้มเหลวในเรื่องความรัก เปลี่ยนความผิดหวังในความรักเป็นความทะเยอทะยานสู่การมีชีวิตที่ดีในเมืองหลวง แสนดี ตัดสินใจแต่งงานกับ ขพนข มหัท รัฐมนตรีพ่อบรรยาย เมื่อสามีตายทำให้แสนดีได้เปลี่ยนชีวิต ก้าวสู่ชีวิตที่มีเกียรติเป็นคุณหญิงแม่หม้ายที่รูปสวยรวยทรัพย์ ดังตัวอย่างข้อความ

...“กรรมของสัตว์ !”

เสียงวิษณุหลุดออกมาจากลำคอเกือบเป็นเสียงคำราม แววดาเครงเคียด แต่สีหน้ายังคงเป็นปกติ สหายของเขาถามว่า

“กรรมของใคร? ของยายคุณหญิง ยายแสนดี ยายอรุณรุ่ง หรือกรรมของคุณเอง?

ประโยคท้ายมีสำเนียงล้อเลียนเล็กน้อย วิษณุหัวเราะด้วยแววดาที่เครงเคียดอยู่ ตอบว่า...

“กรรมของสัตว์โลกที่ยังหมกมุ่นอยู่กับความทะเยอทะยานอยากซีคุณ มันก็ด้วยกันทั้งนั้นแหละ ล้วนหน้ามืดตามัวด้วยกันทุกคน พ่อเจ้าประคุณนั้นก็มีเงิน มีอำนาจ ใฝ่อยู่แต่เรื่องต้นหาราคะ ยายคุณหญิงก็หึงหึง ทุ ที่เจ็บจวนจะตายมีตายแหล่ ยายอรุณรุ่ง...แล้วก็แม่เจ้าประคุณสุดแสนจะดินนั้นก็เหมือนผู้หญิงโง่ ๆ ไม่มีมันสมอง ทั้งหลายใฝ่สูงทะยานอยากไม่มีที่สิ้นสุด !”...

(สีฟ้า, 2515, หน้า 77-78)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “เด็ก ๆ” นำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ในภาพความผันของตัวละครที่ได้กลับไปเยี่ยมบ้านเกิดของตนเอง กลับไปไหว้หลุมศพของแม่ผู้ตายจากไป สะท้อนอารมณ์เศร้าโศกเสียใจที่มีจากกลิ่นเก็บอารมณ์ไว้ได้ ปลอยน้ำตาอาลัยรักถึงสายใยของแม่ แม่ยามตื่นขึ้น ความเศร้าโศกมีคลายจางหายไปทิ้งร่องรอยน้ำตาไว้ ผู้แตงนำมาเปรียบกับรูปภาษาว่า “เด็ก ๆ” เปรียบกับตัวละครเป็นเด็กที่อยู่ในช่วงวัยที่ยังไม่รู้จักระบับเก็บอารมณ์ กลั่นใจมิให้โศกเศร้าไว้ได้ จึงมีอาการร้องไห้ฟูมฟาย ดังตัวอย่างข้อความ

...คืนนั้นผมนอนหลับและฝันไปได้เดินทางกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด พ่อ นั่งสูบยาเส้นอยู่บนชานเรือน พ่อแก่งอ้มมาก ส่วนแม่จากไปแล้ว พ่อพาผมไปกราบหลุมศพแม่ ผมนั่งคุกเข่าแล้วร้องไห้เหมือนเด็ก ๆ ภาพผันขาดช่วงไปแค่นั้น เมื่อสะดุ้งตื่นขึ้นมาพบว่าสองข้างแก้มเปียกขึ้น

ผมลุกขึ้นมองผ่านหน้าต่างไปยังแสงไฟ เมืองใหญ่หลับสนิทไปแล้ว แต่ยังส่องแสงเป็นเป็นประกายระยิบระยับ... (ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 207)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “เด็กเล็ก ๆ” นำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของแป้วแหว ในคืนส่งตัวเจ้าสาวเข้าห้องหอ พิศสมให้พรและสอนแป้วแหวเหมือนสอนเด็กเล็ก ๆ ให้แป้วแหวผู้ไม่รู้ประสีประสาเรื่องการปรับตัวในการรับภาระหน้าที่ภรรยาของคุณเพิ่มบุญ พิศสมสอนแป้วแหวให้ระมัดระวังอาการกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น การหัวเราะพรวดพราด การรับประทานอาหารให้เรียบร้อย เป็นต้น แม้แต่เรื่องเพียงเล็กน้อยตามวัยของแป้วแหวก็ต้องมานั่งสอนสั่งแต่สมพิศก็สอนด้วยความรักและความเมตตาต่อแป้วแหวที่บกพร่อง ขาดวุฒิภาวะ เปรียบเหมือนเด็กเล็กที่ไม่ต้องรับภาระหน้าที่รับผิดชอบ จึงไม่ระแวงระวัง ไม่มีประสบการณ์ ไม่รู้จักชั่วดี มีความรู้น้อยไร้เดียงสา แป้วแหวเป็นภาพแทนของหญิงสาวที่มีแต่ความสวยจากรูปร่างหน้าตาที่ขาดคุณวุฒิและวัยวุฒิแต่เป็นคนดีมีจิตใจงดงาม ซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงที่สวยแต่รูปจูบไม่หอม ที่มีแต่ความสวยแต่จิตใจพอนเพะชั่วร้ายดังตัวอย่างข้อความ

...“นั่งลงซีแป้วแหว จะสอนอะไรให้” พิศสมบอกพลางนั่งลงบนเก้าอี้ نرمปลายเตียง ซึ่งเป็นเก้าอี้ نرمคู่ระหว่างโต๊ะเล็กปูผ้าปกสวองาม แป้วแหวลงนั่งพับเพียบบนพรมทำท่าตั้งใจฟัง

“ตอนนี้แป้วเป็นภรรยาของคุณเพิ่มบุญแล้ว ต้องทำตัวให้เหมาะสมอย่าหัวเราะพรวดพราด กินอยู่ให้เรียบร้อยอย่าให้ใครดูถูกได้” หลอนพูดเบา ๆ เรียบ ๆ เหมือนสอน **เด็กเล็ก ๆ** นัยน์ตาเหลือบมองไปยังลูกชายผู้นอนอุตุอยู่ภายใต้ผ้า نرم...ปวิจจัดการให้เขาได้นอนอย่างเรียบร้อย ผลัดเปลี่ยนให้แม่แต่ชุดนอน

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 708-709)

อรุณมนัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “เด็กสาว ๆ” นำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของลีลาที่ร่าเริงแจ่มใส ตื่นเต้นดีใจ รอคอยไกรศรีกลับบ้าน ลีลา มีอารมณ์ป่วนชวนชอบไกรศรี ลีลาให้ความสนใจเหมือนเด็กสาวที่เพิ่งรู้จักโลกและความรักที่มีอิทธิพลที่เกิดจากแรงผลักดันทางเพศทำให้แสดงออกความรู้สึกชื่นชอบอย่างเปิดเผยดังตัวอย่างข้อความ

...ในวันหยุดที่ไกรศรีกลับมา หล่อนรู้สึกเหมือนมีแสงสว่างสอดส่องเข้ามาในห้อง ที่มีมืดและเป็นลำแสงของความร่าเริง แจ่มใส ไม่แต่คุณย่าเท่านั้นที่รอคอยการกลับของเขาแต่ยังมีลีลาเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งด้วย

ในบางครั้งเขาแทบจะไม่ได้คุยกับลีลาด้วยซ้ำเพียงแต่ส่งยิ้มให้กัน หรือเพียงแต่เห็นเขา ลีลาที่รู้สึกสดชื่นมีพลังกำลังขึ้นมากับการที่จะต่อสู้วันหนึ่ง ๆ เขาคงไม่รู้เลยว่าวันที่เขาได้สนทนากับ ลีลาเก็บเอาทุกคำพูดของเขาไปชื่นชมและระลึกถึง หล่อนรู้ว่า เป็นเอามากรวากับ **เด็กสาว ๆ** ที่เพิ่งรู้จักโลกและความรัก

(อรุณมณีนัย, 2520, หน้า 172)

11.3 อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ชาติ กอบจิตติ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “เด็กเล็ก ๆ” นำมาเปรียบแสดงอารมณ์ความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจของพัก ที่ร้องให้ทวงเงินที่ถูกครูใหญ่คดโกงไป พักถูกกลั่นแกล้ง ถูกแย่งของของตนไปเหมือนเด็กเล็ก ๆ ที่แสดงอาการร้องไห้ว๊วยว๊วย ตะโกนทวงสิทธิ์ของตนคืนกลับมา แสดงให้เห็นว่าพักไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ผิดหวังจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่ตนไว้วางใจ เคารพ ยกย่อง เป็นผู้ที่มีเกียรติในสังคม ถึงแม้ว่าพักอยากจะเอาชนะแต่ไม่สามารถทำได้ ถูกกดขี่ข่มเหงจากพลังอำนาจของผู้มีการศึกษาเป็นที่เชิดชูในสังคมเปรียบเหมือนเด็กที่ถูกผู้ใหญ่รังแก หมดหนทางต่อสู้ด้วยกำลังของร่างกายที่เด็กกว่าผู้ใหญ่ ดังตัวอย่างข้อความ

...ดวงอาทิตย์ยามบ่ายส่องแสงลงร้อนแรง รวากับว่าได้ท่วมเทพลงทั้งหมดลงใส่ ตัวพักเพียงคนเดียว เหงื่อไหลโซมออกมาไม่ขาดสาย เวลาผ่านไปไม่นานนักก็ร้อนระอุ เหมือนกับเนื้อหนังกำลังถูกไฟเผา ผิวสแปร้อน เสียงตะโกนเริ่มแหบแห้ง อารมณ์โกรธแค้นเจียนคลั่ง แต่ไม่สามารถระบายออกได้ น้ำตาจึงร่วงไหล ร้องไห้ระบายออกมา

“เอาเงินของกูมา” เขาร้องให้ทวงเงินเหมือนกับ **เด็กเล็ก ๆ** ที่ถูกเด็กโตกว่าแย่งของเล่นไป

“เอาเงินมาให้กู”

...ทนยืนหยัดอยู่สู้กับความร้อนต่อไปไม่ไหวจึงเดินกลับด้วยน้ำตานองหน้า ภายใต้วงอาทิตย์ที่ส่องแสงจัดจ้าลงมาเป็นพยาน...

(ชาติ กอบจิตติ, 2551, หน้า 270-271)

ประภัสสร เสวิกุล ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “เด็กชายตัวเล็ก ๆ” นำมาเปรียบแสดงอารมณ์ความรู้สึกของดาวิชเมื่ออยู่กับเลดี้แอนน์-ซิมัวร์ หญิงที่ดาวิชหมายปอง ดาวิชรู้สึกประหม่วางตัวไม่ถูก ขาดความมั่นใจในตัวเองเหมือนเด็กเล็ก ๆ ที่ไม่กล้าแสดงความรู้สึกในใจของตน ทั้ง ๆ ที่รักชื่นชมและอยากใช้ชีวิตร่วมกับเลดี้แอนน์-ซิมัวร์ ดาวิชเป็นผู้กล้าหาญ เผลอโลกตามลำพังเมื่ออยู่ใกล้หญิงที่รัก ดาวิชละทิ้งความเป็นตัวตน ความกล้าหาญ ความกล้าเผลอโลกเพียงลำพัง เกิดความรู้สึกที่ดีและอยากมีคนดูแลเหมือนเด็กที่ต้องการผู้ใหญ่คอยดูแลและเฝ้าช่วยรักษายามเจ็บป่วย ดังตัวอย่างข้อความ

...“ผมไม่ได้เป็นอะไรมาก” ดาวิชกระซอกเสียง แต่แล้วก็ต้องรีบขบกราม
ข่มอาการปวดศีรษะที่รุนแรงขึ้นมาอีก

“เธอยังดีอยู่ไม่เคยเปลี่ยนแปลง” หลอนสายหน้า “หัดเป็นคนมีเหตุผลเสียบ้างซิ”
ดาวิชลอบถอนใจ แต่ไหนแต่ไรมาแล้วที่เขาารู้สึกเหมือนตัวเองกลับเป็นเด็กชายตัวเล็ก ๆ
ที่มีแต่ความประหม่วางและไม่มั่นใจในตัวเองเท่าที่ควร เมื่ออยู่ต่อหน้าผู้หญิงคนนี้ ทั้ง ๆ ที่
ส่วนลึกของจิตใจนั้นปรารถนาที่จะได้อยู่ใกล้หลอนอย่างเหลือเกิน...

(ประภัสสร เสวิกุล, 2556, หน้า 447)

ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “แมลงเม่าตัวน้อย ๆ” นำมาเปรียบแสดงอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจของพลที่ยากขึ้นผั่งทะเลไปเสี่ยงโชค
เกมการพนัน เปรียบเช่นเดียวกับแมลงเม่าที่ชื่นชอบไฟ ดังสำนวน แมลงเม่าบินเข้ากองไฟ
แม้จะต้องทำงานหนักฝ่าฟันอุปสรรคกลางทะเลลึก เพียงหวังว่าจะกลับไปผั่งเพื่อเสี่ยงโชค
ให้ตนเอง ดังตัวอย่างข้อความ

...เราจึงเหมือนแมลงเม่าตัวน้อย ๆ โผบินมาจากกลางทะเลลึก ฝ่าม่านสีดำ
ซึ่งห่มคลุมอยู่ทุกหนทุกแห่งของสะพานเทียบเรือ แสงไฟในร้านเหล้านั่นเองคือจุดหมาย...
(ประชาคม ลุนาชัย, 2553, หน้า 167)

ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ใช้คำว่า “ลูกสัตว์หรือสัตว์เลื้อยคลาน ๆ” “ลูกสัตว์เล็ก ๆ” นำมาเปรียบแสดงอารมณ์ความรู้สึกของแป้วแหวน
ที่คิดถึงและรอคอยการกลับบ้านของขรินชาติที่ชอบให้ขนมอร่อย ๆ รับประทานเสมอ
พฤติกรรมการรอคอยของแป้วแหวนเปรียบเหมือนลูกสัตว์เล็ก ๆ ที่รอคอยเจ้าของมาให้อาหาร
ดังตัวอย่างข้อความ

...วันเสาร์ต่อมา แป้วแหวนเก็บดอกไม้แล้วเมียงมองไปแถวข้างรั้วอีก
คราวนี้เกิดความรู้สึกอย่างใหญ่เรียกว่า ‘คิดถึง’
อย่าว่าแต่คน... **ลูกสัตว์หรือสัตว์เลี้ยงเชื่อง ๆ** ก็ยังมีความรู้สึกชนิดนี้
ทำไมคุณรินเขายังไม่มาไม่รู้... เขามาตอนนี้ เขาจะเอาขนมอะไรมา
ให้แป้วแหวนกินไม่รู้...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 146)

...เมื่อแป้วแหวนอุ้มป้อหลอไปเก็บดอกไม้เล่นไม่เห็นคุณรินเขามาร้องเรียก
เอาขนมมาให้กินอย่างเคย แป้วแหวนจึงเริ่มรู้จักการรอ...

...การรอด้วยความเคยชิน ซึ่งอาจจะคล้ายกับ **ลูกสัตว์เล็ก ๆ** ที่เคยได้อาหาร
และความรักความเอ็นดูจากมือคนจนกลายเป็นความผูกพัน...

...ถึงเวลาที่ต้องมารอคอย...

(ศรีฟ้า ลดาวัลย์, 2534, หน้า 144-145)

12. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบเกินขนาด หรือ อติพจน์ ความนึกเปรียบเทียบ
แสดงการกล่าวเกินจริงเพื่อสื่อความหมายเป็นไปไม่ได้จริง เพื่อเน้นการให้ความรู้สึกมากกว่า
เหตุผล ในการเปรียบเทียบให้เห็นบุคลิกลักษณะของตัวละคร ดังนี้ ประชาคม ลุนาชัย ใช้ความนึก
เปรียบเทียบแบบเกินขนาด ใช้คำว่า “เทวดา” นำมาเปรียบแสดงบุคลิกลักษณะของผม
(ประชาคม ลุนาชัย) มีความทะเยอทะยาน ตั้งความหวังในชีวิตไว้อย่างสูง และอยากมีอนาคตที่ดี
มีความสุขสบาย เปรียบเหมือนเทวดาที่เป็นผู้วิเศษมีชีวิตสุขสบาย ดังตัวอย่างข้อความ

...ผมได้ยินเสียงหัวเราะ ตามด้วยเสียงปรบมือ ผมเงยหน้าขึ้นช้า ๆ และพลอยยิ้ม
เสียงปรบมือดังขึ้นเป็นระยะ ผมจะหยุดพูดชั่วคราว ยิ้มและกวาดตามองไปทั่วห้อง
“ตอนเด็กข้าพเจ้าเคยเสียใจมาก เพราะตั้งความหวังไว้อย่างยิ่ง หวังว่าต้นขึ้นตอนเช้า
จะกลายเป็น **เทวดา** เมื่อรู้ความจริงว่ามนุษย์อย่างเรา ๆ ท่าน ๆ ไม่อาจเป็นเทวดาได้
ข้าพเจ้าก็ไม่รู้จะมีชีวิตอยู่ต่อไปทำไม...”

(ประชาคม ลุนาชัย, 2549, หน้า 85-86)

สีฟ้าใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบเกินขนาด ใช้คำว่า “เทพธิดา” นำมาเปรียบ
แสดงบุคลิกลักษณะของแสนดีที่มีความสวยเป็นที่เลื่อมใส ผู้ชายมักให้ผู้หญิงเป็นเครื่องต่อรอง

แลกเปลี่ยนซื้อขายตีค่าราคาให้แก่ผู้หญิง แสนดีตกเป็นเครื่องมือของผู้ชายที่ตีค่าราคาในตัว
ของแสนดี แต่ด้วยการวางตนได้เหมาะสม พร้อมกับคุณงามความดีทำให้ชีวิตของแสนดีก้าวหน้า
มากกว่าผู้หญิงคนอื่น ดังตัวอย่างข้อความ

...นี่อย่างไรละ ! การขอให้เป็น ‘นางบำเรอ’ ประจำตัวแสนดีเคยได้ยินได้ฟังเรื่อง
ผู้หญิงสวยหรือนางงามอยู่ในสังคม พร้อมกับเสียงกระซิบว่า...คนนั้นเป็นเมียของ
ท่านคนโน้นคนนี้เป็น ‘อนุ’ ของเสียดคนนั้น แต่หล่อนไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่า ในที่สุด
จะโดนเข้ากับตัวเอง เอ หนอ...การตกลงซื้อขายช่างง่ายเสียเหลือเกินเหมือนกับธุรกิจ
อย่างหนึ่งนั่นเอง !

ความรู้สึกแรกของแสนดีคือความโกรธเลือดชนิดขึ้นหน้าจนวนร้อนผ่าวไปทั้งหน้า
วาจาเผ็ดร้อนออกมารออยู่ที่ริมฝีปาก แต่แล้วหล่อนก็กลับกลืนลงไปเสียด้วยความ
ยากลำบาก...หล่อนวิ่งเข้ามาเกลือกกลิ้งกับสังคมแบบนี้ด้วยความเต็มใจของตัวเอง
หล่อนจะวางตัวเป็น**เทพธิดา**มิให้ผู้ใดแตะต้องได้อย่างไร ?

เมื่อเขาเสนอมาราวกับธุรกิจซื้อขายสินค้า หล่อนก็ตอบไปอย่างธุรกิจเช่นกัน
ก่อนตอบ หล่อนลุกขึ้นยืนและถอยออกมาห่าง หน้าของหล่อนสงบแต่เสียงแน่นหนัก

“ไม่ตกลงค่ะ ดิฉันยังเป็นคนอยู่ไม่ใช่สัตว์เลี้ยงหรือตุ๊กตา แล้วก็ตามของคนมันก็
อยู่ตรงที่ซื้อขายกันไม่ได้เสียด้วย ถ้าคุณดิกลงพยายามจะซื้อดิฉันต่อไป ดิฉันก็ขอ
ลาออก !”...

(สีฟ้า, 2536, หน้า 198)

กัญญ์ชลา ใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบเกินขนาด ใช้คำว่า “ไอ้ยักษ์หัวโต” นำมา
เปรียบแสดงบุคลิกลักษณะของซัฟที่มีเสียงดุดัน รูปร่างใหญ่โตชอบปรนเปรอผู้หญิงที่รักจนแม่
เปรียบซัฟว่าเหมือนยักษ์ที่จะเป็นหนี้หัวโต ชายสำราญที่ทุ่มเทเอาใจใส่ผู้หญิงที่รักและครอบครอง
ของผู้หญิงให้อยู่อย่างสบายโดยที่ซัฟพร้อมที่จะเหนื่อยยากลำบากหาสิ่งอำนวยความสะดวก
มาเจือจุน ดังตัวอย่าง

...“เอ็งรู้มั๊ย” นางชี้หน้าแน่นฟัน...นัยน์ตาลึกคมดูราวกล้ำด้วยความโกรธจัด
ปากบางเริ่มจิบไปมา “เอ็งมันโง่...ดีตะถูกผู้หญิงหลอก ไม่เข้าท่าเลย เอ็งนะ ทำเป็น
เสียงดังดับฟ้า แต่ที่แท้ก็...ไอ้ยักษ์หัวโต...ตอนนั่งบุษย์ก็ที่นั่งแล้ว...ไหนว่าเซ็ดใจ...ทำไม
ถึงรีอีกล่ะ”

“แม่...แม่รู้ได้ไงว่าเขาจะหลอกผม”

“ทำไมจะไม่รู้ใคร ๆ มันก็รู้ทั้งนั้น...แน่ะ... มันลือกกันออกให้แซ่ดไป...เด็กตื่นเท่า ผาหอยมันก็รู้ อย่าว่าตะผู้ใหญ่เลย...แหม...อีนังแม่อายนะดูได้นั้น...แรด ๆ ออกมา ลอยหน้าซื้อปลา...ทำยังกะคุณนายชั้นหนึ่ง...โธ่เอ๊ย...เป็นโคตรกะใครไม่เป็น เป็นกะได้ พ่อณอ้อเอี่ยมมันเป็นลูกหนี้เรามาตะครั้งไหนก็รู้อยู่ ผ่าจะมีเรือลำเท่ากาบหมากนะ พ่อณมากี่ปี” ...

(กัญญ์ชลา, 2534, หน้า 348-349)

จากการศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ทั้ง 29 เรื่อง ปรากฏลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต 12 ลักษณะ ดังนี้

1. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมา พบมีการนำมาเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็น ภาพตัวละคร ใน 5 ลักษณะ ได้แก่ ใช้เปรียบเทียบบุคลิกลักษณะตัวละคร ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร

2. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความรู้สึกตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร

3. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฏิรูปจน์ ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร

4. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบการกล่าวประชด ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร

5. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมเอน ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามแบบอมตะ ความงามแบบน่าหลงใหล ความงามแบบสวยสง่างาม มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความงามแบบทันสมัยมีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความงามของผู้หญิงแม่อย่างที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความงามของผู้หญิงที่มีคุณค่า

6. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบลดความหมายของคำ ปรากฏ 2 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะของตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละคร

7. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบศาสนา ปรากฏ 2 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละคร

8. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมา ปรากฏลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบ แสดงการใช้คำถามโดยไม่ต้องการคำตอบ ใช้รูปประโยคคำถามเพื่อเน้นความหมายที่ต้องการสื่อสารให้น่าสนใจ ได้ข้อคิดตามที่ผู้ส่งสารต้องการ

9. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบสัมพจน์ ปรากฏการเลือกใช้คุณสมบัติเด่นส่วนหนึ่ง เพื่อแทนความหมายทั้งหมดของอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนสำคัญหรือเกี่ยวข้องกัน

10. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบนามนัย ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ ของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร

11. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบซ้ำคำ ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะ ของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร

12. การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบเกินขนาด หรืออติพจน์ ปรากฏลักษณะการใช้เปรียบเทียบให้เห็นบุคลิกลักษณะของตัวละคร

จากการศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ พบว่า นักเขียนใช้กลวิธีการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตามโครงสร้างของความนึก เปรียบเทียบที่ปรากฏในบทสนทนาและบทพรรณนาหรือบรรยาย ในการศึกษาเรื่องกลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยายและศิลปะการใช้ภาษา ผลการศึกษาวิจัย พบว่า นักเขียนใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร โดยมีกลวิธีการสื่อความหมายด้วยการเลือกใช้คำ กลุ่มคำและข้อความแสดงความหมาย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความหมายสื่อสาระทางกายภาพ 2) ความหมายสื่อปัญญาอารมณ์ 3) ความหมายสอดสังคัม ซึ่งลักษณะการสื่อความหมายดังกล่าว เมื่อพิจารณาองค์ประกอบนวนิยาย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละคร กับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง แสดงพรรณนาหรือแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบ ปรากฏ 9 ลักษณะ ได้แก่ ตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง ตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องและมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ ใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึกของตัวละครให้ผู้อ่านคล้อยตาม และตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

กับลักษณะตัวละครแสดงลักษณะตัวละคร 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ
 ของตัวละคร 2) ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร 3) ลักษณะสติปัญญา ความคิด พฤติกรรม
 และสภาพจิตใจของตัวละคร 4) ลักษณะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม
 และด้านศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ปรากรกฎ 12 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้
 ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมา 2) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ 3) การใช้
 ความนึกเปรียบเทียบแบบปฏิรูปพจน์ 4) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบการกล่าวประชด
 5) การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉม

บทที่ 7

บทสรุป

วิทยานิพนธ์นี้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 7 บท ได้แก่ 1) บทนำ 2) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) วิธีดำเนินการวิจัย 4) การประกอบสร้างความนิกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต ในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ 5) การประกอบสร้างความนิกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต 6) ศิลปะการใช้ความนิกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ 7) สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ สำหรับการนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นสำคัญออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาการประกอบสร้างความนิกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ และเพื่อศึกษาศิลปะการใช้ความนิกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ โดยใช้ข้อมูลรูปภาษาความนิกเปรียบเทียบตัวละครจากนวนิยายที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ 29 เรื่อง มีตัวละครเอก 31 ตัว ได้แก่ 1) นายอำเภอรวมพลกรทอง จากเรื่อง **นายอำเภอปฏิวัติ** 2) กง จากเรื่อง **อยู่กับกง** 3) นายร้อยตำรวจเอกวีร์ บุญแต่ง จากเรื่อง **ลว.สุดท้าย** 4) พัก จากเรื่อง **คำพิพากษา** 5) ค่างาย จากเรื่อง **ตลิ่งสูง ซุงหนัก** 6) ชัค สบาซ จากเรื่อง **ชัค** 7) ทวน จากเรื่อง **ปีกความฝัน** 8) ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) จากเรื่อง **เวลา** 9) พล จากเรื่อง **ฝั่งแสงจันทร์** 10) ชัพ จากเรื่อง **คนข้ามฝัน** 11) รุจน์ รุจิเรข จากเรื่อง **ปีกแดง** 12) ผม (ประชาคม ลุนาชัย) จากเรื่อง **เขียนฝันด้วยชีวิต** 13) มาราดา จากเรื่อง **พลั่วไปในพรายเวลา** 14) สามภพ จากเรื่อง **บุษบกใบไม้** 15) พัก (คุณหลวงแพ่ง) จากเรื่อง **รัตนโกสินทร์** 16) ชับ จากเรื่อง **ไฟทะเล** 17) ภูวง, กังคี, ไทวัน จากเรื่อง **นิรมิต** 18) ฉาย จากเรื่อง **ใต้เงาตะวัน** 19) เมืองราม หรือ พญาเมืองรามรักษาเขตจากเรื่อง **หนึ่งฟ้าดินเดียว** 20) นายดัด จากเรื่อง **น้ำเล่นไฟ** 21) นายแพทย์ชาญเวช จากเรื่อง **โถงสีเทา** 22) แสนดี จากเรื่อง **วงเวียนชีวิต** 23) สีส่า จากเรื่อง **ไฟหลงเชื้อ** 24) แป้วแหวน จากเรื่อง

ตักตามนุษย์ 25) เดือนสิบ จากเรื่อง **ข้ามสีทันดร** 26) เจ้าหญิงโสคนเทีย จากเรื่อง **จำหลักไว้ในแผ่นดิน** 27) คุณย่าวิฑู จากเรื่อง www.คุณย่า.com 28) ลออร จากเรื่อง **มาลัยสามชาย** 29) ประพาฬ จากเรื่อง **จับต้นมาชนปลาย**

จากการสำรวจผลงานการศึกษางานวิจัยความเปรียบในงานวรรณกรรม ปรากฏว่าความเปรียบเป็นกลวิธีการศึกษาภาษาเพื่อสื่อสารและแสดงออกทางความคิดของนักเขียน ซึ่งแต่ละคนจะมีลีลาการใช้ความเปรียบที่แตกต่างกันในการแสดงอรรถรสภูมิปัญญา และการใช้ความเปรียบเป็นกลวิธีที่ใช้สื่อสิ่งที่เข้าใจยากที่เป็นนามธรรมให้เข้าใจง่ายด้วยรูปธรรม โดยการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเพื่ออ้างถึงตัวเปรียบอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งตรงกับแนวความคิดของ ไอ เอ ริชาร์ดส์ (Richards, 1936) กล่าวว่า สิ่งเปรียบเป็นพาหนะ (Vehicle) และเรียกสิ่งที่ถูกเปรียบว่าผู้โดยสาร (Tenor) มโนทัศน์เกี่ยวกับมโนอุปลักษณ์ (Conceptual Metaphor) ของ Lakoff and Johnson (1980) คือ การเปรียบเทียบหนึ่งให้มีมโนทัศน์เหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยการใช้คำบางคำเพื่อสื่อให้เกิดจินตภาพถึงสิ่งหรือลักษณะที่เป็นเช่นนั้นโดยไม่ได้กล่าวเปรียบเทียบอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งการศึกษาความเปรียบนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2545) กำหนดเรียกว่า ความนึกเปรียบเทียบ (conceit)

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์คือแนวคิดความนึกเปรียบเทียบของ **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2545, หน้า 100-109) ประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์จำแนกหมวดหมู่คำและสำนวนในภาษาไทย จาก **คลังคำ** (นวรรณ พันธ์เมธา, 2547) ศึกษาความรู้ในตัวบทนวนิยายดีเด่น และแนวคิดการอ่านวิจารณ์งานเขียน จาก **การอ่านภาษาไทย Thai Reading** (วรรณรัตน์ ศรียาภัย, 2562, หน้า 5-85)

ด้วยเหตุผลข้างต้นจากการศึกษาเรื่องความนึกเปรียบเทียบตัวละคร และนวนิยายดีเด่นในช่วงที่ผ่านมา ยังไม่มีนักวิชาการหรือผู้สนใจศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่น ผู้วิจัยจึงศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ซึ่งเป็นศิลปะการประพันธ์ทางภาษา ผลการวิจัยทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองของนักเขียนที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นักเขียนถ่ายทอดภาพรวมของชีวิตตัวละครที่มีเอกลักษณ์ชัดให้สมจริงตามแนวคิดเรื่องราวที่กำหนดไว้ นำเสนอเนื้อหาข้อคิดในการดำเนินชีวิตและภาพสะท้อนสังคมที่สอดแทรกไว้ในผลงานสร้างสรรค์ประเภทบันเทิงคดี ด้วยกระบวนการปรุงแต่งเรื่องราวให้สนุกสนานเพลิดเพลิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำตัวละครมาเปรียบกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตสามารถทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นลักษณะเด่นของตัวละครทำให้รับรู้ เข้าใจถึงแก่นของเรื่อง ตระหนักถึงคุณค่า

และเข้าถึงแก่นแท้ของงานสร้างสรรค์ระดับชาติ ผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ 2 ประเด็น ได้แก่

1. การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผลการวิจัย พบลักษณะการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละคร จำแนกได้ 2 ประเภท ได้แก่ การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต ดังนี้

1.1 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิตในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ แบ่งสาระสำคัญออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ 2) ความนึกเปรียบเทียบสัตว์ 3) ความนึกเปรียบเทียบพืช กล่าวตามลำดับดังนี้

1.1.1 ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบมนุษย์ จำแนกรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบได้ 20 ลักษณะ ดังนี้ 1) การเมือง การปกครอง ได้แก่ นายอำเภอหัวนอก ลูกหม่อมหาตไทย นายกรัฐมนตรี ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติแม่ทัพน้อย ลูกกบฏ ผู้ลี้ภัย ผู้แทนราษฎร ลูกคนขายชาติ กัปตัน ผู้ทรงอุดมการณ์ 2) เพศและวัย ได้แก่ ชายหน้าเศร้า ชายชรา คนแก่ ตาเฒ่า เจเนอรัลชั้นดั่งเบิ้ลยู เจนดั่งเบิ้ลยู ผู้ใหญ่ หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ ผู้หญิงสอดรู้ ผู้หญิงนักกิจกรรม หญิงเจ้ามารยา หญิงสองผัวสามผัว สตรีแข่งแกร่ง สตรีแห่งคาบสมุทรอินโดจีน สตรีลึกลับ สาวสมัยโสกา เด็ก เด็ก ๆ เด็กเล็ก เด็กเล็ก ๆ เด็กน้อย เด็กชายตัวเล็ก ๆ เด็กหนุ่ม เด็กหนุ่มคึกคะนอง หนุ่มพ่อบ้าน ไ้หนุ่มจ๊กโก๊ วัยรุ่น เด็กสาว ๆ เด็กบ้านป่า เด็กเจ้าอารมณ์ เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง เด็กที่ยังไร้เดียงสา เด็กไร้เดียงสา สาวน้อยแรกรัก สาวน้อยแรกออกเรือน สาวน้อย นางแพศยา แม่ยายสาว หญิงม่าย แม่ยาย แม่หม้าย ทรงเครื่องเพชร 3) เครือญาติ ได้แก่ คุณปู่ พ่อที่ใจดำ พ่อตัวอย่าง พ่อผู้ประเสริฐ พ่อผู้แสนดี บิดาผู้ดั่งแคน พ่อผู้บ่คลั่ง มารดา แม่สุดพิเศษ น้องคนเล็ก ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก 4) การศึกษา ได้แก่ ครู ปราชญ์ชาวบ้าน เด็กอนุบาล นิสิตชั้นสูง บัณฑิต 5) ระดับชนชั้น ได้แก่ เจ้าชาย เจ้าหญิง เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์ นางพญา พระประยูรญาติ เจ้านาย ผู้ดีเก่า ไพรชั้นล่าง ไพร ไพรเจ้า มนุษย์สามัญ มนุษย์เดินดิน พลเมืองดี ปุณชนสาวน้อย บ่าว 6) การแพทย์ ได้แก่ คนวิกลจริต คนบ้า ยายปัญญาอ่อน คนปัญญาอ่อน คนไข้หนัก คนป่วย คนสูญเสียความทรงจำ คนใบ้ใบ้อ หมอเทวดา 7) กีฬา ได้แก่ เทพบุตรคิวทอง ผู้กำกับเส้น ผู้แพ้ 8) กฎหมาย ได้แก่ ทนาย ผู้พิพากษา ผู้บงการ ผู้บริสุทธิ์ ผู้ต้องหา นักโทษ นักโทษประหาร สายลับ 9) ประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์กับบ้านเมืองอื่น ได้แก่ นักรบ วีรบุรุษ ผู้กล้าหาญ นักสู้ 10) บันเทิง ได้แก่ ดารา ไทรทัศน์ ศิลปิน เพชรมาเรีย มอนโร นางแบบ นางเอก พระเอก พระเอกหนัง พระเอกนวนิยาย ตัวตลก ผู้ขมละคร นักขมละครผู้สงบเสถียร นักฝัน ผู้เปิดม่าน ไอ้กวีไส้แห้ง นักเล่านิทาน สุนทรภู่ พจมาน สว่างวงศ์ แม่ศรีมาลา ศรีมาลา บุษบา นางจินตะหรา นางวันทอง พลายงาม อิเหนา

ขุนแผน ท่านเปาเล่งญ เจ้ายุทธจักร เทียนหยก กาโล่ ชินเดอเรลลา นางชินเดอเรลลา องค์ลีมาล
พระเวสสันดร นางแก้ว หมอแสนดีในนวนิยาย 11) การพนัน ได้แก่ นักพนันผู้ล้มละลาย
ทาสการพนัน ชายเจ้าสำราญ เจ้าสำราญ 12) ศาสนา ได้แก่ พระอรหันต์ พระ สมภาร ทิดลี้กใหม่
อนุศาสนาจารย์ ไอ้เจ้าอนุศาสนาจารย์ ไอ้ลูกสมุนคริสเตียน 13) การผจญภัย ได้แก่ ผู้พิชิต
14) เชื้อชาติและสัญชาติ ได้แก่ แจ็กโหว่เจ้า ลูกครึ่งจีน ขอมดำดิน แขนขาว 15) จริยธรรม ได้แก่
คนระยำ ไอ้คนระยำ คนชั่ว ไอ้คนตาขาว ไอ้ขี้เมา บุคคลผู้ทรงคุณธรรม คนเจ้าอุดมคติ 16) ประมง
ได้แก่ คนน้ำเค็ม ลูกทะเล คนที่ลอยคอกกลางทะเล คนที่กำลังลอยคอในทะเล 17) ธุรกิจ ได้แก่
คนงานไร้ฝีมือ นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด มหาเศรษฐีที่ดิน มหาเศรษฐี เศรษฐีแม่ม่าย แม่แคชเชียร์
หน้าน้ำผึ้ง โลกตามจินตนาการ ได้แก่ เจ้าแม่ 18) ถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่ มนุษย์จากดาวอื่น
คนจรมอนหมิ่น ไอ้หนุ่มพเนจร กะเหรี่ยง ไอ้เด็กกะเหรี่ยง 19) ประติมากรรม ได้แก่ ประติมากร
โมนาลิซ่า 20) ลักษณะทั่วไป ได้แก่ คนแปลกหน้า คนหลงทาง คนพิเศษ ไอ้คนช่างคิด คนไม่ได้
อาบน้ำมาแรมปี คนที่อึดอัดมานาน ผู้แก้ปัญหา ผู้สังเกตการณ์ มนุษย์หิน จีฟซี เด็กจีฟซีร่อนเร่
คนถูกสาป

1.1.2 ความนึกเปรียบเทียบสัตว์ ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาษาความนึก
เปรียบเทียบสัตว์ จำแนกรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบได้ 9 ลักษณะ ดังนี้ 1) สัตว์บก ได้แก่ ลิง
ลูกลิงลูกค่าง ลิงค่าง สุนัข สุนัขขี้เรื้อน หมา ไอ้ลูกหมา ไอ้หมาโสโครก หมาบ้า (หมา) เห่า ขี้หมา
หมาแมว แมว แมวผอม ๆ นางแมว ลูกแมว แพะรับบาป หมู หมูในเล้า ไอ้ลูกแกะ จระเข้
ลูกเลื้อลูกจระเข้ ลิงโต ลิงห้อย พญาแห่งสัตว์ เสือ เสือร้าย ไอ้เสือ แม่เสือ นางเสือและพยัคฆ์ร้าย
ลูกลา ลาโง่ อุฐ อุฐตาบอด ม้าแข่ง และเจ้าม้าแกลบ วัว ควาย วัวควาย จัวควาย ลูกเนื้อและเนื้อใบ
ข้างเผือก แกะขาว กระต่าย กระต่ายหมายจันทร์ กวาง 2) สัตว์ปีก ได้แก่ นก นกกลางคืน นกน้อย
นกตัวน้อย ลูกนก นกใหญ่ นกเถื่อน นกฟินิกซ์ นกแก้วนกขุนทอง กา ลูกไก่อยู่ในกำมือ
เหยี่ยวทะเลทราย หงส์ นางหงส์ แม่หงส์ทอง แมลงเม่าตัวน้อย ๆ เจ้าแมลงลาย ผีเสื้อตัวน้อย
3) สัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา ปลาน้ำลึก ปลาติดแห ปลาย่าง ปลาในกระป๋อง สัตว์ทะเลที่กระหายหิว
4) สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งู งูทะเลทราย งูพิษ จระเข้ ลูกจระเข้ กิ้งก่า เต่า 5) สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ
ได้แก่ คางคก 6) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ไส้เดือน มดปลวก ไอ้จุ่มกมด ลูกหนอนตัวน้อย ๆ
7) การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์” ได้แก่ ลูกสัตว์ ลูกสัตว์เล็ก ๆ ลูกอ่อน สัตว์น้อย สัตว์ตัวน้อย
สัตว์ป่า สัตว์ร้าย สัตว์บาดเจ็บ สัตว์ที่ทรหด สัตว์ประหลาด ตัวประหลาด สัตว์ทะเลที่กระหายหิว
ตัวมหาวายร้าย พญาแห่งสัตว์ 8) สัตว์ในนิยาย ได้แก่ นางพญา และนางเงือก 9) ส่วนของ
ร่างกายสัตว์ ได้แก่ ก้าง เหยี่ยว เหยี่ยวล่อปลา เหยี่ยวตัวโต เหยี่ยวความตาย

1.1.3 ความนึกเปรียบเทียบพืช ในการศึกษาวิเคราะห์รูปภาพความนึกเปรียบเทียบพืช จำแนกรูปภาพความนึกเปรียบเทียบได้ 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) ไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ไม้ดอก ดอกไม้ ดอกไม้ประดับ ดอกไม้แห้ง ดอกไม้ชาดน้ำ ดอกไม้หอมหวาน ดอกกุหลาบแรกแย้ม กุหลาบแรกแย้ม แม่ยี่หุบ ดอกทิวลิป 2) ไม้เถา หรือ ไม้ยืนต้น ได้แก่ เถาไม้อ่อน กระดังงา กระดังงาลนไฟ แม่กระดังงาลนไฟ 3) ไม้ป่า ได้แก่ จอกแหวน บัวเหนือน้ำ สวะลอยน้ำ เศษสวะ 4) ต้นไม้ ได้แก่ ต้นไม้เล็ก ๆ ไม้พันธุ์แปลก ไม้พันธุ์อาภัพ ไม้แข็ง ไม้ซุง เศษไม้ไร้ค่า 5) ผัก พรรณไม้ใช้ใบเป็นผัก ได้แก่ ผัก 6) ผลไม้ ได้แก่ มะม่วงสุก และพวงมะม่วงสุก

1.2 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต ผลการวิจัยพบว่า มี 6 ลักษณะ ดังนี้ 1) ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ ได้แก่ แกน แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่ หุ่น รูปหุ่น หุ่นซีฟิ่ง หุ่นยนต์ ซากสตัฟฟ์ เรือ ผ้าชีริ้ว ผ้าชีริ้วเก่าเปื้อนเลือด เศษผ้าชีริ้วเก่า ๆ เครื่องมือ ฮีตเตอร์ รูปปั้น รูปสลัก รูปสลักศิลา อนุสาวรีย์ เครื่องแก้ว สีสัน ตุ๊กตา ตุ๊กตาสวย ๆ ตุ๊กตาไซลาน ตุ๊กตาหยก สีน้า สีน้าค้างแวง สีน้าราคาถูก ๆ ไม้บรรทัด ดวงแก้ว ทองบริสุทธิ์ สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ เกราะ ขวาน มัลลักรวงรอย 2) ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เทวดา เทพธิดา นางฟ้า นางอัปสร เทพเจ้า ยักษ์ อสูร ผี ปีศาจ ภูตพราย ผีตายซาก เจ้าไรศาล 3) ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ลำน้ำ น้ำ หิน ลม และไฟ น้ำ หยดน้ำ หยดน้ำเดียวในทะเล สายน้ำ เม็ดทรายเล็ก ๆ ลมทะเลทราย ควัน เปลว ดวงตะวัน แสงสว่างของดวงตะวัน เงา เงาดำ 4) ความนึกเปรียบเทียบเวลา ได้แก่ กลางวัน กลางวันกลางคืน 5) ความนึกเปรียบเทียบสถานที่ ได้แก่ ทะเล 6) ความนึกเปรียบเทียบอาหาร ได้แก่ ขนมหวาน ขนมอร่อย ๆ ของกินฝีมือชาววัง

2. ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผลการศึกษาจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย ศิลปะการใช้ภาษา ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

2.1 กลวิธีการสื่อความหมาย ลักษณะกลวิธีการสื่อความหมายแบ่งสาระสำคัญออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความหมายสื่อสาระทางกายภาพ 2) ความหมายสื่อปัญญาอารมณ์ 3) ความหมายสอดสังคัม ดังนี้

2.1.1 ความหมายสื่อสาระทางกายภาพ ปรากฏความหมาย 6 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ ลักษณะทางด้านวัยและเพศ ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร ลักษณะนิสัยของตัวละคร และลักษณะรูปลักษณ์ความงามของผู้หญิง

2.1.2 ความหมายสื่อปัญญาารมณ สื่อความหมายแสดงลักษณะสติปัญญา ความคิด พฤติกรรม และสภาพจิตใจของตัวละคร ปรากฏความหมายสื่อปัญญาารมณ 10 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางด้านสติปัญญา ลักษณะจิตใจกล้าหาญ ลักษณะความเพียรพยายาม ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข ลักษณะคนที่มีความจิตใจไม่ดี ลักษณะคนที่มีความสุข ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม ลักษณะพฤติกรรมของคนปรกติทั่วไปในสังคม ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์ และลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย

2.1.3 ความหมายสอดสังคัม สื่อเรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การเป็นผู้นำและผู้ตาม และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ปรากฏ 8 ลักษณะ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม การปรับตัวสร้างมนุษยสัมพันธ์ ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม คนต่างถิ่น ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม และผู้ที่ไม่มีความคุณค่าต่อสังคม

2.2 องค์ประกอบนวนิยาย ผลการศึกษาในประเด็นนี้จำแนกความสัมพันธ์ของรูปภาพตัวละครกับองค์ประกอบนวนิยาย จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร ดังนี้

2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง ชื่อเรื่องของนวนิยายมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ปรากฏ 9 ลักษณะ ได้แก่ 1) ตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง 2) ตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่งต่อบางสิ่ง 3) ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องและมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง 4) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง 5) ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ 6) ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ 7) ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ ใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์ 8) ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึกของตัวละครให้ผู้อ่านคล้อยตาม และ 9) ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร จำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ลักษณะตัวละครเอกชายจากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนชาย ปรากฏ 12 เรื่อง จากนักเขียน 9 คน ได้แก่ นายอำเภอปฏิวัติ โดยบุญโชค เจียมวิริยะ อยู่กับก๋ง โดย หยก บุรพา ลว.สุดท้าย โดย โก๋ บางกอก คำพิพากษา โดย ชาติ กอบจิตติ

ตลิ่งสูง ชุงหนัก โดย นิคม รายยวา **ซี้ด** โดย ประภัสสร เสวิกุล **ปีกความฝัน** โดย นิพนพานฯ เวลา โดย ชาติ กอบจิตติ **ฝั่งแสงจันทร์** โดย ประชาคม ลุนาชัย **คนข้ามฝัน** โดย ประชาคม ลุนาชัย **ปีกแดง** โดย วินทร์ เลียววารินทร์ **เขียนฝันด้วยชีวิต** โดย ประชาคม ลุนาชัย 2) ลักษณะตัวละครเอกหญิง จากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนชาย ปรากฏ 1 เรื่อง ได้แก่ **พลั่วไปในพรายเวลา** โดย ผาด พาสีกรณ์ 3) ลักษณะตัวละครเอกชายจากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนหญิง ปรากฏ 8 เรื่อง จากนักเขียน 5 คน ได้แก่ **บุษบกใบไม้** โดย กฤษณา อโศกสิน **รัตนโกสินทร์** โดย ว.วินิจฉัยกุล **ไฟทะเล** โดย กัญญชลา นิรมิต โดย แก้วแก้ว **จำหลักไว้ในแผ่นดิน** โดย กฤษณา อโศกสิน **www.คุณย่า.com** โดย ดวงใจ **มาลัยสามชาย** โดย ว.วินิจฉัยกุล **จับต้นมาชนปลาย** โดย ชมัยภร แสงกระจ่าง 4) ลักษณะตัวละครเอกหญิงจากนวนิยายดีเด่น ประพันธ์โดยนักเขียนหญิง ปรากฏ 8 เรื่อง จากนักเขียน 5 คน ได้แก่ **วงเวียนชีวิต** โดย สีฟ้า **ไฟหลงเชื่อ** โดย อรุณมณีย์ **ตุ๊กตามนุษย์** โดย ศรีฟ้า ลดาวัลย์ **ข้ามสีทันดร** โดย กฤษณา อโศกสิน **ใต้เงาตะวัน** โดย ปิยะพร ศักดิ์เกษม **หนึ่งฟ้าดินเดียว** โดย กฤษณา อโศกสิน **น้ำเล่นไฟ** โดย กฤษณา อโศกสิน **โง่สีเทา** โดย เข้มพลอย นักเขียนสร้างลักษณะตัวละคร รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครแสดงลักษณะตัวละคร ดังนี้

1) ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจของตัวละคร รูปภาพความนึกเปรียบเทียบแสดงลักษณะรูปร่างหน้าตา วัย เพศ และเชื้อชาติของตัวละคร คุณสมบัติของตัวละคร มีลักษณะความเก่งความสามารถ ความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัย รูปลักษณ์ความงาม ลักษณะของตัวละคร นักเขียนได้สร้างให้ตัวละครมีวัยและเพศ โดยแสดงลักษณะคนสูงวัยที่มีศักยภาพ คนวัยหนุ่มสาว เป็นต้น แสดงลักษณะของบุคคลิกภาพที่สดใสร่างเรียว สวย มีเสน่ห์ ไร้เดียงสา และแสดงความผิดปกติของการพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ จะมีลักษณะเชิงซ้ำผิดปรกติ และแสดงลักษณะเชื้อชาติของตัวละคร

2) ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร นักเขียนแสดงลักษณะความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัย และรูปลักษณ์ความงามของตัวละคร

3) ลักษณะสติปัญญา ความคิด พฤติกรรมและสภาพจิตใจของตัวละคร ปรากฏ 10 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะทางด้านสติปัญญา ลักษณะจิตใจกล้าหาญ ลักษณะความเพียรพยายาม ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข ลักษณะคนที่มีจิตใจไม่ดี ลักษณะคนดีที่มีความสุข ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม ลักษณะพฤติกรรมของคนปรกติทั่วไปในสังคม ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์ และลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย

4) ลักษณะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การเป็นผู้นำและผู้ตาม และการสร้าง

มนุษย์สัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ปรากฏ 8 ลักษณะ ได้แก่ ผู้นำ ผู้ตาม การปรับตัว สร้างมนุษย์สัมพันธ์ ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคมประณาม คนต่างถิ่น ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคม และผู้ที่ไม่มีคุณค่าต่อสังคม

2.3 ศิลปะการใช้ภาษา ปรากฏลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิต 12 ลักษณะ ได้แก่ 1) อุปมา ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ ใช้เปรียบเทียบบุคลิกลักษณะตัวละคร ทศนคติ อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร 2) อุปลักษณ์ ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร ทศนคติของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร 3) ปฏิรูปพจน์ ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร 4) การกล่าวประชด ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร 5) ชมโฉม ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ ความนึกเปรียบเทียบแสดงความงามแบบอมตะ ความงามแบบน่าหลงใหล ความงามแบบสวยสง่างาม มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความงามแบบทันสมัยมีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความงามของผู้หญิงแม่เฒ่าที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ความงามของผู้หญิงที่มีคุณค่า 6) ลดความหมายของคำ ปรากฏ 2 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะของตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละคร 7) ศาสนา ปรากฏ 2 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะนิสัยตัวละคร และพฤติกรรมของตัวละคร 8) ปฏิพจน์ ปรากฏลักษณะการใช้ความนึกเปรียบเทียบแสดงการใช้คำถามโดยไม่ต้องการคำตอบ ใช้รูปประโยคคำถามเพื่อบรรยายความหมายที่ต้องการสื่อสารให้น่าสนใจ ได้ข้อคิดตามที่ผู้ส่งสารต้องการ 9) สัมพจน์ ปรากฏการเลือกใช้คุณสมบัติเด่นส่วนหนึ่งเพื่อแทนความหมายทั้งหมดของอีกสิ่งหนึ่งที่มีส่วนสำคัญหรือเกี่ยวข้องกัน 10) นามนัย ปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ความงามของตัวละคร และสถานภาพของตัวละคร 11) ซ้ำคำ ปรากฏ 3 ลักษณะ ได้แก่ บุคลิกลักษณะของตัวละคร พฤติกรรมของตัวละคร และอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร 12) อติพจน์ ปรากฏลักษณะการใช้เปรียบเทียบให้เห็นบุคลิกลักษณะของตัวละคร

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบตัวละคร นำมาศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

และศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ จากการทบทวน เอกสารและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้ ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดความนึกเปรียบเทียบ ของ**พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2545, หน้า 100–109) แนวคิดการวิเคราะห์จำแนกคำและสำนวนในภาษาไทยตามหมวดหมู่ความหมาย จาก**คลังคำ** (นพวรรณ พันธุเมธา, 2547) แนวคิดการอ่านวิจารณ์งานเขียน จาก**การอ่าน ภาษาไทย Thai Reading** (วรวรรณ ศรีวิทย, 2562, หน้า 5–85) และความรู้จากตัวบท นวนิยายเป็นหลักในการวิเคราะห์ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ โดยศึกษาองค์ความรู้ต่าง ๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร ในนวนิยาย รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว นอกจากนั้นยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวละคร ได้แก่ กลุ่มศึกษาตามเพศตัวละคร ตามบทบาท และตามผู้ประพันธ์ ในส่วนของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ ของนวนิยายได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของนวนิยาย ได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉากและบรรยากาศ แนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการแต่งและท่วงทำนอง การแต่ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของนวนิยาย ได้แก่ กลุ่มศึกษานวนิยายเฉพาะ เรื่องกลุ่มศึกษานวนิยายเฉพาะแนว และกลุ่มศึกษานวนิยายที่ได้รับรางวัล เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษา ได้ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้โวหาร และการใช้ภาพพจน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับศิลปะการใช้ภาษาในงานร้อยกรอง และงานร้อยแก้ว ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายดีเด่น ซึ่งนับว่าเป็นฐานข้อมูล ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นหลัก ในการวิจัยต่อไป

ผลการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว และผลการวิจัย สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ เช่น รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ที่ปรากฏมีลักษณะสอดคล้องกับความนึกเปรียบเทียบ (conceit) ใน**พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (2545, หน้า 100–109) ได้แก่ ความนึกเปรียบเทียบ ประเภททร้อยกรองซอนเน็ต (sonneteering conceit) นักเขียนใช้ความนึกเปรียบเทียบธรรมดา ความนึกเปรียบเทียบที่เป็นสัญลักษณ์ ความนึกเปรียบเทียบประเภทอติพจน์ (pastoral hyperbole conceit) ความนึกเปรียบเทียบสัญลักษณ์ (heraldic conceit) และความนึกเปรียบเทียบประเภท ความหมายของคำ (etymological conceit) เพื่อบรรยายสิ่งสมมุติจากการเปรียบเทียบอย่างแยบยล หรือถ้อยคำที่มีไหวพริบปฏิภาณ ข้อสังเกต หรือคำกล่าวที่ฉลาดเฉลียว นักเขียนแต่ละคน มีกลวิธีการใช้ภาษาสร้างความเปรียบเทียบที่เด่นชัดแตกต่างกัน ตามลักษณะของตัวละคร

ในเรื่องนวนิยาย โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรม ลักษณะนิสัย จิตใจ อารมณ์และลักษณะทางสังคมของตัวละครกับสิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ พืช และสิ่งที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา สถานที่ อาหาร การเปรียบเทียบสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม จะช่วยให้สร้างจินตนาการได้อย่างชัดเจนกว้างขวางกว่าภาษาที่ตรงไปตรงมาในการสื่อความหมายแสดงบุคลิกภาพของตัวละคร ผลการวิจัยที่สนับสนุนความคิดในเรื่องลักษณะการเปรียบเทียบมีความสอดคล้องกับผลงานของ พชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ (2551) ศึกษาเรื่อง **ความเปรียบในวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีน** มีวัตถุประสงค์ศึกษาแนวคิดจาก ความเปรียบ ศึกษาสิ่งที่นำมาเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ ส่วนเฉพาะด้านการเปรียบเทียบนั้น สิ่งที้นำมาเปรียบนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ สิ่งเหนือธรรมชาติ ธรรมชาติ มนุษย์หรืออวัยวะของมนุษย์ หรือกิริยาอาการมนุษย์ พืชหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพืช สัตว์หรืออวัยวะของสัตว์ วัตถุ โรค สถานที่ ข้อมูลของสิ่งที่นำมาเปรียบมีทั้งข้อมูลด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ การเลือกใช้สิ่งที่จะนำมาเปรียบขึ้นอยู่กับลักษณะรวมทางความหมายที่เป็นลักษณะเด่น ๆ ของสิ่งที่นำมาเปรียบและสิ่งที่ถูกเปรียบ

ลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครสื่อความหมาย 3 ด้าน ได้แก่ 1) สื่อสาระทางกายภาพโดยสื่อลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจของตัวละครแสดงผ่านรูปร่างหน้าตา วัย เพศ และเชื้อชาติ คุณสมบัติของตัวละครแสดงลักษณะความเก่งความสามารถ ความรับผิดชอบ ลักษณะนิสัย รูปลักษณ์ความงาม สื่อวัยและเพศ 2) สื่อลักษณะสติปัญญา ความคิด พฤติกรรมและสภาพจิตใจของตัวละคร 3) สื่อการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม การเป็นผู้นำและผู้ตาม และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งลักษณะการใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร นำมาใช้เปรียบเทียบแบบอุปมา อุปลักษณ์ ปฏิรูปจน์ การกล่าวประชดชม โหมม ลดความหมายของคำ ศาสนา ปฏิปจน์ สัมพจน์ นามนัย คำคำ และอติพจน์ เพื่อสร้างภาพตัวละครให้สมจริง ทำให้เกิดความเข้าใจง่ายและเป็นธรรมชาติ ดังที่ ทอมัส สแปรต เขียนไว้ใน History of the Royal Society (ค.ศ. 1667) กล่าวไว้ว่า “วิธีการเปรียบเทียบสิ่งที่ใกล้เคียงกัน การพูดที่ง่ายขึ้น แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น ตรงไปตรงมาและเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น” นอกจากนี้ การศึกษาในลักษณะดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผู้รู้ทางวิชาการชาวไทยที่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจากนักทฤษฎีวิวัฒนาการคดีวิจารณ์ชาวตะวันตก นำความนึกเปรียบเทียบมาใช้ตามความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับความนึกเปรียบเทียบอย่างหลากหลาย ได้แก่ วิภา กงกะนันท์ (2533, หน้า 22-33); เปลื้อง ณ นคร (2540, หน้า 62-76); ประสิทธิ์ ภาพยนตร์กลอน (2518, หน้า 89); ปริยา หิรัญประดิษฐ์ (2549, หน้า 9); สมเกียรติ รักษ์มณี (2549, หน้า 59-82)

ลักษณะดังกล่าวเรียกได้ว่าเป็นศิลปะของการใช้ภาษาที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อจะขยายความให้ชัดเจนขึ้น หรือเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด หรือความรู้ให้ลึกซึ้งมากขึ้น และนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ให้สื่อไปยังผู้อ่านแล้ว ยังแสดงให้เห็นปฏิภาณ ไหวพริบ และชั้นเชิงการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์ ส่งผลให้วรรณกรรมประเภทนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ย่อมมีคุณค่าทางวรรณศิลป์สูง

2. รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติและศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจากรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครจากนวนิยายที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ 29 เรื่อง นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ในแนวคิดความนึกเปรียบเทียบของราชบัณฑิตยสถาน จาก **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน** (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545, หน้า 100-109) แนวคิดการวิเคราะห์จำแนกคำและสำนวนในภาษาไทยตามหมวดหมู่ความหมายจาก **คลังคำ** (นworรณ พันธ์เมธา, 2547) แนวคิดการอ่านวิจารณ์งานเขียน จาก **การอ่านภาษาไทย Thai Reading** (วรวรรณ ศรียาภัย, 2562, หน้า 5-85) และแนวคิดจากการศึกษาความรู้ในตัวบท

ในการวิเคราะห์ผลการวิจัย พบว่า การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ปรากฏรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครที่สามารถจำแนกออกเป็นรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับมนุษย์ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสัตว์ และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับพืช สรุปได้ดังนี้

2.1.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับมนุษย์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นมนุษย์ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับมนุษย์ และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับมนุษย์ ในมุมมองนักเขียนชายและในมุมมองนักเขียนหญิง ดังนี้

1) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับมนุษย์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นมนุษย์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชาย สะท้อนลักษณะผู้ชายจากมุมมองของนักเขียนชาย ดังนี้ ผู้ชายเป็นผู้นำที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานและการศึกษาที่ดี ได้แก่ นายอำเภอหัวนอก ลูกหม่อมหาตไทย แม่ทัพน้อย ผู้ชายเป็นมีประสบการณ์ชีวิต ผจญชีวิต ทั้งทุกข์และสุขมามาก ได้แก่ ชายชรา คนแก่ ตาเฒ่า เจเนอรัลเร้นดัมเบิลยู ชายหน้าเศร้า ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ คอมมิวนิสต์กลับใจ ลูกกบฏ ผู้ลี้ภัย ลูกคนขายชาติ ผู้ชายเป็นผู้อ่อนวัยที่มีโอกาสในชีวิต ได้แก่ เด็ก ๆ เด็กเล็ก ๆ เด็กน้อย เด็กชายตัวเล็ก ๆ เด็กบ้านป่า ผู้ชายเป็นเพศที่ละเลยความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ พ่อที่ใจดำ ผู้ชายเป็นผู้ให้การศึกษา ได้แก่ ครู ผู้ชายเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตแบบสามัญ ได้แก่ มนุษย์สามัญ ผู้ชายเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพความไม่ปกติ ได้แก่ คนวิกลจริต คนบ้า คนไข้นัก คนป่วย คนสูญเสียความทรงจำ คนใบ้เปื้อ ผู้ชายเป็นเพศที่ชอบความท้าทายเอาชนะการเดิมพัน ได้แก่ เทพบุตรคิวงทอง ผู้แพ้ นักพนันผู้ล้มละลาย ทาสการพนัน ชายเจ้าสำราญ ผู้พิชิต ผู้ชายเป็นผู้กระทำความผิด ได้แก่ ผู้ต้องหา จำเลย นักโทษ เพชฌฆาต ผู้ชายเป็นผู้ปกป้องและผู้ใช้กำลัง ได้แก่ นักรบ วีรบุรุษ นักสู้ คนสวน ผู้ชายเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ความคิด และบทบาทที่โดดเด่นในสังคม ได้แก่ พระเอก ตัวตลก ผู้ชมละคร นักชมละครผู้ส่งเสียงเชียร์ นักฟัน ไอ้กวีไส้แห้ง สุนทรภู่ พจมาน สว่างวงศ์ กาโลงคุณิมาล ผู้ชายเป็นเพศที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับศาสนา ได้แก่ พระอรหันต์ สมภาร ทิดสีกใหม่ ไอ้ลูกสมุนคริสเตียน ผู้ชายเป็นเพศที่ทำผิดศีลธรรมได้ง่าย ได้แก่ คนระยำ ไอ้คนระยำ คนชั่ว ตาปื้อ คนใจดำ ไอ้ขี้เมา ผู้ชายเป็นเพศที่ใช้กำลังแรงงาน ได้แก่ คนสวน คนน้ำเค็ม ลูกเรือหางแถว คนที่ลอยคอกกลางทะเล คนที่กำลังลอยคอในทะเล คนงานไร่ฝีมื้อ ผู้ชายเป็นเพศที่ไม่รักษาความสะอาดของร่างกาย ได้แก่ คนไม่ได้อาบน้ำมาแรมปี ผู้ชายเป็นเพศชอบการผจญภัย ร่อนเร่ การเดินทางไปต่างถิ่นและการก้าวเดินเส้นทางชีวิตในทางที่ผิด ได้แก่ มนุษย์จากดาวอื่น คนจระหมอนหมิ่น ไอ้หนุ่มพเนจร คนแปลกหน้า คนหลงทาง ผู้ชายเป็นเพศที่อดกลั้นต่ออุปสรรคทั้งปวง ได้แก่ คนที่อดอดมานาน ผู้ชายเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์กับคนต่างเชื้อชาติ ได้แก่ เจ๊กไห้วเจ้า ลูกครึ่งจีน

ในมุมมองนักเขียนหญิง รูปภาพความนึกเปรียบเทียบสะท้อนลักษณะผู้ชายจากมุมมองของนักเขียนหญิง ดังนี้ ผู้ชายเป็นผู้นำ ได้แก่ ผู้แทนราษฎร กัปตัน ผู้ชายเป็นผู้มีประสบการณ์มาก ได้แก่ ผู้ใหญ่ ผู้ชายเป็นผู้อ่อนต่อโลก ผู้ชายเป็นเพศที่อ่อนวัย ได้แก่ เด็ก เด็กหนุ่ม เด็กหนุ่มคึกคะนอง หนุ่มพ่อบ้าน ไอ้หนุ่มจิกโก๊ วัชรุน เด็กเจ้าอารมณ์ ผู้ชายเป็นเพศที่แสดงบทบาทความเป็นพ่อ ผู้ที่เป็นแบบอย่างพ่อที่ดี ได้แก่ คุณปู่ พ่อตัวอย่าง พ่อผู้ประเสริฐ พ่อผู้แสนดี ผู้ชายเป็นเพศที่ ผู้ที่เป็นแบบอย่างพ่อที่ไม่ดี ได้แก่ บิดาผู้คั่งแค้น พ่อผู้บ้าคลั่ง ผู้ชาย

เป็นผู้ให้การศึกษา ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ชายเป็นผู้รักเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้มีเกียรติและศักดิ์ศรีในสังคม ได้แก่ เจ้าชาย เจ้านาย ผู้ที่มีเกียรติและศักดิ์ศรีน้อยในสังคม ได้แก่ โพรชั้นล่าง โพร โพรเจ้า บ่าว เลียนหนาม ผู้ชายเป็นเพศที่ใช้ชีวิตสามัญ ได้แก่ มนุษย์เดินดิน พลเมืองดี ผู้ชายเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพความไม่ปกติ ได้แก่ คนบ้า ผู้ชายเป็นผู้รักษาความเจ็บป่วย ได้แก่ หมอเทวดา ผู้ชายเป็นผู้รักความเที่ยงธรรมยุติธรรม ได้แก่ ผู้บริสุทธิ์ ผู้ชายเป็นผู้เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด ได้แก่ นักโทษ สายสืบ ผู้ชายเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ความคิดและบทบาท ที่โดดเด่นในสังคม ได้แก่ พระเอก พระเอกหนัง พระเอกนวนิยาย พลายงาม อิเหนา ขุนแผน ทานเปาเล่งเถา เจ้ายุทธจักร เทียนหยก หมอแสนดีในนวนิยาย ผู้ชายเป็นเพศที่ชอบความท้าทาย เอาชนะการเดิมพัน ได้แก่ เจ้าสำราญ ผู้ชายเป็นเพศที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับศาสนา ได้แก่ พระ สมภาร อนุศาสนาจารย์ ไอ่เจ้าอนุศาสนาจารย์ ผู้ชายเป็นเพศที่มีศีลธรรม ได้แก่ บุคคล ผู้ทรงคุณธรรม คนเจ้าอุดมคติ ผู้ชายเป็นเพศที่ใช้กำลังแรงงาน ได้แก่ คนน้ำเค็ม ลูกทะเล ผู้ชาย เป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด มหาเศรษฐีที่ดิน ผู้ชายเป็นผู้ที่มีความแปลกแตกต่างจากคนอื่น ได้แก่ นักเลงประจำถิ่น คนจร คนพิเศษ ผู้ชายเป็นผู้มีบทบาท ในการแก้ปัญหา ได้แก่ ผู้แก้ปัญหา ผู้ชายเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งหนักแน่นจริงจัง ได้แก่ มนุษย์หิน

2) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับมนุษย์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นมนุษย์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ในมุมมองนักเขียนชาย สะท้อนลักษณะผู้หญิงจากมุมมองของนักเขียนชาย ดังนี้ ผู้หญิงเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ ศิลปิน ผู้หญิงเป็นเพศที่มีโอกาสทางสังคมน้อย ได้แก่ กะเหรี่ยง ไช้เต็กกะเหรี่ยง เด็กจีฟชีรอนเร่ จีฟชี ผู้หญิงเป็นผู้ที่ขาดความมั่นใจในตนเอง ได้แก่ คนถูกสาป ผู้หญิงเป็นเพศที่น่ารักอ่อนโยน ได้แก่ เจดางบูม 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง สะท้อนลักษณะผู้หญิงจากมุมมองของนักเขียนหญิง ดังนี้ ผู้หญิงเป็นผู้นำ ได้แก่ นายกรัฐมนตรี ผู้ทรงอุดมการณ์ ผู้หญิงเป็นผู้มีประสบการณ์มาก ได้แก่ ผู้ใหญ่ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนต่อโลก ได้แก่ หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ ผู้หญิงสอดรู้ ผู้หญิงเป็นเพศที่ถูกประณามจากสังคม ได้แก่ หญิงเจ้ามารยา หญิงสองผัวสามผัว สตรีล้นคิด นางแพศยา แม่มายสาว แม่มาย แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ผู้หญิงเป็นเพศที่เข้มแข็ง ว่องไว และปราดเปรียว ได้แก่ สตรีแข็งแกร่ง ขอมดำดิน ผู้หญิงเป็นเพศที่ทันสมัย ได้แก่ สาวสมัยโสกา ผู้หญิงนักกิจกรรม ผู้หญิงเป็นผู้อ่อนวัย สดใส อ่อนแอ และต้องการผู้ปกป้องดูแล ได้แก่ เด็ก ๆ เด็กเล็ก เด็กเล็ก ๆ เด็กสาว ๆ เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง เด็กที่ยังไร้เดียงสา เด็กไร้เดียงสา สาวน้อยแรกรัก สาวน้อยแรกออกเรือน น้องคนเล็ก ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก ผู้หญิงเป็นเพศแสดงบทบาทความเป็นแม่ที่ดี ได้แก่ มารดา แม่สุดพิเศษ ผู้หญิงเป็นผู้มีการศึกษา ได้แก่ เด็กอนุบาล นิสิตชั้นสูง บัณฑิต ผู้หญิงเป็นผู้รักเกียรติและศักดิ์ศรี ได้แก่ เจ้าหญิง เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์

นางพญา ผู้ดีเก่า ผู้หญิงเป็นเพศที่ใช้ชีวิตสามัญ ได้แก่ ปุณฺณสาวน้อย ผู้หญิงเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพความไม่ปกติ ได้แก่ ยายปัญญาอ่อน คนปัญญาอ่อน ผู้หญิงเป็นผู้บงการ ได้แก่ ผู้กำกับเส้น ผู้บงการ ผู้หญิงเป็นผู้รักความเที่ยงธรรมยุติธรรม ได้แก่ ทนาย ผู้พิพากษา ผู้หญิงเป็นผู้เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิด ได้แก่ นักโทษ ผู้หญิงเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ความคิดและบทบาทที่โดดเด่นในสังคม ได้แก่ เพชรา มาริลิน มอนโร นางเอก ตัวตลก นางแบบ แม่ศรีมาลา บุชบา นางจินตะหรา นางวันทอง ซินเดอเรลล่า พระเวสสันดร นางแก้ว ศิราณี ผู้หญิงเป็นผู้เก็บรายละเอียดของเรื่องราว ได้แก่ นักเล่านิทาน ผู้หญิงเป็นผู้มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ เศรษฐีแม่มา้ย เจ้าแม่ ผู้หญิงเป็นผู้มีบทบาทในการแก้ปัญหา ได้แก่ ผู้สังเกตการณ์ ผู้หญิงเป็นเพศที่น่ารักอ่อนโยน ได้แก่ แยกขาว แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง

2.1.2 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสัตว์ นักเขียนเปรียบเทียบตัวละครเป็นสัตว์ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชาย และรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิง ดังนี้

1) รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสัตว์ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสัตว์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ในมุมมองนักเขียนชาย จำแนกได้ 8 ประเภท ได้แก่ 1.1) ผู้ชายเป็นสัตว์บก ได้แก่ สิงจับไข่ ลูกสิงลูกค่าง สุนัข ไ้หมาหัวเน่า หมา (หมา) เห่า ลูกหมา ไ้ลูกหมา ไ้หมาโสโครก หมาบ้า สุนัขขี้เรื้อน แมวผอม ๆ หนูติดจั่น แพะรับบาป หมู ไ้ลูกแกะ ลูกเสือลูกจระเข้ สิงโต เสือร้าย ไ้เสือ ลูกลา อูฐ อูฐตาบอด เจ้าม้าแกลบ 1.2) ผู้ชายเป็นสัตว์ปีก ได้แก่ นก วิหค นกใหญ่ นกเถื่อน นกฟีนิกซ์ เหยี่ยวทะเลทราย แมลงเม่า ตัวน้อย ๆ เจ้าแมลงลาย ผีเสื้อตัวน้อย 1.3) ผู้ชายเป็นสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา ปลาติดแห ปลากระป๋อง ปลาน้ำลึก สัตว์ทะเลที่กระหายหิว 1.4) ผู้ชายเป็นสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งูทะเลทราย ลูกจระเข้ เต่า 1.5) ผู้ชายเป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ได้แก่ คางคก 1.6) ผู้ชายเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ไ้เดือน ไ้จุมูกมด ลูกหนอนตัวน้อย ๆ 1.7) ผู้ชายเป็นส่วนประกอบของ “สัตว์” ได้แก่ ตัวประหลาด สัตว์ประหลาด สัตว์บาดเจ็บ สัตว์ที่ทรหด สัตว์พาหนะ สัตว์ป่า ลูกอ่อน ตัวมหาวายร้าย 1.8) ผู้ชายเป็นส่วนของร่างกายสัตว์ ได้แก่ ก้าง เขี้ยว เขี้ยวตัวโต เขี้ยวความตาย 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง นักเขียนหญิงมีกลวิธีการสร้างรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกชาย ด้วยวิธีการนำมาเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสัตว์ จำแนกประเภทได้ 6 ประเภท ได้แก่ 2.1) ผู้ชายเป็นสัตว์บก ดังนี้ หมูในเล้า สิงค่าง ม้า, ม้าแข่ง แกะขาว หมา เสือ พยัคฆ์ร้าย แมว กระต่าย เนื้อไ้ จ้วควาย และช้างเผือก 2.2) ผู้ชายเป็นสัตว์ปีก ได้แก่ นก 2.3) ผู้ชายเป็นสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งู 2.4) ผู้ชายเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ มดปลวก 2.5) ผู้ชายเป็น

สัตว์ในนิยาย ได้แก่ สางพญา 2.6) ผู้ชายเป็นสัตว์ โดยการสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์” ดังนี้ สัตว์น้อย สัตว์ร้าย และพญาแห่งสัตว์

2) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสัตว์ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ในมุมมองนักเขียนชาย จำแนกประเภทได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1.1) การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์” ได้แก่ สัตว์ตัวเล็ก ๆ 1.2) ผู้หญิงเป็นสัตว์ในนิยาย ได้แก่ นางเงือก 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง จำแนกประเภทได้ 6 ประเภท ได้แก่ 2.1) ผู้หญิงเป็นสัตว์บก ได้แก่ ลิง หมาแมว ชี้หมา นางแมว ลูกแมว แม่เสือ นางเสือ ลาโง่ วัว ความย ลุกเนื้อ เนื้อ กวาง 2.2) ผู้หญิงเป็นสัตว์ปีก ได้แก่ นก นกน้อย นกตัวน้อย ลูกนก นกแก้วนกขุนทอง ไก่วัด ลูกไก่ ลูกไก่อยู่ในกำมือ หงส์ นางหงส์ แม่หงส์ทอง 2.3) ผู้หญิงเป็นสัตว์น้ำ ได้แก่ ปลา ปลาย่าง ปลิง 2.4) ผู้หญิงเป็นสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งูพิษ กิ้งก่า จระเข้ 2.5) ผู้หญิงเป็นสัตว์ โดยการสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์” ได้แก่ ลูกสัตว์ ลูกสัตว์เล็ก ๆ สัตว์ตัวน้อย สัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงเชื่อง ๆ 2.6) ผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายสัตว์ ได้แก่ เหี่ยว เหี่ยวล่อปลา

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักเขียนทั้งชายและหญิงใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสัตว์ที่อยู่ในระดับเดียวกับมนุษย์และต่างระดับกับมนุษย์ ดังนี้ระดับบนพื้นดินเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับมนุษย์ในระดับเดียวกัน เปรียบอ้างสิ่งที่สัมผัสใกล้ชิดคุ้นเคยในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน และเลือกเปรียบเทียบได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตัวละครชายในด้านอุปนิสัย พฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ และภูมิหลัง เช่น ในมุมมองนักเขียนทั้งชายและหญิง เลือกใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบกับสัตว์บกที่พบมากที่สุด คือ การนำมาเปรียบกับคำว่า “สุนัข” ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ไนดา (Nida, 19, p. 75) ที่ได้กล่าวว่า ความหมายเปรียบเทียบ (figurative meaning) โดยรับรู้ความหมายได้จากองค์ประกอบทางความหมายของคำ เช่น That guy's a dog. การนำคำว่า สุนัข (dog) หมายถึง สัตว์สี่เท้านำมาใช้ในความหมายว่า น่ารังเกียจ (contemptible) และไร้ค่า (worthless) เป็นต้น คำว่า “สุนัข” ที่นำมาใช้ในความหมายนี้เป็นผลจากการเชื่อมโยงระหว่างคำว่า “สุนัข” และ “ลักษณะของสุนัข” ทำให้เกิดความหมายเปรียบเทียบของคำว่า สุนัข ที่แสดงลักษณะของคน ผลการวิจัยจากการศึกษาพบว่า มีรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ สุนัข ไ้หมาหัวเน่า หมา (หมา) เหา ลูกหมา ไ้ลูกหมา ไ้หมาโสโครก หมาบ้า สุนัขขี้เรื้อน หมาแมว ชี้หมา ดังตัวอย่างในมุมมองของนักเขียนชายที่มองตัวละครชาย ดังเช่น ประภัสสร เสวิกุล เปรียบกับพฤติกรรมของดาวิชกับไ้ลูกหมาในการมองจากศัตรูตรงข้าม จะสะท้อนลักษณะเป็นคนด้อยความสามารถ ไร้มีอำนาจที่จะต่อสู้ได้ และในลักษณะพฤติกรรมที่ดาวิชเป็นผู้แอบซุ่มซ่อนลอบทำร้ายศัตรู จึงเปรียบพฤติกรรมเช่นนี้กับ “ไ้หมาโสโครก” นิพนพานฯ เปรียบพฤติกรรมของทวน เมื่อเสียใจผิดหวังกับการออกตามหาแม่

ไม่พบจึงมีอาการวิตกกังวลใจ กระอักกระอ่วนใจ ไม่สามารถควบคุมสติอารมณ์ของตน
 ตื่นตระหนกหวาดกลัว ร้องไห้อละวาดวิ่งวุ่นตะโกนเรียกหาแม่ นำลักษณะพฤติกรรมดังกล่าว
 เปรียบกับ “หมาบ้า” แสดงลักษณะอาการวิตกกังวลกระอักกระอ่วนใจ และอาการวิ่งวุ่นขาดสติ
 ไม่ควบคุมตนเองไม่ได้ วิ่งจ้ำจะหวนไปทั่วเหมือนหมาบ้า ชาติ กอบจิตติ เปรียบกับพฤติกรรม
 ของพักเมื่อเมาสุราแล้วมาตะโกนที่หน้าบ้านครูใหญ่เสียงดัง เปรียบพักทำกิริยาเหมือนหมาเห่า
 ส่งเสียงดังโวยวาย ไม่นึกเกรงกลัวผู้ใด ทำตามใจที่ตนปรารถนาโดยไม่แยแสไม่เคารพยำเกรง
 เปรียบกับ (หมา) เห่า และในมุมมองของนักเขียนหญิงที่มองตัวละครชาย ดังเช่น แก้วแก้วเปรียบ
 พฤติกรรมของภูวกับ “หมา” สื่อความเป็นคนด้อยค่าเหมือนหมาตัวหนึ่งที่ไร้ค่าไร้เกียรติ ไม่มี
 ผู้ใดให้ความสนใจกับผู้ที่ไม่มีบทบาทสำคัญในบ้านเมือง ศรีฟ้า ลดาวัลย์ เปรียบคุณค่าของแป้วแหว
 กับ “ขี้หมา” สื่อความหมายถึง คนไม่มีคุณค่า เพิ่มบุญยกย่องคุณค่าของแป้วแหวมีค่ามากกว่า
 ทรัพย์สินเงินทองมากมาย เพิ่มบุญมองเห็นแป้วแหวเป็นผู้หญิงที่สวຍบริสุทธิ์ใสสะอาด มีจิตใจ
 เชื้อเพื่อเผ่าเผ่า จิตใจดีงดงาม ในสายตาของคนอื่นมองแป้วแหวไม่มีคุณค่าเหมือนขี้หมาที่ใคร ๆ
 ก็รังเกียจไม่เป็นที่ต้องการ และเปรียบกับ “หมาแมว” สื่อความหมายถึง คนไม่มีความคิด ดังเช่น
 ดวงลักษณ์เปรียบแป้วแหวเป็นเหมือนหมาแมว ที่ใคร ๆ ส่งเสียงเรียกก็วิ่งเข้าไปหา หมาแมว
 ไม่มีสมอง ซึ่งแตกต่างจากคนที่มีสมองในการคิดแยกแยะสิ่งดีชั่ว แต่ด้วยความไม่ปรกติทางสมอง
 ของแป้วแหวที่มีพัฒนาการช้า และไม่มีอารมณ์ความรู้สึก รัก โลภ โกรธ หลง เชื่อไว้ใจทุกคน
 ไม่คิดไตร่ตรองระวังภัย ไม่วางตัวให้เหมาะสม แป้วแหวไม่มีความรู้สึกใด ๆ เมื่อถูกผู้ชายจ้องมอง
 ผู้ชายที่พบเห็นแป้วแหวที่มีรูปร่างหน้าตาผิวพรรณสวยงาม นัยน์ตากลมโตมีเสน่ห์ดึงดูดใจ
 ผู้พบเห็น จึงทำให้ดวงลักษณ์เกิดความไม่พอใจกับพฤติกรรมของแป้วแหวจึงกล่าวพูดประชด
 แป้วแหวว่า หมาแมวไม่มีสมองไม่มีความคิดยังไม่กระดิกหางเข้าหาทุกคน การกระดิกหางของสุนัข
 เป็นพฤติกรรมที่แสดงว่าไว้วางใจเป็นกันเอง แสดงความสนิทสนม นำมาเปรียบกับแป้วแหว
 ที่มีพฤติกรรมแสดงออกสนิทสนมเป็นกันเองกับทุกคนที่พบเจอ แป้วแหวเป็นคนซื่อป้อ
 ไม่มีสมอง ใครให้ทำอะไรแป้วแหวก็ต้องทำตามผู้เลี้ยงดูเหมือนหมาแมว ซึ่งตรงกับลักษณะนิสัย
 ของหมาที่มีความซื่อสัตย์รักเจ้าของ เฝ้าติดตามและหวงเจ้าของ ผู้แตงนำมาเปรียบกับพฤติกรรม
 ของแป้วแหว ที่คอยเชื่อฟังและทำตามคำสั่งผู้เลี้ยงดูเหมือนพฤติกรรมของหมาแมวที่คอยทำ
 ตามคำสั่งเจ้าของผู้เลี้ยงดู แป้วแหวเป็นผู้หญิงที่ไม่ฉลาด แต่เป็นคนดีที่มีคุณธรรม มีคุณสมบัติ
 ของภรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ และปฏิบัติหน้าที่ของภรรยาได้ดี

ส่วนในมุมมองนักเขียนหญิง กฤษณา อโศกสิน เลือกใช้รูปภาษาความนึก
 เปรียบเทียบกับสัตว์บกที่พบในป่า ได้แก่ หมู ลิง ค่าง ม้า, ม้าแข่ง แกะขาว เปรียบกับสามภพ
 ซึ่งมีอาชีพกรมป่าไม้ ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อหน้าที่การงาน รักความสันโดษ สง่างามรักษาเกียรติ

ศักดิ์ศรีของตนเอง เลือกใช้รูปภาพ เนื้อใบ และจั่วควาย เปรียบเทียบกับเมืองราม แสดงฐานะของตัวละครที่เป็นบ่าวไพร่ อดทน มีความสามารถรอบด้าน ด้วยบุคลิกดั่งกล่าวทำให้เมืองรามได้เจริญเติบโตก้าวหน้า สามารถยกฐานะของตนขึ้นครองบ้านเมือง และเลือกใช้รูปภาพ ช้างเผือก เปรียบเทียบกับนายดัด แสดงบุคลิกลักษณะมีความสามารถ ชยัน อดทน มีความเพียรพยายามจากฐานะต่ำต้อยจนเป็นมหาเศรษฐีมีฐานะร่ำรวยทรัพย์สินเงินทองและที่ดิน เป็นเจ้าของตลาดสดที่มีคุณภาพ ทันยุคทันสมัย และการใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบที่ต่างระดับกับมนุษย์ โดยเปรียบได้เหมาะสมกับอาชีพของตัวละครที่มีอาชีพเป็นชาวประมงที่มีความคล่องตัวรวดเร็ว ชยันอดทนต่อความยากลำบาก มีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน เปรียบเทียบชั้กับงู เพื่อแสดงพฤติกรรมความว่องไว ลักษณะของการฉกฉวยผลประโยชน์ ซึ่งงูเป็นสัตว์อาศัยอยู่ได้ทั้งบนบกและทะเล มีทั้งมีพิษร้ายแรงและไม่มีพิษ ในส่วนของ วินิตา ดิถียนต์ เลือกใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบกับสัตว์บกที่พบในป่ากับตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะนิสัยและอารมณ์ดูร้ายเหมือนสัตว์ เปรียบเทียบกับงู และเปรียบสัตว์ที่มีลักษณะขนาดเล็กเปรียบกับพฤติกรรมของตัวละครที่ชอบอยู่ในที่มืด แสดงความยิ่งใหญ่ กดขี่ข่มเหงผู้อื่น ได้แก่ พยัคฆ์ร้าย (เสือโคร่ง) เสือ แมว ใช้รูปภาพที่มีส่วนประกอบของคำว่า “สัตว์” ได้แก่ สัตว์ร้าย พญาแห่งสัตว์ และสัตว์ในนิยาย ได้แก่ สางพญา เลือกใช้รูปภาพทั้งสัตว์บก สัตว์ปีก สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง และมีคำว่า “สัตว์” ประกอบในคำ เปรียบเทียบกับงู แสดงบุคลิกลักษณะ ความรู้สึกต่ำต้อยด้อยค่า ไม่มีความเป็นผู้นำ รักชีวิตที่อิสระเสรีภาพ ไม่ชอบความรุนแรงโหดร้ายของสงคราม สิ่งที่ต้องใช้กำลัง และต้องการปิดบังซ่อนเร้นหลบหนีจากผู้ใช้อำนาจข่มเหงตามล่าชีวิต ได้แก่ หมา นก มดปลวก สัตว์น้อย

ดังนั้น ในมุมมองของนักเขียนหญิงสะท้อนให้เห็นถึงการมองบุรุษเพศไม่แตกต่างไปจากอุดมคติของสังคมไทยในอดีต ที่มองผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง โดยการยกย่องให้เกียรติเพศชาย เป็นผู้นำเป็นหัวหน้าครอบครัว เคารพนับถือผู้ชายสูง เชื้อแข็ง สง่างามด้วยเกียรติยศ ฐานะ หน้าที่การงาน รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานเป็นสำคัญ มุ่งมั่นไฝ่สูง ทะเยอทะยาน แสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเอง และรักเกียรติรักศักดิ์ศรีสมความเป็นชาย สอดคล้องกับความคิดจากการศึกษาเรื่อง “ความเป็นชาย” ที่ยอมรับผู้ชายที่ประสบความสำเร็จ เป็นผู้นำ และมีลักษณะเป็นที่สนใจทางเพศอยู่เหนือผู้หญิงในเรื่องเพศ (มิโชค ราษฎร์านูวัต, 2544) ดังนั้น ในอีกแง่มุมหนึ่ง ด้วยเหตุที่มนุษย์มองว่า สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ต่ำกว่ามนุษย์ (Murry, 1998) ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า นักเขียนหญิงได้แอบแฝงนัยยะของความต่ำต้อยไร้ค่าของผู้ชาย ถูกนำมาเปรียบเทียบกับสัตว์ขนาดเล็กและใหญ่ สัตว์ที่ถูกใช้แรงงาน ได้แก่ ช้าง ม้า วัว ควาย สัตว์ที่อาศัยอยู่ในระดับต่ำตามใต้ดิน ได้แก่ มดปลวก เป็นสัตว์ประเภทที่จะถูกทำลายชีวิตลงเมื่อใดก็ได้

แสดงให้เห็นว่า เพศชายอาจจะถูกมองข้ามความสำคัญและต้องการแสดงการใช้อำนาจของเพศหญิงที่เหนือกว่า เพศชายจึงอยู่ในสถานะของผู้ถูกใช้แรงงานและเป็นที่พึ่งพาอาศัยเพียงร่างกายเท่านั้น

2.1.3 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับพืช นักเขียนเปรียบเทียบตัวละครเป็นพืช ได้แก่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับพืช และรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับพืช ดังนี้

1) รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับพืช จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ในมุมมองนักเขียนชาย สะท้อนลักษณะผู้ชาย 2 ประเภท ได้แก่ ผู้ชายเป็นไม้เนื้อแข็ง ได้แก่ จอกแหวน สวะลอยน้ำ ผู้ชายเป็นต้นไม้ ได้แก่ ต้นไม้ ต้นไม้เล็ก ๆ ไม้พันธุ์แปลก เศษไม้ไร้ค่า 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง สะท้อนลักษณะผู้ชาย 3 ประเภท ได้แก่ ผู้ชายเป็นไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ดอกไม้ ดอกไม้แห้ง ดอกไม้ขาดน้ำ ผู้ชายเป็นไม้เนื้ออ่อน ได้แก่ บัวเหือน้ำ ผู้ชายเป็นต้นไม้ ได้แก่ ไม้แข็ง เปลือก

2) รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับพืช จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ 2) ในมุมมองนักเขียนหญิง สะท้อนลักษณะผู้หญิง 6 ประเภท ได้แก่ ผู้หญิงเป็นไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ดอกไม้ ดอกไม้ประดับ ดอกไม้หอมหวาน ดอกกุหลาบแรกแย้ม กุหลาบแรกแย้ม แม่ยี่หุบ ดอกทิวลิป ผู้หญิงเป็นไม้เถา ได้แก่ เถาไม้อ่อน ผู้หญิงเป็นไม้ยืนต้น ได้แก่ กระดังงา กระดังงาลนไฟ แม่กระดังงาลนไฟ ผู้หญิงเป็นไม้เนื้ออ่อน ได้แก่ เศษสวะ ผู้หญิงเป็นต้นไม้ ได้แก่ ไม้ซุง ผู้หญิงเป็นผัก ได้แก่ ผัก ผู้หญิงเป็นผลไม้ ได้แก่ มะม่วงสุก พวงมะม่วงสุก เม็ดทุเรียน

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักเขียนหญิงใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับพืชในการเปรียบเทียบตัวละครหญิงและตัวละครชายกับ “ดอกไม้” ความหอมของกลิ่นดอกไม้ แสดงถึงลักษณะบุคลิกของตัวละครที่มีความสวย มีเสน่ห์ยั่ววนดึงดูดใจเพศตรงข้าม ดังเช่น ศรีฟ้า ลดาวัลย์ เปรียบตัวละคร แป้วแหวน กับ “ดอกไม้หอมหวาน, ดอกกุหลาบแรกแย้ม, กุหลาบแรกแย้ม, แม่ยี่หุบ” แสดงลักษณะของผู้หญิงสาวสวยที่มีเสน่ห์ดึงดูดใจ ดอกไม้หอมหวาน ย่อมมีกลิ่นดึงดูดเหล่าหนุ่มมารดอมดม นำมาเปรียบกับพฤติกรรมของแป้วแหวนที่มีความสวยงาม ความใสซื่อบริสุทธิ์ และมีรอยยิ้มอ่อนหวานเป็นมิตรกับทุกคน สีฟ้า ใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบผ่านตัวละครชายที่มีมุมมองต่อตัวละครหญิงสาว ดังนี้ ราชิตเปรียบแสนดีเหมือนดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม แสดงถึงคุณค่าและความน่าชื่นชมในคุณงามความดีของแสนดี บอบบางน่าทะนุถนอม กลิ่นของดอกไม้มีเสน่ห์น่าดึงดูดใจ ทำให้ราชิตเกิดความหวั่นไหวในจิตใจเมื่อพบกับแสนดี สังคมไทยนิยมเปรียบผู้หญิงกับดอกไม้งามที่มีกลิ่นหอมให้น่าจดจำ ผู้หญิงมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งรูปงามและไม่งาม ไม่สำคัญเท่ากับความดีงามที่หอมละมุนเหมือนกลิ่นของดอกไม้ ผู้หญิงที่มี

คุณสมบัติเพียบพร้อมด้วยความดีงามติดตัวเป็นความหอมหวานของเสน่ห์น่าหลงใหลพึงใจผู้ชาย เช่นเดียวกับแสนดีที่มีรูปร่างหน้าตาสวยอ่อนหวาน เป็นคนดีรักเกียรติศักดิ์ศรี มีการศึกษาที่ดี มีความสามารถ ได้ครองคู่กับผู้ที่มียศถาบรรดาศักดิ์ ได้รับเกียรติจากสังคมทำให้แสนดี มีความงดงามที่บริบูรณ์ ในมุมมองของตัวละครหญิงจะตรงข้ามกับตัวละครชาย จะเปรียบตนเองเป็นดอกไม้ประดับ แสดงความรู้สึกเป็นผู้หญิงไร้คุณค่าที่ถูกมองข้ามความสำคัญ แสดงความรู้สึกน้อยใจที่เป็นคนสวยที่ไร้คุณค่า ไร้ความหมาย สิ้นฟ้า เปรียบตัวละครหญิงที่มีลักษณะเป็นหญิงสาวที่ทันสมัย มีเสน่ห์ดึงดูดใจเปรียบกับดอกไม้ในเมืองหนาว “ดอกทิวลิป” แสดงความทันสมัยที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่มีความสวยคมคาย ทันสมัยมีสีสัน มีความมั่นใจในตนเอง มีเสน่ห์ดึงดูดใจเหมือนดอกทิวลิปที่มีสีสันสดใสหอมละมุน เปรียบได้กับแสนดีที่มีเสน่ห์จากรูปร่างหน้าตา เป็นที่พึงใจลูกค้ายุชชาย ว.วินิจฉัยกุล และสิ้นฟ้า เปรียบผู้หญิงที่สวยงามมีเสน่ห์ดึงดูดใจ เคยผ่านการมีสามีมาแล้วกับรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ “กระดังงา, กระดังงาลนไฟ, แม่กระดังงาลนไฟ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, หน้า 30) ให้ความหมายคำว่า “กระดังงาลนไฟ” หมายถึง (ลำ) น. หญิงที่เคยแต่งงานหรือผ่านผู้ชายมาแล้ว ย่อมรู้จักชั้นเชิงปรนนิบัติและเอาอกเอาใจ ผู้ชายได้ดีกว่าหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน ว.วินิจฉัยกุล นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลอออร ผู้หญิงแม่มายิ่งอายุมากขึ้นความสวยมีเสน่ห์แพรวพราวมากกว่าผู้หญิงโสด มีประสบการณ์ การครองคู่มาก่อน รู้จักเอาอกเอาใจผู้ชายได้ดี และสิ้นฟ้าได้นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี เมื่อสามีสิ้นชีวิต แสนดีมีทั้งรูปสมบัติและภคสมบัติ รูปร่างหน้าตาสวยสง่างามพร้อมทั้งมีฐานะ ร่ำรวย มีเกียรติได้รับการยกย่องจากสังคม เป็นมายสาวพราวเสน่ห์ที่ดึงดูดใจชายมากขึ้น เหมือนการนำดอกกระดังงาที่ส่งกลิ่นหอมหวานทั้งในยามเช้าและยามเย็น หากนำดอกกระดังงา ดอกแก้จืดสด ๆ มาลนเปลวไฟให้ต่อมน้ำหอมของกลีบดอกแตกส่งกลิ่นหอมฟุ้งมากกว่าปกติ กลิ่นที่หอมยั่วยวนเปรียบได้กับหญิงแม่มายที่ยั่วยวนใจผู้ชายให้หลงเสน่ห์

นักเขียนหญิงได้สะท้อนมุมมองว่าเพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ ต้องการพึ่งพาอาศัยการปกป้องดูแลจากเพศชาย ว.วินิจฉัยกุล ได้เปรียบตัวละครหญิงกับรูปภาพ ความนึกเปรียบเทียบ “เถาไม้อ่อน” กับบุคลิกลักษณะของลอออรที่เป็นผู้หญิงสวยอ่อนหวาน ละมุนละไม กิริยามารยาทอ่อนโยนบอบบางน่าทะนุถนอม มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีสติปัญญาควบคุมตนเองให้เผชิญอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ไม่ตกเป็นเครื่องมือของผู้ทรงอิทธิพลอำนาจเหนือกว่าตน แม้เป็นหญิงที่เข้มแข็ง แต่ก็ต้องการหลักที่พึ่งให้ยืนหยัดอยู่ได้เหมือนเถาไม้อ่อนที่ต้องการไม้ใหญ่ เป็นที่พึ่งพา เถาไม้อ่อนเป็นไม้เลื้อยในการตกแต่งบริเวณบ้าน เป็นพืชที่ไม่สามารถทรงตัวได้ โดยลำพัง มักเลื้อยอาศัยพันกับต้นไม้ใหญ่เพื่อยึดเกาะให้ลำต้นสามารถเจริญเติบโตอยู่ได้

จะปรับตัวและทอดยอรับแสงและมีหนทางเจริญเติบโตปกคลุมป้องกันแสงแดดเพื่อลดอุณหภูมิให้ร่มเงาแก่บ้านเรือน ถนนแดดทนนฝน ถนนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี ให้กลิ่นหอมละมุนเพิ่มบรรยากาศของบ้านให้ร่มรื่น มีความสุขสดชื่น คุณสมบัติเหล่านี้เหมือนลอออรที่เป็นหญิงแม่อย่างสาว มีความสวยงาม สดใส ชุ่มชื้น ให้ความเย็นใจกับผู้อยู่ใกล้ชิด มีความอดทนและปรับตัววางได้เหมาะสมกับเกียรติยศและศักดิ์ศรีของผู้หญิง ต้องการผู้ปกป้องคุ้มครองให้รอดปลอดภัยจากผู้มีอำนาจอิทธิพลที่เข้ามาข่มเหงรังแก เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอมีกำลังกายไม่แข็งแรงเท่าเทียมผู้ชายยังต้องการการปกป้องดูแล

นอกจากนี้ นักเขียนหญิงสะท้อนมุมมองเพศชายโดยผ่านตัวละครชายพบว่า สีส้ม เปรียบตัวละครชายกับดอกไม้โดยสื่อความว่า ตัวละครชายเป็นดอกไม้ที่ขาดน้ำดอกไม้แห้ง ไม่มีความชุ่มชื้นใจ แสดงบุคลิกลักษณะของตัวละครที่มีท่าทางเคร่งเครียดจริงจังกับชีวิต ไม่มีความสุข ไร้คู่เคียงกาย เปรียบเหมือนดอกไม้ที่ขาดน้ำมาหล่อเลี้ยงใจ ดังเช่นเข็มพลอย ใช้รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบ ดอกไม้แห้งและดอกไม้ขาดน้ำ เปรียบกับหมอลำชาญเวชที่มีลักษณะเคร่งเครียด จริงจังกับชีวิต ไม่ยิ้มแย้ม ไม่สดชื่นแจ่มใส สีหน้าเคร่งเครียดตลอดเวลา แสดงบุคลิกภาพของหมอลำชาญเวชเป็นผู้ชายที่สุขุม นิ่งสงบ ไม่ยิ้มแย้ม หน้าตาเคร่งเครียดจริงจังกับชีวิต

2.2 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับวัตถุสิ่งของ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งเหนือธรรมชาติ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับทรัพยากรธรรมชาติ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับเวลา รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสถานที่ และรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับอาหาร ดังนี้

2.2.1 รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับวัตถุสิ่งของ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นวัตถุสิ่งของ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับวัตถุสิ่งของ และรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับวัตถุสิ่งของ ในมุมมองนักเขียนชาย และในมุมมองนักเขียนหญิง ดังนี้

1) รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับวัตถุสิ่งของ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นวัตถุสิ่งของ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชาย ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ แกน แท่งเหล็ก รูปสลัก รูปสฟิงซ์ศิลา เครื่องแก้ว เพชรเม็ดงาม หุ่น หุ่นขี้ผึ้ง ซากสตัฟฟ์ หุ่น หุ่นยนต์ เครื่องมือ รูปปั้น อนุสาวรีย์ สีนาค้างแผงไม้บรรทัด เกราะ ขวาน

2) รูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับวัตถุสิ่งของ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นวัตถุสิ่งของ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ

ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่ หุ่น รูปหุ่น หุ่นซี่ผึ้ง เรือ เศษผ้าซีรัวร์ ฮีตเตอร์ รูปวาด ภาพเขียนอย่างวิจิตร ภาพวาดผู้หญิง สีสนั ตึกตา ตึกตาสวย ตึกตาไอลาน ตึกตาหยก ตึกตากระเบื้อง ของเล่น ลินค้า ลินค้าราดถูก ๆ ดวงแก้ว เพชร ทองบริสุทธิ์ สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ มาลัยรวงไร

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักเขียนทั้งชายและหญิงใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับ “หุ่น” ปรากฏจำแนกได้ 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) หุ่น 2) รูปหุ่น 3) หุ่นซี่ผึ้ง 4) หุ่นยนต์ ในมุมมองของนักเขียนชายเปรียบเทียบตัวละครชาย ดังเช่น ชาติ กอบจิตติใช้เปรียบกับพัก ที่ตกเป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลอำนาจเหนือกว่าซึ่งกดขี่ข่มเหง เอาเปรียบ เพื่อหวังผลประโยชน์จากพัก สังคมประณามหยามเหยียดและตัดสินเอาผิดในฐานะเป็นผู้ที่ต่ำต้อย ในสังคม จึงกลายเป็นหุ่นให้สังคมเชิด มุมมองของนักเขียนหญิงเปรียบกับตัวละครชายที่ถูก เอาเปรียบ ตกเป็นเครื่องมือของผู้มีเกียรติยศตำแหน่งหน้าที่การงานสูงกว่า ดังเช่น ว.วินิจฉัยกุล เปรียบ พัก ที่กลายเป็นเครื่องมือของผู้อื่นโดยได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งบังคับบัญชา แต่ไม่มี อำนาจอะไรอย่างแท้จริง พักเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะประคับประคองตนเองให้อยู่ในราชการได้ แต่ถ้าพักวางตัวเป็นศัตรูกับเจ้าคุณบารุงฯ อำนาจวาสนาของเจ้าคุณฯ มีอิทธิพลส่งผลให้พัก ยากที่จะก้าวหน้าต่อไปได้ พักจึงตกอยู่ในที่นั่งกลายเป็นหุ่นให้เขาเชิดเพื่อเป็นเครื่องมือนำพา ให้เจ้านายได้ยศถาบรรดาศักดิ์ที่สูงขึ้น ศรีฟ้า ลดาวัลย์ นำมาเปรียบกับรูปร่างหน้าตาของแป้วแหวน เหมือนกับหุ่นที่มีแต่ความสวยที่ไร้อารมณ์ความรู้สึก จึงตกเป็นเครื่องมือให้ผู้อื่นบงการชีวิต กลายเป็นหุ่นเชิดที่มีชีวิตเป็นไปตามที่ผู้อื่นกำหนดให้เป็นสิ่งนั้นสิ่งนี้โดยสมยอม ในอีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งแสดงความหมายตรงกันข้าม ดังเช่น กฤษณา อโศกสิน นำมาเปรียบกับตัวละครชาย “สามภพ” เพื่อสื่อความว่า หุ่นที่เป็นแบบอย่างในด้านคุณธรรมความดี ไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของผู้มี อิทธิพลเหนือกว่า สำหรับการเปรียบเทียบที่แสดงลักษณะพฤติกรรมหนึ่งเฉย นักเขียนหญิง สีฟ้า นำมาเปรียบแสนดีกับ “รูปหุ่น” หมายถึง คนที่ปราศจากการแสดงออก และพบว่า มีทั้งนักเขียน ชายและหญิง ดังเช่น ประชาคม ลุนาชัย และศรีฟ้า ลดาวัลย์ ใช้เปรียบเทียบตัวละครกับ “หุ่นซี่ผึ้ง” สื่อความว่า คนแปลกหน้าที่ตกตลิ่งและนิ่งไม่ไหวติงกับสิ่งที่เผชิญตรงหน้า นอกจากนี้พบว่า เมื่อต้องการแสดงบุคลิกลักษณะของพฤติกรรมของตัวละคร นักเขียนหญิง ดังเช่น แก้วแก้ว นำมาเปรียบกับคำว่า “หุ่นยนต์” สื่อความถึงคนที่ทำทุกสิ่งโดยไม่สนใจ ไม่หวั่นเกรงกลัวใคร ๆ

นักเขียนหญิงใช้รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตรงตามชื่อเรื่องนวนิยาย จึงใจสร้างความคิดเปรียบเทียบขึ้นเพื่อสื่อถึงพฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึก ความคิด ทัศนคติ ของตัวละครที่หล่อหลอมลักษณะบุคลิกลักษณะของตัวละคร ดังเช่น ศรีฟ้า ลดาวัลย์ นำรูปภาพ ความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับ “ตึกตา ตึกตาสวย ๆ ตึกตาไอลาน ตึกตาหยก” ซึ่งเป็นวัตถุสิ่งของ

ที่เป็นหุ่นตุ๊กตา เพื่อสื่อแนวความคิดของแก่นเรื่องนวนิยายเรื่อง “ตุ๊กตามนุษย์” ผู้เขียนต้องการสื่อสะท้อนปัญหาของสังคมในด้านความแตกต่างของเด็กสติปัญญาดีที่ถูกเคี่ยวเข็ญกดดันกับเด็กปัญญาอ่อนที่เป็นตัวเอกของเรื่อง มีชีวิตเหมือนเป็นสิ่งของเป็นตุ๊กตาไร้ชีวิตจิตใจ ถูกฉกฉวยและเอาเปรียบจากคนรอบข้างที่สติปัญญาดี นักเขียนนำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครที่มีความผิดปกติทางสมองที่ได้รับการชดเชยให้มีความงามที่สมบูรณ์แบบเพื่อทดแทนส่วนที่บกพร่องของชีวิต ได้แก่ สื่อความเปรียบ “ตุ๊กตา” หมายถึง เด็กผู้หญิงที่มีความน่ารัก น่าเอ็นดู มีความสวยงามที่โดดเด่นไร้ซึ่งอารมณ์ความรู้สึก นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหว ที่เกิดมาามีผิวพรรณผุดผ่องหน้าตาสวยงามน่ารัก นัยนัยดากลมด่าขลับ หน้าตาอัมแอ้ม ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้อัม สวยเหมือนตุ๊กตาที่ไม่มีอารมณ์ความรู้สึก แป้วแหวเป็นตุ๊กตาที่พร้อมจะถูกผู้คนบงการชีวิตให้ก้าวเดินตามที่จัดวางไว้ให้ เสมือนกับตุ๊กตาที่ถูกอุ้ม กอดรัด นำพาไปได้ทุกสถานที่ แป้วแหวไม่มีโอกาสได้เลือกที่จะทำหรือไม่ทำ ตั้งแต่แป้วแหวเกิดลืมตาดูโลก ถูกลิขิตโชคชะตาให้ก้าวเดินมาโดยตลอด ส่วนในความบกพร่องทางสมองตั้งแต่เกิดจึงเปรียบแป้วแหวมีลักษณะเปรียบเหมือนกับ “ตุ๊กตาไซลาน” แสดงลักษณะของเด็กที่มีพัฒนาการช้า ไม่เป็นไปตามวัย เชื่องช้าเหมือนตุ๊กตาไซลาน ในความโชดดีของชะตาชีวิตของแป้วแหวได้แต่งงานกับผู้ชายที่มีฐานะร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐี มีวุฒิทางการศึกษาสูง จึงเปรียบแป้วแหวกับสิ่งที่มีคุณค่าราคา ควรค่าแก่การยกย่อง ดังเช่น “ตุ๊กตาหยก” แสดงลักษณะของผู้หญิงที่มีความสวยงามมีคุณค่า สะท้อนบุคลิกลักษณะของผู้หญิงสวยที่ไม่อวดฉลาดจะมีคุณค่าที่งดงามความดีเหมือนกับตุ๊กตาหยกที่มีค่าราคาแพงไม่ใช่ตุ๊กตากระเบื้องธรรมดาที่ไม่มีค่าราคา

นักเขียนหญิงสะท้อนลักษณะผู้หญิงที่มีความงดงาม สง่างาม มีเสน่ห์ ไร้ที่ติ งดงามทั้งรูปลักษณ์ทางกาย จิตใจและการแสดงออกของพฤติกรรม นำมาเปรียบเทียบกับ “รูปวาด ภาพเขียนอย่างวิจิตร ภาพวาดผู้หญิงโบราณ” สะท้อนถึงการประดิษฐ์สร้างภาพลักษณ์ของตัวละครที่งดงาม เกล่เช่นการบรรจงวาดรูประบายสีส้นให้ได้ผลงานที่งดงาม ดังเช่น ว.วินิจฉัยกุล นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของคุณหญิงลอออรที่มีความสวยงาม มีจิตละมุนละม่อมเรียบร้อย มีสีหน้าท่าทางอ่อนหวาน ทำให้เจ้าดิเรกรูจเปรียบความงามของคุณหญิงลอออรเหมือนรูปวาดที่งดงามต่างกับรูปวาดไม่มีชีวิตจิตใจ มีเสน่ห์ชวนดึงดูดใจ เจ้าดิเรกรูจให้หลงรักคุณหญิงลอออรทั้งรูปร่างหน้าตา สีหน้าท่าทางจรตมารยาทและคุณงามความดี ทำให้เกิดความประทับใจเป็นอย่างมาก สีฟ้า นำคำว่า “ภาพเขียนอย่างวิจิตร” มาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดี ที่เป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามคมคาย มีเสน่ห์เป็นที่น่าชมมองและศรัทธา ลดาวัลย์ นำคำว่า “ภาพวาดผู้หญิงโบราณ” มาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหวเป็นผู้หญิงที่มีความงดงามจับใจ โดดเด่น มีรอยยิ้ม และดวงตาสวยงาม เป็นที่รักของเพ็ญบุญ

ซึ่งหลงรักความบริสุทธิ์ผุดผ่องงดงามเหมือนสาวสวยในภาพวาดผู้หญิงโบราณที่ช่างได้บรรจงวาดไว้ได้อย่างงดงาม

สำหรับตัวละครชายได้นำมาเปรียบเทียบกับสิ่งก่อสร้างที่มีความมั่นคง แข็งแรง สง่างาม และเป็นสิ่งที่ได้รับการเคารพนับถือเปรียบได้กับลักษณะของเพศชายที่มีความเข้มแข็ง เป็นที่พึ่งพาของครอบครัว และได้รับการเคารพยกย่องเชิดชู โดยนำมาเปรียบเทียบกับ “รูปปั้น รูปสลัก รูปสฟิงซ์ศิลา อนุสาวรีย์” ดังเช่น นักเขียนชาย ประภัสสร เสวิกุล นำคำว่า “รูปสลัก” นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของดาวิซ ที่มีรูปร่างงามสง่าดูเคร่งขรึมเมื่ออยู่ในเครื่องแต่งกายแบบเบดูอินที่มีความงามสง่าเคร่งขรึมเหมือนรูปสลักที่ปั้นสลักลงดลลายวิจิตรบรรจง ที่ให้ความงามสง่าที่มั่นคงถาวร และสื่อความถึงคนที่ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งรอบข้างที่เข้ามากระทบ นอกจากนี้ นำมาเปรียบกับ “รูปสฟิงซ์ศิลา” สื่อความถึง ผู้ที่มีความงามสง่า แข็งแกร่งและน่ายำเกรง ซึ่งแสดงบุคลิกลักษณะของดาวิซที่มีรูปร่างลักษณะใหญ่โต แข็งแกร่ง สง่างาม และเป็นที่น่ายำเกรงแก่ผู้พบเห็น สำหรับในมุมมองของนักเขียนหญิงสะท้อนลักษณะของเพศชาย เป็นเพศที่ได้รับการยกย่องเชิดชูและระลึกถึงคุณงามความดี ดังเช่น กฤษณา อโศกสิน เปรียบบุคลิกลักษณะของนายดัด กับ “อนุสาวรีย์” สื่อความถึงผู้เป็นที่รักและเคารพยกย่องนับถือของลูกหลาน

2.2.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งเหนือธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ในมุมมองนักเขียนชาย และในมุมมองนักเขียนหญิง ดังนี้

1) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสิ่งเหนือธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชาย ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ เทวดา เทวดาตัวน้อย ๆ พวกเปรตพวกผี ผีตากซาก เจ้าไร้อัล เทวดา ไฉยักต์หัวโต เจ้าชู้ยักษ์ พญายักษ์ อสูร ปีศาจ ภูตพราย เทพเจ้า เทพธิดา นางฟ้า นางอัปสร นางอัปสรานครวัด

2) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสิ่งเหนือธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ พบในมุมมองนักเขียนหญิง สำหรับในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่านักเขียนทั้งชายและหญิงมองผู้ชายเป็นเทวดา ผู้ชายเป็นเทพเจ้า สะท้อนบทบาทของผู้ชายที่มีความเก่งกล้าสามารถเปรียบได้กับผู้วิเศษ ซึ่งเป็นที่พึ่งพาให้ผู้อื่นสมปรารถนา ดังเช่น ประชาคม ลุนาชัย เปรียบตัวละคร

ผม (ประชาคม ลุนาชัย) กับ“เทวดา เทวดาตัวน้อย ๆ” สื่อความหมาย ผู้วิเศษ นำมาเปรียบกับ บุคลิกลักษณะของผม (ประชาคม ลุนาชัย) ที่มีความทะเยอทะยาน ตั้งความหวังในชีวิตไว้สูง อยากมีอนาคตที่ดีมีความสุขสบาย และรู้สึกภาคภูมิใจกับความสามารถที่สร้างให้ตนประสบความสำเร็จในการเป็นนักเขียน ซึ่งเป็นความหวังความฝันของตนเปรียบเหมือนเทวดาที่เป็น ผู้วิเศษ มีชีวิตที่สุขสบาย นักเขียนหญิงมีมุมมองผู้ชายเป็นเทวดา ดังเช่น เข้มพลอย นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของหมอชาญเวช ที่ตอนเริ่มมาเป็นแพทย์คนไข้จะเปรียบหมอเป็นเทวดา เป็นผู้วิเศษ ที่สามารถรักษาคนไข้ให้หายป่วยได้ ให้ความเกรงใจยกมือไหว้ให้ความนับถือ ปิยะพร ตักดีเกษม นำมาเปรียบกับ “เทพเจ้า” สื่อความถึง ผู้ชายที่น่าเคารพยกย่อง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของฉาย ผู้เป็นบิดาที่น่าเคารพยกย่อง มีคุณธรรมความดี ปาริณารัก และเคารพบูชาบิดาเหนือกว่าสิ่งใดทั้งปวง

นักเขียนหญิงมีมุมมองผู้หญิงเป็นนางฟ้า สะท้อนความสวยงามของผู้หญิงผ่านรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบ “นางฟ้า, เทพธิดา, นางอัปสร, นางอัปสรานครวัด” ดังเช่น ศรีฟ้า ลดาวัลย์ นำมาเปรียบกับนางฟ้า สื่อความถึงผู้หญิงสวยมีเสน่ห์เปรียบกับบุคลิกลักษณะของแป้วแหว เป็นผู้หญิงสวยมีเสน่ห์ดึงดูดใจผู้ชายที่เป็นลูกค้าต่างชาติให้เข้ามาสนใจ พุดสนทนากันอย่างสนุกสนาน สีฟ้า นำมาเปรียบกับ “เทพธิดา” สื่อความถึงผู้หญิงที่มีเสน่ห์ นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของแสนดีที่มีความสวยเป็นที่เสนาหา ผู้ชายมักให้ผู้หญิงเป็นเครื่องต่อรองแลกเปลี่ยนซื้อขายดีด่าราคาให้แก่ผู้หญิง แสนดีตกเป็นเครื่องมือของชายที่ดีด่าราคาในตัวของแสนดี แต่ด้วยการวางตนได้เหมาะสม พร้อมกับคุณงามความดีทำให้ชีวิตของแสนดีก้าวหน้ามากกว่าผู้หญิงคนอื่น กฤษณา อโศกสิน นำมาเปรียบกับ“นางอัปสร, นางอัปสรานครวัด” สื่อความถึง ผู้หญิงสูงศักดิ์ผู้มีความสง่างาม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของเจ้าหญิงโสคนเทีย ผู้หญิงสูงศักดิ์ ผู้เป็นเชื้อสายวงศ์กษัตริย์ ผู้มีความสามารถในการปกครอง เสียสละตนเองเพื่อส่วนรวม เป็นผู้หญิงที่มีความสวยสง่างามเหมือนนางอัปสรานพวันนครวัด

นักเขียนทั้งชายและหญิงสะท้อนมุมมองผู้ชายเป็นอมมนุษย์ แสดงลักษณะนิสัยและรูปร่างที่ใหญ่โตกำยำ น่าเกรงขามหวาดกลัว ชอบใช้กำลังข่มเหงรังแกผู้ที่อ่อนแอกว่า ฉกฉวยผลประโยชน์ มีอารมณ์เกรี้ยวกราด ขี้โมโห รุนแรง ดังเช่น กัญญ์ชลา นำมาเปรียบกับ “ไฉ่ยกัษัหวโต เจ้าชูย์กัษั” สื่อความถึงผู้ชายที่น่าเกรงขาม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของซัป ที่มีเสียงดุดัน รูปร่างใหญ่โต ชอบฉกฉวยโอกาสล่วงเกินผู้หญิง แก้วแก้ว นำมาเปรียบกับ “พญายักษ์, อสูร, ปีศาจ” สื่อความถึง ผู้ชายมีนิสัยชั่วร้ายน่ากลัว ดุร้ายน่ายำเกรง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของกังคิ ที่มีนิสัยเกรี้ยวกราด โมโหร้าย เหยี้ยมโหด ชอบความรุนแรงดุดันดุร้ายน่ากลัว เป็นที่ขยะแขยงเกรงกลัวทำให้ผู้อื่นยำเกรง ซาติ กอบจิตติ นำมาเปรียบกับ

“พวกเปรตพวกผี ผีตายซาก” สื่อความถึงผู้ชายที่มีรูปร่างผอมโซ ทุกข์ยากอดอยาก นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของพักที่มีรูปร่างซูบผอมมาก ชีวิตมีความทุกข์ยากลำบาก ไม่ได้หลับไม่ได้นอน ทำงานหนักเหน็ดเหนื่อยไม่มีเวลาได้พักผ่อนให้เต็มที่ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ซูบผอมไม่มีจะกิน มาอาศัยพึ่งพาวัดคอยแบ่งอาหารใส่ปันโตกลับมากินที่บ้านเหมือนพวกเปรตพวกผี ที่คอยแบ่งรับส่วนบุญ และแก้แค้น นำคำว่า “ภูตพราय” มาเปรียบตรงข้ามในลักษณะนิสัยที่ดีของตัวละคร สื่อความถึงผู้ชายที่มีนิสัยดีจิตใจรักความสงบเยือกเย็น นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของไทวัน ผู้ชายที่มีนิสัยดี มีอารมณ์สงบเยือกเย็นเหมือนภูตพราयที่อยู่ในป่าลึก

2.2.3 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับทรัพยากรธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับทรัพยากรธรรมชาติ และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับทรัพยากรธรรมชาติ ในมุมมองนักเขียนชายและในมุมมองนักเขียนหญิง ดังนี้

1) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับทรัพยากรธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชาย ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ ลำน้ำ หาดน้ำ น้ำหยดเดียวในทะเล เม็ดทรายเล็ก ๆ ลมทะเลทราย ดวงตะวัน ความอบอุ่น สายน้ำ ควัน เปลว ดวงตะวัน แสงสว่างของดวงตะวัน เงา เงาดำ

2) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับทรัพยากรธรรมชาติ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นทรัพยากรธรรมชาติ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชาย ไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ น้ำ เศษธุลี

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักเขียนทั้งชายและหญิงมีมุมมองว่าผู้ชายเป็นดวงตะวัน ผู้เป็นความหวังแสงสว่างแห่งชีวิต ดังเช่น นักเขียนชาย ประภัสสร เสวิกุล นำมาเปรียบกับ “ดวงตะวัน” สื่อความถึงผู้เป็นแสงสว่างและเป็นความหวังที่พึ่งพาใจ สะท้อนบุคลิกลักษณะของดาวิชที่มีความรักและห่วงใยเลดีแอนด์-ซีมัวร์ สำหรับนักเขียนหญิง ปิยะพร คักดีเกษม นำมาเปรียบกับ “ดวงตะวัน, แสงสว่างของดวงตะวัน” สื่อความถึงผู้เป็นแสงสว่างในชีวิต สะท้อนบุคลิกลักษณะของนายผู้เป็นแสงสว่างนำทางในชีวิตของปาริณา

2.2.4 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับเวลา นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นเวลา จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับเวลา และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับเวลา ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ และในมุมมองนักเขียนหญิง ดังนี้

1) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับเวลา นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นเวลา จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ กลางวัน กลางคืน

2) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับเวลา นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นเวลา จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ กลางวัน

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักเขียนหญิงมีมุมมองในการมองผู้หญิงเป็นกลางวัน ดังเช่น อรุณมนัย นำมาเปรียบกับ “กลางวัน” สื่อความถึงผู้หญิงที่ใจร้อน นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของลีลา ซึ่งเป็นผู้หญิงใจร้อน มั่นใจในตนเอง ชี้แจงชัดเจนไม่หวั่นไหว แต่ใจตนเอง บัวเปรียบลีลาเป็นเหมือนกลางวันที่มีอากาศร้อน นำมาเปรียบกับอารมณ์ร้อนแรงของลีลา และนักเขียนหญิงมองผู้ชายเป็นกลางวันสื่อความถึงผู้มีลักษณะใจร้อน ดังเช่น แก้วแก้ว นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของกังคี นอกจากนั้นในลักษณะอารมณ์ตรงข้ามเป็นผู้ชายที่อารมณ์เยือกเย็น สุขุม นำมาเปรียบกับ “กลางคืน” สื่อความถึงผู้มีลักษณะจิตใจเยือกเย็น สุขุม นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของภูวง

2.2.5 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสถานที่ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสถานที่ ไม่ปรากฏ และรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสถานที่ ปรากฏในมุมมองนักเขียนหญิง สำหรับในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ดังนี้

1) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสถานที่ นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสถานที่ ไม่ปรากฏ

2) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับสถานที่ นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นสถานที่ จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ ทะเล

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักเขียนหญิงสะท้อนมุมมองผู้หญิงเป็นทะเล ดังเช่น ชมัยกร แสงกระจาย นำมาเปรียบกับ “ทะเล” สื่อความถึงผู้มีจิตใจไม่มั่นคง นำมาเปรียบกับบุคลิกลักษณะของประพาฬที่มีจิตใจไม่มั่นคงหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคที่เข้ามา กระทบกระเทือนจิตใจเปรียบเหมือนทะเลที่ถูกคลื่นซัดไปมาทำให้บ้าคลั่งเหมือนจิตใจของประพาฬที่ไหวหวั่นไม่แน่วแน่

2.2.6 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับอาหาร นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นอาหาร จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชาย

กับอาหาร ไม่ปรากฏและรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับอาหาร ปรากฏ 3 คำ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ และในมุมมองนักเขียนหญิง ดังนี้

1) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับอาหาร นักเขียนเปรียบเทียบผู้ชายเป็นอาหาร ไม่ปรากฏ

2) รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครหญิงกับอาหาร นักเขียนเปรียบเทียบผู้หญิงเป็นอาหาร จำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ ในมุมมองนักเขียนชายไม่ปรากฏ ในมุมมองนักเขียนหญิง ได้แก่ ขนม ขนมหวาน ขนมอร่อย ๆ ขนมกินฝีมือชาววัง

ผลการศึกษาวิจัยสะท้อนให้เห็นว่านักเขียนหญิงสะท้อนมุมมองผู้หญิงเป็นอาหาร ดังเช่น สีฟ้า นำมาเปรียบกับ “ขนมหวาน” สื่อความถึงผู้หญิงที่สวยมีเสน่ห์เป็นที่หมายปอง สะท้อนบุคลิกลักษณะของแสนดี เป็นผู้หญิงสวยมีเสน่ห์หน้าตาอ่อนหวาน มีเสน่ห์รัญจวนใจเหมือนขนมหวานที่ผู้ชายหลาย ๆ คนอยากลิ้มลองรสชาติ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ นำมาเปรียบกับ “ขนมอร่อย ๆ” สื่อความถึงผู้หญิงที่สวยมีเสน่ห์เป็นที่หมายปอง สะท้อนบุคลิกลักษณะของแป๋วแหวว ที่เป็นผู้หญิงสวยมีเสน่ห์ที่ผู้ชายต่างพากันดีคำราคาตัวของแป๋วแหววเหมือนขนมอร่อย ๆ ที่มีคำราคาต่ำ เพราะแป๋วแหววเป็นผู้หญิงบกพร่องทางสมอง และไร้ความสามารถ ดูแลตัวเองไม่ได้ และว.วินิจฉัยกุล นำมาเปรียบกับ “ของกินฝีมือชาววัง” สื่อความถึงผู้หญิงที่สวยสง่างามมีคุณสมบัติเพียบพร้อม สะท้อนบุคลิกลักษณะของลอออรที่มี ความสวยสง่างาม วางตนได้เหมาะสมกับฐานะ มีเกียรติยศศักดิ์ศรี ได้รับการอบรมเลี้ยงดู ฝึกมารยาทตามชนบชาววังเปรียบเหมือนของกินฝีมือชาววังที่มีความประณีตบรรจงปรุงรสชาติได้ดีและมีการตกแต่งได้อย่างสวยงามด้วยฝีมือชาววัง

3. ความสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นหลักในสมมุติฐานการวิจัยว่า การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครของผู้แต่งชายและหญิง น่าจะมีกลวิธีการประกอบสร้างของคำและลักษณะทางภาษาผันแปรไปตามเพศของผู้เขียน ความเป็นเพศชายหรือเพศหญิง และแนวเรื่องของวรรณกรรม และศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ในด้านกลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย และศิลปะการใช้ภาษาสื่อลักษณะ และคุณสมบัติของตัวละครทางกายภาพ ปัญญาอารมณ์ และสอดลสังคม ส่งผลให้เกิดคุณค่าทางวรรณศิลป์

ด้วยเหตุผลข้างต้นจากการศึกษาเรื่องความนึกเปรียบเทียบตัวละคร และนวนิยายดีเด่นในช่วงที่ผ่านมายังไม่มีนักวิชาการหรือผู้สนใจ ศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครซึ่งเป็นศิลปะการประพันธ์ทางภาษา

โดยศึกษาในมุมมองของนักเขียนที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ นักเขียนถ่ายทอดภาพรวมของชีวิตตัวละครที่มีเอกลักษณ์ชัดให้สมจริงตามแนวคิดเรื่องราวที่กำหนดไว้ นำเสนอเนื้อหาข้อคิดในการดำเนินชีวิตและภาพสะท้อนสังคมที่สอดแทรกไว้ในผลงานสร้างสรรค์ประเภทบันเทิงคดี ด้วยกระบวนการปรุงแต่งเรื่องราวให้สนุกสนานเพลิดเพลิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำตัวละครมาเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต สามารถทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นลักษณะเด่นของตัวละครทำให้รับรู้ เข้าใจถึงแก่นของเรื่อง ตระหนักถึงคุณค่า และเข้าถึงแก่นแท้ของงานสร้างสรรค์ระดับชาติ ผลการวิจัยที่ปรากฏ พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ดังเช่น เรื่อง **ฝั่งแสงจันทร์** ของ ประชาคม ลุนาชัย

ผลการวิจัยพบรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายในนวนิยายดีเด่นจากเรื่อง **ฝั่งแสงจันทร์** ของ ประชาคม ลุนาชัย ปรากฏทั้งสิ้น 19 คำ ซึ่งนักเขียนมีกลวิธีการสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครเอกชายชื่อ พล โดยการนำมาเปรียบเทียบสร้างภาพลักษณ์ พฤติกรรมตัวละคร และบุคลิกลักษณะตัวละครชายให้เสมือนมนุษย์ในชีวิตจริงมากที่สุด ด้วยวิธีการนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิตประเภทมนุษย์ เปรียบเทียบผู้ชายเป็นมนุษย์มีจำนวนมากสุด 10 คำ ได้แก่ 1) ชายเจ้าสำราญ 2) กะเหรี่ยงตกดอย 3) มนุษย์จากดาวอื่น 4) ผู้ชมละคร 5) นักพนันผู้ล้มละลาย 6) นักชมละครผู้สงบเสงี่ยม 7) คนจรมอนหมิ่น 8) ทาสการพนัน 9) ไอ้คนช่างคิด 10) เทพบุตรคิวดอง รองลงมาคือ เปรียบกับสิ่งมีชีวิตประเภทสัตว์ เปรียบเทียบผู้ชายเป็นสัตว์ มีจำนวน 6 คำ ได้แก่ 1) ปลาในกระป๋อง 2) สัตว์ทะเลที่กระหายหิว 3) แมลงเม่าตัวน้อย ๆ 4) หมู 5) ไ้จุมูกมด 6) ไ้เสื่อ และเปรียบกับสิ่งไม่มีชีวิตประเภทสิ่งของสิ่งเหนือธรรมชาติ มีจำนวน 3 คำ ได้แก่ เปรียบเทียบผู้ชายเป็นสิ่งของ คือ 1) เขยื่อความตาย 2) เขยื่อตัวโต และเปรียบเทียบผู้ชายเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ คือ 3) เจ้าไรศาล

จากการใช้ความนึกเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นความสามารถในการสร้างสรรค์วรรณกรรมประเภทนวนิยายได้อย่างมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ทำให้ ผู้รับสาร หรือผู้อ่านเข้าใจและเข้าถึงแนวความคิดของนักเขียนที่ต้องการสื่อโน้มน้าสะท้อนภาพ แง่มุมวิถีชีวิตของชาวดังเกที่มีความรักความผูกพันกับท้องทะเลซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน ต้องทนทุกข์ยากลำบากตรากตรำกับชีวิตที่ติดอับแร้นแค้นไร้สิ้นความหวัง เผ้ารอคอยอย่างมีความหวังว่าสักวันหนึ่งจะพบประสบกับความสุขในชีวิต จึงใช้ชีวิตไปตามยถากรรมมีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ ขาดเป้าหมายในชีวิตตัวละครชื่อ พล มีลักษณะนิสัยรักความอิสระเสรีทั้ง ๆ ที่มีชีวิตจมอยู่ในปลักตมแห่งทุกข์หาเลี้ยงชีพด้วยการเอาหยาดเหงื่อแรงงานของตนไปทำงานแลกกับเงินตรา สู้ทนกับอุปสรรคฝ่าฟันชีวิตไปอย่างไร้จุดหมาย ผากโชคชะตาไว้กับการเสี่ยงโชคการพนัน แสวงหาเสพสุขจากการดื่มสุราและเที่ยวชอ้งโสเภณี ท่ามกลางคลื่นชีวิตที่ทุกข์ระทมแต่เต็มอ้อมชุ่มชื่นใจ

จากน้ำใจของมิตรไมตรีที่แวดล้อม ดังนั้น จากการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายของ ประชาคม ลุนาชัย สะท้อนภาพของคนในสังคมที่มีอาชีพชาวต่งเก ดันรนต่อสู้กับอุปสรรคชีวิตที่ติดจมปลักอยู่กับความผันผวนได้ตระหนักในคุณค่าแห่งตนและคุณค่าของผู้อื่นในสังคมแวดล้อมที่มีใจเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์

4. ข้อค้นพบใหม่

จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผลงานการศึกษาความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้วที่ศึกษาเฉพาะความเปรียบเทียบ คือ ผลงานการศึกษาของ สุภา อังกระวรรณนท์ (2521); จินตนา ธันวานิวัฒน์ (2527); โสภาวรรณ แสงไชย (2537); ชัชวดี ศรลัมพ์ (2538); รัชดา เสพมงคลเลิศ (2539); จิตติมา จารยะพันธุ์ (2539); ดลฤทัย ขาวดีเดช (2540); สุวัฒนา วรรณรังษี (2540); อุทุมพร มีเจริญ (2542); อุษา พฤตชัยวิบูลย์ (2544); ขนิษฐา รัตวินิช (2546); ดลนภา โง่นใจรักษ์ (2546); เบญจวรรณ ขุนฤทธิ์ (2546); ภัทรา งามจิตวงศ์สกุล (2546); อนัตตยา คอมิธิน (2547); มรินดา บุรรุ่งโรจน์ (2548); โชคชัย ห่วงถนอม (2548); สุกัญญา รุ่งแจ้ง (2548); สนิษฐา วัฒนสุข (2549); นวรัตน์ เลิศสกุลณี, ปาริตาร์ ภควันต์ และยศกร สิทธิศักดิ์ไพบูลย์ (2550); ดีเลิศ ศิริวารินทร์ (2550); พชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ (2551); กิ่งแก้ว แห้วสุโน (2552) เป็นต้น ประเภทข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจากงานประพันธ์ร้อยแก้ว พบว่า ศึกษาจากวรรณกรรมประเภท นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย นวนิยายแปล วรรณกรรมชาดก วรรณกรรมแปลพงศาวดารจีน ข่าวในหนังสือพิมพ์ วรรณกรรมเพลง บทเพลงไทยสากล เพลงไทยลูกทุ่ง บทสนทนาทางอินเทอร์เน็ตในห้องสนทนา เป็นต้น การศึกษางานวิจัยทางด้านความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อหาความเปรียบเทียบและหาความแตกต่างที่เกิดขึ้นในกระบวนการแปล ศึกษาโครงสร้างของความเปรียบเทียบ ความงามทางภาษาที่เกิดจากความเปรียบเทียบ ศึกษาความถี่ของการใช้แบบเปรียบเทียบแต่ละประเภท ศึกษาแนวคิดจากความเปรียบเทียบ ศึกษาสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ศึกษาภาษาจินตภาพ ศึกษากลวิธีการสร้างจินตภาพ และสภาพสังคมจากจินตภาพ กลวิธีการใช้ภาษาสร้างจินตภาพ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ ศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพ และการสร้างภาษาจินตภาพ เป็นลักษณะเด่น ทำให้งานเขียนมีความชัดเจนงดงาม วิเคราะห์จินตภาพจากกลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรม แบ่งเป็น 1) การสร้างจินตภาพโดยการใช้คำ 2) การสร้างจินตภาพโดยการใช้ภาพพจน์ ศึกษาความเปรียบอุปลักษณ์ตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชาน ศึกษาโมทัศน์อุปลักษณ์ ศึกษาอุปลักษณ์ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน เพื่อศึกษารูปภาษาที่นำมาใช้เป็นอุปลักษณ์ และเพื่อศึกษามโนทัศน์จากรูปภาษา

ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ” มีความสอดคล้องกับผลงานที่ได้มีการศึกษาความนึกเปรียบเทียบในงานประพันธ์ร้อยแก้วข้างต้น และพบสิ่งที่แตกต่างออกไป คือ การประกอบสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ที่มีอัตลักษณ์ของผู้เขียน แสดงลักษณะความเป็นตัวตนที่โดดเด่น มีความแตกต่างไปจากนักเขียนคนอื่น ๆ บ่งบอกวิสัยทัศน์ ทศนคติ สีสภาพประพันธ์ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ดังเช่น

นักเขียนชาย ชาติ กอบจิตติ ประพันธ์เรื่อง **คำพิพากษา** ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่น ปี พ.ศ. 2525 โดยสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายชื่อ “พัก” ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง โดยเปรียบกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ คนแปลกหน้า ผู้พิชิต ตัวตลก ไอ้ขี้เมา เด็ก ๆ เด็กเล็ก ๆ คนระยำ คนใบ้เบื้อ คนวิกลจริต องคุลิมาล คนหลงทาง แจ็กโหว่เจ้าผู้แพ้ คนไข้นัก คนชั่ว ปลาติดแห ตัวประหลาด สัตว์ประหลาด สัตว์ป่า สัตว์บาดเจ็บ ลูกอ่อน (สัตว์) สุนัข หมา ไส้เดือน (หมา) เหา หมา ปลา ลูกหมา หมู หมา นก ต้นไม้ หุ่น ผีตายซาก พวกเปรตพวกผี สะท้อนภาพลักษณ์ของพักที่เป็นคนในฐานะเป็นปัจเจกชนมักตกเป็นเหยื่อของความเชื่อและคำตัดสินของสังคม ทำให้พักเกิดความอ้างว้างโดดเดี่ยว ทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่มีทางออกให้แก่ชีวิต เขาจึงหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง สร้างโลกใหม่ที่เขาหลงคิดว่า เป็นหนทางออกไปสู่อิสรภาพ จนในที่สุดพักได้รับอิสรภาพที่แท้จริง คือ ก้าวเดินไปสู่ความตาย จากลักษณะรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละคร “พัก” สะท้อนลักษณะการแสดงออกในการดำเนินเรื่องตามแก่นเรื่อง คือ ปัจเจกบุคคลมักตกเป็นเหยื่อของสังคม โดยไม่เป็นธรรม และมีความสอดคล้องกับโครงสร้างของเรื่องว่า พักเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งในฐานะปัจเจกชน มักตกเป็นเหยื่อของความเชื่อและคำตัดสินของสังคม ไม่ว่าจะจะเป็นความจริงหรือไม่ก็ตาม หลังจากบิดาของพักเสียชีวิต พักรับผิดชอบดูแลสมภารกรรยาของบิดา ร่วมอาศัยอยู่บ้านท้ายวัด มีอาชีพการโรงทำความสะอาดดูแลโรงเรียน พักถูกกลั่นแกล้งถูกโกงเงิน ต้องการทวงสิทธิ์ของตนคืนกลับมา พักถูกคนในสังคมกดขี่ข่มเหง ถูกประณามใส่ร้ายป้ายสี จากคนมีอำนาจเป็นที่เคารพยกย่องของสังคม พักอ้างว้างโดดเดี่ยว ทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปัญหารุมล้อมจนเดินไม่หลุด พักพยายามต่อสู้หาต่อสู้ทางออก เขาจึงหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง สร้างโลกใหม่ที่เขาหลงคิดว่าเป็นหนทางออกไปสู่อิสรภาพท้ายที่สุดเขาก็ได้รับอิสรภาพที่แท้จริง คือ ความตาย

นักเขียนหญิง ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ประพันธ์เรื่อง **ตุ๊กตามนุษย์** ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่น ปี พ.ศ. 2534 ผู้แต่งได้สะท้อนปัญหาอีกแง่มุมของสังคม ซึ่งแสดงความแตกต่างของเด็กสติปัญญาดีที่ถูกเคี่ยวเข็ญกดดัน กับเด็กปัญญาอ่อนที่ชีวิตเหมือนเป็นสิ่งของเป็นตุ๊กตา

ไร้ชีวิตจิตใจ ถูกฉกฉวยและเอาเปรียบจากคนรอบข้างที่สติปัญญาดี โดยใช้ตัวละครเอกหญิงชื่อ “แป้วแหว” นำเสนอเรื่องราว นักเขียนมีกลวิธีการใช้ภาษาโดยสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ ตัวละครเอก เปรียบกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ เจ้าหญิง พระเวสสันดร เด็ก ๆ เด็กเล็ก ๆ เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง เด็กที่ยังไร้เดียงสา เด็กไร้เดียงสา มาริลิน มอนโร หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก นางแบบ ยายปัญญาอ่อน ลิง วัว ควาย ลูกเนื้อ ลูกสัตว์เล็ก ๆ ลูกสัตว์ ลูกสัตว์ สัตว์เลี้ยงเชื่อง ๆ นก นกแก้วนกขุนทอง กวาง ลูกไก่อยู่ในกำมือ ไก่วัด ชีหมา หมาแมว ลูกแมว ปลิง ดอกกุหลาบแรกแย้ม แม่เหี่ยว ไม้ซุง ดอกไม้หอมหวาน เศษสวะ ตุ๊กตา ตุ๊กตาหยก ตุ๊กตากระเบื้อง ตุ๊กตาไขลาน ตุ๊กตาสวย ๆ ขนมน ขนมอบ่อย ๆ แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่ หุ่น หุ่นซีฟิ่ง เหี่ยว สิ้นคำ สิ้นคำราคาถูก ๆ ของเล่นภาพวาดผู้หญิงโบราณ นางฟ้า เทพธิดาสีขาว สะท้อนภาพลักษณ์ของตัวละครเอก แสดงออกในการดำเนินเรื่องตามแก่นของเรื่อง คือ ความเลวร้ายของชีวิตที่ตกเป็นทาสของค่านิยมทางสังคมที่บูชาวัตถุและสิ่งจอมปลอมในชีวิต ของสังคมมนุษย์ และสอดคล้องสมจริงตามลักษณะของโครงเรื่องว่า แป้วแหวเกิดมาพร้อม ความผิดปกติทางสมอง ภายใต้อุปกรณ์ทั้งดงาม ไม่สามารถเลือกกำหนดเส้นทางชีวิตได้ด้วย ตนเอง แป้วแหวถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกบังคับให้ตอบสนองประโยชน์แก่ผู้อื่นที่มีอำนาจเหนือกว่า โดยที่แป้วแหวไม่ต่อต้าน และไม่โต้ตอบกลับมนุษย์ที่มีความซับซ้อนของเล่ห์กล ทางผลประโยชน์ ยอมเป็นตุ๊กตาที่มีชีวิต โอนอ่อนตามความต้องการของทุกคน ตระหนักในคุณค่าของตนเอง แป้วแหวพยายามปลดปล่อยตนเองจากสภาพตุ๊กตาด้วยความอดทน มองโลกในแง่ดี ไม่โกรธเกลียดใคร กตัญญู และปรารถนาดีต่อผู้อื่น ด้วยคุณงามความดีเหล่านี้ ทำให้แป้วแหวมีคุณค่าเหนือกว่าผู้อื่นที่ไม่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แต่มีความบกพร่องทางจิตใจ

จากผลการวิจัยความนึกเปรียบเทียบตัวละครจากนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ พบว่า มีความสอดคล้องกับคำกล่าวของ ทอมัส สแปรต ได้เขียนไว้ใน **History of the Royal Society** (ค.ศ. 1667) ว่า “วิธีการเปรียบเทียบสิ่งที่ใกล้เคียงกัน การพูดที่ง่ายขึ้น แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น ตรงไปตรงมา และเป็นธรรมชาติยิ่งขึ้น” ในการเขียนหนังสือการใช้ความนึกเปรียบเทียบทำให้เกิดความเข้าใจง่ายและความเป็นธรรมชาติ ดังนั้น ลักษณะการประกอบสร้างความนึก เปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติได้แสดงถึงฝีมือชั้นเชิงในการประพันธ์ โดยการใช้ ภาษาให้เป็นสื่อในการกระตุ้นความรู้สึกทางประสาทสัมผัสของผู้อ่าน จนส่งผลทำให้เกิดเป็น

“ภาพขึ้นในใจ” ของผู้อ่าน แสดงอารมณ์สะท้อนใจ ความคิดและจินตนาการ และการสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างกระจ่างแจ้ง สามารถใช้ความนึกเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือถ่ายทอดสารจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่านได้เข้าใจเนื้อหาของสารได้อย่างเป็นธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านคล้อยตาม เชื่อตาม และติดตามสารไปตลอดเรื่อง สามารถตีความสารจากผู้เขียนถึงผู้อ่านได้ตรงใจความ เข้าถึงตัวละคร และเข้าใจแนวความคิดของเรื่อง นักเขียนที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติสร้างสรรค์ภาพตัวละครเพื่อดำเนินเรื่องราวตามโครงเรื่องที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นด้วยการประกอบสร้างและใช้ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบแสดงความคิด ลักษณะบุคลิกภาพเด่น พฤติกรรมของตัวละครจนได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ โดยศึกษาการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ และศึกษาศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การวิจัยทำให้เข้าใจการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายดีเด่นจากการประกวดหนังสือดีเด่น ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ การวิจัยนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์

1.2 การวิจัยทำให้เข้าใจลักษณะการใช้ภาษาเชิงวรรณศิลป์ในการสร้างความนึกเปรียบเทียบในนวนิยายไทย เมื่อเข้าใจวิธีการสร้างและความคิดของผู้แต่งจะทำให้มองเห็นภาพที่สื่อมโนทัศน์ให้เข้าใจในสิ่งที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ และเข้าถึงแนวคิดของผู้แต่งทำให้มองเห็นภาพสะท้อนของสังคมในมุมมองโลกทัศน์ของผู้แต่ง ซึ่งนำไปสู่การประจักษ์ในคุณค่าของนวนิยายไทย การวิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์งานประพันธ์ประเภทบันเทิงคดี ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น ให้ได้งานประพันธ์ที่มีคุณภาพ

1.3 การวิจัยทำให้ทราบถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับความหมายที่ใช้ความนึกเปรียบเทียบที่ปรากฏในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ การวิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาความหมายของรูปภาพความนึกเปรียบเทียบ และจัดทำพจนานุกรมความนึกเปรียบเทียบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งนี้สะท้อนความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายและตัวละครหญิง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเฉพาะตัวละครเอก ผู้วิจัยจึงเห็นว่าตัวละครที่รับบทบาทอื่น ๆ มีทั้งตัวละครเพศชายและตัวละครเพศหญิง เช่น ตัวรอง ตัวประกอบ เป็นต้น ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในเรื่องนวนิยายเช่นกัน จึงเสนอแนะให้ศึกษาในประเด็นความนึกเปรียบเทียบตัวละครรองในนวนิยายดีเด่นหรือศึกษาเปรียบเทียบจากวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ เพื่อให้เห็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนักเขียนลักษณะร่วม และลักษณะต่างของการใช้ความนึกเปรียบเทียบในงานวรรณกรรม

2.2 การศึกษาครั้งนี้ พบว่า ความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายและตัวละครหญิงที่นำมาเปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต มีลักษณะกระบวนทัศน์ของนักเขียนในการสร้างรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครแตกต่างกัน จึงเสนอแนะให้ศึกษาในประเด็นการศึกษาวิเคราะห์กระบวนทัศน์ในการสร้างตัวละครเพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่สำคัญต่อภาพรวมของวรรณกรรม

2.3 เสนอแนะให้ศึกษาความนึกเปรียบเทียบตัวละครรองหรือตัวประกอบเพื่อศึกษาความแตกต่างทางเพศของนักเขียนและตัวละครส่งผลต่อการแสดงความหมายหมายถึง คน สัตว์ วัตถุสิ่งของ หรืออื่น ๆ นำมาศึกษาเปรียบเทียบกับการศึกษาในครั้งนี้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2540). การประกวดหนังสือดีเด่นประจำปีพุทธศักราช 2515–2539.

กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.

กฤษณา อโศกสิน. (2541). จำหลักไว้ในแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

กฤษณา อโศกสิน. (2543). บุษบกใบไม้ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลนายน์.

กฤษณา อโศกสิน. (2546). หนึ่งฟ้าดินเดียว. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.

กฤษณา อโศกสิน. (2550). ข้ามสีหันทร (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.

กฤษณา อโศกสิน. (2553). น้ำเลนไฟ. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.

กฤษดาวรรณ หงส์ลัดดา และธีรเดช ไซสุวณิช. (2551). วัจนปฏิบัติศาสตร์. กรุงเทพฯ:

โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระแสร มาลาธารณ. (2530). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

กัญญชลา [นามแฝง]. (2534). ไฟทะเล. กรุงเทพฯ: โชคชัยเทเวศร์.

กัลยา กุลสุวรรณ. (2553). วาทกรรมคำสอนของพุทธทาสภิกขุ. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา,

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

กิ่งแก้ว แห้วสุโน. (2552). อุปถัมภ์ในภาษาญ้อบ้านดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

กุลสุมา รัชมณี. (2534). ดาวซีกกับชาลีฟ ปากกาชนน. สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 37, 47, 41.

กุลสุมา รัชมณี. (2547). วรรณนัยวิจิตร. กรุงเทพฯ: แม่น้ำผาง.

กุลลาบ มัลลิกะมาส. (2543). วรรณคดีวิจารณ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

กุลลาบ มัลลิกะมาส. (2552). วรรณกรรมวิจารณ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แก้วแก้ว [นามแฝง]. (2554). นิรมิต (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ

โก๋ บางกอก [นามแฝง]. (2523). ลว.สุดท้าย. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.

ขวัญเนตร ครุฑทนต์. (2534). การวิเคราะห์นวนิยายของ สีฟ้า. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.,

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

ขนิษฐา รัตติวิช. (2546). ความเปรียบในปัญญาสชาดกฉบับล้านนา. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- เข็มพลอย [นามแฝง]. (2555). **โง่งงสิเทา**. กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- คำพูน บุญทวี. (2550). **ลูกอีสาน** (พิมพ์ครั้งที่ 50). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- จตุพร จันทะสุด. (2543). **การวิเคราะห์นวนิยายเรื่องร่มฉัตรของทมยันตี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- จตุพร มหาพรหม. (2540). **การวิเคราะห์ตัวละครชายชาวจีนในนวนิยายไทย ช่วง พ.ศ.2510-พ.ศ. 2537**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- จักรกฤษณ์ ดวงพักตรา. (2536). บทบาทสตรีอีสาน: เรื่องสั้นของคำพูน บุญทวี. **คุรุปริทัศน์**, 18(2), 94-99.
- จันทิมา อังคพณิกิจ. (2557). **การวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรรยาพร ปรักษ์ประลัย. (2535). ขอมหอมบนใบไม้ที่เธอฝันยามหนุน ปมชีวิตของหนุ่มสาววัยร้อน. **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**, 38, 43-44.
- จิตติมา จารยะพันธ์. (2539). **อุปนิสัยสงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- จิตรลดา สุวัติกุล. (2529-2530). การพัฒนาคน: มิติหนึ่งของนวนิยายไทย. **ภาษาและหนังสือ**, 19(2), 67-68.
- จินดารัตน์ บุญพันธ์. (2547). **ความหมายเปรียบเทียบของสัตว์ในสำนวนไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จินตนา ธันวานิวัฒน์. (2527). **การศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบในสามก๊กฉบับจีนกับฉบับไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เจตนา นาควัชร. (2513). “วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดี,” **วรรณไวทยาการ (วรรณคดี)**. พระนคร: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- เจตนา นาควัชร. (2539). **แนวทางการประเมินค่า คุณค่าวรรณคดีในวรรณคดีวิจารณ์: เยอรมัน ฝรั่งเศส และอังกฤษ อเมริกา ในศตวรรษที่ 20** (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: แพรว.
- เจตนา นาควัชร. (2560). **ทฤษฎีกับการวิจารณ์ศิลปะ: ทักษะของนักวิชาการไทย**. ปทุมธานี: นาค.

- ชนิกานต์ กุเกียรติ. (2540). วิเคราะห์นวนิยายของกฤษณา อโศกสิน ที่ได้รับรางวัล:
พัฒนาการด้านแนวคิด ตัวละครและกลวิธีการประพันธ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม.,
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชลธิรา ลัตยาวัฒนา. (2522). **หมยันต์ผู้ถูกล้อมกรอบด้วยกาลเวลา: เบิกฟ้าวรรณกรรม.**
 กรุงเทพฯ: นวลจันทร์.
- ชลธิรา ลัตยาวัฒนา. (2539). เบิกฟ้าวรรณกรรม. ใน **รวมบทวิจารณ์วรรณกรรมไทย.**
 กรุงเทพฯ: นวลจันทร์.
- ชัยพร แสงกระจ่าง. (2557). **จับต้นมาชนปลาย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คมบาง.
- ชัชวดี ศรลัมพ์. (2538). **การศึกษามโนทัศน์ของคำว่า เข้า.** วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชัชวดี ศรลัมพ์. (2548). **อุปถัมภ์ตามแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน.** กรุงเทพฯ:
 ภาษาและภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาตบุตย์ นฤตม. (2550). **ไวยากรณ์ภาพพจน์ในวรรณกรรมซีไรท์ที่สื่อสะท้อนสภาพ
 การเมืองไทย.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชาติ กอบจิตติ. (2551). **คำพิพากษา** (พิมพ์ครั้งที่ 42). กรุงเทพฯ: หอน.
- ชาติ กอบจิตติ. (2558). **เวลา** (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: โสภณ.
- เชาวลี นาคสุขศรี, ประไพ พักตร์เกษม และมาลี ธรรมชัง. (2546). **การประกวดหนังสือดีเด่น
 ของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
 กระทรวงศึกษาธิการ.
- โชคชัย ห่วงณอม. (2548). **การวิเคราะห์อุปถัมภ์การต่อสู้และการแข่งขันในข่าวธุรกิจ
 ตามแนวทฤษฎีอรรถศาสตร์พุทธิปัญญา.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัย
 ศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ญาดา อารุณเวช. (2526). **ศึกษาความเปรียบในบทละครในพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่สอง.**
 วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ทิตลิตา นาคเกษม. (2545). **การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายของประภัสสร เสวิกุล.**
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ดลฤทัย ขาวดีเดช. (2540). **ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อัศศิริ ธรรมโชติ.** วิทยานิพนธ์
 อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดวงใจ [นามแฝง]. (2544). **www.คุณย่า.com.** กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.

- ดวงมน จิตรจำนง. (2541). **สุนทรียภาพในภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ดวงมน ปรีบุญณะ. (2514). **ความงามในทวาทศมาส**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ดีเลิศ ศิริวารินทร์ (2550). **อุปลักษณะในข่าวเศรษฐกิจในหนังสือพิมพ์ไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ดวงทิพย์ คุ้มมนี. (2546). **สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยาย: กรณีศึกษานวนิยายของกึ่งจักร ปิพ.ศ. 2535-2544**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ถนัด คักดีแสงโสภะ. (2542). **วิเคราะห์ตัวละครและแนวคิดในงานประพันธ์ของประชาคม ลุนาชัย**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- เถลิง พันธุ์เถลิงอมร. (2541). **นวนิยายและเรื่องสั้นการศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์**. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ทองสุข เกตุโรจน์. (2538). **อธิบายศัพท์วรรณคดี A Glossary of Literary Terms ของ M. H. Abrams**. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- ทัศนีย์ กุ่มทะรัตน์. (2534). **วิเคราะห์ความคิดเรื่องบทบาทสตรีในนวนิยายของ เสนีย์ เสาวพงศ์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ทำนอง วงศ์พุท. (2552). **สำนึกทางสังคมในนวนิยายไทยช่วงปี พ.ศ. 2520-2547**. วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, สงขลา.
- ทิชฎยา โพธิ์อยู่. (2536) **วิเคราะห์ความคิดเรื่องบทบาทสตรีในนวนิยายของเสนีย์ เสาวพงศ์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- เทวทัต [นามแฝง]. (2536). **ขอให้รักเรานี้ นรีนทรพราภเพื่อพบ-พบเพื่อพราภ**. **สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์**, 40(7), 46-47.
- ธนศ เวศร์ภาดา. (ม.ป.ป.). **ดินสอขอเขียน**. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- ธวัช ปุณโณทก. (2527). **แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2538). **ปรากฏการณ์แห่งวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: นาคร.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2539). **ภาพลักษณ์ของมารดาในวรรณกรรมไทยภาพรวมจากอดีตถึงปัจจุบัน**. ใน **ปรากฏการณ์แห่งวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: นาคร.

นงลักษณ์ ปันสุพรรณ. (2531). **ศึกษาตัวละครในนวนิยายของ โบตัน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

นพพร ประชากุล. (2535-2536). มีอะไรในลูกอีสาน. **ภาษาและหนังสือ**, 25(1-2), 19-21.

นวรรตน์ เลิศสกุลณี, ปาริตาร์ ภาควินต์ และยศกร ศิทธิศักดิ์โพธิ์. (2550). **การวิเคราะห์
อุปลักษณะในบทเพลงของ มาราย แครี เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางด้านสังคม
และวัฒนธรรม**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

นวลจันทร์ รัตนกร, ชุตินา สัจจามันท์ และมารศรี ศิวรักษ์. (2529). **รางวัลวรรณกรรม
พ.ศ. 2450-2529**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

นวลอนงค์ สุวรรณเรือง. (2544). **สถาบันครอบครัวในนวนิยายของ ชัยภร แสงกระจ่าง:
แนวคิดและวิธีนำเสนอแนวคิด**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
มหาสารคาม.

นัฐฐา เกตุประทุม. (2544). **ศึกษาปัญหาสิทธิสตรีในนวนิยายที่ดัดแปลงดีเด่นจาก
คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา,
ชลบุรี.

นันทา พฤกษพงษ์. (2541). **วิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล**.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.

นิคม รายยวา. (2527). **ตลิ่งสูง ชุงหนัก**. กรุงเทพฯ: นำอักษร.

นิคม รายยวา. (2547). **ตลิ่งสูง ชุงหนัก**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิพนพานิช [นามแฝง]. (2535). **ปีกความฝัน**. กรุงเทพฯ: ฟ้าใส.

นริศรา โหระโซ. (2546). **ความขัดแย้งในนวนิยายของทมยันตี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

บรรจง บรรเจิดศิลป์. (2538). **วรรณวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: มติชน.

บาร์ตส์, โรลิ่งด. (2544). **มายาคติ**. (วรรณพิมล อังคศิริสรรพ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: คบไฟ.
(ต้นฉบับภาษาอังกฤษ พิมพ์ ค.ศ. 2001).

บาหยัน อิมสำราญ. (2527). **นวนิยายไทยระหว่าง พ.ศ. 2501-2506: การวิเคราะห์
แนวคิด**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2517). **สถานภาพของสตรีไทยในวรรณกรรมเฉพาะสมัยรัตนโกสินทร์
ช่วงปี 2525-2394 (รัชกาลที่ 1-รัชกาลที่ 3)**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). **แลลลตววรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2539). **แวนวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- บุญโชค เจียมวิริยะ. (2518). **นายอำเภอปฏิวัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- บัวแพน นันทพิสัย [นามแฝง]. (2523). ภาพสะท้อนของผู้หญิงที่เปลี่ยนไป: คนเขียนหนังสือ.
- สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**, 37, 36-44.
- บัวแพน นันทพิสัย [นามแฝง]. (2536) เด็กชายมะลิวัลย์ อ่านแล้วอารมณ์ดี. **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**, 44-48
- เบญจพร เนียรนาทสกุล. (2544). **จินตภาพที่เกี่ยวกับธรรมชาติในกวีนิพนธ์ของอุชเชนี เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และไพโรจน์ ขาวงาม**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เบญจวรรณ ชุนสุทธิ. (2546). **วิเคราะห์จินตนาภาพในวรรณกรรมที่ได้รับรางวัลของ กฤษณา อโศกสิน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- ปัทมวรรณ วาจางาม. (2548). **ลีลาภาษาในงานเขียนของ ว.วินิจฉัยกุล**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ประชาคม ลุนาชัย. (2543). **คนข้ามฝัน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สหการตนวรรณกรรม.
- ประชาคม ลุนาชัย. (2549) **เขียนฝันด้วยชีวิต**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ประชาคม ลุนาชัย. (2553). **ฝั่งแสงจันทร์** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เอนิเวล
- ประภัสสร เสวิกุล. (2556). **ซัด** (พิมพ์ครั้งที่ 29). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- ประเสริฐ ไสววรรณ (2532). **วิเคราะห์นวนิยายเรื่องสั้นที่สะท้อนชีวิตชาวชนบทอีสานของคำพูน บุญทวี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ปราณี อนุอัน. (2545). **ภูมิปัญญาไทยอีสานที่ปรากฏในวรรณกรรมของคำพูน บุญทวี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ปราโมทย์ สกุศลรัศความสุข. (2554). **ความเปรียบเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ในวรรณคดีของพระเกียรติสมัยกรุงศรีอยุธยาถึงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ปรารธนา บัวเขย. (2537). **วิเคราะห์แนวคิดและศิลปะการใช้ภาษาในวรรณกรรมของประภัสสร เสวิกุล**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ปริญญา เกื้อหนุน. (2537). **เรื่องสั้นอเมริกันและอังกฤษ**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.

ปรีดาพร คุ่มสระพรหม. (2555). **การใช้ภาษาวรรณศิลป์และเนื้อหาในบทกวีนิพนธ์**

แนวเพื่อชีวิตของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ปิยะพร ศักดิ์เกษม. (2554). **ใต้เงาตะวัน** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อรุณ.

ผะอบ โปษะกฤษณะ. (2554). **ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:

รวมสาส์น (1977).

ผาด พาสีกรณ์. (2558). **พลั่วไปในพรายเวลา.** กรุงเทพฯ: แพรว.

พนมไพร เทพจิตร, ภัทรจิตรรา ผ่านสุวรรณ, มณี ชีระนะ และวรรณกนก เลื่อนลอย. (2548).

วิเคราะห์และศึกษาความงามในการใช้โวหารภาพพจน์ เรื่องพระอภัยมณี.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พรพรรณ กลิ่นแก้ว. (2548). **วจนลีลาในงานเขียนของปราบดา หยุ่น.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พรพรหม บุญถนอม. (2551). **ศึกษาลักษณะเด่นและคุณค่าของนวนิยายไทย**

รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (พ.ศ. 2522–2546).

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พรโชค พิษณุ อุสมบูรณ์. (2558). **อิทธิพลในนวนิยายไทยร่วมสมัย: นัยสำคัญ**

และการประกอบสร้าง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.

พรพิมล สาลิการินทร์. (2535). **วิเคราะห์แนวคิดและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ของเรื่องสั้น**

รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.,

มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พรพิไล ธรรมชูโชติ. (2543). **วิเคราะห์นวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล เรื่องรัตนโกสินทร์**

และสองฝั่งคลอง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

พัชริดา หน่อแดง. (2552). **วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนวนิยาย**

ที่ได้รับรางวัลของปิยะพร ศักดิ์เกษม พ.ศ. 2537–2550. การศึกษาค้นคว้า

ด้วยตนเอง ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์. (2551). **ความเปรียบในวรรณกรรมแปลพงศาวดารจีน.**

วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

พัชรี วราศรัย. (2537). **นวนิยายไทยที่เสนอภาพสังคมชาวจีนในเมืองไทย.** วิทยานิพนธ์

อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- พัชรีย์ จำปา. (2538). **วจนลีลาในงานวรรณกรรมสำหรับเด็ก**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิทยา ว่องกุล. (2540). **พลาณภาพแห่งวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- พิทยา เจริญสุวรรณ. (2520). **ศิลปะการใช้ภาษาในกวีนิพนธ์ของ อังคาร กัลยาณพงศ์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- เพ็ญแข งามดวงใจ. (2541). **ศึกษาผู้หญิงในนวนิยายของ วิมล ศิริไพบูลย์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- เพ็ญพิศ เทียรฆราดร. (2525). **วิเคราะห์ท่วงทำนองแต่งและกลวิธีการแต่งนวนิยายของ สุวรรณี สุคนธา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ไพลิน รุ่งรัตน์. (2527). การต่อสู้ของผู้หญิงในวรรณกรรมไทยกับความเป็นจริงของสังคม. **ครุปริทัศน์**, 19(3), 72-76.
- ไพลิน อินคำ. (2561). **ภาพลักษณ์ของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ ชัยภกร แสงกระจ่าง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- ฟอสเตอร์, อี, เอ็ม. (2522). **สรรพสารแห่งนวนิยาย**. (ศศิธร รัชนิ ฌ อยู่ธยา, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา. (ต้นฉบับภาษาอังกฤษ ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์).
- ภัทรพร หงษ์ทอง. (2538). **การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตี ระหว่าง พ.ศ. 2506-2534**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มยุรา พรหมอ้วน. (2542). **แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในนวนิยายของนันทนา วีระชน ช่วง พ.ศ. 2517-2528**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- มานิช ดินลานสกุล. (2552). **วาทกรรมวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- มิรินดา บุรรุ่งโรจน์. (2547). **อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- มีโชค ราษฎร์วานูวัต. (2544). **การต่อรองทางเพศสภาพในนิตยสารผู้หญิงและผู้ชาย**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ยุรฉัตร บุญสนิท. (2535). ปากกาชนนกะ: ไฟประภัสสร. **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**, 38(27), 46.

ยุวพาส (ประทีปะเสน) ชัยศิลป์วัฒนา. (2556). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี** (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). **พจนานุกรม ศัพท์วรรณกรรมอังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2526). **อ่านอย่างมีเชิงชั้นวิจารณ์อย่างมีเชิงศิลป์**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2530). **วรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2531). **อิทธิพลวรรณกรรมต่างชาติที่มีต่อวรรณกรรมไทย**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2533). **ภาพของผู้หญิงไทยในนวนิยายของนักเขียนสตรี. ภาษา**

และวรรณคดีไทย, 7(1), 39.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2534). **ศึกษาตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยา**

และรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.1593-2394). วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

รัชดา เสพมงคลเลิศ. (2539). **จินตภาพในนิทานประโลมโลกท้องถิ่นภาคใต้**. วิทยานิพนธ์

ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.

รัชนิยา กล่อมเกลี้ยง. (2541). **ศึกษาตัวละครหญิงในนวนิยายไทยของกฤษณา อโศกสิน**.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

รุ่งฤดี ดวงดาว. (2540). **ลีลาในงานเขียนของสมศรี สุกุมลนันทน์**. วิทยานิพนธ์ อ.ม.,

มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.

รุ่งภัลลสรณ์ ศรัทธาธนพัฒน์. (2558). **โวหารภาพพจน์และภาพสะท้อนทางสังคม**

ในวรรณกรรมร้อยแก้วในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว.

วิทยานิพนธ์ ปรัช.ด., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ลัดดา ราตรี. (2541). **วิเคราะห์แนวคิด กลวิธีเสนอแนวคิดและศิลปะการใช้ภาษา**

ในวรรณกรรมของปิยะพร ศักดิ์เกษม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ,

สงขลา.

ลำน้ำ [นามแฝง]. (1991). **คลื่นลม เรือชีวิตในลวดลายมังกร**. IMAGE (April): 4. ประภัลสร เสวิกุล.

วัฒนธรรม-บันเทิง. **มติชนรายวัน** (มิถุนายน), 19.

- ว.วินิจฉัยกุล [นามแฝง]. (2551). **มัลลยสามชาย**. กรุงเทพฯ: ศรีราชา.
- ว.วินิจฉัยกุล [นามแฝง]. (2558). **รัตนโกสินทร์** (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ.
- วรวรรณ ศรียาภัย. (2552). **รูปภาพที่ใช้อ้างอิงถึงตัวแสดงบทบาทในวรรณคดีร้อยกรองของไทย**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วรวรรณ ศรียาภัย. (2562). **เอกสารการสอนชุดวิชาการอ่านภาษาไทย Thai reading ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2: หน่วยที่ 5 การอ่านวิเคราะห์วิจารณ์**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัฒนา วรรณรังษี. (2540). **ภาษาในวรรณกรรมของสุวรรณี สุคนธา: ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วันจุฬา ศรีลัมพ์. (2550). **ความฉลาดทางอารมณ์ของตัวละครในนวนิยายที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์)**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วันเนาว์ ยูเต็น. (2530). **วรรณคดีเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2536). เมืองโพล์เพล้ นวนิยายอ่านสนุก. **ไรเตอร์แมกกาซีน**, 2(16), 96-102.
- วัลยา วิวัฒน์ศร. (2532). **การอ่านนวนิยาย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา บุญสม. (2535). **บทบาทผู้หญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของหลวงวิจิตรวาทการ: การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2531). **วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.
- วิภา กงกะนันทน์. (2556). **วรรณคดีศึกษา ว่าด้วยหลักการอ่าน**. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2544). **ปีกแดง** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ศิลปกรรมพิมพ์.
- วิมล แข็งขัน. (2547). **เอกลักษณ์ไทยที่ปรากฏในนวนิยายที่ได้รับรางวัล**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม.
- วินิตา ดิถียนต์. (2530). **ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในนวนิยายไทยในอดีตและปัจจุบัน: สองทศวรรษอักษรศาสตร์**. นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วินิตา ดิถียนต์. (2534). **โลกทัศน์ของนักเขียนหญิง: เอกสารการสัมมนาเรื่องผู้หญิงบนหน้ากระดาษ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้า.

- วินิตา ดิถียนต์. (2555). **รัตนโกสินทร์** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ทรีบีส์.
- วีรพร นิติประภา. (2559). **พุทธศักราชสอดคล้องกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ**.
กรุงเทพฯ: มติชน.
- วีรยุทธ ปัญญา. (2559). **โหราภาพพจน์ที่ปรากฏในบทละครนอกพระราชนิพนธ์ในพระ
บาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม.,
มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา.
- วีรวัฒน์ อินทรพร. (2541). **การศึกษาแนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของโศกนิพนธ์**
ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- วีรวรรณ ศรีสำราญ. (2533). **สถานภาพสตรีไทยในนวนิยายของกฤษณา อโศกสิน
(พ.ศ. 2497–2530)**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เวฬุวัน ทองลา. (2523). การต่อสู้เพื่อผู้หญิงในวรรณกรรมใหม่. **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์**, 26, 36.
- ศกุนตลา กระลาวัลย์. (2549). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โหราภาพพจน์ที่ปรากฏใน
วรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช. (2543). **การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ศรีฟ้า ลดาวัลย์. (2534). **ตุ๊กตามนุษย์**. กรุงเทพฯ: โชคชัยเทเวศร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2529). **อ่านคนอ่านวรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนไตร์.
- ศรีวิน ธรรมรังรอง. (2537). **บุคลิกภาพสตรีในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของกฤษณา อโศกสิน**.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ศิริพร โชคไพศาล. (2533). **ความเปรียบในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ อำเภอบางช้างสน
จังหวัดพัทลุง**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ศุภชัย ตะวิชัย. (2550). **อุปนิสัยเชิงมนต์เสน่ห์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ศุภร จารุจรณ. (2541). **ลักษณะแบบฉบับของตัวละครในนวนิยายพาฝัน ระหว่างปี
พุทธศักราช 2480–2516**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
มหาสารคาม.
- สน คชสาร. (2521). ผู้หญิงในวรรณกรรม ศึกษาผ่านทางเสนีย์ เสาวพงศ์. **วารสารโลกหนังสือ**,
1(4), 72–75.

- สมเกียรติ รักขมณี. (2551). **ภาษาวรรณศิลป์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สายน้ำใจ.
- สมเกียรติ รักขมณี. (2558). **การแตงนวนิยาย**. นนทบุรี: สัมปชัญญะ.
- สวรรณยา เลหากรรณวนิช. (2535). บทวิจารณ์เรื่อง **ลวดลายมังกรของประภัสสร เสวิกุล**. **วารสารภาษา**, 9(1), 91-98.
- สัมพันธ์ รุ่งระวี. (2528). **วิเคราะห์นวนิยายของทมยันตี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สัมพันธ์ ทองลิมา. (2536). **อาหรับในนวนิยายของลักษณาวดี โสภาค สุวรรณ และประภัสสร เสวิกุล**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุกัญญา คงสุน. (2550). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์สำนวนและโวหารภาพพจน์ในเพลงไทยลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สุภัค มหาวรากร. (2552). **ความเปรียบเทียบกับน้ำกับมรรคาสูนิพพานในอรรถกถาชาดก**. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุนทนา บุญวัฒน์กุล. (2550). **ตัวละครหญิงในนวนิยายของบุญเหลือ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สุรัตนา เทียงตรง. (2547). **การวิเคราะห์ตัวละครเอกในนวนิยายของหลวงวิจิตรวาทการ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สุรีย์ สุวรรณภาค. (2529). **บทบาทของสตรีในด้านสิทธิทางเพศ: ศึกษาจากนวนิยายไทยในช่วง พ.ศ. 2444-2501**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สุวรรณา นาควาด. (2541). **การวิเคราะห์ตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สายใจ ตระกูลสันติ. (2541). **ภาพพจน์ในสมุทรโฆษคำฉันท์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2537). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สายสมร เฉยตรงการ. (2528). **สถานสภาพทางสังคมของผู้หญิงไทยในช่วงปี พ.ศ. 2475-2493 ในนวนิยายของดอกไม้สด และ ก.สุรางคนางค์**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สินีนาง วุฒนสุข. (2549). **อุปลักษณะแสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย.**

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สิริชญา คอนกรีต. (2552). **กฎไตรลักษณ์แห่งชีวิตในนวนิยายเรื่อง เวลา ของชาติ กอบจิตติ.**

วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 5(1), 37-46.

สีฟ้า [นามแฝง]. (2536). **วงเวียนชีวิต** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: รวมสาส์น (1977) จำกัด.

สุกัญญา รุ่งแจ้ง. (2548). **อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ของการใช้คำว่า ใจ ในภาษาไทย.**

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). **อรรถศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษา

และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุภา อังกระวรรณท์. (2521). **การศึกษาความหมายแฝงของคำว่า ผู้หญิงจากความเปรียบ**

ในบทเพลงไทยสากล. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุวัฒนา วรรณรังษี. (2540). **ภาษาในวรรณกรรมขอสวรรณี สุนดา: ความสัมพันธ์**

ระหว่างแนวคิดกับจินตภาพ. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

กรุงเทพฯ.

โสภารวรรณ สงไชย. (2537). **กิริยารอง ขึ้น และ ลง ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ อ.ม.,

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ..

โสภี รัมณีย์. (2534). **วิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในวรรณคดีพุทธศาสนา พระนิพนธ์เจ้าฟ้า**

ธรรมธิเบศร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

หยก บุรพา. (2552). **อยู่กับกंग**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.

อนัตตยา คอมิธิน. (2548). **การศึกษาการตั้งชื่ออาหารในภาษาไทยตามแนวทฤษฎี**

อรรถศาสตร์ปริชาน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อรัญ ชินอัครพงศ์. (2557). **การศึกษาคำด่าในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์**

และวจนปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

อรุณมนัย [นามแฝง]. (2520). **ไฟหลงเชื้อ**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

อำพรพรรณ โอตระกูล. (2529). **นางในนวนิยายแบบเอกซิสเตนเชียลลิสต์. โลกหนังสือ,**

2 (สิงหาคม), 74.

อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2552). **นวนิยายนิทัศน์**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทุมพร มีเจริญ. (2542). **การศึกษาความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์อวัยวะในร่างกายในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อุษา พงศ์ชัยวิบูลย์. (2544). **การศึกษาอุปสรรคณ์เรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Lakoff, G. and Mark, J. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago: The University of Chicago Press.

Murry, D. (1998). **Hubungan antara manusia dan binatang di daerah Malang**.

Retrieved 29 May, 2019, from www.acicis.murdoch.edu.au/hi/.../pmurrayfldrep.doc.

Richards, I. A. (1936). **The Philosophy of Rhetoric**. London: Oxford University Press.

Ullmann, S. (1962). **Semantics: An Introduction to The Science of Meaning**. Oxford: Basil Blackwell.

Ungerer, F. and Schmid. (1996). **An Introduction to the cognitive Linguistics**. London: Logman.

William, F. T., Addison, H. C. and Hugh, H. (1960). **A Handbook to Literature**. New York: The Odyssey Press.

William, F. T., Addison, H. C. and Hugh, H. (1936). **A Handbook to Literature**. New York: The Odyssey Press.

Worawanna, P. (2005). **Cancer Conceptual for men with negative behaviors in Thai metaphors.Windows to Reality: Investigating representations and meanings in discourses**. Kedangsaan: University Kedangsaan Malaysia.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบบันทึกการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยาย
ดีเด่นแห่งชาติ

แบบบันทึกการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

แบบบันทึกการประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ
จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 เรื่อง หมายถึง ชื่อเรื่องของนวนิยายดีเด่นที่เก็บข้อมูล เพื่อจะได้ทราบว่าข้อมูลนั้น
มาจากนวนิยายเรื่องใด

1.2 ชื่อผู้เขียน หมายถึง ชื่อผู้เขียนนวนิยายดีเด่น จำแนกเป็น ผู้เขียนชายและผู้เขียนหญิง

1.3 ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ของข้อมูลที่ปรากฏ หมายถึง ข้อมูลจาก
นวนิยายดีเด่นเล่มที่นำมาเก็บข้อมูล บอกปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์ของข้อมูลที่ปรากฏ
เพื่อจะได้ทราบว่าข้อมูลนั้นมาจากนวนิยายดีเด่นเรื่องใด

1.4 ชื่อตัวละครเอก หมายถึง รูปภาษาหลักที่มีรูปภาพแสดงความนึกเปรียบเทียบ
ของตัวละครเอก

1.5 เพศของตัวละครเอก หมายถึง เพศตัวละครเอกแสดงบทบาทความนึกเปรียบเทียบ
จำแนกได้เป็นชายและหญิง

2. แบบบันทึกข้อมูลส่วนเนื้อหา แบ่งออกเป็นแบบบันทึกรวบรวมข้อมูล 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต จำแนกลักษณะ
ความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ และพืช

2.2 การประกอบสร้างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต จำแนกลักษณะ
ความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา สถานที่
และอาหาร

แบบบันทึกข้อมูลส่วนต้นและส่วนเนื้อหา มีรายละเอียดดังนี้

แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนต้น ได้ระบุสาระสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1.1 นวนิยายดีเด่น เรื่อง

1.2 ชื่อผู้เขียน

☐ ชาย ☐ หญิง

1.3 ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และสำนักพิมพ์

1.4 ชื่อตัวละครเอก

1.5 เพศของตัวละครเอก

☐ ชาย ☐ หญิง

2. แบบบันทึกข้อมูลส่วนเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งมีชีวิต จำแนกลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ และพืช ตัวอย่างดังนี้

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

1. ความนึกเปรียบเทียบมนุษย์

2. ความนึกเปรียบเทียบสัตว์

3. ความนึกเปรียบเทียบพืช

2.2 รูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับสิ่งไม่มีชีวิต จำแนกลักษณะความนึกเปรียบเทียบ ได้แก่ วัตถุสิ่งของ สิ่งเหนือธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เวลา สถานที่ และอาหาร

ลักษณะความนึกเปรียบเทียบ

ตัวอย่างรูปภาพในบริบทนวนิยาย

1. ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ

2. ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ

3. ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ

4. ความนึกเปรียบเทียบเวลา

5. ความนึกเปรียบเทียบสถานที่

6. ความนึกเปรียบเทียบอาหาร

ภาคผนวก ข แบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

แบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

แบบบันทึกศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ
จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ กลวิธีการสื่อความหมาย องค์ประกอบนวนิยาย และศิลปะการใช้ภาษา

1. กลวิธีการสื่อความหมาย จำแนกลักษณะการแสดงความหมายของความนึกเปรียบเทียบสื่อสารได้แก่ ความหมายสื่อสารทางกายภาพ ความหมายสื่อปัญญาอารมณ์ และความหมายสอดสังคัม

กลวิธีการสื่อความหมาย

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบ

1.1 สื่อสารทางกายภาพ

- 1.1.1 ลักษณะทางด้านร่างกายและจิตใจ
- 1.1.2 ลักษณะทางด้านวัยและเพศ
- 1.1.3 ลักษณะทางด้านเชื้อชาติ
- 1.1.4 ลักษณะคุณสมบัติของตัวละคร
- 1.1.5 ลักษณะนิสัยของตัวละคร
- 1.1.6 ลักษณะรูปลักษณ์ความงามของผู้หญิง

กลวิธีการสื่อความหมาย

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบ

1.2 สื่อปัญญาอารมณ์

- 1.2.1 ลักษณะทางด้านสติปัญญา
- 1.2.2 ลักษณะจิตใจกล้าหาญ
- 1.2.3 ลักษณะความเพียรพยายาม
- 1.2.4 ลักษณะสภาพจิตใจที่มีความสุข
- 1.2.5 ลักษณะคนที่มีจิตใจไม่ดี
- 1.2.6 ลักษณะคนดีที่มีความสุข
- 1.2.7 ลักษณะพฤติกรรมแปลกแตกต่างจากคนอื่นในสังคม
- 1.2.8 ลักษณะพฤติกรรมของคนปกติทั่วไปในสังคม
- 1.2.9 ลักษณะพฤติกรรมกิริยาท่าทางและอารมณ์
- 1.2.10 ลักษณะอาชีพต่าง ๆ ในสังคมไทย

กลวิธีการสื่อความหมาย

รูปภาพความนึกเปรียบเทียบ

1.3 สอดสังคัม

1.3.1 ผู้นำ

1.3.2 ผู้ตาม

1.3.3 การปรับตัวสร้างมนุษย์สัมพันธ์

1.3.4 ลักษณะบุคคลที่ถูกสังคัมประณาม

1.3.5 คนต่างถิ่น

1.3.6 ผู้มีความเห็นต่างจากกลุ่ม

1.3.7 ผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคัม

1.3.8 ผู้ที่ไม่มีคุณค่าต่อสังคัม

2. องค์ประกอบนวนิยาย จำแนกลักษณะการแสดงความสัมพันธ์ของรูปภาพความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับองค์ประกอบนวนิยาย ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง

2.1.1 ตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง

ชื่อเรื่องแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

2.1.2 ตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง

ต่อบางสิ่ง

ชื่อเรื่องแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

2.1.3 ตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องและมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละครที่ส่งผล

ต่อเรื่องทั้งเรื่อง

ชื่อเรื่องแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

2.1.4 ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละคร

ที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง

ชื่อเรื่องแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

2.1.5 ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่องแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

2.1.6 ตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่อง **แก่นเรื่อง** **โครงเรื่อง** **ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร**

2.1.7 ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะๆ ใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่อง **แก่นเรื่อง** **โครงเรื่อง** **ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร**

2.1.8 ตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึกของตัวละครให้ผู้อ่านคล้อยตาม

ชื่อเรื่อง **แก่นเรื่อง** **โครงเรื่อง** **ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร**

2.1.9 ตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ชื่อเรื่อง **แก่นเรื่อง** **โครงเรื่อง** **ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร**

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับลักษณะตัวละคร

ชื่อเรื่อง **ลักษณะตัวละคร** **ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร**

3. ศิลปะการใช้ภาษา จำแนกลักษณะศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ ปฏิรูปพจน์ การกล่าวประชด และชมโฉม

ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร บริบทรูปภาษาความนึกเปรียบเทียบตัวละคร

3.1 การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปมา

3.2 การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์

3.3 การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบปฏิรูปพจน์

3.4 การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบการกล่าวประชด

3.5 การใช้ความนึกเปรียบเทียบแบบชมโฉม

ภาคผนวก ค สรุปแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยาย ดีเด่นแห่งชาติ

สรุปแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความนึกเปรียบเทียบตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ

1. นวนิยายดีเด่นผู้แต่งชาย รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น จากการประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 13 เรื่อง จากผู้แต่ง 10 คน มีดังต่อไปนี้

1.1 เรื่อง **นายอำเภอปฏิวัติ** แต่งโดย บุญโชค เจียมวิริยะ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2518 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2518 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ นายอำเภอรวมพล กรทอง เป็นตัวละครเอกของเรื่องที่มีรสนิยมแบบตะวันตก เชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดอ่านนำสมัยแบบตะวันตก เข้ารับราชการอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ต้องการปฏิวัติภาพพจน์เก่า ๆ ของข้าราชการฝ่ายปกครองเสียใหม่ เพราะรู้สึกผิดหวังกับค่านิยมระบบการทำงานแบบศักดินาดั้งเดิมของสังคมไทย ที่ให้ความเคารพนับถือเจ้านาย ย่ำเกรงต่อผู้มียศถาบรรดาศักดิ์สูง ซึ่งเป็นลักษณะข้อบกพร่องของระบบข้าราชการฝ่ายปกครอง นายอำเภอรวมพลเป็นข้าราชการที่ดีคนหนึ่งที่มีชีวิตกล้าหาญ มั่นคง และเด็ดเดี่ยว ปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย แต่การกระทำที่ดีซื่อตรงไปขัดแย้งกับผู้มีอำนาจทำให้เกิดความไม่พอใจจึงถูกกลั่นแกล้งให้ได้รับการลงโทษที่บิดเบือนจากความจริง แต่ด้วยความสามารถ ความเชื่อมั่น ทะเยอทะยานในความคิดความรู้ของตน กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ท้องถิ่นที่ทำงาน รักเกียรติรักศักดิ์ศรี ยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม มานะอดทน เพียรพยายามต่อสู้กับอุปสรรคด้วยสติปัญญาที่เฉียบแหลม มุ่งมั่นทำงานหนัก มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่หวั่นเกรงต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน จึงเกิดปัญหาขัดแย้งกระทบต่อการฉกฉวยและกอบโกยผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ ผู้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานอื่น ๆ ที่ไม่เห็นด้วย ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนในการทำงาน และกลับถูกมองว่าเป็นคนสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน แต่ด้วยความดีมีคุณธรรมต่อหน้าที่การงาน ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากผู้ที่มองเห็นคุณค่าจากความสามารถของนายอำเภอรวมพลจึงให้การสนับสนุนและปกป้องจากการถูกกล่าวหาให้มีความผิดและออกจากราชการ

ตาราง 48 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายอำเภอรวมพล กรทอง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การเมืองการปกครอง	1. นายอำเภอหัวนอก 2. ลูกหม่อมมหาดไทย

1.2 เรื่อง **อยู่กับก๋ง** แต่งโดย หยก บุรพา รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2519 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2552 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 ก๋ง เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นคนจีนที่ย้ายมาอยู่เมืองไทย ก๋งอยู่กับหยกในห้องแถวเก่า ๆ ของตลาดเก่าอันมีตึก ๆ ทึบ ๆ มีชีวิตที่ยากจนต้องขยันทำงานขายของ ใช้แรงงานรับจ้างทำงานเพื่อแลกกับเงิน ชีวิตหยกจะมีก๋งเป็นที่ยึดเหนี่ยวเป็นศูนย์กลางของชีวิต ก๋งเป็นคนสำคัญที่สุดในชีวิตของหยกคอยคำจุนชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นเป็นคนดีมีการศึกษา ก๋งคอยสั่งสอนและสอนประสบการณ์การดำเนินชีวิตให้หยกเป็นคนกตัญญู ขยันขันแข็ง เป็นเด็กดีเชื่อฟังคำสั่งสอน มีความอ่อนน้อมเป็นที่รักของทุกคน ก๋งเป็นที่พึ่งทางใจคอยปลอบประโลมใจเมื่อหยกท้อแท้ ผิดหวัง เศร้าเสียใจ ให้แง่คิดในการใช้ชีวิต ก๋งเลี้ยงดูหยกให้มีความรักความอบอุ่นสอนวิชาชีวิตให้หยกเติบโตขึ้นสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ก๋งเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นต้นแบบผู้ทรงคุณธรรมให้หยกและชาวบ้านในห้องแถวต่างพากันเคารพและศรัทธาก๋งเป็นอย่างมาก ก๋งจะสอนหยกเสมอในทุก ๆ เรื่องสอนให้รู้จักบุญคุณของแผ่นดิน ก๋งสอนหยกตั้งแต่เด็กจนโต ให้รู้สำนึกว่าเป็นคนไทย ชีวิตของก๋งกับหยกสะท้อนวิถีชีวิตของชาวห้องแถวในชนบท ทศนคติต่อชีวิต สังคม วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตและอาชีพของคนจีนที่อพยพมาจากแผ่นดินบ้านเกิดของตนเองมาด้วยความหวังว่าชีวิตในเมืองไทยจะต้องดีกว่าเดิม

ตาราง 49 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของก๋ง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การศึกษา	ครู
	หมวดความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
2.	สรรพสิ่ง	แกน
	หมวดความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
3.	โลกตามธรรมชาติ	ลำน้ำ

1.3 เรื่อง **ลว.สุดท้าย** แต่งโดย โก บางกอก รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2523 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2523 โดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น นายพันตำรวจเอก วีร์ บุญแดง ตัวละครเอกของเรื่องเป็นนายตำรวจตระเวนชายแดนรักษาความเป็นประชาธิปไตยและความสงบสุขของคนในประเทศไทย มีความมุ่งมั่นในการทำงานมาก ท้อแท้กับระบบราชการและระบบสังคม เขาเคยคิดจะเปลี่ยนอาชีพ แต่คำมั่นสัญญาที่ได้ปฏิญาณต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทำให้เขาได้คิด และตั้งใจที่จะเป็นตำรวจที่ดีต่อไป นายพันตำรวจเอกวีร์มีลักษณะนิสัยที่เฮอร์ตรง เป็นผู้ยึดมั่นในกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

ทุกคนนั้นต้องมีความเคร่งครัดในระเบียบวินัยตามมาตรฐานที่นายพันตำรวจวีร์ตั้งไว้ ซึ่งจากลักษณะนี้ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาของวีร์รักและเคารพในตัวของวีร์เป็นอย่างมาก เพราะไม่ใช่แค่การออกคำสั่งเท่านั้น นายพันตำรวจวีร์จะทำเป็นแบบอย่างและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กับพลตำรวจใต้บังคับบัญชาด้วย แต่ลักษณะนิสัยที่ตรงไปตรงมา พูดตรงกับที่คิดทุกอย่างไปซัดใจของผู้ฟังจนนำมาซึ่งความเดือดร้อนในหน้าที่การงานของวีร์ นายพันตำรวจวีร์เป็นผู้ที่รู้จักแสวงหาความรู้ต่าง ๆ อยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง มีความเฉลียวฉลาด รอบคอบ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา มาปรับใช้ในการต่อสู้หรือนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้ต่อไปได้ โดยการศึกษาด้วยตนเองแล้ว ยังมีความรู้ที่ได้จากครูฝึกต่าง ๆ ซึ่งวีร์ก็ให้ความเคารพครูฝึกทุกคนโดยไม่ถือสาว่ายศตำแหน่งของครูฝึกจะต่ำกว่าตนหรือไม่ ให้ความเคารพนับถือในฐานะผู้ให้ความรู้แก่ตน

ตาราง 50 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายพันตำรวจเอกวีร์ บุญแต่ง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	กฎหมาย	ผู้ต้องหา
2.	ประวัติศาสตร์	1. นักรบ 2. วีรบุรุษ 3. ผู้กล้าหาญ
3.	บันเทิง	พระเอก
4.	ศาสนา	พระอรหันต์

1.4 เรื่อง **คำพิพากษา** แต่งโดย ชชาติ กอบจิตติ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2525 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์หอน พัก เป็นตัวละครเอกของเรื่อง หลังจากบิดาของพักเสียชีวิต พักรับผิดชอบดูแลสมทรงภรรยาของบิดา รวมอาศัยอยู่บ้านท้ายวัด มีอาชีพการโรงทำความสะอาดดูแลโรงเรียน ชีวิตของพักตกเป็นเหยื่อของความเชื่อและคำตัดสินของสังคม พักถูกกลั่นแกล้งถูกโกงเงิน ต้องการทวงสิทธิ์ของตนคืนกลับมา พักไม่สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่ผิดหวังจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ที่ยึดมั่นไว้เนื้อเชื่อใจ เคารพยกย่อง เป็นผู้มีเกียรติในสังคม พักเสียใจผิดหวังกับการกระทำของครูใหญ่ผู้ที่ตนให้ความศรัทธา เคารพและวางใจกลับมาโกงเงินของพักที่ได้ฝากไว้กับครูใหญ่ เรื่องราวความทุกข์ใจทำให้พักลัดกลุ้ม กระวนกระวายจนวิตกกังวลไม่สามารถควบคุมอารมณ์ให้ยับยั้งชั่งใจแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้ พักถูกคนในสังคมกดขี่ข่มเหง ถูกประณามใส่ร้ายป้ายสีจากคนมีอำนาจเป็นที่เคารพยกย่องของสังคม เอารัดเอาเปรียบ คดโกงแม้กระทั่งคนต่ำต้อยด้อยค่าไร้ที่อยู่อาศัย บิดเป็นอนความถูกต้อง

ที่เป็นจริง กลับเป็นผู้ถูกกล่าวหาขัดแย้งให้เป็นผู้กระทำความผิด พักพิศหวังชอกช้าเสียใจกับการกระทำของครูใหญ่จนเสียสติ ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมและความรู้สึกนึกคิดได้ พักมีความทุกข์ใจติดกังวลมีอาจเลาระบายความในใจให้ใครฟังได้ สังคมไม่ยอมรับและบักใจเชื่อว่า พักทำความผิดด้วยความต่ำต้อยทางสังคมของพักทำให้ปิดโอกาสในการพูดความจริงถึงจะพูดความจริงออกมาก็ไม่มีใครเชื่อถือ ครั้นพักได้ดื่มสุราทำให้เกิดอาการเมเมาขาดสติยังคิดขาดเขลา กล่าวหาญระบายความอัดอั้นตันใจ ความทุกข์ร้อนที่ได้รับผลกระทบต่อชีวิต พักดื่มสุรามากเกินไปจนขาดสติ เกิดโรคร้ายที่เกิดจากความทุกข์ใจทำให้เศร้าซึมไร้เรี่ยวแรงส่งผลกระทบให้คุณภาพชีวิตของพักทั้งร่างกาย จิตใจ หน้าที่การงานและชีวิตตกต่ำอย่างแย่ง พักอ้างว่างโดดเดี่ยวทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจ ปัญหารุมล้อมจนสิ้นไม่หลุด พักพยายามต่อสู้หาทางออกเขาจึงหนีจากโลกแห่งความเป็นจริง สร้างโลกใหม่ที่เขาลงคิดว่าเป็นหนทางออกไปสู่อิสราภาพท้ายที่สุดเขาก็ได้รับอิสรภาพที่แท้จริง คือ ความตาย

ตาราง 51 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	เด็กเล็ก ๆ
2.	การแพทย์	1. คนวิกลจริต 2. คนไข้หนัก 3. คนไข้เบา
3.	กีฬา	ผู้แพ้
4.	ประวัติศาสตร์	องค์ลิมาล
5.	จริยธรรม	1. คนระยำ 2. คนชั่ว 3. ไอ้ขี้เมา
6.	ลักษณะทั่วไป	1. คนแปลกหน้า 2. คนหลงทาง
หมวดความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
7.	สัตว์บก	1. สุนัข 2. (หมา) เหา
8.	สัตว์ปีก	นก
9.	สัตว์น้ำ	1. ปลา 2. ปลาติดแห

ตาราง 51 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบสัตว์	รูปภาพ
10.	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	ไล่เดือน 1. ลูกอ่อน 2. ลูกสัตว์ 3. สัตว์ป่า 4. สัตว์บาดเจ็บ 5. สัตว์ประหลาด 6. ตัวประหลาด
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
11.	การดำรงชีวิต	หุ่
12.	โลกตามจินตนาการ	-พวกเปรตพวกผี -ผีตายซาก

1.5 เรื่อง **ตลิ่งสูง ชุงหนัก** แต่งโดย นิคม รายยวา ราชวัลลภนิยายดีเด่น พ.ศ. 2531 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2527 โดยสำนักพิมพ์นำอักษรการพิมพ์ คำกาย เป็นตัวละครเอก ที่มีอาชีพเป็นควาญช้าง มีความรักต่อช้างพลายสุดมาก เมื่อพ่อมีความจำเป็นต้องขายพลายสุดเพื่อเอาเงินมารักษาตัว เขาไม่มีทางเลือกได้แต่เสียดาบและเผ้าแต่คิดถึง คำกาย เห็นแก่ตัว ไม่มีน้ำใจ เข้าข้างเหตุผลของตนเอง ไม่ทำความเข้าใจเหตุผลของพ่อที่มีความจำเป็นต้องขายพลายสุด ต่อมาคำกายจึงแกล้งช้างไม่ให้ส่งงานเหมือนพลายสุด เขาทุ่มเทเวลา กำลังใจ ตลอดจนชีวิตวิญญาณใส่ในช้างไม้ ในขณะที่เดียวกันเขาก็รับจ้างพ่อเลี้ยงเป็นควาญพลายสุด และเกิดความคิดว่าไม่ใช่พลายสุดเท่านั้นที่ลากชุง เขาและทุกชีวิตต่างกำลังลากชุงด้วยกันทั้งนั้น คำกายสูญเสียแอลูกชายของคำกายและพลายสุด ทำให้คำกายผิดหวังกับชีวิตจึงเก็บตัวและปล่อยตัวหมกมุ่นกับการแกล้งช้างไม้โดยไม่สนใจงานอื่นใด ทำให้ร่างกายทรุดโทรมเหมือนซากมนุษย์ที่โหมโรงจิตวิญญาณ จนกระทั่งบุญฮามกล่าวเปรียบกับคำกายว่าปล่อยให้ตัวเองกลายเป็นเหมือนซากศพ คำกายเก็บตัวจมนั่งอยู่กับการแกล้งช้าง ขาดงานติดต่อกันหลายวันจนรวมเดือน พ่อเลี้ยงจ้างคนงานใหม่มาอยู่ได้ไม่กี่วันก็ลาออก ทำงานสุหนไม่เท่ากับคำกาย คำกายคำนึงถึงชีวิตที่ต้องเผชิญกับความหิวและความกลัวเป็นเครื่องบังคับ เขาทำงานอย่างแข็งขันต่อไปด้วยความหวังว่า จะได้พลายสุดคืนมาโดยแลกกับช้างไม้ แต่อุบัติเหตุที่เกิดจากตลิ่งสูง ชุงหนัก ทำให้สิ่งที่คิดไว้เป็นเพียงความฝัน

ตาราง 52 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของค่างาย

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	ศาสนา	สมภาร
2.	จริยธรรม	คนใจดำ
	หมวดความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
3.	สัตว์น้ำ	-ปลา
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
4.	กายและส่วนของกาย	ซากสัตว์ฟัฟ

1.6 เรื่อง **ซี้ค** แต่งโดย ประภัสสร เสวิกุล รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2532 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2556 โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ ดาวิช เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นลูกชายของซี้ค หัวหน้าเผ่าเบดูอิน ดาวิชเป็นเพียงเด็กชายวัยสิบสี่ มีชีวิตต้องผันแปรเปลี่ยนแปลงเสียยิ่งกว่ากระแสลมในทะเลทราย เนื่องจากกรรมกรรมของบิดา เขาเติบโตเป็นหนุ่มน้อยวัยสิบแปดที่ผ่านการเคียดจระเข้อย่างหนักหน่วง แต่งานกับลูกสาวอดีตผู้นำที่ลอบยิงเขา และหลังจากเข้าหอเพียงคืนเดียวก็กลับสู่เมืองหลวงเพื่อปฏิบัติงานที่ค้างค่าง ดาวิช เป็นคนที่รักสันโดษ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ไม่ต่อสู้กับใครก่อน ความหึงหวงโศกของดาวิช ทำให้อาลีเห็นแบบแผนดูเหมือนดาวิชว่าเป็นเพียงหัวขโมยลูกสมุนของโจรในทะเลทราย ไม่มีคุณค่าอำนาจน่าเคารพนับถือ ดาวิชฝึกตนเองจนเป็นที่ประทับใจของกษัตริย์แห่งโบเดอร์ฮาบัต ได้เรียกตัวดาวิชให้เข้ามาเป็นทหารส่วนพระองค์และส่งเสริมให้เรียนต่อในโรงเรียนนายร้อย เจ้าชายไฟซาลกล่าวเตือนกษัตริย์ฟาฮัดไม่ควรสนับสนุนซี้คให้ดาวิชเป็นผู้มีอำนาจในกองทัพอาจจะกลับมาคิดคดทรยศหักหลังได้ในภายหลัง ดาวิชเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสู้รบ เป็นผู้นำของชาวเบดูอิน สามารถรวบรวมให้เป็นปีกแผ่นลงหลักปักฐานอยู่เป็นหลักแหล่งในทะเลทราย พลตรีอัปดุลรอฮิมวางแผนทำลายล้างกำลังฐานกองทัพของชาวเบดูอินเพื่อให้ดาวิชไม่มีกำลังในการสู้รบได้ ด้วยความสามารถของดาวิชจากลูกชายซี้ค หัวหน้าเผ่าเบดูอิน ดาวิชกลายเป็นนายร้อยโท พันเอก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ยึดมั่นในคุณธรรมจนเป็นที่อิจฉาเกลียดชังของผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ ดาวิชเติบโตใหญ่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น สามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุดเมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแห่งโบเดอร์ฮาบัต แต่หลังจากได้วางรากฐานการปกครองที่เที่ยงธรรมไว้แล้ว เขาก็ลาออกจากตำแหน่งละทิ้งความสละสลวยทุกอย่างในเมือง กลับมาสวมเครื่องแต่งกายแบบเบดูอิน ขึ้นนั่งหลังอูฐกลับสู่ถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อเป็นซี้คดาวิช ผู้นำชนเผ่าสมตามปณิธานที่เคยสัญญาไว้กับตัวเองไว้ ช่วงที่เขาก้าวเข้าสู่จุดที่สูงที่สุดในชีวิต หากยิ่งสูง

ยิ่งเปล่าเปลี่ยวโหยหาใครสักคนมาอยู่ข้างกาย เขาเป็นเพียงเม็ดทรายเม็ดเล็ก ๆ จากทะเลทราย
สุดท้ายก็ต้องหวนคืนสู่ทะเลทราย

ตาราง 53 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของดาวิช

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	เด็กชายตัวเล็ก ๆ
2.	ศาสนา	ไอ้ลูกสมุนคริสเตียน
	หมวดความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
3.	สัตว์บก	1. สุนัขขี้เรื้อน 2. ไอ้ลูกแกะ 3. ลูกเสือลูกจระเข้ 4. สิงโต 5. สิงห์ร้าย 6. เสือร้าย 7. ลูกลา 8. ชูร 9. ชูรตาบอด 10. หมา
4.	สัตว์ปีก	1. นกใหญ่ 2. นกเถื่อน 3. นกฟินิกซ์ 4. เหยี่ยวทะเลทราย
5.	สัตว์เลื้อยคลาน	1. งูทะเลทราย 2. ลูกจระเข้
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
6.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบประเพณี	1. รูปสลัก 2. รูปสฟิงซ์ศิลา 3. เครื่องแก้ว
	ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
7.	โลกตามธรรมชาติ	1. เม็ดทรายเล็ก ๆ 2. ลม 3. ดวงตะวัน

1.7 เรื่อง **ปีกความฝัน** แต่งโดย นิพนพานิช รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2535 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2535 โดยสำนักพิมพ์ผีเสื้อ ทวน เป็นตัวละครเอกของเรื่อง อาศัยอยู่กับแม่ซึ่งเป็นผู้ป่วยจิตเวช ทวนกับแม่อาศัยอยู่ในสลัมแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ แม่พาทวน เก็บข้าวของทิ้งบ้านในสลัมไป พวกเขาเพื่อนบ้านในสลัมมักจะพูดถึงแม่ในทางไม่ดี รวมถึงเรียกทวนว่าเป็น ไอ้ลูกผู้หญิงหากิน ทวนจึงคิดว่าดีเหมือนกันที่จะไปจากที่นั่นเสีย ทวนรู้ว่าแม่มีอาการแปรปรวน บางครั้งก็พูดไม่รู้เรื่อง ฉุนเฉียว และแม่ชอบพูดถึงการเป็นคนมีชื่อเสียง ดูเหมือนเรื่องนี้จะเป็นเรื่องเดียวที่แม่จำได้ไม่ลืม ในคืนวันแรกที่จากบ้านมา หลังจากงานมหรสพรอบ ๆ สนามหลวงพักการแสดงลง ทวนกับแม่อาศัยนอนที่แถวรอบ ๆ สนามหลวง และได้เจอกับหญิงขอทานท้องโตแม่ลูกอ่อน และชาย-หญิงชราอีกคู่หนึ่งชวนทวนกับแม่ไปด้วยกัน ทวนได้รู้ในภายหลังว่า ชายชราเคยเป็นโรคเรื้อน แม่ตอนนี้จะรักษาหายแล้ว แต่ก็กลายเป็นคนพิการ นิ้วกุด ทั้งสามคนแอบอาศัยอยู่ในสุสานรถไฟ หรือบริเวณพักรถไฟที่ปลดระวางแล้วในตรอกไฟ จำนวนมากมายนั้น มีคนพิการที่เคยเป็นโรคเรื้อนอาศัยอยู่มากมายนับร้อย โดยมีชายชราเป็นเหมือนหัวหน้า ทวนได้ค้นพบว่าคนผู้พิการถูก ปรังหน้าตาอัปลักษณ์ น่าเกลียดน่ากลัว เหล่านั้น ล้วนมีน้ำใจอันประเสริฐ วันเวลาที่อยู่นั้น บางขณะเหมือนมีสายลมเย็นชื่นพัดมาสู่ชีวิตอันร้อนแล้ง มีแสงสว่างวูบไหวขึ้นในคืนวันอันมืดมัวของทวน แต่ความสดีไม่ดีของแม่ก็นำเรื่องราวอันวุ่นวายมาสู่ชุมชนอันเจียบสงบของคนเหล่านั้น ครึ่งแล้วครึ่งเล่า ทวนรักแม่แต่ก็ไม่อยากให้แม่ทำอย่างที่ทำอยู่ ไม่อยากได้ยินใครพูดถึงแม่ในทางไม่ดี แม้รู้ว่าเป็นเรื่องจริง จะมีสิ่งใดช่วยปลดปล่อยจิตใจดวงน้อย ๆ อันบอบช้ำที่โดนเหยียดไปมาระหว่างความหวังกับความขมขื่น ความฝันกับความจริง หรือเขาจะต้องติดปีกความฝันโยนบินไปพร้อมกับแม่

ตาราง 54 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของทวน

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	ลักษณะทั่วไป	คนแปลกหน้า
	หมวดความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
2.	สัตว์บก	1. ลูกสิงห์ลูกค่าง 2. หมาบ้า

1.8 เรื่อง **เวลา** แต่งโดย ชชาติ กอบจิตติ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2537 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์โสภณการพิมพ์ ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ตัวละครเอกของเรื่อง ตั้งใจไปดูละครเวทีเรื่อง เวลา ที่ได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นละครเวทีที่น่าเบื่อที่สุด สร้างโดยนักศึกษา ละครเวทีเรื่องนี้สะท้อนเรื่องราวชีวิตคนชราในสถานสงเคราะห์

คนชราแห่งหนึ่ง ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) รู้สึกสำนึกผิดที่ได้ปล่อยช่วงเวลาของครอบครัวไปโดยไม่ได้เหลียวแลชีวิตความเป็นอยู่สารทุกข์สุกดิบของลูกสาวและภรรยาจนสูญเสียทุกสิ่งไปแล้ว เงินทองและชื่อเสียงก็ไม่สามารถซื้อช่วงเวลาของครอบครัวกลับมาได้ เขารู้สึกสำนึกผิดเมื่อนึกถึงวันงานศพของลูกสาวที่เขายังไม่มีเวลาจัดการให้ปล่อยให้ภรรยาจัดการทุกอย่าง แม้เป็นช่วงเวลาสุดท้ายของลูกสาวตนเอง เขาจึงเปรียบดาทของตนเองว่าเป็นพ่อที่ใจดำ ดังเช่นภรรยาของเขาว่าได้อยู่เสมอตั้งแต่วันที่ลูกเกิดจนกระทั่งถึงวันที่ลูกตาย เขาไม่มีความรับผิดชอบขาดคุณสมบัติของหัวหน้าครอบครัวที่ดี เมื่อเวลาล่วงเลยผ่านไปสุดท้ายชีวิตของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ไม่เหลือใครข้างกาย สูญเสียทั้งลูกและภรรยา ทุกอย่างในโลกล้วนเป็นสิ่งที่จิตปรุงแต่งขึ้นมาทั้งสิ้น สมมุติขึ้นมาสนองกิเลสแค่นั้นทุกอย่างมันไม่ใช่ของเราเลย ละครเวที่เรื่องนี้ได้ปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยไม่สนใจผู้ชมละคร นักแสดงดำเนินเรื่องราวไปเรื่อยทำให้ผม (ผู้กำกับภาพยนตร์) ตระหนักถึงจักรกรรมแห่งชีวิตที่ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน

ตาราง 55 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ผู้กำกับภาพยนตร์)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	คนแก่
2.	เครือญาติ	พ่อที่ใจดำ

1.9 เรื่อง **ฝั่งแสงจันทร์** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2541 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์เอโนเวล พล เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีอาชีพเป็นชาวดังเกในน่านน้ำฝั่งทะเลตะวันออกจากทะเลไทย ผ่านเวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย วิถีชีวิตของชาวดังเกมีความรักความผูกพันกับท้องทะเล ซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากิน ต้องทนทุกข์ยากลำบากตรากตรำกับชีวิตที่ตกอับแร้นแค้นไร้สิ้นความหวัง เผ้ารอคอยอย่างมีความหวังว่า สักวันหนึ่งจะพบประสพกับความสุขในชีวิต จึงใช้ชีวิตไปตามยถากรรม มีชีวิตอยู่ไปวันหนึ่ง ๆ ขาดเป้าหมายในชีวิต พลมินิสัญญารักความอิสระเสรีทั้ง ๆ ที่มีชีวิตจมอยู่ในปลักตมแห่งทุกข์หาเลี้ยงชีพด้วยการเอาหยาดเหงื่อแรงงานของตนไปทำงานแลกกับเงินตรา สู้ทนกับอุปสรรคฝ่าฟันชีวิตไปอย่างไร้จุดหมาย ผากโชคชะตาไว้กับการเสี่ยงโชคการพนัน แสวงหาเสพสุขจากการดื่มสุราและเที่ยวชั่งโสเภณี ท่ามกลางคลื่นชีวิตที่ทุกข์ระทมแต่เต็มอ้อมชุ่มชื่นใจจากน้ำใจของมิตรไมตรีที่แวดล้อม นอกเหนือจากหน้าที่ประจำในฐานะลูกเรือดังเก เขาได้ใช้เวลาว่างในทุกเสี้ยววินาทีสังเกตการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อรวบรวมชะตากรรมบนเรือลำนั้น ตลอดจนผู้คนที่พักปะบันที่เรื่องราวผ่านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไปพร้อม ๆ กัน จนในที่สุดเมื่อเขาได้พบตัวตนที่แท้จริง จึงได้อำลาชีวิตชาวดังเกผันตัวเองสู่การเป็นนักเขียนนวนิยาย พยายามส่งผลงาน

เข้าตีพิมพ์ในนิตยสารหลากหลายฉบับ และลงนามแข่งขันการประกวดตลอดมา ประชาคม ลุนาชัย ประสบความสำเร็จจากการเขียนนวนิยาย โดยได้รับรางวัลนักเขียนดีเด่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติเป็นเครื่องตอบแทนความอุตสาหะวิริยะจากเรื่อง “ผ่องแสงจันทร์”

ตาราง 56 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพล

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	1. ชายหน้าเคร่ง 2. ชายชรา 3. เด็ก ๆ 4. เด็กน้อย 5. เด็กบ้านป่า
2.	กีฬา	เทพบุตรคิวงทอง
3.	บันฑิต	1. ผู้ชนะเลิศ 2. นักชนะเลิศผู้สงบเสถียร
4.	การพนัน	1. นักพนันผู้ล้มละลาย 2. ทาสการพนัน 3. ชายเจ้าสำราญ 4. เจ้าสำราญ
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
5.	สัตว์บก	1. หมู 2. ไ้เสือ
6.	สัตว์น้ำ	1. ปลาในกระป๋อง 2. สัตว์ทะเลที่กระหายหิว
7.	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	ไ้จุมูกมด
8.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	สัตว์ทะเลที่กระหายหิว
9.	ส่วนของร่างกายสัตว์	1. เขี้ยวตัวโต 2. เขี้ยวความตาย
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
10.	การดำรงชีวิต	เจ้าไร้ศาล

1.10 เรื่อง **คนข้ามฝัน** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2544 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2543 โดยสำนักพิมพ์สหการตวันวรรณกรรม ชัฟ เป็นตัว

ละครเอกของเรื่อง มีเพื่อนสนิทชื่อว่าลัก ทั้งสองคนทำงานในเรืออวนลาก ผ่านวันเวลาในท้องทะเล รอเพียงวันแกว่ตัว หมดความหมาย และถูกโยนขึ้นบก ทั้งชีวิตเจอแต่การถูกกดขี่ข่มเหงจาก เจ้าของเรือ จากไต้ก๋ง จากคนบนเรือด้วยกัน หาความยุติธรรมให้กับชีวิตไม่เจอ หลาย ๆ คน กลายเป็นทาสยาเสพติด หลาย ๆ คนมีชีวิตอยู่ไปก็เหมือนเดนคน ไร้ค่า ไร้ความหมายในทะเล ชัก เป็นคนเรือหน้าใหม่ เขาหลงเรืออวนลากเพราะอยากฆ่าเวลาก่อนไปเรือสินค้า แต่ชีวิตเล่นตลก ทำให้เขาต้องถูกกักขังเหมือนทาสอยู่ในเรืออวนลากชนิดไม่มีกำหนดขึ้นฝั่ง ชัฟเป็นคนต่างถิ่น ที่มาทำงานเป็นลูกเรือ ถูกกรมทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ไต้ก๋งเพียงให้ความเมตตาส่งชัฟไปอยู่อีก เรือลำหนึ่งเพื่อลดความขัดแย้งที่มีต่อลูกเรือประจำ ชัฟอดทนต่อสู้ชีวิตและปกป้องตนเองให้รอด ปลอดภัย แต่เมื่อหมดหนทางสู้ที่เกินกำลังของตนจึงถูกรุมทำร้ายจนได้รับความบาดเจ็บปางตาย ในความโชคร้ายของชัฟยังมีความโชคดีที่ได้รับความเมตตาจากไต้ก๋งเพียง ทำให้รอดพ้นภัยมาได้ จึงเปรียบเหมือนชัฟเป็นผู้ลี้ภัยที่หลบหนีภัยจากการต่อสู้ชกต่อยกับคอมและสนที่เป็นเจ้าถิ่นในเรือ เปรียบกับการต่อสู้ลี้ภัยทางการเมือง หรือลี้ภัยสงคราม ชีวิตคนทำงานในเรืออวนลากโหดร้าย ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีกฎหมายรองรับความปลอดภัยและเสรีภาพถูกเหยียดหยามเป็นคนที่ไม่มีความ ให้ใครระลึกถึง ถูกนายจ้างโขกสับ ชีวิตคนเรือหลายคนเต็มไปด้วยความฝันก่อนจะพบ ความเปลี่ยนแปลงและเหตุการณ์บังคับให้เป็นลูกเรือ ชัฟมีความพากเพียรอดทนต่อสู้กับ อุปสรรค มีความมานะบากบั่น มีกัลยาณมิตรให้ความช่วยเหลือ จนรอดพ้นจากวิกฤตที่เผชิญ มีความเพียรพยายามจนประสบความสำเร็จในชีวิต จนในที่สุดจากแรกเริ่มชัฟเป็นเพียงลูกเรือ ก้าวสู่เป็นไต้ก๋ง เป็นผู้นำพาทุกคนออกเรือหาปลา ลูกเรือทุกคนให้ความเชื่อมั่น เชื่อใจ และวางใจเป็นที่ยอมรับจากทุกคนว่าชัฟเหมาะสมจะเป็นไต้ก๋งได้

ตาราง 57 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของชัฟ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การเมืองการปกครอง	1. แม่ทัพน้อย 2. ผู้ลี้ภัย
2.	ระดับชนชั้น	มนุษย์สามัญ
3.	การแพทย์	คนป่วย
4.	กฎหมาย	นักโทษ
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
5.	สัตว์บก	แมวผอม ๆ
6.	สัตว์น้ำ	ปลาน้ำลึก

ตาราง 57 (ต่อ)

ลำดับที่	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	รูปภาพ
7.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	1. สัตว์ที่ทรหด 2. ตัวมหายายร้าย
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
8.	ไม้เนื้อ	สวะลอยน้ำ
9.	ต้นไม้อ้อ	1. ต้นไม้อ้อเล็ก ๆ 2. ไม้พุ่มอ้อปลูก 3. ไม้พุ่มอ้ออากัพ 4. เศษไม้อ้อไคร้
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
10.	เครื่องมือเครื่องใช้	1. ผ้าชีริ้ว 2. ผ้าชีริ้วเก่าเปื้อนเลือด
11.	ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
12.	โลกตามธรรมชาติ	1. หอยตลับ 2. น้ำหยดเดียวในทะเล 3. เงาม้า

1.11 เรื่อง **ปีกแดง** แต่งโดย วินทร์ เลียววารินทร์ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2546 เล่มที่นำมาใช้ในการวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2544 โดยสำนักพิมพ์ศิลปกรรมพิมพ์ รุจน์ รุจิเรข ตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายชาวไทยที่ไปเรียนหนังสือและใช้ชีวิต ณ ประเทศเยอรมนีตั้งแต่เด็ก หลวงประจำ รุจิเรข พ่อของเขาเป็นหนึ่งในขบวนการกบฏที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ทำให้รุจน์ไม่สามารถอาศัยและใช้ชีวิตในประเทศไทยได้ตามปกติ ด้วยเหตุที่พ่อของเขาเป็นกบฏที่ต้องหลบหนีลี้ภัยออกจากประเทศ ส่วนแม่ของเขาก็เสียชีวิตไปแล้ว ทำให้รุจน์ต้องอาศัยอยู่กับเพื่อนของพ่อที่ประเทศเยอรมนี รุจน์เติบโตมาท่ามกลางความรักของคาร์มารอฟและไฮดี้จึงไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเด็กขาดความอบอุ่น แต่กระนั้นรุจน์ก็ยังคงมีความสงสัยอยู่เสมอว่าเหตุใดพ่อของเขาจึงต้องเป็นกบฏ รุจน์รู้สึกโกรธพ่ออยู่บ้างที่พ่อทำให้ครอบครัวของเขาต้องมาประสบกับเคราะห์กรรมเช่นนี้ ทำให้เขาไม่ได้ใช้ชีวิตในเมืองไทยอย่างมีความสุข อีกทั้งยังทำให้นามสกุลที่เขาใช้มีมลทิน ไม่ว่าจะเดินทางไปยังที่ใดก็ได้รับเพียงสายตาที่เหยียดหยามว่าเป็นคนขายชาติ รุจน์ทำงานอยู่ประจำสถานทูตไทยในประเทศเยอรมนีและเป็นนักวิเคราะห์ข่าวทางด้านการเมืองที่เก่งกาจ ความสามารถในการวิเคราะห์ข่าวสารด้านการเมืองของเขาเป็นที่ยอมรับของผู้คนระดับแนวหน้าของประเทศ เช่น เหล่าเสนาธิการชั้นผู้ใหญ่ในประเทศไทย รุจน์สามารถวิเคราะห์

สิ่งต่าง ๆ แม้กระทั่งเหตุการณ์ทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ ความสามารถ ประกอบกับความเก่งกล้าของรุจน์ ทำให้เขาสามารถเอาตัวรอดได้หลายครั้งในสถานการณ์ ที่เป็นสงครามหรือสถานการณ์คับขันที่เสี่ยงต่อชีวิต ทั้งนี้การเป็นลูกกบฏทำให้รุจน์ใช้ชีวิต อยู่อย่างยากลำบาก ต้องประสบพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย รุจน์โดนจับเข้าคุก และใช้ชีวิตอยู่ในคุกหลายต่อหลายครั้ง เพียงเพราะว่าเขาคือลูกของผู้ก่อการกบฏ รุจน์มีความเข้มแข็ง และทรหดอดทนต่อการใช้ชีวิต แม้ว่าพ่อของเขาจะเป็นกบฏทำให้ผู้คนต่างมองว่ารุจน์จะเป็น กบฏเหมือนพ่อ แต่ด้วยความเก่งกล้าและความสามารถของเขาทำให้ทางราชการไทยต่างก็ต้องการ ตัวเขามาช่วยงานทางด้านการเมือง ซึ่งก็เป็นโอกาสที่ดีที่รุจน์จะได้ตามหาคำตอบเกี่ยวกับการ ตายของพ่อ ที่อาจจะเกิดจากการฆาตกรรมทางการเมืองไม่ใช่การถูกยิงตายเพราะอุบัติเหตุ รุจน์มีความมุ่งมั่นสืบสวนหาความจริง ไม่เคยลดละความพยายามจนทำให้หาตัวผู้ร้ายที่ฆ่าพ่อ ของเขาได้ในที่สุด รุจน์มีอุดมการณ์ในการใช้ชีวิตและมีความคิดเป็นของตนเอง กระทำสิ่งใด จะมุ่งมั่นทำให้สำเร็จลุล่วงจะมีผู้ใดขัดขวางก็ไม่อาจหยุดยั้งความต้องการของเขาได้ รุจน์ไม่เคย ที่จะหลงตัวเองว่าเป็นคนเก่ง แต่เขากลับพัฒนาตัวเองอยู่เสมอโดยการฝึกฝนในสิ่งที่เขาไม่ถนัด เช่น ศิลปะการต่อสู้ การใช้อาวุธ เป็นต้น ทั้งนี้แม้ว่ารุจน์เป็นคนที่แข็งแกร่ง แต่ในด้านของความรัก รุจน์มีมุมที่อ่อนไหวไปตามธรรมชาติของมนุษย์ รุจน์รักกับสรวงมั่นคงต่อกันอย่างมาก แม้ว่าเขา จำจะต้องห่างไกลกับสรวงเป็นเวลาหลายปี และในที่สุดเมื่อสรวงเสียชีวิตไปแล้วเขาก็ยังมั่นคงกับสรวง อยู่เสมอ อีกทั้งเมื่อรุจน์พบว่า ลูกของเขากับสรวงยังมีชีวิตอยู่ เขาก็ทุ่มเทใช้เวลาในการตามหาลูก นานหลายปี พร้อมกับการทุ่มเงินจำนวนมากเพื่อตามหาลูกของตน แม้ว่าจะไม่เคยได้พบเจอกัน แม้แต่ครั้งเดียว รุจน์ทำหน้าที่ของสามีและพ่อได้อย่างดีที่สุด ท้ายที่สุดแล้วเมื่อรุจน์ได้คำตอบ ของปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิต เขาจึงพร้อมที่จะใช้ชีวิตอยู่อย่างคนทั่วไปที่ประเทศไทย อย่างเรียบง่ายพร้อมกับेमหญิงสาวที่รอเขาอยู่เสมอ

ตาราง 58 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของรุจน์ รุจิเรข

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การเมืองการปกครอง	1. ลูกคอมมิวนิสต์ชายชาติ 2. คอมมิวนิสต์กลับใจ 3. ลูกกบฏ 4. ลูกคนขายชาติ
2.	กฎหมาย	จำเลย
3.	จริยธรรม	คนเจ้าอุดมคติ
4.	ประมง	คนที่ลอยคอกกลางทะเล

ตาราง 58 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
5.	ลักษณะทั่วไป ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	คนที่อึดอัดมานาน
6.	สัตว์บก ความนึกเปรียบเทียบพืช	1. แพะรับบาป 2. พยัคฆ์ร้าย
7.	ไม้เนื้อ	จอกแทน

1.12 เรื่อง **เขียนฝันด้วยชีวิต** แต่งโดย ประชาคม ลุนาชัย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2549 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2549 โดยสำนักพิมพ์มติชน ผม (ประชาคม ลุนาชัย) ตัวละครเอกของเรื่องผจญความทุกข์ยากในการหาเลี้ยงชีวิต และพยายามทำความฝันที่จะเป็นนักเขียนใหญ่ให้เป็นจริง มีความเป็นนักสู้ชีวิต แม้มีอุปสรรคลำเคี้ยวมากมาย ไม่ท้อถอย แต่กลับมีความภูมิใจในตนเอง มีจิตใจมั่นคง พร้อมที่จะช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ผม (ประชาคม ลุนาชัย) มีบุคลิกกายภาพแตกต่างไปจากวัย ร่างกายทรุดโทรมจากการตรากตรำทำมาหากินสร้างหลักชีวิตให้ตนเอง ผู้คนที่พบเห็นจะมองว่าชายผู้นี้มีเรื่องทุกข์ใจ หน้าตาไม่สบายใจ มีหน้าที่รับผิดชอบชีวิตของตนด้วยความอดสาหัส อดทนอดกลั้นต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต ด้วยวัยเพียงยี่สิบแปดปีแต่มีภาระทำงานหาเลี้ยงชีพสร้างตนเองให้มีหลักในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากเพื่อนในวัยเดียวกัน ชีวิตจึงไม่สดใสตามวัยแต่เปี่ยมล้นไปด้วยประสบการณ์ในชีวิตที่ทรงคุณค่าของคนทีล้าปากทุกข์ยากในสังคมไทย ผม (ประชาคม ลุนาชัย) ยังขาดประสบการณ์ชีวิต อ่อนต่อโลก สัมผัสสร้างประสบการณ์ชีวิต ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ หากใช้ความเพียรพยายามในการสร้างผลงานเขียนจนกระทั่งประสบความสำเร็จได้รับรางวัลแม้ว่าต้องพบกับอุปสรรคนานับไม่ถ้วน ผลงานเขียนเมื่อร่างโครงเสร็จแล้วถูกทำลายลงเหมือนกองทรายของเด็กน้อยที่ถูกคลื่นซัดพังทลายลง ก็ไม่ละความพยายามจนท้ายที่สุดสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ อดทนอดกลั้นต่อแรงต้านของสิ่งกีดขวางได้ในที่สุดจะได้รับผลสำเร็จเป็นรางวัลของชีวิต

ตาราง 59 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของผม (ประชาคม ลุนาชัย)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การแพทย์	1. คนบ้า 2. คนสูญเสียความทรงจำ
2.	ประวัติศาสตร์	นักสู้

ตาราง 59 (ต่อ)

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพา
3.	บันเทิง	1. ไก่กวีไล่แห้ง 2. สุนทรภู่ 3. พจมาน สว่างวงศ์ 4. กาโล
4.	จริยธรรม	ดาป้อ
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
5.	สัตว์บก	เจ้าม้าแกลบ
6.	สัตว์ปีก	1. เจ้าแมลงลาย 2. ผีเสื้อตัวน้อย
7.	สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ	เต่า
8.	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	ลูกหนอนตัวน้อย ๆ
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
9.	การดำรงชีวิต	หุ่นขี้ผึ้ง
10.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่ง และประทีนกาย	เพชรเม็ดงาม
	ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ	
11.	โลกตามจินตนาการ	1. เทวดา 2. เทวดาตัวน้อย ๆ

1.13 เรื่อง **พลั่วไปในพรายเวลา** แต่งโดย ผาด พาสีกรณ์ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2559 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2558 โดยสำนักพิมพ์แพรว มาราดา เป็นตัวละครเอกของเรื่องเป็นสาวสวยลูกครึ่งไทย-อเมริกันเติบโตในเมืองนอก พ่อแม่แยกทางกัน ครั้นกลับมาเมืองไทยเกิดผิดใจมีเรื่องทะเลาะกับบิดาจึงแอบหลบหนีเดินทางเข้ามากรุงเทพมหานคร ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีที่อยู่อาศัยที่แน่นอน ระหว่างทางโบกรถเจอรถสปอร์ตหรูของปรัชญ์ หนุ่มใหญ่นักธุรกิจรูปหล่อ มีครอบครัวแล้ว ทั้งคู่ลัดพันกันแบบเพื่อนร่วมทาง มาราดาเป็นคนต่างถิ่นที่ปรัชญ์พบเจอระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาแอบนอนหลับอยู่ในรถของปรัชญ์พร้อมกับลี้ม ถูกขำผัดไว้ในรถของปรัชญ์ ทั้งสองคนมีความผูกพันกันในช่วงเวลาสั้น ๆ จากนั้นก็พลัดพรากจากกันไปเป็นเวลา 15-16 ปี มาราดากลับไปเรียนต่อต่างประเทศ และกลับมาในบทบาทนักข่าวที่ทำข่าวสงครามในต่างประเทศ หาเวลากลับมาพักผ่อนในกรุงเทพฯ เข้าหุ้นทำงานเป็นผู้จัดการผับให้กับเพื่อนคนหนึ่ง ผับของเพื่อนตกแต่งสถานที่เก๋ ๆ มีนักดนตรีแจ๊สเล่นเพลงกล่อมหนุ่มสาว

ที่เข้ามาเที่ยว สถานที่นี้ทำให้มารดาได้เจอปลิวหนุ่มน้อยวัยรุ่นนักดนตรี มารดาพูดโน้มน้าวใจ ปลิวโดยการสรรหาถ้อยคำมาพูดเล่าเรื่องราวชีวิตในอดีตของตนให้ปลิวได้ฟัง พูดเล่าเรื่องได้ประทับใจ มารดามีลักษณะนิสัยเป็นผู้มีความคิดอิสระ เชื้อมั่นในตัวเองสูง มีความสามารถเชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ชอบใช้ชีวิตสันโดษทำตามใจที่ปรารถนา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มารดารู้สึกถูกชะตาไปกับปลิวเพราะมีส่วนคล้ายคลึงกับปรัชญ์ ปลิวหนุ่มน้อยคนนี่เองที่ได้ชักลากชักนำให้หล่อนถลาลึกกลับไปเจอ ปรัชญ์อีกครั้งหนึ่ง

ตาราง 60 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของมารดา

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เชื้อชาติและสัญชาติ	1. จีพีซี 2. เด็กจีพีซีเร่ร่อน
2.	ที่อยู่อาศัย	1. กะเหรี่ยง 2. ไอ้เด็กกะเหรี่ยง
3.	ลักษณะทั่วไป	คนถูกสาป
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
4.	สัตว์ในนิยาย	นางเงือก

2. นวนิยายดีเด่นผู้แต่งหญิง รางวัลหนังสือนวนิยายดีเด่น จากการประกวดหนังสือดีเด่น ของคณะกรรมการการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ 16 เรื่อง จากผู้แต่ง 8 คน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

2.1 เรื่อง **วงเวียนชีวิต** แต่งโดย สีฟ้า รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2515 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2536 โดยสำนักพิมพ์รวมสาส์น (1977) จำกัด แสนดีเป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีอาชีพเป็นครูสาวจากบักซ์ใต้ เดินทางเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ เพื่อหนีความอับอายจากการถูกคู่หมั้นทอดทิ้ง แสนดีรู้สึกผิดหวังกับความรักที่มีต่อราเชิด หากแสนดีได้ศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกต่อเมืองนอก พัฒนาตนเองให้มีการศึกษาสูงขึ้นน่าจะมีโอกาสในการเลือกแต่งงานมีคู่ครองที่มีระดับเท่าเทียมกันเสมอเท่าเทียมราเชิดได้ ด้วยความงามและความเป็นกุลสตรี แสนดีจึงประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แสนดีมีทั้งความเก่ง ความสามารถและความสวยเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงเก่งมีความสามารถ สวยสง่างาม มีเกียรติ ทะเยอทะยาน ก้าวทันยุคสมัยใหม่ มุ่งมั่น เอาชนะอุปสรรคในชีวิต เรียนรู้จากบทเรียนของชีวิตที่ล้มเหลวในเรื่องความรัก เปลี่ยนความผิดหวังในความรักเป็นทะเยอทะยานสู่การมีชีวิตที่ดีในเมืองหลวง แสนดีเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพจากครูป้านนอกเป็นสาวสมัยโสกา การปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพการแต่งกายให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ เปลี่ยนทัศนคติการมองโลกไม่ให้อึดอัดเอาเปรียบ พัฒนาความคิดให้เท่าทันเล่ห์เหลี่ยม

และเป็นที่หมายปองของชายหลายคนแต่เธอก็ตัดสินใจแต่งงานกับ ชพนฯ มหัท รัฐมนตรีพหุหมาย เมื่อสามีเสียชีวิต ทำให้แสนดีได้เปลี่ยนชีวิตก้าวสู่ชีวิตที่มีเกียรติเป็นคุณหญิงแม่หม้ายที่รูปสวย รวยทรัพย์ เป็นที่กล่าวถึงสถานะทางสังคมของแสนดีหลังจากที่ ชพนฯ มหัท สามีเสียชีวิต เนื่องจากอุบัติเหตุ ทำให้หลายคน ต่างพากันเรียกแสนดีว่า แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร ก่อนที่ ชพนฯ มหัท เสียชีวิตมีข่าวยืนยันว่าจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แสนดีจึงถูกเปรียบว่าเป็นแม่หม้ายที่มั่งมีได้มรดกทรัพย์สินเงินทองได้รับเกียรติยศ ได้รับการยกย่องจากสังคมในฐานะเป็นภรรยาของว่าที่นายกรัฐมนตรีเปรียบเหมือนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องประดับที่ได้รับจากสังคม ประดู่เครื่องเพชรที่มีค่าราคาแพง แสนดีเป็นผู้หญิงที่มีความดีงามกตัญญูต่อผู้มีพระคุณยอม ตอบแทนบุญคุณของคุณหญิงเจริญจิตที่รักและเอ็นดูแสนดี แสนดีได้ใช้ประสบการณ์เป็นบทเรียน แก้ไขปัญหาชีวิตของตนเองได้อย่างน่าสรรเสริญ อุปสรรคปัญหาของชีวิตผลักดันให้แสนดี หมุนวงเวียนชีวิตไปสู่เส้นทางแห่งเกียรติยศของชีวิตได้ดังตาม

ตาราง 61 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแสนดี

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	1. หญิงเจ้ามารยา 2. สตรีสันคิต 3. สาวสมัยโสภา 4. แม่หม้ายทรงเครื่องเพชร
2.	ระดับชนชั้น	บุณชนสาวน้อย
3.	กฎหมาย	นักโทษประหาร
4.	บันเทิง	1. นางเอก 2. ซินเดอเรลล่า
5.	เชื้อชาติและสัญชาติ	แขกขาว
6.	ธุรกิจ	แม่แคชเชียร์หน้าน้ำผึ้ง
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
7.	สัตว์บก	เนื้อ
8.	สัตว์น้ำ	ปลา
9.	สัตว์เลื้อยคลาน	1. งูพิษ 2. กิ้งก่า
10.	ส่วนของร่างกายสัตว์	1. เหยื่อ 2. เหยื่อล่อปลา

ตาราง 61 (ต่อ)

ลำดับที่	ความนึกเปรียบเทียบพืช	รูปภาพ
11.	ไม้ดอกไม้ประดับ	1. ดอกไม้ 2. ดอกไม้ประดับ 3. ดอกทิวลิป
12.	ไม้เถา หรือ ไม้ยืนต้น	กระดังงาสนไฟ
13.	ไม้น้ำ	เศษสวะ
14.	ผัก	ผัก
15.	ผลไม้	1. มะม่วงสุก 2. พวงมะม่วงสุก
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
16.	การดำรงชีวิต	รูปหุ่น
17.	สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง	เรือ
18.	เครื่องมือเครื่องใช้	เศษผ้าชิ้นเล็ก ๆ
19.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบประเพณี	ภาพเขียนอย่างวิจิตร
20.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและประติณกาย	ทองบริสุทธ์
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
21.	โลกตามจินตนาการ	เทพธิดา
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ		
22.	โลกตามธรรมชาติ	น้ำ
ความนึกเปรียบเทียบอาหาร		
23.	สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน	ขนมหวาน

2.2 เรื่อง **ไฟหลงเชื่อ** แต่งโดย อรุณมนัย์ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2520 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2520 โดยสำนักพิมพ์บรรณกิจ สีลา เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีความมุ่งมั่นมีอุดมการณ์ในชีวิต มีการศึกษาสูง เก่งมีความสามารถ ทะเยอทะยานถือตัวว่าตนเก่งที่สุด มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงมาก สีลาตกเป็นเหยื่อของทาสอารมณ์มักจะแสดงอารมณ์โกรธหุดหิดอารมณ์เสียไม่พอใจผู้คนและสิ่งรอบตัว สีลาเรียนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงสร้างความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองจนลืมหัด จึงมีนิสัยขี้โมโหหุดหิด และว่ากล่าวตู่ถูกผู้อื่นที่มีการศึกษาน้อยกว่าตน ไม่รู้จักความพอใจในสิ่งที่ตนมี คนรอบข้างทำสิ่งใดที่ไม่ทันต่อความต้องการของสีลา สีลาจะแสดงอารมณ์โกรธโมโหไม่พอใจออกมาให้เห็น

ลีลาเป็นเด็กกำพร้ามีสติปัญญาดี เรียนเก่ง รูปร่างงดงาม เป็นบัณฑิตที่มีความสามารถได้รับความเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากทุก ๆ คนในครอบครัว ได้รับความรักจากพ่อแม่และพี่ ๆ ลีลาเป็นน้องคนเล็กจะได้รับการปกป้องดูแลความปลอดภัยจากพี่ ๆ ที่มีประสบการณ์มากกว่า คอยเฝ้าระวังและระวังทุกซอกทุกมุมให้กับผู้เป็นน้องเสมอ ลีลาใช้ชีวิตตัวเองเป็นศูนย์กลาง เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมจากพี่ ๆ แสวงประโยชน์ของตนมากกว่าจะเสียสละเพื่อคนอื่น ลีลามักจะเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้เสียสละ ลีลาได้รับการเลี้ยงดูและสอนงานบ้านงานเรือนจากพี่สะใภ้ ลีลาได้รับแรงกดดันจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพี่บุษพี่สะใภ้ จนกระทั่งลีลาออกมาใช้ชีวิตด้วยตนเองจึงไม่อยากลำบาก อยากใช้ชีวิตให้สบายแบบมีคนรับใช้ ลีลารับบัวมาเป็นสาวใช้ส่วนตัวได้ทดสอบงานบัวให้เป็นลูกมือช่วยทำอาหาร บัวแสดงความรู้สึกว่า หากไม่มีลีลาคอยเป็นผู้บงการ คอยสั่ง กำกับและควบคุมให้บัวทำหลายอย่าง ในระหว่างกำลังปรุงอาหารน่าจะสะดวกใจและคล่องตัวมากกว่ามีลีลาอยู่ด้วย ลีลาทำหน้าที่การงานที่ดี เป็นที่พอใจของผู้บังคับบัญชา เมื่อแต่งงานลีลาก็มีสามีดีเป็นสุภาพบุรุษ นับว่าลีลาเป็นผู้หญิงที่โชคดี แต่ลีลาไม่เคยพึงพอใจกับสิ่งที่ตนมี หลงมัวเมากับค่านิยมทางวัตถุ ลีลามีจิตใจมึนปรักกับความจริงที่ทุกคนที่มีความสุขกว่า ร่ำรวยกว่า เป็นเหตุให้ลีลาลุ่มหลงราคะนอกใจสามีแอบคบชายชู้ ร่ำรวยทรัพย์สินเงินทองเพื่อให้สนองความปรารถนาของลีลาที่อยากมีชีวิตหรูหราเท่าเทียมเพื่อน ลีลาไม่มีความสุขในการใช้ชีวิต สำนึกผิดต่อศีลธรรม ไม่รู้จักหักห้ามแรงปรารถนาที่เหมือนไฟลุกเผาไหม้ใจและกายตนตลอดเวลา หาความสุขที่แท้จริงไม่ได้

ตาราง 62 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลีลา

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพา
1.	การเมืองการปกครอง	นายกรัฐมนตรี
2.	เพศและวัย	เด็กสาว ๆ
3.	เครือญาติ	น้องคนเล็ก
4.	การศึกษา	1. นิสิตชั้นสูง 2. บัณฑิต
5.	กฎหมาย	1. ทนาย 2. ผู้พิพากษา 3. ผู้บงการ
6.	สัตว์บก	1. นางแมว 2. จระเข้

ตาราง 62 (ต่อ)

ลำดับที่	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	รูปภาพ
7.	สัตว์ปีก	1. นกน้อย 2. นกตัวน้อย 3. ลูกนก
8.	สัตว์เลื้อยคลาน	จระเข้
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
9.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและประพินกาย	สิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ
ความนึกเปรียบเทียบเวลา		
10.	เวลา	กลางวัน

2.3 เรื่อง **บุษบกใบไม้** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2528 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2543 โดยสำนักพิมพ์ดับเบิลนายน์ สามภพ เป็นตัวเอกของเรื่อง มีอาชีพข้าราชการป่าไม้ผู้มีอุดมคติต่อสู้กับอิทธิพลของการตัดไม้ทำลายป่า สามภพไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือของใคร ชื่อตรงในหน้าที่การงาน รักความสันโดษ ไม่ยอมให้ผู้ใดมาบงการชีวิตโดยใช้อำนาจที่เหนือกว่า ปิทองตกหลุมรักสามภพชายหนุ่มป่าไม้ชื่อตรงชื่อสัตย์ในหน้าที่การงาน พุดตรงไปตรงมาและรักศักดิ์ศรีเกียรติของตนเป็นอย่างมากซึ่งผิดแผกแตกต่างจากคนอื่นในกลุ่มอาชีพเดียวกัน สามภพพุดจู้จี้ขี้บ่นเหมือนชายแก่ชราที่ชีวิตกังวลใจ รอบครอบเคร่งครัดในทุก ๆ เรื่อง สภาพความจริงจังเคร่งครัดกับระเบียบในการทำงาน ซึ่งแตกต่างจากปิทองที่ใช้ชีวิตอิสระเสรีไร้สาระไม่ตั้งหลักให้แก่ชีวิต ยังขาดความรับผิดชอบในชีวิตจึงถูกสามภพพุดบ่นเรื่องการใช้ชีวิตไปในทางที่ไม่เกิดประโยชน์ สามภพเป็นคนหัวแข็งไม่เชื่อในความคิดของผู้อื่น มีความมุ่งมั่นในงานที่รัก รู้สึกล้มเหลวผิดหวังเมื่อป่าไม้ที่เขาดูแลแผ้วถางมอบบำรุงให้เติบโตกลับถูกเผาไหม้เพื่อเอาผลประโยชน์ สามภพต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่หนักในการพิทักษ์รักษาป่าไม้ โชคดีที่ครอบครัวของสามภพเข้าใจและให้ความอบอุ่นใจทุกครั้งทีกลับมามบ้าน สามภพเป็นคนที่มีพลังมีความสามารถทำตามอุดมการณ์ของตนที่ตั้งเป้าหมายไว้ ผนวญสู่ท้นฝ่าฟันอุปสรรคของชีวิตให้ผ่านพ้นไปได้ ทุกครั้งที่กลับมามบ้านได้อยู่กับยายและเล่นกับหลานที่รัก สามภพมีความสุขสบายใจที่ไม่ต้องรับภาระที่หนักเหมือนงานที่รับผิดชอบดูแล รู้สึกว่ามีตัวตนมีคุณค่าต่อบุคคลในครอบครัว ซึ่งต่างกับคุณค่าของสามภพที่มีต่องานป่าไม้ที่ถูกแอบตัดและเผาป่า สามภพท้อแท้ใจทุกครั้งที่ได้ยินข่าวเรื่องป่าไม้ถูกทำลาย

ตาราง 63 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของสามภพ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การเมืองการปกครอง	กัปตัน
2.	เพศและวัย	1. เด็กหนุ่มตึกคณอง 2. หนุ่มพอบ้าน
3.	เครือญาติ	คุณปู่
4.	การแพทย์	คนบ้า
5.	บันเทิง	พระเอก
6.	ศาสนา	1. อนุศาสนาจารย์ 2. ไอลัอนุศาสนาจารย์
7.	ลักษณะทั่วไป	1. คนพิเศษ 2. ผู้แก้ปัญหา 3. มนุษย์หิน
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
8.	สัตว์บก	1. ลิงค่าง 2. หมูในเล้า 3. ม้าแข่ง 4. แกะขาว
9.	สัตว์เลื้อยคลาน	คางคก
10.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	ตัวประหลาด
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
11.	ไม้เนื้อ	บัวเหนือน้ำ
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
12.	การดำรงชีวิต	หุ่
13.	เครื่องมือเครื่องใช้	เครื่องมือ
14.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์	1. สิ้นค้าค้างแวง 2. ไม้บรรทัด

2.4 เรื่อง **รัตนโกสินทร์** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล ราวรัตนวชิรยาศี ๒๕๓๐ เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยสำนักพิมพ์อักษรโสภณ พัก เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นหนุ่มเชื้อสายจีนที่เกิดในแผ่นดินไทยช่วงปลายรัชกาลที่ ๑ ในตอนแรกเจ้าสัวผู้บิดาหมายมั่นจะให้พักสืบทอดกิจการการค้าของที่บ้าน จึงคิดจะส่งพักไปเรียนหนังสือที่เมืองจีน แต่แม่พลับมารดาอยากจะให้พักได้ดีทางราชการของไทยมากกว่า ซึ่งก็สนใจผู้เป็นแม่ พักมีลุงซึ่งเป็นพี่ชาย

แม่พลับรับราชการทหารใหญ่โต เมื่อมาเห็นหน่วยงานของפקก็ถูกใจหมายมั่นจะส่งเสริมให้פקเอาดีทางทหารเหมือนท่าน อีกด้านหนึ่งสั่มจิ้น พี่สาวของפקก็ออกเรือนกับลูกชายข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มีตำแหน่งเป็นถึงตุลาการ คือ คุณพระราชพินิจจัย พักจึงมีโอกาสติดสอยห้อยตามคักลอกหนังสือให้ท่านจนชำนาญด้านวิชาการเกี่ยวกับกฎหมาย พักมีหน้าที่การงานดำรงตำแหน่งตุลาการว่าความ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรมเที่ยงตรง ซื่อตรงต่อหน้าที่การงานไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง พักมีความรักในวัยหนุ่ม รักแรกของפקนั้นคือ แม่ช้อง พักหลงรักและหมายปองแม่ช้องซึ่งเป็นหลานสาวของคุณพระราชพินิจจัย แม่ช้องเป็นหญิงงามที่มีสถานะสูงกว่าพัก พักเจียมเนื้อเจียมตัวว่าตนเป็นผู้ต่ำศักดิ์ไม่คู่ควรกับแม่ช้องหลานเจ้าพระยาผู้สูงศักดิ์ ต้องใช้เวลาในการสร้างหลักมั่นคง สร้างเกียรติยศศักดิ์ศรีให้สูงเพื่อเสมอเท่าศักดิ์ของแม่ช้อง รักแรกของפקกลับไม่สมหวัง ด้วยความเป็นคนทะเยอทะยานใฝ่สูงของแม่ช้อง จึงเป็นโอกาสให้פקได้พบคู่แท้ของตนคือ แม่เพ็ง ซึ่งโชคชะตาบันดาลให้פקได้มีโอกาสช่วยเหลือเกื้อกูลตั้งแต่ยังเป็นเด็กหญิง เมื่อได้มาพบกันอีกครั้งในวัยที่เติบโตเป็นสาวน้อยทั้งงดงามทั้งกายและใจ แม่เพ็งหญิงที่פקหมายปองเป็นลูกเจ้าคุณปลัดทูลฉลองวังหน้า เป็นสาวชาววังซึ่งยากนักที่คนปรกติธรรมดาเช่นפקจะเข้าไปเกี่ยวพาราสีได้ พักจึงเกิดอาการทุกข์เพราะวิตกกังวลจะไม่สมหวังในความรักครั้งนี้ พักเป็นผู้ที่รักเดียวใจเดียว ไม่อ่อนไหวคิดนอกใจซื่อสัตย์ในความรักที่มีต่อแม่เพ็ง พักจึงมีแต่ความรักอันมั่นคงให้เพียงผู้เดียวตลอดไป

ตาราง 64 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของพัก

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	เด็ก
2.	ระดับชนชั้น	มนุษย์เดินดิน
3.	บ้านเกิด	1. พลายงาม 2. อิเหนา 3. ชุนแผน 4. ท่านเปาเล่งญู
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
4.	สัตว์บก	1. กระต่าย 2. กระต่ายหมายจันทร์
	ความนึกเปรียบเทียบพืช	
5.	ต้นไม้	ไม้แข็ง
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
6.	การดำรงชีวิต	หุ่
7.	สิ่งที่เกี่ยวกับธรรมชาติ	ชวาน

2.5 เรื่อง **ไฟทะเล** แต่งโดย กัญญชล รางวัณนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2531 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2534 โดยสำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์ ชับ เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นชายหนุ่มชาวประมงผู้มีนิสัยใจนักเลง ใจร้อน อยากทำอะไรก็จะทำทันที แต่ก็ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนแก่ใคร ตรงไปตรงมา ใจกว้าง จริงใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ชับเป็นผู้ที่มีฐานะดีในระดับหนึ่งของหมู่บ้าน แม้จะเป็นพ่อม้าย แต่ก็เป็นพี่ชายของสาวเล็กสาวใหญ่มากมาย วันหนึ่งจับได้พบกับลิซล สาวชาวกรุง เนื่องด้วยลิซลมางานศพของน้าชาย ชับหลงรักลิซลทันที พยายามเอาใจทุกอย่าง โดยเข้าหาทางนางบัวเพื่อนผู้เป็นแม่ของลิซล ด้วยนางบัวเพื่อนชอบคนรวย อีกทั้งในขณะนั้น ระนองพี่ชายของลิซลตกงานพอดี ชับจึงช่วยเหลือโดยการพาไปฝึกการทำประมง แต่ด้วยระนองเป็นคนรักสบาย และเอาแต่ใจ ชับจึงต้องเหนื่อยและอดทนเป็นอย่างมากกับการสอนระนองให้รู้จักการจับปลาได้หมึก แต่ชับกอดทน ด้วยมีลิซลเป็นเป้าหมาย ชับพยายามทำทุกวิถีทาง เพื่อให้ลิซลย้ายจากกรุงเทพ มาอยู่ใกล้ ๆ เขา โดยความร่วมมือของนางบัวเพื่อน นางบัวเพื่อนมาอยู่กับระนอง เพื่อมาคอยดูแลลูกชายสุดรักสุดสวาท เพราะหวังว่าจะทนต่อการทำงานหนักอย่างงานประมงไม่ได้ นางบัวเพื่อนแสร้งว่าตนไม่สบาย หลังจากนั้นนางก็ส่งข่าวไปบอกลิซล ลิซลเป็นห่วงแม่มากจึงมาอยู่ดูแลแม่ เมื่อลิซลมาอยู่กับนางบัวเพื่อน ชับจึงใช้โอกาสนี้เอาชนะใจหล่อน ทั้งช่วยเหลือพี่ชายหล่อนให้มีงานทำ ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในครอบครัวของหล่อน แม้ว่าหล่อนจะไม่ต้องการ เพราะเกรงใจและไม่อยากให้เขามาดูถูกว่าครอบครัวหล่อนเกาะเขากิน แต่แม่และพี่ชายหล่อนพอใจกับความช่วยเหลือที่ชับหยิบยื่นให้ ชับพยายามแสดงให้ลิซลเห็นว่าเขารักลิซลด้วยความจริงใจ และสุดท้ายลิซลจึงใจอ่อนและตกลงแต่งงานใช้ชีวิตอยู่กับชับ หลังจากแต่งงานกันลิซลก็ไปอยู่บ้านชับและคอยช่วยเหลือกิจการงานต่าง ๆ ของแม่สามีอยู่เสมอ ด้วยบ้านของชับไม่ชอบคนเกียจคร้าน ฝ่ายชับเองนั้นจำได้เสนอให้ช่วยขนส่งสินค้าหนีภาษีเพราะจะได้เงินเยอะ ชับปฏิเสธข้อเสนอของจำ แต่คนที่สนใจและทำงานผิดกฎหมายนี้กลับเป็นระนองพี่ชายของลิซล ครั้นชับรู้ว่าระนองทำงานผิดกฎหมายจึงขอเรือคืน ระนองไม่พอใจได้หนีไปทำงานกับจำและได้นางสาวรลเป็นเมีย แต่นางสาวรลมีขู่วระนองจึงฆ่าตัวตาย และพยายามหนีการจับกุม เมื่อลิซลไปหาด้วยความเป็นห่วงระนองกลับจับลิซลเป็นตัวประกัน และเหตุการณ์นี้ทำให้ลิซลแท้งลูก ตำรวจตัดสินใจวิสามัญระนอง เนื่องจากเขาไม่ยอมมอบตัว ทั้งยังมีอาวุธปืนไว้ในครอบครองและพร้อมจะทำร้ายคนอื่น ส่วนลิซลหลังจากรักษาตัวจนหายเป็นปกติ ก็ได้กลับไปอยู่กับชับอย่างมีความสุข

ตาราง 65 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของชั้น

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	บันเทิง	1. พระเอกหนัง 2. เจ้ายุทธจักร 3. เทียนหย่า
2.	ธุรกิจ	นายจ้างที่ไม่หน้าเลือด
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
3.	สัตว์เลื้อยคลาน	งู
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
4.	โลกตามจินตนาการ	1. ไอ้ยักษ์หัวโต 2. เจ้าชู้ยักษ์

2.6 เรื่อง **ตุ๊กตามนุษย์** แต่งโดย ศรีฟ้า ลดาวัลย์ ราวฉนวนนิยายดีเด่น พ.ศ. 2534 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2534 โดยสำนักพิมพ์โชคชัยเทเวศร์ แป้วแหวน เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ปรัชญุกชายประवालและนวลวรรณขับร้องด้วยความประมาทชนอนันต์ และดวงเดือน บิดามารดาของแป้วแหวนเสียชีวิต หมอผ่าคลอดช่วยชีวิตแป้วแหวนทารกผู้รับเคราะห์กรรมเป็นเด็กกำพร้าตั้งแต่เกิดให้รอดกำเนิดล้มตายโลก ลุงเดชน์และป้าลัดดาของแป้วแหวนอุปถัมภ์เลี้ยงดูโดยให้ครอบครัวของปวริชรับผิดชอบเลี้ยงดูแป้วแหวน แป้วแหวนมีผิวพรรณผุดผ่องหน้าตาน่ารัก สงบเสงี่ยม ไม่ดื้อ ไม่แสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ใด ๆ นัยน์ตากลมดำ ขลิบ ริมฝีปากหยักมุมปากเหมือนยิ้ม ลักษณะหน้าตาน่ารักเหมือนตุ๊กตาไร้ความรู้สึก ไม่ร่าเริง ไม่แจ่มใส ไม่หวาดกลัวตื่นเต้น ร่างกายสมบูรณ์ ตั้งแต่ตอนแรกเกิดแป้วแหวนมีพัฒนาการที่ช้า ส่งผลต่อการรับรู้ทางประสาทสัมผัส ไร้ความสามารถในการเรียนรู้ แป้วแหวนมีหน้าตาสวยงาม ดวงตากลมโตนัยน์ตาดำขลิบสวยโดดเด่น ไม่ยอมพูด เกิดมาจนอายุสามขวบยังไม่ยอมพูด มีพัฒนาการช้ากว่าเด็กปกติ ไม่ไหวรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบใจ ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่พอใจ มีความบกพร่องทางสมองที่ใคร ๆ มักเปรียบว่าแป้วแหวนเป็นเด็กโง่ไม่มีสมอง ไม่ค่อยฉลาด สติปัญญาไม่สมบูรณ์ ทุกคนมองว่าแป้วแหวนเป็นเพียงเด็กที่เหมือนตุ๊กตาสวยงามน่ารักเป็นเพียงของเล่นที่ไร้ชีวิต แต่แป้วแหวนเป็นมนุษย์ที่มีอารมณ์ความรู้สึก ความปรารถนาทางเพศ แป้วแหวนขาดความรักและความอบอุ่น เป็นลูกกำพร้าที่ไม่เคยได้รับไอรักจากผู้ให้กำเนิด แป้วแหวนไม่ชอบเรียนหนังสือจึงได้มาทำงานเป็นพนักงานต้อนรับแผนกประชาสัมพันธ์ของโรงแรมของปณณญา ใช้หน้าตาสวยงามยิ้มต้อนรับแขกเท่านั้น โลกของแป้วแหวนไม่มีอะไรซับซ้อน คิดอะไรก็พูดออกมา แสดงออกมา แป้วแหวนมองโลกในแง่ดี ไม่คิดร้าย ไม่โกรธหรือคิดเอาโทษผู้ใด

ด้วยความสวยและมีจิตใจดีทำให้แป้วแหวนเป็นคนสวยที่มีคุณค่า แป้วแหวนไม่สนใจต่อคำเรียกที่เหยียดหยามไม่ให้เกียรติ เป็นคนไร้เดียงสาอ่อนต่อโลก ดวงลักษณะขอบหูตบระชดประชันพิศมที่รักและเอ็นดูแป้วแหวนให้แต่งงานกับเพิ่มบุญซึ่งเป็นพี่ชาย แม้ใครต่อใครพากันหัวเราะเยาะในความไม่สมประกอบของสมองแป้วแหวนที่เป็นเหมือนตุ๊กตาของเล่นที่ไม่มีชีวิตจิตใจ แป้วแหวนกลายเป็นตุ๊กตามนุษย์ที่มีชีวิต ถูกบงการชีวิตมาแต่กำเนิด ถูกเลือกให้เป็น ถูกจัดสรรชีวิตมาโดยตลอด แต่แป้วแหวนเป็นตุ๊กตาล้มลุกที่เป็นมนุษย์ถูกผลักให้ไปในทิศทาง ด้วยแป้วแหวนไม่เคยขัด ให้ความเคารพเชื่อฟังคุณนายสมพิศ และสามีอย่างเพิ่มบุญมาโดยตลอด แป้วแหวนมองทุกคนในแง่ดี ไม่คิดอิจฉาริษยา ไม่คิดโกรธเคืองผู้ใดที่หัวเราะเยาะความไม่ปกติของสมองเหมือนตุ๊กตาที่ถูกผลักให้ล้มแล้วก็ลุกกลับมามั่งตรงเหมือนเดิม เปรียบได้กับจิตใจของแป้วแหวนที่ถูกกระทบกระเทือนด้วยถ้อยคำรุนแรง แป้วแหวนไม่ใส่ใจในคำพูดนั้นกลับมีจิตใจที่ปกติ ซื่อตรง และรักดี เป็นลูกสะใภ้ที่ดีของคุณนายสมพิศและเป็นภรรยาที่ตรงตามทั้งรูปร่างและจิตใจของเพิ่มบุญ ทำที่สุดแป้วแหวนเข้ารับการผ่าตัดที่ทันสมัย ช่วยให้แป้วแหวนมีสมองที่หายเป็นปกติได้ เพื่อให้ได้ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์กลับคืนมา

ตาราง 66 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของแป้วแหวน

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	1. เด็กยังไร้เดียงสา 2. เด็กไร้เดียงสา 3. หญิงสาวโง่ 4. ผู้หญิงโง่ ๆ 5. เด็กเล็ก ๆ 6. เด็กโง่ 7. เด็กไม่มีสมอง
2.	เครือญาติ	ลูกสะใภ้ตุ๊กตาล้มลุก
3.	ระดับชนชั้น	เจ้าหญิง
4.	การแพทย์	ยายปัญญาอ่อน
5.	บันเทิง	1. มาริลิน มอนโร 2. พระเวสสันดร
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
6.	สัตว์บก	1. ลิง 2. ช้หมา 3. หมาแมว

ตาราง 66 (ต่อ)

ลำดับที่	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	รูปภาพ
		4. ลูกแมว
		5. ควาย
		6. วัวควาย
		7. ลูกเนื้อ
		8. กวาง
7.	สัตว์ปีก	1. นก
		2. นกแก้วนกขุนทอง
		3. ลูกไก่อยู่ในกำมือ
8.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	ลูกสัตว์
9.	ส่วนของร่างกายสัตว์	เหยี่ยว
	ความนึกเปรียบเทียบพืช	
10.	ไม้ดอกไม้ประดับ	1. ดอกไม้หอมหวาน
		2. ดอกกุหลาบแรกแย้ม
		3. แมยี่หุบ
11.	ไม้น้ำ	เศษสวะ
12.	ต้นไม้	ซุง
	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	
13.	สิ่งต่าง ๆ ในโลก	1. แม่เหล็ก
		2. แม่เหล็กใหญ่
14.	การดำรงชีวิต	1. หุ่น
		2. หุ่นซีฟิ่ง
15.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบประเพณี	1. ภาพวาดผู้หญิงโบราณ
		2. ตุ๊กตา
		3. ตุ๊กตาสวย ๆ
		4. ตุ๊กตาไชลาน
		5. ตุ๊กตาทหยก
16.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์	1. สินค้า
		2. สินค้าราคาถูก ๆ
	ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ	
17.	โลกตามจินตนาการ	นางฟ้า
	ความนึกเปรียบเทียบอาหาร	
18.	สิ่งเกี่ยวกับการกิน	ขนมอร่อย ๆ

2.7 เรื่อง **นิรมิต** แต่งโดย แก้วเก้า รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2539 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2554 โดยสำนักพิมพ์ทรีบีส์ บริษัทอักษรโสภณ ภูวง เป็นตัวละครเอกของเรื่อง และกังคิ ไทวัน เป็นจินตนาการของภูวงที่เนรมิตจากอำนาจพิเศษทำให้ภาพวาดจินตนาการเป็นตัวเป็นตนขึ้นมาได้ แต่แล้วกลับควบคุมมันไม่ได้ และมันกลับก้าวเข้ามาหาเขาเพื่อที่จะทำลายเขาลงเสียเอง ภูวง เป็นผู้สร้างมนุษย์ทั้งสองคนนี้ขึ้นมาโดยใช้ความสามารถในการวาดรูปของเขาเพื่อสร้างกังคิให้เป็นตัวแทนของเขา ทำในสิ่งที่เขาทำไม่ได้ เป็นไม่ได้ ภูวงสร้างกังคิขึ้นมาจากความโกรธแค้นของเขา จึงทำให้กังคิมีแต่ความชั่วร้ายเป็นปีศาจร้ายที่ไม่มีชีวิตจิตใจ มีแต่ทำลายไม่มีชีวิตจิตใจ มีแต่ความโหดร้ายทารุณ เจ้าภูวงและเจ้าแสงหล้าเป็นรัชทายาทสืบทอดวงศ์ตระกูลแห่งแคว้นสวาระ เจ้าเครือรัฐพี่ชายของภูวงเป็นข้าป่วยตาย เจ้าหอหลวงบิดาของภูวงสุขภาพทรุดหนักในขณะที่ลี้ภัยสงคราม ภูวงสืบทอดตำแหน่งเจ้าหอหน้าแห่งแคว้นสวาระ ภูวงรักงานศิลปะ ดนตรี ชอบสิ่งสวยงามละเอียดอ่อนของชีวิต ไม่ชอบชีวิตที่ต้องบุกบั่นยากลำบากในป่าดง ความเฉียบขาดกับระเบียบตามกฎหมายของทหาร ภูวงจึงสร้างกังคิขึ้นมาเป็นตัวแทนที่โหดร้ายทารุณ มีความเข้มแข็งอดทน ชอบความรุนแรง และรักในการทำสงคราม ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เจ้าภูวงไม่มี เมื่อเจ้าแสงหล้าได้สัมผัสกับตัวตนของกังคิ เจ้าแสงหล้าคิดจะกำจัดภูวงให้จบชีวิตไปโดยไม่โยยตีในความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับเจ้าภูวง เจ้าแสงหล้าเปรียบภูวงเหมือนหมาตัวหนึ่งที่ไร้ค่าไร้เกียรติไม่มีผู้ใดให้ความสนใจกับผู้ที่ไม่มีบทบาทสำคัญในบ้านเมือง ภูวงชอบเก็บตัวอยู่ในที่มืดไม่เปิดเผยตัวตน รู้แจ้งเห็นจริงในทุกความเคลื่อนไหวของกังคิ และเจ้าแสงหล้า การเก็บกักตัวอยู่ในที่มืดมักจะไม่มีใครมองเห็นตัวตนเปรียบได้กับการที่ถูกมองข้ามอย่างคนไร้คุณค่าหมดความสำคัญใน ณ ที่นั้น เจ้าแสงหล้าถูกกังคิครอบครองทั้งศักดิ์ศรีและเกียรติยศ กังคิเป็นผู้เดียวที่เจ้าแสงหล้าไม่กล้าแสดงอำนาจกดขี่ข่มเหง ยอมอยู่ภายใต้การบังคับควบคุมของกังคิ เจ้าแสงหล้าอยู่ใกล้ชิดกับกังคิแต่ก็หาความปลอดภัยให้แก่ชีวิตตนไม่ได้ จึงตกอยู่ในอำนาจร้ายของกังคิ กังคิถูกสร้างขึ้นมาให้เป็นตัวแทนของภูวงในด้านการออกรบทำสงคราม ถูกสร้างขึ้นจากความโกรธตัวเองของภูวง เพื่อให้ประเทศชาติอยู่รอดปลอดภัย ภูวงจึงวาดภาพสร้างให้กังคิทดแทนในบุคลิกที่ภูวงไม่มี กังคิมีแววตาแหลมคมน่าเกรงขามประดุจอวรุณที่ใช้ทำร้ายคู่ต่อสู้ สายตาแสดงความมีอำนาจไม่เกรงกลัวผู้ใด พร้อมจู่โจมแสดงความเหี้ยมโหดทำให้ผู้คนรอบข้างหวาดระแวง เกรงกลัวภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นในท่าทีของกังคิ ภูวงจึงเกิดสำนึกผิดคิดสร้างอีกคนหนึ่งขึ้นมาเพื่อปราบกังคิ แต่ครั้งนี้ภูวงได้สร้างจากความรัก ความดี ใส่สะอาดบริสุทธิ์ทำให้เกิดเป็นไทวัน ภูวงต่อสู้กับกังคิโดยมีไทวันมาช่วยเหลือ กังคิและไทวันถูกไฟไหม้ในกระท่อมร้างที่ภูวงได้เผาเพื่อจบเรื่องราวทุกสิ่งทุกอย่าง

ตาราง 67 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของภูวง

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	ระดับชนชั้น ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	เจ้าชาย
2.	สัตว์บก	1. ไอลูกหมา 2. ไอลูหมาโลโครก
3.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	สัตว์น้อย
4.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบประเพณี ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ	รูปปั้น
5.	โลกตามจินตนาการ ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	อสูร
6.	โลกตามธรรมชาติ ความนึกเปรียบเทียบเวลา	เงา
7.	เวลา	กลางคืน

ตาราง 68 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของกังคิ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	ระดับชนชั้น ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	เจ้านาย
2.	สัตว์บก	1. แมว 2. เสือ 3. พญาแห่งสัตว์
3.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	1. พญาแห่งสัตว์ 2. สัตว์ร้าย
4.	สัตว์ในนิยาย ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	สาวพญา
5.	การดำรงชีวิต ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ	หุ่นยนต์
6.	โลกตามจินตนาการ ความนึกเปรียบเทียบเวลา	1. พญาภัย 2. ปีศาจ
7.	เวลา	กลางวัน

2.8 เรื่อง **ข้ามสีทันดร** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2540 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2550 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี เดือนสิบ เป็นตัวละครเอกของเรื่อง มีปัญหาทุกข์ใจเรื่องดวลน้องชายติดยาเสพติดและปัญหาชีวิตมากมาย ยูพราเพื่อนสนิทของเดือนสิบพยายามบอกให้เดือนสิบลืมปัญหาที่บ้านและความกังวลในเรื่องของลำธารคนรักไปก่อน ยูพรารู้สึกสงสารอยากช่วยผ่อนคลายจึงชวนเดือนสิบไปเที่ยวแอฟริกาใต้กับคณะทัวร์ ที่มี ชีวาทม์ เป็นหัวหน้าคณะ ได้พบกับเที่ยงวัน ชายหนุ่มที่เพิ่งผ่านการบำบัดจากการติดยาเสพติดมานานนับสิบปี เดินทางมาเที่ยวกับนางสาวท้าวผู้เป็นแม่ ระหว่างเดินทางทุกคนในทัวร์ต่างตื่นตากับทิวทัศน์และความงดงามที่มีความสวยงาม เที่ยงวันเพียงคนเดียวที่มีที่ท่าไม่แยแสต่อสิ่งที่พบเห็น มักจะแยกตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ด้วยรู้สึกอึดอัดกับสายตาแปลก ๆ ของบางคนในคณะทัวร์ แต่ก็พยายามทำใจยอมรับสภาพความเป็นจริง เขาเริ่มสังเกตและทำความเข้าใจกับเดือนสิบ และหันมาเอาใจใส่มารดาที่คอยเฝ้าตามตัวเขาด้วยความห่วงใยครั้งแรกเที่ยงวันรู้สึกหวาดระแวงเดือนสิบ เพราะคิดว่าเดือนสิบเป็นเหมือนคนอื่น ๆ ที่อยากรู้เรื่องการติดยาของเขา แต่เมื่อเห็นความร่าเริงสดใส ความจริงใจและความเป็นกันเองของเดือนสิบ และยูพรา เที่ยงวันรู้สึกไว้วางใจ จนเล่าเรื่องที่ตนเคยติดยาเสพติดให้เดือนสิบได้รับรู้ เดือนสิบขอให้เที่ยงวันช่วยดวลให้กลับมาใช้ชีวิตที่สดใส เมื่อกลับถึงเมืองไทยเที่ยงวันได้ช่วยพาดวลน้องชายผู้ติดยาของเดือนสิบไปบำบัดยังบ้านพิชิตใจ บำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ทุกอย่างเป็นไปได้ด้วยดี ทุกคนมีความหวังที่จะเห็นการเลิกยาของดวล แต่แล้วดวลก็มีอาการดื้อต่อต้านอยู่ต่อไปในบ้านพิชิตใจได้ ด้วยอาการเสียนยา เขาจึงหนีออกจากบ้านพิชิตใจ และกลับไปหาเพื่อนเพื่อแสวงยาอีก นายดำเกิง ผู้เป็นพ่อโกรธมากที่ดวลหนีออกมา ดวลถูกตำรวจจับข้อหาเมียยาเสพติดไว้ในครอบครองและข้อหาลักทรัพย์ ทำให้นายดำเกิงอับอายที่มีลูกชู้ยา ชู้ขโมย ชู้คุก เดือนสิบได้เตือนสติว่าให้ยอมรับความจริง และช่วยกันให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ดวล เพื่อให้เขาสามารถมีกำลังใจในการเลิกยาดวลสัมผัสได้ถึงความรักที่พ่อมีต่อดวล ดวลจึงตัดสินใจหักดิบเลิกยาอย่างเด็ดขาด

ตาราง 69 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเดือนสิบ

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	ผู้หญิงสอดรู้
2.	เครือญาติ	มารดา
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
3.	สัตว์ปีก	นก

2.9 เรื่อง **จำหลักไว้ในแผ่นดิน** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2542 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2541 โดยสำนักพิมพ์ดอกหญ้า เจ้าหญิงโสคนเทีย เป็นตัวละครเอกของเรื่อง สตรีกษัตริย์ผู้เข้มแข็งในสมรภูมิรบเดินทางหลบหนีภัยจากกัมพูชาเดินทางเข้ามาชายแดนไทยหวังพึ่งพาความช่วยเหลือจากทางการไทย ในช่วง พ.ศ. 2518-2522 ผู้อพยพชาวกัมพูชาหลบหนีเข้ามาชายแดนไทยมากมาย ด้วยพระมหากรุณาธิคุณแห่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้สภากาชาดไทยจัดสร้างศูนย์ลี้ภัยชาวกัมพูชาขึ้น ณ บ้านเขาล้าน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด เขตชายแดนไทย-เขมร ผู้อพยพลี้ภัยต่างได้รับน้ำใจไมตรีจากชาวไทยให้ที่พักพิง ทำให้เจ้าหญิงโสคนเทียพบผู้ชายผู้รักที่รับราชการทหารและเป็นชาวยุโรป มีความรอบรู้มากกว่าชาวบ้านคนอื่น ๆ ให้ความช่วยเหลือทั้งดูแลและสอดแนม ให้ความช่วยเหลือคอยรับใช้เป็นอย่างดีจนกระทั่งไว้วางใจ เจ้าหญิงโสคนเทียร่วมมือกับมหามิตรในการกอบกู้เอกราช มุ่งมั่น เสียสละทำงานไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ทุ่มเทแรงกายแรงใจไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยโดยได้รับกำลังใจจากสุ ดวงใจของเจ้าหญิงโสคนเทียแทบสลายพ่ายแพ้แก่สมรภูมิลี้ภัย เมื่อรู้ภายหลังว่าผู้เป็นมิตรของมณฑาทองเพื่อนสนิท แพทย์หญิงผู้อ่อนโยนมีเมตตาธรรม ทำให้เจ้าหญิงโสคนเทียตัดสินใจเลือกกระหน่ำหน้าทีและหัวใจ หนักใจทั้งปัญหาบ้านเมืองและเจ็บปวดกับความผิดหวังในรักครั้งนี้กลายเป็นเพียงความทรงจำที่ดี เจ้าหญิงโสคนเทียผู้เด็ดเดี่ยวมุ่งมั่น ปฏิบัติงานของตนด้วยความรับผิดชอบสูงต่อหน้าที่ มีความรักชาติบ้านเมืองรักเพื่อนร่วมชาติ รักมิตรและครอบครัว

ตาราง 70 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเจ้าหญิงโสคนเทีย

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การเมืองการปกครอง	ผู้ทรงอุดมการณ์
2.	เพศและวัย	สตรีแข็งแกร่ง
3.	ระดับชนชั้น	1. เจ้าหญิงผู้ลี้ภัย 2. ราชนารีผู้มีศรีและมีศักดิ์ 3. นางพญา
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
4.	สัตว์บก	1. แม่เสือ 2. นางเสือ
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
5.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและประทีนกาย	เพชรเม็ดงาม
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
6.	โลกตามจินตนาการ	1. นางอัปสร 2. นางอัปสรานครวัด

2.10 เรื่อง **ใต้เงาตะวัน** แต่งโดย ปิยะพร คักดีเกษม รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2543 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2554 โดยสำนักพิมพ์อรุณ ฉาย เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ที่ตายด้วยปมปริศนาถูกฆาตกรรม การตายของฉายมิใช่การฆ่าตัวตายอย่างที่ทุกคนกล่าวหาว่า หนีความผิดที่ฉ้อโกงทุจริตยักยอกเงินของบริษัทเพื่อนสนิท หาทางออกจุดจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย ริน่าลูกสาวคนเดียวของฉายไม่เชื่อเช่นนั้น จึงเสาะหาความจริงพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ชื่อตรงของบิดา เพื่อลบล้างความผิดที่ถูกใส่ร้ายให้แปดเปื้อนมีมลทิน ริน่าหาข้อมูลหลักฐานการตายของบิดา โดยมีกรณีช่วยเหลือดำเนินจัดการเรื่องตามที่ขอให้ทุกอย่าง คอยปลอบประโลมความทุกข์เศร้าใจ ไม่ปล่อยให้ริน่าเดียวดายอ้างว้าง ให้กำลังใจให้เข้มแข็ง การพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของบิดาครั้งนี้ ทำให้ริน่าค้นพบความจริงว่า พ่อฉายไม่ได้สวยงามสว่างไสวดังตะวันอย่างที่ริน่าคิดไว้เสมอมา ไม่ใช่เรื่องพ่อฉายโกงเงินบริษัทของอาเภียรติเพื่อนรัก แต่เป็นเรื่องที่บิดาแอบมีครอบครัวที่อังกฤกับคนรักเก่า สิ่งนี้แปดเปื้อนทำร้ายจิตใจริน่ากับมารดา พ่อฉายไม่เคยละเลยหน้าที่ ในการให้ความรักและความอบอุ่นกับครอบครัวกับริน่าเช่นใดก็ให้ครอบครัวนี้เช่นกัน ทำให้ริน่าไม่โกรธบิดา กลับรู้สึกดีใจที่บิดาทำหน้าที่ได้ไม่ขาดตกบกพร่อง ริน่ายอมรับกับความจริงของบิดา ทั้งด้านสว่างของคุณงามความดีความบริสุทธิ์ชื่อตรง และด้านมืดที่แอบแฝงปิดบังซ่อนเร้น การยอมรับความจริงของชีวิตเป็นเรื่องที่ทำให้เจ็บปวด แต่การไม่ยอมรับความจริง กลับให้ความปวดร้าวยิ่งกว่า การเผชิญหน้ากับความจริงที่เข้มข้นอย่างกล้าหาญจึงเป็นคุณสมบัติสูงส่งข้อหนึ่งของความเป็นมนุษย์ ทำให้ก้าวพ้นความลวงไปสู่ธาตุแท้ของผู้อื่นและของตนเอง

ตาราง 71 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของฉาย

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เครือญาติ	1. พ่อตัวอย่าง 2. พ่อผู้ประเสริฐ 3. พ่อผู้แสนดี
2.	กฎหมาย	ผู้บริสุทธิ์
3.	บันเทิง	ผู้เปิดม่าน
4.	ศาสนา	พระ
5.	จริยธรรม	บุคคลผู้ทรงธรรม
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
6.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและประติณกาย	เกราะ
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
7.	โลกตามจินตนาการ	เทพเจ้า
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ		
8.	โลกตามธรรมชาติ	แสงสว่างของดวงตะวัน

2.11 เรื่อง www.คุณย่า.com ผู้แต่ง ดวงใจ รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2545 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2544 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี คุณวิฑูเป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นผู้สูงอายุที่น่าสมัย ผู้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาสู่กลุ่มผู้สูงอายุริเริ่มสร้างเว็บไซต์เพื่อกลุ่มคนสูงอายุใช้ชื่อว่า www.คุณย่า.com คุณวิฑูเป็นผู้ที่สวยสง่างาม ร่าเริง คล่องแคล่ว เป็นมหาเศรษฐีที่ดินผู้เพียบพร้อมทั้งฐานะชาติตระกูลและมีคุณสมบัติผู้ดี แต่งงานตั้งแต่อายุ 16 ปี หลังเรียนจบชั้นมัธยมเข้าพิธีสมรสกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เป็นพ่อม่ายเมียทิ้งและร่ำรวยจากมรดกที่ดินที่ได้รับตกทอดมาจากบรรพบุรุษ มีอายุมากกว่าคุณวิฑู 2 รอบ เป็นผู้ดี สุภาพเรียบร้อย รักและตามใจคุณวิฑูทุกอย่าง มีชีวิตที่มั่งมีศรีสุขจนเสียชีวิตเมื่ออายุ 80 ปี ในขณะที่คุณวิฑูอายุ 56 ปี คุณวิฑูมีเชิธรเป็นบุตรชายเล็กกว้างกับภรรยา มีธรรเป็นหลานชายที่รักและสนิทสนมกับคุณย่าวิฑูอย่างมากไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด ธรรักย่าวิฑูมาก มองว่าคุณย่าวิฑูเป็นคนสนุกสนาน มองโลกในแง่ดี มาโดยตลอด สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของย่าไม่ว่าเมื่อใด ย่าจะเห็นเป็นเรื่องสนุกที่ย่าจะอยู่กับปัญหาได้โดยไม่คิดว่าเป็นปัญหา และสามารถเล่าให้ผู้อื่นฟังได้อย่างเปิดเผย โดยไม่ปิดบังใด ๆ คุณย่าวิฑูมีเพื่อนรักตั้งแต่สมัยเรียน 4 คน คือ พรลภา เสาวภาคย์ รัตนา และแคลรา พรลภาเป็นเพื่อนที่คุณวิฑูสนิทสนมมากที่สุดเพราะหลายสิ่งที่คุณย่าวิฑูเล่าให้พรลภาฟังพรลภาเป็นสาวโสด ไม่มีสามี เป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยที่หลานธรเรียนอยู่ มีลูกศิษย์หลายคนและหนึ่งในนั้นคือวิชาญ เรียนเก่ง มีฐานะยากจน มุ่งมั่นตั้งใจ เป็นคนดี กตัญญูรู้คุณ และเป็นครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ให้คุณย่าได้เรียนรู้สิ่งนำสมัยใหม่เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและชดเชยช่วงวัยรุ่นของคุณย่าวิฑูที่ขาดหายไป คุณย่าวิฑูมีเพื่อนมากมายแต่ละคนต่างก็มีทั้งปัญหาเรื่องราวของชีวิตแตกต่างกันไป คุณวิฑูส่งมอบกำลังใจและเอื้อเฟื้อจนเจือเพื่อนทุกคน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตพูดคุยปลอบประโลมกันอยู่เสมอ คุณย่าวิฑูชักชวนเพื่อน ๆ และวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องกับคุณวิฑูให้มาเขียนบทความถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตลงเว็บไซต์ ให้ความรู้แก่คนทุกวัย โดยเฉพาะวัยผู้สูงอายุ ตั้งใจเปิดร้านค้าเพื่ที่มีทุกสิ่งครบวงจรไว้บริการสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับเว็บไซต์ www.คุณย่า.com หลังจากที่คุณย่าวิฑูเริ่มเข้าที่ วิฑูต้องมาพบว่าตนเองป่วยเป็นมะเร็งที่ตับขอให้หมอปิดเรื่องนี้ไว้เป็นความลับ และบริหารจัดการกับพินัยกรรม วันหนึ่งวิฑูจัดงานเลี้ยงขึ้นเพื่อที่จะบอกและสั่งลาทุกคน ในเวลาไม่นานวิฑูก็จากไปอย่างสงบ ทุกคนจึงช่วยกันทำ www.คุณย่า.com ให้สำเร็จตามความตั้งใจของคุณย่าวิฑู

ตาราง 72 แสดงข้อมูลความถี่เปรียบเทียบของคุณย้าวิฑู

ลำดับที่	หมวดความถี่เปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	1. ผู้หญิงนักกิจกรรม 2. เด็กเล็ก
2.	เครือญาติ	แม่สุดพิเศษ
3.	การศึกษา	เด็กอนุบาล
4.	ระดับชนชั้น	ผู้ดีเก่า
5.	การแพทย์	คนปัญญาอ่อน
6.	บันเทิง	1. ดาราโทรทัศน์ 2. นักเล่านิทาน
7.	ธุรกิจ	1. เศรษฐีแม่ม่าย 2. เจ้าแม่
8.	ลักษณะทั่วไป	ผู้สังเกตการณ์

2.12 เรื่อง **หนึ่งฟ้าดินเดียว** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2547 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2546 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี เมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต เป็นตัวละครเอกของเรื่อง ชายหนุ่มผู้ต่ำศักดิ์ ที่เป็นทหารรับใช้ คนโปรดของเจ้าหลวง และพระชายาผู้ครองนคร เนื่องจากเมืองรามมีความรู้ความสามารถรอบด้าน กล้าหาญชาญชัย ฉลาดหลักแหลม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดี กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ จึงเป็นที่โปรดปรานเอ็นดู เป็นที่ไว้วางพระทัยของเจ้าผู้ครองนคร เมืองรามได้พบกับเจ้าหญิง ระยับนเตร หลานสาวเจ้าผู้ครองนคร ในงานเลี้ยงของคุ้มเจ้าหลวง เขาได้รับหน้าที่ให้ดูแล ความปลอดภัยของพระญาติที่มาในงาน โดยเฉพาะเจ้าหญิงระยับนเตรที่ชอบขี่ม้า และจะพาเมืองราม ไปด้วยเสมอ แต่เจ้าหญิงมักเอาแต่ใจ ชอบกลั่นแกล้งเมืองราม แสดงอาการชิงชังเมืองรามเสมอ เพื่อเก็บงำความรู้สึกของตนที่มีต่อเมืองราม ด้วยตนมีศักดิ์เป็นเจ้าหญิงไม่ควรที่จะมารักกับไพร่ แต่หล่อนก็มีใจต่อต้านหัวใจตนเองได้ จึงมักไม่พอใจเวลาที่มีหญิงอื่นมาเข้าใกล้เมืองราม หลังจากได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายเลมฉาง (ผู้ดูแลนาของเจ้าครองนคร) ก็ได้ย้ายไปอยู่ริมแม่น้ำ ตรงข้ามกับเรือนของเจ้าหญิงระยับนเตร และเจ้าน้อยสิงห์พ่ของเจ้าหญิงระยับนเตรก็ให้เขา ช่วยสอนหนังสือให้เจ้าหญิง ทั้งคู่จึงได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น และรู้ใจของกันและกัน เจ้าหญิงระยับนเตร มีเจ้าชายเมืองอื่นมาสู่ขอแต่ก็ปฏิเสธ เพราะหล่อนรักเมืองราม จนตรอมใจและป่วยหนักที่ไม่ได้ แต่งงานกับเมืองราม แต่ด้วยความรักลูกสาวมากที่สุดหัวใจ เจ้าน้อยสิงห์ผู้เป็นพ่อของเจ้าหญิง จึงยอมให้เจ้าหญิงแต่งงานกับเมืองราม ท่ามกลางการคัดค้านของเหล่าพระญาติด้วยเห็นว่า เมืองรามเป็นไพร่มาก่อน แต่ฝ่ายเจ้าหลวงและพระชายาผู้เป็นเจ้าลูกเจ้านายของเจ้าหญิง รวมถึง

เจ้าน้อยสิงห์และหม่อมเสลาผู้เป็นพ่อแม่นั้นไม่ได้รังเกียจเมืองรามแต่อย่างใด แม้เมืองรามจะเป็นไพร่มาก่อน แต่ก็มีความรู้ความสามารถ และมีนิสัยใจคอเป็นที่พอใจ อีกทั้งกำลังเป็นใหญ่เป็นโตด้วยตำแหน่งนายเลี่ยมฉาง หลังจากเมืองรามและเจ้าหญิงระยัชนะตรงแต่งงานกัน ทั้งคู่ก็มีลูกด้วยกันสองคน คนโตเป็นผู้หญิง คนเล็กเป็นผู้ชาย แต่ในขณะที่เจ้าหญิงให้กำเนิดลูกคนที่สองได้เพียงไม่กี่วัน เมืองรามก็ได้รับมอบหมายให้ไปบุกเบิกกอบกู้เมืองเชียงแสน เนื่องจากตอนนั้นกลายเป็นเมืองร้าง เจ้าหลวงจึงมีรับสั่งให้เมืองรามติดตามเจ้าอินตะ และเจ้าน้อยปัญญา ไปบุกเบิกในครั้งนี้ ด้วยความวิริยะอุตสาหะในการทำเพื่อบ้านเมืองอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย เมืองรามจึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็น “พญาเมืองรามรักษาเขต”

ตาราง 73 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของเมืองราม หรือพญาเมืองรามรักษาเขต

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	ระดับชนชั้น	1. ไพรชั้นล่าง 2. ไพร 3. ไพรเจ้า 4. บ่าว
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
2.	สัตว์บก	1. จัวควาย 2. เนื้อไ้
	ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ	
3.	โลกตามธรรมชาติ	คว้น, เปลว

2.13 เรื่อง **มัลลยสามชาย** แต่งโดย ว.วินิจฉัยกุล ราวรัตนวชิรยุคนั้น พ.ศ. 2551 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2551 โดยสำนักพิมพ์บริษัทศรีราชา จำกัด ลอออร เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เติบโตมาช่วงปลายรัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสตรีที่มีชีวิตยืนยาวถึง 5 แผ่นดิน มีชาติตระกูลสูง กำพร้าแม่ตั้งแต่อายุน้อย เมื่อแม่เสียชีวิตลอออติดตามคุณป้าจรวาย เข้าวังถวายตัวเป็นคุณข้าหลวงตั้งแต่อายุ 10 ปี ลออเป็นเด็กไม่เล่นหัวซุกซนอย่างเด็กอื่น เรียบร้อย วานอนนอนง่าย หน้าตาดี ผิวพรรณสะอาดสะอ้าน ทำทางเรียบร้อยและเกิดมามีสกุลสูง อ่อนหวาน เต็มใจรับใช้ผู้ใหญ่เป็นที่ถูกอกถูกใจเจ้านาย เสด็จฯ ประทานนามใหม่ให้ว่า “ลอออร” หญิงที่มีความดีและความงามบริสุทธิ์ประดุจมาลัยวางตนได้สมฐานะสมเกียรติเป็นที่รัก และยกย่องนับถือของทุกคน ลอออมีชีวิตรการแต่งงานถึงสามครั้ง ตามยุคสมัยนั้น เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่สำหรับลอออมีพฤติกรรมในการครองตนด้วยคุณงามความดี

และประเพณีตามกรอบประเพณีที่ดั่งาม จึงได้รับการยอมรับจากคนในสังคมแม้ว่าจะแต่งงานหลายครั้ง ลอออร์กี่ไม่ลดทอนคุณค่าของตน ตั้งเมื่อรุ่นสาวอายุ 17 ปี แต่งงานกับยศน้องชายของประยงค์นางข้าหลวง เป็นลูกสาวเจ้าพระยาพลธร หลังจากยศไปเรียนต่างประเทศยังไม่ทันได้จบการศึกษาอยากกลับบ้านเพราะทนความลำบากต่างแดนไม่ไหว เป็นลูกชายหัวแก้วหัวแหวนคนเดียวของท่านผู้หญิงพลธร ยศพบรักถูกใจลอออร์ที่งานเลี้ยงต้อนรับการกลับมาของตน หลังจากนั้นได้มาสู่ขอลอออร์เป็นศรีสะใภ้ในบ้านพลธร ยศเป็นนักเรียนนอกโก๋ทรูพูดภาษาอังกฤษได้ไพเราะไม่ทำงานทำการ ส่วนลอออร์สร้างความพึงพอใจ เป็นที่รักน่าเอ็นดู ทุกคนชื่นชมในความนอบน้อมขยันขันแข็ง มีฝีมือในงานบ้านงานเรือนมัดใจทุกคน จึงเป็นเหตุให้กลายเป็นหอกกลับไปทิ่มแทงยศผู้ซึ่งรู้สึกน้อยใจเมื่อถูกเปรียบเทียบกับไม่มีอะไรดีคู่ควรกับภรรยา ด้วยความเบื่อหน่ายในการนั่ง ๆ นอน ๆ จึงชวนคนน้องได้มารับใช้ในบ้าน ออกเที่ยวเสเพลไปรู้จักช่องยี่สุนเหลืองพบกับทองโพร้าหญิงบริการผู้ซึ่งคุณแม่ลี้มเลียงไว้เหมือนลูกยศหลงใหลกระทั่งพาเข้ามาอยู่ในเรือน คุณป้าจรรยาออกความคิดให้ลอออร์ขอลายยศมาซื้อบ้านไว้ติดกับบ้านของเจ้าคุณเทพ ฯ ลอออร์ไปมาหาสู่บ้านราชคฤ์ดีเพื่อเยี่ยมสราญ ได้พบเจ้าคุณเทพเป็นสุภาพบุรุษ สงสารลอออร์ที่ทุกข์เรื่องของยศ หลังจากสราญคลอดลูกเสียชีวิตทั้งแม่และลูก ลอออร์สงสารหนูยี่มที่กำพร้าแม่เหมือนตนและเกิดความรัก ความเข้าใจเจ้าคุณเทพที่สูญเสียภรรยาและลูก ลอออร์ได้แต่งงานครั้งที่สองกับเจ้าคุณเทพ ราชคฤ์ดี หรือนายพันโทพระสุรกิจฯ แม้ว่าจะไม่ร่ำรวยพรั่งพร้อม เป็นคนพูดน้อย เคร่งครัดรับผิดชอบสูงเรื่องงาน ลอออร์อดทนทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือนที่ดี จนท่านผู้หญิงราชคฤ์ดียอมรับ ลอออร์ได้ลูกชายคนแรกของตระกูลราชคฤ์ดี นำความยินดีมาสู่บ้านราชคฤ์ดี ภายหลังเจ้าคุณเทพฯ ได้เลื่อนยศเป็น นายพันเอกพระยาโยธาบดี ลอออร์เต็มตื่นไปด้วยความขอบคุณสามีที่ดีเป็นโชคชะตาให้พบกันเพื่อหยิบยื่นสิ่งที่ยศมิอาจให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์มั่นคง เกียรติยศ และความภูมิใจ ตำแหน่งคุณหญิงโยธาบดี ลอออร์ได้ครอบครองอย่างสง่างาม ลอออร์พิสูจน์ให้ทุกคนได้เห็นเนื้อแท้ของตนที่รักษาคุณค่าของตนด้วยการรักเกียรติรักคฤ์ดีศรี เลือกคู่ครองที่เหมาะสมคู่ควรและเห็นในคุณค่าของลอออร์ ซึ่งต่างจากคุณยศที่ไม่รักษาให้เกียรติ ทอดทิ้งลอออร์ไปมีผู้หญิงคนใหม่ที่ต่ำคฤ์ดี ด้อยทั้งชาติตระกูลและการศึกษา ต่อมาลอออร์ตัดสินใจแต่งงานครั้งที่สามกับเจ้าดิเรกรูจผู้มีใจรักลอออร์ ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ทั้ง ๆ ที่ลอออร์ผ่านประสบการณ์การครองคู่มาแล้วถึงสองครั้ง และความสัมพันธ์ครั้งใหม่นี้กับชายผู้มียศถาบรรดาคฤ์ดีเชื้อสายเจ้าทางเหนือ มีอาชีพเป็นแพทย์หนุ่มรูปงามที่มีอายุต่างจากลอออร์มาก ลอออร์วางตนและครองตน จนได้รับการยกย่องเชิดชูจากทุกคนรอบข้าง ทำให้ชีวิตการครองคู่ของลอออร์ไม่ผิดธรรมเนียม ผู้คนต่างให้เกียรติยกย่องในคุณค่าของลอออร์

ตาราง 74 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของลอออร

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	1. สาวน้อยแรกรัก 2. สาวน้อยแรกออกเรือน 3. สาวน้อย 4. นางแพศยา 5. ผู้ใหญ่ 6. หญิงสองผัวสามผัว 7. แม่มาสาว 8. หญิงมา 9. แม่มา
2.	บันฑิต	1. แม่ศรีมาลา 2. ศรีมาลา 3. บุชบา 4. นางจินตะหรา 5. นางวันทอง 6. นางแก้ว
3.	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	โมนาลิซา
4.	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
4.	สัตว์บก	กวาง
5.	สัตว์ปีก	1. หงส์ 2. นางหงส์ 3. แม่หงส์ทอง
6.	สัตว์น้ำ	ปลาอย่าง
7.	การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์	สัตว์ตัวน้อย
8.	ส่วนของร่างกายสัตว์	เหยื่อ
9.	ความนึกเปรียบเทียบพืช	
9.	ไม้ดอกไม้ประดับ	กุหลาบแรกแย้ม
10.	ไม้เถา หรือ ไม้ยืนต้น	1. เถาไม้อ่อน 2. กระดังงา 3. แม่กระดังงาลนไฟ

ตาราง 74 (ต่อ)

ลำดับที่	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ	รูปภาพ
11.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและขนบประเพณี	1. รูปวาด 2. สีเส้น, สีขาวนวล
12.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับการตกแต่งและ ประทีนกาย	ดวงแก้ว
13.	สิ่งเกี่ยวกับธรรมชาติ ความนึกเปรียบเทียบอาหาร	มาลัยรวงไร
14.	สิ่งเกี่ยวกับการกิน	ของกินฝีมือชาววัง

2.14 เรื่อง **น้ำเล่นไฟ** แต่งโดย กฤษณา อโศกสิน ราวเวลานวนิยายตีเด่น พ.ศ. 2554 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2553 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี นายดัด ตรีมิตรรา เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นเศรษฐีผู้สูงวัยเจ้าของตลาดสดผู้ซื้อตรง ซื่อสัตย์ มีจิตใจดี รักความถูกต้อง เที่ยงธรรม ยุติธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบ ผู้คนเคารพนับถือเป็นที่รักของทุกคน และเป็นเสาหลักของตระกูลตรีมิตรรา นายดัดแต่งงานสร้างครอบครัวกับนางกิ่งกานจน์ มีบุตรธิดา 3 คน คือ ดำกล ดำเกิง และดวงแก้ว ลูกชายคนโตแต่งงานกับจันทามีลูก 2 คน คือ ดินดีและกุนที ดินดีเป็นหลานชายที่สนิทสนมดูแลนายดัด มีนิสัยชอบพูดหยอกล้อกวนประสาทผู้เป็นปู่ตลอดเวลา ดำเกิงแต่งงานกับในจิตมีลูกสองคน คือ เกื้อสกุลและกรรเจียก ส่วนดวงแก้วลูกสาวคนสุดท้องผู้เป็นที่รักนายนายดัด เมื่อครั้งวัยรุ่นรักสนุกชอบเที่ยว ไม่ฟังใคร อยากลอง ทำตัวเหลวไหล ใจแตกปล่อยเนื้อปล่อยตัวจนตั้งท้องแท้งลูกแล้วหนีออกจากบ้านไปอาศัยอยู่กับยีนดีและฉานพอลตลอดยลโฉมออกมายีนดีก็เสียชีวิต ดวงแก้วรับปากจะรักและเลี้ยงดูยลโฉมเหมือนลูกแท้ ๆ เพื่อตอบแทนบุญคุณยีนดีที่คอยช่วยเหลือตลอดมา หลังจากนั้นดวงแก้วอยู่กับฉานจนมีลูกชายด้วยกัน คือ เด็กชายฉาย ดวงแก้วเริ่มต้นชีวิตใหม่เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีเหตุผลมากขึ้น ช่วยฉานทำไร่ ทำสวน เก็บหอมรอมริบสร้างครอบครัวด้วยกัน ส่วนนายดัดหลังจากที่ดวงแก้วหนีออกจากบ้านสร้างความเศร้าใจมากให้กับนายดัดและนางกิ่งกานจน์ คิดถึงลูกสาวสุดที่รักหวังว่าบ้านปลายของชีวิตจะได้ลูกสาวคืนกลับมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ดำกลได้พบเพื่อนเป็นนักสืบ จึงขอความช่วยเหลือสืบตามหาดวงแก้วจนพบต่างพากันดีใจ ดวงแก้วปฏิเสธที่จะกลับไปอยู่บ้านและช่วยกิจการของนายดัด ขออยู่ช่วยฉานทำไร่ ทำสวน ทั้งสองพ่อลูกไปมาหาสู่กันตลอด ดวงแก้วใช้เวลาที่เหลือดูแลทดแทนบุญคุณบิดา นายดัดซื้อที่ดินจากยีนดีจนนายหน้าขายที่ดินเป็นผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมมาก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และไม่ซื่อสัตย์ เคยชอบอยู่กับยลโฉมหลานสาวเพื่อหวังผลกำไรจากธุรกิจของนายดัด นายดัดทำพินัยกรรมแบ่งที่ดินให้ลูกทั้งสามคน

เท่า ๆ กัน ไว้ให้ทำไร่ ทำนา ปลูกพืชผัก ผลไม้ต่าง ๆ ส่งผลผลิตสู่ตลาดสดตรีมิตรา นายัดต้องการทำให้กิจการตลาดของตนเป็นตลาดครบวงจรที่เป็นมิตรทั้งกับผู้ค้าและผู้ซื้อ นายัดจึงมอบให้ฉานผู้เป็นลูกเขยกับดวงแก้วเป็นผู้ทำ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นแบบอย่างทำให้ครอบครัวทั้งสองมีความสุขความเจริญรุ่งเรืองตลอดมา

ตาราง 75 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายัด ตรีมิตรา

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	เพศและวัย	1. เจเนอเรชันดับเบิลยู 2. เจเนดับเบิลยู
2.	เครือญาติ	พ่อผู้บ่คั่ง
3.	การศึกษา	ปราชญ์ชาวบ้าน
4.	ระดับชนชั้น	พลเมืองดี
5.	ธุรกิจ	1. มหาเศรษฐีที่ดิน 2. มหาเศรษฐี
ความนึกเปรียบเทียบสัตว์		
6.	สัตว์บก	ช้างเผือก
ความนึกเปรียบเทียบวัตถุสิ่งของ		
7.	สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับนันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและขนบประเพณี	อนุสาวรีย์

2.15 เรื่อง **โง่สีเทา** แต่งโดย เข้มพลอย รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2555 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2555 โดยสำนักพิมพ์เพื่อนดี นายแพทย์ชาญเวช เป็นตัวละครเอกของเรื่อง เป็นศิษย์แพทย์และอาจารย์แพทย์ผู้มีลูกศิษย์มากมาย รับภาระงานหนัก ทั้งการรักษาผู้ป่วยและการสอน คุณหมอชาญเวชรับราชการในโรงพยาบาลของรัฐและช่วงเย็นรับทำงานพิเศษที่โรงพยาบาลเอกชนหรูหระ มีคนไข้รักและเชื่อถือมาก คุณหมอชาญเวชเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการรักษาโรคมะเร็ง โดยอาชีพแพทย์เป็นที่ยอมรับและวางใจในเรื่องการรักษาผู้ป่วย ได้รับเกียรติ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือจากผู้ป่วยมะเร็ง คุณหมอชาญเวช รักเสียงเพลงและสนใจด้านดนตรีคลาสสิกมาก คุณหมอเป็นคนสุภาพ ขรึม เอาแต่ใจตนเอง ในบางครั้ง มีความเป็นผู้นำเด่นชัด ความรักของหมอชาญเวชและปานหทัยเกิดจากขึ้นจากห้องโง่สีเทา ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับผู้ป่วยนั่งรอการบำบัดรักษาโรคมะเร็งร้ายที่คร่าชีวิตเป็นศูนย์รวมของความรู้สึกของชีวิตมนุษย์ทั้งท้อแท้ สิ้นหวัง ทุกข์ทรมานทั้งกายและใจ

หมอชาญเวชเป็นเจ้าของคนไข้คุณแม่ของปานหทัยทำให้ได้พบรักกัน คุณหมอชาญเวชมีอายุมากกว่าปานหทัย เมื่อมีเวลาวางพานหทัยไปดูคอนเสิร์ตเพลงคลาสสิก หมอชาญเวชเหมือนดอกไม้ขาดน้ำ เป็นผู้ชายที่สุ่ม นิ่งสงบ ไม่ยิ้มแย้ม หน้าตาเคร่งเครียดจริงจังกับชีวิต หมอชาญเวชสนใจเอาใจใส่ดูแลหมั่นสอบถามความเคลื่อนไหวของปารีณา สอบถามข้อมูลจากลูกศิษย์ที่คุณแม่ของปานหทัย ปกป้องดูแลรักษาผู้ป่วยอย่างระมัดระวังรัดกุมทุกเรื่อง ด้วยเหตุที่หมอชาญเวชรักษาความเจ็บป่วยที่เสี่ยงกับความตาย ต้องมีความระมัดระวังรักษาอาการตามขั้นตอน หมอชาญเวชได้ฝากผู้ป่วยและปารีณาให้ลูกศิษย์ดูแลจึงรู้ข้อมูลจากผู้ใกล้ชิด เมื่อนายแพทย์ชาญเวชนอนเจ็บป่วยรักษาอยู่ที่โรงพยาบาลในเวลาที่ปานหทัยพามาตามรักษาที่โรงพยาบาล ลูกศิษย์ของอาจารย์หมอชาญเวชต้องการให้คุณปานหทัยไปเยี่ยมให้กำลังใจจะได้หายป่วยเร็วขึ้น ทุกคนรอบข้างสนับสนุนช่วยให้ความรักระหว่างหมอชาญเวชและปานหทัยสมรัก และในที่สุดโรคร้ายก็คร่าชีวิตมารดาของปานหทัย หมอชาญเวชรับปากจะดูแลปานหทัยไปตลอดชีวิต

ตาราง 76 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของนายแพทย์ชาญเวช

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบมนุษย์	รูปภาพ
1.	การเมืองการปกครอง	ผู้แทนราษฎร
2.	เพศและวัย	1. ตาเฒ่า 2. วัยรุ่น
3.	การแพทย์	หมอเทวดา
4.	กฎหมาย	สายสืบ
5.	บันเทิง	1. พระเอก 2. พระเอกนวนิยาย 3. หมอแสนดีในนวนิยาย
ความนึกเปรียบเทียบพืช		
6.	ไม้ดอกไม้ประดับ	1. ดอกไม้แห้ง 2. ดอกไม้ขาดน้ำ
ความนึกเปรียบเทียบสิ่งเหนือธรรมชาติ		
7.	โลกตามจินตนาการ	เทวดา
ความนึกเปรียบเทียบทรัพยากรธรรมชาติ		
8.	โลกตามธรรมชาติ	สายน้ำ

2.16 เรื่อง **จับต้นมาชนปลาย** แต่งโดย ชมัยกร แสงกระจ่าง รางวัลนวนิยายดีเด่น พ.ศ. 2557 เล่มที่นำมาใช้ในงานวิจัยฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2557 โดยสำนักพิมพ์คมบางประพาฬ วิลาส เป็นตัวละครเอกของเรื่อง สาวอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอดีตคู่รักของจิโรจ หนูมิศวกรกรรมศาสตร์ ใครต่อใครพากันเรียกว่า “มิตร-เพชรา” จิโรจไม่เคยปล่อยให้ประพาฬเดินคนเดียวแม้แต่วันเดียว หลังจากที่เรียนจบการศึกษาทั้งสองคนไม่ได้สมหวังในความรัก จิโรจห่างหายไปจากประพาฬรับเป็นพ่อของลูกในท้องของมัลลี เวชชาญ ลูกสาวของเจ้านายของพ่อ จิโรจใช้ชีวิตกับมัลลีไม่มีลูกที่เกิดจากตนทุ่มเทความรักทั้งหมดเลี้ยงดูบวบสรวงเป็นลูก โดยไม่รู้ว่าพ่อของบวบสรวงเป็นใคร จิโรจได้มาพบกับประพาฬที่ร้านอาหารแถวประพาฬโดยบังเอิญ ประพาฬเป็นเจ้าของร้านอาหารที่มาเปิดกับลูกสาวอยู่บนเส้นทางหลวงสายกรุงเทพฯ-ตะวันออก เลยจากตัวเมืองจังหวัดระยองเข้าสู่จังหวัดจันทบุรี หลังจากแยกทางกับโยธา หนูมัฐวิสาห์ก็มีลูกสองคน คือ กรองในและใจกาพย์ ประพาฬคอยบงการกำกับเส้นทางชีวิตของลูกทั้งสองคนให้ก้าวเดินในเส้นทางที่มีความสุข ไม่ให้หลงผิดออกนอกเส้นทางที่แม่คอยกำกับดูแล มีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อชีวิตลูก ประพาฬเป็นแม่ที่เอาใจใส่เลี้ยงดูลูก มีนิสัยขี้อริเยะวางวิตกจริต เคร่งครัดกับการใช้ชีวิตมากเกินไป มุ่งมั่นเอาจริงเอาจังกับชีวิตและความคาดหวังให้ชีวิตของตนเองและครอบครัวสมบูรณ์แบบที่สุด ประพาฬสนับสนุนแนะนำให้กรองในสนใจบวบสรวง ลูกชายจิโรจ ประพาฬไม่ทราบสาเหตุที่เกิดขึ้นกับเรื่องราวในชีวิตของจิโรจกับมัลลีความรักของประพาฬไม่สมหวังถูกปิดบังเรื่อยมา จนกระทั่งกลับมาพบจิโรจอีกครั้งความจริงนั้นก็ยิ่งถูกปิดบังไม่ให้ประพาฬทราบ ประพาฬเป็นผู้ที่มีจิตใจไม่มั่นคงหวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรคที่เข้ามากระทบกระเทือนจิตใจไม่แน่นอน มีปมปัญหาชีวิตคู่รักที่ไม่ถูกปลดทิ้งฝังใจเจ็บตลอดมาจากต้นจนถึงปลายชีวิตโดยไม่รู้ตัว ไม่อาจย้อนกลับไปแก้ไขต้นทางชีวิตได้ ในที่สุดประพาฬสามารถปรับเปลี่ยนปลายชีวิตของตนให้ราบรื่นขึ้นได้ด้วยการไปปฏิบัติธรรมกับมัลลีได้พบพระอาจารย์สอนหลักคิดที่ถูกต้องทำให้ชีวิตราบรื่นมีความสุข

ตาราง 77 แสดงข้อมูลความนึกเปรียบเทียบของประพาฬ วิลาส

ลำดับที่	หมวดความนึกเปรียบเทียบ	รูปภาพ
1.	กีฬา	ผู้กำกับเส้น
2.	บันเทิง	1. เพชรา 2. ตัวตลก
	ความนึกเปรียบเทียบสัตว์	
3.	สัตว์บก	ลาไ้
	ความนึกเปรียบเทียบสถานที่	
4.	โลกที่เป็นพื้นน้ำ	ทะเล

ภาคผนวก ง แบบสรุปความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง
แก่นเรื่อง และโครงเรื่อง

แบบสรุปความสัมพันธ์ระหว่างความนึกเปรียบเทียบตัวละครกับชื่อเรื่อง
แก่นเรื่องและโครงเรื่อง

ตาราง 78 แสดงการตั้งชื่อเรื่องนวนิยายตามตัวละครสำคัญ และมีแนวคิดแสดงทัศนะของผู้แต่ง

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	อยู่กับก๋ง	ความรักและความกตัญญูของ คนจีนที่มีต่อผืน แผ่นดินไทยที่พัก พึ่งไถ้ร่มพระบรม โพธิสมภาร	ก๋งเป็นคนจีนที่จากแผ่นดิน บ้านเกิดอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ เมืองไทยในฐานะผู้พึ่งพระบรม โพธิสมภารกษัตริย์ไทย ก๋งมี ความเข้าใจความเป็นไทย รักคนไทยและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อนบ้าน ปฏิบัติตนเยี่ยง คนไทยที่รักษากฎหมาย บ้านเมืองและเทิดทูล องค์พระมหากษัตริย์ด้วยสำนึก ในพระมหากรุณาธิคุณ ก๋งเลี้ยง ดูและอบรมสั่งสอน ถ่ายทอด ประสบการณ์ชีวิตให้หยก เป็นคนดีมีความกตัญญูต่อผู้มี พระคุณและแผ่นดินไทย	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ การศึกษา: ครู หมวดความนึกเปรียบเทียบวัตถุ สิ่งของ สรรพสิ่ง: แกน หมวดความนึกเปรียบเทียบ ทรัพยากรธรรมชาติ โลกตามธรรมชาติ: ลำน้ำ
2.	ซี้ด	ตระหนักรู้ใน คุณค่าของความ เป็นมนุษย์ อารมณ์ รักชาติและ มนุษยชาติ	ดาวิชลูกชายซี้ดฮาบาช หัวหน้า เผ่าเบดูอินที่มี เส้นทางชีวิต เผชิญกับอุปสรรคมากมายเข้า มาทดสอบความอดทน แข็งแกร่ง รักเกียรติศักดิ์ศรี มุ่งมั่น ฝ่าฟันมรสุมชีวิต ทำให้ ก้าวแกร่งและเชื่อมั่นในตนเอง รอดพ้นจากความเลวร้าย ของมนุษย์	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ เพศและวัย: เด็กชายตัวเล็ก ๆ ศาสนา: ไ้ลูกสมุนคริสเตียน หมวดความนึก เปรียบเทียบสัตว์ สัตว์บก: สุนัขที่รื้อน ไ้ลูกแกะ ลูกเสือลูกจระเข้ สิงโต สิงห์ร้าย เสือร้าย

ตาราง 78 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
			และภัยธรรมชาติในทะเลทรายได้ จากลูกชายซี้ด ดาวิชฝึกทหาร จนได้รับยศเป็นนายร้อยโท พันเอก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ ซื่อตรงยึดมั่นในคุณธรรม ความดีจนถูกอิจฉารังเกียจ จากผู้แสวงหาผลประโยชน์ ในที่สุดก้าวขึ้นสู่ตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีแห่งโบเดอร์ฮาบด์ และได้วางรากฐานการปกครอง ที่เที่ยงธรรมแล้วจึงลาออก กลับไปเป็นซี้ดดาวิชผู้นำชน เผ่าเบดูอินตามปณิธานที่ตน มุ่งมั่นไว้	ลูกลา อูฐ อูฐตาบอด หมา สัตว์ปีก: นกใหญ่ นกเถื่อน นกฟีนิกซ์ เหยี่ยวทะเลทราย สัตว์เลื้อยคลาน: งู ทะเลทราย ลูกจระเข้ ความนึกเปรียบเทียบวัตถุ สิ่งของ สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ นันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบทประเพณี: รูปสลักรูปสฟิงซ์ศิลา เครื่องแก้ว ความนึกเปรียบเทียบ ทรัพยากรธรรมชาติ โลกตามธรรมชาติ: เม็ดทรายเล็ก ๆ ลม ดวงตะวัน

ตาราง 79 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามเรื่องราวที่ปรากฏในเรื่องและมีแนวคิดแสดงทัศนะ
ของผู้แต่งต่อบางสิ่ง

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	ตลิ่งสูง ชุงหนัก	คุณค่าที่แท้จริง ของชีวิตอยู่ที่ การมีชีวิต ไม่ใช่ อยู่ที่เปลือกนอก หรือซากที่ไร้ชีวิต	ค่างายรักพลายสุดมาก เมื่อพ่อมีความจำเป็นต้อง ขายพลายสุดเพื่อเอาเงินมา รักษาตัว เป็นเหตุให้ค่างาย ไม่ได้เป็นความงามอย่างที่ ฝันไว้ ทำงานเป็นช่างแกะไม้ และช่างสลัฟลัสด์แทน ต่อมาเมื่อแต่งงาน	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ ศาสนา: สมภาร จริยธรรม: คนใจดำ หมวดความนึก เปรียบเทียบสัตว์ สัตว์น้ำ: ปลา

ตาราง 79 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
			มีครอบครัวและบุตรชายแล้ว ค่างายซึ่งรักพลายสุดมาก เขาจึงแกะข้างไม้ให้สว่างม เหมือนพลายสุด ในขณะที่ เดียวกันเขาก็รับจ้างพ่อเลี้ยง เป็นควาญพลายสุดและเกิด อุบัติเหตุขึ้นทำให้เขาเห็น ความหมายที่แท้จริงของ ชีวิตว่าไม่ใช่พลายสุดเท่านั้น ที่ลากซุง เขาและทุกชีวิต ต่างกำลังลากซุงด้วยกัน ทั้งนั้น เพราะมีความหิวและ ความกลัวเป็นเครื่องบังคับ และคนเรานั้นมีแต่รักษา ซากที่ไม่มีชีวิต หากแต่ ไม่เคยรักษาชีวิตที่อยู่ในซาก เลย	ความนึกเปรียบเทียบ วัตถุสิ่งของ กายและส่วนของกาย: ซากสัตว์
2.	นายอำเภอปฏิบัติ	คุณธรรมและ จริยธรรมของ ข้าราชการฝ่าย ปกครองที่สำคัญ คือ ชื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดี ในการทำงาน เพื่อประเทศชาติ	นายอำเภออรอมพล เป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง กระทรวงมหาดไทย ผู้ มีความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีต่อประเทศ แต่กลับมีชีวิตข้าราชการ ไม่ราบรื่น เผชิญความขัดแย้ง ถูกกลั่นแกล้ง ถูกตั้ง กรรมการสอบสวนวินัย อย่างร้ายแรง	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ การเมืองการปกครอง 1. นายอำเภอหัวนอก 2. ลูกหม่อมมหาดไทย

ตาราง 80 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามแก่นเรื่องและมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละคร
ที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	เวลา	เวลาเมื่อล่วงเลย ผ่านไป สัจธรรม แห่งชีวิตแท้จริง แล้วชีวิตไม่มีอะไร ทุกอย่างในโลกนี้ ล้วนเป็นสิ่งที่จิต ของมนุษย์ ปรุงแต่งขึ้น	พิมพ์ ผม (ผู้กำกับ ภาพยนตร์) เป็นคนทำงาน หนัก ไม่มีเวลาให้ครอบครัว สูญเสียลูกสาวและภรรยา สุดที่รักไป หลังจากมีเวลาว่าง จากงานตั้งใจไปดูละครเวที เรื่อง เวลา ที่ได้รับคำ วิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นละคร เวทีที่น่าเบื่อที่สุดสร้างโดย นักศึกษา ละครเวทีเรื่องนี้ สะท้อนเรื่องราวชีวิตคนชรา ในสถานสงเคราะห์คนชรา แห่งหนึ่ง ดำเนินเรื่องราว ไปเรื่อย ๆ เวลาบนเวที เดินไปอย่างช้า ๆ เมื่อ การแสดงบนเวทีหยุดชะงัก ไม่น่าสนใจผู้กำกับ ภาพยนตร์จะเล่าเรื่องราว ของตัวเองจากประสบการณ์ และแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับตัวละครบนเวที ในแง่มุมมองความคิดของตน หากนำละครมาทำเป็น ภาพยนตร์จนเหมือน เหตุการณ์เกิดขึ้นจริงบนเวที ตลอดทั้งเรื่อง ละครเวทีเรื่องนี้ ได้ปล่อยเวลาให้ผ่านไป โดยไม่สนใจผู้ชมละคร นักแสดงดำเนินเรื่องราว ไปเรื่อย ทำให้ผม (ผู้กำกับ	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ เพศและวัย: คนแก่ เครือญาติ: พ่อที่ใจดำ

ตาราง 80 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร
			ภาพยนตร์) ตระหนักถึง สัจธรรมแห่งชีวิตที่ว่า ทุกอย่างในโลกล้วนเป็น สิ่งที่จิตปรุงแต่งขึ้นมา ทั้งสิ้น สมมุติขึ้นมาสนอง กิเลสแค่นั้นทุกอย่างมัน ไม่ใช่ของเราเลย ไม่มี อะไรเที่ยงแท้แน่นอน	
2.	ตุ๊กตามนุษย์	ความเลวร้ายของ ชีวิตที่ตกเป็นทาส ของค่านิยมทาง สังคมที่บูชาวัตถุ และสิ่งจอมปลอม ในชีวิตของสังคม มนุษย์	แป้วแห้วเกิดมาพร้อม ความผิดปกติทางสมอง ภายใต้รูปลักษณ์ที่ งดงาม ไม่สามารถเลือก กำหนดเส้นทางชีวิตได้ ด้วยตนเอง แป้วแห้ว ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกบังคับให้ตอบสนอง ประโยชน์แก่ผู้อื่นที่มี อำนาจเหนือกว่า โดยที่ แป้วแห้วไม่ต่อต้าน และไม่ได้ตอบกลับมนุษย์ ที่มีความซับซ้อนของ เล่ห์กลทางผลประโยชน์ ยอมเป็นตุ๊กตาที่มีชีวิต โอนอ่อนตามความ ต้องการของทุกคน ตระหนักในคุณค่า ของตนเอง แป้วแห้ว พยายามปลดปล่อย ตนเองจากสภาพตุ๊กตา ด้วยความอดทน มองโลกในแง่ดี ไม่โกรธ	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ เพศและวัย: เด็กยังไร้ เดียงสา เด็กไร้เดียงสา หญิงสาวโง่ ผู้หญิงโง่ ๆ เด็กเล็ก ๆ เด็กโง่ เด็กไม่มีสมอง เครื่องมือ: ลูกสะไภ้ตุ๊กตา ล้มลุก ระดับชนชั้น: เจ้าหญิง การแพทย์: ขยายปัญญาอ่อน บันเทิง: มาริลิน มอนโร พระเวสสันดร ความนึกเปรียบเทียบสัตว์ สัตว์บก: ลิง ชีหมา หมาแมว ลูกแมว ควาย วัวควาย ลูกเนื้อ กวาง สัตว์ปีก: นก นกแก้ว นกขุนทอง ลูกไก่อยู่ในกำมือ การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ สัตว์: ลูกสัตว์ ส่วนของร่างกายสัตว์: เหยื่อ

ตาราง 80 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
			เกลียดใคร กตัญญู และปรารถนาดีต่อผู้อื่น ด้วยคุณงามความดี เหล่านี้ทำให้แป้วแห้ว มีคุณค่าเหนือกว่าผู้อื่น ที่ไม่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาแต่มี ความบกพร่องทางจิตใจ	ความนึกเปรียบเทียบพืช ไม้ดอกไม้ประดับ: ดอกไม้ หอมหวาน ดอกกุหลาบ แรกแย้ม แม่ยี่หุบ ไม้น้ำ: เศษสวะ ต้นไม้อ้อ: ชุง ความนึกเปรียบเทียบ วัตถุสิ่งของ สิ่งต่าง ๆ ในโลก: แม่เหล็ก แม่เหล็กใหญ่ การดำรงชีวิต: หุ่น หุ่นขี้ผึ้ง สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ นันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบประเพณี: ภาพวาดผู้หญิงโบราณ ตุ๊กตา ตุ๊กตาสวย ๆ ตุ๊กตาไขลาน ตุ๊กตาทหอก สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์: สินค้า สินค้าราคาถูกลง ๆ ความนึกเปรียบเทียบ สิ่งเหนือธรรมชาติ โลกตามจินตนาการ: นางฟ้า ความนึกเปรียบเทียบ อาหาร สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน: ขนมอร่อย ๆ

ตาราง 81 แสดงการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์และมีแนวคิดแสดงพฤติกรรมตัวละคร
ที่ส่งผลต่อเรื่องทั้งเรื่อง

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	ฝั่งแสงจันทร์	การดำรงชีวิตอยู่ ด้วยความฝัน และมุ่งหวังสู่ ความสำเร็จ ในชีวิต	พลเป็นชาวดังเกผู้มีชีวิต อยู่บนความว่างเปล่า มีเหล่าและการพนัน เป็นเพื่อน มีความรัก ความผูกพันกับ ท้องทะเล ทนทุกข์ ยากลำบากตรากตรำ กับชีวิตที่ตกอับแร้นแค้น ไร้สิ้นความหวัง เผ้ารอ คอยอย่างมีความหวังว่า สักวันหนึ่งจะพบประสบ กับความสุขในชีวิต สู้ทน กับอุปสรรคฝ่าฟันชีวิต ไปอย่างไร้จุดหมาย ฝากโชคชะตาไว้กับ การเสี่ยงโชคการพนัน แสวงหาเสพสุขจาก การดื่มสุราและเที่ยว ชองโสเภณีแต่ก็มี ความฝันไปสู่การมีชีวิต ที่ดีกว่า แม้โชคชะตา คอยผลักดันให้ล้มอยู่เสมอ ผันตัวเองเข้าสู่วงการ นักเขียน ส่งผลงาน เข้าประกวดและได้รับ รางวัลชนะเลิศยอดเยี่ยม ชีวิตประสบความสำเร็จ ถึงฝั่งฝัน	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ เพศและวัย: ชายหน้าเคร่ง ชายชรา เด็ก ๆ เด็กน้อย เด็กบ้านป่า ก๊ิฟฟ้า: เทพบุตรคิวทอง บันเทิง: ผู้ชมละคร นักชมละครผู้สงบเสถียร การพนัน: นักพนันผู้ล้มละลาย ทาสการพนัน ชายเจ้าสำราญ เจ้าสำราญ ความนึกเปรียบเทียบสัตว์ สัตว์บก: หมู ไก่อี้อ สัตว์น้ำ: ปลาในกระป๋อง สัตว์ทะเลที่กระหายหิว สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง: ไอ้จุมูกมด การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ สัตว์: สัตว์ทะเลที่กระหายหิว ส่วนของร่างกายสัตว์: เหยื่อตัวโต เหยื่อความตาย ความนึกเปรียบเทียบ สิ่งเหนือธรรมชาติ การดำรงชีวิต: เจ้าไร้ศาล

ตาราง 81 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
2.	มาลัยสามชาย	คุณค่าของสตรี อยู่ที่การครองตน	ลอออรเป็นหญิงสาว ที่เติบโตมาช่วงปลาย รัชสมัยรัชกาลที่ 5 เป็น สตรีที่มีชีวิตยืนยาวถึง 5 แผ่นดิน มีชาติตระกูลสูง กำพร้าแม่ตั้งแต่อายุน้อย เมื่อแม่เสียชีวิตลออ ติดตามคุณป้าจรวัยเข้าวัง ถวายตัวเป็นคุณข้าหลวง ตั้งแต่อายุ 10 ปี ลอออร เป็นหญิงที่มีความดีและ ความงามบริสุทธิ์ประดุจ มาลัยวางตนได้สมฐานะ สมเกียรติเป็นที่รักและ ยกย่องนับถือของทุกคน ชีวิตต้องประสบกับชะตา ชีวิตที่ผันผวนจนทำให้ต้อง ตัดสินใจแต่งงานถึง สามครั้ง แต่งงานกับยศ เจ้าคุณเทพ ราชศักดิ์ เจ้าดิเรกรุจ ซึ่งเป็น พฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ ยอมรับกันในสังคมยุค ก่อน แต่กระนั้นลอออร ก็แสดงให้เห็นว่า การที่ ผู้หญิงต้องหย่าร้าง หรือแต่งงานหลายครั้ง ไม่ได้เป็นเครื่องวัดคุณค่า ในความเป็นหญิง แต่อยู่ที่ การครองตนต่างหาก	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ เพศและวัย: สาวน้อยแรกรัก สาวน้อยแรกออกเรือน สาวน้อย นางแพศยา ผู้ใหญ่ หญิงสองผัวสามผัว แม่ม่ายสาว หญิงม่าย แม่ม่าย บ้านเทิง: แม่ศรีมาลา ศรีมาลา บุษบา นางจินตะหรา นางวันทอง นางแก้ว ความนึกเปรียบเทียบ วัตถุสิ่งของ ประติมากรรม: โมนาลิซา ความนึกเปรียบเทียบสัตว์ สัตว์บก: กวาง สัตว์ปีก: หงส์ นางหงส์ แม่หงส์ทอง สัตว์น้ำ: ปลาอย่าง การสร้างคำที่เกี่ยวข้องกับ สัตว์: สัตว์ตัวน้อย ส่วนของร่างกายสัตว์: เหยื่อ ความนึกเปรียบเทียบพืช ไม้ดอกไม้ประดับ: กุหลาบแรกแย้ม ไม้เถา หรือ ไม้ยืนต้น: เถาไม้อ่อน กระดังงา แม่กระดังงาสนไฟ

ตาราง 81 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
			ลอออรวางตนและครองตน จนได้รับการยกย่องเชิดชู จากทุกคนรอบข้าง ทำให้ ชีวิตการครองคู่ของลอออร ไม่ผิดธรรมเนียม ผู้คนต่าง ให้เกียรติยกย่องในคุณค่า ของลอออร	ความนึกเปรียบเทียบวัตถุ สิ่งของ สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ นันทนาการ ศิลปะ ศาสนา ความเชื่อและชนบทประเพณี: รูปวาด สีสน สีขาวนวล สิ่งและสถานที่เกี่ยวกับ การตกแต่งและประทีนกาย: ดวงแก้ว สิ่งเกี่ยวกับธรรมชาติ: มาลัยร่วงโรย ความนึกเปรียบเทียบ อาหาร สิ่งเกี่ยวกับการกิน: ของกินฝีมือชาววัง

ตาราง 82 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	คำพิพากษา	ปัจเจกบุคคลมัก ตกเป็นเหยื่อของ สังคมโดยไม่เป็น ธรรม	พักเผชิญกับปัญหาที่ เกิดจากความขัดแย้ง ในฐานะฐานะปัจเจก ชนมักตกเป็นเหยื่อของ ความเชื่อและคำตัดสิน ของสังคม ไม่ว่าจะ ความจริงหรือไม่ก็ตาม หลังจากบิดาของพัก เสียชีวิต พักรับผิดชอบ ดูแลสมทรงภรรยา	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ เพศและวัย: เด็กเล็ก ๆ การแพทย์: คนวิกลจริต คนไข้นัก คนใบ้เปื้อ กีฬา: ผู้แพ้ ประวัติศาสตร์: องค์ลีมาล จริยธรรม: คนระยำ คนชั่ว ไอ้ขี้เมา

ตาราง 82 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
			ของบิดา รวมอาศัยอยู่ บ้านท้ายวัด มีอาชีพ การโรงทำความสะอาด ดูแลโรงเรียน พักอยู่ กลั่นแกล้งถูกโกงเงิน ต้องการทวงสิทธิ์ของตน คืนกลับมา พักอยู่คน ในสังคมกดขี่ข่มเหง ถูกประณามใส่ร้ายป้ายสี จากคนมีอำนาจเป็นที่ เคารพยกย่องของสังคม พักอ้างว่างโดดเดี่ยว ทุกข์ทรมานทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ปัญหารุมล้อม จนดิ้นไม่หลุด พักพยายาม ต่อสู้หาต่อสู้ทางออก เขาจึงหนีจากโลก แห่งความเป็นจริง สร้างโลกใหม่ที่เขาหลง คิดว่าเป็นหนทางออกไปสู่ อิสรภาพ ท้ายที่สุดเขาก็ ได้รับอิสรภาพที่แท้จริง คือ ความตาย	ลักษณะทั่วไป: คนแปลกหน้า คนหลงทาง หมวดความนึก เปรียบเทียบสัตว์ สัตว์บก: สุนัข (หมา) เห่า สัตว์ปีก: นก สัตว์น้ำ: ปลา ปลาติดแห สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง: ไส้เดือน ลูกอ่อน ลูกสัตว์ สัตว์ป่า สัตว์บาดเจ็บ สัตว์ประหลาด ตัวประหลาด ความนึกเปรียบเทียบ วัตถุสิ่งของ การดำรงชีวิต: หุ่น โลกตามจินตนาการ: พวกเปรตพวกผี ผีตายซาก

ตาราง 83 แสดงการตั้งชื่อเรื่องโดยใช้สถานที่สำคัญ และมีแนวคิดแสดงสภาพหรือเหตุการณ์

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบตัวละคร
1.	โถงสีเทา	ชีวิตมนุษย์ไม่เที่ยงแท้ มีเกิด แก่ เจ็บตาย ทำวันนี้ให้ดีที่สุด เพราะวันพรุ่งนี้ อาจจะสายเกินไป	โถงสีเทาคือสถานที่ แห่งหนึ่งใน โรงพยาบาลที่ผู้ป่วย นั่งรอการรักษา อาการบาดเจ็บโรคร้าย ซึ่งคร่าชีวิตคนได้มาก ที่สุดโรคหนึ่ง เป็นที่ รวมของความรู้สึก หลากหลายทั้งท้อแท้ สิ้นหวัง ทุกข์ทรมาน ทั้งกายใจและการต่อสู้ อย่างสุดกำลัง เพื่อตนเองและคนที่รัก เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่ความเป็นความตาย มีอำนาจอยู่เท่า ๆ กัน รวมทั้งที่นายแพทย์ ชาญเวชกับปานหทัย พบว่า ความรักของเขา และเธอเกิดจากขึ้น จากห้องโถงนี้เช่นกัน	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ การเมืองการปกครอง: ผู้แทนราษฎร เพศและวัย: ตาเฒ่า วัยรุ่น การแพทย์: หมอเทวดา กฎหมาย: สายสืบ บันเทิง: พระเอก พระเอกนวนิยาย หมอแสบดีในนวนิยาย ความนึกเปรียบเทียบพืช ไม้ดอกไม้ประดับ: ดอกไม้แห้ง ดอกไม้ขาดน้ำ ความนึกเปรียบเทียบสิ่ง เหนือธรรมชาติ โลกตามจินตนาการ: เทวดา ความนึกเปรียบเทียบ ทรัพยากรธรรมชาติ โลกตามธรรมชาติ: สายน้ำ

ตาราง 84 แสดงการตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ ใช้สำนวนไทยและมีแนวคิดแสดงสภาพ
หรือเหตุการณ์

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	จับตนมาชน ปลาย	กาลเวลาของต้นชีวิต ล่องลอยผ่านไปอาจ ย้อนกลับไปแก้ไขได้ ปรับเปลี่ยนปลาย ชีวิตให้ราบรื่นขึ้นได้ ด้วยหลักคิดที่ถูกต้อง	ประพาส วิลาสเป็นอดีตคู่รัก ของจิโรจ ใครต่อใครพากัน เรียกว่า “มิตร-เพชรรา” ต้องการจับคู่คลุมถุงชนให้ ลูกชายและลูกสาวของตน เป็นคู่แต่งงานกัน ประพาส เป็นผู้ที่มีจิตใจไม่มั่นคง หวั่นไหวต่อปัญหาอุปสรรค ที่เข้ามากระทบกระเทือน จิตใจไม่แน่วแน่ มีปมปัญหา ชีวิตคู่รักที่ไม่ถูกปลดทิ้ง ฝังใจเจ็บตลอดมาจากต้น จนถึงปลายชีวิตโดยไม่รู้ตัว ไม่อาจย้อนกลับไปแก้ไข ต้นทางชีวิตได้ ในที่สุด ประพาสสามารถ ปรับเปลี่ยนปลายชีวิต ของตนให้ราบรื่นขึ้นได้ ด้วยการไปปฏิบัติธรรม กับมัลลิสได้พบพระอาจารย์ สอนหลักคิดที่ถูกต้อง ทำให้ชีวิตราบรื่นมีความสุข	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ กิฬา: ผู้กำกับเส้น บันเทิง: เพชรรา ตัวตลก ความนึกเปรียบเทียบ สัตว์ สัตว์บก: ลาโจ ความนึกเปรียบเทียบ สถานที่ โลกที่เป็นพื้นน้ำ: ทะเล

ตาราง 85 แสดงการตั้งชื่อโดยใช้วลีเพราะ ๆ และแนวคิดแสดงอารมณ์ แสดงความรู้สึก
ของตัวละครให้ผู้อ่านคล้อยตาม

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	พลีชีพในพราย เวลา	ความทรงจำมีรูสึ มของความรักที่ฝังใจ ในอดีตไม่มีสิ่งใด มาทดแทนใน รักนั้นได้	มาราดาเป็นสาวสวยลูกครึ่ง ไทย-อเมริกันเติบโต ในเมืองนอก พ่อแม่แยกทางกัน ครั้นกลับมาเมืองไทย เกิดผิดใจกับบิดาจึงแอบหนี ออกจากบ้าน ระหว่างทาง เธอโบกรถ เจอรถสปอร์ตหรู ของปริญญ์หนุ่มใหญ่ นักธุรกิจรูปหล่อ มีครอบครัวแล้ว มีวิญญาณ ของศิลปินทั้งคู่สัมพันธ์กันใน แบบเพื่อนร่วมทาง ทั้งสองคน มีความผูกพันกัน ในช่วงเวลาสั้น ๆ จากนั้นก็ พลัดพรากจากกันไปเป็น เวลา 15-16 ปี มาราดา โผล่กลับมาในมาดของ นักข่าวที่ทำข่าวสงครามใน ต่างประเทศ ทว่ามีเวลาพัก ร้อนในกรุงเทพฯ มาช่วยเป็น ผู้จัดการผับให้กับเพื่อน คนหนึ่ง ที่นี้ทำให้ได้พบกับ ปลิวนักดนตรี หนุ่มน้อย คนนี่เองที่ได้ชักลากชักนำให้ หล่อนถลำลึกกลับไปเจอ ปริญญ์อีกครั้งหนึ่ง	หมวดความนึก เปรียบเทียบ เชื้อชาติและสัญชาติ: จีพีซี เด็กจีพีซีเร่ร่อน ที่อยู่อาศัย: กะเหรี่ยง ไอ้เด็กกะเหรี่ยง ลักษณะทั่วไป: คนถูกสาป ความนึกเปรียบเทียบ สัตว์ สัตว์ในนิยาย: นางเงือก

ตาราง 86 แสดงการตั้งชื่อเรื่องตามลักษณะยุคสมัยของเรื่องและมีแนวคิดแสดงสภาพ
หรือเหตุการณ์

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	แก่นเรื่อง	โครงเรื่อง	ความนึกเปรียบเทียบ ตัวละคร
1.	รัตนโกสินทร์	การต่อสู้ชีวิตเพื่อ ความก้าวหน้า ของคนระดับ ชนชั้นกลางของ สังคมไทยในสมัย รัตนโกสินทร์ ตอนต้น	“พัก” หนุ่มลูกจีนที่เกิด ในไทย บุตรชายคนโต ของเจ้าสัวชาวจีนที่สมรส กับแม่พลับสตรีเชื้อสาย มอญ บิดาหมายมั่นจะให้ พักสืบทอดกิจการการค้า ของที่บ้าน จึงคิดจะส่งพัก ไปเรียนหนังสือที่เมืองจีน แต่แม่พลับ มารดาอยากจะ ให้พักได้ดีทางราชการ ของไทยมากกว่าจึงให้พัก ศึกษาเล่าเรียนแบบไทย และฝากเนื้อฝากตัวกับ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่เรียนรู้ งานราชการตั้งแต่เด็ก พักทะเยอทะยานและมี ความพยายามหาโอกาส สร้างคุณความดีความชอบ จนสามารถเข้ารับราชการ และประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน นับเป็น โอกาสที่ดีทำให้พักได้พบ กับแม่เพ็งสาวชาววังคู่แท้ ของตน ได้สร้างครอบครัว ครองรักอย่างมีความสุข	หมวดความนึกเปรียบเทียบ มนุษย์ เพศและวัย: เด็ก ระดับชนชั้น: มนุษย์เดินดิน บ้านเกิด: พลายงาม อีเหนา ขุนแผน ท่านเปาเล่งถู ความนึกเปรียบเทียบสัตว์ สัตว์บก: กระจ่าง กระจ่างหมายจันทร์ ความนึกเปรียบเทียบพืช ต้นไม้: ไม้แข็ง ความนึกเปรียบเทียบ วัตถุสิ่งของ การดำรงชีวิต: หุ่น สิ่งเกี่ยวกับธรรมชาติ: ขวาน

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นามสกุล	ชัชศรัณย์ จิตคงคา
วัน เดือน ปี เกิด	28 พฤศจิกายน 2519
ที่อยู่ปัจจุบัน	535 ซอยช่างนาคร ถนนสมเด็จพระเจ้าพระยา แขวงสมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 10600
ที่ทำงานปัจจุบัน	สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	พนักงานมหาวิทยาลัย สายวิชาการ ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน	อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2548-ปัจจุบัน	กรรมการโครงการบริการทางวิชาการ ด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติ
พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน	กรรมการและเลขานุการกองบรรณาธิการหนังสือศรีสมเด็จ สมาคมศิษย์เก่าบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในพระบรมราชูปถัมภ์
พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน	กรรมการร้านค้าและรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา
พ.ศ. 2559-2561	รองคณบดีฝ่ายแผน บัณฑิตวิทยาลัย
พ.ศ. 2553-2557	รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตและนักศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
พ.ศ. 2550-2552	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
พ.ศ. 2550-2554	ประธานสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546	กศ.ม. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2543	ศศ.บ. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี

ผลงานตีพิมพ์

ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์

ชัชศรีณย์ จิตคงคา. (2564). ความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายกับสัตว์ในมุมมองนักเขียนสตรีที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ. *วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม*, 20(1), 46–70.

ชัชศรีณย์ จิตคงคา. (2563). ความนึกเปรียบเทียบตัวละครชายในนวนิยายดีเด่นเรื่อง ผังแสงจันทร์ ของประชาคม ลุนาชัย. *วารสารที่ทัศนวัฒนธรรม*, 19(1), 133–150.

ผลงานตีพิมพ์อื่น ๆ

ชัชศรีณย์ จิตคงคา. (2560). *หลักและการใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

ชัชศรีณย์ จิตคงคา. (2560). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 2106103

ภาษาศาสตร์เบื้องต้น Introduction to Linguistics. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

ชัชศรีณย์ จิตคงคา. (2559). บทที่ 3 ทักษะการฟังเพื่อการรับสารอย่างสร้างสรรค์.

ใน *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร = Thai for communication*. (2559)

(พิมพ์ครั้งที่ 2). (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ลินดา เกณฑ์มา และคณะ. (2557). *การศึกษาสภาพและความต้องการ*

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ

เจ้าพระยา. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ลินดา เกณฑ์มา และคณะ. (2558). *การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัด*

การเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

วารสารสารสนเทศ Journal of Information, 14(1), 69–81.

วัชรินทร์ จิตคงคา. (2553). คำซ้ำเนื้อใน. *ปัญญาวิวัฒน์ วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์*

และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 4, 237–258.

- วัชรินทร์ จิตคงคา และคณะ. (2553). วัฒนธรรมชาวไทขาว: หมู่บ้านไม้ใจ เมืองเฮป็น
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. **วารสารที่ทัศน์วัฒนธรรม**, 10, 119-148.
- วัชรินทร์ จิตคงคา. (2553). บ่อเกลือสินเธาว์ภูเขา. **วารสารบริบทวัฒนธรรม
สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**,
135-139.
- วัชรินทร์ จิตคงคา. (2546). **สุนทรียภาพในโถงารักจากบทละครพระราชนิพนธ์
ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย**. สารนิพนธ์ กศ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **โครงการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
ภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับคนไทยในต่างประเทศ (ระดับ 3)**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อาวีวรรณ เขี่ยมสะอาด และคณะ. (2560). **แนวปฏิบัติการบริหารทรัพยากรบุคคล
เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- บทความในสื่อออนไลน์
- ชัชศรัณย์ จิตคงคา. (กุมภาพันธ์-เมษายน 2564). ศิลปะการใช้ความนึกเปรียบเทียบ
ตัวละครในนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ: ด้านกลวิธีการใช้ความนึกเปรียบเทียบ
แบบอุปมา. **บทความทางวิชาการ**. <http://husoc.bsru.ac.th>.
- ชัชศรัณย์ จิตคงคา. (เมษายน-กันยายน 2563). รูปภาพความนึกเปรียบเทียบ
ตัวละครกับสิ่งมีชีวิตในนวนิยายที่ได้รับรางวัลนวนิยายดีเด่นแห่งชาติ.
บทความทางวิชาการ. http://husoc.bsru.ac.th/?page_id=486.
- ชัชศรัณย์ จิตคงคา. (22 พฤษภาคม 2562). ถอดบทเรียนจากการวิพากษ์นวัตกรรม
แบบเริ่มเรียนภาษาไทย มูลาบาฮาซา (ป.1-6) โครงการยุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. **บทความทางวิชาการ**.
<http://husoc.bsru.ac.th/articleonline22562.html>
- ชัชศรัณย์ จิตคงคา. (2557). การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในตนเองนำไปสู่
ความสำเร็จทางการเรียน. **การจัดการความรู้ (Knowledge
Management Process)**. http://human.bsru.ac.th/km/KM_a_chatsarun.pdf.